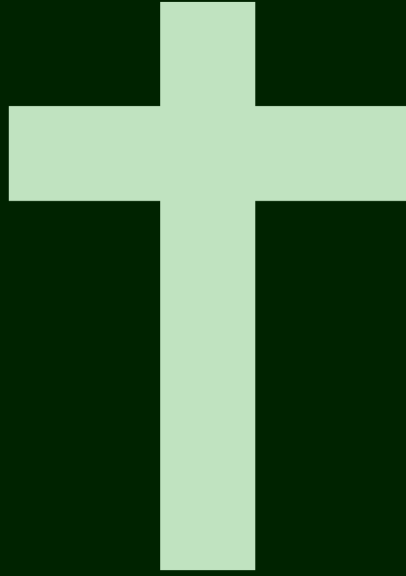

TAFO AYO

The New Testament in the Manumanaw language of Myanmar

TAF0 AYO

The New Testament in the Manumanaw languieg of Myanmar

copyright © 2020 Wycliffe Bible Translators, Inc. and ACOTBA-SUBO

Language: Manumanaw

All rights reserved.

2020-11-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Jul 2024 from source files dated 12 Feb 2024
40e3c5cb-c2ea-5cf8-8a40-4c6f77a45343

Contents

MATIE	1
MARKE	50
LUKASI	80
YOWANE	133
AKWA	170
ROMA	216
KORITI	237
KORITI	258
GALATE	272
EFEZE	280
FILIPO	287
KOLOSE	293
TESALONIKE	298
TESALONIKE	303
1 TIMOTE	306
2 TIMOTE	313
TITO	318
FILEMŌ	321
EBRE	323
JAKE	339
1 PETRO	345
2 PETRO	352
1 YOWANE	356
2 YOWANE	362
3 YOWANE	363
YUDA	365
KŌEWURŌ	367

Ɔtshɔ O'o nɔe Yisu Kristu á Matie sú Tshatshu o'o

Asœke kœdœ Ɔtshɔ O'o nɔe Yisu Kristu á Matie sú. Matie kœdœ lima ayi kœko ngendja lapo á Yisu e lima she, á tshe te anga ayi avwa nœ ye. Matie kœdœ lima uzu Yuda yé anga i'iri ye kœdœ ndje Levi. Tshe sú Ɔtshɔ O'onœ asœke fœ Ayuda. Tshe pa adœke Yisu kœdœ adja Ayi kœshe azu á aayi kœgbara o'o gbara lima o'o tœ upu nœ ye utshunœ ala Ongboro Ayo.

Matie yisœ nœ fœ azu adœke Yisu uzu Nazarete kœdœ Masiya, œshe kœdœ ndje gbozu nœ azu Israyele kashe endje vwaratœ endje tœ ye.

Bukunœ kurutshelœtœ ye atake:

- Uwu aata Yisu œdœ ndje kœzu she (1.1-2.24)
- Akwa nœ Yowane ayi kœza batisimu (3.1-12)
- Batisimu nœ Yisu œdœ kœwu lœsu ye 6a lœ kpagagasho (3.13-4.11)
- Akwa nœ Yisu 6a lœ ogo Galilayi (4.12-18.35)
- Ana nœ Yisu ga lœ Yerusaleme (19.1-20.34)
- Lœ udu olo Yisu mindu dœ bisha (7) pa œshɔ: Kœwa ngbanga pa ye œdœ kœwo she (21.1-27.66)
- Kœshe Yisu lœ akuzu (28.1-20)

Aata Yisu

(Wu 6a tœ Luk 3.23-38)

¹ Asœke kœdœ i'iri aata Yisu Kristu, ata Davidi á tshe dœ ndje ata Abrayamo.

² Abrayamo zu Izaka, Izaka zu Yakobo, Yakobo zu Yuda œdœ aayanœ. ³ Yuda zu Perese œdœ Zara, ayi endje kœdœ lima Tamare. Perese zu Eserone, Eserone zu Arame. ⁴ Arame zu Aminadabe, Aminadabe zu Nashone, Nashone zu Salma. ⁵ Salma zu Boaz, Rahabe kœdœ lima ayinœ. Boaz zu Obede, Luta kœdœ lima ayinœ. Obede zu Yese. ⁶ Yese zu gbozugo Davidi, yé Davidi zu Salomo tœ yashe á tshe dœ lima awo Uri.

⁷ Salomo zu Robowame, Robowame zu Abiya, Abiya zu Asafe. ⁸ Asafe zu Yozafate, Yozafate zu Yorame, Yorame kœdœ ata Oziase. ⁹ Oziase zu Yotame, Yotame zu Akaze, Akaze zu Ezekiasse. ¹⁰ Ezekiasse zu Manase, Manase zu Amœ, Amœ zu Yoziase. ¹¹ Yoziase zu Yekonia œdœ aayanœ dœ lœndœ á endje ko lima azu Israyele gu tœnœ ga tshakudu kanga 6a lœ Babilone.

¹² Manda kœko lima azu Israyele gu tœnœ ga tshakudu kanga 6a lœ Babilone, Yekonia zu Shaletiele, yé Shaletiele zu Zorobabele. ¹³ Zorobabele zu Abiwude, Abiwude zu Eliyakimi, yé Eliyakimi zu Azore. ¹⁴ Azore zu Shadœke, Shadœke zu Akimi, yé Akimi zu Eliwude. ¹⁵ Eliwude zu Eleazare, Eleazare zu Matane, yé Matane zu Yakobo. ¹⁶ Yakobo zu Yozefu akœ Mareya ayi Yisu, á endje sœ kœ'e she Kristu.

¹⁷ Ataa, kœto kœtœ Abrayamo œerrr ga tœ Davidi, uwu aatazu sœ ndjokpa dœ vana. Kœto kœtœ Davidi œerrr ga tœ lœndœ á endje ko lima azu Israyele gu tœnœ ga tshakudu kanga 6a lœ Babilone, uwu aatazu sœ ndje ndjokpa dœ vana; yé kœto kœtœ lœndœnœ ascœmœ œerrr ga tœ kœzu Kristu, uwu aatazu sœ ndje ndjokpa dœ vana.

Kœzu Yisu Kristu

(Wu 6a tœ Luk 2.1-7)

¹⁸ Ndœ budu kœzu Yisu Kristu sœ atake: Ayinœ dœ Mareya kœdœ lima koje nœ Yozefu. Kashe utshunœ adœke endje ngbœtœ endje awa bale ga tœ œsœnœ, tshe gbœ nguzu lœ awa gbœgbœ nœ Ɔtshɔ Ishiri. ¹⁹ Koje nœ ye dœ Yozefu kœdœ lima uzu á tshe sœ ndjii, yé tshe yiyi lima kœmitshelœ ye ngbi fœ azu nene. Tshe yi lima kœkatœ ye ti lœ ubunœ. ²⁰ Bata á tshe sœ lima kœgbe atake, anga andjelu nœ Gbozu wuta ga tœ ye lœ ulu œ pa fœ she adœke: «Yozefu, ata Davidi, awa zaza 6œ kœza Mareya tœ awo zœ nene. Gbambanœ nene, nguzunœ á sœ lœ ye ascœmœ to lœ gbœgbœ nœ Ɔtshɔ Ishiri. ²¹ Tshe zu bala gbolo

yakoshe yé 6œ ta i'iri ye Yisu; gbambancœ nene, tshe she bala azu noœ ye loœ ekperœ noœ endje.»

²² Ɖeneke kœ mbœercœtœ endje ataa mbœercœ o'onœ á Gbozu pa lima loœ awa noœ ayi kœgbara o'o kœmbœercœtœ endje:

²³ «Ɖkœ yawuru œ gbœ nguzu yé œ zu gbolo yakoshe yé endje ta i'iri ye Emanwele.»

Ádá i'iri Emanwele kœdœ «Ndjaba awa bale dœ azœ.»

²⁴ Lœkœ á Yozefu jo, tshe mbœercœtœ ye 6ata á andjelu noœ Gbozu mi lima ndi noœ fœ she, yé œ za Mareya tœ awonœ. ²⁵ Kashe tshe ngbœngbœpa gbarœ olo bale dœ she nene œrr ga tœ kœzu gbolo yakoshe noœ ye ga pa oshœ, yé á Yozefu ta i'iri Yisu ga pa ye.

2

Agbangba kœwusœ ádá angerepe na kœwu Yisu

¹ Endje zu Yisu 6a loœ Beteleme, 6a loœ ogo Yuda dœ lœndœ á Erode dœ lima gbozugo. Manda kœzu she, agbangba kœwusœ ádá angerepe to lima 6a tœ oshœ á œlœ œ wuta tœncœ yé œ na. Endje yi lima kumu endje ga loœ Yerusaleme, ² yé á yu adœke: «Gbozugo noœ Ayuda á endje zu she ngœngœ sœ kpœta a? 'A wu angerepe noœ ye œ wuta 6a tœ oshœ á œlœ œ wuta tœncœ, yé á 'a na kœgote ga utshu ye.»

³ Lœkœ á gbozugo Erode djindœ upunœ ataa, tshelœ œkœrœ ye œdœ œncœ azu ogo Yerusaleme djigi tshanga ye.

⁴ Tshe vwa oshœ ndœ agbozu tshapa anganga Ndjaba œdœ aayi kœyisœ awa akwa, yé œ yu endje tœ oshœ á endje li kœzu Masiya tœncœ. ⁵ Endje gi fœ she adœke: «Ba loœ Beteleme, 6a loœ ogo Yuda. Gbambancœ nene, œneke á ayi kœgbara o'o su dœke:

⁶ «Ɖœ Beteleme, loœ ogo Yuda, 6œ sœsœ adja teasho ugurutœ tshalœkpi á sœ loœ ogo Yuda nene; gbambancœ nene, gbozunœ á tshe te bala utshu azu noœ mœ, azu Israyele, œ to 6a ndœ zœ.»

⁷ Dœ tœncœ ataa, Erode vwa oshœ ndœ agbangba kœwusœ ádá angerepe loœ ubunœ yé œ yu endje tœ kœwusœ adja lœkœncœ á angerepe wuta lima dœ tœncœ. ⁸ Manda noœ, tshe vwa endje ga loœ Beteleme dœ kœpa fœ endje adœke: «'E na œ yu oshœ pa upu noœ gbolo asœmœ dœ œtshœncœ; yé œdœ 'e kœgbœ she, 'e pandœ noœ fœ mœ adœke œmœ ndje, mœ na kœgote ga utshu ye.»

⁹ Manda kœdji o'o á gbozugonœ pa fœ endje, endje tetœ awa dœ kœero endje. Ngbewo, endje wu angerepe á endje wu má utshunœ 6a tœ oshœ á œlœ œ wuta tœncœ kœna utshu endje, œrr œ ka 6a pa oshœ á gbolonœ sœ lima tœncœ. ¹⁰ Endje sœ lima dœ egerœ yanga manda kœwu tœncœ. ¹¹ Endje li ga loœ anda yé œ wu kpengbe gbolo dœ ayinœ, Mareya. Endje gote ga utshu ye yé œ donga she. Endje kœrœ gbarœ noœ endje yé œ ko makabo fœ she: Ɖrœ, zuwa yombo œdœ kada mire. ¹² Manda noœ, Ndjaba pa fœ endje loœ ulu adœke endje kwakwatœ endje ga ndœ Erode nene. Ataa, endje za anga angbi awa á gu dœ tœncœ ga loœ ogo noœ endje.

Kœkpa dœ Yisu ga loœ Ezipito

¹³ Lœkœ á agbangba kœwusœ ádá angerepenœ asœmœ gu daye, anga andjelu noœ Gbozu bale wuta ga ndœ Yozefu loœ ulu yé œ pa fœ she adœke: «Aafo, œ za kpengbe gbolo dœ ayinœ yé œ kpa dœ endje ga loœ Ezipito. Sœ 6a zœ œrr œdœ mœ kœpa fœ 6œ adœke 6œ gu yekane. Gbambancœ nene, Erode œ para gbolonœ mbœercœ kœwo she.» ¹⁴ Ataa, Yozefu kœalafo, kœza kpengbe gbolonœ œdœ ayinœ potœ ye loœ butshœ yé á kpa ga loœ Ezipito. ¹⁵ Tshe sœ 6a zœ œrr ga tœ kuzu Erode. Ɖ sœ ataa, mbœercœ á œneke á Gbozu pandœ noœ loœ awa noœ ayi kœgbara o'o kœmbœercœtœ endje. Tshe pandœ noœ adœke: «Mœ e gbolo noœ mœ adœke tshe wuta loœ Ezipito ye.»

Kœwo aaya agbolo

¹⁶ Lɔkɔ á Erode wusœ nœ adœke agbangba kœwusœ ádá angerepe fara œne, ókó za lima she tɔpanœ kpuru. Tshe za o'o adœke endje wo agbolo yakoshe á ungu endje sœ ga tshakudu ungu bisha lakpi Beteleme œdœ lakpi á sœ dje indirinœ para kɔkɔ. Ungunœ á tshe ka ga panœ ascœmœ sœ lindœ œneke á agbangba kœwusœ ádá angerepenœ za lima fœ she. ¹⁷ Kɔkɔ ascœmœ mbœrœtœ endje ɓata á ayi kœgbara o'o Yilimiya pa lima adœke:

¹⁸ «Endje dji tshama á sœ kœwuta tœnœ ɓa lœ ogo Rama, iki œdœ egerœ ditshelœma. Rashele dá sœ kœki agbolo nœ ye, tshe yiyindœ nœ adœke endje u œne nene, mbœrœ agbolo nœ ye tshu kɔ ye.»

Ayozefu fatœ endje kœgu ga lœ ogo Israyele

¹⁹ Manda kuzu Erode, anga andjelu nœ Gbozu bale wuta ga tœ Yozefu lœ ulu ɓa lœ Ezipito. ²⁰ Tshe pa fœ she adœke: «Aalafo œ za gbolo œdœ ayinœ potœ zœ yé œ kwatœ zœ ga lœ ogo Israyele. Gbambanœ nene, endjeneke á endje sœ lima kœpara awa kœwo gbolonœ tshu ye.» ²¹ Yozefu áalafo, œ za gbolonœ dœ pe ayinœ potœ ye, yé á endje gu ga lœ ogo Israyele. ²² Kashe kœdjindœ nœ adœke Arkelawose dá te gbozugo Yuda manda abanœ dœ Erode, awa kœgu ga zœ za she. Ndjaba yisœ osho fœ she lœ ulu á tshe gitœ ye á gu ga lœ ogo Galilayi. ²³ Tshe na œ sœ ɓa lœ ongbo á i'irinœ kœdœ Nazarete. Œ sœ ataa yeka á o'o á aayi kœgbara o'o pa lima kœmbœrœtœ endje. Endje pa lima adœke: «Endje e she bala uzu Nazarete.»

3

Kœyisœrœ nœ Yowane ayi kœza batisimu

(Wu ɓa tœ Mar 1.1-8; Luk 3.1-18; Yow 1.19-28)

¹ Dœ lœndœnœ ascœmœ, Yowane ayi kœza batisimu wuta lima œ sœ kœyisœ œrœ ɓa lœ kpagagasho nœ

ogo Yuda adœke: ² «'E fatshalɔsu 'e, gbambanœ nene, Ogo gbozu nœ tshalafu ndo ye!» ³ Yowane kœdœ uzu á ayi kœgbara o'o Isaya pa lima tœ ye lœkœnœ á tshe pa adœke:

«Anga uzu sœ kœta rawa ɓa lœ kpagagasho adœke:

'E guma ala awa Gbozu, 'e yɔrɔ ala awa ye ndjii!»

⁴ Yowane verœ lima lœba á endje mbœrœ dœ usu shamo, yé œ i lima uwu tshapa lœba á endje mbœrœ dœ œkɔ agea ga lœ nguku ye; tshe zi lima ayila yé œ la adja ojoro awaterœ. ⁵ Azu tshalakpi Yerusalemœ dœ azu ogo Yuda kɔ œdœ pe azu ogo kɔ á sœ mashenga dœ ungu Yɔrdane, na lima ga ndœ ye. ⁶ Endje sœ lima kœpandœ ekperœ nœ endje, yé Yowane sœ lima kœza batisimu fœ endje ɓa la Yɔrdane.

⁷ Yowane wu adœke Afarisayi œdœ Asadukayi ndjoro sœ kœna lima ga tœ œsœ batisimu nœ ye, tshe pa fœ endje adœke: «Ukpulu ekpe ayakoro! Uzu dœ dá yisœ nœ fœ 'e adœke 'e kpa awa kœwa ngbanga nœ Ndjaba á ndo kœna tœnœ a? ⁸ 'E mbœrœ œrœ á sœ kœma adœke adja 'e fatshalɔsu 'e ye, ⁹ yé 'e papa mbœrœ 'e dœ tœ 'e nene adœke: “Abrayamo kœdœ ata azœ.” Gbambanœ nene, mœ sœ kœmindœ nœ fœ 'e adœke, Ndjaba li kœfa badja asœke tœ aata Abrayamo! ¹⁰ Gonda sœ yindjindjinœ mbœrœ kœvwa dœ ɔyɔ tœtœ œshenœ kɔ ye, ɔyɔ kɔ á elenœ kœgaga nene, endje de yé œ ko va ga tœ owo. ¹¹ Œmœ, mœ sœ kœza batisimu fœ 'e dœ ungu mbœrœ kœma adœke 'e yapa ɔtshɔ 'e ye. Kashe tsheneke á tshe na manda mœ, tshe za bala batisimu fœ 'e dœ ɔtshɔ Ishiri œdœ dœ owo. Tshe ropa mœ dœ gbɔgbɔ ye, mœ lili kœka ga utshu ye dœ pe kœzu uwu œrada nœ ye nene. ¹² Tshe za tshekara kœpe dœ tshelœ indji ngwarœ ga tshaabrœ ye, yé tshe mea indji ngwarœ mbœrœ kœkurutshelœ nœ dœ oforo. Tshe gumasœ indji ngwarœ ga la kogba, yé œ ko oforonœ va ga tœ owo neke á ru nene.»

*Batisimu nœ Yisu**(Wu 6a tœ Mar 1.9-11; Luk 3.21-22)*

¹³ Anga ɔlɔ bale, Yisu to 6a lœ Galilayi yé œ ro 6a ndœ Yowane 6a langu Yordane, tshe na ndoo dœ Yowane mbœrœ adœke tshe za batisimu fœ œne. ¹⁴ Yowane yi lima ndœ kœvwaratœ ye, yé á pa adœke: «Emœ dá li má adœke 6œ za batisimu fœ mœ, yé 6œ kpa na ga ndœ mœ adœke mœ za batisimu fœ 6œ a!» ¹⁵ Kashe Yisu gi fœ she adœke: «Yindœ nœ adœke œ mbœrœtœ ye ngœngœnœ asœke ataa. Gbambanœ nene, mara á li adœke a mbœrœ œrœ á sœ ndjii dœmœ.» Yé Yowane kœyindœ nœ ye. ¹⁶ Manda kœgbɔ batisimu nœ Yisu, tshe wuta langu. Kolœ pe dœ lœndœnœ asœmœ, tshalafɔ kœrɔ ga pa ye, tshe wu Ishiri nœ Ndjaba œ jœrœ ga pa ye 6ata mbepa. ¹⁷ Yé tshama to 6a lafɔ œ pa adœke: «Tsheneke asœke kœdœ Gbolo nœ mœ á mœ yindœ ye waa, mœ za yanga nœ mœ kɔ ga ndœ ye.»

4*Djaboro wu lœsu Yisu**(Wu 6a tœ Mar 1.12-13; Luk 4.1-13)*

¹ Manda nœ, Ishiri nœ Ndjaba to Yisu na tœnœ ga lœ kpagagasho mbœrœ adœke djaboro wu lœsu ye. ² Manda kœmbœrœ ɔlɔ zazu bisha œdœ butshɔ zazu bisha ndœ kœyotsheloœma, Yisu sœ lima dœ ogo. ³ Djaboro, ayi kœwu lœsu, na ndoo dœ she yé œ pa adœke: «Edœ 6œ kœdœ Gbolo nœ Ndjaba, pa fœ badja asœke œ fatœ ye tœ mapa.» ⁴ Kashe Yisu gi adœke: «Endje sú 6a la Buku nœ Ndjaba adœke: “Uzu œ sœ dœ soro kolœ mbœrœ mapa nene, kashe dœ o'o kɔ á wuta lœ ama Ndjaba.”» ⁵ Dœ tœnœ ataa, djaboro na dœ she œrrr 6a lœ Yerusaleme á dœ ongbo á sœ yœrœ, œ za she tɔ 6a pa kumu Tepelo, ⁶ á œ pa fœ she adœke: «Edœ 6œ kœdœ Gbolo nœ Ndjaba, i dœ tœ zœ tshiri ga ati. Gbambanœ nene, endje sú 6a la buku nœ Ndjaba adœke: “Ndjaba œ za awa o'o fœ aandjelu nœ ye mbœrœ 6œ, endje za 6œ ga ati dœ kane endje

mbœrœ á 6œ kœzaza ada zœ tɔ badja nene.”»

⁷ Yé Yisu gi fœ she adœke: «Endje su ndje 6a la Buku nœ Ndjaba adœke: “Wuwu lœsu Gbozu Ndjaba nœ zœ nene.”»

⁸ Djaboro kpa ɔ dœ she œrrr 6a tœ leta kumu ingiri kaga œ ma ogo gbozu tshapashɔ djigi dœ ɔtshœrœ, ndje dœ mokœnœ fœ she, ⁹ yé á pa fœ she adœke: «Mœ ko œrœnœ asœke kɔ fœ 6œ œdœ 6œ kœgote ga utshu mœ mbœrœ kœdonga mœ.» ¹⁰ Yé Yisu kœgi fœ she adœke: «Gitœ zœ ga zœ, Satana! Gbambanœ nene, endje sú 6a la buku nœ Ndjaba adœke: “Donga Gbozu Ndjaba nœ zœ, yé œ za avwala kolœ fœ she tshebabale.”» ¹¹ Ndara tœ asœke, djaboro kœkatœ ye yé. Aandjelu kœgitœ endje ndoo dœ she, yé á kœtetœ kœmbœrœ akwa fœ she.

*Yisu tetœ kœmbœrœ akwa nœ ye 6a lœ Galilayi**(Wu 6a tœ Mar 1.14-15; Luk 4.14-15)*

¹² Lœkɔ á Yisu dji adœke endje za Yowane ayi kœza batisimu ga lœ kángga, tshe kwatœ ye ga lœ Galilayi. ¹³ Tshe katœ Nazarete ti, œ na kœsœ 6a lœ Kaparnawumu, ongbo á sœ tœ mangu egerœ ungu adanga nœ Galilayi, 6a lœ ogo Zabulone œdœ pe 6a lœ Nefetali. ¹⁴ Œ sœ lima ataa mbœrœ adœke o'o á ayi kœgbara o'o Isaya pa tœnœ, kœmbœrœtœ endje. Tshe pa o'onœ adœke:

¹⁵ «Ogo Zabulone œdœ Nefetali, á sœ tœ awa kœero ga la egerœ ungu adanga, 6a kele ungu Yordane, ogo Galilayi á angbi azu sœ lœnœ asœmœ!

¹⁶ Azunœ á endje sœ lœ ubu osho asœmœ, wu egerœ ingbisho! Mbœrœ endjeneke á endje sœ lœ ubu osho nœ kuzu, ingbisho wuta ga pa endje!»

¹⁷ Pe dœ lœkœnœ asœmœ, Yisu tetœ kœyisœ œrœ adœke: «'E yapa ɔtshɔ 'e, gbambanœ nene, Ogo gbozu nœ tshalafɔ ndo ye!»

*Yisu e ali ayambarœ nœ ye**(Wu 6a tœ Mar 1.16-20; Luk 5.1-11)*

18 Ɔlɔ bale, Yisu sɛ lima kɛna tɔe mangu egerɔe ungu adanga nɔe Galilayi, yɛ ɔe wu aayazu bisha, Shimu á anga i'iri ye kɔedɔe Petro ɔedɔe ayanɔe dɔe Andere á endje dɔe lima aayi kɔepara ageatshalangu. Endje sɛ lima kɔevwi gbanda 6a la egerɔe ungu adanga. 19 Yisu pa fɔe endje adɔeke: «'E na manda mɔe, mɔe fa 'e tɔe aayi kɔepara azu.» 20 Pe kpɔetɔe ɔesɔenɔe, endje ka lima tɔe gbanda nɔe endje ti yɛ ɔe na manda ye. 21 Tshe na lɔe ingirinɔe, ɔe kpa wu anga aayazu bisha, Ayakobo dɔe ayanɔe dɔe Yowane, endje kɔedɔe agbolo nɔe Zebedayi. Endje sɛ lima lɔe agba nɔe endje awa bale dɔe aba endje dɔe Zebedayi, yɛ ɔe sɛ lima tɔe kɔeguma gbanda nɔe endje. Yisu e endje. 22 Pe kpɔetɔe ɔesɔenɔe, endje katɔe agba ɔedɔe aba endje ti, yɛ ɔe na manda ye.

Yisu yisɛ ɔerɛ yɛ ɔe she azu

23 Yisu ro djelɔe ogo Galilayi djigi; tshe sɛ lima kɔeyisɔe ɔerɛ 6a lɔe Sinagoga para. Tshe sɛ lima kɔemindɔe Ɔtshɔ O'o nɔe ogo gbozu yɛ ɔe sɛ lima kɔeshe azu lɔe kɔba ɔedɔe lɔe gbakindi nɔe endje kɔ. 24 Upu nɔe ye za lima ogo Siri djigi, yɛ endje sɛ lima kɛna dɔe azu á endje sɛ lima dɔe tshelɔe aka kɔba kɔ fɔe she, azu á endje sɛ dɔe ekpe ishiri pa endje, dɔe azu á endje sɛ dɔe kɔba ɔkɔ ɔedɔe endjeneke á ada endje tshu. Yɛ Yisu she lima endje ye. 25 Ukpulu azu ndjoro na lima manda ye: Endje to lima 6a lɔe Galilayi, 6a lɔe ogonɔe á endje e i'irinɔe adɔeke tshalakpi ndjokpa* ascɛmɔe, dɔe azu Yerusaleme ndje dɔe ogo Yuda, ɔedɔe endjeneke 6a lɔe ogo á sɛ 6a kele ungu Yɔrdane.

5

Yisu yisɛ ɔerɛ 6a pa kaga

(Wu 6a tɔe Mar 3.13; Luk 6.12-13,20)

1 Lɔkɔ á Yisu wu ukpulu azu ascɛmɔe, tshe ɔ ga pa kaga yɛ ɔe sɛ

ga ati. Ayambarɔe nɔe ye na ga indiri ye, 2 yɛ á tshe tetɔe kɔeyisɔe ɔerɛ fɔe endje adɔeke:

Adja yanga

(Wu 6a tɔe Luk 6.20-23)

3 «Yanga nɔe azu á endje sɛ dɔe lɔsu nɔe oyo,

gbambanɔe nene, Ogo gbozu nɔe tshalafɔ kɔedɔe ɔenɔe endje!

4 Yanga nɔe azu á endje sɛ tɔe iki, gbambanɔe nene, Ndjaba ɔe turu ngola endje!

5 Yanga nɔe azu á endje sɛ dɔe lɔsu ziti,

gbambanɔe nene, endje gbɔ bala ogonɔe á Ndjaba pa tɔenɔe!

6 Yanga nɔe azu á endje sɛ dɔe adja ogo kɔembɔerɔe ɔerɛ á sɛ ndjii, gbambanɔe nene, Ndjaba ɔe to gbɔgbɔ kɔembɔerɔe tɔenɔe fɔe endje!

7 Yanga nɔe azu á endje wu oyo anga endje,

gbambanɔe nene, Ndjaba ɔe wu oyo endje!

8 Yanga nɔe azu á lɔsu endje sɛ yerɔe, gbambanɔe nene, endje wu bala Ndjaba!

9 Yanga nɔe azu á endje sɛ kɔembɔerɔe adɔeke kɔesɔe gee sɛ ugurutɔe azu,

gbambanɔe nene, Ndjaba ɔe e endje agbolo nɔe ye!

10 Yanga nɔe endjeneke á endje sɛ kɔembɔerɔe ɔerɛ kanga fɔe endje mbɔerɔe ɔeneke á sɛ ndjii;

gbambanɔe nene, Ogo gbozu nɔe tshalafɔ sɛ mbɔerɔe endje!

11 Yanga nɔe 'e ɔe kɔesɔe adɔeke azu gu 'e, ɔe mbɔerɔe ɔerɛ kanga fɔe 'e yɛ ɔe pa tshelɔe áká ekpe o'o kɔ ga tɔe 'e mbɔerɔe upu nɔe mɔe. 12 'E mɔtɔe 'e yɛ ɔe sɛ dɔe egerɔe yanga; gbambanɔe nene, ɔerɛ tshangbanɔe sɛ kɔekate 'e tɔe egerɔenɔe 6a lafɔ. Kolɔe dɔe maranɔe ataa, endje mbɔerɔe ndje lima ɔerɛ kanga fɔe aayi kɔegbara o'o á endje sɛ lima utshu 'e.»

* 4.25 4.25 Tshalakpi ndjokpanɔe kɔedɔe ongbo ndjokpa á angbi azu sɛ lima lɔenɔe.

Ingbiri œdœ Ingbisho

(Wu 6a tœ Mar 9.50; Luk 14.34-35; 8.16; 11.33)

¹³ «'E' e kœdœ ingbiri tshapasho. Kashe œ kœsœ adœeke kœnga ingbiri ka lœnœ ye, endje kpa gi ga lœnœ koto o? Endje kpa li kœmbœrœ tœnœ dœ akwa bale nene. Endje za va e ga ushu, yé azu œ na pa nœ dœ ada endje.

¹⁴ «'E' e kœdœ ingbisho tshapasho. Ongbo á sœ 6a pa kaga, œ li kœzatœ ye yiwa tœnœ nene. ¹⁵ Endje tata owo ga tœ miinda mbœrœ kœza ga tshakudu losú nene. Kashe endje za 6a pa gbarœ kœza miinda ga panœ yekane á kœtshi pa azu kœ á endje sœ lœ anda. ¹⁶ Awa bale ndje, œ li adœeke ingbisho nœ 'e tshi 6a utshu azu mbœrœ adœeke endje wu otshœrœ á 'e sœ kœmbœrœ tœnœ, yeka á kœdonga Aba 'e á tshe sœ 6a lafo.»

Kœyisœrœ tœ upu nœ awa akwa

¹⁷ «'E' gbege adœeke mœ na kœwo awa akwa œdœ aayi kœgbara o'o nene. Mœ nana kœwo tœnœ œ wo nene, kashe mœ na adœeke œneke á endje pa kœmbœrœtœ endje. ¹⁸ Mœ mindœ nœ fœ 'e dœ adjapu adœeke: Bata œndœ tshalafo dœ pe tshapasho sœpe kœdi tœnœ, tshakanea a'eara uwu mbeti œneke á endje sú ala buku nœ awa akwa œ 'i nene œrrr ga tœ adœeke œrœ kœ mbœrœtœ ye yekane. ¹⁹ Mbœrœ tœnœ ataa, œdœ uzu kœvwaratœ ye kœliscœ anga awa o'o teasho lœ awa akwanœ asœeke yé á sœ kœyiscœ nœ fœ anga azu adœeke endje mbœrœ ndje awa bale, uzunœ asœmœ œ dœ bala aya uzu 6a lœ Ogo gbozu nœ tshalafo. Kashe uzu á tshe liscœ awa akwanœ yé á yiscœ nœ fœ anga azu adœeke endje liscœ nœ, uzunœ asœmœ œ dœ bala egerœ uzu 6a lœ Ogo gbozu nœ tshalafo. ²⁰ Mœ sœ kœpa fœ 'e adœeke, œdœ 'e kœsœsœ kœmbœrœ œrœ á sœ ndjii kœropa œnœ aayi kœyiscœ awa akwa œdœ Afarisayi nene, 'e li kœli ga lœ Ogo gbozu nœ tshalafo nene.»

Kœyisœrœ tœ upu nœ ókó

(Wu 6a tœ Mar 11.25; Luk 12.57-59)

²¹ «'E' dji adœeke endje pa lima fœ aata azœ adœeke: “Bœ wo uzu nene. Uzu kœ á tshe wo yanganœ, œ li adœeke endje na dœ she ga utshu aayi kœwa ngbanga.”» ²² Yé œmœ, mœ mindœ nœ fœ 'e adœeke: «Uzu kœ á tshe kœsœ dœ ókó ga tœ ayanœ, œ li adœeke endje na dœ she 6a utshu aayi kœwa ngbanga. Uzu á tshe kœgu ayanœ adœeke: “Wusœrœ wu”, œ li adœeke endje na dœ she 6a lœ anda kœwa ngbanga nœ azu nœ Ndjaba*. Uzu á tshe kœgu ayanœ adœeke: “Iyi sœ lœ kumu zœ!” Œ li adœeke endje vwi she ga lœ lifelo.» ²³ Œdœ 6œ kœna kœkatœ makabo nœ zœ ga pa ndaba fœ Ndjaba, á 6œ gbetshelœ zœ 6a zœ adœeke aya zœ sœ dœ o'o ga tœ zœ, ²⁴ katœ makabo nœ zœ ti kœtœmœ, 6a utshu ndabanœ yé œ na utshunœ œ guma tshagurutœ zœ dœ aya zœ, yeka á kœna kœkatœ makabonœ fœ Ndjaba.

²⁵ «Œdœ 6œ kœsœ dœ upu dœ yanga zœ, pa avwara katsha adœeke 6œ djitœ zœ dœ she damba á 'e sœpe tœ ala awa. Œdœ 6œ kœmbœmbœrœ ataa nene, tshe za 6œ ga utshu ayi kœwa ngbanga, ayi kœwa ngbanga œ za 6œ fœ aprusu, yé aprusunœ œ za 6œ vwi ga lœ kángá. ²⁶ Mœ mindœ nœ fœ 6œ dœ adjapu adœeke, œdœ endje kœvwi 6œ ga lœ kángá, œrrr 6œ ko ngendja á endje di fœ 6œ para kœko yekane á wuta.»

Kœyisœrœ tœ upu nœ kœpara awo uzu

²⁷ «'E' dji o'o á endje pa lima adœeke: “Bœ para awo uzu nene.” ²⁸ Yé œmœ, mœ mindœ nœ fœ 'e adœeke: uzu kœ á tshe kœsœ kœtœndœ awo yanganœ dœ ala nœ kœyindœsho, tshe para she ye dœmœ. ²⁹ Yé œdœ 6œ kœsœ kœli ga lœ ekperœ mangba ala zœ á sœ ga tœ kuni zœ, œ li adœeke 6œ vwata œ za vwi'i lœ ingirinœ tœ zœ. Gbambanœ nene, œ sœ dœ otshœnœ mbœrœ 6œ adœeke anga œrœ kote zœ

* 5.22 5.22 Ukpulu aayi kœwa ngbanga nœ azu nœ Ndjaba dá Ayuda e lima tœnœ Sanedre

bale ndi, tœ œsœncœ adœeke endje za undu zœ djigi vwi ga lœ lifelo. ³⁰ Ædœ 6œ kœsœ kœli ga lœ ekperœ mangba kuni zœ, œ li adœeke 6œ de œ za vwi'i lœ ingirincœ tœ zœ. Gbambancœ nene, œ sœ dœ ɔtshœncœ mbœercœ 6œ adœeke anga tshakala kane zœ bale ndi, tœ œsœncœ adœeke endje za undu zœ djigi vwi ga lœ lifelo.»

Kœyisœercœ tœ upu nœ kœkurutshelœ totœ

(Wu 6a tœ Mat 19.9; Mar 10.11-12; Luk 16.18)

³¹ «Endje kpa pa lima adœeke: “Ædœ uzu kœkatœ awoncœ ti, œ li adœeke tshe za mbeti kœkurutshelœ totœ fœ she.” ³² Yé œmœ, mœ mindœ nœ fœ 'e adœeke: Uzu kœ á tshe katœ awoncœ ti mbœercœ á tshe mbœercœ angba budu tshakane ye nene, tshe vwa yashencœ ascœmœ ndœ kœmbœercœ angba budu. Yé uzu kœ á tshe to yashe á akœncœ katœ ye ti, tshe mbœercœ ndje angba budu dœ yashencœ ascœmœ.»

Kœyisœercœ tœ upu nœ kœwa igi

³³ «'E kpa dji o'o á endje pa lima fœ aata azœ. Endje pa lima adœeke: “Wawa igi zœ ndœ wala nene, kashe mbœercœ œrcœ á 6œ wa igi zœ 6a utshu Gbozu Ndjaba tœ upuncœ.” ³⁴ Yé œmœ, mœ pa fœ 'e adœeke 'e wawa igi 'e bale nene. 'E wawa dœ i'iri tshalafo nene; gbambancœ nene, œtœncœ kœdœ ngande tshagbozu nœ Ndjaba. ³⁵ 'E wawa igi 'e dœ i'iri ɔshœ nene; gbambancœ nene, œtœncœ kœdœ osho kœsœ á Ndjaba œ ko ada ye ga tœncœ. 'E wawa igi 'e dœ i'iri Yerusaleme nene; gbambancœ nene, œtœncœ kœdœ ongbo nœ egerœ Gbozugo. ³⁶ Adja wawa igi zœ bale dœ kumu zœ nene; gbambancœ nene, 6œ li kœmbœercœ adœeke anga sukumu zœ bale wuta tœ imbinœ too tœ ubuncœ nene. ³⁷ Pa koloencœ “Æ” œ kœdœ “Æ”, yé “œœ” œ kœdœ “œœ”. Æneke kœ á 6œ kpa ko ga pa nœ ascœmœ, œ to 6a ndœ Satana.»

Kœyisœercœ tœ upu nœ kœgi ekperœ mangba ekperœ

(Wu 6a tœ Luk 6.29-30)

³⁸ «'E dji œneke á endje pa lima adœeke: “Uzu kœsu ala zœ, 6œ su ndje ala ye; yé uzu kœkœ iji zœ, 6œ kœ ndje iji ye.” ³⁹ Yé œmœ, mœ pa fœ 'e adœeke 'e gigi ekperœ fœ uzu á tshe mbœercœ ekperœ fœ 'e nene. Ædœ uzu kœda бага zœ ga tœ kuni, fa œncœ gele fœ she yé tshe kpa da ndje. ⁴⁰ Ædœ uzu kœtœ meza pa zœ fœ ayi kœwa ngbanga adœeke œne za lœba okoro nœ zœ tœ zœ ye, ka ndje tœ yœgbœdœ lœba nœ zœ ti fœ she yé tshe za ndje. ⁴¹ Ædœ uzu kœza 6œ dœ œgbœ adœeke 6œ za gbarœ œ gi dœ œne mangba uwu ada kutu bale, za gbarœncœ œ gi dœ she mangba uwu ada kutu bisha. ⁴² To œrcœ fœ uzu á tshe esho ndœ œrcœ tœ zœ. Ædœ uzu kœ'esho ndœ kuda 6a ndœ zœ, vwavwaratœ zœ tœ kœza fœ she nene.»

Kœsœ dœ kœyindœsho ga ndœ ay-ingba

(Wu 6a tœ Luk 6.27-28,32-36)

⁴³ «'E dji œneke á endje pa lima adœeke: “Yindœ yanga zœ yé œ yiangba yingba zœ.” ⁴⁴ Yé œmœ, mœ pa fœ 'e adœeke 'e yindœ ay-ingba 'e, yé œ za avwala fœ Ndjaba mbœercœ endjeneke á endje sœ kœmbœercœ œrcœ kanga fœ 'e, ⁴⁵ yeka á 'e kœwuta agbolo nœ Aba 'e á tshe sœ 6a lafo. Gbambancœ nene, tshe sœ kœmbœercœ adœeke œbœ nœ ye to ga pa aayi kœmbœercœ ekperœ dœ aayi kœmbœercœ ɔtshœrcœ. Tshe sœ kœmbœercœ ndje adœeke yavuru ni ga pa azu á endje sœ ndjii dœ azu á endje sœsœ ndjii nene. ⁴⁶ Gbambancœ nene, œdœ 'e kœyi kolœ ndœ azu á endje yindœ 'e, œrcœ tshangbancœ á 'e gbœ kœdœ gade? Aayi kœko ngendja lapo mbœmbœercœ ndje dœ tœ endje atamœ nene a? ⁴⁷ Ædœ 'e kœsœ kœbala kolœ aaya 'e, 'e gbe adœeke 'e mbœercœ egerœ œrcœ a? Azu á endje wuwusœ Ndjaba nene mbœmbœercœ ndje atamœ nene a? ⁴⁸ Ataa, Aba 'e 6a lafo sœ yerœ, e'e ndje 'e sœ 6ata she.»

6

Kœyisœercœ tœ upu nœ kœtœ œrcœ fœ

aayi oyo

¹ «Ala 'e gbɔ tɔe mara á 'e sɔe kɔembɔerɔe dɔe akwa nɔe Ndjaba tɔe ala azu kane. 'E mɔembɔerɔe ɔtshɔrɔe á Ndjaba yindɔe nɔe kolɔe adɔeke azu wu 'e nene. Ædɔe 'e kɔembɔerɔe ataa, 'e gbɔ ɔerɔe tshangba nɔe ba ndɔe Aba 'e á tshe sɔe ba lafo asɔemɔe nene. ² Ataa, lɔkɔ á bɔe kɔeto ɔerɔe fɔe ayi oyo, biɓi dɔe itshi adɔeke ala azu kɔ sɔe ga tɔe zɔe nene, bata á awulapatshɔ ɔe mɔerɔe ba lɔe Sinagoga ɔedɔe ba tɔe ala awa. Endje sɔe kɔembɔerɔe ataa adɔeke azu donga ɔene. Mɔe mindɔe nɔe dɔe adjapu fɔe 'e adɔeke: Endje gbɔ ɔerɔe tshangba ɔenɔe endje ye. ³ Kashe ɔebɔe, ɔedɔe bɔe kɔeto ɔerɔe fɔe ayi oyo, mɔembɔerɔe adɔeke gele zɔe wusɔe ɔeneke á kuni zɔe mɔerɔe nene. ⁴ Ataa, ɔe li adɔeke ɔerɔenɔe á bɔe to asɔemɔe sɔepe lɔe ubunɔe. Yé Aba zɔe á tshe wu ɔerɔe á mɔerɔetɔe endje lɔe ubunɔe, ɔe gi ɔerɔe tshangbanɔe fɔe bɔe.»

Kɔeyisɔerɔe tɔe upu nɔe kɔeza avwala (Wu ba tɔe Luk 11.2-4)

⁵ «Ædɔe 'e kɔesɔe kɔeza avwala fɔe Ndjaba, 'e sɔesɔe bata awulapatshɔ nene. Endje yindɔe nɔe adɔeke ɔene li ba lɔe Sinagoga too ɔene wuta ba lɔe shangbeda awa, ɔe ka dɔe ada ɔene yeka á kɔeza avwala adɔeke azu kɔ kɔewu ɔene. Mɔe pa fɔe 'e dɔe adjapu adɔeke: Endje gbɔ ɔerɔe tshangba ɔenɔe endje ye. ⁶ Kashe ɔebɔe, ɔedɔe bɔe kɔeyindɔe kɔeza avwala, li ga lɔe gbɔshɔ nɔe zɔe ɔe tshu manda ga tɔenɔe, yé ɔe za avwala fɔe Aba zɔe á tshe sɔe ba zɔe ba tɔe osho á sɔe lɔe ubunɔe. Yé Aba zɔe á tshe wusɔe ɔerɔe kɔ á sɔe lɔe ubunɔe, ɔe gi ɔerɔe tshangba nɔe fɔe bɔe.»

⁷ «Ædɔe 'e kɔesɔe kɔeza avwala, 'e papa o'o ɔerrr bata azu á endje wuwusɔe Ndjaba nene ɔe pa. Endje sɔe kɔegbe adɔeke ɔedɔe ɔene kɔepa o'o ɔerrr dá Ndjaba ɔe dji ɔene dɔe ɔtshɔnɔe. ⁸ 'E mɔembɔerɔe bata endje nene; gbambanɔe nene, Aba 'e wusɔe ɔeneke á 'e sɔe dɔe ogonɔe utshunɔe adɔeke 'e yu she tɔenɔe. ⁹ 'E wu mara á li adɔeke 'e za dɔe avwala: “Aba 'a á bɔe sɔe ba lafo,

kaka azu kɔ wusɔe nɔe adɔeke i'iri zɔe sɔe yerɔe.

¹⁰ Kaka Ogo gbozu nɔe zɔe na, kaka gbetshelɔe nɔe zɔe mɔerɔetɔe endje ba pa ɔshɔ

bata á mɔerɔetɔe endje ba lafo.

¹¹ To rɔego á li adɔeke 'a zi kpesheke fɔe 'a.

¹² Djerɔendɔe ekperɔe nɔe 'a, bata 'a djerɔe ndje ndɔe ekperɔe nɔe endjeneke á endje mɔerɔe fɔe 'a.

¹³ Yé kakatɔe 'a ti adɔeke 'a li ga lɔe kɔewu lɔsu nene,

kashe vwara 'a lɔe ekperɔe.

[Gbambanɔe nene, ɔebɔe kɔedɔe Gbozu, á bɔe sɔe dɔe gbɔgbɔ ɔedɔe mokɔ waa dɔe waa. Ame.]”

¹⁴ «Yé ɔedɔe 'e kɔedjerɔendɔe ekperɔe nɔe azu, Aba 'e á tshe sɔe ba lafo ɔe djerɔe ndje ndɔe ekperɔe nɔe 'e.

¹⁵ Kashe ɔedɔe 'e kɔedjedjerɔendɔe ekperɔe nɔe azu nene, Aba 'e ɔe djerɔendɔe ekperɔe nɔe 'e á 'e mɔerɔe bale nene.»

Kɔeyisɔerɔe tɔe upu nɔe kɔeyotshelɔema

¹⁶ «Lɔkɔ á 'e kɔesɔe kɔeyotshelɔema 'e, 'e sɔesɔe dɔe oyo bata á awulapatshɔ ɔe mɔerɔe nene. Endje sɔe kɔendi tshatshu endje dɔe mara adɔeke azu kɔ wusɔe nɔe adɔeke ɔene sɔe kɔeyotshelɔema ɔene. Mɔe mindɔe nɔe fɔe 'e dɔe adjapu adɔeke: Endje gbɔ ɔerɔe tshangba ɔenɔe endje ye. ¹⁷ Kashe ɔebɔe, ɔedɔe bɔe kɔesɔe kɔeyotshelɔema zɔe, djutɔ tshatshu zɔe, yé ɔe da kada, ¹⁸ mɔerɔe azu kɔewuwusɔe nɔe adɔeke bɔe sɔe kɔeyotshelɔema zɔe nene. Kashe kolɔe Aba zɔe á tshe sɔe ba zɔe lɔe ubunɔe, ɔeshe dá wusɔe nɔe. Ædɔe bɔe kɔembɔerɔe ataa, Aba zɔe á tshe wu ɔerɔe á sɔe lɔe ubunɔe asɔemɔe, ɔe to ɔerɔe tshangbanɔe fɔe bɔe.»

*Kɔeyisɔerɔe tɔe upu nɔe kɔegbɔrɔe ba lafo**(Wu ba tɔe Luk 12.33-34)*

¹⁹ «'E ngbɔngbɔba kɔegbɔrɔe tshapashɔ asɔeke nene. Gbambanɔe nene, ba zɔe akɔkɔ ɔe zi, ngbandji ɔe ndi kotenɔe yé aayi angba ɔe kavwa manda ɔe ziangba nɔe ye. ²⁰ Kashe 'e

ngbɔba kɔegbɔrɔe ɔa lafo. Gbambanɔe nene, ɔa zɔe ɔedɔe akɔkɔ ɔe zi nene, ɔedɔe ngbandji ɔe ndi nene, yɛ aayi angba gugu ndje tɔe kɔekavwa manda á kɔezi angbanɔe nene. ²¹ Gbambanɔe nene, osho á kɔegbɔrɔe nɔe zɔe sɔe tɔenɔe, lɔsu zɔe ɔe sɔe ndje kpɔetɔemɔe.»

*Miinda nɔe undu uzu
(Wu ɔa tɔe Luk 11.34-36)*

²² «Ala uzu kɔedɔe miinda nɔe undu ye. Ɖedɔe ala zɔe kɔesɔe dɔe ɔtshɔnɔe, undu zɔe djigi ɔe sɔe lɔe ingbisho. ²³ Kashe ɔedɔe ala zɔe kɔesɔe dɔe kɔɔa, undu zɔe djigi ɔe sɔe lɔe ubu osho. Ataa, ɔedɔe ingbisho á sɔe lɔe zɔe kɔedɔe ubu osho, ubu oshonɔe ascemɔe kpa sɔe nari!»

*Ndjaba too ngendja
(Wu ɔa tɔe Luk 16.13; 12.22-23)*

²⁴ «Uzu bale lili kɔembɔerɔe akwa fɔe agbozu bisha nene. Gbambanɔe nene, ɔedɔe tshe kɔeyiangba anga bale, tshe yindɔe udu anga. Tshe kɔezatɔe ye fɔe anga bale, tshe titɔe ye tɔe udu anga. 'E lili kɔembɔerɔe akwa fɔe Ndjaba yɛ ɔe kpa za ndje tɔe 'e fɔe ngendja nene.»

*A za lɔsu azɔe djigi fɔe Ndjaba
(Wu ɔa tɔe Luk 12.22-31)*

²⁵ «'E wu ádánɔe á mɔe mindɔe nɔe fɔe 'e adɔeke: 'E zaza lɔsu 'e ga lafo tɔe upu nɔe kɔezirɔe ɔedɔe kɔendjorɔe á 'e gbe dɔe tɔenɔe mbɔerɔe soro 'e nene, too kɔegbe dɔe lɔeba á 'e yindɔe kɔeverɔe ga tɔe kote 'e nene. Soro uzu roropa kɔezirɔe nene a? Yɛ undu uzu roropa lɔeba nene a? ²⁶ 'E tondɔe ayanu kane. Endje lulu ngwarɔe nene, ɔe kɔkɔ ndje ɔerɔe nene yɛ ɔe gugu dɔe kogba kɔegumasɔe rɔego ga lɔenɔe nene, kashe Aba 'e á tshe sɔe ɔa lafo sɔe kɔeto kɔezirɔe fɔe endje. 'E roropa endje nene a? ²⁷ Ɖedɔe ugurutɔe 'e, lɔe kɔegbetshelɔe ye, dá li kɔeza anga olo bale ga pa olo soro ye a?

²⁸ «Yɛ mbɔerɔe gadɛ á 'e sɔe kɔeza lɔsu 'e ga lafo tɔe upu nɔe lɔeba a? 'E wu mara á ndɔkɔ leyɔ ɔe wuta dɔe tɔenɔe ɔa lɔe kindi kane: Ɖe sɔe kɔembɔerɔe akwa nene, ɔe sɔe ndje kɔesu lɔeba nene. ²⁹ Kashe mɔe pa fɔe 'e adɔeke, Salomo á tshe dɔe lima ayi

kɔegbɔrɔe waa, veverɔe lima lɔeba bale ɔata anga ndɔkɔ leyɔnɔe asɔeke nene. ³⁰ Ndjaba dá verɔe lɔeba kpesheke ga tɔe gusu á sɔe lɔe kindi yɛ ɔa mbatsha owo ɔe ju. Ɖedɔe Ndjaba kɔembɔerɔe ataa ga tɔe a'eara ɔyɔ, tshe lili kɔeko lɔeba fɔe 'e kɔeropa nɔe nene a? 'E kɔedɔe azu á kɔeyindɔerɔe nɔe 'e sɔe teasho! ³¹ 'E zaza lɔsu 'e ga lafo tɔe kɔeyutɔe 'e nene adɔeke: “A zi gadɛ? 'A ndjo gadɛ? 'A verɔe lɔeba gadɛ?” ³² Azu á endje wuwusɔe Ndjaba nene dá para ɔerɔenɔe ascemɔe kɔ. Kashe Aba 'e á tshe sɔe ɔa lafo wusɔe nɔe adɔeke 'e gbe dɔe tɔenɔe kɔ. ³³ 'E para utshunɔe Ogo gbozu nɔe Ndjaba, ɔedɔe ɔerɔe á sɔe ndjii ɔa utshu Ndjaba, yɛ udu ɔerɔe kɔkɔ, Ndjaba ɔe to fɔe 'e. ³⁴ Ataa, 'e zaza lɔsu 'e ga lafo tɔe upu nɔe ɔerɔe á mbɔerɔetɔe endje ɔa mbatsha nene. Tshambatsha sɔe ndje dɔe upu nɔe ye. Olo bale dɔe bale sɔe dɔe o'o nɔe ye.»

7

*'E wawa ngbanga pa anga 'e nene
(Wu ɔa tɔe Luk 6.37-38,41-42)*

¹ «'E wawa ngbanga pa uzu bale nene, mbɔerɔe á Ndjaba kɔewawa ndje ngbanga pa 'e nene. ² Gbambanɔe nene, Ndjaba ɔe wa ngbanga pa 'e ɔata á 'e wa ga pa anga 'e. Adja mara ɔerɔe á 'e li dɔe anga 'e dá tshe li ndje dɔe 'e. ³ Mbɔerɔe gadɛ á ɔe sɔe kɔetondɔe oforo ebe á sɔe lɔe ala aya zɔe yɛ á gbegebe dɔe maɔaya á sɔe lɔe ala zɔe nene a? ⁴ Koto á ɔe pa fɔe aya zɔe adɔeke: “Kaka mɔe tshakavwa oforo ebe á sɔe lɔe ala zɔe”, andaa maɔaya sɔe lɔe ɔenɔe zɔe a? ⁵ Wulapatshɔ, tshakavwa maɔaya á sɔe lɔe ala zɔe ascemɔe utshunɔe ɔe wu osho ngbi yeka á kɔetshakavwa oforo ebe á sɔe lɔe ala aya zɔe.

⁶ «'E toto ɔerɔe neke á sɔe yerɔe fɔe ayavoro nene. Ɖedɔe 'e kɔembɔerɔe ataa, endje fatshelɔetɔe endje tɔe 'e ɔe lo 'e. 'E koko agbɔ ɔerɔe tshelɔe igi nɔe 'e va fɔe akɔso nene kparawa adɔeke endje kɔezurutshelɔe nɔe nene.»

*'E kɔeyndɔe ɔerɔe, endje to fɔe 'e ye
(Wu ɔa tɔe Luk 11.9-13)*

⁷ «'E kœyɔndœ œrœ, endje to fœ 'e ye; 'e kœpara œrœ, 'e gbɔ ye; 'e kœnge manda, endje kɔrɔ fœ 'e ye. ⁸ Gbambanœ nene, uzu kɔ á tshe yɔndœ œrœ, endje to fœ she; tsheneke á tshe para œrœ, tshe gbɔ; yé tsheneke á tshe nge manda, endje kɔrɔ fœ she. ⁹ Œdœ ugurutœ 'e dá za badja fœ gbolo nœ ye œdœ tshe kœyɔndœ kœzirœ a? ¹⁰ Too œdœ tshe kœyu she ndœ ageatshalangu, tshe za yakoro fœ she a? ¹¹ Ataa, œdœ 'e á 'e dœ akpe azu, 'e wusœ kœto ɔtshœrœ fœ agbolo nœ 'e, yekane Aba 'e á tshe sœ ba lafo kœtoto ɔtshœrœ fœ endjeneke á endje yɔndœ nœ ba ndœ ye nene a?

¹² «'E mbœrœ fœ anga 'e b̄ata œneke á 'e yindœ nœ adœke endje mbœrœ fœ 'e. Asœ kœdœ œneke á awa akwa œdœ aayi kœgbara o'o nœ Ndjaba yisœ nœ.»

Awa bisha
(Wu ba tœ Luk 13.23-24)

¹³ «'E li tœ aya manda. Gbambanœ nene, manda kœro ga ndœ kuzu sœ tœ egerœnœ, awa kœ li ga zœ sœ ndje ngbi yé azu á endje ro tœnœ lœ ndjoro. ¹⁴ Kashe manda nœ soro á ka nene sœ teasho, awa á ro ga zœ mi dœ gusu yé azu kœro tœnœ mimi.»

Aayi kœgbara o'o nœ wala
(Wu ba tœ Mat 12.33; Luk 6.43-44)

¹⁵ «'E sœ dœ gbɔdjela tœ aayi kœgbara o'o nœ wala. Gbambanœ nene, endje sœ kœna ga ndœ 'e b̄ata apata kashe lœsu endje sœ b̄ata lœsu amuru á endje wo osho. ¹⁶ 'E wusœ endje mbœrœ akwa tshelœ endje. Gbambanœ nene, endje kɔkɔ ɔtshɔ leyɔ b̄a tœ ekpe ɔyɔ nene, endje kɔkɔ ndje ele fige b̄a tœ batima nene. ¹⁷ ɔtshɔ ɔyɔ kɔ sœ kœzu ɔtshɔ elenœ, yé ɔyɔ á sœ dœ kɔb̄a sœ kœzu ndje elenœ tœ ekpenœ. ¹⁸ ɔtshɔ ɔyɔ lili kœzu elenœ tœ ekpenœ nene, yeka ɔyɔ á sœ dœ kɔb̄a œ zu ndje ɔtshɔ elenœ nene. ¹⁹ ɔyɔ kɔ á elenœ kœgaga nene, endje de yé œ ko va ga tœ owo. ²⁰ Ataa, 'e wusœ aayi kœgbara o'o nœ wala mbœrœ akwa tshelœ endje.»

Kœwusœ adja ayambarœ
(Wu ba tœ Luk 6.46; 13.25-27)

²¹ «Œ dœdœ uzu kɔ á tshe e mœ adœke: “Gbozu, Gbozu”, dá li ga lœ Ogo gbozu nœ tshalafœ nene, kashe kolœ endjeneke á endje sœ kœmbœrœ œrœ á Aba mœ á tshe sœ b̄a lafo yindœ nœ, dá li ga zœ. ²² Dœ lœkœnœ asœmœ, azu ndjoro œ pa bala adœke: “Gbozu, Gbozu”, 'a gbara lima o'o dœ i'iri zœ; 'a gɔrɔ lima ekpe ishiri dœ i'iri zœ; 'a mbœrœ lima afá ndjoro dœ i'iri zœ! ²³ Yé mœ pa bala ngbi fœ endje adœke: “Mœ wuwusœ 'e bale nene, e'e dœ aayi kœmbœrœ ekperœ, 'e gitœ 'e tœ ala mœ!”»

Anda bisha
(Wu ba tœ Luk 6.47-49)

²⁴ Yisu kpa pa adœke: «Uzu kɔ á tshe kœdji o'o á mœ totœ kœpa tœnœ asœke yé á za ga tœ akwa, tshe sœ b̄ata uzu nœ kœwusœrœ á tshe mœ anda nœ ye ga pa badja. ²⁵ Yavuru ni, ungu sú yé egerœ yugu na œ za kpikpikpi, kashe andanœ tete nene. Gbambanœ nene, endje mœ lima kiti andanœ ga pa badja. ²⁶ Kashe uzu kɔ á tshe kœdji o'o á mœ totœ kœpa tœnœ asœke yé á kœzaza ga tœ akwa nene, tshe sœ b̄ata ayi indi á tshe mœ anda nœ ye ga pa mindu. ²⁷ Yavuru ni, ungu sú, egerœ yugu na œ za andanœ yé œ kavwa 'uru ga ati.»

Tshagbozu nœ Yisu
(Wu ba tœ Mar 1.22; Luk 4.32)

²⁸ Lœkɔ á Yisu yi lima sœ œrœnœ á ka, azu kɔ ka lima tœ ama ndje ti ɔsɔ tœ mara kœyisœrœ nœ ye. ²⁹ Gbambanœ nene, tshe yiyi lima sœ œrœ b̄ata aayi kœyisœ awa akwa nœ endje nene, kashe tshe yi lima sœ nœ b̄ata uzu á tshe sœ dœ tshagbozu.

8

Yisu she anga ayi boroma bale
(Wu ba tœ Mar 1.40-45; Luk 5.12-16)

¹ Yisu sœ lima kœtara kaga gu tœnœ yé ukpulu azu sœ kœna manda ye. ² Yé anga ayi boroma bale gitœ ye ndoo dœ she œ gote ga utshu ye, œ pa adœke: «Gbozu, œdœ bœ kœyindœ nœ,

6œ mbœerœ adœeke mœ wuta yerœ.»
³ Yisu yi kane ye, œ goro she yé œ pa adœeke: «Mœ yindœ nœ adœeke 6œ wuta yerœ ye.» Petœ œsœnœ, tshe wuta yerœ lœ boroma nœ ye. ⁴ Yé Yisu kœpa fœ she adœeke: «Mesho! Pappandœ nœ fœ uzu bale nene. Kashe gu œ matœ zœ fœ ngangang Ndjaba yé œ to tokóró 6ata á Moyize pa lima ndœ nœ, mbœerœ kœma fœ azu kœ adœeke 6œ wuta yerœ ye.»

Yisu she ayi akwa nœ gbozu tshapa aturugu

(Wu 6a tœ Luk 7.1-10; Yow 4.43-54)

⁵ Lœkœ á Yisu sœ lima kœli ga lœ Kaparnawumu, anga gbozu tshapa aturugu tshelœ Roma na ndoo dœ she œ ki fœ she ⁶ adœeke: «Gbozu, ayi akwa nœ mœ lo 6a scœnda, ada ye tshu tshakudu ye yé tshe sœ kœwu oyo tœpanœ kpuru.» ⁷ Yisu pa fœ she adœeke: «A gu dœ mœ she she.» ⁸ Kashe gbozu tshapa aturugunœ gi adœeke: «Gbozu, mœ scœsœ 6ata azu á 6œ li anda nœ endje nene. Œdœ 6œ kœyindœ nœ, pa kolœ o'o bale, ayi akwa nœ mœ œ she ye. ⁹ Gbambanœ nene, œmœ ndje, mœ sœ dœ agbozu tshapa mœ yé mœ dœ ndje gbozu tshapa aturugu. Œdœ mœ kœpa fœ anga bale adœeke: “Na”, ngbewo tshe na. Œdœ mœ kpa kœpa fœ anga adœeke: “Na ga mœ”, ngbewo tshe na ga ndœ mœ. Yé œdœ mœ kœpa fœ anga ayi akwa nœ mœ adœeke “mbœerœ œeneke”, ngbewo tshe mbœerœ.»

¹⁰ Lœkœ á yisu dji o'o á gbozu tshapa aturugu scœmœ pa, tshe katœ ama ye ti œœ œ pa fœ azu á endje sœ lima kœna manda ye adœeke: «Mœ sœ kœmindœ nœ fœ 'e dœ adjapu adœeke, mœ gbœgbœ anga mara kœyindœerœ asœke ndœ anga uzu bale lœ Israyele nene. ¹¹ Mœ sœ kœpa ndje fœ 'e adœeke, azu ndjoro œ tœ 6a tœ osho á œœ œ wuta tœnœ œdœ 6a tœ osho á œœ œ li tœnœ, yé œ gbœ osho kœsœ 6a pa ndaba 6a lœ Ogo gbozu nœ tshalafa awa bale dœ Abrayamo, dœ Izaka œdœ pe Yakobo. ¹² Kashe endjeneke á li ma lima adœeke endje kœli ga

lœ Ogo gbozu nœ Ndjaba, endje vwí endje ga lœ ubu osho 6a shu. Yé 6a zœ, endje ki œ zi tshelœ daji endje.»

¹³ Yé Yisu kœpa fœ gbozu tshapa aturugunœ adœeke: «Gu ga ndœ zœ, Ndjaba mbœerœ œeneke á 6œ yœndœ nœ liaka kœyindœerœ nœ zœ ye.» Yé kolœ dœ ada œlœnœ ascœmœ, ayi akwa nœ gbozu tshapa aturugu she ye.

Yisu she aayi kœba ndjoro

(Wu 6a tœ Mar 1.29-34; Luk 4.38-41)

¹⁴ Manda nœ, Yisu na 6a lœ anda nœ Petro, œ gbœ ayi mbeyanœ, tshe lo ga ati dœ kœba biwa. ¹⁵ Tshe za kane ye, yé kœba biwanœ katœ ye yé. Ayi mbeya Petro áafo œ tetœ kœmbœerœ akwa fœ Yisu.

¹⁶ Dœ lœndœ á œœ li, endje na dœ azu ndjoro á ekpe ishiri sœ pa endje fœ Yisu. Tshe gœœ ekpe ishiri pa azunœ ascœmœ dœ o'o ama ye, yé œ she ndje anga aayi kœba kœ. ¹⁷ Tshe mbœerœ lima ataa mbœerœ o'onœ á Isaya ayi kœgbara o'o nœ Ndjaba pa lima kœmbœerœtœ endje. Tshe pa lima adœeke: «Œshe dá ko gbakindi nœ azœ yé á ko kœba nœ azœ ga pa ye.»

Azu á endje gbe kœna manda Yisu

(Wu 6a tœ Luk 9.57-62)

¹⁸ Lœkœ á Yisu wu ukpulu azu á endje ndivwiri lima she, tshe za o'o fœ ayambarœ nœ ye adœeke œne zu 6a itshi egerœ ungu adanga. ¹⁹ Anga ayi kœyisœ awa akwa gitœ ye ndoo œ pa fœ she adœeke: «Ayi kœyisœerœ, mœ na manda zœ tœ osho kœ á 6œ na tœnœ.» ²⁰ Yisu gi fœ she adœeke: «Angbangewo sœ dœ anda nœ endje 6a lœ œshœ, yé ayanu sœ ndje dœ koma endje 6a lafo, kashe Gbolo nœ uzu gugu dœ osho kœlo tœnœ nene.»

²¹ Anga yambarœ nœ Yisu bale pa fœ she adœeke: «Gbozu, za awa fœ mœ, mœ na œ shi aba mœ utshunœ yekane.» ²² Yé Yisu kœgi fœ she adœeke: «Na manda mœ, yé œ katœ akuzu endje shi akuzu nœ endje.»

Yisu ráyugu

(Wu 6a tœ Mar 4.35-41; Luk 8.22-25)

²³ Yisu ɔ ga lœ agba yé ayambarœ nœ ye ro awa bale dœ she. ²⁴ Ngbangi atake, ndavuru yugu za gu tœncœ kpikpikpi pa egerœ ungu adanga, lokonœ na yé ungu yi lima koetu ga lœ agba. Kashe Yisu lo lima œncœ ye yé. ²⁵ Ayambarœ gitœ endje ndoo dœ she, á jo she lœ olo dœ koepa dœ ɔgbɔ adœke: «Gbozu, she azœ kane! A tshu ke a!» ²⁶ Yisu gi fœ endje adœke: «Mbœrcœ gadé á 'e sœ dœ awaa? Kœyindœrcœ nœ 'e sœ teasho! Yé tshe kœaafo á kœera yugu œdœ egerœ ungu adangancœ, osho kœyi tá.» ²⁷ Azu kɔkɔ kitœ œsœncœ yé œ sœ lima koepa adœke: «Uzunœ asœke kœdœ dœ? Tshe sœ koepa o'o fœ yugu œdœ fœ ungu yé œ sœ kœdji o'o ama ye!»

Yisu she azu bisha á ekpe ishiri sœ pa endje

(Wu 6a tœ Mar 5.1-20; Luk 8.26-39)

²⁸ Lɔkɔ á Yisu yi kumu ye 6a atshi egerœ ungu adanga, 6a lœ ogo nœ Agadaraye, azu bisha á ekpe ishiri sœ pa endje to 6a pa udu yé œ na gu tœncœ ga ndœ ye. Endje nga lima waa dœ mara adœke uzu bale œ li kœsɔ dœ awancœ ascœmœ nene. ²⁹ Endje tetœ koeta rawa adœke: «Yisu Gbolo nœ Ndjaba, 6œ yindœ kœmbœrcœ œrcœ gadé tœ 'a a? Bœ na 6a ke kœgaga kumu 'a a? Olo nœ 'a lili damba nene.»

³⁰ Andaa egerœ ukpulu akɔso sœ lima koepara kœzirocœ ndoo kpœmœ. ³¹ Aekpe ishirinœ di tshelœema endje fœ Yisu adœke: «Ædœ 6œ kœyindœ kœgɔrɔ 'a, vwa 'a, 'a li ga lœ ukpulu akɔso asœ.» ³² Yé Yisu koepa fœ endje adœke: «'E na zœ!» Endje wuta lœ azu ascœmœ yé œ na œ li ga lœ akɔso. Ngbewo akɔso scœmœ ndjoro to 6a pa kaga 'uru 'uru 'uru dœ ɔrɔ tra tœncœ œrrr ga la egerœ ungu adanga, yé œ nduru kɔ ye. ³³ Azu á endje sœ lima kœgbɔndœ akɔsonœ kpa ye. Endje kpagu 6a lœ ongbo œ mindœ œrcœ kɔ á mbœrcœtœ endje ga tœ azu scœmœ bisha á ekpe ishiri sœ pa endje fœ azu. ³⁴ Yé azu tshelœ ongbonœ para kɔkɔ wuta kœgbɔtœ endje dœ Yisu.

Lɔkɔ á endje wu she, endje ki fœ she adœke tshe gitœ ye lœ ogo nœ œne ye.

9

Yisu she uzu á ada ye tshu

(Wu 6a tœ Mar 2.1-12; Luk 5.17-26)

¹ Yisu ɔ ga lœ agba, œ zu egerœ ungu adanga yé œ gu ga lœ ongbo nœ ye. ² Endje za anga uzu á ada ye tshu, á tshe lo ga pa kelekpa, na tœncœ fœ she. Lɔkɔ á Yisu wu kœyindœrcœ nœ azuncœ ascœmœ, tshe pa fœ uzuncœ á ada ye tshu adœke: «Sœ dœ gbɔgbɔ, gbolo nœ mœ! Mœ djercœndœ ekperœ nœ zœ ye!»

³ Kœdji atamœ, anga aayi kœyisœ awa akwa tetœ koepa ugurutœ endje dœ tœ endje adœke: «Uzu asœke sœ kœgu œsœ Ndjaba!» ⁴ Kashe Yisu wu lima sœ gbetshelœ nœ endje yé œ pa fœ endje adœke: «Mbœrcœ gadé á 'e sœ dœ ekpe gbetshelœ tœ lœsu 'e ata a? ⁵ Ædœ mœ koepa adœke: “Mœ djercœndœ ekperœ nœ zœ”, too mœ koepa ndje adœke: “Aalafo œ na ana”, o'o neketa dá dœ ɔgbɔ o'o a? ⁶ Kashe mœ yindœ nœ adœke 'e wusœ nœ adœke: Gbolo nœ uzu sœ dœ gbɔgbɔ pa ɔshɔ tœ kœdjercœndœ ekperœ.» Manda nœ, tshe koepa fœ uzu á ada ye tshu ascœmœ adœke: «Aalafo, za kelekpa nœ zœ yé œ gu ga ndœ zœ!»

⁷ Uzuncœ ascœmœ kœalafo á kœgu ga lœ anda nœ ye. ⁸ Lɔkɔ á ukpulu azu wu ataa, awa litœ endje yé endje tetœ kœdonga Ndjaba tœ mara gbɔgbɔ neke á tshe to fœ azu.

Yisu e Matie

(Wu 6a tœ Mar 2.13-17; Luk 5.27-32)

⁹ Yisu katœ tshakpœmœ ti yé œ tetœ kœero tœncœ, ngbewo œ wu anga uzu a i'iri ye kœdœ Matie á tshe sœ ga ati 6a lœ anda kœko ngendja lapo. Tshe pa fœ she adœke: «Na manda mœ!» Matie áalafo yé œ na manda ye. ¹⁰ Manda nœ, Yisu sœ lima kœzirocœ 6a scœnda nœ Matie. Aayi kœko ngendja lapo ndjoro dœ pe azu kœmbœrcœ ekperœ sœ lima kœzi

oerœ awa bale dœ she œdœ ayambarœ nœ ye. ¹¹ Afarisayi wu lima ataa œ yu ayambarœ nœ ye adœke: «Mbœerœ gadé á ayi kœeyisœerœ nœ 'e œ zi œerœ tœ œsœnœ bale dœ aayi kœeko ngendja lapo œdœ dœ azu kœembœerœ ekperœ a?» ¹² Yisu dji endje yé œ pa adœke: «Uzu á tshelœ ðkœ ye sœ yerœ gbegbe dœ monganga nene, kashe aayi kœba dá gbe dœ she. ¹³ 'E gu œ para ádá o'o á endje sú ba la buku nœ Ndjaba adœke: "'E sœ dœ lœsu nœ kœewu oyo ga ndœ azu, œtœnœ dá mœ yindœ nœ, kashe tokóró nene." Gbambanœ nene, mœ nana mbœerœ kœ'e azu neke á endje sœ ndjii nene, kashe mœ na mbœerœ aayi kœembœerœ ekperœ.»

Yisu tœ upu nœ kœeyotshelœma
(Wu 6a tœ Mar 2.18-22; Luk 5.33-39)

¹⁴ Ayambarœ nœ Yowane ayi kœeza batisimu na ga ndœ Yisu yé œ yu she adœke: «Mbœerœ gadé á a'a œdœ Afarisayi, 'a sœ kœeyotshelœma 'a kpala kpala yekane á ayambarœ nœ zœ mbœembœerœ ataa nene a?» ¹⁵ Yé Yisu gi fœ endje adœke: «'E gbe adœke azu á endje e endje ndœ angbo totœ œ sœ dœ oyo dœ lœkœ á ayi kœeto yashe sœ kpœetœ œsœnœ bale dœ endje a? Æ œ nene! Kashe manda nœ œrrr, lœkœ á endje kœeza she tshakane endje dá endje yotshelœma endje.

¹⁶ «Yé Yisu kpa kœpa fœ endje adœke uzu bale zaza tafo lœba œ pi ga pa ongboronœ nene. Gbambanœ nene, tafo ndœma lœbanœ œ suru tshelœ ongboronœ, yé ogoronœ œ kpa sœ dœ egerœnœ. ¹⁷ Endje susu tafo ipi ga lœ ongboro anga nene. Atamœ nene, tshelœ anga œ 'u, ipinœ œ tu, yé anganœ œ ndi ye. Kashe endje sú tafo ipi ga lœ tafo anga, atamœ œerœ bale œ ndi nene.»

Anga yawuru yuda œdœ anga yashe kœba indji
(Wu 6a tœ Mar 5.21-43; Luk 8.40-56)

¹⁸ Lœkœ á Yisu sœ kœpa o'onœ ascœmœ fœ endje ataa, anga gbozu nœ Ayuda yikumumu ye œ gote ga utshu

ye, yé œ pa adœke: «Yawuru nœ mœ tshu ngœngœnœ ascœke, kashe na œ to kane zœ ga pa ye yé tshe sœ dœ soro.» ¹⁹ Yisu áalafo yé endje te manda ye, œshe dœ pe ayambarœ nœ ye.

²⁰ Andaa anga yashe bale á tshe sœ lima kœewu oyo dœ kœba indji manda ungu ndjokpa dœ bisha, na djagamanda Yisu œ goro ama lœba ye. ²¹ Tshe sœ lima kœpa ba lœ ye adœke: «Ædœ mœ kœgoro kolœ ama lœba nœ ye, mœ she ye.» ²² Kashe Yisu fatœ ye œ wu she yé á pa adœke: «Sœ dœ gbœgbœ yawuru nœ mœ! Kœeyindœerœ nœ zœ she bœ ye.» Yé kolœ dœ ada œlœnœ ascœmœ, yashœnœ she lœ kœba nœ ye yé.

²³ Yisu wuta ba lœ anda nœ gbozunœ ascœmœ. Lœkœ á tshe wu aayi kœ'uru ngbake œdœ ukpulu azu á endje sœ kœeta rawa, ²⁴ tshe pa adœke: «'E wuta ga shu, gbambanœ nene, yawurunœ ascœke tshutshu nene. Tshe sœ tœ olo.» Kashe endje sœ lima kœmœ she. ²⁵ Lœkœ á endje gœrœ ukpulu azunœ ga ushu, Yisu li ba tœ osho á gbolonœ sœ tœnœ, œ za kane ye yé tshe áalafo. ²⁶ Yé o'onœ za tshelœ ogo djigi.

Yisu she aayibula bisha

²⁷ Lœndœ á Yisu katœ tshakpœetœmœ ti á sœ kœero tœnœ, anga aayibula bisha te manda ye dœ rawa adœke: «Wu oyo 'a, Gbolo nœ Davidi!»

²⁸ Lœkœ á Yisu wuta ba lœ anda, aayibulanœ bisha na ndoo dœ she yé tshe yu endje adœke: «Adja 'e yindœ nœ adœke mœ mbœerœ ala 'e œ kœrœ a?» Endje gi fœ she adœke: «Ë, Gbozu.» ²⁹ Yisu to kane ye ga pa ala endje yé œ pa adœke: «Kaka œ mbœerœtœ ye fœ 'e liaka kœeyindœerœ nœ 'e.» ³⁰ Yé ala endje kœrœ. Á Yisu kœpa fœ endje dœ œgbœ adœke: «'E dji mœ dœ œtshœnœ, 'e papandœ nœ fœ uzu bale nene!» ³¹ Kashe endje wuta, œ pandœ o'o nœ Yisu lœ ogonœ djigi.

Yisu she uzu bale á tshe papa o'o nene
(Wu 6a tœ Luk 11.14-15)

³² Lɔkɔ á endje yi lima ndœ kœwuta tœncœ, endje na dœ anga uzu á tshe papa o'o nene fœ she. Tshe sœ lima dœ ekpe ishiri pa ye. ³³ Yé Yisu gɔrɔ ekpe ishirinœ pa ye, á tshe tetœ kœpa o'o. Ukpulu azu ki lima tœ œscœncœ, œ pa adœke: «'A wuwu ɓalima mara anga œrœ atake bale lœ Israyele nene!» ³⁴ Kashe Afarisayi pa lima adœke: «Gbozu tshapa aekpe ishiri dá to gbɔgbɔ kœgɔrɔ dœ ekpe ishiri fœ she ascœmœ!»

*Yisu wu oyo ukpulu azu
(Wu ɓa tœ Mar 6.6b,34; Luk 10.2)*

³⁵ Yisu na lima dje lœ ongbo œdœ dje lakpi kɔ, tshe sœ lima kœyisœ œrœ ɓa lœ Sinagoga nœ endje. Tshe sœ lima kœyisœ ɓtshɔ O'o nœ Ogo gbozu nœ Ndjaba yé œ sœ lima kœshe azu lœ aka kɔɓa kɔ œdœ lœ gbakindi kɔ. ³⁶ Kœwu ukpulu azu, tshe sœ lima dœ oyo tœ lœsu ye. Gbambanœ nene, endje mɔ lima lœ gbetshelœ nœ endje yé œ gugu lima dœ gbɔgbɔ nene ɓata apata á aayi kœgbɔndœ endje gugu nene. ³⁷ Yé tshe kœpa fœ ayambarœ nœ ye adœke: «Leyɔ doro ndjoro lœ kindi, kashe aayi akwa ngbangba nene. ³⁸ Ataa, 'e ki fœ ayengɔ kindinœ adœke tshe kpa vwa anga aayi akwa mbœrœ kœkɔ tœncœ.»

10

*Aayi avwa ndjokpa dœ bisha (12)
(Wu ɓa tœ Mar 3.13-19; Luk 6.12-16)*

¹ Yisu e ayambarœ nœ ye ndjokpa dœ bisha ascœmœ, œ to gbɔgbɔ kœgɔrɔ dœ ekpe ishiri fœ endje adœke endje kœgɔrɔ dœ endje yé œ she azu lœ aka kɔɓa kɔ dœ lœ gbakindi kɔ. ² F'iri aayi avwanœ ndjokpa dœ bisha dœke: Utshunœ kœdœ Shimu á anga i'iri ye kœdœ Petro œdœ ayancœ dœ Andere. Ajake dœ Yowane á endje kœdœ agbolo nœ Zebedayi, ³ Filipino œdœ Bartelemi, dœ Toma, dœ Matie ayi kœko ngendja lapo, dœ Jake gbolo nœ Alefe, dœ Tade, ⁴ dœ Shimu* uzu

kanana, dœ Yudasi Isikariote, œshe á tshe ka Yisu.

Yisu vwa aayi avwa nœ ye ndjokpa dœ bisha

(Wu ɓa tœ Mar 6.7-13; Luk 9.1-6)

⁵ Yisu vwa aayi avwanœ ndjokpa dœ bisha dœ kœza 'o fœ endje adœke: «'E nana œ li ga lœ ogo nœ angbi azu nene, 'e lili ndje ga lœ ongbo nœ azu Samariya nene. ⁶ Kashe 'e na ga ndœ apata á endje djingili awa á endje dœ azu Israyele. ⁷ Tœ awa na tœncœ, 'e mindœ o'o adœke: "Ogo gbozu nœ tshalafo ndo ye!" ⁸ 'E she aayi kɔɓa, 'e mbœrœ adœke akuzu kpa kwatœ endje ga lœ soro, 'e mbœrœ adœke aayi boroma wuta yerœ, 'e gɔrɔ ekpe ishiri. Bata á 'e gbɔgbɔ lœ awa nœ ngendja nene, 'e toto ndje lœ awa nœ kœ'esho ndœ ngendja nene. ⁹ Adja 'e zaza œrœ too anga langere ngendja bale ga lœ uwu tœ 'e nene, ¹⁰ too ngbade kœna dœ ana nene. 'E koko lœɓa okoro bisha nene, œdœ œrada, œdœ tshɔngbɔɔ potœ 'e nene. Gbambanœ nene, ayi akwa li kœgbɔ œrœ tshangba akwa nœ ye.

¹¹ «Lɔkɔ á 'e kœwuta ga lakpi too ga lœ anga ongbo, 'e para uzu neke á tshe li kœza osho kœsœ fœ 'e dœ ɔtshɔncœ, yé œ sœ kpœndœ ye kpœtœmœ œerrr ga tœ kœkatœ tshalakpinœ ascœmœ ti. ¹² Lɔkɔ á 'e kœli ga lœ anda nœ uzu, 'e pa adœke: "Kœsœ gee sœ dœ 'e." ¹³ Œdœ azu tshascœndancœ kœza osho kœsœ fœ 'e, kœsœ gee nœ 'e œ sœ dœ endje. Kashe œdœ endje kœzaza osho kœsœ fœ 'e nene, 'e gi kœsœ gee nœ 'e pa endje ye. ¹⁴ Yé œdœ azu anga tshalakpi bale too anga tshascœnda bale kœvwaratœ endje tœ kœza osho kœsœ fœ 'e, too tœ kœdji o'o ama 'e ye, 'e katœ tshakpœtœmœ ti, yé œ gɔrɔ trusha tshada 'e ti kpœtœmœ. ¹⁵ Mœ sœ kœpa dœ adjapu fœ 'e adœke, dœ lœkɔncœ á Ndjaba œ wa ngbanga pa azu, azu ogoncœ ascœmœ œ gbɔ djofele kœropa œncœ azu Sodomo dœ Gomora.

* **10.4** 10.4 Shimunœ ascœke sœ lima ugurutœ azu á endje para lima awa kœgbɔ lipanda lœ ogo nœ endje.

Ɖerø kanga á sœ køena tœnœ
(*Wu 6a tœ Mar 13.9-13; Luk 21.12-17*)

16 «'E wu! Mœ sœ køevwa 'e 6ata apata 6a ugurutœ amuru. 'E sœ dœ gbɔdjela 6ata ayakoro yé œ sœ dœ ɔmɔ lɔsu 6ata ambepa. 17 Ala 'e gbɔ tœ azu. Gbambanœ nene, endje ko 'e na tœnœ ga utshu aayi køewa ngbanga nœ azu nœ Ndjaba yé œ sɔ 'e dœ ndjapa 6a lœ Sinagoga nœ endje. 18 Endje ko ndje 'e bala tɔ 6a utshu agboro agbozu œdœ pe agbozugo mbœrœ á 'e kœdœ azu nœ mœ. Ataa, œ za awa fœ 'e adœke 'e pa o'o tœ upu nœ mœ fœ endje, azunœ œdœ endje á endje doédœ Ayuda nene ascœmœ. 19 Lɔkɔ á endje kœto 'e na tœnœ 6a tœ osho køewa ngbanga, 'e tɔtɔ lɔsu 'e tœ mara á 'e gi dœ o'o nene. Gbambanœ nene, dœ ada ɔlɔnœ ascœmœ, endje to o'o á li adœke 'e pa fœ 'e. 20 Ɖe doédœ 'e dá pa o'onœ nene, kashe Ishiri nœ Aba 'e œ pa o'o lœ 'e.

21 «Ayazu œ va ɔtɔ ayanœ adœke endje wo she, yé aba kœzu uzu œ mbœrœ ndje ataa fœ gbolo nœ ye; agbolo œ yiangba aayi kœzu endje yé œ ko endje adœke endje wo endje ye. 22 Azu para kɔkɔ œ yiangba 'e mbœrœ i'iri mœ kashe uzu á tshe shi gbi œrrr ga tœ ndɔngɔlɔnœ, Ndjaba œ she she. 23 Ɖedœ endje kœmbœrœ œrœ kanga fœ 'e 6a lœ anga ongbo bale, 'e kpa ga lœ anga angbɔnœ. Mœ pa fœ 'e dœ adjapu adœke, Gbolo nœ uzu œ na, damba 'e nana dje lœ ongbo Israyele kɔkɔ nene.

24 «Yambarœ bale roropa ayi køeysœrœ fœ she nene, yé ayi akwa roro ndje pa gbozu nœ ye nene. 25 Kashe yambarœ œ sœ dœ yanga œdœ endje kœwu she 6ata ayi køeysœrœ nœ ye, yé ayi akwa œ sœ ndje dœ yanga œdœ endje kœwu she 6ata gbozu nœ ye. Ɖedœ azu køena œrrr á e ayengɔ anda Belezebula†, i'iri gadœ dá endje e ga tœ azu tshascœnda nœ ye a?»

Uzu á endje li kœkpawa ye
(*Wu 6a tœ Luk 12.1-27*)

26 «Awa uzu bale zaza 'e nene. Ɖerœ neke kɔ á zatœ endje yiwa tœnœ œ matœ endje ngbi ga shu, yé œneke kɔ á sœ lœ ubunœ, azu œ wusœ nœ kɔ. 27 O'o á mœ sœ kœpa fœ 'e lœ ubunœ ascœmœ, 'e pa tshandœnœ dœ ɔlɔ, yé angba o'o á endje sœ kœpa ga lœ utu 'e, 'e pandœ nœ ngbi ga shu. 28 'E kpakpa awa azu á endje wo undu uzu kashe á endje lili kœwo ishiri uzu nene; 'e kpa awa Ndjaba á tshe li kœwo undu uzu œdœ ishiri ye 6a lœ lifelo. 29 Endje kaka a'eara ayanu bisha ndœ kœgbɔ langere ngendja bale nene a? Andaa, anga bale ugurutœ endje œ te ga tœ ɔshɔ nene œdœ Aba 'e køeyindœ nœ nene. 30 Kashe e'e, œdœ sukumu 'e, Ndjaba di kɔ. 31 Mbœrœ tœnœ ataa, 'e sœsœ dœ awa nene, gbambanœ nene, 'e ropa a'eara ayanu ye.»

Kœpa o'o tœ upu nœ Yisu utshu azu
(*Wu 6a tœ Luk 12.8-9*)

32 «Uzu kɔ á tshe yindœ nœ 6a tœ ala azu adœke œne kœdœ yambarœ nœ mœ, mœ yi ndje ndœ ye 6a utshu Aba mœ á tshe sœ 6a lafo adœke œshe kœdœ uzu nœ mœ. 33 Kashe tsheneke á tshe 'ea mœ 6a utshu azu, mœ 'ea ndje she 6a utshu Aba mœ á tshe sœ 6a lafo.»

Kœsœ gee nene kashe ingiri yakamba

(*Wu 6a tœ Luk 12.51-53; 14.26-27*)

34 «'E gbegbe adœke mœ na mbœrœ kœza kœsœ gee 6a pa ɔshɔ nene. Mœ nana mbœrœ kœza kœsœ gee nene, kashe mœ na dœ ingiri yakamba. 35 Adjapu, mœ na kœkurutshelœ gbolo yakoshe dœ abanœ, yawuru dœ ayinœ, yashe dœ yininœ dœ yashe. 36 Uzu dœ uzu œ sœ dœ ayingba ye lœ anda nœ ye. 37 Uzu á tshe yindœ abanœ too ayinœ kœropa mœ, tshe lili kœdœ uzu nœ mœ nene. Uzu á tshe køeyindœ gbolo yakoshe too gbolo yawuru nœ ye kœropa mœ, tshe lili kœdœ uzu nœ mœ nene. 38 Uzu á tshe kœza kurushi nœ ye

† 10.25 10.25 Belezebula kœdœ i'iri djaboro á tshe dœ gbozu tshapa aekpe ishiri.

yé á na manda mœ nene, tshe lili kœdœ uzu nœ mœ nene. ³⁹ Uzu á tshe kœyindœ kœgbœndœ soro ye, œ yiwatœ ye yé. Kashe tsheneke á tshe kœyindœ koetshu mboerœ mœ, tshe sœ dœ soro.»

*Kœgi tshangba œrœ
(Wu 6a tœ Mar 9.41)*

⁴⁰ «Uzu neke á tshe kœza osho kœsœ fœ 'e, dá tshe za ndje fœ mœ ye. Uzu neke á tshe kœza osho kœsœ fœ mœ, dá tshe za ndje fœ tsheneke á tshe vwa mœ. ⁴¹ Uzu á tshe kœza osho kœsœ fœ anga ayi kœgbara o'o nœ Ndjaba mboerœ á tshe kœdœ ayi kœgbara o'o ascœmœ, tshe gbœ œrœ tshangbanœ 6ata á Ndjaba sœ kœto fœ ayi kœgbara o'o. Yé tsheneke á tshe za osho kœsœ fœ uzu á tshe sœ ndjii mboerœ á tshe kœdœ uzu ndjii utshu Ndjaba, tshe gbœ ndje œrœ tshangbanœ 6ata uzu á tshe sœ ndjii. ⁴² Mœ mindœ nœ dœ adjapu fœ 'e adœke, uzu kœ á tshe su ungu kœndjoondjo, œdœ œ kœdœ yashi ziti ungu tshebabale fœ anga aya gbolo lœ agbolonœ asœke mboerœ á tshe dœ yambarœ nœ mœ, Ndjaba œ to œrœ tshangbanœ fœ she.»

11

*Yowane ayi kœza batisimu vwa azu
fœ Yisu
(Wu 6a tœ Luk 7.18-35)*

¹ Lœndœ á Yisu za o'o fœ ayambarœ nœ ye ndjokpa dœ bisha á ka, tshe katœ tshakpœtœmœ ti œ ro kœyisœ œrœ œdœ kœmindœ 6tshœ O'o nœ Ndjaba dje lœ ongbœ nœ endje.

² Andaa, Yowane ayi kœza batisimu sœ lœ kánga, yé tshe djindœ o'o akwa á Kristu sœ kœmboerœ tœnœ, ngbewo á vwa anga ayambarœ nœ ye ³ kœyu Yisu adœke: «E6œ kœdœ tsheneke á tshe sœ kœna tœnœ a, too 'a kate anga angbi uzu?» ⁴ Yé Yisu kœgi fœ endje adœke: «'E gu œ pandœ œneke á 'e dji yé á wu fœ Yowane adœke: ⁵ Aayibula tetœ kœwu osho, aayi gbada na ana, aayi boroma wuta yerœ, aayi bitu dji o'o, akuzu kwatœ endje ga lœ soro, yé endje mindœ

6tshœ O'o fœ aayi oyo. ⁶ Yanga nœ uzu á tshe kakatœ kœyindœ nœ ye ga ndœ mœ nene!»

⁷ Lœndœ á ayambarœ nœ Yowane gu da ye, Yisu tetœ kœpandœ Yowane fœ ukpulu azu adœke: «Eœ gadé dá 'e na kœwu tœnœ 6a lœ kpagagasho a? A'eara 6yœ á yugu sœ kœmea tœnœ a? E œ nene. ⁸ Yé œrœ gadé dá 'e na kœwu tœnœ a? 'E na kœwu anga uzu á tshe verœ 6tshœ lœba a? E œ nene, azu á endje verœ 6tshœ lœba sœ 6a lœ anda nœ agbozugo. ⁹ Yé ataa, œrœ gadé dá 'e na kœwu tœnœ a? 'E na kœwu ayi kœgbara o'o a? E, mœ mindœ nœ dœ adjapu fœ 'e adœke tshe ropa ayi kœgbara o'o ye. ¹⁰ Gbambanœ nene, Yowane ayi kœza batisimu kœdœ uzu á endje sú o'o tœ upu nœ ye 6a la buku nœ Ndjaba adœke: “Mœ vwa ayi avwa nœ mœ utshu zœ mboerœ kœguma ala awa zœ.” ¹¹ Mœ mindœ nœ dœ adjapu fœ 'e adœke, ugurutœ azu tshapashœnœ asœke kœ, anga uzu bale á tshe ropa Yowane ayi kœza batisimu gugu nene. Andaa, tsheneke á tshe sœ teasho 6a lœ Ogo gbozu nœ tshalafœ ropa ye yé. ¹² Kœto tœ lœkœ á Yowane ayi kœza batisimu wuta kœyisœ œrœ œrrr ga tœ kpesheke, Ogo gbozu nœ tshalafœ to toro kœgerœ tœnœ. Aayi gbœgbœ dá sœ kœpara awa nœ kœgbœtœ nœ. ¹³ Aayi kœgbara o'o kœ œdœ awa akwa, gbara o'o œrrr ga tœ Yowane. ¹⁴ Yé œdœ 'e kœyindœ kœwusœ nœ dœ 6tshœnœ, Yowane kœdœ Eliya á endje pa lima ndœ kœna she. ¹⁵ Kaka uzu á tshe kœsœ dœ utu, tshe dji!

¹⁶ «Mœ li azu nœ tshakpesheke dœ azu œ? Endje liili dœ agbolo á endje ka 6a la wutu kœka œrœ yé á sœ kœpa o'o ugurutœ endje adœke: ¹⁷ “A 'uru ngbake fœ 'e, kashe 'e vivi ipi nene! 'A 6i itshi kuzu fœ 'e, kashe 'e kiki nene.” ¹⁸ Gbambanœ nene, Yowane ayi kœza batisimu na yé œ vwaratœ ye tœ kœzi œrœ œdœ kœndjo ipi, endje pa adœke: “Tshe sœ dœ ekpe ishiri pa ye!” ¹⁹ Gbolo nœ uzu na œ sœ kœzi œrœ yé œ sœ

koendjo ipi, endje sœ kœpa adœke: “E wu makœzirœ, mœndjondjo. Anganœ koedœ kolœ aayi kœko ngendja lapo œdœ azu kœmbœrœ ekperœ!” Kashe kœwusœtœ nœ Ndjaba sœ kœmatœ ye ndjii lœ awa akwa nœ ye.»

Kœgbagbara osho tœ upu nœ ongbo Galilayi

(Wu 6a tœ Luk 10.13-15)

²⁰ Yé Yisu tetœ kœgbagbara azu tshelœ ongbo á tshe mbœrœ lima afá ndjoro lœncœ; gbambancœ nene, endje yayapa lima œtshœ endje nene. Tshe pa fœ endje adœke: ²¹ «Oyo nœ zœ, Koraze! Oyo nœ zœ Betsayida! Gbambancœ nene, œdœ afá á mbœrœtœ endje 6a ndœ 'e kœmbœrœ má tœ endje 6a lœ Tire œdœ 6a lœ Sidona, azu 6a zœ œ verœ má sake, yé œ dja má tshelœ kumu endje dœ vorowo mbœrœ kœma adœke œne fatshalœsu œne ye. ²² Mbœrœ tœncœ ataa, mœ sœ kœmindœ nœ fœ 'e adœke dœ lœkœ kœwa ngbanga, mœ wa o'o tœ œgbœncœ ga tœ 'e kœropa œncœ azu Tire œdœ Sidona. ²³ Yé e'e dœ azu Kaparnawumu, 'e gbe adœke 'e œ œrr ga lafo zœ a? 'E jerœ bala œrr 6a lœ ogo nœ akuzu. Gbambancœ nene, œdœ afá á mbœrœtœ endje 6a ndœ 'e, kœmbœrœ má lima tœ endje 6a lœ Sodomoma ataa, ongbonœ ascœmœ œ sœ má œrr ga tœ kpesheke. ²⁴ Mbœrœ tœncœ ataa, mœ sœ kœmindœ nœ fœ 'e adœke dœ lœkœ kœwa ngbanga, mœ wa o'o nœ 'e tœ œgbœncœ kœropa œncœ azu ogo Sodomoma.»

'E na ga ndœ Yisu œ yatœ 'e
(Wu 6a tœ Luk 10.21-22)

²⁵ Dœ lœndœncœ ascœmœ, Yisu pa dœ œgbœ adœke: «Uu Aba, Gbozu nœ tshalafœ dœ tshapashœ, mœ gi mershe fœ 6œ mbœrœ á 6œ má ngbi fœ azu á endje wuwusœ œrœ nene adjapu á 6œ za yiwa tœncœ tœ azu kœwusœtœ œdœ agbangba kœwusœrœ. ²⁶ Aba, œbœ dá yindœ nœ adœke œ mbœrœtœ ye ataa.

²⁷ «Aba mœ ko œrœ kœ fœ mœ. Uzu bale wuwusœ Gbolo nene, kolœ Aba dá wusœ ye. Uzu bale wuwusœ Aba

nene, kolœ Gbolo dá wusœ ye, œdœ tsheneke á Gbolo yindœ kœma Aba fœ she tako.

²⁸ «'E dœ azu kœ á 'e mœ dœ kœko ogboro gbarœ, 'e na ga ndœ mœ, mœ ko gbarœncœ lœ kumu 'e dœ 'e yatœ 'e. ²⁹ 'E za ngbongbo awa bale dœ mœ, yé œ li ga lœ lakœrœ nœ mœ; gbambancœ nene, mœ dœdœ ayi gbœkumu nene kashe mœ dœ ayi œmœ lœsu. Ataa, 'e li kœyatœ 'e dœ tœ 'e. ³⁰ Ngbongbo nœ mœ gbœgbœ nene, yé gbarœncœ á a za dœ 'e œ li 'e nene.»

12

Yisu kœdœ ayengœ lœkœ sabata

(Wu 6a tœ Mar 2.23-28; Luk 6.1-5)

¹ Manda nœ teasho atake, Yisu ro lima tœ lœ kindi ble dœ anga lœkœ sabata. Ogo li lima tœ ayambarœ nœ ye yé endje tetœ kœverœ ele blœncœ ascœmœ á sœ kœzi tœncœ. ² Lœkœ á Afarisayi wu ataa, endje pa fœ Yisu adœke: «Wu, ayambarœ nœ zœ sœ kœmbœrœ œrœ á awa akwa vwaratœ ye tœncœ dœ olo sabata!»

³ Yisu gi fœ endje adœke: «'E didi œneke á Davidi mbœrœ lima anga œbœ bale á ogo mi lima she dœ azu nœ ye á tshe na lima tœ awancœ dœ endje nene a? ⁴ Tshe li, œshe œdœ azu nœ ye 6a lœ anda Ndjaba, yé endje zi mapa á endje to dœ tokórœ fœ Ndjaba; mapa má œdœ she œdœ azu nœ ye, endje lili má kœzi tœncœ nene, kashe á sœ kolœ mbœrœ anganga Ndjaba kuti endje. ⁵ Too 'e didi ndje 6a la buku awa akwa nene adœke dœ lœkœ sabata, ata anganga Ndjaba sœ kœmbœrœ akwa lœ Tepelo gbaa, endje sœ kœmbœrœ œrœ kpi tœ awa akwa, kashe Ndjaba sœsœ kœwu lœ ala ye 6ata ekperœ nene. ⁶ Andaa mœ sœ kœmindœ nœ dœ adjapu fœ 'e adœke, œrœ á 'e wu asœke, œ ropa Tepelo ye. ⁷ œdœ 'e kœwu má sœ ádá o'o á endje sú ala buku nœ Ndjaba adœke: “Mœ yindœ nœ adœke, 'e wu oyo anga 'e kashe tokórœ nene;” 'e wawa ngbanga pa azu á endje mbœmbœrœ œrœ bale

nene. ⁸ Gbambance nene, Gbolo noe uzu koedoe ayengɔ lɔkɔ sabata.»

Yisu she uzu á kane ye tshu
(*Wu ɔa tɔe Mar 3.1-6; Luk 6.6-11*)

⁹ Yisu katɔe tshakpoetɔemɔe ti, ɔe na ɔe li ga lɔe Sinagoga noe endje. ¹⁰ Anga uzu bale á kane ye tshu sɔe lima kpɔetɔemɔe. Afarisayi yu lima Yisu dɔe o'o adɔeke: «Awa akwa noe azɔe sɔe koeyindɔe noe adɔeke endje she uzu dɔe lɔkɔ sabata a?» Endje yu lima she ataa mbɔerɔe á kɔegbɔ awa koetɔ meza pa ye. ¹¹ Yisu gi fɔe endje adɔeke: «Edɔe anga uzu ugurutɔe 'e kɔesɔe dɔe pata noe ye tshebabale, á tshe te ga lɔe kudu dɔe lɔkɔ sabata, tshe lili kɔeza she ga ushu nene a? ¹² Uzu ropa pata! Mbɔerɔe tɔenɔe ataa, awa akwa noe azɔe za awa fɔe azɔe ndɔe koembɔerɔe ɔtshɔrɔe dɔe lɔkɔ sabata.» ¹³ Yé Yisu kɔepa fɔe uzunɔe á kane ye tshu adɔeke: «Yɔrɔ tshelɔe kane zɔe.» Tshe yɔrɔ tshelɔe kane ye, yé ɔe gumatɔe ye ɔata anga tshakalanɔe. ¹⁴ Afarisayi gu ɔe vvarandɔe o'o ugurutɔe endje tɔe kɔepara awa ndɔe kɔewo Yisu.

Ayi akwa á Ndjaba ke she

¹⁵ Lɔndɔ á Yisu djindɔe o'onɔe asɔemɔe, tshe gitɔe ye kpɔetɔemɔe, yé azu ndjoro na manda ye. Tshe she aayi kɔɔa kɔ, ¹⁶ kashe ɔe pa fɔe endje dɔe ɔgbɔ adɔeke endje papa o'o tɔe upu noe ɔene fɔe uzu bale nene. ¹⁷ Tshe mbɔerɔe lima ataa adɔeke o'o á Ndjaba pa dɔe awa noe ayi kɔegbara o'o Isaya koembɔerɔe tɔe endje.

¹⁸ Tshe pa lima adɔeke:
«Wu ayi akwa noe mɔe á mɔe ke she dɔeke,
mɔe yindɔe ye waa yé mɔe sɔe dɔe yanga mbɔerɔe she.
Mɔe vwa Ishiri noe mɔe koerɔe ga pa ye,
yé tshe yisɔe ɔtshɔ awa fɔe azu tshapashɔ kɔ.

¹⁹ Tshe bɔerɔetɔe ye dɔe uzu bale nene, yé ɔe ta ndje rawa nene; endje dji she kɔepa o'o tɔe ala awa nene.

²⁰ Tshe kavwa tshelɔe wara á lu nene,

yé tshe ru miinda á ndoo kɔeru tɔenɔe nene,

ɔerrr ga tɔe adɔeke ɔeneke á sɔe ndjii ropa ɔerɔe kɔ yekane.

²¹ Yé azu kɔ á endje wuwusɔe mɔe nene ɔe ko lɔsu endje ga pa ye.»

Yisu ɔedɔe Bezezebula
(*Wu ɔa tɔe Mar 3.22-30; Luk 11.14-23*)

²² Endje na dɔe anga uzu bale á ala ye bu yé á tshe papa o'o nene fɔe Yisu. Tshe sɔe lima dɔe ekpe ishiri pa ye. Yisu she uzunɔe dɔe mara adɔeke tshe tetɔe kɔepa o'o dɔe pe kɔewu osho. ²³ Ukpulu azu á endje sɔe lima kpɔetɔemɔe, kitɔe ɔesɔenɔe yé ɔe sɔe lima kɔepa adɔeke: «Uzunɔe asɔeke koedɔe ata Davidi nene a?» ²⁴ Lɔkɔ á Afarisayi dji endje kɔepa o'o ataa, endje pa ngbi adɔeke: «Bezezebula gbozu noe ekpe ishiri sɔe pa ye. Ɖshe dá za gbɔgbɔ fɔe she tɔe kɔegɔrɔ dɔe ekpe ishiri pa azu asɔemɔe!»

²⁵ Kashe yisu wu lima sɔe gbetshelɔe noe endje, yé ɔe pa fɔe endje adɔeke: «Ogo gbozu kɔ á azu tshelɔenɔe kɔesɔe kɔenga koshe ugurutɔe endje, tshelɔe ogonɔe asɔemɔe ɔe ndi ye. Ɖdɔe azu tshelɔe ongbo bale too lɔe bingɔ bale kɔesɔe kɔenga koshe ugurutɔe endje, tshelɔe ongbonɔe too bingɔnɔe ɔe ndi ye. ²⁶ Ɖdɔe Satana kɔesɔe kɔegɔrɔ ɔeneke á dɔe ɔenɔe Satana, asɔemɔe dá tshe sɔe kɔenga koshe ga tɔe ye dɔe tɔe ye. Ataa, Ogo gbozu noe ye ɔe sɔepe koto o? ²⁷ 'E sɔe kɔepa adɔeke Bezezebula dá to gbɔgbɔ fɔe mɔe yeka á mɔe sɔe kɔegɔrɔ dɔe ekpe ishiri. Yé azu noe 'e gɔrɔ ndje ekpe ishiri dɔe gbɔgbɔ noe de? Ataa, azu noe 'e dɔe tɔe endje ɔe yisɔe noe adɔeke 'e te dɔe o'o ye. ²⁸ Kashe ɔedɔe mɔe kɔesɔe kɔegɔrɔ ekpe ishiri dɔe Ishiri noe Ndjaba, dá ɔe sɔe kɔema adɔeke Ogo gbozu noe Ndjaba wuta ga ndɔe 'e ye.

²⁹ «Too ndje, ɔedɔe uzu koeyindɔe kɔeli kɔeko ɔerɔe dɔe ɔgbɔ ɔa lɔe anda noe uzu noe gbɔgbɔ; ɔe li adɔeke tshe i she vwagbagba ga tɔenɔe utshunɔe yeka á kɔeli kɔeko ɔerɔe noe ye. ³⁰ Uzu á tshe sɔesɔe awa bale dɔe mɔe nene, ɔeshe koedɔe yingba mɔe. Yé tsheneke

á tshe soesoe koeti kane mœ adœeke 'a ngboŋa azu nene, soe koendjotshelœ endje. ³¹ Mbœerœ toenœ ataa, mœ soe koemindœ nœ foe 'e adœeke, Ndjaba œ djerœendœ ekperœ nœ azu kœ œdœe pe kœegu œsœe Ndjaba á endje soe kœegu toenœ. Kashe tsheneke á tshe kœesœ kœegu œsœe Ōtshœ Ishiri, Ndjaba œ djerœendœ ekperœ nœ ye nene. ³² Uzu á tshe pa ekpe o'o dœe upu nœ Gbolo nœ uzu, Ndjaba œ djerœendœ ekperœ nœ ye kashe œdœe tshe kœepa ekpe o'o goro œsœe Ōtshœ Ishiri, Ndjaba œ djerœendœ ekperœ nœ ye bale nene œdœe lœe soro ye pa œshœ œdœe manda kuzu ye.»

*Endje wusœe ɔyɔ mbœerœ elenœ
(Wu 6a tœ Luk 6.43-45)*

³³ «Ædœe ɔyɔ kœedœe ɔtshœ ɔyɔ, elenœ œ soe ndje dœe ɔtshœnœ. Yé œdœe ɔyɔ kœedœe ɔyɔ á soe dœe koŋa, elenœ œ soe ndje dœe koŋa. Gbambanœ nene, endje wusœe ɔyɔ mbœerœ elenœ. ³⁴ Ukpulu ekpe ayakoro! Bata 'e kœedœe aekpe azu asœeke, mara gade dá 'e li kœepa ɔtshœ o'o a? Gbambanœ nene, o'o á wuta lœe ama uzu to 6a tœe lœsu ye. ³⁵ Ōtshœ uzu soe kœembœerœ ɔtshœrœe á soe kœeto lœe ɔtshœ lœsu nœ ye; yé ekpe uzu soe kœembœerœ ndje ekperœ á soe kœeto lœe ekpe lœsu nœ ye. ³⁶ Mœ soe koemindœ nœ foe 'e adœeke, dœe lœkœ kœewa ngbanga, Ndjaba œ yu azu tœe o'o á endje pa lima ngbilingbili asœemœe kœ. ³⁷ Gbambanœ nene, kolœ lindœe o'o á wuta lœe ama zœe dá 6œe te dœe o'o too 6œe te ndje dœe o'o nene.»

*Ayuda yindœe kœewu ambárá afá
(Wu 6a tœ Mar 8.11-12; Luk 11.29-32)*

³⁸ Yé anga aayi kœeyisœe awa akwa œdœe anga Afarisayi pa foe Yisu adœeke: «Gbozu, 'a yindœe nœ adœeke 6œe ma anga ambárá afá bale foe 'a kane.» ³⁹ Yisu kœegi foe endje adœeke: «Azu nœe tshakpesheke, endje kœedœe aekpe azu yé œe zatatœe endje foe Ndjaba nene; endje yindœe nœ adœeke œene wu anga ambárá afá bale. Kashe endje wu œerœe bale nene, kolœe ambárá afá á Ndjaba ma lœe awa nœe ayi kœegbara o'o nœe ye dœe Yona

asœemœe. ⁴⁰ Gbambanœ nene, 6ata á Yona mbœerœe ɔlœe votœe œdœe butshœe votœe 6a lœe egerœe ageatshalangu, awa bale Gbolo nœe uzu œe mbœerœe ndje ɔlœe votœe dœe butshœe votœe lœe œshœ. ⁴¹ Dœe lœkœe kœewa ngbanga nœe azu pa œshœ, azu Ninive œe áalafo œe wa o'o ga pa azu nœe tshakpesheke asœeke. Gbambanœ nene, azu Ninive fa lima tshalœsu endje lœkœe á endje dji Yona koemindœe o'o ama Ndjaba. Kashe uzunœe á tshe soe kpœeke asœeke ropa Yona ye! ⁴² Dœe lœkœe kœewa bala ngbanga, gbozugo yashe tshapa ogo Saba œe wa o'o ga pa 'e. Gbambanœ nene, tshe to 6a tœe ndœngœlœe tshakala ogo pa œshœ á soe lœe ingirinœe, á na kœedji o'o kœewusœetœe nœe Salomo. Kashe uzunœe á tshe soe kpœeke asœeke ropa Salomo ye!»

*Kœekwa ekpe ishiri ga lœe uzu
(Wu 6a tœ Luk 11.24-26)*

⁴³ «Ædœe ekpe ishiri kœegitœe ye pa uzu, tshe soe kœekœœe na toenœe djezœe lœe kpagagasho mbœerœe kœepara osho kœesœe toenœe. Ædœe tshe kœegbœgœe osho kœesœe toenœe nene, ⁴⁴ tshe soe kœepa adœeke: “Mœe kwatœe mœe ga lœe anda nœe mœe á mœe wuta lœe nœe.” Kashe lœkœe á tshe kœekwatœe ye yé á wu adœeke uzu gugu lœe andanœe nene, endje ngbœe tshelœenœe œe guma œerœe tshelœenœe dœe awanœe, ⁴⁵ tshe na œe e anga angbœe aekpe ishiri mindu dœe bisha (7) á endje soe tœe ekpenœe kœerosœe ye. Tshe gu dœe endje awa bale œe li ga soendœanœe yé œe gumatœe endje kpœetœemœe. Ataa, oyo á uzunœe asœemœe œe kpa wu œe ropa œeneke má utshunœe. Æ soe ndje awa bale ataa mbœerœe aekpe azu nœe tshakpesheke.»

*Adja ayi Yisu œedœe pe adja aayanœe
(Wu 6a tœ Mar 3.31-35; Luk 8.19-21)*

⁴⁶ Lœndœe á Yisu soepe lima kœepa o'o foe ukpulu azu atake, ayinœe œdœe pe aayanœe yi kumu endje. Endje ka lima 6a ushu yé œe soe kœepara awa kœepa o'o dœe she. ⁴⁷ Yé anga uzu bale kœepa foe Yisu adœeke: «Ayi zœe œedœe aaya ka 6a ushu œe yindœe kœepa o'o dœe

6œ.» ⁴⁸ Yisu kœgi fœ uzuncœ ascœmœ adœke: «Ɛdœ dá dœ ayi mœ a? Ɛdœ dá dœ aaya mœ a?» ⁴⁹ Yé tshe yisœ ayambarœ nœ ye dœ kane ye, œ pa adœke: «'E Wu ayi mœ œdœ aaya mœ, endje dá sœ ati asœke. ⁵⁰ Gbambanœ nene, uzu á tshe sœ kœmbœrœ œneke á Aba mœ á tshe sœ 6a lafo yindœ nœ, œshe kœdœ aya mœ, yingœ mœ too ayi mœ.»

13

Ndœma toro tœ upu nœ ayi kœlu ngwarœ

(Wu 6a tœ Mar 4.1-9; Luk 8.4-8)

¹ Dœ lœkœnœ ascœmœ, Yisu wuta lœ anda œ na kœsœ ga ati 6a tœ mangu egerœ ungu adanga. ² Ukpulu azu ngbœtœ endje dje indiri ye á tshe œ ga lœ egerœ agba yé á sœ ga ati. Ukpulu azuncœ ka lima 6a tœ manguncœ. ³ Tshe sœ lima kœpa o'o ndjoro lœ ndœma toro, yé œ pa lima fœ endje adœke: «œbœ bale, anga uzu na lima ga lœ kindi nœ ye mbœrœ kœlu indji ngwarœ. ⁴ Bata á tshe sœ lima kœlu indji ngwarœnœ, anganœ yo ga tœ ama awa, ayanu wu œ de ye. ⁵ Anganœ yo lima ga lœ oporo badja 6a tœ osho á œshœ sœsœ ndjoro tœncœ nene. Indji ngwarœnœ ko lima katsha mbœrœ embe œshœnœ lili lima nene. ⁶ Lœkœ á œbœ tœ dœ œgbœ, ungbu ngwarœnœ kœkœ œ œœ ye; gbambanœ nene, œshœnœ lili waa ga lœ œshœ nene. ⁷ Anga indji ngwarœnœ yo ga lœ œyœ ishi. œyœ ishincœ gboro yé œ napa ungbu ngwarœnœ, awa kœgerœ tœncœ gugu nene. ⁸ Kashe anga indji ngwarœ kpa yo ga lœ œtshœ œshœ, yé œ zu œtshœ elenœ: Bale le kama, anganœ le zazu votœ (60) yé anganœ le ndje zazu bale dœ ndjokpa (30).» ⁹ Yé Yisu kœpa adœke: «Ɛdœ 'e kœsœ dœ utu, kaka 'e dji!»

Mbœrœ gadœ á Yisu sœ kœyisœ œrœ lœ ndœma toro a?

(Wu 6a tœ Mar 4.10-12; Luk 8.9-10)

¹⁰ Ayambarœ gitœ endje ndoo dœ she, œ yu she adœke: «Mbœrœ gadœ á 6œ sœ kœpa o'o lœ ndœma toro a?» ¹¹ Tshe gi fœ endje adœke: «Tœ

e'e, 'e li œncœ 'e kœwusœ o'o nœ ádá Ogo gbozu nœ tshalafo á zatœ endje yiwa tœncœ ye, kashe anga azu, endje lili kœwusœ nœ nene. ¹² Gbambanœ nene, uzu á tshe sœ dœ œrœ, endje kpa ko anganœ ga pa nœ yé œ ngba tœ ye waa. Kashe tsheneke á tshe kœgugu dœ œrœ nene, endje kpa ko œneke teasho á tshe sœ dœ tœncœ, tœ ye yé. ¹³ 'E wu ádánœ á mœ sœ kœpa o'o fœ endje lœ ndœma toro mbœrœ endje sœ kœwu œrœ kashe endje sœsœ kœwu tœncœ nene, yé endje sœ kœdji o'o kashe endje sœsœ kœdji tœncœ œdœ kœdji tshelœ katanœ kpœrœ nene. ¹⁴ Atamœ, œ mbœrœtœ ye lindœ kœgbara o'o nœ Isaya, á tshe pa adœke:

“'E dji o'o waa kashe 'e dji tshelœ katanœ nene,

'e wu œrœ waa kashe 'e wu nene.

¹⁵ Gbambanœ nene, lœsu azu asœke wuta dœ œgbœnœ adœke;

endje be utu endje ga tœncœ,

endje be ala endje ga tœncœ

mbœrœ á ala endje wuwu osho nene,

mbœrœ á utu endje djidji o'o nene,

mbœrœ á lœsu endje zaza ádánœ

kpœrœ nene

yé ataa endje kpa kwa ga ndœ mœ nene

mbœrœ á mœ kœshe endje.”

¹⁶ «Tœ e'e nœ 'e, 'e sœ œncœ 'e dœ yanga gbambanœ nene, ala 'e sœ kœwu osho zœ, yé utu 'e sœ kœdji o'o zœ. ¹⁷ Mœ sœ kœmindœ nœ dœ adjapu adœke, aayi kœgbara o'o ndjoro œdœ azu á endje sœ ndjii gbe ndœ kœwu œneke á 'e sœ kœwu tœncœ, kashe endje wuwu nene. Endje gbe ndje kœdji œneke á 'e sœ kœdji tœncœ, kashe endje djidji nene.»

Ádá ndœma toro nœ ayi kœlu ngwarœ

(Wu 6a tœ Mar 4.13-20; Luk 8.11-15)

¹⁸ «'E, 'e dji ádá ndœma toro nœ ayi kœlu ngwarœnœ kane. ¹⁹ Azu á endje pandœ ogo gbozu fœ endje yé á endje sœsœ kœdji tshelœ katanœ nene, endje lœ 6ata ama awa á indji ngwarœ yo ga tœncœ: Satana na œ kakara œneke á endje lu ga tœ lœsu

endje ye. ²⁰ Anga azu sœ ɓata ɔshɔ lœ oporo badja á indji ngwarœ yo ga lænce: Endje sœ kœdji o'o yé œ sœ kœyindœ nœ katsha dœ yanga. ²¹ Kashe œshe endje gugu nene. Endje yindœ nœ kolœ kwata œndœ nœ œ di nene, lɔkɔ á endje kœtetœ kœwu oyo too endje kœsœ kœembœrœ œrœ kanga fœ endje lœ kumu o'o ama Ndjaba, endje ka ngbiri lœ kœyindœrœ nœ endje nene. ²² Anga endje sœ ɓata indji ngwarœ á yo ɓa ugurutœ ɔyɔ ishi. Endje dji o'o ama Ndjaba kashe ogo œrœ tshapashɔ œdœ yanga kœgbɔ œrœ ndjoro á sœ kœfara azu, œ na pa o'onœ yé œ zuzu elenœ nene. ²³ Anga azu sœ ɓata indji ngwarœ a yo ga lœ ɔtshɔ ɔshɔ. Endje sœ kœdji o'o ama Ndjaba yé œ sœ kœdji tshelœ katanœ. Ataa, endje sœ kœzu elenœ: Anganœ kama bale (100), anganœ zazu votɔ yé anganœ ndje zazu bale dœ ndjokpa.»

Ndœma toro tœ upu nœ ekpe gusu

²⁴ Yisu kpa pa anga angbi ndœma toro fœ endje adœke: «Ogo gbozu nœ tshalafœ sœ ɓata anga uzu bale á tshe lu ɔtshɔ ngwarœ ga lœ kindi nœ ye. ²⁵ Dœ anga butshɔ bale, dœ lɔndɔ á azu lo lima, anga yingba ye bale na, œ lu ekpe gusu ɓa uguru ble yé œ gu daye. ²⁶ Lɔkɔ á blenœ gerœ lima yé á tetœ kœle tœnce, ekpe gusunœ wuta ndje. ²⁷ Aayi akwa nœ ayengɔ kindinœ na œ pandœ nœ fœ she adœke: “Gbozu, ɓœ lu lima ɔtshɔ ngwarœ ga lœ kindi nœ zœ, yé ekpe gusunœ kpa to kpœta a?” ²⁸ Tshe gi fœ endje adœke: “Anga yingba bale dá mbœrœ œrœnce ascœmœ.” Yé aayi akwanœ kœyu she adœke: “Bœ yindœ nœ adœke, 'a na œ su ekpe gusunœ ye a?” ²⁹ Tshe gi adœke: “Œ œ nene. Gbambanœ nene, œdœ 'e kœsœ kœsu tœnce, œ mbœrœ adœke 'e ngbɔɓa dœ blenœ œ su va 'e. ³⁰ 'E katœ nœ œ gerœ awa bale œrrr ga tœ kœgbɔ tœnce, yé dœ lɔkɔ kœkɔ tœnce, mœ pa bala fœ aayi kœkɔ ngwarœ adœke: 'E su ekpe gusunœ utshunœ œ i agbanœ dœ agbanœ

mbœrœ kœko va ga tœ owo. Manda nœ, 'e ko ble gu tœnce ga la kogba nœ mœ.”»

Ndœma toro tœ upu nœ ele mutarde

(Wu ɓa tœ Mar 4.30-32; Luk 13.18-19)

³¹ Yisu kpa pandœ anga ndœma toro fœ endje adœke: «Ogo gbozu nœ tshalafœ sœ ɓata ele ɔyɔ á i'irince kœdœ mutarde á uzu œ za á lu ga lœ kindi nœ ye. ³² Œtœnce kœdœ leyɔ á sœ teasho lœ indji ngwarœ kɔ, kashe œ kœgerœ, œ ropa kako dɔngɔ kɔ lœ kindi yé œ fa egerœ ɔyɔ á ayanu sœ kœna kœmɔ koma endje ga lœ ganeance.»

Ndœma toro tœ upu nœ ɔyɔ kœsuku mapa

(Wu ɓa tœ Luk 13.20-21)

³³ Yisu kpa pa anga angbi ndœma toro fœ endje adœke: «Ogo gbozu nœ tshalafœ sœ ɓata ɔyɔ kœsuku mapa á anga yashe bale za, á djanga dœ kilo zuwa ble votɔ œrrr adœke zuwa blenœ suku.»

Ádá á Yisu sœ kœpa o'o lœ ndœma toro dœke

(Wu ɓa tœ Mar 4.33-34)

³⁴ Yisu pa o'onœ kɔ ascœmœ fœ ukpulu azu lœ ndœma toro. Tshe sœ lima kœpa o'o fœ endje kolœ lœ ndœma toro. ³⁵ Tshe mbœrœ lima ataa mbœrœ á o'o á ayi kœgbara o'o gbara lima kœembœrœtœ endje. Tshe gbara lima adœke:

«Mœ pa bala o'o lœ ndœma toro, mœ mindœ œrœ á zatœ ye yiwa tœnce kœto ɓa tœ ali kœembœrœ tshapashɔ.»

Yisu mindœ ádá ndœma toro nœ ekpe gusu

³⁶ Manda nœ, Yisu katœ ukpulu azunœ œ gu ga sœnda. Ayambarœ nœ ye na ndoo dœ she, yé œ yu she adœke: «Mindœ ádá ndœma toro nœ ekpe gusu á sœ ɓa lœ kindi fœ 'a kane.» ³⁷ Yisu gi fœ endje atake: «Uzu á tshe lu ɔtshɔ indji ngwarœ, œshe kœdœ Gbolo nœ uzu. ³⁸ Kindi kœdœ tshapashɔ. ɔtshɔ indji ngwarœ sœ kœma azu neke á endje zatœ endje

ga tshakudu ogo gbozu. Ekpe gusu sœ kœma azu neke á endje sœ kœza awa ekperœ. ³⁹ Yingba á tshe lu ekpe gusu kœdœ djaboro. Kœgbœ ngwarœ kœdœ kœka tshapashœ; yé aayi kœkœ ngwarœncœ kœdœ aandjelu. ⁴⁰ Awa bale mara á endje ngbœba ekpe gusu ndœ kœsho tœncœ ba tœ ala owo, œ sœ ndje awa bale dœ lœkœ nœ kœka tshapashœ. ⁴¹ Gbolo nœ uzu œ vwa aandjelu nœ ye, endje gi azu kœ á endje sœ kœfa gbetshelœ nœ anga endje tœ kœyindœrcœ œdœ pe azu á endje sœ kœmbœrcœ ekperœ, ga ushu lœ Ogo gbozu nœ Ndjaba. ⁴² Tshe ko endje va ga la owo; ba zœ endje ki dœ ngola endje ye yé œ zi tshelœ daji endje gbagbara gbagbara. ⁴³ Kashe endjeneke á endje zatœ endje fœ Ndjaba, endje tshi bœta ishiri œbœ ba lœ Ogo gbozu nœ Aba endje. Kaka uzu á tshe sœ dœ utu, tshe dji!»

Ayi kœgbœrcœ œdœ œgbœ œrcœ tshelœgi

⁴⁴ «Ogo gbozu nœ tshalafo sœ bœta œtshœrcœ nœ ngendja á zatœ endje yiwa tœncœ ba lœ kindi á uzu gbœ yé á kpa za tshandœncœ yiwa tœncœ. Tshe sœ dœ yanga kœrosœ nœ, œ gu œ ka œrcœ nœ ye kœ á tshe sœ dœ tœncœ yé á kwatœ ye á yœ kindincœ ascœmœ.» ⁴⁵ «Ogo gbozu nœ tshalafo sœ bœta ayi kœka œrcœ á tshe sœ kœpara œgbœ œrcœ tshelœgi. ⁴⁶ Lœkœ á tshe kœgbœ œrcœncœ á œscœncœ li, tshe ka œrcœ kœ á tshe sœ dœ tœncœ yé œ yœ dœ œgbœ œrcœ tshelœginœ ascœmœ ye.»

Ndœma toro tœ upu nœ gbœnda

⁴⁷ «Ogo gbozu nœ tshalafo kpa sœ bœta gbœnda á endje vwi ga la egerœ ungu adanga yé á sœ kœkœ tshelœ aka ageatshalangu kœ. ⁴⁸ Lœndœ á kœsu kperœ, aayi kœpara ageatshalangu œ gbœta ga tœ mangu, manda nœ endje sœ ga ati mbœrcœ kœkœ ageatshalanguncœ lœncœ. Endje ko œtshœ endje ga lœ kingi yé œ ko endjeneke á endje lili nene va e. ⁴⁹ Bala kœka ndje tshapashœ œ sœ ndje kolœ ataa: aandjelu œ na bala kœkurutshelœ aayi katshalœsu dœ

aayi œtshœ azu ⁵⁰ mbœrcœ kœkœ endje va ga la owo. Ba zœ dá azu ndjoro œ ki yé á zi tshelœ daji endje gbagbara gbagbara.»

Tafo kœgbœrcœ œdœ pe ongbœronœ

⁵¹ Yisu yu endje adœke: «'E wusœ ádá o'onœ ascœmœ kœ yé a?» Endje gi adœke: «Ë.» ⁵² Yé tshe kœpa fœ endje adœke: «Dœ tœncœ ataa, ayi kœyisœ awa akwa kœ á tshe te yambarœ nœ Ogo gbozu nœ tshalafo, tshe sœ bœta anga ayengœ œrcœ á tshe gbœ tafo œrcœ œdœ pe ongbœro œrcœ lœ kœgbœrcœ nœ ye.»

Azu Nazarete gugu dœ kœyindœrcœ ga ndœ Yisu nene

(Wu bœ tœ Mar 6.1-6; Luk 4.16-30)

⁵³ Lœndœ á Yisu pa o'o lœ ndœma torœncœ ascœmœ á ka, tshe katœ tshakpœtœmœ ti, ⁵⁴ yé œ gu ga lakpi nœ ye. Tshe tetœ kœyisœ œrcœ neke á sœ ndjii ba lœ Sinagoga nœ endje yé azu kœ á endje sœ lima kpœtœmœ, ki lima tœ œscœncœ. Endje pa lima adœke: «Tshe gbœ kœwusœtœ œdœ pe gbœgbœ nœ kœmbœrcœ dœ afœncœ ascœke kpœta a? ⁵⁵ Æ dœdœ gbolo nœ ayi kœguma ma bœya dœke nene a? Ayincœ dœdœ Mareya nene a? Jake, Yozefu, Shimu œdœ pe Yuda kœdœ aaya nœ nene a? ⁵⁶ Yé ayingœncœ kœ scœsœ bœ ugurutœ azœ nene a? Tshe gbœ gbœgbœncœ ascœke kœ kpœta a?» ⁵⁷ Yé œrcœncœ ascœmœ mbœrcœ lima adœke endje sœ dœ kœyindœrcœ ga ndœ ye nene. Á Yisu kœpa fœ endje adœke: «Endje lisœ ayi kœgbœra o'o tœ osho kœ, kashe bœ lakpi nœ ye œdœ bœ lœ bingi nœ ye, endje lisœ ye nene.» ⁵⁸ Yisu mbœmbœrcœ afá bœ zœ ndjoro nene kolœ mangba kœtshapu kœyindœrcœ nœ endje.

14

Kuzu Yowane ayi kœza batisimu

(Wu bœ tœ Mar 6.14-29; Luk 9.7-9)

¹ Dœ lœndœncœ ascœmœ, Erode á tshe dœ lima gbozu tshapa ogo Galilayi, djindœ œneke kœ á Yisu mbœrcœ ² yé œ pa fœ aayi akwa nœ ye adœke: «Yowane ayi kœza batisimu dœmœ!

Ɖeshe dá she lœ akuzu ascœmœ! Mbœrœ tœncœ ataa á tshe sœ dœ gbœgbœ ndœ kœfarœ ascœmœ.»

³ Andaa, Erode za lima awa adœke endje za Yowane œ i she dœ djingiri, yé œ vwi she ga lœ anda kánga mangba Erodiade, awo ayancœ dœ Filipino. ⁴ Gbambancœ nene, Yowane sœ lima kœpa fœ Erode adœke: «Ɖe lili adœke bœ za Erodiade tœ awo zœ nene!» ⁵ Erode yi lima ndœ kœwo Yowane kashe awa Ayuda dá sœ lima kœza she. Gbambancœ nene, endje kœ, endje wu lima Yowane b̄ata ayi kœgbara o'o tako.

⁶ Ataa, dœ lœkœ angbo olo kœzu Erode, yawuru nœ Erodiade vitœ ye Ɖa utshu azu á endje na ndœ angbonœ. Tshe za lima yanga fœ Erode tœpanœ kpuru, ⁷ yé Erode dara ama ye adœke œne to œrœ kœ á tshe yu œne tœncœ fœ she ye. ⁸ Tshe dji upu á ayincœ mi fœ she yé œ yœsho ndœ œrœ Ɖa ndœ Erode adœke: «Za kumu Yowane ayi kœza batisimu ga lœ saani fœ mœ!» ⁹ Oyo za gbozugo. Kashe kolœ mangba kœdarama ye á tshe dara Ɖa utshu azu nœ ye á tshe e endje, tshe za awa adœke endje za tœncœ fœ she. ¹⁰ Tshe vwa anga uzu bale adœke tshe na œ wa kumu Yowane ayi kœza batisimu Ɖa lœ anda kánga. ¹¹ Endje za kumu ye ga lœ saani gutœncœ, œ za fœ ovoro yawurunœ yé á tshe za fœ ayincœ. ¹² Ayambarœ nœ Yowane na œ za lima oko ye á shi. Manda nœ, endje na lima œ pandœ œneke á mbœrœtœ endje ascœmœ fœ Yisu.

Yisu to kœzirœ fœ azu kutu mindu (5.000)

(Wu Ɖa tœ Mar 6.30-44; Luk 9.10-17; Yow 6.1-14)

¹³ Lœkœ á Yisu dji o'onœ ascœmœ, tshe katœ tshakpœtœmœ ti yé œ œ ga lœ egerœ agba mbœrœ kœro ga tœ osho á azu gugu tœncœ nene. Kashe ukpulu azu lakpi djezœ dji œsœncœ yé œ na manda ye. ¹⁴ Lœkœ á Yisu wuta lœ egerœ agba, tshe wu ukpulu azu ndjoro, œ sœ dœ oyo tœ lœsu

ye mbœrœ endje yé œ tetœ kœshe agbakindi nœ endje.

¹⁵ Dœ lœndœ á œlœ te lima tœ kœdi tœncœ, ayambarœ nœ Yisu na ndœ dœ she œ pa adœke: «œlœ di ye yé os-honcœ asœke azu gugu tœncœ nene; gi ukpulu azuncœ asœke dœ endje gu ga lakpi œ yœ kœzirœ nœ endje.» ¹⁶ Yisu gi fœ endje adœke: «Ádancœ adœke endje gu, gugu nene. 'E to kœzirœ fœ endje dœ tœ 'e!» ¹⁷ Kashe endje pa fœ she adœke: «'A sœ kolœncœ kpœke dœ mapa mindu œdœ dœ ageatshalangu bisha.» ¹⁸ Yisu kœpa fœ endje adœke: «'E ko rotœncœ fœ mœ ga mœ.» ¹⁹ Manda nœ, tshe pa fœ ukpulu azuncœ adœke endje sœ ga ati ga pa gusu. Tshe ko mapa sœmœ mindu dœ ageatshalangu bisha œ ti ala ye ga lafo, yé œ donga Ndjaba. Tshe kavwa tshelœ mapa œ ko fœ ayambarœ nœ ye, á endje kurutshelœncœ tœ ukpulu azuncœ. ²⁰ Uzu dœ uzu zi œrrr kpœtœ ama ogo nœ ye. Ayambarœ ko uduncœ á sœpe kperœ kperœ dœ kingi ndjokpa dœ bisha. ²¹ Tœ kœdi ayashe dœ pe agbolo nene, azu á endje zi lima œrœncœ, sœ ga pa œrœ noé ayakoshe kutu mindu (5.000).

Yisu na pa egerœ ungu adanga (Wu Ɖa tœ Mar 6.45-52; Yow 6.15-21)

²² Manda nœ atake, Yisu pa fœ ayambarœ nœ ye adœke endje œ ga lœ egerœ agba dœ œ zu ga itshi egerœ ungu adanga utshu œne. Andaa, tshe sœpe œncœ ye lima kœgi ukpulu azuncœ ga manda endje. ²³ Yé manda kœgi ukpulu azuncœ ascœmœ ga manda endje, tshe œ Ɖa pa kaga mbœrœ kœza avwala. Lœkœ á œlœ di, tshe sœpe lima Ɖa zœ kuti ye; ²⁴ egerœ agba wuta lima lœ ingirincœ tœ osho ye. Loko sœ lima kœyakpa egerœ agbanœ; gbambancœ nene, yugu sœ lima kœza gu tœncœ dja ga utshuncœ. ²⁵ Dœ œgbœ butshœ, Yisu na pa œkœ ungu dœ ada ye ga ndœ ayambarœ nœ ye. ²⁶ Lœkœ á endje wu lima she kœna pa œkœ ungu atake, awa za endje

yé endje pa adœke: «Asœke koedœ ngandoro!» Yé endje ve rawa dœ awa kã. ²⁷ Kashe ngbewo, Yisu kœpa fœ endje adœke: «'E sœ dœ gbɔgbɔ, œmœ dœmœ! Awa zaza 'e nene!» ²⁸ Yé á Petro kœpa fœ she adœke: «Gbozu, œ koedœ adja œbœ dœmœ, za awa adœke mœ na pa ɔkɔ ungu ga ndœ zœ.» ²⁹ Yisu gi fœ she adœke: «Na ga mœ zœ!»

Petro kœjerœ lœ egerœ agba yé œ koetetœ koena pa ɔkɔ ungu na tœnœ ga ndœ Yisu. ³⁰ Kashe lœndɔ á tshe wu adœke yugu rosœ nœ ye, awa za she, tshe tetœ koenduru tœnœ ga la ungu yé œ ta rawa adœke: «Gbozu, she mœ kane!» ³¹ Ngbewo Yisu kœyi kane ye á koetepa ye, yé á kœpa fœ she adœke: «Uzu á tshe sœ dœ kœyindœrœ teasho! Mbœrœ gadœ á bœ sœ kœshara upu a?» ³² Endje ɔ bibisha ga lœ egerœ agba yé yugu katœ nœ ye. ³³ Ayambarœ á endje sœ lima ba lœ egerœ agba, gote dœ matshukuda endje ga utshu Yisu yé œ pa adœke: «Adja œbœ koedœ Gbolo nœ Ndjaba!»

Yisu she aayi koba ba lœ ogo Genazarete

(Wu ba tœ Mar 6.53-56)

³⁴ Manda kœzu ungunœ, endje wuta ga lœ ogo Genazarete. ³⁵ Azu oshonœ ascœmœ wu lima sœ Yisu ye, œ pandœ kœyikumu ye fœ azu dje lœ ogonœ kã, yé á endje ko aayi koba kã natœnœ fœ she. ³⁶ Endje sœ lima koeditshelœma endje fœ she adœke tshe katœ amba ama yɔgbɔdɔ lœba nœ ye fœ endje dœ endje goro. Yé endjeneke kã á endje sœ lima kœgoro tœnœ, she lima lœ koba nœ endje ye.

15

Yisu œdœ kœyisœrœ nœ alata

(Wu ba tœ Mar 7.1-13)

¹ Afarisayi œdœ aayi kœyisœ awa akwa to ba lœ Yerusalemœ œ na ga ndœ Yisu, yé œ yu she adœke: ² «Mbœrœ gadœ á ayambarœ nœ zœ sœsœ koembœrœtœ endje liaka o'o ama agbozu Ikrizia nene a? Gbambœ nene, endje sœsœ koedjutœ

kane endje utshu kœziœ nene.»

³ Yisu gi fœ endje adœke: «Ka e'e a, mbœrœ gadœ á 'e zaza awa o'o nœ Ndjaba ga tœ akwa nene yé á sœ koembœrœtœ 'e lindœ o'o ama alata 'e a? ⁴ Gbambœ nene, Ndjaba pa adœke: “Li œsœ aba zœ dœ ayi zœ.” Tshe pa ndje adœke: “Tsheneke á tshe kœgu œsœ abanœ too œsœ ayinœ, tshe li kœgbɔ djofele nœ kuzu.” ⁵ Kashe e'e, 'e sœ kœpa adœke uzu kœpa fœ abanœ too fœ ayinœ adœke: “œrœ á mœ yi má ndœ koeto tœnœ fœ bœ koedœ makabo á mœ gumasœ nœ fœ Ndjaba”, ⁶ uzunœ ascœmœ œ liscœ abanœ too ayinœ nene. œtœncœ ataa á 'e za o'o ama Ndjaba vw'i'i, yé á ga kolœ ndœ koembœrœ œrœ lindœ o'o ama aata 'e. ⁷ Wulapatshɔ! Ayi kœgbara o'o Isaya gbara lima o'o dœ ɔtshœnœ tœ upu nœ 'e lœkɔ á tshe pa adœke:

⁸ “Azú asœ sœ kœliscœ mœ kolœ lœ ama endje,

kashe lœsu endje sœ zara tœ mœ.

⁹ Kœdonga osho nœ endje sœ gbambœ,

gbambœ nene, œrœ á endje sœ kœyisœ nœ koedœ kolœ o'o á to lœ ama azu.”»

œrœ á fa uzu tœ ayi uburu

(Wu ba tœ Mar 7.14-23)

¹⁰ Manda nœ, Yisu e ukpulu azu yé œ pa fœ endje adœke: «'E dji yé œ wusœ œneke dœ ɔtshœnœ kane: ¹¹ œ dœdœ œrœ á li ga lœ ama uzu dá fa she tœ ayi uburu nene. Kashe œneke á wuta lœ ama ye dá fa she tœ ayi uburu.» ¹² Ayambarœ nœ Yisu kœgitœ endje ga ndœ ye, yé á kœyu she adœke: «Bœ wusœ nœ adœke o'o zœ za ókó ga tœ lœsu Afarisayi i?»

¹³ Tshe gi adœke: «ɔyɔ kã á dœdœ Aba mœ á tshe sœ ba lafo dá lu nene, endje sú ye. ¹⁴ 'E katœ endje ye: Endje koedœ aayibula á endje sœ kœyisœ awa fœ aayibula anga endje. Andaa œdœ ayibula kœsœ kœyisœ awa fœ anga ayibula, endje yo kœkɔ bibisha ga lœ kudu.» ¹⁵ Petro za o'o œ pa fœ she adœke: «Mindœ ádá o'o nœ ascœmœ fœ a'a kane.» ¹⁶ Yisu kœgi

adœeke: «E'e ndje, 'e gugu damba dœ koewusœrœ nene a? ¹⁷ 'E wuwusœ noœ adœeke œrœ kɔ á li ga lœ ama uzu sœ kœli ga lœ ye, yé manda noœ á tshe nu ga lœ gbakoto nene a? ¹⁸ Kashe œneke á wuta ɓa lœ ama uzu to ɓa lœsu, yé œtœnce dá fa she tœ ayi uburu. ¹⁹ Gbambancœ nene, gbetshelœ noœ koembœrœ ekperœ to ɓa tœ lœsu uzu, gbetshelœ ɓata: Kœwo azu, kœpara awo azu, koembœrœ angba budu, kœzi angba, kœpa ekpe o'o tœ upu noœ uzu dœ pe kœgu osho. ²⁰ Œrœ á fa uzu tœ ayi uburu dœ mœ! Kashe utshu kœzi œrœ á ɓœ koedjudjutɔ kane zœ nene, œ fa ɓœ tœ ayi uburu nene.»

*Kœyindœrœ noœ yashe Kanana
(Wu ɓa tœ Mar 7.24-30)*

²¹ Manda noœ, Yisu áalafo lakpĩnoœ asœmœ, œ gitœ ye ga lœ ogo Tire dœ pe Sidona. ²² Anga yashe Kanana bale á tshe sœ lima kœsœ kpoetœmœ na, yé œ tetœ koetarawa adœeke: «Wu oyo mœ, Gbozu, Gbolo noœ Davidi! Ekpe ishiri sœ koendanga yawuru noœ mœ tɔpanœ kpuru.» ²³ Kashe Yisu gigi o'o bale fœ she nene. Ayambarœ noœ ye na á ki ga tœ ye adœeke: «Gɔɔ she ye, mbœrœ tshe sœ kœna manda azœ dœ rawa.» ²⁴ Yisu kœgi adœeke: «Endje vwa mœ kolœ fœ agbolo Israyele á endje sœ ɓata apata á endje yiwa.»

²⁵ Kashe yashencœ asœmœ na œ gote ga utshu ye, yé œ pa adœeke: «Gbozu, ti kane mœ ga lafo!» ²⁶ Yisu gi adœeke: «Œ sœsœ dœ œtshœnoœ kœko kizirœ noœ agbolo mbœrœ kœko tœnce va fœ ayavoro nene.» ²⁷ Yashencœ gi adœeke: «Adjapu Gbozu, kashe ayavoro zi ndœma kœzirœ á yo tœ ama gbozu noœ endje ga tshakudu ndaba kizirœ.» ²⁸ Yé Yisu gi fœ she adœeke: «Yashe, kœyindœrœ noœ zœ gerœ waa! Œ mbœrœtœ endje fœ ɓœ ɓata á ɓœ yindœ noœ.» Yé ngbewo, yawuru noœ ye kœshe pe dœ lœkœnoœ asœmœ ye.

*Yisu she azu indiri egerœ ungu
adanga
(Wu ɓa tœ Mar 7.31)*

²⁹ Yisu wuta lœ ogoncœ asœmœ yé œ ro ga tœ mangu egerœ ungu adanga lœ Galilayi. Tshe ɔ ga pa kaga yé œ sœ ga ati. ³⁰ Azu ndjoro na ga ndœ ye. Endje na dœ azu á ada endje ndi, dœ aayibula, dœ aayi vwiriti, dœ aayi bitu, dœ pe anga aayi koɓa ndjoro. Endje katœ endje ga utshu Yisu, yé á tshe she endje. ³¹ Azu katœ ama endje ti ɔɔ lœkœ á endje wu aayi bitu kœpa o'o; dœ azu á endje ndi, kœshe tœnce; dœ azu á ada endje ndi, kœna ana; dœ pe azu á ala endje bu, á tetœ koewu osho. Yé á azu kœ donga moko noœ Ndjaba noœ Israyele.

*Yisu to kœzirœ fœ azu kutu vana
(Wu ɓa tœ Mar 8.1-10)*

³² Yisu e ayambarœ noœ ye, œ pa fœ endje adœeke: «Oyo azuncœ asœ ka mœ waa, gbambancœ nene, endje mbœrœ olo votɔ dœ mœ, yé endje gugu dœ kœzirœ nene. Mœ yiyindœ kœgi endje dœ ogo nene: Ete nene, endje mbombo tœ ala awa ye.» ³³ Ayambarœ pa fœ she adœeke: «A gbɔ má rœgo lœ kpagagashoncœ asœke kpoeta yeka á kœto fœ endje á endje kœzi, á kœle endje a?» ³⁴ Yisu yu endje adœeke: «'E sœ dœ mapa koto o?» Endje gi fœ she adœeke: «Mindu dœ bisha dœ pe a'eara ageatshalangu teasho.» ³⁵ Yé á tshe kœpa fœ ukpulu azuncœ asœmœ adœeke endje lœ ga tœ ɔshɔ. ³⁶ Tshe ko mapa mindu dœ bisha dœ pe ageatshalanguncœ œ donga Ndjaba, œ ko fœ ayambarœ, yé á ayambarœ kœkurutshelœ noœ tœ ukpulu azuncœ. ³⁷ Uzu dœ uzu zi œrrr œ le she kpoetœ ama ogo noœ ye. Ayambarœ rɔ ama udu rœgo á sœpe ga lœ kingi mindu dœ bisha (7). ³⁸ Andaa, azu á endje zi lima œrœnce sœ ayakoshe kutu vana, endje didi ayashe dœ agbolo nene. ³⁹ Manda kœgi azu gangba endje, Yisu ɔ ga lœ egerœ agba yé œ ro ga lœ ogo Magadane.

16

Afarisayi œdœ Asadukayi yœndœ

ambárá afá bale 6a ndœ Yisu

(Wu 6a tœ Mar 8.11-13; Luk 12.54-56)

¹ Afarisayi dœ Asadukayi na ga ndœ Yisu œ tetœ kœgi uku ga tœ awa ye. Endje yu she adœke tshe ma anga ambárá afá tœ kœma adœke œ to 6a lafo. ² Yisu gi fœ endje adœke: «Dœ adila, 'e sœ kœpa adœke: "Yavuru œ ni nene, mbœrœ tshalafœ sœ tshee." ³ Yé pe dœ amazi tuu, 'e sœ kœpa adœke: "Kpesheke yavuru œ ni zœ, mbœrœ tshalafœ bu shoshosh." Ataa 'e wusœ kœpandœ mara á tshalafœ sœ dœ tœnœ ye, kashe 'e lili kœpandœ ambárá nœ œrœ nœ tshakpesheke asœ nene. ⁴ Azu nœ tshakpesheke á endje dœ aekpe azu yé á zazatœ endje fœ Ndjaba nene, sœ kœyœndœ ambárá! Kashe endje wu anga angbi ambárá bale nene, kolœ œnœ Yona œ ka ye. Manda nœ, tshe katœ endje ti kpœtœmœ yé œ ro daye.»

Kœyisœrœ nœ Afarisayi œdœ Asadukayi

(Wu 6a tœ Mar 8.14-21)

⁵ Lœkœ kœzu ayambarœ ga itshi kota, œndœ kœko kœzirœ djerœ endje ye. ⁶ Yisu kœpa fœ endje adœke: «Ala 'e gbœ dœ œyœ kœsuku mapa nœ Afarisayi dœ pe Asadukayi kane.» ⁷ Ayambarœnœ te lima tœ kœpa ugurutœ endje adœke: «Tshe sœ kœpa ataa mbœrœ á a nana dœ mapa nene.» ⁸ Kashe Yisu wu lima sœ gbetshelœ nœ endje, yé œ pa fœ endje adœke: «E'e dœ azu á kœyindœrœ nœ 'e sœ teasho, mbœrœ gadœ á 'e sœ kœyutœ 'e ugurutœ 'e adœke 'e gugu dœ mapa nene a? ⁹ Œrrr kpesheke, 'e wuwu damba sœ œrœ nene a? Œndœ mapa mindu á 'e kurutshelœ nœ tœ azu kutu mindu (5.000) œdœ kingi kotoo á 'e ko lima dœ udunœ, djerœ 'e ye a? ¹⁰ Œndœ mapa mindu dœ bisha (7) á 'e kuru lima tshelœ nœ tœ azu kutu vana œdœ kingi kotoo á 'e ko lima dœ udunœ, djerœ 'e ye a? ¹¹ Mbœrœ gadœ á 'e wuwusœ nœ adœke mœ sœsœ lima kœpa o'o tœ mapa fœ 'e nene lœkœ á mœ sœ lima kœpa fœ 'e adœke:

Ala 'e gbœ tœ œyœ kœsuku mapa nœ Afarisayi dœ Asadukayi a?»

¹² Yé á ayambarœnœ kœwusœ nœ adœke tshe papa o'o tœ upu nœ kœsœ dœ gbœdjela tœ œyœ kœsuku mapa nene, kashe tshe pa tœ kœyisœrœ nœ Afarisayi dœ pe Asadukayi.

Petro mindœ nœ adœke Yisu kœdœ Kristu

(Wu 6a tœ Mar 8.27-30; Luk 9.18-21)

¹³ Lœkœ á Yisu yi kumu ye ga lœ ogo Sezaré, ogo gbozu Filipino, tshe yu ayambarœ nœ ye adœke: «Azu sœ kœpa má kotoo tœ upu nœ Gbolo nœ uzu a?» ¹⁴ Endje gi adœke: «Anga azu sœ kœpa adœke, œbœ kœdœ Yowane ayi kœza batisimu; anga endje sœ kœpa ndje adœke œbœ kœdœ Eliya; yé anga endje kpa sœ kœ pa œnœ endje adœke, œbœ kœdœ Yilimiya too anga ayi kœgbara o'o ugurutœ aayi kœgbara o'o liya.» ¹⁵ Yé Yisu kœyu endje adœke: «Yé ka e'e a, 'e sœ kœpa má œnœ 'e adœke œmœ kœdœ dé?» ¹⁶ Shimu Petro za o'o yé á gi adœke: «Œbœ kœdœ Kristu, Gbolo nœ Ndjaba nœ soro.»

¹⁷ Yisu kœpa fœ she adœke: «Yanga nœ zœ, Shimu gbolo nœ Yona, mbœrœ œ dœdœ œkœ dœ indji dá pandœ o'o asœ fœ 6œ nene, kashe Aba mœ á tshe sœ 6a lafo dá pandœ nœ. ¹⁸ Yé œmœ, mœ sœ kœpandœ nœ fœ 6œ adœke œbœ kœdœ Badja, ga pa badjanœ asœmœ dá mœ mœ bala Ikrizia nœ mœ, yé kuzu œ sœ bala dœ gbœgbœ ga pa Ikrizianœ nene. ¹⁹ Mœ za bala herela nœ Ogo gbozu nœ tshalafœ fœ 6œ; œrœ kœ á 6œ i ga tœnœ 6a pa œshœ, Ndjaba œ i ndje ga tœnœ 6a lafo; œrœ kœ á 6œ vwara tshelœnœ 6a pa œshœ, Ndjaba œ vwara ndje tshelœnœ 6a lafo.» ²⁰ Manda nœ, Yisu kœkœ lima ayambarœ nœ ye dœ œgbœ adœke endje papandœ nœ fœ uzu bale adœke œne kœdœ Kristu nene.

Yisu pandœ o'o kuzu dœ pe kœshe nœ ye

(Wu 6a tœ Mar 8.31-9.1; Luk 9.22-27)

21 Koeto kpœtœ lœkœnœ ascœmœ, Yisu Kristu tetœ kœpandœ nœ fœ ayambarœ nœ ye adœke: «E li adœke mœ ro ga lœ Yerusalemœ yé œ wu œrœ kanga waa tshakane agbozu Ikrizia, agbozu tshapa anganga Ndjaba ndje dœ aayi kœyisœ awa akwa yekane. Endje wo mœ, yé manda olo vota, Ndjaba œ she mœ lœ akuzu.»

22 Yé Petro gi she ga indirinœ yé œ tetœ kœgbagbara she adœke: «Gbozu, Ndjaba œ gbœndœ zœ lœnœ ye! Eœ ataa œ wuta ga tœ zœ nene.» 23 Kashe Yisu fatœ yé œ pa fœ Petro adœke: «Gitœ zœ tœ mœ, Satana! Eœœ kœdœ uzu nœ kœza o'o ga pa mœ adœke mœ te. Gbetshelœ nœ zœ lili dœ œnœ Ndjaba bale nene, kashe œ li dœ œnœ azu.»

24 Manda nœ, Yisu pa fœ ayambarœ nœ ye adœke: «E dœ uzu kœyindœ kœna manda mœ, œ li adœke tshe vwaratœ ye tœ undu ye dœ tœ ye, œ za kurushi nœ ye yeka á kœna manda mœ. 25 Gbambœnœ nene, uzu kœ á tshe sœ dœ ogo kœsœ dœ soro œ tshu ye; kashe tsheneke á tshe tshu mbœrœ mœ, œshe dá sœ dœ soro. 26 Ataa uzu kœgbœ œrœ tshapashœ asœke kœ gbaa, œ sœ dœ she kotoo bœta á soro ye ndi a? Eœ gœdœ dá tshe ka á kpa yœ dœ soro ye a? 27 Gbolo nœ uzu œ kwa bala tœ ye awa bale dœ aandjelu nœ ye lœ mokœ nœ Abœnœ, yé tshe gi bala fœ uzu dœ uzu liaka akwa tshelœ ye. 28 Mœ sœ kœpa fœ 'e dœ adjapu adœke, ugurutœ 'e á 'e sœ asœ, anga 'e œ tshu nene utshu kœwu Gbolo nœ uzu kœna bœta gbozugo.»

17

Yisu fatœ ye dœ ala ayambarœ nœ ye

(Wu 6a tœ Mar 9.2-13; Luk 9.28-36)

1 Manda olo mindu dœ bale, Yisu za Petro, Jake œdœ pe ayancœ dœ Yowane po tœ ye, œ gitœ ye dœ endje ga indirinœ ga pa egerœ kaga. 2 Tshe fatœ ye dœ ala endje; tshatshu ye tetœ kœtshi tœnœ bœta œlœ, lœba ye wuta tœ imbinœ urrr bœta ishiri osho. 3 Ngbewo, Eliya œdœ Moyize wuta ga

utshu endje, yé œ sœ kœpa tshama endje dœ Yisu. 4 Petro pa fœ Yisu adœke: «Gbozu, œ sœ dœ œtshœnœ adœke a lœ kpœke. E dœ bœ kœyindœ nœ, mœ mœ anda tande vota: Bale fœ bœ, bale fœ Moyize œdœ bale ndje fœ Eliya.»

5 Tshe sœpe damba kœpa 'o atake, trale ondro jœrœ ga pa endje, yé anga tshama wu bœ lœnœ adœke: «Tsheneke kœdœ Gbolo nœ mœ á mœ yindœ ye waa, mœ za yanga nœ mœ djigi ga ndœ ye. 'E dji she!» 6 Lœkœ á ayambarœ dji tshamancœ ascœmœ ataa, awa litœ endje kpakpakpa yé endje yo ga ati œ fa tshatshu endje ga tœ œshœ. 7 Yisu na ndoo dœ endje œ turutœ endje yé á pa adœke: «'E alafo, 'e sœsœ dœ awa nene.» 8 Kœmesho ga lafo atake, endje wu kolœ Yisu kuti ye. 9 Bata endje sœ lima kœjœrœ kaga, Yisu kœ endje adœke: «'E papandœ œrœ kœ á 'e wu asœke fœ uzu bale nene, œrrr ga tœ adœke Gbolo nœ uzu she lœ akuzu yekane.»

10 Yé ayambarœ nœ ye yu she adœke: «Mbœrœ gœdœ á ayi kœyisœ awa akwa pa lima adœke Eliya œ na utshuncœ yekane a?» 11 Tshe gi fœ endje adœke: «Adjapu, Eliya œ na utshuncœ mbœrœ kœguma œrœ kœkœ. 12 Kashe mœ sœ kœpa fœ 'e adœke: Eliya na bœ lima ye, yé azu yiyindœ ye nene, kashe endje mbœrœ fœ she œneke kœ á endje yi lima ndœ nœ. Awa bale ndje endje mbœrœ œrœ kanga fœ Gbolo nœ uzu.» 13 Yé á ayambarœ nœ ye kœwusœ nœ adœke, tshe sœ lima kœpa o'onœ fœ œne tœ Yowane ayi kœza batisimu.

Yisu she gbolo á tshe sœ dœ ekpe ishiri

(Wu 6a tœ Mar 9.14-29; Luk 9.37-43a)

14 Lœkœ á endje wuta lima ndoo dœ ukpulu azu, anga yakoshe bale na ga ndœ Yisu, œ gote dœ matshukuda ye ga utshu ye á pa adœke: 15 «Gbozu, wu oyo gbolo yakoshe nœ mœ. Tshe sœ dœ kœbœ œkœ á sœ ndœ kœka she waa, œ geta she kpala kpala ga tawo

too ga langu. ¹⁶ Mœ na dœ she fœ ayambarœ nœ zœ, kashe endje lili tœ kœshe she nene.»

¹⁷ Yisu kœpa adœke: «E'e kœdœ aekpe azu, yé 'e gugu dœ kœyindœrœ nene! Mœ kpa sœpe dœ 'e œerrr manda olo koto yekane a? Mœ kpa ru lœsu mœ mbœrœ 'e manda olo koto o? 'E na dœ gbolonœ fœ mœ ga mœ.» ¹⁸ Yisu nga fœ ekpe ishiringœ; tshe wuta lœ gbolonœ yé á tshe kœshe pe dœ lœndœnœ asœmœ ye. ¹⁹ Ayambarœ gitœ endje ndoo dœ Yisu, yé á yu she yaa adœke: «Yé ká a'a, mbœrœ gadé á 'a lili má œnœ 'a kœgœrœ ekpe ishiringœ nene a?» ²⁰ Yisu pa fœ endje adœke: «Mbœrœ kœyindœrœ nœ 'e sœ teasho. Mœ sœ kœpa tœnœ fœ 'e dœ adjapu, œdœ anga œlœ bale 'e kœsœ dœ kœyindœrœ á sœ dœ egerœnœ bœta ele œyœ á i'iringœ kœdœ mutarde, 'e pa fœ kaga asœke adœke: "Aafo kpœke œ tœ bœ e", kaga œ mbœrœtœ ye liakanœ ye. Œrœ bale á sœ dœ sharapu bœ ndœ 'e œ gugu nene. [²¹ Kashe kolœ lœ awa nœ avwala œdœ lœ œnœ kœyotshelœma dá endje li kœgœrœ dœ mara ekpe ishiringœ asœke.]»

Yisu kpa pa o'o kuzu œdœ kœshe nœ ye
(Wu bœ tœ Mar 9.30-32; Luk 9.43b-45)

²² Anga œlœ bale, ayambarœ ngbœbœ lima tœ endje bœ lœ ogo Galilayi, Yisu pa fœ endje adœke: «Endje ka Gbolo nœ uzu ga tshaabrœ azu; ²³ endje wo she yé manda olo votœ, Ndjaba œ she she lœ akuzu.» Ayambarœ nœ ye sœ lima dœ oyo waa.

Yisu dœ Petro yœ lapo

²⁴ Œlœ á endje li ga lœ Karpawumu, azu á endje ka lapo bœ lœ Tepelo na ga ndœ Petro, yé á pa fœ she adœke: «Gbozu nœ 'e œ yœ lapo nœ Tepelo nene a?» ²⁵ Petro gi adœke: «Œ, tshe yœ ye.» Œlœ á Petro yi kumu ye ga scœnda, Yisu yu she adœke: «Gbetshelœ nœ zœ kœdœ gadé Shimu? Adœ dá yœ walaka lapo nœ agbozugo nœ tshapashœ a? Agbolo nœ endje

too anga angbi azu?» ²⁶ Petro gi adœke: «Angbi azu.» Yé Yisu kœpa fœ she adœke: «Agbolo nœ endje yœyœ ka nene. ²⁷ Kashe a yœ œnœ azœ ye, mbœrœ á kœzaza ókó fœ azunœ asœ nene. Mbœrœ tœnœ, na ga la kota œ vwi ngada; ali ageatshalangu á bœ dœ she, a tshelœma ye, bœ gbœ langere ngendja lœnœ. Za œ gu dœ tœnœ, œ za fœ endje mbœrœ mœ œdœ pe bœ.»

18

Uzu á tshe ropa azu kœ bœ lœ Ogo gbozu nœ tshalafœ
(Wu bœ tœ Mar 9.33-37; Luk 9.46-48)

¹ Dœ lœndœnœ asœmœ, ayambarœ nœ Yisu gitœ endje ga indiri ye, yé á pa fœ she adœke: «Œdœ dá ropa azu kœ bœ lœ Ogo gbozu nœ tshalafœ a?» ² Yisu e anga gbolo œ za she tœ ga ugurutœ endje ³ yé œ pa adœke: «Mœ sœ kœpa fœ 'e dœ adjapu adœke, œdœ 'e kœyayapatœ 'e yé á sœ bœta aya agbolo nene, 'e li bala ga lœ Ogo gbozu nœ tshalafœ nene. ⁴ Ataa, tsheneke á tshe mbœrœtœ ye bœta aya gbolonœ asœ, œshe dá ropa azu kœ bœ lœ Ogo gbozu nœ tshalafœ. ⁵ Uzu á tshe za osho kœsœ fœ gbolo lœ i'iri mœ bœta tsheneke asœ, za osho kœsœ fœ mœ dœ tœ mœ ye.

Œgbœ kœmi upu

(Wu bœ tœ Mar 9.42-48; Luk 17.1-2)

⁶ «Kashe uzu á tshe mbœrœ adœke anga aya gbolo bale ugurutœ agbolo asœke á endje sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ mœ, li ga lœ ekperœ, œ li adœke endje du egerœ badja ga lœ igi ye, œ na dœ œ geta she ga la egerœ ungu. ⁷ Oyo nœ azu tshapashœ á endje sœ kœmbœrœ adœke azu li ga lœ ekperœ! Œ li adœke œrœ ataa mbœrœtœ endje, kashe oyo nœ uzu neke á yanganœ œ te mbœrœ she. ⁸ Œdœ kane zœ too ada zœ dá sœ kœmbœrœ adœke bœ te, wa œ ko va e zara tœ zœ; œ li dœ œtshœnœ mbœrœ bœ adœke bœ li ga lœ adja soro dœ kane zœ bale too dœ ada zœ bale, tœ œsœnœ adœke bœ sœpe dœ kane zœ bibisha œdœ pe ada zœ bibisha

yé endje vwi 6œ ga lœ kudu owo á ru nene. ⁹ Yé œdoe ala zœ kœvwa 6œ ndœ ekperœ, vwata yé œ za vwi'i zara tœ zœ, œ li dœ ɔtshɔnœ mbœrœ 6œ adœke 6œ li ga lœ adja soro dœ ala zœ bale, tœ œscœnce adœke 6œ sœpe dœ ala zœ bibisha yé endje vwi 6œ ga lœ kudu owo nœ lifelo.»

¹⁰ «Ala 'e gbɔ adœke 'e kœgugu œsœ anga gbolo bale ugurutœ aya agbolo asœke nene. Gbambancœ nene, mœ sœ kœpa fœ 'e, aandjelu nœ endje sœ ɔɔ dœ ɔɔ indirɪ Aba mœ á tshe sœ 6a lafo. [¹¹ Gbambancœ nene, Gbolo nœ uzu na ndœ kœshe azu á endje sœ lima lœ djingili.]

*Pata á tshe yiwa
(Wu 6a tœ Luk 15.3-7)*

¹² «'E gbe œncœ 'e koto o? (Edeœ anga uzu kœsœ dœ apata kama bale (100), yé anga bale lœ ugurutœ endje kœyiwa, ataa tshe katœ udu endje zazu vana dœ ndjokpa dœ mindu dœ amancœ vana (99) 6a pa kaga, ndœ kœna kœpara tsheneke tshebale á tshe yiwa ascœmœ nene a? ¹³ E kœsœ adœke tshe gbɔ she, mœ sœ kœpa fœ 'e dœ adjapu adœke, tshe sœ dœ yanga ye kœropa udu endje zazu vana dœ ndjokpa dœ mindu dœ amancœ vana (99) á endje yiyiwa nene ascœmœ. ¹⁴ Awa bale, Aba 'e á tshe sœ 6a lafo ascœmœ, yiyindœ nœ adœke anga gbolo bale ugurutœ aya agboloncœ ascœmœ yiwa nene.»

Kœgi aya zœ á tshe sœ lœ djingili ga tœ ɔtshɔ awa

¹⁵ «Edeœ anga aya zœ kœmbœrœ ekperœ ga tœ zœ, na ga ndœ ye kutu zœ œ gbagbara she tœ ekperœ á tshe mbœrœ, œdoe tshe kœdji 6œ, dá tshe kpa wuta aya zœ. ¹⁶ Edeœ tshe kœdjidji 6œ nene, kpa za anga uzu bale too bisha ga ndœ zœ yeka á 'e kœwa o'onœ “mbœrœ œ li adœke atimu bisha too votɔ yindœ o'onœ yekane.” ¹⁷ Edeœ tshe kœvwaratœ ye ndœ kœdji endje, pandœ nœ ga lœ Ikrizia, yé tshe kœdjidji ndje azu Ikrizia nene, za she 6ata angbi uzu too 6ata ayi kœka lapo.

¹⁸ «Mœ sœ kœpa fœ 'e dœ adjapu adœke: Ercœ kɔ á 'e i ga tœncœ pa ɔshɔ asœ, endje i ndje ga tœncœ 6a lafo; yé œrcœ kɔ á 'e vvara tshelœ nœ pa ɔshɔ asœ, endje vvara ndje tshelœ nœ 6a lafo.

¹⁹ «Mœ kpa sœ kœpa fœ 'e dœ adjapu adœke, œdoe azu bisha ugurutœ 'e pa ɔshɔ kœpa upu ama endje bale ndœ kœyɔndœ œrcœ gade, Aba mœ 6a lafo œ to œrcœncœ ascœmœ fœ endje ye. ²⁰ Gbambancœ nene, osho á azu bisha too votɔ œ ngbɔtœ endje ga tœncœ dœ i'iri mœ, mœ sœ ugurutœ endje zœ.»

Ayi akwa á tshe vwaratœ ye Kœdjerœndœ ekperœ nœ ayancœ

²¹ Ataa, á Petro na ga ndœ ye á yu she adœke: «Gbozu, œdoe aya mœ kœmbœrœ ekperœ fœ mœ, mœ djerœndœ ekperœncœ awa kotoo? Errr ga tœ awa mindu dœ bisha a (7)?» ²² Yisu kœgi fœ she adœke: «Mœ papa fœ 6œ adœke awa mindu dœ bisha nene, kashe œrrr ga tœ awa zazu votɔ dœ ndjokpa awa mindu dœ bisha. ²³ Ogo gbozu nœ tshalafœ œ sœ bala kolœncœ ataa: E sœ 6ata anga gbozugo bale á tshe yi lima ndœ kœtondœ o'o tœ upu nœ kufa nœ ye dœ aayi akwa nœ ye. ²⁴ Tœ ali nœ, endje na dœ anga ayi akwa á tshe sœ dœ kufa nœ ye tɔpanœ kpuru fœ she. ²⁵ Bata á tshe sœsœ lima dœ œrcœ bale ndœ kœgi tœncœ nene, gbozunœ za awa adœke endje za she yɔ œrcœ dœ awoncœ, agbolo nœ ye, œdoe ndje pe dœ œrcœ kɔ á tshe sœ dœ tœncœ lœ okoro kufa nœ ye. ²⁶ Ayi akwanœ gote ga tœ ada ye, œ di tshelœma ye fœ she adœke: “Gbozu, sœ dœ ugu lœsu ga ndœ mœ, yé mœ gi fœ 6œ para zœ.” ²⁷ Oyo za gbozu nœ ayi akwanœ, tshe katœ ye adœke tshe gu zœ yé œ katœ kufa nœ ye lœ kumu ye ti ye.

²⁸ «Kœwuta ayi akwa ascœmœ atake, tshe togba dœ anga yangancœ á tshe sœ dœ kufa nœ ye teasho lœ kumu ye; tshe za ɔngɔɔ yangancœ kperœ ndœ kœwo she dœ kœpa fœ she adœke: “Gi kufa nœ mœ fœ mœ.” ²⁹ Ayi akwa ngancœ scœmœ kœgote ga tœ ada ye, yé œ di tshelœma ye fœ she

dœ kæpa adœke: “Sœ dœ ugu l̥su ga ndœ mœ, mœ gi fœ 6œ zœ.”³⁰ Kashe tshe vwaratœ ye, yé ga pa nœ tshe na dœ she œ za she vwi ga lœ anda kánga ndœ kœkate adœke tshe gi kuda nœ œne yekane.³¹ Kœwu œrœ á tshe mbœrœ ascœmœ ataa, œ za oyo tœ l̥su aayi akwa anganœ, yé endje na œ pandœ œrœ k̥ á ro ascœmœ fœ gbozu nœ endje.³² Yé gbozu e she, á pa fœ she adœke: “Ekpe ayi akwa, mœ katœ kuda nœ mœ lœ kumu zœ ti k̥ mbœrœ á 6œ d̥tshelœma zœ fœ mœ.”³³ (E6œ ndje, 6œ lili má ndœ kœwu oyo ayi akwa nga zœ 6ata á œmœ dœ tœmœ mœ wu oyo zœ nene a?”³⁴ Oko za gbozu, tshe za she vwi ga lœ anda kánga ndœ kœkate ndje adœke tshe kœgi kuda nœ œne k̥ fœ œne yekane.»

³⁵ «Ataa, Aba mœ 6a lafo œ mbœrœ bala mara œrœnœ ascœmœ fœ 'e, œdœ uzu dœ uzu ugurutœ 'e kœdjedjœrœndœ ekperœ nœ ayancœ dœ l̥su ye bale nene.»

19

Kœyiscœrœ tœ upu nœ kœndj̥tshelœ tœtœ œdœ kœsœ angara (Wu 6a tœ Mar 10.1-12)

¹ Ɔl̥ á Yisu katœ kœmindœ upu ascœmœ, tshe gitœ ye lœ Galilayi ndœ kœro ga lœ ogo Yuda 6a kele ungu Y̥rdane.² Azu ndjoro na manda ye, yé 6a zœ tshe sœ kœshe endje.

³ Anga Afarisayi na ga ndœ ye dœ gbetshelœ nœ kœgi uku ga tœ awa ye, yé á yu she adœke: «E li dœ yakoshe kovwaratœ ye tœ awonœ lœ upu k̥ a?»⁴ Tshe gi fœ endje adœke: «'E didi lima œneke á endje sú 6a la buku nœ Ndjaba adœke, lœ kœmbœrœ œrœ ga pa 6sh̥ asœke, Ndjaba mbœrœ lima yakoshe œdœ yashe nene a?»⁵ Manda nœ, tshe pa adœke: Mbœrœ tœnœ ataa á yakoshe œ katœ abanœ dœ ayinœ ti, á sœ ga tœ œsœnœ dœ awonœ, yeka á endje bisha œ wuta undu uzu tshebale.⁶ Ataa, endje kpa sœsœ azu bisha nene kashe undu uzu tshebale. Kaka adœke uzu ndj̥ndj̥ tshelœ œneke á Ndjaba ngb̥6a ga

tœ nœ nene.»⁷ Endje pa fœ she adœke: «Mbœrœ gadœ á Moyize za lima awa adœke yakoshe su mbeti kœkurutshelœ totœ ga tshakane yashe l̥k̥ á tshe kœkatœ ye ti a?»⁸ Yisu gi fœ endje adœke: «Moyize za lima awa ndœ kœkatœ awo 'e ti mbœrœ agb̥ l̥su nœ 'e, kashe utshunœ œ sœsœ lima ataa nene.⁹ Mœ sœ kœpandœ nœ fœ 'e adœke, œdœ uzu kœkatœ awonœ ti, á kœdœdœ tœ upu nœ angba budu nene, á tshe kpa to anga angbi yashe, tshe sœ kæpara awo uzu.»

¹⁰ Ayambarœ kæpa fœ she adœke: «E dœ upu nœ kœtotœsho nœ yakoshe dœ yashe kœsœ ataa, ádá nœ kœtotœsho gugu nene.»¹¹ Yisu gi fœ endje adœke: «E dœdœ uzu k̥ dá dji tshelœ kata o'o asœ nene, kashe kolœ endjeneke á Ndjaba za awa fœ endje.¹² Gbambanœ nene, ádá á azu œ vwaratœ endje kœto ayashe sœ ndjoro: Endje zu anga azu dœ k̥6a kutshu; anga kœsœ angara to tshakane azu; yé anga azu yiyindœ kœto ayashe nene mbœrœ kæpara Ogo gbozu nœ tshalafœ. Uzu á tshe li kœdji tshelœkata o'o asœke k̥, kaka tshe dji!»

Yisu to kane ye ga pa agbolo (Wu 6a tœ Mar 10.13-16; Luk 18.15-17)

¹³ Azu na dœ agbolo fœ Yisu adœke tshe to kane ye ga pa endje kashe ayambarœ nœ ye sœ lima kœgeta endje.¹⁴ Yisu pa adœke: «'E katœ agbolo endje na ga ndœ mœ, 'e k̥k̥ endje nene mbœrœ Ogo gbozu nœ tshalafœ sœ mbœrœ azu á endje lœ 6ata endje.»¹⁵ Yé manda kœto kane ye ga pa endje, tshe gitœ ye kpœtœmœ ye.

Gbolo modo ayi kœgb̥rœ (Wu 6a tœ Mar 10.17-31; Luk 18.18-30)

¹⁶ Anga uzu bale na ga ndœ Yisu, yé œ yu she adœke: «Ayi kœyiscœrœ, 6tsh̥rœ gadœ dá mœ kœmbœrœ yeka á kœgb̥ soro neke á ka nene a?»¹⁷ Yisu kæpa fœ she adœke: «Mbœrœ gadœ á 6œ sœ kœyu mœ pa 6tsh̥rœ

a? Kolœ Ndjaba kuti ye dá dœ otsho uzu. (Eðœ ðœ kœyindœ kœgb̃o soro, gb̃andœ awa o'o ama Ndjaba.)»

¹⁸ Tshe yu Yisu adœke: «Eneketa a?» Yisu gi fœ she adœke: «Bœ wo uzu nene, ðœ para awo uzu nene, ðœ zi angba nene, ðœ wa o'o dœ wala ga pa uzu nene. ¹⁹ Li œsœ aba zœ dœ ayi zœ, yé ðœ yindœ yanga zœ ðata á ðœ yindœtœ zœ dœ tœ zœ.» ²⁰ Gbolo modonœ gi fœ she adœke: «Ercœnœ asœmœ k̃, mœ sœ kœmbœrcœtœ mœ liakanœ zœ. Ercœ gadœ dá kpa sœpe adœke mœ mbœrcœ a?» ²¹ Yisu pa fœ she adœke: «Bœ kœyindœ kœsœ ndjii tœ ala Ndjaba, gu œ ka œrcœ nœ zœ, œ kurutshelœnœ tœ aayi oyo, yé ðœ gb̃o bala kœgb̃orcœ ða lafo. Manda nœ, fatœ zœ œ na manda mœ.» ²² Manda o'onœ asœmœ, tshe gu dœ oyo tœ ye, mbœrcœ tshe sœ lima dœ œrcœ waa.

²³ Yé Yisu kœpa fœ ayambarœ nœ ye adœke: «Mœ sœ kœpa dœ adjapu fœ 'e, œ sœ tœ œgb̃nœ bala tœ ayi kœgb̃orcœ kœli ga lœ Ogo gbozu nœ tshalafo. ²⁴ Yisu kpa pa fœ endje adœke: E gb̃o gb̃o adœke agea á i'iri ye kœdœ shamo li tœlœ ogoro imbili. Kashe œ kpa gb̃o kœrosœ nœ adœke ayi kœgb̃orcœ li ga lœ Ogo gbozu nœ Ndjaba.»

²⁵ Kœdji o'onœ asœmœ ataa, ayambarœ katœ ama endje ti œs̃, yé œ pa adœke: «Atamœ, uzu ðe dá li kœshe tœncœ a?» ²⁶ Yisu tondœ endje, yé œ pa fœ endje adœke: «Ba tœ azu, œ li nene; kashe ða tœ Ndjaba, œrcœ k̃ li ye.» ²⁷ Yé Petro kœza 'o, á kœpa fœ she adœke: «Wu kane, 'a katœ œrcœ nœ 'a ti k̃ á na manda zœ asœ; œ sœ bala dœ a'a koto o?» ²⁸ Yisu pa fœ endje adœke: «Mœ pa fœ 'e dœ adjapu adœke: Olo á Ndjaba kpa mbœrcœ tshandœ œrcœ k̃ tœ tafonœ, olo á Gbolo nœ uzu œ sœ ga lœ ngande mok̃ nœ ye ndœ kœwa ngbanga, e'e á 'e na lima manda mœ, 'e sœ ndje ga pa ngande tshagbozu mok̃ ndjokpa dœ bisha ndœ kœwa ngbanga pa mara azu Israyele ndjokpa dœ bisha. ²⁹ Yé uzu k̃ á tshe

katœ anda nœ ye, dœ aayanœ, ay-ingœnœ, abanœ, aayinœ, agbolo nœ ye, kindi nœ ye ti mbœrcœ i'iri mœ, tshe kpa gb̃o œrcœ kœropanœ ye, tshe gb̃o ndje soro nœ waa dœ waa. ³⁰ Azu ndjoro á endje sœ utshunœ, endje sœ bala tœ ndœngœlœnœ, yé endje nœ ndœngœlœnœ œ te bala azu nœ tshatshunœ.»

20

Ayi akwa ða lœ kindi vinu

¹ «Kœgb̃o Ogo gbozu nœ tshalafo sœ ðata anga gbozu akwa, á tshe wuta dœ amazi kœpara aayi akwa nœ tshelœ kindi vinu nœ ye. ² Tshe djitœ ye dœ endje dœ otshœnœ pa denari* bale á li adœke endje gb̃o dœ œlœ bale, yeka á vwa endje ga lœ kindi vinu nœ ye. ³ Kœwuta she dœ ada œlœ mindu dœ vana utshu kakpi œlœ, tshe wu anga azu, endje sœ gbambanœ, ⁴ tshe pa fœ endje adœke: “E'e ndje, 'e na ga lœ kindi vinu nœ mœ, mœ to ndje ngendja á li dœ œlœ bale fœ 'e.” ⁵ Endje ro ndje da ye. Tshe kpa wuta dœ kakpi œlœ œdœ dœ ada œlœ voto manda kakpi œlœ, œ pa kolœnœ ata fœ anga azu á tshe gb̃o endje. ⁶ Kœwuta ga pa œrcœ nœ ada œlœ mindu dœ adila, tshe kpa wuta ndje, œ kpa gb̃o anga azu á endje sœ ndje ða zœ yé œ pa fœ endje adœke: “Mbœrcœ gadœ dá 'e sœ kpœke œrrr kp̃ii á mbœmbœrcœ akwa nene a?” ⁷ Endje gi fœ she adœke: “Uzu bale zaza akwa fœ 'a nene.” Gbozu akwanœ kœpa fœ endje adœke: “E'e ndje, 'e na ga lœ kindi vinu nœ mœ.”

⁸ «Kœwuta ga tœ umbru osho, ayengœ kindi vinunœ pa fœ kapeta adœke: “E ayi akwanœ para dœ œ ko ngendja tshangba akwa nœ endje fœ endje, kœto tœ endjeneke á mœ e endje tœ ndœngœlœnœ asœmœ œrrr ga tœ endjeneke á mœ e má endje utshunœ.” ⁹ Azunœ ada œlœ mindu nœ adila na œ gb̃o uzu dœ uzu denari bale. ¹⁰ Kœwuta ga tœ azu á endje na má utshunœ, endje gbe œncœ endje adœke œne dá gb̃o tœpanœ

* **20.2** 20.2 Denari kœdœ ngendja tshangba akwa nœ œlœ bale á uzu mbœrcœ.

kpuru; kashe endje gbɔ ndje uzu doe uzu denari bale. ¹¹ Lɔkɔ á endje gbɔ ngendjance, endje te lima tɔe kɔepulɔema endje tɔe ayengɔ kindinɔe. ¹² Endje pa lima adɔeke: “Aayi akwa á endje na manda nɔe, endje mbɔerɔe akwa kolɔe manda ada ɔlɔ bale, ɔe tɔ ngendja fɔe endje awa bale doe 'a á a wu oyo ɔerrr kpɔi tshakudu ɔlɔ doe kɔewosho!” ¹³ Kashe tshe gi fɔe anga bale ugurutɔe endje adɔeke: “Yanga mɔe, mɔe mbɔembɔerɔe ekperɔe fɔe ɔe nene; a djidjimatɔe azɔe doe mɔe tɔe denari bale lɔe ɔlɔ bale nene a? ¹⁴ Za ɔeneke á sɔe tshakane zɔe asɔemɔe, ɔe gu doe tɔenɔe zɔe. Mɔe yindɔe kɔeto ngendja fɔe uzu á tshe na tɔe ndɔngɔlɔnɔe asɔemɔe awa bale doe ɔe. ¹⁵ Ɖe lili doe mɔe kɔembɔerɔe ɔeneke á mɔe yindɔe nɔe doe ɔerɔe nɔe mɔe nene a? Too ɔe sɔe doe uku ga tɔe mɔe mbɔerɔe á mɔe sɔe doe ɔtshɔ lɔsu a?” ¹⁶ Atamɔe, azu á endje sɔe tɔe ndɔngɔlɔnɔe ɔe wuta bala azu utshunɔe; yé endjeneke á endje sɔe utshunɔe, ɔe wuta tɔe ndɔngɔlɔnɔe.»

Yisu kpa pandɔe mara kuzu doe pe kɔeshe nɔe ye tɔe awa votɔ

(Wu ɔa tɔe Mar 10.32-34; Luk 18.31-34)

¹⁷ Yisu doe ayambarɔe nɔe ye ndjokpa doe bisha (12) sɔe lima kɔero ga lɔe Yerusaleme, yé á tshe sɔe kɔepa fɔe endje na tɔenɔe tɔe awa adɔeke: ¹⁸ «'E wu, a sɔe kɔeɔ ga lɔe Yerusaleme, ɔa tɔe osho á endje ka Gbolo nɔe uzu fɔe agbozu tshapa anganga Ndjaba ɔedɔe fɔe aayi kɔeyisɔe awa akwa. Endje wa agbɔ ngbanga ga pa ye adɔeke endje wo she. ¹⁹ Yé ɔe za she fɔe anghɔ azu mbɔerɔe á endje kɔemɔ she, á kɔesɔ she, á kɔekuru she ga pa kurushi, yé manda olo votɔ Ndjaba ɔe she she lɔe akuzu.»

Kɔeyɔndɔerɔe nɔe ayi agbolo yakoshe nɔe Zebedayi

(Wu ɔa tɔe Mar 10.35-45; Luk 22.25-27)

²⁰ Awo Zebedayi na ga ndɔe Yisu doe agbolo yakoshe nɔe ye bisha, ɔe gote ga utshu ye mbɔerɔe kɔeyɔndɔe ɔerɔe bale. ²¹ Yisu yu she adɔeke: «'Bɔe

yindɔe gade?» Tshe pa fɔe Yisu adɔeke: «Mɔe ki ga tɔe zɔe, ɔe kɔegu bala ga lɔe ogo tshagbozu nɔe zɔe, lɔe agbolo yakoshe nɔe mɔe bisha asɔeke, za anga bale ga tɔe kuni zɔe, yé anga bale ga tɔe gele zɔe.» ²² Yisu gi adɔeke: «'E wuwusɔe ɔerɔenɔe á 'e esho ndɔenɔe asɔemɔe nene. Adja 'e li kɔendjo ungu lɔe yashi nɔe ɔerɔe kanga á mɔe ndjo bala ye a?» Endje pa fɔe Yisu adɔeke: «'A li doe tɔenɔe ye.» ²³ Yisu kɔepa fɔe endje adɔeke: «Adjapu, 'e ndjo ungu lɔe yashi ɔerɔe kanganɔe á mɔe ndjo ye. Kashe tɔe kɔeza awa fɔe uzu kɔesɔe ga ati ga pa kuni mɔe too ga pa gele mɔe, asɔemɔe lili doe mɔe nene. Mbɔerɔe tɔenɔe kɔedɔe osho á sɔe fɔe endjeneke á Aba mɔe guma endje.»

²⁴ Udu ayambarɔenɔe ndjokpa dji o'onɔe ataa ɔe tetɔe kɔeso ókó ga tɔe aayazu bisha, Ajake doe Yowane. ²⁵ Kashe Yisu e endje ɔe pa fɔe endje adɔeke: «'E wusɔe nɔe adɔeke agbozu sɔe kɔeko azu ogo doe agbɔ ga tshakudu tshagbozu nɔe endje, yé agboro azu sɔe kɔema gbɔgbɔ endje ga pa aaya azu. ²⁶ Ɖe lili adɔeke ɔerɔe ataa mbɔerɔetɔe endje ɔa ugurutɔe 'e nene. Kashe ɔedɔe anga uzu bale kɔegbe kɔesɔe tɔe egerɔe uzu ugurutɔe 'e, ɔe li adɔeke tshe fatɔe ye tɔe ayi akwa nɔe 'e yekane. ²⁷ Yé ɔedɔe anga uzu bale kɔeyindɔe kɔesɔe utshunɔe ugurutɔe 'e, ɔe li adɔeke tshe doe kanga nɔe 'e. ²⁸ Mbɔerɔe tɔenɔe ataa, Gbolo nɔe uzu nana adɔeke azu mbɔerɔe akwa fɔe she nene, kashe tshe na kɔembɔerɔe akwa fɔe azu doe pe ndje kɔezatɔe ye fɔe kuzu mbɔerɔe kɔeshe ukpu azu.»

Yisu she aayibula bisha

(Wu ɔa tɔe Mar 10.46-52; Luk 18.35-43)

²⁹ Lɔkɔ á endje sɔe lima kɔewuta lɔe Yeriko, ukpulu azu te manda Yisu. ³⁰ Anga aayibula bisha sɔe lima ga ati indiri awa. Kɔedji adɔeke Yisu dá ro asɔemɔe, endje tetɔe kɔeta rawa adɔeke: «Gbozu, ata Davidi, wu oyo 'a kane!» ³¹ Ukpulu azu sɔe lima kɔegbagbara endje adɔeke endje sɔe koko, kashe endje kpa ta tshandɔe rawanɔe doe agbɔ adɔeke: «Gbozu, ata

Davidi, wu oyo 'a kane!»³² Yisu ka, œ e endje, yé œ pa fœ endje adœeke: «œrœ gadé dá 'e yindœ nœ adœeke mœ mbœrœ fœ 'e a?»³³ Endje kœpa fœ she adœeke: «Gbozu, kolœncœ adœeke ala 'a kœrœ.»³⁴ Yisu wu oyo endje, yé œ goro ala endje. Trale ala endje kœrœ ye, yé endje te manda ye.

21

Yisu li ga lœ Yerusaleme
(*Wu 6a tœ Mar 11.1-11; Luk 19.28-40; Yow 12.12-19*)

¹ Lœkœ á endje ndo dœ ongbo Yerusaleme œdœ dœ tshalakpi Bete-faje, 6a pa gaga á i'irinœ kœdœ kaga œyœ Olive, Yisu vwa anga ayambarœ nœ ye bisha utshunœ² dœ kœpa fœ endje adœeke: «'E na 6a lakpi á sœ utshu 'e 6a e. Kœli 'e tshendja, 'e wu aya ane* á endje du she kpœtœmœ dœ ayinœ, 'e vvara she œ gu dœ she fœ mœ. ³ Yé œdœ uzu kœpa o'o fœ 'e; 'e gi fœ she adœeke: “Gbozu dá gbe dœ she.” Yé ataa, tshe gi kane ye tœ ye katsha fœ 'e ye.»⁴ œ wuta ataa mbœrœ á o'o á ayi kœgbara o'o pa lima kœmbœrœtœ endje. Tshe pa lima adœeke:

⁵ «'E pandœ nœ fœ yawuru nœ Siy-ona adœeke:
Wu, gbozugo nœ zœ sœ kœna ga ndœ zœ.

Tshe sœ kœna 6ata amba uzu. Tshe œ ga pa ayi ane,
œdœ ga pa ayancœ á tshe dœ aya agea nœ akwa.»

⁶ Ayambarœ ro œ mbœrœ œeneke á Yisu pa tœncœ fœ endje. ⁷ Endje gu dœ ayi ane œdœ ayancœ, yé endje ko lœba nœ endje œ guma ga pa endje, á Yisu œ á sœ ga pa nœ. ⁸ Ukpulu azu ndjoro saka lœba nœ endje ga tœ ala awa; anga endje de lima ganea œyœ, yé œ guma ga tœ awa. ⁹ Azu á endje sœ lima kœna 6a utshu ye dœ pe endjeneke á endje sœ lima kœna manda ye, sœ lima kœta rawa adœeke: «Ozana nœ ata Davidi! Kaka Ndjaba to kane ye ga pa uzu á tshe na dœ i'iri

Gbozu! Ozana fœ Ndjaba á tshe sœ 6a lafo!»

¹⁰ œlœ á Yisu li ga lœ Yerusaleme, tshelœ ongbo djigi turu, azu tetœ kœyu osho adœeke: «Uzu de dá a?»

¹¹ Azu á endje na lima dœ Yisu gi adœeke: «Ayi kœgbara o'o Yisu dœmœ, uzu Nazarete, lœ ogo Galilayi.»

Yisu gœrœ aayi kœka œrœ lœ Tepelo
(*Wu 6a tœ Mar 11.15-19; Luk 19.45-48; Yow 2.13-22*)

¹² Manda nœ, Yisu li ga lœ Tepelo, yé œ gœrœ azu á endje sœ lima kœka œrœ dœ pe endjeneke á endje sœ lima kœyœ œrœ kœ ga ushu. Tshe iwwi ndaba nœ azu kœyapa ngendja, œ geta ngande nœ aayi kœka ambepa.

¹³ Yé tshe pa fœ endje adœeke: «Endje sú 6a la buku nœ Ndjaba adœeke: “Anda nœ mœ œ dœ bala anda nœ kœza avwala, kashe 'e fa tœ wutu nœ aayi angba!”»

¹⁴ Aayibula dœ pe agbangevweta na ga ndœ Yisu 6a lœ Tepelo yeka á tshe she endje. ¹⁵ Agbozu tshapa anganga Ndjaba œdœ pe aayi kœyisœ awa akwa so ókó ndœ kœwu mara œrœ kœza uvuru osho á tshe sœ lima kœmbœrœ tœncœ dœ pe agbolo á endje sœ lima kœta rawa 6a lœ Tepelo adœeke: «Ozana nœ ata Davidi!»

¹⁶ Yé endje pa fœ Yisu adœeke: «Bœ sœ kœdji œeneke á endje pa asœ zœ a?» Kashe Yisu pa fœ endje adœeke: «Mœ dji ye, ataa 'e didi lima mbetinœ ascœmœ nene a? Mbetinœ á pa adœeke: “Bœ mbœrœ dœ mara adœeke œdœ agbolo dœ pe aayi mangœ donga 6œ.”»¹⁷ Manda nœ, tshe katœ endje lœ ongbonœ ascœmœ, œ gu kœlo 6a lœ Betani.

Yisu darandœ œyœ fige
(*Wu 6a tœ Mar 11.12-14,20-24*)

¹⁸ Osho kœrœ pancœ dœ amazi, lœkœ á tshe sœ kœkwatœ ye ga lœ ongbonœ, ogo mi she. ¹⁹ Tshe wu anga œyœ fige ndoo dœ ama awa, œ na ndoo dœ tœncœ, kashe tshe gbœgbœ elœncœ bale nene, kolœ kakœncœ. Yé tshe pa fœ œyœ figœncœ adœeke: «Bœ

* 21.2 21.2 Ane kœdœ agea á aayi oyo 6a ndœ Ayuda sœ lima kœna dœ endje ndœ kœko kongba.

kpa le bale nene!» Trale, ɔyɔ figenɔe asoemɔe ɔrɔ ye. ²⁰ Kɔewu ɔerɔenɔe ataa, ayambarɔe katɔe ama endje ti ɔsɔ, yé ɔe yu Yisu adɔeke: «Kotoo trale á ɔyɔ fige asoeke ɔrɔ ata a?» ²¹ Yisu gi fɔe endje adɔeke: «Mɔe sɔe kɔemindɔe nɔe fɔe 'e dɔe adjapu, ɔedɔe anga ɔlɔ bale á 'e kɔesɔe dɔe kɔeyindɔerɔe yé á sɔesɔe dɔe sharapu nene, 'e mbɔerɔe kolɔe ɔerɔe á mɔe mbɔerɔe tɔe ɔyɔ fige asɔe nene, kashe ɔedɔe 'e kɔepa fɔe kaga asɔe adɔeke: “Gitɔe zɔe kpɔeke dɔe ɔe na ɔe te ga la egerɔe ungu adanga”, ɔe mbɔerɔe ndje tɔe endje liaka nɔe. ²² Ɖerɔe kɔ á 'e yɔndɔe nɔe lɔe avwala dɔe kɔeyindɔerɔe, 'e gbɔ ye.»

*Kɔeyu o'o tɔe tshagbozu nɔe Yisu
(Wu 6a tɔe Mar 11.27-33; Luk 20.1-8)*

²³ Ɖlɔ á tshe li ga lɔe Tepelo, agbozu tshapa anganga Ndjaba dɔe pe agbozu Ikrazia na ga ndɔe ye ɔlɔ á tshe sɔe kɔeyisɔe ɔerɔe, á yu she adɔeke: «Bɔe gbɔ awa kɔembɔerɔe akwa nɔe zɔe asoeke kpɔeta a? Ɖɛdɛ dá za awa kɔembɔerɔe akwa ata fɔe 6ɔe a?» ²⁴ Yisu gi fɔe endje adɔeke: «Mɔe yindɔe kɔeyu 'e dɔe o'o bale, ɔe kɔesɔe adɔeke 'e gi o'o fɔe mɔe gbá yekane á mɔe kɔeyisɔe osho á mɔe gbɔ awa kɔembɔerɔe dɔe ɔerɔenɔe asɔe kɔ fɔe 'e. ²⁵ Ɖɛdɛ dá vwa lima Yowane kɔeza batisimu fɔe azu a? Ɖe dɔe lima Ndjaba too azu?» Yé endje tetɔe kɔemirɔetshelɔe endje ugurutɔe endje yé ɔe pa adɔeke: «Ɖdɔe a kɔegi fɔe she adɔeke: “Ndjaba dá vwa lima she”, tshe yu azɔe adɔeke: “Mbɔerɔe gadɛ á 'e yiyi lima ndɔe o'o ama ye nene a?” ²⁶ Yé a kpa pa adɔeke: “Azu dá vwa lima she”, ɔe li adɔeke a kpa awa ukpulu azu, mbɔerɔe azu para wusɔe nɔe adɔeke Yowane kɔedɔe lima ayi kɔegbara o'o.» ²⁷ Yé á endje gi fɔe Yisu adɔeke: «'A wuwusɔe nɔe nene.» A Yisu gi fɔe endje adɔeke: «Emɔe ndje awa bale, mɔe pa ndje ndɔe uzu á tshe za awa nɔe kɔembɔerɔe ɔerɔenɔe asoeke kɔ fɔe 'e nene.»

Ndɔema toro tɔe upu nɔe agbolo yakoshe bisha

²⁸ «'E gbe ɔeneke adɔe gadɛ tɔe o'o asɔe a? Anga yakoshe sɔe dɔe agbolo

yakoshe bisha. Tshe na ga ndɔe ali gbolonɔe, ɔe pa fɔe she adɔeke: “Na kpesheke ga lɔe kindi vinu ɔe mbɔerɔe akwa 6a zɔe.” ²⁹ Alinɔe gi fɔe she adɔeke: “Ɖe ngba mɔe ye;” manda nɔe tshe gbetshelɔe ye ɔe na da ye. ³⁰ Tshe kpa na ga ndɔe bishanɔe, ɔe pa kolɔe nɔe ata fɔe she. Tsheneke asɔe gi fɔe she adɔeke: “Mɔe na zɔe Gbozu”, kashe tshe nana ga zɔe nene. ³¹ Uzu dɛ ugurutɔe endje bisha dá mbɔerɔe gbetshelɔe nɔe abanɔe a?» Endje gi adɔeke: «Ali gbolonɔe.» Á Yisu pa fɔe endje adɔeke: «Dɔe adjapu, mɔe sɔe kɔemindɔe nɔe fɔe 'e, ayi kɔeko ngendja lapo dɔe pe ayi angba budu ɔe wuta utshu 'e ga lɔe Ogo gbozu nɔe Ndjaba. ³² Gbambanɔe nene, Yowane na lima ndɔe kɔeyisɔe awa á sɔe ndjii fɔe 'e, 'e yiyindɔe nɔe nene. Kashe aayi kɔeko ngendja lapo dɔe pe aayi angba budu dá yindɔe ye. Yé ataa 'e wu gbaa, 'e fafatshalɔsu 'e ndɔe kpa kɔeyindɔe ye nene.»

*Ndɔema toro nɔe ayi kɔedjo kindi
(Wu 6a tɔe Mar 12.1-12; Luk 20.9-19)*

³³ «'E kpa dji anga ndɔema toro. Anga uzu bale djo kindi vinu. Tshe tɔ gbadjadja dji tɔenɔe tshakpata, ɔe dji kudu mbɔerɔe kɔepu ele vinunɔe ga lɔenɔe, yé ɔe mɔ anda kɔegbɔndɔe ɔerɔe ga lɔe nɔe. Manda nɔe, tshe za kindi nɔe fɔe aayi akwa kindi vinu, yé ɔe na ana. ³⁴ Ɖlɔ kɔekɔ ele vinunɔe li, tshe vwa anga aayi akwa nɔe ye fɔe aayi akwa kindi vinunɔe adɔeke endje vwa ɔesɔe ɔenɔe ɔene ele vinu nɔe fɔe ɔene. ³⁵ Kashe endje ko aayi akwa nɔe ye asoemɔe, ɔe bi anga bale, ɔe wo anga yé ɔe wo votɔnɔe dɔe badja. ³⁶ Tshe kpa vwa anga aayi akwa ndjoro, kɔerɔpa endjeneke má utshunɔe, endje mbɔerɔe kolɔe nɔe fɔe endje awa bale. ³⁷ Tɔe ndɔngɔlɔ nɔe, tshe vwa gbolo yakoshe nɔe ye fɔe endje dɔe gbetshelɔe adɔeke: “Endje kpa li ndara ɔesɔe ye yé.” ³⁸ Kashe lɔkɔ á endje wu gbolonɔe kɔena ga ndɔe endje, endje guma o'o lɔe ugurutɔe endje adɔeke: “'E wu, gbolonɔe á tshe sɔepe dɔe ɔerɔe manda abanɔe dɔeke. A wo she yeka

á kindinœ koete œnœ azœ.”³⁹ Endje za she œ vwi she ga ushu læ kindi vinunœ yeka á wo she.»⁴⁰ «Ataa, lœkœ á ayengœ kindinœ koena, tshe mbœrœ œrœ gadœ tœ aayi akwa kindi vinunœ a?»⁴¹ Endje gi fœ she adœke: «Tshe na œ wo aayi akwa kindinœ kœ dœ oyo nene yé œ kpa za kindinœ fœ anga angbi aayi akwa á endje li kœko ele vinunœ fœ she liaka olo á tshe gbe dœ tœnœ.»

⁴² Yisu kœpa fœ endje adœke: «'E didi damba o'onœ asœke ala buku nœ Ndjaba nene a?

Endje su adœke: “Badja á ayi kœmœ anda za vwi'i, tœnœ dá wuta sharagunda.

Œ to 6a ndœ Gbozu, yé œ ga tœ ala 'a waa!”»

⁴³ «Mœ kpa pa ndje fœ 'e adœke: Endje gi 'e læ Ogo gbozu nœ Ndjaba, yé œ za fœ angbi azu á endje li kœmbœrœ akwa á œrœ tshangbanœ sœ dœ œtshœnœ. [⁴⁴ Uzu á tshe te pa badja asœmœ, tshe kœ ngende ngende. Yé tsheneke á badja œ te ga pa ye, œ ndi tshelœ ye krœna.]]»

⁴⁵ Manda kœdji o'o asœmœ, agbozu tshapa anganga Ndjaba dœ pe Afarisayi wusœ nœ adœke Yisu sœ kœpa o'o asœ tœ œne. ⁴⁶ Endje para lima awa ndœ kœtepa ye, kashe endje kpa awa ukpulu azu, mbœrœ endje sœ lima kœza she 6ata ayi kœgbara o'o.

22

Ndœma toro tœ upu nœ egerœ angbo totœ

(Wu 6a tœ Luk 14.15-24)

¹ Yisu tetœ kœpa 'o fœ endje dœ ndœma toro adœke: ² «Ogo gbozu nœ tshalafœ sœ 6ata anga gbozugo á tshe guma kœzirœ angbo totœ nœ gbolo yakoshe nœ ye. ³ Tshe vwa aayi akwa nœ ye fœ azu á tshe e má endje ndœ angbonœ, kashe endje yiyindœ koena tœnœ nene. ⁴ Tshe kpa vwa anga angbi aayi akwa ndœ kœmindœ nœ fœ azu á tshe e endje adœke: “'E na ga mœ ngœngœ asœ, mœ guma kœzirœnœ ye; mœ wo angombe nœ mœ dœ pe agea ojoro. 'E na ga mœ

ndœ angbo totœnœ, œrœ kœ gumatœ endje ye.”⁵ Kashe azunœ gbegbe dœ angbonœ nene, yé œ na ndœ akwa nœ endje: Anga na ga læ kindi, anga na kœpara ngendja nœ ye; ⁶ anga endje tepa aayi akwanœ, á mbœrœ œrœ kanga fœ endje yé á wo endje. ⁷ Gbozugo su dœ ókó, œ vwa aturugu nœ ye endje wo azu á endje wo aayi akwa nœ ye, yé œ sho ongbo nœ endje. ⁸ Manda nœ, tshe pa fœ aayi akwa nœ ye adœke: “Mœ guma kœzirœ angbo ye, kashe azu á mœ e endje, œ dœdœ azu á li má adœke mœ e endje dœmœ nene. ⁹ 'E ro 6a læ shangbeda awa, dœ œ e azu kœ á 'e gbœ endje gu tœnœ ndœ kœzirœ.”¹⁰ Aayi akwanœ asœmœ wuta ga læ shangbeda awa, œ ngbœ6a azu kœ á endje gbœ endje gu tœnœ: Œdœ aekpe azu, œdœ œtshœ azu. Yé dœ tœnœ ataa, anda angbonœ su kperœ dœ azu.

¹¹ «Lœkœ á gbozugo li ndœ kœwu azu á endje sœ pa ndaba nœ kœzirœ, tshe wu anga uzu bale, tshe veverœ læba angbonœ nene. ¹² Tshe yu she adœke: “Yanga mœ, 6œ sœsœ dœ læba angbo nene, 6œ li ga mœ koto o?” Tshe gigi o'o nene. ¹³ Yé á gbozugo kœpandœ nœ fœ aayi akwa nœ ye adœke: “'E i ada ye dœ kane ye ga tœnœ, œ vwi she ga ushu 6a læ ubu osho, osho á azu sœ kœki tœnœ dœ kœzi tshelœ daji endje gbagbara gbagbara.”¹⁴ Adjapu, endje e azu ndjoro, kashe endjeneke á endje ke endje ngbangba nene.»

Lapo nœ Sezare

(Wu 6a tœ Mar 12.13-17; Luk 20.20-26)

¹⁵ Yé Afarisayi ngbœtœ endje ga tœnœ ndœ kœvwarandœ Yisu adœke œne gbœ she tœ o'o ama ye. ¹⁶ Endje vwa anga ayambarœ nœ endje dœ pe azu nœ Erode mbœrœ kœpa fœ Yisu adœke: «Ayi kœyisœrœ, 'a wusœ nœ adœke 6œ sœ kœpa okporo o'o, 6œ sœ kœyisœ adja awa Ndjaba, 6œ sœ ndje kœkatœ zœ ti fœ uzu adœke tshe li ga læ zœ dœ ekpe o'o nene. Bœ kpakpa awa uzu nene, œ wuwu ndje

tshatshu uzu nene. ¹⁷ Ataa, pandœ gbetshelœ nœ zœ fœ a'a kane: œ li adœke azu yɔ lapo nœ Sezare a, too nene?» ¹⁸ Kashe Yisu wu lima sœ ekpe gbetshelœ nœ endje ye, yé œ pa fœ endje adœke: «Awulapatshɔ, mbœrœ gadé á 'e sœ kœyu tshelœma mœ a? ¹⁹ 'E ma anga ngendja bale nœ kœyɔ dœ laponœ gamœ mœ wu kane.» Endje ma anga denarinœ bale fœ she. ²⁰ Yisu yu endje adœke: «Tshatshu uzu asœke dœ pe i'iri á endje sú asœke kœdœ œnœ dé?» ²¹ Endje gi adœke: «œnœ Sezare». Yé Yisu kœpa fœ endje adœke: «'E gi œrœ nœ Sezare fœ Sezare, œnœ Ndjaba fœ Ndjaba.» ²² Kœdji o'onœ asœmœ ataa, endje katœ ama endje ti ɔsɔ, œ katœ ye yé œ ro da ye.

Upu nœ kœshe lœ akuzu

(Wu 6a tœ Mar 12.18-27; Luk 20.27-40)

²³ Kolœ dœ ɔlœnœ asœmœ, anga Asadukayi na ga ndœ Yisu. Endje dá sœ kœpa adœke kœshe lœ akuzu gugu nene. Á endje yu Yisu adœke: ²⁴ «Ayi kœyisœrœ, Moyize pa adœke, œdœ uzu kœtshu á kœzuzu gbolo nene, ayancœ œ to koyancœ manda ye mbœrœ á tshe kœmbœrœ angwa fœ ayancœ á tshe tshu asœmœ. ²⁵ Andaa 6a ndœ 'a, 'a sœ dœ anga ayazu mindu dœ bisha (7). Alinœ to yashe, œ zuzu gbolo dœ she nene, œ tshu ye; 6ata á endje zuzu lima dœ yashencœ asœmœ nene, tshe katœ ye ti fœ ayancœ. ²⁶ œ mbœrœtœ endje awa bale ataa ga tœ bisha ayancœ, ga tœ votɔ ayancœ œrrr ga tœ tshencœ mindu dœ bisha. ²⁷ Manda endje para, yashencœ kœtshu ye. ²⁸ Atamœ, dœ olo kœshe lœ akuzu yashencœ asœmœ œdœ awo dé? Mbœrœ endje mindu dœ bisha (7) kɔ to lima she tœ awo endje yema a!»

²⁹ Yisu gi fœ endje adœke: «'E sœ lœ djingili, mbœrœ 'e wuwusœ buku nœ Ndjaba dœ pe gbɔgbɔ nœ ye nene. ³⁰ ɔlœ kœshe lœ akuzu, ayakoshe dœ ayashe œ totœ endje nene kashe endje lœ 6ata aandjelu 6a lafo. ³¹ œ

kœdœ tœ o'o nœ kœshe lœ akuzu, 'e didi o'o á Ndjaba pa fœ 'e ala buku nœ ye nene a? Tshe pa adœke: ³² «œmœ kœdœ Ndjaba nœ Abrayamo, Ndjaba nœ Izaka œdœ Ndjaba nœ Yakobo.» Yisu kpa pa adœke, Ndjaba kœdœ Ndjaba nœ asoro kashe tshencœ akuzu nene.» ³³ Kœdji o'onœ ataa, ukpulu azu za lima ama endje ti ɔsɔ tœ kœyisœrœ nœ ye.

Awa o'o á ropa angancœ kɔ

(Wu 6a tœ Mar 12.28-34; Luk 10.25-28)

³⁴ Lɔkɔ á Afarisayi dji adœke Yisu ngbɔ ama Asadukayi ga tœncœ, endje ngbɔtœ endje ga tœncœ. ³⁵ Yé anga ayi kœyisœ awa akwa yu she ndœ kœdji gbetshelœ nœ ye adœke: ³⁶ «Ayi kœyisœrœ, awa o'o gadé dá ropa angancœ lœ awa akwa a?»

³⁷ Yisu gi fœ she adœke: «œ li adœke 6œ yindœ Gbozu Ndjaba nœ zœ dœ lɔsu zœ bale, dœ ishiri zœ kɔ, dœ pe gbetshelœ nœ zœ kɔ. ³⁸ Asœmœ kœdœ awa o'o á ropa angancœ yé œ sœ ndje dœ ádá waa. ³⁹ Bisha awa o'onœ á sœ ndje dœ ádá waa awa bale dœke: «Bœ yindœ yanga zœ 6ata á 6œ yindœtœ zœ dœ tœ zœ.» ⁴⁰ Awa akwa kɔ œdœ pe aayi kœgbara o'o kɔ to lœ awa o'onœ bisha asœke.»

Masiya œdœ Davidi

(Wu 6a tœ Mar 12.35-37; Luk 20.41-44)

⁴¹ Afarisayi ngbɔ6a lima tœ endje ga tœncœ yé Yisu yu endje dœ o'o atake: ⁴² «'E gbe má œnœ 'e kotoo tœ upu nœ Masiya a? œshe kœdœ ata dé?» Endje gi fœ she adœke: «Ata Davidi.» ⁴³ Yisu pa fœ endje adœke: «Koto yeka á ishiri pa lima fœ Davidi adœke tshe e she “Gbozu” a? Gbambancœ nene, Davidi pa adœke:

⁴⁴ “Gbozu pa fœ Gbozu nœ mœ adœke: na œ sœ ga pa kuni mœ, œrrr ga tœncœ adœke mœ ko ay-ingba zœ ga tshakudu ada zœ yekane.”

⁴⁵ «œdœ Davidi kœ'e she lima Gbozu ataa, koto á tshe pkpa dœ ata nœ a?» ⁴⁶ Uzu bale lili lima kœgi o'o

fœ she nene. Yé koeto kpoetœ olonœ asœmœ, uzu bale kpa yuyu she dœ o'o nene.

23

Yisu gbagbara aayi kœyisœ awa akwa œdœ pe Afarisayi

(Wu 6a tœ Mar 12.38-39; Luk 11.43,46; Luk 20.45-46)

¹ Yé Yisu sœ lima kœpa 'o fœ ukpulu azu dœ pe fœ ayambarœ nœ ye adœke: ² «Aayi kœyisœ awa akwa œdœ Afarisayi kœdœ azu á endje sœ mbœrœ kœpandœ awa akwa nœ Moyize. ³ Ataa, 'e mbœrœtœ 'e lindœ o'o endje yé œ mbœrœ œneke kœ á endje pa fœ 'e; Kashe 'e zaza angwa kœmbœrœ œrœ nœ endje nene, mbœrœ endje sœsœ kœza œneke á endje sœ kœyisœ nœ ga tœ akwa nene. ⁴ Endje sœ kœi kikili kongba yé œ sœ kœko ga pa kanga azu; kashe endje dœ tœ endje, endje gogoro bale dœ yœkœne endje nene. ⁵ Œrœ kœ á endje sœ kœmbœrœ tœnœ, endje sœ kœmbœrœ dœ mara adœke azu wusœ œne. Ataa, œnœ endje ndœema lœba á endje sú o'o ama Ndjaba ga tœnœ yé á i ga pa ala endje too ga tœ kane endje sœ tœ egerœnœ. Œnœ endje apara yœgbœdœ lœba sœ kpi tœ œnœ anga endje. ⁶ Endje yindœ kœsœ 6a utshunœ 6a tœ osho á œsœnœ li œdœ kœsœ lœ ngande á sœ 6a utshunœ lœ Sinagoga. ⁷ Endje yindœ nœ adœke azu bala œne tœ osho angbœtœ yé œ e œne “Rabi*” yekane.

⁸ «Kashe e'e, 'e eetœ 'e “Rabi” nene, mbœrœ e'e kœ kœdœ ayazu, yé 'e sœ dœ Rabi kolœ tshebale. ⁹ 'E ee uzu bale pa œshœ asœ “Aba” nene, mbœrœ 'e sœ dœ Aba 'e kolœ tshebale á tshe sœ 6a lafo. ¹⁰ 'E yiyindœ nœ adœke endje e 'e “Agbangba kœyisœrœ” nene, mbœrœ 'e sœ kolœ dœ gbangba kœyisœrœ bale á tshe kœdœ Kristu. ¹¹ Œ li adœke uzu á tshe dœ egerœ uzu ugurutœ 'e dœ ayi akwa nœ 'e. ¹² Uzu á tshe titœ ye ga lafo, endje ku she ga ati, yé tsheneke

á tshe zatœ ye ga ati, endje ti she ga lafo.»

Yisu gbagbara wulapatshœ nœ aayi kœyisœ awa akwa

(Wu 6a tœ Mar 12.40; Luk 11.39-52; Luk 20.45-47)

¹³ «Oyo nœ 'e dœ ayi kœyisœ awa akwa œdœ awulapatshœ Afarisayi! 'E sœ kœtshu manda Ogo gbozu nœ tshalafœ utshu azu. E'e dœ tœ 'e, 'e sœsœ kœli ga zœ nene, yé 'e sœ kœkœ endjeneke á endje gbe ndœ kœli tœnœ, kœli ga zœ.»

[¹⁴ «Oyo nœ 'e dœ aayi kœyisœ awa akwa œdœ awulapatshœ Afarisayi; 'e sœ kœpara awa kœ kœko œrœ á ayashe koya sœ dœ tœnœ kœ tœ endje, 'e sœ ndje kœza avwala dœ o'o ndjoro mbœrœ kœmatœ 'e. Mbœrœ tœnœ ataa, Ndjaba œ wa bala œgbœ ngbanga ga tœ 'e.]]»

¹⁵ «Oyo nœ 'e dœ aayi kœyisœ awa akwa œdœ awulapatshœ Afarisayi, 'e sœ kœkœrœ na tœnœ djezœ mbœrœ kœpara anga uzu bale adœke tshe fatshalœsu ye, yé lœndœ á 'e mbœrœ á tshe fatshalœsu ye, 'e kpa sœ kœyi she ga lœ kudu owo nœ lifelo awa bisha kœropa 'e.»

¹⁶ «Oyo nœ 'e, agbozu aayibula! 'E sœ kœpa adœke: “Œdœ uzu kœdarama ye dœ i'iri anda Ndjaba, œ sœsœ dœ o'o nene; kashe œdœ uzu kœdarama ye dœ i'iri œrœ á sœ 6a lœ anda Ndjaba, dá tshe mbœrœ dœ œtshœnœ.”

¹⁷ Aayi indi, aayibula, œrœ gadœ dá sœ dœ ádá kœropa nœ a: Œrœ too Tepelo á mbœrœ adœke œrœnœ wuta yerœ a? ¹⁸ 'E kpa sœ kœpa adœke: “Œdœ uzu kœdarama ye dœ i'iri ndaba á endje to œrœ ga panœ fœ Ndjaba, œ sœsœ dœ o'o nene; kashe œdœ uzu kœdarama ye tœ tokórœ á endje ko ga panœ, dá tshe mbœrœ dœ œtshœnœ.” ¹⁹ Aayibula! Œrœ gadœ dá sœ dœ ádá kœropa nœ a: Tokórœ too ndaba á mbœrœ adœke tokórœnœ wuta yerœ a? ²⁰ Ataa, uzu á tshe dara ama ye dœ i'iri ndaba, dá tshe dara ama ye pa ndabanœ œdœ ndje pe pa œrœ kœ

* 23.7 23.7 Rabi 6ata i'iri kœdœ lima i'iri ayi kœyisœrœ nœ awa akwa á œsœ ye li

á sœe panœe. ²¹ Uzu á tshe dara ama ye dœe i'iri Tepelo, dá tshe dara ndje ama ye dœe i'iri Ndjaba á tshe sœe ba zœe. ²² Uzu á tshe dara ama ye dœe i'iri tshalafo, dá tshe dara ama ye dœe i'iri ngande tshagbozu œdœe ndje dœe i'iri Ndjaba á tshe sœe panœe.»

²³ «Oyo nœe 'e, aayi kœeyisœe awa akwa œdœe awulapatsho Afarisayi! 'E sœe kœeko bale lœe ndjokpa lœe kako dŋngŋ á tshafunœe ga waa, kashe 'e sœesœe kœembœerœetœe 'e lindœe awa akwa á sœe dœe ádá waa nene bŋata: Kœesœe ndjii, kœewu oyo azu dœe pe kœeyindœerœe. (Eœe á li má adœeke 'e za ga tœe akwa dœemœe, yé œe tshapu kœembœerœe udunœe nene. ²⁴ Agbozu ayibula! 'E sœe kœesa ipi mbœerœe kœewo dœe aya voma, kashe 'e sœe kœemerœe shamol!»

²⁵ «Oyo nœe 'e, aayi kœeyisœe awa akwa œdœe awulapatsho Afarisayi! 'E sœe kœedjutŋ tshapa yashi œdœe pe tshapa saani, kashe tshelœenœe su dœe œerœe nœe angba œdœe dœe œerœe nœe ogo ekperœe nœe 'e. ²⁶ Farisayi ayibula, djutŋ tshelœe yashi utshunœe yeka á tshapa nœe kœega ndje.»

²⁷ «Oyo nœe 'e, aayi kœeyisœe awa akwa œdœe awulapatsho Afarisayi! 'E sœe bŋata udu á endje dja tshapanœe dœe imbi ngbeya, á ga kolœe dja ga pa nœe, kashe tshelœenœe su kperœe dœe ngbabi akuzu œdœe dœe tshelœe aka mara ufu œerœe kŋ. ²⁸ E'e ndje awa bale dja ga ushu, 'e sœe kœematœe 'e bŋata azu á endje sœe ndjii tœe ala azu, kashe ba lœe 'e, e'e kœedœe awulapatsho œdœe aayi ngbindirœe.»

²⁹ «Oyo nœe 'e, aayi kœeyisœe awa akwa œdœe awulapatsho Afarisayi! 'E sœe kœembœerœe otshŋ udu mbœerœe aayi kœegbara o'o, yé œe sœe kœeguma tshapadu azu á endje sœe ndjii dœe ambara. ³⁰ Yé 'e sœe kœepa adœeke: “(E dœe 'a kœesœe lima lŋndŋ nœe alata 'a zœe, 'a ngbŋtœe 'a lima dœe endje ndœe kœewo aayi kœegbara o'o nene.” ³¹ Ataa, 'e wusœe nœe dœe tœe 'e adœeke e'e kœedœe aata azu á endje wo lima aayi kœegbara o'o ye! ³² Yé ngŋngŋ asœeke, 'e te lœe kumu kœembœerœe udu akwa nœe aata

'e! ³³ E'e kœedœe ayakoro, ukpulu akatsha ayakoro! 'E gbe koto kœekpa awa adœeke endje wa ngbanga djofele nœe lifelo 'e a? ³⁴ Mbœerœe tœenœe ataa, mœe sœe kœevwa aayi kœegbara o'o, dœe aayi kœewusœetœe dœe pe aayi kœeyisœe awa akwa fœe 'e. 'E wo anga endje, œe kuru anga endje ga pa kurushi, 'e kpa sŋ anga endje dœe ndjapa ba lœe Sina-goga nœe 'e œe gŋrŋ endje lœe ongbo dœe ongbo. ³⁵ Yé indji azu á endje sœe ndjii á tu lima ga pa ŋshŋ asœemœe, sœe ga pa kumu 'e, kœeto ba tœe indji Abele á tshe sœe ndjii œerrr ga tœe indji Zakariya, gbolo nœe Barashi á 'e wo lima she ba ugurutœe œeyerœe osho œdœe ndaba lœe anda Ndjaba. ³⁶ Mœe sœe kœepa fœe 'e dœe adjapu adœeke: Tshangba œerœenœe asœemœe kŋ œe sœe ga pa kumu 'e dœe azu nœe tshakpesheke asœeke!»

Kœepuloœma tœe upu nœe Yerusaleme (Wu ba tœe Luk 13.34-35)

³⁷ «Yerusaleme, Yerusaleme, œebœe á bœe sœe kœewo aayi kœegbara o'o yé á sœe kœeve endjeneke á Ndjaba sœe kœevwa endje fœe bœe dœe badja, awa ndjoro mœe yi lima ndœe kœengbŋba azu nœe zœe ga tœe œesœenœe bale bŋata á ayi ngato œe ngbŋba ayanœe ga tshakudu ombo ye, kashe 'e yiyi lima ndœe nœe nene! ³⁸ Mbœerœe tœenœe ataa, Ndjaba œe gi ala ye pa anda nœe 'e, yé anga œerœe bale kpa gu nene. ³⁹ Gbambanœe nene, mœe sœe kœepa fœe 'e adœeke: Kœeto ngŋngŋnœe asœeke, 'e kpa wu mœe nene œerrr ga tœe lŋkŋ á 'e pa adœeke: “Kaka Ndjaba to kane ye ga pa uzu á tshe na dœe i'iri Gbozu.”»

24

O'o tœe upu nœe kœendi Tepelo (Wu ba tœe Mar 13.1-2; Luk 21.5-6)

¹ Lŋkŋ á Yisu wuta lima lœe Tepelo á tetœe kœero tœenœe, ayambarœe nœe ye na ndoo dœe she mbœerœe kœema mara á endje mŋ dœe Tepelo. ² Yisu za o'o yé œe pa fœe endje adœeke: «'E wu œerœenœe asœemœe kŋ? Mœe sœe kœepa dœe adjapu adœeke anga badja bale œe kpa ka ga pa anganœe nene; tshelœenœe œe ndi para ye.»

*Oyo œdœ œrœ kanga**(Wu 6a tœ Mar 13.3-13; Luk 21.7-19)*

³ Lɔkɔ á Yisu sœ ga ati 6a pa kaga ɔyo olive, ayambarœ nœ ye gitœ endje ndoo dœ she ga indirinœ, yé œ yu she adœke: «Pa fœ 'a kane, dœ ɔlɔ gade dá œrœnœ asœmœ œ mbœrœ má tœ endje a? Yé ambárá gade dá matœ endje dœ olo kœkwa 6œ œdœ dœ olo kœka tshapashɔ a?»

⁴ Yisu gi fœ endje adœke: «Ala 'e gbɔ, uzu bale fafara 'e nene. ⁵ Gbambanœ nene, azu ndjoro œ na bala dœ i'iri mœ, œ pa adœke: “Æmœ kœdœ Masiya!” Yé endje fara azu ndjoro. ⁶ ɔlɔ á 'e kœdjindœ upu nœ koshe á sœ lœ ondonœ œdœ œneke á sœ lœ ingirinœ, awa zaza 'e nene; œ li adœke œrœ ataa wuta yeka, kashe œ doédœ damba kœka tshapashɔ dœmœ nene. ⁷ Ogo bale œ nga koshe dœ anga ogo, yé ogo gbozu bale œ nga koshe dœ anga ogo gbozu, egerœ ogo œdœ kœturu ɔshɔ œ za osho ngbang-bangba. ⁸ Ærœnœ asœmœ kɔ œ sœ bala 6ata ali kœka œrœ á ka yashe utshu kœzu gbolo.

⁹ «Azu œ ko 'e bala mbœrœ adœke endje ndanga 'e yé œ wo 'e. Angbi azu kɔ œ yiangba 'e mbœrœ i'iri mœ. ¹⁰ Yé azu ndjoro œ katœ kœyindœrœ nœ endje; endje tɔ gbandatœ endje dœ pe kœyiangbatœ endje ugurutœ endje. ¹¹ Ayi kœgbara o'o nœ wala œ wuta yé œ djingili tshelœ azu ndjoro. ¹² Manda nœ, ngbindirœ œ gerœ lœ azu, yé kœyindœsho œ gerœ nene. ¹³ Kashe uzu neke á tshe ka ngbiri œrr ga tœ ndɔngɔlœnœ, œshe asœmœ dá she. ¹⁴ Endje mindœ ɔtshɔ O'o ogo gbozu pa ɔshɔ djigi; angbi azu kɔ œ dji yeka á manda nœ á tshapashɔ œ ka.»

*Egerœ oyo**(Wu 6a tœ Mar 13.14-23; Luk 21.20-24)*

¹⁵ «'E wu bala tsheneke á endje e she “ayi kœndi œrœ” á ayi kœgbara o'o Daniyele pa lima tœ ye 6a tœ œyerœ osho. Kaka tsheneke á tshe di mbetinœ asœke wusœ ádánœ! ¹⁶ Yé œ li adœke endjeneke á endje sœ

6a lœ ogo Yuda, kpa ga pa kaga. ¹⁷ Tsheneke á tshe kœsœ 6a pa anda, œ lili adœke tshe jerœ ga ati mbœrœ kœko gbarœ nœ ye 6a sœnda nœ ye nene. ¹⁸ Tsheneke á tshe kœsœ 6a lœ kindi, œ lili adœke tshe kwatœ ye ndœ kœza yɔgbɔdɔ lœba nœ ye nene.

¹⁹ «Oyo nœ ayashe nguzu œdœ endjeneke á endje sœ kœko ɔngɔ ga lœ ama agbolo dœ olonœ asœmœ! ²⁰ 'E za avwala fœ Ndjaba mbœrœ á 'e kœkpakpa dœ yapu nœ izi too dœ olo sabata nene. ²¹ Gbambanœ nene, dœ lɔkœnœ asœmœ, egerœ oyo œ sœ zœ; œ sœ tœ egerœnœ kœrosœ œneke á endje wu 6a lima kœto kœtœ ali kœmbœrœ tshapashɔ œrr ga tœ ngɔngɔ asœke, yé mara œrœ ataa œ kpa mbœrœtœ endje bale nene. ²² Ædœ Gbozu kœgbe má lima tœ kœgi ata olonœ nene, uzu bale œ sœpe má dœ soro nene; kashe mbœrœ endjeneke á tshe ke endje dá tshe kundœ átá olonœ asœmœ.

²³ «Yé œdœ anga uzu kœpa fœ 'e adœke: “Masiya sœ 6a ke” too “tshe sœ 6a e”, 'e yiyindœ nœ fœ she nene. ²⁴ Gbambanœ nene, aekpe masiya œdœ aayi kœgbara o'o nœ wala œ wuta ndjoro. Endje mbœrœ afá yé œ ma ambárá œrœ ndjoro dœ mara adœke œne djingili tshelœ kumu azu. Ædœ œ kœli ndje, endje mbœrœ ndje awa bale fœ endjeneke á Ndjaba ke endje. ²⁵ 'E dji kane! Mœ va tshelœ utu 'e tœnœ utshunœ ye.

²⁶ «Ædœ endje kœpa fœ 'e adœke: “'E wu, tshe sœ 6a lœ kpagagasho”, 'e nana ga zœ nene. Too œdœ endje kœpa fœ 'e adœke: “'e wu, tshe zatœ ye yiwa tœnœ 6a ke”, 'e yiyindœ nœ nene. ²⁷ Bata á yavuru œ yerœwa 6a lafo, kœto 6a tœ osho á ɔlɔ œ wuta tœnœ œrr ga tœ osho á ɔlɔ œ li tœnœ, dœ mara ataa dá Gbolo nœ uzu œ na bala dœ tœnœ. ²⁸ Osho á oko uzu sœ tœnœ dá adivumbala œ ngbɔtœ endje 6a zœ.»

*Ambárá kœna Gbolo nœ uzu**(Wu 6a tœ Mar 13.24-27; Luk 21.25-28)*

²⁹ «Manda kœwu oyo nœ olonœ ascœmœ, ðlœ œ te ubunœ, yapu œ kpa tœ nene, angerepe œ to ða lafo œ yo ga ati, gbœgbœ nœ tshalafœ œ turu. ³⁰ Yé ambárá Gbolo nœ uzu œ wuta ða lafo; azu kœ pa œshœ œ ditshelœema endje, endje wu Gbolo nœ uzu kœna lœ ondoro dœ gbœgbœ djigi œdœ lœ mokœ. ³¹ Tshe vwa bala aandjelu nœ ye ndœ kœ'uru ngbake tœ oshœ kœ pa œshœ: Tshe ngbœba bala endjeneke á tshe ke endje tœ oshœ kœ ga tœnœ.»

Kœyisœrœ á to lœ œyœ fige

(Wu ða tœ Mar 13.28-31; Luk 21.29-33)

³² «'E dji ádá kœyisœrœ á to lœ œyœ fige: Lœndœ á ganœanœ kœyœrœtshelœetœ endje, 'e wusœ nœ adœke yapu kœlu ngwarœ ndo ye. ³³ Œ sœ ndje atamœ fœ 'e, ðlœ á 'e kœwu ndje œrœ ataa kœmbœrœetœ endje, 'e wusœ nœ adœke Gbolo nœ uzu ndo ye, tshe sœ lœ manda 'e. ³⁴ Mœ sœ kœpa fœ 'e dœ adjapu, azu nœ tshakpesheke, endje tshu kœ nene á œrœnœ œ mbœrœetœ endje. ³⁵ Tshalafœ dœ tshapa œshœ œ ro ye, kashe o'o ama mœ œ ro nene.»

Ndjaba kuti ye dá wusœ ndœngœlœ olo

(Wu ða tœ Mar 13.32-37; Luk 17.26-30,34-36)

³⁶ «Kashe olonœ œdœ ada ðlœnœ ascœmœ, uzu bale wuwusœ nœ nene; œdœ aandjelu ða lafo, œdœ Gbolo nœ uzu, endje wuwusœ nœ nene, Aba kuti ye dá wusœ nœ. ³⁷ Lœndœ nœ kœna Gbolo nœ uzu, œrœ œ mbœrœetœ endje kolœ ðata mara œrœ á mbœrœ lima tœ endje dœ lœkœ nœ Nowa. ³⁸ Gbambœnœ nene, dœ lœndœnœ ascœmœ, utshu lœkœ egerœ kœsu ungu pa œshœ djigi, azu sœ lima kœzirœ dœ kœndjœrœ, endje sœ lima kœtotœ endje too kœko ayawuru nœ endje ndœ totœ œrrr ga tœ olo á Nowa li lima ga lœ egerœ agba. ³⁹ Endje sœsœ lima kœgbe dœ œrœ bale nene œrrr á egerœ kœsu ungu na, á endje tara para kœkœ. Œ sœ ndje ataa lœkœ á Gbolo nœ uzu œ na bala. ⁴⁰ Yé ayakoshe bisha œ sœ ða lœ kindi,

endje za anga bale, œ katœ anga ti. ⁴¹ Ayashe bisha œ sœ kœtœ œrœ lœ kafuru, endje za anga bale, œ katœ anga ti. ⁴² Ataa, ala 'e gbœ mbœrœ 'e wuwusœ olo neke á Gbozu nœ 'e œ na dœ tœnœ nene. ⁴³ 'E wusœ nœ adœke, œdœ ayengœ anda kœwusœ ada ðlœ nœ butshœ á ayi angba œ na kœzi angba œrœ nœ ye, tshe lo olo nene yé tshe katœ ye adœke tshe to ogoro lœ anda nœ ye nene. ⁴⁴ Mbœrœ tœnœ ataa, e'e ndje, ala 'e gbœ mbœrœ Gbolo nœ uzu œ na dœ ada ðlœ neke á 'e wuwusœ nœ nene.»

Ayi akwa á tshe sœ kœmbœrœetœ ye lindœ nœ

(Wu ða tœ Luk 12.41-48)

⁴⁵ «Ataa, œdœ dá dœ ayi akwa á tshe sœ kœmbœrœetœ ye lindœ o'o gbozu nœ ye, yé á sœ ndje dœ kœwusœrœ á gbozu akwa nœ ye za she tœ kapeta nœ anganœ, mbœrœ kœto kœzirœ fœ endje liaka ada ðlœ dali a? ⁴⁶ Yanga nœ ayi akwanœ ascœmœ œdœ gbozunœ kœgu á gbœ she lœema akwanœ! ⁴⁷ Mœ sœ kœpa dœ adjapu fœ 'e: gbozu œ za she tœ kapeta tshapa œrœ nœ ye kœ. ⁴⁸ Kashe œdœ œshe kœdœ ekpe ayi akwa, á pa ða lœsu ye adœke: “Gbozu nœ mœ œ gu katsha nene”, ⁴⁹ yé á tetœ kœbi aayi akwa anganœ, kœzi œrœ dœ pe kœndjœ œrœ awa bale dœ aayi kœndjœrœ, ⁵⁰ gbozu nœ ayi akwanœ ascœmœ œ gu dœ olo œdœ dœ ada ðlœ á ayi akwanœ wuwusœ nœ nene. ⁵¹ Tshe gœrœ ayi akwanœ, œ mbœrœ œrœ kanga nœ awulapatshœ fœ she, ða tœ oshœ á azu œ ki dœ pe kœzi tshelœ daji endje gbagbara gbagbara.»

25

Ndœma toro tœ upu nœ akpœ ayawuru ndjokpa

¹ «Yé Ogo gbozu nœ tshalafœ sœ ðata œkpœ ayawuru ndjokpa á endje ko miinda nœ endje, yé á wuta kœna kœtogba dœ yakoshe totœ. ² Anga endje mindu kœdœ aayi indi, anga endje mindu kœdœ aayi kœwusœrœ. ³ Kœko miindœnœ, aayi indœnœ mindu susu lima kada ga

lœ œnœ endje nene; ⁴ kashe aayi kœwuscœrœnœ mindu su lima kada ga lœ anga á na dœ toœnœ dœ miinda nœ endje. ⁵ Bata œndœ yakoshenœ sœ lima kœdi toœnœ waa, olo mbœrœ endje, endje lo para ye.

⁶ «Lœ œgb̃ butsh̃, anga uzu bale tetœ rawa adœke: “E wu, yakoshenœ dá yi kumu ye asœ; 'e wuta ndœ ye.” ⁷ Ōkp̃o ayawurunœ kœjo para yé kœtetœ kœguma miinda nœ endje. ⁸ Aayi indinœ kœpa fœ ayi kœwuscœrœ adœke: “E su anga kada nœ 'e fœ 'a mbœrœ œnœ 'a miindanœ sœ kœru toœnœ.” ⁹ Aayi kœwuscœrœ kœgi fœ endje adœke: “E ngba 'a ye, œ gegerœ yeka á 'a kœsu mbœrœ 'a œdœ fœ 'e nene. 'E na œ ỹ œne 'e ɓa ndœ aayi kœka œrœ.” ¹⁰ L̃nd̃o á aayi indinœ ro kœỹo kadancœ ga zœ atake, yakoshe totœnœ yi kumu ye. Akp̃o ayawuru mindu á endje guma má tœ endje yindjindjinœ ascœmœ, li dœ she ga scœnda angbo totœnœ, yé endje kœtshu mandanœ ga toœnœ ye. ¹¹ Œndœnœ di manda nœ, œkp̃o ayawuru indinœ gu œ tetœ kœ'e osho adœke: “Gbozu, gbozu, k̃r̃o manda fœ 'a ka!” ¹² Kashe tshe gi adœke: “Mœ sœ kœpa dœ adjapu fœ 'e adœke, mœ wuwusœ 'e nene.” ¹³ Atamœ, ala 'e gb̃, mbœrœ 'e wuwusœ olo dœ pe ada ɔ̃o nene.»

*Ndœma toro tœ upu nœ ngendja
(Wu ɓa tœ Luk 19.11-27)*

¹⁴ «Œ sœ bala ɓata anga yakoshe á tshe yi lima ndœ kœna ana: Tshe e aayi akwa nœ ye œ katœ œrœ nœ ye fœ endje. ¹⁵ Tshe ko fœ anga talata mindu, anga talata bisha, fœ vot̃nœ talata* bale: Tshe ko fœ uzu dœ uzu liaka gb̃gb̃o nœ ye. Manda nœ, tshe ro daye. ¹⁶ Ayi akwa á tshe gb̃o talata mindu gu œ za ga tœ akwa, yé œ kpa gb̃o anganœ mindu ga pancœ. ¹⁷ Tsheneke á tshe gb̃o talata bisha mbœrœ ndje awa bale, yé œ kpa gb̃o talata bisha ga pancœ. ¹⁸ Kashe tsheneke á tshe gb̃o talata bale, gu

œ dji kudu ɓa lœ ɔsh̃, yé œ za talata bale nœ gbozu akwa nœ ye yiwa toœnœ ga lœ nœ.»

¹⁹ «Œndœnœ kœdi œrrr manda nœ, gbozu nœ aayi akwanœ ascœmœ gu, yé œ tetœ kœyu endje tœ akwa á tshe ka lima toœnœ fœ endje. ²⁰ Tsheneke á tshe gb̃o lima talata mindu gitœ ye ndoo, œ pa adœke: “Gbozu, wu, ɓœ ko lima talata mindu fœ mœ. Anganœ mindu á mœ gb̃o ga pancœ dœke.” ²¹ Gbozu nœ ye pa fœ she adœke: “Œ sœ dœ ɔtsh̃nœ, œɓœ kœdœ ɔtsh̃o ayi akwa yé ɓœ mbœrœtœ zœ lindœ nœ. Bata á ɓœ mbœrœtœ zœ lindœ nœ lœ aya akwa ataa, mœ za ɓœ ga pa egerœnœ. Na ga mœ œ sœ dœ yanga awa bale dœ gbozu nœ zœ.” ²² Tsheneke á tshe gb̃o lima talata bisha na ndje œne ye, yé œ pa adœke: “Gbozu, ɓœ ko lima talata bisha fœ mœ. Anganœ bisha á mœ gb̃o ga pancœ dœke.” ²³ Gbozu nœ ye pa fœ she adœke: “Œ sœ dœ ɔtsh̃nœ, œɓœ kœdœ ɔtsh̃o ayi akwa yé ɓœ mbœrœtœ zœ lindœ nœ. Bata á ɓœ mbœrœtœ zœ lindœ nœ lœ aya akwa ataa, mœ za ɓœ ga pa egerœnœ. Na ga mœ œ sœ dœ yanga awa bale dœ gbozu nœ zœ.”

²⁴ «Tsheneke á tshe gb̃o lima talata bale kœna, yé á kœpa œnœ ye adœke: “Gbozu, mœ wu lima sœ nœ adœke œɓœ kœdœ gbozu á ɓœ ngaanga: Bœ sœ kœk̃o ngwarœ á œ dœdœ ɓœ dá lu nene, ɓœ sœ kœk̃o ngwarœ ɓa tœ osho á ɓœ lulu œrœ bale nene. ²⁵ Awa za mœ, yé á mœ na á za talata nœ zœ yiwa toœnœ ga lœ ɔsh̃. Wu, œrœ nœ zœ dœke.” ²⁶ Kashe gbozu nœ ye gi fœ she adœke: “Ekpe ayi akwa, ayi ɔ̃o! Bœ wu lima sœ nœ adœke mœ sœ kœk̃o ngwarœ á œ dœdœ mœ dá lu nene, mœ sœ kœk̃o ngwarœ ɓa tœ osho á mœ lulu œrœ bale nene. ²⁷ Ataa, œ li má adœke ɓœ ko ngendja nœ mœ ga lœ anda kœgumasœ ngendja, yé á mœ kœgu má atake, á kœgb̃o anga œrœ nœ mœ ga pa nœ. ²⁸ 'E za talatanœ ascœmœ bale tœ ye, yé œ za fœ tsheneke á

* 25.15 25.15 Talata bale li dœ denari ndjokpa

tshe sœ dœ tœnœ ndjokpa ascœmœ.
²⁹ Gbambancœ nene, uzu kɔ á tshe sœ dœ œrœ ndjoro, endje to angancœ ga pancœ fœ she. Tsheneke á tshe gugu dœ œrœ nene, endje ko œeneke teasho á tshe sœpe dœ tœnœ, tœ ye yé. ³⁰ Tœ ayi akwancœ á ádá ye gugu nene ascœ, 'e vwi she ga lœ ubu osho ɓa shu: 'Ba zœ kœdœ kolœ iki œdœ kœ zi tshelœ daji gbagbara gbagbara.»

Ndɔngɔlɔ kœwa ngbanga

³¹ «Lɔkɔ á Gbolo nœ uzu œ na bala lœ mokɔ nœ ye dœ aandjelu para, tshe sœ ɓa pa ngande tshagbozu nœ mokɔ nœ ye. ³² Azu ogo kɔ pa ɔshɔ œ ngbɔtœ endje ɓa utshu ye, yé tshe kurutshelœ azu dœ azu ɓata á ayi kœgbândœ ayarœ œ kurutshelœ apata dœ ayaburu. ³³ Tshe ko apata ga tœ kuni ye, yé œ ko ayaburu ga tœ gele ye. ³⁴ Yé gbozugo œ pa fœ endjeneke á endje sœ ga tœ kuni ye adœke: “E na ga mœ, e'e á Aba mœ to kane ye ga pa 'e. 'E li ga lœ ogo tshagbozu á endje guma ɓa lima sœ nœ fœ 'e, kœtotœ kœmbœrœ tshapashɔ. ³⁵ Gbambancœ nene, mœ sœ lima dœ ogo yé 'e to kœziroœ fœ mœ; mœ sœ lima dœ ogo ungu yé 'e su ungu fœ mœ; mœ dœ lima gene yé 'e za osho kœsœ fœ mœ; ³⁶ mœ sœ lima kpendronœ yé 'e za lœba fœ mœ; mœ sœ lima dœ kɔɓa yé 'e na ndœ kœtitœ mœ; mœ sœ lima lœ anda kánga yé 'e na kœwu mœ.”

³⁷ «Yé azu á endje sœ ndjii gi fœ she adœke: “Gbozu, lɔkɔ gadé á 'a wu lima ɓœ dœ ogo yé á to kœziroœ fœ ɓœ a, dœ ogo ungu yé á su ungu fœ ɓœ a? ³⁸ Lɔkɔ gadé á 'a wu lima ɓœ tœ gene yé á za osho kœsœ fœ ɓœ a? Lɔkɔ gadé dá 'a wu lima ɓœ kpendronœ yé á za lœba fœ ɓœ a? ³⁹ Lɔkɔ gadé dá 'a wu lima ɓœ dœ kɔɓa too lœ anda kánga yé á 'a na kœwu ɓœ a?” ⁴⁰ Yé gbozugo œ gi fœ endje adœke: “Mœ sœ kœpa fœ 'e dœ adjapu adœke: ɔlɔ kɔ á 'e sœ lima kœmbœrœ œrœncœ ascœmœ fœ anga aaya lœ aaya mœ á œsœ endje lili nene, œmœ dá 'e sœ lima kœmbœrœ tœncœ fœ mœ ascœmœ.”

⁴¹ «Manda nœ, tshe pa bala fœ endjeneke á endje sœ ga pa gele ye adœke: “E gitœ 'e zara tœ mœ, e'e dœ azu á endje darandœ 'e! 'E na œ yo ga la owo á ru nene, á endje guma fœ djaboro dœ aandjelu nœ ye. ⁴² Gbambancœ nene, mœ sœ lima dœ ogo yé 'e toto kœziroœ fœ mœ nene; mœ sœ lima dœ ogo ungu yé 'e susu ungu kœndjo tœncœ fœ mœ nene; ⁴³ mœ na lima tœ gene yé 'e zaza osho kœsœ fœ mœ nene; mœ sœ lima kpendronœ yé 'e zaza lœba fœ mœ nene; mœ sœ lima dœ kɔɓa yé 'e nana œ titœ mœ nene; mœ sœ lima lœ anda kánga yé 'e nana œ wu mœ nene.” ⁴⁴ Yé endje ndje, endje gi bala adœke: “Gbozu, ɔlɔ gadé dá 'a wu lima ɓœ dœ ogo too dœ ogo ungu, tœ gene too kpendronœ a, dœ kɔɓa too lœ anda kánga yeka á gbegbe lima dœ ɓœ nene a?” ⁴⁵ Yé tshe gi bala fœ endje adœke: “Mœ sœ kœpa fœ 'e dœ adjapu, ɔlɔ dœ ɔlɔ á 'e mœmbœrœ lima œrœncœ ascœmœ fœ anga aya bale ugurutœ aaya mœ á œsœ endje lili nene, 'e mœmbœrœ ndje lima fœ mœ nene.” ⁴⁶ Yé endjeneke œ li bala ga lœ djofele neke á ka nene. Andaa, azu á endje sœ ndjii œ li bala ga lœ soro nœ waa dœ waa.»

26

Kœvwarandœ Yisu
(Wu 6a tœ Mar 14.1-2; Luk 22.1-2; Yow 11.45-53)

¹ Lɔkɔ á Yisu mindœ upuncœ ascœmœ kɔkɔ ye, tshe pa fœ ayambarœ nœ ye adœke: ² «'E wusœ nœ adœke œ sœpe olo bisha kœwuta ga tœ angbo nœ pake: Endje za Gbolo nœ uzu yɔ œrœ ndœ kœkuru she ga pa kurushi.»

³ Yé agbozu tshapa anganga Ndjaba dœ pe agbozu Ikrizia ngbɔtœ endje ɓa scenda nœ egerœ nganga Ndjaba á i'iri ye kœdœ Kayifa. ⁴ Endje djitœ endje yé œ wa adœke œne frandœ Yisu œ tepa ye yeka á kœ wo she. ⁵ Endje sœ lima kœpa adœke: «E lili adœke a za she dœ lɔndɔ angbonœ nene, ete nene azu œ oma ye.»

Anga yashe su yombo ga læ kumu Yisu

(Wu 6a tœ Mar 14.3-9; Yow 12.1-8)

⁶ Lɔkɔ á Yisu sœ lima 6a læ Betani 6a scœnda nœ ayi boroma Shimu, ⁷ anga yashe bale na dœ yombo nœ ye læ anga á endje mbœrœ dœ albatre*, ama yombonœ gbɔ waa. Tshe su yombonœ ga læ kumu Yisu lɔndɔ á tshe sœ pa ndaba kœzi œrœ. ⁸ Lɔkɔ á ayambarœ nœ ye wu ataa, endje sœ dœ ekpe lɔsu yé œ pa adœke: «Mbœrœ gadœ á tshe ndi ungu yombonœ asœ ataa? ⁹ Œ li má adœke endje ka yombonœ ascœmœ dœ amanœ tœ ɔgbœnœ yé œ kurutshelœ ngendjanœ tœ aayi oyo.»

¹⁰ Yisu wusœ nœ lima adœke endje sœ kœpa ataa, yé œ pa fœ endje adœke: «Mbœrœ gadœ á 'e sœ koendanga yashœnœ asœke a? Œrœ á tshe mbœrœ fœ mœ kœdœ ɔtshœrœ. ¹¹ Gbambanœ nene, 'e sœ tœ œsœnœ dœ aayi oyo ɔlɔ dœ ɔlɔ. Kashe œmœ, 'e sœ dœ mœ awa bale waa nene. ¹² Tshe su yombonœ ascœmœ kpɔɔ ga tœ ɔkɔ mœ mbœrœ kœguma mœ ndœ kœshi mœ. ¹³ Mœ sœ kœpa dœ adjapu fœ 'e adœke: Osho kɔ á endje pandœ ɔtshɔ O'onœ asœke tœnœ pa tshapashɔ djigi, endje pandœ œrœ á yashe asœke mbœrœ, yé endje gbe dœ she.»

Kœvatɔ osho nœ Yuda

(Wu 6a tœ Mar 14.10-11; Luk 22.3-6)

¹⁴ Yé anga yambarœ bale læ andjokpa dœ bisha á i'iri ye kœdœ Yudasí Isikariote, na ga ndœ agbozu tshapa anganga Ndjaba, ¹⁵ yé œ pa fœ endje adœke: «Œrœ gadœ dá 'e za fœ mœ œdœ mœ kœza she yɔ œrœ fœ 'e a?» Endje di langere ngendja zazu bale dœ ndjokpa (30), yé á ko fœ she. ¹⁶ Kœto pe dœ lɔkœnœ ascœmœ, Yuda tetœ kœpara awa ndœ kœza Yisu fœ endje.

Yisu zi œrœ angbo pake dœ ayambarœ nœ ye

(Wu 6a tœ Mar 14.12-21; Luk 22.7-14,21-23; Yow 13.21-30)

¹⁷ Dœ ali olo nœ angbo nœ mapa á susuku nene, ayambarœ na kœyu Yisu adœke: «Bœ yindœ nœ adœke 'a guma kœziœ nœ pake fœ 6œ kpœta a?» ¹⁸ Tshe pa fœ endje adœke: «'E na 6a ndœ anga uzu bale læ ongbo yé œ pa fœ she adœke: “Gbozu pa adœke: Ada ɔlɔ nœ mœ li ye; mœ mbœrœ angbo pake dœ ayambarœ nœ mœ 6a ndœ zœ.”» ¹⁹ Ayambarœnœ mbœrœ 6ata á tshe pa tœnœ fœ endje, yé œ guma œrœ angbo Pakœnœ.

²⁰ Lɔkɔ á ɔlɔ di, Yisu sœ pa ndaba kœziœ dœ ayambarœ ndjokpa dœ bisha. ²¹ Lɔndɔ á endje sœ kœziœ, tshe kœpa adœke: «Mœ sœ kœpa fœ 'e dœ adjapu, anga yanga 'e bale œ za mœ yɔ œrœ zœ.» ²² Oyo kœza endje, endje kœtetœ kœyu she uzu dœ uzu adœke: Œ dœ mœ a, Gbozu? ²³ Tshe kœgi adœke: «Œshe á tshe ngbɔ kane ye læ gbarœ kœziœ awa bale dœ mœ ascœmœ, œshe dá za mœ yɔ œrœ. ²⁴ Gbolo nœ uzu œ tshu 6ata á endje sú lima ala buku nœ Ndjaba tœ upu nœ ye. Kashe oyo nœ uzu á tshe za Gbolo nœ uzu yɔ œrœ. Œ sœ má dœ ɔtshœnœ mbœrœ uzœnœ adœke adja endje zuzu she nene!» ²⁵ Yudasí, á tshe sœ kœza she yɔ œrœ, za o'o œ pa adœke: «Œdœ mœ a, Gbozu?» Yisu gi fœ she adœke: «Œ6œ dœ tœ zœ 6œ pa ye.»

Ndœngɔlɔ kœziœ nœ Yisu dœ ayambarœ nœ ye

(Wu 6a tœ Mar 14.22-26; Luk 22.14-20; 1Ko 11.23-25)

²⁶ Dœ lɔndɔ kœzi œrœ, Yisu za mapa œ donga Ndjaba, œ kavwa tshelœnœ, œ ko fœ ayambarœ nœ ye, yé œ pa adœke: «'E ko œ zi, asœ kœdœ undu mœ.» ²⁷ Manda nœ, tshe za ndje yashi vinu, œ donga Ndjaba, yé œ za fœ endje dœ kœpa adœke: «'E kɔ 'e ndjo, ²⁸ mbœrœ asœke kœdœ indji mœ, indji á guma

* **26.7** 26.7 Albatre kœdœ badja á tshelœnœ sœ ngbii á endje mbœrœ dœ anga yé amanœ gbɔ waa

ayo ugurutœ Ndjaba dœ azu, indji á tu mbœrœ azu ndjoro œdœ mbœrœ koedjercœndœ ekperœ nœ azu. ²⁹ Mœ sœ koepa dœ adjapu fœ 'e adœeke, mœ kpa ndjo vinu nene œrrr ga tœ lœkœ á mœ ndjo bala tafonœ dœ 'e 6a lœ Ogo gbozu nœ Aba mœ.» ³⁰ Manda koedonga Ndjaba dœ itshi, endje wuta ndœ kœœ ga pa kaga oyœ Olive.

Yisu pa adœeke Petro œ 'ea œne
(*Wu 6a tœ Mar 14.27-31; Luk 22.31-34; Yow 13.36-38*)

³¹ Yé Yisu koepa fœ endje adœeke: «Lœ butshœ asœ, e'e kœ 'e katœ mœ ti ye. Gbambanœ nene, endje sú 6a la buku nœ Ndjaba adœeke: “Mœ 6i bala ayi kœgbœndœ apata, yé ukpulu apatanœ œ ndjœtshelœtœ endje.” ³² Kashe, Yisu kpa pa adœeke: Lœkœ á Ndjaba kœshe mœ lœ kuzu, mœ na utshu 'e ga lœ Galilayi.» ³³ Petro za o'o œ pa fœ she adœeke: «œdœ azu kœ koekatœ zœ ti, œmœ, mœ katœ zœ ti nene.» ³⁴ Yisu gi fœ she adœeke: «Mœ pa fœ 6œ dœ adjapu adœeke, dœ butshœnœ asœeke utshunœ adœeke kœngato ki, 6œ 'ea mœ awa votœ.» ³⁵ Petro pa fœ she adœeke: «œdœ œ kœsœ adœeke a tshu dœ 6œ, mœ 'ea 6œ bale nene.» Yé ayambarœnœ kœ pa ndje awa bale.

Yisu 6a lœ Getesemane
(*Wu 6a tœ Mar 14.32-42; Luk 22.39-46*)

³⁶ Yisu wuta dœ ayambarœ nœ ye 6a tœ anga osho á endje e'irincœ Getesemane, yé á pa fœ endje adœeke: «'E sœ ga ati kpœeke, mœ sœ kœna kœza avwala 6a 'e.» ³⁷ Tshe za Petro œdœ agbolo yakoshe nœ Zebedayi bisha á na dœ endje. Tshe tetœ kœgbœ oyo tœ lœsu ye, yé awa li she gœrœ. ³⁸ Yé á tshe koepa fœ endje adœeke: «Lœsu mœ su kperœ dœ oyo nœ kuzu. 'E sœ kpœeke yé œ lolo nene awa bale dœ mœ.» ³⁹ Tshe gitœ ye zara œ te dœ tshatshu ye ga tœ œshœ, œ za avwala adœeke: «Aba mœ, œdœ œ kœeli, gi yashi œrœ kanganœ asœeke zara tœ mœ ye. œ sœsœ adœeke 6œ mbœrœ œneke á mœ yindœ nœ nene, kashe mbœrœ 6ata á 6œ yindœ nœ.» ⁴⁰ Manda nœ, tshe gu

ga ndœ ayambarœ yé œ gbœ endje lœ olo. Tshe pa fœ Petro adœeke: «Shimu, 'e sœsœ dœ gbœgbœ kœsœ dœ uburu ala 'e awa bale dœ mœ manda ada œlœ bale nene a? ⁴¹ 'E lolo nene yé œ za avwala mbœrœ adœeke 'e yoyo ga lœ kœwu lœsu nene. Ishiri uzu su dœ gbœgbœ, kashe undu ye gugu dœ gbœgbœ nene.»

⁴² Tshe kpa gitœ ye zara tœ bishanœ kœza avwala dœ koepa adœeke: «Aba mœ, œdœ œ kœeli, za yashi œrœ kanganœ asœeke adœeke mœ ndjondjo nene. Kaka 6œ mbœrœ 6ata á 6œ yindœ nœ!» ⁴³ Tshe kpa gu ga ndœ ayambarœ nœ ye, œ gbœ endje kolœ lœ olo, mbœrœ ala endje sœ lima dœ kikilincœ, awa kœkœrœ tœncœ gugu nene. ⁴⁴ Tshe kpa gitœ ye, yé œ za avwala tœ votœnœ kolœ dœ koepa tshetœ o'onœ asœmœ. ⁴⁵ Manda nœ, tshe kpa gu ga ndœ ayambarœ œ pa fœ endje adœeke: «'E sœpe kœelo tœncœ œdœ pe kœyatœ 'e! Ngœngœnœ asœeke, ada œlœ á endje za Gbolo nœ uzu ga tshakane aayi kœmbœrœ ekperœ li ye. ⁴⁶ 'E alafo, a na zœ. Ayi kumu mœ á tshe za mœ ga tshakane endje na ye.»

Kœza Yisu
(*Wu 6a tœ Mar 14.43-50; Luk 22.47-53; Yow 18.3-12*)

⁴⁷ Yisu sœpe koepa o'o kolœncœ atake, Yudasi, anga yambarœ bale lœ andjokpa dœ bisha yi kumu ye. Tshe na awa bale dœ ukpulu azu ndjoro dœ ingiri yakamba œdœ pe ndindi oyœ tshakane endje. Agbozu tshapa anganga Ndjaba œdœ agbozu Ikrizia dá vwa endje. ⁴⁸ Uzu á tshe za Yisu ga tshakane endje yi lima œsœ ambára œrœ adœeke: «Uzu á mœ kœ'uru tshelœ utu ye, dá œshe dœmœ; 'e za she.» ⁴⁹ Trale atake, Yudasi wuta œ na ga ndœ Yisu á pa fœ she adœeke: «Abala, Rabi!» Manda nœ, tshe 'uru tshelœ utu ye.

⁵⁰ Yisu pa fœ she adœeke: «Yanga mœ, mbœrœ œrœ á 6œ gbe dœ tœncœ.» Yé azunœ tepa ye, á za she. ⁵¹ Anga bale lœ ugurutœ endje á endje na dœ Yisu gbota ingiri

yakamba nœ ye á de anga ayi akwa nœ egerœ nganga Ndjaba, yé á wa utu ye ndja tœnœ. ⁵² Á Yisu pa fœ she adœke: «Gi ingiri yakamba nœ zœ ga mangbanœ, mboerœ azu kœ á endje nga koshe dœ ingiri yakamba, endje tshu kolœ kuzu nœ ingiri yakamba. ⁵³ Bœ wuwusœ nœ adœke œdœ mœ kœyondœ azu á ndœ Aba mœ, tshe vwa ngœngœnœ asœ ukpulu aandjelu kœro pa ndjokpa dœ bisha fœ mœ adœke endje ti kane mœ nene a? ⁵⁴ Kashe, tœ œneke, dœ mara gafe dá o'o ala buku nœ Ndjaba li kœmboerœtœ endje lindœnœ adœke œ sœ ataa.»

⁵⁵ Dœ ada œlœnœ ascœmœ, Yisu pa fœ ukpulu azu adœke: «'E na kœza mœ dœ ingiri yakamba œdœ pe dœ ndindi œyœ, áata œmœ kœdœ ayi angba a? Ōlœ dœ œlœ, mœ sœ lima kœsœ ga ati áa lœ Tepelo kœyisœ œerœ, yé 'e zaza lima mœ nene. ⁵⁶ Kashe œneke kœ wuta mboerœ á o'o aayi kœgbara o'o pa lima kœmboerœtœ endje.» Yé, ayambarœ kœ katœ ye ti, œ kpa ye.

Yisu áa utshu ayi kœwa ngbanga
(*Wu áa tœ Mar 14.53-65; Luk 22.54-55,63-71; Yow 18.13-14,19-24*)

⁵⁷ Endje á endje za lima Yisu, gu dœ she áa ndœ Kayifa, egerœ nganga Ndjaba á aayi kœyisœ awa akwa œdœ ndje dœ agbozu Ikrizia ngbœtœ endje áa ndœ ye. ⁵⁸ Petro sœ lima kœna manda Yisu yima yima lœ ingirinœ œerrr áa lœ gbagba nœ egerœ nganga Ndjaba. Tshe li ga zœ œ sœ ga indiri aayi akwa ndœ kœwu mara á o'onœ œ ka dœ tœnœ.

⁵⁹ Andaa, agbozu tshapa anganga Ndjaba dœ pe aayi kœwa ngbanga nœ azu nœ Ndjaba kœ, lœ lima kœpara awa adœke œne gbœ anga uzu á tshe kœpa anga ekpe o'o goro œsœ Yisu yeka á œne kœgbœ awa kœwa ngbanga nœ kuzu ga tœ ye. ⁶⁰ Kashe ataa aayi kœpa ekpe o'onœ ma lima tœ endje ndjoro gbaa, endje gbgœbœ œerœ bale nene. Kwata œerrr, anga endje bisha matœ endje ⁶¹ yé œ pa adœke: «Uzunœ asœ pa adœke: «Mœ li kœndi tshelœ Tepelo nœ Ndjaba

yé œ mœ ga mangbanœ manda olo votœ.» ⁶² Egerœ nganga Ndjaba áalafœ œ pa fœ she adœke: «Bœ gugu dœ o'o kœgi tœnœ tœ œneke kœ á azu asœ pa ga pa zœ nene a?» ⁶³ Kashe Yisu sœ lima kokoko. Yé egerœ nganga Ndjabanœ kœyu she adœke: «Mœ sœ kœyu bœ, bœ dara ama zœ dœ i'iri Ndjaba nœ soro: Œbœ kœdœ Masiya Gbolo nœ Ndjaba a?» ⁶⁴ Yisu gi fœ she adœke: «Bœ pa dœ tœ zœ ye. Kashe mœ sœ kœpa ngbi fœ 'e adœke: Kœto ngœngœnœ asœ, 'e wu Gbolo nœ uzu kœsœ ga ati ga tœ kuni Ndjaba nœ gbgœbœ kœ; 'e wu ndje she kœjerœ áa pa ondro áa lafo.» ⁶⁵ Yé egerœ nganga Ndjaba suru tshelœ lœba tœ ye œ pa adœke: «Tshe gu œsœ Ndjaba! A kpa gbegbe dœ atimu nene! 'E totœ kœdji kœgu osho á tshe gu tœ Ndjaba ye. ⁶⁶ 'E gbe má œne 'e tœnœ kotoo?» Endje gi adœke: «Tshe li dœ kuzu.» ⁶⁷ Manda nœ, endje tetœ kœtu ngusha ga tshatshu ye œ sœ kœdu she, yé anga endje sœ kœda ala ye. ⁶⁸ Endje pa fœ she adœke: «Masiya, œdœ bœ kœdœ ayi kœgbara o'o, pandœ nœ fœ 'a: Œdœ dá bi bœ a?»

Petro 'ea Yisu
(*Wu áa tœ Mar 14.66-72; Luk 22.56-62; Yow 18.15-18,25-27*)

⁶⁹ Andaa Petro sœ lima ga ati áa ushu áa lœ gbagba, anga yashe akwa na ndoo dœ she yé œ pa fœ she adœke: «Œbœ ndje, bœ sœ lima awa bale dœ Yisu uzu Galilayi!» ⁷⁰ Kashe tshe vusœ nœ utshu azu kœ dœ kœpa adœke: «Mœ wuwusœ o'onœ á bœ yindœ kœpa tœnœ asœ nene.» ⁷¹ Bata á tshe sœ lima kœna gu ndœ œsœ manda gbagbanœ, anga angbi yashe akwa kpa wu she yé œ pa fœ azu á endje sœ lima kœtœmœ adœke: «Uzu asœ sœ lima awa bale dœ Yisu uzu Nazarete.» ⁷² Petro kpa vusœ nœ dœ kœdarama ye adœke: «Mœ wuwusœ uzunœ asœke nene.»

⁷³ Manda nœ teasho, azu á endje sœ lima kœtœmœ gitœ endje ndoo dœ Petro, yé œ pa fœ she adœke: «Adja, œbœ kœdœ anga uzu nœ endje, yé o'o zœ sœ kœma bœ ataa.»

74 Yé Petro tetœ koedarama ye dœ koepa o'o adœke: «Kaka Ndjaba za djofele fœ mœ œdœ mœ koepa wala! Mœ wuwusœ uzunœ asœke nene.» Ngbewo, kãngato ki. 75 Yé Petro gbetshelœ ye ndœ o'onœ á Yisu pa lima fœ she adœke: «Utshunœ adœke kãngato ki, 6œ 'ea mœ awa votœ adœke 6œ wuwusœ mœ nene.» Tshe wuta ga ushu, yé ki dœ oyo.

27

Yisu 6a utshu Pilato
(Wu 6a tœ Mar 15.1; Luk 23.1-2;
Yow 18.28-32)

1 Dœ amazi tuu, agbozu tshapa anganga Ndjaba kœ dœ pe agbozu Ikrizia ngbœtœ endje ga tœnœ kœwa o'o ndœ kœwo Yisu. 2 Manda nœ, endje i Yisu ga tœnœ, œ na dœ she yé á za she fœ gbozugo á i'iri ye koedœ Pilato.

Kuzu Yudasi
(Wu 6a tœ Akw 1.18-19)

3 Yudasi á tshe za she yœ œrœ, wu adœke endje wa ngbanga ndœ kœwo Yisu, egerœ gbetshelœ za she, tshe kwa œ gi langere ngendjanœ zazu bale dœ ndjokpa fœ agbozu tshapa anganga Ndjaba dœ pe fœ agbozu Ikrizia, 4 yé á pa fœ endje adœke: «Mœ mbœrœ ekperœ, mœ za uzu á tshe mbœmbœrœ ekperœ nene fœ kuzu.» Kashe endje gi fœ she adœke: «'A sœsœ læncœ nene! Tœnœ koedœ o'o nœ zœ!» 5 Yudasi ko ngendjanœ va ga læ Tepelo, yé á na koedu uwu ga læ igi ye ndœ kœwotœ ye.

6 Agbozu tshapa anganga Ndjaba rœ ngendjanœ yé á pa adœke: «Awa akwa nœ azœ yiyindœ nœ adœke a ko mara ngendja ataa ga ugurutœ kœgbœrœ nœ Tepelo nene, mbœrœ tœnœ á to læ ngendja indji uzu.» 7 Manda koedjitœ endje, endje za œ yœ dœ kindi nœ ayi kœmbœrœ lœsú mbœrœ kœza tœ tshapa udu nœ agene. 8 Mbœrœ tœnœ ataa œrrr ga tœ kpesheke, i'iri kindinœ asœmœ koedœ: «Kindi indji uzu.» 9 Yé œ mbœrœtœ endje ataa mbœrœ o'o á ayi kœgbara o'o Yilimiya pa lima kœmbœrœtœ endje, tshe pa adœke: «Endje za ngendja zazu

bale dœ ndjokpa, œtœnœ koedœ ama ngendja á agbolo Israyele wa lima tœ upu nœ ye; 10 yeka á endje za ndœ kindi nœ ayi kœmbœrœ lœsú, 6ata á Gbozu vwa lima mœ ndœ kœpandœ nœ.»

Pilato sœ kœyu Yisu

(Wu 6a tœ Mar 15.2-5; Luk 23.3-5;
Yow 18.33-38)

11 Yisu ka 6a utshu gbozugo á i'iri ye koedœ Pilato. Gbozugo yu she adœke: «Æ6œ koedœ gbozugo nœ Ayuda a?» Yisu gi fœ she adœke: «Æ6œ dá sœ koepa ataa.» 12 Kashe o'o á agbozu tshapa anganga Ndjaba dœ pe agbozu Ikrizia sœ koepa ga pa ye, tshe gigi lima o'o nene. 13 Pilato pa fœ she adœke: «Bœ djidji o'o á endje sœ koepa ga pa zœ asœ nene a?» 14 Tshe gigi lima o'o ndœ nœ bale nene, yé gbozugo za lima ama ye ti œœ.

15 Dœ lœndœ angbo Pake bale dœ bale kœ, gbozugo sœ lima kœvwara anga ayi kãnga bale á ukpulu azu yindœ ye. 16 Andaa, endje sœ lima dœ anga ayi kãnga á endje para wu lima sœ ye, i'iri ye koedœ Yisu Barabase. 17 Pilato yu ukpulu azunœ á endje ngbœtœ endje ga tœnœ adœke: «Æde dá 'e yindœ nœ adœke mœ katœ ye a? Yisu Barabase too Yisu á endje e she Kristu?» 18 Mbœrœ tshe wu lima sœ nœ adœke endje sœ dœ úkú ga tœ ye yeka á za she na tœnœ asœmœ. 19 Ŭœ á Pilato sœ kœwa ngbanganœ 6a læ anda kœwa ngbanga, awonœ pa fœ she adœke: «Lili ga læ o'o nœ uzunœ asœ nene, tshe sœ ndjii. Mbœrœ mœ lu dœ abutshœ asœ, lœsu mœ ka mœ mbœrœ she waa.»

20 Agbozu tshapa anganga Ndjaba dœ pe agbozu Ikrizia sœ kœli ga læ azu adœke endje katœ Barabase kashe œ wo Yisu. 21 Gbozugo kpa yu endje adœke: «Æde ugurutœ endje bisha á 'e yindœ nœ adœke mœ katœ ye fœ 'e a?» Endje gi adœke: «Barabase.» 22 Pilato yu endje adœke: «Ærœ gadœ á mœ kœmbœrœ tœ Yisu á endje e she Kristu a?» Endje para gi adœke: «'E kuru she ga pa kurushi.» 23 Pilato yu endje adœke: «Ekperœ

gadó dá tshe mbœerœ a?» Kashe endje tetœ koeta rawa dœ agbœ adœke: «'E kuru she ga pa kurushi.»

²⁴ Lœkœ á tshe wu adœke œene kpa wusœ œerœ á œene mbœerœ nene, tshe su ungu œ djutœ dœ kane ye utshu ukpulu azu dœ kœpa adœke: «Mœ doédœ ayi kumu upu kuzu ye nene; œtœncœ kœdœ upu nœ 'e.» Gbam-bancœ nene, azu sœ lima kœoma dœ o'onœ waa. ²⁵ Azu para gi adœke: «Kaka adœke indji ye sœ ga pa 'a dœ agbolo nœ 'a.» ²⁶ Yeka á tshe kœkatœ Barabase, yé manda kœsœ Yisu dœ ndjapa, tshe za she fœ endje adœke endje kœkuru she ga pa kurushi.

Aturugu mœ Yisu

(Wu 6a tœ Mar 15.16-20; Yow 19.2-3)

²⁷ Manda nœ aturugu nœ gbozugu dœ Yisu ga lœ gbagba nœ ye, yé ukpulu azu kpa dji she djikpata. ²⁸ Endje verœ lœba tœ ye, yé á verœ yœgbœdœ odorœ lœba ga tœ ye. ²⁹ Endje verœ kpoto nœ ishi ga tœ kumu ye bœta gbozugu, endje za tshœngbœlœ ga tœ kuni ye, á tetœ kœgote ga utshu ye dœ pe kœmœ she adœke: «'A bala bœ gbozugu nœ Ayuda.» ³⁰ Endje sœ koetu ngusha ga tœ ye, œ za tshœngbœlœncœ ascœmœ á sœ dœ kumu ye. ³¹ Manda kœmœ she, endje verœ yœgbœdœ lœbanœ tœ ye á gi œene ye ga tœ ye, yé á za she na tœncœ ndœ kœkuru she ga pa kurushi.

Yisu 6a pa kurushi

(Wu 6a tœ Mar 15.21-32; Luk 23.26-43; Yow 19.17-27)

³² Bata endje sœ lima kœwuta tœncœ, endje gbœ uzu tshalakpi Sirene, á i'iri ye kœdœ Shimu, endje vwa she dœ agbœ ndœ kœza átá kurushi tœ Yisu. ³³ Endje wuta ga tœ osho á i'irincœ kœdœ Gologota, œ yindœ kœpa adœke «Osho gbayashi kœrœ.» ³⁴ Endje sú ipi á endje ngbœba dœ shundœdœ œerœ œ za fœ Yisu adœke tshe ndjo. Tshe dji œtshœncœ kashe tshe yiyi lima ndœ kœendjo tœncœ nene.

³⁵ Endje kuru she ga pa kurushi yé œ ta wuka mbœerœ kœkurutshelœ

lœba nœ ye. ³⁶ Manda nœ, endje sœ ga ati bœ zœ mbœerœ kœgbœndœ ye. ³⁷ Endje su ádá kœwo she ga pa tsheporœ maŕaya yé œ za ga pa kumu ye. O'onœ pa adœke: «Uzu asœ kœdœ Yisu, gbozugu nœ Ayuda.» ³⁸ Endje kuru anga aayi angba bisha ga pa kurushi ga indiri ye; anga ga pa kuni, yé anga ga pa gele ye.

³⁹ Azu á endje sœ lima kœvwanga tœncœ, sœ kœgu she dœ kœmea kumu endje, ⁴⁰ yé œ sœ lima kœpa adœke: «œbœ á bœ pa lima adœke bœ ndi tshelœ Tepelo yé œ kpa mœ angancœ manda olo votœ; œdœ bœ kœdœ Gbolo nœ Ndjaba, shetœ zœ dœ tœ zœ yé œ jerœ pa kurushi ga ati!»

⁴¹ Awa bale, agbozu tshapa anganga Ndjaba, aayi kœyisœ awa akwa œdœ pe agbozu Ikrizia sœ lima kœmœ she yé œ sœ kœpa adœke: ⁴² «Tshe she lima anga azu, tshe shetœ ye dœ tœ ye! œshe kœdœ gbozugu nœ Israyele, tshe jerœ ngœngœncœ asœ pa kurushi yé a kœyindœ nœ ga ndœ ye. ⁴³ Tshe za lœsu ye ga pa Ndjaba yé œ pa ngbi adœke: «œmœ kœdœ Gbolo nœ Ndjaba.» œdœ Ndjaba kœyindœ ye, tshe she she ngœngœncœ asœ!» ⁴⁴ Aayi angba á endje kuru lima endje ga pa kurushi dœ she gu ndje she awa bale dœ mara ataa.

Kuzu Yisu

(Wu 6a tœ Mar 15.33-41; Luk 23.44-49; Yow 19.28-30)

⁴⁵ Dœ kakpi œlœ, osho bu kporokoto pa ogo djigi œerr ga tœ ada œlœ voto manda kakpi œlœ. ⁴⁶ Kœwuta ga tœ ada œlœ votœncœ ascœmœ, Yisu ta rawa dœ œgbœ tshama ye adœke: «Eli, Eli, lema sabakatani?» œ yindœ kœpa adœke: «Ndjaba nœ mœ, Ndjaba nœ mœ, mbœerœ gadœ á bœ katœ mœ ti a?» ⁴⁷ Anga azu ugurutœ endjeneke á endje sœ lima kpœtœmœ dji she yé œ pa adœke: «'E dji ka, tshe sœ kœ'e Eliya!» ⁴⁸ Trale, anga uzu bale ugurutœ endje kpa œ nduru ndœhœrœ ga la ikpi vinu yé œ vwele ga tœ kumu wara yeka á yi ga tœ ama ye adœke tshe ndjo. ⁴⁹ Anga endje pa adœke:

«'E kaka kane! A wu œdœ Eliya œ na kœshe she!»

⁵⁰ Kashe Yisu kpa ta rawa dœ œgbœ tshama ye, yé œ tshu ye. ⁵¹ Dœ lœndœncœ ascœmœ, lœba á endje du 6a lœ Tepelo suru tshelœtœ ye bisha kœto 6a lafo œerrr ga ati. Ɔshœ turu, tshelœ ogboro badja 'oro, ⁵² udu kœrœ, yé ayindœ Ndjaba ndjoro á endje tshu, kwatœ endje ga lœ soro. ⁵³ Manda Ndjaba kœshe Yisu lœ akuzu, manda kœwuta endje lœ udu, endje li ga lœ œyerœ ongbo Yerusaleme, yé á azu ndjoro wu endje 6a zœ. ⁵⁴ Gbozu tshapa aturugu Roma œdœ aturugu á endje sœ kœgbœ lima ndœ Yisu dœ she, wu œshœ á turu œdœ œeneke kœ á wuta lima ascœmœ, awa za endje tœpanœ kpuru yé endje pa adœke: «Uzu asœke kœdœ lima adja Gbolo nœ Ndjaba tako.» ⁵⁵ Ayashe ndjoro ka lima zara á sœ kœtondœ osho: Endje te lima mangba Yisu kœto 6a lœ Galilayi mbœrœ kœmbœrœ akwa fœ she. ⁵⁶ Mareya uzu tshalakpi Magadala, dœ Mareya ayi Jake dœ Yozefu, œdœ pe ayi agbolo nœ Zebedayi, sœ lima ugrutœ endje.

Kœshi yisu

(Wu 6a tœ Mar 15.42-47; Luk 23.50-56; Yow 19.38-42)

⁵⁷ Dœ adila, anga ayi kœgbœrœ 6a lœ Arimateyo á i'iri ye kœdœ Yozefu yikumu ye; œshe kœdœ ndje lima yambarœ nœ Yisu. ⁵⁸ Tshe na ga ndœ Pilato yé œ yu she tœ oko Yisu. Yé Pilato za awa adœke endje za fœ she. ⁵⁹ Yozefu za oko Yisu œ vwele ga tœncœ dœ œtshœ lœba, ⁶⁰ yé á za ga lœ tafo udu á tshe totœ kœdji tœncœ 6a lœ œngœ badja. Manda nœ, tshe vwiri egerœ badja ga tœ mandancœ yé œ gu da ye. ⁶¹ Andaa, Mareya uzu Magadala œdœ anga angbi Mareyancœ sœ lima ga ati 6a utshu uduncœ.

Kœgbœndœ tshapa udu

⁶² Olo bale manda nœ, tœncœ kœdœ lima lœkœ utshu sabata, agbozu tshapa anganga Ndjaba dœ pe Afarisayi na awa bale ga ndœ Pilato.

⁶³ Endje pa fœ she adœke: «Gbozu, 'a gbe dœ o'o á ayi wala ascœ pa lima lœkœ á tshe sœpe dœ soro. Tshe pa lima adœke: "Manda olo votœ, Ndjaba œ she mœ lœ akuzu ye." ⁶⁴ Za awa adœke endje gbœndœ tshapa udu ascœ œerrr ga tœ votœ olo yekane, ete nene ayambarœ nœ ye œ zi angba ye, yé œ pa fœ azu adœke: "Ndjaba she lœ akuzu ye." Yé walancœ ascœ œ kpa ropa œeneke lima utshuncœ ye.» ⁶⁵ Pilato kœpa fœ endje adœke: «Aturugu kœgbœndœ œrcœ dœke. 'E na dœ endje dœ endje gbœndœ tshapa uduncœ 6ata á 'e wa ascœmœ.» ⁶⁶ Ataa, endje na ga pa udu œ guma mara kœgbœndœ nœ: Endje iwwi badjancœ œ tshu dœ mandancœ yé á katœ aturugu ndœ kœgbœndœ nœ.

28

Kœshe nœ Yisu lœ akuzu
(Wu 6a tœ Mar 16.1-10; Luk 24.1-12; Yow 20.1-10)

¹ Manda olo sabata, kœli ga lœ ali olo nœ pœsœ, Mareya uzu Magadala dœ pe anga angbi Mareyancœ na kœwu tshapa udu. ² Trale atake, œshœ turu dœ agbœncœ. Anga andjelu nœ Gbozu to 6a lafo œ jœrcœ, œ vwiri egerœ badja tœ manda uduncœ yé á sœ ga pa nœ. ³ Tshe sœ lima 6ata kœyerœwa yavuru, yé lœba ye sœ dœ imbinœ 6ata ondoro. ⁴ Aturugu sœ lima kœde gbaragbara dœ awa, yé œ sœ 6ata azu á endje tshu ye.

⁵ Kashe andjelu za o'o yé œ pa fœ ayashencœ adœke: «Awa zaza 'e nene, mœ wusœ nœ adœke 'e sœ kœpara Yisu á endje kuru she ga pa kurushi. ⁶ Tshe gugu kpeke nene, mbœrœ Ndjaba she she lœ akuzu 6ata á tshe pandœ nœ lima fœ 'e. 'E na ga mœ œ wu osho á tshe lo lima tœncœ. ⁷ Yé 'e gu katsha œ pandœ nœ fœ ayambarœ nœ ye adœke: "Ndjaba shœ she lœ akuzu ye, yé tshe ro utshu 'e ga lœ Galilayi da ye; 'e wu she 6a zœ." (E tœncœ dá mœ pandœ nœ fœ 'e ascœmœ.»

⁸ Endje katœ tshapa udu ti dœ awa œdœ pe dœ yanga, œ kpagu kœpandœ

nœ fœ ayambarœ nœ ye. ⁹ Trale, endje wu Yisu kœna ga ndœ endje, á pa fœ endje adœke: «Mœ bala 'e!» Endje gitœ endje ndoo ga ndœ ye, œ tepa ada ye yé á gote ga utshu ye. ¹⁰ Yé Yisu pa fœ endje adœke: «Awa zaza 'e bale nene. 'E gu œ pandœ nœ fœ aaya mœ adœke endje ro ga lœ Galilayi: á zœ dá endje wu mœ.»

O'o tœ upu nœ aayi kœgbœndœ udu

¹¹ Lœkœ á endje œepe lima tœ ala awa, anga aturugu lœ ugurutœ aturugu kœgbœndœ udu ro ga lœ ongbo, œ pandœ œrœ kœ á ro á zœ fœ agbozu tshapa anganga Ndjaba. ¹² Manda kœngbœtœ dœ kœdjitoœ agbozu nganga Ndjaba dœ pe agbozu Ikrazia, endje to ngendja dœ egerœ nœ fœ aturugu, ¹³ yé œ pa fœ endje adœke: «'E pa ngbi adœke: Lœkœ á 'e œ tœ olo, ayambarœ nœ ye na dœ butshœ œ za angba oko ye yé. ¹⁴ Yé œdœ gbozugo kœdji o'onœ asœ, a'a dá ru alanœ yé á mbœrœ adœke 'e gbœgbœ o'o nene.» ¹⁵ Aturugu za ngendjanœ yé œ tetœ kœmbœrœtœ endje lindœ o'onœ á endje za fœ endje asœmœ. Ataa, o'onœ asœ kaka osho á ndœ Ayuda œrrr ga tœ kpesheke.

Yisu matœ ye fœ ayambarœ nœ ye
(Wu á tœ Mar 16.14-18; Luk 24.36-49; Yow 20.19-23; Akw 1.6-8)

¹⁶ Ayambarœ nœ ye ndjokpa dœ bale na ga lœ Galilayi á pa kaga á Yisu yi lima œ nœ fœ endje. ¹⁷ Lœkœ á endje wu lima she, endje gote ga utshu ye; kashe anga endje ugurutœ endje œ lima dœ sharapu. ¹⁸ Yisu na ndoo dœ endje, œ pa fœ endje adœke: «Ndjaba za tshagbozu kœ nœ œrœ tshalafœ dœ pe œnœ tshapa shœ fœ mœ. ¹⁹ 'E na djelœ ogo kœ, 'e fa azu tœ ayambarœ nœ mœ, yé œ za batisimu fœ endje dœ í'iri Aba, dœ Gbolo dœ pe Ōtshœ ishiri, ²⁰ 'e yisœ nœ fœ endje adœke endje gbœndœ œneke kœ á mœ za lima dœ o'o fœ 'e. Yé œmœ, mœ œ dœ 'e awa bale œlœ dœ œlœ œrrr ga tœ kœka tshapashœ.»

Ɔtsho O'o noe Yisu Kristu á Marke sú Tshatshu o'o

Asoeke koedoe Ɔtsho O'o noe Yisu Kristu á Marke sú. Marke doedoe lima ayi avwa noe Yisu nene, tshe dji lima Ɔtsho O'o doe loko á Petro soe lima koeyisoe soro noe Yisu Kristu pa osho foe azu á endje doedoe Ayuda nene.

Ndjaba pa liya ala Buku adoeke oene vwa ayi koeshe azu Israyele á endje doe azu noe oene. Azu Israyele gbe lima adoeke Kristu á Ndjaba pa lima ndoe koewwa she asoemoe, tshe she oene tshaabrøe azu Roma. Kashe Yisu nana lima mboerøe toenoe nene. Tshe she lima koloe azu á endje fatshalosu endje á katoe ekperøe mboerøe koedji o'o ama ye. Ba la Bukunoe asoeke, Marke sú oerøe neke á Yisu mboerøe pa osho, koeyisøerøe noe ye, upu kuzu ye oedoe pe koeshe noe ye loe akuzu. Yisu she aayi koba, oe goro ekpe ishiri ye oe mboerøe oerøe á ropa kumu azu. Ataa Yisu koedoe gbolo noe Ndjaba gbaa, tshe zaza lima toe ye mboerøe toenoe nene.

Mbetinøe kurutsheløetøe ye atake:

- Koeyisøe o'o ama Ndjaba noe Yowane, ayi koeza batisimu (1.1-8)
- Koegbo batisimu noe Yisu oedoe mara á Satana para awa toe koewu losu ye (1.9-13)
- Yisu na koesoe ba loe ogo Galilayi (1.14-9.50)
- Yisu wuta lakpi Galilayi mboerøe koena ga loe Yerusaleme (10.1-52)
- Udu olo Yisu pa osho: Koewa ngbanga pa ye oedoe kuzu ye (11.1-15.47)
- Koeshe Yisu loe akuzu (16.1-8)
- Yisu matøe ye foe ayambarøe noe ye (16.9-20)

Koeyisøerøe noe Yowane ayi koeza batisimu

(Wu ba toe Mat 3.1-12; Luk 3.1-18; Yow 1.19-28)

¹ Asoe koedoe Ɔtsho O'o noe Yisu Kristu, Gbolo noe Ndjaba. ² Isaya,

anga ayi koegbara o'o su lima o'o ama Ndjaba la mbeti noe ye adoeke:

«Ndjaba pa adoeke:

“Moe vwa ayi akwa noe moe utshu zoe mboerøe koeguma ala awa zoe.

³ Uzu bale soe koemindoe upu ba loe kpagagasho:

'E guma ala awa Gbozu,

'E yoro ala awa ye ndjii.”»

⁴ Eneke ko mboerøe lima toe endje doe olonoe á Yowane soe lima ba loe kpagagasho. Tshe soe lima koeza batisimu foe azu, oe soe koeyisøe oerøe adoeke: «'E fatshalosu 'e doe oe gbo batisimu yeka á Ndjaba koedjerøendoe ekperøe noe 'e ko.» ⁵ Azu tsheloe ogo Yuda doe tshalakpi Yerusaleme á endje soe lima koena ga ndoe ye, endje soe lima koepandoe ekperøe noe endje ngbi toe ala azu ko yeka á Yowane oe za batisimu foe endje ba la ngu Yordane.

⁶ Yowane verøe lima loeba á endje mboerøe doe usu shamo ye uwu tshapa loebanoe toe nguku ye koedoe oko agea. Kozirooe ama ye koedoe lima ayila oedoe pe ogoro awaterøe. ⁷ Tshe soe lima koegbara o'o foe azu adoeke: «Uzunoe á tshe na manda moe asoe, tshe ropa moe doe gbogbo ye, moe lili koeka ga utshu doe pe koezu uwu oerada noe ye nene. ⁸ Moe za batisimu foe 'e doe amba ungu; kashe oeshe, tshe za bala batisimu noe Ɔtsho Ishiri foe 'e.»

Yisu gbo batisimu yeka á Satana na koewu losu ye

(Wu ba toe Mat 3.13-4.11; Luk 3.21-22; 4.1-13)

⁹ Doe olo noe asoemoe, Yisu to ba loe ogo Galilayi ba lakpi Nazarete, á na yeka á Yowane za batisimu foe she ba la ungu Yordane. ¹⁰ Koewuta lima she koloe langu atake, tshe wu adoeke tshalafo koro ngbi ye ishiri noe Ndjaba jerøe ga pa ye bata mbepa. ¹¹ Ye tshe dji tshama koeto ba lafo oe pa adoeke: «Eboe koedoe Gbolo noe moe á moe yindoe zoe, yanga zoe soe toe moe waa.»

¹² Trale manda noe, Ishiri noe Ndjaba to Yisu na toenoe ga loe kpagagasho. ¹³ Tshe lo lima loe kpagagasho olo zazu bisha á Satana na ba zoe koewu losu ye. Tshe soe lima kpoetoe

œsœncœ dœ akatshagea tshelœ gusu yé á aandjelu lœ lima kœmbœrcœ akwa fœ she.

Yisu e ayambarœ vana

(Wu 6a tœ Mat 4.12-17; Luk 3.21-22; 5.1-11)

¹⁴ ðlœncœ á endje za Yowane ga lœ kánga, Yisu kwatœ ye ga lœ Galilayi yé œ tetœ kœmindœ ðtshœ O'o ama Ndjaba. ¹⁵ Tshe mi lima ndœ nœ adœke: «ðlœncœ tœ ye, yé Ogo gbozu nœ Ndjaba ndo ye. Atamœ 'e fatshalœsu 'e œ yindœ ðtshœ O'o!»

¹⁶ Dœ anga œlœ bale, Yisu sœ lima kœna tœ mangu egerœ ungu adanga Galilayi, tshe wu ayi kœpara ageatshalangu bisha, Shimu œdœ aya nœ dœ Andere á endje sœ kœvwi gbanda nœ endje. ¹⁷ Yisu pa fœ endje adœke: «'E na manda mœ dœ mœ fa 'e tœ aayi kœpara azu.» ¹⁸ Pe kpoetœ œsœncœ, endje katœ gbanda nœ endje ti œ na manda ye. ¹⁹ Yisu gitœ ye teasho ga utshunœ, œ wu Jake endje dœ ayancœ dœ Yowane, agbolo nœ Zebedayi. Endje sœ ga ati lœ agba á sœ kœdu œsœ gbanda nœ endje. ²⁰ Yisu e endje, endje katœ aba endje dœ Zebedayi dœ pe ayi akwa nœ endje ti lœ agba, yé œ na manda ye.

Yisu gœrœ ekpe ishiri

(Wu 6a tœ Mat 8.14-17; Luk 4.31-41)

²¹ Yisu dœ ayambarœ nœ ye na lima ga lœ ongbo Kaparnawumu. Dœ lœkœ sabata, tshe li ga lœ Sinagoga œ tetœ kœyisœ œrcœ. ²² Azu á endje sœ lima kœdji she kitœ mara Kœyisœrcœ nœ ye, mbœrcœ tshe sœsœ lima kœyisœ œrcœncœ bœta aayi kœyisœ awa akwa nene kashe bœta uzu á tshe sœ dœ tshagbozu. ²³ Trale anga uzu á tshe sœ dœ ekpe ishiri pa ye sœ ndje lima lœ Sinagoga, á tshe yi ama ye lœ rawa adœke: ²⁴ «Yisu uzu Nazarete, bœ yindœ kœmbœrcœ gadœ tœ 'a? Bœ na mbœrcœ kœwo 'a? Mœ wusœ zœ dœ œtshœncœ, œbœ kœdœ œyerœ uzu á Ndjaba vwa she.» ²⁵ Yisu ra ekpe ishiri sœmœ adœke: «Sœ koko! Gitœ zœ pa uzuncœ

asœkel!» ²⁶ Pe kpoetœ œsœncœ, ekpe ishiri nœ yaka uzuncœ, œ ve œgbœ rawa œ gitœ ye pa ye. ²⁷ E za lima awa fœ azu kœkœ yé endje tetœ kœyutœ endje adœke: «Asœ kœdœ gadœ? Tshe yisœ tafo œrcœ dœ tshagbozu! Tshe pa o'o fœ ekpe ishiri yé ekpe ishiri sœ kœmbœrcœtœ ye lindœ nœ.» ²⁸ Pe manda nœ asœmœ, i'iri Yisu za lima tshalakpi ogo Galilayi djigi.

Yisu she anga azu ndjoro

(Wu 6a tœ Mat 8.14-17; Luk 4.38-41)

²⁹ Dœ lœkœncœ asœmœ, endje wuta lima lœ Sinagoga, œ gu ga scœnda nœ Shimu œdœ Andere awa bale dœ Jake dœ pe Yowane. ³⁰ Kœwuta Yisu atake, azu pa lima fœ she adœke ayimbeya Shimu lo ga pa kelekpa dœ kœba biwa. ³¹ Yisu gitœ ye ndo dœ she, œ za kane ye, œ ti she ga lafo, kœba biwa nœ ye ka ngbewo. Yé yashe sœmœ tetœ kœmbœrcœ akwa fœ endje.

³² Dœ adila manda kœli œlœ, azu na lima dœ ayi kœba kœ dœ pe endje á endje lœ ndje lima dœ ekpe ishiri pa endje fœ Yisu. ³³ Azu tshalakpi ogoncœ ngbœba tœ endje kœ bœ lœ manda andancœ á Yisu dœ ayambarœ nœ ye sœ lima tœncœ. ³⁴ Yisu she lima azu ndjoro á endje sœ dœ mara kœba dœ kœba, œ gœrœ ndje lima ekpe ishiri ndjoro pa azu. Tshe rá lima ekpe ishiri adœke endje ii ama endje bale nene, endje pupu o'o teasho nene kolœ mbœrcœ á endje wu lima sœ ye dœ Yisu dœ œtshœncœ.

Yisu 6a lakpi ogo Galilayi

(Wu 6a tœ Mat 4.23; Luk 8.42-44)

³⁵ Pe dœ amazi utshu nœ kœwuta œlœ, Yisu katœ Kaparnawumu ti œ na kœsœ ga tœ osho á sœ ziti bœ lœ kpagagasho. Ba zœ, tshe tetœ kœ'e tshalafo. ³⁶ Shimu dœ anga angancœ na kœpara she. ³⁷ Kœgbœ she kpœ atake, endje pa fœ she adœke: «Azu kœkœ lœ kœpara bœ.» ³⁸ Yisu gi o'o fœ endje adœke: «A na ga tœ anga angbi osho, ga lœ ongbo á sœ mashenga dœ œneke adœke mœ yi ndje sœ ðtshœ O'o bœ zœ kane. Mbœrcœ mœ na mbœrcœ

tœncœ.» ³⁹ Yé tshe ro lima djelœ ogo Galilayi djigi; œ yi lima sœ œrcœ 6a lœ Sinagoga nœ endje, œ goro ndje lima ekpe ishiri pa azu.

Yisu she uzu koba boroma
(*Wu 6a tœ Mat 8.1-4; Luk 5.12-16*)

⁴⁰ Ɔlœ bale, anga ayi boroma na ga ndœ Yisu, œ gote ga utshu ye, œ ki fœ she adœke: «Ædœ 6œ kœyindœ kœshe mœ, 6œ she mœ lœ kobancœ asœke.» ⁴¹ Yisu wu oyo ye, œ yi kane ye, œ goro she á pa fœ she adœke: «Mœ yindœ nœ adœke 6œ she!» ⁴² Kolœ tœ farapu boroma yiwa yé tshe she. ⁴³ Yisu gi she toro kœgu ga ndœ ye, œ pa fœ she dœ œgbœ adœke: ⁴⁴ «Dji mœ dœ ɔtshœncœ! Papandœ œrcœ á mbœrcœtœ endje fœ 6œ fœ uzu bale nene, kashe gu œ matœ zœ fœ ngangã Ndjaba, œ to tokóró tœ zœ lindœ œneke á Moyize pa lima ndœ nœ mbœrcœ kœma fœ azu kœ adœke 6œ she lœ koba ye.» ⁴⁵ Atamœ gbaa, uzu sœmœ gu œ mi tshelœ o'onœ ngele ngele djezœ tœpanœ kpuru adœke azu kœkœ wusœ nœ. Mbœrcœ tœncœ ataa, Yisu kpa lili lima kœwuta ngbi ga tœ ala azu ndœ akwa nene. Ataa Yisu gi lima tœ ye kœsœ ga tœ osho á azu ngbangba tœncœ nene gbaa, azu lœ lima kœto tœ osho dœ osho kœna ga ndœ ye.

2

Yisu she uzu á ada ye tshu
(*Wu 6a tœ Mat 9.1-8; Luk 5.17-26*)

¹ Manda anga olo, Yisu kwatœ ye ga lœ Kaparnawumu yé azu dji adœke tshe sœ 6a scœnda. ² Azu ngbœtœ endje ndjoro 6a scœnda tœ ga lœ talamanda œrrr yaba yaba tœ 6a shu. Anga œngœrœ osho sœsœpe nene yé á tshe ka yeka á sœ kœyisœ œrcœ fœ endje. ³ Anga azu vana za uzu ada ye tshu tshakudu ye œ na dœ she fœ Yisu. ⁴ Kolœ mbœrcœ kœngba azu, endje lili kœwuta dœ she 6a tshatshu Yisu nene. Endje ɔ, œ kœrœ ogoro 6a pa anda kpœtœ osho á Yisu ká tœncœ yeka á yi uzuncœ á ada ye tshu ascœmœ dœ kondja nœ ye kœ tara tœncœ ndjii ga tshatshu ye. ⁵ Yisu wu kœyindœrcœ nœ endje, œ pa fœ

uzuncœ á ada ye tshu adœke: «Gbolo nœ mœ, mœ djercœndœ ekperœ nœ zœ ye.»

⁶ Anga aayi kœyisœ awa akwancœ á ndje lœ ga ati tœ œsœncœ tetœ kœgbetshelœ endje adœke: ⁷ «Mbœrcœ gadœ á uzuncœ asœke œ pa mara o'o ata a? Asœke kœdœ kœgu œsœ Ndjaba nene a? Ædœ dá li tœ kœdjercœndœ ekperœ a; œ dœdœ Ndjaba kuti ye nene a?» ⁸ Yisu wu lima sœ gbetshelœ nœ endje kpa, á yu endje adœke: «Mbœrcœ gadœ á 'e gbe o'o tœ lœsu 'e ataa a? ⁹ Kœpa fœ uzu adœke: “Mœ djercœndœ ekperœ nœ zœ ye”, too ndje kœpa adœke: “Aalafo, œ za kondja nœ zœ yé œ na ana”, o'o neketa dá ga a? ¹⁰ Mœ pa o'onœ asœke mbœrcœ 'e kœwusœ nœ adœke kpœpa œshœ asœke kœ, Gbolo nœ uzu dá sœ dœ gbœgbœ mbœrcœ kœdjercœndœ ekperœ». Yé á tshe kœpa fœ uzuncœ á ada ye tshu adœke: ¹¹ «Mœ pa fœ 6œ, áalafo œ za kondja nœ zœ yé œ gu ga ndœ zœ!» ¹² Gbikiwĩgbi, ayi kobancœ aalafo, œ za kondja nœ ye, œ wuta ngarr dœ ala azu kœkœ á endje sœ lima tœ œsœncœ. Æ te egerœ o'o lœma azu kœ yé uvuru endje kpa lœ nœ. Endje dongã Ndjaba, œ pa adœke: «A wuwu 6a lima angã neke bale nene!»

Yisu e Levi
(*Wu 6a tœ Mat 9.9-13; Luk 5.27-32*)

¹³ Yisu fatœ ye kœgu jercœ ngbœlœ tœ mangu Galilayi. Azu ndjoro na ga ndœ ye á tshe ka á sœ kœyisœ œrcœ fœ endje. ¹⁴ Kœsœ kœdirœ ataa, Yisu wu angã uzu bale, i'iri ye kœdœ Levi, gbolo nœ Alefe á tshe sœ ga ati 6a tœ osho kœyœ lapo. Yisu wwi o'o fœ she adœke: «Na manda mœ.» Levi áafo yé œ na manda ye.

¹⁵ Manda nœ, Yisu sœ kœzirœ 6a scœnda nœ Levi. Azu kœkœ ngendja lapo ndjoro, dœ pe aayi kœmbœrcœ ekperœ sœ lima kœzi œrcœncœ dœ she awa bale œdœ pe ayambarœ nœ ye, mbœrcœ ili azu á ndje sœ lima kœna manda ye kœdœ kolœ mara azuncœ ascœmœ. ¹⁶ Yé aayi kœyisœ awa akwa

nœ Afarisayi wu Yisu kœzi œrœ awa bale dœ ayi kœko ngendja lapo dœ pe azu kœmbœrœ ekperœ, á yu ayambarœ nœ ye adœke: «Mbœrœ gadœ á tshe zi œrœ kpœtœ œsœncœ bale dœ azu kœko ngendja lapo œdœ pe aayi kœmbœrœ ekperœ a?» ¹⁷ Yisu dji ataa, œ gi o'o fœ endje adœke: «Azu neke á tshelœ akœ endje sœ yerœ, endje mbœrœ ogo monganga nene kolœ ayi kobœ dá gbe ndœ kœna kœwu she. Mœ na kœ'e osho fœ azu á endje sœ ndjii nene, mœ na mbœrœ azu kœmbœrœ ekperœ.»

Azu yu Yisu tœ upu kœyotshelœma
(Wu 6a tœ Mat 9.14-17; Luk 5.33-39)

¹⁸ Dœ anga œlo bale, ayambarœ nœ Yowane ayi kœza batisimu dœ pe endje nœ Afarisayi lœ lima kœyotshelœma endje mbœrœ Ndjaba yeka azu na kœyu Yisu adœke: «Mbœrœ gadœ á ayambarœ nœ Yowane ayi kœza batisimu dœ endje nœ Afarisayi œ yotshelœma endje mbœrœ Ndjaba yeka á endje nœ zœ vwara má tœ endje kœmbœrœ awa bale a?» ¹⁹ Yisu gi fœ endje adœke: «Edœ uzu kœto yashe á kœ'e angancœ ndœ angbonœ, endje yotshelœma endje ye a? Bale nene! Bata akœ yashe sœ kpœtœ œsœncœ dœ endje, endje yotshelœma endje nene. ²⁰ Kashe lœkœ á endje kœza akœ yashencœ ugurutœ angancœ, œlœncœ á endje yotshelœma dœmœ.»

²¹ «Uzu zaza tafo lœba œ pi ga pa ongboro lœba nene. Edœ tshe kœmbœrœ ataa, tafo ndœma lœbanœ œ suru tshelœ ongboronœ, yé ogoronœ œ kpa gerœ kœropa ongboro ogoronœ má utshuncœ. ²² Awa bale, uzu susu tafo ipi va va va ga lœ ongboro anga nene. Ete nene œ kœsœ adœke ipincœ yuuyu, tshelœ anga œ kpa kiri kiri; á kœde, ipincœ œ tu kpa ga lœ œshœ. Ipi dœ anga kœkœ œ ro ye, a wusœ nœ adœke tafo ipi li dœ tafo anga.»

Yisu kœdœ ayengœ lœkœ sabata
(Wu 6a tœ Mat 12.1-8; Luk 6.1-5)

²³ Dœ anga lœkœ sabata bale, Yisu dœ ayambarœ nœ ye ro tœ lœ kindi ble. Ayambarœ nœ ye yopa kœsœ ogboro kumu ble na tœncœ indiri ala awa. ²⁴ Yé Afarisayi yu she adœke: «Wu œneke kane, mbœrœ gadœ á ayambarœ nœ zœ œ mbœrœ œrœ neke á lili adœke azu mbœrœ dœ olo sabata nene a?» ²⁵ Yisu gi o'o fœ endje adœke: «'E didi damba la mbeti dœ ádá œrœ á Davidi mbœrœ lima, dœ œlœncœ á ogo li tœ ye dœ azu nœ ye á endje gugu dœ kœzirœ nene a?» ²⁶ Tshe li 6a lœ anda nœ Ndjaba, á zi rœgo á endje ko fœ Ndjaba dœ lœkœ nœ Abiatara á li kolœncœ adœke egerœ nganga Ndjaba kœzi, á Davidi zi yeka á kpa to ndje uduncœ fœ azu nœ ye.» ²⁷ Yisu kpa pa fœ endje adœke: «Ndjaba mbœrœ lœkœ sabata mbœrœ uzu, tshe mboembœrœ uzu mbœrœ lœkœ sabata nene. ²⁸ 'E wu ádáncœ á sœ adœke Gbolo nœ uzu kœdœ ayengœ lœkœ sabata.»

3

Yisu she uzu á kane ye tshu
(Wu 6a tœ Mat 12.9-14; Luk 6.6-11)

¹ Őlo bale, Yisu kpa li ga lœ Sinagoga, œ gbœ anga uzu á kane ye tshu. ² Azu á ndje lœ lima tœ œsœncœ, mesho lima lœ ala endje kœwu too Yisu œ she uzuncœ ascœmœ dœ lœkœ sabata, yeka á œne kœegbœ awa kœto meza pa ye. ³ Yé Yisu pa fœ uzuncœ á kane ye tshu adœke: «Aalafo, œ na œ ka kpœguruncœ.» ⁴ Tshe yu azuncœ adœke: «Lœkœ sabata yindœ nœ adœke azu mbœrœ œtshœrœ too ekperœ? Lœkœ sabata yindœ kœshe uzu too kœkatœ ye adœke tshe tshu?» Endje ngbœ kœkœ œ lœ ko ko ko. ⁵ Yisu shokœ endje vwirrr, tshelœ ye voro tœ endje kœ kœ kœ. Tshe sœ lima dœ adja oyo tœ lœsu ye tœ kœwu œgbœ lœsu nœ endje, yé œ pa fœ ayi kobancœ adœke: «Yœrœ tshelœ kane zœ!» Tshe yœrœ tshelœncœ yé tœ farapu, kane ye gumatœ ye ngbewo. ⁶ Afarisayi wuta kœ lœ anda ngbœtœ, œ ngbœtœ endje pe kpœtœmœ dœ azu nœ Erode kœvwarandœ o'o tœ kœpara awa ndœ kœwo she dœ Yisu.

Azu ndjoro na ga ndœ Yisu
(*Wu 6a tœ Mat 4.25; 12.15-16; Luk 6.17-19*)

⁷ Yisu dœ ayambarœ nœ ye áalafo œ gitœ endje kœna ga tœ mangu Galilayi. Azu ndjoro lœ ogo Galilayi na manda ye. Anga endje to lœ ogo Yuda, ⁸ dœ Yerusaleme, 6a lœ ogo Idume, œdœ ogonœ á sœ 6a atshi Yordane, dœ ogonœ á sœ mashenga dœ tshalakpî Tire dœ Sidona. Azu na lima ndjoro ga ndœ Yisu mbœrœ endje dji lima o'o tœ upu œneke kœ á tshe sœ lima kœmbœrœ tœncœ. ⁹ Yé Yisu pa fœ ayambarœ nœ ye adœke endje gumasœ aya agba bale ndœ ana mbœrœ adœke azu kœpoporo œne nene. ¹⁰ Gbambancœ nene, tshe she lima azu tœpanœ kpuru yeka á endjeneke á endje lœpe dœ kœba sœ kœgbugburutshelœtœ endje adœke œne goro she yeka á kœshe. ¹¹ Œdœ ndje endjeneke á ndje sœ lima dœ ekpe ishiri, endje kœwu she, endje sœ lima kœyo ga tœ koda ye dœ kœve rawa adœke: «Œbœ kœdœ Gbolo nœ Ndjaba.» ¹² Yisu rá endje adœke endje papandœ nœ fœ uzu bale nene.

Yisu ke aayi avwa nœ ye ndjokpa dœ bisha
(*Wu 6a tœ Mat 10.1-4; Luk 6.12-16*)

¹³ Manda nœ Yisu œ ga pa kaga, œ e azu neke á tshe yindœ endje kœna ga ndœ ye. ¹⁴ Tshe ke endje ndjokpa dœ bisha yé œ fa endje tœ «ayi avwa» nœ ye. Tshe ke endje kœsœ awa bale dœ she, tœ kœvwa endje ndœ kœyisœ œrœ, ¹⁵ œdœ ndje pe kœza gbœgbœ kœgœrœ dœ ekpe ishiri pa azu fœ endje. ¹⁶ F'iri aayi avwanœ ndjokpa dœ bisha kœdœ: Shimu (á Yisu za anga i'iri ye ga panœ adœke Petro), ¹⁷ Jake œdœ ayancœ dœ Yowane (endje bisha kœdœ agbolo nœ Zebedayi, Yisu tá i'iri endje adœke Boaneregese, ádancœ adœke, agbolo nœ kœsœ yavuru), ¹⁸ dœ Andere, Filipino, Bartelemi, Matie, Toma, Jake tshencœ Alefe, Tade, Shimu uzu Kanana, ¹⁹ dœ Yudasi Isikariote, œshe dá ka lima Yisu.

Yisu œdœ Belezebula
(*Wu 6a tœ Mat 12.22-32; Luk 11.14-23; 12.10*)

²⁰ Yisu gu ga scœnda yé azu ndjoro kpa ngbœtœ endje dji she. Mbœrœ tœncœ ataa, tshe gbœgbœ awa kœzirœ teasho œdœ ndje ayambarœ nœ ye nene. ²¹ Aayancœ dji ataa œ ngbœtœ endje, œ na manda ye ndœ kœto she mbœrœ endje gbe adœke: «Kumu ye djingili ye.»

²² Aayi kœyisœ awa akwa á endje to 6a lœ Yerusaleme pa fœ endje adœke: «Belezebula gbozu nœ ekpe ishiri sœ pa ye. Œshe dá za gbœgbœ fœ she tœ kœgœrœ dœ ekpe ishiri pa azu ascœmœ.» ²³ Yisu e endje, œ pa fœ endje lœ gbaguru adœke: «Kotoo á Satana œ gœrœ undu ye dœ tœ ye a? ²⁴ Œ kœsœ adœke azu lœ ogo bale kœndjœtshelœtœ endje, ogonœ œ kpa dœ ogo nene. ²⁵ Œdœ azu lœ mazungu kœsœ dœ o'o lœ oporo tœ endje, mazunguncœ œ scœpe nene. ²⁶ Œ kœsœ adœke Satana sœ kœnga koshe dœ azu nœ ye too œ kœsœ ndje adœke azu nœ ye kurutshelœtœ endje, gbœgbœ ye œ ka, yé œndœ ye œ di nene.

²⁷ «Uzu á tshe kœyindœ kœeli kœzi angba œrœ nœ ayi gbœgbœ, œ li adœke tshe i she vwagbagba ga tœncœ dœ uwu yeka á kœko œrœ nœ ye. ²⁸ Mœ pa fœ 'e dœ adjapu adœke Ndjaba œ djerœndœ ekperœ nœ azu kœkœ dœ pe o'o ama endje á ndje pa. ²⁹ Kashe uzu neke á tshe kœpa ekpe o'o goro œsœ Œtshœ Ishiri, Ndjaba œ djerœndœ ekperœ nœ ye teasho nene mbœrœ tshe mbœrœ ekperœ.» ³⁰ Yisu mi lima ndœ nœ fœ endje ataa, mbœrœ endje pa lima adœke: «Ekpe ishiri sœ pa ye.»

Ayi Yisu dœ aaya nœ
(*Wu 6a tœ Mat 12.46-50; Luk 8.19-21*)

³¹ Dœ anga œbœ bale, ayi Yisu dœ pe aayancœ na, œ scœpe 6a shu œ vwa uzu kœ'e she fœ endje. ³² Azu ndjoro á ndje lœ ati kœdji she pa fœ she adœke: «Oro osho kane! Ayi zœ dœ aaya zœ sœ kœpara bœ 6a shu.» ³³ Yisu gi fœ endje adœke: «Œdœ kœdœ ayi mœ a?

ƉeƉe koedoe aya moe a?»³⁴ Tshe shoko endje á ndje loe ga ati koedji she karr, oe pa foe endje adoeke: «'E wu ayi moe oedoe aaya moe; endje dá loe ati asoeke.³⁵ Uzu neke á tshe mbœerœ œeneke ko á Ndjaba yindœ noe, uzunœ koedoe aya moe, yingœ moe oedoe ndje pe ayi moe.»

4

*Ndœema toro noe ayi koelu ngwarœ
(Wu ba tœ Mat 13.1-9; Luk 8.4-8)*

¹ Yisu kpa kwatœ ye ndœ koeyisœ œerœ ba tœ mangu Galilayi. Azu ndjoro ngbœtœ endje tœ koedji she. Mbœerœ tœnœ ataa, tshe na œ o ga loe agba á sœ ga ati yeka azu ka yaba yaba ga tœ oshœ tœ makaga ungunœ á loe tœ koedji she. ² Tshe yi lima sœ œerœ ndjoro foe endje loe ndœema toro. Loe koeyisœerœ noe ye, tshe pa adoeke: ³ «E dji moe dœ oshœnœ! Anga uzu bale na lima ndœ koelu ngwarœ ga loe kindi noe ye. ⁴ Bata á tshe sœ koelu ngwarœ natœnœ, anga indjinœ yo ga indiri ama awa, ayanu wu œ de. ⁵ Anga indjinœ yo ga loe oporo badja. Ɖe ko gbaa, kashe œ totoro koegerœ tœnœ mbœerœ adœeke oshœ mimi tœ oshœnœ nene. ⁶ Bata œlœ tœ vwege vwege, œ œrœ mbœerœ awa adœeke eshœnœ li oshœ gugu nene. ⁷ Anga indjinœ yo ga loe ishi. Ishinœ gerœ œ ropa otshœ ngwarœnœ yé awa adœeke œ le gugu nene. ⁸ Anganœ yo ga loe otshœ oshœ. Ɖe ko, œ gerœ dœ otshœnœ. Ɖe zu tshelœtœ endje, œ le zazu bale dœ ndjokpa (30), anganœ le zazu votœ (60), anganœ kama bale (100).» ⁹ Yisu pa foe endje adœeke: «Uzu á tshe kœsœ dœ utu koedji dœ o'o, kaka tshe dji.»

Mbœerœ gadœ á Yisu œ yisœ œerœ loe ndœema toro a?

(Wu ba tœ Mat 13.10-17; Luk 8.9-10)

¹⁰ Ōœnœ á Yisu gi lima tœ ye tœ azu á sœ kuti ye, endje á ndje sœ lima kœna manda ye dœ pe ayambarœ noe ye ndjokpa dœ bisha gitœ endje ga indiri ye tœ koeyu she tœ ádá ndœema toronœ á tshe pa má asœmœ. ¹¹ Yé tshe gi o'o foe endje adœeke: «Mbœerœ e'e, Ndjaba yisœ ádá o'o Ogo gbozu

noe ye á zatœ endje yiwa tœnœ foe 'e yé, kashe anga azu á ndje loe ba shu, endje dji o'o ko kolœ bœta ndœema toro gbambanœ,

¹² mbœerœ adœeke endje li koetondœ œerœ dœ otshœnœ kashe endje wu nene,

yé endje li koedji o'o dœ otshœnœ kashe endje za tshelœ katanœ kporo nene,

ete nene endje fa má tshalœsu endje yé Ndjaba œ yindœ koedjœœndœ ekperœ noe endje.»

Yisu pandœ ádá ndœema toro noe ayi koelu ngwarœ

(Wu ba tœ Mat 13.18-23; Luk 8.11-15)

¹³ Manda noe, tshe kpa koeyu endje adœeke: «E djidji tshelœ kata ndœema toronœ asœeke nene a? Atamœ 'e wu má sœ ádá anga udunœ koto o? ¹⁴ Ayi koelu ngwarœ noe asœmœ koedœ ayi koeyisœ O'o ama Ndjaba foe azu. ¹⁵ Anga azu loe bœta ama awa. O'o ama Ndjaba na ga ndœ endje bœta indji ngwarœ á yo ga tœ ala awa. Endje koedji O'o ama Ndjaba, Satana na œ kakara tœ lœsu endje. ¹⁶ Anga azu loe ndje bœta indji ngwarœ œeneke á yo ga loe djeere badja. Ōlœ á endje koedji O'o ama Ndjaba, endje yindœ noe katsha dœ yanga, ¹⁷ kashe œndœ koeyindœerœ noe endje œ di nene mbœerœ eshe endje lili oshœ nene. Endje lili koela banga mbœerœ O'o ama Ndjaba nene œdœ o'o kœna ga ndœ endje yeka á endje ka ngbiri loe koeyindœerœ noe endje nene. ¹⁸ Anga azu loe bœta indji ngwarœ œeneke á yo ga loe ishi. Endje dji O'o ama Ndjaba dœ otshœnœ, ¹⁹ kashe oyo tshapashœnœ asœeke, yanga kœgbœrœ á sœ kœfara azu, dœ pe tshelœ áká gbetshelœ kœkœ á zuzu tœ lœsu endje. Tœnœ ko dá ndi tshelœ O'o ama Ndjaba. Mbœerœ tœnœ ataa, awa adœeke endje mbœerœ otshœrœ gugu nene. ²⁰ Anganœ yo ga loe otshœ oshœ. Otshœ oshœnœ koedœ azu neke á ndje dji O'o ama Ndjaba á gbœndœ noe ga tœ lœsu endje, á matœ endje dœ otshœ akwa manda koedji o'onœ. Endje koedœ

ngwarœ neke á gerœ berea berea, œ le zazu bale dœ ndjokpa (30), anganœ zazu votœ (60), yé anganœ ndje kama bale (100).»

*O'o tœ upu nœ miinda
(Wu 6a tœ Luk 8.16-18)*

²¹ Yisu pa fœ endje adœeke: «Uzu koeta owo ga tœ miinda, tshe za ga tshakudu lœsú too 6a tshakudu kelekpa a? Endje za miinda 6a pa gbarœ kœza miinda ga panœ, œ sœsœ atamœ nene a? ²² Koloœnœ ataa, o'o á zatœ endje yiwa toœnœ, œ matœ endje ngbii dœ eshœnœ kœkœ. ²³ Uzu á tshe kœsœ dœ utu nœ koedji dœ o'o, kaka tshe dji!» ²⁴ Yisu kpa mindœ nœ fœ endje adœeke: «'E gbe dœ o'onœ á 'e dji asœke. Kolœ awa bale 6ata á 'e sœ kœzatœ 'e fœ azu, awa bale Ndjaba œ to ɔtshœrœ fœ 'e tɔpanœ kpœlirœ. ²⁵ Gbambanœ nene, œshe á tshe kœsœ dœ œrœ ndjoro, endje za anganœ ga pa nœ; tsheneke á tshe kœgugu dœ œrœ nene, endje ko œneke teasho á sœpe tshakane ye.»

O'o mbœrœ ngwarœ á gerœ kuti ye

²⁶ Yisu kpa pa adœeke: «Ogo gbozu nœ Ndjaba sœ 6ata uzu lu ngwarœ ga lœ ɔshœ. ²⁷ Uzu á tshe lu ngwarœ lo olo dœ butshœ œ na ana dœ ɔlœ. ɔlœ kœwuta ngwarœ dœ pe kœgerœ toœnœ, ayi kœlu ngwarœnœ wuwusœ nœ bale nene. ²⁸ ɔshœ mbœrœ kotoo á ngwarœ œ gere a? Utshunœ kœ, ungbu ngwarœnœ œ wuta yekane á manda nœ elœnœ œ u. Tœ votœnœ á kakœnœ œ vuru lœ kumunœ yeka á tetœ kœgerœ toœnœ. ²⁹ ɔlœ á elœnœ kœgbœ yeka á azu œ na kœwa toœnœ, kœvere too kœkœ toœnœ mbœrœ olœnœ li ye.»

*O'o mbœrœ ele mutarde
(Wu 6a tœ Mat 13.31-32; Luk 13.18-19)*

³⁰ Yisu kpa yu osho adœeke: «Ogo gbozu nœ Ndjaba sœ koto o? Ndoema toro gadœ dá li dœ toœnœ adœeke a koedji a? ³¹ Ogo gbozu nœ Ndjaba sœ 6ata ele mutarde. Ɖ koedœ kœlu toœnœ, elœnœ sœ teasho ga tshakudu leyœ kœ pa ɔshœ. ³² Manda kœlu toœnœ œ kœkœ, œ zutshelœtœ ye. Ɖ gerœ

tœ ingirinœ kœropa kako dœngœ para kœkœ lœ kindi. Ganœnœ œ gboro tœ ɔtshœnœ kœli adœeke ayanu mbœrœ koma endje ga tshakudunœ.»

³³ Yisu yisœ œrœ fœ azu lœ ndœema toro ndjoro 6ata œneke mbœrœ adœeke endje koedji ádá o'onœ á œne sœ tœ kœpa fœ endje. ³⁴ Tshœ sœ lima kpalakpala kœpa o'o ko dœ ndœema toro kashe endje kœsœ koloœnœ dœ ayambarœ nœ ye yeka á tshe gbara ala o'onœ ngbii fœ endje.

*Yisu rá yugu
(Wu 6a tœ Mat 8.23-27; Luk 8.22-25)*

³⁵ Kolœ dœ ɔlœnœ asœmœ, dœ ɔgbœ kidala, Yisu pa fœ ayambarœ nœ ye adœeke œne zu ga atshi egerœ ungu adanga. ³⁶ Ataa endje ka lima tœ azu ti, œ za Yisu dœ agba neke á tshe sœ lima loœnœ yé anga angbi agba lœ lima indiri nœ. ³⁷ Bata á endje sœ lima kœzu ungu, ndavuru yugu za gu toœnœ kpikpikpi. Loko na, yakpa ungu tu yé œ ɔ dœ agba tshé tshé tshé, agba yindœ koenduru toœnœ. ³⁸ Yisu sœ 6a tœ budu agba, œ za kumu ye ga pa tikumu, œ lo ye. Ayambarœ nœ ye jo she œ pa fœ she adœeke: «Ayi kœyisœrœ, á tshu ke a! Bœ gbe kotoo dœ œrœ á mbœrœ dœ kumu azœ asœke a?»

³⁹ Yisu jo lœ olo, œ gbagbara yugu, œ pa fœ ungu adœeke: «Tuturu nene! Sœ koko!» Tshelœ yugu wa ngbewo yé osho yi tá. ⁴⁰ Yisu yu ayambarœ nœ ye adœeke: «Mbœrœ gadœ awa sœ tœ 'e ata a? 'E gugu dœ kœyindœrœ nene a?»

⁴¹ Uvuru endje i lima gara yeka endje sœ lima kœvwi o'o ugurutœ endje adœeke: «Tsheneke koedœ de yeka á ungu dœ pe yugu kœ œ dji she atake a?»

5

*Yisu she uzu á ekpe ishiri sœ pa ye
(Wu 6a tœ Mat 8.28-34; Luk 8.26-39)*

¹ Yisu dœ ayambarœ nœ ye zu ga tshi Galilayi 6a tœ ogo nœ Agere-saye. ² Kœjerœ kolœ ga ati lœ agba

atake, anga yakoshe á tshe sœ dœ ekpe ishiri pa ye to 6a pa udu akuzu, œ na para tshatshu ye. ³ Tshe sœ lima kœsœ sheko 6a pa udu akuzu yé uzu bale pa ashœ á tshe li tœ kœi she ga tœncœ gugu nene. Cœdœ ndje dœ djingiri gbaa, œ mbœrcœ œrcœ bale tœ ye nene. ⁴ Mbœrcœ kpala kpala endje i lima ada ye dœ uwu aza, œ i kane ye dœ djingiri, kashe tshe sœ kœsœtshelœ nœ kœ. Ayi gbœgbœ á tshe li tœ kœza she para adœke tshe kœmœ too gugu bale nene. ⁵ Butshœ dœ œbœ kœ, tshe sœ lima kœsœ waa 6a pa udu akuzu œdœ pe 6a pa kaga kœta rawa œdœ kœgbi kotœ ye dœ badja.

⁶ Bata á tshe wu Yisu lœ ingirinœ, tshe kpa dœ œrœ œ gote ga utshu ye. ⁷ Cœ ve rawa dœ œgbœ adœke: «Yisu Gbolo nœ Ndjaba 6a lafo, 6œ yindœ kœmbœrcœ gadœ tœ mœ a? Mœ ki fœ 6œ dœ i'iri Ndjaba adœke 6œ gágága kumu mœ nene!» ⁸ Tshe ki lima ataa mbœrcœ Yisu pa lima fœ she adœke: «Ekpe ishiri, wuta lœ uzuncœ asœke!»

⁹ Yé Yisu yu she adœke: «i'iri zœ kœdœ dœ?» Tshe gi fœ she adœke: «i'iri mœ kœdœ Kœngba, gbambancœ nene 'a sœ azu ndjoro.» ¹⁰ Tshe ki dœ œgbœ, œ pa fœ Yisu adœke tshe vwavwa œne ga lœ angbi ogo nene.

¹¹ Egerœ ukpulu akœso lœ lima kœzirœ tœ ada kaga. ¹² Atamœ ekpe ishirinœ ki fœ Yisu adœke: «Vwa 'a dœ 'a na œ li ga lœ akœso.» ¹³ Yisu za awa fœ endje yé endje wuta lœ uzuncœ, œ kpa œ li ga lœ ukpulu akœso. Endje lœ lima kutu bisha (2.000) á to 6a pa kaga yeka á tara uru uru gu ga la ngu, á nduru kœkœ.

¹⁴ Aayi kœgbœndœ akœsonœ kpagu lima dœ œrœ ndœ kœpandœ œsœ œrcœ á mbœrcœtœ endje fœ azu lœ kindi wuta tœncœ kpaa ga lakpi, yé azu ndjoro na lima ndœ kœwu œrcœncœ á wuta asœmœ. ¹⁵ Endje na ndoo dœ Yisu á wu yakoshencœ á tshe sœ lima dœ aekpe ishiri ndjoro pa ye asœmœ. Tshe sœ kpakparakpa dœ budu ye ga ati, œ verœ lœba ga tœ ye á sœ ko ko ko. Awa za azu kœ. ¹⁶ Azu á ndje wu lima œrcœ á mbœrcœ fœ uzuncœ á

ekpe ishirinœ sœ lima pa ye œdœ pe tœ upu nœ akœsonœ asœmœ, mindœ œscœncœ fœ anga endje. ¹⁷ Endje ki ga tœ Yisu adœke tshe gitœ ye lœ ogo nœ œne ye.

¹⁸ Kœgu Yisu ndœ kœœ ga lœ agba, uzu ekpe ishiri sœmœ ki ga tœ ye adœke œdœ tshe kœyindœ nœ œne gu dœ she awa bale. ¹⁹ Kashe Yisu yiyindœ nœ nene á pa fœ she adœke: «Gu ga ndœ ayo zœ, œ pandœ œneke á Gbozu Ndjaba wu oyo zœ á mbœrcœ fœ 6œ.» ²⁰ Yakoshencœ gu lima œ tetœ kœmindœ œneke kœ á Yisu mbœrcœ fœ she tara tœncœ ngbœlœ lœ ogo á i'irinœ kœdœ Tshalakpi Ndjokpa. Cœ fa o'o gooo na tœncœ lœ ama azu kœ yi kumu anda yi budu nœ.

Yisu shé yawuru nœ Jaeruse dœ pe yashe kœba indji

(Wu 6a tœ Mat 9.18-26; Luk 8.40-56)

²¹ Yisu kpa zu ungu dœ agba. Kœwuta she 6a atshincœ ataa, azu ngbœtœ endje ndjoro dji she 6a tœ makaga ungunœ. ²² Anga gbozu tshapa Sinagoga á i'iri ye kœdœ Jaeruse na, œ wu Yisu, œ gote ga utshu ye, ²³ á ki ga tœ ye adœke: «Yawuru nœ mœ ndo dœ kuzu. Wu oyo mœ dœ œ to kane zœ ga pa ye, tshe she œ sœ dœ soro.» ²⁴ Yisu yindœ nœ, œ gu tœ awa bale dœ she. Azu ndjoro te manda ye œ sœ kœgoro she na tœncœ.

²⁵ Anga yashe bale dœ kœba indji sœ ndje lima ugurutœ azuncœ. Tshe lo lima dœ kœba indjinœ ungu ndjokpa dœ bisha, ²⁶ tshe wu oyo kœkœrœ tœ awa azu kœshe she yé œ ndi ngendja nœ ye kœkœ gbambancœ. Kœbancœ kpa oma dœ œgbœncœ, ga pa nœ dœmœ tshelœ akœ ye kakara nene. ²⁷ Tshe dji ndœ œsœ Yisu, œ na ga lœ oporo tœ azu. Cœ gba dœ œgœ ye œerrr á goro lœba nœ ye. ²⁸ Mbœrcœ tshe gbe lima adœke: «Cœdœ mœ kœgoro kolœ lœba nœ ye, kœba nœ mœ œ ka.» ²⁹ Petœ œscœncœ kœba indji nœ ye voro kpa yé tshe wusœ nœ adœke œne she ye.

³⁰ Trale Yisu wu lima adœke anga gbɔgbɔ wuta lœ œne. Á fatœ ye karr á yu osho adœke: «Æde dá turutœ lœba mœ a?» ³¹ Ayambarœ nœ ye gi o'o fœ she adœke: «Bœ wuwu azu ndjoro á ndje sœ kœero dara bœ asœke nene yeka á yu 'a adœke œde dá turutœ lœba nœ zœ a?» ³² Ataa gbaa, Yisu para osho djitœ ye tshakpata kœwu uzu á tshe mbœrœ œrœ ascœmœ.

³³ Yashe koɓanœ de gbara gbara gbara dœ awa mbœrœ á tshe wusœ œrœ á mbœrœtœ endje fœ she. Tshe na œ te ga utshu Yisu œ pandœ adja o'o kɔ fœ she. ³⁴ Yisu pa fœ she adœke: «Gbolo nœ mœ, kœyindœrœ nœ zœ she bœ ye; gu dœ ɔtshœnœ. Kɔba nœ zœ ka ye.»

³⁵ Damba o'o sœpe lœma Yisu, azu to ɓa sœnda nœ gbozu Jaeruse, œ pa fœ she adœke: «Gbolo yawuru nœ zœ tshu ye. Ádá kœndanga ayi kœyisœrœ kœdœ gadœ?» ³⁶ Kashe Yisu gbegbe dœ o'onœ ascœmœ nene, œ pa fœ Jaeruse adœke: «Awa zaza bœ nene, sœ kolœ dœ kœyindœrœ.» ³⁷ Tshe pakata udu azu kɔ kœna dœ she, œ za awa kolœ fœ Petro, dœ Jake œdœ pe ayancœ dœ Yowane. ³⁸ Kœwuta endje ɓa sœnda nœ Jaeruse, Yisu wu igbi, œ dji tshama azu ndjoro kœki dœ rawa dœ ɔgbœnœ. ³⁹ Tshe li ga sœndanœ, œ yu endje adœke: «Ádá iki dœ rawa nœ 'e kœdœ gadœ? Gbolonœ tshutshu nene, tshe sœ tœ olo.»

⁴⁰ Endje tetœ kœmɔ she. Tshe gɔrɔ endje kɔ ga ushu, œ sœpe kolœ dœ aba gbolo, dœ ayinœ œdœ pe dœ ayambarœ nœ ye votɔ. Endje li ɓa tœ osho á oko gbolonœ sœ tœnœ. ⁴¹ Tshe to kane ye ga pa gbolonœ, œ e she adœke: «Talita kumi!» (Ádánœ adœke: «Yawuru, mœ pa fœ bœ adœke bœ áalafol!») ⁴² Trale gbolo áafo œ tetœ ana (gbolo nœ ungu ndjokpa dœ bisha). Azu wu atamœ, œ te o'o gooo lœ ama endje natœnœ djezœ. ⁴³ Kashe Yisu kɔ endje dœ ɔgbɔ adœke endje papandœ nœ fœ uzu bale nene. Tshe pa fœ endje adœke endje para kœzirœ fœ she.

6

Yisu ɓa lœ Nazarete
(*Wu ɓa tœ Mat 13.53-58; Luk 4.16-30*)

¹ Yisu katœ oshonœ ascœmœ ti œ gu ga lakpi á tshe gerœ lœnœ yé ayambarœ nœ ye na manda ye. ² Dœ lœkɔ sabata, tshe tetœ kœyisœ œrœ ɓa lœ Sinagoga. Æ za awa fœ azu ndjoro á ndje sœ kœedji she, yé endje yu osho adœke: «Asœke kpa to kpœta a? Tshe kpa gbɔ kœwusœrœ œneke ɓa ndœ dé? Tshe gbɔ awa afá neke ɓata ma a? ³ Æ dœdœ she kœdœ ayi kœguma maɓaya nene a, gbolo nœ Mareya, aya Jake, dœ Joze, dœ Shimu œdœ ndje Yuda nene a? Ayingœnœ lœlœ kpœ ndœ azœ kpœke nene a?» Mbœrœ tœnœ ataa, endje vwara lima tœ endje tœ kœsœ dœ kœyindœrœ ga ndœ ye. ⁴ Yeka á Yisu gi o'o fœ endje adœke: «Endje lisœ ayi kœgbara o'o tœ osho kɔ. Kolœ ɓa sœnda nœ ye, ugu-rutœ ayancœ dœ ayingœnœ, lœ mara ye dá endje lilisœ ye nene.» ⁵ Yisu lili lima kœmbœrœ afá lœ Nazarete nene. Kolœ gbadjagara anga azu á ndje sœ dœ kɔba dá tshe to kane ye ga pa endje á endje she kɔ lœ kɔba nœ endje. ⁶ Yé ɔgbɔ lœsu nœ endje za lima awa fœ Yisu waa.

Yisu vwa ayambarœ nœ ye ndjokpa dœ bisha
(*Wu ɓa tœ Mat 9.35; 10.1-15; Luk 9.1-6*)

Manda nœ, Yisu na kœyisœrœ djelœ ogo kɔ á lœ dje indiri tœ endje. ⁷ Tshe e ayambarœ nœ ye ndjokpa dœ bisha, œ tetœ kœvwa endje bisha dœ bisha, œ za gbɔgbɔ kœropa ekpe ishiri fœ endje. ⁸ Æ za o'o fœ endje adœke: «'E zaza œrœ potœ 'e lœ anancœ nene, 'e za kolœ tshœngbɔlɔ bale. Ædœ rœgo, œdœ ngbade too ngendja, 'e zaza œrœ bale ga lœ uwu tœ 'e nene. ⁹ 'E verœ œrada nœ 'e ga tœ ada 'e kashe 'e koko lœba bisha nene.» ¹⁰ Tshe kpa pa fœ endje adœke: «Æ kœsœ adœke 'e wuta ɓa lakpi ogo bale, 'e lo kolœ lœ anda á ndje yisœ nœ fœ 'e œrrr ga tœ ɔlɔ á 'e katœ tshakpœtœmœ ti. ¹¹ Á œ kœsœ

ndje adœke anga azu tshalakpi bale kœvwaratœ endje tœ kœza osho kœsœ fœ 'e too tœ kœdji o'o ama 'e; 'e katœ tshalakpinoe ti. Tœ kœma fœ endje adœke endje mbœrœ ekperœ, 'e gœrœ trusha tshada 'e ti kpœtœmœ.»

¹² Ayambarœ nœ ye na kœyisœrœ fœ azu adœke: «'E fatshalœsu 'e.»
¹³ Endje gœrœ lima ekpe ishiri ndjoro pa azu, yé œ tá kada ga tœ aayi kœba ndjoro á she endje.

*Kuzu Yowane ayi kœza batisimu
(Wu 6a tœ Mat 14.1-12; Luk 9.7-9)*

¹⁴ Dœ lœndœnœ ascœmœ, gbozugo Erode dji o'o dœ 'iri Yisu mbœrœ 'iri ye za osho kœ. Endje gbe lima tœ ye adœke: «Yowane ayi kœza batisimu dá wuta lœ akuzu, ádánœ á tshe sœ dœ gbœgbœ tœ kœfa œrœ dœmœ.»

¹⁵ Anga endje adœke: «Eliya dœmœ.» Yé ili udu endje pa œnœ endje adœke: «Tshe kœdœ ayi kœgbara o'o ama Ndjaba bœta ongboro anga endje á ndje gbara lima utshunœ.»
¹⁶ Erode dji o'onœ ataa œ pa ngbewo adœke: «Adja Yowane ayi kœza batisimu á mœ wa lima igi ye dá wuta lœ akuzu ascœmœ.»

¹⁷ Erode vwa lima aturugu nœ ye adœke endje za she œ i she dœ djingiri, yé œ vwi she ga lœ kána mbœrœ upu nœ Erodiade, awo ayancœ dœ Filipino á tshe to lima she.
¹⁸ Gbambancœ nene, Yowane pa lima fœ Erode adœke: «œ lili dœ bœ adœke bœ ka ga tœ awo aya zœ nene.»
¹⁹ Mbœrœ o'onœ ascœke, Erodiade za lima ókó Yowane ga lœ ye, œ yi lima ndœ kœwo she kashe awa gugu damba lima tœ ye nene.
²⁰ Gbambancœ nene, Erode sœ lima kœliscœ Yowane mbœrœ tshe wu lima scœnœ adœke tshe kœdœ uzu á tshe sœ ndjii œdœ yerœ, yé tshe sœ lima kœgbœndœ ye. Dœ lœndœ á Erode kœsœ lima kœdji Yowane, tshe wuwu lima sœ œrœ kœmbœrœ tœncœ nene. Ataa atamœ ndje gbaa, tshe sœ lima dœ ogo kœdji she.

²¹ Andaa anga olo bale, awa kœrœ fœ Erodiade dœ lœkœ angbo kœzu Erode. Erode e angbo kœgbe dœ olo kœzu

she. Tshe e agbozu kumu akwa nœ ye dœ pe endje nœ tshapa aturugu œdœ ndje pe agbozu tshapa ogo Galilayi á kœkurutshelœ yanga nœ ye dœ endje.

²² Yawuru nœ Erodiade li 6a scœnda, œ vitœ ye yé œ ga tœ Erode dœ azu á tshe e endje ndœ angbonœ tœpanœ kpuru. Á gbozugo Erode pa fœ yawuru scœmœ adœke: «Yœndœ œrœ kœ á bœ yindœ nœ, dœ mœ za fœ bœ.»
²³ Erode wa igi ye dœ œshœ adœke: «œrœ neke kœ á bœ e osho ndœ nœ, mœ kœ fœ bœ. œdœ bœ kœgbe ndje dœ tshakala ogo á mœ sœ pa nœ, mœ wa fœ bœ.»

²⁴ Yawuru wuta œ yu ayincœ adœke: «œrœ gadœ dá mœ kœ'e osho ndœ nœ a?» Ayincœ gi fœ she adœke: «E osho ndœ kumu Yowane, ayi kœza batisimu.»
²⁵ Yawuru gbœgbœtœ ye wuta tœncœ ga tshatshu gbozugo Erode, œ pa fœ she adœke: «Mœ yindœ nœ adœke bœ za kumu Yowane, ayi kœza batisimu ga lœ kalango ngœngœ ascœke fœ mœ.»
²⁶ œ za lima oyo tœ lœsu Erode tœ kœdji ata. Yé awa kœfa o'o gugu lima nene mbœrœ á tshe wa lima igi ye utshu azu kœ á tshe e lima endje ndœ angbo nœ ye.
²⁷ Pe kpœtœmœ, tshe vwa anga turugu adœke tshe na œ gu dœ kumu Yowane fœ œne. Turuguncœ na 6a lœ kána, œ wa igi Yowane,
²⁸ œ za kumu ye ga lœ kalango, œ gu dœ tœncœ fœ yawuruncœ á tshe za fœ ayincœ.
²⁹ Ayambarœ nœ Yowane dji o'onœ atamœ, œ na œ za oko ye á shi 6a lœ udu.

*Yisu to rœgo fœ azu kutu mindu
(5.000)*

(Wu 6a tœ Mat 14.13-21; Luk 9.10-17; Yow 6.1-14)

³⁰ Aayi avwanœ fatœ endje gu ga ndœ Yisu, œ pandœ œneke kœ á ndje mbœrœ lœ ana kœyisœrœ nœ endje kœ fœ she.
³¹ Yisu pa fœ endje adœke: «'E nœtœ 'e ngerrr ga mabuncœ œ yatœ 'e teasho kane.» Mbœrœ azu lœ lima kœdaratœ endje tœpanœ kpuru, anga ndje kœna anga ndje kœgu á awa adœke Yisu dœ ayambarœ nœ ye yi anga œrœ hiaru ga lœ ama endje

gugu nene. ³² Endje ɔ ga lœ agba, œ gitœ endje ga tœ osho á azu gugu lima tœncœ nene.

³³ Azu ndjoro wu endje kœna tœncœ atamœ, œ vwanga endje dœ ada endje yé á wuta ɓa tœ oshonœ á endje sœ kœna ga tœncœ. ³⁴ Kœjerœ Yisu lœ agba atake, tshe wu azu ndjoro, œ za oyo fœ she tœ lœsu ye mbœrœ endje sœ ɓata apata neke á ayengɔ endje gugu nene, á tshe tetœ kœyisœ œrœ ndjoro fœ endje. ³⁵ ɓata ɔɓ ro ye, ayambarœ nœ ye gitœ endje ndoo dœ she, œ pa fœ she adœke: «Orosho, asœ kœdœ tshelœ kpagagasho, ɔɓ ro yé a lœpe kpœke. ³⁶ Pandœ nœ fœ azunœ ndjoro asœke adœke endje wuta ga lakpi too ga lœ kindi indiri tœ azœ œ para kœzirœ.»

³⁷ Yé Yisu gi fœ endje adœke: «'E para rœgo dœ tœ 'e á kœto fœ endje.»

Endje pa fœ she adœke: «Bœ yindœ nœ adœke a na œ yɔ mapa ndœ denari kama bisha yekane á kœto fœ endje a?» ³⁸ Á Yisu kœyu endje adœke: «'E sœ dœ mapa kotoo? 'E na dœ wu kane.» Endje na œ di, œ pa fœ she adœke: «A sœ dœ mapa mindu dœ ageatshalangu bisha.»

³⁹ Yisu pa fœ ayambarœ nœ ye adœke: «'E pa fœ endje adœke endje kputœ endje ga ati ga pa gusu.» ⁴⁰ Endje lœ ga ati œ kputœ endje ga tœncœ kama bale (100), anga endje zazu bisha dœ ndjokpa (50). ⁴¹ Yisu ko mapa sœmœ mindu dœ pe ageatshalangu bisha asœmœ, œ me sho ga lafo œ ki fœ Ndjaba. Tshe kavwa tshelœ mapanœ, œ ko fœ ayambarœ nœ ye adœke endje kurutshelœncœ tœ azunœ. Tshe kuru ndje tshelœ ageatshalangunœ bisha asœmœ tœ azu kœkœ. ⁴² Azu kœkœ zi yé uvu endje sú. ⁴³ Ayambarœncœ ngbɔɓa udu rœgonœ á sœpe lima manda endje ga lœ kingi ndjokpa dœ bisha. ⁴⁴ Ayakoshe á ndje zi lima œrœncœ lœ kutu mindu (5.000).

Yisu na pa ungu dœ ada ye
(Wu ɓa tœ Mat 14.22-33; Yow 6.16-21)

⁴⁵ Hara manda nœ, Yisu vwa ayambarœ nœ ye kpa kœœ ga lœ agba kœzu utshunœ á kœkate she ɓa itshi ungu ɓa tœ awa tshalakpi Betesayida; œ gi udu azu kœ ga tœ ogo endje. ⁴⁶ Manda kœkatœ endje ti, tshe ɔ ga pa kaga ndœ kœki fœ Ndjaba. ⁴⁷ Kœwuta ga tœ adila, agba lœ lima ɓa uguru ungu, yé Yisu sœ kuti ye ɓa tœ ama ɔshɔ. ⁴⁸ Tshe wu lima adœke kœi kayi li lima tœ ayambarœ nœ ye mbœrœ yugu to ɓa utshu endje á sœ kœgi endje ga manda nœ. Lœ gurutsha, Yisu na pa ungu dœ ada ye gu tœncœ ga ndœ endje, yé á yindœ kœero endje voro. ⁴⁹ Kœwu she kœna pa ungunœ ataa, endje gbe adœke anga ngandoro azu dœmœ á yi ama endje lœ rawa. ⁵⁰ Manda nœ, endje wu she kporo yé awa litœ endje. Trale, Yisu vwa o'o fœ endje adœke: «Lœsu 'e sœ ziti; awa mbœmbœrœ 'e nene. (Emœ kœsœ!)» ⁵¹ Tshe gitœ ye ndo dœ endje, œ ɔ ga lœ agbanœ yé yugu ka ngbewo. (E za lima awa fœ endje tɔpanœ kpuru, ⁵² mbœrœ adœke endje wuwusœ tshelœ kata œrœ á tshe mbœrœ adœke mapa gu kpœ nene, mbœrœ ɔgbɔ lœsu nœ endje.

Yisu shé ayi kœɓa ɓa lœ Genazarete
(Wu ɓa tœ Mat 14.34-36)

⁵³ Manda kœzu ungunœ, endje du agba ga tœ mangu, œ wuta ga lakpi ogo Genazarete. ⁵⁴ Kœjerœ endje kolœ lœ agba ataa, azu gbɔ Yisu kpœ, ⁵⁵ œ za ɔrɔ kpatœncœ ndœ kœrɔ ayi kœɓa lakpi para, œ ko endje dœ kelekpa kpagu tœncœ ga tœ osho á Yisu sœ lima tœncœ. ⁵⁶ Osho kœ á Yisu sœ lima kœna tœncœ, œdœ lœ aya ogo too lœ egerœ ogo too ndje ga indirinœ; endje sœ lima kœko ayi kœɓa ga tœ ala awa, kœki fœ Yisu adœke tshe za awa fœ endje adœke ndje goro amba ama lœɓa ye. Yé, endje para kœkœ á ndje goro lima lœɓa ye, endje she.

7

O'o mbœrœ awa akwa nœ Ndjaba

1 Ɔlo bale, Afarisayi dœ pe anga aayi kœyisœ awa akwa á ndje to 6a lœ Yerusaleme ngbɔtœ endje dji Yisu. 2 Endje wu anga ayambarœ nœ Yisu kœzi œrœ dœ uburu, œ yindœ kœpa adœke endje djudjutɔ kane endje nene. 3 Ádánœ adœke, Afarisayi dœ pe udu Ayuda kɔ zizi œrœ utshu kœdjutɔ kane endje kpaá 6a tœ dingini endje nene. Ɖtœncœ kœdœ o'o á endje gbɔ manda aata endje. 4 Ɖdœ endje kœto 6a lœ zando á kœgu, utshu kœziœ, œ li adœke endje djutɔ kane endje yeka. Endje lœpe ndje kœgbɔndœ ata o'o aata endje ndjoro 6ata: mara kœdjutɔ tshelœ yashi dœ pe lœsú, œdœ ndje gbarœ á ndje mbœrœ dœ wola kowo.

5 Ádánœ ataa á Afarisayi dœ aayi kœyisœ awa akwanœ yu Yisu adœke: «Mbœrœ gadœ á ayambarœ nœ zœ za o'o ama aata ndje ti yé á zi œrœ dœ uburu tœ kane endje ma a?» 6 Yisu gi fœ endje adœke: «Isaya gbara lima o'o dœ ádá 'e adœke 'e kœdœ awulapathɔ, á su liya la Buku nœ Ndjaba adœke:

“Azunœ asœke donga mœ kolœ lœ ama endje gbambanœ, kashe 6a tœ lœsu endje, endje yiyindœ mœ nene.

7 Endje wu oyo kœdonga mœ gbambanœ mbœrœ endje sœ kœyisœ adja œrœ á to 6a ndœ azu.”»

8 Yé Yisu pa fœ endje adœke: «'E za awa o'o nœ Ndjaba vwii, œ ga kolœ kœpa o'o á to 6a lœ ama azuzu.»

9 Yé tshe kpa pa adœke: «'E katœ kœlisœ awa o'o nœ Ndjaba kolœ mbœrœ kœyɔrɔndœ o'o á to 6a lœ ama 'e dœ tœ 'e. 10 Gbambanœ nene, Moyize pa lima adœke: “Kpa awa aba zœ dœ ayi zœ,” ndje adœke: “Uzu á tshe kœgu œsœ abanœ dœ ayinœ, endje wo she ye.” 11 Kashe 6a ndœ 'e, œ kœsœ adœke uzu pa fœ abanœ dœ ayinœ adœke: “Ɖrœ á mœ yi má ndœ kœza fœ 'e kœdœ korba*, mœ gbɔndœ nœ fœ Ndjaba”, 12 'e kpa zaza awa fœ she kœmbœrœ œrœ bale fœ

abanœ dœ ayinœ nene. 13 Ataa, 'e sœ kœgbatshelœ o'o ama Ndjaba mbœrœ o'o ama aata 'e á 'e lœ tœ kœyisœ nœ. Awa bale ndje dœ anga œrœ ndjoro a 'e lœpe kœmbœrœ tœncœ.»

*Ɖrœ á ndi lœsu uzu
(Wu 6a tœ Mat 15.10-20)*

14 Yisu kpa e azu ndjoro á pa fœ endje adœke: «'E kɔ 'e dji mœ dœ ɔtshɔncœ yé 'e wusœ nœ adœke, 15 œ dœdœ œrœ á to 6a shu á li ga lœ uzu dá ma she tœ ayi uburu nene kashe œneke kɔ á to 6a tœ lœsu uzu á wuta dá ma she tœ ayi uburu. [16 Uzu á tshe kœsœ dœ utu ndœ kœdji o'o, tshe dji.]»

17 Yisu katœ azunœ ti œ li ga sœnda. Ayambarœ nœ ye tetœ kœyutœ endje ugurutœ endje tœ ádá o'o á tshe wuta má kœpa tœncœ asœmœ. 18 Tshe gi o'o fœ endje adœke: «'E ndje, 'e gugu dœ kœwusœrœ ndœ kœdji dœ tshelœ kata o'onœ asœke nene a? 'E wuwusœ nœ damba nene adœke œrœ kɔ á to 6a shu á li ga lœ uzu fafa uzu tœ ayi uburu nene na a? 19 Ɖneke á to 6a shu lili ga lœsu uzu nene, œ li ga lœ uvu yé manda nœ œ wuta lœ ɔkɔ ye ga ushu.» Tshe yi lima ndœ kœma adœke kœziœ bale á dœ uburu gugu nene. 20 Yisu kpa pa adœke: «O'o á sœ 6a lœ uzu, œ kœwuta ga ushu dá ma uzunœ tœ ayi uburu. 21 Mbœrœ adœke tshelœ uzu kœdœ tshalœsu ye, osho á gbetshelœ kɔ œ wuta tœ kœmbœrœ dœ œrœ 6ata ngbɔndœ, kœzi angba, kœwo azu, 22 kœpara awo azu too akɔ azu, kœsœ dœ ogo œrœ nœ anga azœ, ókó, kœfara osho, djingili, úkú, kœgu osho, kœzatœ osho, œdœ ndje pe kœmbœrœ ɔgbœrœ. 23 Ambará œrœncœ asœke kɔkɔ kœwuta lœ uzu yeka á ma she tœ ayi uburu.»

*Yashe gene sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ Yisu
(Wu 6a tœ Mat 15.21-28)*

24 Yisu áalafœ lakpɔncœ asœmœ œ gitœ ye ga lœ ogo á sœ ndœ dœ tshalakpi Tire. Tshe li ga sœnda anga anda bale mbœrœ tshe yindœ nœ

* 7.11 7.11 Korba yindœ kœpa adœke tokóró

adœke uzu bale wusœ nœ adœke œne sœ kpoetœmœ nene. ²⁵ Ataa, anga yashê bale á gbolo nœ ye sœ dœ ekpe ishiri pa ye, djindœ ye œ na kœgote ga utshu ye. ²⁶ Yashe sœmœ doédoé yuda nene, tshe kœdœ uzu tshalakpi Fenisi 6a lœ ogo Siri. Tshe ki fœ Yisu adœke tshe gɔrɔ ekpe ishiri pa yawuru nœ œne. ²⁷ Kashe Yisu pa fœ she adœke: «Kaka damba adœke agbolo zi œrœ uvu ndje su yekane, mbœrœ œ sœsœ dœ ɔtshɔnœ nene kœkakara kœzirœ nœ agbolo á kœko va fœ ayavoro.» ²⁸ Yashe sœmœ gi fœ she adœke: «Gbozu, œdœ adja o'o. Kashe ayavoro zi œrœ á yo tœ ama agbolo ga tshakudu ndaba.» ²⁹ Yé Yisu gi fœ she adœke: «Mbœrœ o'o á 6œ pa asœke, gu dœ ɔtshɔnœ. Ekpe ishirinœ gitœ ye pa gbolo nœ zœ ye.» ³⁰ Kœgu she kœwuta 6a sœnda nœ ye atake, tshe wu adœke gbolo nœ ye má lo ga pa kelekpa, yé ekpe ishiri gi 6a mámá tœ ye pa ye yé.

Yisu she ayi bitu

³¹ Yisu wuta lœ ogonœ á sœ ndoo dœ Tire, œ vwanga tɔ lœ Sidona kœgu ndœ mangu Galilayi 6a uguru ogo á i'irinœ kœdœ Tshalakpi Ndjokpa. ³² Endje na ga ndœ ye dœ anga uzu bale á utu ye be yé á tshe sœsœ kœpa o'o nene. Endje ki ga tœ ye adœke tshe to kane ye ga pa ye. ³³ Yisu gi she zara tœ azunœ, œ yi yakœne ye ga lœ utu ye, œ tu ngusha œ goro dœ tima ye. ³⁴ Manda nœ, tshe mesho ga lafo, œ wu faa œ pa adœke: «Efata!» Œ yindœ kœpa adœke: «Kɔrɔ!» ³⁵ Kolœ tœ farapu, utu ye bibisha kɔrɔ ngbi yé tshe pa o'o tœ ɔtshɔnœ. ³⁶ Yisu kœ endje adœke endje mimindœ nœ fœ uzu bale nene. Atamœ gbaa, endje mi tshelœ o'onœ ngele ngele ngele natoœnœ djezœ. ³⁷ Œ za awa tœ azu kœ á endje pa adœke: «Eneke kœ á tshe sœ kœmbœrœ tœnœ sœ dœ ɔtshɔnœ! Tshe sœ kœkɔrɔ ogoro utu ayi bitu, œ sœ kœmbœrœ adœke endjeneke á ndje papa o'o nene, pa o'o.»

8

Yisu to kœzirœ fœ azu kutu vana (4.000)

(Wu 6a tœ Mat 15.32-39)

¹ Dœ ɔlɔnœ ascœmœ, azu kpa ngbɔtœ endje lima dji Yisu. Kœwu adœke kœzirœ gugu mbœrœ endje nene, tshe e ayambarœ nœ ye œ pa fœ endje adœke: ² «Oyo azunœ asœke ká mœ waa, mbœrœ a lo dœ endje olo votɔ yé endje gugu dœ kœzirœ nene. ³ Œdœ mœ kœgi endje ga ndœ endje dœ ogo ataa, endje mbombo tœ ala awa mbœrœ anga endje ugurunœ to lœ ingirinœ waa.»

⁴ Ayambarœ nœ ye gi fœ she adœke: «A gbɔ má rœgo lœ kpagagashonœ asœke kpoeta yekane á kœto fœ endje á endje kœzi á kœle endje a?» ⁵ Yisu yu endje adœke: «'E sœ dœ mapa kotoo?» Endje gi fœ she adœke: «Mindu dœ bisha.»

⁶ Yisu fatœ ye œ pa fœ azunœ ndjoro ascœmœ adœke endje lœ ga ati ga tœ ɔshɔ. Tshe ko mapanœ mindu dœ bisha (7) ascœmœ, œ donga Ndjaba, œ kavwa tshelœ nœ, œ ko fœ ayambarœ nœ ye adœke endje kurutshelœ nœ tœ azunœ. ⁷ Endje lœ ndje dœ a'eara ageatshalangu. Yisu donga Ndjaba ndje mbœrœ a'eara ageatshalangu sœmœ, œ pa fœ endje adœke endje kurutshelœ nœ tœ azunœ. ⁸ Azu para kɔkɔ zi, œ le ndje œ le. Ayambarœ rɔ ama udu rœgo á sœpe ga lœ kingi mindu dœ bisha. ⁹ Azu sœ lima tœ œsœnœ kutu vana. Yisu pa fœ endje adœke uzu dœ uzu gu ga ndœ ye. ¹⁰ Trale manda nœ, Yisu ɔ ga lœ agba dœ ayambarœ nœ ye tœ kœgu ga lœ ogo Dalmanuta.

Afarisayi e osho ndœ ambárá

(Wu 6a tœ Mat 12.38-39; 16.1-4; Luk 11.16-29; 12.54-56)

¹¹ Afarisayi na ga ndœ Yisu œ tetœ kœpu lœma endje dœ she mbœrœ kœwu lœsu ye. Endje yu she adœke tshe yisœ anga ambárá œrœ tœ kœma adœke gbɔgbɔ ye to 6a lafo. ¹² Yisu wu faa dœ oyo tœ lœsu ye œ pa adœke: «Mbœrœ gade azu nœ tshakpesheke

œ e osho ndœ ambará! Mœ pa dœ adjapu fœ 'e adœke Ndjaba œ yisœ ambará bale fœ 'e dœ azu oshonœ asœke nene.»¹³ Tshe kwatœ ye œ katœ endje ti, œ ɔ ga lœ agba tœ kœzu ga itshi ungu.

*Aya kœwusœrœ nœ ayambarœ
(Wu 6a tœ Mat 16.5-12; Luk 12.1)*

¹⁴ Ayambarœ nœ Yisu djerœndœ kœko kœzirœ, œ sœ kolœ dœ mapa bale lœ agba. ¹⁵ Yisu mi upu fœ endje adœke: «Ala 'e gbɔ dœ ɔyɔ kœsuku mapa nœ Afarisayi dœ pe ndje œnœ azu nœ Erode kane.»

¹⁶ Ayambarœnœ pa o'o ugurutœ endje adœke: «Tshe sœ kœpa atamœ mboœrœ a gugu dœ mapa nene a!»

¹⁷ Œ mboœrœ adœke Yisu wu lima sœ nœ á yu endje adœke: «Mboœrœ gadœ á 'e yutœ 'e ugurutœ 'e adœke 'e gugu dœ mapa nene a? Damba œrr kpesheke 'e wuwusœ œrœ nene a? Ala 'e kœkœrɔ damba nene a? ¹⁸ 'E lœ dœ ala yeka á wuwu dœ œrœ nene a? Œ lœ dœ utu yeka á djidji dœ o'o nene a? Œndœ œrœ kɔ á mœ mboœrœ djerœ 'e ye a? ¹⁹ Œlœnœ á mœ kavwa lima tshelœ mapa mindu kœto fœ azu kutu mindu (5.000), kingi kotoo á sú dœ udunœ á sœ pe liya a?» Endje gi fœ she: «Ndjokpa dœ bisha.»

²⁰ Yisu kpa yu adœke: «Œlœnœ á mœ kavwa lima tshelœ mapa mindu dœ bisha (7) ndœ kœto fœ azu kutu vana, kingi kotoo á su dœ udunœ á sœpe liya a?» Endje gi fœ she: «Kingi mindu dœ bisha (7).» ²¹ Yeka á Yisu pa fœ endje adœke: «Damba 'e wuwusœ œrœ nene a?»

Yisu shé ayibula

²² Yisu dœ ayambarœ nœ ye wuta 6a lœ Betesayida. Ba zœ endje na dœ anga uzu á ala ye bu, œ ki fœ she adœke tshe goro she. ²³ Yisu za kane ye, œ wuta dœ she lakpinœ. Tshe tu ngusha ga la ye, œ to kane ye ga pa ye á yu she adœke: «Bœ wu gadœ?»

²⁴ Ayibula gi fœ she adœke: «Mœ sœ kœwu azu, mœ wu endje ɓata ɔyɔ á sœ tœ ana.» ²⁵ Yisu kpa goro ala ye, ngbewo tshe she œ te kœwu œrœ kɔ tœ ɔtshœnœ. ²⁶ Yé Yisu za awa fœ she

kœgu ga ndœ ye kashe ngbɔlɔ lakpi nene.

*Petro gbara ngbewo adœke Yisu
kœdœ Masiya*

(Wu 6a tœ Mat 16.13-20; Luk 9.18-21)

²⁷ Yisu dœ ayambarœ nœ ye na ga lœ a'eara ogo á sœ dji indiri Sezaré, ogo gbozu Filipino. Tshe yu endje tœ awa adœke: «Azu sœ kœpa má adœke œmœ kœdœ dœ?» ²⁸ Endje gi fœ she adœke: «Azu pa adœke œbœ kœdœ Yowane, ayi kœza batisimu, anga endje adœke œbœ kœdœ Eliya; anga udu endje pa œnœ endje adœke œbœ kœdœ ongboro anga ayi kœgbara o'o.»

²⁹ Atamœ sœmœ, 'e gbe má œnœ 'e adœke œmœ kœdœ má œnœ mœ uzu dœ? A Petro gi fœ she adœke: «Œbœ kœdœ Masiya.» ³⁰ Yisu va tshelœ utu endje lœ ubunœ adœke endje pa-pandœ nœ fœ uzu bale nene.

*Yisu gbara o'o kuzu dœ pe kœshe
nœ ye*

(Wu 6a tœ Mat 16.21-28; Luk 9.22-27)

³¹ Manda nœ, Yisu tetœ kœyisœ œrœ fœ ayambarœ nœ ye adœke: «Gbolo nœ uzu œ wu oyo waa. Agbɔ Ayuda, agbozu tshapa anganga Ndjaba ndje dœ aayi kœyisœ awa akwa œ yindœ ye nene, endje wo she yeka manda olo votɔ á tshe she lœ akuzu.»

³² Tshe sœ lima kœpa o'onœ o'ara o'ara yeka á Petro dji ata á e she ga indirinœ á kɔ she adœke tshe katœ kœpa o'o atamœ ye. ³³ Yisu fatœ ye œ tondœ ayambarœ nœ ye, œ ngá fœ Petro adœke: «Gitœ zœ tœ mœ, Satana! Gbetshelœ nœ zœ lili dœ œnœ Ndjaba bale nene, kashe œnœ azuzu.»

Kœna manda Yisu

(Wu 6a tœ Mat 16.24-28; Luk 9.23-27)

³⁴ Manda nœ kɔ, Yisu e azu para dœ pe ayambarœ nœ ye œ pa fœ endje adœke: «Uzu kœyindœ kœna manda mœ, œ li adœke tshe vwaratœ ye tœ undu ye dœ tœ ye, œ za kuru-rushi nœ ye yeka á kœna manda mœ. ³⁵ Gbambanœ nene, uzu kɔ á tshe sœ dœ ogo kœsœ dœ soro œ

tshu ye; kashe tsheneke á tshe tshu mboerø mœ œdœ ndje mboerø Ɔtsho O'o, œshe dá sœ dœ soro. ³⁶ Œdœ uzu kœgbœ œrœ tshapashœ sœke kœkœ, œ sœ dœ she kotoo b̄ata á soro ye ndi a? ³⁷ Œrœ gad̄e dá tshe yapa dœ soro ye asœmœ a? ³⁸ Œdœ uzu kœmboerø tshula mboerø mœ dœ pe mboerø o'o nœ mœ 6a utshu azu nœ tshakpesheke á endje dœ aayi kœmboerø ekperœ yé á zazatœ endje fœ Ndjaba nene, Gbolo nœ uzu œ mboerø tshula ye ndje dœ ɔlœ á tshe kwatœ ye lœ mokœ nœ Abanœ awa bale dœ ayerœ andjelu.»

9

¹ Yisu kpa mindœ nœ fœ endje adœke: «Mœ pa fœ 'e dœ adjapu adœke anga azunœ asœke œ tshu nene utshu kœwu Ogo gbozu nœ Ndjaba kœna dœ gbœgbœ.»

Yisu fatœ ye dœ ala ayambarœ nœ ye
(Wu 6a tœ Mat 17.1-13; Luk 9.28-36)

² Manda butshœ mindu dœ bale, Yisu za Petro, Jake œdœ pe Yowane œ ɔ dœ endje ga pa egerœ kaga. Ba zœ, tshe fatœ ye dœ ala endje. ³ Lœba nœ ye wuta tœ imbinœ urrr, uzu bale pa ɔshœ á tshe li kœdjutœ lœba ye adœke œ guru atamœ gugu nene. ⁴ Eliya œdœ Moyize wuta ga utshu endje, œ ka á sœ kœpa tshama endje dœ Yisu. ⁵ Petro pa fœ Yisu adœke: «Ayi kœyisœrœ, œ ga waa adœke a lœpe kpœke! A mœ anda tande votœ: Bale fœ 6œ, bale fœ Moyize yé udunœ bale ndje fœ Eliya.» ⁶ Kashe tshe wuwu lima sœ o'o á tshe sœ kœpa tœnœ nene, awa li lima tœ ye dœ anganœ kœkœ asœmœ.

⁷ Ondoro jerœ ga pa endje. Ko pe lœ ondonœ, tshama uzu wu adœke: «Tsheneke kœdœ Gbolo nœ mœ á mœ yindœ ye waa; 'e dji she.» ⁸ Pe kpœtœmœ, ayambarœ nœ ye mesho djikpata tœ endje, œ wuwu uzu bale nene kolœ Yisu kuti ye ga ndœ endje. ⁹ Bata endje sœ lima kœjerœ kaga, Yisu pa fœ endje adœke

endje papandœ œrœ kœ á endje wu fœ uzu bale nene, œrrr Gbolo nœ uzu kœshe bala lœ akuzu yeka á endje kœmindœ nœ. ¹⁰ Endje gbœndœ o'onœ ga lœsu endje, kashe endje tetœ kœyutœ endje adœke: «Ádá o'o nœ kœshe lœ akuzu kœdœ gad̄e ma a?»

¹¹ Yé ayambarœ nœ ye yu she: «Mboerø gad̄e á aayi kœyisœ awa akwa pa lima adœke Eliya œ na utshunœ yekane a?» ¹² Yisu gi o'o fœ endje adœke: «Adjapu, Eliya œ na utshunœ mboerø kœguma œrœ kœkœ. Ka mboerø gad̄e á o'o ama Ndjaba pa liya adœke Gbolo nœ uzu œ wu oyo yé azu œ mboerø œrœ kanga fœ she a? ¹³ Mœ pa fœ 'e adœke, Eliya na, yé azu mboerø fœ she œneke kœ á endje yi lima ndœ nœ kœli dœ œneke á endje sú ala Buku nœ Ndjaba tœ upu nœ ye.»

Yisu shé gbolo á tshe sœ dœ ekpe ishiri
(Wu 6a tœ Mat 17.14-21; Luk 9.37-43)

¹⁴ Ɔlœnœ á Yisu dœ ayambarœ nœ ye votœ gu ga ndœ udu endje, endje wu azu ndjoro djanga aayi kœyisœ awa akwa á ndje ngbœtœ endje ga tœnœ yeka á lœ kœshara o'o ugurutœ endje. ¹⁵ Azunœ wu Yisu, lœsu endje tshi perea yé endje kpa kœbala she. ¹⁶ Yisu yu endje adœke: «O'o gad̄e da 'e lœ kœsharatœ 'e dœ ayambarœnœ lœ kumu nœ a?» ¹⁷ Anga uzu bale lœ ugurutœ azunœ gi o'o fœ she adœke: «Ayi kœyisœrœ, mœ na dœ gbolo yakoshe nœ mœ fœ 6œ. Tshe sœ dœ ekpe ishiri pa ye á mboerø adœke tshe papa o'o nene. ¹⁸ Tœ osho kœ á ekpe ishirinœ œ za gbolonœ, tshe za she vesho, furutsha œ wuta putu putu lœ ama ye, tshe zi tshelœ daji ye ngara ngara yeka á gbœ kwa kwa kwa ga tœnœ. Mœ yu ayambarœ nœ zœ adœke endje gœrœ ekpe ishirinœ pa ye yeka á endje lili kœgœrœ she nene asœmœ.» ¹⁹ Yisu pa fœ endje adœke: «E'e! 'E sœsœ dœ kœyindœrœ ga ndœ Ndjaba nene a? A lœpe dœ 'e kpœke manda olo koto o? 'E yindœ

nœ adœke mœ ru lœsu mœ mbœrœ 'e manda olo koto o? 'E na dœ gbolonœ fœ mœ.»

²⁰ Á endje za she na tœnœ fœ she. Ekpe ishirinœ wu Yisu œ tetœ kœyaka gbolonœ tœ œgbœnœ. Gbolonœ te ga ati, œ vwiritœ ye nguru nguru lœ œshœ dœ furutsha lœ ama ye putu putu. ²¹ Yisu yu abanœ adœke: «Ekpe ishirinœ mbœrœtœ ye manda ungu koto o?» Abanœ gi fœ she adœke: «Pe lœ gbolo ye. ²² Ekpe ishirinœ sœ kœgeta she kpala kpala ga tawo, ga langu adœke tshe tshu ye. Kashe wu oyo 'a, œ mbœrœ œeneke á li dœ bœ.» ²³ Yisu pa fœ she adœke: «Á kœli dœ mœ a? Cœrœ kœ li kœmbœrœtœ endje fœ uzu tsheneke á tshe kœsœ dœ kœyindœrœ ga ndœ Ndjaba.» ²⁴ Pe kpœtœmœ, aba gbolonœ sá rawa adœke: «Mœ sœ dœ kœyindœrœncœ ataa, mbœrœ adœke mœ katœ sharapu!»

²⁵ Yisu wu azu kœna ndjoro ga ndœ endje œ nga fœ ekpe ishiri adœke: «Eœ dœ ekpe ishiri á bœ mbœrœ adœke gbolo asœke papa o'o nene, œ djidji o'o nene, mœ vwa bœ: Wuta lœ ye, yé kpa kwakwatœ zœ ndœ ye nene!» ²⁶ Ekpe ishirinœ ve rawa, œ gaga gbolo dœ œgbœnœ á wuta. Gbolo yœrœtshelœtœ ye œ wuta bœta uzu á tshe tshutshu. Ukpulu azu á ndje sœ lima tœ œsœncœ pa adœke: «Tshe tshu ye.» ²⁷ Kashe Yisu za kane ye, œ ti she ga lafo yé tshe ka dœ ada ye.

²⁸ Yisu li ga sœnda yé ayambarœ nœ ye yu she adœke: «Mbœrœ gade yekane 'a lili má œncœ 'a kœgœrœ ekpe ishirinœ sœmœ nene a?» ²⁹ Yé Yisu pa fœ endje adœke: «Kœlœ avwala dá li tœ kœgœrœ dœ mara ekpe ishirinœ asœke.»

Yisu kpa pa o'o kuzu œdœ kœshe nœ ye
(Wu 6a tœ Mat 17.22-23; Luk 9.43-45)

³⁰ Endje áalafo œ sœ tœ lœ ogo Galilayi yé Yisu yiye lima ndœ nœ adœke azu wusœ nœ nene. ³¹ Mbœrœ tshe sœ lima kœyisœ œrœ fœ ayambarœ nœ ye adœke: «Endje ka Gbolo

nœ uzu fœ azu adœke ndje wo she yé manda olo votœ tshe she.»

³² Ayambarœncœ djidji lima tshelœ kata o'onœ nene, yé endje sœ lima dœ awa kœyu she.

Ede dá dœ egerœ uzu a?

(Wu 6a tœ Mat 18.1-5; Luk 9.46-48)

³³ Endje wuta bœ lœ Kaparnawumu, œ li ga sœnda. Yisu yu ayambarœ nœ ye: «O'o gade da 'e sœ lima kœvwarandœ nœ na tœnœ tœ ala awa a?» ³⁴ Kashe endje lœ ko ko, mbœrœ tœ awa, endje sœ lima kœvwarandœ upu adœke œde dá dœ egerœ uzu ugurutœ œne kœ a? ³⁵ Yisu sœ ga ati, œ e ayambarœ nœ ye kœkœ ndjokpa dœ bisha yé œ pa fœ endje adœke: «Uzu kœyindœ kœsœ utshunœ, œ li adœke tshe sœ tœ ndœngœlœnœ. Yé ga panœ, tshe dœ ayi akwa nœ anganœ.» ³⁶ Tshe za anga gbolo bale, œ za she tœ ga ugurutœ endje, œ yi kane ye lœ okoro ye; œ pa fœ endje adœke: ³⁷ «Uzu á tshe kœza osho kœsœ fœ aya gbolo mbœrœ i'iri mœ, tshe za osho kœsœ fœ adja undu mœ. Yé œshe á tshe kœza osho kœsœ fœ mœ, tshe zaza oshonœ fœ mœ nene, kashe tshe za ndje fœ œshe á tshe vwa mœ.»

Kœsœ awa bale dœ Yisu

(Wu 6a tœ Luk 9.49-50)

³⁸ Yowane pa fœ Yisu adœke: «Ayi kœyisœrœ, 'a wu anga uzu bale kœgœrœ ekpe ishiri pa uzu dœ i'iri zœ yé 'a kœ she mbœrœ tshe sœsœ kœsœ dœ azœ awa bale nene.» ³⁹ Kashe Yisu gi fœ endje adœke: «'E kœkœ she nene! Gbambanœ nene, uzu lili kœmbœrœ afá lœ i'iri mœ yé manda nœ œ pa ekpe o'o dœ i'iri mœ nene. ⁴⁰ Mbœrœ uzu á tshe kœyiyiangba azœ nene, tshe kœdœ uzu nœ azœ. ⁴¹ Yé uzu kœ á tshe su ungu kœndjoondjo fœ 'e mbœrœ 'e kœdœ azu nœ Kristu, mœ pa fœ 'e adœke; tshe gbœ adja œrœ tshangbanœ.»

Cœrœ á yi azu ga lœ ekperœ

(Wu 6a tœ Mat 18.6-9; Luk 17.1-2)

⁴² «Uzu kœ á tshe mbœrœ adœke aya gbolo á tshe kœsœ dœ kœyindœrœ ga ndœ mœ li ga lœ ekperœ, œ li adœke

endje du egerœ badja ga lœ igi ye, œ na doé œ geta she ga la egerœ ungu. ⁴³ Æ kœsœ adœke kane zœ za bœ vwi ga lœ ekperœ, œ li adœke bœ ta ye. Æ sœ dœ otshœnce adœke bœ li ga lœ soro dœ kane zœ bale tœ œsœnce adœke bœ li ga lœ kudu owo dœ kane zœ bibisha. [⁴⁴ Ba zœ, “angœzu kœzi kote azu tshutshu nene, yé owo ruru nene.”] ⁴⁵ Ædœ ada zœ kœsœ kœyi bœ ga lœ ekperœ, vwa ye. Æ sœ dœ otshœnce fœ bœ kœli ga lœ soro dœ ada zœ bale tœ œsœnce adœke bœ sœpe dœ tœnce bibisha œ li ga lœ kudu owo. [⁴⁶ Ba zœ, “angœzu kœzi kote azu tshutshu nene, yé owo ruru nene.”] ⁴⁷ Ædœ ala zœ kœsœ kœyi bœ ga lœ ekperœ, tshagavwa ye. Æ sœ dœ otshœnce fœ bœ kœli ga lœ soro dœ tshakala ala zœ bale tœ œsœnce adœke bœ wu oyo dœ tœnce bibisha lœ kudu owo. ⁴⁸ Ba zœ, angœzu á ndje zi œkœ azu tshutshu nene yé owo ruru ba lima nene. ⁴⁹ Gbambœnce nene, endje yamba uzu kœ dœ owo bœta á endje yamba ndje dœngœ kœ dœ ingbiri.

⁵⁰ «Ingbiri kœdœ otshœnce kashe œ kœtshœtshœ nene, œ kpa dœ ingbiri nene. Á œ kœsœ adœke otshœ ingbiri ka lœnce, endje gi ga lœ nœ koto o? Kaka adœke 'e lœ dœ ingbiri lœ œkœ 'e, œ sœ gee ugurutœ 'e dœ anga 'e.»

10

*Yisu mi o'o dœ ádá kœndi totœ
(Wu ba tœ Mat 19.1-9; Luk 16.18)*

¹ Yisu gitœ ye kœero ga lœ ogo yuda ba kele ungu Yœrdane. Ba zœ, azu ndjoro kpa dji she á tshe sœ kœyisœ œrœ fœ endje bœta á tshe sœ ba lima kœmbœrœ tœnce. ² Anga Afarisayi na ga ndœ ye dœ gbetshelœ nœ kœyu tshelœ ye, yeka á endje yu adœke: «Æ li dœ yakoshe kœvwaratœ ye tœ awonœ a?» ³ Yisu yu endje adœke: «O'o gade dá Moyize pa lima fœ 'e a?» ⁴ Endje gi adœke: «Moyize za awa nœ kœkatœ ayashe ti. Utshu nœ kœkatœ ye, bœ su mbeti nœ kœvwaratœ zœ tœ ye.»

⁵ Tshe kpa pa fœ endje adœke: «Moyize za lima awa o'onœ asœmœ fœ 'e mbœrœ œgbœ lœsu nœ 'e. ⁶ Kashe utshu nœ kœmbœrœ œrœ kœ pa œshœ asœke, Ndjaba mbœrœ lima yakoshe dœ yashe. ⁷ Ádœnce á yakoshe œ katœ abœnce dœ ayinœ ti, á ngbœtœ ye ga tœ œsœnce dœ awonœ, ⁸ yeka á endje bisha œ wuta uzu bale. Endje kpa sœsœ azu bisha nene kashe uzu bale. ⁹ Ataa, œneke á Ndjaba ngbœba ga tœnce, uzu œ ndjœ tshelœnce nene.»

¹⁰ Kœwuta endje ba sœnda, ayambarœ nœ ye kpa yu she tœ o'onœ má asœmœ. ¹¹ Á tshe kœgi fœ endje adœke: «Uzu kœ á tshe katœ awonœ ti á kpa to anga angbi yashe, tshe mbœrœ angba budu ga tœ ayendœ nœ ye. ¹² Æ kœsœ ndje adœke yashe kœkatœ akœnce á kpa kœi anga angbi yakoshe, tshe sœ kœmbœrœ angba budu.»

Yisu to kane ye ga pa agbolo

(Wu ba tœ Mat 19.13-15; Luk 18.15-17)

¹³ Azu na dœ agbolo fœ Yisu adœke tshe to kane ye ga pa endje yeka ayambarœ nœ ye sœ lima kœgeta endje. ¹⁴ Kœwu atamœ, œ za ókœ fœ Yisu yé tshe pa fœ ayambarœ nœ ye adœke: «'E katœ agbolo endje na ga ndœ mœ, 'e kœkœ endje nene mbœrœ Ogo gbozu nœ Ndjaba sœ mbœrœ azu á ndje lœ bœta endje. ¹⁵ Mœ sœ kœpa fœ 'e dœ adjapu adœke, œdœ uzu kœza oshœ kœsœ mbœrœ Ogo gbozu nœ Ndjaba bœta gbolo nene, tshe li ga zœ nene.» ¹⁶ Á Yisu djendœ endje ga tœ igi ye á to kane ye ga pa endje.

Ayi kœgbœrœ waa na ga ndœ Yisu

(Wu ba tœ Mat 19.16-30; Luk 18.18-30)

¹⁷ Bœta Yisu sœ lima kœero tœ awa, anga uzu kpa œ gote ga tshakudu ye, œ yu she adœke: «Otshœ ayi kœyisœrœ, œ li adœke mœ mbœrœ gade á kœgbœ soro neke á kaka nene a?» ¹⁸ Yisu pa fœ she adœke: «Mbœrœ gade á bœ e mœ otshœ uzu a? Otshœ uzu bale gugu nene kolœ Ndjaba tshebabale kuti ye.»

19 Bœ wusœ awa o'o adœke: "Wowo uzu nene, papara awo uzu nene, zizi angba nene, wawa o'o dœ wala ga pa uzu nene, mbœmbœrœ ngbindirœ fœ uzu nene, liscœ aba zœ dœ ayi zœ."» 20 Uzunœ gi fœ she adœke: «Ayi kœyisœrœ, mœ sœ kœmbœrœtœ mœ lindœ nœ kɔ pe tœ gbolo mœ.» 21 Yisu shokɔ she, yé dœ ala nœ ayo, œ pa fœ she adœke: «E sœpe œrœ bale, gu œ ka œrœ nœ zœ para kɔkɔ, œ kurutshelœ ngendjanœ kɔkɔ tœ aayi oyo á kœgbɔ kœgbœrœ 6a lafo. Manda nœ, fatœ zœ œ na manda mœ.» 22 Manda o'onœ ascœmœ, tshe sœ ko ko ko yé œ gu dœ oyo tœ ye, mbœrœ tshe sœ lima dœ œrœ waa.

23 Yisu mesho djitœ ye œ pa fœ ayambarœ nœ ye adœke: «E sœ tœ œgbœnœ bala tœ aayi kœgbœrœ tœ koeli ga lœ Ogo gbozu nœ Ndjaba!» 24 O'onœ ndjingiwɔ ayambarœ nœ ye. Yé Yisu kœpa pa fœ endje adœke: «Agbolo nœ mœ, Koeli ga lœ Ogo gbozu nœ Ndjaba gbœgbœ. 25 E gbœgbœ adœke agea 6ata shamo li tɔ lœ ogoro imbili. Kashe œ kpa gbœ kœrosœ nœ tœ ayi kœgbœrœ adœke tshe li ga lœ Ogo gbozu nœ Ndjaba.» 26 Uvuru endje i gara lœ nœ, á endje tetœ kœyutœ endje ugurutœ endje adœke: «Atamœ, uzu dœ dá li kœshe tœnœ a?» 27 Yisu tondœ endje, œ pa adœke: «Ba tœ azu, œ li nene; kashe tœ Ndjaba, œrœ kɔ œ li ye. Gbambanœ nene, Ndjaba li kœmbœrœ œrœ kɔkɔ.»

28 Yé Petro pa fœ she adœke: «Wu kane, a katœ œrœ nœ 'a ti kɔ, á na manda zœ.» 29 Yisu gi fœ she adœke: «Mœ pa fœ 'e dœ adjapu adœke, œ kœsœ adœke uzu katœ anda nœ ye, dœ ndje aayanœ, ay-ingœnœ, ayinœ, abanœ, agbolo nœ ye, kindi nœ ye ti mbœrœ upu nœ mœ ndje dœ pe mbœrœ upu ɔtshɔ O'o, 30 dœ oshonœ ascœke, tshe gbœ anga anda, aya, ayingɔ, ayi, agbolo, kindi œdœ ndje œrœ kanga; yeka dœ oshonœ á na manda nœ, á tshe gbœ soro neke á ka nene. 31 Azu ndjoro á ndje sœ utshunœ, endje sœ bala tœ ndœngœlœnœ, yé endje nœ

ndœngœlœnœ œ te bala azunœ tshatshu nœ.»

Yisu pa votɔ o'o kuzu dœ pe kœshe nœ ye

(Wu 6a tœ Mat 20.17-19; Luk 18.31-34)

32 Yisu dœ ayambarœ nœ ye sœ lima tœ awa kœsœ gu tœnœ ga lœ Yerusaleme. Yisu te lima utshu endje, yé awa li lima tœ azunœ á ndje lœ lima kœna manda ye, lœsu endje sœ lima ga lafo. Yisu kpa ko ayambarœ nœ ye ndjokpa dœ bisha ga indiri tœ ye, á tetœ kœpa o'o tœ upu œrœ a yindœ kœmbœrœtœ ye fœ endje atake: 33 «'E wu, a ɔ kɔ 6a lœ Yerusaleme. Endje ka Gbolo nœ uzu fœ agbozu tshapa anganga Ndjaba ndje dœ aayi kœyisœ awa akwa. Endje wa agbœ ngbanga ga pa ye adœke endje wo she, yé œ za she fœ angbœ azu. 34 Endje mɔ she, œ tu ngusha ga tœ ye, œ sɔ she dœ ndjapa, œ wo she, yeka manda olo votɔ á tshe she lœ akuzu.»

Kœyœndœrœ nœ Ajake dœ Yowane
(Wu 6a tœ Mat 20.20-28; Luk 22.25-27)

35 Ajake dœ Yowane, agbolo nœ Zebedayi, na ga ndœ Yisu, œ yu she adœke: «Ayi kœyisœrœ, 'a yindœ nœ adœke 6œ mbœrœ œrœ neke á a yu 6œ tœnœ fœ 'a.» 36 Á Yisu kœyu endje adœke: «E rœ gadœ dá 'e yindœ nœ adœke mœ mbœrœ fœ 'e a?» 37 Endje gi fœ she adœke: «E kœsœ adœke 6œ sœ kœsœ lœ mokɔ nœ zœ, za awa fœ 'a kœsœ ga indiri tœ zœ, anga uzu bale ga pa kuni zœ, yé anga ga pa gele.» 38 Á Yisu kœpa fœ endje adœke: «'E wuwusœ œrœnœ a 'e esho ndœ nœ ascœke nene. Adja 'e li kœndjo yashi kanganœ á mœ ndjo bala ye a? 'E li ndje kœgbœ batisimunœ á mœ gbœ bala ye a?» 39 Yé endje gi fœ she adœke: «A li dœ tœnœ ye.» A Yisu gi fœ endje adœke: «Kpœtœpu, 'e ndjo yashi kanganœ á mœ ndjo ye, yé 'e gbœ batisimu á mœ gbœ ye. 40 Kashe tœ kœza awa fœ uzu kœsœ ga ati ga pa kuni mœ too ga pa gele mœ, ascœmœ wuwu mœ nene. Mbœrœ

tøncø kœdœ osho á sœ fœ endjeneke má Ndjaba guma fœ endje.»

⁴¹ Udu ayambarœncø ndjokpa dji o'onœ atamœ œ tetœ kœso ókó ga tœ Ajake dœ Yowane. ⁴² Yisu e endje para kækœ œ pa fœ endje adœke: «'E wusœ nœ adœke agbozugo yindœ nœ adœke azu læpe kolœ tshakudu tshagbozu nœ endje. Yé agboro azu yi ndje ndœ kœma kolœ gbœgbœ endje ga pa aaya azu. ⁴³ Æneke sœsœ kœmboercœtœ endje læ guru tœ 'e nene. Kashe, œ kœsœ adœke uzu gbe kœsœ tœ egerœ uzu ugurutœ 'e, œ li adœke tshe fatœ ye tœ ayi akwa nœ 'e. ⁴⁴ Æ kœsœ adœke anga uzu ugurutœ 'e yindœ kœsœ utshunœ, œ li adœke tshe dœ kanga nœ 'e para kækœ. ⁴⁵ Mbœrcœ Gbolo nœ uzu nana adœke azu mbœrcœ akwa fœ she nene, kashe tshe na tœ kœmboercœ akwa fœ azu dœ pe ndje kœzatœ ye fœ kuzu mbœrcœ kœshe ukpu azu.»

Yisu shé Bartime, ayibula

(Wu 6a tœ Mat 20.29-34; Luk 18.35-43)

⁴⁶ Yisu dœ ayambarœ nœ ye wuta 6a læ Yeriko. Bata á endje sœ kœwuta awa bale dœ azu ndjoro, anga ayibula á i'iri ye kœdœ Bartime, gbolo nœ Time, sœ lima indiri awa tœ kœyœndœ œrcœ. ⁴⁷ Tœ kœdji adœke Yisu uzu Nazarete dœke, tshe tetœ kœ'e osho: «Yisu, Gbolo nœ Davidi, wu oyo mœ!» ⁴⁸ Azu ndjoro rá she adœke tshe sœ koko, á tshe kpa tá tshandœ rawanœ dœ œgbœnœ adœke: «Gbolo nœ Davidi, wu oyo mœ!» ⁴⁹ Yisu ka yé œ pa adœke: «'E e she fœ mœ.» Endje e ayibula sœmœ œ pa fœ she adœke: «Indji zœ ga waa, áalafo, tshe sœ kœ'e 6œ.»

⁵⁰ Tshe za yœgbœdœ læba nœ ye wui ga ati, œ su gbuu á na ga ndœ Yisu. ⁵¹ Yisu yu she adœke: «Bœ yindœ nœ adœke mœ mbœrcœ gadœ fœ 6œ a?» Ayibula gi fœ she adœke: «Ayi kœyisœrcœ, kolœncœ adœke mœ kpa wu osho.» ⁵² Yisu pa fœ she adœke: «Gu zœ, kœyindœrcœ nœ zœ she 6œ ye.» Trale tshe wu osho œ te ndje tœ kœna manda Yisu.

11

Yisu li ga læ Yerusaleme

(Wu 6a tœ Mat 21.1-11; Luk 9.28-40; Yow 12.12-16)

¹ Yisu dœ ayambarœ nœ ye ndo dœ Yerusaleme, ndo dœ tshalakpi Bete-faje œdœ Betani, gu ndœ kaga œyœ Olive. Tshe vwa anga ayambarœ nœ ye bisha adœke: ² «'E na 6a lakpi á sœ 6a utshu 'e 6a 'e asœmœ. 'E kœwuta 6a zœ, 'e wu aya ane á endje du she kœœtœmœ, á uzu bale œ damba ga pa ye nene. 'E vvara she œ gu dœ she ga mœ. ³ Ædœ uzu kœyu 'e adœke: “Mbœrcœ gadœ á 'e mbœrcœ œrcœ ata a?” E gi o'o fœ she adœke: “Gbozu da gbe dœ she yé tshe gi kane ye tœ ye fœ 'e katsha.”»

⁴ Endje ro œ gbœ aya ane á endje du she 6a shu 6a læ bingi ndo dœ manda ga indiri ala awa á endje vvara she.

⁵ Anga azunœ á endje læ lima læ bingincœ pa fœ endje adœke: «Ærcœ gadœ dá 'e mbœrcœ ataa a? Mbœrcœ gadœ a 'e sœ kœvvara aya anenœ a?»

⁶ Endje gi o'o kolœ 6ata á Yisu mi má ndœ nœ fœ ndje, yé endje za awa fœ endje kœgu dœ she. ⁷ Endje gu dœ aya ane sœmœ fœ Yisu, œ gbara ala læba nœ endje ga pa ye yeka á Yisu œ á sœ ga pa nœ. ⁸ Azu ndjoro saka ndje læba nœ endje ga tœ ala awa, anga endje ko kako œyœ á ndje de 6a læ kindi.

⁹ Azu neke á ndje læ lima utshunœ dœ pe endjeneke á endje læ manda ye læ lima kœpa adœke: «Ozana! Ndjaba gbœndœ tsheneke á tshe na dœ i'iri ye! ¹⁰ Ndjaba gbœndœ akwa gbozunœ á na asœke, Ogo gbozu nœ aba azœ dœ Davidi! Ozana fœ Ndjaba 6a lafo!»

¹¹ Yisu li lima ga læ Yerusaleme, yé œ na ga læ anda Tepelo. Manda kœwu osho kækœ indiri tœ ye, tshe wuta awa bale dœ ayambarœ nœ ye ndjokpa dœ bisha tœ kœgu ga læ Betani mbœrcœ œ ro ye.

Yisu darandœ œyœ fige

(Wu 6a tœ Mat 21.18-19)

¹² Osho kœrcœ lima pa nœ, lœkœ adœke endje wuta ga læ Betani, ogo mi

Yisu. ¹³ Tshe wu ɔyɔ fige lœ ingirinœ doe kakonœ toenœ, œ na kœpara tshelœnœ adœeke œne gbɔ ete anga elenœ zœ. Kœendo she doe toenœ, tshe wu kolœ kakonœ mbœrœ œ doédœ lima olo kœle figenœ nene. ¹⁴ Yisu darandœ ɔyɔ figenœ á pa adœeke: «Adja uzu kpa zi ele zœ nene.» Yé ayambarœ nœ ye dji lima o'o nœ ye.

*Yisu gɔrɔ ayi kœka œrœ lœ Tepelo
(Wu ɔa tœ Mat 21.10-17; Luk 19.45-48; Yow 2.13-16)*

¹⁵ Manda nœ endje na ga lœ Yerusaleme. Yisu li ga lœ Tepelo œ tetœ kœgɔrɔ azu á ndje sœ lima kœka œrœ nœ endje doe pe endjeneke á ndje sœ lima kœyɔ œrœ kpa ga ushu. Tshe iwɔi ndaba nœ azu kœyapa ngendja, œ geta ngande nœ ayi kœka ambepa. ¹⁶ Yisu vwaratœ ye adœeke, uzu bale vwavwanga doe gbarœ nœ ye to sœnda Tepelonœ nene. ¹⁷ Yé tshe tetœ kœyisœ œrœ fœ endje adœeke: «'E wuwusœ nœ nene a? Endje sú ɔa la Buku nœ Ndjaba adœeke: “Anda nœ mœ kœdœ anda kœza avwala mbœrœ azu lœ ogo kœkœ.” Kashe 'e fa tœ wutu nœ aayi angba!»

¹⁸ Agbozu tshapa anganga Ndjabance doe aayi kœyisœ awa akwanœ dji ataa, œ tetœ kœpara awa tœ kœwo she. Kashe endje sœ lima kœkpa awa ye mbœrœ kœyisœrœ nœ ye gbɔ lima osho tœ lœsu azu ndjoro. ¹⁹ Doe kidala, Yisu doe ayambarœ nœ ye wuta lakpinœ ye.

*Kœyindœrœ œdœ avwala
(Wu ɔa tœ Mat 21.20-22)*

²⁰ Kpa kœvwanga endje doe tshamazi, endje wu adœeke ɔyɔ fige ɔrɔ kpa ga tœ eshenœ. ²¹ Œndœ o'onœ libi te lœ Petro, tshe pa fœ Yisu adœeke: «Ayi kœyisœrœ, wu kane, ɔyɔ figenœ á ɔœ dara libi ndœ nœ ɔrɔ ye.» ²² Yisu gi fœ endje adœeke: «'E sœ doe kœyindœrœ ga ndœ Ndjaba. ²³ Mœ sœ kœpa doe adjapu fœ 'e adœeke œ kœsœ adœeke uzu pa fœ kaganœ asœeke adœeke: “Gitœ zœ kpœke yé œ te ga la kota”, á tshe kœsœsœ doe sharapu tœ lœsu ye nene, á sœ doe

kœyindœrœ adœeke o'onœ á œne pa œ mbœrœtœ endje ye, œ mbœrœtœ endje fœ she tako. ²⁴ Ádánœ á mœ sœ kœpa fœ 'e adœeke: Œneke kœ á 'e e osho ndœ nœ lœ avwala ɔa ndœ Ndjaba, 'e yindœ nœ adœeke 'e gbɔ kœ, Ndjaba œ to fœ 'e. ²⁵ Œ kœsœ adœeke 'e ka kœza avwala fœ Ndjaba, á 'e kœsœ doe o'o tœ lœsu 'e ga tœ anga uzu, 'e djerœndœ nœ yeka á Aba 'e á tshe sœ ɔa lafo kœdjerœndœ ekperœ nœ 'e. [²⁶ Kashe œdœ 'e kœsœsœ kœdjerœndœ ekperœ nœ anga 'e nene, Aba 'e á tshe sœ ɔa lafo œ djerœ ndje ndœ ekperœ á 'e mbœrœ nene.]»

*Tshagbozu nœ Yisu to kpœta?
(Wu ɔa tœ Mat 21.23-27; Luk 20.1-8)*

²⁷ Endje kpa kwa ga lœ Yerusaleme, yé doe lœndœ á Yisu sœ kœro ga lœ Tepelo, agbozu tshapa anganga Ndjaba, aayi kœyisœ awa akwa doe pe agbɔ Ayuda na ga ndœ ye, ²⁸ á yu she adœeke: «Bœ gbɔ awa kœmbœrœ akwa nœ zœ asœeke kpœta a? Uzu dœ ndje dá za awa kœmbœrœ akwa ataa fœ ɔœ a?» ²⁹ Yisu gi fœ endje adœeke: «Mœ yindœ kœyu 'e doe o'o bale, œ kœsœ adœeke 'e gi o'o fœ mœ gbá yekane á mœ kœyisœ osho á mœ gbɔ awa kœmbœrœ doe œrœnœ asœ kœ fœ 'e. ³⁰ Œdœ dá vwa lima Yowane kœza batisimu fœ azu a? Œ doe lima Ndjaba too azu? 'E gi o'o fœ mœ.»

³¹ Yé endje tetœ kœfa o'o ugurutœ ndje adœeke: «Œ kœsœ adœeke a gi fœ she atake: “Ndjaba dá vwa lima she”, tshe yu azœ adœeke mbœrœ gadœ a yiyi lima ndœ o'o ama ye nene a? ³² Œ kpa kœsœ adœeke a gi adœeke: “Azu dá vwa lima she”, œ li ndje nene.» Gbambance nene, endje sœ lima kœkpa awa azu mbœrœ azu kœ wu lima sœnœ adœeke Yowane kœdœ lima adja ayi kœgbara o'o ama Ndjaba kpœtœpu. ³³ Yeka á endje gi fœ Yisu adœeke: «A wuwusœ nœ nene.»

Á Yisu kœgi fœ endje ndje adœeke: «Œmœ ndje awa bale, mœ yi ndje sœ uzu á tshe za awa nœ kœmbœrœ œrœnœ asœeke kœ fœ 'e nene.»

12

Ndæma toro nœ ayi kœdjo kindi
(*Wu 6a tœ Mat 21.33-46; Luk 20.9-19*)

¹ Yisu kpa tetœ kœpa o'o fœ endje lœ ndœma toro adœke: «Anga uzu bale djo lima kindi nœ ye, œ shi ada vinu. Tshe tœ gbadjadja dji tœnœ tshakpata, œ dji kudu mbœrœ kœpu dœ ele vinunœ; œ mœ ingiri anda gbara ga lafo á kœsœ tshakudunœ yeka á kœmesho pa vinunœ. Manda nœ, tshe guma o'o ugurutœ ye dœ azu kœmbœrœ akwa kindinœ, œ na ana. ² Ŋlœ kœkœ ele vinunœ li, yé tshe vwa anga ayi akwa nœ ye fœ endjeneke á endje lœ 6a lœ kindinœ adœke endje vwa œsœ œnœ œne ele vinunœ fœ œne. ³ Endje za she œ bi she kœrœnœ kœrœnœ, œ gi she tshakane ye gbambanœ. ⁴ Tshe kpa vwa anga angbi ayi akwa fœ endje, endje bi œkœrœ tsheneke mœ, œ gu she ga panœ. ⁵ Tshe vwa votœ uzu fœ endje, yé endje wo tsheneke mœ. Ayengœ kindi kpa vwa anga azu ndjoro, endje bi anga aayi avwanœ á tshe vwa endje ascœmœ, œ wo anga endje œ wo. ⁶ Ayengœ kindinœ sœpe dœ uzu tshebabale, kolœ gbolo nœ ye á tshe yindœ ye waa. Tshe vwa she fœ endje tœ ndœngœlœnœ dœ gbetshelœ adœke: «Endje kpa ndara ete awa gbolo nœ mœ ye.» ⁷ Ŋlœ á endje wu gbolo nœ ye kœna ga ndœ endje, endje guma o'o lœ oporo tœ endje adœke: «E wu, gbolonœ á tshe sœpe dœ kindinœ manda aba nœ dœke. A wo she yeka á kindinœ kœte œnœ azœ!» ⁸ Endje za she œ wo she, œ za oko ye vwi zara ga ushu lœ kindinœ.

⁹ «Ata ayengœ kindinœ œ mbœrœ gadœ? Tshe na œ wo aayi akwa kindinœ kœkœ yé œ kpa za akwanœ fœ anga angbi aayi akwa. ¹⁰ Damba 'e didi o'onœ asœke ala buku nœ Ndjaba nene a? Endje su adœke: «Badja á ayi kœmœ anda za vwi'i, œtœnœ dá wuta badja á anda œ shi mbœrœ tœnœ.

¹¹ Gbozu Ndjaba dá mbœrœ akwa nœ ascœmœ: «Yé a wu, œ ga tœ ala azœ waa!»»

¹² Agbozu ayuda para awa tœ kœza she ga lœ kána manda o'o ama ye ascœmœ mbœrœ endje wu lima sœnœ adœke tshe pa o'onœ tœ œne. Yé kœwu adœke azu ngba lima waa, endje ka lima tœ ye, á guda ye.

Kœyœ lapo nœ Sezare
(*Wu 6a tœ Mat 22.15-22; Luk 20.20-26*)

¹³ Manda nœ, endje vwa anga Afarisayi dœ pe azu nœ Erode fœ Yisu, mbœrœ á endje kœgbœ she manda ndœma ye. ¹⁴ Endje na œ yu she adœke: «Ayi kœyisœrœ, 'a wusœ nœ adœke 6œ sœ kœpa okporo o'o, 6œ sœsœ ndje kœkatœ zœ ti fœ uzu adœke tshe li ga lœ zœ dœ ekpe o'o nene. Bœ kpakpa awa uzu nene, œ wuwu ndje tshatshu uzu nene, kashe 6œ sœ kœyisœ adja awa Ndjaba. Yé pa fœ 'a kane, œ li adœke azu yœ lapo nœ Sezare a? A yœ too a yœ nene?»

¹⁵ Bata Yisu wu lima sœ gbetshelœ nœ endje, tshe pa fœ endje adœke: «Mbœrœ gadœ á 'e yu tshelœma mœ a? 'E na dœ anga ngendjanœ gamœ dœ a wu kane» ¹⁶ Endje na dœ anganœ bale. Yisu pa fœ endje adœke: «Tshatshu uzunœ asœke dœ pe 'iri ye á ndje su asœke kœdœ œnœ dœ?» Endje gi fœ she adœke: «œnœ Sezare.» ¹⁷ Yisu pa fœ endje adœke: «'E gi œrœ nœ Sezare fœ Sezare, œnœ Ndjaba kœdœ œnœ Ndjaba.» Endje ka tshikingi mbœrœ o'onœ á tshe gi fœ endje.

Asadukayi yu Yisu tœ upu nœ kœshe lœ akuzu
(*Wu 6a tœ Mat 22.23-33; Luk 20.27-38*)

¹⁸ Anga Asadukayi na ga ndœ Yisu. Endje pa œnœ endje adœke kœshe lœ akuzu gugu nene. Á yu lima Yisu atake: ¹⁹ «Ayi kœyisœrœ, Moyize su liya mbeti fœ 'a adœke: «œdœ uzu kœsœ dœ ayancœ á tshe kœto yashe á endje kœzuzu gbolo dœ she nene, á tshe kœtshu, œ li adœke tshe to koya manda ayancœ mbœrœ á tshe kœzu gbolo lœ œsœ ayancœ á tshe tshu ascœmœ. ²⁰ Mbœrœ tœnœ ataa, anga ayazu mindu dœ bisha (7) lœ ayizu

bale. Eyanœ za yashe, œ zuzu uzu dœ she nene yé œ tshu ye. ²¹ Bishanœ to yashenœ manda ye, œ zuzu uzu dœ she nene, œ tshu ndje ye. Votœnœ awa bale. ²² Ugurutœ endje mindu dœ bisha á ndje to yashe sœmœ, anga bale zuzu gbolo dœ she nene. Yé manda nœ kœ, yashenœ za awa œ tshu ndje ye. ²³ Ataa, dœ olo nœ kœshe lœ akuzu, yashenœ œ dœ awo dœ, mbœrœ endje mindu dœ bisha kœ to lima she tœ awo endje yema a!»

²⁴ Yisu pa fœ endje adœke: «Koto á œndœ tœ 'e œ ro 'e ata a? Ádánœ kœdœ adœke 'e wuwusœ buku nœ Ndjaba dœ pe gbœgbœ ye nene. ²⁵ Ŏlœ kœshe lœ akuzu, azu œ totœ endje nene kashe endje lœ bœta aandjelu bœ lafo. ²⁶ Á kœdœ tœ o'o nœ kœshe lœ akuzu, 'e didi ala mbeti nœ Moyize tœ o'o á Ndjaba pa lima fœ she ala owo á sœ lima kœtshi lœ œyœ nene a? Ndjaba pa lima fœ Moyize adœke: «Emœ kœdœ Ndjaba nœ Abrayamo, Ndjaba nœ Izaka œdœ Ndjaba nœ Yakobo.» ²⁷ Tshe dœdœ Ndjaba nœ akuzu nene, tshe kœdœ Ndjaba nœ azu á ndje sœ dœ soro. 'E lœ adja lœ djingili.»

Upu gade da ropa anganœ kœkœ a?
(Wu bœ tœ Mat 22.34-40; Luk 10.25-28; Luk 20.39-40)

²⁸ Anga ayi kœyisœ awa akwa dji endje kœvwarandœ o'onœ ataa, œ wu adœke Yisu gi adja o'o fœ Asadukayinœ. Á gitœ ye ndoo dœ Yisu á yu she adœke: «Awa o'o gade dá ropa anganœ lœ awa akwa a?» ²⁹ Yisu gi adœke: «Alinœ kœdœ: Azu Israyele, 'e dji kane, Gbozu, Ndjaba nœ azœ sœ tshebabale. ³⁰ Yindœ Gbozu Ndjaba nœ zœ dœ lœsu zœ bale, dœ ishiri zœ kœ, dœ gbetshelœ nœ zœ kœ dœ pe gbœgbœ zœ kœ. ³¹ Bisha awa o'o dœke: Yindœ yanga zœ bœta bœ yindœtœ zœ dœ tœ zœ. Anga upu á ro œneke bisha gugu nene.» ³² Ayi kœyisœ awa akwa pa fœ she adœke: «Adjapu, ayi kœyisœrœ, bœ pa okporo o'o, Ndjaba sœ tshebabale yé anga bœta she gugu nene. ³³ Yé kœyindœ

ye dœ lœsu zœ bale, dœ kœwusœrœ nœ zœ kœ, dœ gbœgbœ zœ kœ œdœ ndje kœyindœ yanga zœ bœta á bœ yindœtœ zœ dœ tœ zœ, ropa kœsho agea pa wopa fœ Ndjaba œdœ tokóro kœ.» ³⁴ Yisu wu adœke tshe gi o'o tœ uzu nœ kœwusœrœ, œ pa fœ she adœke: «Bœ ndo tœ kœete uzu Ogo gbozu nœ Ndjaba.» Anga uzu bale á tshe kpa yu she dœ o'o gugu nene.

Masiya œdœ Davidi
(Wu bœ tœ Mat 22.41-46; Luk 20.41-44)

³⁵ Ŏlœnœ á Yisu sœ lima tœ kœyisœ œrœ bœ lœ Tepelo, tshe yu adœke: «E mbœrœ kotoo á aayi kœyisœ awa akwa pa adœke Masiya kœdœ gbolo nœ Davidi a? ³⁶ Ŏtshœ Ishiri mbœrœ akwa lœ Davidi, yé tshe pa tœ ye dœ tœ ye adœke:

“Gbozu Ndjaba mindœ nœ fœ Gbozu nœ mœ adœke:
Sœ ga ati ga pa kuni mœ œrrr
mœ kœeko ayingba zœ gatshakudu
ada zœ yekane.”

³⁷ Davidi dœ tœ ye e she Gbozu yé mbœrœ gade á tshe kpa fa gbolo nœ ye a?» Azu ndjoro sœ lima kœdji she dœ yanga.

Yisu pa o'o dœ ádá aayi kœyisœ awa akwa
(Wu bœ tœ Mat 23.1-12; Luk 20.45-47)

³⁸ Lœ kœyisœ œrœ nœ ye, tshe pa lima adœke: «Ala 'e gbœ dœ aayi kœyisœ awa akwa kane: Endje yindœ kœyisœtœ endje kœro dœ yœgbœdœ lœeba tœ ala azu yeka á 'e kœbala endje lœ ukpulu azu. ³⁹ Endje yindœ kœsœ lœ ngande á sœ bœ utshunœ lœ sinagoga œdœ pe kœsœ bœ tœ œsœ agboro azu lœ angbo. ⁴⁰ Endje u ayashe koya œ ko œrœ tœ endje kœ, endje yindœ kœ'e osho œrrr fœ Ndjaba yeka azu kœgbe adœke œne dá dœ œtshœ azu. Mbœrœ toœnœ ataa, Ndjaba œ wa bala œgbœ ngbanga ga tœ endje.»

Tokóro nœ yashe koya
(Wu bœ tœ Luk 21.1-4)

⁴¹ Yisu sœ ga ati 6a sœnda Tepelo, ga indiri gbarœ tokóro á sœ kœwu mara kœto œrœ nœ azu fœ Ndjaba. Ayi kœgbœ ukpulu œrœ sœ lima kœto egerœ ngendja. ⁴² Atamœ yeka anga yashe koya á tshe dœ ayi oyo á akœnœ tshu, na ndje á ko kolœ aya ngendja œnœ ye bibisha va ga lœ gbarœ tokórónœ. ⁴³ Yé Yisu e ayambarœ nœ ye, œ pa fœ endje: «Mœ pa fœ 'e dœ okporo o'o adœke yashe koya nœ asœke to œnœ ye kœropa azu kœ. ⁴⁴ Gbambanœ nene, azu kœ ko ngendja neke á sœsœ dœ akwa 6a ndœ endje nene, kashe œshe, tshe ko œneke kœ á tshe sœ dœ tœnœ, á sœ má adœke tshe zi dœ œrœ nœ ye.»

13

Yisu mindœ nœ adœke anda Tepelo œ ndi

(Wu 6a tœ Mat 24.1-3; Luk 21.5-7)

¹ Lœndœ á Yisu sœ lima kœwuta sœnda Tepelonœ, anga ayambarœ nœ ye pa fœ she adœke: «Ayi kœyisœrœ, wu kane! Wu ogboro badjanœ asœ, wu egerœ zamiti andanœ asœ!» ² Yisu pa fœ she adœke: «Bœ wu egerœ andanœ asœmœ? Anga badjanœ bale œ ka pe lafo nene, endje ndi tshelœnœ para ye.»

³ Yisu na kœsœ ga ati 6a pa kaga oyo Olive kpœ tshatshu Tepelo. Petro, Jake, Yowane œdœ Andere á endje sœ lima kpœsœnœ dœ she yu she adœke: ⁴ «Pa fœ 'a kane. Dœ œlœ gadœ dá œrœnœ asœmœ œ mbœrœ má tœ endje a? Yé œrœ gadœ dá ma má adœke olonœ tœ ye a?»

Koshe œdœ oyo œ na

(Wu 6a tœ Mat 10.17-22; Mat 24.4-14; Luk 12.11-12; Luk 21.8-19)

⁵ Yisu pa fœ endje adœke: «Ala 'e gbœ, uzu bale fafara 'e nene. ⁶ Azu ndjoro œ na bala dœ 'iri mœ, yé œ pa adœke: «(Emœ kœdœ Masiya.» Endje fara azu ndjoro. ⁷ Őlœ á 'e kœsœ kœwu koshe lakpi too kœdji o'o nœ koshe zara, awa zaza 'e nene. (E li adœke œrœ ataa mbœrœtœ endje utshunœ,

kashe œ dœdœ damba kœka tshapashœnœ dœmœ nene. ⁸ Azu tshelœ ogo bale œ tetœ koshe dœ azu tshelœ anga ogo, yé anga ogo gbozu œ nga ndje koshe dœ anga ogo gbozu. Őshœ œ turutœ ye lœ ogo kœ, yé egerœ ogo œ za osho djigi. (E sœ ngbewo 6ata oyo á yashe œ wu utshu kœzu gbolo nœ ye.»

⁹ «Kashe ala 'e gbœ pa undu 'e kane. Endje tœ bala meza pa 'e, endje 6i bala 'e kœ lœ Sinagoga, endje yu ama 'e dœ ala agbozugo dœ pe ndje agboro agbozu mbœrœ mœ, yé 'e pa bala o'o mbœrœ upu nœ mœ fœ endje. ¹⁰ Mbœrœ œ sœ adœke Őtshœ O'o wuta ga ndœ azu kœ lœ ogo utshunœ adœke ndœngœlœ osho œ ka. ¹¹ Á kœsœ adœke endje ko 'e na tœnœ ga tœ osho kœwa ngbanga, 'e tœtœ lœsu 'e tœ o'o á 'e pa nene. Dœ lœkœnœ asœmœ, 'e pa o'o neke á wuta lœ gbetshelœ nœ 'e. Mbœrœ o'onœ toto lœ 'e dœ tœ 'e nene, kashe Ishiri nœ Ndjaba dá to o'onœ fœ 'e. ¹² Uzu œ va atœ ayancœ ndœ kuzu, aba gbolo œ za gbolo nœ ye adœke endje wo she ye. Agbolo œ gbœ upu dœ aayi kœzu endje yé œ mbœrœ adœke endje wo endje ye. ¹³ Azu kœ œ yiangba 'e mbœrœ 'iri mœ. Kashe uzu neke á tshe ru lœsu ye œrrr kpa ga tœ kœka oshœnœ, tshe gbœ soro.»

Őlœ kœwu œrœ kanga

(Wu 6a tœ Mat 24.15-25; Luk 21.20-24; 17.23; Luk 21.8)

¹⁴ «Uzu á tshe kœdi mbeti nœ asœke, tshe gbe dœ tœnœ dœ œtshœnœ kane: Á kœsœ adœke 'e wu ekpe Ayi kœndi œrœ 6a tœ osho á li dœ she kœsœ tœnœ nene, œ li adœke azu ogo Yuda kpa œ kotœ endje yiwa tœnœ 6a pa kaga. ¹⁵ Tsheneke á tshe kœsœ bala 6a pa anda, tshe kpa jœrœ ga ati tœ kœrœ gbarœ nœ ye 6a sœnda yeka á kœkpa dœ tœnœ nene. ¹⁶ Tsheneke á tshe kœsœ bala 6a lœ kindi, tshe kpa fatœ ye ndœ kœgu 6a lakpi ndœ kœza lœba nœ ye nene! ¹⁷ Egerœ oyo mbœrœ ayashe á ndje lœ bala dœ nguzu œdœ endjeneke á ndje sœ kœko œngœ ga lœ ama agbolo dœ

ɔlɔnɔe asɔemɔe. ¹⁸ 'E ki fɔe Ndjaba adɔeke ɔe mboembɔerɔetɔe endje dɔe olo kpengba izi* nene. ¹⁹ Mbɔerɔe dɔe lɔkɔnɔe asɔemɔe, azu ɔe wu bala ɔerɔe kanga ɔeneke á endje wuwu anganɔe bale nene kɔetɔtɔe ali kɔembɔerɔe tshapashɔ, dɔe lɔkɔ á Ndjaba mbɔerɔe tshalafɔ dɔe pe tshaati ɔerrr ga tɔe kpesheke nɔe asɔeke, yé mara neke kpa mbɔerɔetɔe endje nene. ²⁰ Ɖdɔe Gbozu kɔegbe má lima tɔe kɔegi átá olonɔe nene, uzu bale ɔe sɔepe má dɔe soro nene, kashe mbɔerɔe endjeneke á tshe ke endje dá tshe gi átá olonɔe ga utshunɔe.

²¹ «A kɔesɔe adɔeke uzu pa fɔe 'e adɔeke: “E wu, Masiya dɔeke! 'E wu, tshe sɔe ɔa e!” 'E yiyindɔe nɔe fɔe she nene. ²² Gbambanɔe nene, azu á ndje pa adɔeke ɔene kɔedɔe Masiya dɔe pe aayi kɔegbara o'o nɔe wala ɔe wuta bala ndjoro. Endje mbɔerɔe afá dɔe pe ambará ɔerɔe ndjoro tɔe kɔegbɔ awa kɔebili dɔe endjeneke á Ndjaba ke endje. ²³ Kashe 'e, ala 'e gbɔ kane! Mɔe pandɔe nɔe kɔ fɔe 'e utshunɔe ye.»

Kɔena Gbolo nɔe uzu
(Wu ɔa tɔe Mat 24.29-31; Luk 21.25-28)

²⁴ «Manda olo kɔewu ɔerɔe kanganɔe asɔemɔe, osho ɔe bu yé ɔlɔ ɔe tɔ nene, ²⁵ angerepe ɔe yo ga ati ɔedɔe ɔerɔe nɔe gbɔgbɔ kɔ ɔa lafo ɔe turutɔe ye. ²⁶ Yeka á 'e wu Gbolo nɔe uzu kɔena lɔe ondoro dɔe gbɔgbɔ djigi ɔedɔe lɔe mokɔ. ²⁷ Tshe vwa bala aandjelu nɔe ye tɔe osho kɔ pa ɔshɔ dɔe tshalafɔ ndɔe kɔengbɔɔa bala endjeneke á Ndjaba ke endje.»

Ɖyɔ fige yisɔe ɔerɔe
(Wu ɔa tɔe Mat 24.32-36; Luk 21.29-33)

²⁸ «'E gbɔ ɔerɔe lɔe kɔeyisɔe ɔerɔe á ɔyɔ fige ɔe yisɔe nɔe kane. Ɖlɔnɔe á 'e kɔewu kako ɔyɔ fige á sɔe kɔeyo tɔe ganɔanɔe kɔ, á tafonɔe kɔewuta, 'e wusɔe nɔe adɔeke olo kɔelu ngwarɔe ndo ye. ²⁹ Ɖ sɔe ndje atamɔe fɔe 'e, ɔlɔ á 'e kɔewu ndje ɔerɔe ata kɔembɔerɔetɔe endje, 'e wusɔe nɔe adɔeke Gbolo nɔe

uzu ndoo ye, tshe sɔe lɔe manda 'e. ³⁰ Mɔe sɔe kɔepa adjapu fɔe 'e, azu nɔe tshakpesheke, endje ro kɔ nene á ɔerɔenɔe ɔe mbɔerɔetɔe endje. ³¹ Tshalafɔ dɔe tshapa ɔshɔ ɔe ro, yé o'o ama mɔe ɔe ro nene.»

'E lolo nene
(Wu ɔa tɔe Mat 24.42; Mat 25.13-15; Luk 12.36-38; 19.12-13)

³² Kashe ɔlɔnɔe, uzu bale ɔe wusɔe nɔe nene, ɔedɔe andjelu ɔa lafo, ɔedɔe Gbolo nɔe uzu, endje wuwusɔe nɔe nene, kolɔe Aba bale dá wusɔe nɔe. ³³ «Ala 'e gbɔ, yé 'e lolo nene mbɔerɔe 'e wuwusɔe olonɔe nene. ³⁴ Ɖ sɔe ɔata anga uzu na ana, á katɔe manda gbagba nɔe ye ti fɔe aayi kɔegbɔndɔe nɔe. Á pa fɔe endje adɔeke endje ko ala endje tɔenɔe. ³⁵ 'E ko ala 'e tɔenɔe mbɔerɔe 'e wuwusɔe ɔlɔ kɔegu ayengɔ anda nene, dɔe akidala, dɔe abutshɔ, lɔe iki kɔngato too dɔe tshamazi, ³⁶ mbɔerɔe tshe wuwuta ngbangi ɔe gbɔ 'e yé 'e sɔe tɔe olo nene. ³⁷ O'o á mɔe pa fɔe 'e, mɔe sɔe kɔepa fɔe azu kɔ: 'e lolo nene.»

14

Kɔevwarandɔe o'o tɔe kɔeza Yisu
(Wu ɔa tɔe Mat 26.1-5; Luk 22.1-2; Yow 11.47,49,53)

¹ Ɖ sepe lima olo bisha tɔe angbo nɔe Pake ɔedɔe pe ndje ɔenɔe mapa neke á susuku nene yeka agbozu tshapa anganga Ndjaba ɔedɔe ndje aayi kɔeyisɔe awa akwa para lima awa adɔeke ɔene za Yisu ndɔe kɔewo she. ² Endje pa ugurutɔe endje adɔeke: «A zaza she lɔe lɔndɔ angbonɔe nene mbɔerɔe azu ɔe vwaratɔe endje ye.»

Anga yashe bale su ungu yombo ga lɔe kumu Yisu
(Wu ɔa tɔe Mat 26.6-13; Luk 7.36-38; Yow 12.1-8)

³ Yisu sɔe lima lɔe Betani ɔa sɔenda nɔe ayi boroma Shimu kɔezi ɔerɔe, anga yashe bale na dɔe ungu yombo nɔe ye lɔe anga á endje mbɔerɔe dɔe badja albatre. Yombonɔe asɔemɔe dɔe adja narde á amance gbɔ dɔe panɔe. Tshe kavwa ama anganɔe

* **13.18** 13.18 Olo kpengba izi ɔa ndɔe Ayuda, kɔedɔe olo á yavuru ɔe ni waa lɔenɔe

á su yombonœ ga lœ kumu Yisu. ⁴ Anga azunœ á ndje lœ lima tœ œsœncœ oma dœ ókó á pa lœ ugu-rutœ endje adœke: «Mbœrœ gadœ á tshe ndi ungu yombo nœ ye atamœ a? ⁵ Endje za má yombonœ asœmœ, œ za yœ œrœ œ gbœ denari kœropa kama votœ á kœkurutshelœ nœ tœ ayi oyo!» Tshelœ endje œrœ gbœ ga tœ yashœncœ asœmœ.

⁶ Yé Yisu pa adœke: «'E katœ ye yé, mbœrœ gadœ á 'e suku dœ she a? Tshe mbœrœ œtshœrœ ga tœ mœ. ⁷ Ayi oyo, 'e lœ dœ endje œlœ dœ œlœ yé œlœncœ á lœsu 'e kœyindœ nœ, 'e mbœrœ œtshœrœ fœ endje zœ. Kashe œmœ, a lœlœpe dœ 'e waa nene. ⁸ Œrœ á sœ má adœke tshe mbœrœ dá tshe mbœrœ asœmœ: Tshe sú ungu yombo ga tœ mœ utshu nœ kœshi mœ. ⁹ Mœ sœ kœpa dœ okporo o'o fœ 'e adœke, osho kœ á endje pandœ Œtshœ O'o, endje gbe dœ œrœ á yashe sœke mbœrœ asœ.»

Yudasi za Yisu yœ œrœ

(Wu 6a tœ Mat 26.14-16; Luk 22.3-6)

¹⁰ Yudasi Isikariote, anga bale lœ ayambarœ nœ Yisu ndjokpa dœ bisha, na ga ndœ agbozu tshapa anganga Ndjaba kœza Yisu yœ œrœ. ¹¹ Kœdji o'onœ ataa, endje sœ dœ yanga œ di mbulu kœko ngendja fœ she. Yudasi te lima tœ kœmiroœtshelœ ye ndœ olo ga dœ dá œne kœza she fœ endje.

Ayambarœ nœ Yisu guma rœgo angbo Pake

(Wu 6a tœ Mat 26.17-19; Luk 22.7-13)

¹² Dœ olo angbo nœ mapa á susuku nene, á endje wo lima aya apata pa angbo Pakencœ. Yeka ayambarœ nœ Yisu yu she adœke: «Bœ yindœ nœ adœke a na bœta á kœguma kœziœrœ Pakencœ fœ bœ a?» ¹³ A tshe vwa anga ayambarœ nœ ye bisha adœke: «'E na bœ lœ egerœ ongbo, 'e gbœtœ 'e dœ anga yakoshe á tshe za lœsú ungu ga lœ kumu ye. 'E te mangba ye ¹⁴ yé osho á tshe li ga tœncœ, 'e pa fœ ayengœncœ adœke: “Ayi

kœyisœrœ yu adœke: Osho á mœ zi Pakencœ dœ ayambarœ nœ mœ sœ kœœta a?” ¹⁵ Tshe yisœ anga gbœshœ œeneke á sœ tœ egerœncœ bœ lafo dœ œrœ neke á li lœncœ kœkœ, yeka á 'e kœguma kœziœrœncœ bœ zœ fœ azœ.» ¹⁶ Ayambarœ ro bœ lœ ongbo, œ gbœ œeneke kœ á tshe pa má tœncœ fœ endje asœmœ, yé á endje guma kœziœrœ Pakencœ kœœtœmœ.

Anga yambarœ nœ Yisu œ ka she (Wu 6a tœ Mat 26.20-25; Luk 22.14; Yow 13.21-30)

¹⁷ Dœ akidala, tshe yikumu ye dœ ayambarœ nœ ye ndjokpa dœ bisha. ¹⁸ Œlœ á endje sœ pa kœziœrœ, Yisu pa fœ endje adœke: «Mœ sœ kœpa dœ okporo o'o fœ 'e adœke, anga uzu bale ugurutœ 'e á tshe sœ kœzi œrœ dœ mœ kœœtœ œsœncœ œ ka mœ.» ¹⁹ Kœdji o'o ataa, œ za oyo tœ lœsu endje, yé endje tetœ kœyœ she uzu dœ uzu adœke: «œdœ mœ a?» ²⁰ Tshe gi fœ endje adœke: «œdœ anga yanga 'e ugurutœ 'e ndjokpa dœ bisha, á 'a sœ kœngbœ kane a lœ gbarœ kœziœrœ dœ she bale asœmœ. ²¹ Gbambœncœ nene, Gbolo nœ uzu œ tshu bœta á endje sú lima ala buku nœ Ndjaba tœ upu nœ ye. Kashe oyo nœ uzu á tshe ka Gbolo nœ uzu fœ angbi azu! œ sœ má dœ œtshœncœ mbœrœ uzunœ adœke adja endje zuzu she nene.»

Undu œdœ indji Yisu

(Wu 6a tœ Mat 26.26-29; Luk 22.15-20; 1Ko 11.23-26)

²² Œlœ á ndje sœtœ kœzi œrœ, Yisu za mapa œ donga Ndjaba, œ kavwa tshelœncœ, œ ko fœ ayambarœ nœ ye, yé œ pa adœke: «'E ko, asœ kœœdœ undu mœ.» ²³ Manda nœ, tshe za ndje yashi, yé manda kœœdonga Ndjaba, tshe za fœ endje, á endje kœ ndjo. ²⁴ Yé á tshe mindœ nœ fœ endje adœke: «Asœ kœœdœ indji mœ, indji á guma ayo ugurutœ Ndjaba dœ azu, á tu mbœrœ azu kœ. ²⁵ Mœ sœ kœpa dœ adjapu fœ 'e adœke, mœ kœpa ndjo vinu nene œrrr lœkœncœ á mœ ndjo bala tafœncœ bœ lœ Ogo gbozu nœ Ndjaba.» ²⁶ Manda kœœdonga Ndjaba dœ

itshi, endje wuta ndœ kœɔ ga pa kaga
ɔyɔ Olive.

*Yisu gbara fœ Petro adœke tshe 'ea
œne*
(*Wu 6a tœ Mat 26.30-35; Luk 22.33-
34; Yow 13.37-38*)

²⁷ Yisu pa fœ endje adœke: «'E kɔ
'e katœ mœ ti ye, mbœrœ endje sũ
ala Buku nœ Ndjaba adœke: “Mœ
wo bala ayi kœgbœndœ apata yé ap-
atanœ œ ndjɔtshelœtœ endje kpa ye.”

²⁸ Kashe manda kœshe mœ lœ kuzu,
mœ na bala utshu 'e ga lœ Galilayi.»

²⁹ Petro pa fœ she adœke: «Ataa azu kɔ
kœkatœ zœ ti, mœ katœ zœ ti nene.»

³⁰ Á Yisu gi fœ she adœke: «Mœ pa fœ
6œ dœ adjapu adœke, dœ abutshœnœ
asœke, utshu nœ bisha iki kœngato,
6œ pa adœke 6œ wuwusœ mœ nene
awa votɔ.» ³¹ A Petro kpa pa fœ
she adœke: «œ kœli adœke a tshu
dœ 6œ, mœ pa bale nene adœke mœ
wuwusœ zœ nene.» Yé udu ayam-
barœnœ pa ndje awa bale.

Yisu 6a lœ Getesemane
(*Wu 6a tœ Mat 26.36-46; Luk 22.40-
46*)

³² Manda nœ, Yisu dœ ayambarœ
nœ ye wuta 6a lœ anga osho bale á
i'irinœ kœdœ Getesemane á tshe pa
fœ endje adœke: «'E lœ ga ati kpœke
mœ na kœki fœ Ndjaba kane.» ³³ Tshe
za Petro, Jake œdœ Yowane po tœ
ye. œ tetœ kœza oyo fœ she yé awa
li she gœrɔ. ³⁴ Á tshe pa fœ endje
adœke: «Lœsu mœ sœ tshé tshé dœ oyo
adœke mœ tshu ye. 'E lœpe kpœke
kashe 'e lolo nene.» ³⁵ Tshe gitœ ye
tœ endje teasho ga utshunœ, œ gote
ga lœ ɔshɔ, œ ki fœ Ndjaba adœke awa
œrœnœ á yindœ kœmbœrœtœ endje,
gitœ endje tœ œne. ³⁶ Tshe pa adœke:
«Aba mœ, 6œ li kœmbœrœ œrœ kɔ,
gi yashi kangancœ asœke utshu mœ.
Mbœmbœrœ œneke á mœ yindœ nœ
nene kashe mbœrœ œneke á li dœ
gbetshelœ nœ zœ.»

³⁷ Tshe fatœ ye, œ gu ga ndœ endje,
œ gbɔ endje lœ olo. Tshe e Petro œ
yu she adœke: «Shimu, 6œ lo lo a! Bœ
sœsœ dœ gbɔgbɔ tœ kœsœ uburu tœ
ala zœ manda ada ɔlɔ bale nene a?

³⁸ 'E lolo nene, yé œ ki fœ Ndjaba
adœke Satana fafara 'e nene. Ishiri
uzu gbe dœ kœmbœrœ ɔtshœrœ yeka
á undu ye gugu dœ gbɔgbɔ nene.»

³⁹ Manda nœ, tshe kpa kwatœ ye
tœ bishancœ kœki fœ Ndjaba kolœ dœ
o'onœ á tshe pa má utshunœ ascœmœ.

⁴⁰ Tshe kpa gu ga ndœ ayambarœnœ,
œ gbɔ endje kolœ lœ olo, ndara olonœ
na lima pa endje, awa endje gi lima
o'o fœ she gugu nene. ⁴¹ Tshe kwa
tœ votœnœ, œ pa fœ endje adœke: «'E
sœpe kœlo tœncœ œdœ pe kœyatœ 'e
a? ɔlœnœ to ye! 'E wu kane, endje na
kœza Gbolo nœ uzu gatshakane ayi
kœmbœrœ ekperœ. ⁴² E áalafœ, a na!
Ayi kumu mœ má na ye!»

Kœza Yisu
(*Wu 6a tœ Mat 26.47-56; Luk 22.47-
53; Yow 18.2-11*)

⁴³ Lœndɔ á Yisu sœpe kœpa o'o
kolœncœ atake, Yudasi, anga ayam-
barœ lœ andjokpa dœ bisha yi kumu
ye. Tshe na awa bale dœ azu ndjoro
dœ ingiri yakamba œdœ pe ndindi
ɔyɔ tshakane endje. Agbozu tshapa
anganga Ndjaba, aayi kœyisœ awa
akwa œdœ agbɔ Ayuda dá vwa lima
endje. ⁴⁴ Yudasi á tshe za Yisu yɔ œrœ
pa lima tshelœ o'o dœ endje adœke:
«Uzu á mœ kœuru tshelœ utu ye, œshe
dœmœ. 'E za she, yé ala 'e gbɔ yeka
á 'e kœgu dœ she.» ⁴⁵ Trale Yudasi
wuta, œ na ndo dœ she á pa fœ she
adœke: «Ayi kœyisœrœ!» Ngbewo á
uru tshelœ utu ye. ⁴⁶ Azunœ tepa
Yisu, á za she. ⁴⁷ Yeka anga yanga
endje á tshe sœ lima kpœtœmœ gbota
ingiri yakamba nœ ye á de anga ayi
akwa nœ egerœ ngangã Ndjaba, á wa
utu ye ndja.

⁴⁸ Yisu pa fœ endje adœke: «'E
na dœ ingiri yakamba dœ pe ndje
ndindi ɔyɔ tshakane 'e ndœ mœ 6ata
œmœ kœdœ ayi angba a? ⁴⁹ ɔlɔ dœ
ɔlɔ, mœ sœ lima lœguru tœ 'e, mœ
yi ndje lima œsœ œrœ lœ Tepelo,
yé 'e zaza mœ lima nene. Kashe
œneke kɔ wuta mbœrœ adœke o'o ala
buku nœ Ndjaba kœmbœrœtœ ye.»

⁵⁰ Ayambarœnœ kɔ katœ ye ti, yé œ
kpa kp̄iri. ⁵¹ Anga gbolo yakoshe bale

na lima manda ye, tshe i lima akpa ayilœba ga tœ igi ye. Endje za she. ⁵² A tshe katœ akpa ayi lœbanœ ti, á djo dœ œro kpendro.

*Yisu 6a utshu aayi kœwa ngbanga
(Wu 6a tœ Mat 26.57-68; Luk 22.54-55,63-71; Yow 18.12-18)*

⁵³ Endje za Yisu gutœnœ 6a utshu egerœ nganganga Ndjaba. Agbœ ayudœndje dœ aayi kœyisœ awa akwanœ dœ pe agbozu nœ anganga Ndjabanœ kœ ngbœtœ endje gasœnœ. ⁵⁴ Petro sœ lima kœna manda Yisu yima yima lœ ingirinœ œrrr 6a uguru gbagba anda nœ egerœ nganganga Ndjaba, yé á sœ lima ga indiri owo awa bale dœ ayi akwa nœ gbozu nœ anganga Ndjaba. ⁵⁵ Agbozu tshapa anganga Ndjaba dœ agboro aayi kœwa ngbanga, sœ kœpara lima awa adœke œne gbœ anga uzu á tshe kœpa anga tshenea o'o goro œsœ Yisu, á œne kœgbœ awa kœwo she. Yé endje gbœgbœ œnœ endje lima uzu bale nene. ⁵⁶ Mbœrœ ili azunœ sœ lima kœko o'o ga pa ye, kashe ama endje sœsœ lima bale nene.

⁵⁷ Anga endje áalafo, œ za 6ishu ga pa ye adœke: ⁵⁸ «A dji lima she adœke: “œmœ, mœ ndi bala tshelœ anda Tepelonœ á azu mbœrœ dœ kane endje ye, yeka manda olo votœ á mœ kpa mœ anga tafonœ œneke á azu œ li kœmbœrœ dœ kane endje nene.”» ⁵⁹ Ata atamœ gbaa, o'o ama endje sœsœ lima ndje awa bale nene.

⁶⁰ Yé á egerœ nganganga Ndjaba áafo gbara lœ ugurutœ azu á endje ngbœtœ endje asœmœ, á yu Yisu adœke: «Bœ ìi ama zœ ndœ o'o œneke kœ á azu œ ko ga pa zœ asœke nene a?» ⁶¹ Yé Yisu sœ œrœ nœ ye ko ko ko, œ ìi ama ye bale nene. Egerœ nganganga Ndjabanœ kpa yu she adœke: «Bœ kœdœ Masiya, Gbolo nœ Ndjaba á azu œ donga she a?» ⁶² Yisu gi adœke: «œ, œmœ kœdœ she. Yé 'e wu bala Gbolo nœ uzu kœsœ ga ati ga pa kuni Ndjaba á tshe sœ dœ gbœgbœ kœ, yé 'e wu ndje bala she kœjerœ lœ ondro 6a lafo.»

⁶³ Kœdji ataa, egerœ nganganga Ndjaba oma dœ ókó, œ suru tshelœ lœba tœ ye, yé á pa adœke: «Ádá kpa kœdji atimu tœ azœ gugu nene! ⁶⁴ 'E dji she kœpa ngbindi o'o goro œsœ Ndjaba! 'E gbe má œnœ 'e dœ tœnœ kotoo?» Yé ngbœ endje wa ga tœ ye adœke: «Tshe li dœ kuzu!»

⁶⁵ Anga endje ugurunœ tetœ kœtu ngusha ga tœ ye, kœgwa ala ye dœ lœba, kœdu she, á lœ kœyu she adœke: «Pandœ uzunœ á tshe du 6œ!» Yé aayi akwanœ tshu ga paye á sœ kœda ala ye.

*Petro 'ea Yisu
(Wu 6a tœ Mat 26.69-75; Luk 22.56-62; Yow 18.17,25-27)*

⁶⁶ Bata á Petro sœpe lima 6a ati 6a lœ gbagba, anga yashe akwa nœ egerœ nganganga Ndjaba yi kumu ye. ⁶⁷ Tshe wu Petro 6a indiri owo, á tondœ ye œrrr, á yu she adœke: «œbœ ndje, 6œ kœdœ lima anga uzu nœ Yisu, uzu Nazarete.» ⁶⁸ Petro vusœ nœ á pa adœke: «Mœ wuwusœ ye nene yé mœ sœ ndje gene nœ o'onœ á 6œ sœ kœpa tœnœ.» Tshe áafo œ wuta œ ká 6a tœ manda gbagbanœ. ⁶⁹ Yashe sœmœ wu she œ tetœ kœmindœ nœ fœ azu á ndje lœ lima kpœtœmœ adœke: «Uzunœ á tshe sœ 6a e, kœdœ anga azunœ asœmœ.» ⁷⁰ Petro kpa vusœ nœ. Manda nœ teasho, azu á ndje lœ lima kpœtœmœ kpa yu Petro adœke: «Adjapu, 6œ kœdœ anga uzunœ mbœrœ 6œ kœdœ uzu tshelœ Galilayi.» ⁷¹ Petro tetœ kœdarama ye dœ pe kœwa igi ye adœke: «Mœ wuwusœ yakoshœnœ a 'e pa tœ ye asœmœ nene.» ⁷² Ngbewo, á kœngato kpa ki tœ bishanœ. Yé Petro gbe tshelœ ye ndœ o'onœ á Yisu pa lima fœ she adœke: «Utshunœ adœke kœngato ki awa bisha 6œ pa wa 6œ wuwusœ mœ nene awa votœ.» Tshe wuta dœ œgbœ ga ushu, yeka a ki.

15

*Yisu 6a utshu Pilato
(Wu 6a tœ Mat 27.1-2,11-26; Luk 23.1-5,13-25; Yow 18.28-19.16)*

¹ Dœ tshamazi tuu, agbozu tshapa anganga Ndjaba vwarandœ o'o dœ

agbɔ Ayuda, aayi kɔeyisɔe awa akwa ɔedɔe pe aayi kɔewa ngbanga para kɔkɔ. Endje i Yisu ga tɔence, ɔe na dɔe she fɔe Pilato. ² Pilato yu she adɔeke: «Ɛ6ɔe kɔedɔe gbozugo nɔe Ayuda a?» Yisu gi fɔe she adɔeke: «Ɛ6ɔe dɔ́ pa ataa.»

³ Agboro agbozu tshapa anganga Ndjaba pa wala ga pa ye tɔpanɔe kpuru. ⁴ Pilato kpa yu she: «Bɔe i ama zɔe nene a? Dji o'o á endje pa ga pa zɔe asɔeke.» ⁵ Kashe Yisu gigi o'o bale nene, yé uvuru Pilato kpa ye.

⁶ Lɔkɔ angbo Pake lɔe ngbugu bale dɔe bale kɔ, Pilato sɔe lima kɔekatɔe ayi kánga bale, tsheneke á endje kɔeyɔndɔe ye. ⁷ Yé tsheneke á endje e she Barabase sɔe lima lɔe kánga dɔe anga azu á endje nga koshe ɔerrr á wo uzu. ⁸ Azu ndjoro na ga ndɔe Pilato, ɔe tetɔe kɔeyu she adɔeke tshe kpa mbɔerɔe anga ɔerɔenɔe á tshe mbɔerɔe ɔalima fɔe ɔene asɔemɔe. ⁹ Pilato gi fɔe endje adɔeke: «'E yindɔe nɔe adɔeke mɔe za awa fɔe gbozu nɔe Ayuda dɔe tshe gu da ye a?» ¹⁰ Mbɔerɔe tshe wu lima sɔenɔe adɔeke agbozu tshapa anganga Ndjabanɔe mbɔerɔe úkú ga tɔe Yisu yeka á na dɔe she fɔe ɔene asɔemɔe. ¹¹ Agbozu tshapa anganga Ndjabanɔe bili azu ndjoro kɔeyu Pilato adɔeke endje za awa fɔe Barabase adɔeke tshe gu da ye. ¹² Pilato kpa yu endje adɔeke: «Mɔe mbɔerɔe gadɔe dɔe uzu á 'e e she adɔeke gbozugo nɔe Ayuda a?» ¹³ Endje ta rawa kɔkɔ adɔeke: «Wo she ɔa pa kurushi!» ¹⁴ Pilato gi fɔe endje adɔeke: «Ɛrɔe gadɔe dɔ́ tshe mbɔerɔe a?» Endje kpa ve rawa tɔe ɔgbɔnɔe adɔeke: «Wo she ɔa pa kurushi!» ¹⁵ Pilato vvara Barabase tɔe kɔeza yanga fɔe azu, ɔe za Yisu adɔeke endje ɔi she dɔe ndjapa, ɔe za she ga tshakane endje adɔeke endje wo she ɔa pa kurushi.

Aturugu mɔ Yisu

(Wu ɔa tɔe Mat 27.27-31; Yow 19.2-3)

¹⁶ Aturugu li dɔe Yisu ga lɔe gbagba anda nɔe gbozugonɔe, ɔe e tɔe endje para kɔkɔ. ¹⁷ Endje verɔe yɔgbɔdɔ odorɔ lɔeba ga tɔe ye, ɔe verɔe kpoto

ishi ga tɔe kumu ye. ¹⁸ Manda nɔe, endje tetɔe kɔemɔ she adɔeke: «Abala, gbozugo nɔe Ayuda!» ¹⁹ Endje sɔ kumu ye dɔe adja wara, ɔe tu ngusha ga tɔe ye, yé ɔe ká kɔegote dɔe pe kɔetra kumu endje ga ati ga tshatshu ye. ²⁰ Manda kɔemɔ she, endje sɔ lima odorɔ lɔebanɔe á endje verɔe ga tɔe ye yeka á kpa verɔe adja lɔeba nɔe ye ga tɔe ye, á to she wuta tɔenɔe ndɔe kɔewo she.

Kɔebi Yisu ga pa kurushi

(Wu ɔa tɔe Mat 27.33-44; Luk 23.36-43; Yow 19.16-24)

²¹ Anga uzu bale, i'iri ye kɔedɔe Shimu, uzu tshalakpi Sirene, aba kɔezu Alekezandre dɔe pe Rufusi, to lima ɔa lɔe kindi á sɔe kɔegu dɔe awanɔe asɔemɔe. Aturugu za she dɔe ɔgbɔ á pa adɔeke tshe za átá kurushinɔe tɔe Yisu. ²² Endje to Yisu natɔenɔe ɔa tɔe osho á i'irinɔe kɔedɔe Gologota, ádánɔe adɔeke: «Osho gbayashi kɔrɔ.» ²³ Endje sú vinu á ndje ngbɔɔa dɔe shundɔdɔ ɔyo, ɔe za fɔe Yisu adɔeke tshe ndjo kashe tshe vwaratɔe ye tɔe kɔendjo tɔenɔe. ²⁴ Endje kuru she ga pa kurushi, ɔe ta wuka pa lɔeba nɔe ye tɔe kɔewu adɔeke uzu dɔe uzu ɔe gbɔ ɔeneketa.

²⁵ Endje ɔi she ga pa kurushi lima dɔe ada ɔbɔ mindu dɔe vana. ²⁶ Endje su ádá kɔewo she lima ga pa tsheporo ɔyo adɔeke: «Gbozugo nɔe Ayuda.» ²⁷ Endje kpa kuru anga aayi angba bisha ga pa kurushi ga indiri tɔe ye, anga ga pa kuni, anga ga pa gele ye. [²⁸ Ataa, ɔe mbɔerɔetɔe endje dɔe mara á endje sú lima ala mbeti adɔeke: «Endje di lima she ga ugurutɔe aayi angba.»]

²⁹ Azu á ndje sɔe lima kɔevwanga tɔe awa tɔ kpɔetɔemɔe sɔe kɔegu she, kɔevwi kumu endje kɔepa pe adɔeke: «Ha, ɔe pa lima adɔeke ɔe ndi tshelɔe egerɔe zamiti anda Tepelo á kpa mɔ tshandɔenɔe manda olo votɔ, ³⁰ ɔe she tɔe zɔe dɔe tɔe zɔe ɔe jerɔe pa kurushinɔe ga ati nene a?» ³¹ Awa bale, agboro agbozu tshapa anganga Ndjabanɔe dɔe aayi kɔeyisɔe awa akwanɔe mɔ tɔe endje ugurutɔe endje á

pa adœke: «Tshe she lima anga azu, tshe sheshe tœ ye dœ tœ ye nene a! ³² Masiya, Gbozu nœ Israyele, tshe jerœ pa kurushinœ yeka á a kœwu á kœyindœ nœ.» Ayi angba á endje kuru ndje endje lima dœ she ga pa kurushi fa ndje tœ endje kpœtœtœ kœgu she.

Kuzu Yisu
(*Wu 6a tœ Mat 27.45-56; Luk 23.44-49; Yow 19.28-30*)

³³ Dœ kakpi ɔɔ, osho wu kporokoto pa ɔshɔ djigi œrrr ga tœ ada ɔɔ votɔ manda kakpi ɔɔ. ³⁴ Kœwuta ga tœ ada ɔɔ nœ asœmœ, Yisu tá ɔgbɔ rawa adœke: «Eloyi, Eloyii, lema sabakatani?» Œ yindœ kœpa adœke: «Ndjaba nœ mœ, Ndjaba nœ mœ, mbœrœ gadœ á 6œ katœ mœ ti a?»

³⁵ Anga azu á endje lœ lima kpœtœmœ pa adœke: «'E dji kane, tshe sœ tœ kœ'e Eliya!» ³⁶ Anga uzu kpa œ nduru ndɔhɔrɔ gala ikpi vinu á vwele ga tœ kumu wara yeka á yi ga tœ ama ye adœke tshe ndjo dœ kœpa pa adœke: «'E kaka a wu Eliyanœ á tshe na tœ kœza she ga ati pa kurushinœ.» ³⁷ Kashe Yisu ta ɔgbɔ rawa trale dœ kœtshu she.

³⁸ Yé egerœ lœba á endje du 6a sœnda Tepelo suru tshelœtœ ye bisha kœto 6a lafo kpa ga ati. ³⁹ Gbozu tshapa aturugu á tshe sœ lima 6a utshu ye wu mara kuzu á Yisu tshu, á pa adœke: «Adja uzu asœ kœdœ Gbolo nœ Ndjaba.»

⁴⁰ Anga ayashe ka lima zara á lœ kœtondœ osho, ugurutœ endje Mareya uzu Magadala, dœ Mareya ayi aya Jake œdœ Joze, dœ pe Salome. ⁴¹ Endje sœ lima kœna manda ye tœ kœmbœrœ akwa fœ she lœkɔ á tshe sœ lima 6a lœ Galilayi. Anga azu ndjoro á endje ɔ lima dœ she ga lœ Yerusalemœ lœ ndje lima kpœtœmœ.

Kœshi Yisu
(*Wu 6a tœ Mat 27.57-61; Luk 23.50-56; Yow 19.38-42*)

⁴²⁻⁴³ Dœ adila, 6ata tœnœ kœdœ lœkɔ sabata, Yozefu uzu tshelœ Arimateyo na ga ndœ Pilato. Tshe kœdœ lima ndje anga uzu ugurutœ agboro

ayi kœwa ngbanganœ, á tshe sœ ndje lima dœ gbetshelœ nœ Ogo gbozu nœ Ndjaba. Tshe ru tœ lœsu ye á na kœyu she á kœza oko Yisu á kœshi. ⁴⁴ Œ za awa fœ Pilato kœdji adœke Yisu tshu. Tshe e gbozu tshapa aturugunœ á yu she adœke Yisu tshu ata œndœ nœ di ye a? ⁴⁵ Manda kœdji gbozu tshapa aturugunœ, tshe za awa fœ Yozefu kœza oko Yisu. ⁴⁶ Yozefu yɔ lœba kuzu, œ i she tœ kurushi, œ vwele she dœ lœba akuzunœ, á za she ga lœ udu tshelœ badja bale á tshe yɔ. Yé á vwiri egerœ tame ga pa ogoro kudunœ. ⁴⁷ Mareya uzu Magadala dœ Mareya ayi Joze ká lima kœwu osho á endje za oko Yisu ga tœnœ.

16

Yisu she lœ akuzu
(*Wu 6a tœ Mat 28.1-8; Luk 24.1-12; Yow 20.1-10*)

¹ Olo sabata ro ye, Mareya uzu Magadala dœ Mareya ayi Yakobo dœ Salome yɔ yombo kœna kœdja dœ oko Yisu. ² Pe dœ amazi tuu dœ ɔɔ yenga, á sœ adœke ɔɔ mbœrœ œsœ kœwuta tœnœ á endje ro ga pa udu. ³ Endje sœ lima kœpulœma endje natœnœ adœke: «Œde dá vwiri tame tœ manda udunœ fœ azœ a?» ⁴ Kœmesho ataa, endje wu adœke endje vwiri 6amama egerœ tamenœ pa udu ga indiri nœ. ⁵ Kœli ga lœ udu, endje wu anga gbolo yakoshe, tshe sœ ga pa kuni endje á verœ yɔgbɔdɔ lœba tœ imbinœ, awa za endje.

⁶ Kashe tshe pa fœ endje adœke: «Awa zaza 'e nene. 'E sœ kœpara Yisu uzu Nazarete á endje kuru kpœke she ga pa kurushi. Tshe shé ye, tshe sœsœpe kpœke nene. 'E wu uwu os-honœ á endje shi she tœnœ. ⁷ Yé 'e gu œ pandœ nœ fœ ayambarœ nœ ye œdœ pe Petro adœke: “Tshe ro utshu 'e ga lœ Galilayi da ye, 'e wu she 6a zœ 6ata á tshe pa lima fœ 'e.”»

⁸ Endje wuta katsha lœ udunœ, œ za ɔrɔ kpagu tœnœ yé uvuru endje yu. Endje papa o'o fœ uzu bale nene mbœrœ awa li lima tœ endje ye.

Yisu matœ ye manda kuzu ye
(*Wu 6a tœ Mat 28.9-10; Yow 20.11-18*)

⁹ Yisu she dœ amazi nœ ali olo lœ pɔsɔ, œ matœ ye utshu nœ fœ Mareya uzu Magadala á tshe gɔrɔ lima ekpe ishiri mindu dœ bisha (7) pa ye. ¹⁰ Tshe gu œ pandœ nœ fœ azu á tshe sœ lima sœnda bale dœ iki œdœ ngola lœ ala endje dœ she. ¹¹ Kashe, kœdji adœke Yisu sœ dœ soro yé œne wu she dœ ala œne tako, endje yiyi lima ndœ nœ ga tœ ye nene.

¹² Mangba nœ, tshe matœ ye fœ anga anga endje bisha lœguru tœ endje á ndje sœ lima kœero ga lœ anga ogonœ. ¹³ Anga endje ascœmœ gu œ kpa pandœ nœ fœ endje. Ata gbaa, endje yiyi lima ndœ nœ nene.

Yisu matœ ye fœ ayambarœ nœ ye ndjokpa dœ bale

(*Wu 6a tœ Mat 28.16-20; Luk 24.36-40; Yow 20.19-23; Akw 1.6-8*)

¹⁴ Manda nœ kɔ, Yisu kpa matœ ye fœ ayambarœ nœ ye ndjokpa dœ bale, ɔlɔ á endje sœ lima awa bale pa ndaba tœ kœzi œrœ. Yé tshe bala endje mbœrœ upu sharapu œdœ pe ɔgbɔ lɔsu nœ endje, mbœrœ adœke endje yiyi lima ndœ kœyindœ o'o ama azu á endje pa lima adœke œne wu she dœ soro nene. ¹⁵ Tshe za o'o fœ endje adœke: «'E na djelœ ogo kɔ, œ pandœ ɔtshɔ O'o fœ azu kɔ. ¹⁶ Uzu á tshe kœyindœ nœ, yé á kœgbɔ batisimu, tshe gbɔ soro. Kashe uzu tsheneke á tshe kœyiyindœ nœ nene, Ndjaba œ wa bala ɔgbɔ ngbanga ga tœ ye. ¹⁷ Azu neke á endje kœyindœ nœ, endje mbœrœ mara œrœ nœ asœke: Endje gɔrɔ ekpe ishiri dœ i'iri mœ, endje pa tafo o'o ama ogo, ¹⁸ á kœsœ adœke endje tepa ayakoro too adœke endje ndjo ekpe ɔyɔ, œrœ bale œ mbœrœ tœ endje nene. Endje to kane endje ga pa ayi kɔbɔ, yé endje she.»

Yisu ɔ ga lafo
(*Wu 6a tœ Luk 24.50-53; Akw 1.9-11*)

¹⁹ Manda kœza o'o fœ endje, Gbozu Yisu ɔ ga lafo, yé á sœ ga ati ga pa kuni

Ndjaba. ²⁰ Ayambarœnœ na lima kœpandœ o'onœ tœ osho kɔ. Gbozu Yisu mbœrœ lima akwa dœ endje awa bale. Tshe yi lima œsœ mara œrœ kɔ á li adœke endje kœembœrœ yeka á kœema adœke o'onœ á endje pa kœedœ okporo o'o.

Ɔtshɔ O'o nɔe Yisu Kristu á Lukasi sú Tshatshu o'o

Asɔeke kɔedɔe Ɔtshɔ O'o nɔe Yisu Kristu á Lukasi sú. Tshe sú lima fɔe Teofile á tshe kɔewusɔe nɔe adɔeke o'o kɔ á ɔene pa tɔe upu nɔe Yisu asɔemɔe kɔedɔe adja o'o. Lukasi kɔedɔe lima monganga, tshe dɔédɔé lima anga yambarɔe nɔe Yisu nene. Kashe tshe na lima tɔe awa ana nɔe Ɔtshɔ O'o dɔe Polo wa ye. Tshe yisɔe nɔe adɔeke Yisu kɔedɔe ayi kɔeshe azu Israyele á Ndjaba pa lima tɔe upu nɔe ye adɔeke ɔene vwa she fɔe endje.

Ataa Lukasi dɔédɔé lima Yuda nene, tshe sú o'o tɔe mara nɔe Ayuda yekane á kɔeza awa fɔe endje á endje dɔédɔé Ayuda nene kɔewusɔe Yisu dɔe ɔtshɔnɔe. Ba la Bukunɔe asɔeke, tshe pandɔe o'o tɔe upu nɔe kɔezu Yisu, ɔerɔe á tshe mbɔerɔe pa ɔshɔ, kɔeyisɔerɔe nɔe ye, kuzu ye ɔedɔe pe kɔeshe nɔe ye lɔe akuzu.

Mbetinɔe kurutshelɔetɔe ye atake:

- Ádá kɔesu mbeti nɔe Lukasi (1.1-4)
- Mara á endje zu dɔe Yowane ayi kɔeza batisimu ɔedɔe Yisu (1.5-2.52)
- Kɔemindɔe o'o nɔe Yowane ayi kɔeza batisimu (3.1-20)
- Kɔegbɔ batisimu nɔe Yisu ɔedɔe mara á Satana para awa tɔe kɔewu lɔsu ye (3.21-4.13)
- Yisu gu kɔesɔe ɔa lɔe Galilayi (4.14-19.27)
- Lɔe udu olo Yisu pa ɔshɔ (19.28-23.56)
- Yisu she lɔe akuzu (24.1-12)
- Yisu matɔe ye fɔe ayambarɔe utshu kɔe she ga lafo (24.13-53)

Lukasi sɔe kɔema buku nɔe ye

¹ Gbozu Teofile, azu ndjoro tetɔe kɔesu mbeti tɔe ɔerɔe á mbɔerɔe lima tɔe endje ugrutɔe azɔe. ² Endje pandɔe ɔerɔenɔe ɔata á endje dji lɔe ama endjeneke á endje dɔe atimu, á endje wu dɔe ala endje lima pe tɔe alinɔe, yé á wuta aayi kɔeyisɔe o'o ama Ndjaba. ³ Mbɔerɔe tɔenɔe ataa, ɔemɔe

ndje, mɔe yu osho dɔe ɔtshɔnɔe tɔe ɔeneke kɔ á mbɔerɔe lima tɔe endje kɔeto ɔa tɔe adanɔe. Yé gbozu Teofile, mɔe wu dɔe ɔtshɔnɔe adɔeke mɔe su ɔerɔenɔe ngbi fɔe ɔe liaka mara á mbɔerɔe lima tɔe endje bale dɔe bale dɔe awanɔe. ⁴ Mɔe sɔe kɔembɔerɔe ataa, mbɔerɔe á ɔe kɔewusɔe nɔe adɔeke ɔeneke kɔ á endje yi lima sɔe nɔe fɔe ɔe kɔedɔe adja o'o.

Andjelu pandɔe upu kɔezu Yowane, ayi kɔeza batisimu

⁵ Lɔkɔ á Erode dɔe lima gbozugo Yuda, anga nganga Ndjaba bale á i'iri ye kɔedɔe Zakariya sɔe lima zɔe. Tshe sɔe lɔe uwu anganga Ndjaba nɔe Abiya. Awonɔe kɔedɔe lima anga uzu bale lɔe aata Aro, i'iri ye kɔedɔe Elisabete. ⁶ Endje bibisha kɔedɔe lima azu á endje sɔe ndjii ɔa utshu Ndjaba, yé endje sɔe lima kɔembɔerɔetɔe endje lindɔe awa akwa ɔedɔe lindɔe awa o'o nɔe Gbozu dɔe ɔtshɔnɔe. ⁷ Kashe endje gugu lima dɔe gbolo nene, mbɔerɔe Elisabete kɔedɔe lima yashe mara. Ga pa nɔe dɔemɔe, ungu endje bibisha ro lima sɔe nɔe ye.

⁸ Dɔe anga ɔbɔ bale, Zakariya na kɔembɔerɔe akwa nɔe anganga Ndjaba mbɔerɔe tɔenɔe kɔedɔe lima lɔkɔ nɔe uwu anganga Ndjaba á tshe sɔe lɔe nɔe. ⁹ Lindɔe mara nɔe kɔembɔerɔe akwa nɔe anganga Ndjaba, endje yu lima kadangba yeka á ke she adɔeke tshe li ga lɔe ɔeyerɔe osho nɔe Gbozu ndɔe kɔesho yombo ɔa zɔe. ¹⁰ Lɔkɔ nɔe kɔesho yombonɔe, azu ndjoro sɔe lima ɔa shu ndɔe kɔeza avwala.

¹¹ Tshokombe, anga andjelu nɔe Gbozu wuta ga tɔe ye, ɔe ka ga tɔe kuni ndaba á endje sho yombo panɔe. ¹² Lɔkɔ á Zakariya wu she, uvuru ye i gara yé awa litɔe ye kpakpakpa. ¹³ Kashe andjelu pa fɔe she adɔeke: «Zakariya, sɔesɔe dɔe awa nene mbɔerɔe Ndjaba dji avwala nɔe zɔe ye. Awo zɔe dɔe Elisabete ɔe zu bala gbolo yakoshe fɔe ɔe, ɔe ta i'iri ye adɔeke Yowane. ¹⁴ Upu nɔe ye ɔe za egerɔe yanga fɔe ɔe, yé azu ndjoro ɔe sɔe dɔe yanga tɔe kɔezu she. ¹⁵ Gbambanɔe nene, tshe dɔe bala egerɔe uzu tɔe ala

Gbozu. Tshe ndjo bala vinu œdœ anga ipi á mbœrœ osho nene, yé Ɔtsho Ishiri œ su bala she pe 6a lœ ayinœ. ¹⁶ Tshe mbœrœ bala adœke azu Israyele ndjoro fatœ endje gu tœnœ ga ndœ Gbozu, Ndjaba nœ endje. ¹⁷ Tshe na 6ata ayi avwa nœ Ndjaba dœ ishiri œdœ gbœgbœ nœ Eliya, mbœrœ kœgi ayo ga ugurutœ agbolo dœ aaba endje œdœ pe kœyisœ œrœ fœ azu gbœkumu adœke endje sœ dœ kœwusœtœ nœ azu á endje sœ ndjii, mbœrœ kœguma azu á endje li fœ Gbozu.»

¹⁸ Zakariya yu andjelu adœke: «Mœ wusœ nœ kotoo? Mbœrœ œmœ kœdœ yagbozu yé awo mœ fa yawaza ye.» ¹⁹ Andjelu gi fœ she adœke: «œmœ kœdœ andjelu Gabriyele, mœ sœ kœka 6a utshu Ndjaba mbœrœ kœmbœrœ akwa nœ ye. œshe dá vwa mœ mbœrœ adœke mœ pa fœ 6œ dœ œ mindœ Ɔtsho O'onœ asœ fœ 6œ ndje. ²⁰ Kashe 6ata á 6œ yiyindœ nœ adœke o'o ama mœ sœ kœmbœrœtœ endje dali dœ olo á mœ gbe dœ tœnœ nene asœmœ, 6œ fa tœndu yé 6œ kpa pa o'o nene œrrr ga tœ olo adœke œneke kœ á mœ pandœ nœ fœ 6œ, mbœrœtœ endje.»

²¹ Dœ lœkœnœ asœmœ, azu sœ lima kœkate Zakariya, yé œ sœ kœyutœ endje tœ ádá á œndœ ye sœ lima kœdi tœnœ 6a lœ œyerœ oshonœ 6a zœ. ²² Kashe lœkœ á tshe wuta lima, tshe lili lima kœpa o'o ga tœ azu á endje ngbœtœ endje asœmœ nene. Azunœ wusœ nœ lima adœke tshe wu œrœ lœ ulu 6a tœ œyerœ oshonœ 6a zœ. Tshe sœ lima kœma œrœ fœ endje kolœ lœ tœndunœ.

²³ Lœkœ á akwa nœ Zakariya 6a lœ Tepelo ka lima ndœ olonœ asœmœ, tshe gu ga ndœ ye. ²⁴ Manda nœ teasho atake, awonœ dœ Elisabete gbœ nguzu, yé œ zatœ ye yiwa tœnœ manda yapu mindu. Tshe sœ lima kœpa adœke: ²⁵ «'E wu egerœ œrœ á Gbozu mbœrœ fœ mœ asœ! Ngœngœ asœke, tshe fa ala ye ndœ mœ á yindœ kœgi mœ lœ œneke á sœ lima kœza tshula fœ mœ tœ ala azu.»

Andjelu pandœ upu kœzu Yisu

²⁶ Manda yapu mindu dœ bale, Ndjaba vwa andjelu Gabriyele 6a lœ anga ongbo Galilayi bale á i'iri kœdœ Nazarete. ²⁷ Tshe vwa she 6a ndœ anga yawuru bale á tshe yindœ kœtotœ ye dœ anga yakoshe bale á i'iri ye kœdœ Yozefu, uzu tshelœ bingï nœ Davidi. I'iri yawurunœ kœdœ lima Mareya. ²⁸ Andjelu li ga ndœ ye œ pa fœ she adœke: «Sœ dœ yanga! Gbozu Ndjaba ma Ɔtsho lœsu ga ndœ zœ. Tshe sœ awa bale dœ 6œ.»

²⁹ Kumu Mareya kpa tatalikiri tœ o'onœ asœmœ ye. Tshe te lima tœ kœyutœ ye tœ ádá abalanœ asœmœ. ³⁰ Andjelu kpa kœpa fœ she adœke: «Mareya, sœsœ dœ awa nene mbœrœ Ndjaba ma Ɔtsho lœsu ga ndœ zœ. ³¹ Lœ ondonœ asœke, 6œ gbœ nguzu, yé 6œ zu bala gbolo yakoshe, œ ta i'iri ye adœke Yisu. ³² Tshe dœ bala egerœ uzu, yé Ndjaba á tshe ropa œrœ kœ œ e she adœke tshe kœdœ Gbolo nœ œne. Gbozu Ndjaba œ za she bala tœ gbozugo manda atanœ dœ Davidi. ³³ Tshe dœ gbozu tshapa azu Israyele waa dœ waa, yé akwa tshagbozu nœ ye œ ka nene.»

³⁴ Mareya yu andjelu adœke: «Ka 6ata á mœ wuwu damba sœ yakoshe nene asœ, œ mbœrœtœ endje kotoo?»

³⁵ Andjelu gi fœ she adœke: «Ɔtsho Ishiri œ jerœ bala ga pa zœ, yé gbœgbœ nœ Ndjaba á tshe ropa œrœ kœ œ tshu 6œ ngbili 6ata tshaagujara. Mbœrœ tœnœ ataa, gbolo á 6œ zu she œ sœ yerœ yé endje e she adœke Gbolo nœ Ndjaba. ³⁶ Wu ka, ayo zœ dœ Elisabete á endje e she yashe mara asœmœ, tshe gbœ nguzu lœ yawaza tœ ye. Yé ngœngœ asœke, nguzunœ mbœrœ yapu mindu dœ bale. ³⁷ Gbambanœ nene, œrœ á ropa Ndjaba gugu nene.»

³⁸ Yé Mareya gi fœ she adœke: «œmœ kœdœ ayi akwa nœ Gbozu; kaka adœke œneke kœ á 6œ pandœ nœ, mbœrœtœ endje ga tœ mœ.» Yé andjelu gitœ ye tœ ye ye.

Mareya na kœtitœ Elisabete

39 Lœ olo manda nœ, Mareya áalafo œ gbɔgbɔtœ ye na tœncœ ga lœ anga ongbɔ bale á sœ ɓa pa kaga lœ ogo Yuda. 40 Tshe wuta ɓa zœ œ li ga lœ anda nœ Zakariya, yé œ bala Elisabete. 41 Lɔkɔ á Elisabete dji abala nœ Mareya, gbolo turu ɓa lœ ye, yé ɔtshɔ Ishiri su she kperœ. 42 Tshe ta œgbɔ rawa yé œ pa adœke: «Ndjaba to kane ye ga pa zœ kœropa ayashe kɔ œdœ pe ga pa gbolo á tshe sœ lœ zœ! 43 Ɛmœ kœdœ œdœ adœke ayi Gbozu nœ mœ na kœtitœ mœ a? 44 Gbambancœ nene, lɔkɔ á mœ dji abala nœ zœ, gbolo turu ɓa lœ mœ dœ yanga. 45 Ɛbœ kœdœ uzu nœ yanga mbœrcœ á ɓœ dji o'o á Gbozu Ndjaba pa fœ ɓœ, yé á yindœ nœ adœke œ mbœrcœtœ ye.»

Itshi nœ Mareya

46 Dœ tœncœ ataa, Mareya kœpa adœke:
«Mœ sœ kœdonga Gbozu Ndjaba dœ lœsu mœ bale,
47 yé lœsu mœ su dœ yanga mangba Ndjaba á tshe dœ ayi kœshe mœ,
48 mbœrcœ á tshe gbe dœ mœ dœ amba ayi akwa nœ ye.
Ádancœ ataa, kœto kpesheke œdœ ɔb dœ ɔb, azu œ e mœ yashe nœ yanga,
49 mbœrcœ Ndjaba nœ gbɔgbɔ kɔ mbœrcœ egerœ œrcœ fœ mœ. Ɛshe kœdœ Ndjaba á tshe sœ yerœ.
50 ɔb dœ ɔb, tshe sœ kœwu oyo endjeneke á endje sœ kœkpawa ye.
51 Tshe ma gbɔgbɔ kane yakoshe nœ ye,
yé œ ndjɔ tshelœ azu á endje sœ dœ lœsu nœ kœzatœ endje.
52 Tshe kɔ agbozugo ga ati pa ngande tshagbozu nœ endje,
yé œ ti endjeneke á endje gugu dœ ádá nene, ga lafo.
53 Tshe to œrcœ ndjoro fœ endjeneke á endje sœ dœ ogo,
yé œ gi azu á endje sœ dœ œrcœ ndjoro tshakane endje gbambancœ.
54 Tshe ti kane agbolo Israyele á endje dœ ayi akwa nœ ye ga lafo,

kœli dœ ɔtshɔ lœsu nœ ye ga ndœ endje.

55 Tshe mbœrcœ ga ndœ Abrayamo œdœ alivuncœ waa dœ waa ɓata á tshe za lima uvu fœ aata azœ.»

56 Mareya mbœrcœ lima ga pa œrcœ nœ yapu votɔ ɓa ndœ Elisabete yeka á gu ga ndœ ye.

Kœzu Yowane, ayi kœza batisimu

57 Olo kœzu nœ Elisabete li lima, yé tshe zu gbolo yakoshe ga pa ɔshɔ.

58 Amashenga nœ ye œdœ pe ayonœ djindœ nœ adœke Gbozu Ndjaba má ɔtshɔ lœsu ga ndœ ye, yé œ sœ lima dœ yanga awa bale dœ she. 59 Kœwuta ga tœ olo mindu dœ votɔ manda kœzunœ, endje na kœwa gbolonœ tœ gaza, yé œ yi lima ndœ kœta i'iri abancœ dœ Zakariya ga pa ye. 60 Kashe ayincœ za o'o, œ pa adœke: «Ɛ œ nene, i'iri ye œ dœ Yowane.»

61 Endje pa fœ she adœke: «Anga uzu bale lœ bingi nœ zœ gugu dœ i'irincœ ascœmœ nene.» 62 Yé endje yi kane endje ga tœ aba gbolo, mbœrcœ kœwusœ i'iri á tshe gbe ma œncœ ye kœta ga tœ gbolonœ. 63 Zakariya e osho ndœ œrcœ á endje sú mbeti ga pa nœ, yé œ su adœke: «i'iri ye kœdœ Yowane.» Azu kɔ ki lima tœ œscœncœ. 64 Pe tœ œscœncœ, Zakariya kpa tetœ kœpa o'o ye: Tshe tetœ kœdonga Ndjaba dœ œgbɔ tshama ye. 65 Awa litœ amashenga nœ ye kpakpakpa, yé azu kɔ pa kaga lœ ogo Yuda tetœ kœpandœ œrcœncœ á mbœrcœtœ endje ascœmœ. 66 Endjeneke kɔ á endje dji lima o'onœ, endje gbɔndœ nœ ga tœ lœsu endje yé œ tetœ kœyutœ endje adœke: «Gbolo ascœke œ te bala œdœ?» Gbɔgbɔ nœ Gbozu Ndjaba sœ lima adja dœ she awa bale.

Itshi nœ Zakariya

67 ɔtshɔ Ishiri su Zakariya, aba aya gbolonœ kperœ yé tshe tetœ kœgbara o'o ama Ndjaba adœke:

68 «A donga Gbozu, Ndjaba nœ azu Israyele,
mbœrcœ tshe gbe dœ azu nœ ye, yé á gi endje lœ kanga. 69 Tshe vwa

anga ayi koeshe azu á tshe sœ
dœ gbɔgbɔ, fœ azœ
ugurutœ aata ayi akwa nœ ye dœ
Davidi.

⁷⁰ Tshe mbœrœ œneke á tshe pa lima
ndœ nœ katshatsha,
lœ ama ayerœ aayi kœgbara o'o nœ ye
adœke,

⁷¹ œne ko azœ tshakane ayingba azœ
œdœ tshakane endjeneke kɔ á endje
sœ kœyiangba azœ.

⁷² Tshe ma ɔtshɔ lœsu ga ndœ aata
azœ,
yé œ djedjœœndœ œyerœ madu nœ
ye nene.

⁷³ Gbambanœ nene, Ndjaba za lima
uvu fœ ata azœ dœ Abrayamo
adœke, ⁷⁴ œne gi azœ tshakane
ayingba azœ ye,

á kœza awa fœ azœ kœmbœrœ akwa
nœ ye dœ awa nene,

⁷⁵ adœke a wuta ayerœ azu, œ sœ
ndjii utshu œne,
ɔlɔ dœ ɔlɔ lœ soro azœ.»

⁷⁶ Á Zakariya kœpa adœke:
«Yé œbœ, gbolo nœ mœ,
bœ dœ bala ayi kœgbara o'o nœ Nd-
jaba á tshe ropa œrœ kɔ.
Gbambanœ nene, bœ na utshu Gbozu
mbœrœ kœguma awa ye.

⁷⁷ Yé bœ yisœ nœ fœ azu nœ ye adœke,
tshe sœ kœna koeshe endje,
lœ awa nœ kœdjœœndœ ekperœ nœ
endje.

⁷⁸ Gbambanœ nene, Ndjaba nœ azœ
sœ dœ ɔtshɔ lœsu,
tshe sœ dœ lœsu kœwu oyo waa.

Tshe vwa ishiri ɔlɔ á to ba lafo ga
pa azœ bata œneke á wuta dœ
tshamazi.

⁷⁹ Ishiri ɔlɔnœ œ tɔ ga pa endjeneke kɔ
á endje sœ lœ ubu osho œdœ
endjeneke á endje sœ kœkpa
awa kuzu,
mbœrœ kœyisœ awa nœ kœsœ gee
fœ azœ.»

⁸⁰ Gbolonœ sœ lima kœgerœ toœnœ
yé Ndjaba za lima gbɔgbɔ fœ she, tshe
sœ lima kœsœ ba lœ kpagagasho œrr
ga tœ lɔkɔ kœwuta she ga tœ ala azu
Israyele.

2

Kœzu Yisu

¹ Dœ lɔkɔnœ asœmœ, Sezare
Oguste á tshe dœ egerœ gbozugo
Roma, za o'o fœ azu tshelœ ogo nœ
ye kɔ adœke endje ro kœsu i'iri endje
gala buku. ² Ali kœsu i'iri azu gala
bukunœ asœmœ dœmœ. Kiriniyuse
dá dœ lima gbozu tshapa ogo Siri
dœ lɔndɔnœ asœmœ. ³ Uzu dœ uzu
kɔ gu lima ga lœ adja ongbo nœ ye
mbœrœ adœke endje sú i'iri ye gala
buku. ⁴ Yozefu to ndje ba lœ Nazarete,
ongbo tshelœ ogo Galilayi, yeka á
ro ga lœ Beteleme ba lœ ogo Yuda,
ongbo á endje zu lima Davidi lœnœ.
Gbambanœ nene, Davidi kœdœ lima
ata Yozefu. ⁵ Tshe na lima ba zœ dœ
awonœ dœ Mareya á tshe sœ lima
dœ nguzu, mbœrœ adœke endje sú
i'iri endje gala buku.

⁶ Dœ lɔkɔ á endje sœ lima ba lœ
Beteleme, olo adœke tshe zu, li lima
ye. ⁷ Tshe zu eya nœ ye tœ gbolo
yakoshe, œ vwele she dœ lœba yé á
za she ga pa gbarœ kœzirœ nœ agea,
mbœrœ osho gugu lima mbœrœ
endje ba tœ osho kœsœ á sœ mbœrœ
agene nene.

Andjelu wuta ga tœ aayi kœgbɔndœ ayarœ

⁸ Aayi kœgbɔndœ ayarœ á endje
sœ ba lœ kindi yé á sœ kœsœ indiri
ukpulu ayarœ nœ endje dœ butshɔ,
sœ ndje lima lakpinœ asœmœ zœ.

⁹ Anga andjelu nœ Gbozu Ndjaba
bale wuta ga tœ endje, mokɔ nœ
Gbozu za endje djigi, yé awa litœ
endje kpakpakpa. ¹⁰ Kashe andjelu
pa fœ endje adœke: «'E sœsœ dœ
awa nene, mbœrœ mœ na kœpandœ
ɔtshɔ O'o fœ 'e; o'o neke á za yanga
kœropanœ fœ azu kɔ. ¹¹ Dœ butshɔ
asœke, ba lœ ongbo nœ Davidi, endje
zu ayi koeshe azu; á tshe kœdœ
Kristu*, Gbozu nœ azœ. ¹² Yé ambárá
œrœ á 'e wusœ ye mbœrœ toœnœ
dœke: 'e gbɔ anga aya gbolo á endje
vwele she dœ lœba, yé á za she
ga lœ gbarœ kœzirœ nœ agea.»

* **2.11** 2.11 Kristu dœ o'o ama ogo Ebre kœdœ Masiya, i'iri akwa nœ uzu á azu Israyele sœ lima kœkate
mbœrœ kœvwara endje lœ kángá

13 Tshokombele, anga aandjelu ndjoro to ɓa lafo ɔe ngɓɔtɔe endje ga tɔe ɔesɔenɔe dɔe she, yé á tetɔe kɔedonga Ndjaba adɔeke: 14 «Mokɔ nɔe Ndjaba matɔe ye ɓa lafo!

Yé kɔesɔe gee sɔe dɔe azu á endje yindɔe ye ɓa pa ɔshɔ.»

Aayi kɔegɓandɔe ayarɔe na ga lɔe Beteleme

15 Lɔkɔ á aandjelu fatɔe endje kɔe ga lafo, ayi kɔegɓandɔe ayarɔe pa ɔenɔe endje adɔeke: «A na ɔerrr ɓa lɔe Beteleme, ɔe wu ɔerɔe á wuta ɓa zɔe kane; ɔeneke á Gbozu Ndjaba yisɔe nɔe fɔe azɔe asɔemɔe.» 16 Endje gbɔgbɔ lima tɔe endje rotɔenɔe ga zɔe yé ɔe gbɔ Mareya, Yozefu ɔedɔe pe aya gbolo á ndje za she ga lɔe gbarɔe kɔezirɔe nɔe agea. 17 Lɔkɔ á endje wu lima she, endje tetɔe kɔepandɔe o'o á andjelu pa fɔe endje tɔe upu nɔe gbolonɔe fɔe Amareya dɔe Yozefu. 18 Yé azu para á endje lɔe lima kɔedji ɔeneke á aayi kɔegɓandɔe ayarɔenɔe sɔe kɔepandɔe nɔe asɔemɔe, kɔtɔe ɔesɔenɔe. 19 Andaa Mareya sɔe lima kɔegɓandɔe o'onɔe kɔ ga lɔsu ye, yé ɔe sɔe kɔepara ádánɔe. 20 Manda nɔe, aayi kɔegɓandɔe ayarɔenɔe fatɔe endje kɔegu gangba endje dɔe kɔedonga Ndjaba ɔedɔe dɔe kɔeza mokɔ fɔe she tɔe ɔeneke kɔ á endje wu yé á dji. Gbambanɔe nene, ɔerɔenɔe kɔ mbɔerɔetɔe endje ɓata á andjelu pandɔe nɔe.

Endje ta i'iri Yisu ga pa gbolonɔe

21 Manda olo mindu dɔe votɔ, olo kɔewa gbolo tɔe gaza li lima ye. Endje ta i'iri Yisu ga pa ye. Ɖetɔenɔe kɔedɔe i'iri á andjelu ma lima utshunɔe adɔeke ayinɔe gbɔ nguzu.

Endje na dɔe Yisu ga lɔe Tepelo

22 Lɔkɔ á olo kɔedjutɔ kote Amareya dɔe Yozefu yeka á endje kɔefa ayerɔe azu tɔe ala Ndjaba, lindɔe awa akwa nɔe Moyize li lima, endje to Yisu na tɔenɔe ga lɔe Tepelo ɓa lɔe Yerusalemɔe mbɔerɔe kɔema she fɔe Gbozu. 23 Gbambanɔe nene, endje sú ɓala Buku nɔe awa akwa nɔe Gbozu adɔeke: «Ali gbolo yakoshe kɔ á endje zu she utshunɔe, endje za she fɔe

Gbozu Ndjaba.» 24 Ɖe li ndje adɔeke Amareya dɔe Yozefu za ndje tokóró dɔe akalambonga bisha too dɔe ambepa bisha, ɓata á awa akwa nɔe Gbozu pa ndje tɔenɔe.

25 Dá asɔemɔe, anga uzu á i'iri ye kɔedɔe Shimeyo, sɔe lima ɓa lɔe Yerusalemɔe. Ɖeshe kɔedɔe lima uzu á tshe sɔe ndjii dɔe pe kɔelisɔe Ndjaba. Tshe sɔe lima kɔekate tsheneke á tshe na mbɔerɔe kɔegi agbolo Israyele lɔe oyo. Ɖtshɔ Ishiri sɔe lima dɔe she, 26 yé ɔe ma fɔe she adɔeke tshe wu Masiya á Gbozu Ndjaba ɔe vwa she, utshunɔe adɔeke tshe tshu. 27 Ishiri to Shimeyo na tɔenɔe ga lɔe Tepelo. Lɔkɔ á agbozu nɔe Yisu na dɔe she ga lɔe Tepelo kɔemɔerɔe liaka ɔeneke á endje sú ɓa la buku nɔe awa akwa tɔe upu nɔe ye, 28 Shimeyo za she ga tshaabrɔe ye, yé ɔe tetɔe kɔedonga Ndjaba adɔeke:

29 «Ngɔngɔ asɔeke Gbozu, kaka adɔeke ayi akwa nɔe zɔe,

ro dɔe kɔesɔe gee ɓata á ɓɔe pa lima ndɔe nɔe.

30 Gbambanɔe nene, mɔe wu ayi kɔeshe á ɓɔe vwa she dɔe adja ala mɔe ye.

31 Ɖɔe guma ayi kɔeshenɔe asɔemɔe mbɔerɔe azu kɔ.

32 Tshe sɔe ɓata ɔlɔ á tɔ ga pa angbi azu, yé tshe dɔe mokɔ mbɔerɔe azu Israyele á endje dɔe agbolo nɔe zɔe.»

Kɔegbara o'o nɔe Shimeyo

33 Aba Yisu ɔedɔe ayinɔe katɔe ama endje ti ɔsɔ tɔe ɔeneke á Shimeyo sɔe lima kɔepa tɔenɔe tɔe upu nɔe ye.

34 Shimeyo to kane ye ga pa endje yé ɔe pa fɔe Mareya, ayi Yisu adɔeke: «Ndjaba ke gbolo asɔe mbɔerɔe lɔe awa nɔe ye, azu ndjoro lɔe Israyele ɔe yo too ɔe she. Tshe dɔe bala ambárá nɔe Ndjaba kashe azu ɔe vwaratɔe endje tɔe ye. 35 Tshe ma gbetshelɔe nɔe azu á zatɔe endje yiwa tɔenɔe ɓa lɔsu endje ngbi ga ushu. Yé tɔe ɓɔe dɔe Mareya, oyo nɔe zɔe ɔe sɔe bala ɓata endje sú ɓɔe peara dɔe ingiri yakamba.»

Ana, yashe kɔegbara o'o

36 Anga yashe kɔegbara o'o bale á i'iri ye kɔedɔe Ana, sɔe lima zɔe. Ɖeshe

kœdœ yawuru nœ Fanuwele, uzu tshelœ mara nœ Azere. Tshe wuta lima œgbœ yawaza ye. Tshe i lima akœnœ pe lœ yawuru tœ ye, yé endje mbœrœ ungu mindu dœ bisha (7) yeka á yakoshenœ tshu. ³⁷ Manda nœ, tshe œepe lima tœ yashe koya yé œ sœ dœ ungu zazu vana dœ vana (84)†. Tshe gigi lima tœ ye lœ Tepelo nene. Kashe butshœ dœ œb, tshe sœ lima kœmbœrœ akwa fœ Ndjaba lœ awa nœ kœyotshelœema ye œdœ pe kœza avwala. ³⁸ Tshe yi kumu ye pe dœ lœkœnœ ascœmœ, yé œ tetœ kœdonga Ndjaba dœ kœpa o'o tœ upu nœ gbolonœ fœ endjeneke á endje sœ lima kœkate adœke Ndjaba she Yerusalem.

Kœgu ga lœ Nazarete

³⁹ Lœkœ á Ayoze fu dœ Mareya mbœrœ lima œeneke kœ á awa akwa nœ Gbozu sœ kœyœndœ nœ, endje gu lima ndœ ogo Galilayi, œa lœ Nazarete á dœ ongbo nœ endje. ⁴⁰ Gbolonœ sœ lima kœgerœ toenœ dœ undu ye œdœ dœ kœwuscœtœ, yé kane Ndjaba sœ lima pa ye.

Dœ ungu ndjokpa dœ bisha, Yisu li ga lœ Tepelo

⁴¹ Ungu bale dœ bale, agbozu nœ Yisu sœ lima kœro ga lœ Yerusalem ndœ angbo Pake. ⁴² Lœkœ á Yisu sœ lima dœ ungu ndjokpa dœ bisha, endje na dœ she ga lœ Tepelo œata á mbœrœ œalima tœ ye lœ mara nœ endje.

⁴³ Lœkœ á angbonœ ka lima, Ayoze fu dœ Mareya fatœ endje kœgu toenœ, kashe Yisu sœ lima pe lœ Yerusalem yé agbozu nœ ye wuwu she nene. ⁴⁴ Endje gbe lima adœke Yisu te manda azu á œne sœ kœgu tœ awanœ dœ endje ascœmœ. Endje lo olo bale lœ ana yé osho kœrœ, endje tetœ kœpara she lœ ugurutœ ayo endje œdœ pe lœ ugurutœ anga endje. ⁴⁵ Kashe endje gbœgbœ lima she nene. Endje kwa ga lœ Yerusalem kœpara she. ⁴⁶ Endje totœ kœpara

she œerrr manda olo votœ á gbœ lima she œa lœ Tepelo. Tshe sœ ga ati œa ugurutœ aayi kœyiscœrœ œ sœ kœdji endje, dœ kœyu endje dœ o'o. ⁴⁷ Azu kœ á endje sœ lima kœdji she, ka lima tœ ama endje ti œsœ tœ kœwuscœrœ nœ ye dœ pe o'o á tshe sœ kœgi toenœ. ⁴⁸ Lœkœ á agbozu nœ ye wu she, endje i gbœndjuru yé ayinœ pa fœ she adœke: «Gbolo nœ mœ, mbœrœ gade á œœ mbœrœ mara œrœ ata fœ 'a? A'a dœ aba zœ, 'a para œœ dœ awa.»

⁴⁹ Tshe gi fœ endje adœke: «Mbœrœ gade á 'e para mœ a? 'E wuwuscœ nœ nene adœke œ li adœke mœ sœ œa lœ anda nœ Aba mœ a?» ⁵⁰ Kashe agbozu nœ ye djidji lima tshelœ kata œeneke á tshe pa fœ endje nene.

⁵¹ Yisu gu awa bale dœ endje ga lœ Nazarete; tshe sœ lima kœmbœrœtœ ye lindœ o'o endje. Ayinœ gbœndœ œrœ á mbœrœtœ endje ascœmœ kœ ga tœ lœsu ye. ⁵² Yisu sœ lima kœgerœ toenœ dœ undu ye œdœ lœ kœwuscœtœ, yé œ sœ kœmbœrœ œtshœrœ á sœ kœza yanga fœ Ndjaba œdœ pe fœ azu.

3

Kœyiscœrœ nœ Yowane, ayi kœza batisimu

(Wu œa tœ Mat 3.1-6; Mar 1.1-6)

¹ Lœkœ á Tibere, egerœ gbozu tshapa ogo Roma mbœrœ lima ungu ndjokpa dœ mindu tœ akwa, anga agbozugo sœ ndje lima kœmbœrœ akwa tshagudi ye. Agbozugonœ kœdœ lima Pose Pilato á tshe sœ lima pa ogo Yuda, Erode pa ogo Galilayi, ayancœ dœ Filipino sœ lima pa ogo Eturi œdœ Trakontide, yé Lisaniase sœ lima pa ogo Abilene. ² Yé Ana œdœ Kayifa kœdœ lima agbozu tshapa anganga Ndjaba. Dœ lœndœnœ ascœmœ, Ndjaba pa o'o fœ Yowane, gbolo nœ Zakariya œa lœ kpagagasho. ³ Yowane tetœ kœna djelœ ogo kœ á sœ indiri ungu Yœrdane, yé œ sœ kœmindœ o'o fœ azu adœke: «'E fatshalœsu 'e dœ œ gbœ batisimu yeka

† 2.37 2.37 Anga gbetshelœ sœ ndje adœke Ana mbœrœ lima ungu zazu vana dœ vana lœ koya nœ ye

á Ndjaba koedjercendoe ekperoe noe 'e kɔ.»

⁴ Bata Isaya, anga ayi koegbara o'o su lima ala mbeti noe ye adoeke:

«Anga uzu soe koeta rawa ba loe kpagagasho adoeke:

'E guma ala awa Gbozu,

'e yɔrɔ ala awa ye ndjii.

⁵ 'E be kudu kɔ,

kaga doe koto kɔ oe fa akpala osho.

'E yɔrɔ ala awa á soe toe dengongonoe.

'E guma awa á soe doe kudu adoeke oe soe kpaa.

⁶ Yé azu kɔ oe wu koesho noe Ndjaba.»

⁷ Ukpulu azu na lima ga ndoe Yowane adoeke tshe za batisimu foe oene. Tshe soe lima koepa foe endje adoeke: «Ukpulu ekpe ayakoro! Uzu de dá yisoe noe foe 'e adoeke 'e kpa awa okó noe Ndjaba á ndo koena toenoe a?

⁸ 'E mbœeroe œroe á soe koema adoeke 'e fatshalɔsu 'e ye, yé 'e papa mbœeroe 'e doe toe 'e nene adoeke: “Abrayamo koedoe ata azoe” Gbambanoe nene, moe soe koemindoe noe foe 'e adoeke, Ndjaba li koefa badja asoeke toe aata Abrayamo. ⁹ Gonda soe yindjindjinoe mbœeroe koewwa doe ɔyɔ tɔtœ œshenoe kɔ ye. ɔyɔ kɔ á elence koegaga nene, endje de yé oe ko va ga toe owo.»

¹⁰ Azu soe lima koeyu Yowane adoeke: «Ataa, œroe gade dá 'a koembœeroe a?» ¹¹ Tshe gi lima foe endje adoeke: «Uzu á tshe koese doe loeba okoro bisha, tshe za anganoe bale foe tsheneke á tshe gugu doe toenoe nene. Yé uzu á tshe koese doe koziro, tshe mbœeroe ndje awa bale.»

¹² Aayi koeko ngendja lapo na ndje lima adoeke Yowane za batisimu foe oene, yé oe yu she adoeke: «Ayi koeyisœro, œro gade dá 'a koembœeroe a?» ¹³ Tshe gi foe endje adoeke: «'E kaka laponoe foe azu koerosœ amanoe á endje za foe 'e nene.»

¹⁴ Aturugu yu ndje lima she awa bale adoeke: «Ka 'a, œro gade dá 'a koembœeroe a?» Tshe gi foe endje adoeke: «'E koko ngendja tshaabroe azu doe œgbɔ nene; 'e papa ndje o'o doe wala ga pa uzu nene. Kashe 'e gbe

koloe doe ngendja tshangba akwa noe 'e.»

¹⁵ Azu soe lima koekate Masiya, uzu doe uzu soe lima koegbe adoeke Yowane koedoe ete she. ¹⁶ Yé Yowane pa foe endje kɔ adoeke: «Emœ, moe soe koza batisimu foe 'e doe ungu; kashe tsheneke á tshe na manda moe, tshe ropa moe doe gbɔgbɔ ye; moe lili koeka ga utshu ye doe pe koezu uwu œroeda noe ye nene. Œshe, tshe za bala batisimu loe ɔtshɔ Ishiri œdœ doe owo foe 'e. ¹⁷ Tshe za gbarœ koepo doe tshelœ indji ngwarœ ga tshaabroe ye. Manda koepo toenoe, tshe gumasœ indji ngwarœnœ gala kogba noe ye, yé oe ko oforonœ va ga toe owo neke á ru nene.»

¹⁸ Ataa, Yowane mi lima anga angbi upu ndjoro foe endje, yé oe yisœ ɔtshɔ O'o foe azu. ¹⁹ Doe lɔkɔnœ asœmo, Yowane gbagbara Erode á tshe doé gbozugo Galilayi mbœeroe á tshe to lima Erodiade, awo ayanoe œdœ pe anga ngbindiroe ndjoro á tshe mbœeroe lima. ²⁰ Yé ga pa upu á tshe mbœeroe kɔ, tshe kpa za Yowane ga loe kánga.

Yowane za batisimu foe Yisu

(Wu ba toe Mat 3.13-17; Mar 1.9-11)

²¹ Manda koza batisimu foe azu kɔ, Yowane za ndje batisimu foe Yisu. Doe lɔkɔ á Yisu soe lima koza avwala foe Ndjaba, tshalafo kɔrɔ ngbi. ²² ɔtshɔ Ishiri jeroe ga pa ye bata mbepa, yé tshama to ba lafo oe pa adoeke: «Œbœ koedoe Gbolo noe moe á moe yindœ zœ waa; mbœeroe bœ, moe soe doe yanga.»

Aata Yisu

(Wu ba toe Mat 1.1-16)

²³ Yisu soe lima doe ungu ga pa œroe noé zazu bale doe ndjokpa (30) yeka á tetœ koembœeroe akwa noe ye. Azu gbe lima adoeke œshe koedœ gbolo noe Yozefu á tshe doé Yozefu doe gbolo noe Eliya, ²⁴ yé Eliya koedœ gbolo noe Mata, Mata koedœ gbolo noe Levi, Levi koedœ gbolo noe Meleki, Meleki koedœ gbolo noe Yanayi, yé Yanayi koedœ gbolo noe Yozefu. ²⁵ Yozefu koedœ gbolo noe Matatiase, Matatiase koedœ gbolo noe Amose, Amose

koedœ gbolo nœ Nawume, Nawume koedœ gbolo nœ Eseli, yé Eseli koedœ gbolo nœ Nagayi.

²⁶ Nagayi koedœ gbolo nœ Maate, Maate koedœ gbolo nœ Matatiase, Matatiase koedœ gbolo nœ Semeyine, Semeyine koedœ gbolo nœ Yoseke, yé Yoseke koedœ gbolo nœ Yoda.

²⁷ Yoda koedœ gbolo nœ Yonane, Yonane koedœ gbolo nœ Resa, Resa koedœ gbolo nœ Zorobabele, Zorobabele koedœ gbolo nœ Salatiyele, yé Salatiyele koedœ gbolo nœ Neri.

²⁸ Neri koedœ gbolo nœ Meleki, Meleki koedœ gbolo nœ Adi, Adi koedœ gbolo nœ Kosame, Kosame koedœ gbolo nœ Elemadame, yé Elemadame koedœ gbolo nœ Ere.

²⁹ Ere koedœ gbolo nœ Yisu, Yisu koedœ gbolo nœ Eliezere, Eliezere koedœ gbolo nœ Yorime, Yorime koedœ gbolo nœ Mata, yé Mata koedœ gbolo nœ Levi.

³⁰ Levi koedœ gbolo nœ Shimeyo, Shimeyo koedœ gbolo nœ Yuda, Yuda koedœ gbolo nœ Yozefu, Yozefu koedœ gbolo nœ Yoname, yé Yoname koedœ gbolo nœ Eliyakimi.

³¹ Eliyakimi koedœ gbolo nœ Meleya, Meleya koedœ gbolo nœ Mena, Mena koedœ gbolo nœ Matata, Matata koedœ gbolo nœ Nata, yé Nata koedœ gbolo nœ Davidi.

³² Davidi koedœ gbolo nœ Yese, Yese koedœ gbolo nœ Obede, Obede koedœ gbolo nœ Boaz, Boaz koedœ gbolo nœ Sala, yé Sala koedœ gbolo nœ Nashone.

³³ Nashone koedœ gbolo nœ Aminadabe, Aminadabe koedœ gbolo nœ Adimine, Adimine koedœ gbolo nœ Arni, Arni koedœ gbolo nœ Eserone, Eserone koedœ gbolo nœ Perese, yé Perese koedœ gbolo nœ Yuda.

³⁴ Yuda koedœ gbolo nœ Yakobo, Yakobo koedœ gbolo nœ Izaka, Izaka koedœ gbolo nœ Abrayamo, Abrayamo koedœ gbolo nœ Tera, yé Tera koedœ gbolo nœ Nahore.

³⁵ Nahore koedœ gbolo nœ Seruge, Seruge koedœ gbolo nœ Rewu, Rewu koedœ gbolo nœ Pelege, Pelege koedœ gbolo nœ Ebere, yé Ebere koedœ

gbolo nœ Shela. ³⁶ Shela koedœ gbolo nœ Kenane, Kenane koedœ gbolo nœ Arpakesade, Arpakesade koedœ gbolo nœ Seme, Seme koedœ gbolo nœ Nowa, yé Nowa koedœ gbolo nœ Lameke. ³⁷ Lameke koedœ gbolo nœ Matusaleme, Matusaleme koedœ gbolo nœ Enoke, Enoke koedœ gbolo nœ Yerede, Yerede koedœ gbolo nœ Malaleyele, yé Malaleyele koedœ gbolo nœ Kenane. ³⁸ Kenane koedœ gbolo nœ Enoke, Enoke koedœ gbolo nœ Sete, Sete koedœ gbolo nœ Adamo, yé Adamo koedœ gbolo nœ Ndjaba.

4

Djaboro na kœwu lœsu Yisu

(Wu 6a tœ Mat 4.1-11; Mar 1.12-13)

¹ Ɔtshœ Ishiri su lima Yisu kperœ lœkœ á tshe to 6a langu Yœrdane á gu; yé Ishiri nœ Ndjaba to she na tœncœ ga lœ kpagagasho.

² Tshe lo lima 6a zœ olo zazu bisha, yé á djaboro na kœwu lœsu ye. Tshe zizî lima œrcœ lœ oloncœ ascœmœ nene, yé manda nœ ogo litœ ye kpakpakpa ye.

³ Djaboro pa fœ she adœke: «Edœ 6œ koedœ Gbolo nœ Ndjaba, pa fœ badja ascœke œ fatœ ye tœ mapa.»

⁴ Yisu gi fœ she adœke: «Endje su 6ala Buku nœ Ndjaba adœke: “Uzu œ sœ dœ soro kolœ mbœrcœ mapa nene.”»

⁵ Djaboro 's dœ she œrrr 6a tœ anga osho á sœ 6a lawutsha, œ yisœ Ogo gbozu nœ tshapashœ djigi fœ she.

⁶ Yé œ pa fœ she adœke: «Mœ ko ogoncœ ascœke dœ gbœgbœncœ œdœ œrcœ tshelœncœ kœ fœ 6œ. Gbambancœ nene, Ndjaba za lima fœ mœ; mœ li kœza fœ uzu neke á mœ yindœ ye.

⁷ Edœ 6œ kœgote ga utshu mœ, œrcœncœ kœ œ te œncœ zœ ye.»

⁸ Yisu gi fœ she adœke: «Buku nœ Ndjaba pa adœke: “Bœ gote ga utshu Gbozu Ndjaba nœ zœ, yé 6œ donga kolœ she tshebabale.”»

⁹ Djaboro kpa na dœ she 6a lakpi Yerusalemœ œ za she 6a pa kumu Tepelo, yé á pa fœ she adœke: «Edœ 6œ koedœ Gbolo nœ Ndjaba, to 6a ke œ i tshiri ga ati.

¹⁰ Gbambancœ nene, endje sú 6ala Buku nœ Ndjaba adœke:

“Ndjaba œ za awa fœ aandjelu nœ ye adœke endje gb̃ndœ zœ.” ¹¹ Yé ga pa nœ: “Endje za 6œ dœ kane endje ga ati mbœrœ á 6œ kœzaza ada zœ tɔ badja nene.” ¹² Yisu gi fœ she adœke: «Endje sú 6a la Buku nœ Ndjaba adœke: “Papara awa kœwu lɔsu Gbozu Ndjaba nœ zœ nene.”» ¹³ Manda kœwu lɔsu Yisu dœ aka mara afara kɔ, djaboro gitœ ye tœ ye kœkate œrrr ga tœ anga olo á tshe za.

Yisu tetœ kœmbœrœ ali akwa nœ ye 6a lœ Galilayi

(Wu 6a tœ Mat 4.12-17; Mar 1.14-15)

¹⁴ Yisu su dœ gbɔgbɔ nœ ɔtshɔ Ishiri, œ kwatœ ye ga lœ Galilayi yé i'iri ye za lima osho djigi. ¹⁵ Tshe sœ lima kœyisœ œrœ 6a lœ Sinagoga nœ endje, yé azu kɔ sœ kœpandœ œsœ mokɔ nœ ye.

Azu Nazarete yiyi lima ndœ kœyisœrœ nœ Yisu nene

(Wu 6a tœ Mat 13.54-58; Mar 6.1-6)

¹⁶ Yisu na ga lœ Nazarete, tshalakpi á tshe gerœ loenœ. Dœ lœkɔ sabata, tshe li ga lœ Sinagoga lindœ mara ye. Tshe áalafo ndœ kœdi o'o ama Ndjaba. ¹⁷ Endje za buku á ayi kœgbara o'o Isaya su, fœ she. Tshe gbara ala bukunœ ga tœ osho á endje sú adœke:

¹⁸ «Ishiri nœ Gbozu sœ pa mœ mbœrœ á tshe ke mœ adœke mœ yisœ ɔtshɔ O'o fœ ayi oyo.

Tshe vwa mœ kœmindœ nœ fœ ayi kánga adœke endje wuta lœ kánga nœ endje ye,

yé fœ aayibula adœke endje kpa wu osho.

Tshe vwa mœ adœke mœ ko azu á endje sœ kœmbœrœ œrœ kanga fœ endje ga ushu,

¹⁹ yé mœ pandœ nœ fœ azu adœke, ungu á Gbozu yindœ kœma ɔtshɔ lɔsu nœ ye li ye.»

²⁰ Manda kœdi bukunœ, Yisu dje ga tœnœ œ gi fœ ayi akwa tshelœ Sinagoga, yé œ sœ ga ati. Azu kɔ á endje sœ lima scœndœ, ko ala endje djœrrr ga tœ ye. ²¹ Yé tshe tetœ kœpa fœ endje adœke: «O'onœ á 'e dji la

bukunœ kpesheke asœ, œ mbœrœtœ endje ye.»

²² Azu kɔ sœ lima kœpa ɔtshɔ o'o tœ upu nœ Yisu. Endje katœ ama endje ti ɔsɔ tœ ɔtshɔ o'o á tshe sœ lima kœpa tœnœ, yé œ tetœ kœyutœ endje adœke: «œ dœdœ gbolo nœ Yozefu dœke nene a?» ²³ Yisu mindœ nœ fœ endje adœke: «Mœ wu adja sœ nœ adœke 'e pa ndœma toro asœ fœ mœ: “Monganga, shetœ zœ dœ tœ zœ.” 'E kpa pa ndje fœ mœ adœke: “A wusœ neke kɔ á 6œ mbœrœ lima 6a lœ Kaparnawumu ye. Mbœrœ ndje tshetœ œrœnœ asœmœ 6a lœ ongbo nœ zœ dœ tœ zœ 6a ke.”» ²⁴ Yé tshe kpa pa adœke: «Mœ sœ kœmindœ nœ fœ 'e dœ adjapu adœke, endje yiyindœ ayi kœgbara o'o 6a lakpi á endje zu she tœnœ nene. ²⁵ Mœ sœ kœpa fœ 'e dœ adjapu adœke, ayashe koya do lima panœ 6a lœ Israyele lœkɔ á Eliya sœ lima kœgbara o'o ye. Dœ lœkɔ nœ asœmœ ndje, yavuru nini lima nene œrrr manda ungu votɔ dœ yapu mindu dœ bale, yé egerœ ogo za lima tshapa ɔshɔ djigi. ²⁶ Andaa, Ndjaba vwavwa lima Eliya fœ anga bale lœ ugurutœ endje nene. Kashe tshe vwa she kolœ 6a ndœ anga yashe koya 6a lœ Sarepeta, 6a lœ ogo Sidona. ²⁷ Aayi boroma sœ lima ndjoro lœ ogo Israyele lœkɔ á Elisa dœ lima ayi kœgbara o'o. Andaa anga bale sheshe lima nene, kashe kolœ Namane á tshe kœdœ uzu ogo Siri dá she.»

²⁸ Kœdji lima o'onœ asœmœ ataa, azu kɔ á endje sœ 6a lœ Sinagoga, suku dœ ókó tœpanœ kpuru. ²⁹ Endje áalafo ndœ Yisu œ gi she wuta tœnœ ga shu lœ ongbo, yé œ to she na tœnœ 6a tœ leta kumu koto á endje mbœrœ ongbo nœ endje ga panœ mbœrœ á kœgeta she ga ati. ³⁰ Kashe tshe ro tœ ugurutœ endje, yé œ pu œsœ awa tœ yé.

Yisu gœrɔ ekpe ishiri

(Wu 6a tœ Mat 7.28-29; Mar 1.21-28)

³¹ Yisu na ga lœ Kaparnawumu, ongbo tshelœ ogo Galilayi, yé œ sœ lima kœyisœ œrœ fœ azu kɔ dœ lœkɔ

sabata. ³² Azu ki lima tœ mara kœyisœrœ nœ ye waa, mbœrœ tshe sœ lima kœpa o'o b̄ata uzu á tshe sœ dœ tshagbozu. ³³ Anga uzu á tshe sœ lima dœ ekpe ishiri pa ye sœ ndje lima lœ Sinagonganœ. Tshe ta rawa dœ ɔgb̄o tshama ye adœke: ³⁴ «Ha! Yisu uzu Nazarete, b̄œ yindœ koembœrœ gadœ tœ 'a? Bœ na mbœrœ kœwo 'a? Mœ wusœ zœ dœ ɔtshãnœ: Œbœ koedœ œyerœ uzu á Ndjaba vwa she.» ³⁵ Yisu ra ekpe ishiri sœmœ adœke: «Sœ koko yé œ wuta lœ uzunœ asœke!» Pe kpoetœ œsœnœ, ekpe ishirinœ za she vesho ga ugu-rutœ azu yé œ wuta lœ ye, kashe œ mbœmbœrœ ekperœ tœ ye nene. ³⁶ Azu k̄o ki lima tœ œsœnœ yé œ tetœ kœyutœ endje adœke: «Asœ koedœ mara o'o gadœ? Tshe pa o'o dœ tshag-bozu œdœ pe dœ gb̄o gb̄o fœ ekpe ishiri, yé ekpe ishiri wuta ye.» ³⁷ Yé i'iri Yisu za osho djigi lœ tshakala ogonœ asœmœ.

Yisu she aayi koba ndjoro

(Wu 6a tœ Mat 8.14-17; Mar 1.29-34)

³⁸ Yisu wuta lima lœ Sinagoga, œ na 6a scœnda nœ Shimu. Ayi mbeya Shimu sœ lima dœ ɔgb̄o koba biwa, yé endje ki fœ Yisu adœke tshe she she. ³⁹ Yisu gitœ ye ndo dœ she, œ pa o'o dœ ɔgb̄o yé koba biwanœ katœ ye yé! Pe kpoetœ œsœnœ, tshe áalafo œ tetœ koembœrœ akwa fœ endje.

⁴⁰ Dœ kidala, azu na lima dœ mara koba nœ endje ngbangbangba fœ Yisu. Tshe to kane ye ga pa endje bale dœ bale, yé endje she ye. ⁴¹ Ekpe ishiri wuta ndje lima lœ azu ndjoro dœ kœta rawa adœke: «Œbœ koedœ Gbolo nœ Ndjaba!» Kashe Yisu ra lima aekpe ishirinœ adœke endje pupu o'o bale nene. Gbambanœ nene, endje wusœ nœ adœke Yisu koedœ Masiya.

Yisu yisœ œrœ djelœ Sinagoga

(Wu 6a tœ Mar 1.35-39; Mat 4.23)

⁴² L̄ok̄o á osho k̄ar̄o, Yisu wuta lœ ongbonœ asœmœ œ na ga lœ kpagagasho. Azu ndjoro na lima kœpara she. L̄ok̄o á endje gb̄o she, endje yiyindœ nœ adœke tshe gitœ ye tœ œne nene. ⁴³ Kashe Yisu pa fœ endje adœke: «Œ li adœke mœ mi ndje ndœ ɔtsh̄o O'o nœ ogo Gbozu Ndjaba 6a lœ anga angbi ongb̄o. Gbambanœ nene, mbœrœ tœnœ dá Ndjaba vwa mœ.» ⁴⁴ Yé tshe yi lima sœ œrœ djelœ Sinagoga lœ ogo Yuda.

5

Yisu e ali ayambarœ nœ ye

(Wu 6a tœ Mat 4.18-22; Mar 1.16-20; Yow 21.1-11)

¹ Dœ anga ɔb̄o bale, Yisu sœ lima kœyisœ œrœ indiri mangu Genazarete*, yé azu ndjoro ndivwiri she mbœrœ koedji o'o ama Ndjaba. ² Tshe wu agba bisha 6a tœ mangunœ, kashe ayi kœpara ageatshalangu jerœ œ sœ koedjut̄o gbanda nœ endje. ³ Yisu 'o ga lœ anga agbanœ bale á dœ œnœ Shimu, yé œ pa fœ she adœke tshe katœ mangunœ œ gi agbanœ teasho ga uguru ungu. Tshe sœ ga ati ga lœ agba yé œ tetœ kœyisœ œrœ fœ ukpulu azu.

⁴ L̄ok̄o á tshe yisœ œrœnœ á ka ye, tshe pa fœ Shimu adœke: «Gi agbanœ 6a tœ œsœ dili ungu, yé 'e vwi gbanda nœ 'e mbœrœ kœko ageatshalangu.» ⁵ Shimu gi fœ she adœke: «Ayi kœyisœrœ, 'a wu oyo dœ butsh̄o 'owara, 'a gb̄o gb̄o œrœ bale nene. Kashe 6ata á b̄œ pa fœ mœ ye, mœ vwi gbandanœ ye.»

⁶ Endje vwi gbanda œ ko lima ageatshalangu ndjoro, yé tshelœ gbanda nœ endje te lima tœ kœsuru tœnœ. ⁷ Endje wu ata, œ gavwa anga anga endje á endje sœ 6a lœ anga angbi agba adœke, endje na dœ œne gbota gbandanœ dœ endje. Endje na, yé œ ko ageatshalangu œrrr kperœ dœ agba bibisha. Ama agba sœ pe lima teasho adœke œ nduru dœ endje. ⁸ L̄ok̄o á Shimu Petro wu

* 5.1 5.1 Anga i'iri mangu galilayi koedœ Genazarete

ata, tshe gote dœ matshukuda ye ga utshu Yisu yé œ pa adœke: «Gbozu, gitœ zœ tœ mœ lœ ingirinœ, mbœœ œmœ koedœ ayi koembœœ ekperœ.»⁹ Awa za lima Shimu dœ anganœ kœ á endje na dœ endje, tœ koewu ageatshalangu ndjoro á endje vwi endje.¹⁰ Awa za ndje lima Ajake dœ Yowane, agbolo nœ Zebedayi á endje dœ lima aanga Shimu. Kashe Yisu pa fœ Shimu adœke: «Sœsœ dœ awa nene. Koeto kpesheke, bœ kpa dœ ayi koepara ageatshalangu nene kashe bœ te ayi koepara azu.»¹¹ Endje gi agba nœ endje kœ ga tœ mangu, œ katœ œœ kœ yé œ te manda ye.

Yisu she ayi boroma

(Wu ba tœ Mat 8.1-4; Mar 1.40-45)

¹² ɔɔ bale, Yisu sœ lima ba lœ anga ongbo bale á anga ayi boroma sœ lœœœ. Lœkœ á tshe wu lima Yisu, tshe na œ gote ga utshu ye, œ ki fœ she adœke: «Ayi koeyisœœœ, œdœ bœ koeyindœ nœ, bœ she mœ adœke mœ wuta yerœ.»¹³ Yisu yi kane ye, œ goro she yé á pa fœ she adœke: «Mœ yindœ nœ adœke bœ she ye.» Pe tœ œsœœœ, kœba boromanœ koekatœ uzunœ asœmœ ye.¹⁴ Yisu kœpa fœ she adœke: «Papandœ nœ fœ uzu bale nene, kashe gu œ matœ zœ fœ nganga Ndjaba, yé œ to tokóro bœta á Moyize pa lima ndœ nœ mbœœœ koema fœ azu adœke bœ she lœ kœba ye.»¹⁵ Endje sœ lima kœpa o'o tœ œœœ á Yisu sœ koembœœœ tœnœ djezœ ngbangbangba. Azu ndjoro sœ lima koengbœtœ endje mbœœœ koedji she, yé œ sœ ndje kœshe lœ kœba nœ endje.¹⁶ Kashe Yisu gitœ ye ugurutœ azu, œ na ga lœ kpagagasho mbœœœ kœza avwala.

Yisu she uzu á ada ye tshu

(Wu ba tœ Mat 9.1-8; Mar 2.1-12)

¹⁷ Dœ anga olo bale, Yisu sœ koeyisœ œœœ atake, Afarisayi œdœ agbozu koeyisœ awa akwa sœ lima zœ. Endje to lima dje lakpi ogo Galilayi, lakpi ogo Yuda œdœ ndje lœ ongbo Yerusalem. Gbœgbœ nœ Gbozu Ndjaba sœ lima dœ Yisu, yé

tshe sœ kœshe aayi kœba.¹⁸ Yé azu za anga uzu á ada ye tshu ga pa kondja, œ na dœ she. Endje sœ lima koepara awa adœke œne li dœ she ga sœnda œ za she ba utshu Yisu.¹⁹ Kashe bœta á azu ngba lima tœpanœ kpuru, awa adœke endje li dœ she gugu nene. Endje ɔ, œ kœɔ ogoro ba pa anda yé œ yi she dœ kondjanœ ba ugurutœ azu, ndjii kpoetshu Yisu.²⁰ Lœkœ á Yisu wu koeyindœœœ nœ endje, tshe pa fœ ayi kobanœ adœke: «Mœ djerœndœ ekperœ nœ zœ ye.»

²¹ Aayi koeyisœ awa akwa dœ Afarisayi te lima tœ koegbetshelœ endje adœke: «Tsheneke koedœ uzu dœ á sœ kœgu œsœœ Ndjaba ataa? Cœdœ dá li tœ koedjerœndœ ekperœ nœ uzu a? Cœ dœœdœ Ndjaba kuti ye nene a?»

²² Kashe Yisu wu lima sœ gbetshelœ nœ endje kœ, yé œ yu endje adœke: «Mbœœœ gadœ á 'e gbe o'o tœ lœsu 'e atake a?»²³ Kœpa fœ uzunœ adœke: «Mœ djerœndœ ekperœ nœ zœ» too kœpa adœke: «Aalafo œ na ana», o'o neketa dá dœœ œgbœ o'o a?»²⁴ Kashe mœ pa o'onœ asœke mbœœœ á 'e koewusœ nœ adœke kpœ pa œshœ asœ, Gbolo nœ uzu dá sœ dœ gbœgbœ mbœœœ koedjerœndœ ekperœ.» Yé tshe kœpa fœ uzu á ada ye tshu adœke: «Mœ pa fœ bœ, alafo œ za kondja nœ zœ yé œ gu ga sœnda nœ zœ.»

²⁵ Pe kpœtœ œsœœœ, uzunœ áalafo dœ ala azu kœ, œ za gbarœ á tshe lo ga panœ, yé œ gu ga sœnda nœ ye dœ koedonga mokœ nœ Ndjaba.²⁶ Uvuru azu kœ kpa lima lœ nœ, endje donga Ndjaba yé awa ko endje kœ, á endje pa adœke: «A wu kpesheke œœœ á a wuwu ba lima nene.»

Yisu e Levi

(Wu ba tœ Mat 9.9-13; Mar 2.13-17)

²⁷ Manda nœ, Yisu wuta yé œ wu anga ayi kœko ngendja lapo bale á i'iri ye koedœ Levi, tshe sœ ba lœ anda kœko ngendja lapo. Tshe pa fœ she adœke: «Na manda mœ.»²⁸ Levi katœ œœœ nœ ye kœ, œ áafo yé œ na manda ye.

²⁹ Manda nœ, Levi mbœœœ egerœ angbo ba sœnda nœ ye fœ Yisu. Azu

kœko ngendja lapo ndjoro, dœ pe anga azu sœ lima kœzi œrœ dœ endje awa bale. ³⁰ Afarisayi dœ aayi kœyisœ awa akwa te lima tœ kœpulœma endje, yé œ yu ayambarœ nœ Yisu adœke: «Mbœrœ gadœ á 'e sœ kœzi œrœ yé á sœ kœndjo œrœ awa bale dœ aayi kœko ngendja lapo œdœ pe aayi kœmbœrœ ekperœ a?»

³¹ Yisu kœgi fœ endje adœke: «œ dœdœ azu á tshelœ œkœ endje sœ yerœ dá gbe kœna kœwu monganga nene, kashe kolœ aayi kœba dá gbe ndœ kœna kœwu she. ³² Mœ nana kœ'e azu á endje sœ ndjii nene, kashe mœ na mbœrœ azu kœmbœrœ ekperœ adœke endje fatshalœsu endje.»

Azuyu Yisu tœ upu nœ kœyotshelœma
(Wu 6a tœ Mat 9.14-15; Mar 2.18-20)

³³ Anga azu yu lima Yisu adœke: «Ayambarœ nœ Yowane ayi kœza batisimu œdœ pe endje nœ Afarisayi sœ lima kœyotshelœma endje mbœrœ kœza avwala fœ Ndjaba. Kashe mbœrœ gadœ á ayambarœ nœ zœ sœ kœzi œrœ, á sœ kœndjo œrœ a?»

³⁴ Yisu kœgi fœ endje adœke: «œdœ endje kœ'e azu ndœ angbo totœ, yé uzu á tshe to yashenœ sœpe damba tœ œsœnœ dœ endje, 'e li kœpa fœ azunœ ascœmœ adœke endje yotshelœma endje ye a? œ œ nene. ³⁵ Kashe lœkœ á endje kœza akœ yashenœ ugurutœ anganœ, dá œlœnœ á endje yotshelœma endje dœmœ.»

³⁶ Yisu kpa pa anga ndœma toro bale fœ endje adœke: «Uzu bale zaza ndœma tafo lœba œ pi ga pa ongboro lœba nene. œdœ tshe kœmbœrœ ataa, tshe ndi tafo lœbanœ, yé ndœma tafo lœba lili dœ ongboro lœbanœ nene. ³⁷ Uzu bale susu tafo ipi á sœ kœyu damba vavava ga lœ ongboro anga nene. Atamœ nene, tshelœ anga œ 'u dœ katsha tafo ipinœ á sœ kœyu vavava ascœmœ: Tshelœ anga œ ndi yé ipi œ tu kpa ga lœ œshœ. ³⁸ Kashe œ li adœke endje sú tafo ipi ga lœ tafo anga. ³⁹ Yé uzu bale á tshe yindœ kœndjo tafo ipi manda ongboro ipi

gugu nene. Gbambanœ nene, endje pa walaka adœke: «Ongboro ipi dá tshœ kœropa tafonœ.»»

6

Yisu kœdœ ayengœ sabata

(Wu 6a tœ Mat 12.1-8; Mar 2.23-28)

¹ Dœ anga œlœ sabata bale, Yisu sœ lima kœro tœ lœ kindi ble awa bale dœ ayambarœ nœ ye. Yé ayambarœnœ sœ lima kœverœ indji blenœ, œ sœ kœkœrœnœ dœ kane endje yé á sœ kœzi indjinœ. ² Anga Afarisayi yu endje adœke: «Mbœrœ gadœ á 'e sœ kœmbœrœ œneke á awa akwa pakata nœ dœ olo sabata a?»

³ Yisu gi fœ endje adœke: «'E didi œneke á Davidi mbœrœ anga œlœ bale á ogo mi lima she dœ azu nœ ye á tshe na tœ awa dœ endje nene a?

⁴ Tshe li dœ endje 6a lœ anda nœ Ndjaba, yé œ zi mapa á endje to dœ tokórœ fœ Ndjaba. Tshe zi yé œ to anganœ fœ azu á endje na tœ awa nœ dœ she, mapa á sœ má kolœ mbœrœ anganga Ndjaba.» ⁵ Yisu kpa gi fœ endje adœke: «Gbolo nœ uzu kœdœ ayengœ lœkœ sabata.»

Yisu she uzu á kane ye tshu

(Wu 6a tœ Mat 12.9-14; Mar 3.1-6)

⁶ œ kpa wuta ga tœ anga lœkœ sabata bale, Yisu li ga lœ Sinagoga œ tetœ kœyi lima sœ œrœ. Anga uzu bale á kuni ye tshu, sœ lima kpœtœmœ. ⁷ Aayi kœyisœ awa akwa œdœ pe Afarisayi mesho lima lœ ala endje kœwu too Yisu œ she uzunœ ascœmœ dœ lœkœ sabata, yeka á œne kœegbœ awa kœtœ meza pa ye. ⁸ Kashe tshe wu lima sœ gbetshelœ nœ endje, yé œ pa fœ uzunœ á kane ye tshu ascœmœ adœke: «Aalafo, œ na œ ka 6a ugurunœ.» Uzunœ áalafo œ na œ ka 6a zœ. ⁹ Manda nœ, Yisu yu endje adœke: «œrœ gadœ dá awa akwa nœ azœ yindœ nœ adœke a mbœrœ kolœ dœ lœkœ sabatanœ a? œ yindœ nœ adœke a mbœrœ œtshœrœ too a mbœrœ ekperœ a? Kœshe uzu too kœwo she a?» ¹⁰ Tshe tondœ endje kœ, yé œ pa fœ uzu kœbanœ adœke: «Yœrœ tshelœ kane zœ!» Tshe yœrœ

tshelœ kane ye, yé kane ye gumatœ ye.

¹¹ Tshelœ aayi kœyisœ awa akwa œdœ Afarisayi sœ gboo dœ ókó, yé endje tetœ kœvwarandœ o'o ugurutœ endje tœ œrœ neke á endje mbœrœ ga tœ Yisu.

Yisu ke aayi avwa nœ ye ndjokpa dœ bisha

(Wu 6a tœ Mat 5.1; 10.1-4; Mar 3.13-19)

¹² Lœ ðlœnœ ascœmœ, Yisu ò ga pa kaga mbœrœ kœza avwala, yé œ donga Ndjaba butshœ 'owara. ¹³ Lœkœ á osho kœrœ, tshe e ayambarœ nœ ye œ rœtshelœ endje ndjokpa dœ bisha, yé á ta i'iri «aayi avwa» ga pa endje. ¹⁴ I'iri aayi avwanœ ndjokpa dœ bisha dœke: Shimu á Yisu za ndje i'iri Petro ga pa ye œdœ ayancœ dœ Andere, Jake œdœ Yowane, Filipino œdœ Bartelemi, ¹⁵ Matie œdœ Toma, Jake gbolo nœ Alefe œdœ Shimu á tshe sœ ndje lima ugurutœ azu á endje sœ kœpara adœke ogo nœ œne gbœ lipanda, ¹⁶ Yudasi, gbolo nœ Jake œdœ Yudasi Isikariote* á tshe ka lima Yisu.

Azu ndjoro na ga ndœ Yisu

(Wu 6a tœ Mat 4.24-25; Mar 3.7-11)

¹⁷ Yisu to dœ endje 6a pa kaga, yé œ jerœ œ ka ga tœ osho á sœ kpa. Dá ascœmœ, ayambarœ nœ ye œdœ azu ndjoro: Azu tshelœ ogo Yuda kœ, azu tshalakpi Yerusalemœ, azu tshalakpi Tire œdœ pe Sidona sœ lima kpœtœmœ. ¹⁸ Endje na lima kœdji Yisu œdœ kœpara awa kœshe lœ kœba nœ endje. Endjeneke á endje sœ lima dœ ekpe ishiri, she lima ye. ¹⁹ Uzu kœ sœ lima kœpara awa kœgoro she mbœrœ gbœgbœ sœ lima kœwuta lœ ye, yé á sœ kœshe azu kœ.

Kœyisœrœ tœ upu nœ ayi yanga œdœ ayi oyo

(Wu 6a tœ Mat 5.1-12)

²⁰ Yisu tondœ ayambarœ nœ ye œ pa adœke:

«Yanga nœ 'e á 'e dœ aayi oyo,

gbambancœ nene, Ogo gbozu nœ Ndjaba sœ mbœrœ 'e!

²¹ Yanga nœ 'e á 'e sœ dœ ogo ngœngœnœ asœke, gbambancœ nene, 'e gbœ kœzirœ ndjoro!

Yanga nœ 'e á 'e sœ tœ iki ngœngœnœ asœke,

gbambancœ nene, 'e mœtœ 'e zœ!

²² «œdœ azu kœyiangba 'e, á kœgoro 'e, á kœgu 'e yé á sœ kœpa tœ ekperœ nœ 'e mbœrœ a 'e yindœ Gbolo nœ uzu, 'e sœ dœ yanga. ²³ Lœkœ á œrœ nœ ascœmœ kœmbœrœtœ endje, 'e sœ dœ yanga œ i ga lafo dœ yanga mbœrœ egerœ œrœ sœ kœkate 'e 6a lafo. Ataa dá aata endje sœ kœmbœrœ lima œrœ kanga fœ aayi kœgbara o'o.

²⁴ Kashe oyo nœ 'e dœ aayi kœgbœrœ, gbambancœ nene, 'e gbœ œrœ tshangba œnœ 'e ye!

²⁵ Oyo nœ 'e á 'e sœ dœ œrœ ndjoro ngœngœnœ asœke,

gbambancœ nene, ogo œ mi 'e zœ!

Oyo nœ 'e á 'e sœ kœmœtœ 'e ngœngœnœ asœke,

gbambancœ nene, 'e sœ lœ oyo, yé 'e ki bala zœ!

²⁶ Oyo nœ 'e œdœ azu kœsœ kœpatœ œtshœrœ nœ 'e, gbambancœ nene, œtœnœ kœdœ mara á aata endje mbœrœ lima ga tœ aayi kœgbara o'o nœ wala!»

Yisu yisœ œrœ pa kœyindœsho ga ndœ ayingba

(Wu 6a tœ Mat 5.39-47)

²⁷ «Kashe mœ sœ kœpa fœ 'e á 'e sœ kœdji mœ asœke, adœke: 'E yindœ ayingba 'e œ mbœrœ œtshœrœ fœ endjeneke á endje sœ kœyiangba 'e. ²⁸ 'E ki fœ Ndjaba tshe to kane ye ga pa endjeneke á endje sœ kœdarandœ 'e, yé œ za avwala fœ she mbœrœ endjeneke á endje sœ kœmbœrœ œrœ kanga fœ 'e. ²⁹ œdœ uzu kœda бага zœ, fa tshakalanœ fœ she dœ tshe da ndje. œdœ uzu kœza yœgbœdœ lœba nœ zœ, katœ lœba okoro nœ zœ ti fœ she tshe za ndje. ³⁰ To œrœ fœ uzu

* 6.16 6.16 Yudasi Isikariote: œ yindœ kœpa adœke uzu tshelœ ongbo Kiriote

neke kɔ́ á tshe esho ndœ œrœ tœ zœ. Yé œdœ uzu kœza œrœ nœ zœ, yuyu she adœke tshe gi fœ ɓœ nene. ³¹ 'E mbœrœ fœ anga 'e adja ɓata œneke á 'e yindœ nœ adœke endje mbœrœ fœ 'e.

³² «Edœ 'e kœyi kolœ ndœ endjeneke á endje yindœ 'e, œrœ tshangbanœ á 'e gbɔ́ kœdœ gadœ? Awa bale ndje, aayi kœmbœrœ ekperœ yi yi ndje ndœ endjeneke á endje lœ kœyindœ endje! ³³ Yé œdœ 'e kœsœ kolœ kœmbœrœ ɔ́shœrœ fœ endjeneke á endje mbœrœ ɔ́shœrœ fœ 'e, œrœ tshangbanœ á 'e gbɔ́ kœdœ gadœ? Aayi kœmbœrœ ekperœ sœ ndje kœmbœrœ atamœ. ³⁴ Edœ 'e kœsœ kœdaka kuda kolœ fœ endjeneke á 'e sœ kœgbœ kœgbɔ́ anga œrœ ɓa ndœ endje, œrœ tshangbanœ á 'e gbɔ́ kœdœ gadœ? Ayi kœmbœrœ ekperœ sœ ndje kœdaka kuda fœ ayi kœmbœrœ ekperœ yeka á endje gi tshangbanœ awa bale fœ endje. ³⁵ Kashe 'e yindœ azu neke á endje yiangba 'e, œ mbœrœ ɔ́shœrœ fœ endje. Edœ 'e kœdaka œrœ tœ kuda fœ endje, 'e sœsœ dœ gbetshelœ adœke endje gi fœ 'e nene. Dœ tœncœ ataa, 'e gbɔ́ œrœ tshangbanœ dœ egerœncœ, yé 'e te agbolo nœ Ndjaba á tshe ropa œrœ kɔ́. Gbambanœ nene, mbœrœ tshe sœ kœmbœrœ ndje ɔ́shœrœ fœ endjeneke á endje sœ kœmbœrœ ekperœ fœ she, œdœ pe fœ aayi katshalɔ́su. ³⁶ 'E sœ dœ ɔ́shɔ́ lɔ́su ga tœ azu ɓata á Aba 'e sœ dœ tœncœ.»

*'E wawa o'o ga pa azu nene
(Wu ɓa tœ Mat 7.1-5)*

³⁷ «'E wawa o'o ga pa uzu bale nene, yeka á Ndjaba kœwa ndje bala o'o ga pa 'e nene. 'E wawa agbɔ́ ngbanga ga pa anga 'e nene, yeka á Ndjaba kœwawa ndje agbɔ́ ngbanga bala ga pa 'e nene. 'E wu oyo anga 'e yeka á Ndjaba kœwu ndje bala oyo 'e. ³⁸ 'E to œrœ fœ anga 'e, yeka á Ndjaba kœto ndje œrœ fœ 'e: Gbambanœ nene, tshe to œrœ ga lœ ngbade lœba nœ 'e ndjoro, tshe nduru yé œ yeme œtœncœ adœke œ su kperœ. Ndjaba œ

to œrœ fœ 'e kolœ lindœ œneke á 'e sœ kœto tœncœ fœ anga 'e.»

³⁹ Yisu kpa pa dœ ndœma toro fœ endje adœke: «'E wu anga ayibula kœyisœ awa fœ yanganœ dœ ayibula ye a? Edœ tshe kœto she ataa, endje yo kɔ́ bibisha ga lœ kudu nene a? ⁴⁰ Yambarœ roropa ayi kœyisœrœ fœ she nene. Kashe yambarœ kɔ́ á tshe wusœ œrœ dœ ɔ́shœncœ, tshe wuta ndje ɓata ayi kœyisœrœ nœ ye. ⁴¹ Mbœrœ gadœ á ɓœ sœ kœtœndœ oforo ebe á sœ lœ ala aya zœ, yé á gbege ndœ maɓaya á sœ lœ ala zœ nene a? ⁴² ɓœ sœ kœpa fœ aya zœ adœke: “Aya mœ, kaka mœ tshakavwa oforo ebe á sœ lœ ala zœ”, œɓœ á ɓœ sœsœ kœwu maɓaya á sœ lœ ala zœ nene, ɓœ pa má ata kotoo? Wulapatshɔ́, tshakavwa maɓaya á sœ lœ ala zœ utshunœ œ wu osho ngbi, yeka á kœtshakavwa oforo ebe á sœ lœ ala aya zœ.»

*Kœwusœ ɔ́yɔ́ mbœrœ elencœ
(Wu ɓa tœ Mat 12.33-35; 7.16-20)*

⁴³ «ɔ́shɔ́ ɔ́yɔ́ zuzu ekpe leyɔ́ nene, yeka á dœ ɔ́yɔ́ á sœ dœ kɔ́ba kœzu ɔ́shɔ́ leyɔ́ nene. ⁴⁴ Endje wusœ ɔ́yɔ́ dœ ɔ́yɔ́ mangba elencœ. Endje kɔ́kɔ́ ele fige ɓa tœ batima nene. Endje kɔ́kɔ́ ndje lekɓɔ́ ɓa lœ nduku akpala nene. ⁴⁵ ɔ́shɔ́ uzu sœ kœma ɔ́shœrœ á sœ ɓa lɔ́su ye, yé ekpe uzu sœ kœma ekperœ á sœ ndje ɓa lɔ́su ye. Gbambanœ nene, o'o kɔ́ á wuta lœ ama uzu, œ to ɓa lɔ́su ye á su kperœ dœ tœncœ.»

*Anda bisha
(Wu ɓa tœ Mat 7.24-27)*

⁴⁶ «Mbœrœ gadœ á 'e sœ kœ'e mœ adœke: “Gbozu, Gbozu”, yé á sœsœ kœmbœrœ neke á mœ sœ kœpa tœncœ fœ 'e nene a? ⁴⁷ Uzu kɔ́ á tshe na ga ndœ mœ, á tshe dji o'o ama mœ yé á za ga tœ akwa, tshe li dœ dé? Mœ sœ kœpa fœ 'e adœke: ⁴⁸ Tshe li dœ uzu á tshe mɔ́ anda: Tshe dji kudu kiti anda ngbii œ gbɔ́ badja, yeka á ko briki ga lœ œporonœ. Lɔ́kɔ́ á ungu su, œ tara kɓɔ́ ga tœ ada andanœ, kashe andanœ kakavwa lima nene, mbœrœ endje mɔ́ lima kiti andanœ ngbiri. ⁴⁹ Kashe tsheneke á tshe dji o'o

ama mœ yé á zaza ga tœ akwa nene, tshe sœ b̄ata uzu á tshe djidji kudu kiti anda nœ ye á wuta ga pa badja nene, á m̄o ga pa ɔsh̄o gbambanœ. L̄ok̄o á ungu su ga tœ ada andanœ, œ kavwa yé tshelœnœ ndj̄o djigi ye.»

7

Yisu she kanga nœ gbozu tshapa aturugu

(Wu 6a tœ Mat 8.5-13)

¹ L̄ok̄o á Yisu pa o'o nœ ye k̄o fœ azu á endje sœ lima kœdji she, tshe na ga lœ Kaparnawumu. ² Anga gbozu tshapa aturugu tshelœ Roma sœ lima dœ anga kanga nœ ye bale á tshe yindœ ye t̄apanœ kpuru. Kanganœ ascœmœ sœ lima dœ k̄oɓa, ndoo dœ kuzu. ³ L̄ok̄o á gbozu tshapa aturugunœ dji upu nœ Yisu, tshe vwa anga agb̄o agbozu Ikrizia adœke endje na œ ki fœ she dœ tshe na œ she kanga nœ œne. ⁴ Endje wuta 6a ndœ Yisu, yé œ ki fœ she kpœpanœ kpœpanœ adœke: «Uzunœ á tshe vwa 'a kœdœ ɔsh̄o uzu, œ li adœke 6œ mbœrœ œrœ á tshe pa tœnœ, fœ she. ⁵ Gbambanœ nene, tshe yindœ ogo nœ azœ yé œshe dá m̄o Sinagoga fœ azœ.» ⁶ Yé Yisu gu tœ awanœ bale dœ endje. L̄ok̄o á tshe wuta lima ndoo dœ anda, gbozu tshapa aturugu vwa anganœ mbœrœ kœpa fœ Yisu adœke: «Ayi kœyisœrœ, wuwu oyo tœ zœ nene, mbœrœ mœ scœsœ ndjii adœke 6œ kœli ga lœ anda nœ mœ nene. ⁷ Mbœrœ tœnœ ndje ataa á mœ wa adœke, mœ na dœ tœ mœ œrrr ga ndœ zœ nene; kashe pa kolœ o'o bale dœ kanga nœ mœ á mœ yindœ ye waa, she. ⁸ Cœmœ ndje, mœ sœ dœ agbozu tshapa mœ á mœ sœ kœdji endje, yé dœ aturugu á endje sœ tshakudu mœ. Cœdœ mœ kœpa fœ anga bale adœke: “Na”, ngbewo tshe na da ye. Cœdœ mœ kpa kœpa ndje fœ anga adœke: “Na ga mœ”, ngbewo tshe na ye. Yé œdœ mœ kœpa ndje fœ kanga nœ mœ adœke: “Mbœrœ œrœnœ ascœ”, ngbewo tshe mbœrœ ye.»

⁹ L̄ok̄o á Yisu dji o'onœ ascœmœ, tshe sœ dœ yanga ga ndœ ye. Tshe fatœ ye ga ndœ ukpulu azu á endje sœ lima kœna manda ye, yé œ pa fœ endje adœke: «Mœ sœ kœmindœ nœ fœ 'e adœke, œdœ ndje 6a ugurutœ azu Israyelœnœ gbaa, mœ gb̄ogb̄o mara kœyindœrœ sœke nene.» ¹⁰ L̄ok̄o á azunœ á gbozu tshapa aturugu vwa endje, gu 6a scœnda nœ gbozu tshapa aturugunœ 6a zœ, endje gb̄o ayi akwanœ tshe sœ dœ ɔsh̄o ɔk̄o ye.

Yisu she anga ovoro gbolo yakoshe lœ kuzu

¹¹ Manda nœ, Yisu ro ga lœ anga ongbo bale á i'irinœ kœdœ Nayine. Ayambarœ nœ ye œdœ pe ukpulu azu ndjoro sœ lima kœna tœ awanœ bale dœ she. ¹² L̄ok̄o á endje wuta lima ndoo tœ kœli ga lœ ongbonœ atake, endje gb̄otœ endje dœ ukpulu azu ndjoro á endje sœ lima kœna ndœ kœshi kuzu: Cœ dœ lima gbolo yakoshe tshebabale nœ anga yashe koya. Azu tshelœ ongbonœ ndjoro na lima tœ awa bale dœ yashœnœ. ¹³ L̄ok̄o á Gbozu wu yashœnœ ascœmœ, oyo ye ká she yé tshe pa fœ she adœke: «Kpa kiki nene.» ¹⁴ Yisu gitœ ye ga utshunœ œ goro ngbongbo kuzunœ. Azu á endje za lima ngbongbonœ ka, yé Yisu pa adœke: «Ovoro gbolo yakoshe, mœ pa fœ 6œ, jo ye!» ¹⁵ Ngbewo kuzunœ sœ ga ati, œ tetœ kœpa o'o. Yé Yisu za she fœ ayinœ.

¹⁶ Awa li lima tœ azu para k̄ok̄o, yé endje te lima tœ kœdonga Ndjaba adœke: «Egerœ ayi kœgbara o'o wuta ga lœ ugurutœ azœ!» Yé œ kpa pa ndje adœke: «Ndjaba na kœshe azu nœ ye!» ¹⁷ Yé o'o tœ upu nœ œrœnœ á Yisu mbœrœ ascœmœ za tshelœ lœ ogo Yuda œdœ tshalakpi k̄o á sœ indirinœ ndjengene.

Yowane ayi kœza batisimu vwa azu 6a ndœ Yisu

(Wu 6a tœ Mat 11.2-19)

¹⁸ Ayambarœ nœ Yowane pandœ akwa k̄o á Yisu mbœrœ ascœmœ fœ she. Tshe e anga endje bisha ugurutœ endje, ¹⁹ yé œ vwa endje fœ Gbozu Yisu kœyu she adœke: «Cœ 6œ

koedoe Masiya á tshe soe koena toenoe a, too 'a kate anga angbi uzu?»²⁰ Loko á endje wuta ba ndoe Yisu, endje pa foe she adoeke: «Yowane ayi koeza batisimu vwa 'a ba ndoe zoe mboeroe koeyu boe adoeke: “Eboe koedoe Masiya á tshe soe koena toenoe a, too 'a kate anga angbi uzu?”»²¹ Koloe doe londone ascemoe, Yisu she azu ndjoro loe koba noe endje, loe koendi noe endje. Tshe goroo ekpe ishiri pa endje ye oe she ndje aayibula.²² Manda noe, tshe gi lima foe azu á Yowane vwa endje adoeke: «'E gu oe pandoe neke á 'e wu doe ala 'e ye á dji doe utu 'e, foe she. 'E pandoe noe adoeke: “Aayibula tetoe koewu osho, azu á ada endje tshu tetoe koena ana, aayi boroma she, aayi bitu tetoe koedji o'o, akuzu kwatoe endje ga loe soro, ye endje pandoe Otsho O'o foe aayi oyo.²³ Yanga noe uzu á tshe kakatoe koeyindoe noe ye ga ndoe moe nene.”»

²⁴ Loko á aayi avwa noe Yowane gu lima da ye, Yisu tetoe koepa toe upu noe Yowane foe ukpulu azu ascemoe adoeke: «Eroe gade dá 'e na koewu toenoe ba loe kpagagasho a? 'E na koewu mulu á yugu soe koemea toenoe kpangi kpangi a? E oe nene.²⁵ Ye ata eroe gade dá 'e na lima koewu toenoe a? 'E na koewu uzu á tshe veroe otsho loeba a? E oe nene. Gbambanoe nene, azu á endje soe koeveroe otsho loeba, ye á soe doe eroe waa, endje soe ba loe anda noe agbozugo.²⁶ Ata 'e na lima ndoe koewu gade? 'E na koewu anga ayi koegbara o'o a? E, kashe moe soe koemindoe noe foe 'e adoeke tshe rosoe ayi koegbara o'o ye.²⁷ Gbambanoe nene, Yowane koedoe uzu á endje pa o'o toe upu noe ye ba la buku noe Ndjaba adoeke:

“Moe vwa ayi avwa noe moe utshu zoe mboeroe koeguma ala awa zoe.”»

²⁸ Ye Yisu kpa pa adoeke: «Moe soe koemindoe noe foe 'e adoeke loe ugurutoe azu tshapasho ascemoe ko, uzu bale á tshe ropa Yowane gugu nene. Kashe aya uzu ba loe ogo Gbozu noe Ndjaba ropa ye ye.»²⁹ «Azu para koko doe pe aayi koeko ngendja

lapo á endje dji o'o má Yowane pa, wusoe noe adoeke Ndjaba soe ndjii ye oe gbo lima batisimu noe Yowane.³⁰ Kashe Afarisayi oedoe aayi koeyisoe awa akwa vwaratoe endje koeyindoe eroe á Ndjaba yindoe koemboeroe foe endje, ye oe tshapu koegbo batisimu noe Yowane ye.»

³¹ Yisu kpa pa adoeke: «Moe li mara azu noe ascemoe doe azu de? Endje li doe azu de? ³² Endje liili doe agbolo á endje soe ba ushu, ye á soe ko'etoe endje loe toe endje adoeke: “A 'uru ngbake foe 'e, kashe 'e vivi ipi nene! 'A bi itshi kuzu foe 'e, kashe 'e kiki nene!”³³ Gbambanoe nene, Yowane ayi koeza batisimu na, oe vwaratoe ye toe koeki mapa oedoe koendjo ipi, 'e pa adoeke: “Tshe soe doe ekpe ishiri pa ye!”³⁴ Gbolo noe uzu na oe soe koeki mapa doe koendjo ipi, 'e pa adoeke: “'E wu uzunoe ascemoe, tshe gbe koloe doe koeziroe oedoe koendjoro, ye anganoe koedoe aayi koeko ngendja lapo oedoe pe azu koemboeroe ekperoe.”³⁵ Kashe koewusoe noe Ndjaba matoe ye ndjii loe awa noe azu ko á endje yindoe noe.»

Yisu ba soenda noe anga Farisayi bale á iri ye koedoe Shimu

³⁶ Anga Farisayi bale vwa osho foe Yisu adoeke tshe na koeki eroe ba ndoe oene. Yisu li ga soenda noe Farisayinoe ascemoe, ye oe soe ga indiri ndaba koziro. ³⁷ Kashe anga yashe bale á akwa tsheloe ye gaga nene soe lima loe ongbonoe ascemoe. Loko á tshe dji adoeke Yisu soe koeki eroe ba ndoe Farisayi, tshe za yombo kperoe doe anga albatre ye oe na doe toenoe.³⁸ Tshe ka djagamanda Yisu, oe gote ndoo doe ada ye. Tshe soe lima toe iki, ye ngola ye sara oe gba lima tshapa ada Yisu. Tshe turu doe sukumu ye, oe ndjoro tshapanoe doe ama ye, ye manda noe á su lima yombo kpo kpo ga panoe.³⁹ Loko á Farisayinoe á tshe vwa osho ndoe Yisu ascemoe wu atamoe, tshe pa ba loe ye doe toe ye adoeke: «Ede uzunoe ascemoe koedoe má adja ayi koegbara o'o, tshe wu ma soe noe adoeke yashenoe á tshe goro oene

ascemœ, œshe koedœ ayi kœmboerœ ekperœ.»

⁴⁰ Yisu za o'o yé œ pa fœ Farisay-ince ascemœ adœke: «Shimu, mœ sœ dœ anga o'o kœpa tœnœ fœ 6œ.» Shimu gi fœ she adœke: «Pa 'onœ zœ, Ayi kœyisœerœ!» ⁴¹ Yé Yisu kœpa adœke: «Azu bisha sœ lima dœ kudã nœ anga uzu bale. Anga bale daka lima egerœ ngendja, yé anga yangœ daka œnœ ye teasho* . ⁴² Bata á endje bibisha lili lima kœgi kudãnœ nene, ayengœ kudãnœ wu oyo endje yé œ katœnœ ye. Lœ ugurutoe endje bisha ascemœ, uzu dœ dá yindœ ayengœ ngendjanœ ascemœ kœropa nœ a?» ⁴³ Shimu gi fœ she adœke: «Mœ wu adœke uzu á kudã sœ lima dœ egerœnœ lœ kumu ye dá yindœ ye tãpanœ kpuru.» Yisu kœpa fœ she adœke: «Bœ gi adja o'o.»

⁴⁴ Manda nœ, tshe fatœ ye ga ndœ yashenœ yé œ pa fœ Shimu adœke: «Bœ wu yashenœ asœ? Mœ li 6a scœnda nœ zœ yé 6œ susu ungu fœ mœ adœke mœ djutœ dœ ada mœ nene, kashe tshe djutœ ada mœ dœ ngola ye, yé œ turu dœ sukumu ye. ⁴⁵ Bœ nana œ uru tshelœ utu mœ nene, kashe tshe kakatœ kœendjoro tshapa ada mœ tœ kœli mœ á mœ li gamœ asœ nene. ⁴⁶ Bœ djadja tshapa kumu mœ dœ kada nene, kashe tshe su yombo kpœœ ga pa ada mœ. ⁴⁷ Mbœerœ tœnœ ataa, mœ sœ kœmindœ nœ fœ 6œ adœke: Ndjaba djerœndœ ekperœ nœ ye para mbœerœ egerœ kœyindœsho á tshe ma. Kashe tsheneke á endje djerœndœ ekperœ nœ ye teasho, tshe ma ndje kœyindœsho teasho.» ⁴⁸ Yé Yisu kœpa fœ yashenœ adœke: «Mœ djerœndœ ekperœ nœ zœ para ye.» ⁴⁹ Azu á endje sœ indiri ndaba kœzircœ bale dœ she, te lima tœ kœyutœ endje lœ tœ endje dœ tœ endje adœke: «Uzunœ asœ koedœ ma œnœ ye dœ yeka á li ndœ koedjerœndœ ekperœ nœ azu a?» ⁵⁰ Kashe Yisu kœpa fœ yashenœ adœke: «Kœyindœerœ nœ zœ she 6œ ye. Gu dœ kœsœ gee.»

* **7.41** 7.41 Dœ o'o ama Greke endje sú lima adœke uzu tshatshunœ ko deniye kama mindu yé bisha uzunœ ko deniye zazu bisha dœ ndjokpa

8

Ayashe á endje te mangba Yisu

¹ Manda nœ, Yisu na lima djelœ ongbo œdœ dje lakpi mbœerœ kœyisœ Ɔtshœ O'o tœ upu nœ Ogo gbozu nœ Ndjaba. Ayambarœ nœ ye ndjokpa dœ bisha na lima awa bale dœ she, ² œdœ ndje ayashe á tshe gœœ ekpe ishiri pa endje, dœ anga endje á tshe she endje lœ kœba: Mareya á endje e she uzu Magadala á Yisu gœœ ekpe ishiri mindu dœ bisha (7) pa ye, ³ dœ Jane, awo Suza á tshe dœ egerœ uzu tshelœ buro nœ Erode, dœ Suzana œdœ pe anga endje ndjoro á endje sœ lima kœto œerœ nœ endje fœ she dœ ayambarœ nœ ye.

Ndœma toro nœ ayi kœlu ngwarœ (Wu 6a tœ Mat 13.1-9; Mar 4.1-9)

⁴ Azu ndjoro to lima djelœ ongbo dœ ongbo œ na kœngbœtœ endje dœ Yisu. Yé tshe pa dœ ndœma toro adœke: ⁵ «Anga uzu na lima ndœ kœlu ngwarœ ga lœ kindi nœ ye. Lœkœ á tshe sœ lima kœlu ngwarœnœ rotœnœ, anga indjinœ yo ga indiri ama awa, azu na panœ yé ayanu de ye. ⁶ Anga indjinœ yo ga lœ oporo badja. Ɖ ko ye, kashe œ œœ lima mbœerœ eshenœ gbœgbœ lima ungu lœ œshœ nene. ⁷ Anganœ yo ga lœ ishi. Ɖ gerœ lima dœ tœnœ awa bale yé œ vwele œtshœ ngwarœnœ, awa adœke œ gerœ gugu nene. ⁸ Kashe anganœ yo ga lœ œtshœ œshœ. Ɖ gerœ yé œ le kpo'oro kpo'oro. Kumunœ bale dœ bale sœ lima dœ indjinœ kama bale (100) tœnœ.» Yé Yisu kpa pa adœke: «Uzu á tshe kœsœ dœ utu nœ kœdji o'o, tshe dji!»

Mbœerœ gadœ á Yisu sœ kœyisœ œerœ dœ ndœma toro a?

(Wu 6a tœ Mat 13.10-13; Mar 4.10-12)

⁹ Ayambarœ nœ ye yu she lima tœ ádá ndœma toronœ ascemœ. ¹⁰ Tshe gi fœ endje adœke: «Mbœerœ 'e, 'e wusœ ádá o'o nœ Ogo gbozu nœ Ndjaba á zatœ endje yiwa tœnœ ye;

kashe mboerøe anga endje, endje dji koløenøe ðata ndøema toro. Ataa, “endje li køetondøe øerøe, kashe endje wu nene; endje li køedji o'o, kashe endje dji tsheløe katanøe nene.”»

Yisu pandøe ádá ndøema toro nøe ayi køelu ngwarøe

(Wu ða tøe Mat 13.18-23; Mar 4.13-20)

¹¹ Yisu mindøe nøe føe endje adøeke: «'E dji ádá ndøema toronøe asøemøe: Ngwarøenøe asøemøe, køedøe o'o ama Ndjaba. ¹² Anga azu løe ðata ama awa á indji ngwarøe te ga tønøe. Endje køedji O'o ama Ndjaba, Djaboro na ø kakara tøe løsu endje kparawa adøeke endje søesøe døe køeyindøerøe nene yé á Ndjaba køesheshe ndje endje nene. ¹³ Anga endje søe ðata øshø badja. Endje dji o'o døe øtshønøe yé ø yindøe nøe døe yanga, kashe eshenøe lili øshø nene. Endje yindøe nøe koløe kwatake øendøe nøe ø di nene, yé løkø á endje køeli ga løe øgbø o'o, endje ka ngbiri løe køeyindøerøe nøe endje nene. ¹⁴ Indji ngwarøe neke á yo ga ugu-rutøe øyø ishi søe køema endjeneke á endje søe køedji o'o tøe øtshønøe, kashe gbetsheløe, ogo køegbø øerøe ndjoro øedøe pe yanga á søe køefara azu løe soro ndi tsheløe o'o ama Ndjaba kø tøe endje ye, awa adøeke leyønøe gbø, gugu nene. ¹⁵ Anga endje søe ðata indji ngwarøe á yo ga løe øtshø øshø. Endje søe køedji o'o, ø søe køegbøndøe nøe ga løsu endje døe øtshønøe. Endje shi gbì løe nøe yé ø søe køezu øtshø leyø.»

Ndøema toro tøe upu nøe miinda

(Wu ða tøe Mar 4.21-25)

¹⁶ Yisu pa føe endje adøeke: «Uzu tata owo ga tøe miinda mboerøe køeza løsu tshu ga pa nøe too mboerøe køeza ða tshakudu kelekpa nene. Kashe endje za gbara ða pa anga øerøe ða lafo mboerøe adøeke azu kø á endje li ga søenda, køemesho ngbì tøe ishirinøe. ¹⁷ Gbambanøe nene, øerøe kø á zatøe endje yiwa tønøe, ø matøe endje ga shu yé ugurutøe øerøe kø á søe køembøerøetøe endje løe ubunøe, endje

wusøe nøe yé ø ma ga shu ngbì. ¹⁸ 'E søe døe gbødjela tøe mara á 'e søe køedji døe o'o. Gbambanøe nene, uzu á tshe søe døe øerøe ndjoro, endje to anganøe ga panøe føe she. Kashe tsheneke á tshe gugu døe øerøe nene, endje gbøtøe øeneke teasho á tshe søe køeza gbetsheløe nøe ye ga panøe asøemøe tøe ye yé.»

Ayi Yisu døe aayanøe

(Wu ða tøe Mat 12.46-50; Mar 3.31-35)

¹⁹ Ayi Yisu døe aayanøe na lima manda ye, kashe awa adøeke endje wuta ða zøe gugu lima nene mangba ukpu azu. ²⁰ Endje pandøe nøe føe she adøeke: «Ayi zøe døe pe aaya zøe ka ða shu; endje gbe køewu ðøe.» ²¹ Kashe Yisu gi føe azu køkø adøeke: «Ayi møe døe pe aaya møe køedøe endjeneke á endje søe køedji o'o ama Ndjaba, yé á søe køeza tønøe ga tøe akwa.»

Yisu ráyugu

(Wu ða tøe Mat 8.18,23-27; Mar 4.35-41)

²² Anga ølø bale, Yisu ø ga løe agba døe ayambarøe nøe ye. Tshe pa føe endje adøeke: «A zu ga atshi egerøe ungu adanga.» Yé endje tetøe køezu tønøe. ²³ Løkø á endje søe lima køezu ungunøe, Yisu lo ye. Trale, ndavuru yugu za gu tønøe kpi kpi kpi ga pa ungu. Ungu tu lima ga løe agba ø ø døe tønøe tshé tshé tshé, yé agbanøe yindøe køenduru døe endje. ²⁴ Ayambarøe gitøe endje ndoo døe Yisu ø jo she løe olonøe, yé á pa føe she adøeke: «Gbozu, Gbozu, a tshu ke a!» Yisu jo løe ølo ø ra yugu øedøe pe loko á søe køeyakpa ungunøe asøemøe, yé yugu ka, øsho yi tá. ²⁵ Yisu yu ayambarøe nøe ye adøeke: «Køeyindøerøe nøe 'e søe kpoeta a?» Kashe awa li lima tøe endje kpa kpa kpa, uvuru endje i gara yé endje tetøe køeyutøe endje løe ugurutøe endje adøeke: «Uzunøe asøeke køedøe ðe? Tshe søe køepa o'o føe yugu døe ungu, yé ø søe køembøerøetøe endje lindøe nøe!»

Yisu she uzu á ekpe ishiri søe pa ye

(Wu ða tøe Mat 8.28-34; Mar 5.1-20)

²⁶ Endje zu ga atshi œ wuta ga lœ ogo nœ Ageresaye á za tshatshu ye tœtœncœ dœ Galilayi. ²⁷ Lœkœ á Yisu jercœ lœ agbanœ ga tœ œshœ, anga uzu tshelœ ongbonœ bale to 6a zœ, œ na para tshatshu ye. Uzunœ ascœmœ sœ lima dœ ekpe ishiri pa ye. Tshe veverœ lœba œ lolo lima 6a scœnda nene œendœncœ di ye. Kashe tshe lo lima kolœ 6a pa udu. ²⁸ Lœkœ á tshe wu Yisu, tshe ve rawa œ te ga tœ ada ye, yé œ ki dœ œgbœ fœ she adœke: «Yisu, Gbolo nœ Ndjaba á tshe ropa œrcœ kœ, 6œ yindœ kœmbœrcœ œrcœ gadœ tœ mœ a? Mœ ki fœ 6œ, gágága kumu mœ nene!» ²⁹ Gbambanœ nene, Yisu pa lima fœ ekpe ishiri adœke tshe gitœ ye pa ye. Ekpe ishirinœ sœ lima kœndanga she kpœpanœ kpœpanœ, endje sœ lima kœi kane ye dœ ada ye dœ djingiri, kashe tshe sœ lima kœœœ tshelœ nœ, yé ekpe ishirinœ sœ lima kœza she natoœncœ ga lœ kpagagasho.

³⁰ Yisu yu she adœke: «'iri zœ koedœ dœ?» Tshe gi fœ she adœke: «'iri mœ koedœ ndjoro.» Gbambanœ nene, aekpe ishiri ndjoro dá sœ lima pa ye. ³¹ Yé aekpe ishirinœ ascœmœ sœ lima kœditshelœma endje fœ Yisu adœke tshe koko œne va ga lœ kudu owo nene.

³² Dá ascœmœ, egerœ ukpulu akœso sœ lima kœzi œrcœ 6a pa kaga. Aekpe ishiri ascœmœ di lima tshelœma endje adœke Yisu za awa fœ œne dœ œne na œ li ga lœ akœso. Dœ tœncœ ataa, Yisu za awa fœ endje. ³³ Aekpe ishirinœ wuta lœ uzu ascœmœ, œ kpa yé œ li gœrrr ga lœ akœso. Akœso scœmœ ndjoro to 6a pa kaga 'uru 'uru 'uru dœ œœ tra tœncœ œerrr ga la egerœ ungu adanga, yé œ nduru kœkœ ye.

³⁴ Lœkœ á aayi kœgbœndœ akœsonœ wu œrcœ á mbœrcœtœ endje ataa, endje kpagu kœmindœ nœ fœ azu 6a lœ ongbœ, œdœ ndje fœ anga endje á endje sœ lœ kindi. ³⁵ Azu wuta lima mbœrcœ kœwu œrcœ á mbœrcœtœ endje ascœmœ. Endje na ndoo dœ Yisu yé œ gbœ lima uzunœ á aekpe ishiri gitœ endje pa ye ascœmœ, tshe verœ lœba ga tœ ye, yé œ sœ dœ œkœ

ye dœ œtshœncœ 6a tœ ada Yisu. Awa li lima tœ endje ye. ³⁶ Endjeneke á endje wu lima œrcœ á mbœrcœtœ endje kœ ascœmœ, endje mindœ mara á uzunœ á ekpe ishiri sœ lima pa ye, she dœ tœncœ. ³⁷ Yé azu kœ lœ ogo Geresaye pa fœ Yisu adœke tshe gitœ ye lœ ogo nœ œne ye. Gbambanœ nene, endje sœ lima dœ awa waa ye. Yé Yisu œ ga lœ agba œ gu da ye. ³⁸ Uzu á aekpe ishiri wuta lœ ye ascœmœ, yu Yisu adœke œne na dœ she awa bale. Kashe tshe vwaratœ ye, yé œ pa fœ she adœke: ³⁹ «Gu ga scœnda nœ zœ yé œ mindœ œneke kœ á Ndjaba mbœrcœ fœ 6œ.» Tshe gu yé œ tetœ kœmindœ œrcœ á Yisu mbœrcœ fœ she djelœ ongbœ kœ.

Yisu she yawuru nœ Jaeruse dœ pe anga yashe

(Wu 6a tœ Mat 9.18-26; Mar 5.21-43)

⁴⁰ Lœkœ á Yisu kwatœ ye lima ga tœ makaga egerœ ungu adanganœ, azu ndjoro na para tshatshu ye mbœrcœ endje para kœkœ sœ lima kœkate she. ⁴¹ Anga uzu á 'iri ye koedœ Jaeruse, œshe koedœ gbozu tshapa Sinagoga. Tshe na lima œ gote ga tshu Yisu, yé œ ki fœ she adœke tshe na 6a ndœ œne. ⁴² Gbambanœ nene, tshe sœ lima dœ yawuru nœ ye tshebabale á tshe sœ lima dœ ungu ndjokpa dœ bisha. Yawurunœ sœ lima ndoo dœ kuzu.

Lœkœ á Yisu sœ lima kœna ga zœ, azu ndjoro sœ lima kœpoporo she. ⁴³ Anga yashe bale á tshe mbœrcœ ungu ndjokpa dœ bisha dœ kœœa indji, sœ lima kpœtœmœ. Tshe ndi ngendja nœ ye kœ á tshe sœ dœ tœncœ dje ndœ amonganga, kashe uzu bale á tshe li lima kœshe she gugu nene. ⁴⁴ Tshe gitœ ye ndoo 6a ngba Yisu yé œ goro ama lœba ye. Pe kpœtœ œscœncœ, indji katœ kœi tœ ye yé. ⁴⁵ Yisu yu adœke: «Uzu dœ dá turutœ mœ a?» Azu kœ vusœ nœ, yé Petro pa adœke: «Gbozu, azu ndjoro kpa dji 6œ, yé œ sœ kœturutœ zœ tœ oshœ kœ.» ⁴⁶ Kashe Yisu pa adœke: «Anga uzu turutœ mœ, mbœrcœ mœ wu adœke anga gbœgbœ

wuta lœ ɔkɔ mœ.» ⁴⁷ Yashe kɔbance wusœ nœ adœke Yisu wusœ œne ye. Tshe na dœ kœgugu tœnce œ te ga tshu Yisu, yé œ pandœ ádá á tshe turutœ ye dœ mara á tshe she ngbewo lœ kɔba nœ ye, ɓa utshu azu kɔ. ⁴⁸ Yisu pa fœ she adœke: «Yawuru nœ mœ, kœyindœrœ nœ zœ she ɓœ ye. Gu dœ kœsœ gee.»

⁴⁹ Yisu sœpe damba kœpa o'o lœ ama ye ataa, anga ayi avwa to ɓa scœnda nœ gbozu tshapa Sinagoga yé œ pa fœ she adœke: «Yawuru nœ zœ tshu ye. Ndandanga ayi kœyisœrœ nene.» ⁵⁰ Kashe Yisu dji o'onœ ascœmœ yé œ pa fœ Jaeruse adœke: «Awa zaza ɓœ nene, sœ kolœ dœ kœyindœrœ, yé tshe she ye.» ⁵¹ Lɔkɔ á Yisu wuta ɓa scœnda ɓa zœ, tshe zaza lima awa kœli ga scœnda dœ she fœ uzu bale nene, kashe kolœ Petro, Yowane, Jake œdœ pe aba gbolo dœ ayi gbolonœ ascœmœ dá tshe za awa fœ endje. ⁵² Azu kɔ sœ lima kœki tœnce yé œ sœ kœditshelœma endje. Yisu pa adœke: «'E kiki nene. Tshe tshutshu nene, kashe tshe sœ tœ olo.» ⁵³ Endje sœ lima kœmɔ she mbœrœ endje wu lima sœ nœ adœke tshe tshu ye. ⁵⁴ Andaa, Yisu tepa kane ye, yé œ pa dœ ɔgbɔ adœke: «Gbolo nœ mœ, áalafo!» ⁵⁵ Ishiri ye kwa ga lœ nœ yé trale tshe kœalafo. Yisu pa fœ endje adœke endje to kœzirœ fœ she. ⁵⁶ Agbozu nœ ye sœ lima kœkitœ œscœnce, kashe Yisu pa fœ endje adœke endje papandœ œrœ á mbœrœtœ endje ascœmœ fœ uzu bale nene.

9

Yisu vwa ayambarœ ndjokpa dœ bisha

(Wu ɓa tœ Mat 10.1-9,11-14; Mar 6.6-13)

¹ Yisu ngbɔɓa andjokpa dœ bishancœ á to gbɔgbɔ œdœ kœlisœtœ fœ endje mbœrœ kœgɔrɔ dœ ekpe ishiri œdœ pe kœshe kɔba. ² Tshe vwa endje kœyisœ upu nœ akwa tshagbozu nœ Ndjaba œdœ pe kœshe aayi kɔba. ³ Yé tshe pa fœ endje adœke: «'E zaza

œrœ bale potœ 'e lœ anancœ nene: Œdœ tshangbɔɓ, œdœ ngbade, œdœ kœzirœ, œdœ ngendja; uzu bale nana dœ lœba bisha nene. ⁴ Osho kɔ á endje kœza osho kœsœ fœ 'e tœnce, 'e lo kolœ lœ andancœ ascœmœ œerr ga tœ olo á 'e katœ tshakpœtœmœ ti. ⁵ Osho kɔ á azu kœvwaratœ endje tœ 'e tœnce, 'e katœnce ti, yé œ gɔrɔ trusha tshada 'e ga ati kpœtœmœ ndœ kœma fœ endje adœke endje mbœrœ ekperœ.» ⁶ Ayambarœ i tœ tœ awa, œ na kœyisœ Œtshɔ O'o dje lakpi bale dœ bale, œ sœ ndje kœshe aayi kɔba.

Erode sœ dœ gbetshelœ tœ upu nœ Yisu

(Wu ɓa tœ Mat 14.1-2; Mar 6.14-16)

⁷ Erode, gbozugo tshapa ogo Galilayi, dji lima ndœ œneke kɔ á mbœrœtœ endje ascœmœ. Kashe tshe wuwu lima sœ œrœ á tshe mbœrœ nene. Gbambancœ nene, anga azu sœ lima kœpa adœke: «Yowane ayi kœza batisimu dá she lœ akuzu ascœmœ.» ⁸ Anga endje sœ lima kœpa adœke: «Eliya dá wuta ascœmœ.» Anga endje kpa sœ lima kœpa ndje adœke: «Anga ayi kœgbara o'o bale ugurutœ aayi kœgbara o'o liya utshunœ, dá she lœ akuzu ascœmœ.» ⁹ Kashe Erode pa ngbi adœke: «Mœ wa lima igi Yowane ayi kœza batisimu ye. Tsheneketa dá mœ kpa sœ kœdjindœ ye kœpa mara o'onœ ascœmœ kɔ a?» Yé tshe tetœ kœpara awa adœke œne wu Yisu.

Yisu to kœzirœ fœ azu kutu mindu (5.000)

(Wu ɓa tœ Mat 14.13-21; Mar 6.30-44; Yow 6.1-14)

¹⁰ Ayi avwa gu ga ndœ Yisu œ pandœ œneke kɔ á endje mbœrœ fœ she. Yisu to endje, yé œ gitœ ye dœ endje ga indiri anga ongbo á i'irinœ kœdœ Betesayida. ¹¹ Kashe azu ndjoro djindœ o'onœ, yé œ na manda ye. Yisu za osho kœsœ fœ endje, yé œ tetœ kœpa lima o'o fœ endje tœ upu nœ Ogo gbozu nœ Ndjaba. Tshe she ndje lima aayi kɔba á endje yindœ kœshe tœnce.

¹² Dœ lɔkɔ á ɔɓ tetœ kœdi tœnce, ayambarœ ndjokpa dœ bisha gitœ

endje ndoo dœ she, œ pa fœ she adœeke: «Za awa fœ ukpulu azunœ asœeke, endje gu œ lo 6a lakpi œdœ 6a lœ kindi nœ endje yeka á kœgbœ osho kœlo tœnœ dœ pe kœzirœ. Gbambanœ nene, a sœ 6a ke 6a lœ kpagagasho.» ¹³ Kashe Yisu pa fœ endje adœeke: «'E to kœzirœ fœ endje dœ tœ 'e!» Yé ayambarœ gi fœ she adœeke: «A sœ kolœ dœ mapa mindu œdœ ageatshalangu bisha gbambanœ. Bœ sœ ete kœyindœ nœ adœeke 'a na dœ œ yœ kœzirœ fœ azunœ asœ kœ a?» ¹⁴ Ayambarœnœ papa ataa gbambanœ nene, ayakoshe sœ lima ga pa œrœ noé kutu mindu (5.000). Yisu pa fœ ayambarœ nœ ye adœeke: «'E pa fœ endje adœeke endje sœ ga ati, azu zazu bisha dœ ndjokpa (50) lœ ukpulu azu bale dœ bale.»

¹⁵ Endje mbœrœtœ endje lindœ nœ, yé œ guma adœeke azunœ kœ sœ ga ati. ¹⁶ Yisu ko mapa mindu œdœ pe ageatshalangu bisha asœmœ, œ mesho ga lafo, yé œ tetœ kœza avwala pa nœ fœ Ndjaba. Tshe kurutshelœnœ yé œ ko fœ ayambarœ adœeke endje kurutshelœnœ tœ ukpulu azunœ. ¹⁷ Azu para kœkœ zi lima, yé uvu ndje sú. Ayambarœnœ ngbœba lima udu kœzirœnœ á sœpe manda endje, ga lœ kingi ndjokpa dœ bisha.

Petro pandœ nœ ngbii adœeke Yisu kœdœ Masiya

(Wu 6a tœ Mat 16.13-19; Mar 8.27-29)

¹⁸ Dœ anga œ bale, Yisu sœ lima kœza avwala kuti ye, yé ayambarœ nœ ye na œ gbœ she. Tshe yu endje lima adœeke: «Azu sœ kœpa má adœeke œmœ kœdœ dœ?» ¹⁹ Endje gi adœeke: «Azu sœ kœpa adœeke œbœ kœdœ Yowane ayi kœza batisimu; anga endje adœeke bœ kœdœ Eliya; anga endje kpa sœ ndje kœpa adœeke, œbœ kœdœ anga ayi kœgbara o'o bale ugurutœ aayi kœgbara o'o liya á she lœ akuzu asœmœ.» ²⁰ Yisu yu endje adœeke: «'E gbe má œnœ 'e adœeke œmœ kœdœ dœ?» Petro gi fœ she

adœeke: «œbœ kœdœ Masiya á Ndjaba vwa she.»

Yisu pandœ upu nœ kuzu œdœ pe kœshe nœ ye lœ akuzu

(Wu 6a tœ Mat 16.20-28; Mar 8.30-9.1)

²¹ Yisu va tshelœ utu endje adœeke endje papandœ nœ fœ uzu bale nene. ²² Tshe kpa pa adœeke: «œ li adœeke Gbolo nœ uzu wu oyo waa yekane. Agbozu Ikrizia, agbozu tshapa anganga Ndjaba œdœ ndje aayi kœyisœ awa akwa œ vwaratœ endje tœ ye. Endje wo she, yé tshe she lœ akuzu manda olo votœ.»

²³ Manda nœ, tshe pa fœ azu kœ adœeke: «œdœ uzu kœyindœ kœna manda mœ, œ li adœeke tshe vwaratœ undu ye dœ tœ ye, œ za kurushi nœ ye œbœ dœ œbœ yeka á kœna manda mœ.

²⁴ Gbambanœ nene, uzu á tshe sœ dœ ogo kœsœ dœ soro, tshe tshu; kashe tsheneke á tshe tshu mbœrœ mœ, œ sœ dœ soro. ²⁵ Yé œ kœsœ adœeke uzu gbœ œrœ kœ á sœ pa œshœ kashe á tshe kœgbœgbœ soro á ka nene, œrœ gadœ dá tshe gbœ manda kœgbœ œrœ tshapashœnœ a? ²⁶ Gbambanœ nene, œdœ uzu kœmbœrœ tshula mœ œdœ pe ndje o'o nœ mœ, œmœ Gbolo nœ uzu, mœ mbœrœ ndje tshula ye lœkœ á mœ kwa bala tœ mœ lœ mokœ nœ mœ, dœ œnœ Aba œdœ œnœ ayerœ aandjelu. ²⁷ Adja mœ sœ kœpa fœ 'e adœeke, lœ ugurutœ azu á endje sœ kpœke asœ, anga endje œ tshu utshu kœwu Ogo gbozu nœ Ndjaba nene.»

Mokœ nœ Gbolo nœ Ndjaba

(Wu 6a tœ Mat 17.1-8; Mar 9.2-8)

²⁸ Olo mindu dœ votœ manda kœpa o'onœ asœmœ, Yisu za Petro, Yowane œdœ pe Jake potœ ye, yé œ œ dœ endje ga pa kaga mbœrœ kœza avwala. ²⁹ Lœkœ á tshe sœ lima kœza avwala, tshatshu ye yapatœ ye, yé lœba ye kpa wuta dœ œmbinœ rurrr. ³⁰ Trale, azu bisha sœ lima kœpa tshama endje dœ she. Azunœ asœmœ kœdœ Amoyize dœ Eliya. ³¹ Endje wuta lima dœ mokœ nœ Ndjaba, yé œ sœ lima kœpa o'o tœ mara á akwa nœ Yisu œ ka lœ awa nœ kuzu ye 6a lœ Yerusaleme.

³² Petro ædœ anganœ á endje na tœ awanœ dœ endje lo lima kpakpakpa ye. Kashe lɔkɔ á endje jo lima, endje wu mokɔ nœ Yisu ædœ pe azu bisha á endje ka kpœtœ œsœncœ dœ she. ³³ Dœ lɔndɔ á azunœ ascœmœ kuru lima tshelœtœ endje dœ Yisu, Petro pa fœ she adœke: «Gbozu, œ sœ dœ ɔtshɔnœ adœke a sœ kpœke. A mɔ gbanda votɔ: Anganœ bale mbœrœ ɔœ, anganœ bale mbœrœ Moyize, yé anganœ bale mbœrœ Eliya.» Tshe wuwu lima sœ o'o á tshe sœ lima kœpa tœncœ nene.

³⁴ Lɔkɔ á tshe sœ lima kœpa o'o atake, ondoro jœrœ kpili ga pa endje. Kœwu adœke ondoronœ jœrœ ga pa endje ataa, awa za ayambarœ. ³⁵ Tshama kœpa o'o lœ ondoronœ adœke: «Tsheneke kœdœ Gbolo nœ mœ, œshe dá mœ ke she. 'E dji she.» ³⁶ Manda tshamanœ kœpa o'o, Yisu sœ lima pe kolœ kuti ye. Ayambarœ sœ lima kokoko, yé endje papandœ œneke á endje wu lima fœ uzu bale nene dœ lɔkɔncœ ascœmœ.

Yisu gɔrɔ ekpe ishiri pa anga gbolo
(Wu ɔa tœ Mat 17.14-18; Mar 9.14-27)

³⁷ Olo manda nœ, endje to lima ɔa pa kaga œ sœ kœgu tœncœ, azu ndjoro na para tshatshu Yisu. ³⁸ Yé anga uzu bale ɔa ugurutœ ukpulu azunœ tetœ koeta rawa adœke: «Ayi kœyisœrœ, mœ ki fœ ɔœ adœke ɔœ tondœ gbolo yakoshe nœ mœ kane, mbœrœ œshe kœdœ gbolo yakoshe nœ mœ tshebabale dœ mœ. ³⁹ Ishiri sœ kœza she trale dœ koeta rawa kpala kpala. Ishirinœ sœ kœyaka she, tshe dɔtœ ye ndœr ndœr ndœr, yé furutsha ama ye oma putu putu. Ishirinœ mbœrœ tœ ye le'ere le'ere yeka á gitœ ye pa ye, kashe katsha nene. ⁴⁰ Mœ ki fœ ayambarœ nœ zœ adœke endje gɔrɔ she, kashe endje lili nene.» ⁴¹ Yisu pa fœ endje adœke: «'E dœ aekpe azu, 'e sœsœ dœ kœyindœrœ nene! Mœ kpa sœpe dœ 'e awa bale manda olo kotoo yeka á kœru lœsu mœ tœ ɔtshɔ 'e? Manda nœ, tshe pa fœ yakoshœncœ adœke: Na dœ gbolo nœ zœ gamœ!»

⁴² Lɔndɔ á gbolonœ na ndoo dœ Yisu, ekpe ishirinœ za she vesho ga tœ ɔshɔ yé, tshe dɔ tœ ye ndœr ndœr. Kashe Yisu nga dœ ishirinœ adœke tshe wuta, yé á tshe wuta lœ gbolonœ yeka á tshe gi she fœ abanœ. ⁴³ Yé azu kɔ katœ ama endje ti ɔsɔ tœ kœwu egerœ gbɔgbɔ nœ Ndjaba.

Yisu kpa pa bisha o'o tœ upu nœ kuzu ye

(Wu ɔa tœ Mat 17.22-23; Mar 9.30-32)

Bata á azu kɔ sœ lima kœkitœ œsœ œneke kɔ á Yisu mbœrœ, tshe pa fœ ayambarœ nœ ye adœke: ⁴⁴ «'E dji œneke á mœ yindœ kœpa tœncœ fœ 'e asœke dœ ɔtshɔnœ kane: Endje ka Gbolo nœ uzu ga tshakane azu.» ⁴⁵ Kashe ayambarœ nœ ye djidji tshelœ kata ndœma toronœ ascœmœ nene. Ádánœ mamatœ endje ngbi nene mbœrœ á endje kœdjidji tshelœ katanœ nene. Yé endje kpa awa kœyu Yisu tœ ádánœ ye.

Æde dá dœ egerœ uzu lœ ugurutœ ayambarœ a?

(Wu ɔa tœ Mat 18.1-5; Mar 9.33-37)

⁴⁶ Ayambarœ te lima tœ kœgbugburu tshelœ o'o mbœrœ kœwusœ tsheneke á tshe dœ egerœ uzu lœ ugurutœ endje. ⁴⁷ Yisu wu lima sœ gbetshelœ nœ endje kɔ, œ za anga aya gbolo ga indiri tœ ye, ⁴⁸ yé á pa fœ endje adœke: «Uzu kɔ á tshe za osho kœsœ fœ gbolo asœke dœ 'iri mœ, dá tshe za osho kœsœ fœ mœ. Yé uzu á tshe za osho kœsœ fœ mœ, za ndje osho kœsœ fœ tsheneke á tshe vwa mœ. Gbambanœ nene, uzu á tshe sœ teasho lœ ugurutœ 'e kɔ, œshe dá dœ egerœ uzu.»

Uzu á tshe kœyiyiangba 'e nene, œshe kœdœ uzu nœ 'e

(Wu ɔa tœ Mar 9.38-41)

⁴⁹ Yowane pa fœ Yisu adœke: «Gbozu, 'a wu anga uzu bale, tshe sœ kœgɔrɔ ekpe ishiri dœ 'iri zœ, yé 'a para awa kœkɔ she mbœrœ tshe sœsœ awa bale dœ azœ nene.» ⁵⁰ Kashe Yisu gi fœ she adœke: «'E kɔkɔ she nene, mbœrœ tsheneke á

tshe kœyiyiangba 'e nene, œshe koedœ uzu nœ 'e.»

Anga azu Samariya tshapu kœza osho kœsœ fœ Yisu

⁵¹ Lɔkɔ á olo kœ'ɔ Yisu ga lafo ndo lima, tshe wu dœ ɔtshɔnœ adœke œne ro ga lœ Yerusalem. ⁵² Tshe vwa aayi avwa utshu ye. Endje tetœ awa, œ na œ li ga lakpi Samariya mbœrœ kœguma osho kœsœ fœ she. ⁵³ Kashe azu tshalakpinœ zaza osho kœsœ fœ she nene, mbœrœ tshe sœ kœna ga lœ Yerusalem. ⁵⁴ Kœwu ataa, ayambarœ nœ ye, Jake œdœ Yowane pa adœke: «Gbozu, ɔœ yindœ nœ adœke 'a pa fœ yavuru ɔa lafo, œ sɔ œ ko azunœ ascœmœ doé endje ju trulu ye a?» ⁵⁵ Kashe Yisu fatœ ye ga ndœ endje, yé œ gbagbara endje. ⁵⁶ Yé endje na ga lœ anga angbi tshalakpi.

O'o tœ upu nœ azu á endje yindœ kœna manda Yisu
(Wu ɔa tœ Mat 8.19-22)

⁵⁷ Lɔkɔ á endje sœ lima kœna tœ ala awa, anga uzu pa fœ Yisu adœke: «Mœ na manda zœ tœ osho kɔ á ɔœ na tœnœ.» ⁵⁸ Yisu gi fœ she adœke: «Angbangewo sœ dœ ogoro endje yé ayanu sœ ndje dœ koma endje. Kashe Gbolo nœ uzu gugu dœ osho kœlo tœnœ nene.»

⁵⁹ Tshe pa fœ anga uzunœ adœke: «Na manda mœ.» Uzunœ ascœmœ gi fœ she adœke: «Za awa fœ mœ doé mœ na œ shi aba mœ utshunœ yekane.» ⁶⁰ Kashe Yisu gi fœ she adœke: «Katœ akuzu doé endje shi akuzu nœ endje. Tœ ɔœ nœ zœ, na kœmindœ upu nœ Ogo gbozu nœ Ndjaba.»

⁶¹ Anga uzu kpa pa fœ she adœke: «Gbozu, mœ yindœ kœna mangba zœ, kashe za awa fœ mœ doé mœ na œ pu dœ azu tshelœ bingi nœ mœ utshunœ yekane.» ⁶² Yisu gi fœ she adœke: «Uzu á tshe kœza ngapo mbœrœ koedjo kindi yé á sœ kœmesho ga ngba ye, tshe lili kœmbœrœ akwa mbœrœ Ogo gbozu nœ Ndjaba nene.»

10

Yisu vwa ayambarœ zazu votɔ dœ ndjokpa dœ bisha (72)

(Wu ɔa tœ Mat 9.37-38; 10.7-16; Mar 6.8-11)

¹ Manda nœ, Gbozu ke anga ayambarœ zazu votɔ dœ ndjokpa dœ bisha, yé œ vwa endje bisha bisha utshu ye dje lœ ongbo œdœ pe dje lakpi á tshe yindœ kœna lœ nœ dœ tœ ye. ² Tshe pa fœ endje adœke: «Leyɔ dorɔ ndjoro ɔa lœ kindi, kashe ayi kœkɔ tœnœ ngbangba nene. Mbœrœ tœnœ ataa, 'e ki fœ ayengɔ leyɔnœ adœke tshe vwa anga aayi akwa mbœrœ kœkɔ tœnœ. ³ 'E na zœ! Mœ sœ kœvwa 'e ɔata apata ɔa ugurutœ amuru. ⁴ Œdœ ngendja, œdœ ngbade, œdœ œrada, 'e zaza œrœ bale nene. 'E kaka tœ ala awa waa mbœrœ kœgo o'o dœ azu nene. ⁵ Lɔkɔ á 'e kœli ɔa scœnda nœ uzu, 'e pa utshunœ adœke: “Kœsœ gee sœ scœndœnœ ascœke.” ⁶ Œdœ uzu nœ kœsœ gee kœsœ scœndœnœ, kœsœ gee nœ 'e œ sœ pa ye. Á kœsœsœ atamœ nene, kœsœ geœnœ œ kwa ga ndœ 'e. ⁷ 'E sœ ɔa scœndœnœ ascœmœ, 'e zi œrœ doé œ ndjo œrœ á endje to fœ 'e. Gbambœnœ nene, œ li adœke ayi akwa gbɔ œrœ tshangba akwa nœ ye. 'E lolo lœ anda bale dœ bale na tœnœ nene.

⁸ «Œdœ 'e kœwuta ga lœ ongbo yé á endje kœza osho kœsœ fœ 'e tœnœ, 'e zi œneke á endje to fœ 'e. ⁹ 'E she aayi kɔɔa á endje sœ kpœtœmœ, yé œ pa fœ endje adœke: “Ogo gbozu nœ Ndjaba wuta œerrr ga ndœ 'e ye.” ¹⁰ Kashe lœ ongbo á 'e kœli ga lœ nœ yé á endje kœzaza osho kœsœ fœ 'e nene, 'e wuta ga tœ ala awa doé œ pa adœke: ¹¹ “A gɔrɔ trusha tshelœ ongbo nœ 'e á tœpe tshada 'a ga ati fœ 'e. Andaa 'e wusœ nœ adœke, Ogo gbozu nœ Ndjaba wuta ga ndœ 'e ye.” ¹² Mœ sœ kœmindœ nœ fœ 'e adœke: Dœ lɔkɔ kœwa ngbanga pa azu, ngbanga nœ azu tshelœ ongbonœ ascœmœ œ sœ dœ œgbœnœ kœropa œnœ azu Sodomo.»

*Ongbo á gugu doe kœyindœerœ nene
(Wu 6a tœ Mat 11.20-24)*

¹³ «Oyo nœ 'e, azu tshalakpi Koraze! Oyo nœ 'e, azu tshalakpi Betsayida! Gbambanœ nene, œdœ afá á mœ mboerœ 6a ndœ 'e kœmboerœ má tœ endje 6a lakpi Tire œdœ 6a lakpi Sidona, azu tsha 6a zœ œ verœ má sake yé œ sœ ga lœ vorowo, mboerœ kœma adœeke œne fatshalœsu œne ye. ¹⁴ Mboerœ tœnœ ataa, doe olo kœwa ngbanga, endje wa o'o nœ azu Tire œdœ azu Sidona tœ œgbœnœ 6ata œnœ 'e nene. ¹⁵ Yé e'e doe azu Kaparnawumu, 'e gbe adœeke 'e 'o œerr ga lafo zœ a? 'E jœrœ bala œerr 6a lœ ogo nœ akuzu.»

¹⁶ Yisu kpa pa fœ ayambarœ nœ ye adœeke: «Uzu á tshe dji o'o ama 'e; dá tshe dji ndje o'o ama mœ ye. Yé tsheneke á tshe kœyiyindœ o'o ama 'e nene, dá tshe yiyi ndje ndœ o'o ama mœ nene. Doe tœnœ ataa tshe yiyi ndje ndœ tsheneke á tshe vwa mœ nene.»

Kœgu ayambarœ zazu votœ doe ndjokpa doe bisha

¹⁷ Ayambarœ zazu votœ doe ndjokpa doe bisha gu lima doe yanga, yé œ pa adœeke: «Gbozu, aekpe ishiri mboerœtœ endje lindœ o'o ama 'a doe lœkœ á 'a pu o'o fœ endje doe i'iri zœ.» ¹⁸ Yisu pa fœ endje adœeke: «Mœ wu lima Satana, tshe to 6a lafo, œ te ga ati 6ata kœyerœwa yavuru. ¹⁹ 'E dji mœ kane! Mœ za awa fœ 'e adœeke 'e zuru ayakoro œdœ akpalakongo doe ada 'e, yé gbœgbœ 'e ropa œnœ yingba 'e. Ekperœ bale œ mboerœtœ 'e nene. ²⁰ Ataa atamœ gbaa, 'e sœsœ doe yanga mboerœ á aekpe ishiri mboerœtœ endje lindœ o'o ama 'e nene, kashe 'e sœ doe yanga mboerœ á Ndjaba su i'iri 'e ga la buku nœ ye 6a lafo.»

Yisu sœ doe yanga

(Wu 6a tœ Mat 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Pe kpoetœ œsœnœ, Ɔtshœ Ishiri za yanga fœ Yisu yé tshe pa adœeke: «Aba, œbœ kœdœ Gbozu nœ tshalafo œdœ tshapashœ! Mœ donga 6œ mboerœ 6œ ma œneke á 6œ za yiwa tœnœ tœ

azu á endje sœ doe kœwusœtœ doe pe azu á endje sœ doe kœwusœerœ, yé á yisœ nœ fœ a'eara azu. Adjapu Aba, œbœ dá yindœ nœ adœeke œ mboerœtœ ye atamœ ascœmœ. ²² Aba mœ katœ œerœ kœ fœ mœ. Uzu œ wusœ ádá Gbolo nene, kashe kolœ Aba dá wusœ nœ; uzu bale œ wusœ ádá Aba nene, kashe kolœ Gbolo dá wusœ nœ œdœ pe endjeneke á Gbolo yindœ kœyisœ ye fœ endje.»

²³ Manda nœ, Yisu fatœ ye ga ndœ ayambarœ nœ ye œ pa fœ endje doe kuti endje adœeke: «Yanga nœ azu á endje sœ kœwu œneke á 'e sœ kœwu tœnœ. ²⁴ Gbambanœ nene, mœ pa ngbi fœ 'e adœeke aayi kœgbara o'o œdœ agbozugo ndjoro gbe kœwu œneke á 'e sœ kœwu tœnœ, kashe endje wuwu nene. Endje gbe lima kœdji œneke á 'e dji, kashe endje djidji lima nene.»

Kœyindœsho kœdœ awa soro á ka nene

(Wu 6a tœ Mat 22.34-40; Mar 12.28-31)

²⁵ Anga ayi kœyisœ awa akwa bale áalafo lima mboerœ kœwu lœsu Yisu, yé á yu she adœeke: «Ayi kœyisœerœ, œerœ gadœ dá mœ kœmboerœ yeka á kœgbœ soro neke á ka nene a?» ²⁶ Yisu gi fœ she adœeke: «O'o gadœ dá endje sú 6a la buku nœ awa akwa a? Bœ di ma œnœ zœ kotoo?» ²⁷ Uzunœ gi fœ she adœeke: «Ɔ li adœeke 6œ yindœ Gbozu Ndjaba nœ zœ doe lœsu zœ bale, doe ishiri zœ djigi, doe gbœgbœ zœ œdœ pe doe gbetshelœ nœ zœ kœ. Ɔ li ndje adœeke 6œ yindœ yanga zœ 6ata á 6œ yindœtœ zœ doe tœ zœ.» ²⁸ Yisu pa fœ she adœeke: «Bœ gi o'onœ doe Ɔtshœnœ. Mboerœ atamœ yeka á kœgbœ soro neke á ka nene.»

Ndœma toro tœ upu nœ uzu Samariya

²⁹ Kashe ayi kœyisœ awa akwanœ yi lima ndœ kœma adœeke œne tete doe o'o nene, œ yu Yisu adœeke: «Yé ataa, œdœ dá doe yanga mœ a?» ³⁰ Yisu gi fœ she adœeke: «Anga uzu bale to lima 6a lœ Yerusaleme œ sœ kœro ga lœ Yeriko, yé œ wuta ga tœ ayi

angba. Endje verœ læba tœ ye, œ ko œerœ kœ tœ ye, yé œ bi she ndoo dœ kuzu yeka á katœ ye dœ kœero endje. ³¹ Manda nœ teasho, anga nganga Ndjaba bale sœ lima kœero dœ awanœ ascœmœ. Lœkœ á tshe wu uzunœ ascœmœ, tshe sha pa ye, yé œ ro zara da ye. ³² Manda nœ, anga Levi wuta ndje ga tœ oshonœ ascœmœ. Lœkœ á tshe wu uzunœ ascœmœ, tshe sha pa ye, yé œ ro zara da ye. ³³ Kashe anga uzu Samariya bale á tshe sœ lima kœna gene, wuta ga tœ uzunœ ascœmœ. Lœkœ á tshe wu she, oyo ye ka she. ³⁴ Tshe gitœ ye ndoo dœ she, œ djutœ uku tœ ye, yé œ ta kada œdœ vinu ga la nœ. Manda nœ, tshe za she ga pa mbarata nœ ye, œ na dœ she ga tœ anda nœ agene, yé á gbœndœ ye. ³⁵ Osho kœrœ pa nœ, tshe ko langere ngendja bisha fœ ayengœ kœgbœndœ anda nœ agenœ, yé œ pa fœ she adœke: “Gbœndœ uzunœ ascœke. Œdœ bœ kœendi anga angbi ngendja pa ye kœropa nœ, mœ gi fœ bœ lœkœ á mœ kœegu tœ kpœke.”»

³⁶ Yé Yisu kpa yu ayi kœyisœ awa akwanœ adœke: «Ba tœ zœ nœ zœ, œdœ lœ ugurutœ azunœ ascœmœ votœ dá matœ ye adœke œshe kœdœ yanga uzu á ayi angba bi she a?»

³⁷ Ayi kœyisœ awa akwanœ gi adœke: «Tsheneke á tshe wu oyo ye, yé á gbœndœ ye ascœmœ.» Ngbewo Yisu kœpa fœ she adœke: «Gu zœ, yé œ mbœerœ ndje atamœ.»

Yisu na ba ndœ Amarata dœ Mareya

³⁸ Lœkœ á Yisu dœ ayambarœ nœ ye sœ lima tœ awa, tshe wuta ga lœ anga tshalakpi bale, yé anga yashe bale lakpinœ á i'iri ye kœdœ Marta, za osho kœsœ fœ she ba sœnda nœ ye. ³⁹ Tshe sœ lima dœ anga yingœnœ á i'iri ye kœdœ Mareya. Tshe sœ lima ga ati ba tœ ada Yisu, yé á sœ kœdji o'o á tshe sœ lima kœpa tœnœ. ⁴⁰ Marta sœ lima dœ akwa ngbangbangba á ropa ye. Tshe na ndoo dœ Yisu œ pa fœ she adœke: «Gbozu, mara á yingœ mœ ka kolœ tœ mœ ti kuti mœ kœmbœerœ akwa kœ ascœke, sœsœ

kœmbœerœ œerœ bale ba ndœ zœ nene a? Pa fœ she tshe na, œ ti kane mœ ga lafo.» ⁴¹ Gbozu Yisu gi fœ she adœke: «Marta, Marta, mœ wu adœke lœsu zœ sœ ga lafo yé bœ sœ kœdœtœ zœ mbœerœ œerœ ndjoro. ⁴² Kashe wusœ nœ adœke kolœ œerœ tshebabale dá sœ dœ ádá kœrosœ nœ. Œtœnœ dá Mareya ke œnœ ye ascœmœ, uzu bale œ kakara tœ ye nene.»

11

Kœyisœerœ tœ upu nœ kœza avwala (Wu ba tœ Mat 6.9-13; 7.7-11)

¹ Dœ anga œbœ bale, Yisu sœ lima kœza avwala fœ Ndjaba ba tœ anga osho bale. Lœkœ á tshe za avwalanœ á ka, anga yambarœ nœ ye bale pa fœ she adœke: «Gbozu, yisœ mara kœza avwala fœ 'a bœta á Yowane yi lima sœ nœ fœ ayambarœ nœ ye.» ² Yisu pa fœ endje adœke: «Lœkœ á 'e kœsœ kœza avwala, 'e pa adœke:

“Aba, œ li adœke azu kœ lisœ œyerœ i'iri zœ kaka adœke Ogo gbozu nœ zœ jerœ.

³ To rœgo á li adœke 'a zi œbœ dœ œbœ fœ 'a.

⁴ Djœrœndœ ekperœ nœ 'a, gbambanœ nene a'a ndje, 'a sœ kœdjœrœndœ ekperœ nœ anga azu á endje sœ kœmbœerœ fœ 'a.

Yé gbœndœ 'a adœke 'a lili ga lœ ekperœ nene.”»

⁵ Yisu kpa pa fœ endje adœke: «Œ kœdœ adœke anga uzu bale lœ ugu-rutœ 'e kœsœ dœ yanganœ yé á na ga ndœ ye dœ œgbœ butshœ mbœerœ kœpa fœ she adœke: “Yanga mœ, daka mapa votœ fœ mœ. ⁶ Gbambanœ nene, anga yanga mœ bale á tshe sœ kœna gene yi kumu ye ga ndœ mœ ngœngœ ascœke, yé mœ gugu dœ œerœ kœto fœ she bale nene.” ⁷ Yé á kœsœ adœke yanganœ á tshe lo ba sœnda gi fœ she adœke: “Katœ mœ, ndandanga mœ nene mbœerœ mœ tshu manda nœ mœ ga tœnœ ye. A'a dœ agbolo nœ mœ á sœ tœ olo; mœ áalafo ndœ kœza mapa fœ bœ nene.” ⁸ Mœ sœ kœpa fœ 'e adœke: Ataa œdœ tshe kœáalafo ndœ

koeko mapa fœ she mbœerœ á tshe doé yanganœ nene, tshe áalafo yé œ to œeneke kɔ á yanganœ gbe doé toenœ fœ she mbœerœ á yanganœ shi ngbiri doé kœ'e she kpœ pa nœ kpœ pa nœ.

⁹ «Mbœerœ toenœ ataa, mœ sœ kœpa fœ 'e adœke: 'e kœyœndœ œerœ, endje to fœ 'e. 'E kœpara œerœ, 'e gbɔ ye. 'E kœnge manda, endje kœrɔ fœ 'e. ¹⁰ Gbambanœ nene, uzu kɔ á tshe yœndœ œerœ, endje to fœ she; tsheneke á tshe para œerœ, tshe gbɔ; yé tsheneke á tshe nge manda, endje kœrɔ fœ she ye. ¹¹ Aba gbolo neketa ugurutœ 'e dá yindœ nœ adœke œene za yakoro fœ gbolo nœ œene toé œesœ ageatshalangu á tshe yœndœ nœ a? ¹² Too œedœ tshe kœyœndœ oporo ngato, tshe za kpalakongo fœ she a? ¹³ Ataa, œedœ e'e á 'e doé aekpe azu, 'e kœwusœ kœto ɔtshœrœ fœ agbolo nœ 'e, Aba azœ á tshe sœ ba lafo œ vwaratœ ye toé kœto ɔtshœ Ishiri fœ endjeneke á endje yœndœ nœ ye a?»

Yisu mbœembœerœ akwa doé gbɔgbɔ nœ Satana nene

(Wu ba toé Mat 12.22-30; Mar 3.22-27)

¹⁴ Anga uzu bale sœ doé ekpe ishiri pa ye. Ekpe ishiri nœ asœmœ mbœerœ adœke uzunœ papa o'o nene. Lœkɔ á Yisu gœrɔ ekpe ishiri nœ pa ye, ngbewo tshe tetœ kœpa o'o yé azu ndjoro ki lima toé œesœnœ waa. ¹⁵ Kashe anga azu pa lima adœke: «Tshe sœ kœgœrɔ ekpe ishiri nœ doé gbɔgbɔ nœ Belezebula* á tshe doé gbozu tshapa aekpe ishiri.» ¹⁶ Anga endje yi lima ndœ kœwu lœsu ye, yé œ pa fœ she adœke tshe mbœerœ anga afá bale á sœ kœma adœke gbɔgbɔ nœ ye to ba ndœ Ndjaba.

¹⁷ Kashe Yisu wu lima sœ gbetshelœ nœ endje, œ pa fœ endje adœke: «œdœ azu lakpi ogo bale kœsœ kœnga koshe ugurutœ endje, tshalakpi nœ œ ndi, yé anda œ yo para kœkɔ ga ati. ¹⁸ œdœ Satana kœsœ kœnga koshe ga toé ye doé toé ye, Ogo gbozu nœ ye œ shi pa ɔshœ koto o?

* **11.15** 11.15 Anga i'iri Satana kœdœ Belezebula

Gbambanœ nene, 'e sœ kœpa adœke mœ sœ kœgœrɔ ekpe ishiri doé gbɔgbɔ nœ Belezebula. ¹⁹ Yé ataa œedœ mœ kœsœ kœgœrɔ ekpe ishiri doé gbɔgbɔ nœ Belezebula, azu nœ 'e sœ ndje kœgœrɔ endje doé gbɔgbɔ nœ œe? 'E kœpa ataa, azu nœ 'e œ wa bala ngbanga ga pa 'e doé toé endje. ²⁰ Kashe œedœ mœ kœsœ kœgœrɔ ekpe ishiri pa azu doé gbɔgbɔ nœ Ndjaba, dá œ sœ kœma adœke Ogo gbozu nœ Ndjaba wuta ga ndœ 'e ye.

²¹ «Lœkɔ á uzu gbɔgbɔ kœza œerœ koshe á sœ kœgbœndœ anda nœ ye, œerœ bale œ turutœ œerœ nœ ye nene. ²² Kashe œedœ anga angbi uzu á tshe ropa ye doé gbɔgbɔ kœyi kumu ye á gœrɔ she, tshe gbœtœ œerœ koshe nœ ye á tshe za lœsu ye ga pa nœ asœmœ ye. Tshe kurutshelœ œerœ kɔ á tshe ko toé ye.

²³ «Uzu á tshe sœsœ awa bale doé mœ nene, œshe kœdœ yingba mœ. Yé tsheneke á tshe sœsœ kœti kane mœ adœke 'a ngbœba azu nene, sœ kœendjœtshelœ endje.»

Kœkwa ekpe ishiri ga pa uzu

(Wu ba toé Mat 12.43-45)

²⁴ «Lœkɔ á ekpe ishiri kœgitœ ye pa uzu, tshe na djezœ lœ kpagagasho mbœerœ kœpara osho kœsœ toenœ. œdœ tshe kœgbœgbɔ osho kœsœ toenœ nene, tshe pa ba lœ ye adœke: “Mœ kwatœ mœ ga lœ anda nœ mœ á mœ wuta lœ nœ.” ²⁵ Tshe kwatœ ye yé œ wu adœke endje ngbɔ tshasœnda, œ guma œerœ tshelœnœ doé awanœ. ²⁶ Kœwu ataa, tshe na œ e anga aekpe ishiri nœ mindu doé bisha (7) á endje ropa ye, endje gu œ li ga sœndanœ, yé œ sœ kpœtœmœ. Mara kœsœ uzunœ asœmœ kpa sœ toé ekpenœ kœrosœ œeneke utshunœ.»

Adja yanga

²⁷ Lœkɔ á Yisu pa o'onœ asœmœ á ka, anga yashe á tshe sœ lima ba uguru ukpulu azu, pa fœ she adœke: «Yanga nœ yashe á tshe gbɔ nguzu zœ á zu bœ, yé á gbœndœ zœ doé œngœ.»

²⁸ Kashe Yisu gi fœ she adœke: «Azu

á endje sœ koedji o'o ama Ndjaba yé á sœ kœza ga tœ akwa, endje ascœmœ dá sœ dœ yanga kœropance.»

Ambára afá nœ Gbolo nœ uzu

(Wu 6a tœ Mat 12.38-42)

²⁹ Bata á azu ndjoro sœ lima koengbotœ endje ga indiri Yisu, tshe tetœ koepa o'o fœ endje adœke: «Azu nœ tshakpesheke ascœ koedœ aekpe azu. Endje yindœ nœ adœke œne wu anga ambára afá bale á sœ koema adœke mœ to 6a ndœ Ndjaba. Kashe endje wu bale nene, kolœ ambára œneke á Ndjaba ma lœ awa nœ Yona. ³⁰ Gbambancœ nene, 6ata á azu Ninive wu lima ambára lœ awa nœ Yona, Gbolo nœ uzu œ dœ ambára mbœrœ azu nœ tshakpesheke. ³¹ Dœ lœkœ koewa ngbanga, gbozu yashe tshapa ogo 6a lœ Sudi, œ tœ meza pa azu nœ tshakpesheke. Gbambancœ nene, tshe to 6a lœ ndœngœlœ tshakala ogo pa œshœ á na koedji o'o á sú dœ kœwuscœtœ nœ Salomo. Kashe anga uzu á tshe sœ 6a ke, tshe ropa Salomo ye. ³² Dœ lœkœ koewa ngbanga, azu tshalakpi Ninive œ tœ meza pa azu nœ tshakpesheke. Gbambancœ nene, azu Ninive fatshalœsu endje lœkœ á Yona yisœ o'o ama Ndjaba fœ endje. Kashe anga uzu á tshe sœ 6a ke, tshe ropa Yona ye.»

O'o tœ upu nœ miinda

(Wu 6a tœ Mat 5.15; 6.22-23; Mar 4.21; Luk 8.16)

³³ «Uzu bale tata owo ga tœ miinda mbœrœ kœza yiwa tœncœ too kœza ga tshakudu lœsu nene; kashe tshe za ga pa gbarœ á endje za miinda ga pa nœ mbœrœ adœke azu kœ á endje li ga scœnda, mesho ngbi tœncœ. ³⁴ Miinda nœ undu zœ koedœ ala zœ. Cœdœ ala zœ kœscœ dœ œtshœncœ, undu zœ djigi œ sœ ndje lœ ingbisho. Kashe œdœ ala zœ kœscœ dœ kœba, undu zœ ndje œ sœ lœ ubu osho. ³⁵ Ataa, sœ dœ gbœdjela adœke miinda á sœ 6a ndœ zœ, œ dœ ubu osho nene. ³⁶ Cœdœ undu zœ djigi kœscœ tœ ingbisho yé anga osho bale kœscœscœ lœ ubu osho nene, undu zœ œ sœ lœ ingbisho 6ata ishiri miinda á tshi ga tœ zœ.»

Yisu gbagbara Afarisayi œdœ aayi kœyisœ awa akwa

(Wu 6a tœ Mat 23.4-36)

³⁷ Lœkœ á Yisu pa o'o á ka, anga Farisayi bale e she adœke tshe na dœ œ zi œrcœ 6a ndœ œne. Yisu na œ li ga scœnda nœ ye, yé œ sœ ga indiri ndaba kœzirœ. ³⁸ Kœwu lima adœke Yisu djudjutœ kane ye 6ata awa akwa pa tœncœ utshu kœzirœ nene, Farisayincœ kitœ œscœncœ. ³⁹ Yé Gbozu koepa fœ she adœke: «E'e dœ Afarisayi, 'e sœ koedjutœ kolœ tshapa yashi œdœ tshapa saani, kashe lœsu 'e sú dœ ogo kœzi angba œdœ pe dœ ókó. ⁴⁰ E'e koedœ agbakindi! Ndjaba á tshe mbœrœ tshapa œrcœ, œ dœdœ she dá mbœrœ ndje tshœlœncœ nene a? ⁴¹ 'E ko œrcœ á sœ 6a lœ yashi œdœ œneke 6a lœ saane nœ 'e, tœ makabo fœ aayi oyo. Yé atamœ, œrcœ kœ á 'e mbœrœ, œ sœ yerœ.

⁴² «Kashe oyo nœ 'e dœ Afarisayi! Mbœrœ 'e sœ kœto bale lœ ndjokpa lœ kako dœngœ 6ata tshalumba, dimbili œdœ tshelœ aka dœngœ kœ, fœ Ndjaba. Kashe 'e sœ koedjercœndœ kœmbœrœ œrcœ á sœ ndjii œdœ pe kœyindœ Ndjaba. Cœrcœ á li adœke 'e mbœrœ dœmœ, kashe 'e kaka ndje tœ ascœmœ nene.

⁴³ «Oyo nœ 'e dœ Afarisayi! Mbœrœ 6a lœ Sinagoga, 'e yindœ kœscœ kolœ 6a utshuncœ 6a tœ osho agboro azu, yé œ sœ kœyi kolœ ndœ nœ adœke azu bala 'e 6a tœ œscœ angbotœ. ⁴⁴ Oyo nœ 'e! Mbœrœ 'e sœ 6ata tshapa udu á anga œrcœ bale scœscœ pa nœ nene, yé á azu wuwuscœ nœ nene á sœ kœna tœpanœ.»

⁴⁵ Yé koedji o'onœ ataa, anga ayi kœyisœ awa akwa nœ Ayuda bale pa fœ Yisu adœke: «Ayi kœyiscœrcœ, o'onœ á 6œ pa ascœmœ, 6œ sœ kœgu ndje 'a!»

⁴⁶ Yisu gi fœ she adœke: «Oyo nœ 'e ndje dœ aayi kœyisœ awa akwa nœ Ayuda! Mbœrœ 'e sœ kœko ogboro kongba ga pa kumu azu, kashe 'e tuturutœ angancœ dœ yœkœne 'e bale nene tœ kœti kane endje. ⁴⁷ Oyo nœ 'e! Mbœrœ 'e sœ kœguma tshapa udu aayi kœgbara o'o á endje tshu, andaa

aata 'e dá wo lima endje. ⁴⁸ Ataa, 'e sœ koema adœeke 'e yindœ œrœ á aata 'e mbœrœ lima ye. Gbambanœ nene, endje wo lima aayi kœgbara o'o yé á 'e sœ kœguma tshapa udu endje. ⁴⁹ Mbœrœ tœnœ ataa dá Ndjaba lœ kœwusœtœ nœ ye, pa adœeke: "Mœ vwa bala aayi kœgbara o'o œdœ aayi avwa fœ endje; endje wo anga endje, yé œ mbœrœ œrœ kanga ga tœ anga endje." ⁵⁰ Mbœrœ tœnœ ataa, Ndjaba œ za djofele fœ azu nœ tshakpesheke mangba kuzu nœ aayi kœgbara o'o kœ á endje wo lima endje, kœto 6a tœ ali kœmboœrœ tshapashœ, ⁵¹ Kœto kpœtœ kuzu Abele œrrr ga tœ œnœ Zakariya á endje wo lima she 6a uguru ndaba tokóró œdœ œyerœ osho. Adjapu, mœ sœ kœmindœ nœ ngbi fœ 'e adœeke, azu nœ tshakpesheke œ gbœ djofele tshaangbanœ.

⁵² «Oyo nœ 'e dœ aayi kœyisœ awa akwa nœ ayuda! Mbœrœ 'e za herela nœ kœwusœrœ: E'e dœ tœ 'e 'e lili ga zœ nene, yé 'e sœ kœpakata endjeneke á endje yindœ kœli tœnœ.»

⁵³ Lœkœ á Yisu wuta lœ andanœ ascœmœ, ayi kœyisœ awa akwa nœ ayuda dœ pe Afarisayi, sœ dœ ókó yé œ te lima tœ kœyu she tœ mara tshelœ áká o'o kœ. ⁵⁴ Endje sœ lima dœ gbetshelœ nœ kœgi uku ga tœ awa ye yeka á kœgbœ she lœ o'o ye.

12

Yisu gbota tshelœ utu ayambarœ nœ ye tœ upu nœ awulapatshœ
(Wu 6a tœ Mat 10.26-27)

¹ Dœ lœkœnœ ascœmœ, azu ngbœtœ endje kofokofœ ga tœnœ dœ mara adœeke endje zurutœ endje. Yisu pa utshunœ fœ ayambarœ nœ ye adœeke: «'E gbœndœtœ 'e tœ oyœ kœsuku mapa nœ Afarisayi, œ yindœ kœpa adœeke œrœ wulapatshœ nœ endje. ² Gbambanœ nene, œneke kœ á zatœ endje yiwa tœnœ œdœ pe œneke kœ á patœ endje lœ ubunœ, œ wuta. ³ Mbœrœ tœnœ ataa, o'o kœ á 'e pa lœ ubunœ, azu kœ œ dji ngbi dœ œlœ. Yé o'o kœ á 'e pa ga lœ utu anga uzu 6a

lœ gbœshœ, œ wuta ga shu ga pa anda ye.»

Kœza lœsu ga tœ Ndjaba
(Wu 6a tœ Mat 10.28-31)

⁴ «Mœ sœ kœpandœ nœ fœ 'e dœ anga mœ adœeke: 'e kpakpa awa azu á endje wo œkœ nene, mbœrœ endje kpa mbœrœ œrœ bale manda nœ nene. ⁵ Mœ sœ kœyisœ uzu á li adœeke 'e kpa awa ye fœ 'e: 'e kpa awa Ndjaba á tshe sœ dœ gbœgbœ kœvwi 'e ga lœ kudu owo manda kuzu 'e. Mœ pa fœ 'e adœeke œshe dá 'e kœkpa awa ye. ⁶ Endje kaka a'eara ayanu mindu dœ ama ngendja teasho nene a? Kashe Ndjaba djerdœndœ anga bale lœ ugurutœ endje nene. ⁷ Œdœ ndje sukumu 'e, Ndjaba di kœ. Awa mbœmboœrœ 'e nene, gbambanœ nene, œsœ 'e li kœropa a'eara ayanu.»

Kœvwaratœshœ too kœyindœ Yisu Kristu

⁸ «Mœ sœ kœpa fœ 'e atake: Tsheneke á tshe matœ ye ngbi 6a utshu azu adœeke œne kœdœ uzu nœ mœ, Gbolo nœ uzu œ ma ndje she ngbi 6a utshu aandjelu nœ Ndjaba adœeke œshe kœdœ uzu nœ œne. ⁹ Kashe tsheneke á tshe vwaratœ ye tœ mœ 6a utshu azu kœ; œmœ dœ Gbolo nœ uzu, mœ vvara ndje tœ mœ tœ ye 6a utshu aandjelu nœ Ndjaba kœ, adœeke mœ wuwusœ ye nene. ¹⁰ Yé ekpe o'o á uzu kœ œ pa tœ upu nœ Gbolo nœ uzu, Ndjaba œ djerdœndœ ekperœ nœ ye. Kashe tsheneke á tshe kœgusœ Œtshœ Ishiri, Ndjaba œ djerdœndœ ekperœ nœ ye nene. ¹¹ Dœ lœkœ á endje kœto 'e na tœnœ 6a utshu Sinagoga too 6a utshu aayi kœwa ngbanga too 6a utshu agbozu nœ Lita, 'e tœtœ lœsu 'e tœ mara á 'e gi dœ o'o fœ endje nene. ¹² Gbambanœ nene, Œtshœ Ishiri œ yisœ o'o á li adœeke 'e pa kolœ pe dœ ada œlœnœ ascœmœ fœ 'e.»

Ndœma toro nœ ayi indi

¹³ Anga uzu 6a ugurutœ ukpulu azu pa fœ Yisu adœeke: «Ayi kœyisœrœ,

pandœ nœ foe aya mœ doé tshe kurutshelœ œrœ á aba 'a katœ nœ ti foe 'a, tœ mœ doé she.» ¹⁴ Yisu gi foe she adœke: «Ede dá za mœ tœ ayi kœwa ngbanga too tœ ayi kœkurutshelœ œrœ nœ 'e a?» ¹⁵ Manda nœ, tshe pa foe endje kœ adœke: «Ala 'e gbœ kane! 'E sœsœ doé egerœ lœsu mbœrœ kœgbœ œrœ tshapashœ asœke nene. Gbambanœ nene, soro nœ uzu sœsœ mbœrœ œrœ nœ ye nene, œdoé tshe kœdoé ndje ayi kœgbœrœ gbaa.»

¹⁶ Yé manda nœ, Yisu pa anga ndœma Toro bale foe endje adœke: «Anga ayi kœgbœrœ bale sœ lima doé egerœ kindi nœ ye á tshe sœ lima kœgbœ rœgo lœ nœ waa. ¹⁷ Tshe sœ lima kœgbe tshelœ ye yé œ sœ kœyutœ ye adœke: “œrœ gadœ dá mœ kœmbœrœ a? Mœ gugu doé osho kœngbœba rœgo nœ mœ kœ ga tœnœ nene.” ¹⁸ Tshe kpa pa adœke: “œrœ á mœ mbœrœ doéke: Mœ ndi tshelœ kogba nœ mœ, yé œ mœ anga yœngœngœnœ á li adœke mœ ngbœba ble œdoé anga œrœ nœ mœ kœ ga lœ nœ. ¹⁹ Manda nœ, mœ kpa pa tœ upu nœ mœ doé tœ mœ adœke: Mœ sœ doé œrœ waa mangba ungu ndjoro. œ li adœke mœ yatœ mœ, mœ zi œrœ, mœ ndjo œrœ yé œ sœ doé yanga.” ²⁰ Kashe Ndjaba pa foe she adœke: “Indi, doé butshœ asœke bœ sœ doé soro nene. Yé œrœnœ á bœ ngbœba tsho tsho tsho ga tœnœ asœke œ doé œnœ de?”» ²¹ Yisu kpa pa adœke: «Asœ kœdoé œneke á wuta ga tœ uzu á tshe ngbœba œrœ tshapashœ kolœ mbœrœ she doé tœ ye, kashe á doédoé ayi kœgbœrœ ba utshu Ndjaba nene.»

*A za lœsu azœ djigi foe Ndjaba
(Wu ba tœ Mat 6.25-34)*

²² Manda nœ, Yisu pa foe ayambarœ nœ ye adœke: «'E wu ádanœ á mœ pa foe 'e adœke: 'e zaza lœsu 'e ga lafo tœ upu nœ kœzirœ á 'e gbe doé tœnœ mbœrœ soro, too tœ upu nœ lœba á 'e gbe doé tœnœ mbœrœ œkœ 'e nene. ²³ Gbambanœ nene, soro nœ uzu ropa kœzirœ, yé undu

uzu ropa lœba ye. ²⁴ 'E tondœ adiigbaga: endje lulu ngwarœ nene yé œ kœkœ ndje ngwarœ ba lœ kindi nene. Endje gugu doé kudu too doé kogba kœngbœba rœgo nœ endje ga lœnœ nene, kashe Ndjaba sœ kœto rœgo foe endje. 'E'e, œsœ 'e li kœropa ayanu. ²⁵ œdoé lœ ugurutœ 'e dá li kœza anga olo soro nœ ye ga panœ lœ awa nœ gbetshelœ á tshe sœ doé tœnœ a? ²⁶ œdoé 'e kœsœsœ doé gbœgbœ kœmbœrœ aya œrœ nene, mbœrœ gadœ á 'e za lœsu 'e ga lafo tœ udu œrœ a? ²⁷ 'E tondœ mara á ndœkœ leyœ sœ kœgboro doé tœnœ ba lœ kindi. œ sœsœ kœmbœrœ akwa nene, yé œ susu ndje lœba nene. Kashe mœ sœ kœpa foe 'e adœke, ataa Salomo á tshe doé ayi kœgbœrœ gbaa, tshe gbœgbœ lima lœba á ga bœta anga ndœkœ leyœnœ asœmœ bale nene. ²⁸ œdoé Ndjaba kœverœ lœba ga tœ oforo á sœ lœ kindi kpesheke asœ, yé ba mbatsha á endje li ndœ kœkœ va ga tœ owo; kœropa nœ kœ, œnœ 'e doé azu á 'e sœ doé kœyindœrœ teasho, Ndjaba œ mbœrœ œrœ foe 'e.

²⁹ «'E zaza lœsu 'e ga lafo tœ upu nœ œrœ gadœ dá 'e zi too á 'e ndjo nene. ³⁰ Azu tshapashœnœ asœke á endje wuwusœ Ndjaba nene dá sœ kœpara œrœnœ asœmœ kœ. Kashe 'e'e, 'e sœ doé anga Aba 'e bale á tshe wusœ nœ adœke 'e gbe doé tœnœ. ³¹ 'E para utshunœ Ogo gbozu nœ Ndjaba; yé udu œrœ kœkœ, Ndjaba œ to foe 'e manda nœ.»

*Kœgbœ œrœ ndjoro ba lafo
(Wu ba tœ Mat 6.19-21)*

³² «Aya ukpulu apata nœ mœ, 'e sœsœ doé awa nene. Gbambanœ nene, Aba 'e sœ doé yanga kœza ogo tshagbozu nœ ye foe 'e. ³³ 'E ka œrœ nœ 'e yé œ ko ngendjanœ tœ makabo foe ayi oyo. 'E su ngbade ngendja á li kœndi tœnœ bale nene, 'e gbœndœ œrœ ndjoro ba lafo, mbœrœ ba zœ, aayi angba œ zi angbanœ nene, akœkœ œ zi nene. ³⁴ Gbambanœ nene, osho á kœgbœrœ nœ 'e sœ tœnœ, lœsu 'e sœ ndje kpœtœmœ.»

Ndæma toro tæ upu nœ kœkotæsho ga lœ vola

(Wu 6a tæ Mat 24.43-44)

³⁵ «'E verœ lœba akwa, œ kotœ 'e ga lœ vola, yé œ gbændœ miinda nœ 'e adœke œ ruru nene. ³⁶ 'E sœ bata aayi akwa á endje sœ kœkate gbozu nœ endje adœke lœkœ á tshe kœto 6a tœ œsœ ngbœtœ totœ á gu, yé á nge manda yeka œne kœkœrœ fœ she. ³⁷ Yanga nœ aayi akwa á gbozu nœ endje kœgu, á gbœ endje dœ óvóró ala endje. Mœ sœ kœpa dœ adjapu fœ 'e adœke: Tshe verœ lœba akwa, œ pa fœ endje adœke endje sœ ga ati mbœrœ kœzi œrœ, yé tshe ko rœgo na tœnœ fœ endje. ³⁸ Edœ tshe kœkwatœ ye dœ midi nœ butshœ too ndje lœ iki kœngato, yé á tshe kœgbœ aayi akwanœ dœ óvóró ala ndje, endje sœ dœ yanga waa.

³⁹ «'E wusœ œneke dœ œtshœnœ: Edœ ayengœ anda kœwusœ ada œlœ á ayi angba œ na dœ tœnœ, tshe katœ ye adœke tshe kavwa manda anda nœ ye nene. ⁴⁰ E'e ndje, œ kotœ 'e ga lœ vola! Gbambanœ nene, Gbolo nœ uzu œ na dœ ada œlœ neke á 'e wuwusœ nœ nene.»

Ndæma toro tæ upu nœ œtshœ ayi akwa dœ ekpe ayi akwa

(Wu 6a tæ Mat 24.45-51)

⁴¹ Yé Petro yu adœke: «Gbozu, 6œ sœ kœpa ndœma Toronœ asœmœ kolœ fœ 'a too fœ azu kœ?» ⁴² Gbozu gi fœ she adœke: «Atamœ œdœ dá dœ kapeta á tshe yœrœtœ ye yé á sœ dœ kœwusœrœ adœke gbozu za she ga pa aayi akwa nœ ye mbœrœ kœkurutshelœ rœgo tœ endje dœ lœkœnœ á li a? ⁴³ Yanga nœ ayi akwa neke á gbozu nœ ye kœgu á gbœ she lœ ama akwanœ. ⁴⁴ Adjapu, mœ sœ kœmindœ nœ ngbi fœ 'e adœke gbozu œ za she tœ kapeta tshapa œrœ nœ ye kœ. ⁴⁵ Kashe œdœ ayi akwanœ kœpa adœke: “Gbozu nœ mœ œ gu katsha nene”, yé á tetœ kœ6i udu anga ayi akwanœ: Agbolo yakoshe œdœ yawuru; œdœ tshe kœzi œrœ yé á ndjo œrœ á mbœrœ she, ⁴⁶ gbozu nœ ayi akwanœ asœmœ œ gu dœ olo

œdœ pe dœ ada œlœ á tshe wuwusœ nœ nene, tshe 6i ayi akwanœ œ gœrœ she yé œ mbœrœ œrœ kanga fœ she 6ata á endje mbœrœ ga tœ endjeneke á endje sœsœ dœ kœyindœrœ nene.

⁴⁷ «Ayi akwa á tshe wusœ œrœ á gbozu nœ ye sœ kœyindœ nœ yé á tshapu kœgumatœ ye yindjindjincœ, tshe sœ she dœ ndjapa awa ndjoro. ⁴⁸ Kashe ayi akwa á tshe kœwuwusœ œrœ á gbozu nœ ye yindœ nœ nene, yé á mbœrœ ataa, gbozunœ œ sœ she dœ ndjapa awa ndjoro nene. Uzu á endje kœto œrœ fœ she ndjoro, endje yu she tœ œrœ ndjoro. Yé tsheneke á endje ko œrœ fœ she ropa nœ, endje kpa yu she tœ œrœ kœropa nœ.»

Yisu na mbœrœ gade?

(Wu 6a tæ Mat 10.34-36)

⁴⁹ Yisu pa adœke: «Mœ na kœyi owo ga pa œshœnœ asœ, yé ogo nœ mœ adœke owonœ tetœ kœtshi tœnœ ye. ⁵⁰ Mœ yindœ kœgbœ batisimu, yé œ li adœke mœ wu oyo œrrr ga tœnœ adœke œ mbœrœtœ endje. ⁵¹ 'E gbe adœke mœ na kœza kœsœ gee 6a pa œshœnœ asœke a? Edœ œ nene, mœ pa fœ 'e adœke mbœrœ upu nœ mœ azu œ li ga lœ kœkurutshelœtœsho. ⁵² Ngœngœnœ asœke, azu mindu á endje sœ sœnda bale, endje kurutshelœtœ endje: Azu votœ œ yindœ anga endje bisha nene, yé azu bisha œ yi ndje ndœ anga endje votœ nene. ⁵³ Aba œ yindœ gbolo yakoshe nœ ye nene, yé gbolo yakoshe œ yi ndje ndœ abanœ nene. Ayi gbolo œ yindœ yawuru nœ ye nene, yé yawuru œ yi ndje ndœ ayincœ nene. Yini yashe œ yindœ awo gbolo yakoshe nene, yé awo gbolo nœ ye dœ yakoshe œ yi ndje ndœ yinincœ dœ yashe nene.»

Kœwusœ ambárd œrœ nœ tshakpesheke

⁵⁴ Yisu pa ndje lima fœ ukpulu azu adœke: «Edœ 'e kœwu ondoro á za tititi 6a tœ osho á œlœ œ li tœnœ, atamœ 'e pa kolœnœ adœke: “Yawuru œ ni zœ”, ngbewo œ mbœrœ adja tœ ye ata ye. ⁵⁵ Yé œdœ 'e kœwu yugu kœto 6a lœ sudi kœza gu tœnœ,

yé á 'e pa adœke: “oſho œ owo zœ”, ngbewo œ mbœrœ adja tœ ye ata ye. ⁵⁶ E'e dœ awulapatsho, 'e li kœwusœ ambará œrœ tshapa osho œdœ œnœ tshalafo, kashe mbœrœ gade á 'e wuwusœ ádá œrœ nœ tshakpesheke á sœ kœmbœrœtœ ye asœke nene a?»

'E guma tshagurutœ 'e utshu kœwa ngbanga

(Wu 6a tœ Mat 5.25-26)

⁵⁷ Yisu kpa pa adœke: «Mbœrœ gade á 'e wawa ngbanga dœ tœ 'e tœ œneke á sœ ndjii nene a? ⁵⁸ Edœ 6œ kœsœ kœna dœ uzu á 6œ sœ dœ o'o dœ she ga utshu ayi kœwa ngbanga, mbœrœ adœke 'e guma o'onœ lœ ugurutœ 'e dœ she tœ ala awa. Bœ mbœrœ atamœ kpa awa adœke ayi kœwa ngbanganœ kœzaza 6œ ga tshakane aprusu nene, yé aprusunœ kœvwivwi 6œ ga lœ kánga nene. ⁵⁹ Mœ sœ kœpandœ nœ fœ 6œ adœke, 6œ wuta lœ kánga nene œerrr ga tœ kœgi ngendja kœ ye kane.»

13

Kœfatshalœsu too kœtshu kuzu

¹ Dœ lœkœnœ asœmœ, anga azu na ga ndœ Yisu ndœ kœpandœ upu nœ azu Galilayi á Pilato wo lima endje lœkœ á endje sœ kœza tokóro fœ Ndjaba. ² Yisu kœgi fœ endje adœke: «'E gbe adœke azu Galilayinœ asœmœ kœdœ aekpe azu á endje ropa udu azu Galilayi kœ dœ ekperœ yekane á tshu kuzunœ asœmœ a? ³ Mœ sœ kœpa fœ 'e adœke, wala dœmœ. Kashe œdœ 'e kœfifatshalœsu 'e nene, e'e para 'e tshu ndje 6ata endje. ⁴ Yé azu ndjokpa dœ mindu dœ amance voto lœ Yerusalemœ á endje tshu lima lœkœ á egerœ anda 6a lœ Silowe kavwa, 'e gbe adœke ekperœ nœ endje ropa œnœ azu para lœ Yerusalemœ ye a? ⁵ Mœ sœ kœpa fœ 'e adœke, wala dœmœ. Kashe œdœ 'e kœfifatshalœsu 'e nene, e'e para 'e tshu ndje 6ata endje.»

Ndœma Toro tœ upu nœ oyo fige á tshapu kœle tœnœ

⁶ Yé Yisu kœpa Ndœma Toro asœke fœ endje adœke: «Anga uzu bale lu lima oyo fige ga lœ kindi nœ ye. Anga olo bale, tshe na ndœ kœkœ ele figenœ, kashe tshe gbœgbœ nene. ⁷ Yé tshe pa fœ ayi akwa tshelœ kindi nœ ye adœke: “wu kane, ungu voto kœ, mœ sœ kœna ndœ kœkœ ele fige asœ yé mœ sœsœ kœgbœ tœnœ nene. De ga ati ye. E sœ kœndi osho gbambanœ.”

⁸ Kashe ayi akwa kindinœ gi fœ she adœke: “Gbozu, kpa katœnœ dœ ungunœ asœke kane; mœ dji kudu dji adance, œ va oforo ga zœ. ⁹ Angance nene ungu manda nœ, œ le zœ. Á œ kœsœsœ ataa nene, 6œ kœde ga ati.”»

Yisu she anga yashe bale dœ olo sabata

¹⁰ Dœ anga olo sabata bale, Yisu sœ lima kœyisœ œrœ 6a lœ Sinagoga. ¹¹ Anga yashe bale sœ lima dœ ekpe ishiri á lu she manda ungu ndjokpa dœ mindu dœ amance voto, tshe lu vwerele, yé tshe lili ndœ kœyoro tshelœtœ ye ndjii nene. ¹² Kœwu she ataa, Yisu e she œ pa fœ she adœke: «Yashe, 6œ she ye, kœba nœ zœ ka ye.» ¹³ Tshe to kane ye ga pa ye; trale atake, yashe kœka ndjii yé œ kœtetœ kœdonga Ndjaba.

¹⁴ Kashe gbozu tshapa Sinagoga wu lima tœ ekpenœ mbœrœ á Yisu she uzu dœ olo sabata, yé œ pa fœ ukpulu azunœ adœke: «A sœ dœ olo mindu dœ bale nœ kœmbœrœ akwa; 'e na lœ olonœ asœmœ á endje kœshe 'e, kashe dœ olo sabata nene.» ¹⁵ Gbozu kœgi fœ she adœke: «E'e kœdœ aayi tshelœma, 'e sœsœ kœkœro angombe too ambarata nœ 'e dœ olo sabata adœke endje na ndœ kœndjo ungu nene a? ¹⁶ Yé yashe asœ, ata Abrayamo á Satana i 6a lima she ga tœnœ manda ungu ndjokpa dœ mindu dœ amance voto, œ lili má adœke mœ vwara she dœ olo sabata nene a?» ¹⁷ Manda o'onœ asœ, ay-ingba ye gbœ tshula kashe ukpulu azu para sœ lima dœ yanga nœ otsho akwa á Yisu sœ kœmbœrœ tœnœ.

Ndœma toro tœ upu nœ a'eara ele mutarde

œdœ ɔɔ kœsuku mapa

(Wu 6a tœ Mat 13.31-33; Mar 4.30-32)

¹⁸ Yisu kœpa adœke: «Eroœ gade dá li dœ Ogo gbozu nœ Ndjaba? Mœ li dœ œroœ gade? ¹⁹ E lili dœ a'eara ele mutarde á uzu œ ko angwanœ ndœ koelu ga lœ kindi nœ ye. E ko, œ gerœ b̄ata ɔɔ á ayanu œ mbœroœ koma endje ga lœ ganeanoœ.» ²⁰ Yisu kpa pa adœke: «Eroœ gade dá mœ li dœ Ogo gbozu nœ Ndjaba ma a? ²¹ Ogo gbozu nœ Ndjaba lili dœ ɔɔ kœsuku mapa á yashe œ to ga ndœ zuwa ndjoro lœ egerœ gbarœ adœke œ suku.»

Ede dá li ga lœ Ogo gbozu nœ Ndjaba a?

(Wu 6a tœ Mat 7.13-14,21-23)

²² Yisu ro lima tœ lœ ongbo dœpe lakpi kœyisœ œroœ fœ azu tœ awa ndœ kœro ga lœ Yerusaleme. ²³ Anga uzu kœyu she adœke: «Gbozu, azu á endje she bala, endje ngba zœ a?» Yisu kœgi fœ endje adœke: ²⁴ «'E pa avwara ndœ koeli tœ manda neke á sœ teasho. Gbambanoœ nene, mœ sœ kœpa fœ 'e adœke azu ndjoro œ para bala awa ndœ koeli toœnoœ, kashe endje li nene.

²⁵ «Lœkœ á ayengœ anda kœalafœ á tshu manda nœ ye ga toœnoœ, e'e, 'e sœ 6a shu, 'e tetœ kœnge manda yé œ pa adœke: “Gbozu, kœro manda fœ 'a.” Kashe tshe gi fœ 'e adœke: “Mœ wuwusœ osho á 'e to toœnoœ nene!” ²⁶ Yé, 'e pa fœ she adœke: “A zi lima œroœ yé œ ndjo lima œroœ kœœsœnoœ bale dœ 6œ, 6œ yisœ œroœ dje lœ ongbo nœ 'a.” ²⁷ Kashe tshe kpa pa fœ 'e adœke: “Mœ wuwusœ osho á 'e totœnoœ nene, 'e gitœ 'e indiri mœ ga zœ, e'e para dá sœ lima kœmbœroœ œroœ á sœsœ ndjii nene.”

²⁸ «Dœ lœndœnoœ asœmœ, 'e tetœ iki dœpe kœzi tshelœ da iji 'e, lœkœ á 'e kœwu Abrayamo, Izaka, Yakobo œdœ pe aayi kœgbara o'o para á endje sœ 6a lœ Ogo gbozu nœ Ndjaba; yé e'e, endje ko 'e va ga shu. ²⁹ Azu ndjoro œ to 6a tœ osho á œlœ œ wuta toœnoœ œdœ

6a tœ osho á œlœ œ li toœnoœ, 6a tœ nœroœ dœ pe 6a tœ sudi, yeka á na kœgbo osho 6a lœ Ogo gbozu nœ Ndjaba.

³⁰ «Yé ataa, azu á endje sœ tœ ndœngœlœnoœ kpesheke, endje te azu nœ kœsœ utshunoœ, yé anga azu á endje sœ lima utshunoœ, œ te azu nœ ndœngœlœnoœ.»

Yisu ki tœ upu nœ Yerusaleme

(Wu 6a tœ Mat 23.37-39)

³¹ Kolœ dœ œlœnoœ asœmœ, anga azu Farisayi na ga ndœ Yisu, œ pa fœ she adœke: «Gitœ zœ kpœke, œ na ga tœ anga osho, mbœroœ Eroœ yindœ kœwo 6œ.» ³² Yisu kœgi fœ endje adœke: «'E na œ pa fœ uzunoœ á tshe sœ b̄ata rawo kœko angato asœmœ adœke, mœ sœ kœgœroœ ekpe ishiri dœ pe kœshe ayi kœb̄a kpesheke dœ 6a mbatsha, tœ votœ olonoœ dá akwa nœ mœ ka ye. ³³ Kashe œ li adœke mœ áalafœ ndœ awa ana nœ mœ kpesheke, 6a mbatsha œdœ pe 6ambiya, mbœroœ œ lili adœke ayi kœgbara o'o tshu 6a shu nene, kashe 6a lœ Yerusaleme.

³⁴ «Yerusaleme, Yerusaleme, œbœ á 6œ sœ kœwo aayi kœgbara o'o yé á sœ kœve endjeneke á Ndjaba sœ kœvwa endje fœ 'e dœ badja! Awa ndjoro, mœ yi lima ndœ kœngbœb̄a azu nœ zœ ga tœ œsœnoœ bale b̄ata á ayi ngato œ ngbœb̄a ayanœ dœ ombo ye ga tshakudu ye, kashe 'e yiyi lima ndœ nœ nene. ³⁵ Mbœroœ toœnoœ ataa, Ndjaba œ gi ala ye pa tshalakpi nœ 'e ye. Mœ sœ kœpa fœ 'e, 'e kpa wu mœ nene œrrr ga tœ lœkœ á 'e pa adœke: “Kaka Ndjaba to kane ye ga pa uzu á tshe na dœ i'iri Gbozu!”»

14

Yisu she ayi kœb̄a dœ lœkœ sabata

¹ Dœ anga œlœ sabata bale, Yisu na lima 6a scœnda nœ anga gbozu nœ Afarisayi ndœ kœziroœ. Azu á endje sœ lima 6a zœ sœ kœtondœ Yisu dœ kœwusœroœ. ² Anga uzu bale á kotœ ye memeroœ dœ kœb̄a ungu, ka lima 6a utshu ye. ³ Yisu kœyu ayi kœyisœ awa akwa dœpe Afarisayi adœke: «Awa akwa nœ ogo nœ azœ sœ kœza awa

fœ uzu adœke tshe she ayikoɓa dœ ɔɓ sabata a too nene?»⁴ Kashe endje sœ lima kokoko. Yé Yisu kœtepa ayikoɓanœ asœmœ, œ she she, yé á za awa fœ she.⁵ Manda nœ, Yisu kœpa fœ endje adœke: «Uzu de ugurutœ 'e á gbolo yakoshe nœ ye too ngombe nœ ye kœte ga lœ kudu dœ ɔɓ sabata, á tshe jeroe katsha ndœ kœza she nene a?»⁶ Yé endje lili kœgi lima o'o bale ndœ nœ nene.

Kœpara osho neke á sœ ba tœ ndɔngɔɓnœ

⁷ Yisu wu lima mara á Afarisayi á tshe e endje, sœ ndœ kœpara ɔtshɔ osho yeka á sœ lima kœsœ ga tœnœ, yé á pa lœ ndœma toro fœ endje para kɔkɔ adœke:⁸ «Edœ uzu kœ'e ɓœ ndœ angbo nœ totœ, nana œ sœ ɓa utshunœ nene. Mbœrœ anganœ, endje e ndje uzu á œsœ ye li kœropa zœ.⁹ Yé á kœsœ adœke tshe na manda nœ, á ayi angbonœ pa fœ ɓœ adœke: “Katœ osho ti fœ she.” Ataa dœ tshula tœ ala zœ kɔ, ɓœ na œ sœ ɓa tœ ndɔngɔɓnœ.¹⁰ Kashe, endje kœ'e ɓœ ɓa tœ œsœ angbo, na œ sœ ɓa tœ ndɔngɔɓnœ. Yeka á ayi angbonœ kœna, á kœpa fœ ɓœ adœke: “Yanga mœ, aalafo œ na œ sœ ɓa utshunœ.” Ataa dá œsœ zœ œ li tœ ala endjeneke á 'e sœ dœ endje pa ndaba kœzirœ bale.¹¹ Gbambanœ nene, uzu kɔ á tshe zatœ ye dœ tœ ye ga lafo, endje ku she ga ati, yé tsheneke á tshe zatœ ye ga ati, endje ti she ga lafo.»

¹² Manda nœ, Yisu kœpa fœ uzu á tshe e she adœke: «Edœ ɓœ kpa kœsœ dœ angbo, e e anga zœ, aaya zœ, aayo zœ, amashenga nœ zœ á endje dœ aayi kœgbœrœ nene. Gbambanœ nene, endje e ndje ɓœ ndœ œnœ endje, yé œ gi œrœ nœ zœ asœmœ kɔ fœ ɓœ ye.¹³ Kashe œdœ ɔɓ á ɓœ kœsœ dœ angbo, e aayi oyo, agbakindi azu, aayi gbada œdœ pe aayibula ndœ nœ.¹⁴ Ataa ɓœ sœ dœ yanga mbœrœ endje gugu dœ œrœ kœgi fœ ɓœ nene, kolœ Ndjaba dá gi fœ ɓœ lɔkɔ á tshe she bala ɔtshɔ azu lœ akuzu.»

Ndœma toro tœ upu nœ egerœ angbo

(Wu ɓa tœ Mat 22.1-10)

¹⁵ Kœdji o'onœ asœmœ ataa, anga uzu bale á tshe sœ lima ugurutœ azu á endje sœ lima pa ndaba kœzirœ yu Yisu adœke: «Yanga nœ uzu á tshe gbɔ osho lœ angbo á Ndjaba œ mbœrœ bala ɓa lœ ogo tshagbozu nœ ye.»

¹⁶ Yisu kœpa fœ she adœke: «Anga uzu bale yi lima ndœ kœmbœrœ egerœ angbo nœ ye, yé tshe e azu ndjoro.

¹⁷ Ada ɔɓ nœ kœzirœ li, tshe vwa ayi akwa nœ ye fœ azu á tshe e má endje adœke: “E na ga mœ, ngɔngɔnœ asœke mœ guma œrœnœ para ye.”

¹⁸ Kashe endje para, awa bale, endje tetœ kœyɔndœ nœ adœke tshe wu oyo œne. Ali uzunœ pa adœke: “Mœ totœ kœyɔ kindi bale, yé œ li adœke mœ na kœwu tœnœ, mœ ki fœ ɓœ adœke ɓœ wu oyo mœ.”¹⁹ Anga pa œnœ ye adœke: “Mœ totœ kœyɔ angombe ndjokpa, yé mœ yindœ kœna kœwu endje œdœ endje kœsœ dœ gbɔgbɔ kœmbœrœ akwa, mœ ki fœ ɓœ adœke ɓœ wu oyo mœ.”²⁰ Anga kpa pa adœke: “Mœ totœ kœto yashe ngɔngɔnœ asœke; mbœrœ tœnœ ataa mœ na nene.”

²¹ «Ayi akwanœ gu œ pandœ o'onœ kɔ ɓata á endje pa asœmœ fœ gbozu nœ ye. Gbozu anda su dœ ókó yé œ pa fœ ayi akwa nœ ye adœke: “Na katsha ɓa tœ osho kœka œrœ œdœ ɓa tœ ala awa lœ ongbo, œ gu dœ ayi oyo, agbakindi azu, aayi gbada œdœ aayibula.”²² Manda nœ teasho, ayi akwa gu œ pa adœke: “Gbozu, mœ mbœrœ neke á ɓœ pa ɓama tœnœ ye, kashe osho sœpe.”²³ Gbozu kpa pa fœ ayi akwa nœ ye adœke: “Na dœ awa kindi, œ tovworogbo azu adœke endje li, mbœrœ á anda nœ mœ kœsu dœ azu.²⁴ Gbambanœ nene, mœ pa fœ 'e adœke uzu bale ugurutœ azu á mœ e ɓamama endje utshunœ asœmœ, œ gbɔ osho lœ angbo nœ mœ nene.”»

Kœkatœ œrœ kɔ mbœrœ kœna manda Yisu

(Wu ɓa tœ Mat 10.37-38)

²⁵ Ukpulu azu ndjoro sœ lima kœro tœ awanœ dœ Yisu, tshe kœfatœ ye yé á kœyu endje adœke: ²⁶ «Edœ uzu kœyindœ kœna manda mœ, á kœsœpe kœyindœ abanœ, ayinœ, awonœ, agbolo nœ ye, aayanœ, ayingœnœ œdœ pe soro ye dœ tœ ye kœropa mœ, tshe te yambarœ nœ mœ nene. ²⁷ Tsheneke á tshe kœzaza kurushi nœ ye yé á te manda mœ nene, tshe te yambarœ nœ mœ nene.

²⁸ «Gbambanœ nene, œdœ uzu kœyindœ kœmœ egerœ anda, tshe mbœrœ kotoo? Utshunœ tshe sœ ga ati, œ mirœ tshelœ ye tœ ama œrœ kœ á li ndœ kœmœ dœ andanœ. Manda nœ, tshe wu œdœ ngendja á tshe sœ dœ tœnœ œ li kœka dœ akwanœ. ²⁹ Kashe œdœ tshe kœmbœrœ kiti andanœ, á andanœ kœkaka nene, azu kœ á endje wu, ataa endje tetœ kœmœ she ³⁰ yé œ pa adœke: “Uzu asœ te lima tœ kœmœ anda, kashe tshe lili kœmbœrœ akwanœ adœke œ ka nene!”

³¹ «Awa bale ndje, œdœ anga gbozugo á tshe sœ dœ aturugu kutu ndjokpa kœyindœ kœnga koshe dœ anga gbozugo á tshe sœ dœ aturugu kutu zazu bale, tshe mbœrœ kotoo? Utshunœ tshe mirœ tshelœ ye, œ tondœ mara á tshe nga dœ koshenœ mbœrœ á kœza yanganœ vesho. ³² Edœ tshe kœwu adœke œne li kœza she vesho nene, bœta á yanganœ sœpe lœ ingirinœ, tshe vwa azu nœ ye fœ she adœke œne djitœ œne dœ she.»

³³ Yisu kpa pa adœke: «Awa bale ndje ataa, uzu kœ ugurutœ 'e á tshe kœkakatœ œrœ nœ ye kœ á tshe sœ dœ tœnœ nene, tshe li kœdœ yambarœ nœ mœ nene.»

Ingbiri neke á nganga nene

(Wu 6a tœ Mat 5.13; Mar 9.50)

³⁴ «Ingbiri kœdœ œtshœrœ. Kashe œdœ œ kœnganga nene, endje gi œtshœnœ ga lœnœ kotoo? ³⁵ Endje li kœdjanga tshelœnœ dœ œshœ too kœko bœta oforo á endje lu dœ dœngœ 6a lœ kindi nene, kashe endje za va e ga shu ye. Kaka uzu á tshe kœsœ dœ utu nœ kœdji dœ o'o, tshe dji.»

15

Ndœma toro tœ upu nœ pata á tshe yiwa

(Wu 6a tœ Mat 18.12-14)

¹ Aayi kœko ngendja lapo dœ pe aayi ngbindiroœ na ga indiri Yisu ndœ kœdji she. ² Afarisayi dœ pe aayi kœyisœ awa akwa tetœ kœle lœ ma endje adœke: «Uzu asœ sœ kœyindœ aayi ngbindiroœ, yé œ sœ kœzi œrœ tœ œsœnœ dœ endje!»

³ Yé Yisu pa lœ ndœma toro fœ endje adœke: ⁴ «Edœ anga uzu bale ugurutœ 'e kœsœ dœ apata nœ ye kama bale (100) yé anga bale kœyiwa, tshe katœ udu endje zazu vana dœ ndjokpa dœ mindu dœ amanœ vana (99) ti lœ gusu yé œ na kœpara tsheneke asœmœ œrrr œ gbœ she yekane nene a? ⁵ Yé lœkœ á tshe kœgbœ she, tshe za she dœ yanga ga pa igi ye, ⁶ yé œ gu dœ she ga ndœ ye. Manda nœ, tshe e anganœ dœ amashenga nœ ye ndœ kœpandœma nœ fœ endje adœke: “E na ga mœ a kurutshelœ yanganœ asœ dœ 'e, mbœrœ mœ gbœ pata nœ mœ á tshe yiwa kpœke ye!”

⁷ Mœ sœ kœpandœ nœ fœ 'e adœke, yanga 6a lafo œ sœ bala atamœ, mbœrœ anga ayi ngbindiroœ bale á tshe kœfatshalœsu ye. Yanganœ œ ropa yanga mbœrœ œtshœ azu zazu vana dœ ndjokpa dœ mindu dœ amanœ vana (99) á endje sœ ndjii yé á gbegbe ndœ kœfatshalœsu endje nene.»

Ndœma toro tœ upu nœ ngendja á yiwa

⁸ «Edœ ndje anga yashe bale kœsœ dœ langere ngendja nœ ye ndjokpa yé á anganœ bale yiwa, tshe ta owo, tshe ngbœ osho yé œ para œrrr yé œ gbœ yekane nene a? ⁹ Yé lœkœ á tshe kœgbœ, tshe e anganœ dœ pe amashenga nœ ye ndœ kœpandœ nœ fœ endje adœke: “E na ga mœ a kurutshelœ yanganœ asœke dœ 'e, langere ngendja nœ mœ á yiwa kpœke, mœ gbœ ye!” ¹⁰ Mœ sœ kœpa fœ 'e adœke, aandjelu nœ Ndjaba œ sœ dœ yanga ataa, mbœrœ anga ayi

ngbindirœ bale á tshe koefatshalösu ye.»

Ndœma toro tœ upu nœ gbolo yakoshe á tshe yiwa

¹¹ Yisu kpa pa adœke: «Anga yakoshe bale sœ lima dœ agbolo yakoshe nœ ye bisha. ¹² Inginœ pa fœ abanœ adœke: “Aba, kurutshelœ œrœ á ðœ sœ dœ tœncœ, œ ko œsœ œncœ mœ fœ mœ.” Yé, abanœ kurutshelœ œrcœncœ tœ endje bisha dœ ayancœ. ¹³ Manda olo teasho, ingi gbolo yakoshencœ ko œncœ ye œrcœncœ yœ œrœ para, yé œ ro ga lœ anga ogo zara. Ba zœ, tshe li ga lœ djingili, yé œ ndi ngendja nœ ye para.

¹⁴ «Manda kindi ngendja nœ ye para kœkœ, egerœ ogo li ga lœ ogoncœ ascœmœ, yé tshe li ga lœ oyo. ¹⁵ Tshe na œ li akwa ða ndœ anga uzu ogoncœ ascœmœ, uzuncœ vwa she ga lœ kindi nœ ye mbœrcœ kœgbœndœ akœso. ¹⁶ Tshe sœ lima dœ ogo kœzi leyœ á akœsonœ sœ kœzi tœncœ, kashe uzu bale toto fœ she nene. ¹⁷ Tshe tetœ kœgbe tshelœ ye, yé œ pa adœke: “Ayi akwa nœ aba mœ para sœ kœzi œrœ ðata á endje yindœ nœ, kashe ða ke, mœ sœ koetshu dœ ogo!

¹⁸ Mœ gu ga ndœ aba mœ, yé œ pa fœ she adœke: “Aba, mœ mbœrcœ lima ekperœ fœ Ndjaba œdœ pe fœ ðœ. ¹⁹ Mœ kpa lili ndœ kœsœ tœ gbolo yakoshe nœ zœ nene, kashe fa mœ tœ anga ayi akwa nœ zœ.”

²⁰ Yé tshe tetœ awa ndœ kœgu ga ndœ abanœ. Abanœ wu she lima lœ ugunœ, yé oyo ye ka she, á tshe kœkpa dœ œrœ para tshatshu ye œ koetepa ye dœ kœuru tshelœ utu ye.

²¹ Gbolo yakoshe kœpa fœ she adœke: “Aba, mœ mbœrcœ ekperœ fœ Ndjaba œdœ pe fœ ðœ, mœ kpa lili adœke ðœ e mœ gbolo yakoshe nœ zœ nene.”

²² Kashe abanœ pa fœ ayi akwa nœ ye adœke: “E na dœ œtshœ lœba ga mœ katsha œ verœ ga tœ ye, œ yi bingi ga tœ yœkœne ye œ verœ œrada ga tœ ada ye. ²³ 'E na dœ za œtshœ ovoro ngombe á tshe sœ dœ ojoro, œ wo she. A mbœrcœ angbo œ zi she.

²⁴ Gbambancœ nene, gbolo yakoshe

nœ mœ á e wu she ascœke, tshu lima yé á kpa kwatœ ye dœ soro ascœ, tshe yiwa lima yé á mœ gbœ she ascœ.” Yé endje tetœ kœmbœrcœ angbo.

²⁵ «Dœ lœndœncœ ascœmœ, eya gbolo yakoshe nœ ye sœ lima ða lœ kindi. Lœkœ á tshe to lima ða lœ kindi kœgu she, ndoo dœ anda atake, tshe dji œsœ itshi dœ pe ipi. ²⁶ Tshe kœ'e anga ayi akwa, yé á kœyu she tœ œrœ á sœ kœmbœrcœtœ endje ða scœnda. ²⁷ Ayi akwanœ kœgi fœ she adœke: “Aya zœ dá gu, yeka á aba zœ wo œtshœ ovoro ngombe á tshe sœ dœ ojoro mbœrcœ á tshe wu she kœgu tœncœ dœ œtshœ œkœ ye.”

²⁸ «Eyanœ dji ataa, œ so ókœ, yé œ vwaratœ ye kœli anda ye. Abanœ wuta ndœ kœu she. ²⁹ Kashe tshe gi fœ abanœ adœke: “Aba, mœ mbœrcœ akwa ðata kanga fœ ðœ manda ungu ndjoro, mœ vwavwaratœ mœ tœ anga awa o'o nœ zœ bale nene, kashe œbœ bale á ðœ za anga ngombe nœ zœ fœ mœ adœke mœ mbœrcœ angbo dœ she dœ anga mœ gugu nene. ³⁰ Kashe lœkœ á gbolo yakoshe nœ zœ ascœ gu, œshe á tshe ndi œrœ nœ zœ ndœ agugati, ðœ wo œtshœ ovoro ngombe á tshe sœ dœ ojoro mbœrcœ she!” ³¹ Yé abanœ kœpa fœ she adœke: “Gbolo nœ mœ, œbœ, ðœ sœ œncœ zœ dœ mœ waa kpœke. Œrcœ nœ mœ para kœdœ œncœ zœ. ³² Kashe, œ li adœke a mbœrcœ angbo œ sœ dœ yanga, mbœrcœ aya zœ ascœke tshu lima yé á kwatœ ye dœ soro ascœke. Tshe yiwa lima yé á mœ gbœ she ascœke.”»

16

Ndœma toro tœ upu nœ ekpe kapeta

¹ Manda nœ, Yisu pa fœ ayambarœ nœ ye adœke: «Anga ayi ngendja sœ lima dœ kapeta nœ ye, yé anga azu na œ pandœ nœ fœ she adœke kapetancœ sœ kœendi œrœ nœ ye.

² Tshe kœ'e kapeta œ pa fœ she adœke: “O'o gadœ dá mœ dji dœ i'iri zœ ata a? Ma mara á ðœ mbœrcœ akwa dœ ngendja fœ mœ dœ mœ wu,

mbœrœ ngɔngɔ asœ ɓœ kpa dœdœ kapeta nœ œrœ nœ mœ nene.”

³ «Kapeta koetœtœ koepu lœ ma ye adœke: “Gbozu nœ mœ yindœ kœza akwa tshakane mœ. Mœ mbœrœ kotoo? Mœ gugu dœ gbɔgbɔ ndœ koedjo kindi nene. Mœ sœ dœ tshula koeyindœ œrœ. ⁴ Mœ wusœ œrœ á mœ mbœrœ ye! Mœ tetœ koeyindœ azu á endje koeyindœ mœ kœna ga ndœ endje ɔɓ á akwa kapeta nœ mœ kœka.” ⁵ Tshe e uzu dœ uzu á tshe sœ lima dœ kufa nœ gbozu nœ ye, yé œ yu tsheneke á tshe na utshunœ adœke: “Kufa nœ gbozu sœ lima lœ kumu zœ kotoo?” ⁶ Uzunœ koegi fœ she adœke: “Ngbongolo kada kama bale (100).” Kapeta koepa fœ she adœke: “Za mbeti kufa nœ zœ, sœ ga ati œ su adœke: Ngbongolo kada zazu bisha dœ ndjokpa.” ⁷ Tshe kpa yu anga adœke: “Bœ sœ dœ kudãnœ kotoo?” Uzunœ gi fœ she adœke: “Sake nœ indji ble kama bale (100).” Kapeta koepa fœ she adœke: “Za mbeti kufa nœ zœ, yé œ su adœke: Zazu vana.” ⁸ Gbozu donga ekpe kapetanœ mbœrœ á tshe mbœrœ akwa nœ ye dœ kœwusœrœ, yé œ pa adœke: “Azu á endje sœ kœgbe dœ kœgbo œrœ nœ tshapashɔ asœke sœ hara hara lœ koembœrœ ayo ugurutœ endje dœ anga endje kœropa endjeneke á endje dœ azu nœ ingbɔsho.”»

⁹ Yisu kpa pa adœke: «'E mbœrœ ayo dœ azu lœ awa nœ kœgbœrœ nœ tshapashɔnœ asœke á sœ kœfara osho mbœrœ á 'e kœgugu dœ tœnœ nene, yeka á Ndjaba kœza osho kœsœ nœ waa dœ waa fœ 'e.

¹⁰ «Uzu á tshe kœzatœ ye ndjii lœ aya akwa, tshe za ndje tœ ye ndjii lœ egerœ akwa. Yé tsheneke á tshe dœ ayi wala lœ aya akwa, tshe dœ ndje ayi wala lœ egerœ akwa. ¹¹ Œdœ 'e kœsœsœ kœzatœ 'e ndjii lœ mara koembœrœ akwa dœ ngendja á dœ œrœ afara nene, œde dá to adja ɔtshœrœ fœ 'e a? ¹² Yé œdœ 'e koembœrœtœ 'e ndjii lœ kœza œrœ nœ anga azu ga tœ akwa nene,

œde dá to œrœ neke á sœ mbœrœ 'e fœ 'e a?

¹³ «Ayi akwa bale lili koembœrœ akwa fœ agbozu bisha nene. Gbambanœ nene, œdœ tshe kœsœ koeyindœ anga bale, tshe yiangba anga; too œdœ tshe kœzatœ ye ga ndœ tsheneke utshunœ, tshe vwaratœ ye tœ anga. 'E lili adœke 'e mbœrœ akwa fœ Ndjaba dœ kœdœ akanga nœ ngendja nene.»

Awa akwa œdœ ogo Gbozu nœ Ndjaba

(Wu 6a tœ Mat 11.12-13; 5.31-32; Mar 10.11-12)

¹⁴ Afarisayi á endje yindœ ngendja waa, dji lima o'onœ ataa yé œ tetœ kœmɔ Yisu. ¹⁵ Yisu koepa fœ endje adœke: «'E, 'e sœ kœmatœ 'e ɓata azu á endje sœ ndjii tœ ala azu, kashe Ndjaba wu lœsu 'e ye. Gbambanœ nene, œneke á azu sœ kœza dœ ádá waa, Ndjaba wu tœ ekpenœ.

¹⁶ «Œndœ buku nœ awa akwa nœ Moyize œdœ buku á aayi kœgbara o'o su lima, di œerrr ga tœ kœna Yowane ayi kœza batisimu. Dœ lœndœnœ ascœmœ, endje sœ lima koeyisœ ɔtshɔ O'o nœ Ogo gbozu nœ Ndjaba, yé uzu dœ uzu sœ koepa lima avwara ndœ kœli ga zœ. ¹⁷ Andaa tshalafœ dœ tshapashɔ œ yiwa ye, kashe endje wa œrœ bale lœ awa akwa nene, œdœ ndje tshakanea a'eara uwu mbeti nene.

¹⁸ «Yakoshe kɔ á tshe katœ awonœ ti yé á to ata anga, tshe mbœrœ angba budu. Tsheneke á tshe to yashe á akœnœ katœ ye ti, tshe sœ koembœrœ ndje angba budu.»

Ndœma toro tœ upu nœ ayi kœgbœrœ œdœ Lazaro

¹⁹ «Anga uzu bale kœdœ lima ayi kœgbœrœ, tshe verœ kolœ ɔtshɔ lœba nœ ngendja. ɔɓ dœ ɔɓ tshe sœ lima kœzi ɔtshœrœ ɓata uzu sœ dœ angbo. ²⁰ Anga ayi oyo á i'iri ye kœdœ Lazaro, sœ lima kœlo ɓa pa manda anda nœ ye; tshe sœ lima dœ uku gbadja tœ kotœ ye. ²¹ Tshe sœ lima koeyindœ kœzi kutiri kœziœ á sœ kœyo ɓa tshakudu ndaba kœziœ

nœ ayi kœgb̄rœ sœmœ kashe tshe lili lima nene. Yé ayavoro sœ ndje lima koena koela tshala uku gbadja nœ ye.

²² «Ayi oyo tshu, yé aandjelu to she na tœnœ ndoo dœ Abrayamo. Ayi kœgb̄ œrœ tshu ndje, yé endje shi she. ²³ Ayi kœgb̄ œrœ sœ lima kœwu oyo waa ɓa lœ ogo nœ akuzu. Tshe mesho ga lafo atake, œ wu Lazaro á tshe sœ ndoo dœ Abrayamo. ²⁴ Tshe kœve rawa adœke: “Aba mœ dœ Abrayamo, wu oyo mœ dœ œ vwa Lazaro tshe yi yɔk̄ne ye ga la ngu dœ œ sa ga pa tima mœ kane, mbœrœ mœ sœ kœwu oyo ɓa la wo ɓa ke waa.”

²⁵ Kashe Abrayamo pa fœ she adœke: “Gbolo nœ mœ, wusœ nœ adœke ɓœ gb̄ lima œrœ tshapash̄ lœ soro zœ ndjoro, kashe Lazaro sœ lima dœ oyo kœrosœ nœ. Nḡnḡ asœke, oyo nœ ye ka ye, andaa œbœ, ɓœ sœ kœwu oyo. ²⁶ Ga pa nœ, egerœ kudu wa mapaka ugurutœ zœ dœ a'a ye. Uzu œ to ɓa ke œ na ga ndœ 'e ɓa zœ nene, uzu œ to ndje ɓa ndœ 'e ɓa zœ œ na ndje ga ndœ 'a nene.”

²⁷ «Ayi kœgb̄rœ kœpa adœke: “Mœ sœ kœdi tshelœma mœ fœ ɓœ, aba, vwa Lazaro ɓa sœnda nœ aba mœ, ²⁸ mbœrœ mœ katœ aaya mœ mindu ɓa zœ. Tshe mindœ nœ fœ endje mbœrœ adœke endje kœnana ɓa tœ osho á mœ wu oyo tœnœ ɓa ke asœ nene.” ²⁹ Abrayamo kœpa fœ she adœke: “Aaya zœ wusœ buku nœ awa akwa nœ Moyize dœ pe kœmi upu nœ aayi kœgbara o'o, yé endje dji œ za ga tœ akwa.” ³⁰ Ayi kœgb̄rœnœ kpa pa adœke: “œ sœsœ ataa nene Abrayamo aba mœ, œdœ uzu kœtshu lima, yé á wuta á na ga ndœ endje, endje fatshal̄su endje ye.” ³¹ Kashe Abrayamo kpa kœgi fœ she adœke: “œdœ endje kœdjidji Moyize dœ pe aayi kœgbara o'o nene, œdœ ndje uzu á tshe kœtshu, á she, á na ga ndœ endje, endje yi ndje ndœ o'o ye nene.”»

17

*Kœmi upu nœ Yisu
(Wu ɓa tœ Mat 18.6-7; Mar 9.42)*

¹ Yisu pa fœ ayambarœ nœ ye adœke: «œrœ á sœ kœyi azu ndœ kœmbœrœ ekperœ sœ zœ. Kashe oyo nœ tsheneke á tshe yi anganœ ga lœ ekperœ! ² œ li dœ she adœke endje du egerœ badja ga tœ igi ye œ vwi she ga la egerœ ungu. œ sœ dœ ɔtsh̄nœ mbœrœ she ata tœ œsœnœ adœke tshe yi anga gbolo bale lœ agbolo asœ ga lœ ekperœ. ³ 'E sœ dœ gb̄djela!

«œdœ aya zœ kœmbœrœ ekperœ fœ ɓœ, gbagbara she. Yé œdœ tshe kœgb̄tshelœ ye ndœnœ á fatshal̄su ye, wu oyo ye. ⁴ œdœ tshe kœmbœrœ ekperœ fœ ɓœ awa mindu dœ bisha (7) lœ ɔɔ bale, yé á na ndje ga ndœ zœ awa mindu dœ bisha (7) kœpa fœ ɓœ adœke: “œneke á mœ mbœrœ sœ tœ ekpœnœ”, wu kolœ oyo ye.»

Kœyindœrœ

(Wu ɓa tœ Mat 17.20)

⁵ Aayi avwa kœpa fœ Gbozu adœke: «Mbœrœ adœke kœyindœrœ nœ 'a gerœ.» ⁶ Gbozu kœgi adœke: «œdœ adja 'e kœsœ má dœ kœyindœrœ dœ egerœnœ ɓata ele ɔɔ á i'irinœ kœdœ mutarde, 'e pa má fœ ɔɔ asœ adœke: “Gitœ zœ kpœke œ na œ tɔ ɓa la kota ɓa e”, yé œ mbœrœtœ ye liaka o'o 'e ye.»

œrœ á li adœke ayi akwa mbœrœ

⁷ «Uzu dœ ugurutœ 'e á tshe kœsœ dœ ayi akwa nœ ye á tshe djo kindi too á tshe gb̄ndœ ayarœ, yé á ayi akwanœ to ɓa lœ kindi á gu, á tshe pa fœ she kpuru adœke: “Na katsha œ zi œrœ a?” ⁸ œ œ nene, tshe pa fœ she adœke: “Fa kœziœ fœ mœ, yapa lœba zœ yeka á kœko kœziœ ga pa ndaba fœ mœ. Mœ kœzi œrœ á kœndjo œrœ yeka á ɓœ kœzi á kœndjo ndje œnœ zœ manda nœ.” ⁹ Gbozu lili kœgi ɔtsh̄rœ fœ ayi akwanœ mbœrœ œrœ neke á tshe pa tœnœ fœ she, yé á tshe mbœrœ liakanœ nene a? ¹⁰ œ sœ ndje awa bale mbœrœ 'e, œdœ 'e kœmbœrœ neke kɔ á endje pa tœnœ fœ 'e, 'e pa adœke: “A'a kœdœ ayi akwa gbambanœ, 'a mbœrœ kolœ akwa neke á li adœke 'a mbœrœ.”»

Yisu she aayi boroma ndjokpa

11 Bata á Yisu sœ lima kœero ga lœ Yerusaleme, tshe ro tɔ lœ ogo Samariya œdœ Galilayi. 12 Ɔlɔ á tshe li lima ga lakpi anga ongbo bale, aayi boroma ndjokpa na ndœ kœetogba dœ she. Endje ka lima zara, 13 yé œ tetœ kœ'e she dœ agbɔ adœke: «Yisu, ayi kœeyisœrœ, wu oyo 'a kane.» 14 Yisu wu endje œ pa fœ endje adœke: «'E na œ matœ 'e fœ anganga Ndjaba.» Andaa kœena ga zœ, tœ ala awa, endje she ye. 15 Anga bale ugurutœ endje, kœewu adœke œne she ye, á kwatœ ye dœ kœedonga Ndjaba dœ agbɔ tshama ye. 16 Tshe gote ga tœ ada Yisu, œ tara kumu ye ga ati yé œ za mer-she fœ she. Kashe uzunœ asœmœ lima kœedœ uzu Samariya. 17 Yé Yisu kœepa adœke: «Ataa œ dœdœ endje ndjokpa kɔkɔ dá she nene a? Anga endje mindu dœ vana, sœ œnœ endje kpœeta a? 18 Anga uzu ugurutœ endje gbege ndœ kœekwa kœedonga Ndjaba nene, kashe kolœ genenœ asœke!» 19 Yé Yisu kœepa fœ she adœke: «Alafo, œ gu zœ. Kœeyindœrœ nœ zœ she bœ ye.»

*Akwa tshagbozu nœ Ndjaba
(Wu 6a tœ Mat 24.23-28,37-41)*

20 Afarisayi kœeyu she adœke: «Ɔlɔ gadœ dá akwa tshagbozu nœ Ndjaba œ na a?» Yisu kœegi fœ endje adœke: «Akwa tshagbozu nœ Ndjaba œ na dœ mara adœke uzu wu nene.

21 «Endje pandœ nœ adœke: “Wu, tœnœ dá sœ asœ, too œtœnœ dá sœ 6a e” nene. Gbambanœ nene, akwa tshagbozu nœ Ndjaba sœ ugurutœ 'e zœ.»

22 Yé Yisu kœepa fœ ayambarœ nœ ye adœke: «Osho sœ kœendo tœnœ zœ, osho á 'e sœ dœ ogo nœ kœewu amba anga olo bale ugurutœ olo nœ Gbolo nœ uzu, kashe 'e wu nene. 23 Endje tetœ kœepa fœ 'e adœke: “Tshe sœ 6a 'e”, too “tshe sœ 6a ke.” Kashe, 'e nana ga zœ nene, 'e kpakpa ndje ɔrɔ ga zœ nene. 24 Gbambanœ nene, ɔlɔ á Gbolo nœ uzu œ na, œ sœ 6ata Yavuru á yerœwa 6a lafo, yé á ishirinœ œ za

osho djigi. 25 Kashe utshunœ, œ li adœke tshe wu oyo waa, yé azu nœ ngangœnœ asœke vwaratœ endje tœ ye yekane.

26 «Lɔndɔ á olo kœena Gbolo nœ uzu kœeli, œrœ œ mbœrœtœ endje 6ata œnœ lɔkɔ nœ Nowa lima. 27 Azu sœ lima kœezi œrœ dœ kœendjo œrœ, endje sœ lima kœetotœ endje dœ kœeko ayawuru nœ endje ndœ totœ œrrr ga tœ olo á Nowa li lima ga lœ egerœ agba, yeka á yavuru ni lima, á ungu su lima pa ɔshɔ kpɔlirɔ, yé á wo endje lima para. 28 Ɔ sœ ndje 6ata œnœ lɔkɔ nœ Lota lima: Azu sœ lima kœezi œrœ dœ kœendjo œrœ, endje sœ kœeyɔ œrœ dœ kœeka œrœ, endje sœ lima kœelu œrœ ga lœ kindi dœ kœemɔ anda. 29 Kashe olo kœewuta lima Lota lœ Sodomo, Ndjaba vwa owo 6ata yavuru, œ to 6a lafo kœeyo ga ati dœ pe jiwonœ á di yeee, yeka á wo lima azu para kɔkɔ. 30 Ɔ mbœrœ bala tœ endje ataa lɔkɔ á Gbolo nœ uzu œ ma bala tœ ye.

31 «Dœ olonœ asœmœ, uzu á tshe kœesœ 6a pa kumu anda á œrœ nœ ye sœ 6a sœnda, tshe kpa gerœ ga ati kœeza tœnœ nene; œ sœ ndje ataa fœ uzu á tshe kœesœ 6a lœ kindi, tshe kpa kwatœ ye ga mangba ye nene. 32 'E gbetshelœ 'e tœ upu nœ awo Lota kane. 33 Uzu neke á tshe para awa ndœ kœegbœndœ soro ye, tshe tshu; kashe tsheneke á tshe gbœndœ nœ nene dá she. 34 Mœ sœ kœepandœ nœ fœ 'e, lœ butshœnœ asœmœ, ayakoshe bisha œ lopa gbarœ bale: Endje za anga bale, yé anga œ sœpe. 35 Ayashe bisha œ sœ kœetɔ œrœ tœ œsœnœ bale: Endje za anga bale, yé anga œ sœpe. [36 Ayakoshe bisha œ sœ kœembœrœ akwa 6a lœ kindi, endje za anga bale yé anga œ sœpe.]» 37 Ayambarœ nœ Yisu yu she adœke: «Ɔrœnœ atamœ œ mbœrœtœ endje kpœeta Gbozu?» Yé tshe kœegi fœ endje adœke: «Osho á oko uzu œ sœ tœnœ, dá adivumbala, œ na kœengbœtœ endje 6a zœ*.»

* 17.37 17.37 Gbagurunœ asœke yindœ kœepa adœke uzu bale œ kpa lœema ngbanga nœ Ndjaba nene.

18

Ndœma toro tœ upu nœ yashe koya œdœ ayi kœwangbanga

¹ Yisu pa ndœma toro asœke mbœrœ koema fœ endje adœke endje shi gbi lœ kœza avwala, endje gbœgbœ dœkœngœ nene. ² Tshe pa fœ endje adœke: «Anga ayi kœwa ngbanga á tshe kpakpa awa Ndjaba nene yé á lili ndje œsœ uzu bale nene, sœ lima 6a lœ anga ongbo bale. ³ Yé anga yashe koya sœ lima kœna ga ndœ ye œbœ dœ œbœ kœpa fœ she adœke: “Wa ngbanga ugurutoe mœ dœ ayingba mœ asœke kane.” ⁴ Katshatsha ayi kœwangbanganœ sœ 6a lima kœvwaratœ ye, yé tshe sœ kœpa dœ tœ ye adœke: “Ataa mœ kœkpakpa awa Ndjaba nene yé á koelilise azu nene, ⁵ kashe 6ata á yashe koya asœ sœ kœndanga mœ, mœ wa œtshœ ngbanga fœ she mbœrœ á tshe kpa kœkwakwatœ ye ndœ koetshanga kumu mœ nene.”»

⁶ Yé Gbozu kpa kœpa ga pa nœ adœke: «'E dji o'o á ayi kœwangbanga á tshe sœsœ ndjii nene, sœ kœpa tœnœ dœ œtshœnœ kane! ⁷ Yé dœ mara ataa, Ndjaba œ wa œtshœ ngbanga ga tœ azu á tshe ke endje á endje sœ kœki ga tœ ye butshœ dœ œbœ nene a? Tshe gbeletœ ye ndœ kœti kane endje ga lafo ye a? ⁸ Mœ sœ kœpa fœ 'e ngbi adœke: Tshe wa œtshœ ngbanga fœ endje katsha ye. Kashe lœkœ á Gbolo nœ uzu œ kwa bala, tshe gbœ azu á endje sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ Ndjaba pa œshœ zœ a?»

Ndœma toro tœ upu nœ Farisayi dœ ayi kœko ngendja lapo

⁹ Tshe kpa pa ndœma toro asœke fœ anga azu á endje sœ kœgbe adœke œne sœ ndjii tœ ala Ndjaba, yé á sœ kœgu œsœ anga endje adœke: ¹⁰ «Anga azu bisha na lima ga lœ Tepelo ndœ kœza avwala; anga bale kœdœ Farisayi yé anga kœdœ ayi kœko ngendja lapo. ¹¹ Farisayinœ ka ga lafo, œ sœ lima kœza avwala tœ upu nœ ye dœ tœ ye adœke: “Uu Ndjaba, mœ sœ kœdonga 6œ mbœrœ

mœ sœsœ 6ata anga azu nene, endje kœdœ aayi angba, aayi djingili, aayi angba budu, mœ sœsœ ndje 6ata ayi kœko ngendja laponœ á tshe sœ 6a e asœ nene. ¹² Mœ sœ kœyotsheloema mœ olo bisha lœ pœsœ bale, yé œ sœ kœto œrœ bale lœ ndjokpa lœ œrœ nœ mœ kœ á mœ sœ kœgbœ tœnœ fœ 6œ.” ¹³ Ayi kœko ngendja lapo sœ œnœ ye zara; tshe yiyi lima ndœ kœmesho ga lafo nene, kashe tshe sœ kœda okoro ye yé œ sœ lima kœpa adœke: “Uu Ndjaba, wu oyo mœ dœ ekpe uzu á mœ sœ asœke.”

¹⁴ «Yisu kœpa fœ endje adœke: “Mœ sœ kœmindœ nœ fœ 'e, ayi kœko ngendja lapo wuta lima ndjii tœ ala Ndjaba lœkœ á tshe gu ga ndœ ye, kashe œ dœdœ Farisayinœ nene. Gbambanœ nene, uzu kœ á tshe titœ ye dœ tœ ye ga lafo, Ndjaba œ ku she ga ati, kashe tsheneke á tshe zatœ ye ga ati, Ndjaba œ ti she ga lafo.”»

Yisu to kane ye ga pa aaya agbolo (Wu 6a tœ Mat 19.13-15; Mar 10.13-16)

¹⁵ Azu sœ lima kœna ndje dœ aaya agbolo fœ Yisu mbœrœ adœke tshe to kane ye ga pa endje. Kœwu ataa, ayambarœ sœ lima kœgeta endje. ¹⁶ Kashe Yisu e agbolo ga ndœ ye, yé á kœpa adœke: «'E katœ agbolo dœ endje na ga ndœ mœ! 'E kœkœ endje nene, mbœrœ ogo Gbozu Ndjaba sœ mbœrœ azu á endje sœ 6ata endje. ¹⁷ Mœ sœ kœpa dœ adjapu fœ 'e adœke: Uzu neke á tshe yiyindœ ogo Gbozu Ndjaba 6ata gbolo nene, tshe li bala ga zœ nene.»

Ayi kœgbœrœ (Wu 6a tœ Mat 19.16-30; Mar 10.17-31)

¹⁸ Anga gbozu tshapa ayuda bale yu Yisu adœke: «œtshœ ayi kœyisœrœ, œrœ gade dá mœ kœmbœrœ á kœgbœ soro á ka nene a?» ¹⁹ Yisu kœpa fœ she adœke: «Mbœrœ gade á 6œ e mœ œtshœ uzu a? Uzu bale sœsœ dœ œtshœnœ nene, kolœ Ndjaba kuti ye. ²⁰ Bœ wusœ awa o'o ye: “Mbœmbœrœ angba budu nene, wowo uzu nene,

zizi angba nene, papa wala ga pa uzu nene, lisœ aba zœ dœ pe ayi zœ.»

²¹ Gbozu tshapa ayudancœ ascœmœ kœgi adœke: «Mœ sœ kœmbœrœtœ mœ 6a lima liakanœ pe lœ gbolo mœ.» ²² Yisu kœdji ataa yé á kœpa fœ she adœke: «E sœpe œrœ bale á 6œ mbœmbœrœ nene: Eœrœ kœ á 6œ sœ dœ tœncœ, ka œ kurutshelœ ngendjancœ tœ aayi oyo. Ataa, 6œ gbœ bala kœgbœrœ 6a lafo. Manda nœ, na ga mœ yé œ te manda mœ.»

²³ Lœkœ á tshe dji o'onœ ascœmœ ataa, oyo za she waa, mbœrœ œshe kœdœ lima ayi kœgbœrœ. ²⁴ Yisu wu adœke tshe sœ lima dœ oyo, œ pa adœke: «Tœ adœke aayi kœgbœrœ li ga lœ Ogo gbozu nœ Ndjaba, œ sœ tœ œgbœncœ.

²⁵ Gbambancœ nene, agea á i'iri ye kœdœ Shamo li kœli tœ lœ ogoro imbili dœ œtshœncœ, kashe œ kpa gbœ kœrosœ nœ adœke ayi kœgbœrœ li ga lœ Ogo gbozu nœ Ndjaba.» ²⁶ Azu á endje sœ lima kœdji o'onœ ascœmœ yu adœke: «Atamœ, œdœ dá li kœshe tœncœ a?» ²⁷ Yisu kœgi adœke: «Eœrœ á azu lili ndœ kœmbœrœ tœncœ nene, Ndjaba œ mbœrœ ye.»

²⁸ Yé Petro pa adœke: «Dji 'a kane. 'A katœ œrœ nœ 'a yé œ te manda zœ.»

²⁹ Yisu kœgi fœ endje adœke: «Mœ sœ kœpa dœ adjapu fœ 'e adœke, uzu kœ á tshe katœ anda nœ ye, awonœ, ayingœncœ, abancœ dœ aayanœ too agbolo nœ ye mbœrœ kœzatœ ye ndœ Ogo gbozu nœ Ndjaba, ³⁰ tshe gbœ œrœ kœropancœ dœ osho ascœke. Yé dœ osho á na manda nœ, tshe gbœ ndje soro á ka nene.»

Yisu kpa pandœ kuzu ye œdœ kœshe nœ ye lœ akuzu

(Wu 6a tœ Mat 20.17-19; Mar 10.32-34)

³¹ Yisu ko ayambarœ nœ ye ndjokpa dœ bisha, œ pa fœ endje adœke: «E dji kane, a sœ kœro ga lœ Yerusaleme, yé 6a zœ dá o'o para á aayi kœgbara o'o su lima tœ upu nœ Gbolo nœ uzu œ mbœrœtœ endje. ³² Endje za she ga tshakane azu á endje wuwusœ Ndjaba nene. Endje mœ she, endje gu she dœ pe kœtu

ngusha ga tœ ye; ³³ manda kœsœ she dœ ndjapa, endje wo she. Yé manda olo votœ, tshe she lœ akuzu.» ³⁴ Kashe, ayambarœ wuwu lima sœ œrœ bale lœ nœ nene. Ádá o'onœ za lima tœ endje yiwatœ nœ tœ endje ye. Endje djidji lima tshelœ kata o'onœ á Yisu yi lima ndœ kœpa tœncœ nene.

Yisu she ayibula 6a lœ Yeriko

(Wu 6a tœ Mat 20.29-34; Mar 10.46-52)

³⁵ Lœkœ á Yisu wuta lima ndœ dœ Yeriko, anga ayibula sœ lima ga ati ga tœ ama awa, á sœ kœyœndœ œrœ. ³⁶ Kœdji œsœ azu ndjoro kœro tœ awa, tshe yu lima osho adœke: «Eœrœ gadœ dá sœ kœmbœrœtœ endje ascœmœ a?» ³⁷ Endje pandœ nœ fœ she adœke: «Yisu, uzu Nazarete dá ro ascœmœ.» ³⁸ Tshe kœta rawa adœke: «Yisu Gbolo nœ Davidi, wu oyo mœ kane!» ³⁹ Azu á endje sœ lima kœna utshuncœ, te lima tœ kœgbagbara she adœke tshe sœ koko. Kashe, tshe kpa ta rawa dœ œgbœ adœke: «Gbolo nœ Davidi, wu oyo mœ kane!» ⁴⁰ Yisu ka, yé œ pa adœke endje na dœ she fœ œne. Lœndœ á ayibula sœmœ wuta ndœ, Yisu yu she adœke: ⁴¹ «Eœrœ gadœ dá 6œ yindœ nœ adœke mœ mbœrœ fœ 6œ a?» Tshe kœgi adœke: «Gbozu, mœ yindœ kpa kœwu osho.» ⁴² Yisu kœpa fœ she adœke: «Wu osho. Kœyindœrœ nœ zœ she 6œ ye.» ⁴³ Petœ œsœncœ tshe wu osho, yé œ te lima kœna manda Yisu dœ kœdonga Ndjaba. Kœwu tœncœ ataa, azu kœ tetœ kœdonga Ndjaba.

19

Yisu œdœ pe Zakayo

¹ Manda kœli Yisu ga lœ Yeriko, tshe ro lima tœ lœ ongbonœ. ² Anga uzu á i'iri ye kœdœ Zakayo, sœ lima 6a zœ; œshe kœdœ gbozu tshapa aayi kœko ngendja lapo, yé œshe lima kœdœ ayi kœgbœrœ. ³ Tshe sœ lima kœpara awa kœwu Yisu adœke œshe kœdœ œdœ; kashe 6ata á tshe sœ lima tœ ondonœ, awa adœke tshe wu she gugu lima nene mbœrœ azu ro lima sœ nœ ye. ⁴ Tshe kpa utshuncœ, œ œ

ga lœ ɔyɔ á i'irínœ kœdœ Sikomore, mboerœ kœwu Yisu á tshe yi lima ndœ kœro tɔ kpœtœmœ. ⁵ Lɔkɔ á Yisu wuta kpœtœ oshonœ asœmœ, tshe mesho ga lafo yé œ pa fœ she adœke: «Zakayo, jerœ ga ati katsha, mboerœ kpesheke œ li adœke mœ lo ɓa sœnda nœ zœ.»

⁶ Katsha Zakayo kœjerœ ga ati katsha yé œ za osho kœsœ fœ she dœ yanga. ⁷ Kœwu tœnœ ataa, azu kɔ te lima tœ kœpulœma endje adœke: «Uzu asœ na kœlo ɓa ndœ ayi ngbindirœ!» ⁸ Kashe Zakayo na ga tshu Gbozu œ pa adœke: «Wu, Gbozu, mœ kurutshelœ œrœ nœ mœ kpekpeka, œ ko tshakalanœ fœ aayi oyo, yé œdœ mœ kœza lima œrœ nœ anga uzu dœ ɔgbɔ, mœ gi ga manda nœ fœ she awa vana.» ⁹ Yé Yisu kœgi fœ she adœke: «Kpœsheke, ɓœ she dœ azu tshasœnda nœ zœ ye, mboerœ œbœ kœdœ ndje anga ata Abrayamo. ¹⁰ Gbambanœ nene, Gbolo nœ uzu na ndœ kœpara œdœ kœza kœshe fœ azu á endje djingili.»

*Ndœma toro tœ upu nœ ngendja
(Wu ɓa tœ Mat 25.14-30)*

¹¹ Bata á azu sœ lima kœdji o'onœ asœmœ, Yisu kpa pa lœ ndœma toro asœ mboerœ tshe sœ lima ndoo dœ Yerusaleme. Azu sœ lima kœgbe adœke Ogo gbozu nœ Ndjaba œ matœ ye pe kpœtœ œsœnœ. ¹² Ataa, Yisu kœpa adœke: «Anga uzu bale lœ mara nœ agbozu á œsœ endje li, yi lima ndœ kœna ga lœ anga angbi ogo, mboerœ azunœ ɓa zœ kœza œne tœ gbozu yekane á œne kœfatœ œne á kœgu á kœdœ gbozu tshapa ogo nœ œne. ¹³ Utshu kœro she, tshe e anga aayi akwa nœ ye ndjokpa œ ko langere ngendja nœ ye ndjokpa fœ uzu dœ uzu yé œ pa fœ endje adœke: “E kotœ 'e ɓishu dœ ngendjanœ œrrr ga tœ olo á mœ gu.” ¹⁴ Kashe azu ogo nœ ye sœ lima kœyiangba ye, yé œ vwa anga azu manda ye ndœ kœpa adœke: “A yiyindœ nœ adœke tshe te gbozu tshapa 'a nene.” ¹⁵ Andaa manda kœza akwa gbozugonœ fœ she, tshe gu œ e aayi akwa nœ ye á tshe ko lima ngendja fœ endje ndœ kœwusœ

ngendja á uzu dœ uzu gbɔ ga pa nœ. ¹⁶ Uzu á tshe na utshunœ matœ ye œ pa adœke: “Gbozu, mœ gbɔ langere ngendja ndjokpa ga pa œneke á ɓœ ko lima fœ mœ.” ¹⁷ Tshe kœpa fœ she adœke: “E sœ dœ ɔtshœnœ, œbœ kœdœ ɔtshœ ayi akwa, ɓata á ɓœ mboerœtœ zœ lindœ nœ lœ aya akwa atake, mœ za ɓœ tœ gbozu tshapa ongbo ndjokpa.” ¹⁸ Bisha uzu na yé œ pa adœke: “Gbozu, mœ gbɔ langere ngendja mindu ga pa œneke á ɓœ ko lima fœ mœ.” ¹⁹ Tshe kœpa ndje fœ she adœke: “Mœ za ɓœ tœ gbozu ga pa ongbo mindu.” ²⁰ Anga kpa kœna yé œ kœpa adœke: “Gbozu, wu langere ngendja nœ zœ dœke, mœ guma lima sœ nœ ga lœ lœba. ²¹ Gbambanœ nene, awa zœ za lima mœ waa, mboerœ ɓœ gbɔɔgbɔ: Bœ sœ kœko œrœ á dœdœ œnœ zœ nene, ɓœ sœ kœkɔ ele ngwarœ neke á dœdœ ɓœ dá lu nene.” ²² Tshe kœpa fœ she adœke: “Ekpe ayi akwa! Kolœ liaka o'o ama zœ, mœ wa ngbanga ga tœ zœ. Bœ wu lima sœ nœ adœke œmœ kœdœ uzu á mœ gbɔɔgbɔ, mœ ko œrœ neke á dœdœ œnœ mœ nene yé œ kɔ ele ngwarœ neke á œ dœdœ mœ dá lu nene. ²³ Yé mboerœ gadœ á ɓœ zaza má ngendja nœ mœ ga lœ anda nœ kœgumasœ ngendja nene a? Atamœ á mœ kœgu má, á endje kœgi fœ mœ dœ anga œrœ ga pa nœ nene a?” ²⁴ Manda nœ, tshe kœpa fœ azu á endje sœ lima kpœmœ adœke: “E za langere ngendja nœ ye tshakane ye, yé œ za fœ tsheneke á tshe sœ dœ tœnœ ndjokpa.” ²⁵ Endje pa fœ she adœke: “Gbozu, tshe sœ dœ anga langere ngendjanœ ndjokpa zœ!” ²⁶ Tshe kœgi adœke: “Mœ sœ kœpa fœ 'e adœke, uzu kɔ á tshe sœ dœ œrœ, endje kpa to anganœ ga pa nœ fœ she kœrosœ nœ, kashe tsheneke á tshe gugu dœ œrœ nene, endje gbɔtœ œneke teasho á tshe sœ dœ tœnœ tshakane ye. ²⁷ Tœ ayingba mœ, azu á endje yiyi lima ndœ nœ adœke mœ dœ gbozu tshapa endje nene, 'e na dœ endje ga mœ dœ œ wa ɔngɔɔ endje kpœtshu mœ.”»

Yisu li ga lœ Yerusaleme bata gbozugo

²⁸ Manda kœpu o'onœ asœmœ ataa, Yisu te utshunœ kœo ga lœ Yerusaleme. ²⁹ Lœkœ á tshe ndo dœ tshalakpi Betefaje œdœ Betani, ndoo dœ tshapa kaga á i'irinœ kœdœ kaga œyœ Olive, tshe vwa ayambarœ bisha utshunœ, ³⁰ yé œ pa adœke: «'E ro ba lakpi á sœ ndjii utshu azœ asœke. Kœli 'e tshendja, 'e wu aya ane á endje du she kpœtœmœ yé á uzu bale œ damba ga pa ye nene, 'e vwara she œ gu dœ she ga mœ. ³¹ Yé œdœ uzu kœyu 'e adœke: “Mbœrœ gadœ á 'e vwara she a?” 'E gi fœ she adœke: “Gbozu dá gbe dœ she.”»

³² Aayi avwanœ na, œ wu ndje kolœ œrœncœ bœta á Gbozu pandœ nœ fœ endje asœmœ. ³³ Lœkœ á endje sœ kœvwara anenœ, ayengœ ye yu endje adœke: «Mbœrœ gadœ á 'e vwara anenœ asœ a?» ³⁴ Endje gi adœke: «Gbozu dá gbe dœ she.» ³⁵ Endje gu dœ anenœ fœ Yisu, manda nœ endje ko yœgbœdœ lœba nœ endje va ga pa ye, á za Yisu ga pa nœ. ³⁶ Lœkœ á Yisu sœ ndœ kœro tœncœ, azu sœ lima kœsaka lœba nœ endje ga tœ ala awa. ³⁷ Kœndo dœ awa á jœrœ ga tœ kaga œyœ Olive, ayambarœ nœ Yisu ndjoro sœ dœ yanga, œ tetœ kœdonga Ndjaba dœ avwara mbœrœ afá á Yisu mbœrœ á endje wu. ³⁸ Endje sœ lima kœpa adœke: «Kaka Ndjaba to kane ye ga pa gbozugo á tshe na dœ i'iri ye. Kaka kœsœ gee sœ ba lafo yé mokœ nœ Ndjaba matœ ye ba zœ!»

³⁹ Kashe anga Afarisayi á endje sœ lima ugurutœ ukpulu azunœ, pa fœ Yisu adœke: «Ayi kœyisœrœ, pa fœ ayambarœ nœ zœ adœke endje sœ koko!» ⁴⁰ Yisu kœgi adœke: «Mœ sœ kœpa fœ 'e adœke: Œdœ endje kœsœ koko, badja œ ta rawa.»

ƒki nœ Yisu mbœrœ Yerusaleme

⁴¹ Lœkœ á Yisu ndo dœ ongbonœ yé á wu, tshe ki mbœrœ tœncœ. ⁴² Tshe pa lima adœke: «Uu Yerusaleme, œdœ bœ kœwu má sœ œrœ á na ndœ kœza kœsœ gee fœ bœ, œ sœ má

dœ œtshœncœ waa. Kashe ngœngœncœ asœke, œ zatœ ye yiwa tœncœ tœ ala zœ ye. ⁴³ Yé wusœ nœ adœke, bala mbatsha, ayingba zœ œ tœ gbadjada nœ endje dji bœ djikpata, œ kpakundœ zœ dje tœ osho kœ. ⁴⁴ Endje ndi tshalakpi nœ zœ, œ wo bœ œdœ agbolo nœ zœ para. Endje katœ anga badja bale ti ga pa anganœ nene, mbœrœ bœ wuwu lima sœ lœkœ á Ndjaba na ndœ kœti kane zœ ga lafo nene.»

Yisu gœrœ azu lœ Tepelo

(Wu ba tœ Mat 21.12-17; Mar 11.15-19; Yow 2.13-22)

⁴⁵ Manda nœ, Yisu li ga lœ Tepelo, œ tetœ kœgœrœ azu á endje sœ lima kœka œrœ. ⁴⁶ Tshe pa lima fœ endje adœke: «Endje sú ba la Buku nœ Ndjaba adœke: “Anda nœ mœ œ dœ bala anda nœ kœza avwala, kashe 'e fa tœ wutu nœ aayi angba.”»

⁴⁷ Yisu sœ lima œlœ dœ œlœ kœyisœ œrœ ba lœ Tepelo. Agbozu tshapa anganga Ndjaba, aayi kœyisœ awa akwa œdœ ndje pe agbozu tshapa azu sœ lima kœpara awa kœwo she. ⁴⁸ Kashe endje gbœgbœ lima awa nene, gbambanœ nene, azu ndjoro za lima lœsu endje djigi ndœ kœdji kolœ she.

20

Tshagbozu nœ Yisu to kpœta a?

(Wu ba tœ Mat 21.23-27; Mar 11.27-33)

¹ Anga œlœ bale, Yisu sœ lima kœyisœ œrœ fœ azu ba lœ Tepelo, œ sœ lima kœpandœ Œtshœ O'o yé agbozu tshapa anganga Ndjaba, aayi kœyisœ awa akwa œdœ pe agbozu Ikrizia yi kumu endje. ² Endje yu she adœke: «Pandœ nœ fœ 'a ka, tshagbozu nœ zœ to kpœta a? Œdœ ndje dá za gbœgbœ kœmbœrœ tœncœ fœ bœ a?» ³ Tshe gi fœ endje adœke: «Œmœ ndje, mœ yindœ kœyu 'e dœ anga o'o bale. 'E pandœ nœ fœ mœ ka: ⁴ Batisimu á Yowane sœ lima kœza tœncœ, to ba lafo too ba ndœ azu?» ⁵ Endje tetœ kœsharatœ endje lœ tœ endje adœke: «Œdœ a kœpa adœke: “Œ to ba lafo”, tshe pa adœke: “Mbœrœ gadœ á a yiyi

lima ndœ nœ fœ she nene a?” ⁶ Yé œdœ a kpa kœgi adœke: “Ba ndœ azu, azu para œ ve azœ dœ badja yé œ kœwo azœ mbœrœ endje wusœ nœ adœke Yowane kœdœ lima ayi kœgbara o'o.” ⁷ Yeka á endje kœgi fœ she adœke: «'A wuwusœ uzu á tshe vwa lima she nene.» ⁸ Yé Yisu kœpa fœ endje adœke: «Emœ ndje, mœ pandœ osho á tshagbozu nœ mœ to tœncœ fœ 'e nene.»

Ndœma toro tœ upu nœ ekpe aayi kœdjo kindi

(Wu 6a tœ Mat 21.33-46; Mar 12.1-12)

⁹ Manda nœ, Yisu tetœ kœpa ndœma toro fœ azu adœke: «Anga uzu lu lima ɔyɔ vinu ga lœ kindi nœ ye, œ guma o'o ugurutœ ye dœ anga aayi akwa adœke endje djo tshelœ kindincœ yeka á œne kœkurutshelœ ele vinuncœ dœ endje, yé œ na ana manda olo ndjoro. ¹⁰ Olo kœkɔ ele vinuncœ li, tshe vwa anga ayi akwa nœ ye 6a ndœ endjeneke á endje sœ 6a lœ kindi adœke endje vwa œncœ œne œsœ ele ɔyɔncœ fœ œne. Kashe aayi akwa 6a lœ kindincœ za she œ 6i she œrrr, œ gi she tshakane ye gbambancœ. ¹¹ Ayengɔ kindi kpa vwa anga angbi ayi akwa, endje kpa za she, œ 6i she œrrr, œ gu she, yé œ kpa gi she tshakane ye gbambancœ. ¹² Tshe kpa vwa votɔ anga, endje to uku tœ ye yé œ vwi she ga shu. ¹³ Yekane á ayengɔ kindincœ kœpa adœke: “Gadœ dá mœ kœmbœrœ a? Mœ vwa gbolo yakoshe nœ mœ á mœ yindœ ye waa, angancœ endje dji she dœ ɔtshɔncœ.” ¹⁴ Kashe, kœwu gbolo yakoshe nœ ye kœna tœncœ, aayi kœdjo tshelœ kindi vinuncœ tetœ kœpalœtœ endje adœke: “E wu ayi kœsœpe dœ œrœ manda abancœ dá na asœ; a wo she yeka á kindincœ kœte œncœ azœ!” ¹⁵ Endje wuta dœ she lœ kindincœ ga ushu yé œ wo she.

«Ataa, ayengɔ kindincœ œ mbœrœ œrœ gadœ tœ endje a? ¹⁶ Tshe na, œ wo aayi akwancœ para kɔkɔ, yé œ za akwa kindincœ fœ anga angbi aayi akwa.»

Lɔkɔ á azu dji o'onœ ataa, endje pa adœke: «Ë œ nene, œ mbœrœtœ endje atamœ nene!»

¹⁷ Kashe Yisu mesho ga lœ ala endje, œ pa adœke: «O'o ala mbetincœ asœ yindœ kœpa adœ gadœ:

“Badja á aayi kœmɔ anda za vwi'i,

œtœncœ dá te sharagunda?”

¹⁸ Uzu kɔ á tshe te ga pa badjancœ asœmœ, tshe kɔ ngende ngende, yé tsheneke á badjancœ œ te ga pa ye, œ ndi tshelœ ye krœna ye.»

¹⁹ Aayi kœyisœ awa akwa dœ pe agbozu tshapa anganga Ndjaba para lima awa ndœ kœza she ga lœ kángaa dœ ɔlɔncœ asœmœ, kashe awa azu dá za lima endje. Gbambancœ nene, endje wu lima sœ nœ adœke Yisu pa ndœma toroncœ asœmœ fœ œne. ²⁰ Yé endje tetœ kœvu Yisu. Endje vwa azu á endje sœ kœmatœ endje adœke endje kœdœ azu á endje sœ ndjii fœ she. Azuncœ asœmœ sœ lima kœkate kœdji ekpe o'o lœ ama ye yeka á kœgbɔ awa nœ kœtɔ meza pa ye 6a ndœ agbozu tshalakpi œdœ 6a ndœ gbozugo. ²¹ Endje yu she dœ o'o atake: «Ayi kœyisœrœ, 'a wusœ nœ adœke o'o á 6œ sœ kœpa tœncœ yé á sœ kœyisœ nœ sœ dœ awancœ. Bœ sœsœ kœtondœ tshatshu azu nene yé 6œ sœ kœyisœ awa Ndjaba fœ azu lindœ adjapu. ²² Pandœ nœ fœ 'a ka, 'a li kœyɔ lapo nœ Sezare ye a, too nene?»

²³ Yisu wusœ ekpe gbetshelœ nœ endje lima, yé œ pa fœ endje adœke: ²⁴ «'E ma anga langere ngendja bale fœ mœ kane. Tshatshu uzu dœ œdœ i'iri dœ dá endje sú ga alancœ a?» Endje gi adœke: «Encœ Sezare.» ²⁵ Tshe kœpa fœ endje adœke: «Tœncœ dœ mœ! 'E za œrœ nœ Sezare fœ Sezare, œncœ Ndjaba fœ Ndjaba.» ²⁶ Endje lili lima kœgbɔ she dœ ekperœ lœ o'onœ á tshe pa 6a utshu azu kɔ asœmœ nene, kashe endje ka lima tœ ama endje ti ɔsɔ tœ o'o á tshe sœ lima kœgi tœncœ, yé œsœ endje yi lima taa.

Køeyu o'o nœ Asadukayi tœ upu nœ kœshe lœ akuzu

(Wu 6a tœ Mat 22.23-33; Mar 12.18-27)

²⁷ Anga Asadukayi na ga ndœ Yisu. Endje dá sœ kœpa adœke kœshe lœ akuzu gugu nene. Endje yu Yisu adœke: ²⁸ «Ayi kœyisœrœ, Moyize su lima awa akwa fœ 'a adœke: “Ædœ uzu kœsœ dœ ayanœ á tshe za yashe á kœzuzu gbolo dœ she nene yé á tshu, œ li adœke ayanœ to yashe koyanœ mbœrœ kœmbœrœ angwa fœ ayanœ á tshe tshu ascœmœ.” ²⁹ Andaa, anga aaya lœ yabo bale sœ lima minu dœ bisha (7). Eyanœ to yashe, œ zuzu gbolo dœ she nene, yé œ tshu. ³⁰ Bishanœ to yashe koyanœ yé œ tshu awa bale, ³¹ manda nœ, votœnœ kpa to ndje she, œ tshu ye. Ko atamœ soemœ œrrr endje minu dœ bisha tshu para, anga bale zuzu gbolo dœ she nene. ³² Ba tœ ndœngœlœnœ, yashenœ tshu ndje ye. ³³ Yé ataa, yashenœ ascœmœ, lœkœ á akuzu œ kpa she, tshe dœ awo œ, mbœrœ endje minu dœ bisha kœ to lima she tœ awo endje yema a!»

³⁴ Yisu kœpa fœ endje adœke: «Ba pa œshœ ascœ, ayashe dœ ayakoshe œ totœ endje ye. ³⁵ Kashe ayakoshe dœ pe ayashe á endje tshu, á Ndjaba wu adœke endje li kœshe lœ akuzu yé á li kœli ga lœ tafo ogo neke á na manda nœ, endje kpa totœ endje nene. ³⁶ Endje kpa tshu nene; gbambanœ nene, endje sœ bœta aandjelu. Endje kœdœ agbolo nœ Ndjaba mbœrœ á endje she lœ akuzu ye. ³⁷ Moyize pa lima ngbi adœke azu á endje tshu, endje she bala lœ kuzu. Gbambanœ nene, ala mbeti á pa o'o tœ upu nœ œyœ á owo sœ lima kœtshi lœnœ, tshe e lima Gbozu adœke “Ndjaba nœ Abrayamo, Ndjaba nœ Izaka œdœ Ndjaba nœ Yakobo.” ³⁸ Ndjaba dœdœ Ndjaba nœ akuzu nene, kashe Ndjaba nœ asoro. Gbambanœ nene, azu kœ sœ dœ soro mbœrœ she.» ³⁹ Anga aayi kœyisœ awa akwa za o'o œ pa adœke: «Ayi kœyisœrœ, bœ pa o'o nœ zœ dœ œtshœnœ.» ⁴⁰ Gbambanœ

nene, endje kpa gugu lima dœ awa ndœ kœyu anga o'o nene.

Masiya œdœ Davidi

(Wu 6a tœ Mat 22.41-45; Mar 12.35-37)

⁴¹ Yisu kœyu endje adœke: «Koto yeka á azu sœ kœpa adœke Masiya kœdœ gbolo nœ Davidi a? ⁴² Gbambanœ nene, Davidi dœ tœ ye pa 6a la buku nœ Itshi nœ Ayuda adœke:

“Gbozu Ndjaba pa fœ Gbozu nœ mœ adœke,

sœ ga ati ga pa kuni mœ œrrr

⁴³ adœke mœ fa ayingba zœ ga tshagudi ada zœ yekane.”

⁴⁴ Adja Davidi dœ tœ ye sœ kœ'e she Gbozu. Yé dœ mara gadœ dá Masiya kpa fa gbolo nœ Davidi a?»

Yisu yisœ œrœ tœ upu nœ aayi kœyisœ awa akwa

(Wu 6a tœ Mat 23.1-36; Mar 12.37-40)

⁴⁵ Yisu kœpa fœ ayambarœ nœ ye tœ ala azu kœ á endje sœ lima kœdji she adœke: ⁴⁶ «Ala 'e gbœ dœ aayi kœyisœ awa akwa á endje sœ kœro dœ yœgbœdœ lœba tœ endje, á endje sœ kœyindœ nœ adœke azu sœ kœbala œne tœ osho á ukpulu azu sœ tœnœ. Endje yi kolœ ndœ kœsœ ga tœ osho á sœ utshunœ lœ Sinagoga dœ pe osho kœsœ nœ agbozu azu lœ angbo. ⁴⁷ Endje sœ kœbili ayashe koya mbœrœ kœyi angwa œrœ tœ endje. Yé œdœ endje kœsœ kœza avwala fœ Ndjaba, œndœ endje œ di œrrr tœ kœma adœke œne kœdœ œtshœ azu. Ndjaba œ wa bala œgbœ ngbanga ga tœ endje.»

21

Kœtorœ nœ anga yashe koya

(Wu 6a tœ Mar 12.41-44)

¹ Yisu mesho œ wu aayi kœgbœrœ á endje sœ lima kœko ngendja nœ endje ga lœ gbarœ makabo 6a lœ Tepelo. ² Tshe wu ndje anga yashe koya á tshe dœ ayi oyo, kœko ndje a'eara langere ngendja nœ ye bisha ga zœ. ³ Yé Yisu kœpa adœke: «Adja mœ sœ kœpa fœ 'e adœke, yashe koyanœ ascœ

á tshe dœ ayi oyo dá ko ngendja nœ ye kœropa azu kœ. ⁴ Gbambancœ nene, ngendja á endje ko asœ, endje scœsœ dœ œrœ kœmbœrœ dœ tœncœ nene, kashe œshe, tshe ko ngendja nœ ye kœ á scœ má adœeke tshe zi dœ œrœ.»

Yisu pandœ upu nœ kœndi tshelœ Tepelo

(Wu 6a tœ Mat 24.1-2; Mar 13.1-2)

⁵ Anga azu scœ lima kœpa o'o tœ upu nœ Tepelo, yé œ scœ lima kœpa adœeke œ ga waa dœ mara á endje mbœrœ dœ tshœ badja dœ pe œrœ á azu to fœ Ndjaba. Kashe Yisu pa adœeke: ⁶ «Lœ olo manda nœ, œrœncœ kœ á 'e wu ascœmœ, anga badja bale á kpa scœpe ga pa angancœ œ gu nene. Endje ndi tshelœncœ para kœkœ ye.»

Oyo œdœ œrœ kanga

(Wu 6a tœ Mat 24.3-8; Mar 13.3-8)

⁷ Yé endje yu she adœeke: «Ayi kœyiscœrœ, lœkœ gadœ dá œrœncœ ascœmœ œ wuta ndje a, ambárá gadœ dá matœ endje œlœ á œrœncœ œ mbœrœtœ endje a?» ⁸ Yisu gi adœeke: «Ala 'e gbœ, uzu bale fafara 'e nene. Gbambancœ nene, azu ndjoro œ na bala dœ i'iri mœ yé œ pa adœeke: “œmœ kœdœ Masiya”, yé lœkœncœ li ye! Kashe 'e tete manda endje nene. ⁹ Őlœ á 'e kœscœ kœdji o'o nœ kœtœ kowo œdœ azu á endje scœ kœoma dœ anga endje, awa zaza 'e nene. Gbambancœ nene, œ li adœeke œrœ ataa wuta utshuncœ yeka, kashe œ doédœ damba kœka tshapashœncœ ngœngœncœ ascœ dœmœ nene.» ¹⁰ Yé tshe kpa pa fœ endje adœeke: «Ogo gbozu dœ ogo gbozu œdœ pe ogo dœ ogo œ tœ kowo lœ tœ endje. ¹¹ Őshœ œ turu tœ osho kœ, yé ekpe kœba œdœ egerœ ogo œ za osho kœ. œrœ á za awa tœ azu œdœ ambárá afá œ matœ endje 6a lafo.

¹² «Kashe utshu œrœncœ ascœke kœ, endje 6i 'e œ mbœrœ œrœ kanga fœ 'e, endje tœ meza pa 'e 6a lœ Sinagoga, endje ko 'e va ga lœ anda kángœ, endje gbota 'e na tœncœ 6a utshu agbozugo dœ pe agboro agbozu mangba i'iri mœ. ¹³ Mara œrœ

ataa œ za awa fœ 'e ndœ kœema o'o tœ upu nœ mœ. ¹⁴ Atamœ, 'e tœtœ lœsu 'e tœ mara á 'e pa dœ ngbanga nene. ¹⁵ Gbambancœ nene, mœ to o'o œdœ kœwuscœtœ ga lœ 'e dœ mara adœeke, anga ayingba 'e bale á tshe li tœ kœshara o'onœ lœ ama 'e too kœvwaratœ ye tœncœ œ gu nene. ¹⁶ Aaba 'e œdœ aayi 'e, aaya 'e, aayo 'e œdœ anga 'e œ vœtœ 'e, œ wo ndje anga anga 'e ugurutœ 'e. ¹⁷ Azu kœ œ yiangba 'e mbœrœ i'iri mœ, ¹⁸ kashe anga sukumu 'e bale œ yiwa nene. ¹⁹ 'E shi gbi lœ kœyindœrœ nœ 'e yeka á kœgbœ soro neke á ka nene.»

Yisu pandœ upu nœ kœndi tshelœ Yerusalemœ

(Wu 6a tœ Mat 24.15-21; Mar 13.14-19)

²⁰ «Lœkœ á 'e kœwu adœeke aturugu kpa dji ongbo Yerusalemœ djikpata, 'e wuscœ nœ adœeke olo kœndi tshelœ ongbonœ ndo ye. ²¹ Atamœ, azu á endje scœ 6a lœ ogo Yuda œ kpa ga pa kaga, endjeneke á endje scœ 6a lœ ongbo Yerusalemœ œ wuta ga shu. Azu á endje scœ 6a lœ kindi, endje kpa gu ga lœ ongbo nene! ²² Gbambancœ nene, œlœncœ ascœmœ œ dœ œlœ kœtœ gœda, yekane œeneke á endje pa ala Buku nœ Ndjaba kœmbœrœtœ endje. ²³ Dœ œlœncœ ascœmœ, oyo œ scœ mbœrœ ayashe má endje scœ dœ nguzu dœ pe endjeneke á endje scœ kœza œngœ ga lœ ama agbolo. Gbambancœ nene, azu tshelœ ogoncœ ascœmœ œ wu egerœ oyo, yé Ndjaba œ ma ókœ nœ ye ga tœ azu. ²⁴ Anga azu œ tshu kuzu nœ ingiri yakamba, endje ko anga endje gu tœncœ tœ kœfa endje tœ akanga dje lœ angbi ogo kœ. Angbi azu œ ndi tshalakpi Yerusalemœ kpakpakpa œrrr adœeke olo nœ endje ka yekane.»

Kœkwa Gbolo nœ uzu

(Wu 6a tœ Mat 24.29-31; Mar 13.24-27)

²⁵ «Ambárá œrœ œ matœ endje 6a la œlœ, 6a la yapu œdœ 6a la angerepe. Yé 6a pa œshœ, azu lœ angbi ogo para œ scœ dœ awa, tshama ungu kota dœ lokoncœ œ za ndje awa fœ endje.

²⁶ Azu œ tshu dœ awa lɔkɔ á endje gbe dœ œrœ á mbœrœ bala tœ endje pa ɔshɔ kɔ, mbœrœ gbɔgbɔ nœ tshalafɔ œ turu. ²⁷ Dœ tœnœ ataa, endje wu Gbolo nœ uzu á tshe kwa lœ ondro dœ gbɔgbɔ kɔ œdœ lœ mokɔ. ²⁸ Lɔkɔ á œrœ ata kœtetœ kœmbœrœtœ nœ, 'e shi gbi yé œ kpa sœ dœ gbɔgbɔ mbœrœ olo nœ kœwuta 'e lœ ekperœ ndo ye.» ²⁹ Manda nœ, Yisu pa ndœma toro fœ endje adœke: «'E wu ɔyɔ fige asœ dœ pe anga ɔyɔ para: ³⁰ Lɔkɔ á 'e kœwu adœke kakonœ tetœ kœtɔ tœnœ, 'e wusœ nœ adœke olo ungu yavuru ndo ye. ³¹ Awa bale ndje, ɔlɔ á 'e kœsœ kœwu œrœ ata kœwuta tœnœ, 'e wusœ nœ adœke Ogo gbozu nœ Ndjaba ndo ye. ³² Dœ adjapu, mœ sœ kœpa fœ 'e adœke azu nœ tshakpesheke œ ka kɔ nene, yeka á œrœ asœke œ mbœrœtœ endje. ³³ Tshalafɔ dœ tshapa ɔshɔ œ ro ye, kashe o'o ama mœ œ ro nene.»

Kœsœ dœ gbɔdjela

³⁴ «Ala 'e gbɔ, 'e ndindi lɔsu 'e dœ upu nœ kœmbœrœ angbo, dœ kœndjo ipi œrrr adœke œ mbœrœ 'e too mbœrœ oyo nœ tshapashɔ asœ nene, adœke olonœ asœmœ kœwuwuta ga tœ 'e ngbangi ³⁵ ɓata úkú dá endje gi nene. Gbambanœ nene, œ wuta ga tœ azu tshapashɔ para. ³⁶ Kashe ala 'e gbɔ, 'e za avwala ɔlɔ dœ ɔlɔ mbœrœ á kœsœ dœ gbɔgbɔ nœ kœwuta lœ œrœnœ kɔ á na bala, yeka á 'e kœli kœka ga utshu Gbolo nœ uzu.»

³⁷ Dœ ɔlɔ, Yisu sœ lima kœyisœ œrœ ɓa lœ Tepelo, kashe dœ butshɔ, tshe na kœlo ɓa pa kaga á i'irinœ kœdœ kaga ɔyɔ Olive. ³⁸ Yeka á dœ amazi, á azu œ na ga ndœ ye ɓa lœ Tepelo mbœrœ kœdji she.

22

Kœvwarandœ Yisu
(Wu ɓa tœ Mat 26.1-5; Mar 14.1-2; Yow 11.45-53)

¹ Egerœ angbo nœ kœzi mapa á susuku nene á endje e i'irinœ Pake asœmœ, ndo lima ye. ² Agbozu tshapa anganga Ndjaba dœ pe aayi kœyisœ awa akwa sœ lima kœpara awa ndœ

kœwo Yisu, kashe endje sœ lima kœkpa awa azu. ³ Yé Satana li lima ga tœ lɔsu Yudasi Isikariote, á tshe kœdœ lima bale lœ andjokpa dœ bishanœ asœmœ. ⁴ Tshe na ndœ kœvwarandœ o'o dœ agbozu tshapa anganga Ndjaba dœ pe agbozu tshapa aayi kœgbɔndœ Tepelonœ, yé œ pa o'o dœ endje pa mara kœza Yisu yɔ œrœ fœ endje. ⁵ Endje sœ dœ yanga yé œ pa fœ she adœke œne ko ngendja fœ she. ⁶ Yudasi yindœ nœ yé œ tetœ kœpara awa á sœ tœ ɔtshɔnœ mbœrœ kœza she yaa fœ endje adœke azu kœwuwusœ nœ nene.

Ayambarœ guma osho kœzirœ angbo Pake

(Wu ɓa tœ Mat 26.17-25; Mar 14.12-21; Yow 13.21-30)

⁷ Lɔkɔ angbo nœ mapa á susuku nene ndo, yé œ li adœke endje wo aaya apata á kœzi pa angbonœ asœmœ. ⁸ Yisu kœvwa Apetro dœ Yowane adœke: «'E na doé œ fa kœzirœ Pakenœ fœ azœ, yeka á a kœzi.» ⁹ Yé endje kœyu Yisu adœke: «'Bœ yindœ nœ adœke 'a na kœfa kœzirœnœ ɓata a?» ¹⁰ Á tshe kœgi fœ endje adœke: «Kœli 'e ga lœ ongonœ, 'e togba dœ anga yakoshe dœ lɔsú ungu lœ kumu ye. 'E te manda ye gu tœnœ ga tœ anda á tshe li, ¹¹ yé 'e pa fœ ayengɔ andanœ adœke: "Ayi kœyisœrœ yu ɓœ adœke osho á œne zi kœzirœ angbo Pake dœ ayambarœ nœ œne sœ kpoeta a?" ¹² Yé tshe yisœ anga gbɔshɔ ɓa lafo, á endje guma dœ œrœ kɔ lœnœ; 'e fa kœzirœ angbonœ kpoetœmœ.» ¹³ Endje na œ gbɔ œrœ kɔ ɓata á tshe pa má tœnœ fœ endje, yé œ fa kœzirœ Pakenœ kpoetœmœ.

Kœzirœ Pake nœ Gbozu dœ ayambarœ

(Wu ɓa tœ Mat 26.26-30; Mar 14.22-26; 1Ko 11.23-25)

¹⁴ Lɔndɔ á ada ɔlɔ kœzirœ li ye, Yisu sœ ga indiri ndaba kœzirœ awa bale dœ aayi avwa nœ ye. ¹⁵ Yé tshe kœpa fœ endje adœke: «Adja mœ yindœ kœzi Pake asœ dœ 'e utshu kœwu oyo nœ mœ. ¹⁶ Gbambanœ nene, mœ sœ

kœpa fœ 'e adœeke, mœ kpa zi anganœ nene œrrr ga tœ ɔɔ á mbœrœ bala tœ endje ɔa lœ Ogo gbozu nœ Ndjaba.»
¹⁷ Yé tshe za kopo, œ donga Ndjaba yé á pa adœeke: «'E za œ su tshelœncœ tœ 'e. ¹⁸ Gbambancœ nene, mœ sœ kœpa fœ 'e ataa: Mœ kpa ndjo vinu nene œrrr ga tœ lœkɔ á Ogo gbozu nœ Ndjaba œ ma bala tœ endje.»
¹⁹ Manda nœ, tshe kœza mapa œ donga Ndjaba, œ kavwa tshelœncœ yé œ kœkurutshelœ nœ tœ endje dœ kœpa adœeke: «Asœ kœdœ undu mœ dá mœ to fœ 'e asœ. 'E mbœrœ ataa á kœgbe bala dœ mœ.» ²⁰ Koloœncœ ataa, tshe za kopo manda kœzirœ, á pa adœeke: «Yashi asœ kœdœ tafo ayo lœ indji mœ á tu mbœrœ 'e.»

²¹ Kashe 'e wu kane: Kane uzu á tshe sœ kœza mœ yɔ œrœ, za kœzirœ pa ndaba awa bale dœ mœ kpœke.
²² Gbambancœ nene, Gbolo nœ uzu œ gu ɔata á Ndjaba pa lima tœncœ. Kashe oyo nœ uzu á tshe za she yɔ œrœ! ²³ Yé endje tetœ kœyutœ endje lœ tœ endje adœeke uzu dœ ugurutœ endje dá yindœ kœmbœrœ œrœ ataa.

Lœ ugurutœ ayambarœ, œdœ dá ropa anganœ a?

(Wu ɔa tœ Mat 18.1; Luk 20.25-28; Mar 9.34; 10.42-45)

²⁴ Endje tetœ kœgbugburutshelœ o'o lœ tœ endje mbœrœ kœwusœ uzu á tshe ropa anganœ. ²⁵ Yisu kœpa fœ endje adœeke: «Agbozugo tshapa angbi ogo sœ kœmbœrœ akwa nœ endje dœ gbɔgbɔ, yé endjeneke á endje sœ kœgbɔndœ ogo yi ɔalima ndœ nœ adœeke azu e œne “ɔtshɔ azu”. ²⁶ Tœ 'e, 'e mbœmbœrœ œncœ 'e ata nene, kashe œ li adœeke tsheneke ugurutœ 'e á tshe ropa 'e, tshe sœ ɔata rodonga, yé œ li adœeke tsheneke á tshe sœ tœ gbozu, tshe sœ ɔata ayi akwa. ²⁷ Yé ataa, œdœ dá ropa anganœ a? Uzu neke á tshe sœ pa ndaba too tsheneke á tshe sœ kœko kœzirœ fœ azu a? Œ dœdœ uzu á tshe sœ pa ndaba nene a? Kashe tœ mœ, mœ sœ ugurutœ 'e ɔata uzu kœmbœrœ akwa fœ 'e.

²⁸ «'E kœdœ azu á 'e kaka lima tœ mœ ti nene lœkɔ á mœ li lima ga lœ

kœwu lœsu. ²⁹ Yé œmœ, mœ za akwa ogo gbozu fœ 'e ɔata á Aba mœ za ndje lima fœ mœ. ³⁰ Ataa, 'e zi bala œrœ œ ndjorœ pa ndaba dœ mœ awa bale ɔa lœ Ogo gbozu nœ mœ, yé 'e sœ ndje bala ga pa ngande tshagbozu mbœrœ kœwa ngbanga nœ mara ndjokpa dœ bisha lœ ogo Israyele.»

Yisu pa fœ Petro adœeke tshe 'ea œncœ zœ

(Wu ɔa tœ Mat 26.31-35; Mar 14.27-31; Yow 13.36-38)

³¹ Gbozu pa fœ Shimu adœeke: «Shimu, Shimu, Satana esho ndœ gbɔgbɔ adœeke œncœ pe tshelœ 'e ɔata á endje pe tshelœ indji ble. ³² Kashe œmœ, mœ za avwala tœ upu nœ zœ mbœrœ adœeke kœyindœrœ nœ zœ kœ kaka nene. Yé œɔœ, lœkɔ á ɔœ kœkwatœ zœ, ɔœ to gbɔgbɔ fœ aaya zœ.» ³³ Petro pa fœ she adœeke: «Gbozu, œdœ lœ kánga œdœ lœ kuzu, mœ yindœ nœ adœeke mœ li, too mœ tshu dœ ɔœ awa bale.» ³⁴ Yisu gi adœeke: «Mœ sœ kœpa fœ ɔœ ngbi, Petro, utshuncœ adœeke kángato ki, ɔœ 'ea mœ awa votɔ adœeke ɔœ wuwusœ mœ nene.»

³⁵ Yé tshe kœpa fœ endje adœeke: «Lœkɔ á mœ vwa lima 'e, œdœ ngendja, œdœ ngbade, œdœ œrœ ada, 'e zaza lima œrœ bale nene. Atamœ 'e sœsœ lima dœ œrœ nene a?» Endje gi adœeke: «'A sœ lima dœ œrœ zœ.» ³⁶ Tshe pa fœ endje adœeke: «Kashe ngɔngɔ asœ, uzu á tshe kœsœ dœ ngendja, tshe za; awa bale ndje mbœrœ uzu á tshe sœ dœ ngbade. Yé tsheneke á tshe gugu dœ ingiri yakamba nene, tshe ka yɔgbɔdɔ lœba nœ ye dœ œ yɔ dœ anganœ bale. ³⁷ Gbambancœ nene, mœ sœ kœpa ngbi fœ 'e, œ li adœeke o'o á endje sú ɔala buku nœ Ndjaba mbœrœtœ endje ga tœ mœ liakanœ: Endje di she ga ugurutœ aayi kœmbœrœ ngbindirœ. Dœ tœncœ ataa, o'o á endje pa lima tœ upu nœ mœ, œ mbœrœtœ endje ye.» ³⁸ Endje kœpa adœeke: «Gbozu, ingiri yakamba bisha dœke». Tshe kœgi fœ endje adœeke: «Œ li ye».

Yisu za avwala 6a pa kaga ɔyɔ Olive (Wu 6a tɔe Mat 26.36-46; Mar 14.32-42)

³⁹ Yisu wuta ɔe ro ga pa kaga ɔyɔ Olive ɓata á tshe ro ɓa lima, yé ayambarɔe nɔe ye na manda ye. ⁴⁰ Lɔndɔ á tshe yi kumu ye ɓa zɔe, tshe pa fɔe endje adɔeke: «'E za avwala nɔe 'e fɔe Ndjaba adɔeke 'e kɔelili ga lɔe kɔebili osho nɔe Satana nene.» ⁴¹ Manda nɔe, tshe gitɔe ye zara tɔe endje, ɔe gote dɔe koda ye yé ɔe tetɔe kɔeza avwala fɔe Ndjaba adɔeke: ⁴² «Aba, ɔedɔe ɓɔe kɔeyindɔe nɔe, ɓɔe mbɔerɔe adɔeke yashi oyonɔe asɔeke gitɔe ye utshu mɔe ye. Mbɔembɔerɔe ɔerɔe á mɔe yindɔe nɔe nene, kashe mbɔerɔe ɔerɔe á ɓɔe yindɔe nɔe.» [⁴³ Ataa, anga andjelu to ɓa lafo ɔe wuta ga ndɔe ye mbɔerɔe kɔeto gbɔgbɔ fɔe she. ⁴⁴ Lɔsu ye su lima dɔe oyo, tshe kpa za avwala ga pa nɔe ga pa nɔe fɔe Ndjaba, yé ili sara tɔe ye tea tea ga tɔe ɔshɔ ɓata indji.]

⁴⁵ Manda kɔeza avwalanɔe, Yisu áalafo ɔe gu ga ndɔe ayambarɔe nɔe ye ɔe gbɔ endje, endje mɔ ɔe lo ye. ⁴⁶ Tshe pa fɔe endje adɔeke: «Koto o! 'E lo ye a? 'E áalafo yé ɔe za avwala fɔe Ndjaba adɔeke 'e lili ga lɔe kɔewu lɔsu nɔe Satana nene.»

Koetepa Yisu

(Wu 6a tɔe Mat 26.47-56; Mar 14.43-50; Yow 18.3-11)

⁴⁷ Tshe sɔepe damba kɔepa o'o trale atake, ukpulu azu kɔeyi kumu endje. Anga bale ugurutɔe andjokpa dɔe bis-hanɔe asɔemɔe á i'iri ye kɔedɔe lima Yudasi, te utshu endje. Tshe na ndoo dɔe Yisu ndɔe kɔebala she dɔe kɔeuru tshelɔe utu ye. ⁴⁸ Kashe Yisu pa fɔe she adɔeke: «Yudasi, ɓɔe za Gbolo nɔe uzu fɔe angbi azu lɔe awa nɔe kɔeuru tshelɔe utu ye a?» ⁴⁹ Lɔkɔ á azu á endje ro tɔe awanɔe dɔe Yisu wu lima ɔerɔe á yindɔe kɔembɔerɔetɔe endje, endje yu she adɔeke: «Gbozu, 'a nga koshe dɔe endje dɔe ingiri yakamba a?» ⁵⁰ Yé anga bale ugurutɔe endje gbota ingiri yakamba nɔe ye, ɔe de ayi akwa nɔe egerɔe nganga Ndjaba, á wa utu ye dja ga pa kuni ndja tɔenɔe ye. ⁵¹ Kashe

Yisu pa adɔeke: «'E katɔe nɔe dɔe endje mbɔerɔe ɔerɔe á endje yindɔe nɔe.» Á za utu ye tɔ ga ngbanɔe.

⁵² Manda nɔe, Yisu pa fɔe azu á endje na lima kɔeza she, agbozu tshapa anganga Ndjaba, agbozu tshapa azu á endje gbɔndɔe Tepelo dɔe pe agbozu Ikrizia ayuda adɔeke: «'E na dɔe ingiri yakamba dɔe pe ndindi ɔyɔ ndɔe mɔe ɓata ɔemɔe kɔedɔe ayi angba a?» ⁵³ ɔlɔ dɔe ɔlɔ á mɔe sɔe lima dɔe 'e lɔe Tepelo, 'e tuturutɔe mɔe nene. Kashe ngɔngɔ asɔeke kɔedɔe olo nɔe 'e ɔedɔe gbɔgbɔ akwa nɔe aayi butshɔ.»

Petro 'ea Yisu

(Wu 6a tɔe Mat 26.57-58,69-75; Mar 14.53-54,66-72; Yow 18.12-18,25-27)

⁵⁴ Endje za Yisu, ɔe gu dɔe she ɓa lɔe anda nɔe egerɔe nganga Ndjaba. Petro sɔe lima kɔena manda endje lɔe ingirinɔe. ⁵⁵ Bata á endje ngbɔ lima egerɔe owo ga lɔe gbagba á ngbɔtɔe endje ga indirinɔe, Petro na ɔe sɔe ga ugurutɔe endje.

⁵⁶ Anga yashe akwanɔe bale wu she kɔesɔe ga indiri owonɔe, tshe shokɔ she yé ɔe pa adɔeke: «Uzu asɔe ɓa e sɔe ndje lima dɔe she awa bale.» ⁵⁷ Kashe Petro 'eatɔe ye, ɔe pa adɔeke: «Yashe, mɔe wuwusɔe ye nene.» ⁵⁸ Teasho manda nɔe, anga uzu kpa wu she, ɔe pa adɔeke: «Ɛɓɔe ndje kɔedɔe uzu nɔe endje.» Petro gi adɔeke: «Ɛɔe, ɔe dɔedɔe mɔe nene.» ⁵⁹ Ga pa ɔerɔe nɔe ada ɔlɔ bale manda nɔe, anga uzu kpa shi kɔdɔɔ dɔe o'onɔe adɔeke: «Adja upu, uzu asɔe ɓa e sɔe lima dɔe she awa bale; ga panɔe dɔemɔe, ɔeshe kɔedɔe uzu Galilayi.» ⁶⁰ Petro kɔegi adɔeke: «Mɔe wuwusɔe o'o á ɓɔe yindɔe kɔepa tɔenɔe asɔemɔe nene.» Petɔe ɔesɔenɔe á tshe sɔe lima pe kɔepa o'o lɔema ye, trale kɔngato kɔeki. ⁶¹ Gbozu fatɔe ye ɔe tondɔe Petro, yé Petro kɔegbe dɔe o'o á Gbozu pa lima fɔe she adɔeke: «Utshunɔe adɔeke kɔngato ki, ɓɔe 'ea mɔe awa votɔ.» ⁶² Petro wuta yé ɔe tetɔe iki tshuru tshuru tshuru.

Azu gu Yisu ɔe ɓi she

(Wu 6a tɔe Mat 26.67-68; Mar 14.65)

⁶³ Ayakoshe á endje sœ lima kœsœ indiri Yisu, tetœ kœmœ she dœ pe kœbi she. ⁶⁴ Endje i tshatshu ye ga tœnœ dœ lœba á sœ kœyu she adœke: «Ma adœke œbœ kœdœ ayi kœgbara o'o! Uzu dœ dá bi bœ a?» ⁶⁵ Yé endje sœ ndje lima kœgu she dœ ekpe o'o waa.

Yisu ba utshu egerœ angbœtœ kœwa ngbanga

(Wu ba tœ Mat 26.59-66; Mar 14.55-64; Yow 18.19-24)

⁶⁶ Lœkœ á osho kœrœ, agbœ Ayuda, agbozu tshapa anganga Ndjaba œdœ aayi kœyisœ awa akwa ngbœtœ endje ga tœnœ, yé œ na dœ Yisu ba tœ egerœ angbœtœ kœwa ngbanga nœ endje. ⁶⁷ Endje pa fœ she adœke: «œdœ bœ kœdœ Masiya, pandœ nœ fœ 'a.» Yisu gi fœ endje adœke: «œdœ mœ kœpandœ nœ fœ 'e, 'e yindœ nœ ga ndœ mœ nene; ⁶⁸ yé œdœ mœ kœyu 'o, 'e gi o'o fœ mœ nene. ⁶⁹ Kashe ngœngœ asœ, Gbolo nœ uzu œ sœ ga tœ kuni Ndjaba nœ gbœgbœ.» ⁷⁰ Endje para kœkœ yu adœke: «œbœ kœdœ Gbolo nœ Ndjaba a?» Tshe kœgi fœ endje adœke: «E'e dœ tœ 'e 'e sœ kœpa tœnœ adœke, œmœ kœdœ Gbolo nœ ye.» ⁷¹ Endje kœpa adœke: «Ádá kœgbe dœ anga timu kpa gugu nene! Gbambœnœ nene, azœ dœ tœ azœ a dji o'onœ lœ adja ama ye dœ tœ ye!»

23

Endje na dœ Yisu ba utshu Pilato

(Wu ba tœ Mat 27.2,11-14; Mar 15.1-5; Yow 18.28-38)

¹ Azu para á endje sœ lima tœ œsœ egerœ angbœtœnœ áalafo yé œ na dœ she ba utshu Pilato. ² Endje tetœ kœtœ meza pa ye dœ o'onœ adœke: «'A gbœ yakoshe asœ, tshe sœ kœdjingili tshelœ kumu azu ogo nœ azœ: Tshe sœ kœpakata azu ndœ kœyœ lapo nœ Sezare, tshe sœ kœpa adœke œne kœdœ Masiya, œne ndje kœdœ gbozugo.» ³ Pilato kœyu she adœke: «œbœ kœdœ gbozugo nœ Ayudanœ a?» Yisu kœgi fœ she adœke: «œbœ dá sœ kœpa ataa.» ⁴ Pilato pa fœ

agbozu tshapa anganga Ndjaba dœ pe ukpulu azunœ á endje na lima adœke: «Mœ wuwusœ anga o'o á li adœke mœ wa œgbœ ngbanga ga tœ yakoshe asœ liaka nœ nene.»

⁵ Kashe endje shi kœdœ adœke: «Tshe sœ kœdjingili tshelœ kumu azu dœ kœyisœ œrœ adœke azu oma lakpi. Tshe tetœ nœ lœ ogo Galilayi, lœ ogo Yuda œrrr á wuta dœ tœnœ ba ke asœke.»

Endje na dœ Yisu ba utshu Erode

⁶ Manda kœdji endje, Pilato kœyu endje adœke: «Yakoshe asœ kœdœ uzu Galilayi a?» ⁷ Yé endje yindœ nœ ngbi adœke œshe kœdœ uzu Galilayi. Kœdji adœke Yisu kœdœ uzu ogo á Erode kœdœ gbozunœ, tshe vwa she ga ndœ Erode, mbœrœ lœ olo asœmœ tshe na lima kpœmœ ga lœ Yerusaleme. ⁸ Kœwu Yisu atake, Erode sœ dœ yanga tœpanœ kpuru. Gbambœnœ nene, tshe sœ lima kolœ kœdjindœ œtrœ ye, yé œ sœ dœ ogo kœwu she. Tshe sœ lima kœgbe adœke Yisu œ mbœrœ anga afá dœ ala œne zœ. ⁹ Tshe yu she dœ o'o ga pa nœ ga pa nœ, kashe Yisu gigi 'o bale fœ she nene. ¹⁰ Agbozu tshapa anganga Ndjaba dœ pe aayi kœyisœ awa akwa sœ lima kœtœ meza pa ye dœ agbœ. ¹¹ Erode dœ pe aturugu nœ ye te lima tœ kœmœ Yisu, œ sœ lima kœgu œsœ ye. Endje verœ œtshœ lœba á ga waa ga tœ ye, yé œ gi she fœ Pilato. ¹² Pe dœ œbœnœ asœmœ, Erode œdœ Pilato á endje sœ lima kœyiangbœtœ endje utshunœ, tetœ kœyindœtœ endje ye.

Pilato wa ngbanga nœ kuzu ga tœ Yisu

(Wu ba tœ Mat 27.15-26; Mar 15.6-15; Yow 18.39-19.16)

¹³ Pilato kpa e agbozu tshapa anganga Ndjaba, agbozugo dœ pe azu ogo kœ, ¹⁴ yé á kœpa fœ endje adœke: «'E na dœ yakoshe asœ fœ mœ bœta uzu á tshe sœ kœdjingili tshelœ kumu azu tœ awa á sœ ndjii, kashe œmœ á mœ yu she utshu 'e, mœ gbœgbœ anga œrœ á li adœke mœ wa œgbœ ngbanga ga tœ ye liakœnœ ugurutœ o'o á 'e tœ meza pa ye ndœnœ nene. ¹⁵ Gbozu

Erode gbɔgbɔ ndje she dɔe ekpe 'o nene, yeka á gi she fɔe azɔe gamɔe asɔeke. Mbɔerɔe tɔenɔe ataa, anga ɔerɔe á tshe mbɔerɔe á li dɔe kuzu gugu bale nene. ¹⁶ Ataa, mɔe sɔ kolɔe she dɔe ndjapa, ɔe za awa fɔe she ye.» [¹⁷ Lɔkɔ angbo nɔe Pake bale dɔe bale, Pilato sɔe ɔalima kɔevwara anga uzu bale lɔe anda kánga.]

¹⁸ Endje tetɔe kɔetarawa para kɔkɔ adɔeke: «Wo uzunɔe asɔemɔe ye! Ɖe katɔe Barabase fɔe 'a!» ¹⁹ Endje za lima Barabase ga lɔe anda kánga mbɔerɔe anga kɔeoma dɔe o'o á wuta lima lɔe ongbo, á tshe wo lima uzu lɔe nɔe. ²⁰ Pilato kpa yu ndje dɔe gbetshelɔe adɔeke ɔene katɔe Yisu. ²¹ Kashe endje tara rawa adɔeke: «Tshe tshu pa kurushi, tshe tshu pa kurushi!»

²² Tɔe votɔnɔe, tshe kɔepa fɔe endje adɔeke: «Ekperɔe gade á yakoshe asɔe mbɔerɔe a? Mɔe gbɔgbɔ anga ɔerɔe bale á tshe mbɔerɔe á li adɔeke tshe tshu nene. Mɔe yindɔe kɔeɔi kolɔe she, yé ɔe za awa fɔe she.» ²³ Kashe endje sɔe kolɔe kɔeta rawa dɔe agbɔ adɔeke tshe tshu pa kurushi, yé rawa nɔe endje sɔe kolɔe kɔegerɔe tɔenɔe. ²⁴ Yé Pilato kɔewa ɔata á endje yɔndɔe nɔe asɔemɔe. ²⁵ Tshe kɔekatɔe uzu á tshe za she vwi ga lɔe anda kánga mbɔerɔe kɔeoma dɔe 'o ɔedɔe mbɔerɔe kɔewo uzu, yé á endje sɔe lima kɔeyɔndɔe ye. Kashe tshe pa adɔeke endje mbɔerɔe dɔe Yisu ɔata á endje yindɔe nɔe.

Ba tɔe awa kurushi
(Wu 6a tɔe Mat 27.32-44; Mar 15.21-32; Yow 19.17-27)

²⁶ Bata á aturugu sɔe lima kɔena dɔe Yisu, endje togba dɔe anga uzu bale á i'iri ye kɔedɔe Shimu, uzu tshalakpi Sirene. Tshe to lima ɔa lɔe kindi á sɔe kɔegu tɔenɔe yé endje za she dɔe ɔgbɔ, ɔe za kurushinɔe ga pa kanga ye adɔeke tshe za manda Yisu. ²⁷ Ukpulu azu yaba yaba sɔe lima kɔena manda ye. Endje ngbɔ lima dɔe anga ayashe á endje sɔe lima kɔeda okoro endje, á sɔe lima kɔeditshelɔeama endje tɔe upu nɔe ye. ²⁸ Yisu kɔefatɔe ye ga ndɔe endje á kɔepa fɔe endje adɔeke: «Ayashe Yerusaleme, 'e kiki mɔe nene!

Kashe 'e kitɔe 'e dɔe tɔe 'e dɔe pe agbolo nɔe 'e! ²⁹ Gbambanɔe nene, lɔkɔnɔe ndo á endje pa adɔeke: «Yanga nɔe ayashe mara, dɔe endjeneke á endje zuzu damba nene, dɔe endjeneke á endje zaza damba ɔngɔ ga lɔe ama agbolo nene asɔemɔe!» ³⁰ Azu ɔe tetɔe kɔepa fɔe kaga adɔeke: «Te ga pa 'a' yé ɔe pa fɔe koto adɔeke: «Ko 'a yiwa tɔenɔe!» ³¹ Gbambanɔe nene, ɔedɔe endje kɔembɔerɔe atake ga tɔe tungboyu ɔyɔ, endje mbɔerɔe kotoo tɔe ɔɔɔ ɔyɔ a?»

³² Endje na ndje lima dɔe anga aayi ngbindirɔe bisha adɔeke endje wo endje awa bale dɔe Yisu.

Endje kuru Yisu ga pa kurushi
(Wu 6a tɔe Mat 27.33-34; Mar 15.22-32)

³³ Kɔewuta endje ga tɔe osho má endje e tɔenɔe adɔeke: «Gbayashi kɔɔɔ», endje kuru Yisu ga pa kurushi dɔe pe aayi ngbindirɔe asɔemɔe bisha, anga ga pa kuni anga ga pa gele. ³⁴ Yé Yisu pa adɔeke: «Aba, djerɔendɔe ekperɔe nɔe endje gbambanɔe nene, endje wuwusɔe ɔerɔe á endje sɔe kɔembɔerɔe tɔenɔe nene.» Yé endje ta wuka pa lɔeba nɔe Yisu, ɔe kurutshelɔe nɔe tɔe endje ye. ³⁵ Azu ndjoro ka lima ɔa zɔe yé ɔe sɔe kɔewu tɔenɔe. Agbozu ayudanɔe tetɔe kɔemɔ she, ɔe pa adɔeke: «Tshe she lima anga azu. Ɖedɔe tshe kɔedɔe adja Masiya á Ndjaba ke she asɔemɔe, kaka tshe shetɔe ye dɔe tɔe ye!» ³⁶ Aturugu mɔ ndje lima she. Endje na lima ndoo dɔe she, ɔe za ikpi vinu fɔe she, ³⁷ yé ɔe pa adɔeke: «Ɖedɔe ɔe kɔedɔe gbozugo nɔe Ayuda, shetɔe zɔe dɔe tɔe zɔe.» ³⁸ Endje su ndje lima mbeti á ɔi ga tɔe kumu kurushinɔe adɔeke: «Uzunɔe asɔeke kɔedɔe gbozugo nɔe Ayuda.»

³⁹ Anga ayi ngbindirɔenɔe bale á endje kuru she ga pa kurushi tetɔe kɔegu she, ɔe pa adɔeke: «Ɖe dɔedɔe ɔe kɔedɔe Masiya nene a? She tɔe zɔe dɔe tɔe zɔe ɔe she ndje 'a!» ⁴⁰ Kashe anga gbagbara she yé ɔe pa adɔeke: «Bɔe kpa awa Ndjaba nene a? Ɖerɔe á endje mbɔerɔe fɔe azɔe, ɔetɔenɔe dá endje

mbœrœ ndje fœ she! ⁴¹ Tœ azœ, djofelencœ asœ li dœ azœ; gbambanœ nene, œneke á a gbœ kœdœ œrœ tshangba œneke á a mbœrœ. Kashe œshe, tshe mbœmbœrœ ekperœ teasho nene.» ⁴² Manda nœ, tshe pa fœ Yisu adœke: «Yisu, gbe dœ mœ lœkœ á bœ kwa bala tœ zœ kœmbœrœ akwa gbozu nœ zœ kane.» ⁴³ Yisu kœgi fœ she adœke: «Mœ sœ kœpa fœ bœ dœ adjapu adœke, kpesheke, bœ sœ dœ mœ awa bale ba lœ Paradizo.»

Kuzu Yisu
(*Wu ba tœ Mat 27.45-56; Mar 15.33-41; Yow 19.28-30*)

⁴⁴ E na kœwuta ndoo dœ kakpi œlœ, osho bu kporokoto pa œshœ djigi œrr ga tœ ada œlœ votœ manda kakpi œlœ, ⁴⁵ œlœ kpa tœtœ nene. Yé egerœ lœba á endje du ba scœnda Tepelo ascœmœ suru tshelœtœ ye bisha. ⁴⁶ Yisu ta rawa dœ œgbœ yé œ pa adœke: «Aba, mœ katœ ishiri mœ ga tshakane zœ.» Manda kœpa o'onœ ascœke, ngbewo tshe tshu ye. ⁴⁷ Kœwu œrœ kœ á mbœrœ lima tœ endje, gbozu tshapa aturugu Roma donga Ndjaba, œ pa adœke: «Ekporo o'o, yakoshe ascœke kœdœ uzu á tshe sœ ndjii.» ⁴⁸ Yé azu ndjoro á endje ngbœba lima tœ endje kpœtœmœ, wu œrœncœ á mbœrœ lima tœ endje ascœmœ, yé œ fatœ endje gu tœncœ dœ kœda okoro endje dœ oyo. ⁴⁹ Aayi kœna manda Yisu para kœkœ, dœ pe ayashe á endje to lima dœ she ba lœ ogo Galilayi, ka lima zara á sœ kœtœndœ œrœncœ kœ á sœ lima kœmbœrœtœ endje ascœmœ.

Endje shi oko Yisu
(*Wu ba tœ Mat 27.57-61; Mar 15.42-47; Yow 19.38-42*)

⁵⁰ Anga uzu bale á 'iri ye kœdœ Yozefu, anga ayi kœwa ngbanga nœ Ayuda, tshe kœdœ lima œtshœ uzu, uzu á tshe sœ ndjii. ⁵¹ Uzu tshalaki Arimateyo, tshe za lima lœsu ye djigi kœkate dœ lœkœ á Ndjaba œ tetœ kœmbœrœ akwa tshagbozu nœ ye. Tshe vwara lima tœ ye tœ ngbanganœ á endje wa ga tœ Yisu dœ pe œrœncœ á endje mbœrœ ga tœ ye ascœmœ. ⁵² Tshe na ga ndœ Pilato

kœyu she adœke, œne za oko Yisu. ⁵³ Yé tshe na œ i oko Yisu tœ kurushi ga ati, œ vwele dœ imbi lœba yé œ na kœshi tœncœ ba lœ kudu á endje dji lœ badja. Endje shishi lima anga uzu bale ga lœ kuduncœ ascœmœ nene. ⁵⁴ Tœncœ kœdœ lima olo bale utshu sabata, olo kœguma œrœ yé lœkœncœ ascœmœ ndo lima ye. ⁵⁵ Ayashe á endje to lima dœ Yisu ba lœ ogo Galilayi ascœmœ, na lima awa bale dœ Yozefu. Endje na lima kœwu kuduncœ yé œ wu mara á endje shi dœ oko Yisu ga lœncœ. ⁵⁶ Manda nœ, endje gu ga manda endje, œ guma kada dœ pe yombo ndœ kœna kœdja ga tœ kote Yisu.

Dœ lœkœ sabata, endje yatœ endje liaka œneke á awa akwa pa tœncœ.

24

Yisu she lœ akuzu
(*Wu ba tœ Mat 28.1-10; Mar 16.1-8; Yow 20.1-10*)

¹ Dœ œlœ yenga lœ gurutsha, ayashencœ ro ga pa udu dœ yombœncœ á endje guma lima ascœmœ. ² Kœwuta endje ba zœ, endje gbœ adœke endje vwiri egerœ badjanœ tœ ama kuduncœ ye. ³ Endje li ba lœ kuduncœ ba zœ, kashe endje gbœgbœ lima oko Gbozu Yisu nene. ⁴ Uvuru endje i gara, yé trale endje wu azu bisha á endje verœ lœba á tshiitshi, endje ka ndoo dœ endje. ⁵ Awa za endje, endje kœtra kumu endje ga ati, yé azu ascœmœ kœyu endje adœke: «Mbœrœ gade á 'e sœ kœpara uzu á tshe sœ dœ soro ugurutœ akuzu a? ⁶ Tshe sœsœ kpœke nene, kashe tshe she ye. 'E gbe dœ o'o á tshe pa lima fœ 'e lœkœ á tshe sœpe lima ba lœ Galilayi kane. ⁷ Tshe pa lima adœke: «E li adœke endje za Gbolo nœ uzu ga tshakane ekpe azu, endje wo she ba pa kurushi, yé manda olo votœ, tshe she lœ akuzu ye.»

⁸ Ataa, œndœ o'onœ á Yisu pa lima ascœmœ kœte lœ ayashencœ ascœmœ, ⁹ endje to ba pa udu ba zœ, œ gu œ pandœ o'onœ kœ fœ ayambarœncœ ndjokpa dœ bale ascœmœ dœ pe udu

endje kɔ. ¹⁰ Ayashencɔe lima kɔedɔe: Mareya uzu Magadala, Jane œdɔe Mareya ayi Jake. Anga angbi ayashe á endje ro lima awa bale dɔe endje mi ndje ndɔe nɔe fɔe aayi avwa. ¹¹ Aayi avwanɔe gbe lima œne endje adœke o'onɔe á endje pa ascœmɔe kɔedɔe o'o nɔe ayi iyi, yé endje yiyi lima ndɔe nɔe ga tɔe ayashencɔe nene. ¹² Petro áafo, œ kpa ga pa uduncɔe ɓa zœ, œ ti, œ wu kolœ a'eara imbi ndœma lœba. Œ gu ga ndœ ye, yé œ tetœ kœkitœ œsœ œrœ á mbœrœ tœ endje ascœmɔe.

Yisu matœ ye fœ azu bisha tœ awa Emawuse
(Wu ɓa tœ Mar 16.12-13)

¹³ Kolœ dœ lɔkɔncœ ascœmɔe, anga azu bisha ugurutœ endje na lima ga lakpi Emawuse. Kœto lœ Yerusalemœ œrrr ga lœ Emawuse, endje mbœrœ ada ɔlɔ bisha nœ ana. ¹⁴ Kœna endje, endje tetœ kœpa o'o tœ œrœncœ á mbœrœ lima tœ endje ascœmɔe na tœncœ. ¹⁵ Bata á endje sœ lima kœkitœ œsœncœ dœ pe kœsharatœ endje, Yisu dœ tœ ye te ga ndœ endje, œ tetœ kœna dœ endje tœ awancœ. ¹⁶ Kashe, ala endje bu lima tœ kœwusœ nœ adœke Yisu dœmœ.

¹⁷ Yisu kœyu endje adœke: «O'o gade dá 'e sharatœ 'e ugurutœ 'e tœ awa lœ kumu nœ a?» Yé endje kœka tshikɔngi dœ oyo. ¹⁸ Yeka á anga bale ugurutœ endje, á i'iri ye kœdœ Kleyopase, kœgi fœ she adœke: «Kolœ œɓœ bale lœ Yerusalemœ ascœke dá wuwusœ o'o á ro kpœke nene a?»

¹⁹ Tshe kœyu endje adœke: «O'o gade e?» Endje kœgi fœ she adœke: «O'o nœ Yisu uzu Nazarete. Œshe kœdœ lima ayi kœgbara o'o nœ Ndjaba. Tshe sœ lima dœ gbɔgbɔ nœ kœmbœrœ œrœ dœ pe kœpa o'o utshu Ndjaba œdœ azu. ²⁰ Yeka agbozu tshapa anganga Ndjaba dœ pe agbozu nœ azœ ka she, á kuru she ga pa kurushi, á wo she ye. ²¹ 'A ko lima lœsu 'a ga pa ye adœke œshe dá Ndjaba vwa she ndœ kœshe azu Israyele. Kashe œ ro kpesheke olo votɔ á œrœncœ mbœrœtœ endje ascœmɔe. ²² 'A wusœ nœ lœ awa nœ anga ayashe ugurutœ

'a á endje za o'onœ ga ati yekane á tshanga kumu 'a. Gbambancœ nene, endje kpa lima lœ gurutsha ga pa uduncœ ɓa zœ, ²³ kashe endje gbɔgbɔ oko ye nene. Endje fatœ endje œ gu á pa fœ 'a adœke, aandjelu wuta á pa fœ œne adœke, tshe kpa sœpe dœ soro. ²⁴ Anga anga 'a na ɓa pa uduncœ ɓa zœ, œ gbɔ œrœncœ kɔ liaka œneke á ayashencœ gu á pandœ nœ fœ 'a ascœmɔe, kashe anga œrœ bale kœdœ adœke endje wuwu she nene.»

²⁵ Yé tshe kœpa fœ endje adœke: «Uu, azu á endje sœsœ dœ kœwusœrœ nene, o'o kɔ á aayi kœgbara o'o pa ɓa lima, 'e yiyindœ nœ katsha nene! ²⁶ 'E wuwusœ nœ nene a? Œ li adœke Masiya wu oyo yeka á kœsœ lœ mokɔ nœ ye.» ²⁷ Manda nœ, á tetœ kœmindœ o'o á endje sú tœ upu nœ ye la buku nœ Ndjaba, kœto tœ Moyize œrrr ga tœ aayi kœgbara o'o.

²⁸ Kœendo dœ ogo á endje yi lima ndœ kœna ga lœncœ, Yisu mbœrœ bata œncœ sœ kœna œncœ œne lœ ingirincœ. ²⁹ Endje kœpa fœ she adœke: «Sœpe dœ 'a mbœrœ ɓa mǎmǎ œrrr ɔlɔ di ye, osho bu ndje ye.» Yé tshe kœli ndœ kœlo dœ endje. ³⁰ Endje ngbɔtœ endje indiri ndaba ndœ kœziœrœ, tshe kœza mapa, kœdonga Ndjaba, kœva tshelœncœ ndœ kœkurutshelœ nœ tœ endje. ³¹ Trale ala endje kœkœrɔ, á endje kœwusœ nœ adœke œshe dœmœ. Œne kpa mesho atake, titivwiri tshe kœyiwa tœ endje ye. ³² Endje kœtetœ kœyutœ endje, anga manda yangancœ adœke: «ɔlɔ á tshe sœ kœpa o'o dœ azœ tœ awa dœ pe kœmindœ o'o ama Ndjaba la buku, œ sœ kœju lœsu azœ ɓa ta owo a?»

³³ Pe kpœtœ œsœncœ, endje áafo œ gu ga lœ Yerusalemœ, yé á gbɔ ayindœ Yisu ndjokpa dœ bale á endje ngbɔɓa tœ endje dœ pe anga anga endje ³⁴ á sœ kœpa lima adœke: «Adjapu, Gbozu she lœ akuzu ye, tshe matœ ye fœ Shimu.»

³⁵ Yé ayindœ Yisu bisha ascœmɔe, kœpandœ o'o á ro tœ awa Emawuse fœ endje, dœ pe mara á endje wusœ Yisu ɔlɔ á tshe va tshelœ mapa.

Yisu matœ ye fœ ayambarœ nœ ye ndjokpa dœ bale

³⁶ Bata á endje sœpe lima damba kœpa o'onœ, trale Yisu wuta ga ugu-rutœ endje, á kœpa fœ endje adœke: «Kœsœ gee sœ dœ 'e.» ³⁷ Uvuru endje i gara dœ awa, mbœrœ endje gbe adœke endje wu ngandoro. ³⁸ Yé tshe kœpa fœ endje adœke: «Mbœrœ gade dá lœsu 'e sœ ga lafo a? Mbœrœ gade dá 'e sœ dœ ashara ata a? ³⁹ 'E wu tshakane mœ dœ ada mœ, œmœ dœmœ. 'E goro mœ dœ œ wu, ngandoro sœsœ dœ songba dœ pe ng-babi b̄ata á mœ sœ dœ tœncœ asœ nene.» ⁴⁰ Manda o'onœ asœmœ, tshe kœma tshakane ye dœ ada ye fœ endje. ⁴¹ Bata á yanga sœ zœ dœ pe uvuru endje á i gara, endje yiyi lima damba ndœncœ nene, Yisu kœpa fœ endje adœke: «'E sœ dœ kœzirœ tœncœ kpœke zœ a?» ⁴² Endje za anga nd̄indi ageatshalangu á endje zoozo fœ she. ⁴³ Yé tshe za œ zi tœ ala endje.

⁴⁴ Manda nœ, tshe pa fœ endje adœke: «'E wu, œb̄ á mœ sœ lima damba dœ 'e, mœ pa lima fœ 'e adœke: O'o á endje s̄u lima la buku awa akwa nœ Moyize, la buku nœ aayi kœgbara o'o dœ pe la œncœ Itshi, œ mbœrœtœ endje liakancœ.» ⁴⁵ Mbœrœ tœncœ ataa, Yisu kœrœ kœwuscœrœ nœ endje ndœ kœwuscœ ádá buku nœ Ndjaba. ⁴⁶ Tshe pa fœ endje adœke: «Bata á o'o ama Ndjaba sœ lima kœpa tœncœ: Endje ndanga Masiya œrrr ga tœ kœwo she, kashe manda olo votœ tshe she ugurutœ akuzu. ⁴⁷ Œ li adœke, endje mindœ i'iri ye lœ angbi ogo kœtœ lœ Yerusaleme, mbœrœ adœke azu fat-shalœsu endje á Ndjaba kœdjercœndœ ekperœ nœ endje. ⁴⁸ Mbœrœ e'e dá dœ atimu nœ œrcœncœ kœ asœmœ. ⁴⁹ Yé œmœ, mœ vwa Œtshœ Ishiri fœ 'e b̄ata á Aba mœ pa lima ndœ nœ. 'E sœ damba lœ Yerusaleme kpœke œrrr ga tœ olo á gbœgbœ nœ Ndjaba kœjercœ ga pa 'e yekane.»

Yisu œ ga lafo

⁵⁰ Manda nœ, Yisu to endje na tœncœ ndoo dœ Betani. Tshe ti kane

ye ga lafo, á to kane ye kapa endje. ⁵¹ Lœndœ á tshe sœ lima kœtœ kane ye ga pa endje, tshe katœ endje yé œ œ ga lafo. ⁵² Manda kœdonga she, endje gu dœ yanga ga lœ Yerusaleme. ⁵³ Œb̄ dœ œb̄ endje sœ lima kœna kœdonga Ndjaba b̄a lœ Tepelo.

Ɔtshɔ O'o nɔe Yisu Kristu á Yowane sú Tshatshu o'o

Asœke kœdœ Ɔtshɔ O'o nɔe Yisu á Yowane sú. Tshe kwa ada Ɔtshɔ O'o mbeti nœ ye dœ kœpa adœke Yisu kœdœ œde? Æshe kœdœ O'o á tshe sœ lima ɓa tœ ogo nœ Ndjaba, tshe kœdœ lima Ndjaba. O'o na ga pa ɔshɔ, œ te uzu. Yisu mbœrœ œrœ á ropa kœwusœrœ nœ azu para kɔkɔ tœ kœma adœke œshe kœdœ gbozugo á Ndjaba ke lima she. Ɔgbɔ o'o tshala Ɔtshɔ O'o á Yowane sú kœdœ adœke: «Yisu kœdœ Masiya, Gbolo nœ Ndjaba. Ædœ 'e kœsœ dœ kœyindœrœ ga ndœ ye, 'e gbɔ soro neke á ka nene.»

Ala Ɔtshɔ O'onœ, tshe pa o'o tœ upu nœ œrœ á Yisu mbœrœ pa ɔshɔ, œrœ á tshe yisœ nœ dœ pe upu kuzu œdœ mara á Ndjaba she she lœ akuzu. Yisu yisœ œrœ dœ gbɔgbɔ kɔ, œ gɔrɔ ekpe ishiri pa azu, œ kpa mbœrœ ndje œrœ á ropa kœwusœrœ nœ azu.

Ɔtshɔ O'onœ kurutshelœtœ ye atake:

- Yisu kœdœ O'o á wuta uzu, œshe kœdœ Ndjaba (1.1-18)
- Kœmindœ o'o nœ Yowane ayi kœza batisimu (1.19-34)
- Yisu ke ayambarœ (1.35-51)
- Yisu mbœrœ œrœ á ropa kœwusœrœ nœ azu awa minu dœ bisha (2.1-12.50)
- Lœ udu olo Yisu minu dœ bisha (7) pa ɔshɔ (13.1-19.42)
- Ndjaba she Yisu lœ akuzu (20.1-10)
- Yisu matœ ye fœ ayambarœ ɓa tœ mangu Tiberiade (20.11-21.25)

O'o á za soro fœ uzu

¹ Utshunœ adœke Ndjaba mbœrœ tshalafo dœ tshapashɔ, O'o sœ lima zœ. O'o sœ lima awa bale dœ Ndjaba, yé O'o kœdœ lima Ndjaba.
² O'o sœ lima awa bale dœ Ndjaba utshunœ adœke tshe mbœrœ tshalafo dœ tshapashɔ. ³ Ndjaba mbœrœ œrœ kɔ dœ awa nœ ye, yé

anga œrœ bale mbœmbœrœtœ ye kpi tœ ye nene. ⁴ O'o sœ lima dœ soro, yé soro kœdœ lima ingbisho nœ azu. ⁵ Yé ingbisho matœ ye lœ ubu osho kashe ubu osho sœsœ dœ gbɔgbɔ tœ kœwo ishirinœ nene. ⁶ Ndjaba vwa lima anga yakoshe bale á 'iri ye kœdœ Yowane. ⁷ Tshe na lima ɓata timu mbœrœ kœpa o'o tœ upu nœ ingbisho. Tshe na adœke azu para kɔkɔ sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ ingbishonœ. ⁸ Tshe dœdœ lima ingbisho má nene, kashe tshe na lima adœke œne pandœ adja o'o tœ upu nœ ingbishonœ. ⁹ O'onœ kœdœ lima adja ingbisho, œneke á na ga pa ɔshonœ asœke yé œ tɔ ga ndœ azu para kɔkɔ.

¹⁰ O'o sœ lima pa tshapashonœ asœke. Ndjaba mbœrœ lima tshapashonœ asœke dœ awa nœ ye kashe azu tshapashɔ wuwu lima sœ ye nene. ¹¹ O'o na lima ga lœ ogo nœ ye dœ tœ ye, kashe azu nœ ye zaza lima osho kœsœ fœ she nene. ¹² Andaa, mbœrœ azu neke á endje za lima osho kœsœ fœ she, á sœ lima dœ kœyindœrœ dœ 'iri ye, tshe za lima awa fœ endje adœke endje te agbolo nœ Ndjaba. ¹³ Endje tete agbolo nœ Ndjaba lœ indji dœ pe lœ mara nœ azu nene, ɓata á yakoshe œ zu gbolo tœ yashe liaka ogo nœ endje nene, kashe Ndjaba dá zu lima endje liaka gbetshelœ nœ ye dœ tœ ye.

¹⁴ Yé O'o wuta uzu, œ lo ugurutœ azœ. A wu mokɔ nœ ye, yé œtœnœ kœdœ mokɔ á Ndjaba Aba za fœ Gbolo nœ ye tshebale, á tshe sú dœ ɔtshɔ lœsu œdœ adjapu. ¹⁵ Yowane te lima tœ kœpandœ o'o tœ upu nœ ye, á gbara lima o'o adœke: «'E wu uzu á mœ mi lima ndœ o'o tœ upu nœ ye lœkɔ á mœ pa adœke: “Tshe sœ kœna manda mœ, kashe tshe ropa mœ ye, gbambanœ nene, utshu mœ tshe sœ lima zœ.”» ¹⁶ Lœ ɔtshɔ lœsu nœ ye, tshe to kane ye ga pa azœ para kɔkɔ, yé tshe kpa to anganœ ga pa nœ. ¹⁷ Ndjaba za lima awa akwa fœ azœ lœ awa nœ Moyize, kashe ɔtshɔ lœsu nœ ye œdœ pe adja o'o nœ ye na

ga ndœ azœ dœ awa nœ Yisu Kristu.
¹⁸ Adja uzu bale wuwu Ndjaba nene, kashe Gbolo nœ Ndjaba tshebale á tshe kœdœ Ndjaba, yé á sœ awa bale dœ Abanœ, œshe dá yisœ Ndjaba fœ azœ.

*O'o á Yowane pa tœ upu nœ Yisu
 (Wu 6a tœ Mat 3.1-12; Mar 1.2-8;
 Luk 3.15-17)*

¹⁹ Yé asœke kœdœ o'o á Yowane pa lima lœkœ á agbozu tshapa Ayuda á endje lœ lima lœ Yerusaleme vwa lima anganga Ndjaba œdœ pe ale-vite ndœ kœyu she adœke: «Æbœ kœdœ uzu dœ e?» ²⁰ Tshe vwavwara lima tœ ye tœ kœgi o'o nene, tshe pa lima o'ara adœke: «Mœ dœdœ Kristu* nene.» ²¹ Á endje kœyu she adœke: «Ataa, bœ kœdœ má œdœ e? Æbœ kœdœ Eliya a?» Á tshe kœgi adœke: «Mœ dœdœ she nene.» «Æbœ kœdœ ayi kœgbara o'o a?» Á tshe kœgi adœke: «Ë.» ²² Endje kœpa fœ she adœke: «Atamœ, œbœ kœdœ má dœ e? Mbœrœ œ li adœke 'a gu dœ o'o fœ azu á endje vwa 'a. Bœ pa kotoo tœ zœ dœ tœ zœ a?» ²³ Á tshe gi fœ endje adœke: «Emœ kœdœ "tshama á sœ kœki 6a lœ kpagagasho adœke, 'e guma ala awa Gbozu!"»

Bata ayi kœgbara o'o Isaya pa lima.

²⁴ Andaa azu á endje vwa lima endje fœ Yowane kœdœ lima Afarisayi. ²⁵ Endje kpa yu she adœke: «Edœ bœ kœdœdœ Kristu nene, bœ dœdœ Eliya nene, á dœdœ ndje ayi kœgbara o'o nene, mbœrœ gade á bœ sœ kœza batisimu fœ azu a?» ²⁶ Yowane kœgi fœ endje adœke: «Mœ sœ kœza batisimu fœ azu 6a la ungu. Kashe anga uzu bale sœ ugurutœ 'e á 'e wuwusœ ye nene, ²⁷ tshe na manda mœ, yé mœ li kœzu uwu œrada nœ ye nene.» ²⁸ Æneke kœ mbœrœ lima tœ endje 6a lœ Betani 6a kele ungu Yãrdane 6a tœ osho á Yowane sœ lima kœza batisimu fœ azu tœnœ.

Yisu kœdœ Aya Pata nœ Ndjaba

²⁹ Osho kœrœ pa nœ, Yowane wu Yisu kœna ga ndœ ye á pa adœke:

«Wu Aya Pata nœ Ndjaba á tshe gi ekperœ pa azu tshapashœ. ³⁰ Æshe dá mœ pa lima o'o tœ upu nœ ye adœke: «Anga uzu bale œ na manda mœ, kashe tshe ropa mœ ye; gbambanœ nene, utshunœ adœke mœ wuta ga pa œshœ asœ, tshe sœ lima zœ.» ³¹ Æmœ ndje, mœ wuwu lima sœ ye nene, kashe mœ na kœza batisimu 6a la ungu á kœmbœrœ adœke azu Israyele kœwusœ ye.»

³² Yowane kpa pa adœke: «Mœ wu Ætshœ Ishiri 6ata mbepa á tshe to 6a lafœ á jerœ kœsœ ga pa ye. ³³ Yé mœ wuwu lima damba sœ ye nene, kashe Ndjaba á tshe vwa mœ ndœ kœza batisimu fœ azu 6a la ungu dá pa fœ mœ adœke: «Uzu á bœ wu Ishiri kœjerœ kœsœ ga pa ye, œshe dá za batisimu nœ Ætshœ Ishiri fœ azu.» ³⁴ Yé œmœ, mœ wu lima yeka á sœ kœpa tœ upu nœ ye adœke, œshe kœdœ Gbolo nœ Ndjaba.»

Ali ayambarœ nœ Yisu

³⁵ Olo bale manda nœ, Yowane kpa sœ lima kpœtœ oshonœ asœmœ dœ anga ayambarœ nœ ye bisha. ³⁶ Lœkœ á tshe wu Yisu kœro tœnœ, tshe pa adœke: «Wu Aya Pata nœ Ndjaba.» ³⁷ Ayambarœ nœ Yowane dji o'onœ á tshe pa lima asœmœ yé œ na manda Yisu. ³⁸ Yisu fatœ ye ngarr œ wu, endje sœ kœna manda œne, á yu endje adœke: «'E sœ kœpara gade?» Endje gi fœ she adœke: «Rabi, bœ sœ kœlo 6ata a?» ³⁹ Tshe gi fœ endje adœke: «'E na gamœ yeka á kœwu.» Æ sœ lima ada œlœ vana manda kakpi œlœ. Endje na lima, œ wu osho á tshe sœ lima kœlo tœnœ, yé œ sœ lima kpœtœmœ awa bale dœ she.

⁴⁰ Anga bale ugurutœ abishanœ á endje dji o'o ama Yowane, á na manda Yisu asœmœ kœdœ lima Andere, aya Shimu Petro. ⁴¹ Tshe na utshunœ œ gbœ ayancœ dœ Shimu, á pa fœ she adœke: «'A gbœ Masiya» – Æ yindœ kœpa adœke «Kristu». – ⁴² Tshe to Shimu na ga ndœ Yisu. Á Yisu kœshokœ she kukuku, á kœpa

* 1.20 1.20 Kristu yindœ kœpa dœ o'o ama Ebre adœke Masiya

adœke: «Æbœ koedœ Shimu, gbolo nœ Yowane. Endje e bœ Sefase.» – Æ yindœ kœpa adœke «Petro».

Yisu e Afilipo dœ Natanaye

⁴³ Osho kœrœ pa nœ, Yisu gbe kœkwa ga lœ Galilayi. Tshe gbœ lima Filipo á pa fœ she adœke: «Na manda mœ!» ⁴⁴ Andaa Filipo koedœ lima uzu tshalakpi Betesayida, osho á endje zu Andere œdœ Petro tœnœ. ⁴⁵ Manda nœ, Filipo na œ gbœ Natanaye á pa fœ she adœke: «'A gbœ uzunœ á endje sú o'o lima tœ upu nœ ye ga la awa akwa nœ Moyize œdœ aayi kœgbara o'o: Æshe koedœ Yisu, gbolo nœ Yozefu uzu tshalakpi Nazarete.»

⁴⁶ Á Natanaye kœyu she adœke: «Lœ Nazarete, adja anga otshœ œ wuta zœ a?» Á Filipo kœpa fœ she adœke: «Na gamœ, yé œ wu.»

⁴⁷ Yisu wu Natanaye kœna lima ga ndœ ye, á pa tœ ye adœke: «Tsheneke koedœ adja uzu Israyele, tshe pa kolœ adja o'o fœ azu.» ⁴⁸ Yeka á Natanaye kœyu she adœke: «Bœ wusœ mœ bœta a?» Yisu kœpa fœ she adœke: «Lœkœ á bœ sœ bœ tshakudu œyœ fige, mœ wu bœ utshunœ adœke Filipo e bœ.»

⁴⁹ Natanaye kœpa fœ she adœke: «Rabi, bœ koedœ Gbolo nœ Ndjaba, bœ koedœ gbozugo nœ azu Israyele.»

⁵⁰ Yisu kœgi fœ she adœke: «Bœ sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ mœ mbœrœ á mœ pa fœ bœ adœke mœ wu má bœ bœ tshakudu œyœ fige a? Bœ kpa wu ogboro œrœ á ropa œneke.» ⁵¹ Á Yisu kpa kœpa adœke: «Mœ pa fœ 'e dœ adjapu adœke, 'e wu bala tshalafo kœkœrœ tœnœ dœ aandjelu nœ Ndjaba kœœ kœjerœ pa Gbolo nœ uzu.»

2

Angbo totœ 6a lakpi Kanana

¹ Olo bisha manda nœ, angbo totœ sœ lima 6a lapki Kanana lœ ogo Galilayi. Ayi Yisu sœ lima 6a zœ. ² Yé endje e ndje lima Yisu dœ ayambarœ nœ ye kœna ndœ angbonœ. ³ Bata vinu ka lima ye, ayi Yisu pa fœ she adœke: «Azu kpa gugu dœ vinu nene.»

⁴ Kashe Yisu gi fœ she adœke: «Yashe, o'o gadœ tœ zœ dœ mœ a? Ada œlœ nœ mœ lili damba nene.» ⁵ Ayinœ kœpa fœ azu kœmbœrœ akwa adœke: «'E mbœrœ œneke kœ á tshe pa tœnœ fœ 'e adœke 'e mbœrœ.»

⁶ Ngarambo mindu dœ bale á endje mbœrœ dœ badja lœ lima kpoetœmœ. Ayuda mbœrœ lima ngarambonœ asœmœ mbœrœ koedjuto dœ kotœ endje utshu kœ'e Ndjaba. Tshelœ ngarambo bale dœ bale li lima litere ndoo dœ kama bale (100). ⁷ Yisu pa fœ ayi akwa adœke: «'E su ungu pete ga lœ ngarambonœ asœke.» Endje su ungu ga lœ nœ yé œ su pete pete.

⁸ Á Yisu pa fœ endje adœke: «Ngœngœ asœke, 'e su, œ na dœ tœnœ fœ ayengœ angbonœ.» Yé endje sú œ na dœ tœnœ fœ she. ⁹ Tshe dji otshœ ungunœ á wuta lima vinu. Tshe wuwu lima sœ osho á vinunœ to tœnœ nene, kashe ayi akwanœ á endje sú lima ungunœ, á na dœ tœnœ fœ she dá wu lima sœ nœ. Tshe e ndje yakoshe totœnœ, ¹⁰ á pa fœ she adœke: «Uzu kœ te balima tœ kœsu ala vinu fœ azu lœ angbo, yé azu kœendjo œrrr á kœmbœrœ endje yekane á aa su sabala manda nœ. Kashe bœ gbœndœ ala vinunœ œrrr ga tœ ngœngœ asœke a!»

¹¹ Ali kœtetœ kœmbœrœ ambárá afá nœ Yisu sœ lima 6a lakpi Kanana, lœ ogo Galilayi. Tshe ma lima moko nœ ye lœ awa kœfa œrœnœ asœke, yé ayambarœ nœ ye sœ lima dœ kœyindœrœ ga ndœ ye. ¹² Manda nœ, tshe jerœ lima ga lœ Kaparnawumu awa bale dœ ayinœ, dœ aayanœ œdœ pe ayambarœ nœ ye. Ændœ endje didi lima 6a zœ nene.

Yisu gœrœ aayi kœka œrœ lœ anda Tepelo

(Wu 6a tœ Mat 21.12-17; Mar 11.15-17; Luk 19.45-46)

¹³ Bata olo angbo pake nœ Ayuda ndo lima ye, Yisu œ lima ga lœ Yerusaleme. ¹⁴ Kœli she ga lœ Tepelonœ atake, tshe gbœ azu á endje lœ tœ kœka angombe, apata œdœ pe ambepa. Tshe gbœ ndje lima azu

køeyapa ngendja á endje læ ga indiri meza nõe endje. ¹⁵ Køewu ataa, tshe mbøerøe ndjapa døe uwu, øe gøro døe endje kø, øedøe apata øedøe angombe nõe endje. Tshøe gigi tsheløe ngendja nõe aayi køeyapa ngendja, øe iwwi meza nõe endje. ¹⁶ Tshøe pa føe aayi køeka ambøe adøeke: «'E gitøe 'e døe øerøe kø kpøeke, 'e fafa anda nõe Aba møe bata anda køeka øerøe nõe 'e løenøe nene.» ¹⁷ Ayambarøe nõe ye køegbe døe o'onøe á endje sú ga la Buku nõe Ndjaba adøeke: «Uu Ndjaba, ayo á møe søe døe tøenøe ga tøe anda nõe zøe ju møe bata owo.»

¹⁸ Yé agbozu Ikrizia køeyu shøe adøeke: «Ambára afá gadøe dá bøe mbøerøe yeka á køema føe 'a adøeke bøe gbøe awa ndøe køembøerøe øerøe atake a?» ¹⁹ Yisu gi føe endje adøeke: «'E ndi tsheløe anda Tepelo asøeke, yé manda olo votøe møe kpa møe anganøe ga mangba nõe.» ²⁰ Agbozu Ayudanøe kpa yu shøe adøeke: «Endje møe anda Tepelo asøeke manda ngbugu zazu bisha døe mindu døe bale (46), yé øebøe á bøe søe ke, bøe li tøe køemøe tøenøe manda olo votøe a?» ²¹ Kashe Yisu pa lima tøe Tepelo nõe undu ye. ²² Ærrr manda nõe, døe løkøe á Ndjaba shøe lima Yisu læ akuzu dá ayambarøe gbe døe o'onøe á tshe pa lima tøenøe ataa. Endje yi lima ndøe o'o á Buku nõe Ndjaba pa øedøe pe o'onøe á tshe pa.

Yisu wusøe løsu azøe

²³ Løkøe á Yisu søe lima læ Yerusaleme, døe løndøe angbo pake, azu ndjoro søe lima døe køeyindøerøe ga ndøe i'iri ye mbøerøe ambára afá ndjoro á tshe søe lima køembøerøe tøenøe. ²⁴ Kashe Yisu zaza lima løsu ye ga pa endje nene mbøerøe tshe wu lima søe endje døe øtshønøe. ²⁵ Ádá adøeke endje pa lima o'o føe shøe tøe upu nõe azu gugu nene, mbøerøe øeshe døe tøe ye tshe wu lima søe o'o á søe tøe løsu endje kø.

3

Yisu øedøe Nikodeme

¹ Anga yakoshe bale á i'iri ye køedøe Nikodeme, søe lima ugurutøe Afarisayi, yé øe døe lima anga gbozu tshapa Ayuda. ² Anga butshøe bale, tshe na ga ndøe Yisu øe pa føe shøe adøeke: «Rabi, 'a wusøe nõe adøeke Ndjaba dá vwa bøe adøeke bøe yisøe øerøe føe 'a mbøerøe uzu øe li køembøerøe ambára afá bata á bøe mbøerøe asøeke øedøe Ndjaba køesøesøe døe shøe awa bale nene.» ³ Yé Yisu gi føe shøe adøeke: «Møe pa føe bøe døe adjapu adøeke, uzu bale øe li køewu Ogo gbozu nõe Ndjaba nene øedøe endje kpa køezuzu shøe tøe bishanøe nene.» ⁴ Nikodeme køeyu shøe adøeke: «Mara gadøe dá uzu á tshe gbøe ye á endje kpa zu shøe tøe bishanøe a?»

⁵ Yisu gi føe shøe adøeke: «Møe pa føe bøe døe adjapu adøeke, uzu bale lili tøe køeli ga læ Ogo gbozu nõe Ndjaba nene øedøe endje køezuzu shøe døe awa nõe ungu øedøe ndje døe awa nõe Øtshøe Ishiri nene. ⁶ Æneke á to læ undu uzu køedøe undu uzu; yé øeneke á to læ Ishiri, køedøe ishiri. ⁷ Uvuru zøe kpakpa læ zøe nene mbøerøe o'onøe á møe pa føe bøe adøeke: «Æ li adøeke endje zu 'e læ awa nõe tshalaføe.» ⁸ Yugu søe køena tøe oshøe á yindøe nõe, yé bøe søe køedji øesøenøe kashe bøe wusøe oshøe á to tøenøe too oshøe á søe køena ga tøenøe nene. Asøeke køedøe mara øerøe á søe køembøerøetøe ye mbøerøe uzu køe á endje zu shøe læ awa nõe Ishiri.»

⁹ Á Nikodeme køe pa føe shøe adøeke: «Mara øerøe atake øe li køembøerøetøe ye koto o?» ¹⁰ Yisu gi føe shøe adøeke: «Æ bøe køedøe ayi køeyisøerøe føe azu Israyele yé bøe wuwusøe øerøenøe asøeke nene a?» ¹¹ Møe søe køe pa føe bøe døe adjapu adøeke: 'a søe køe pa o'o tøe upu nõe øerøe á 'a wusøe nõe øedøe pe øeneke á 'a wu, kashe 'e wu o'o nõe 'a gbambanøe. ¹² Ædøe møe køe pa o'o tøe øerøe á søe køembøerøetøe ye pa øshøe asøeke føe 'e á 'e køedjidji møe nene, 'e yi má ndøe o'o ama møe kotoo øe køesøe adøeke møe pa o'o tøe øerøe á mbøerøetøe ye baa lafo føe 'e a? ¹³ Gbambanøe nene, uzu bale øe baa lafo nene, koløe Gbolo nõe uzu á tshe to baa lafo á jøerøe ga ati.

¹⁴ «Bata Moyize i lima anga yakoro á endje mbœerœ she de yarakowo ga tœ oyœ ndœ koeti she ga lafo 6a lœ kpagagasho, awa bale azu œ za Gbolo nœ uzu œ ti she ga lafo, ¹⁵ yekane uzu kœ á tshe sœ dœ kœyindœerœ ga ndœ ye, tshe gbœ soro neke á ka nene. ¹⁶ Gbambanœ nene, Ndjaba yindœ tshapashœ waa yeka á vwa Gbolo nœ ye tshebale adœke uzu kœ á tshe yindœ ye, tshe tshu nene, kashe tshe sœ dœ soro á ka nene. ¹⁷ Ndjaba vwavwa Gbolo nœ ye ga pa œshœ mbœerœ kœwa ngbanga ga tœ tshapashœ nene, kashe Ndjaba vwa she adœke tshapashœ gbœ kœshe lœ awa nœ ye.

¹⁸ «Uzu á tshe kœsœ dœ kœyindœerœ ga ndœ ye, Ndjaba œ wa ngbanga ga tœ ye nene. Kashe uzu á tshe kœsœsœ dœ kœyindœerœ ga ndœ ye nene, Ndjaba wa 6alima o'o ga tœ ye yé mbœerœ á tshe sœsœ dœ kœyindœerœ ga ndœ i'iri Gbolo tshebale nœ Ndjaba nene. ¹⁹ Yé ngbanga kœwa tœncœ dœke: Ingbisho na ga pa tshapashœ, kashe azu yindœ ubu osho kœropa ingbisho, mbœerœ akwa tshelœ endje sœ tœ ekpencœ. ²⁰ Atamœ, uzu kœ á tshe sœ kœmbœerœ ekperœ, yiangba ingbisho. Tshe na ga ndœ ingbisho nene kparawa adœke ekperœ nœ œne wuta ngbi ga ushu. ²¹ Kashe uzu á tshe te manda adja o'o, sœ kœna ga ndœ ingbisho adœke endje wu ngbi adœke akwa á tshe sœ kœmbœerœ tœncœ sœ koelise Ndjaba.»

Yisu œdœ Yowane

²² Manda nœ, Yisu na awa bale dœ ayambarœ nœ ye ga lœ ogo Yuda. Tshe lo lima awa bale dœ endje 6a zœ yé œ sœ kœza lima batisimu fœ azu. ²³ Yowane za ndje lima batisimu fœ azu 6a lakpi Eno ndoo dœ Salime mbœerœ ungu lœ lima kpoetœmœ waa. Azu sœ lima kœna ga ndœ ye yé œ sœ kœgbœ batisimu. ²⁴ Andaa, endje zaza lima damba Yowane ga lœ kána nene.

²⁵ Ŋlœ bale, anga ayambarœ nœ Yowane te lima tœ kœgbugburu

tshelœ o'o dœ anga uzu Yuda bale tœ upu nœ kœdjutœ kote utshu nœ kœ'e Ndjaba. ²⁶ Endje na lima ga ndœ Yowane, œ yu lima she adœke: «Rabi, uzu á tshe sœ lima dœ 6œ 6a atshi ungu Yœrdane, œshe á 6œ pa o'o tœ upu nœ ye ascœmœ; wusœ nœ adœke, tshe sœ ndje kœza batisimu fœ azu yé azu kœ sœ kœna ga ndœ ye.» ²⁷ Yowane gi fœ endje adœke: «Uzu gbœ kolœ œrœ á Ndjaba œ to fœ she.» ²⁸ E'e dœ tœ 'e, 'e li kœpandœ nœ adœke 'e dji lima mœ kœpa adœke: «Mœ doédœ Kristu nene, kashe Ndjaba vwa mœ kœwuta utshunœ adœke tshe na.» ²⁹ Ayi kœto yashe kœdœ akœ yashe. Kashe yanga ayi kœto yashe œ ka kpœ indiri ye yeka á dji she. Tshe sœ dœ yanga tœ kœdji tshadœngœrœ ayi kœto yashenœ. Yanganœ ascœmœ kœdœ œncœ mœ, yé lœsu mœ sú ngœngœ ascœ dœ tœncœ pete. ³⁰ Œ li adœke uzunœ ascœmœ wuta egerœ uzu, yé mœ sœ œncœ mœ teasho.

Uzu á tshe to 6a lafo

³¹ «Uzu á tshe to 6a lafo ropa œrœ kœ. Uzu tshapashœ kœdœ uzu tshapashœ yé tshe pa kolœ o'o tshapashœ. Tsheneke á tshe to 6a lafo, ³² tshe sœ kœpa o'o tœ œrœ á tshe wu yé á dji. Kashe uzu bale yiyindœ œneke á tshe sœ kœmindœ nœ nene. ³³ Uzu á tshe kœyindœ o'o nœ ye, uzunœ ascœmœ yi ndje ndœ nœ adœke Ndjaba pa kolœ adja o'o. ³⁴ Tsheneke á Ndjaba vwa she pa kolœ o'o nœ Ndjaba mbœerœ Ishiri nœ Ndjaba sœ lœ ye. ³⁵ Ndjaba Aba yindœ Gbolo nœ ye, yé œ za she tœ gbozu tshapa œrœ kœ. ³⁶ Uzu á tshe sœ dœ kœyindœerœ ga ndœ Gbolonœ ascœke, tshe gbœ soro á ka nene. Kashe tsheneke á tshe kœvwaratœ ye tœ kœsœ dœ kœyindœerœ ga ndœ Gbolonœ, tshe gbœ soronœ nene, yé ókó nœ Ndjaba œ sœ waa pa ye.»

4

Yisu œdœ yashe Samariya

¹ Afarisayi dji lima ndœ nœ adœke Yisu sœ lima dœ ayambarœ waa yé

œ sœ kœza batisimu fœ azu kœropa Yowane. ² Kashe Yisu dœ tœ ye zaza lima batisimu fœ azu nene, ayambarœ nœ ye dá sœ lima kœza batisimunœ. ³ Ɔlɔ á Yisu dji o'onœ á endje sœ lima kœpa tœnœ, tshe katœ ogo Yuda ti yé œ gu ga lœ Galilayi. ⁴ Andaa tœ kœgu she ga zœ, œ li lima adœke tshe ro tɔ lœ ogo Samariya. ⁵ Tshe wuta ndoo dœ anga tshalakpi Samariya á i'irinœ kœdœ Sishare. Sishare sœ ndoo dœ kindi á Yakobo za lima fœ gbolo nœ ye dœ Yozefu. ⁶ Ɔtœnœ kœdœ ndje osho á kudu ungu nœ Yakobo sœ tœnœ. Yisu mɔ lœ ana, yé œ sœ ga ati ga tœ ama kudu ungunœ. Ɔ sœ lima ndoo dœ kakpi ɔlɔ.*

⁷ Anga yashe Samariya bale na ndœ kœsu ungu á Yisu pa fœ she adœke: «Su ungu fœ mœ dœ mœ ndjo.» ⁸ Ayambarœ nœ ye kɔ wuta lima ga lœ ongbo mbœrœ kœpara kœzirœ. ⁹ Yashe Samariyanœ kœpa fœ Yisu adœke: «Ɔbœ kœdœ uzu Yuda, mbœrœ gadœ á bœ eshondœ ungu kœndjo ba ndœ œmœ doé uzu Samariya?» Mbœrœ Ayuda mboembœrœ balima ayo dœ Asamariya nene ma! ¹⁰ Yisu kœgi fœ she adœke: «Ɔdœ bœ kœwu má sœ œrœ á Ndjaba œ to, œdœ pe uzu á tshe esho ndœ ungu kœndjo ndœ zœ asœke; œbœ dá yu má she ndœ ungu yeka á tshe su má ungu á za soro fœ azu fœ bœ.»

¹¹ Yashe Samariya kœyu she adœke: «Gbozu, bœ sœsœ dœ œrœ kœsu dœ ungu nene, yé kudu ungunœ li waa, ataa bœ gbɔ ungu á za soro fœ azu bata ma a? ¹² Ata 'a dœ Yakobo dá za kudu ungunœ asœke fœ 'a. Tshe ndjo ndje lima ungunœ œshe dœ agbolo nœ ye œdœ pe ayarœ nœ ye. Ataa bœ gbe adœke bœ ropa ye ye a?»

¹³ Yisu gi fœ she adœke: «Uzu kɔ á tshe ndjo ungu asœke, tshe kpa sœ dœ ogo ungu. ¹⁴ Kashe uzu á tshe ndjo ungu á mœ su fœ she, tshe kpa sœ dœ ogo ungu nene. Gbambancœ

nene, ungu á mœ su fœ she œ sœ lœ ye bata kumu ungu á za soro á ka nene.» ¹⁵ Yashe Samariya kœpa fœ she adœke: «Gbozu, su ungunœ á bœ pa tœnœ asœke fœ mœ, adœke ogo ungu kpa mimi mœ nene yé mœ kpa nana kpœke ndœ kœsu ungu nene.»

¹⁶ Yisu kœpa fœ she adœke: «Na œ e akɔ zœ doé 'e kwatœ 'e dœ she ba ke.» ¹⁷ Yashe Samariya pa fœ she adœke: «Mœ gugu dœ yakoshe nene.» Á Yisu kœpa fœ she adœke: «Adjapu adœke bœ gugu dœ yakoshe nene. ¹⁸ Gbambancœ nene, bœ i ayakoshe mindu yé tsheneke á bœ sœ dœ she ngɔngɔ asœke doédœ akɔ zœ nene. Bœ pa adja o'o.»

¹⁹ Á yashe kœki paa adœke: «Gbozu, mœ wu adœke œbœ kœdœ ayi kœgbara o'o. ²⁰ Aata 'a donga Ndjaba pa kaga asœke, kashe e'e doé Ayuda, 'e pa adœke osho á li kœdonga Ndjaba tœnœ kœdœ Yerusaleme.» ²¹ Yisu kœpa fœ she adœke: «Yashe, dji mœ kane. Anga ɔlɔ œ tɔ á 'e kpa donga Ndjaba Aba ba pa kaga too ba lœ Yerusaleme nene. ²² E'e doé Asamariya, 'e sœ kœdonga Ndjaba kashe 'e wuwusœ ye nene. Kashe a'a doé Ayuda, 'a sœ kœdonga Ndjaba neke á 'a wusœ ye mbœrœ kœshe wuta lœ awa nœ Ayuda. ²³ Kashe dœ anga ɔlɔ bale, yé ɔlɔnœ tɔ ye, adja azu kœdonga Ndjaba, endje donga she dœ Ishiri œdœ pe lœ adjapu. Gbambancœ nene, Ndjaba yindœ nœ adœke azu donga œne dœ marancœ ascœmœ. ²⁴ Ndjaba kœdœ Ishiri, yé endje á endje yindœ kœdonga she li kœdonga she dœ Ishiri œdœ pe lœ adjapu.»

²⁵ Yashe Samariya kœpa fœ she adœke: «Mœ wusœ nœ adœke Masiya, á tshe kœdœ Kristu, œ na zœ. Ɔlɔ á tshe kœna, tshe mindœ œrœ kɔ.» ²⁶ Yisu kœgi fœ she adœke: «Ɔmœ kœdœ she, œmœ á mœ sœ kœpa o'onœ fœ bœ asœke.»

²⁷ Dœ lɔndɔnœ ascœmœ, ayambarœ nœ Yisu yi kumu endje, yé uvuru

* 4.6 4.6 Kakpi ɔlɔ yindœ kœpa adœke ada ɔlɔ mindu dœ bale lindœ mara kœdi ada ɔlɔ nœ azu Roma.

endje kpa lœ nœ tœ kœwɔ adœke tshe sœ kœpa o'o dœ yashe. Kashe anga bale yuyu she nene adœke: «Bœ sœ kœpara gadê e? Too o'o gadê dá 'e sœ kœpa dœ she a?»²⁸ Yé yashenœ katœ lœsú ungu nœ ye ti kpœtœmœ, yé á kpagu kœpandœ nœ fœ azu ɓa lakpi adœke:²⁹ «'E na doé wu anga yakoshe bale á tshe sœ ɓa e kane, tshe pandœ œrœ kœkœ á mœ mbœrœ fœ mœ. Cœrr á tshe dœ ete Kristu a?»³⁰ Ataa, azu wuta lœ ongbo, œ na ga ndœ ye.

³¹ Kolœ kpœtœmœ, ayambarœ nœ ye tetœ koetovworogbo she adœke tshe zi œrœ. Endje pa fœ she adœke: «Rabi, zi rœgo kane.»³² Kashe Yisu gi fœ endje adœke: «Mœ sœ dœ kœziœ á 'e wuwusœ nœ nene.»³³ Ayambarœ koetetœ kœyutœ endje ugurutœ endje adœke: «Ataa anga uzu na dœ kœziœ fœ she a?»

³⁴ Yisu kœpa fœ endje adœke: «Kœziœ nœ mœ dœke: œ li adœke mœ mbœrœ œrœ á ayi kœvwa mœ yindœ nœ, œdœ ndje kœgi akwa á tshe vwa mœ ndœ kœmbœrœ toenœ ga tœ ndœngœlœnœ.»³⁵ E'e, 'e sœ kœpa adœke: «Cœ sœpe yapu vana tœ kœkœ ngwarœ.» Kashe œmœ, mœ pa fœ 'e adœke, 'e wu kindi dœ œtshœnœ; leyœ dorœ ye œ sœ ndœ tœ kœkœ toenœ!³⁶ Uzu á tshe kœkœ, tshe gbœ ngendja tshangba akwa nœ ye, yé tshe ngbœba leyœnœ mbœrœ soro á ka nene. Uzu á tshe lu leyœ ga lœ kindi dœ pe tsheneke á tshe kœ, endje sœ dœ yanga awa bale.³⁷ Gbambanœ nene, azu pa anga gbaguru adœke: «Uzu gi ngwarœ kashe ayi kœkœ toenœ sœ kpi». ³⁸ Mœ vwa 'e ndœ kœkœ leyœ tshelœ kindi á œ doédœ 'e dá djo nene. Anga angbi azu dá djo kindinœ yeka á 'e li ga lœ akwanœ manda endje tœ kœkœ leyœnœ.»

³⁹ Hi azu Samariya kpœlœ ongbonœ ascœmœ sœ lima dœ kœyindœrœ ga ndœ Yisu mbœrœ o'o á yashenœ pa adœke: «Tshe pandœ œrœ kœ á mœ mbœrœ, fœ mœ.»⁴⁰ Ádánœ ataa, lœkœ azu Samariya na lima ga ndœ ye, endje ki lima ga tœ ye adœke tshe sœpe dœ œne. Yisu

mbœrœ lima kpœtœmœ olo bisha.⁴¹ Anga azu kpi ndjoro kpa sœ ndje lima dœ kœyindœrœ ga ndœ Yisu mbœrœ o'o á tshe sœ lima kœpa toenœ dœ tœ ye.⁴² Endje pa lima fœ yashenœ adœke: «Ngœngœ asœ, 'a sœsœ dœ kœyindœrœ ga ndœ ye kolœ mbœrœ o'o á ɓœ pa fœ 'a nene. 'A sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ ye mbœrœ 'a dji ndje o'o á tshe pa dœ tœ ye. Yé 'a wusœ nœ adœke œshe koedœ adja ayi kœshe azu tshapashœ.»

Yisu she gbolo nœ anga gbozu akwa nœ lita

(Wu ɓa tœ Mat 8.5-13; Luk 7.1-10)

⁴³ Manda kœlo olo bisha kpœtœmœ, Yisu áafo œ na ga lœ Galilayi.⁴⁴ Tshe pa lima dœ tœ ye adœke: «Azu lilisœ ayi kœgbara o'o ɓa lœ ogo nœ ye nene.»⁴⁵ Olo á tshe wuta ga lœ Galilayi, azu sœ dœ yanga mbœrœ kœwuta she ga lœ ogo nœ endje; mbœrœ á endje na ndje lima ndœ angbo pake ɓa lœ Yerusaleme, yé œ wu œrœ kœ á tshe mbœrœ lima.

⁴⁶ Tshe kwa lima tœ ye ga lakpi Kanana lœ ogo Galilayi ɓa tœ osho á tshe fa lima ungu tœ vinu. Ba zœ, anga gbozu tshapa akwa nœ lita bale lakpi Kaparnawumu sœ lima dœ gbolo yakoshe nœ ye á tshe sœ dœ kœkœ.⁴⁷ Olo á tshe dji adœke Yisu to ɓa lœ ogo Yuda œ na ga lœ Galilayi, tshe na ga ndœ ye, yé œ ki fœ she adœke tshe na œ she gbolo nœ œne á tshe yindœ koetshu toenœ.⁴⁸ Yisu kœpa fœ she adœke: «Cœdœ 'e koedjidji má ndœ ambára afá œdœ pe œtshœ akwa á azu pandœ nœ gooo asœke nene, 'e sœ má dœ kœyindœrœ ga ndœ mœ nene.»⁴⁹ Yé gbozu akwa nœ litanœ pa fœ she adœke: «Gbozu, wuta ga ndœ mœ utshunœ adœke gbolo nœ mœ koetshu.»⁵⁰ Yisu kœgi fœ she adœke «Gu zœ, gbolo nœ zœ she ye.» Yakoshe kœyindœ o'o á Yisu pa fœ she, yé œ gu da ye.⁵¹ Tshe sœ damba tœ awa kœgu she atake, aayi akwa nœ ye kœna para tshatshu ye á kœpa fœ she adœke: «Gbolo nœ zœ she ɓamama ye.»⁵² Tshe yu

endje adœeke, gbolo nœ œene she dœ ada ɔɔ gade e? Endje kœpa fœ she adœeke: «Ada ɔɔ bale manda kakpi ɔɔ† libi dá koɔanœ katœ ye.»⁵³ Aba gbolonœ kœwusœ nœ adœeke kolœ dœ ada ɔɔnœ asœmœ libi dá Yisu pa fœ œene adœeke: «Gbolo nœ zœ she ye.» Ataa, œshe dœ pe azu tshasœnda nœ ye kœ endje sœ dœ kœyindœerœ ga ndœ Yisu.

⁵⁴ Asœ kœdœe bisha ambárá afá á Yisu mbœerœ lœkœ á tshe to ɔa lœ Yuda á kwatœ ye ga lœ ogo Galilayi.

5

Yisu she uzu á ada ye tshu

¹ Manda nœ, anga angbo nœ Ayuda sœ lima ɔa lœ Yerusaleme, yé Yisu na ga tœnœ. ² Andaa ɔa lœ ongbonœ, endje dji lima ungu kœdjutœ kotœ azu á i'irinœ dœ o'o ama Ayuda kœdœe Betezata ndoo dœ manda gbagba nœ apata. Awa kœna ga tœ ungunœ sœ lima mindu, ³ yé aayi kœba ndjoro lo lima lœ ala awanœ asœmœ: Ayibula, azu á tshakala ada endje ndi œdœe pe endjeneke á ada endje tshu. [Endje sœ lima kœkate yakpa ungunœ kœeturu tœnœ; ⁴ gbambanœ nene, anganœ andjelu sœ lima kœjerœ tœnœ yé œ sœ lima kœeturu tœ ungu. Yekane ali ayi kœba á tshe kœjerœ ga lœ yakpa ungunœ, tshe she lima lœ kœba nœ ye. (œdœe koɔanœ kœdœe lima kœba gade gbaa, œ katœ ye*.)] ⁵ Anga yakoshe bale á tshe lo lima dœ kœba ngbugu zazu bale dœ ndjokpa dœ mindu dœ amance votœ (38) sœ lima kpœtœmœ. ⁶ Yisu wu she á tshe lo ga ati yé kœdji adœeke œndœe ye di dœ kœba tœpanœ kpuru, tshe kœpa fœ she adœeke: «Bœ yindœe kœshe tœnœ ye a?»

⁷ Ayi koɔanœ kœgi o'o fœ she adœeke: «Gbozu, mœ gugu dœ uzu á tshe kœnduru mœ ga la ngunœ lœkœ á yakpa ungunœ œ tetœe kœmbœerœ tœnœ nene. Mœ kœgea œerr adœeke mœ wuta ga zœ atake, anga uzu jerœ

ga la nœ utshu mœ ye.» ⁸ Yisu pa fœ she adœeke: «Aalafo, œ za kondja nœ zœ œ na ana.» ⁹ Trale ayi kœba kœshe ye. Tshe áafo, œ za kondja nœ ye, yé œ tetœe ana. Andaa œerœnœ asœmœ kœ mbœerœ lima tœ endje dœ lœkœ sabata. ¹⁰ Ayuda kœpa fœ uzunœ á Yisu she she adœeke: «Asœeke kœdœe lœkœ sabata, œ lili adœeke ɔœ za kondja nœ zœ yé œ na ana dœ tœnœ nene.» ¹¹ Kashe tshe gi fœ endje adœeke: «Uzunœ á tshe she mœ lœ koɔanœ asœeke, œshe dá pa fœ mœ adœeke mœ za kondja nœ mœ, yé œ na ana.» ¹² Endje kœyu she adœeke: «Yakoshœnœ á tshe pa fœ ɔœ adœeke ɔœ za kondja nœ zœ, yé œ na ana asœmœ kœdœe œdœe e?» ¹³ Kashe ayikoɔanœ á Yisu she she kpa wuwu lima sœ ye nene mbœerœ tshe wuta lima œnœ ye lœ ukpulu azunœ á endje sœ lima kpœtœmœ ye.

¹⁴ (œrrr manda nœ, Yisu kœgbo she ɔa lœ anda Tepelo á kœpa fœ she adœeke: «Wu, ɔœ she ngangœ asœ ye. Kpa mbœembœerœ ekperœ nene kparawa adœeke ɔœ kpa gbo anga œgbo kœba kœropa œeneke nene.» ¹⁵ Yakoshe kœna, œ kœpandœ nœ fœ Ayuda adœeke Yisu dá she œene. ¹⁶ Kotœ lœ kumunœ, Ayuda para lima awa kœza o'o fœ Yisu mbœerœ á tshe mbœerœ œerœnœ asœmœ dœ lœkœ Sabata. ¹⁷ Kashe Yisu pa fœ endje adœeke: «Aba mœ sœ kœmbœerœ akwa œerrr kpesheke, yé œmœ ndje mœ sœ tœ kœmbœerœ akwa.» ¹⁸ Manda o'onœ á tshe pa asœmœ, Ayuda para lima awa adœeke œene wo she. (œ dœdœe kolœ mbœerœ á tshe mbœerœ akwa dœ lœkœ sabata nene, kashe mbœerœ á tshe pa ndje adœeke Ndjaba kœdœe adja Aba œene, á zatœ ye adœeke œene li dœ she.

Tshagbozu nœ Gbolo nœ Ndjaba

¹⁹ Yisu za o'o yé œ pa fœ endje adœeke: «Mœ pa fœ e dœe adjapu adœeke, Gbolo nœ Ndjaba lili kœmbœerœ œerœ á to tœ lœsu ye dœe tœ ye nene, kashe tshe mbœerœ

† 4.52 4.52 Ada ɔɔ bale manda kakpi ɔɔ: (œ yindœe kœpa adœeke ada ɔɔ ndjokpa dœ votœ lindœe mara kœdi ada ɔɔ nœ azu Roma. * 5.4 5.4 O'o á endje sú ga lœ oporo gbamanginœ asœeke gugu ala anga ongboro buku nene.

oerœ á tshe wu abanœ kœmboerœ toenœ. Gbambanœ nene, oerœ á Aba œ mboerœ dá Gbolo œ mboerœ adja toenœ. ²⁰ Mboerœ Aba yindœ Gbolo, tshe sœ kœyisœ œneke kɔ á tshe mboerœ fœ she. Tshe kpa yisœ ogboro oerœ kœropa œneke fœ she adœke 'e kœwu, uvuru 'e kpa lœ nœ. ²¹ Bata Aba œ she akuzu á za soro fœ endje, awa bale Gbolo œ za soro fœ azu neke á tshe yindœ kœza fœ endje. ²² Aba œ wa ngbanga ga tœ uzu bale nene, kashe tshe za Gbolo nœ ye tœ gbozu kœwa ngbanga pa azu, ²³ adœke azu kɔ lisœ Gbolo b̄ata á endje li ndje œsœ Abanœ. Uzu á tshe koelilisœ Gbolo nene, tshe lili ndje œsœ Abanœ á tshe vwa she nene.

²⁴ «Mœ sœ kœpa fœ 'e dœ adjapu adœke uzu á tshe dji o'o ama mœ, á tshe kœsœ dœ kœyindœerœ ga ndœ tsheneke á tshe vwa mœ asœke, uzunœ sœ dœ soro á ka nene. Mœ wa œgbɔ ngbanga ga tœ ye nene, kashe tshe wuta lœ kuzu, yé tshe sœ dœ soro. ²⁵ Mœ pa fœ 'e dœ adjapu adœke, lœndœnœ sœ kœna toenœ, yé œ na ngɔngɔ asœ ye, akuzu œ dji tshama Gbolo nœ Ndjaba. Yé endjeneke á endje dji tshama ye, endje sœ dœ soro. ²⁶ Gbambanœ nene, b̄ata Aba kœdœ soro dœ tœ ye, awa bale tshe za fœ Gbolo kœdœ soro dœ tœ ye. ²⁷ Yé tshe za Gbolo tœ gbozu kœwa ngbanga pa azu mboerœ œshe kœdœ Gbolo nœ uzu.

²⁸ «Adja 'e koko ama 'e ti ɔsɔ nene! Gbambanœ nene, anga ɔlɔ sœ kœna toenœ, á akuzu kɔ á endje sœ lœ koto œ dji tshama ye, ²⁹ yeka endjeneke á endje mboerœ lima ɔtshœrœ, Ndjaba œ she endje mboerœ kœgbɔ soro, kashe endjeneke á endje mboerœ ekperœ, Ndjaba œ she endje adœke Gbolo nœ uzu wa œgbɔ ngbanga pa endje.

³⁰ «Emœ, mœ lili kœmboerœ oerœ á to b̄a lœsu mœ dœ tœ mœ nene. Mœ wa ngbanga kœli dœ œneke á mœ sœ kœdji toenœ yé kœwa ngbanga nœ mœ sœ ndjii mboerœ mœ sœsœ kœpara awa kœmboerœ oerœ á to b̄a lœsu mœ nene, kashe œneke á lœsu ayi

kœvwa mœ yindœ nœ.»

Ɔerœ á má adœke Ndjaba vwa Yisu

³¹ «Ɔdœ mœ kœpa o'o tœ upu nœ mœ dœ tœ mœ, uzu bale á tshe dji mœ gugu nene. ³² Kashe œdœ anga angbi uzu kœpa o'o tœ upu nœ mœ, mœ wusœ nœ adœke o'onœ á tshe pa tœ upu nœ mœ asœmœ dœ adja o'o. ³³ 'E vwa lima azu fœ Yowane, yé tshe pa lima o'o tœ upu nœ adja o'o. ³⁴ Tœ œmœ, mœ sœsœ dœ ogo adœke uzu pa o'o tœ upu nœ mœ nene, kashe mœ sœ kœpa o'o ataa adœke 'e gbɔ kœshe. ³⁵ Yowane sœ lima b̄ata miinda á endje ta owo ga tœ nœ yé á tshi. 'E yi lima ndœ kœsœ dœ yanga lœ anga osho tœ ishiri ye. ³⁶ Andaa, mœ sœ dœ anga oerœ á pa o'o tœ upu nœ mœ á ropa o'o á Yowane pa. Ɔtoenœ kœdœ akwa á Aba za fœ mœ adœke mœ mboerœ. Mœ sœ kœmboerœ toenœ yé œtoenœ dá sœ kœpa o'o tœ upu nœ mœ adœke Aba vwa mœ.

³⁷ «Aba á tshe vwa mœ pa o'o tœ upu nœ mœ dœ tœ ye. Kashe bale 'e djidji tshama ye yé 'e wuwu tshatshu ye nene, ³⁸ yé 'e sœsœ kœgbœndœ o'o ama ye ga tœ lœsu 'e nene mboerœ á 'e sœsœ dœ kœyindœerœ ga ndœ ayi avwa nœ ye nene. ³⁹ 'E sœ kœyamba Buku nœ Ndjaba mboerœ á 'e gbe kœgbɔ soro á ka nene lœ awanœ: Andaa, œtoenœ dá sœ kœpa o'o tœ upu nœ mœ. ⁴⁰ Yé 'e yiyindœ kœna ga ndœ mœ yeka á kœgbɔ adja soro nene.

⁴¹ «Mœ gbegbe adœke azu donga mœ nene. ⁴² Kashe mœ wusœ 'e ye. 'E sœsœ dœ kœyindœesho ga ndœ Ndjaba nene. ⁴³ Aba mœ dá vwa mœ yé 'e vwaratœ 'e kœza osho kœsœ fœ mœ. Kashe œdœ anga uzu kœna dœ mara nœ ye dœ tœ ye bale, 'e za osho kœsœ fœ she ye. ⁴⁴ 'E yindœ kœdonga kolœ anga 'e, yé á endje kœdonga ndje 'e. Kashe 'e papara awa adœke kolœ Ndjaba kœdonga 'e nene asœke, ataa 'e sœ má dœ kœyindœerœ ga ndœ mœ koto o? ⁴⁵ Kashe 'e gbegbe adœke mœ va ɔtɔ 'e fœ Aba mœ nene. Kolœ Moyize á 'e ko lima lœsu 'e ga tœ ye asœmœ, œshe dá va ɔtɔ 'e. ⁴⁶ Ɔdœ 'e

koesœ dœ koeyindœerœ ga ndœ Moyize, 'e sœ má ndje dœ koeyindœerœ ga ndœ mœ mbœerœ tshe sú mbetinoœ tœ upu nœ mœ. ⁴⁷ Kashe b̄ata 'e yiyindœ o'o á tshe sú nene, 'e yi má ndœ o'o ama mœ koto o?»

6

Yisu to rœgo fœ azu kutu mindu (5.000)

(Wu 6a tœ Mat 14.13-21; Mar 6.30-44; Luk 9.10-17)

¹ Manda nœ, Yisu zu ga atshi egerœ ungu adanga Galilayi á anga i'irinœ koedœ ndje Tiberiade. ² Azu ndjoro sœ lima kœna manda ye mbœerœ á endje wu ambárá afá á tshe sœ lima koembœerœ tœnœ lœ kœshe aayi kôba asœmœ. ³ Mbœerœ tœnœ atamœ, Yisu ɔ ga pa kaga yé œ sœ ga ati awa bale dœ ayambarœ nœ ye. ⁴ Œ sœ lima ndoo dœ Pake á dœ angbo nœ Ayuda. ⁵ Yisu mesho, œ wu azu ndjoro á endje sœ tœ kœna ga ndœ ye. Á koeyu Filipino adœke: «A yɔ kœzirœ kpœta yeka á to fœ azunœ asœke á endje kœzi a?» ⁶ Tshe yu lima oshonœ ataa tœ kœwu lœsu Filipino, gbambanœ nene, tshe wu lima sœ œerœ á li adœke tshe mbœerœ ye.

⁷ Filipino kœgi fœ she adœke: «Edœ a kœyɔ ndje kœzirœ mangba denari kama bisha* gbaa, œ li adœke uzu dœ uzu gbɔ teasho teasho nene.» ⁸ Yé anga yambarœ bale á i'iri ye koedœ Andere, aya Shimu Petro kœpa fœ she adœke: ⁹ «Anga ovoro gbolo yakoshe kpœke sœ dœ mapa mindu á endje mbœerœ dœ zuwa orje œdœ pe ageatshalangu bisha kashe œ li mbœerœ azunœ kɔkɔ asœke za a?» ¹⁰ Yisu kœpa adœke: «'E pa fœ azu adœke endje lœ ga ati.» Yé endje kœsœ ga ati ga pa gusu á sœ lima yaba yaba kpœtœmœ. Ayakoshe sœ lima ga pa œerœ nœ kutu mindu (5.000). ¹¹ Yeka á Yisu ko mapanœ, á za avwala fœ Ndjaba, á kurutshelœnœ tœ azu á endje lœ lima kpœtœmœ. Tshe kpa ko ndje ageatshalangunœ, œ mbœerœ ndje awa bale, yé endje zi kœli dœ

ogo nœ endje. ¹² Bata uvu azu su ye, Yisu pa fœ ayambarœ nœ ye adœke: «'E ngbɔba udu œerœ á sœpe manda endje ga tœnœ adœke anganœ teasho yiyiwa nene.» ¹³ Endje ngbɔba ama udu œerœnœ, yé kingi ndjokpa dœ bisha sú dœ ndindi mapa manda azunœ á endje zi lima.

¹⁴ Azu wu ambárá afá á Yisu mbœerœ asœmœ œ pa adœke: «Adjapu, tsheneke koedœ adja ayi kœgbara o'o nœ Ndjaba á tshe sœ kœna ga pa ɔshɔ.» ¹⁵ Bata á Yisu wu lima sœ nœ adœke endje yindœ kœna kœza œne tœ ɔgbœnœ adœke œne te gbozugo, tshe gi lima tœ ye kpœtœmœ, yé œ ɔ dœ kuti ye ga pa kaga.

Yisu na pa ungu dœ ada ye

(Wu 6a tœ Mat 14.22-33; Mar 6.45-53)

¹⁶ Lɔkɔ á osho tetœ koete mburumburu, ayambarœ nœ ye jœrœ ga tœ mangu egerœ ungu adanga, ¹⁷ endje ɔ lima ga lœ agba bale mbœerœ kœna ga lœ Kaparnawumu, 6a atshi ungunœ. Osho bu lima ye, yé Yisu yiyi lima damba kumu ye ga ndœ endje nene. ¹⁸ Egerœ yugu na kpikpikpi, yé loko za tshalangu djigi. ¹⁹ Ayambarœ i kayi œ vwi endje tœ mangu ga tœ œerœ nœ kilometere ndoo dœ mindu too mindu dœ bale, á endje kœwu Yisu kœna pa ungu gutoœnœ ga tœ egerœ agba, yé awa litœ endje. ²⁰ Á Yisu kœpa fœ endje adœke: «Emœ dœmœ, awa mbœembœerœ 'e nene!» ²¹ Endje yi lima ndœ nœ adœke tshe ɔ ga lœ egerœ agbanœ, kashe katsha, kumu egerœ agbanœ za ama osho ga tœ mangu á endje gbe lima kœna ga tœnœ.

Azu ndjoro para Yisu

²² Osho kœrœpa nœ, azunœ ndjoro á endje sœpe lima 6a atshi ungunœ wusœ nœ adœke egerœ agba sœpe bale yé Yisu ɔ lima ga lœ egerœ agba awa bale dœ ayambarœ nœ ye nene. Endje zu lima ungunœ dœ kuti endje. ²³ Kashe anga ogboro agba to 6a lakpi Tiberiade, yé œ na ndoo dœ

* 6.7 6.7 Denari bale koedœ ngendja tshangba akwa á uzu mbœerœ ndœ ɔb bale

oshonœ á endje zî lima mapa toenœ manda kœza mershe nœ Gbozu Yisu fœ Ndjaba. ²⁴ Lœkœ á ukpulu azu wu adœke Yisu œdœ ayambarœ nœ ye sœsœ kpœtoemœ nene, endje œ ga lœ ogboro agbanœ ascœmœ œ ro ga lœ Kaparnawumu mbœerœ kœpara Yisu.

Yisu kœdœ kœzirœ á za soro

²⁵ Endje gbœ she ba atshi ungunœ, yé á yu she adœke: «Rabi, bœ wuta kpœke dœ ada œlœ koto o?» ²⁶ Yisu gi fœ endje adœke: «Mœ pa fœ 'e dœ adjapu adœke, 'e para awa mœ mbœerœ á 'e zî mapa á le 'e, kashe 'e papara mœ mbœerœ á 'e wu ambárá afá á mœ mbœerœ nene. ²⁷ Adja 'e mbœembœerœ akwa mbœerœ kœgbœ kœzirœ á ndî nene, kashe 'e mbœerœ akwa mbœerœ kœgbœ kœzirœ á œndœnœ œ di, yé á to soro á ka nene fœ azu. Gbolo nœ uzu dá to kœzirœnœ ascœmœ fœ 'e mbœerœ œshe dá Aba dœ Ndjaba za she ga pa ngande tshagbozu.»

²⁸ Endje kœgi fœ she adœke: «œ li adœke 'a mbœerœ gadœ to kœmbœerœ akwa á Ndjaba yindœ nœ a?» ²⁹ Tshe kœgi fœ endje adœke: «Akwa á Ndjaba yindœ nœ adœke 'e mbœerœ, kœdœ kœsœ dœ kœyindœerœ ga ndœ tsheneke á tshe vwa she.» ³⁰ Endje kpa kœyu she adœke: «Kashe œbœ a, ambárá afá gadœ dá bœ mbœerœ yeka á 'a kœwu yekane á kœyindœ o'o ama zœ a? Akwa gadœ dá bœ mbœerœ a?» ³¹ Aata 'a zî liya mane ba lœ kpagagasho bata á endje sú ala Buku nœ Ndjaba adœke: «Tshe to kœzirœ á dœ mapa á to ba lafo fœ endje.» ³² Yisu kœgi fœ endje adœke: «Mœ pa fœ 'e dœ adjapu adœke, œ dœdœ Moyize dá to mapanœ á to liya ba lafo fœ 'e nene, kashe Aba mœ dá sœ kœto adja mapa á to ba lafo fœ 'e ascœmœ. ³³ Gbambanœ nene, kœzirœ á Ndjaba œ to, kœdœ œneke á to ba lafo yé á za soro fœ azu tshapashœnœ œske.» ³⁴ Azunœ kœpa fœ she adœke: «Gbozu, to kolœ kœzirœnœ ascœmœ sheko fœ 'a.»

³⁵ Yé Yisu kœpa fœ endje adœke: «œmœ kœdœ kœzirœ á za soro fœ azu. Uzu á tshe kœna ga ndœ mœ,

ogo œ mi she bale nene yé uzu á tshe sœ dœ kœyindœerœ ga ndœ mœ, ogo ungu kpa mi she bale nene. ³⁶ Kashe mœ pa fœ 'e adœke: 'E wu mœ tako, yé 'e sœsœ dœ kœyindœerœ ga ndœ mœ nene. ³⁷ Azu neke á Aba ko endje fœ mœ, endje na ga ndœ mœ yé uzu á tshe na ga ndœ mœ, mœ za bala she vwî'i nene. ³⁸ Gbambanœ nene, mœ toto ba lafo œ jœrœ to kœmbœerœ œrœ á lœsu mœ yindœ nœ nene, kashe mœ na mbœerœ kœmbœerœ œneke á lœsu ayi kœvwa mœ yindœ nœ. ³⁹ œrœ á lœsu ayi kœvwa mœ yindœ nœ adœke mœ mbœerœ dœke: Adja anga uzu bale ugurutœ azu á tshe ko endje fœ mœ yiyiwa nene kashe mœ she endje lœ kuzu dœ ndœngœlœ olo. ⁴⁰ œrœ á lœsu Aba mœ yindœ nœ kœdœ adœke, uzu á tshe kœwu gbolo nœ ye, á kœsœ dœ kœyindœerœ ga ndœ ye, tshe gbœ soro á ka nene, yé mœ she she lœ akuzu dœ ndœngœlœ olo.»

⁴¹ Ti kpœtoemœ, Ayuda kœtetœ kœpulœma endje mbœerœ o'o á Yisu pa adœke: «œmœ kœdœ kœzirœ á to ba lafo, yé á jœrœ.» ⁴² Endje kœpa adœke: «œ dœdœ Yisu dœke na, gbolo nœ Yozefu a? Á 'a wusœ abanœ dœ ayinœ ndje na a? Kotoo á tshe pa ngœngœ œske adœke œne to ba lafo á jœrœ a?» ⁴³ Yisu kœgi fœ endje adœke: «'E katœ kœpulœma 'e ugurutœ 'e ye na! ⁴⁴ Uzu bale œ li kœna ga ndœ mœ nene œdœ Aba á tshe vwa mœ kœtoto she na toenœ nene, yekane á mœ kœshe she lœ akuzu dœ ndœngœlœ olo. ⁴⁵ Endje sú ala mbeti nœ aayi kœgbara o'o adœke: «Ndjaba œ yisœ œrœ fœ azu kœkœ.» Uzu kœ á tshe dji Aba, á yindœ œrœ á tshe yisœ nœ, tshe na ga ndœ mœ. ⁴⁶ œ yindœ kœpa adœke uzu bale wuwu Aba nene, kolœ tsheneke á tshe to ba ndœ Ndjaba; œshe dá wu Aba. ⁴⁷ Mœ sœ kœpa fœ 'e dœ adjapu adœke uzu tsheneke á tshe kœsœ dœ kœyindœerœ ga ndœ mœ, tshe sœ dœ soro á ka nene. ⁴⁸ œmœ kœdœ kœzirœ á za soro fœ azu. ⁴⁹ Aata 'e zî liya mane ba lœ kpagagasho, yé endje tshu lima

ye. ⁵⁰ Asœ kœdœ kœziroœ á to 6a lafo á jerœ adœke, uzu á tshe kœzi, tshe tshu bala nene. ⁵¹ Œmœ kœdœ kœziroœ á za soro fœ azu, œ to 6a lafo á jerœ asœke. Uzu á tshe kœzi kœziroœ asœke, tshe sœ bala dœ soro á ka nene. Kœziroœ á mœ za fœ she kœdœ songba mœ. Mœ za adœke tshapasho gb̄o soro.»

⁵² Kolœ pa o'o asœke, ayuda te lima tœ kœyutœ endje ugurutœ endje dœ ogb̄o adœke: «Kotoo á uzunœ asœke pa adœke œne za songba œne fœ azœ yekane á kœzi a?» ⁵³ Yisu kœpa fœ endje adœke: «Mœ pa fœ 'e dœ adjapu adœke œdœ 'e kœzizi songba Gbolo nœ uzu yé œ ndjo pe indji ye nene, 'e sœ dœ soro lœ 'e nene. ⁵⁴ Uzu tsheneke á tshe zi songba mœ, á ndjo ndje indji mœ, sœ dœ soro á ka nene, yé œmœ mœ she she lœ kuzu dœ nd̄nḡolo. ⁵⁵ Gbambanœ nene, songba mœ kœdœ adja kœziroœ, yé indji mœ kœdœ adja kœndjorœ. ⁵⁶ Uzu á tshe zi songba mœ á ndjo indji mœ, sœ lœ mœ yé œmœ mœ sœ ndje lœ ye. ⁵⁷ Yé 6ata Aba á tshe vwa mœ sœ dœ soro á mœ sœ dœ soro lœ awa nœ ye, ataa uzu á tshe kœzi songba mœ, tshe gb̄o soro lœ awa nœ mœ. ⁵⁸ Asœ kœdœ kœziroœ á to 6a lafo á jerœ. Œ sœsœ 6ata kœziroœ á aata 'e zi liya nene. Mbœrœ endje zi liya kœziroœ asœmœ yé endje tshu. Kashe uzu á tshe zi kœziroœ asœke, tshe sœ dœ soro á ka nene.» ⁵⁹ Yisu pa lima o'onœ asœke 6a lœ Kaparnawumu, l̄k̄o á tshe sœ lima tœ kœyisœ œrœ 6a lœ Sinagoga.

O'o á za soro fœ azu

⁶⁰ Manda kœdji she, ili ayambarœ nœ ye tetœ kœpa adœke: «O'onœ asœ gb̄o, adja œde dá dji a?»

⁶¹ Kashe 6ata á Yisu wu lima sœ nœ adœke ayambarœ nœ œne sœ tœ kœpulœma endje, tshe pa fœ endje adœke: «Mbœrœ gadœ á o'onœ asœke ndjingiwwi tshelœ kumu 'e a? ⁶² Œ kœsœ má adœke 'e wu Gbolo nœ uzu kœ o ga tœ osho á tshe to lima tœnœ, œ sœ koto o? ⁶³ Ishiri dá za soro fœ azu. Œk̄o lili tœ kœmbœrœ œrœ ataa nene. O'onœ á mœ pa fœ 'e asœke

kœdœ Ishiri œdœ pe soro. ⁶⁴ Kashe kolœ ugurutœ 'e asœke, anga endje á endje yiyindœ o'o ama mœ nene, endje lœ zœ.» Gbambanœ nene, Yisu wu lima sœ endjeneke á endje sœsœ dœ kœyindœrœ nene œdœ pe tsheneke á tshe ka bala she. ⁶⁵ Á tshe kpa kœpa adœke: «Adja ádánœ á mœ pa fœ 'e adœke uzu bale œ na ga ndœ mœ nene œ kœdœdœ Aba dá za awa fœ she kœna tœnœ nene.»

⁶⁶ Koeto kpœtœmœ, ili anga ayambarœ nœ ye gitœ endje manda ye, yé œ katœ kœna tœ awa bale dœ she. ⁶⁷ Á Yisu kœyu ayambarœndjokpa dœ bisha adœke: «Ka e'e nœ 'e a, 'e gigitœ 'e nœ 'e nene a?» ⁶⁸ Yeka á Shimu Petro kœgi fœ she adœke: «Gbozu, 'a kpa na má ga ndœ uzu de? Œbœ dá sœ dœ o'onœ á za soro á ka nene. ⁶⁹ 'A sœ dœ kœyindœrœ, yé 'a wusœ nœ adœke œbœ kœdœ Œyerœ Uzu nœ Ndjaba.» ⁷⁰ Yisu pa fœ endje adœke: «Œmœ dá ke 'e ndjokpa dœ bisha kashe ugurutœ 'e k̄o, anga uzu bale kœdœ djaboro.» ⁷¹ Tshe sœ lima kœpa tœ Yudasí, gbolo nœ Shimu Isikariote mbœrœ œshe kœdœ lima uzu á tshe ka Yisu. Œshe kœdœ lima anga yambarœ ugurutœ andjokpa dœ bishanœ asœmœ.

7

Ogb̄o l̄su nœ aaya Yisu

¹ Manda nœ, Yisu sœ lima kœna lœ ogo Galilayi. Tshe yiyi lima ndœ kœna lœ ogo Yuda nene mbœrœ Ayuda sœ lima kœpara awa ndœ kœwo she. ² Andaa angbo nœ ayuda á dœ angbo gbanda tande ndo lima ye. ³ Aaya Yisu kœpa fœ she adœke: «Gitœ zœ kpœke, yé œ na ga lœ ogo Yuda adœke ayambarœ nœ zœ wu ndje akwa á 6œ sœ tœ kœmbœrœ tœnœ. ⁴ Uzu mbœmbœrœ œrœ lœ ubunœ nene œdœ tshe kœgbe adœke azu wusœ œne. Bata á 6œ sœ kœmbœrœ akwa atake, matœ zœ dœ tœnœ ga ushu tshapasho wusœ nœ.» ⁵ Gbambanœ nene, aayanœ dœ tœ endje sœsœ lima dœ kœyindœrœ ga ndœ ye nene. ⁶ Yisu kœpa fœ endje adœke: «Œl̄o nœ mœ t̄t̄o damba nene.

Tøe e'e nœ 'e, ðl̩ kɔ sœ dœ ɔtshɔnœ. ⁷Tshapashɔ œ li tœ kœyiangba 'e nene, kashe œmœ, œ yiangba mœ mbœrœ á mœ sœ kœpandœ nœ ngbi adœke akwa nœ ye sœ tœ ekpenœ. ⁸'E ɔ ndœ angbonœ zœ. Kashe œmœ, mœ ɔ ga zœ nene mbœrœ ðl̩ nœ mœ tɔtɔ damba nene.» ⁹Manda kœpa o'onœ ataa, tshe sœpe lima ti lœ Galilayi.

Yisu na ga tœ angbo gbanda tande

¹⁰Lɔkɔ á aayanœ áafo á ro ndœ angbonœ da ye, Yisu áalafo yaa œ na ndje ga zœ dœ mara adœke azu wuwusœ nœ nene. ¹¹Dœ lɔkɔ á ala angbonœ doro, agbozu Ikrizia sœ lima kœpara she yé endje sœ lima kœyu osho adœke: «Tshe sœ kpœta a?» ¹²Endje ndivwiri lima o'o waa tœ upu nœ ye. Anga azu pa lima adœke: «Uzunœ asœke kœdœ ɔtshɔ uzu.» Yé anga endje pa ndje adœke: «Ë œ nene, œshe kœdœ ayi kœdjingili tshelœ kumu azuzu.» ¹³Yé uzu bale papa o'o o'ara tœ upu nœ ye nene mbœrœ á endje lœ lima dœ awa agbozu Ikrizia.

¹⁴Kœwu adœke tshelœ angbonœ za, Yisu na lima ga lœ anda Tepelo, yé œ tetœ kœyisœ œrœ. ¹⁵Uvuru Ayuda kpa lima lœnœ, yé endje pa lima adœke: «Uzunœ asœ didi œrœ nene, yé kotoo á tshe sœ dœ kœwusœrœ tshaata a?»

¹⁶Yisu kœgi o'o fœ endje adœke: «Ërœnœ á mœ sœ kœyisœ nœ asœke toto ɔa ndœ mœ nene, kashe œ to ɔa ndœ tsheneke á tshe vwa mœ. ¹⁷Ëdœ uzu kœgbe kœmbœrœ œrœneke á Ndjaba yindœ nœ, tshe wusœ nœ adœke kœyisœrœnœ asœke to ɔa ndœ Ndjaba, too mœ sœ kœpa o'o tœ upu nœ mœ dœ tœ mœ. ¹⁸Uzu á tshe sœ kœpa o'o tœ upu nœ ye dœ tœ ye, tshe sœ kœpara awa adœke azu donga œne. Kashe uzu tsheneke á tshe sœ kœpara awa adœke azu donga ayi kœvwa she, tshe kœdœ uzu nœ adja o'o, yé ekperœ gugu lœ ye nene. ¹⁹Ë dœdœ Moyize dá za liya awa akwa fœ 'e nene a? Kashe uzu bale ugurutœ 'e á tshe sœ kœmbœrœtœ ye liakanœ gugu nene. Mbœrœ gade

á 'e sœ kœpara awa ndœ kœwo mœ a?» ²⁰Á ukpulu azunœ kœpa fœ she adœke: «Ekpe ishiri sœ pa zœ a! Ëdœ dá sœ kœpara awa ndœ kœwo ɔœ a?»

²¹Yisu kpa kœza o'o á kœpa fœ endje adœke: «Mœ mbœrœ kolœ akwa bale yé œvuru 'e kɔkɔ kpa lœnœ ataa! ²²Moyize za liya o'o fœ 'e adœke 'e wa agbolo yakoshe nœ 'e tœ gaza. Ë dœdœ Moyize kœdœ ali uzu kœmbœrœ tœnœ nene, kashe œ to liya ɔa ndœ aata 'e, yé 'e sœ kœza ga tœ akwa dœ lɔkɔ Sabata. ²³Á 'e kœwu adœke kœwa anga gbolo yakoshe dœ lɔkɔ Sabata kœndindi awa akwa nœ Moyize nene, mbœrœ gade á 'e so ókó ga tœ mœ mbœrœ á mœ she uzu djigi dœ lɔkɔ sabata a? ²⁴'E katœ kœwa ngbanga liaka œrœ á 'e wu dœ ala 'e ye, kashe 'e wa ngbanga dœ mara á sœ ndjii kane.»

Adja Yisu kœdœ Masiya a?

²⁵Anga azu lœ Yerusaleme sœ lima kœpa adœke: «Ë dœdœ uzunœ á endje sœ kœpara she á kœwo she dœke nene a? ²⁶'E wu, œshe dá pa o'o o'ara o'ara á uzu kœpa o'o fœ she gugu nene asœke! Ataa agbozu tshapa azœ wu ete œsœnœ adœke œshe kœdœ Kristu ye na a? ²⁷Andaa a wusœ osho á yakoshœnœ asœke to tœnœ ye, kashe Kristu, uzu bale œ wu bala sœ osho á tshe to tœnœ á yi kumu ye nene.»

²⁸Yeka á Yisu á tshe sœ lima kœyisœ œrœ lœ anda Tepelonœ pa adœke: «'E wusœ mœ ye! 'E wu ndje sœ osho á mœ to tœnœ ye! Mœ nana dœ tœ mœ nene. Tsheneke á tshe vwa mœ, tshe kœdœ adja o'o; œshe á 'e wuwusœ ye nene asœmœ. ²⁹Ëmœ, mœ wusœ ye mbœrœ á mœ to ɔa indiri ye, yé œshe dá vwa mœ.» ³⁰Endje para lima awa kœtepa ye kashe uzu bale toto lima kane ye ga tœ ye nene mbœrœ á olo ye lili damba lima nene. ³¹Azu ndjoro lœ ukpulu azunœ sœ lima dœ kœyindœrœ ga ndœ ye. Endje pa lima adœke: «Lɔkɔ á Kristu œ na, tshe mbœrœ ambárá afá kœropa œneke á tsheneke œ mbœrœ asœke ye a?»

³² Æeneke á ukpulu azu sœ koepulœema endje tœ upu nœ ye li ga lœ utu Afarisayi. Ataa, agbozu tshapa anganga Ndjaba œdœ Afarisayi vwa lima atshendjerœ nœ endje ndœ kœna koetepa ye. ³³ Yisu kœpa fœ endje adœke: «Mœ sœpe dœ 'e manda olo teasho, yé manda nœ, mœ gu ga ndœ tsheneke á tshe vwa mœ. ³⁴ 'E para bala mœ kashe 'e gbœ mœ nene. Gbambanœ nene, osho á mœ sœ tœnce, 'e li kœna 6a zœ nene.» ³⁵ Ayuda koete lima tœ kœyutœ endje ugurutœ endje adœke: «Tshe na má gata yekane á a gbœ she nene a? Tshe na manda azunœ á endje ndjotshelœtœ endje djelœ angbi azu* a? Tshe na ndœ kœyisœ œrœ fœ angbi azunœ a? ³⁶ Ádá o'onœ á tshe pa asœke kœdœ gade: 'E para bala mœ, kashe 'e gbœ mœ nene. Yé osho á mœ sœ tœnce, 'e li kœna 6a zœ nene!»

Yisu pa o'o tœ upu nœ Ishiri

³⁷ Ndœngœlo olo kœka angbo kœdœ 6alima ikpili olo angbonœ. Dœ œlœnce ascœmœ, Yisu ka lœ angbonœ œ tetœ kœmindœ o'o adœke: «Ædœ uzu kœsœ dœ ogo ungu, kaka tshe na ga ndœ mœ yé œ ndjo. ³⁸ Uzu á tshe kœsœ dœ kœyindœrœ ga ndœ mœ, egerœ ungu á za soro œ tara tœ lœsu ye, 6ata á endje sú ala Buku nœ Ndjaba.» ³⁹ Yisu pa lima o'onœ ascœ tœ upu nœ Ishiri á azu á endje sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ ye œ gbœ má. Yé Ndjaba zaza lima damba awa fœ azu kœgbœ Ishirinœ nene mbœrœ Ndjaba gigi mokœ nœ ye fœ she nene.

⁴⁰ Manda kœdji o'onœ asœke, anga azu lœ ukpulu azunœ pa lima adœke: «Adja tsheneke kœdœ ayi kœgbara o'o tako.» ⁴¹ Anga endje pa lima adœke: «Kristu dœmœ.» Kashe anga udu endje pa ndje lima adœke: «Adja Kristu œ li kœwuta lœ Galilayi a? ⁴² Buku nœ Ndjaba papa adœke tshe wuta bala lœ aata Davidi yé œ sœ 6a lakpi Beteleme ogo obo Davidi nene a?» ⁴³ Ataa, azu kuru lima tshelœtœ endje kpœ lœ kumu Yisu. ⁴⁴ Anga

endje yi lima ndœ koetepa ye kashe uzu bale toto lima kane ye ga tœ ye nene.

Ɔgbœ lœsu nœ agbozu yuda

⁴⁵ Atshendjerœ gu lima ga ndœ agbozu tshapa anganga Ndjaba œdœ pe Afarisayi á endje pa fœ endje adœke: «Mbœrœ gade á 'e gugu dœ she nene a?» ⁴⁶ Atshendjerœ kœgi adœke: «Bale anga uzu papa o'o 6ata yakoshe ascœmœ nene.» ⁴⁷ Afarisayi kœpa fœ endje adœke: «'E'e kœ, tshe djingili ndje tshelœ kumu 'e a? ⁴⁸ Ædœ ugurutœ agbozu Ikrizia œdœ ugurutœ Afarisayi, anga uzu bale wuta dœ kœyindœrœ ga ndœ ye ye a? ⁴⁹ Azunœ ndjoro ascœmœ, anga bale á tshe wusœ awa akwa gugu nene. Azu á endje darandœ endje dœmœ!»

⁵⁰ Kashe anga uzu bale ugurutœ Afarisayi á i'iri ye kœdœ Nikodeme, œshe á tshe na lima utshunœ ga ndœ Yisu, pa fœ endje adœke: ⁵¹ «Awa akwa nœ azœ wawa ngbanga ga tœ uzu utshu kœdji she too kœwusœ œrœ á tshe mbœrœ nene.» ⁵² Á endje kœyu she adœke: «Atamœ œ6œ kœdœ uzu Galilayi, œ6œ ndje a? Mirœ tshelœ zœ dœ œtshœnce yé 6œ wusœ nœ adœke ayi kœgbara o'o wuwuta bale lœ ogo Galilayi nene.»

Yisu œdœ yashe angba budu

[⁵³ Manda nœ, uzu dœ uzu gu ga ndœ ye.

8

¹ Kashe Yisu œ lima ga pa kaga á i'irinœ kœdœ kaga œyœ Olive. ² Ɔlœ á osho kœrœ, Yisu kwatœ ye ga lœ anda Tepelo. Bata azu ndjoro na lima ga ndœ ye, tshe sœ ga ati, œ tetœ kœyisœ œrœ fœ endje. ³ Aayi kœyisœ awa akwa œdœ pe Afarisayi za anga yashe bale na tœnce fœ Yisu. Endje gbœ yashenœ ascœmœ kœlo dœ yakoshe á tshe dœdœ akœnce nene, yé á za she tœ 6a ugurutœ azu. ⁴ Endje kœyu Yisu adœke: «Ayi kœyisœrœ, 'a œ pa yashe asœke endje sœ kœlo dœ

* 7.35 7.35 Angbi azunœ asœke kœdœ Agreke á endje dœdœ Ayuda nene

yakoshe á tshe doédóé akónóe nene.
⁵ Ala awa akwa, Moyize za awa fœ 'a adœke 'a ve mara yashe atake dœ badja. Ataa, 6œ pa œnœ zœ kotoo?»
⁶ Endje yu lima Yisu á kœwu lœsu ye yeka á koetœ meza pa ye. Kashe Yisu djo ga ati, œ tetœ kœwa œrœ ga lœ œshœ. ⁷ Bata endje yœrœ lima pa kœyu she kpala kpala, Yisu áafo œ pa fœ endje adœke: «Uzu á tshe kœmboembœrœ ekperœ bale nene, tshe ve yashe asœke dœ badja utshunœ.»

⁸ Tshe kpa djo ga ati yé œ sœ kolœ tœ kœwa œrœ ga lœ œshœ. ⁹ Lœkœ á endje dji o'o á Yisu pa ascœmœ, endje te lima tœ kœgitœ endje bale dœ bale koeto tœ agbozu, yé Yisu sœpe lima kuti ye. Bata á yashenœ á endje kpa lima dji she sœpe lima kpœtœmœ,
¹⁰ Yisu áafo yé œ pa fœ she adœke: «Yashe, endje sœ kpœta a? Uzu bale wawa ngbanga ga tœ zœ nene a?»
¹¹ Tshe kœgi adœke: «Uzu bale nene, Gbozu.» Á Yisu kœgi fœ she adœke: «Emœ ndje awa bale, mœ wa ngbanga ga tœ zœ nene. Gu zœ, kashe kpa mbœmbœrœ ekperœ nene.»]

Yisu kœdœ ingbisho nœ tshapashœ

¹² Yisu kpa pa fœ endje adœke: «Emœ kœdœ ingbisho nœ tshapashœ. Uzu á tshe na manda mœ, tshe na lœ ubu osho nene, kashe tshe gbœ ingbisho á za soro fœ azu.»
¹³ Afarisayi kœpa fœ she adœke: «Bœ sœ kœpa o'o tœ zœ dœ tœ zœ, yé o'onœ á 6œ pa doédóé adja o'o nene.»
¹⁴ Yisu kœgi fœ endje adœke: «E sœ tako adœke mœ sœ kœpa o'o tœ mœ dœ tœ mœ, kashe o'onœ á mœ sœ kœpa tœ mœ ascœmœ kœdœ adja o'o, mbœrœ mœ wusœ osho á mœ to tœnœ œdœ pe osho á mœ sœ kœna ga tœ nœ. Kashe e'e, 'e wuwusœ osho á mœ to tœnœ œdœ pe osho á mœ sœ kœna ga tœnœ nene. ¹⁵ 'E sœ kœwa o'o adja 6ata azu, kashe œmœ, mœ wa o'o pa uzu bale nene. ¹⁶ Yé œ kœli adœke mœ wa o'o, mœ wa o'onœ liaka adja o'o mbœrœ mœ sœsœ dœ kuti mœ nene: Ayi kœvwa mœ sœ ndje dœ mœ awa bale. ¹⁷ Endje sú ala awa akwa

nœ 'e adœke, œdœ azu bisha kœpa kolœ o'o bale dœ ádá œrœ, o'onœ á endje pa ascœmœ kœdœ adja o'o.
¹⁸ Mœ sœ kœpa o'o tœ mœ dœ tœ mœ, yé Aba á tshe vwa mœ sœ ndje kœpa o'o tœ upu nœ mœ.» ¹⁹ Endje kpa kœpa fœ she adœke: «Aba zœ sœ kpœta a?» Yisu kœgi fœ endje adœke: «'E wuwusœ mœ nene yé 'e wuwusœ Aba mœ nene. E dœ 'e kœwu má sœ mœ, 'e wu má ndje sœ Aba mœ ye.»

²⁰ Yisu pa lima o'onœ asœke œlœ á tshe sœ lima kœyisœ œrœ 6a lœ anda Tepelo 6a tœ osho á endje ko ngendja makabo ga tœnœ. Uzu bale toto lima kane ye ga tœ ye nene mbœrœ olo ye lili lima damba nene.

Yisu pandœ upu kœgu she ga ndœ Abanœ

²¹ Yisu kpa pa fœ endje adœke: «Mœ gu da ye, 'e para bala mœ kashe 'e tshu lœ ekperœ nœ 'e. Osho á mœ na ga tœnœ, 'e li kœna 6a zœ nene.»
²² Ayuda kœyu lima tœ endje ugu-rutœ endje adœke: «Tshe sœ dœ gbetshelœ nœ kœwotœ ye dœ tœ ye a? Mbœrœ á tshe pa adœke: «Osho á mœ na ga tœnœ, 'e li kœna 6a zœ nene a?»»
²³ Yisu kœpa fœ endje adœke: «E'e kœdœ azu tshaati, œmœ kœdœ uzu tshalafœ. 'E kœdœ azu tshapashœnœ asœke, kashe mœ doédóé uzu tshapashœnœ asœke nene. ²⁴ Mbœrœ tœnœ dá mœ pa fœ 'e adœke 'e tshu lœ ekperœ nœ 'e. Gbambanœ nene, œdœ 'e kœyiyindœ nœ adœke œmœ, mœ sœ zœ nene, 'e tshu lœ ekperœ nœ 'e.»

²⁵ Endje kœyu Yisu adœke: «E6œ kœdœ uzu œdœ e?» Yé tshe kœgi fœ endje adœke: «Emœ kœdœ tsheneke á mœ pa o'o fœ 'e katshatsha utshunœ. ²⁶ Mœ sœ dœ o'o ndjoro kœpa œdœ pe kœwa tœ upu nœ 'e. Kashe tsheneke á tshe vwa mœ kœdœ uzu nœ adja o'o yé œneke á mœ dji 6a ndœ ye, œtœnœ dá mœ sœ kœpa fœ tshapashœ.»

²⁷ Endje wuwu lima sœ nœ nene adœke Yisu sœ lima kœpa o'onœ fœ œne tœ Aba. ²⁸ Yisu kpa kœpa fœ endje adœke: «œlœ á 'e tshi Gbolo

nœ uzu ga lafo, 'e wusœ nœ adœke "œmœ, mœ sœ zœ". 'E wu ndje sœ nœ adœke mœ mboembœrœ œrœ bale dœ tœ mœ nene, kashe mœ sœ kœpa o'o á Aba yisœ nœ fœ mœ. ²⁹ Tsheneke á tshe vwa mœ sœ awa bale dœ mœ, tshe katœ mœ ti kuti mœ nene, mboerbœ mœ sœ koembœrœ kolœ œrœ á za yanga fœ she.» ³⁰ Bata á Yisu sœ lima kœpa o'o ataa, azu ndjoro wuta lima dœ kœyindœrœ ga ndœ ye.

Adja aata Abrayamo

³¹ Yisu pa fœ Ayuda á endje yi lima ndœ o'o ama ye adœke: «Edœ 'e kœsœpe kœgbœndœ o'o ama mœ ga tœ lœsu 'e, 'e kœdœ adja ayambarœ nœ mœ. ³² Ataa, 'e wusœ adja o'o tœ upu nœ Ndjaba yé adja o'onœ œ ko 'e lœ kanga ga ushu ye.» ³³ Endje kœpa fœ she adœke: «Abrayamo kœdœ ata 'a yé 'a dœdœé balima akanga nœ uzu nene. Kotoo á bœ pa adœke 'a wuta lœ kanga ye a?» ³⁴ Yisu kœgi fœ endje adœke: «Mœ pa fœ 'e dœ adjapu adœke, uzu kœ á tshe sœ kœsœ koembœrœ ekperœ, kœdœ kanga nœ ekperœ. ³⁵ Kanga sœsœ waa lœ anda nene, kashe gbolo anda dá sœ waa. ³⁶ Edœ Gbolo kœko 'e ga ushu lœ kanga, 'e wuta adja lœnœ ye. ³⁷ Mœ wusœ nœ adœke Abrayamo kœdœ ata 'e. Kashe 'e sœ kœpara awa kœwo mœ mboerbœ á 'e yiyindœ kœdji o'o ama mœ nene. ³⁸ Mœ sœ kœpandœ œneke á mœ wu ba ndœ Aba mœ, yé 'e sœ koembœrœ œneke á aba 'e mindœ nœ fœ 'e.»

³⁹ Endje kœpa fœ she adœke: «Aba 'a kœdœ Abrayamo.» Yé Yisu kœpa fœ endje adœke: «Edœ 'e kœdœ agbolo nœ Abrayamo, 'e mboerbœ akwa nœ Abrayamo. ⁴⁰ Andaa, 'e sœ ngœngœ asœ kœpara awa ndœ kœwo mœ, œmœ á mœ pa adja o'o á mœ dji ba ndœ Ndjaba. Abrayamo mboembœrœ œrœ á li dœ tœnœ bale nene. ⁴¹ Kashe 'e, 'e sœ koembœrœ akwa nœ aba 'e.» Endje kœgi fœ she adœke: «'A dœdœé agbolo gugati nene, 'a sœ kolœ dœ aba bale á tshe kœdœ Ndjaba.» ⁴² Á Yisu kœpa fœ endje adœke: «Edœ Ndjaba kœdœ má Aba

'e, 'e yi má ndœ mœ ye. Gbambœnœ nene, mœ to ba ndœ ye yeka á na asœke. Mœ nana dœ tœ mœ nene kashe œshe dá vwa mœ. ⁴³ Mboerbœ gadé á 'e sœsœ kœdji tshelœ kata o'o nœ mœ nene a? Mboerbœ gadé á 'e lili kœdji o'o ama mœ nene. ⁴⁴ Aba 'e, œshe kœdœ djaboro yé 'e sœ dœ ogo koembœrœ gbetshelœ nœ aba 'e. Tshe kœdœ ayi kœwo azu balima katshatsha. Tshe papa adja o'o nene mboerbœ adja o'o gugu lœ ye nene. Lœkœ á tshe kœpa wala, mara kœpa o'o nœ ye dœmœ mboerbœ tshe kœdœ ayi wala œdœ aba wala. ⁴⁵ Kashe œmœ, mœ pa œnœ mœ adja o'o yé mboerbœ tœnœ ataa, 'e sœsœ kœdji mœ nene. ⁴⁶ Uzu dœ ugurutœ 'e kœ dá li kœma adœke mœ mboerbœ ekperœ a? Yé œdœ mœ kœpa adja o'o, mboerbœ ga dœ á 'e yiyindœ kœdji mœ nene a? ⁴⁷ Uzu tsheneke á tshe kœdœ uzu nœ Ndjaba, tshe dji o'o ama Ndjaba; bata 'e dœdœé azu nœ Ndjaba nene, 'e li kœdji o'o ama mœ nene.»

Yisu œdœ Abrayamo

⁴⁸ Ayudœnœ gi fœ Yisu adœke: «Edœ 'a kœpa fœ bœ adœke œbœ kœdœ uzu Samariya yé ekpe ishiri sœ pa zœ, 'a pa wala dœmœ a?» ⁴⁹ Yisu gi fœ endje adœke: «Mœ sœsœ dœ ekpe ishiri pa mœ nene, kashe mœ sœ kœlisœ Aba mœ yeka á 'e vwaratœ 'e kœlisœ mœ asœmœ. ⁵⁰ Mœ sœsœ kœpara ndje adœke azu donga mœ nene. Kashe anga uzu sœ zœ á sœ koembœrœ adœke azu donga mœ yé œshe dá sœ kœwa o'o. ⁵¹ Mœ sœ kœpa fœ 'e dœ adjapu adœke, œdœ uzu kœsœ kœgbœndœ o'o ama mœ, tshe wu bala kuzu nene.»

⁵² Ayudœnœ kœpa fœ she adœke: «Ngœngœ asœ, 'a wusœ nœ adœke ekpe ishiri sœ pa zœ. Abrayamo tshu, aayi kœgbara o'o tshu ndje, yé œbœ, bœ pa adœke: "Uzu á tshe kœgbœndœ o'o ama zœ, tshe wu bala kuzu nene." ⁵³ Bœ gbe adœke bœ ropa aba 'a dœ Abrayamo á tshe tshu ye a? Edœ ndje aayi kœgbara o'o á endje tshu, ataa adja bœ sœ kœzatœ zœ bata œdœ e?»

⁵⁴ Á Yisu kœpa fœ endje adœke: «Ædœ mœ kœsœ má kœdongatœ mœ dœ tœ mœ, kœdongatœsho nœ mœ œ sœ má gbambancœ. Aba mœ dá sœ kœdonga mœ, œshe á 'e sœ kœpa tœ ye adœke: “Tshe kœdœ Ndjaba nœ 'a”,⁵⁵ andaa 'e wuwusœ ye nene. Ædœ mœ kœpa adœke mœ wuwusœ ye nene, mœ tsha ayi wala ßata 'e. Kashe mœ wusœ ye yé mœ sœ kœgbãndœ o'o ama ye. ⁵⁶ Aba 'e dœ Abrayamo sœ lima dœ yanga dœ agbe adœke œne wu olo kœzu dœ mœ. Tshe wu lima olonœ yé œ za lima yanga fœ she.»

⁵⁷ Ayudancœ kœgi fœ she adœke: «Bœ wuwuta damba dœ ungu zazu bisha dœ ndjokpa nene, yé ßœ pa adœke ßœ wu Abrayamo a?» ⁵⁸ Á Yisu kœgi fœ endje adœke: «Mœ sœ kœpa fœ 'e dœ adjapu adœke, utshu adœke endje zu Abrayamo, “mœ sœ zœ.”» ⁵⁹ Ayudancœ kœko badja kœve dœ she, kashe Yisu zatœ ye yiwa tœncœ yé œ wuta lœ anda Tepelo ye.

9

Yisu she ayibula

¹ Òlœ bale, Yisu sœ kœro tœncœ yé œ wu anga yakoshe bale á endje zu she ala ye bu trale. ² Ayambarœ nœ ye kœyu she adœke: «Rabi, mbœrœ gadœ á endje zu yakoshe asœke trale ala ye bu a? Ataa, œ to lœ ekperœ nœ ye, too œ to lœ ekperœ nœ aayi kœzu she a?» ³ Yisu kœgi fœ endje adœke: «Æ toto lœ ekperœ nœ ye too lœ ekperœ nœ aayi kœzu she nene. Kashe œneke wuta ga tœ ye mbœrœ á Ndjaba kœyisœ akwa nœ ye lœ ye. ⁴ Bata á osho kœrœ, œ li adœke a mbœrœ akwa nœ uzu á tshe vwa mœ. Osho ndo tœ kœbu tœncœ, yé uzu bale kpa li tœ kœmbœrœ akwa nene. ⁵ Bata á mœ sœ damba pa tshapashœ, œmœ kœdœ ingbisho nœ tshapashœ.»

⁶ Manda kœpa o'onœ asœke, Yisu kœtu ngusha ga tœ œshœ, á kœmbœrœ kpata dœ tœncœ yé œ kœpi ga pa ala ayibulancœ, ⁷ á kœpa fœ she adœke: «Na œ djutœ kote zœ ßa la kudu ungu á

endje dji á ta i'irinœ Silowe.» – Ádá i'iri Silowe kœdœ «Ayi avwa» – Ayibula kœna œ kœdjutœ kote ye yé kœfatœ ye ndœ kœgu she, tshe kœte lima tœ kœwu osho.

⁸ Amashenga nœ ye œdœ pe azu á endje sœ lima kœwu she kœ'eshondœ œrœ, yu lima tœ endje adœke: «Æ dœdœ Tsheneke á tshe sœ lima ati á sœ kœ'eshondœ œrœ dœke nene a?» ⁹ Anga azu pa lima adœke: «Æshe dœmœ.» Anga endje pa ndje adœke: «Ë œ, uzuncœ tsha ßata sheshe.» Kashe ayibulancœ yi lima ndœ nœ adœke: «Adja œmœ dœke.» ¹⁰ Endje kœyu she adœke: «Ala zœ kœrœ kœtoo?» ¹¹ Tshe kœgi fœ endje adœke: «Yakoshencœ á endje sœ kœ'e i'iri ye adœke Yisu dá mbœrœ kpata, á pi ga pa ala mœ yé á pa fœ mœ adœke: “Na dœ djutœ kote zœ ßa la ungu Silowe.” Mœ na ßa zœ, yé manda kœdjutœ kote mœ, ala mœ kœrœ ye.» ¹² Endje kœyu she adœke: «Uzuncœ asœmœ sœ kœœta a?» Tshe kœgi fœ endje adœke: «Mœ wuwusœ nœ nene.»

Afarisayi yu ayibula

¹³ Anga azu to yakoshe á ala ye bu lima asœmœ natœncœ ga ndœ Afarisayi. ¹⁴ Andaa Yisu mbœrœ lima kpata á kœrœ ala ye dœ tœncœ dœ lœkœ sabata. ¹⁵ Afarisayi kœyu ndje œncœ endje yakoshe asœmœ tœ kœwusœ mara œrœ á mbœrœ fœ she adœke tshe tetœ kœwu osho. Tshe kœpa fœ endje adœke: «Tshe pi kpata ga pa ala mœ, mœ djutœ kote mœ yé mœ sœ kœwu osho.» ¹⁶ Anga Afarisayi pa lima adœke: «Uzuncœ asœke dœdœ uzu nœ Ndjaba nene mbœrœ á tshe mbœrœ œrœ asœ dœ lœkœ Sabata.» Anga endje pa ndje adœke: «Ayi kœmbœrœ ekperœ œ gbœ awa kœmbœrœ mara ambárá afá atake kotoo?» Yé azu kuru lima tshelœtœ endje. ¹⁷ Afarisayi kpa kœyu ayibula á kœœa nœ ye ka asœmœ adœke: «Yé œœœ, ßœ sœ dœ o'o gadœ tœ upu nœ uzuncœ á tshe mbœrœ á ala zœ kœrœ asœke a?» Tshe kœgi fœ endje adœke: «Æshe kœdœ ayi kœgbara o'o.»

18 Utshunœ adœke agbozu yudanœ e aayi kœzu she ndœ kœdji endje, endje yiyi lima ndœ nœ nene adœke ala yakoshenœ bu lima yeka á ngõngõ asœke ala ye kãrã. 19 Ayudanœ kœyu aayi kœzu she adœke: «Adja yakoshe asœ kœdœ gbolo yakoshe nœ 'e a? 'E pa adœke ala ye bu trale á 'e zu dœ she a? Ka œ mbœrœ kotoo ngõngõ asœ á tshe sœ kœmesho?» 20 Ayi kœzu yakoshe sœmœ kœpa adœke «'A wusœ nœ adœke œshe kœdœ gbolo nœ 'a yé ala ye bu trale yekane á 'a zu she dœ tœnœ. 21 Kashe 'a wuwusœ œrœ á mbœrœ adœke tshe tetœ kœwu osho ngõngõnœ asœke nene. 'A wuwu ndje sœ uzu á tshe kãrã ala ye nene. 'E yu she, tshe dœdœ gbolo nene, tshe sœ dœ o'o kœpa fœ 'e.» 22 Aayi kœzu she pa lima o'o asœmœ ataa mbœrœ endje sœ lima dœ awa agbozu yudanœ. Mbœrœ Ayuda guma lima o'o ugurutœ endje adœke: Uzu kœyindœ nœ adœke Yisu kœdœ Kristu, œ li adœke endje gãrã she ga ushu lœ Sinagoga ye. 23 Ádánœ á ayi kœzu ayibula pa lima adœke: «'E yu she, tshe dœdœ gbolo nene, tshe sœ dœ o'o kœpa fœ 'e.»

24 Afarisayi kpa e yakoshe á tshe dœ lima ayibula yé œ kpa kœyu she adœke: «Pa adja o'o utshu Ndjaba. 'A wusœ nœ adœke uzu á tshe she bœ kœdœ ayi kœmbœrœ ekperœ.» 25 Tshe kœgi fœ endje adœke: «Mœ wuwusœ nœ nene œdœ œshe kœdœ ayi kœmbœrœ ekperœ. Kashe œneke á mœ wusœ nœ tshe-bale kœdœ adœke ala mœ bu lima ye, yé ngõngõ asœke mœ sœ kœwu osho.» 26 Afarisayi kœyu she adœke: «Ærœ gadé dá tshe mbœrœ fœ bœ a? Adja gadé dá mbœrœ adœke ala zœ kãrã a?» 27 Yakoshenœ kœgi fœ endje adœke: «Mœ mindœ nœ fœ 'e kashe 'e vwaratœ 'e kœdji mœ ye. 'E kpa yindœ nœ adœke mœ pa bisha o'o gadé e? 'E yi ndje má ndœ kœte ayambarœ nœ ye a?»

28 Afarisayinœ kœtetœ kœgu she á kœpa fœ she adœke: «Adja œbœ kœdœ yambarœ nœ ye, yé a'a, 'a

kœdœ ayambarœ nœ Moyize. 29 'A wusœ nœ adœke Ndjaba pa lima o'o fœ Moyize kashe œshe asœmœ, 'a wuwusœ osho á tshe to tœnœ nene.» 30 Yakoshe kœpa fœ endje adœke: «Kœdji œneke á 'e pa asœke, uvuru mœ kpa lœ nœ ye. Gbambanœ nene, 'e pa adœke 'e wuwusœ osho á tshe to tœnœ nene andaa œshe dá kãrã ala mœ! 31 'A wusœ nœ adœke, Ndjaba gigi o'o ndœ avwala nœ ayi kœmbœrœ ekperœ nene; kashe œdœ uzu kœsœ kœlisœ ye, á sœ kœmbœrœ œneke á tshe yindœ nœ, tshe gi o'o ndœ avwala nœ ye. 32 Bale endje djidji balima o'o adœke anga uzu kãrã ala uzu á endje zu she trale dœ bula nene. 33 Æ kœdœdœ Ndjaba dá vwa yakoshe asœke nene, tshe mbœrœ má œrœ bale nene.» 34 Afarisayi kœpa fœ she adœke: «Æbœ á kœto tœ kœzu bœ œrrr kpesheke bœ sœ kolœ ekperœ asœke, œrœ gadé dá bœ yindœ kœyisœ nœ fœ 'a!» Yé endje kœgãrã she lœ Sinagoga ga ushu.

Æde kœdœ adja ayibula?

35 Yisu dji adœke Afarisayi gãrã yakoshe asœmœ ga ushu, yé œ na œ gbã she á yu she adœke: «Adja bœ sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ Gbolo nœ uzu zœ a?» 36 Yakoshe asœmœ kœyu she adœke: «Gbozu, œshe kœdœ œdœ yeka á mœ kœsœ dœ kœyindœrœ ga ndœ ye a?» 37 Yisu kœgi fœ she adœke: «Bœ wu she ye, œshe dá sœ kœpa o'o fœ bœ asœke.» 38 Yakoshe kœpa fœ she adœke: «Gbozu, mœ sœ dœ kœyindœrœ.» Yé tshe kœgote ga utshu ye.

39 Á Yisu kœpa adœke: «Mœ na ga pa tshapashã asœke mbœrœ kœwa ngbanga, adœke aayibula sœ kœwu osho yé azu á endje sœ lima kœwu osho te ayibula.» 40 Yekane anga Afarisayi á endje lœ ndje lima tœ œsœnœ, á sœ kœdji o'onœ asœmœ kœyu she adœke: «A'a, bœ gbe adœke a'a ndje kœdœ aayibula a?» 41 Yé Yisu kœgi fœ endje adœke: «Ædœ 'e kœdœ má aayibula, 'e mbœrœ má ekperœ nene. Kashe b̄ata ngõngõ asœ á 'e sœ

kœpa adœke “a sœ kœwu osho zœ”, ekperœ nœ 'e sœpe.»

10

Ndœma toro tœ upu nœ ayi kœgbœndœ apata

¹ Yisu kpa pa fœ endje adœke: «Mœ sœ kœpa fœ 'e dœ adjapu adœke, œdœ uzu kœkatœ kœli ga lœ gbagba nœ apata lœ manda nœ, á kœli tœ anga ogoro kpi, uzu ascœmœ kœdœ ay- ingba too ayi kœndi œrœ. ² Kashe uzu tsheneke á tshe li ga lœ gbagba lœ manda nœ, kœdœ ayi kœgbœndœ apata. ³ Tshendjerœ manda sœ kœkœrœ manda fœ she yé apata sœ kœdji tshama ye. Apata á endje kœdœ endje nœ ye, tshe sœ kœ'e pata dœ pata dœ i'iri ye yé tshe sœ kœto endje wuta tœnœ ga ushu. ⁴ Lœkœ á tshe kœto endje wuta tœnœ kœ ga ushu, tshe te utshu endje yé apata yœrœ manda ye mbœrœ á endje sœ kœdji tshama ye kporo. ⁵ Bale apata œ yœrœ manda angbi uzu nene. Endje œ kparawa ye mbœrœ endje sœsœ kœdji tshama angbi azu kporo nene.»

⁶ Yisu pa lima ndœma toro ascœke fœ azu kashe endje djidji lima tshelœ kata o'onœ á tshe gbe kœpa fœ endje nene.

Yisu, œtshœ ayi kœgbœndœ apata

⁷ Yeka á Yisu kœpa adœke: «Mœ pa fœ 'e dœ adjapu adœke, œmœ kœdœ manda gbagba nœ apata. ⁸ Azu kœ á endje na utshu mœ kœdœ ayingba œdœ aayi kœndi œrœ. Kashe apata djidji lima endje nene. ⁹ Œmœ kœdœ manda. Uzu á tshe kœli dœ awa nœ mœ tshe gbœ bala soro. Tshe li bala, tshe wuta bala yé tshe gbœ bala kœzirœ nœ ye. ¹⁰ Ayingba sœ kœna kolœ ndœ kœzi angba, kœwo œrœ œdœ kœndi tœnœ. Œmœ, mœ na adœke azu gbœ soro yé œ sœ dœ soro á ropa nœ.

¹¹ «Œmœ kœdœ œtshœ ayi kœgbœndœ apata. Œtshœ ayi kœgbœndœ apata œ zatœ ye fœ kuzu mbœrœ endje. ¹² Uzu á tshe kœdœdœ ayi kœgbœndœ apata nene, tshe mbœrœ akwa ko

ndœ ngendja, mbœrœ apata dœdœ endje nœ ye nene. Ataa œdœ tshe kœwu muru kœna tœnœ, tshe katœ apata ti œ kpa ye. Murunœ œ za anga pata yé œ ndjœ tshelœ udu endje ngbangbangba. ¹³ 'E wu œrœ á mbœrœtœ endje, gbambancœ nene, uzunœ sœ kolœ kœmbœrœ akwa mbœrœ ngendja yé œ sœsœ dœ oyo mbœrœ apata nene. ¹⁴ Œmœ kœdœ œtshœ ayi kœgbœndœ apata. Mœ wusœ apata nœ mœ yé endje wu ndje sœ mœ, ¹⁵ Œata Aba wusœ mœ á mœ wu sœ ye, mœ sœ kœzatœ mœ fœ kuzu mbœrœ apata nœ mœ. ¹⁶ Mœ sœ dœ anga apata á endje sœsœ lœ gbagbancœ ascœke nene. Mbœrœ endje ascœmœ, œ li adœke mœ to ndje endje, endje dji bala tshama mœ yé endje œ wuta ukpulu apata tshebale œdœ ayi kœgbœndœ endje tshebale.

¹⁷ «Aba yindœ mœ mbœrœ á mœ sœ kœzatœ mœ fœ kuzu yeka manda nœ á mœ kpa sœ dœ soro. ¹⁸ Œ sœsœ adœke anga uzu wo mœ nene, kashe œmœ dœ tœ mœ dá zatœ mœ fœ kuzu. Mœ sœ dœ gbœgbœ adœke mœ tshu, yé mœ sœ ndje dœ gbœgbœ adœke mœ kpa sœ dœ soro. Ascœke kœdœ awa o'o á Aba mœ za fœ mœ.»

¹⁹ Kpœpa kœpa o'o á Yisu pa ascœmœ, Ayudancœ kpa kuru lima tshelœtœ endje. ²⁰ Yé ili endje ugurunœ pa lima adœke: «Ekpe ishiri sœ pa ye. Tshe sœ dœ iyi yé mbœrœ gadœ á 'e sœ kœdji she a?» ²¹ Anga udu endje kœpa adœke: «Œ dœdœ o'o nœ uzu á tshe sœ dœ ekpe ishiri dœke nene. Anga ekpe ishiri mbœrœ Œalima adœke ayibula wu osho a?»

Ayuda vwaratœ endje tœ Yisu

²² Œtœnœ kœdœ lima yapu á izi œ mi waa, lœkœ angbo kœgbe dœ olo á endje za lima avwala pa anda Ndjaba Œa lœ Yerusaleme. ²³ Yisu sœ lima kœna œ kœgu Œa lœ Tepelo ngbœlœ tshakudu Kœlœne andancœ á endje e i'irinœ adœke Kœlœne nœ Salomo. ²⁴ Ayuda kœngbœgatœ endje dji Yisu á kœpa fœ she adœke: «Bœ sœ tœ kœkate gadœ tœ kœpa má fœ 'a adœke œbœ kœdœ Kristu a? Pandœ nœ fœ

'a doé 'a wusœ nœ ngbi.» ²⁵ Yisu kœgi fœ endje adœke: «Mœ pandœ nœ fœ 'e kashe 'e sœsœ kœyindœ o'o ama mœ nene. Akwa á mœ sœ kœmboerœ tœncœ dœ i'iri Aba mœ dá sœ kœpa o'o tœ upu nœ mœ. ²⁶ Kashe 'e sœsœ dœ kœyindœerœ ga ndœ mœ nene mbœerœ á 'e doédoé apata nœ mœ nene. ²⁷ Apata nœ mœ sœ kœdji tshama mœ, mœ wusœ endje yé endje sœ kœero manda mœ. ²⁸ Yé œmœ, mœ sœ kœza soro á ka nene fœ endje. Endje tshu bala bale nene, yé uzu á tshe ko endje tshakane mœ gugu nene. ²⁹ Aba mœ á tshe ko endje fœ mœ, tshe ropa azu kœ. Uzu bale á tshe sœ dœ gbœgbœ kœekakara œrœ tshakane Aba gugu nene. ³⁰ Œmœ dœ Aba 'a sœ uzu bale.»

³¹ Ayudancœ kpa kœko lima badja adœke œne ve dœ she. ³² Kashe Yisu kœpa fœ endje adœke: «Œmœ, mœ mbœerœ akwa ndjoro á to ba ndœ Aba, yé 'e wu dœ ala 'e. Ataa akwa neketa dá 'e yindœ kœve mœ dœ badja mbœerœ tœncœ a?» ³³ Ayudancœ kœgi fœ she adœke: «Œ doédoé mbœerœ upu nœ œshœ akwa dá 'a yindœ kœve bœ dœ badja nene, kashe 'a yindœ kœve bœ kolœ mbœerœ á bœ sœ kœgu œsœ Ndjaba. Bœ kœdœ kolœ uzu yé bœ fatœ zœ tœ Ndjaba!»

³⁴ Yisu kœpa fœ endje adœke: «Endje su ala awa akwa nœ 'e adœke: Mœ pa: "E'e kœdœ andjaba." ³⁵ Yé Ndjaba e endjeneke á tshe pa o'o fœ endje ala Buku nœ ye adœke andjaba. Andaa a wusœ nœ adœke œneke á endje sú ala Buku nœ Ndjaba œ soepe waa dœ waa. ³⁶ Yé œmœ, Aba ke mœ yé œ vwa mœ ga pa tshapashœ asœke. 'E pa adœke: "Mœ sœ kœgu œsœ Ndjaba" mbœerœ á mœ pa tœ mœ adœke mœ kœdœ Gbolo nœ Ndjaba a? ³⁷ Œdœ mœ kœsœsœ kœmboerœ akwa nœ Aba mœ nene, 'e vwaratœ 'e tœ kœsœ dœ kœyindœerœ ga ndœ mœ! ³⁸ Ká mœ kœsœ kœmboerœ akwanœ zœ, á 'e kœsœsœ dœ kœyindœerœ ga ndœ mœ nene gbaa, œ yindœ akwanœ asœke yeka á 'e kœwu sœ nœ dœ œtshœncœ adœke Aba sœ lœ mœ, yé mœ sœ lœ Aba.» ³⁹ Trale endje kpa

kœpara awa tœ kœtepa ye á tshe kœtœ tshakane endje ye.

⁴⁰ Yisu kœkwatœ ye ga atshi ungu Yœrdane ba tœ osho á Yowane te lima tœ kœza batisimu fœ azu yé á sœ ba zœ. ⁴¹ Azu ndjoro sœ lima kœna ga ndœ ye yé á sœ lima kœpa adœke: «Yowane mbœembœerœ lima ambára afá bale nene. Kashe o'o kœ á tshe pa lima tœ upu nœ yakoshe asœke, kœdœ lima adja o'o.» ⁴² Yé ba zœ, azu ndjoro sœ lima dœ kœyindœerœ ga ndœ Yisu.

11

Kuzu Lazaro

¹ Anga yakoshe bale á i'iri ye kœdœ Lazaro sœ lima dœ kœba. Tshe sœ lima ba lœ Betani, ba lakpi nœ Amareya dœ yingœncœ dœ Marta. ² Mareyancœ asœke kœdœ yashencœ á tshe su lima ungu yombo ga pa ada Yisu, á turu dœ sukumu ye. Œshe dá yingœncœ dœ Lazaro sœ lima dœ kœba. ³ Ayingœncœ bisha asœke vwa lima uzu mbœerœ kœpandœ nœ fœ Yisu adœke: «Gbozu, yanga zœ á bœ yindœ ye sœ dœ kœba.» ⁴ Yisu djindœ o'onœ, œ pa adœke: «Kœba nœ Lazaro œ wo she nene, yé œ sœ mbœerœ kœyisœ mokœ nœ Ndjaba yekane á azu kœza mokœ fœ Gbolo nœ ye.»

⁵ Andaa Yisu yi lima ndœ Marta dœ yingœncœ œdœ pe lazaro. ⁶ Yisu dji adœke Lazaro sœ dœ kœba gbaa, kashe tshe kpa mbœerœ lima olo bisha tœ osho á tshe sœ lima tœncœ. ⁷ Manda nœ, tshe kœpa fœ ayambarœ nœ ye adœke: «A kwatœ azœ, œ gu ga lœ ogo Yuda.» ⁸ Ayambarœncœ kœgi fœ she adœke: «Rabi, ngœngœngœ kpœke, Ayudancœ yi lima ndœ kœve bœ dœ badja yé bœ kpa sœ kœgbe kœkwatœ zœ ga zœ a?» ⁹ Yisu kœgi fœ endje adœke: «Olo bale sœsœ dœ ada œlœ ndjokpa dœ bisha nene a? Œdœ uzu kœna ana dœ œlœ, tshe gbota ada ye nene mbœerœ á tshe sœ kœwu ingbisho nœ tshapashœncœ asœke. ¹⁰ Kashe œ kœsœ adœke uzu sœ kœna ana dœ abutshœ, tshe gbota ada ye mbœerœ ingbisho gugu tœ ye

nene.» ¹¹ Manda kœpa o'onœ asœ, Yisu kpa kœpa adœke: «Yanga azœ dœ Lazaro sœ tœ olo, yé mœ sœ kœna ndœ kœjo she.»

¹² Ayambarœ kœgi fœ she adœke: «Gbozu, œdœ tshe kœsœ tœ olo, tshe she ye.» ¹³ Yisu yi lima ndœ kœma adœke Lazaro tshu ye, kashe ayambarœ gbe lima adœke Yisu pa o'o tœ adja olo. ¹⁴ Á Yisu kœpa fœ endje ngbi adœke: «Lazaro tshu ye, ¹⁵ yé mœ sœ dœ yanga mbœrœ 'e gugu lima tœ œsœncœ ba zœ nene yeka á 'e kœsœ dœ kœyindœrœ. Kashe 'a na ga indiri ye.» ¹⁶ Yeka á Toma á endje e ndje she Meyã kœpa fœ angã ayambarœncœ adœke: «A ngbã kã œ na ga zœ dœ œ tshu awã bale dœ she.»

Yisu kœdœ ayi kœshe azu lœ kuzu

¹⁷ Lãkã á Yisu wuta, endje pa fœ she adœke endje shi Lazaro œ mbœrœ olo vana. ¹⁸ Bata tshalakpi Betani sœ ndoo dœ Beteleme manda ana nœ Kelometere votã gbambanœ, ¹⁹ Ayuda ndjoro na lima ga indiri Amareya dœ Marta kœu endje manda kuzu yingã endje.

²⁰ Lãkã á Marta dji adœke Yisu sœ tœ awã, tshe na para tshatshu ye kashe Mareya sœpe lima basœnda. ²¹ Marta kœpa fœ Yisu adœke: «Gbozu, œdœ bœ kœsœ má lima kpœke, kuzu œ wo má yingã mœ nene. ²² Kashe ngãngã nœ asœke ndje, mœ wusœ nœ adœke œneke kã á bœ eshondœ nœ ga ndœ Ndjaba, tshe to fœ bœ.» ²³ Yisu kœpa fœ she adœke: «Ndjaba œ she yingã zœ lœ kuzu zœ.» ²⁴ Marta kœgi adœke: «Adjapu, mœ wusœ nœ adœke Ndjaba œ she she dœ lãkã nœ kœshe akuzu tœ ndãngãlã olo.» ²⁵ Á Yisu kœpa fœ she adœke: «Emœ kœdœ Ayi kœshe azu lœ kuzu œdœ pe Ayi kœza soro. Uzu á tshe kœsœ dœ kœyindœrœ ga ndœ mœ, ngãngã asœke œdœ tshe kœtshu gbaa, tshe kpa sœpe dœ soro. ²⁶ Yé uzu kã á tshe kœsœ dœ soro, á sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ mœ, tshe tshu bale nene. Bœ sœ dœ kœyindœrœ ataa?» ²⁷ Marta kœgi adœke: «Adjapu Gbozu, adja mœ

yindœ nœ adœke œbœ kœdœ Kristu, Gbolo nœ Ndjaba á tshe sœ kœna ga pa tshapashã.»

²⁸ Manda o'onœ asœke, Marta kœaafo, kœna kœ'e Mareya á kœpa fœ she lœ hoyanœ adœke: «Ayi kœyisœrœ sœ kpœke yé œ sœ kœ'e bœ.» ²⁹ Kœdji kolœncœ ataa, Mareya kœaafo gbara, á kœna ga ndœ Yisu. ³⁰ Yisu lili lima damba ga lakpĩncœ nene, tshe sœpe lima ba tœ oshonœ á Marta gbã she tœncœ. ³¹ Ayudancœ sœ lima sœnda dœ Mareya yé œ sœ lima kœpara awã kœu she. Gba, endje kœwu she kœaafo kœwuta ga ushu yé endje kœte manda ye. Endje gbe lima adœke tshe sœ kœro ete kœki tœncœ ba pa udu. ³² Lãkã á Mareya wuta ba tœ osho á Yisu sœ lima tœncœ, á wu she; tshe te lima ga tœ ada ye á pa fœ she adœke: «Gbozu, œdœ bœ kœsœ má lima kpœke, kuzu œ wo má yingã mœ nene.»

³³ Kœwu adœke Mareya sœ tœ iki yé Ayuda á endje na lima dœ she awã bale yo ndje dœ iki, lãsu Yisu su dœ oyo yé uvuru ye i gara lœncœ. ³⁴ Á Yisu kœyu adœke: «'E shi she kpœta a?» Endje kœgi fœ she adœke: «Gbozu, na gamœ dœ œ wu.» ³⁵ Á Yisu kœki. ³⁶ Ayudancœ kœpa lima adœke: «'E wu, bãta á tshe yi lima ndœ Lazaro!» ³⁷ Angã azu kœpa adœke: «Eshã á tshe kãrã ala ayibula, mbœrœ gadã á tshe mbœrœ adœke kuzu za Lazaro nene na a?»

Yisu she Lazaro lœ kuzu

³⁸ Lãsu Yisu kpa su lima dœ oyo, yé tshe na lima ga pa udu. Tœncœ kœdœ lima kudu badja á endje vwiri egerœ badja ga tœ amanœ. ³⁹ Yisu kœpa adœke: «'E vwiri egerœ badjanœ asœke.» Yeka á Marta á tshe kœdœ yingã kuzunœ kœpa fœ she adœke: «Gbozu, tshe fu ye mbœrœ tshe mbœrœ lœ koto olo vana.» ⁴⁰ Yisu kœgi fœ she adœke: «Mœ papa fœ bœ adœke: E dœ bœ kœsœ dœ kœyindœrœ, bœ wu bala mokã nœ Ndjaba nene a?»

⁴¹ Endje kœvwiri egerœ badjanœ. Á Yisu kœmesho ga lafo á kœpa adœke:

«Aba, mœ sœ kœza mershe fœ 6œ mboerœ á 6œ dji mœ. ⁴² Mœ wu má sœ nœ adœke 6œ sœ kolœ kœdji mœ zœ. Kashe mœ pa o'o mboerœ ukpulu azu á endje sœ indiri mœ asœke adœke endje sœ dœ kœyindœerœ adœke œ6œ dá vwa mœ.» ⁴³ Manda kœpa o'onœ asœ, Yisu pa dœ avwara adœke: «Lazaro, wuta ga ushu!» ⁴⁴ Yé uzu á tshe tshu má lima ye kœwuta dœ uwu lœba á endje vwele dœ ada ye, dœ kane ye, œdœ ndje pe ndœma lœba á endje vwele dœ tshatshu ye. Yisu kœpa fœ azu adœke: «'E vwara uwu lœba tœ ye, œ katœ ye ti tshe gu.»

*Agbozu Ayuda vwarandœ Yisu
(Wu 6a tœ Mat 26.1-5; Mar 14.1-2;
Luk 22.1-2)*

⁴⁵ Kolœ ugurutœ Ayuda á endje na lima ga ndœ Mareya yé á wu œerœ á Yisu mboerœ lima asœmœ, ili endje wuta lima dœ kœyindœerœ ga ndœ Yisu. ⁴⁶ Kashe anga endje ugurunœ, na lima kœgbatœ endje dœ Afarisayi á pa lima ndœ œerœ á Yisu mboerœ fœ endje. ⁴⁷ Mboerœ tœnœ ataa, agbozu tshapa anganga Ndjaba dœ Afarisayi ngbœ lima tœ endje 6a lœ anda kœwa ngbanga nœ azu nœ Ndjaba á pa adœke: «A mboerœ ko-too? Yakoshe asœke sœ kœmboerœ ambará afá waa ye kea? ⁴⁸ Œdœ a kœkatœ ye ti kœmboerœ ataa, azu kœ œ sœ kœyindœerœ ga ndœ ye, yé azu Roma œ na kœndi œeyerœ osho nœ azœ œdœ pe ogo nœ azœ ye!»

⁴⁹ Anga bale ugurutœ endje á i'iri ye kœdœ lima Kayifa, tshe kœdœ lima egerœ nganga Ndjaba dœ ungunœ asœmœ. Tshe kœpa fœ endje adœke: «'E zaza ada o'onœ asœ nene ⁵⁰ yé 'e wuwu ndje sœ nœ nene adœke œ sœ dœ œtshœnœ mboerœ 'e adœke uzu bale tshu lœ kumu azu para yekane á ogo nœ azœ kœndindi djigi nene.» ⁵¹ O'onœ toto lima lœ Kayifa dœ tœ ye nene, kashe 6ata œshe kœdœ lima egerœ nganga Ndjaba dœ ungunœ asœmœ, Ndjaba za o'o ga lœ ama ye kœgbara lima adœke œ li adœke Yisu tshu mboerœ azu ogo. ⁵² Œ sœsœ kolœ mboerœ azu ogo nene, kashe œ

sœ ndje mboerœ agbolo nœ Ndjaba á endje ndjœtshelœtœ endje djezœ adœke endje ngbœbatœ endje œ wuta bale.

⁵³ Pe dœ œlœnœ asœmœ, agbozu Ikrizianœ gbœ lima gbetshelœ nœ kœwo Yisu. ⁵⁴ Ádánœ á Yisu kpa sœsœ lima kœna œdœ kœwuta ngbi ga ugurutœ Ayudanœ nene dœke. Kashe tshe gi lima tœ ye ndoo ga lœ kpa-gagasho, œ sœ 6a lakpi bale á i'irinœ kœdœ Efrayime, yeká á sœ 6a zœ dœ ayambarœ nœ ye.

⁵⁵ Andaa angbo nœ Pake ndo kœte lima tœnœ, azu ndjoro œ lima ga lœ Yerusaleme utshu angbo mboerœ kœdjutœ kolœ endje á kœza avwala fœ Ndjaba. ⁵⁶ Endje sœ lima kœpara Yisu, yé 6ata endje sœ lima 6a lœ Tepelo, endje sœ lima kœyutœ endje ugurutœ endje adœke: «'E gbe kotoo? Œrrr á tshe na ndœ angbonœ asœke nene a!» ⁵⁷ Yeká á agbozu tshapa anganga Ndjaba œdœ Afarisayi kœza o'o fœ azu adœke: «Œdœ uzu bale kœwu lima sœ osho á Yisu sœ tœnœ, tshe yi lima sœ nœ yeká á endje kœtepa ye.»

12

*Mareya su yombo ga pa ada Yisu
(Wu 6a tœ Mat 26.6-13; Mar 14.3-9)*

¹ Olo mindu dœ amancœ bale utshu angbo Pake, Yisu na lima ga lœ Betani, tshalakpi á tshe she lima Lazaro lœ kuzu tœnœ. ² Ba zœ, endje fa kœzirœ fœ Yisu, yé Marta dá kuru lima tshelœ kœzirœnœ á endje sœ lima kœzi tœnœ awa bale dœ Lazaro. ³ Mareya za ungu yombo á endje mboerœ dœ adja narde á amancœ gbœ dœ pancœ ga lœ anga. Tshe za lima angancœ, œ su yombonœ ga pa ada Yisu yé œ turu dœ sukumu ye. Tshafu yombonœ za lima tshascœnda djigi. ⁴ Anga yambarœ nœ Yisu bale á i'iri ye kœdœ Yudasí Isikariote, œshe á tshe va œtœ Yisu, pa adœke: ⁵ «Mboerœ gadœ á ka má yombonœ œ gbœ denari kama votœ dœ kurutshelœnœ tœ aayi oyo nene a?» ⁶ Yudasí papa lima o'onœ mboerœ á tshe gbe dœ aayi

oyo nene, kashe mbœerœ á tshe koedœ ayi angba. Kashe b̄ata tshe koedœ lima ayi kœgb̄andœ ngbade ngendja, tshe sœ lima kœzi angba ngendja, endje sœ kœko tœnœ. ⁷ Yisu kœpa adœke: «'E toto oyo fœ she nene. Tshe mbœerœ œtœnœ mbœerœ kœgbe dœ olo á endje za bala dœ mœ ga lœ koto. ⁸ 'E sœ awa bale dœ aayi oyo ɔlɔ dœ ɔlɔ kashe œmœ, mœ sœsœpe dœ 'e ɔlɔ dœ ɔlɔ nene.»

⁹ Ayuda ndjoro dji lima adœke Yisu sœ lœ Betani. Endje sœsœ lima kœna ga zœ kolœ mbœerœ Yisu bale nene, kashe endje na lima ndje mbœerœ kœwu Lazaro á Yisu shé lima she lœ kuzu. ¹⁰ Mbœerœ tœnœ ataa, agbozu tshapa anganga Ndjabancœ wa lima o'o adœke œne wo ndje Lazaro ye, ¹¹ mbœerœ Ayuda ndjoro ka lima tœ endje ti, yé œ sœ lima dœ kœyindœerœ ga ndœ Yisu lœ kumu ye.

Yisu li ga lœ Yerusaleme

(Wu 6a tœ Mat 21.1-11; Mar 11.1-11; Luk 19.28-40)

¹² Osho k̄arɔ pa nœ, Ayuda ndjoro á endje na lima ndœ angbo Pakencœ dji adœke Yisu œ na lima ga lœ Yerusaleme. ¹³ Endje de kako ngima yé œ wuta para tshatshu ye. Endje sœ lima kœta rawa adœke: «Mokɔ fœ Ndjaba! Kaka Ndjaba to kane ye ga pa tsheneke á tshe sœ kœna dœ i'iri Gbozu, gbozugo Israyele!» ¹⁴ Yisu wu ovoro ane yé œ na œ ɔ ga pa ye b̄ata á endje sú ala Buku nœ Ndjaba adœke:

¹⁵ «Azu tshelœ ongbo Siyona, awa zaza 'e nene!

'E wu, gbozu nœ 'e dá na asœke, tshe ɔ ga pa ovoro ane.»

¹⁶ Ayambarœ nœ Yisu wuwu damba lima sœ œneke á sœ kœro tœnœ asœmœ nene. C̄errr manda kœɔ she lima ga lafo ga lœ mokɔ nœ ye yekane á œndœnœ te lima lœ endje adœke endje sú lima o'onœ tœ upu nœ ye, yé endje mbœerœ ga tœ ye kolœ adja œneke á endje sú.

¹⁷ Azu kɔ á endje sœ lima dœ Yisu lœkɔ á tshe she lima Lazaro yé á e she adœke tshe wuta ga ushu, endje sœ lima kœpandœ o'o tœ œneke á

endje wu. ¹⁸ Mbœerœ tœnœ dá azu ndjoro sœ lima kœna para tshatshu Yisu; gbambancœ nene, endje dji lima ndœ ambárá afá á tshe mbœerœ. ¹⁹ Yeka Afarisayi kœpa ugurutœ endje adœke: «'E sœ kœwu tœnœ, 'e kpa li kœmbœerœ œerœ bale nene mbœerœ azu kɔ ȳarɔ kolœ manda ye.»

Mokɔ œdœ kurushi

²⁰ ɔlɔ angbo li yé anga angbi azu ro ndje lima ga lœ Yerusaleme mbœerœ kœdonga Ndjaba. ²¹ Endje na ga ndœ Filipo, uzu tshalakpi Betesayida lœ ogo Galilayi, á kœpa lima fœ she adœke: «Gbozu 'a gbe kœwu Yisu.» ²² Filipo kœna kœpa fœ Andere á endje na dœ she kœpandœ nœ fœ Yisu. ²³ Yisu kœpa fœ endje adœke: «Nḡongɔ asœ, ada ɔlɔ li adœke Gbolo nœ uzu gbɔ mokɔ nœ ye. ²⁴ Mœ sœ kœpa fœ 'e dœ adjapu adœke œdœ ele ble kœlili ga lœ ɔshɔ á gba nene, œ sœpe kolœ tœnœ bale. Kashe œ kœli ga lœ ɔshɔ á kœgba, œ ko yekane á zu elencœ ndjoro. ²⁵ Uzu á tshe kœyindœ soro ye, tshe sœpe dœ tœnœ nene; kashe tsheneke á tshe kœvwaratœ ye kœtœpe tœnœ pa tshapashancœ asœke, tshe gb̄andœ nœ waa dœ waa. ²⁶ C̄edœ uzu kœyindœ kœmbœerœ akwa fœ mœ, œ li adœke tshe ro manda mœ yé osho á mœ sœ tœnœ dá ayi akwa nœ mœ œ sœ ndje tœnœ. C̄edœ uzu kœsœ kœmbœerœ akwa fœ mœ, Aba œ donga she.»

²⁷ Nḡongɔ asœ, lœsu mœ sœ ga lafo yé o'o gadœ dá mœ kœpa a? Mœ pa adœke: «Aba, she mœ tœ ada ɔlɔnœ asœke a? Kashe œ sœ mbœerœ ada ɔlɔnœ asœke dá mœ na. ²⁸ Aba, mbœerœ adœke azu donga i'iri zœ.» Yé anga tshama wu b̄a lafo adœke: «Mœ mbœerœ, yé mœ kpa mbœerœ adœke azu donga i'iri mœ.» ²⁹ Ukpulu azu á endje lœ lima tœ œsœncœ á dji o'onœ asœke pa adœke: «Yavuru dá sɔ asœmœ.» Anga endje pa ndje adœke: «Anga aandjelu dá pa o'o fœ Yisu.»

³⁰ Yisu gi adœke: «Tshamanœ á ki ascœmœ, kiki mbœerœ mœ nene kashe œ ki mbœerœ 'e.» ³¹ Nḡongɔ asœ dá Ndjaba œ wa ngbanga nœ tshapashɔ

asœke, yé ngóngò asœ tshe vwi gbozu tshapashónœ ga ushu. ³² Yé œmœ, òlò á endje kœti mœ ga lafo pa òshò, mœ gbota bala azu para kòkò ga ndœ mœ. ³³ Tshe pa lima o'o asœ mbœrœ kœyisœ mara kuzu á tshe tshu dœ tœncœ.

³⁴ Ukpulu azuncœ kœgi fœ she adœke: «A di ala mbeti awa akwa adœke, Kristu œ sœ dœ soro waa dœ waa. Ka kotoo á bœ pa adœke endje bi Gbolo nœ uzu ga pa kurushi á za she tò ga lafo a? Gbolo nœ uzuncœ ascœmœ kœdœ œde?» ³⁵ Yisu kœgi fœ endje adœke: «Ingbisho sœ damba ugurutoe 'e manda olo teasho. 'E na ana b̄ata á 'e sœ dœ ingbisho mbœrœ adœke ubu osho kœndondondoro 'e nene. Gbambancœ nene, uzu á tshe sœ kœna lœ ubu osho, wuwusœ osho á tshe sœ kœna ga tœncœ nene. ³⁶ Bata 'e sœ dœ ingbisho, 'e sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ ingbisho á 'e kœwuta agbolo nœ ingbisho. Manda kœpa o'onœ asœke, Yisu gitœ ye ugurutoe azu ndjoronœ yé œ zatœ ye yiwa tœncœ tœ endje.»

Gbo lsu nœ Ayuda

³⁷ Ayuda wu lima ambárá afá ndjoro á Yisu mbœrœ gbaa, kashe endje sœsœ lima dœ kœyindœrœ ga ndœ ye nene, ³⁸ liaka o'o á ayi kœgbara o'o Isaya pa lima adœke:

«Gbozu Ndjaba, œde dá yindœ o'o á 'a pa lima?

Yé Gbozu Ndjaba má lima gbògbò nœ ye fœ uzu œde e?»

³⁹ Isaya kpa pandœ ádá á azu vvara lima tœ endje tœ kœsœ dœ kœyindœrœ:

⁴⁰ «Tshe mbœrœ adœke ala endje bu, mbœrœ á endje kœwuwu osho nene, tshe za ndje œrœ tshu ga pa kœwusœrœ nœ endje,

mbœrœ endje kœwusœ œrœ nene, yeka endje kœfatœ endje ga ndœ ye nene,

adœke tshe she endje.»

⁴¹ Isaya gbara lima o'onœ asœ mbœrœ á tshe wu lima mokò nœ Yisu yeka á pa lima o'o tœ upu nœ ye.

⁴² Andaa anga agbozu yuda ndjoro sœ lima dœ kœyindœrœ ga ndœ Yisu.

Kashe kolœ mbœrœ awa Afarisayi, endje lili lima kœma tœncœ ngbi nene adœke endje gòrò endje lœ Sinagoga. ⁴³ Endje yi lima ndœ nœ adœke azu donga œne kœropa œneke á Ndjaba œ donga dœ œne ye.

Kœwa ngbanga lœ awa o'o Yisu

⁴⁴ Yisu pa ngbi adœke: «Uzu á tshe sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ mœ, tshe sœsœ kolœ dœ kœyindœrœ ga ndœ mœ nene; tshe sœ dœ tœncœ ga ndœ tsheneke á tshe vwa mœ. ⁴⁵ Yé uzu á tshe sœ kœwu mœ, sœ ndje kœwu tsheneke á tshe vwa mœ. ⁴⁶ Œmœ, mœ kœdœ ingbisho. Mœ na ga pa tshapashò adœke uzu á tshe kœsœ dœ kœyindœrœ ga ndœ mœ sœ lœ ubu osho nene. ⁴⁷ Œdœ uzu kœsœ kœdji o'o ama mœ á kœgbògbòndœ nœ nene, œ dœdœ mœ dá wa ngbanga pa ye nene; gbambancœ nene, mœ nana mbœrœ kœwa ngbanga pa tshapashò nene kashe mœ na ndœ kœshe tshapashò. ⁴⁸ Uzu á tshe kœvwaratœ ye tœ mœ á kœsœ kœdji o'o ama mœ nene, tshe gbò ayi kœwa ngbanga pa ye: O'o á mœ pa œ wa ngbanga pa ye bala tœ ndòngòlò olo. ⁴⁹ Mœ papa o'o tœ mœ dœ tœ mœ nene, kashe Aba á tshe vwa mœ dá za o'o fœ mœ dœ tœ ye adœke mœ pa yé œ mindœ nœ. ⁵⁰ Yé mœ wusœ nœ adœke awa oo nœ ye kœdœ soro á ka nene. Œneke á mœ sœ kœpandœ nœ, mœ sœ kœpa tœncœ b̄ata Aba pa fœ mœ.»

13

Yisu djutò ada ayambarœ nœ ye

¹ Œ sœpe lima olo bale tœ angbo Pake. Yisu wu lima sœ nœ adœke olo kœkatœ tshapashónœ ti á kœgu ga ndœ Aba œne li ye. Tshe yi lima ndœ ayambarœ nœ ye á endje sœ pa òshò, yé œ yi ndje ndœ endje œerrr ga tœ ndòngòlòncœ. ² Yisu sœ lima kœzirœ awa bale dœ ayambarœ nœ ye. Andaa Satana za gbetshelœ ga lsu Yudasí Isikariote, gbolo nœ Shimu adœke tshe ka Yisu. ³ Yisu wu lima sœ nœ adœke Aba za tshagbozu nœ tshapa œrœ kò fœ œne. Œne to b̄a ndœ Ndjaba yé œne sœ kœgu ga

ndœe Ndjaba. ⁴ Yisu áafo indiri ndaba kœziroœ, œ verœ lœba œnœ tshapanœ tœ ye, œ za anga akpa lœba œ i ga lœ ye. ⁵ Manda nœ, tshe su ungu ga lœ saane, œ tetœ kœdjuto ada ayambarœ nœ ye, á sœ kœturu dœ lœbanœ á tshe i ga lœ ye. ⁶ Kœwuta ga tœ Shimu Petro, tshe kœpa fœ she adœke: «Gbozu œbœe dá djuto ada mœ a?»

⁷ Yisu kœgi adœke: «Ngœngœ asœ, bœ wuwusœ œroœ á mœ sœ kœmbœroœ tœnœ asœke nene kashe bœ wu bala sœ nœ manda nœ.» ⁸ Petro kœpa fœ she adœke: «Ëœ nene, bœ djuto ada mœ bale nene.» Yisu kœgi fœ she adœke: «Edœ mœ kœdjudo ada zœ nene, bœ gbœ œroœ bale ba ndœ mœ nene.» ⁹ Á Petro kœpa fœ she adœke: «Gbozu, œ kœsœ adja ataa, djudo kolœ ada mœ nene, djuto ndje kane mœ œdœ pe kumu mœ.» ¹⁰ Yisu kœgi fœ she adœke: «Uzu á tshe kœdjuto kote ye, œ li adœke tshe djuto kolœ ada ye, gbambanœ nene, tshe sœ djigi yerœ. Yé e'e, 'e sœ yerœ kashe œ doédœ e'e kœ dá sœ yerœ nene.» ¹¹ Tshe wu lima sœ tsheneke á tshe ka she dœ otshœnœ yekane á pa adœke: «'E doédœ e'e kœ dá sœ yerœ nene.»

¹² Manda kœdjuto ada endje, tshe kpa verœ lœba tshapanœ ga tœ ye, œ kwa ga pa ndaba kœziroœ, á pa adœke: «'E wusœ ádá œroœ á mœ mbœroœ fœ 'e asœke ye a? ¹³ 'E sœ kœ'e mœ Ayi kœyisœroœ, 'e e ndje mœ Gbozu. 'E sœ kœ'e mœ tako mbœroœ œmœ kœdœ ayi kœyisœroœ, œmœ kœdœ ndje Gbozu. ¹⁴ Bata œmœ á mœ doé ayi kœyisœroœ, á dœ Gbozu, mœ djuto ada 'e, œ li adœke e'e ndje, 'e djuto ada 'e ugurotœ 'e dœ anga 'e. ¹⁵ Gbambanœ nene, œdœ mœ koena œrrr ga tœ kœdjuto ada 'e, œmœ á mœ doé Ayi kœyisœroœ œdœ ndje Gbozu, e'e ndje 'e djuto ada 'e ugurotœ 'e dœ anga 'e. ¹⁶ Mœ pa fœ 'e dœ adjapu adœke, ayi akwa roro gbozu tshapa ye nene, yé ayi avwa roropa ayi kœvwa she nene. ¹⁷ Edœ 'e kœwusœ nœ ataa, 'e sœ dœ yanga œdœ 'e kœza o'onœ asœke ga

tœ akwa. ¹⁸ Mœ sœsœ kœpa o'o fœ 'e kœkœ nene yé mœ wusœ endjeneke á mœ ke endje. Æ li adœke o'o á endje sú ala Buku nœ Ndjaba mbœroœtœ endje: «Uzunœ á 'a zi lima kœziroœ awa bale dœ she, œshe dá wuta uzu kœka mœ.» ¹⁹ Mœ sœ kœpa o'o fœ 'e ngœngœ asœke utshunœ adœke o'onœ wuta, yeka á 'e kœsœ dœ kœyindœroœ adœke «mœ sœ zœ.» ²⁰ Mœ sœ kœpa fœ 'e dœ adjapu adœke uzu á tshe za osho kœsœ fœ tsheneke á mœ vwa she, za ndje osho kœsœ fœ mœ. Yé uzu á tshe za osho kœsœ fœ mœ, tshe za osho kœsœ fœ tsheneke á tshe vwa mœ.»

*Yisu gbara adœke Yudasi œ ka œne
(Wu 6a tœ Mat 26.20-25; Mar
14.17-21; Luk 22.21-23)*

²¹ Manda kœpa o'onœ asœ, lœsu Yisu sœ ga lafo yé tshe pa 'oara adœke: «Mœ sœ kœpa fœ 'e dœ adjapu adœke, anga uzu bale ugurotœ 'e œ ka mœ.» ²² Ayambarœ kœte lima tœ kœmesho ugurotœ endje yé á sœ lima kœyutoœ endje tœ kœwusœ uzu á tshe pa o'o tœ ye asœmœ. ²³ Anga yambarœ bale, tsheneke á Yisu yi lima ndœ ye, sœ lima kpœndiri Yisu. ²⁴ Shimu Petro mbœroœ ala ye fœ she adœke tshe yu Yisu tœ uzunœ á tshe sœ kœpa o'onœ tœ ye. ²⁵ Á yambarœnœ asœmœ kœgitœ ye ga lakoro Yisu á kœyu she adœke: «Gbozu, uzunœ á bœ patœ ye asœmœ kœdœ œdœ e?»

²⁶ Yisu gi adœke: «Uzu á mœ kœyi ndindi mapa ga la ungu kœziroœ á kœza fœ she dá œshe dœmœ.» Atamœ, Yisu kœza ndindi mapanœ á kœza fœ Yudasi Isikariote á tshe kœdœ gbolo nœ shimu. ²⁷ Lœkœ á Yudasi za ndindi mapanœ tshakane Yisu, Satana kœli ga lœ Yudasi. Yisu kœpa fœ she adœke: «Eneke á bœ yindœ kœmbœroœ tœnœ, mbœroœ katsha.» ²⁸ Uzu bale ugurotœ endje á endje sœ lima pa ndaba kœziroœ á tshe wu lima sœ ádá o'onœ á tshe pa fœ she gugu nene. ²⁹ Bata ngbade kœgbœndœ ngendja sœ lima ba tshakane Yudasi, anga endje gbe

lima adœke Yisu pa fœ she adœke tshe yɔ œrœ á endje sœ dœ ogonœ mbœrœ angbo too ndje adœke tshe to anga œrœ fœ aayi oyo. ³⁰ Yudasi zi ndindi mapa ascœmœ, yé trale œ wuta ga ushu. Osho bu lima ye.

O'o tœ upu nœ tafo awa o'o

³¹ Manda kœwuta Yudasi ga ushu, Yisu kœpa adœke: «Ngɔngɔ asœke, mokɔ nœ Gbolo nœ uzu matœ ye, yé mokɔ nœ Ndjaba ma ndje tœ ye lœ awa nœ Gbolo nœ uzu. ³² Ndjaba œ ma mokɔ nœ Gbolo nœ uzu dœ tœ ye, yé œndœncœ œ di nene á tshe mbœrœ œtœncœ. ³³ Agbolo nœ mœ, mœ scœpe dœ 'e kolœ manda olo teasho. 'E para mœ yé b̄ata á mœ pa fœ Ayuda: Osho á mœ na ga tœncœ, 'e li kœna b̄a zœ nene. Cœtœncœ dá mœ sœ ndje kpa kœpa ngɔngɔ asœ fœ 'e asœke. ³⁴ Mœ sœ kœza tafo awa o'o fœ 'e: 'e yindœtœ 'e ugurutœ 'e. Cœ li adœke 'e yindœtœ 'e ugurutœ 'e b̄ata á mœ yindœ 'e. ³⁵ Atamœ, azu kɔ œ wusœ nœ adœke e'e kœdœ ayambarœ nœ mœ lœ awa nœ kœyindœsho á 'e sœ dœ tœncœ ugurutœ 'e.»

Yisu mindœ nœ adœke Petro œ 'ea œne

(Wu b̄a tœ Mat 26.31-35; Mar 14.27-31; Luk 22.31-34)

³⁶ Shimu Petro yu she adœke: «Gbozu, b̄œ na ga ta a?» Yisu kœgi fœ she adœke: «Osho á mœ sœ kœna ga tœncœ, b̄œ li kœna ga tœncœ ngɔngɔ asœke nene, kashe b̄œ na bala mangba mœ manda nœ.» ³⁷ Petro kœpa fœ she adœke: «Gbozu, mbœrœ gadœ á mœ li kœna mangba zœ ngɔngɔ asœke nene a? Gbambanœ nene, mœ gumatœ mœ mbœrœ kœzatœ mœ fœ kuzu tœ upu nœ zœ.» ³⁸ Yisu kœgi adœke: «Adja b̄œ gumatœ zœ mbœrœ kœzatœ zœ fœ kuzu mbœrœ mœ ye a? Mœ sœ kœpa fœ b̄œ dœ adjapu adœke, utshunœ adœke kɔngato ki, b̄œ 'ea mœ awa votɔ.»

14

Yisu kœdœ awa kœgu ga ndœ Aba

¹ Yisu kpa pa fœ endje adœke: «Lɔsu 'e tɔtɔ nene. 'E sœ dœ kœyindœrœ

ga ndœ Ndjaba, yé œ sœ ndje dœ kœyindœrœ ga ndœ mœ. ² Ba lœ anda nœ Aba mœ, osho kœsœ sœ ndjoro. Cœ kœdœdœ má adjapu nene, mœ pa má ndœ nœ fœ 'e nene. Kashe mœ sœ kœna b̄a zœ kœguma osho á 'e kœsœ bala tœncœ. ³ Yé manda kœna mœ ndœ kœguma oshonœ fœ 'e, mœ kwa bala tœ mœ ndœ kœko 'e adœke osho á mœ sœ tœncœ; 'e sœ ndje bala tœncœ. ⁴ 'E wusœ awa á sœ kœna ga tœ osho á mœ sœ kœna ga tœncœ ye.» ⁵ Toma kœpa fœ she adœke: «Gbozu, 'a wuwusœ osho á b̄œ sœ kœna ga tœncœ bale nene. Ataa 'a wu má sœ nœ kotoo?» ⁶ Yisu kœgi fœ she adœke: «Cœmœ kœdœ awa, œmœ kœdœ adja o'o, œmœ kœdœ ndje soro. Uzu bale lili kœwuta b̄a ndœ Aba, œdœ tshe kœwuwuta b̄a ndœ mœ nene. ⁷ Cœdœ 'e kœwu má sœ mœ, 'e wu má ndje sœ Aba mœ ye. Ngɔngɔ asœke, 'e wusœ ye, yé 'e wu ndje she ye.»

⁸ Á Filipino kœpa fœ she adœke: «Gbozu, yisœ Aba fœ 'a yé 'a kpa gbe dœ anga œrœ nene.» ⁹ Yisu kœgi fœ she adœke: «Filipo, b̄alima a sœ dœ 'e œrrr asœke, b̄œ wuwusœ mœ nene a? Uzu á tshe wu mœ, wu ndje Aba. Mbœrœ gadœ á b̄œ pa adœke: "Yisœ Aba fœ 'a?" ¹⁰ B̄œ yiyindœ nœ adœke mœ sœ lœ Aba yé Aba sœ lœ mœ nene a? O'o á mœ sœ kœpa fœ 'e toto lœ mœ dœ tœ mœ nene. Kashe Aba á tshe sœ lœ mœ dá sœ kœmbœrœ adja akwa nœ ye. ¹¹ 'E yindœ o'o ama mœ: Aba sœ lœ mœ yé mœ sœ lœ Aba. Cœdœ 'e kœyiyindœ o'o ama mœ nene, 'e yindœ nœ kolœ mbœrœ akwanœ asœke. ¹² Mœ sœ kœpa dœ adjapu fœ 'e adœke: Uzu á tshe kœsœ dœ kœyindœrœ ga ndœ mœ, tshe mbœrœ ndje akwa á mœ sœ tœ kœmbœrœ tœncœ. Tshe mbœrœ bala ndje ogboro akwa kœropa œneke, mbœrœ mœ sœ kœgu ga ndœ Aba. ¹³ Yé œrœ kɔ á 'e eshondœ nœ dœ i'iri mœ, mœ mbœrœ bala œtœncœ dœ mara adœke mokɔ nœ Aba matœ ye lœ Gbolo. ¹⁴ Cœdœ 'e kœ'eshondœ œrœ dœ i'iri mœ, mœ mbœrœ bala œtœncœ.»

Aba œ vwa Ishiri

15 Ēdœ 'e kœyindœ mœ, 'e mboerœtœ 'e liaka awa o'o nœ mœ, 16 œmœ, mœ ki fœ Aba adœeke tshe vwa anga ayi kœti kane manda mœ fœ 'e, á tshe kœsœ dœ 'e awa bale waa dœ waa. 17 Ēshe kœdœ Ishiri nœ adja o'o, tsheneke á tshapashœ œ li kœza osho kœsœ fœ she nene; gbambanœ nene, tshe sœsœ kœwu she yé œ wu ndje sœ ye nene. Kashe e'e, 'e wusœ ye yé mboerœ tshe sœ awa bale dœ 'e yé tshe sœ lœ 'e. 18 Mœ ka bala tœ 'e ti tœ ayasuru nene, kashe mœ sœ kœkwatœ mœ ndœ 'e. 19 Manda olo teasho, tshapashœ œ kpa wu mœ nene. Kashe e'e, 'e wu bala mœ mboerœ á mœ sœ dœ soro yé 'e sœ ndje bala dœ soro. 20 Dœ lœkœnœ ascœmœ, 'e wu bala sœ nœ adœeke mœ sœ lœ Aba, 'e sœ lœ mœ yé mœ sœ lœ 'e.

21 «Uzu á tshe sœ kœdji awa o'o nœ mœ á sœ kœza ga tœ akwa, sœ kœyindœ mœ. Aba mœ œ yindœ uzu á tshe sœ kœyindœ mœ. Ēmœ, mœ yi bala ndœ ye yé mœ ma bala tœ mœ fœ she.» 22 Yuda (œ dœdœ Yuda Isikariote nene) kœyu she adœeke: «Gbozu, mboerœ gadœ á bœ matœ zœ kolœ fœ 'a kashe fœ tshapashœ nene a?» 23 Yisu kœgi fœ she adœeke: «Ēdœ uzu kœyindœ mœ, tshe li bala sœ o'o ama mœ. Aba mœ œ yindœ ye yé œmœ dœ pe Aba 'a na ga ndœ ye, œ guma osho kœsœ nœ 'a ba ndœ ye. 24 Uzu á tshe kœyiyindœ mœ nene, tshe liscœ o'o ama mœ nene. O'o á 'e sœ kœdji mœ kœpa tœnœ toto lœ mœ nene kashe œ to ba ndœ Aba á tshe vwa mœ. 25 Mœ pa o'o ascœ fœ 'e damba á mœ sœpe lima awa bale dœ 'e 26 Kashe Ayi kœti kane 'e á tshe dœ Ōtshœ Ishiri á Aba œ vwa bala she dœ i'iri mœ, tshe yi bala sœ œrœ kœ yé œ kpa pa bala ndœ œneke kœ á mœ pa fœ 'e.

27 «Mœ sœ kœkatœ kœsœ gee fœ 'e, œtœnœ kœdœ kœsœ gee nœ mœ á mœ sœ kœza fœ 'e. Mœ zaza kœsœ geœnœ fœ 'e liaka œneke á tshapashœ œ za nene. Adja lœsu 'e tœtœ nene yé awa mboerœ ndje 'e nene. 28 'E dji mœ lima kœpa fœ 'e adœeke: "Mœ

ro da ye, yé mœ kpa kwatœ mœ ga ndœ 'e." Ēdœ 'e kœyi má ndœ mœ, 'e sœ má dœ yanga kœwu adœeke mœ sœ kœna ga ndœ Aba, gbambanœ nene Aba gerœ kœropa mœ. 29 Mœ pandœ o'onœ ascœ fœ 'e ngœngœ ascœke, utshunœ adœeke œrœnœ wuta; mboerœ lœkœ á kœwuta yekane á 'e kœyindœ nœ. 30 Kœto kpesheke, mœ kpa pa tshama mœ dœ 'e nene, gbambanœ nene, gbozu tshapashœ ascœ sœ kœna tœnœ. Tshe dœdœ gbozu tshapa mœ nene. 31 Kashe tshe na mboerœ á tshapashœ kœwusœ nœ adœeke mœ yindœ Aba yé mœ sœ kœmboerœ kolœ œneke á Aba za fœ mœ adœeke mœ mboerœ. 'E aafœ dœ a gitœ azœ kpœke ye.»

15

Yisu kœdœ adja œyo vinu

1 «Ēmœ kœdœ adja œyo vinu yé Aba mœ kœdœ ayi kœmboerœ akwa kindi vinunœ. 2 Ganea kœ á tœ ga tœ mœ á kœle nene, tshe de ye. Yé ganea á kœle, tshe gbœndœ nœ adœeke œ kpa le tœpanœ kpuru. 3 Kœyiscœrœ nœ á mœ yiscœ nœ fœ 'e ascœke guma 'e. 4 'E zatœ 'e ga tœ mœ bœta á mœ zatœ mœ ga tœ 'e. Bœta ganea á kœsœsœ tœ œyo nene, œ zu elœnœ nene; awa bale ndje 'e zu nene œdœ 'e kœzazatœ 'e ga tœ mœ nene.

5 «Ēmœ kœdœ œyo vinu yé e'e kœdœ ganeœ. Ēdœ uzu kœsœ lœ mœ á mœ sœ lœ ye, tshe zu leyœ tœ pa nœ kpuru; gbambanœ nene, 'e li kœmboerœ œrœ bale kpi tœ mœ nene. 6 Uzu á tshe kœsœsœ lœ mœ nene, Aba mœ œ za she vwi'i bœta ganea ascœmœ yé tshe œrœ ye. Ōrœ ganea, endje zoma, œ ko va ga tœ owo yé œ ju. 7 Ēdœ 'e kœsœ lœ mœ, á o'o mœ kœsœ lœ 'e, 'e eshondœ œrœ á 'e gbe dœ tœnœ yé 'e gbœ. 8 Ērœ á ma mokœ nœ Aba mœ kœdœ adœeke 'e zu leyœ tœ pa nœ kpuru yé 'e dœ ayambarœ nœ mœ.

9 «Bœta Aba yindœ mœ, œmœ ndje mœ yindœ 'e; 'e sœ lœ kœyindœsho nœ mœ. 10 Ēdœ 'e kœliscœ awa o'o nœ mœ, 'e sœ lœ kœyindœsho nœ mœ, bœta á mœ liscœ awa o'o nœ Aba mœ á sœ lœ kœyindœsho nœ ye.

¹¹ «Mœ pandœ œeneke fœ 'e adœeke 'e sœ dœ yanga бата мœ, yé l̥su 'e kœsu pete dœ tœnœ. ¹² Awa o'o nœ mœ dœke: 'E yindœtœ 'e ugurutœ 'e бата á mœ yindœ 'e. ¹³ Egerœ kœyindœsho á uzu li kœma kœdœ kœzatœ ye fœ kuzu mbœrœ anganœ. ¹⁴ 'E dœ anga mœ, œdœ 'e kœsœ kœmbœrœ œrœ á mœ pandœ nœ fœ 'e adœeke 'e mbœrœ. ¹⁵ Mœ kpa e 'e aayi akwa nene, mbœrœ aayi akwa wuwusœ œrœ á ayengœ ye œ mbœrœ nene. E'e kœdœ anga mœ; gbambanœ nene, œeneke kœ á mœ dji ba ndœ Aba mœ, mœ pandœ nœ fœ 'e adœeke 'e wusœ nœ. ¹⁶ Œ dœdœ 'e dá ke mœ nene, œmœ dá ke 'e á ko 'e ga tœ akwa adœeke 'e na, œ zu ɔtshœ leyœ yé œndœ akwanœ di. Atamœ, Aba œ to fœ 'e œeneke kœ á 'e eshondœ nœ dœ i'iri mœ ba ndœ ye. ¹⁷ Œeneke á mœ sœ kœ'eshondœ nœ ga ndœ 'e kœdœ adœeke, 'e yindœtœ 'e ugurutœ 'e.»

Tshapashœ yangba Yisu dœ ayambarœ nœ ye

¹⁸ «Œdœ tshapashœ kœyiangba 'e, 'e wusœ nœ adœeke tshe yangba mœ utshunœ. ¹⁹ Œdœ 'e kœdœ má lima azu tshapashœ, tshapashœ œ yi má ndœ 'e. Kashe 'e dœdœ azu tshapashœ nene mbœrœ á mœ ke 'e á ko 'e ga indirinœ, ádá á tshe sœ kœyiangba 'e dœmœ. ²⁰ 'E gbe dœ o'o á mœ pa lima fœ 'e adœeke: “Ayi akwa ropo gbozu nœ ye nene.” Œdœ endje kœmbœrœ œrœ kanga fœ mœ, endje mbœrœ ndje œrœ kanga fœ 'e ndje awa bale. Œdœ endje kœlisœ o'o ama mœ, endje li ndje sœ œnœ 'e ye. ²¹ Yé kpœ læ kumu i'iri mœ, endje mbœrœ œrœ asœeke kœ ga tœ 'e, mbœrœ á endje wuwusœ uzu á tshe vwa mœ nene. ²² Œdœ mœ kœnana má lima nene, á mœ kœpapa má ndje lima o'o fœ endje nene, endje mbœrœ má ekperœ nene. Kashe ngãngœ asœ endje kpa gugu dœ o'o kœpa tœ upu ekperœ nœ endje nene. ²³ Uzu á tshe kœyiangba mœ, yi ndje angba Aba mœ. ²⁴ Œdœ mœ kœmbœmbœrœ lima ugurutœ endje akwa má anga angbi uzu œ mbœrœ nene, endje

mbœrœ má ekperœ nene. Kashe ngãngœ asœeke бата á endje wu œtœnœ ye, œ sœpe kœyiangba mœ dœ Aba mœ. ²⁵ Kashe œeneke wuta yeka á o'o á endje sú lima ala awa akwa nœ endje kœmbœrœtœ ye. Endje su lima adœeke: “Endje yangba mœ gbambanœ.”

²⁶ «Uzu neke á tshe na ndœ kœti kane 'e, œ na zœ: Œshe kœdœ Ishiri nœ adja o'o á tshe to ba ndœ Aba. Mœ vwa bala she fœ 'e læ awa nœ Aba yé tshe pa bala o'o tœ upu nœ mœ. ²⁷ E'e ndje, 'e pa o'o tœ upu nœ mœ mbœrœ á 'e sœ lima dœ mœ awa bale pe tœ ali kœtetœ kœmbœrœ akwa nœ mœ.

16

¹ «Mœ pa o'onœ asœ kœ fœ 'e adœeke 'e kakatœ kœyindœrœ nœ 'e ti nene. ² Endje gãrœ 'e læ anda Sinagoga. Ga pa nœ, œ œ tœ dœ anga osho, azu á endje wo 'e œ gbe adœeke œne sœ ndje kœdonga Ndjaba. ³ Endje mbœrœ ataa mbœrœ endje wuwusœ Aba œdœ ndje mœ nene. ⁴ Kashe mœ pa tœnœ fœ 'e adœeke bala olo nœ endje kœli yekane á œndœnœ œ te læ 'e adœeke mœ turu lima tœ o'o asœeke fœ 'e ye.»

Akwa nœ Ishiri

«Mœ papa lima o'o fœ 'e utshunœ nene mbœrœ á mœ sœ lima awa bale dœ 'e. ⁵ Kashe ngãngœ asœeke, mœ sœ kœgu ga ndœ tsheneke á tshe vwa mœ. Yé uzu bale ugurutœ 'e sœsœ kœyu mœ nene adœeke: “Bœ gu gata a?” ⁶ Kashe l̥su 'e su dœ oyo mbœrœ á mœ pa fœ 'e atamœ. ⁷ Yé œ li adœeke mœ pa adja o'o fœ 'e: Œ ga waa mbœrœ 'e adœeke mœ gu da ye, mbœrœ œdœ mœ kœgugu nene, tsheneke á li adœeke tshe na kœti kane 'e, œ na nene. Œdœ mœ kœgu da ye yekane á mœ vwa she fœ 'e. ⁸ Yé l̥kœ á tshe kœna, tshe ma djingili nœ tshapashœ fœ she tœ upu nœ ekperœ, upu nœ kœsœ ndjii œdœ pe kœwa ngbanga. ⁹ Tœ upu nœ ekperœ, mbœrœ á endje sœsœ dœ kœyindœrœ ga ndœ mœ nene; ¹⁰ tœ upu nœ kœsœ ndjii, mbœrœ á mœ sœ kœgu ga ndœ Aba

yé 'e kpa wu mœ nene; ¹¹ tœ upu nœ kœwa ngbanga, mbœrœ á Ndjaba wa ɔgbɔ ngbanga ga tœ gbozu tshapashɔnœ asœke œ ka ye.

¹² «Mœ sœ dœ anga o'o ndjoro tœ kœpa fœ 'e, kashe 'e li kœdji tshelœ katanœ damba ngɔngɔ asœke nene. ¹³ Lɔkɔ á Ishiri nœ adja o'o œ na, tshe za awa fœ 'e adœke 'e wusœ adja o'o para kɔkɔ. Tshe pa bala o'o tœ upu nœ ye dœ tœ ye nene kashe o'o neke á tshe dji, yé œ mi ndje ndœ œrœ neke kɔ á wuta manda nœ. ¹⁴ Tshe yi bala sœ mokɔ nœ mœ; gbambanœ nene, tshe mi bala ndœ œneke á tshe gbɔ ba ndœ mœ fœ 'e. ¹⁵ Œrœ kɔ á Aba sœ dœ tœnœ kœdœ œnœ mœ, ádánœ á mœ pa adœke tshe mi bala ndœ œneke á tshe gbɔ ba ndœ mœ fœ 'e.

Oyo nœ 'e œ wuta bala yanga

¹⁶ «Manda olo teasho, 'e kpa wu mœ nene, yeka manda nœ á 'e kpa wu mœ» ¹⁷ Yé anga ayambarœ nœ ye yutœ endje ugurutœ endje adœke: «Œneta dá ki lœ ama ye ataa: “Manda aya olo, 'e kpa wu mœ nene, yeka teasho manda nœ á 'e kpa wu mœ”, too ndje: “Mœ gu ga ndœ Aba.” ¹⁸ Ádá olo teashonœ á tshe sœ kœpa tœnœ kœdœ gadœ e? 'A wuwusœ o'o á tshe yindœ kœpa tœnœ nene!»

¹⁹ Yisu wu lima sœ nœ adœke endje yi lima ndœ kœyu œne yé á pa fœ endje adœke: «'E sœ kœyutœ 'e ugurutœ 'e tœ ádá o'o á mœ pa: “Manda aya olo, 'e kpa wu mœ nene, yeka teasho manda nœ á 'e kpa wu mœ.” ²⁰ Mœ sœ kœpa fœ 'e dœ adjapu adœke 'e ki, 'e ta rawa kashe tshapashɔ œ sœ dœ yanga. 'E sœ dœ oyo kashe oyo nœ 'e œ fatœ endje tœ yanga. ²¹ Lɔkɔ á yashe nguzu œ zu, tshe wu oyo mbœrœ olo kuzu she li ye. Manda kœwuta gbolo, tshe kpa gbe dœ oyo á tshe wu nene, tshe sœ kolœ dœ yanga mbœrœ uzu á tshe zu she ga pa tshapashɔ. ²² Mbœrœ tœnœ ataa dá e'e ndje ngɔngɔ asœ, 'e sœ dœ oyo kashe mœ kpa wu 'e yé lœsu 'e œ su dœ yanga neke á uzu bale œ za tœ lœsu 'e nene.

²³ «Yé dœ lɔkɔnœ asœmœ, 'e kpa yu mœ dœ upu bale nene. Mœ sœ kœpa fœ 'e dœ adjapu adœke, œdœ 'e kœ'eshondœ anga œrœ ba ndœ Aba dœ i'iri mœ, tshe to bala tœnœ fœ 'e. ²⁴ Œrrr kpesheke 'e yɔyɔ damba ndœ œrœ bale dœ i'iri mœ nene. 'E yɔndœ nœ yé 'e gbɔ bala yeka á lœsu 'e kœsu dœ yanga.»

Yisu ropa tshapashɔ

²⁵ «Mœ pandœ œneke kɔ fœ 'e lœ ndœma toro. Ōlɔnœ kœtɔ, mœ kpa pa o'o fœ 'e ataa nene, kashe mœ mindœ o'o ngbi tœ upu nœ Aba. ²⁶ Lɔkɔnœ asœmœ, 'e eshondœ œrœ dœ i'iri mœ andaa mœ pa fœ 'e adœke mœ za avwala fœ Aba tœ upu nœ 'e nene. ²⁷ Gbambanœ nene, Aba yindœ 'e dœ tœ ye mbœrœ á 'e yindœ mœ, á sœ dœ kœyindœrœ adœke mœ to ba ndœ Ndjaba. ²⁸ Mœ to ba ndœ Aba yé á na ga pa ɔshɔ. Ngɔngɔ asœ mœ katœ tshapashɔ ti œ sœ kœgu ga ndœ Aba.»

²⁹ Ayambarœ nœ ye kœpa fœ she adœke: «Wu ngɔngɔ asœke bœ sœ kœsɔ ala o'onœ ngbi, œ ka ndje tœ kœpa o'o lœ ndœma toro ye. ³⁰ Ngɔngɔ asœke 'a wusœ nœ adœke bœ wusœ œrœ kɔ, yé ádá adœke uzu yu bœ gugu nene. Mbœrœ tœnœ dá 'a yindœ nœ adœke bœ to ba ndœ Ndjaba.»

³¹ Yisu kœgi fœ endje adœke: «'E yindœ nœ ngɔngɔ asœke a? ³² 'E wu adœke ɔlɔnœ yindœ kœtɔ tœnœ yé œ tɔ ye á 'e ndjɔtshelœtœ 'e, uzu dœ uzu dœ awa nœ ye á katœ mœ ti dœ kuti mœ. Kashe mœ sœsœ dœ kuti mœ nene, mbœrœ Aba sœ dœ mœ awa bale. ³³ Mœ pa o'onœ asœke fœ 'e adœke 'e sœ dœ kœsœ gee lœ mœ. 'E wu oyo pa tshapashɔnœ asœ kashe 'e shi gbi! Mœ ropa tshapashɔ dœ gbɔgbɔ ye.»

17

Avwala nœ Yisu

¹ Manda kœpa o'onœ asœ, Yisu meosho ga lafo œ pa adœke: «Aba, ɔlɔnœ tɔ ye. Yisœ mokɔ nœ Gbolo nœ zœ adœke Gbolo nœ zœ yi ndje œsœ œnœ zœ. ² Yé mbœrœ tshagbozu á bœ za fœ she ga pa azu kɔ, tshe za

soro neke á ka nene fœ azu kɔ́ á ʒœ ko endje fœ she. ³ Andaa soro á ka nene, œtœncœ kœdcœ adœeke endje wusœ zœ á ʒœ dcœ adja Ndjaba tshebale, œ wu ndje sœ Yisu Kristu á ʒœ vwa she. ⁴ Mœ yisœ mokɔ́ nœ zœ fœ azu pa œshœncœ asœeke, mœ mbœrcœ akwa kɔ́ á ʒœ za fœ mœ adœeke mœ mbœrcœ. ⁵ Yé Ngœngɔ́ asœeke, Aba, gi mœ ga lœ mokɔ́ á mœ sœ lima lœ nœ utshuncœ adœeke tshalafo dcœ pe tshaati sœ zœ. ⁶ Mœ má i'iri zœ fœ azu á ʒœ ke endje pa tshapashɔ́ á ko endje fœ mœ. Endje kœdcœ lima azu nœ zœ, á ʒœ ko endje fœ mœ yé endje dji o'o ama zœ. ⁷ Endje wusœ nœ ngœngɔ́ asœeke adœeke, œneke kɔ́ á ʒœ ko fœ mœ to ʒa ndœ zœ, ⁸ adœeke o'o á mœ pa fœ endje kœdcœ o'o á ʒœ to fœ mœ. Endje dji œtœncœ, œ wu adja sœ nœ adœeke mœ to ʒa ndœ zœ, yé endje yindœ nœ adœeke œʒœ dá vwa mœ.

⁹ «Mœ sœ kœza avwala mbœrcœ endje, mœ sœsœ kœza avwala mbœrcœ azu tshapashɔ́ nene, kashe mbœrcœ endjeneke á ʒœ ko endje fœ mœ. Endje kœdcœ azu nœ zœ. ¹⁰ Yé œneke kɔ́ á mœ sœ dcœ tœncœ kœdcœ œncœ zœ ʒata œneke kɔ́ á dcœ œncœ zœ kœdcœ œncœ mœ. Mokɔ́ nœ mœ matœ ye lœ awa nœ endje. ¹¹ Mœ kpa sœsœpe pa tshapashɔ́ nene, kashe endje sœpe pa tshapashœncœ asœeke, andaa mœ sœ kœgu ga ndœ zœ. (Eyerœ Aba, gbœndœ endje lœ i'iri zœ á ʒœ za fœ mœ adœeke endje wuta uzu bale ʒata œʒœ dcœ mœ a sœ uzu bale. ¹² Lœkɔ́ á mœ sœ lima dcœ endje, mœ sœ lima kœgbœndœ endje lœ i'iri zœ á ʒœ za fœ mœ. Mœ gbɔ́ lima ndœ endje yé anga bale djidjingili awa nene kolœ tsheneke á li lima adœeke tshe djingili awa yekane á œneke á endje sú ala Buku nœ zœ kœmbœrcœtœ endje.

¹³ «Ngœngɔ́ asœeke, mœ sœ kœgu ga ndœ zœ. Mœ sœ kœpa o'onœ asœ damba mœ sœpe pa œshɔ́ adœeke endje sú dcœ yanga ʒata á mœ sú dcœ tœncœ. ¹⁴ Mœ yi lima sœ o'o ama zœ fœ endje, yé azu tshapashɔ́ yangba endje mbœrcœ endje dcœdcœ azu tshapashɔ́ nene ʒata œmœ, mœ dcœdcœ

uzu tshapashɔ́ nene. ¹⁵ Mœ sœsœ kœyu ʒœ adœeke ʒœ gi endje pa tshapashɔ́ nene kashe ʒœ gbœndœ endje tœ ekperœ. ¹⁶ Endje dcœdcœ azu tshapashœncœ asœeke nene ʒata mœ dcœdcœ uzu tshapashɔ́ nene. ¹⁷ Mbœrcœ adœeke lœ awa nœ adja o'o, endje te ayerœ azu. O'o ama zœ kœdcœ adja o'o. ¹⁸ ʒata á ʒœ vwa mœ ga pa tshapashɔ́, awa bale mœ vwa endje ga pa tshapashɔ́. ¹⁹ Mœ sœ kœza soro mœ mbœrcœ endje adœeke endje te adja azu nœ zœ lœ awa nœ adja o'o.

²⁰ «Mœ sœsœ kœza avwala kolœ mbœrcœ ayambarœ nœ mœ nene, mœ za ndje avwala mbœrcœ azu kɔ́ á endje sœ dcœ kœyindœrcœ ga ndœ mœ lœ awa o'o ama endje. ²¹ Kaka adœeke endje para kœkɔ́ endje sœ uzu bale ʒata œʒœ Aba á ʒœ sœ lœ mœ, á mœ sœ lœ zœ; endje ndje, endje sœ lœ azœ yeka á tshapashɔ́ kœwusœ nœ adœeke œʒœ dá vwa mœ. ²² Yé œmœ, mœ za mokɔ́ á ʒœ za fœ mœ fœ endje adœeke endje sœ uzu bale ʒata á a sœ dcœ ʒœ uzu bale, ²³ œmœ lœ endje ʒata œʒœ lœ mœ, adœeke endje wuta adja bale yekane á azu tshapashɔ́ kœwusœ nœ adœeke œʒœ dá vwa mœ, yé ʒœ yindœ endje ʒata á ʒœ yindœ mœ.

²⁴ «Aba, ʒœ dá ko endje fœ mœ. Mœ yindœ nœ adœeke osho á mœ sœ tœncœ, endjeneke á ʒœ ko endje fœ mœ sœ ndje tœncœ awa bale dcœ mœ, adœeke endje wu mokɔ́ á ʒœ za fœ mœ. Gbambœncœ nene, ʒœ yi lima ndœ mœ utshu adœeke ʒœ mbœrcœ tshapashɔ́. ²⁵ Aba á ʒœ sœ ndjii, tshapashɔ́ wuwusœ zœ nene kashe mœ wusœ zœ yé endjeneke á endje sœ asœeke, endje wusœ nœ adœeke œʒœ dá vwa mœ. ²⁶ Mœ yisœ i'iri zœ fœ endje yé mœ kpa yisœ nœ adœeke kœyindœsho nœ zœ ga ndœ mœ sœ lœ endje yé œmœ dcœ tœ mœ lœ endje.»

18

Kœtepa Yisu
(Wu ʒa tœ Mat 26.47-56; Mar 14.43-50; Luk 22.47-53)

¹ Manda o'onœ asœke, Yisu ro awa bale dœ ayambarœ nœ ye 6a kele yangangu Sedroni. Anga aya kindi sœ lima 6a zœ á tshe li ga lœncœ dœ ayambarœ nœ ye. ² Yudasi á tshe ka she wu lima sœ oshonœ; gbambancœ nene, Yisu sœ lima kœngbœtœ ye kpala kpala dœ ayambarœ nœ ye 6a zœ. ³ Yudasi te utshu ukpulu aturugu, dœ aayi kœgbœndœ anda Tepelo á agbozu tshapa anganga Ndjaba œdœ Afarisayi vwa endje. Endje wuta 6a lœ aya kindinœ dœ owo tadjã, dœ miinda œdœ pe œrcœ kœnga dœ koshe. ⁴ Yé Yisu á tshe wu lima sœ œrcœ kœ á mbœrcœ ga tœ ye, na á yu endje adœke: «'E sœ kœpara dœ e?» ⁵ Endje gi fœ she adœke: «Yisu, uzu Nazarete.» Á Yisu kœpa fœ endje adœke: «Emœ dœke.» Andaa, Yudasi á tshe ka she sœ ndje lima ugu-rutœ azuncœ zœ. ⁶ Lœkœ á Yisu pa fœ endje adœke «Emœ dœke», endje gitœ endje kitrikitrĩ ga mangbancœ yé œ yo ga ati. ⁷ Yisu kpa kœyu endje adœke: «'E sœ kœpara dœ e?» Endje kœgi adœke: «Yisu, uzu Nazarete.» ⁸ Á Yisu kœpa fœ endje adœke: «Mœ pa fœ 'e adœke, œmœ dœke. Œdœ 'e kœsœ tœ kœpara mœ, 'e katœ endjeneke ti dœ endje gu.»

⁹ Œ sœ ataa yeka á o'o á tshe pa lima kœmbœrcœtœ ye. Tshe pa lima adœke: «Endjeneke á bœ ko endje fœ mœ, anga bale djidjingili awa nene.» ¹⁰ Ataa, Shimu Petro á tshe sœ lima dœ ingiri yakamba, gbota lœ œkœncœ á wa utu ayi akwa nœ egerœ ngangã Ndjaba ndja tœncœ. Œ dœ lima utu ga pa kuni nœ ayi akwa á 'iri ye kœdœ Malkusu. ¹¹ Kashe yisu pa fœ Petro adœke: «Gi ingiri yakamba nœ zœ ga lœ œkœncœ. Bœ gbe adœke mœ vwaratœ mœ tœ kœndjo yashi kangancœ á Aba za fœ mœ ye a?»

Endje gu dœ Yisu 6a utshu Ana
(Wu 6a tœ Mat 26.57-58; Mar 14.53-54; Luk 22.54)

¹² Ukpulu aturuguncœ dœ gbozu tshapa endje œdœ pe aayi kœgbœndœ anda Tepelo á Ayuda vwa endje na œ

za Yisu, œ i she ga tœncœ. ¹³ Endje gu dœ she utshuncœ 6a ndœ Ana. Tshe kœdœ lima aba mbeya Kayifa á tshe dœ lima egerœ ngangã Ndjaba lœ ungunœ asœmœ. ¹⁴ Œshe dœ Kayifa dá pa lima fœ Ayuda adœke: «Œ sœ dœ œtshœncœ adœke uzu bale tshu lœ kumu azu kœ.»

Petro 'ea Yisu
(Wu 6a tœ Mat 26.69-70; Mar 14.66-68; Luk 22.55-57)

¹⁵ Shimu Petro dœ angã yambarœ bale na lima manda Yisu. Bata egerœ ngangã Ndjaba wu lima sœ angã yambarœncœ dœ œtshœncœ, tshe li awa bale dœ Yisu ga lœ gbagba anda nœ egerœ ngangã Ndjabancœ. ¹⁶ Kashe Petro sœpe lima œncœ ye 6a pa gbagba ndo dœ manda nœ. Yé yambarœncœ á egerœ ngangã Ndjaba wu lima sœ ye asœmœ kœwuta, á kœyu yashe kœgbœndœ manda gbagbancœ, á to Petro li ga lœncœ. ¹⁷ Yashe akwancœ á tshe sœ lima kœgbœndœ manda gbagba kœyu Petro adœke: «Œbœ ndje, œdœ bœ kœdœ angã yambarœ nœ yakoshe asœke nene a?» Petro kœgi adœke: «Œ dœdœ mœ nene!»

¹⁸ Aayi akwa dœ pe aayi kœgbœndœ anda Tepelo ngbœ lima owo mbœrcœ izi, yé á sœ lima kœya kote endje indirinœ. Petro sœ lima awa bale dœ endje á ka ndje indiri owoncœ.

Egerœ ngangã Ndjaba yu Yisu
(Wu 6a tœ Mat 26.59-66; Mar 14.54-64; Luk 22.66-71)

¹⁹ Egerœ ngangã Ndjaba tetœ kœyu Yisu tœ ayambarœ nœ ye œdœ pe œrcœncœ á tshe yi lima sœ nœ. ²⁰ Á Yisu kœgi fœ she adœke: «Mœ pa o'o ngbi fœ azu tshapashœ. Mœ yi lima sœ œrcœ 6a lœ Sinagoga dœ pe 6a lœ Tepelo 6a tœ osho á Ayuda kœ sœ kœngbœbatœ endje. Mœ papa angã o'o wutœncœ œ wu nene. ²¹ Mbœrcœ gadœ á bœ yu mœ a? Yu azu á endje dji mœ mbœrcœ endje wusœ o'o á mœ pa dœ œtshœncœ.» ²² Kœdji Yisu ataa, angã ayi kœgbœndœ egerœ ngangã Ndjaba kœda ala ye á kœpa fœ she adœke: «Mara kœgi dœ o'o fœ gbozu ngangã Ndjaba dœke a?» ²³ Yisu kœgi fœ she

adœke: «Edœ mœ kœpa tœ ekpencœ, ma fœ mœ adœke mœ pa ekpe o'o. Á mœ kœpa ɔtshɔ o'o, mbœercœ gadœ á 6œ da mœ a?» ²⁴ Á Ana kœvwa Yisu dœ uwu á endje i dœ she tœ ye ga ndœ Kayifa egerœ ngangã Ndjaba.

Petro kpa 'ea Yisu

(Wu 6a tœ Mat 26.71-75; Mar 14.69-72; Luk 22.58-62)

²⁵ Lœ nœ kɔ asœmœ, Petro sœ kolœ 6a lœ gbagba á sœ kœya kote ye. Endje kœpa fœ she adœke: «Adja 6œ dœdœ anga yambarœ nœ yakoshe asœke nene a?» Petro kœ'eatœ ye adœke: «E dœdœ mœ nene!» ²⁶ Anga ayi akwa nœ egerœ ngangã Ndjabanœ, á tshe dœ ayo nœ uzu á Petro wa lima utu ye, kœpa fœ she adœke: «E dœdœ 6œ dá mœ wu kpœke 'e dœ she 6a lœ kindi nene a?» ²⁷ Petro kpa kœ'eatœ ye, yé trale kãngato kœki.

Yisu 6a utshu Pilato

(Wu 6a tœ Mat 27.1-2,11-14; Mar 15.1-5; Luk 23.1-5)

²⁸ Manda nœ, endje to Yisu 6a ndœ Kayifa á ro dœ she 6a lœ egerœ anda olo nœ gbozugo Roma. Kashe dœ amazi tuu, agbozu yuda á endje na lima dœ she lili ga sœnda nene kparawa kœli ga lœ angwa yekane á kœzi rœgo Pake. ²⁹ Pilato kœwuta ga ndœ endje á kœyu endje adœke: «Mbœercœ gadœ á 'e na kœtɔ meza pa yakoshe asœke a?» ³⁰ Endje gi adœke: «Edœ tshe kœmbœmbœercœ má ekperœ nene, ádá kœna má dœ she fœ 6œ kœdœ gadœ e?» ³¹ Pilato kœpa fœ endje adœke: «'E za she œ wa o'o dœ tœ 'e ga tœ ye liaka awa akwa nœ 'e.» Ayudancœ kœpa adœke: «Endje zaza awa fœ 'a adœke 'a wo uzu nene.»

³² Eneke wuta mbœercœ kœma o'o á Yisu pa lima tœ kœyisœ mara kuzu á tshe tshu bala dœ tœncœ. ³³ Pilato li ga sœnda, á e Yisu, yé á yu she adœke: «E6œ kœdœ gbozugo nœ Ayuda a?»

³⁴ Yisu kœgi fœ she adœke: «Bœ pa ataa dœ tœ zœ too anga azu dá pa fœ 6œ atamœ tœ upu nœ mœ a?»

³⁵ Pilato kœgi: «Emœ kœdœ uzu Yuda

a? Adja azu ogo nœ zœ dœ agbozu tshapa anganga Ndjaba dá za 6œ fœ mœ, œrcœ gadœ dá 6œ mbœercœ a?» ³⁶ Yisu kœgi adœke: «Ogo gbozu nœ mœ dœdœ œncœ tshapashœncœ asœke nene. E kœdœ má œncœ tshapashœ asœke, aayi kœte manda mœ œ nga má koshe tshangba mœ adœke endje za mœ fœ ayuda nene. Kashe Ogo gbozu nœ mœ, lœ ngangã asœke dœdœ œncœ tshakpœke nene.» ³⁷ Pilato kœyu she adœke: «Bœ dœ gbozugo a?» Yisu kœgi adœke: «E6œ dá pa adœke œmœ kœdœ gbozugo. Endje zu mœ yé mœ na ga pa ɔshɔ mbœercœ kœpa o'o tœ upu nœ adja o'o. Uzu kɔ á tshe na manda adja o'o, tshe dji o'o á mœ pa.» ³⁸ Á Pilato kœyu she adœke: «Adja o'o kœdœ gadœ e?»

Endje wa ngbanga kuzu ga tœ Yisu

(Wu 6a tœ Mat 27.15-31; Mar 15.6-20; Luk 23.13-25)

Pa o'onœ asœke, Pilato kœwuta á kœgbɔ Ayuda 6a ushu, á pa fœ endje adœke: «Tœ œmœ nœ mœ, mœ gbœgbɔ anga ekperœ bale á li ndœ kœwa ngbanga ga tœ ye nene. ³⁹ Ka 6ata ungu dœ ungu, œ li adœke mœ vvara anga uzu bale dœ lœkɔ Pake, 'e yindœ nœ adœke mœ vvara gbozugo nœ Ayuda a?» ⁴⁰ Yé endje kœtetœ kœta rawa adœke: «E dœdœ tshenekemœ nene, kashe Barabase!» Andaa Barabase kœdœ lima ayi kœmbœercœ ngbindirœ.

19

¹ Á Pilato kœza awa adœke endje za Yisu yé œ sɔ she dœ ndjapa. ² Aturugu djo lima kpoto dœ ishi, œ za ga tœ kumu ye, yé œ verœ yœgbɔɔ odorɔ lœba ga tœ ye. ³ Endje gi lima tœ endje ndoo dœ she yé œ pa lima adœke: «Abala, gbozugo nœ Ayuda!» Yé œ tetœ kœda tshatshu ye.

⁴ Pilato kpa kœli ga sœnda á kœpa fœ Ayuda adœke: «'E dji mœ ka! Mœ sœ kœna kœto she wuta tœncœ fœ 'e. Kashe 'e wusœ nœ adœke mœ gbœgbɔ anga ekperœ bale lœ ye tœ kœwa ngbanga ga tœ ye nene.» ⁵ Yisu wuta lima ga ushu. Tshe verœ lima

kpoto dœ ishi tœncœ œdœ pe egerœ odorœ lœba. Yeka á Pilato pa adœke: «Yakoshencœ dœke!»

⁶ Lœkœ á agbozu tshapa anganga Ndjaba dœ aayi kœgbœndœ anda Tepelo wu lima she, endje te lima tœ kœta rawa adœke: «Wo she 6a pa kurushi! Wo she 6a pa kurushi!» Á Pilato kœpa fœ endje adœke: «'E za she dœ tœ 'e œ wo she pa kurushincœ. Kashe œmœ, mœ gbœgbœ anga œrœ bale lœ ye tœ kœwa ngbanga ga tœ ye nene.» ⁷ Ayuda kœgi fœ she adœke: «'A sœ dœ awa akwa bale, yé awa akwanœ pa adœke tshe li dœ kuzu; gbambanœ nene, tshe pa adœke œne kœdœ Gbolo nœ ndjaba.» ⁸ Lœkœ á Pilato dji o'onœ atamœ, awa li tœ ye kpakpakpa. ⁹ Tshe kœli ga scœnda, á kœyu Yisu adœke: «Æbœ kœdœ uzu 6ata a?» Kashe Yisu ïi ama ye bale dœ o'o fœ she nene. ¹⁰ Yé Pilato kœpa fœ she adœke: «Bœ yiyindœ kœgi o'o fœ mœ nene a? Bœ wuwusœ nœ nene adœke mœ sœ dœ gbœgbœ tœ kœza awa fœ bœ, bœ gu 6ata á mœ sœ ndje dœ gbœgbœ tœ kœwo bœ pa kurushi nene a?» ¹¹ Kashe Yisu gi adœke: «Bœ scœsœ dœ gbœgbœ bale pa mœ nene, kolœ œneke á Ndjaba za fœ bœ. Mbœrcœ tœncœ ataa, uzu á tshe ka mœ fœ bœ mbœrcœ egerœ ekperœ.»

¹² Kœto kpœtœmœ, Pilato para lima awa ndœ kœvwara she kashe Ayuda te lima tœ kœta rawa dœ œgbœ adœke: «Ædœ bœ kœvwara she dá bœ dœdœ yanga Sezare nene. Gbambanœ nene, uzu kœ á tshe pa adœke œne kœdœ gbozugo, sœ kœyiangba Sezare.» ¹³ Pilato kœdji ataa á kœto Yisu wuta tœncœ, á tshe kœsœ ga ati 6a tœ osho kœwa ngbanga á i'irincœ kœdœ «oshœ kœsœ á endje guma dœ badja ga lafo.» – Dœ o'o ama ogo nœ Ayuda kœdœ «Gabata». ¹⁴ Æ sœpe lima olo bale utshu angbo pake ndoo dœ kakpi œlœ* Pilato kœpa fœ Ayuda adœke: «Gbozugo nœ 'e dœke!» ¹⁵ Kashe endje lœ kolœ kœta rawa adœke: «Wo she

ye! Wo she ye! Wo she pa kurushi!» Pilato kœpa adœke: «Mœ wo gbozugo nœ 'e 6a pa kurushi a?» Agbozu tshapa anganga Ndjaba kœpa adœke: «'A scœsœ dœ anga gbozugo nene, kolœ Sezare tshebale.» ¹⁶ Mbœrcœ tœncœ ataa, Pilato kœvwara Yisu fœ endje adœke endje wo she 6a pa kurushi.

Yisu 6a pa kurushi

(Wu 6a tœ Mat 27.32-44; Mar 15.21-32; Luk 23.26-43)

Endje kœza Yisu. ¹⁷ Tshe za kurushi nœ ye dœ tœ ye, œ wuta kœro ga tœ osho á endje ta i'irincœ adœke «oshœ gbayashi kœrœ», á endje e dœ o'o ama ogo Ayuda adœke «Gologota.» ¹⁸ Ba zœ dá endje kuru lima Yisu ga pa kurushi awa bale dœ aayi angba bisha; bale ga pa kuni, bale ga pa gele yé Yisu sœ lima kpœgurutœ endje. ¹⁹ Pilato za lima awa adœke endje sú anga mbeti œ 6i ga pa kurushincœ. Mbetincœ pa adœke: «Yisu uzu Nazarete, gbozugo nœ Ayuda.» ²⁰ Ayuda ndjoro di lima mbetincœ mbœrcœ osho á endje 6i lima Yisu 6a pa kurushi tœncœ sœ lima ndoo dœ tshelœ ongbo. Ga pa nœ dœmœ, endje kpa su lima mbetincœ dœ o'o ama ogo nœ Ayuda, dœ o'o ama ogo nœ azu Roma ndje dœ o'o ama ogo Agreke. ²¹ Agbozu tshapa anganga Ndjaba nœ Ayudancœ pa lima fœ Pilato adœke: «Susu adœke “gbozugo nœ Ayuda nene”, kashe adœke “uzuncœ asœke pa adœke œne kœdœ lima gbozugo nœ Ayuda.”» ²² Pilato kœgi fœ endje adœke: «Eneke á mœ su, mœ su ye.»

²³ Manda kœ6i Yisu ga pa kurushincœ, aturugu ko lœba nœ ye, œ kurutshelœ nœ vana yé uzu dœ uzu gbœ œsœ œncœ ye. Æ sœpe lima kolœ egerœ ingiri lœba nœ ye á endje guguma kœsu tœncœ nene asœmœ, œtœncœ kœdœ akpa lœba bale á endje sú 6a tœ igi ye œrrr ga ati. ²⁴ Aturugu pa lima ugurutœ endje adœke: «A susuru tshelœ œneke nene. A ta

* **19.14** 19.14 Tœncœ kœdœ ada œlœ mindu dœ bale lindœ mara kœdi ada œlœ nœ azu Roma.

wuka á kœwusœ uzu á tshe za lœba œeneke.» Œeneke wuta lima adœeke ataa mboerœ o'o á endje sú ala Buku nœ Ndjaba kœmboerœetœ ye. Endje su lima adœeke:

«Endje kurutshelœ lœba nœ mœ tœ endje, yé endje ta wuka pa egerœ ingiri lœba nœ mœ.»

'E wu œerœ á aturugu mboerœ lima.

²⁵ Anga ayashe ka lima ndoo dœ kurushinœ. Ayashe asœmœ kœdœ lima Mareya ayi Yisu, dœ yingœ ayinœ dœ Mareya, awo Kolopase œedœ ndje Mareya uzu Magadala. ²⁶ Yisu kœwu ayinœ, á kœwu ndje ndoo dœ she yambarœ á tshe yi lima ndœ ye. Yisu kœpa fœ ayinœ adœeke: «Yashe, wu gbolo nœ zœ.» ²⁷ Á kpa kœpa ndje fœ yambarœnœ adœeke: «Wu ayi zœ.» Pe dœ ada ðlœnœ asœmœ, yambarœnœ kœza Mareya ga ndœ ye.

Kuzu Yisu

(Wu 6a tœ Mat 27.45-56; Mar 15.33-41; Luk 23.44-49)

²⁸ Manda nœ, ɓata á Yisu wu lima sœ nœ adœeke akwa nœ œene ka kœ ye, adœeke o'o á endje sú ala Buku nœ Ndjaba kœmboerœetœ ye, tshe pa adœeke: «Ogo ungu sœ kœmi mœ.» ²⁹ Anga yashi sœ lima kpœtœmœ, á su dœ ikpi vinu. Aturugu yi ndœhœrœ ga la ikpi vinunœ, á vwele ga tœ ganea œyœ Izope, á yi ga tœ ama Yisu. ³⁰ Lœkœ á Yisu ndjo ikpi ipinœ asœmœ, tshe pa adœeke: «Akwa nœ mœ ka kœ ye.» Tshe tara kumu ye ga ati yé œ tshu ye.

Anga turugu su djokoro Yisu dœ udu

³¹ Andaa, ɓata œ dœ lima biko mindu utshu lœkœ sabata - Sabatanœ asœmœ kœdœ lima egerœ lœkœ sabata, agbozu yuda yiya lima ndœ nœ adœeke oko endje sœpe pa kurushi nene. Endje na lima kœyu Pilato adœeke œene na œ kavwa tshelœ ada endje yé œ gbota endje ga ati. ³² Á aturugu kœna, á kœkavwa tshelœ ada ali uzunœ ye, œ kpa na œ kavwa œnœ anga bishanœ ye, á endje ɓi lima endje ga pa kurushi awa bale dœ Yisu. ³³ Yé kœwuta endje ndoo

dœ Yisu atake, endje wu adœeke tshe tshu ɓamama ye. Mboerœ tœnœ dá endje kakavwa lima tshelœ ada ye nene. ³⁴ Kashe anga turugu bale su djokoro Yisu dœ udu yé ngbewo indji dœ ungu wuta. ³⁵ Uzu tsheneke á tshe wu lima dœ ala ye pa lima o'o tœ upunœ, yé o'o á tshe pa kœdœ adja o'o. Uzunœ asœmœ wusœ nœ adœeke œene pa o'o á dœ adja o'o adœeke e'e ndje, 'e yindœ nœ. ³⁶ Œ wuta lima atamœ adœeke o'o á endje sú ala Buku nœ Ndjaba kœmboerœetœ ye. Endje su lima adœeke: «Endje kavwa bala tshelœ anga ngbabi ye bale nene.» ³⁷ Endje su ndje lima anga o'o ala Buku adœeke: «Endje wu bala uzunœ á endje sú she.»

Kœshi Yisu

(Wu 6a tœ Mat 27.57-61; Mar 15.42-47; Luk 23.50-56)

³⁸ Manda nœ kœ, Yozefu uzu Arimateyo, á tshe dœ anga yambarœ nœ Yisu lœ ubunœ, na lima kœyu Pilato adœeke œene za oko Yisu. Pilato za lima awa fœ she yé tshe na lima œ za oko Yisu. ³⁹ Nikodeme á tshe na lima ga ndœ Yisu dœ abutshœ, na ndje dœ yombo á endje mboerœ dœ mire á ngbœba dœ œyœ alowe á wuta litere zazu bale dœ ndjokpa. ⁴⁰ Endje za oko Yisu, œ vwele dœ a'eara lœba á endje yi ga la kada yombo liaka akwa Ayuda œ mboerœ utshu kœshi akuzu nœ endje. ⁴¹ Anga kœndi tshamadungba sœ lima ndoo dœ osho á endje kuru lima dœ Yisu ga pa kurushi, yé anga tafo udu bale á endje dji lima lœ badja, á damba endje shishi uzu ga lœnœ nene sœ lima lœnœ. ⁴² Bata á dœ lima olo ndoo dœ lœkœ sabata, yé kœwu adœeke kudunœ sœ lima ndoo kpœtœmœ, endje shi lima Yisu ga lœnœ.

20

Ndjaba she Yisu lœ akuzu

(Wu 6a tœ Mat 28.1-10; Mar 16.1-8; Luk 24.1-12)

¹ Œlœ yenga pe dœ amazi á osho sœpe kœde damba howaa, Mareya uzu Magadala na ga pa udu. Tshe wu

adœke azu iwwi badja á endje vwiri lima ga tœ ama kudunœ. ² Tshe kpagu dœ ɔrɔ ga ndœ Shimu Petro dœ yambarœnœ á Yisu yi lima ndœ ye á kœpa fœ endje adœke: «Endje za Gbozu lœ koto yé a wuwusœ osho á endje za she tœnœ nene.»

³ Á Apetro dœ yambarœnœ ascœmœ wuta lima kœna ga pa udunœ. ⁴ Endje te lima tœ ɔrɔ bibisha kpa tœnœ awa bale, kashe anga yambarœnœ kpa kœropa Petro yé œ wuta utshunœ ga pa udunœ. ⁵ Tshe ti ga lœ udunœ yé œ wu ndœma lœba lœnœ kashe tshe lili lima ga lœ udunœ nene. ⁶ Petro wuta œnœ ye manda ye, œ li ga lœ udunœ, œ wu ndje ndœma lœbanœ ascœmœ ati 6a zœ, ⁷ ndje dœ pe lœba á endje za lima tshu ga pa kumu ye. Lœbanœ scœsœ lima tœ œscœnœ bale dœ a'eara ndœma lœbanœ nene. Kashe œ sœ lima kpi ga tœ anga angbi osho. ⁸ Trale, anga yambarœnœ á tshe wuta má utshunœ kœli ga lœ udunœ, œ wu yekane á yindœ nœ. ⁹ Cœrr ga tœ ɔlœnœ ascœmœ, ayambarœ wuwu lima damba sœ ádá o'o á endje sú adœke Ndjaba œ she bala Yisu lœ akuzu nene. ¹⁰ Manda nœ, ayambarœnœ bibisha fatœ endje kœgu ga ndœ endje.

Yisu matœ ye fœ Mareya uzu Magadala
(Wu 6a tœ Mat 28.9-10; Mar 16.9-11)

¹¹ Mareya ka lima 6a ushu ndoo dœ tshapadunœ á sœ lima tœ iki. Tshe sœ lima tœ iki, œ sœ ndje kœti ga lœ udunœ. ¹² Á tshe kœwu aandjelu bisha á endje verœ imbi lœba. Endje lœ ga ati 6a tœ osho á endje za lima oko Yisu ga tœnœ; anga bale 6a tœ osho á endje fa kumu ye ga tœnœ yé anga 6a tœ œsœ ada ye. ¹³ Aandjelunœ kœyu Mareya adœke: «Mbœrœ gadé á 6œ ki a, yashe?» Tshe kœgi fœ endje adœke: «Endje za oko Gbozu nœ mœ yé mœ wuwusœ osho á endje za she tœnœ nene.»

¹⁴ Tshe kœfatœ ye manda kœgi o'onœ, œ wu Yisu á tshe ka lima kpœtœmœ kashe tshe wuwu lima

sœ nœ adœke Yisu dœmœ nene. ¹⁵ Yisu kœyu she: «Mbœrœ gadé á 6œ ki a, yashe? Cœde dá 6œ sœ kœpara she a? Mareya gbe adœke ayi kœguma tshelœ kindi tshamadungbanœ dœmœ yeka á pa fœ she adœke: Cœdœ 6œ dá za oko ye, yisœ oshonœ á 6œ za she ga tœnœ dœ mœ na œ za she.» ¹⁶ Yisu kœpa fœ she adœke: «Mareya!» Tshe i gbandjuru á pa fœ she adœke: «Rabuni» - Cœ yindœ kœpa dœ o'o ama ogo Ayuda adœke «Ayi kœyisœrœ». ¹⁷ Yisu kœpa fœ she adœke: «Gogoro mœ nene mbœrœ mœ ɔɔ damba ga ndœ Aba mœ nene.» Kashe, gu œ pandœ nœ fœ aaya, mœ sœ kœgu ga ndœ Aba mœ á tshe kœdœ Aba 'e, ga ndœ Ndjaba nœ mœ á tshe kœdœ Ndjaba nœ 'e. ¹⁸ Mareya uzu Magadala kœgu á kœpandœ nœ fœ ayambarœ adœke: «Mœ wu Gbozu, yé 'e dji œneke á tshe pa fœ mœ.»

Yisu matœ ye fœ ayambarœ nœ ye
(Wu 6a tœ Mat 28.16-20; Mar 16.14-18; Luk 24.36-49)

¹⁹ Kolœ dœ adila yengancœ ascœmœ, ayambarœ ngbɔba lima tœ endje 6a scœnda. Endje tshu lima manda kperœ ga tœnœ kparawa Ayuda. Yisu na lima œ ka 6a ugurutœ endje á pa fœ endje adœke: «Kœsœ gee sœ dœ e'e.» ²⁰ Manda kœpa fœ endje ataa, tshe kœma tshakane ye œdœ pe djokoro ye fœ endje. Lœsu ayambarœ su dœ yanga mbœrœ kœwu Gbozu. ²¹ Yé Yisu kpa kœpa fœ endje adœke: «Kœsœ gee sœ dœ e'e! Bata Aba vwa mœ, œmœ ndje mœ sœ kœvwa 'e.» ²² Manda kœpa o'onœ ascœke, tshe uru izi ga pa endje, á pa adœke: «'E gbɔ ɔtshɔ Ishiri. ²³ Azu neke á 'e djerœ bala ndœ ekperœ nœ endje, Ndjaba œ djerœndœ nœ. Yé endjeneke á 'e vwaratœ 'e tœ kœdjerœndœ ekperœ nœ endje, Ndjaba œ vvara ndje tœ ye tœ kœdjerœndœ nœ.»

Yisu matœ ye fœ Toma

²⁴ Andaa lœkɔ á Yisu má lima tœ ye fœ ayambarœ 6a scœnda, Toma, anga andjokpa dœ bishancœ á endje e she

Didime gugu lima nene. ²⁵ Anga udu anganœ pa lima fœ she adœke: «'A wu Gbozu!» Kashe tshe pa fœ endje adœke: «Ɛdœ mœ kœwuwu tshangba uku sete tshakane ye nene, œdœ mœ kœyiyi yœkœne mœ ga lœ kudu setenœ nene, yé œdœ mœ kœyiyi kane mœ ga lœ djokoro ye nene, mœ yi ndœ nœ nene.» ²⁶ Andaa olo minu dœ votœ manda nœ, ayambarœ kpa ngbœba lima tœ endje œa scœnda, œ tshu manda kperœ ga tœnœ yé Toma sœ lima ugurutœ endje. Yisu na lima œ ka œa ugurutœ endje á pa adœke: «Kœsœ gee sœ dœ 'e!» ²⁷ Manda nœ tshe pa fœ Toma adœke: «Yi yœkœne zœ kpœke dœ œ wu tshakane mœ. Yi kane zœ œ nduru ga lœ djokoro mœ. Katœ sharapu, œ te uzu nœ kœyindœrœ.» ²⁸ Toma kœgi fœ she adœke: «Gbozu nœ mœ œdœ Ndjaba nœ mœ.» ²⁹ Yisu kœpa fœ she adœke: «Bœ yindœ nœ mbœrœ á œ wu mœ a? Yanga nœ azu neke á endje wuwu nene, kashe endje yindœ nœ.»

Ádá kœsu buku nœ Yowane

³⁰ Yisu mbœrœ lima anga angbi ambárá afá ndjoro dœ ala ayambarœ nœ ye, kashe endje súsú kœ ga la bukunœ asœke nene. ³¹ Kashe œneke á endje sú ga la bukunœ asœke sœ mbœrœ á 'e kœyindœ nœ adœke Yisu kœdœ Kristu, Gbolo nœ Ndjaba. Ɛdœ 'e kœsœ dœ kœyindœrœ ga ndœ ye, 'e gbœ soro dœ 'iri ye.

21

Yisu matœ ye fœ anga ayambarœ minu dœ bisha (7)

¹ Manda nœ, Yisu kpa matœ ye fœ ayambarœ nœ ye œa tœ mangu egerœ ungu adanga Tiberiade. Tshe ma lima tœ ye fœ endje dœ mara atake: ² Shimu Petro, Toma á endje e ndje she Didime, Natanayelee uzu tshalakpi Kanana œa lœ ogo Galilayi, agbolo nœ Zebedayi, œdœ pe anga angbi ayambarœ bisha sœ lima kpœtœ œsœnœ bale. ³ Shimu Petro kœpa fœ endje adœke: «Mœ sœ kœtara ndœ kœvwi gbanda.» Yé endje kœpa

fœ she adœke: «'A ro dœ œœ.» Endje ro lima œ œ ga lœ egerœ agba kashe dœ butshœnœ asœmœ, endje gbœgbœ œrœ bale nene. ⁴ Lœkœ á osho tetœ kœkœrœ tœnœ, Yisu ka lima ga tœ mangu kashe ayambarœnœ wuwu lima sœ nœ adœke œshe dœmœ nene. ⁵ Yisu kœpa fœ endje adœke: «Agbolo, 'e gbœgbœ anga ageatshalangu teasho nene a?» Endje kœgi fœ she adœke: «Ɛrœ bale nene.» ⁶ Yisu kœpa fœ endje adœke: «'E vwi gbandanœ ga pa kuni yé 'e œ gbœ endje ye.» Endje kœvwi gbandanœ, yé ageatshalangu do lima pa nœ dœ mara adœke endje lili lima kœgbœ tœnœ ga ushu nene. ⁷ Yambarœ á Yisu yi lima ndœ ye kœpa fœ Petro adœke: «Gbozu dœmœ!» Lœkœ á tshe dji adœke Gbozu dœmœ, tshe kœverœ lœba ga tœ ye; gbambanœ nene, tshe sœ lima kpendro, á tshe kœte lima ga la ngu. ⁸ Udu ayambarœnœ kœgu dœ egerœ agbanœ dœ kœgbœ gbandanœ pete dœ ageatshalangu: endje sœsœ lima lœ ingirinœ tœ ama osho nene, ga pa œrœ nœ metere kama bale (100). ⁹ Lœkœ á endje wuta ga tœ mangu, endje wu lima jiwo á endje ko ageatshalangu dœ pe mapa ga pa nœ. ¹⁰ Yisu kœpa fœ endje adœke: «'E na dœ ageatshalangunœ á 'e wuta kœgbœ endje asœke gamœ.»

¹¹ Shimu Petro kœœ ga lœ egerœ agba á kœgbœ gbandanœ ga ati dœ agboro ageatshalangu lœ nœ kama dœ zazu bisha dœ ndjokpa dœ votœ (153). Agea ngba lima waa kashe tshelœ gbanda susuru lima nene. ¹² Yisu kœpa fœ endje adœke: «'E na œ zi œrœ.» Anga uzu bale ugurutœ endje á tshe i lima ama ye tœ kœyu she adœke: «Dá œbœ kœdœ dœ e?» gugu nene. Endje wu lima sœ nœ dœ œtshœnœ adœke Gbozu dœmœ. ¹³ Yé Yisu na, œ za mapa á kurutshelœ nœ tœ endje, á mbœrœ ndje awa bale dœ ageatshalangunœ. ¹⁴ Asœ kœdœ lima awa votœ kœmatœ Yisu fœ ayambarœ nœ ye kœto tœ lœkœnœ á Ndjaba she lima she lœ kuzu.

Yisu œdœ Petro

15 Manda kœzi œrœ, Yisu kœyu Shimu Petro adœke: «Shimu, gbolo nœ Yowane, 6œ yindœ mœ kœropa endjeneke kœ a?» Yé tshe kœgi adœke: «Ë, Gbozu, 6œ wusœ nœ adœke mœ yindœ zœ.» Yisu kœpa fœ she adœke: «Gbœndœ apata nœ mœ.» 16 Tœ bis-hanœ, Yisu kpa yu she adœke: «Shimu, gbolo nœ Yowane, 6œ yindœ mœ?» Petro gi adœke: «Ë, Gbozu, 6œ wusœ nœ adœke mœ yindœ zœ ye.» Yisu kœpa fœ she adœke: «Sœ uzu nœ kœgbœndœ apata nœ mœ.» 17 Tœ votœnœ, Yisu yu she adœke: «Shimu, gbolo nœ Yowane, 6œ yindœ mœ?» Oyo kœza Petro kœwu adœke Yisu kpa yu she tœ votœnœ adœke: «Bœ yindœ mœ?» Yé tshe kœpa fœ she adœke: «Gbozu, œ6œ á 6œ wusœ œrœ kœ, 6œ wusœ nœ dœ ɔtshœnœ adœke mœ yindœ zœ ye.» Á Yisu kœpa fœ she adœke: «Gbœndœ apata nœ mœ.» 18 Mœ sœ kœpa fœ 6œ dœ adjapu adœke ɔlœ á 6œ sœpe lima aya gbolo, 6œ du lima uwu tshapa lœba nœ zœ dœ tœ zœ, œ na lima tœ osho á 6œ yi lima ndœ nœ. Kashe ɔlœ á 6œ kœwuta yagbozu, 6œ kœ kane zœ ga lafo yé anga uzu kpi dá i uwu ga pa lœba fœ 6œ, yé á to 6œ na tœnœ 6a tœ osho á 6œ yiyindœ nœ nene.» 19 Yisu pa lima ataa mbœrœ kœma mara á Petro œ yisœ mokœ nœ Ndjaba lœ kuzu ye. Manda kœpa o'onœ asœke, Yisu pa fœ she adœke: «Na manda mœ.»

20 Petro kœfatœ ye, á kœwu yambarœ á Yisu yi lima ndœ ye, tsheneke á dœ lœkœ á endje sœ lima kœzi œrœ á tshe di lima tœ ye ga lakoro Yisu yekane á yu she adœke: «Gbozu, œdœ dá ka bala 6œ a?» 21 Lœkœ á Petro wu lima she, tshe pa fœ Yisu adœke: «Ka œshe a Gbozu, œrœ gadœ dá mbœrœ fœ she a?» 22 Yisu kœgi fœ she adœke: «Ë kœsœ adœke œndœ ye di œrrr ga tœ kpa kœkwa mœ, œnœ zœ lœ nœ kœdœ gadœ? Æ6œ, na manda mœ.» 23 Kœto pa o'onœ asœke dá o'o ki gooo ugurutœ alaya adœke yambarœnœ ascœmœ œ tshu nene. Andaa Yisu papa lima fœ she nene adœke: tshe tshu nene. Kashe tshe pa adœke:

«Ædœ mœ kœyindœ nœ adœke œndœ ye di œrrr ga tœ kpa kœkwa mœ, œnœ zœ lœ nœ kœdœ gadœ e?»

24 Adja yambarœnœ ascœmœ dœ tœ ye dá pandœ o'onœ asœke, á su ga la mbeti yé 'a wusœ nœ adœke œneke á tshe pa kœdœ adja o'o.

Ndangœlœ o'o

25 Yisu mbœrœ lima anga angbi œrœ ndjoro á kœsœ má adœke endje sú kœ bale dœ bale, mœ gbe adœke, osho œ li mbœrœ kœko bukunœ ga tœnœ pa ɔshœ asœke nene.

Akwa nœ Aayi avwa Tshatshu o'o

Asœke kœdœe bisha mbeti á Lukasi sú. Mbetinœ sœe kœma akwa á aayi avwa mbœrœe. Lukasi pandœe mara á Ɔtshœ Ishiri jœrœ ga pa aayi avwa dœe pe mara á endje sœe lima kœro dje lœe ongbo dœe ongbo mbœrœe kœmindœe Ɔtshœ O'o dœe gbœgbœ nœe Ɔtshœ Ishirinœ. Tshe pa ndje ndœe upu á endje gbœ œdœe œrœe kanga kœ á endje wu lœe akwanœe.

Ayuda sœe lima kœpa adœeke o'o ama Ndjaba ka kolœe 6a ndœe œne, kashe aayi avwa te lima tœe kœmindœe Ɔtshœ O'o fœe angbi azu kœ. Petro œdœe Polo dá tshe patœe endje kœerosœe nœe mangba akwa nœe endje.

Mbetinœe kurutshelœtœe ye atake:

- Ndangba olo Yisu 6a pa œshœ asœeke (1.1-11)
- Endje ke Matiase adœeke tshe dœe ayi avwa (1.12-26)
- Kœna Ɔtshœ Ishiri (2.1-13)
- Kœmindœe Ɔtshœ O'o nœe aayi avwa 6a lœe Yerusaleme (2.14-8.3)
- Kœmindœe Ɔtshœ O'o 6a lœe ongbo Yuda œdœe lœe ongbo Samariya (8.4-12.25)
- Ali ana gene nœe Polo ndœe Kœmindœe Ɔtshœ O'o (13.1-14.28)
- Kœdjitoesho 6a lœe Yerusaleme (15.1-35)
- Bisha ana gene nœe Polo ndœe Kœmindœe Ɔtshœ O'o (15.36-18.23)
- Votœ ana gene nœe Polo ndœe Kœmindœe Ɔtshœ O'o (18.24-21.16)
- Endje tepa Polo ndœe kœza she vwi ga lœe kánga 6a lœe Yerusaleme (21.17-23.22)
- Polo 6a lœe Sezaré (23.23-26.32)
- Polo 6a lœe Roma (27.1-28.31)

Yisu pandœe Ɔtshœ Ishiri fœe aayi avwa

¹ Gbozu Teofile, 6a la ali mbeti á mœe su fœe 6œe, mœe pandœe œrœe kœ á Yisu mbœrœe lima œdœe pe ndje œeneke kœ á tshe yi lima sœe nœe kœeto 6a tœe adanœe ² œerrr ga tœe olo kœœ she lima ga lafo. Utshu kœœ she, tshe za o'o fœe

aayi avwa nœe ye dœe gbœgbœ nœe Ɔtshœ Ishiri. ³ Tshe ma lima tœe ye fœe endje manda kuzu á tshe tshu tœe kœma fœe endje adœeke tshe sœe dœe soro. Tshe ma lima tœe ye fœe endje yé œe tetœe kœpa o'o tœe upu nœe Ogo gbozu nœe Ndjaba manda olo zazu bisha. ⁴ Anga lœkœ bale á tshe sœe lima kœzi œrœe dœe endje, tshe za o'o fœe endje adœeke: «'E gigi damba tœe 'e lœe Yerusaleme nene kashe 'e kate œeneke á Aba pa lima ndœe nœe adœeke œene za fœe 'e 6ata á 'e dji lima lœe ama mœe. ⁵ Gbambanœe nene, Yowane za lima batisimu nœe ungu, kashe lœe ondonœe asœeke, Ndjaba œe za batisimu nœe Ɔtshœ Ishiri fœe 'e.»

Yisu œ ga lafo

⁶ Aayi avwanœe á endje ngbœ6a lima tœe endje, yu Yisu adœeke: «Gbozu, kolœe ngœngœnœe asœeke dá 6œe gi tshagbozu nœe ogo Israyele a?»

⁷ Tshe kœpa fœe endje adœeke: «O'o nœe 'e gugu mbœrœe kœwusœe ada œlœnœe too olœnœe á Aba za lœe tshagbozu nœe ye nene. ⁸ Kashe Ɔtshœ Ishiri œe jœrœ ga pa 'e, yé 'e gbœ gbœgbœ mbœrœe kœna kœmindœe o'o nœe mœe lœe Yerusaleme, lœe ogo Yuda œdœe lœe Samariya djigi œerrr vesho ga tœe osho kœ pa œshœ.» ⁹ Manda kœegi o'onœe ataa, tshe œ ngarrr dœe ala endje ga lafo yé œe yiwa lœe ondro tœe ala endje. ¹⁰ Bata á endje sœepe lima kœmesho irirrr ga lafo, anga azu bisha dœe imbi lœeba á endje ka lima ndoo dœe endje ¹¹ kœpa fœe endje adœeke: «Azu Galilayi, mbœrœe gadœe á 'e sœepe kœmesho ga lafo a? Yisunœe á tshe œ dœe ala 'e ascœmœe, tshe kwa ndje bala tœe ye 6ata á 'e wu she kœœ tœenœe ga lafo ascœmœe.»

Matiase za akwa manda Yudasi

¹² Manda nœe, aayi avwanœe to 6a pa kaga œyœ Olive yé œe jœrœ ga lœe Yerusaleme; kaganœe sœe lima ga pa œrœe nœe Kelometere bale tœe Yerusaleme. ¹³ Lœkœ á endje wuta, endje li ga lœe gbœshœ á endje lœe lima kœelo lœe nœe 6a lafo. Ɔ dœe lima Petro, Yowane, Jake dœe Andere; Filipo dœe Toma; Barteleme dœe Matie;

Jake gbolo nœ Alefe, Shimu uzu kœ'e osho ndœ lipanda œdœ pe Yudasi gbolo nœ Jake. ¹⁴ Endje kœ, endje sœ lima dœ gbetshelœ bale, yé œ ngbœbatœ endje mbœercœ kœki fœ Ndjaba œlœ dœ œlœ awa bale dœ anga ayashe bœta Mareya á tshe zu Yisu œdœ pe ndje aaya Yisu.

¹⁵ Lœ anga olonœ ascœmœ bale, Petro áalafo bœ ugurutœ ayindœ Yisu kama bale dœ zazu bale á endje ngbœba lima tœ endje, yé œ pa ngbi adœke: ¹⁶ «Aaya, œ li adœke o'o á Ōtshœ Ishiri pa lima ndœ nœ ala Buku nœ Ndjaba, lœ ama gbozu Davidi tœ upu nœ Yudasi á tshe to lima azu na tœnœ ndœ kœza Yisu, mbœercœ endje. ¹⁷ Andaa Yudasi sœ lima awa bale dœ 'a yé tshe sœ lima ndje dœ akwa nœ ye. ¹⁸ Uzunœ ascœmœ yœ lima kindi dœ ngendja á endje ko lima fœ she manda ekperœ nœ ye. Tshe te lima dœ kumu ye, uvu ye de wuruu yé sheta ye yaranga ga ati. ¹⁹ Azu lœ Yerusaleme kœ wusœ o'o ascœke. Adánœ á endje e i'iri kindinœ dœ o'o ama ogo endje adœke: Hakedama, œ yindœ kœpa adœke «oshœ indji». ²⁰ Yé endje sú ala mbeti nœ Itshi adœke:

“Tshelœ gbagba nœ ye œ fa gusu yé uzu bale œ sœ lœ nœ nene.”
Yé ga pa nœ dœmœ:

“Anga angbi uzu œ za akwa nœ ye.”

²¹ A sœ dœ anga azu á endje na lima tœ awa dœ 'a dœ lœkœ á Gbozu Yisu sœ lima pa 'a, ²² kœto kœpa batisimu nœ Yowane œrrr ga tœ olo kœœ she ga lafo. Œ li adœke anga uzu bale ugurutœ endje, te timu awa bale dœ 'a ndœ kœmindœ kœshe nœ ye ugurutœ akuzu.»

²³ Endje yisœ azu bisha: Yozefu á endje e she Barsabase á endje donga ndje she dœ i'iri Yustushe œdœ pe Matiase. ²⁴ Yé manda nœ endje za avwala nœ endje para kœkœ adœke: «Œbœ, Gbozu á bœ wusœ lœsu uzu kœ. Yisœ uzu tsheneke á bœ ke she ugurutœ azu bisha ascœke ²⁵ adœke tshe mbœercœ akwa nœ aayi avwa lœ kudu Yudasi á tshe katœ nœ ti, á na ga

tœ osho á li dœ she ascœmœ.» ²⁶ Endje ta wuka mbœercœ kœgbœ uzu bale yé wukanœ te ga pa Matiase. Adánœ á tshe li ga ugurutœ aayi avwanœ ndjokpa dœ bale dœmœ.

2

Ndjaba vwa Ōtshœ Ishiri

¹ Lœkœ á olo angbo Patekœte li, ayindœ Yisu ngbœbatœ endje para kœkœ ga tœnœ. ² Trale, ingiri to bœ lafo bœta egerœ yugu yé œ su tshelœ anda á endje sœ lima tœnœ djigi. ³ Endje wu œrcœ á wuta ga ndœ endje bœta owo, œ kurutshelœtœ endje á sœ ga pa kumu uzu dœ uzu. ⁴ Endje para kœkœ gbœ Ōtshœ Ishiri yé œ tetœ kœpa angbi o'o ama ogo bœta á Ishiri to fœ endje.

⁵ Anga Ayuda nœ ōtshœ lœsu sœ ndje lima lœ Yerusaleme, endje to lima djelœ ogo kœ pa oshœ. ⁶ Ingiri yugunœ za lima osho djigi, yé ukpulu azu ngbœbatœ endje œ sœ kœkitœ œscœnœ, mbœercœ uzu dœ uzu sœ lima kœdji o'o dœ adja o'o ama ogo ye. ⁷ Endje kitœ œscœnœ, œ sœ dœ yanga yé á pa adœke: «Azunœ ascœ para kœkœ á endje pa o'o ascœ, dœdœ azu Galilayi nene a? ⁸ Œ mbœercœ koto á uzu dœ uzu lœ ugurutœ azœ sœ kœdji endje dœ o'o ama ogo ye a? ⁹ Ugurutœ azœ, a sœ dœ Aparte, Amede dœ Elame, azu ogo Mezopotami, azu ogo Yuda dœ kapadose, azu ogo Ponte dœ Azi, ¹⁰ azu ogo Friji dœ Pafili, azu ogo Ezipito dœ azu tshakala ogo Sirene bœ lœ Libi; anga endje kœdœ endjeneke á endje to lœ Roma, ¹¹ adja Ayudancœ œdœ azu neke á endje wuta aayi kœdonga Ndjaba nœ Ayuda ascœmœ; azu ogo Krete dœ endje nœ Arabi. Kashe azœ para kœkœ, a dji endje kœpa o'o dœ ama ogo azœ, kœgbara ogboro œrcœ á Ndjaba mbœercœ.» ¹² Endje kœkœ, endje ki lima tœ œscœnœ, yé œ yutœ endje adœke: «Œ yindœ kœpa adœke gadœ dœ mœ a?» ¹³ Kashe anga azu sœ lima kœmœ endje adœke: «Ipi dá mbœercœ endje ascœmœ.»

Kœyisœrcœ nœ Petro

14 Yé Petro kœza o'o ugurutœ aayi avwa ndjokpa dœ bale á endje sœ lima tœ œscœnce, á kœpa dœ œgbœ adœke: «E'e dœ Ayuda œdœ pe 'e dœ azu para kœkœ á 'e sœ lœ Yerusaleme kpœke, 'e wusœ œneke á sœ kœrotœ nœ, 'e dara utu 'e yé œ dji mœ dœ œtshœnœ. 15 Wala, azunœ asœke ndjondjo ipi bœta á 'e sœ kœgbe tœnœ ascœmœ nene: mbœrcœ a sœ damba kolœ dœ ada œlœ mindu dœ vana gbambanœ. 16 Kashe œneke á sœ kœmatœ endje ngœngœ asœke kœdœ o'o á ayi kœgbara o'o Joweles pa lima. Tshe gbara lima adœke:

17 «Ndjaba pa adœke: Lœkœ kœka tshapashœ,
mœ vwa Ishiri nœ mœ ga pa azu kœ,
agbolo yakoshe œdœ pe ayawuru nœ
'e œ te aayi kœgbara o'o,
alanga nœ 'e œ wu bala œrcœ lœ ulu,
ayagbozu nœ 'e œ wu ndje bala œrcœ
lœ ulu.

18 Adjapu, œlœnœ ascœmœ
mœ vwa Ishiri nœ mœ ga pa aayi
akwa nœ mœ dœ ayakoshe
œdœ pe ayashe,
yé endje te bala aayi kœgbara o'o.

19 Mœ mbœrcœ bala ogboro œrcœ bœ
lafo, yé œ ma ambara afá bœ pa
œshœ bœ ke:
indji œ tu, owo œ tshi yé ngawo œ da.

20 œlœ œ fa butshœ,
yé yapu œ sœ bœta indji,
utshunœ adœke olo kœna Gbozu li,
egerœ olo œdœ olo nœ mokœ.

21 Yé uzu kœ á tshe ki dœ i'iri Gbozu,
tshe she."

22 «Azu tshelœ Israyele, 'e dji o'o
mœ: Yisu, uzu tshœlœ Nazarete
kœdœ lima uzu á Ndjaba ma gbœgbœ
nœ ye fœ 'e lœ ye dœ awa nœ
kœmbœrcœ afá, ogboro œrcœ œdœ
kœma ambárá œrcœ bœ ugurutœ 'e
bœta á 'e wusœ nœ dœ tœ'e. 23 Uzunœ
ascœmœ, 'e za lima she ga tshaabrœ
azu á endje wuwusœ Ndjaba nene,
yekane á endje wo she á kuru she ga
pa kurushi lindœ agbe nœ Ndjaba á
tshe guma. 24 Kashe Ndjaba she she,
yé œ gbotœ she lœ kanga nœ kuzu
mbœrcœ œ lili adœke kuzu ropa ye dœ

gbœgbœ nene. 25 Davidi pa lima o'o tœ
upu nœ ye adœke:

«œlœ dœ œlœ mœ sœ kœwu Gbozu utshu
mœ,
mbœrcœ á tshe sœ ga tœ kuni mœ
adja awa œ za mœ bale nene.

26 Mbœrcœ tœnœ ataa, lœsu mœ su dœ
yanga

yé ama mœ œ bi ndje itshi dœ yanga.
Ga pa nœ kœ, undu mœ œ yatœ ye lœ
kœsœ gee

mbœrcœ á mœ za lœsu mœ ga tœ zœ.

27 Gbambanœ nene, Gbozu, bœ katœ
mœ ti

lœ ogo nœ akuzu nene,
bœ yi ndje ndœ nœ adœke œmœ dœ
œyerœ uzu nœ zœ mœ fu lœ
koto akuzu nene.

28 Bœ yi lima sœ awa soro fœ mœ,
lœsu mœ œ su dœ yanga mbœrcœ
kœsœ awa bale dœ bœ."

29 «Aaya, œ li adœke mœ pa o'ara
fœ 'e tœ upu nœ ata azœ dœ Da-
vidi: tshe tshu lima, endje shi she
yé tshapa udu ye œœpe damba œerr
kpesheke ndœ azœ. 30 Kashe œshe
kœdœ lima ayi kœgbara o'o, yé tshe
wusœ nœ adœke Ndjaba dara lima
ama ye adœke anga gbolo tshelœ ye
œ te gbozu manda ye. 31 Davidi wu
lima sœ œrcœ á yindœ kœwuta bala
tœnœ, yé tshe gbara lima o'o kœshe
nœ Masiya. Tœnœ dá tshe pa lima
adœke: "Tshe sœsœpe lima lœ ogo nœ
akuzu nene, yé tshe fufu lima nene."

32 Adja Ndjaba she Yisu lœ akuzu.
A'a para kœkœ kœdœ atimu nœ o'onœ.

33 Ndjaba za she bœ tœ kuni ye, œ to
œtshœ i'iri á tshe pa lima tœ ye fœ she
á tshe kurutshelœ nœ tœ 'a bœta á
'e sœ kœwu tœnœ á sœ kœdji tœnœ.

34 Davidi œ ga lafo nene gbaa, kashe
tshe pa adœke:

«Gbozu Ndjaba pa fœ Gbozu nœ mœ:
sœ ga ati ga tœ kuni mœ,

35 œerr ga tœ lœkœ á mœ fa azu á endje
yiangba zœ, ga tshada zœ bœta
mbata."

36 «Azu Israyele, 'e wusœ nœ dœ
œtshœnœ adœke: Yisu á 'e kuru she
lima ga pa kurushi ascœmœ, Ndjaba

* 2.36 2.36 Kristu dœ o'o ama ogo Greke kœdœ Masiya

mbœrœ adœke tshe fa Gbozu, yé œ fa Kristu*.»

Ali kœfatshalœsu azu

³⁷ Lœkœ á azu dji o'onœ asœmœ ataa, lœsu endje ka endje, yé endje yu Petro œdœ pe anga udu aayi avwa adœke: «Aaya, 'a mbœrœ gadœ?» ³⁸ Petro gi fœ endje adœke: «'E fatshalœsu 'e: uzu dœ uzu gbœ batisimu dœ i'iri Yisu Kristu yeka á Ndjaba kœdjerœndœ ekperœ nœ 'e. Yé Ndjaba œ to Œtshœ Ishiri fœ 'e. ³⁹ Gbambancœ nene, o'o nœ Œtshœ Ishiri á Ndjaba pa lima tœncœ, œ sœ mbœrœ e'e dœ agbolo nœ 'e, œdœ ndje pe azu á endje sœ lœ ingirinœ, endjeneke á Gbozu Ndjaba nœ azœ œ 'e bala endje.» ⁴⁰ Petro kpa pa o'o ndjoro fœ endje. Tshe pa ala o'o kœ adœke endje yindœ œneke á œne pa, yé œ gbota gbetshelœ nœ endje dœ kœpa adœke: « 'E yindœ soro á Ndjaba za fœ 'e mbœrœ á kœgitœ 'e ugurutœ azu osho asœ á Œtshœ endje gaga nene!»

⁴¹ Endje neke á endje yi lima ndœ o'o nœ ye, endje gbœ batisimu. Yé dœ œlœncœ asœmœ, azu ga pa œrcœ nœ kutu votœ te lima ga ndœ ukpulu ayindœ Yisu.

Ali kœngbœbatœ ayindœ Yisu

⁴² Endje zatœ endje djigi ga tœ kœyisœrcœ nœ aayi avwa yé œ sœ kœngbœbatœ endje lœ yazu, œ sœ kœkurutshelœ mapa tœ endje dœ pe kœki fœ Ndjaba kpœtœ œscœncœ awa bale. ⁴³ Awa li lima tœ endje kpa kpa ye: Aayi avwa mbœrœ ogboro œrcœ yé œ má ndje ambárœncœ. ⁴⁴ Ayindœ Yisu para kœkœ sœ lima kpœtœ œscœncœ bale yé œ ngbœba œrcœ nœ endje kœ ga tœ nœ bale. ⁴⁵ Endje ka lima kindi nœ endje ndje dœ œrcœ nœ endje á kurutshelœ ngendjancœ dœ mara adœke uzu dœ uzu gbœ liaka ogo nœ ye. ⁴⁶ Endje sœ lima kœngbœbatœ endje œlœ dœ œlœ ba lœ Tepelo, yé œ sœ lima kœzi œrcœ kpœtœ œscœncœ bale ba lœ anda nœ endje. Endje sœ lima kœzi œrcœ dœ yanga œdœ Œtshœ lœsu. ⁴⁷ Endje sœ lima kœdonga Ndjaba, yé azu kœ yi

lima ndœ endje waa. Œlœ dœ œlœ, Gbozu sœ kœyi endjeneke á endje gbœ kœshe ga ugurutœ azu Ikrizia.

3

Petro she uzu á ada ye tshu

¹ Anga kidala bale dœ ada œlœ votœ, Apetro dœ Yowane ro lima kœdonga Ndjaba ba lœ Tepelo. ² Anga yakoshe bale á ada ye tshu tshakudu ye pe lœ gbolo ye sœ lima kœscœ ndœ dœ manda gbagba Tepelo á endje e «Œtshœ Manda». Endje sœ lima kœna dœ she œlœ dœ œlœ ga zœ mbœrœ á tshe kœyœndœ œrcœ tshakane azu á endje sœ kœli ga lœ Tepelœncœ. ³ Lœkœ á tshe wu Petro œdœ Yowane kœli ga lœ Tepelœncœ, tshe yœndœ œrcœ tœ endje. ⁴ Yé Apetro dœ Yowane tœndœ ye, œ pa fœ she adœke: «Tœndœ 'a.» ⁵ Uzœncœ tœndœ endje dœ gbetshelœ adœke endje to œrcœ fœ œne zœ.

⁶ Á Petro kœpa fœ she adœke: «Mœ gugu dœ ngendja bale nene, kashe œneke á mœ sœ dœ tœncœ, mœ to fœ bœ: dœ i'iri Yisu Kristu, uzu Nazarete, áalafo œ na ana!» ⁷ Petro za kuni ye, œ ti she ga lafo. Trale, ada ye dœ tshelœ porongato ada ye yœrcœ tshelœ tœ endje; ⁸ yé gbikivwigbi, tshe áalafo œ tetœ ana. Tshe li awa bale dœ aayi avwa ga lœ Tepelœncœ, œ ka, œ i kpi-tikpiti dœ pe kœdonga Ndjaba. ⁹ Azu para kœkœ sœ lima kœwu she kœna ana œdœ pe kœdonga Ndjaba. ¹⁰ Azu tra she tuu, œ pa adœke: «Œ dœdœ œshe dá sœ kœscœ lima ba pa Œtshœ manda Tepelo yekane á sœ kœyœndœ œrcœ nene a!» Uvuru endje kpa lima lœ nœ tœ kœwu œrcœ á mbœrcœtœ endje lima fœ uzœncœ á ada ye tshu asœmœ.

O'o nœ Petro

¹¹ Bata á uzu scœmœ yiyi lima ndœ kœgitœ ye tœ Apetro dœ Yowane nene, azu para do ga lafo œ sœ kœkpa ga ndœ endje ngbœbœ tshakudu mbarasane á endje e i'irinœ adœke mbarasane nœ Salomo. ¹² Petro kœwu endje á kœpa adœke: «Azu Israyele, mbœrcœ gadœ á uvuru 'e œ kpa lœ nœ tœ kœshœncœ asœke a?

Mboerøe gade dá 'e sœ koetondœ 'a b̄ata gb̄ogb̄o nœ 'a dœ tœ 'a too manda Ndjaba á tshe sœ dœ 'a dá mboerøe adœke á uzunœ asœke na ana a? ¹³ 'E wusœ nœ adœke Ndjaba nœ Abrayamo, Ndjaba nœ Izaka œdœ Yakobo, Ndjaba nœ aata azœ, œshe dá ma mok̄o nœ ayi akwa nœ ye dœ Yisu. E'e dá ka lima she adœke endje wo she; yé ɔ̄lɔ́ á Pilato yi lima ndœ koekatœ ye ti, 'e vvara lima tœ 'e ye. ¹⁴ 'E vwaratœ 'e tœ uzu á tshe sœ yerœ, á sœ ndjii, yeka á yu lima Pilato adœke tshe za anga ayi kœwo azu fœ 'e. ¹⁵ 'E wo lima Gbozu* nœ soro, kashe Ndjaba she she ugurutœ akuzu yé 'a kœdœ atimunœ. ¹⁶ Nḡonḡo asœ 'e wu yakoshe asœke. 'E wusœ ye dœ ɔ̄tsh̄onœ: i'iri Yisu dá she she mboerøe 'a sœ dœ kœyindœerœ ga ndœ ye. Mboerøe gb̄ogb̄o nœ i'iri ye dá tshe wuta dœ ɔ̄tsh̄o ɔ̄k̄o b̄ata á 'e wu utshu 'e para k̄ok̄o asœke.

¹⁷ «Kashe aaya, mœ wusœ nœ adœke e'e dœ agbozu nœ 'e, 'e mboerøe lima atamœ mboerøe á 'e wuwusœ adja o'o nene. ¹⁸ Kashe Ndjaba mboerøe ndœma ye á tshe pa lima tœnœ lœ ama aayi kœgbara o'o. Tshe pa lima adœke Masiya á tshe na, tshe wu oyo waa. ¹⁹ Mboerøe tœnœ atamœ, aaya, 'e fatshal̄osu 'e dœ œ kwa ga ndœ Ndjaba. Œdœ 'e kœmbœerœ ataa, tshe mboerøe adœke ekperœ nœ 'e yiwa ye. ²⁰ Atamœ ndje, Gbozu Ndjaba œ mboerøe adœke 'e gb̄o ɔ̄tsh̄o olo nœ kœyatœ 'e, yé tshe vwa Masiya á tshe ke lima she utshunœ katshatsha mboerøe 'e asœmœ, fœ 'e. Œshe kœdœ Yisu. ²¹ Kashe nḡonḡo asœke, Yisu Kristu œ sœ b̄a lafo œrr ga tœ l̄ok̄o á œrœ k̄o œ gumatœ ye liaka œneke á Ndjaba pa lima ndœ nœ lœ ama ayerœ aayi kœgbara o'o nœ ye. ²² Moyize pa lima adœke: “Gbozu Ndjaba œ vwa bala ayi kœgbara o'o bale b̄ata mœ, tshe dœ anga aya 'e. 'E dji bala œneke k̄o á tshe pa fœ 'e. ²³ Azu á endje tshapu kœdji she, endje sœ ugurutœ azu nœ Ndjaba nene yé endje tshu.”

* 3.15 3.15 Aayi kœza soro fœ azu

²⁴ Yé aayi kœgbara o'o k̄o, koeto kpœpa Samwele œrr ga tœ azu á endje sœ angba ye, uzu dœ uzu gbara lima o'o tœ upu nœ l̄ok̄onœ asœke. ²⁵ E'e kœdœ agbolo nœ ayi kœgbara o'o, 'e kœdœ ndje agbolo ayo á Ndjaba guma lima dœ aata azœ l̄ok̄o á tshe pa lima fœ Abrayamo adœke: “Lœ awa nœ aata zœ, mœ to kane mœ ga pa azu k̄o pa ɔ̄sh̄o.” ²⁶ Mboerøe 'e dá Ndjaba vwa ayi akwa nœ ye utshunœ. Tshe vwa she adœke tshe to kane ye ga pa 'e, yé uzu dœ uzu katœ kœmbœerœ ekperœ.»

4

Apetro dœ Yowane ba utshu aayi kœwa ngbanga nœ Ayuda

¹ L̄ok̄o á Apetro dœ Yowane sœpe kœpu o'o, agbozu tshapa anganga Ndjaba, gbozu tshapa aayi kœgb̄ondœ Tepelo œdœ Asadukayi, yi lima kumu endje. ² Endje sœ lima dœ ók̄o t̄apanœ kpuru kœwu adœke aayi avwa sœmœ bisha sœ kœyisœ œrœ yé œ sœ kœpandœ nœ adœke b̄ata á Yisu shé lœ kuzu, azu á endje tshu lima, endje she ndje lœ kuzu. ³ Endje tepa endje, œ ko endje va ga lœ k̄anḡa œrr ga tœ kœk̄ar̄o osho mboerøe ɔ̄lɔ́ di lima ye. ⁴ Lœ ugurutœ azu á endje dji lima ɔ̄tsh̄o O'o, azu ndjoro sœ lima dœ kœyindœerœ ga ndœ Yisu, yé ayindœ Yisunœ wuta azu ga pa œrœ nœ kutu mindu (5.000) dœ ɔ̄l̄onœ asœmœ.

⁵ Osho k̄ar̄o pa nœ yeka á agbozu tshapa Ayuda, agbozu Ikrizia, aayi kœyisœ awa akwanœ á endje sœ lœ Yerusaleme, ngb̄o b̄a lima tœ endje. ⁶ Ana á tshe dœ egerœ nganga Ndjaba, dœ Kayifa, dœ Yowane, dœ Alekezandre œdœ pe azu k̄o lœ b̄inḡi nœ agboro anganga Ndjaba dá ngb̄o b̄a lima tœ endje b̄a zœ. ⁷ Endje to Apetro dœ Yowane ro tœnœ ga utshu endje, yé endje yu endje adœke: «'E mboerøe œrœnœ asœke dœ gb̄ogb̄o ndje pe dœ i'iri dœ e?»

⁸ Yé Petro á tshe sœ lima dœ gb̄ogb̄o nœ ɔ̄tsh̄o Ishiri kœpa fœ endje adœke:

«Agbozu tshapa azu ogo œdœ agbozu, ⁹ 'a mbœrœ œtshœrœ fœ uzu á ada ye tshu yekane á endje sœ kœyu 'a kpesheke adœke 'a pandœ mara œrœ á 'a mbœrœ á uzunœ asœ she. ¹⁰ Ataa œ li adœke e'e kœkœ œdœ azu Israyele, 'e wusœ nœ dœ œtshœnœ adœke uzunœ á tshe ka utshu 'e asœke, tshe she mbœrœ i'iri Yisu Kristu, uzu Nazarete á 'e kuru lima she ga pa kurushi yeka á Ndjaba she she lœ akuzu. ¹¹ Œshe kœdœ badja á e'e dœ aayi kœmœ anda za lima vwi'i, tshe fa badja á anda œ shi mbœrœ tœnœ. ¹² Azu œ gbœ kœshe kolœ 6a ndœ ye. Gbambœ nene, pa œshœnœ asœke, anga angbi i'iri á Ndjaba za adœke azu gbœ kœshe lœ awanœ, gugu nene.»

¹³ Kœwu adœke Apetro dœ Yowane ka kolœ mbimbimbi ga pa o'o nœ endje, aayi kœwa ngbanga i lima gbandjuru mbœrœ endje kœdœ amba azu á endje wuwusœ œrœ nene. Kashe endje wu ndje lima sœ nœ adœke endje kœdœ azu á endje sœ lima awa bale dœ Yisu. ¹⁴ Kashe 6ata á endje sœ lima kœtondœ uzunœ á tshe she, á tshe ka lima utshu endje, awa kœgi o'o tœ endje gugu lima nene. ¹⁵ Á endje kœza awa fœ Apetro dœ Yowane kœwuta damba ga shu yé endje kœtetœ kœyutœ endje ugurutœ endje: ¹⁶ «A mbœrœ gadœ tœ azunœ asœke a? Mbœrœ azu para kœkœ lœ Yerusaleme wusœ nœ ngbi adœke, endje dá mbœrœ afá asœ, yé a shara nene. ¹⁷ Kashe œ li adœke a mbœrœ kœ adœke o'onœ tete lœ utu azu para kœkœ nene. A za uvuru endje adœke endje kpa papa o'o bale dœ i'iri uzu nœ endje asœmœ nene.»

¹⁸ Manda nœ, endje 'e endje, œ pakata endje kœpa o'o œdœ pe kœyisœ œrœ dœ i'iri Yisu. ¹⁹ Kashe Apetro dœ Yowane gi fœ endje adœke: «Œrœ gadœ dá sœ ndjii utshu Ndjaba a? 'A dji 'e too 'a dji Ndjaba? 'E wa ngbanganœ dœ tœ 'e kane. ²⁰ Yé tœ a'a nœ 'a, 'a vu ama 'a tœ œrœ á 'a wu dœ ala 'a yé á dji dœ utu 'a nene.» ²¹ Kœdji o'onœ ataa, aayi kœwa ngbanganœ gbagbara

endje œerr œ katœ endje ti. Endje gbœgbœ lima awa ndœ kœwa ngbanga ga tœ œkœ endje nene gbambœ nene, azu para kœkœ sœ lima kœdonga Ndjaba mbœrœ œrœnœ á wuta. ²² Yakoshœnœ á endje she she lœ awa nœ afá asœmœ, sœ lima dœ ungu kœropa zazu bisha.

Ayindœ Yisu sœ kœdonga Ndjaba

²³ Apetro dœ Yowane gu ga ndœ anga endje lœkœ á aayi kœwa ngbanganœ mi lima kane endje tœ endje, œ pandœ neke kœ á agboro anganga Ndjaba dœ agbœ Ayuda pa fœ endje. ²⁴ Manda kœdji o'onœ, aka endje para kœkœ awa bale, endje za avwala fœ Ndjaba dœ o'onœ atake: «Gbozu Ndjaba, œ6œ dá mbœrœ tshalafœ, dœ œshœ, dœ ungu œdœ pe œneke kœ á sœ lœnœ, ²⁵ œ6œ dá za o'onœ asœke lœ awa nœ Œtshœ Ishiri ga lœ ama ata 'a dœ Davidi á tshe kœdœ ayi akwa nœ zœ:

“Mbœrœ gadœ á ogo kœ sœ kœturu tœnœ,
yé mbœrœ gadœ á azu sœ kœvwarandœ kœmbœrœ œrœ
kashe œ gugu dœ ádá nene?”

²⁶ Agbozu tshapa œshœ gumatœ endje, yé agbozu kuma akwa ngbœtœ endje mbœrœ kœnga koshe ga tœ Gbozu Ndjaba

œdœ pe ga tœ Masiya nœ ye.”

²⁷ Gbamba nœ nene, œtœnœ kœdœ adjapu adœke Aerode dœ Pose Pilato ngbœbatœ endje dœ angbi azu œdœ pe azu ogo Israyele 6a lœ ongbœnœ asœke mbœrœ kœnga koshe ga tœ Yisu, œyerœ ayi akwa nœ zœ á tshe dœ Masiya nœ zœ. ²⁸ Dœ tœnœ ataa, endje mbœrœ liaka gbetshelœ nœ zœ kœ á 6œ za lima dœ gbœgbœ œdœ œneke kœ á 6œ yi lima ndje ndœ nœ dœ tœ zœ. ²⁹ Yé ngœngœ asœke Gbozu, tondœ mara á endje ndanga 'a asœke yé œ to uvuru fœ aayi akwa nœ zœ dœ endje mindœ o'o ama zœ dœ gbœgbœ kœ. ³⁰ To kane zœ ga pa kumu azu kœ mbœrœ adœke kœshe azu, ambárá œrœ dœ pe afá, mbœrœtœ endje dœ i'iri Yisu á tshe dœ œyerœ ayi akwa nœ zœ.» ³¹ Manda kœza avwala nœ

endje, osho á endje sœ lima tœnœ turu yé endje para kɔkɔ, endje gbɔ ɔtshɔ Ishiri œ tetœ kœpandœ ɔtshɔ O'o dœ gbɔgbɔ.

Ayindœ Yisu ngbɔba œrœ nœ endje ga tœ œsœnœ

³² Ukpulu azu á endje fa lima ayindœ Yisu, sœ lima dœ lɔsu œdœ pe dœ gbetshelœ bale. Anga uzu bale pa pa lima adœke œrœ nœ œne sœ pa undu œne dœ tœ œne nene, kashe endje sœ kœngbɔba lima kɔ ga tœ œsœnœ bale. ³³ Aayi avwa nœ Yisu sœ lima kœmindœ o'o kœshe nœ Gbozu Yisu ugurutœ akuzu dœ gbɔgbɔ, yé Ndjaba sœ lima kœza ɔtshɔ lɔsu ye ga pa endje kɔ. ³⁴ Uzu bale dœdœ lima ayi oyo ugurutœ endje nene. Gbambanœ nene, endjeneke á endje sœ lima dœ kindi too dœ anda, endje ka lima œ na dœ ngendjanœ, ³⁵ yé œ ko fœ aayi avwa. Lœ kœkurutshelœ nœ, uzu dœ uzu sœ lima kœgbɔ lindœ œneke á li dœ she. ³⁶ Anga uzu bale lœ mara nœ Alevi sœ ndje lima ugurutœ endje. F'iri ye kœdœ Yozefu á endje zu she lakpi Shipre. Aayi avwa e ndje lima she Barnabase, œ yindœ kœpa adœke «uzu kœto gbɔgbɔ». ³⁷ Tshe sœ ndje lima dœ kindi nœ ye, yé œ ka, œ na dœ ngendjanœ yeka á ko fœ aayi avwa.

5

Anania dœ Safira

¹ Anga uzu bale á f'iri ye kœdœ Anania, dji lima tœ ye dœ awonœ yé œ ka kindi nœ endje. ² Manda nœ, endje sœ lima dœ egerœ lɔsu dœ awonœ, yé œ gumasœ tshakala ngendjanœ mbœrœ endje yeka á na dœ udunœ fœ aayi avwa. ³ Kashe Petro pa adœke: «Anania, mbœrœ gadœ á Satana li ga lɔsu zœ ata a? Bœ fara ɔtshɔ Ishiri, yé œ gbɔtœ tshakala ngendja kindi. ⁴ Bœ ka má tœ kœka kindinœ ye nene a? Too ɔœ kœka, mbœrœ gadœ ɔœ mbœrœ má œrœ á ɔœ yindœ nœ dœ ngendjanœ nene a? Gbetshelœnœ asœmœ li ga lɔsu zœ koto o? Ɛ dœdœ azu dá ɔœ fara

endje nene, kashe Ndjaba dá ɔœ fara she asœmœ.» ⁵ Lɔkɔ á tshe dji o'onœ asœmœ ataa, tshe nɔ vwi œ te, œ tshu ye. Awa za azu á endje dji lima o'onœ. ⁶ Agbolo modo vwele lima she dœ lœba, yé œ na œ shi she ye.

⁷ Manda ada ɔlɔ votɔ, awonœ wuwusœ œneke á mbœrœtœ endje nene, yé œ li tœndu tœndu ga sœnda ga zœ. ⁸ Petro kœyu she adœke: «Pandœ nœ fœ mœ kane, pa ngendja kindinœ á 'e ka dœ mœ a?»

Tshe kœyindœ nœ adœke: «Adjapu, pa ngendjanœ dœ mœ!» ⁹ Yé Petro kpa yu she adœke: «Mbœrœ gadœ á ɔœ djitœ zœ dœ akɔ zœ á fara ɔtshɔ Ishiri nœ Gbozu Ndjaba a? Dji kane, azu á endje to tœ kœshi akɔ zœ, endje ka ɔa lœ manda ɔa zœ. Ɛ ɔœ ndje awa bale, endje shi ndje ɔœ.» ¹⁰ Pe kpœlœ ma ye atake, tshe te ga tœ ada Petro œ tshu ye. Lɔkɔ á agbolo modo li lima, endje wu adœke tshe tshu ye, yé œ za lima she á na á shi ndje she ndoo dœ akœnœ. ¹¹ Egerœ awa li lima tœ azu Ikrizia œdœ pe azu á endje dji lima ndœ o'onœ asœmœ.

Afá nœ aayi avwa

¹² Aayi avwa sœ lima kœmbœrœ afá ndjoro, yé œ sœ lima kœma ambáránœ ɔa ugurutœ azu. Ayindœ Yisu sœ lima kœngbɔtœ endje kɔ ɔa tshakudu mbarasane nœ Salomo dœ gbetshelœ bale. ¹³ Uzu á tshe gugu dœ kœyindœrœ nene œ li kœli ga ndœ endje nene, andaa azu sœ lima kœpandœ ɔtshœrœ nœ ayindœ Yisu. ¹⁴ Ayakoshe dœ pe ayashe ndjoro sœ lima kœfatshalɔsu endje ga ndœ Gbozu, yé œ sœ lima ga ugurutœ ayindœ Yisu asœmœ. ¹⁵ Endje sœ lima kœwuta dœ aayi kɔba ga tœ ala awa, yé œ sœ lima kœko endje ga pa kelekpa œdœ ga pa kondja mbœrœ adœke Petro kœsœ kœro tœnœ, á ishiri ye kœna ga pa anga endje ugurutœ endje. ¹⁶ Anga ukpulu azu ogo á sœ mashenga dœ Yerusalem na ndje lima dœ aayi kɔba œdœ pe azu á ekpe ishiri sœ pa endje, yé endje she lima para kɔkɔ.

Ɔeræ kanga á aayi avwa wu

17 Dœ lókɔnœ ascœmœ, egerœ ngangang Ndjaba œdœ endjeneke kɔ á endje sœ indiri ye, œ yindœ koepa adœke azu tshelœ ngbɔtœ nœ Asadukayi, endje sœ lima dœ ókó. 18 Endje ko aayi avwa, yé œ vwi endje ga lœ kángá. 19 Kashe dœ butshɔ, andjelu nœ Gbozu kɔrɔ manda kángá yé œ ko endje ga shu, á pa fœ endje adœke: 20 «'E na œ sœ ɓa lœ Tepelo. Yé ɓa zœ, 'e pandœ o'o upu nœ tafo soro fœ azu.» 21 Manda kœdji o'onœ, endje ro pe dœ amazi tuu ga lœ Tepelo, yé œ tetœ koeyisœ œrœ ɓa zœ.

Egerœ ngangang Ndjaba yikumu ye, œshe œdœ azu á endje sœ indiri ye. Endje e lima osho ndœ angbɔtœ nœ endje dœ agboro azu kœwa ngbanga, yé œ vwa azu adœke endje e aayi avwa á endje sœ ɓa lœ kángá. 22 Kashe lókɔ á aayi akwa wuta lima ɓa lœ kángá ɓa zœ, endje gbɔgbɔ lima endje nene. Endje gu yé œ pa adœke: 23 «'A wu manda kánganœ, endje tshu dœ ɔtshɔnœ yé aayi kœgbɔndœ manda nœ ka ga pa nœ. Kashe lókɔ á 'a kɔrɔ atake, a wuwu uzu bale ɓa lœ nœ ɓa zœ nene.» 24 Kœdji o'onœ ataa, gbozu nœ aayi kœgbɔndœ Tepelo œdœ pe agboro angang Ndjaba i gbɔndjuru tœ upunœ, yé œ tetœ koeyutœ endje tœ neke á mbœrœtœ endje ascœmœ. 25 Kashe anga uzu na lima œ pandœ nœ fœ endje adœke: «'E wu, azu á 'e ko lima endje ga lœ kángá ascœmœ, endje ka ɓa lœ Tepelo yé œ sœ koeyisœ œrœ fœ azu.»

26 Yé gbozu tshapa aayi kœgbɔndœ Tepelo na dœ aturugu nœ ye, œ to aayi avwa lœ zitinœ kparawa adœke azu kœeveve œne dœ badja nene. 27 Endje na dœ endje ga lœ osho kœwa ngbanga, yé egerœ ngangang Ndjaba te lima tœ kœwa ngbanga ga pa endje. 28 Tshe pa fœ endje adœke: «'A kɔ 'e lima dœ ɔgbɔ tœ koeyisœ œrœ dœ i'iri uzu ascœmœ ye. 'E wu, 'e mbœrœ œrrr koeyisœrœ nœ 'e za tshelœ ongbo Yerusalem djigi. Atamœ, 'e yindœ kœmindœ nœ

adœke a'a dá wo yakoshenœ asœke a?»

29 Kashe Apetro dœ anga udu aayi avwa gi adœke: «Ɔ li adœke a mbœrœtœ azœ lindœ o'o ama Ndjaba, kashe œ dœdœ lindœ œnœ azu nene. 30 Ndjaba nœ aata azœ she Yisu á e'e, 'e wo lima she á za she ga pa kurushi ugurutœ akuzu. 31 Tshe za she ga pa kuni ye, œ fa she tœ Gbozu œdœ ayi kœshe azu mbœrœ adœke azu Israyele fatshalɔsu endje yekane á Ndjaba kœdjerœndœ ekperœ nœ endje. 32 Yé tshe vwa 'a ndœ kœmindœ o'onœ asœke, a'a œdœ Ɔtshɔ Ishiri á Ndjaba za fœ azu neke á endje sœ kœmbœrœtœ endje liaka o'o ama ye.»

33 Kœdji o'onœ ataa, aayi kœwa ngbanga sœ dœ ókó tɔ pa nœ kpuru, yé œ yindœ kœwo aayi avwa. 34 Kashe anga Farisayi bale á i'iri ye kœdœ Gamaliyele, œshe kœdœ egerœ ayi koeyisœ awa akwa á azu kɔ yindœ ye, sœ lima kpœtœmœ zœ. Tshe áalafo ɓa ugurutœ aayi kœwa ngbanga ascœmœ, yé á pa adœke endje ko damba aayi avwa ga shu kane. 35 Manda nœ, tshe pa ngbi adœke: «Azu tshelœ Israyele, 'e gbetshelœ 'e tœ œneke á 'e yindœ kœmbœrœ fœ azu asœke kane. 36 Ɔendœnœ didi damba nene, Teyudase má kpœke tœ ye ɓata uzu á œsœ ye li, yé azu ga pa œrœ nœ kama vana te mangba ye. Endje wo she yé endjeneke kɔ á endje te lima mangba ye, endje kurutshelœtœ endje dœ ɔrɔ yé anga œrœ bale kpa gugu manda endje nene.

37 «Manda ye, dœ lókɔ kœdi azu, Yudasasi uzu tshelœ Galilayi kpa wuta, yé azu ndjoro te mangba ye. Kashe œshe ndje tshe tshu lima, yé endjeneke kɔ á endje te lima mangba ye kpa kuru ndje tshelœtœ endje. 38 Ngɔngɔ asœke, mœ pa fœ 'e adœke 'e kpa gbegbe dœ azunœ asœke nene; 'e katœ endje dœ endje ro. Mbœrœ œdœ gbetshelœ too akwa nœ endje kœto ɓa ndœ azu, œ yiwa dœ tœ endje zœ. 39 Ɔdœ œ kœto ɓa ndœ Ndjaba, 'e

li kœwo tœncœ nene. 'E mbœmbœrcœ adœke 'e gbœ o'o dœ Ndjaba nene!»

Aayi kœwa ngbanga para kœkœ yindœ o'o Gamaliyele ngbii. ⁴⁰ Yé œ kpa e aayi avwa, œ sœ endje dœ ndjapa. Manda kœmi upu fœ endje adœke endje kpa tata i'iri Yisu nene, endje katœ endje ti. ⁴¹ Aayi avwa gitœ endje utshu aayi kœwa ngbanga yé lœsu endje sú dœ yanga, mbœrcœ á endje wu oyo mangba i'iri Yisu. ⁴² Ɔlœ dœ Ɔlœ, œdœ Ɔa lœ Tepelo too Ɔa scœnda, endje scœ kolœ kœyisœ œrcœ nœ endje dœ pe kœpandœ Ɔtshœ O'onœ adœke Yisu kœdœ Masiya.

6

Azu mindu dœ bisha mbœrcœ kœti kane aayi avwa

¹ Dœ lœkœncœ asœmœ, ayindœ Yisu wuta lima ndjoro. Ayudancœ á endje zu endje lima lœ angbi ogo, á endje scœ kœpa o'o ama Greke tetœ kœpuloœma endje tœ upu nœ anga endje á endje zu endje Ɔa lœ ogo Israyele. Gbambancœ nene, endje pa lima adœke Ɔlœ dœ Ɔlœ á endje scœ kœkurutshelœ œrcœ, endje scœscœ kœgbe dœ ayashe koya á endje to lœ angbi ogo dœ Ɔtshœncœ nene. ² Aayi avwa ndjokpa dœ bisha ngbœba ayindœ Yisu kœ ga tœ œscœncœ, yé œ pa adœke: «E lili adœke 'a katœ kœyisœ o'o ama Ndjaba ti yé œ gbe kolœ dœ akwa nœ kœzirœ nene. ³ Mbœrcœ tœncœ ataa, aaya, 'e ke azu mindu dœ bisha (7) ugurutœ 'e á Ɔtshœ endje ga, endjeneke á endje sú dœ Ɔtshœ Ishiri œdœ pe kœwuscœtœ yeka á a kœza akwancœ asœmœ fœ endje. ⁴ Tœ a'a nœ 'a, 'a scœpe kœza avwala œdœ kœyisœ Ɔtshœ O'o.»

⁵ Ayindœ Yisu para kœkœ yindœ o'onœ asœmœ ngbii fœ endje. Endje ke Etiene, uzu nœ kœyindœrcœ œdœ Ɔtshœ Ishiri, Filipino, Prokœre, Nikanœre, Timo, Paremenase œdœ pe Nikola á tshe kœdœ uzu á tshe yindœ Ndjaba nœ Ayuda Ɔa lœ ongbo Atiashe. ⁶ Endje ma endje fœ aayi avwa yeka á endje za avwala, yé á to kane endje ga pa endje. ⁷ O'o ama Ndjaba scœ lima

kœza osho kœ, yé ayindœ Yisu kpa ngba tœpanœ kpuru lœ Yerusaleme. Anganga Ndjaba ndjoro fa lima lœsu endje, œ yindœ o'o nœ Yisu.

Kœtepa Etiene

⁸ Ɔtshœ lœsu œdœ pe gbœgbœ nœ Ndjaba su lima Etiene kperœ, tshe fa lima œrcœ yé œ má ambárancœ lœ ugurutœ azu. ⁹ Kashe dœ lœkœ asœmœ, azu tshelœ Sinagoga á endje e endje «akanga á endje za awa fœ endje», endje kœdœ anga azu ogo Sirene, dœ anga azu ogo Alekezandri, dœ anga azu tshelœ Silisi œdœ pe endje nœ Azi tetœ kœgbugburu tshelœ o'o dœ Etiene. ¹⁰ Kashe Ɔata á tshe scœ lima kœpa o'o lœ kœwuscœtœ á Ɔtshœ Ishiri to fœ she, awa adœke endje shara she gugu lima nene. ¹¹ Endje fara lima azu dœ kowo mbœrcœ á endje kœpa adœke: «'A dji she kœpa ekpe o'o ga tœ Moyize œdœ pe ga tœ Ndjaba!» ¹² Endje bili azu, agbœ Ayuda œdœ aayi kœyisœ awa akwa. Yé endje na ndoo dœ Etiene œ bopa ye, á to she rotœncœ ga lœ angbœtœ kœwa ngbanga. ¹³ Endje na dœ ekpe atimu Ɔa zœ, yé á endje pa adœke: «Uzuncœ á tshe scœ asœke kakatœ kœpa o'o tœ œyercœ Tepelo nœ zœ œdœ pe tœ awa akwa nœ Moyize nene. ¹⁴ 'A dji she kœpa adœke, Yisu, uzu tshelœ Nazaretencœ asœmœ œ ndi tshelœ Tepelo asœke, yé œ yapa ndje mara kœscœ nœ aata azœ á Moyize ka lima tœ nœ fœ azœ.» ¹⁵ Endjeneke kœ á endje scœ lima tœ œscœ angbœtœ kœwa ngbangancœ, endje to lima ndœ Etiene, yé œ wu tshatshu ye Ɔata œncœ andjelu.

7

Etiene pu o'o

¹ Egerœ nganga Ndjaba yu Etiene adœke: «Eneke á endje pa dœ i'iri zœ kœdœ adja o'o a?» ² Etiene gi adœke: «Alaya mœ œdœ pe alaba mœ, 'e dji mœ kane. Ndjaba nœ mokœ wuta lima ga tœ ata azœ dœ Abrayamo lœkœ á tshe scœ lima Ɔa lakpi Mezopotami, utshuncœ adœke tshe gu kœmbœrcœ

ogo Harane. ³ Tshe pa lima fœ she adœeke: “Katœ ogo zœ œdœe pe bingi nœ zœ ti, yé œ gu ndœe ogo á mœ yisœ nœ fœ 6œ.” ⁴ Yé Abrayamo katœ ogo nœ ye 6a lakpi Kalade ti, œ ro kœmbœerœe ogo 6a lakpi Harane. Aba Abrayamo tshu 6a zœ yé manda kuzu ye, Ndjaba gi lima Abrayamo ga lœ ogo á 'e sœ lœ nœ ngœngœ asœeke. ⁵ Kashe Ndjaba fafa lima Abrayamo tœ ayengœ œshœnœ bale nene, á œdœe ndje osho nœ koeto ada ye ga tœnœe nene. Kashe tshe pa lima ndœe nœ fœ she adœeke œne za bala ogonœ asœeke fœ she dœe aatœne, andaa œshe dœe Abrayamo gugu lima damba dœe gbolo nene. ⁶ Yé Ndjaba kpa pa lima fœ she atake: “Aata zœ œ mbœerœe bala angbi ogo. Endje te bala akanga 6a zœ, yé œ wu oyo manda ungu kama vana. ⁷ Kashe œmœe Ndjaba, mœ pa adœeke mœ wa bala ngbanga ga tœ ogo á endje te akanga lœ nœ. Manda nœ, endje wuta 6a zœ yé œ gu ndœe kœza avwala fœ mœ kpœtœe oshonœ asœeke.”

⁸ «Ndjaba lu madu dœe Abrayamo yé ambárœnœe koedœe kœwa gaza ayakoshe. Mbœerœe tœnœe dá Abrayamo wa gbolo nœ ye dœe Izaka tœe gaza œlœ á tshe mbœerœe olo minu dœe votœe manda kœzu she. Awa bale Izaka wa lima gbolo nœ ye dœe Yakobo yé Yakobo wa ndje agbolo yakoshe nœ ye ndjokpa dœe bisha, á endje dœe aata azœe tœe gaza.»

⁹ «Aata azœe mbœerœe lima uku ga tœe Yoze fu yé œ ka lima she mbœerœe koete kanga 6a lœ Ezipito, kashe Ndjaba sœe lima dœe she awa bale. ¹⁰ Tshe gi she lœe oyo nœe ye kœ, œ to kœwusœtœe fœe she yé á mbœerœe adœeke tshe wuta œtshœe uzu utshu Farawo, gbozugo Ezipito. Farawo za she tœe ayi koetondœe ogo Ezipito œdœe pe œerœe tshascœnda nœe ye kœ. ¹¹ A sœe atake, egerœe ogo za Ezipito œdœe pe ogo Kanana djigi. Oyo ro lima sœe nœe yé awa kœegbœe kœezirœe gugu lima tœe aata azœe nene. ¹² Lœkœe á Yakobo dji lima adœeke kœezirœe sœe 6a lœe Ezipito, tshe vwa aata azœe ut-

shunœe. ¹³ Tœe bisha kœero endje ga zœe, Yoze fu pandœetœe ye fœe aayanœe, yé œ pandœe mara nœe ye fœe Farawo. ¹⁴ Manda nœe, Yoze fu vwa osho adœeke endje para abanœe dœe Yakobo œdœe pe ayonœe kœ na tœnœe. Endje sœe lima kœe azu zazu votœe dœe ndjokpa dœe minu. ¹⁵ Yakobo na ga lœe Ezipito, yé œ tshu 6a zœe œdœe ndje pe aata azœe. ¹⁶ Endje ko lima oko endje ro tœnœe 6a lœe Sikeme yeka á shi endje 6a lœe udu á Abrayamo yœ lima tshakane agbolo nœe Amore.

¹⁷ «Bata á olo kœmbœerœe œerœe má Ndjaba pa lima tœnœe fœe Abrayamo ndo ye, aata azœe zu lima azu yé œ kpa wuta ndjoro lœe ogo Ezipito, ¹⁸ yekane á anga tafo gbozugo á tshe wuwu lima sœe o'o tœe upu nœe Yoze fu nene, za akwa kœegbœndœe ogo Ezipito. ¹⁹ Gbozugonœe sœe lima kœefara azu nœe azœe, tshe ma lima ekpe œtshœe ye fœe aata azœe œerrr ga tœe kœepa fœe endje adœeke endje ko aaya agbolo nœe endje á endje sœepe kœœe œngœe va e mbœerœe adœeke endje tshu ye.» ²⁰ Dœe lœkœnœe ascœmœe dá endje zu lima Moyize. Tshe koedœe lima œtshœe gbolo tœe ala Ndjaba. Tshe mbœerœe lima yapu votœe 6a lœe anda nœe abanœe. ²¹ Yé manda nœe, endje katœe ye ti, yawuru nœe Farawo za she œe gbœndœe ye lima 6ata adja gbolo nœe ye. ²² Endje yi lima sœe œerœe tshelœe Ezipito kœe fœe she, yé tshe sœe lima dœe gbœgbœ lœe o'o œdœe pe lœe akwa nœe ye.

²³ «Lœkœe á tshe wuta lima ga tœe ungu zazu bisha, tshe gbœe gbetshelœe kœero 6a ugurutœe aayanœe, azu tshelœe Israyele. ²⁴ Tshe wu lima uzu Ezipito kœebi anga uzu Israyele bale. Mbœerœe kœenga pa ayœne ascœmœe œdœe pe koetœe geda tshangba ye, tshe 6i uzu Ezipitonœe yerœewa fœe kuzu. ²⁵ Tshe gbe lima adœeke aaya œne wusœe nœe adœeke Ndjaba œe she endje lœe awa nœe œne. Andaa endje wuwu lima sœe nœe nene. ²⁶ Olo bale manda nœe, Moyize kœe tshelœe azu Israyele bisha á endje sœe tœe koshe, yé œ ngbœe 6a endje ga tœnœe dœe o'o atake: “Anga mœe, e'e koedœe aayazu! Mbœerœe gadœe

á 'e bitœ 'e a?" 27 Kashe tsheneke á tshe sœ kœbi yanganœ gɔrɔ Moyize dœ o'o take: "Uzu dœ dá za bœ tœ gbozu œdœ ayi kœwa ngbanga pa 'a? 28 Bœ yindœ kœwo mœ b̄ata á bœ wo libi uzu Ezipito a?" 29 Koedji o'onœ asœmœ ata, Moyize kpa œ zatœ ye yiwa tœnœ b̄a lœ ogo nœ Amadiane. Tshe zu lima agbolo bisha b̄a zœ.»

30 «Manda ungu zazu bisha, andjelu wuta ga tœ ye bala lāba owo, b̄a lœ a'eara ɔyɔ á sœ b̄a lœ kpagagasho kaga Sinayi. 31 Moyize i gb̄andjuru l̄kɔ á tshe wu œrœnœ asœmœ. Œne gitœ œne ndoo á kœtondœ nœ kane, tshe dji tshama Gbozu Ndjaba kœpa adœke: 32 «Œmœ koedœ Ndjaba nœ aaba zœ, Ndjaba nœ Abrayamo, nœ Izaka dœ pe Yakobo.» Awa litœ Moyize kpa kpa kpa ye; awa adœke tshe tondœ oshonœ gugu tœ ye nene. 33 Á Gbozu Ndjaba kœpa fœ she adœke: "Gi ada zœ lœ œrada mbœrœ osho á bœ ka ga tœnœ koedœ œyerœ osho. 34 Adjapu, mœ wu oyo á azu nœ mœ sœ kœwu tœnœ b̄a lœ ogo Ezipito, œ dji ndœ iki endje; mbœrœ tœnœ ataa dá mœ jerœ kœshe endje. Na zœ, mœ yindœ kœvwa bœ nḡanḡɔ asœke b̄a lœ Ezipito."

35 «Tshetœ Moyize á azu Israyele gɔrɔ lima she á pa fœ she adœke: "Œdœ dá za bœ tœ gbozu œdœ ayi kœwa ngbanga a?" Œshe dá Ndjaba vwa she b̄ata gbozu, b̄ata ayi kœshe azu lœ awa nœ andjelu á tshe wuta ga ndœ ye b̄a lœ a'eara ɔyɔ. 36 Œshe dá ko endje wuta tœ nœ ga shu lœ ogo Ezipito. Tshe fa œrœ yé œ má ambáránœ lœ ogo Ezipito, b̄a tœ egerœ ungu Fala œdœ b̄a lœ kpagagasho manda ungu zazu bisha. 37 Moyize dá kpa pa fœ azu Israyele adœke: "Ndjaba œ to bala ayi kœgbara o'o bale b̄ata mœ fœ 'e lœ ugurutœ aaya 'e." 38 Œshe dá ka lima lœ ugurutœ aata azœ dœ pe andjelu á tshe pa lima o'o fœ she b̄a pa kaga Sinayi. Moyize dá sœ lima kœgb̄o o'o nœ soro b̄a ndœ Ndjaba mbœrœ kœyisœ nœ fœ azœ.

39 «Kashe aata azœ yiyi lima ndœ koedji she nene; endje vwaratœ endje tœ ye yé œ yi lima ndœ kœkwatœ endje ga lœ ogo Ezipito. 40 Endje pa lima fœ Aro adœke: "Mbœrœ anga andjaba fœ 'a adœke endje gb̄andœ 'a, mbœrœ Moyize má á tshe ko azœ wuta tœnœ ga shu lœ ogo Ezipitonœ asœmœ, 'a wuwusœ œrœ á wuta ga tœ ye nene." 41 Endje mbœrœ lima ishiri aya ngombe dœ ɔl̄nœ asœmœ œ sœ kœto okoro ga tœnœ, yé œ mbœrœ angbo dœ yanga mbœrœ œneke á endje mbœrœ lima dœ tœ endje. 42 Tœ kœgi œrœ tshangbanœ fœ endje, Ndjaba d̄ɔ tshapa ye gb̄o endje yé œ katœ endje adœke endje donga angerepe* b̄a lafo, b̄ata á endje sú b̄a la mbeti nœ ayi kœgbara o'o adœke:

"Azú Israyele, œmœ dá 'e to lima agea œdœ pe tokóró fœ mœ manda ungu zazu bisha b̄a lœ kpagagasho a?

43 Œ œ nene. 'E za gbanda tande nœ ndjaba Moloke, œdœ ishiri nœ ndjaba angerepe nœ e'e dœ Refane, ishirinœ á 'e mbœrœ dœ tœ 'e á sœ koedonga tœnœ asœmœ.

Mbœrœ tœnœ ataa, mœ gɔrɔ 'e lœ ogo nœ 'e doé œ vwa 'e waa b̄a kele Babilone."

44 «Aata azœ sœ lima dœ gbanda tande á sœ kœma adœke Ndjaba sœ dœ azœ awa bale b̄a lœ kpagagasho. Ndjaba pa lima fœ Moyize adœke tshe m̄ɔ anda tandœnœ b̄ata œneke á tshe wu lima. 45 Aata azœ gb̄o gbanda tande b̄a ndœ aba endje, yé œ te œnœ endje. L̄kɔ á Yosüwa sœ lima kœgb̄andœ endje, endje li dœ tœnœ djelœ ogo neke á endje gb̄atœnœ lœ koshe, ogo á Ndjaba gɔrɔ azu lœnœ utshu endje. Gbanda tandœnœ sœ kpœtœmœ œrrr ga tœ l̄kɔ á Davidi wuta lima gbozugonœ. 46 Davidi gb̄o ɔtshœrœ b̄a ndœ Ndjaba, yé œ yu osho adœke œne m̄ɔ anda fœ Ndjaba nœ Yakobo. 47 Kashe Salomo dá m̄ɔ lima andanœ fœ she.

* 7.42 7.42 Œneke kɔ á sœ b̄a lafo: yapu, ɔb, angerepe

48 «Andaa Ndjaba á tshe ropa œrœ kɔ sœsœ lœ anda á azu mbœrœ dœ kane endje nene. Bata á Ndjaba pa lœ awa nœ aayi kœgbara o'o adœke:

49 “Tshalafœ kœdœ osho tshagbozu nœ mœ,

yé osho kœdœ osho kœto ada mœ ga tœnœ.

Anda gadé dá 'e mɔ fœ mœ a?

Yé osho gadé dá mœ kœyatœ mœ tœnœ a?

50 Œ dœdœ kane mœ dá mbœrœ œrœnœ ascœmœ kɔ nene a?”

51 «Etiene kpa pa fœ azu kœwa ngbanga adœke: “Azú gbɔkumu, lœsu 'e œdœ utu 'e be pa 'e tœ upu nœ Ndjaba, 'e sœ kœvwaratœ 'e ɔlɔ dœ ɔlɔ tœ ɔtshɔ ishiri. 'E sœ adja awa bale b̄ata aata 'e. 52 Aayi kœgbara o'o neketa dá aata 'e ndandanga she nene a? Endje wo lima endjeneke á endje sœ kœpandœ kœna uzu á tshe sœ ndjii. Yé ngɔngɔ nœ ascœke, tshetœ ye dá 'e va ɔtɔ ye yé á wo she. 53 'E dji awa akwa nœ Ndjaba á aandjelu pandœ nœ fœ 'e, yé œ tshapu kœza ga tœ akwa ye.”»

Kuzu Etiene

54 Lɔkɔ á aayi kœwangbanga dji o'onœ ascœmœ ataa, tshatshu endje fa agba ɔkɔ, yé endje zi tshelœ daji endje gbagbara gbagbara dœ ókɔ ga tœ Etiene. 55 Kashe b̄ata á Etiene su lima dœ ɔtshɔ Ishiri, tshe tondœ tshalafœ, œ wu mokɔ nœ Ndjaba œdœ Yisu á tshe ka ga tœ kuni ye. 56 Tshe pa adœke: «'E wu, mœ tondœ tshalafœ ngbi yé Gbolo nœ uzu ka ga tœ kuni Ndjaba.» 57 Kœdji o'onœ ata, endje ve œgbɔ rawa yé œ be utu endje ga tœnœ. Manda nœ, endje tshu kɔ ga pa ye. 58 Endje gbota she lœ ongbo ga shu yeka á tetœ kœve lima she dœ badja. Atimunœ ka lima tœ lœba nœ endje ga tœ ada anga gbolo yakoshe bale á i'iri ye kœdœ Sawulo. 59 Lɔkɔ á endje sœ lima kœve Etiene dœ badja, tshe sœ lima kœza avwala adœke: «Gbozu Yisu, za ishiri mœ.» 60 Manda nœ, tshe te dœ matshukuda ye, yé œ ve œgbɔ rawa adœke: «Gbozu, gbegbe dœ ekperœ nœ endje nene.» Manda kœpu o'o ascœmœ, tshe tshu ye.

8

1 Sawulo sœ lima ugurutœ azu á endje yindœ nœ adœke endje wo Etiene ye.

Ali kœmbœrœ œrœ kanga fœ Ikrizia

Dœ ɔlɔnœ ascœmœ, Ikrizia tshelœ Yerusalem te lima tœ kœwu œgbɔ œrœ kanga. Kolœ aayi avwa dá lœpe lima lœ Yerusalem kashe ayindœ Yisu para kɔkɔ kuru lima tshelœtœ endje lœ ogo Yuda œdœ pe lœ Samariya. 2 Azu nœ ɔtshɔ lœsu shi lima Etiene manda kœki she dœ oyo kɔ.

3 Andaa Sawulo sœ lima kœpa avwara kœndi Ikrizia. Tshe sœ lima kœli anda bale dœ bale yekane á gbota ayindœ Yisu, ayakoshe, ayashe yé á gu kœko endje va ga lœ kángá.

4 Endjeneke á endje ndjɔ lima tshelœtœ endje, tetœ kœpandœ ɔtshɔ O'o djelœ ogo djezœ kɔ.

Filipo yisœ ɔtshɔ O'o ba lœ Samariya

5 Filipo na œnœ ye ba lœ anga ongbo bale lœ Samariya, œ sœ kœyisœ œrœ dœ upu nœ Kristu ba zœ. 6 Ukpulu azu kɔ yindœ o'o ama Filipo mbœrœ á endje sœ lima kœdji she, á sœ ndje kœwu afá á tshe sœ lima kœmbœrœ tœnœ. 7 Ekpe ishiri ndjoro sœ lima kœwuta lœ aayi kɔba dœ kœve œgbɔ rawa. Azu ndjoro á ada endje tshu œdœ pe agbakindi she ndje lima ye. 8 Yé egerœ yanga sœ lima lœ ongbonœ ascœmœ.

9 Anga uzu má i'iri ye kœdœ Shimu, á tshe sœ ndje utshunœ lœ ongbo sœmœ, sœ lima kœfa œrœ tsharawo yé azu tshelœ Samariya ki lima tœ œscœnœ waa. Tshe zatœ ye lima b̄ata egerœ uzu. 10 Azu para kɔkɔ, kœto tœ aaya agbolo œrrr ga tœ agbozu, dji lima she tɔpanœ kpuru. Endje pa lima adœke: «Yakoshœnœ ascœke sœ dœ gbɔgbɔ nœ Ndjaba, á endje e tœnœ egerœ gbɔgbɔ.» 11 Endje zatœ endje lima ga tœ ye mbœrœ kœfa œrœ tsharawo nœ ye á sœ kœza uvuru endje lœ nœ. 12 Kashe lɔkɔ á endje dji lima ɔtshɔ O'o á Filipo yisœ nœ

tø upu tshagbozu nœ Ndjaba œdœ pe i'iri Yisu Kristu, ayakoshe œdœ ayashe gbɔ lima batisimu. ¹³ Shimu yindœ nœ dœ tø ye, yé œ gbɔ batisimu. Manda nœ, tshe te mangba Filipino. Tshe sœ lima kœwu ogboro ambárá œdœ pe afá á Filipino sœ kœmboerœ toenœ, œ ki tø œsœnœ dœ yanga.

¹⁴ Aayi avwa á endje sœ lima 6a lœ Yerusaleme dji adœke, azu tshelœ Samariya yindœ Ɔtshɔ O'o, yé œ vwa Apetro dœ Yowane fœ endje. ¹⁵ Lɔkɔ á endje wuta 6a zœ, endje 'e tshalafɔ mboerœ azu Samariya adœke endje gbɔ Ɔtshɔ Ishiri, ¹⁶ mboerœ Ishiri je-jerœ lima damba ga pa uzu bale ugurutœ endje nene; endje gbɔ lima kolœ batisimu dœ i'iri Gbozu Yisu. ¹⁷ Apetro dœ Yowane to kane endje ga pa endje, yé azu Samariya gbɔ Ɔtshɔ Ishiri.

¹⁸ Kashe lɔkɔ á Shimu wu adœke aayi avwa to kane endje ga pa endje yeka á endje gbɔ Ɔtshɔ Ishiri, tshe yindœ kœto ngendja fœ endje. ¹⁹ Ɔ pa fœ endje adœke: «'E to ndje gbɔgbɔnœ asœke fœ mœ, mboerœ œdœ mœ kœto kane mœ ga pa anga azu, endje gbɔ ndje Ɔtshɔ Ishiri.» ²⁰ Petro kœgi fœ she adœke: «Kaka Ndjaba mboerœ adœke 6œ yiwa awa bale dœ ngendja nœ zœ, mboerœ á 6œ gbe adœke endje yɔ œrœ á Ndjaba œ to fœ azu gbambancœ dœ ngendja. ²¹ Bœ lili kœsœ dœ 'a awa bale lœ akwanœ asœke nene, 6œ gbɔ ndje anga œrœ bale lœ nœ nene, mboerœ á lœsu zœ sœsœ ndjii 6a utshu Ndjaba nene. ²² Fa tshalœsu zœ yé œ donga Gbozu á œ kœli yekane á tshe djerœndœ ekpe gbetshelœ á li ga lœsu zœ. ²³ Mboerœ toenœ ataa, mœ wu adœke 6œ sœ dœ egerœ lœsu, yé 6œ fa kanga nœ ngbindirœ.» ²⁴ Shimu gi adœke: «Adja e'e kœdonga Gbozu mboerœ mœ, kparawa adœke œneke á 'e pa kœwuwuta ga tø mœ nene.»

²⁵ Manda kœgbara o'o ndje dœ kœyisœ o'o ama Gbozu, Apetro dœ Yowane kwatœ endje lima ga lœ Yerusaleme. Kœgu endje tø ala

awa, endje yi lima sœ Ɔtshɔ O'o lakpi ndjoro lœ ogo Samariya.

Filipo pandœ Yisu fœ uzu Etiopi

²⁶ Ɔlɔ bale, andjelu nœ Gbozu pa fœ Filipino adœke: «Aafo œ na yorrr dœ awa á ro ga lœ Sudi, tø awa á jerœ kœto lœ Yerusaleme kœna ga tø Gaza. Toenœ kœdœ awa á azu kpa sœsœ kœna toenœ nene.» ²⁷ Ngbewo, Filipino áalafo dœ kœro she. Kœna she yorrr tø awanœ asœmœ, tshe wu anga uzu tshelœ ogo Etiopi bale, á tshe dœ egerœ ayi akwa nœ Kandase, gbozu yashe ogo Etiopi. Uzunœ asœmœ kœdœ ndje lima ayi kœgbɔndœ ngendja œdœ ukpulu œrœ nœ gbozu yashenœ yekane á ro lima ga lœ Yerusaleme mboerœ kœdonga Ndjaba, ²⁸ yé á sœ kœgu toenœ ga ndœ ye. Tshe sœ lima ga lœ share nœ ye œ sœ kœdi mbeti á ayi kœgbara o'o Isaya su.

²⁹ Ɔtshɔ Ishiri kœpa fœ Filipino adœke: «Gitœ zœ ga utshunœ œ togba dœ sharenœ asœmœ.» ³⁰ Filipino na dœ ɔɔ, œ dji uzu ogo Etiopinœ á tshe sœ kœdi mbeti á ayi kœgbara o'o Isaya su dœ avwara ga lafo. Á tshe kœyu she adœke: «Adja 6œ wusœ ádá œneke á 6œ di asœke ye a?» ³¹ Uzunœ gi fœ she adœke: «Ɔdœ uzu kœyisœ ádáncœ ngbi fœ mœ nene, mœ wu má sœ nœ koto o?» Yé tshe e Filipino adœke tshe ɔ œ sœ ga indiri œne. ³² Ɔneke á endje sú lima 6a la mbetinœ á tshe sœ kœdi lima toenœ dœke:

«Tshe sœ 6ata pata á endje na dœ she
ga tø osho kœwo apata,
tshe sœ 6ata aya pata á tshe kiki utshu
ayi kœli usu kote ye nene,
tshe i lima ama ye bale nene.

³³ Endje za tshula fœ she,
yé œ wa ɔgbɔ ngbanga ga pa ye.
Ɔdœ dá pa bala o'o mboerœ agbolo
tshangba ye a?

Gbambancœ nene, endje wa tshelœ
olo ye pa ɔshɔ.»

³⁴ Uzu ogo Etiopi sœmœ yu Filipino adœke: «Wu oyo mœ kane, œdœ dá ayi kœgbara o'o patœ ye ataa? Tshe patœ ye dœ tø ye too tshe patœ anga

angbi uzu?» ³⁵ Filipino kœto kpœpa œeneke á endje sú 6a la mbeti ascœmœ yeka á yisœ Ɔtsho O'o nœ Yisu fœ she. ³⁶ Endje ngbœtœ awa ana nœ endje œ na œerrr, œ wuta ga tœ anga ungu á sœ 6a indiri awa, yé uzu Etiopi kœyu adœeke: «Wu ungu ascœke, œerœ gadœ dá pakata mœ ndœ kœgbœ batisimu a?» [³⁷ Filipino kœpa fœ she adœeke: «Edœ 6œ kœyindœ nœ dœ lœsu zœ bale, mœ za batisimu fœ 6œ ye.» Yé uzu scœmœ kœgi fœ she adœeke: «Mœ yindœ nœ adœeke Yisu Kristu kœdœ Gbolo nœ Ndjaba.»] ³⁸ Tshe kœpa fœ ayi kœkpa dœ share adœeke endje ka kpœke. Afilipo kœjerœ dœ she ga la ngu yé Filipino kœza lima batisimu fœ she. ³⁹ Lœkœ á endje wuta langunœ, Ishiri nœ Gbozu za Filipino yé uzu Etiopi kpa wuwu she nene. Kashe tshe te lima tœ awa kœgu she dœ yanga.

⁴⁰ Filipino wuta 6a lakpi Azote, yé tshe ro kœyisœ Ɔtsho O'o na tœnœ lœ ongbo bale dœ bale djezœ œerrr vesho ga lakpi Sezaré.

9

Sawulo fatshalœsu ye

¹ Dœ lœkœnœ ascœmœ, Sawulo sœ kolœ dœ gbetshelœ nœ kœmbœerœ œerœ kanga fœ azu Ikrizia œdœ pe kœpara awa nœ kœyiangwa endje. Tshe na ga ndœ egerœ nganga Ndjabanœ, ² œ yœndœ mbeti á za awa fœ she kœli djelœ Sinagoga á sœ lakpi Damaseke. Edœ tshe kœwuta 6a zœ á gbœ azu, ayakoshe too ayashe má endje sœ kœza awa Yisu, tshe i endje dœ djingiri yé œ gu dœ endje ga lœ Yerusaleme. ³ Lœkœ á tshe te lima tœ awa yé á wuta lima ndoo dœ Damaseke, ishiri owo to ngbai 6a lafo œ jerœ ga pa ye zakpi. ⁴ Tshe te ga tœ oshœ, œ dji tshama uzu kœpa adœeke: «Sawulo, Sawulo, mbœerœ gadœ á 6œ mbœerœ œerœ kanga fœ mœ ataa?» ⁵ Tshe yu adœeke: «Gbozu, œbœ kœdœ dœ?» Yé tshamanœ kœgi adœeke: «Emœ kœdœ Yisu, œmœ á 6œ mbœerœ œerœ kanga fœ mœ. ⁶ Kashe aalafo œ li ga lœ ongbo, yé 6a zœ

dá endje pandœ œeneke á li adœeke 6œ mbœerœ, fœ 6œ.»

⁷ Azu á endje na tœ ala awa dœ Sawulo ka lima, œ sœ kokoko; endje dji lima tshama uzu kashe endje wuwu lima she nene. ⁸ Sawulo áalafo lœ oshœ, kashe ataa tshe kœrœ ala ye gbaa, tshe wuwu lima osho bale nene. Anganœ á tshe na lima tœ ala awanœ dœ endje dá za ama kane ye yeka á gbota she duru duru rotœnœ ga lakpi Damaseke. ⁹ Tshe mbœerœ lima olo votœ lœ bula; tshe zizi lima œerœ yé œ ndjo ndje ungu nene.

¹⁰ Anga yindœ Yisu bale á i'iri ye kœdœ Anania sœ lima 6a lœ Damaseke. Gbozu e she lœ ulu adœeke: «Anania!» Tshe gi fœ she adœeke: «Mœ sœ kea, Gbozu!» ¹¹ Gbozu kpa pa adœeke: «Na dœ ala awa má endje e tœnœ awa Ndjii, œ yu osho 6a lœ anda nœ Yudasii tœ anga yakoshe tshalakpi Tarse bale á i'iri wu Sawulo. Tshe sœ kœza avwala 6a zœ, ¹² yé lœ ulu, tshe wu anga yakoshe bale á i'iri ye kœdœ Anania kœli yé á to kane ye ga pa ye adœeke tshe kpa wu osho.»

¹³ Anania gi adœeke: «Gbozu, mœ dji azu ndjoro kœpa o'o tœ yakoshœnœ ascœke œdœ kœpandœ ngbindirœ kœ á tshe mbœerœ fœ azu kœyindœ zœ 6a lœ Yerusaleme. ¹⁴ Yé ngœngœ ascœ, tshe wuta 6a ke dœ mbeti á tshe gbœ 6a ndœ agbozu tshapa anganga Ndjaba mbœerœ kœi endjeneke kœ á endje e i'iri zœ lœ ama endje, dœ djingiri.» ¹⁵ Kashe Gbozu pa fœ she adœeke: «Na zœ, gbambanœ nene, mœ ke yakoshœnœ ascœmœ tœ uzu akwa nœ mœ, yé kpœpa ye dá i'iri mœ œ to lœ ogo nœ angbi azu, 6a utshu agbozugo œdœ pe ndje 6a utshu azu Israyele. ¹⁶ Emœ dœ tœ mœ, mœ yisœ mara á li dœ she kœwu œerœ kanga mbœerœ i'iri mœ.»

¹⁷ Anania ro œ li ga lœ anda, œ to kane ye ga pa Sawulo yé œ pa adœeke: «Aya mœ, Sawulo! Gbozu dá vwa mœ. Yisu á tshe wuta lima ga tœ zœ tœ ala awa á 6œ na lima tœnœ, œshe dá vwa mœ adœeke 6œ kpa tondœ osho yé œ gbœ Ɔtsho Ishiri.» ¹⁸ Pe kpœtœ

œsœncœ, œrcœ ɓata djepe yo læ ala ye doé Sawulo. Tshe tetœ kœwu osho, œ áalafo yé œ gbɔ batisimu. ¹⁹ Manda nœ, tshe zi œrcœ yeka á uvuru gu ga læ nœ.

Sawulo yisœ o'o ama Ndjaba ɓa lakpi Damaseke

Tshe mbœrcœ lima olo teasho dœ ayambarœ nœ Yisu á endje sœ lima læ Damaseke. ²⁰ Œndœ ye didi lima nene á tshe tetœ kœpandœ nœ læ Sinagoga adœke, Yisu kœdœ Gbolo nœ Ndjaba. ²¹ Endjeneke kɔ á endje sœ lima kœdji she, endje katœ ama endje ti ɔsɔ yé œ pa adœke: «Œ doédœ yakoshe asœ dá sœ lima kœmbœrcœ œrcœ kanga fœ azu á endje yindœ i'iri Yisu ɓa læ Yerusaleme nene a? Tshe nana lima ndœ kœi endje dœ djingiri, yé á kœgu dœ endje fœ agbozu tshapa anganga Ndjaba nene a?» ²² Kashe gbɔgbɔ kœyisœ Œtshɔ O'o nœ Sawulo gerœ lima dœ pa nœ: ɓata á tshe sœ lima kœma ngbi adœke Yisu kœdœ Masiya, Ayuda á endje mbœrcœ lima ogo lakpi Damaseke kpa gugu lima dœ o'o ndœ kœgi fœ she nene.

²³ Œndœncœ di manda nœ œrrr atake, Ayuda vwarandœ upu kœwo she. ²⁴ Kashe Sawulo wusœ kœvwarandœ upu nœ endje asœmœ ye. Endje sœ kœgbœndœ egerœ manda ongbonœ butshɔ dœ ɔɔ mbœrcœ á endje kœwo she. ²⁵ Dœ anga butshɔ bale, ayambarœ nœ ye za she ga læ kingi, œ gi she dœ uwu yorrr ga ati dja gakele gbagba.

Sawulo ɓa læ Yerusaleme

²⁶ Sawulo wuta ɓa læ Yerusaleme œ yindœ kœli ga ugurutœ ayindœ Yisu, kashe endje kpa lima awa ye kɔ mbœrcœ endje yiya lima ndœ nœ katsha nene adœke tshe te yindœ Yisu. ²⁷ Yé Barnabase za she po tœ ye, œ gi she fœ aayi avwa. Tshe pandœ mara á Sawulo wu Gbozu tœ ala awa œdœ mara á Gbozu pa lima o'o fœ she. Tshe kpa pa ndje fœ endje mara á tshe sœ lima kœyisœ œrcœ ngbi dœ i'iri Yisu ɓa læ Damaseke. ²⁸ Pe ndœ lœkœncœ asœmœ, Sawulo te ga ndœ endje yé endje tetœ kœyisœ œrcœ

ngbi dœ i'iri Gbozu læ Yerusaleme. ²⁹ Tshe pa lima o'o fœ Ayuda á endje sœ kœpa o'o ama Greke yé endje sœ lima kœgbugburu tshelœ o'o dœ endje. Kashe endje sœ lima kœpara awa ndœ kœwo she. ³⁰ Aayanœ læ Yisu dji o'onœ ataa, œ to she ro tœncœ ga læ Sezaré yeka á gbɔ awa kœgi she ga læ Tarse.

³¹ Azu Ikrizia sœ lima gee læ ogo Yuda djigi, læ ogo Galilayi œdœ pe ndje læ Samariya. Endje sœ lima kœkpa awa Gbozu, yé Œtshɔ Ishiri za lima gbɔgbɔ fœ endje adœke kœyindœrcœ nœ endje gerœ.

Ene she læ kɔɓa nœ ye ɓa lakpi Lida

³² Petro á tshe sœ lima kœro dje læ ogonœ asœmœ kɔ, na dœ anga ɔɔ bale ɓa ndœ ayindœ Yisu á endje sœ lima ɓa læ Lida. ³³ Tshe gbɔ anga yakoshe á i'iri ye kœdœ Ene á tshe lo ga ati dœ kɔɓa mangba ungu mindu dœ votɔ, gbambancœ nene, ada ye tshu lima tshakudu ye. ³⁴ Petro pa fœ she adœke: «Ene, Yisu Kristu she ɓœ ye. Aalafo œ guma gbarœ olo zœ!» Yé katsha Ene áalafo. ³⁵ Azu kɔ lakpi Lida œdœ pe endje nœ akpala osho Sarone wu she ataa, œ fatshalɔsu endje ga ndœ Gbozu.

Tabita she læ kuzu

³⁶ Anga yashe bale sœ lima ɓa læ Yoƀe, œshe lima kœdœ yindœ Yisu; endje e she lima Tabita. Endje fa tshelœ i'irinœ lima dœ o'o ama Greke «Dorkase», œ yindœ kœpa adœke «mbele». Tshe sœ lima kœmbœrcœ ɔtshœrcœ waa, yé œ sœ kœto œrcœ fœ aayi oyo. ³⁷ Dœ olonœ asœmœ, tshe gbɔ kɔɓa yé œ tshu. Manda kœdjuto she, endje za she ga læ gbɔshɔ ɓa lafo. ³⁸ Bata á tshalakpi Lida sœ ndœ dœ Yoƀe, ayindœ Yisu dji lima ndœ nœ adœke Petro sœ læ Lida, œ vwa azu bisha dœ o'o fœ she adœke: «Vava ada zœ nene, na ga ndœ 'a katsha ga mœ kane.» ³⁹ Petro na ga ndœ endje katsha. Lœkɔ á tshe wuta ɓa zœ, endje 'ɔ dœ she ɓa læ gbɔshɔ á sœ ɓa lafo, yé ayashe koya para kœkœ ka ga utshu ye dœ ngola læ ala endje. Endje yisœ

lœba okoro œdœ pe yɔgbɔdɔ lœba á Dorkase sœ lima kœmbœrœ tœnœ lɔkɔ á tshe sœ dœ soro.

⁴⁰ Petro gɔrɔ azu ga shu para kɔkɔ œ gote dœ matshukuda ye, yé œ ki fœ Ndjaba. Manda nœ, tshe fatœ ye yorrr ga tœ oko uzunœ, œ pa adœke: «Tabita, áalafo.» Tshe kɔrɔ ala ye œ tondœ Petro, œ yɔrɔtshelœtœ ye yé œ sœ ga ati dœ budu ye. ⁴¹ Petro bopa kane ye œ ti she ga lafo, yé œ e ayindœ Yisu œdœ pe ayashe koya yeka á ma she dœ soro fœ endje. ⁴² Endje dji o'onœ lœ ongbo Yope djigi, yé azu ndjoro fatshalɔsu endje ga ndœ Gbozu. ⁴³ Petro lo olo ndjoro ba lakpi Yope ba ndœ Shimu á tshe dœ ayi kœguma œkɔ agea.

10

Apetro dœ Korneye

¹ Anga yakoshe bale ba lœ Sezaré, i'iri ye kœdœ Korneye; œshe kœdœ gbozu tshapa ukpulu aturugu lœ Roma á endje e tœnœ «ukpulu aturugu tshelœ Itali». ² Tshe sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ Ndjaba, œ sœ kœkpa awa ye awa bale ndje dœ azu tshascœnda nœ ye. Dœ tœnœ ataa, tshe sœ lima kœto œrœ fœ Ayuda á endje sœ lima dœ oyo, yé œ sœ ndje kœki lima fœ Ndjaba œlɔ dœ œlɔ. ³ Anga œlɔ bale, dœ ada œlɔ votɔ manda kakpi œlɔ, tshe wu andjelu nœ Ndjaba lœ ulu kœli ga ndœ ye, yé andjelunœ e she adœke: «Korneye!» ⁴ Korneye tondœ ye dœ awa, yé œ gi fœ she adœke: «O'o gade, Gbozu?» Andjelu pa fœ she adœke: «Ndjaba dji avwala nœ zœ œdœ pe œtshœrœ á bœ sœ kœmbœrœ tœnœ fœ aayi oyo yé tshe djedjœrœndœ zœ nene. ⁵ Ngɔngɔ asœke, vwa azu ba lakpi Yope kœ'e Shimu á anga i'iri ye kœdœ Petro gu tœnœ ga mœ. ⁶ Tshe sœ kœlo ba ndœ anga ayi akwa kœguma œkɔ agea á i'iri ye kœdœ Shimu; á anda nœ ye sœ ba tœ ama egerœ ungu.» ⁷ Lɔkɔ má andjelu á tshe pa o'o fœ she yiwa, Korneye e anga aayi akwa nœ ye bisha œdœ pe anga turugu nœ œtshɔ lœsu á tshe sœ tshakudu

ye katshatsha. ⁸ Tshe yisœ œrœ kɔ á mbœrœtœ ye fœ endje, yé œ vwa endje ba lakpi Yope.

⁹ Osho kɔrɔ pa nœ, endje sœpe tœ awa kœro tœnœ œ wuta ndoo dœ Yope, Petro œ ga tœ akpala osho ba pa kumu anda mbœrœ kœza avwala fœ Ndjaba. Ōlɔ wuta lima ga pa œrœ nœ kakpi œlɔ. ¹⁰ Kashe tshe sœ lima dœ ogo, yé œ yindœ kœzi œrœ. Lɔkɔ á endje sœ lima kœfa kœziœ fœ she, tshe wu œrœ lœ ulu. ¹¹ Tshe wu tshalafɔ kɔrɔ yé anga œrœ b̄ata egerœ lœba tshapa meza á endje du uwu ga tœ amanœ vavana kɔ sœ kœjœrœ ga ati. ¹² Yé agea kɔ á ada endje sœ vana, endjeneke á endje sœ kœ'ɔrɔ dœ lavu endje tœ œshɔ œdœ pe endjeneke á endje sœ kœru ba lafo, sœ lima ba lœ nœ. ¹³ Tshe dji tshama uzu kœpa fœ she adœke: «Petro! Áafo, œ wo ageanœ asœ yé œ zi endje.» ¹⁴ Petro gi fœ she adœke: «Bale nene, Gbozu. Mbœrœ lœ soro mœ, mœ zizi œrœ uburu too ekperœ nene.» ¹⁵ Tshe kpa dji tshama uzu kœpa fœ she tœ bishanœ adœke: «Eneke á Ndjaba mbœrœ yerœ, œ lili dœ bœ kœpa adœke œtœnœ kœdœ œrœ uburu nene.» ¹⁶ Tshamanœ wu awa votɔ yé katsha manda nœ, œrœnœ œ ga lafo.

¹⁷ Petro sœ kœyutœ ye tœ ádá œrœ á tshe wu lœ ulu atake, tshokombele azu á Korneye vwa endje á endje sœ kœyu osho djezœ djezœ tœ anda nœ Shimu, kœyi kumu endje ga pa egerœ manda gbagba. ¹⁸ Endje e osho yé, œ yu adœke: «Shimu á anga i'iri ye kœdœ Petro sœ kœlo kpœke a?»

¹⁹ Petro sœpe lima kolœ kœgbe tshelœ ye tœ œrœ á tshe wu lœ ulu ascœmœ, kashe fshiri pa fœ she adœke: «Wu, azu votɔ á endje sœ kœpara bœ asœke. ²⁰ Aafo œ Jerœ yé œ gu tœ awanœ bale dœ endje. Awa zaza bœ nene mbœrœ œmœ dá vwa endje.» ²¹ Petro jœrœ ga ndœ endje, œ pa fœ endje adœke: «E mœ dœke. Uzunœ á 'e sœ kœpara she kœdœ œmœ. 'E na ndœ gade?» ²² Endje gi fœ she adœke: «Gbozu tshapa ukpulu aturugu á i'iri ye kœdœ Korneye dá vwa 'a. E she

kœdœ ɔtshɔ uzu á tshe sœ kœkpawa Ndjaba, yé Ayuda para kɔkɔ yindœ ye waa. Anga andjelu nœ Ndjaba bale dá pandœ nœ fœ she lœ ulu adœke tshe 'e 6œ 6a lœ anda nœ ye á kœdji œeneke á 6œ pa fœ she.»

²³ Petro pa adœke endje li gasœnda, yé œ yisœ osho olo fœ endje.

Osho kɔrɔ pa nœ bale, tshe gu tœ awanœ dœ endje. Anga ayindœ Yisu lakpi Yope gu tœ awanœ dœ endje. ²⁴ Yé tœ bisha olo manda nœ, tshe wuta ga lœ Sezaré. Dá ascœmœ 6a ndœ Korneye, tshe e ayo nœ ye œdœ pe anganœ á tshe yindœtœ ye dœ endje waa, yeka á endje sœ lima kœkate endje. ²⁵ Lɔkɔ á Petro yi kumu ye, Korneye na para tshatshu ye œ gote ga tœ ada ye mbœrœ kœma ɔtshɔ lœsu ga ndœ ye. ²⁶ Petro pa fœ she dœ kœti she ga lafo adœke: «Aalafo, œmœ ndje kœdœ amba uzu gbambanœ.» ²⁷ Manda nœ, tshe sœ kœpu o'o dœ Korneye li tœnœ ga scœnda, tshe wu azu ndjoro á endje ngbɔtœ endje 6a zœ. ²⁸ Tshe pa ngbi fœ endje adœke: «Bata á 'e wusœ nœ, œ sœ dœ ekpenœ adœke Ayuda yindœ angbi uzu too kœsœ dœ she tœ œscœnœ bale. Kashe Ndjaba má fœ mœ adœke, mœ papa fœ uzu bale adœke œshe kœdœ ayi uburu too adœke Ndjaba vwaratœ ye tœ ye nene. ²⁹ Mbœrœ tœnœ ataa dá mœ vwavwaratœ mœ kœna ga mœ lɔkɔ á 6œ vwa osho ndœ mœ nene. Kashe ngɔngɔ asœke, mœ yindœ kœwusœ ádá á 6œ 'e mœ ga mœ.»

³⁰ Korneye kœgi fœ she adœke: «Mœ sœ lima kœza avwala fœ Ndjaba 6a scœnda nœ mœ, œ mbœrœ lima olo votɔ dœ ada ɔlɔ votɔ manda kakpi ɔlɔ. Mœ sœ atake, anga uzu bale á tshe verœ imbi lœba uruuu ka ga utshu mœ, ³¹ yé œ pa fœ mœ adœke: «Korneye, Ndjaba dji avwala nœ zœ yé œ djedjœndœ œrœ á 6œ to lima fœ aayi oyo nene. ³² Vwa anga uzu 6a lœ Yope kœ'e Shimu á anga i'iri ye kœdœ Petro kœgu 6a ke. Tshe sœ kœlo 6a scœnda nœ Shimu, ayi kœguma ɔkɔ agea á anda nœ ye sœ 6a tœ mangu

egerœ ungu.» ³³ Mœ vwa uzu ndœ kœpara 6œ, yé 6œ yindœ kœna tœnœ dœ ɔtshœnœ. Ngɔngɔ asœke, a'a kɔ 'a ka ga utshu Ndjaba mbœrœ kœdji œeneke á Gbozu za awa fœ 6œ adœke 6œ pandœ nœ fœ 'a.»

O'o nœ Petro

³⁴ Yé Petro za o'o œ pa adœke: «Mœ wu adja sœ nœ ngɔngɔ asœ adœke Ndjaba keke azu mbœrœ tshatshu endje nene. ³⁵ Yé lœ ogo kɔ, uzu á tshe sœ kœkpawa Ndjaba yé á sœ kœmbœrœ œrœ á sœ ndjii, Ndjaba œ yindœ ye. ³⁶ Tshe vwa o'o fœ azu tshelœ Israyele, ɔtshɔ O'o kœsœ gee lœ awa nœ Yisu Kristu á tshe dœ Gbozu nœ azu kɔ.

³⁷ «'E wusœ œeneke á wuta lima utshunœ 6a lœ Galilayi, lœ ogo Yuda djigi dœ lɔkɔ á Yowane sœ lima kœyisœ œrœ, á sœ ndje kœza batisimu fœ azu. ³⁸ 'E wusœ mara á Ndjaba to gbɔgbɔ nœ ɔtshɔ Ishiri fœ Yisu á tshe dœ uzu Nazarete. Tshe na djetœ osho kɔ dœ kœmbœrœ ɔtshœrœ, tshe she endjeneke para á endje dœ lima akanga nœ djaboro, mbœrœ Ndjaba sœ lima awa bale dœ she.

³⁹ «Yé a'a, 'a kœdœ atimu nœ œrœ kɔ á tshe mbœrœ 6a lœ ogo nœ Ayuda œdœ 6a lœ Yerusaleme. Endje wo she œ kuru she ga pa kurushi. ⁴⁰ Kashe Ndjaba she she ugurutœ akuzu manda olo votɔ, yé œ to uvuru fœ she adœke tshe kpa matœ ye. ⁴¹ Œ dœdœ mbœrœ azu djigi nene, kashe fœ 'a á Ndjaba ke 'a katshatsha utshunœ 6ata atimu. 'A zi œrœ œ ndjo œrœ awa bale dœ she manda kœshe she ugurutœ akuzu. ⁴² Mbœrœ tœnœ ataa, tshe pa fœ 'a adœke 'a yisœ nœ fœ azu yé œ ma ndœlanœ fœ endje adœke, œshe dá Ndjaba za she ndœ kœwa ngbanga pa asoro œdœ akuzu. ⁴³ Aayi kœgbara o'o kɔ pa lima tœ ye adœke uzu kɔ á tshe sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ Yisu, lœ gbɔgbɔ nœ i'iri ye dœ Yisu dá Ndjaba œ djerœndœ ekperœ nœ ye.»

ɔtshɔ Ishiri jœrœ ga pa angbi uzu

⁴⁴ Lɔkɔ á Petro sœpe lima kœpu o'o, Ɔtshɔ Ishiri jercœ ga pa endjeneke kɔ á endje dji lima o'o ye.

⁴⁵ Ayindœ Yisu á endje kœdœ Ayuda á endje na lima tœ awanœ dœ Petro ka lima tœ ama endje ti ɔsɔ kœwu adœke: Ɔtshɔ Ishiri á Ndjaba vwa, jercœ ndje lima ga pa angbi azu. ⁴⁶ Yé endje sœ lima kœdji angbi azunœ kœdonga Ndjaba ndje kœpa o'o ama ogo á endje sœsœ lima kœdji tœnœ nene. Petro kpa kœpa adœke: ⁴⁷ «Bata á azu asœke gbɔ ndje Ɔtshɔ Ishiri bata azœ, œde dá kpa kɔ endje tœ kœgbɔ batisimu dœ ungu a?» ⁴⁸ Tshe za o'o adœke endje za batisimu fœ endje dœ i'iri Yisu Kristu. Manda nœ, angbi azunœ yu she adœke œne yatœ œne dœ she manda olo teasho kane.

11

O'o nœ Petro utshu Ikrizia lœ Yerusaleme

¹ Aayi avwa œdœ ayindœ Yisu á endje sœ lima ba lœ Yuda dji adœke angbi azu yi ndje ndœ o'o ama Ndjaba. ² Lɔkɔ á Petro ɔ ga lœ Yerusaleme, anga ayindœ Yisu á endje dœ Ayuda, tetœ kœgbugburu tshelœ o'o dœ she ³ adœke: «Bœ li ga ndœ angbi azu yé œ zi œrcœ dœ endje!» ⁴ Yé Petro pandœ œneke kɔ á ro, kœto ba tœ adanœ bale dœ bale fœ endje adœke:

⁵ «Lɔkɔ á mœ sœ lima kœki fœ Ndjaba ba lakpi Yope, mœ wu œrcœ lœ ulu: anga œrcœ bale bata egerœ lœba tshapa meza á endje du uwu ga tœ amanœ vavana kɔ. Ɔrcœnœ ascœmœ to ba lafo, œ jercœ ga ati ndɔɔ ndoo dœ mœ. ⁶ Mœ to lima ndœ nœ yima yé œ wu agea gusu á ada endje sœ vana, endjeneke á endje ɔrɔ dœ lavu endje œdœ pe endjeneke á endje ru ba lafo. ⁷ Manda nœ, mœ dji tshama uzu kœpa fœ mœ adœke: “Petro! Aalafo, œ wo agea asœke yé œ zi endje.” ⁸ Yé mœ pa adœke: “Bale nene, Gbozu. Gbambanœ nene, lœ soro mœ, mœ zizi œrcœ uburu too ekperœ nene.”

⁹ «Tœ bishanœ, tshama uzu to ba lafo adœke: “Ɔeneke á Ndjaba

mbœrcœ yercœ, œ lili dœ bœ kœpa adœke œtœnœ kœdœ uburu nene.”

¹⁰ Ɔrcœnœ wu ata awa votɔ, yé œ ɔ ga lafo. ¹¹ Yé tshokombe, azu tshelœ Sezaré votɔ yi kumu endje ba tœ anda á 'a sœ tœnœ. Endje na ndœ kœpara mœ. ¹² Ɔtshɔ Ishiri pa fœ mœ adœke mœ gu katsha tœ awanœ dœ endje. Ayakoshenœ minu dœ bale á mœ to endje rotœnœ ga mœ asœke, 'a na tœ awanœ dœ endje œerrr ba lœ Sezaré yé œ li dœ endje kɔ ga lœ anda nœ yakoshenœ ascœmœ á i'iri ye kœdœ Korneye. ¹³ Tshe pandœ mara á andjelu wuta ga tœ ye ba sœnda yé á pa fœ she adœke: “Vwa anga uzu ba lœ Yope kœ'e Shimu á anga i'iri ye kœdœ Petro, tshe gu ba ke. ¹⁴ Tshe pandœ o'o á za kœshe fœ bœ dœ azu tshasœnda nœ zœ kɔ.”

¹⁵ «Lɔkɔ á mœ sœ kœpa o'o, Ɔtshɔ Ishiri jercœ ga pa endje bata á jercœ lima utshunœ ga pa azœ. ¹⁶ Mœ gbe tshelœ mœ ndœ o'o á Gbozu pa lima adœke: “Yowane za lima batisimu nœ ungu, kashe e'e, 'e gbɔ batisimu lœ Ɔtshɔ Ishiri.” ¹⁷ Ɔdœ Ndjaba kœto ɔtshœrcœ fœ azunœ asœke bata á tshe to fœ azœ á ayindœ o'o Gbozu Yisu Kristu, œmœ kœdœ œde yeka á kɔ Ndjaba tœ kœmbœrcœ œrcœ a?»

¹⁸ Manda kœdji o'onœ ascœmœ, endje sœ koko yé œ za mokɔ fœ Ndjaba dœ kœpa adœke: «Adjapu, Ndjaba to ndje awa kœfatshalœsu œdœ pe awa kœgbɔ soro fœ angbi azu.»

Ali Ikrizia lœ Atiœshe

¹⁹ Ɔrcœ kanga á mbœrcœtœ endje lima dœ lœndɔ á endje wo lima Etiene, mbœrcœ adœke ayindœ Yisu ndjɔ lima tshelœtœ endje ngbangbangba djezœ. Anga endje ro lima ga lœ Fenisi, ga lœ Shipre œdœ ga lœ Atiœshe; kashe endje sœ lima kœyisœ Ɔtshɔ O'o nœ Ndjaba kolœ fœ Ayuda. ²⁰ Andaa, anga endje ugurutœ endje á endje kœdœ azu tshelœ Shipre œdœ Sirene, endje na ba lœ Atiœshe yé œ yi ndje sœ Ɔtshɔ O'o nœ Gbozu Yisu fœ Agreke. ²¹ Gbɔgbɔ nœ Gbozu sœ lima dœ endje awa bale dœ mara adœke

azu ndjoro fatœ endje ga ndœ Gbozu yé œ wuta ayindœ Yisu.

²² Azu Ikrizia lœ Yerusaleme dji o'onœ, yé œ vwa Barnabase 6a lœ Atiœshe. ²³ Lœkœ á Barnabase yi kumu ye á wu mara œtshœœ á Ndjaba mbœœœ fœ ayindœ Yisunœ ascœmœ, tshe sœ dœ yanga yé œ pa fœ endje kœ adœke endje za lœsu endje djigi fœ Gbozu. ²⁴ Barnabase kœdœ œtshœ uzu, tshe sœ dœ œtshœ Ishiri œdœ pe kœyindœœœ waa. Ukpulu azu ndjoro te lima azu nœ Gbozu.

²⁵ Manda nœ, Barnabase na kœpara Sawulo 6a lœ Tarse. ²⁶ Tshe gbœ she 6a zœ œ gu dœ she ga lœ Atiœshe. Endje bibisha, endje mbœœœ lima ungu bale 6a lœ Ikrizianœ ascœmœ yé œ yisœ œœœ fœ azu ndjoro. Ba lœ Atiœshe dá endje e i'iri «Akristu» tœ alinœ ga tœ ayindœ Yisu.

Eœœ á má kœœœœ lœ ugurutœ azu

²⁷ Dœ lœkœnœ ascœmœ, anga aayi kœgbara o'o to 6a lœ Yerusaleme œ sœ kœna ga lœ Atiœshe. ²⁸ Anga bale á i'iri ye kœdœ Agabuse, á œtshœ Ishiri sœ kœma œœœ fœ she, mindœ nœ adœke egerœ ogo œ za tshapashœ djigi lœ ondonœ zœ. Manda nœ, œ mbœœœœ endje lima dœ lœndœ á Klode dœ lima gbozugo Roma. ²⁹ Mbœœœœ tœnœ ataa, ayindœ Yisu wa o'o adœke œne vwa œœœ fœ anga œne á endje sœ 6a lœ Yuda. Uzu dœ uzu œ to liaka gbœgbœ nœ ye. ³⁰ Endje mbœœœœ lindœ œneke á endje wa, yé œ vwa œœœ á endje gbœ, lœ awa nœ Abarnabase dœ Sawulo fœ gbozu lœ ogo Yuda.

12

Kuzu Jake œdœ kœza Petro ga lœ kána

¹ Dœ lœndœnœ ascœmœ, gbozugo Erode* sœ lima kœmbœœœ œœœ kanga fœ anga azu Ikrizia. ² Tshe mbœœœ adœke endje wo Jake, aya Yowane, dœ ugu kamba. ³ Yé lœkœ á tshe wu adœke œœœ má œne mbœœœœ za yanga fœ Ayuda waa, tshe kpa pa

adœke, endje za Petro. œ sœ lima dœ lœkœ angbo nœ mapa á susuku nene.

⁴ Tshe bopa ye œ vwí she ga lœ kána, yé œ pa fœ ukpulu aturugu vana á ngbœba aturugu vana vana, mbœœœœ kœgbœndœ ye. Tshe sœ kœgbe lima adœke manda angbo Pake yeka á œne kœdji she 6a utshu azu para kœkœ. ⁵ Endje gbœ lima ndœ Petro 6a lœ kána, kashe azu Ikrizia kaka lima tœ kœza avwala dœ i'iri ye fœ Ndjaba nene.

⁶ Erode yi lima ndœ kœwa ngbanga nœ ye tœ ala azu para kœkœ. Dœ butshœnœ ascœmœ, Petro lo 6a ugurutœ aturugu bisha, endje i she vwagbagba dœ djingiri bisha yé aayi kœgbœndœ manda ka 6a utshu manda kánganœ. ⁷ Kashe tshokombe, andjelu nœ Gbozu yikumu ye, yé ishiri owo za osho djigi. Andjelu turutœ ye œ jo she, á pa fœ she adœke: «Aalafo katsha!» Djingirinœ kœzu tœ kane Petro. ⁸ Yé andjelu kpa pa fœ she adœke: «I uwu tshapa lœba nœ zœ, œ soro uwu œrada nœ zœ.» Petro mbœœœœœ ye lindœ o'o ye. Andjelu kpa pa adœke: «Vœœœ yœgbœdœ lœba nœ zœ yé œ te manda mœ.»

⁹ Petro wuta lœ kána œ te manda andjelu. Tshe gbe œnœ ye adœke œneke á andjelu mbœœœœ ascœmœ dœdœ adja œœœ nene, kashe œne wu œœœ lœ ulu. ¹⁰ Endje ro ali azu kœgbœndœ manda, manda nœ endje ro bisha endje yé œ wuta ga tœ manda yarakowo á wuta kpuru ga lœ ongbo: mandanœ kœœœ dœ tœ ye utshu endje. Lœkœ á endje wuta ga shu, endje ro tshatœ ama gbœœ, yé titivwiri andjelu kœyiwa ye.

¹¹ Uvuru Petro kœkwa ga lœ nœ, á tshe kœpa adœke: «Ngœngœ ascœke, mœ wu adœke œ dœ adjapu: Gbozu vwa andjelu nœ ye á tshe vvara mœ tshakane Erode dœ pe lœma ekperœ á Ayuda guma ndœ mœ.»

¹² Manda kœgbe tshelœ ye tœ œneke á mbœœœœœ fœ she, tshe gu ga

* **12.1** 12.1 Erode ascœke kœdœ Erode Agripa á tshe dœ gbolo nœ aya Erode Atipase á tshe dœ lima gbozugo pa ogo Yuda kœto tœ ungu zazu bisha dœ bale

lœ anda nœ Mareya, ayi Yowane á anga i'iri ye kœdœ Marke. Azu ndjoro sœ lima kœdonga Ndjaba 6a zœ. ¹³ Lœkœ á tshe nge manda, anga yawuru akwa bale á i'iri ye kœdœ Rode, na mbœrœ kœkœrœ tœnœ. ¹⁴ Tshe dji tshama Petro œ sœ dœ yanga, œ tshapu kœkœrœ manda, yé œ kpa dœ œrœ mbœrœ kœpandœ nœ adœke, Petro ka 6a pa manda 6a shu. ¹⁵ Endje pa fœ she adœke: «Iyi sœ lœ kumu zœ a!» Kashe tshe pa fœ endje adœke, œneke á œne sœ kœpa fœ endje kœdœ adjapu. Á endje kœpa adœke: «Asœmœ kœdœ andjelu á tshe sœ kœgbœndœ Petro dœmœ.»

¹⁶ ¹⁶ Petro sœpe kolœ kœnge manda. Lœkœ á endje kœrœ manda, endje wu she yé œ i gbœndjuru. ¹⁷ Tshe mbœrœ kane ye fœ endje adœke endje sœ koko, yé œ pandœ mara á Gbozu za she ga shu lœ kánga fœ endje. Tshe kpa pa adœke: «'E na œ pandœ nœ fœ Jake œdœ pe fœ anga ayindœ Yisu.» Manda nœ, tshe wuta yé œ na ga tœ angbi osho.

¹⁸ Osho kœrœ, aturugu yakatœ endje ngbangbangba. Endje tetœ kœyutœ endje lœtœ endje adœke Petro fatœ ye tœ dœ! ¹⁹ Erode vwa azu kœpara Petro œrrr toroboka, endje gbœ gbœ she nene. Tshe yu aayi kœgbœndœ manda kánganœ, yé á pa adœke endje wo endje ye. Manda nœ, Erode to 6a lœ ogo Yuda œ na ga lœ Sezaré, yé œ mbœrœ olo teasho 6a zœ.

Kuzu gbozu Erode

²⁰ Erode sœ lima dœ geda dœ azu ogo Tire œdœ azu ogo Sidona. Azu ogonœ bibisha asœke yindœ kœwuta ga utshu ye. Endje u Blastuse á tshe dœ uzu tshapa ayi akwa nœ Erode, œ dji o'o tshelœ ye. Endje na kœyu Erode adœke tshe mbœrœ adœke œne sœ gee. Gbambanœ nene, ogo nœ endje gbœ œrœ kœto 6a lœ œnœ ye dœ gbozugo. ²¹ Dœ lœkœnœ á endje guma tœ kœgbœtœ endje, Erode verœ lœba tshagbozu nœ ye, œ sœ ga pa ngande gbozu nœ ye, yé œ tetœ kœpu o'o 6a utshu azu kœ. ²² Azu tetœ kœta rawa

adœke: «Asœ kœdœ tshama ndjaba, œ dœdœ œnœ uzu nene!» ²³ Kashe, pe tœ œsœnœ, andjelu nœ Gbozu 6i Erode mbœrœ á tshe tshapu kœdonga Ndjaba ti, yé á sœ kœlœsœtœ ye adœke œne kœdœ Ndjaba. Angœzu zi she lœ œkœnœ yé tshe tshu.

²⁴ O'o ama Ndjaba ka aka osho kœ, yé azu á endje yindœ nœ wuta lima ndjoro. ²⁵ Lœkœ á akwa nœ Abarnabase dœ Sawulo ka lima lœ Yerusaleme, endje za lima Yowane á anga i'iri ye kœdœ Marke potœ endje á gu dœ she.

13

Ɔtshœ Ishiri vwa Abarnabase dœ Sawulo ndœ akwa

¹ Aayi kœgbara o'o œdœ aayi kœyisœrœ sœ lima 6a lœ Ikrizia nœ Atiœshe. Ɔ dœ lima Barnabase, Shimeyo á anga i'iri ye kœdœ Ubu Uzu œdœ pe Lukiyuse uzu tshelœ Sirene, dœ Sawulo œ ga ndœ Man-aene yanga Erode á tshe sœ lima kœna tœ awanœ dœ she pe dœ tshagbolo ye. ² Anga œlœ bale á endje sœ lima kœdonga Gbozu yé á sœ kœyotshelœma endje, Ɔtshœ Ishiri pa adœke: «'E ko Abarnabase dœ Sawulo ga indirœnœ mbœrœ adœke endje mbœrœ œrœ œneke á mœ e endje ndœ nœ.» ³ Yé manda kœyotshelœma endje dœ pe kœdonga Ndjaba, endje to kane endje ga pa endje yé œ za awa fœ endje.

Asawulo dœ Barnabase 6a lakpi Shipre

⁴ Bata á Ɔtshœ Ishiri vwa Barnabase dœ Sawulo, endje na 6a lakpi Selœsi, œ œ egerœ agba 6a zœ yeka á ro ga lœ Shipre. ⁵ Lœkœ á endje wuta ga lœ Salamine, endje tetœ kœmindœ o'o ama Ndjaba 6a lœ Sinagoga nœ Ayuda. Yowane á anga i'iri ye kœdœ Marke sœ ndje lima kpœtœmœ mbœrœ kœti kane endje. ⁶ Manda kœzu tshiki para œrrr kœwuta 6a lœ Pafose, endje gbœ anga ayi kœpandœ ulu bale á i'iri ye kœdœ Bare Yisu; œshe kœdœ Yuda á tshe zatœ ye 6ata ayi kœgbara o'o. ⁷ Tshe sœ lima

6a ndœ gbozu Sereyuse Pawuluse á tshe kœdœ ayi kœwuscœrœ, á tshe e Barnabase dœ Sawulo mbœrœ tshe sœ lima dœ ogo kœdji o'o ama Ndjaba. ⁸ Kashe ayi kœpandœ ulu Elimase (i'iri Bare Yisu dœ Greke dœmœ) yiyi lima ndœ o'o ama endje nene, yé œ para awa kœndi tshelœ gbetshelœ nœ gbozu ascœmœ adœke tshe sœsœ kœyindœrœ ga ndœ Yisu nene. ⁹ Yé Sawulo á anga i'iri ye kœdœ Polo á Ɔtsho Ishiri su she kperœ, za ala ye kukuku ga tœ ye, ¹⁰ yé œ pa adœke: «E6œ, afara œdœ pe ekperœ su 6œ kperœ. E6œ kœdœ gbolo nœ djaboro, uzu á tshe yiyindœ djakata o'o nene. Bœ katœ kœndi awa nœ Gbozu á sœ ndjii nene a? ¹¹ Ngõngõ ascœke, kane Ndjaba sœ pa zœ. Bœ fa ayibula, yé 6œ wu ɔb nene œrrr ga tœ olo á tshe yindœ nœ.» Pe kpœtœ œscœncœ, tshelœ ala ye wu shuu yé osho bu kporokoto tœ ye. Tshe fatœ ye djikirili djikirili kœpara uzu adœke tshe za ama kane œne. ¹² Lõkõ á gbozugo wu œneke á mbœrœtœ endje, tshe te yindœ Yisu; gbambancœ nene, o'o ama Gbozu za lima uvuru ye lœncœ.

Polo pa o'o 6a lakpi Atiœshe nœ ogo Pisidi

¹³ Polo dœ angancœ á tshe na tœ awa dœ endje ɔ lima ga lœ egerœ agba 6a lœ Pafose, œ rœ ga lœ Perje 6a lœ Pafili. Yé Yowane katœ endje, œ kwatœ ye ga lœ Yerusaleme. ¹⁴ Endje katœ tshalakpi Perje ti, yé œ wuta 6a lœ Atiœshe nœ ogo Pisidi. Lõkõ sabata, endje li ga lœ Sinagoga yé œ sœ lima ga ati. ¹⁵ Manda kœdi buku á ngbõba awa akwa nœ Moyize dœ œncœ aayi kœgbara o'o, agbozu tshelœ Sinagoga pa fœ endje adœke: «Aaya, 'e kœsœ dœ anga o'o á sœ kœto gbõgbõ fœ uzu, 'e pa!» ¹⁶ Polo áalafo œ mbœrœ kane ye, yé œ pa adœke: «Azu tshelœ Israyele œdœ pe e'e dœ angbi azu á 'e sœ kœkpa awa Ndjaba, 'e dji mœ kane. ¹⁷ Ndjaba nœ azu Israyele ke aata 'a. Tshe mbœrœ adœke endje

ngba lõkõ á endje sœ lima 6a lœ Ezipito. Manda nœ, tshe ko endje lima ga shu dœ gbõgbõ nœ ye. ¹⁸ Tshe gbõndœ endje lima 6a lœ kpagagasho manda ungu zazu bisha. ¹⁹ Manda nœ, tshe wo lima ogo mindu dœ bisha lœ ogo Kanana yé œ kurutshelœ nœ tœ azu nœ ye. ²⁰ Etcœncœ kõ mbœrœ lima ga pa œrœ nœ ungu kama vana dœ zazu bisha dœ ndjokpa (450).

«Manda nœ, tshe ko aayi kœwa ngbanga fœ endje œrrr ga tœ ayi kœgbara o'o Samwele. ²¹ Endje yu osho tœ gbozugo yé Ndjaba za Sawulo, gbolo nœ Kise á tshe kœdœ uzu lœ mara nœ Bendjame, fœ endje. Tshe sœ pa endje manda ungu zazu bisha. ²² Manda kœza Sawulo ga shu tœ akwa, Ndjaba za Davidi tœ gbozugo. Tshe ma o'o nœ ye ngbi adœke: “Mœ gbõ Davidi, gbolo nœ Yese, uzu á lœsu mœ yindœ ye. Tshe mbœrœ œneke kõ á mœ gbe dœ tœncœ.” ²³ Ba lœ aatancœ dá Ndjaba za Yisu tœ ayi kœshe azu Israyele 6ata á tshe pa lima tœncœ. ²⁴ Utshu kœna lima Yisu, Yowane pandœ nœ lima fœ azu Israyele adœke endje fatshalõsu endje, yé œ gbõ batisimu. ²⁵ Yé lõkõ á Yowane mbœrœ lima akwa nœ ye á ka ye, tshe sœ lima kœpa adœke: “E gbe adœke œmœ kœdœ ede e? E dœdœ mœ kœdœ tsheneke á 'e kate she nene! Kashe anga uzu á tshe na manda mœ, mœ li kœzu uwu œrada nœ ye nene.”

²⁶ «E'e dœ aaya mœ, aata Abrayamo ndje dœ angbi azu á 'e sœ kœkpa awa Ndjaba ascœke, endje vwa Ɔtsho O'onœ ascœke á pandœ kœshe fœ azœ. ²⁷ Azu Yerusaleme œdœ pe agbozu tshapa endje wuwusœ Yisu nene, endje wuwu ndje sœ ádá o'o má aayi kœgbara o'o su á endje sœ kœdi tœncœ ɔb sabata bale dœ bale nene. Kashe endje wa ɔgbõ ngbanga ga pa Yisu liaka o'onœ ascœmœ. ²⁸ Ataa endje para lima awa kœwo she œrrr toro ye, endje kapa Pilato adœke tshe wo she. ²⁹ Lõkõ á endje mbœrœ lima œneke kõ á Buku nœ Ndjaba pandœ nœ tœ upu nœ ye, endje za lima she pa kurushi

ga ati, yé œ shi lima she 6a læ anga udu bale. ³⁰ Kashe Ndjaba she lima she læ akuzu ye. ³¹ Tshe wuta lima læ olo ndjoro ga tœ endjeneke á endje na lima dœ she awa bale koeto 6a lakpi Galilayi œrrr ga læ Yerusalem, endje á endje koedœ atimu ngõngõ asœke 6a utshu azu ogo Israyele.

³² «A'a ndje, 'a sœ koeyisœ Ɔtsho O'onœ asœke fœ 'e, œrœ á Ndjaba pa lima tœ nœ fœ aata 'a adœke œne mbœrœ, ³³ tshe mbœrœ fœ azœ má a dœ agbolo nœ endje, lœkõ á tshe she lima Yisu læ akuzu 6ata á endje sú 6ala bisha mbeti nœ Itshi adœke:

“E6œ koedœ gbolo nœ mœ,
koeto kpesheke, œmœ dá zu 6œ.”

³⁴ Ndjaba pa lima adœke œne shé she læ akuzu, yé tshe gba nene. Tshe pa lima ngbi adœke:

“Mœ to kane nœ mœ dœ adja œyerœ
koeto kane ga pa 'e,
6ata á mœ pa lima ndœ koeto fœ Da-
vidi.”

³⁵ Mbœrœ tœnœ dá Davidi pa ndje ala anga mbeti adœke:

“Bœ katœ œyerœ uzu nœ zœ adœke
tshe gba nene.”

³⁶ Lœkõ á Davidi sœpe lima dœ soro, tshe mbœrœ lima œneke á Ndjaba yisœ nœ. Manda nœ, tshe tshu lima, endje shi she ndoo dœ aatanœ yé œkõ ye gba. ³⁷ Kashe tsheneke á Ndjaba shé she, gbagba lima nene.

³⁸ Aaya mœ, 'e wusœ nœ dœ Ɔtshõnœ adœke mangba Yisu dá endje pandœ o'o koedjœrœndœ ekperœ fœ 'e á awa akwa nœ Moyize lili lima ndœ kœvwara 'e lænœ nene. ³⁹ Uzu kõ á tshe sœ dœ koeyindœrœ ga ndœ ye, tshe wuta uzu ndjii tœ ala Ndjaba.

⁴⁰ Mbœrœ tœnœ ataa, 'e sœ dœ gbõdjela mbœrœ á o'o neke á aayi kœgbara o'o su kœwuwuta ga tœ 'e nene:

⁴¹ “E wu kane! E'e dœ adjipudji,
'e katœ ama 'e ti œsõ yé œ
ndjõtshelœtœ 'e!

Gbambanœ nene, mœ yindœ
koembœrœ anga œrœ bale læ
soro 'e,

œrœ neke á 'e yindœ nœ nene,
œdœ uzu kœpandœ nœ fœ 'e.”»

⁴² Lœkõ á Polo dœ Barnabase sœ lima kœwuta tœnœ, endje tetœ kœki fœ endje adœke endje kwa dœ œlõ sabata manda nœ œ kpa yisœ o'onœ asœmœ. ⁴³ Manda angbõtœnœ, Ayuda œdœ pe angbi azu á endje sœ kœkpa awa Ndjaba te manda Polo dœ Barnabase. Lœ o'o á endje sœ kœpa tœnœ, Polo dœ Barnabase pa fœ endje adœke: «'E zatœ 'e djigi ga tœ Ɔtshõrœ nœ Ndjaba.»

Polo dœ Barnabase na ga ndœ angbi azu

Polo dœ Barnabase na ga ndœ angbi azu

⁴⁴ Lœkõ sabata manda nœ, œ sœ 6ata azu kõ læ ongbo ngbõtœ endje lima mbœrœ koedji o'o ama Gbozu.

⁴⁵ Kœwu ukpulu azunœ ataa, Ayuda mbœrœ uku yé œ tetœ kœgu Polo dœ kœyiangba o'o ye. ⁴⁶ Polo dœ Barnabase mindœ nœ dœ awanœ adœke:

“E li má lima adœke endje yisœ Ɔtshõ O'onœ asœke utshunœ fœ 'e! Bata á 'e vwaratœ 'e tœnœ, yé á wa ngbanga dœ tœ 'e adœke 'e lili kœgbo soro nœ wa dœ wa nene asœmœ, 'a fatœ 'a ngõngõ asœ ga ndœ angbi azu. ⁴⁷ Awa akwanœ á Gbozu pa tœnœ fœ 'a dœke:

“Mœ za 6œ 6ata œlõ kœtshi pa angbi
azu læ ogo kõ,
mbœrœ adœke 6œ yisœ o'o nœ kœshe
œrrr tõ ga tœ ndõngõlõ osho.”»

⁴⁸ Koedji o'onœ asœmœ ataa, angbi azu tetœ koedonga Gbozu dœ yanga. Endjeneke á endje sœ lima mbœrœ soro nœ wa dœ wa, endje te lima ayindœ Yisu. ⁴⁹ O'o ama Gbozu za lima tshelœ ogonœ djigi. ⁵⁰ Kashe Ayuda bili ayashe á œsœ endje li, á endje sœ koedonga Ndjaba œdœ pe agbozu tshapa ongbo. Endje mbœrœ œrœ kanga ga tœ Polo dœ Barnabase, yé œ gõrõ endje læ ogo nœ endje ye.

⁵¹ Polo œdœ Barnabase gõrõ trusha tshada endje fœ endje, yé œ ro ga læ Ikoniyyume. ⁵² Dá asœmœ ayindœ Yisu 6a lakpi Atiõshe sœ lima dœ yanga waa, yé œ su dœ Ɔtshõ Ishiri.

14

Polo œdœ Barnabase 6a læ ogo Ikoniyyume

¹ Polo œdœ Barnabase na 6a lakpi Ikoniyume œ li ndje ga lœ Sinagoga nœ Ayuda œ pa o'o yé Ayudancœ dœ pe Agreke ndjoro te lima ayindœ Yisu. ² Kashe Ayuda neke á endje yiyi lima ndœ nœ nene, to gbetshelœ kœmbœrœ ekperœ ga tœ ayindœ Yisu fœ angbi azu. ³ Andaa Polo œdœ Barnabase mbœrœ lima olo ndjoro 6a lœ Ikoniyume. Endje pa lima o'o dœ awa nene lœ kœyindœrœ nœ endje ga ndœ Gbozu. Kœwu tœncœ ataa, Gbozu ma adœke o'onœ á endje sœ kœpa tœncœ tœ upu ɔtshœrœ nœ ye kœdœ adja o'o, á tshe to gbœgbœ nœ kœfa œrœ dœ kœma ambáránœ fœ endje. ⁴ Azu tshelœ ongbo kurutshelœtœ endje: anga endje yindœ Ayuda yé anga endje yindœ aayi avwa. ⁵ Angbi azu, Ayuda dœ pe agbozu tshapa endje vvara lima ndœ kœmbœrœ œrœ kanga ga tœ Polo dœ Barnabase œdœ kœve endje dœ badja. ⁶ Endje wusœ o'onœ yé œ kpa gu tœncœ dœ awa ongbo Listre œdœ Derbe lœ ogo Likawoni œdœ pe ndje ogo para indirincœ. ⁷ Endje sœ lima kœpa ndje ndœ Ɔtshœ O'o 6a zœ.

Polo œdœ Barnabase 6a lakpi Listre

⁸ Anga yakoshe bale á ada ye tshu, sœ lima 6a lakpi Listre. Bata á endje zu lima she tœ ayi vwiriti, tshe nana lima ana bale nene. ⁹ Anga ɔb bale á tshe sœ kœdji o'o á Polo sœ kœpa tœncœ, Polo za ala ye kukuku ga tœ ye, yé œ wu adœke tshe sœ dœ kœyindœrœ mbœrœ kœshe tœncœ. ¹⁰ Polo pa dœ œgbœ fœ she adœke: «Aalafo œ ka ndjii dœ ada zœ!» Yakoshencœ i ga lafo yé œ tetœ kœna lima ana.

¹¹ Kœwu œneke á Polo mbœrœ ascœmœ, azu ndjoro oma kekeke œ pa dœ o'o ama ogo Likawoni adœke: «Andjaba fatœ endje tœ azu yé á jerœ ga ndœ azœ ascœke.» ¹² Endje e Barnabase «Zewuse», yé œ e Polo «Ermese» mbœrœ œshe dá sœ lima kœmindœ o'o*.

* **14.12** 14.12 Zewuse kœdœ lima egerœ ndjaba nœ Agreke yé Ermese kœdœ lima ayi kœmindœ o'o nœ ye

¹³ Nganga ndjaba lœ anda nœ Zewuse á sœ 6a ushu nœ ongbo, na dœ akœ angombe á endje guma endje dœ flere. Ɔshe œdœ azu ndjoro, endje yi lima ndœ kœsho endje tœ tokóró fœ Polo dœ Barnabase. ¹⁴ Dœ lœndœ á endje dji ataa, endje sœru lima tshelœ lœba tœ endje yé œ gbœgbœtœ endje dœ ana gutœncœ ga lœ ukpulu azu. Endje pa dœ œgbœ adœke: ¹⁵ «Uu aaya, mbœrœ gade á 'e mbœrœ ataa? A'a kœdœ ndje azu bata 'e! 'A sœ kœpandœ Ɔtshœ O'o fœ 'e adœke 'e katœ œrœ á ádáncœ gugu nene, mbœrœ kœfatœ 'e ga ndœ Ndjaba á tshe sœ dœ soro yé á mbœrœ tshalafœ, dœ ɔshœ, dœ egerœ kota œdœ pe œneke kœ á sœ loencœ. ¹⁶ Lœkœ nœ aata azœ, tshe ka lima tœ azu ogo para kœza awa nœ endje dœ tœ endje. ¹⁷ Kashe atamœ gbaa, tshe kakatœ kœma adœke œne sœ zœ lœ awa nœ ɔtshœrœ nœ ye fœ endje nene. Ɔtshœrœncœ ascœmœ dœke: tshe vwa yavuru fœ 'e mbœrœ kœmœ ɔshœ tshelœ kindi nœ 'e adœke 'e gbœ kœzœrœ á li, yé lœsu 'e sœ dœ yanga.» ¹⁸ Ataa ukpulu azuncœ dji lima o'o nœ aayi avwa gbaa, endje sœ lima dœ sharapu utshu kœkatœ kœza tokórónœ fœ endje.

¹⁹ Anga Ayuda á endje to 6a lœ Atiœshe œdœ 6a lœ Ikoniyume, te ga ndœ ukpulu azu ascœmœ. Endje ve lima Polo dœ badja, yé œ gbe adœke tshe tshu ye yeka á gbœta she lœ ongbo ga shu. ²⁰ Kashe lœkœ á ayindœ Yisu ngbœtœ endje ga indiri ye, tshe áalafo yé œ kwatœ ye ga lœ ongbonœ. Oshœ kœrœ pa nœ, endje ro dœ Barnabase ga lœ Derbe.

Polo dœ Barnabase fatœ endje kœgu ga lœ Atiœshe nœ Siri

²¹ Endje pandœ Ɔtshœ O'o lœ ongbo Derbe yé œ gbœ ayindœ Yisu ndjoro. Manda nœ, endje kpa kwatœ endje tœ lœ Listre, lœ Ikoniyume œdœ pe tœ lœ Atiœshe. ²² Endje sœ lima kœto gbœgbœ ga tœ lœsu ayindœ Yisu yé œ pa fœ endje adœke endje shi gbi lœ

koeyindœerœ. Endje pa adœeke: «Æ li adœeke a wu oyo waa yeka á koeli ga lœ tshagbozu nœ Ndjaba.» ²³ Lœ Ikrizia bale dœ bale, endje ke agbozu Ikrizia fœ endje, œ donga Ndjaba dœ koeyotshelœema endje, yé œ katœ endje ti fœ Gbozu á endje sœ dœ koeyindœerœ ga ndœ ye.

²⁴ Endje ro tœ lœ Pisidi, yé á na ga lœ Pafili. ²⁵ Endje pandœ Otshœ O'o 6a tœ Perje, manda nœ á ro ga lœ Atali. ²⁶ Endje œ ga lœ egerœ agba 6a zœ yé á gu ga lœ Atiœshe nœ Siri, tshalakpi á endje ko lima endje ga tshakane Gbozu adœeke endje gbœ otshœrœ nœ Ndjaba mbœerœ akwa á endje totœ koembœerœ toenœ. ²⁷ Lœkœ á endje wuta lima ga lœ Atiœshe, endje ngbœ6a azu Ikrizia yé œ pandœ œeneke kœ á Ndjaba mbœerœ lima fœ endje dœ pe mara á tshe kœrœ awa koeyindœerœ fœ angbi azu. ²⁸ Yé endje lo olo ndjoro tœ œsœenœ bale dœ ayindœ Yisu.

15

O'o 6a lœ Atiœshe tœ upu nœ gaza

¹ Anga ayakoshe to 6a lœ Yuda, œ tetœ koeyisœ œerœ fœ aayazu lœ Yisu adœeke: «Edœ 'e kœvwaratœ 'e tœ kœwa gaza 6ata awa akwa nœ Moyize pandœ nœ, 'e gbœ kœshe nene.» ² Polo œdœ Barnabase vwaratœ endje tœ koeyisœ œerœ nœ ayakoshenœ ascœmœ, œ gbugburu tshelœ o'o dœ endje tœ upunœ. Manda nœ, endje wa adœeke Polo œdœ Barnabase, ndje dœ anga aayazu lœ Yisu œ ga lœ Yerusaleme ndœ kœgbœtœ endje dœ aayi avwa œdœ agbœ Azu Ikrizia mbœerœ koeyœrœ o'onœ ascœmœ. ³ Azu Ikrizia lœ Atiœshe to œerœ á li mbœerœ ananœ fœ endje. Kœero endje tœ lœ Fenisi dœ Samariya, endje sœ kœpandœ mara á angbi azu fa lœsu endje yé œ za yanga waa fœ aayazu lœ Yisu para.

Angbœtœ 6a lœ Yerusaleme

⁴ Ōbœ á endje wuta ga lœ Yerusaleme, azu Ikrizia, aayi avwa dœ pe agbozu Ikrizia za osho kœsœ

fœ endje yé endje pandœ œerœ kœ á Ndjaba mbœerœ lœ awa nœ endje fœ endje. ⁵ Kashe anga ayindœ Yisu á endje to lœ Afarisayi za o'o œ pa adœeke: «Æ li adœeke angbi azu á endje wuta ayindœ Yisu wa gaza, œ li ndje sœ awa akwa nœ Moyize.»

⁶ Aayi avwa œdœ agbozu Ikrizia ngbœ6atœ endje mbœerœ kœgbe o'o tœ upunœ ascœmœ. ⁷ Manda kœgbugburu tshelœ o'o œerrr, Petro áalafo yé œ pa adœeke: «Aaya, 'e wusœ nœ adœeke Ndjaba ke lima mœ ugurutœ 'e katshatsha ndœ kœpandœ Otshœ O'o fœ angbi azu adœeke endje dji, œ yindœ nœ. ⁸ Yé Ndjaba á tshe wusœ lœsu azu para kœkœ, za Otshœ Ishiri fœ endje tœ kœma adœeke œene yi ndje ndœ endje awa bale 6ata á tshe mbœerœ ndje fœ azœ. ⁹ Tshe yiyi ko ndœ azœ yé œ vwaratœ ye tœ endje nene; gbambanœ nene, lœ awa nœ koeyindœerœ nœ endje ga ndœ Yisu, tshe djutœ ekperœ nœ endje. ¹⁰ Ngœngœ asœ, mbœerœ gade á 'e sœ kœshokœ o'o dœ Ndjaba a? 'E yindœ kœza egerœ gbarœ á azœ dœ aata azœ, a zaza lima nene ga pa kumu ayindœ Yisu a? ¹¹ Kashe a wusœ nœ adœeke, a she kolœ mangba otshœ lœsu nœ Gbozu Yisu, yé endje ndje awa bale.»

¹² Manda nœ, azu lœ kokoko ndœ kœedji Polo œdœ Barnabase, á endje sœ kœmindœ œerœ á sœ kœma mara œerœ á Ndjaba mbœerœ lœ awa nœ endje ugurutœ angbi azunœ ascœmœ. ¹³ Lœkœ á endje pa o'o nœ endje á ka, Jake áalafo œ pa adœeke: «Aaya, 'e dji mœ kane. ¹⁴ Shimu wuta kœmindœ nœ fœ azœ mara á Ndjaba gbe 6alima katshatsha á ke anga azu ugurutœ angbi azu adœeke endje dœ azu nœ œene. ¹⁵ Œerœ á Ndjaba mbœerœ li dœ o'o ama aayi kœgbara o'o. Gbambanœ nene, Ndjaba pa adœeke:

¹⁶ «Manda nœ kœ, mœ kpa kwatœ mœ ndœ kpa kœmœ anda nœ Davidi á te. Agbanœ á sœ ati, mœ kpa mœ tshandœenœ, yé mœ kpa za ga lafo.

¹⁷ Kœeto kpœtœmœ, udu azu œ para awa Gbozu,

œdœ pe angbi azu kɔ á mœ ke endje.
Œmœ Gbozu dá pa o'onœ asœke,
mœ sœ kœguma o'o nœ mœ

¹⁸ á mœ gbe ɓalima katshatsha.”»

¹⁹ Jake kpa kœpa adœke: «Mœ gbe œnœ mœ adœke œ lili adœke a mbœrœ œrœ kanga fœ azu á endje fatshalɔsu endje fœ Yisu nene.

²⁰ Kashe a su kolœ mbeti fœ endje adœke, endje zizi agea á to ɓa pa ndaba nœ andjaba nene, endje zizi songba agea á tshe tshu á indji ye tutu nene, endje zizi indji nene yé adja endje mbœmboerœ angba budu nene.

²¹ Mbœrœ katshatsha ɓalima, endje yisœ awa akwa nœ Moyize dje lakpi kɔ mbœrœ á endje sœ kœdi tœnœ lɔkɔ sabata bale dœ bale lœ anda ngbœtœ.»

Mbeti fœ ayindœ Yisu lakpi Atiŕshe

²² Ataa aayi avwa, dœ agbozu Ikrizia œdœ pe azu Ikrizia para kɔkɔ wu dœ ɔtshœnœ adœke, endje ke anga azu ugurutœ œne dœ vwa endje ɓa lœ Atiŕshe awa bale dœ Polo œdœ Barnabase. Yekane á endje ke Yuda á anga i'iri ye kœdœ Barsabase œdœ pe Sila. Endje bibisha kœdœ azu á endje sœ lima kœlissœ endje ugurutœ ayindœ Yisu. ²³ Mbeti á endje sú ga tshakane endje pa adœke:

«Aaya 'a dœ angbi azu á 'e sœ lœ Atiŕshe, lœ Siri, œdœ ndje lœ Silisi: aayi avwa, dœ agbozu Ikrizia œdœ azu Ikrizia para kɔkɔ za abala fœ 'e.

²⁴ A dji adœke anga azu á endje to ɓa ndœ 'a ɓa ke, á na ga ndœ 'e kœdjingili tshelœ kumu 'e, endje ndi gbetshelœ nœ 'e kashe œ dœdœ 'a dá vwa endje nene. ²⁵ Ádánœ á 'a wa kɔ dœ lɔsu 'a bale adœke 'a ke anga azu dœ vwa endje fœ 'e. Endje ro tœ awanœ dœ aaya 'a á 'a yindœ endje waa, Polo œdœ Barnabase ²⁶ á endje za soro endje djigi mbœrœ akwa nœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu. ²⁷ 'A vwa Yuda dœ Sila adœke endje kpa pandœ œneke kɔ á 'a su ala mbetinœ asœke fœ 'e dœ ama endje. ²⁸ Gbambanœ nene, ɔtshœ Ishiri dœ pe a'a wa adœke, 'a kpa za egerœ gbarœ ga pa kumu 'e nene. Kashe œrœ á li dœ 'e kœmbœrœ

tœnœ dœke: ²⁹ adja 'e zizi agea á to ɓa pa ndaba nœ andjaba nene, 'e zizi indji nene, 'e zizi songba agea á tshe tshu á indji tutu nene, 'e mbœmboerœ angbabudu nene. Œdœ 'e kœlissœ œrœnœ asœke kɔ, dá 'e mbœrœ dœ ɔtshœnœ waa. 'E sœpe dœ ɔtshœnœ.»

³⁰ Endje za awa fœ endje yé endje ro ga lœ Atiŕshe. Lɔkɔ kœwuta endje ɓa zœ, endje ngbɔɓa ayindœ Yisu, œ za mbetinœ fœ endje. ³¹ Manda kœdi mbetinœ, ayindœ Yisu sœ lima dœ yanga waa mbœrœ mbetinœ guma gbetshelœ nœ endje. ³² Yuda dœ Sila á endje dœ lima aayi kœgbara o'o, endje mi upu fœ endje adœke endje shi gbi yé œ gbœndœ kœyindœrœ nœ endje. ³³ Endje mbœrœ lima olo teasho kpœtœmœ. Manda nœ, ayindœ Yisu za awa fœ endje adœke endje gu dœ kœsœ gee ga ndœ azu á endje vwa lima endje. [³⁴ Kashe Sila wa lima kœsœpe œnœ ye kpœtœmœ.] ³⁵ Polo œdœ Barnabase sœ lima œnœ endje ɓa lœ Atiŕshe. 'Ba zœ, endje sœ kœyisœ œrœ œdœ pe kœmindœ ɔtshœ O'o nœ Gbozu awa bale dœ anga azu ndjoro.

Polo œdœ Sila kurutshelœtœ endje

³⁶ Olo teasho manda nœ, Polo pa fœ Barnabase adœke: «A kwatœ azœ lakpi bale dœ bale á a yi lima sœ o'o ama Gbozu tœnœ dœ œ wu mara á aaya azœ sœ dœ tœnœ.»

³⁷ Barnabase yi lima ndœ kœkwa dœ Yowane á anga i'iri ye kœdœ Marke.

³⁸ Kashe Polo gbe adœke kœkwa dœ she œ li nene, mbœrœ tshe ka lima tœ endje ti ɓa lœ Pafili, œ vvara lima tœ ye kœna dœ endje lœ ma akwa nœ Ndjaba. ³⁹ Mbœrœ tœnœ ataa, endje djidji lima tœ endje nene, yé endje kurutshelœtœ endje. Barnabase za Marke po tœ ye, œ za egerœ agba œ ro ga lœ Shipre, ⁴⁰ kashe Polo ke Sila ndœ kœro dœ she. Manda nœ, ayindœ Yisu ko endje ga tshakane Ndjaba adœke ɔtshœ lɔsu nœ Gbozu gbœndœ endje. ⁴¹ Endje ro lima tɔ lœ Siri œdœ Silisi, œ yisœ œrœ fœ azu Ikrizia adœke endje gbœndœ kœyindœrœ nœ endje.

16

Timote te mangba Polo œdœ Sila

¹ Polo li ndje ga lœ Derbe dœ pe Listre. Ba zœ anga yindœ Yisu á 'iri ye kœdœ Timote, gbolo yakoshe nœ anga uyu Yuda á tshe yindœ Yisu, abanœ dœdœ Yuda nene. ² Ɔtshœ ye ga lima waa ugurutœ aayanœ lœ Listre dœ pe Ikoniyume. ³ Polo gbe lima kœgu dœ she awa bale. Kœwu adœke Ayuda lœ ndjoro tœ oshonœ 6a zœ, tshe za she, œ wa she tœ gaza lindœ awa akwa nœ Ayudanœ, mbœrœ Ayuda kœ á endje sœ lima dœ endje tœ œsœnœ wu lima sœ nœ adœke abanœ dœdœ Yuda nene. ⁴ Lœ ongbo á endje ro lima tœnœ, Polo dœ Sila sœ lima kœmindœ o'o á aayi avwa nœ Yisu dœ agbozu lœ Yerusaleme wa, á endje sœ kœpa fœ endje adœke endje mbœrœ tœ endje lindœ nœ. ⁵ Azu Ikrizia sœ lima kœru lœsu endje lœ kœyindœrœ nœ endje, œlœ dœ œlœ anga azu sœ lima kœli ga ndœ endje yé endje te lima kœngba tœnœ.

Ɔtshœ Ishiri vwa Polo ga lœ Masedwane

⁶ Polo œdœ Sila na lœ Friji œdœ pe lœ Galate; gbambanœ nene, Ɔtshœ Ishiri pakata lima endje kœpandœ Ɔtshœ O'o 6a lœ Azi. ⁷ Kœwuta endje ga tœ ndœngœlœ ogo Misi, endje gbe kœro ga lœ Bitini yeka á Ishiri nœ Yisu pakata endje. ⁸ Endje ro tœ lœ Misi yé œ jœrœ ga lœ Trowase. ⁹ Anga butshœ bale, Polo kœwu œrœ lœ ulu: anga yakoshe Masedwane bale na ga ndœ ye, œ ka kœdi tshelœma ye fœ she adœke: «Fa djaga lœ Masedwane, mbœrœ kœti kane 'a ga lafo!» ¹⁰ Manda kœwu œrœ lœ ulu nœ Polo asœmœ, trale 'a para awa kœro ga lœ Masedwane, mbœrœ 'a wu lima sœ nœ adœke Ndjaba sœ kœ e 'a kœna kœpandœ Ɔtshœ O'o 6a zœ.

Kœfatshalœsu Lidi 6a lœ Filipo

¹¹ 'A œ ga lœ egerœ agba lœ Trowase, 'a za awa ndjii ndœ Samotrasedwane mbœrœ á oshœ kœkœrœ á 'a kœwuta ga lœ Neyapolise. ¹² Yé 6a zœ 'a na ga lœ Filipo, egerœ ongbo

lœ ogo Masedwane, azu á endje sœ lœ nœ sœ tshakudu tshagbozu nœ ogo Roma. Ɔendœ 'a di lima teashœ lœ ongbonœ asœmœ. ¹³ Dœ lœkœ sabata, 'a wuta lœ ongbonœ kœna ga lakpi ogo neke á sœ ndœ dœ ama ungu, tœnœ kœdœ lima œsœ oshœ nœ kœdonga Ndjaba, yeka á 'a sœ ga ati, á pa o'o dœ ayashe á endje ngbœtœ endje kpœtœmœ. ¹⁴ Anga bale ugurutœ endje, 'iri ye kœdœ Lidi, œshe kœdœ lima yashe lœ ongbo Tiyatire á tshe sœ kœka odorœ lœba yé á wu lima sœ kœdonga Ndjaba. Tshe dji 'a yé Ndjaba kœrœ gbetshelœ nœ ye adœke tshe yindœ o'o kœ á Polo pa. ¹⁵ Manda kœgbœ batisimu, œshe dœ azu sœnda nœ ye para, tshe pa fœ 'a adœke: «Ɔdœ 'e kœwusœ nœ adœke, œmœ kœdœ uzu á mœ yindœ Ndjaba ye, 'e na œ lo 6a ndœ mœ.» Yé tshe tovworogbo 'a kœyindœ nœ.

Polo œdœ Sila lœ kœnga

¹⁶ Ɔlœ bale á 'a sœ lima kœna ndœ kœ e Ndjaba, anga yashe kœnga bale á tshe sœ lima dœ ekpe ishiri nœ kœgbara o'o sœ ugurutœ 'a. Ayengœ ye sœ lima kœgbœ œrœ waa manda akwa nœ ye. ¹⁷ Tshe te manda 'a dœ Polo, yé œ sœ kœpa dœ œgbœ adœke: «Ayakoshœnœ asœ kœdœ aayi akwa nœ Ndjaba á tshe ropa œrœ kœ; endje sœ kœyisœ awa kœgbœ kœshe fœ 'e.» ¹⁸ Yé tshe mbœrœ ataa manda olo ndjoro. Polo mœ dœ she, á kœfatœ ye yé á kœpa fœ ishirinœ adœke: «Dœ 'iri Yisu Kristu, mœ pa fœ 6œ adœke: wuta lœ yashe asœke!» Trale ishiri wuta lœ ye yé.

¹⁹ Bata aayengœ yashe kœnga asœmœ wu adœke œne kœpa gbœ œrœ lœ awa nœ ye nene, endje tepa Polo œdœ Sila œ gbœta endje na tœnœ fœ agbozu kœwa ngbanga œrrœ 6a la wutu ga utshu azu kœ. ²⁰ Endje ko endje na tœnœ fœ agbozunœ asœmœ yé œ pa adœke: «Ayakoshœnœ asœ kœdœ Ayuda, endje ndi tshalakpi nœ azœ kœpa ye. ²¹ Endje sœ kœpara awa ndœ kœyisœ angbi mara kœsœ neke á azœ dœ azu Roma á lili adœke a mbœrœ nene.» ²² Yé œ ivwi azu

kekeke ga tœ Polo œdœ Sila. Agbozu kœwa ngbanga kœza o'o adœke endje sœ loeba tœ endje dœ œ bi endje dœ ndjapa. ²³ Manda kœbi endje dœ ndjaba, endje ko endje va ga lœ kánga, yé œ pa fœ ayi kœgbândœ manda kánga adœke ala ye gbœ dœ endje. ²⁴ Ayi kœgbândœ manda kánga dji ataa, œ ko endje li tœnœ waa ba ndœ kumu gbœshœ kánga yé œ soro ada endje dœ djingiri.

²⁵ Dœ butshœ, Polo œdœ Sila tetœ kœza avwala fœ Ndjaba dœ pe kœdonga she dœ itshi yé anga aayi kánga dji endje. ²⁶ Kolœ ngbangi atake, œshœ turu dœ œgbœ, muru anda turu, Trale manda kœrœ wuu, yé tshelœ djingiri sœ tœ aayi kánga para. ²⁷ Ayi kœgbândœ manda kánga kœjo, œ kœwu adœke manda kánga kœrœ wuu á kœgbe adœke aayi kánga kpa para kœkœ ye. Tshe kœgbota ugu yakamba nœ ye á yindœ kœwotœ ye. ²⁸ Á Polo kœra she dœ œgbœ adœke: «Wowotœ zœ nene, 'a lœ para kœkœ zœ!»

²⁹ Ayi kœgbândœ manda kánga kœ'e osho ndœ owo, kœgbœgbœtœ ye li tœnœ dœ awa, á kœgote ga tœ ada Polo dœ Sila. ³⁰ Manda nœ, tshe kœto Polo œdœ Sila wuta tœnœ ga shu, á kœpa fœ endje adœke: «Agbozu, œrœ gadœ dá mœ kœmboerœ yeka á kœshe a?» ³¹ Polo œdœ Sila kœgi fœ she adœke: «Sœ dœ kœyindœerœ adœke Yisu kœdœ Gbozu yekane á tshe kœshe œœ awa bale dœ azu tshasœnda nœ zœ.» ³² Endje kœpandœ o'o ama Gbozu fœ she, dœ azu kœ á endje sœ lima sœnda nœ ye. ³³ Kolœ dœ abutshœnœ asœmœ, ayi kœgbândœ manda kánga na dœ endje na tœnœ œ djutœ uku tœ endje yé pe kœœtœmœ tshe gbœ batisimu awa bale dœ azu tshasœnda nœ ye kœ. ³⁴ Tshe to Polo dœ Sila gu tœnœ ga sœnda nœ ye, œ to kœzirœ fœ endje, yé tshe sœ lima dœ yanga awa bale dœ azu tshasœnda nœ ye kœ, mbœerœ endje yi lima ndœ Ndjaba.

³⁵ Osho kœrœ pa nœ, agbozu kœwa ngbanga vwa aturugu fœ ayi

kœgbândœ manda kánga adœke: «Tshe za awa fœ azu asœmœ!» ³⁶ Á tshe kœpa fœ Polo adœke: «Agbozu kœwa ngbanga vwa osho fœ mœ adœke mœ za awa fœ 'e. Ngœngœ asœke, 'e li kœwuta tœnœ, yé œ gu dœ kœsœ gee.» ³⁷ Kashe Polo pa fœ aturugu adœke: «Endje yuyu lima 'a nene, œ bi 'a tœ ala azu kœ, andaa a'a kœdœ adja azu Roma. Endje ko 'a va ga lœ kánga, yé endje yindœ kœko 'a ngœngœ asœ ga shu lœ ubunœ. Œ mbœerœtœ endje atamœ nene. Œtshœ nœ kœdœ adœke endje na ga mœ dœ tœ endje œ ko 'a ga shu!» ³⁸ Aturugunœ gu œ pandœ nœ fœ agbozu kœwa ngbanganœ, yé awa za endje mbœerœ kœdji adœke endje kœdœ ndje azu Roma. ³⁹ Endje na kœki fœ Polo dœ Sila adœke endje wu oyo œne. Manda nœ, endje za awa fœ endje kœwuta lœ kánga yé œ pa fœ endje adœke endje wuta lœ ongbo ye. ⁴⁰ Manda kœwuta endje lœ kánganœ, endje na ga lœ Lidi. Ba zœ, endje gbœ ayindœ Yisu œ pa fœ endje adœke endje shi gbi lœ kœyindœerœ nœ endje, yé manda nœ endje ro da ye.

17

Polo œdœ Sila ba lœ Tesalonike

¹ Endje ro tœ lœ Afipolisi dœ Apoloni yeka á wuta ga lœ Tesalonike, ba zœ Ayuda sœ lima dœ Sinagoga. ² Bata á tshe mbœerœ ba lima katshatsha, Polo li ga lœ Sinagoganœ. Manda lœkœ sabata votœ, tshe sœ lima kœpu o'o pa Buku nœ Ndjaba awa bale dœ azu á endje sœ kœœtœmœ. ³ Tshe sœ lima kœyisœ nœ fœ endje ngbi adœke, œ li adœke Masiya wu oyo, œ tshu, œ she ugurutœ akuzu. Tshe pa fœ endje adœke: «Yisunœ á mœ mindœ ye fœ 'e asœke kœdœ Masiyanœ.» ⁴ Anga Ayuda ugurutœ endje yindœ o'o á Polo pa, yé œ te ga ndœ Polo dœ Sila. Awa bale ndje dœ angbi azu Agrekœnœ ndjoro á endje donga Ndjaba œdœ pe ndje ayashe ndjoro á

azu sœ koelisoœ endje, te ga ndœ Polo dœ Sila.

⁵ Kashe anga Ayudanoœ mbœroœ úkú. Endje rœ anga ekpe azu á endje na tœ ala awa kpœœ, œ zi tshelœ o'o dœ endje yé œ ndi kœsœ gee lakpĩ ogo. Endje na 6a sœnda nœ Jasone kœpara Polo dœ Sila á kœko endje wuta tœnoœ ga utshu azu tshalakpĩnoœ. ⁶ Bata á endje gbœgbœ Polo dœ Sila nene, endje za Jasone awa bale dœ anga ayindoœ Yisu, œ gbota endje gu tœnoœ ga utshu aayi kœwa ngbanga tshalakpĩnoœ ascœmœ, yé œ pa adœke: «Azu á endje djingili tshelœ kumu azu pa ɔshœ djigi, endje dá wuta ngœngœ asœ 6a ke asœke. ⁷ Jasone za osho kœsœ fœ endje 6a sœnda nœ ye yé endje kœ, endje mbœmbœroœ œroœ á awa akwa nœ gbozugo Roma yindoœ nœ nene; endje pa adœke anga angbi gbozu kpi sœ zœ, yé i'iri ye kœdoœ Yisu.» ⁸ O'o ama endje za ókó fœ azu para kœkœ, œ za ndje ókó fœ agbozu tshelœ ongbonœ, ⁹ yé endje di lima ngendja fœ Jasone œdoœ anga ayindoœ Yisunœ yekane á endje za awa fœ endje adœke endje gu.

Polo œdoœ Sila 6a lœ Bere

¹⁰ Pe dœ lœkœnoœ ascœmœ dœ abutshœ, ayindoœ Yisu gi Polo œdoœ Sila ga tœ awa á endje ro ga lœ Bere. Endje wuta 6a zœ yé œ na ga lœ Sinagoga nœ Ayuda. ¹¹ Ayuda nœ Bere sœ lima dœ ɔtshœ lœsu kœropa endjeneke lœ Tesalonike, endje yindoœ ɔtshœ O'o dœ lœsu endje djigi, yé œb dœ œb, endje sœ lima kœdi Mbeti nœ Ndjaba, mbœroœ kœwu œdoœ ádá o'onœ á Polo œdoœ Sila pa ascœmœ kœdoœ adjapu. ¹² Anga azu ndjoro ugurutœ endje sœ dœ kœyindoœroœ ga ndœ Yisu, yé ugurutœ azu Greke, ayashe ndjoro á azu œ lisœ endje dœ pe ayakoshe.

¹³ Kashe, œb á Ayuda lœ Tesalonike dji adœke Polo sœ kpa kœmindœ ɔtshœ O'o lœ Bere, endje wuta 6a zœ

yé œ tetœ kœndi tshelœ gbetshelœ nœ azu ndjoro. ¹⁴ Yé pe kpœtoœmœ, ayindoœ Yisu gi Polo na tœnoœ ga tœ ama egerœ ungu kashe Asila dœ Timote lœpe lima œnoœ endje kpœtoœmœ lœ Bere. ¹⁵ Azu á endje za lima Polo kpatœnoœ œerrr 6a lœ Atene, endje gu dœ o'o adœke Sila dœ Timote ro katsha manda œne.

Polo 6a lœ Atene

¹⁶ ɔb á Polo sœ lima kœkate Asila dœ Timote lœ Atene, tshe sœ dœ oyo tœ lœsu ye mbœroœ kœwu adœke ongbonœ sœ lima dœ andjaba waa lœnoœ. ¹⁷ Tshe sœ lima kœpa o'o pa o'o ama Ndjaba dœ Ayuda œdoœ angbi azu á endje sœ kœdonga Ndjaba lœ Sinagoga œdoœ pe ndje azu neke á tshe li kœgbœtoœ ye dœ endje œb dœ œb ala wutunœ ascœmœ. ¹⁸ Anga azu kœwusœroœ á endje sœ kœyisoœ gbetshelœ nœ Aepikure ndje dœ astoyise* tetœ kœpa o'o dœ she. Anga endje sœ lima kœpa adœke: «O'o gadœ dá kulupunœ asœ œ pa ata a?» Anga endje á endje dji she kœpa o'o tœ upu nœ Yisu œdoœ pe tœ o'o kœshe nœ ye lœ kuzu pa adœke: «E sœ 6ata tshe kœdoœ ayi kœyisoœ o'o ama andjaba tshelœ anga angbi ogo.» ¹⁹ Yé endje za she, œ ro dœ she ga tœ osho kœwa ngbanga tœnoœ á i'irinoœ kœdoœ Areopaje yé œ yu she adœke: «'A li kœwusœ tafo kœyisoœroœ nœ zœ á 6œ sœ kœyisoœ nœ asœ nene a? ²⁰ Gbambanoœ nene, asœ kœ kœdoœ tafo œroœ yé 6œ sœ kœpa o'o á sœ kœko uvuru 'a lœnoœ, yé 'a yindoœ kœwusœ ádánoœ.» ²¹ Mbœroœ azu kœ lœ ogo Atene œdoœ pe agene á endje sœ 6a zœ, sœ œb dœ œb kolœ mbœroœ kœdji too mbœroœ kœpatœ œsœ tafo œroœnoœ á wuta asœ.

²² Yé Polo ka kpœguru Areopaje, œ pa adœke: «E'e dœ azu lœ Atene, mœ wu adœke e'e kœdoœ azu á 'e sœ kœzatœ 'e waa ga tœ andjaba nœ 'e. ²³ ɔb á mœ sœ kœna lœ ongbo nœ

* **17.18** 17.18 Aepikure kœdoœ azu á endje sœ kœza awa kœyisoœroœ nœ ayi kœwusœtoœ Epikure. 'Ba lœ gbetshelœ nœ endje, endje yiyindoœ kœwu oyo nene. Uzu lii kœgbœ ɔtshœroœ ataa œ kœsœsœ lœ gbetshelœ nœ ye nene. Astoyise kœdoœ azu á endje sœ kœza awa kœyisoœroœ nœ ayi kœwusœroœ Zeno. 'Ba ndœ endje, endje sœ kœpara awa kœwusœ œroœ dœ kœru lœsu

'e, mœ sœ kœwu œœ á 'e gi á ko tɔ b̥ata andjaba nœ 'e œdœ pe ndaba á 'e mbœœ á su mbeti ga tœ nœ adœke: "Fœ anga ndjaba á 'a wuwusœ ye nene." Andaa mœ na kœpandœ Ndjaba á 'e sœ kœdonga she, ataa 'e wuwusœ ye nene. ²⁴ Ndjabanœ asœke kœdœ tsheneke á tshe mbœœ tshapa ɔshɔ asœ dœ œœ kɔ pa nœ, œshe kœdœ Gbozu nœ tshalafɔ dœ tsha ati. Tshe sœsœ lœ anda á azu mbœœ dœ kane endje nene. ²⁵ Tshe sœsœ dœ gbetshelœ adœke azu gbe dœ œne b̥ata tshe sœ dœ ogo anga œœ nene, kashe œshe dá sœ kœto soro fœ azu kɔ, dœ izi á azu œ wu asœmœ œdœ pe udu œœ kɔ.

²⁶ «Kœto tœ uzu bale, tshe mbœœ azu kɔ adœke endje sœ pa ɔshɔnœ asœke. Kashe utshu kœmbœœ endje, tshe di olo kœsœ nœ endje yé œ wa mapaka ogo kɔ á li adœke endje sœ tœnœ. ²⁷ Ndjaba mbœœ endje adœke endje para œne, œdœ endje kœsœ kœtaɔa osho na tœnœ, endje gbɔ œne á œne sœsœ lœ ingirinœ tœ azœ nene asœmœ. ²⁸ Gbambanœ nene,

"lœ awa nœ ye dá a sœ dœ soro, á sœ kœna ana, yé á sœpe dœ soro."»
«Mbœœ tœnœ atamœ dá anga aayi kœsu itshi nœ 'e pa lima ndœ nœ adœke:

"Azœ kœdœ ndje agbolo nœ ye."»

²⁹ «Bata azœ kœdœ agbolo nœ ye, a katœ kœgbe adœke Ndjaba li dœ œœ á endje gi dœ ɔœ, dœ kowo œdœ dœ badja á endje mbœœ dœ kane liaka gbetshelœ nœ uzu. ³⁰ Utshunœ liya, Ndjaba djœœndœ nœ kɔ gbambanœ nene, azu wuwu lima sœ œœ á endje sœ kœmbœœ tœnœ nene. Kashe ngɔngɔ asœke, tshe pa fœ azu kɔ, tœ osho kɔ adœke endje fatshalɔsu endje. ³¹ Mbœœ tœnœ ataa, tshe guma anga olo bale tœ kœwa ngbanga pa azu para dœ mara ndjii lœ awa nœ uzu á tshe ke she. Tshe she uzunœ asœmœ lœ akuzu mbœœ kœma fœ azu adœke œne dá ke she.»

³² Kœdji adœke Polo pa o'o nœ kœshe lœ akuzu, anga endje tetœ ɔmɔ, yé anga endje pa fœ she adœke:

«'A kpa dji ɔœ kœpa o'o asœ lœ anga olo.» ³³ Ataa, Polo kœwuta lima ugu-rutœ endje. ³⁴ Kashe, anga endje na lima manda ye, yé œ te ayindœ Yisu. Azunœ dœke: Denise anga ayi kœwa ngbanga lœ Areopaje dœ anga yashe bale á i'iri ye kœdœ Damarise œdœ pe anga azunœ.

18

Polo 6a lœ Koriti

¹ Manda Atene, Polo ro ga lœ Koriti.
² Tshe togba dœ anga uzu Yudancœ bale i'iri ye kœdœ Akila, endje zu she ɔa lœ ogo Pone. Tshe to lima kolœ olonœ asœmœ ɔa lœ Itali awa bale dœ awonœ dœ Prisile, mbœœ gbozugo Klode za o'o adœke Ayuda para wuta lœ Roma. Polo sœ lima kœna ga ndœ endje. ³ Yé ɔata á endje sœ lima lœ akwa bale, ayi kœmbœœ ɔkɔ agea dœ gbanda, tshe gu ndœ kœlo ɔa ndœ endje yé endje sœ liya kœmbœœ akwanœ asœmœ. ⁴ Lɔkɔ sabata bale dœ bale, Polo sœ lima kœmindœ ɔtshɔ O'o sœnda Sinagoga œdœ pe kœtetœ kœfa gbetshelœ nœ Ayuda dœ Agreke.

⁵ Lɔkɔ á Atimote dœ Sila yi lima kumu endje kœto lœ Masedwane, Polo zatœ ye ti djigi ndœ ɔtshɔ O'o, tshe ma fœ Ayuda adœke Yisu kœdœ Masiya. ⁶ Kashe endje sœ lima kœshara she dœ kœgu she, Polo mea lœba ye, œ pa fœ endje adœke: «Indji 'e œ sœ pa kumu 'e dœ tœ 'e, mœ sœ yerœ lœ nœ, yé kœto kpesheke, mœ na ga ndœ angbi azu.» ⁷ Manda kœgitœ ye kpœœmœ, tshe na ga ndœ anga uzu bale á i'iri ye kœdœ Titiuse Justuse, á tshe kœdœ uzu kœdonga Ndjaba nœ Ayuda yé anda nœ ye sœ lima indiri Sinagoga. ⁸ Krispuse, gbozu tshapa Sinagoganœ asœmœ, yi lima ndœ Gbozu, œshe dœ azu tshasœnda nœ ye para. Anga azu ndjoro lœ Koriti á endje sœ ndje lima kœdji Polo, yi ndje ndœ Yisu yé œ gbɔ batisimu.

⁹ Anga butshɔ bale, Gbozu pa fœ Polo lœ ulu adœke: «Sœsœ dœ awa nene, sœsœ ndje koko nene,

¹⁰ gbambanœ nene, mœ sœ dœ 6œ awa bale. Uzu bale œ li kœto kane ye ga tœ zœ á kœmboerœ œrœ kanga fœ 6œ nene, mbœrœ ili azu á endje sœ lœ ongbonœ asœ kœdœ azu nœ mœ.»

¹¹ Polo lo lœ Koriti ungu bale dœ yapu mindu dœ bale, ndœ kœyisœ o'o ama Ndjaba.

Kœpa ngbanga nœ Polo

¹² Lœkœ á Galiyo kœdœ lima gbozugo Akayi, Ayuda zi tshelœ o'o ndœ kœmboerœ ekperœ tœ Polo, endje za she œ na dœ she 6a tœ osho kœwa ngbanga. ¹³ Yé œ pa adœke: «Uzu asœ sœ kœdjingili tshelœ kumu azu dœ o'o adœke endje donga Ndjaba neke á awa akwa ogo nœ azœ wa adœke 'a dodonga she nene.»

¹⁴ Polo kœyindœ kœpa o'o kane, Galiyo kœgi fœ Ayuda adœke: «Æ kœdœ má adœke uzu asœ mbœrœ ekperœ, too œ ta 6ango, mœ dji ma 'e ye. ¹⁵ Kashe 6ata œ sœ tœ upu nœ kœshara o'o ugurutœ ye tœ kœyisœrœ, dœ anga i'iri œdœ pe ndje awa o'o nœ 'e dœ tœ 'e, œ wu 'e. Mœ yiyindœ mara ngbanga atake nene.» ¹⁶ Yé á gœrœ endje tœ œsœ kœwa ngbanga ye. ¹⁷ Endje para tepa Sosetene gbozu tshapa Sinagoga, œ 6i she 6a utshu osho kœwa ngbanga. Kashe Galiyo gbegbe lima dœ tœnœ nene.

Polo ro ga lœ Atiashe

¹⁸ Ændœ Polo di lima waa lœ Koriti, manda nœ á tshe katœ aayanœ lœ Yisu, á za awa kœro ga lœ Siri. Prisile dœpe Akila ro lima tœ awanœ dœ she. Ba tœ mangu nœ ongbo Sakre utshu kœli she ga lœ egerœ agba, tshe tshowa sukumu ye pa ye mbœrœ uvu á tshe za liya fœ Ndjaba. ¹⁹ 6lœ á endje wuta ga lœ Efeze, Polo katœ Akila dœ Prisile ti kpoetœmœ á na œnœ ye ga lœ Sinagoga ndœ kœpa o'o dœ Ayuda. ²⁰ Bata endje kpoetœmœ sœ lima kœdi tshelœma endje adœke œndœ ye di dœ œne kane, Polo vwaratœ ye. ²¹ Kashe ndœ kœro lima she ga utshunœ, tshe pa o'o fœ endje adœke: «Mœ kwa

bala tœmœ ga ndœ 'e, œdœ Ndjaba kœyindœ nœ.» Tshe kœœ ga lœ egerœ agba la ungu lœ Efeze. ²² Kœjerœ ga lœ Sezaré, tshe ro ga lœ Yerusaleme mbœrœ kœbala azu tshelœ anda Ndjaba, manda nœ dœ kœro she ga lœ Atiashe. ²³ Ba zœ, olo ye ngbangba lima nene. Manda nœ, tshe kœkwa lakpi bale dœ bale lœ ogo Galate dœ Friji, tshe ka kœpa fœ ayindœ Yisu adœke endje shi gbi lœ kœyindœrœ nœ endje.

Apolo lœ Efeze dœ Koriti

²⁴ Anga uzu Yuda bale i'iri ye kœdœ Apolo, uzu lakpi Alekezandri lœ ogo Ezipito, na lima ga lœ Efeze. Æshe kœdœ uzu nœ kœwusœ kœpa o'o dœ œtshœnœ, œ wu ndje sœ Buku nœ Ndjaba tœ œtshœnœ waa. ²⁵ Endje yi lima sœ œrœ fœ she tœ upu nœ awa nœ Gbozu. Ishiri ye su dœ gbœgbœ, tshe mindœ o'o yé œ yisœ œrœ tœ pu nœ Yisu dœ œtshœnœ waa. Kashe tshe wu lima kolœ œsœ batisimu á Yowane za lima fœ azu. ²⁶ Tshe sœ lima kœpandœ Yisu dœ gbœgbœ kœ lœ Sinagoga. Kashe manda kœdji she, Prisile œdœ Akila e she 6a ndœ endje, yé œ kpa ma adja awa nœ Ndjaba fœ she. ²⁷ Bata á tshe sœ lima dœ gbetshelœ nœ kœro ga lœ Akayi, ayanœ lœ Yisu sœ dœ yanga nœ agbe nœ ye, yé œ su mbeti fœ ayindœ Yisu 6a zœ adœke endje za osho kœsœ fœ she. Manda kœwuta she 6a zœ, tshe ti kane ayindœ Yisu ndjoro dœ œtshœ lœsu nœ Ndjaba. ²⁸ Gbambanœ nene, tshe pa ngbi fœ Ayuda tœ ala azu adœke endje dji awa adja o'o, yé œ sœ lima kœma lœ awa nœ Buku nœ Ndjaba adœke Yisu kœdœ Masiya.

19

Polo 6a lœ ongbo Efeze

¹ 6lœ á Apolo sœ lima 6a lœ Koriti, Polo ro lima tœ lœ kaga lœ aya Azi yeka á jerœ ga lœ Efeze. Ba zœ, tshe gbœ lima anga ayindœ Yisu, ² á yu endje adœke: «'E gbœ lima 6tshœ Ishiri 6lœ á 'e te ayindœ Yisu ye a?» Endje kœgi fœ she adœke: «'A djidji ndje anga nœ adœke 6tshœ Ishiri sœ

zœ nene.» ³ Polo kpa kœyu endje adœke: «Ka batisimu gadē dá 'e gb̃a a?» Endje kœgi fœ she adœke: «'A gb̃a batisimunœ á Yowane ayi kœza Batisimu yisœ nœ.» ⁴ Polo kœgi adœke: «Adjapu Yowane sœ lima kœza batisimu fœ azu á endje fatshal̃su endje, yé tshe sœ lima kœpa fœ endje adœke endje yindœ uzu á tshe na manda œne, œ yindœ kœpa adœke Yisu.» ⁵ Endje dji o'onœ ascœmœ, yé œ gb̃a lima batisimu dœ i'iri Gbozu Yisu. ⁶ Polo kœto kane ye ga pa endje, yé endje kœgb̃a Ɔtsh̃o Ishiri. Endje tetœ kœpa tafo o'o ama ogo dœ pe kœmindœ o'o á to 6a ndœ Ndjaba. ⁷ Azu wuta lima k̃k̃o ga pa œrœ nœ ndjokpa dœ bisha.

Kœyisœrœ nœ Polo 6a lœ ongbo Efeze

⁸ Polo sœ lima kœro ga lœ Sinagoga, yé lœ yapu vot̃, tshe sœ lima kœyisœ œrœ tœ upu nœ Ogo gbozu nœ Ndjaba dœ awa nene, yé œ pa o'o dœ mara adœke endje á endje dji she, yindœ o'o á tshe sœ kœpa tœncœ. ⁹ Kashe anga azu sœ lima dœ gb̃akumu, œ vwaratœ endje tœ kœyindœ nœ yé œ sœ kœm̃o awa nœ Gbozu kpœtœ ala angb̃otœ. Polo katœ endje ti œ ko ayindœ Yisu potœ ye, yé œ tetœ kœyisœ œrœ fœ endje ɔ̃ɔ dœ ɔ̃ɔ 6a lœ anda lak̃r̃o nœ Tiranuse. ¹⁰ Tshe mbœrcœ lima ataa manda ungu bisha yeka á azu k̃o á endje sœ lœ ogo Azi, œdœ Ayuda œdœ Agreke, endje dji lima o'o nœ Gbozu.

O'o tœ upu nœ kœg̃r̃o ekpe ishiri

¹¹ Ndjaba sœ lima kœmbœrcœ ogboro œrœ lœ awa nœ Polo. ¹² Mbœrcœ tœncœ ataa, anga azu sœ lima kœgu dœ siriki á goro ɔ̃k̃o Polo fœ aayi k̃o6a. K̃o6a nœ endje ka lima tœ endje yé ekpe ishiri gi lima tœ ye pa azu. ¹³ Anga Ayuda á endje sœ lima kœro dje tœ osho k̃o kœg̃r̃o ekpe ishiri pa azu k̃o6a ascœmœ yamba lima kœg̃r̃o ekpe ishiri dœ i'iri Gbozu. Endje pa

lima adœke: «Mœ pa fœ 'e adœke dœ i'iri Gbozu Yisu á Polo œ yisœ œrœ tœ upu nœ ye ascœmœ, 'e wuta ye!» ¹⁴ Azu á endje le lima œrœ nœ ascœmœ kœdœ agbolo yakoshe mindu dœ bisha (7) nœ anga gbozu ngangã Ndjaba nœ Ayuda á i'iri ye kœdœ Seva.

¹⁵ Kashe ɔ̃ɔ bale, ekpe ishiri gi lima fœ endje adœke: «Yisu a? Mœ wusœ ye, yé mœ wu ndje sœ Polo. Kashe e'e a, 'e kœdœ adœ e?» ¹⁶ Yé yakoshe á tshe sœ dœ ekpe ishirinœ pa ye kœi ga ugurutœ endje dœ gb̃agb̃o k̃o, œ kœtetœ kœ6i lima endje, œ suru tshelœ lœba, dœ pe kœtu uku tœ endje, á endje t̃o lima scœnda dœ ɔ̃r̃o á kpa ye. ¹⁷ Azu para lœ Efeze, Ayuda dœ pe angbi azu dji lima o'onœ ascœmœ, yé awa za endje yeka á endje li lima œsœ i'iri Gbozu Yisu. ¹⁸ Azu ndjoro á endje yi lima ndœ Yisu, tetœ kœna tœncœ mbœrcœ kœpandœ ekperœ á endje mbœrcœ lima dœ tshama endje ga lafo. ¹⁹ Anga endje ndjoro á endje sœ lima kœfa œrœ tsharawo*, ko œrœ nœ endje para ga shu, yé á endje sho lima ukpulinœ tœ ala azu para. Endje di lima œrcœncœ k̃o mbœrcœ kœwusœ amanœ, œ wu lima adœke mbetinœ k̃o á endje sho li dœ Langere ngendja kutu zazu bisha dœ ndjokpa (250.000). ²⁰ Mbœrcœ tœncœ ataa, Ɔtsh̃o O'o za lima osho, azu ndjoro yi lima ndœ nœ lœ awa nœ gb̃agb̃o nœ Gbozu.

Kœoma azu lœ Efeze

²¹ Manda o'onœ ascœmœ, Polo wa o'o lœ awa nœ Ishiri kœro ga lœ Yerusaleme yé tshe vwanga t̃o lœ Masedwane dœ pe Akayi. Tshe pa ndje adœke: «ɔ̃ɔ á mœ kœwuta 6a zœ, œ li ndje adœke mœ kpa ro ndje ga lœ Roma.» ²² Tshe vwa anga angancœ bisha, Atimote dœ Eraste ga lœ Masedwane, yé œ sœpe damba œncœ ye lima kœlo lœ Azi.

²³ Kolœ dœ lœndœncœ ascœmœ dá egerœ djingili wuta lima tœ upu nœ awa nœ Gbozu 6a lœ Efeze. ²⁴ Anga

* 19.19 19.19 Mbeti kœto 6a tœ adancœ sœ kœpa tœ buku á sœ kœpa o'o nœ kœfa œrœ lœ rawo.

ayi kœfatshelœ ɔrœ, á ì'iri ye kœdœ Demetriyuse, sœ lima kœmbœrœ a 'eara anda tepelo nœ Artemise dœ kœwo, yé œ sœ lima kœte ngendja fœ endje waa. ²⁵ Tshe ngbɔɔa lima aayi kœfatshelœ ɔrœ dœ pe anga aayi akwa kɔ á endje sœ lima kœmbœrœ mara akwanœ ascœmœ, á pa fœ endje adœke: «'E wusœ nœ ye anga mœ; a kœsœ dœ ɔtshœnœ, œ to kolœ manda akwa nœ azœ ascœ. ²⁶ Yé 'e sœ kœwu tœnœ too 'e sœ kœdji azu kœpa adœke: Polonœ ascœmœ sœ kœmindœ nœ adœke andjaba á azu mbœrœ endje dœ kane endje dœdœé ɔtshɔ andjaba nene. Azu ndjoro dji o'onœ yé œ fa lœsu endje ndœ nœ. Tshe mbœmbœrœ kolœ ɔa lœ Efeze nene, kashe dje ndje lœ Azi para. ²⁷ Œ dœdœé kolœ azœ dá o'onœ ascœ œ ndi akwa nœ azœ nene, kashe œ ndi ndje anda Tepelo nœ egerœ ndjaba yashe Artemise. Azu œ wu andanœ gbambanœ yé endje kpa liscœ nœ nene. Mbœrœ Azi dœ pe ogo djigi sœ lima kœdonga ndjabanœ ascœmœ.» ²⁸ Manda kœpa o'onœ ascœmœ ataa, azu kɔ á endje dji djerœ ókó, œ sœ kœta rawa adœke: «Artemise, egerœ ndjaba yashe lœ ongbo Efeze!» ²⁹ Azu tshelœ ongbonœ djigi oma dœ o'o kekeke. Endje ko anga Polo á endje na tœ awa akwanœ bale dœ she, Agayuse dœ pe Aristarke azu Masedwane, na tœnœ ga la wutu mɔɔ. ³⁰ Polo yi lima ndœ kœwuta ga utshu azunœ ga zœ, kashe ayambarœ pakata she yé. ³¹ Anga aayi akwa nœ lita á endje dœ lima anga Polo mi lima upu fœ she adœke, tshe kpa nana ga la wutu mɔɔnœ nene. ³² Dœ lœndœnœ ascœmœ, uzu dœ uzu sœ lima kœta rawa nœ ye dœ o'o nœ ye kpikpikpi, yé azu ndjoro ugurutœ endje kpa wuwusœ ádá á endje ngbɔtœ endje ndœ nœ nene. ³³ Anga azu lœ ukpulu azunœ mindœ upunœ fœ anga uzu bale á ì'iri ye kœdœ Alekezandre á Ayuda gavwa she ɔa utshu endje. Á tshe yi kane ye ga lafo ndœ kœyu o'o. ³⁴ Kashe ɔɔ á ndje wusœ nœ adœke œshe kœdœ uzu Yuda, endje kpa ta

rawa manda ada ɔɔ bisha adœke: «A donga Artemise lœ Efeze!»

³⁵ Manda nœ, anga gbozu tshelœ ongbonœ u endje ga tœnœ yé á pa adœke: «Azu Efeze, uzu dé dá wuwusœ nœ adœke ongbo Efeze sœ dœ anda tepelo nœ Artemise œdœ pe œrœ á endje gi á to ɔa lafo á te nene a? ³⁶ Uzu bale œ shara o'onœ ascœ nene, œ li adœke a sœ koko, yé a katœ kœmbœrœ œrœ á ádánœ gugu nene. ³⁷ Azu á 'e to endje na tœnœ ga mœ ascœ gugu œsœ ndjaba nœ azœ nene, endje zizi ndje angba nene. ³⁸ Œ kœsœ adœke Demetriyuse dœ pe azu akwa nœ ye ascœ sœ dœ o'o dœ uzu, uzunœ na œ tɔ meza pa ye, ayi kœwa o'o sœ zœ dœ pe olo ngbanga sœ ndje zœ. ³⁹ Yé anga o'o kœsœ ndje zœ, osho á azu œ ngbɔtœ endje ga tœnœ kœguma o'o, œ wa o'onœ zœ. ⁴⁰ A gbɔ o'o tœ œrœ á a ngbɔtœ azœ ga tœnœ kpesheke á mbœrœ ascœ. Azu œ e azœ tœ aayi kœoma dœ o'o. Gbambanœ nene, anga uzu kœtɔ meza pa azœ, o'o nœ kœpa tœnœ œ gu nene.»

Manda o'onœ ascœ, tshe pa fœ azu adœke endje gu ga mangba endje.

20

Ana gene nœ Polo lœ Masedwane dœ pe lœ Grese

¹ ɔɔ á djingili o'onœ ka ye, Polo ngbɔɔa ayambarœ ga tœnœ œ mi upu fœ endje, œ bala endje dœ kœza awa ga lœ Masedwane. ² Kœro she tɔ lœ ogonœ ascœmœ, tshe mi lima upu waa fœ ayancœ lœ Yisu, manda nœ á wuta ga lœ Grese. ³ Tshe mbœrœ lima yapu votɔ ɔa zœ. ɔɔ á tshe yi lima ndœ kœɔ ga lœ egerœ agba kœro ga lœ Siri, ɔata Ayuda sœ lima kœvwarandœ ye á tshe dji, á kpa kwa dja ga lœ Masedwane. ⁴ Anganœ lœ ana kœdœ lima: Sapatrose gbolo yakoshe nœ Piruse uzu Bere, Aristarke dœ pe Sekunduse azu Tesalonike, Gayushi uzu Derbe, Timote, Tishike dœ pe Trofime azu ogo Azi. ⁵ Kœwuta ga lœ ogo Masedwane, endje ro lima œnœ endje utshunœ kœkate 'a ɔa lœ Trowase. ⁶ Yé a'a nœ 'a, manda angbo nœ mapa á

susuku nene, á ò ga lœ egerœ agba tœ mangu Filipino œ mbœrœ olo mindu, á togba dœ endje lœ Trowase á mbœrœ p̄s̄o bale dœ endje.

Koeshe nœ Etike lœ Trowase

⁷ Dœ òlò yenga dœ akidala, 'a ngb̄o lima tœ 'a ga tœncœ ndœ kœkurutshelœ mapa, Polo sœ kœmindœ 'o ama Ndjaba fœ aayanœ lœ Yisu œrrr ga tœ tshaguru butsh̄o mbœrœ œ li lima adœke osho kœk̄r̄o tshe ro. ⁸ Miinda sœ lima zœ lœ gb̄osh̄o 6a lafo á angb̄otœ 'a ga lœ nœ. ⁹ Anga djagbala yakoshe á i'iri ye kœdœ Etike, tshe sœ lima ga tœ ape izi, olo za she kpakpakpa, 6ata Polo kaka lima damba tœ o'onœ nene, lœ olo, tshe dj̄o œ te kœto 6a tœ vot̄o gb̄osh̄o 6a lafo œrrr 6a ati. Kœyindœ kœti she ga lafo atake tshe tshu lima ye. ¹⁰ Polo jerœ ga ati, á na katsha ga ndœ ye á za she ga lakoro ye á pa adœke: «Awa zaza 'e nene, tshe sœpe dœ soro!» ¹¹ Kpa kœ̄o she ga lafo ga zœ, Polo kurutshelœ mapa tœ endje yé endje zi, manda nœ tshe pa 'o œrrr o 'ara yeka á ro. ¹² Gbolo yakoshe asœmœ she ye, endje gu dœ she ga ndœ endje, yé l̄osu azu para k̄k̄o zi tii.

Polo na ga lœ Mile

¹³ 'A afo utshuncœ, œ li ga lœ egerœ agba ndœ kœro ga lœ Arose. 'A yindœ kœza Polo ga ndœ 'a mbœrœ tshe yi lima ndœ kœro ga zœ dœ ada ye. ¹⁴ Òlò á tshe gb̄o 'a 6a lœ Arose, 'a za she ga ndœ 'a ga lœ egerœ agba mbœrœ kœro ga lœ Mitilene. ¹⁵ Osho k̄r̄o panœ, 'a to kpoetœmœ 'a na ndoo dœ tshiki Kio. Manda olo bale 'a wuta ga tœ tshiki Samose, tœ bisha olo yeka á 'a wuta ga lœ Mile. ¹⁶ Polo wa lima adœke œne ka lœ Efeze nene, mbœrœ olo œ ro tœ œne lœ ogo Azi waa. Ogo nœ ye kœdœ lima kœwuta katsha ga lœ Yerusaleme l̄k̄o Patekote.

Polo pu o'o fœ agbozu Ikrizia lœ Efeze

¹⁷ Ba lœ Mile, Polo vwa osho ndœ agbozu Ikrizia lœ Efeze. ¹⁸ Òlò á endje wuta ga ndœ ye, tshe pa fœ endje

adœke: «'E wusœ òtsh̄o mœ ugurutœ 'e, kœto tœ ali olo mœ á mœ na ga ndœ 'e lœ ogo Azi. ¹⁹ Mœ zaza tœmœ lœ ama akwa nœ Gbozu nene, mœ mbœrœ akwa dœ ngola lœ ala mœ, mœ wu oyo waa mbœrœ Ayuda sœ lima kœvwarandœ mœ. ²⁰ Mœ zaza anga œrœ á li kœti kane 'e yiwatœ nœ tœ 'e nene, mœ mindœ Yisu fœ 'e, mœ yisœ œrœ fœ 'e lœ ukpulu azu too 6a scœnda nœ 'e. ²¹ O'o mœ sœ lima kœ'e Ayuda dœ Agreke adœke endje fa l̄osu endje fœ Ndjaba dœ pe kœyindœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu.

²² «Nḡonḡo asœ, Ishiri sœ kœvwa mœ ga lœ Yerusaleme, mœ wuwusœ neke á wuta ga tœ mœ 6a zœ nene. ²³ Kashe œneke á mœ wusœ nœ kœdœ lœ ongbo k̄o á mœ ro lœ nœ, Òtsh̄o Ishiri sœ kœma fœ mœ adœke, kánga dœ pe œrœ oyo k̄o sœ kœkate mœ. ²⁴ Kashe mœ wu adœke soro mœ sœ 6ata œrœ gbambanœ, ogo nœ mœ kœdœ mœ na œrrr ga tœ nd̄onḡol̄o akwa nœ mœ, yé ga tœ kœka akwa á Gbozu Yisu za fœ mœ adœke: mœ mindœ Òtsh̄o O'o nœ òtsh̄o l̄osu nœ Ndjaba ga ndœ azu.

²⁵ «Nḡonḡo nœ asœ, mœ wusœ nœ adœke 'e kpa wu mœ nene, e'e má mœ sœ lima ugurutœ 'e mbœrœ kœpandœ Ogo gbozu nœ Ndjaba fœ 'e. ²⁶ Mbœrœ tœncœ ataa á mœ sœ kœpandœ nœ fœ 'e k̄o kpesheke adœke: indji 'e œ tu ga lœ kumu mœ nene. ²⁷ Gbambanœ nene, mœ zaza anga o'onœ yiwa tœncœ tœ 'e nene, mœ pandœ awa akwa nœ Ndjaba para fœ 'e ye. ²⁸ 'E gb̄andœtœ 'e dœ tœ 'e, yé œ gb̄andœ azu á Òtsh̄o Ishiri ko 'e tœ aayi kœgb̄andœ endje. 'E gb̄andœ Ikrizia nœ Ndjaba 6ata aayi kœgb̄andœ apata. 'E gb̄andœ nœ mbœrœ Ndjaba dá ȳo dœ indji Gbolo nœ ye dœ tœ ye. ²⁹ Mœ wusœ nœ adœke aekpe azu œ na manda mœ, endje sœ 6ata amuru, endje wu oyo apatanœ nene. ³⁰ Ugurutœ 'e ndje, anga anga 'e œ tetœ kœpa wala mbœrœ kœgbota ayindœ Yisu ga ndœ endje. ³¹ Ataa, ala 'e gb̄o, adja œndœ tœ 'e roro 'e nene. 'E gbe dœ ungu vot̄o butsh̄o dœ òlò dœ ngola lœ la mœ,

mœ sœ lima kolœ koena manda uzu dœ uzu ndœ koegi she ga ugurutœ 'e.

³² «Yé ngǎngǎ asœ, mœ sœ koeko 'e ga tshakane Ndjaba, Ɔtshǎ O'o nœ Ɔtshǎ lǎsu nœ ye gbǎndœ 'e, œ li kœza gbǎgbǎ fœ 'e ndje dœ koeko œrœ kǎ á tshe guma mbœrœ azu á tshe ke endje fœ 'e. ³³ Mœ sœsœ lima dœ ogo œrœ nœ uzu bale nene, œdœ ngendja, Ɔrœ too lœba. ³⁴ 'E wusœ nœ dœ tœ 'e adœke mœ mbœrœ lima akwa dœ kane mœ dœ tœ mœ yé á gbǎ œrœ á li dœ mœ dœ pe anga mœ á mœ na tœ awanœ bale dœ endje. ³⁵ Mbœrœ tœnœ ataa, mœ sœ lima koema fœ 'e adœke, 'e mbœrœ akwa yeka á koeto œrœ fœ endjeneke á endje mǎmǎ ugurutœ 'e, 'e gbe dœ o'o á Gbozu Yisu pa dœ tœ ye lima adœke: “Yanga nœ koeto œrœ fœ azu ropa œnœ kœgbǎ tœnœ ye.”»

³⁶ Manda o'onœ, Polo gote ga ati dœ endje para ndœ kœ e Ndjaba. ³⁷ Endje para endje tetœ iki ye, œ yo ga dagi Polo ndœ kœ'uru tshelœ utu ye. ³⁸ Endje sœ lima dœ oyo mbœrœ Polo pa fœ endje adœke, œne kpa wutœ œne dœ endje nene. Manda nœ á endje gi she na tœnœ œrrr ga lœ egerœ agba.

21

Kœǎ Polo ga lœ Yerusaleme

¹ Manda kœkurutshelœtœ 'a dœ endje, 'a li ga lœ egerœ agba, 'a ro ga lœ tshiki Kose, osho kǎrǎ panœ 'a wuta ga lœ Rode, koeto kpœtœmœ dá 'a ro ga lœ Patara. ² Kpœtœmœ, 'a gbǎ anga egerœ agba á sœ kœro ga lœ Fenisi, yeka 'a Ɔ ga lœ nœ á ro. ³ Kœendo dœ Shipre, 'a katœ tshikinœ ga pa gele 'a, 'a za awa Siri, 'a jœrœ Ɔa lœ Tire Ɔa tœ osho á endje yi lima ndœ koeko œrœ lœ egerœ agba ga shu. ⁴ 'A mbœrœ lima pǎsǎ bale kpœtœmœ mbœrœ 'a gbǎ ayindœ Yisu. Lœ awa nœ Ishiri, endje pa fœ Polo adœke tshe nana ga lœ Yerusaleme nene. ⁵ Kashe ǎlǎ á olo 'a ka, endje na kœkatœ 'a ga tœ awa dœ awo endje dœ pe agbolo nœ endje. Yeka á 'a gote Ɔa tœ mangu yé á za

avwala. ⁶ Manda kœbala ndangba tœ 'a dœ endje, 'a Ɔ ga lœ egerœ agba yeka á endje gu ga ndœ endje. ⁷ Koeto lœ Tire, 'a ro œrrr ga lœ Petolemaysise, 'a mbœrœ kpœtœmœ olo bale ndœ kœbalatœ 'a dœ aaya 'a lœ Yisu.

⁸ Osho kǎrǎ panœ, 'a ro ga lœ Sezaré, Ɔa zœ 'a ro ga ndœ ayi kœyisœ Ɔtshǎ O'o á i'iri ye kœdœ Filipino, 'a lo Ɔa ndœ ye. Ɔshe kœdœ anga aayi koeti kane aayi avwa á 'a ke lima endje mindu dœ bisha (7) lœ Yerusaleme. ⁹ Tshe sœ dœ ayawuru vana á endje sœpe dœ akpǎnœ, á sœ kœgbara o'o á to Ɔa ndœ Ndjaba. ¹⁰ Yé 'a mbœrœ olo ndjoro lima kpœtœmœ, anga ayi kœgbara o'o to lœ Yuda œ na, i'iri ye kœdœ Agabuse. ¹¹ Kœgbǎ 'a, tshe za uwu tshapa lœba nœ Polo á i dœ ada ye dœ pe kane ye, á pa adœke: «Ɔtshǎ Ishiri pa adœke mara á Ayuda œ i bala dœ ayengǎ uwu tshapa lœbanœ asœ Ɔa lœ Yerusaleme á za she fœ anga angbi azu dœmœ.»

¹² Manda kœdji o'onœ asœ, a'a dœ pe aaya lœ Yisu lœ ongbonœ, di tshelœma 'a fœ Polo adœke, tshe nana ga lœ Yerusaleme nene. ¹³ Kashe Polo gi adœke: «Mbœrœ gade dá 'e sœ kœki tœnœ á sœ kœyi awa ga lǎsu mœ a? Mœ guma tœ mœ ndje adœke, endje za mœ ga lœ kǎnga dœ pe kœwo mœ Ɔa lœ Yerusaleme mangba i'iri Gbozu Yisu ye.» ¹⁴ Bata á tshe yiyindœ o'o nœ 'a lima nene, 'a katœ kœshosho she yé á pa adœke: «Kaka adœke Gbozu mbœrœ lindœ gbetshelœ nœ ye.»

¹⁵ Manda olo teasho, 'a guma tœ 'a ndœ kœro ga lœ Yerusaleme. ¹⁶ Anga ayindœ Yisu lœ Sezaré á 'a ro tœ awanœ dœ endje lima, endje gbǎ osho kœlo tœnœ fœ 'a Ɔa ndœ anga uzu bale lœ Shipre, i'iri ye kœdœ Manasone, œshe kœdœ anga yindœ Yisu Ɔalima katshatsha.

Polo dœ Jake gbǎtœ endje Ɔa lœ Yerusaleme

¹⁷ Ɔlǎ á 'a wuta ga lœ Yerusaleme, alaya lœ Yisu uru tshelœ utu 'a dœ yanga. ¹⁸ Osho kǎrǎ panœ, 'a ro tœ awanœ bale dœ Polo ga ndœ Jake, osho á agbozu kuma akwa kǎ

lœ Ikrizia œ ngbætœ endje ga tœncœ. ¹⁹ Manda kœbala endje, Polo pandœ œrcœ kœ á Ndjaba mbœrcœ lima dœ she awa bale lœma akwa nœ ye ugurutœ angbi azu.

²⁰ Endje dji Polo, yé œ donga Ndjaba. Á pa fœ she adœke: «Bœ wu, aya, Ayuda andjoro yindœ Yisu, endje kœ sœ kœpara awa kœmbœrcœtœ endje liaka awa akwa á Ndjaba za fœ Moyize dœ lœsu endje bale. ²¹ Kashe endje dji adœke, bœ yisœ œrcœ fœ Ayuda para á endje sœ lœ oporotœ angbi azu adœke, endje katœ awa akwa nœ Moyize yé œ ka ndje tœ kœwa agbolo nœ endje tœ gaza dœ pe kœmbœrcœ œrcœ mara ogo nœ azœ. ²² A mbœrcœ kotoo? Mbœrcœ endje dji ndœ zœ adœke bœ sœ kpœke zœ. ²³ Mbœrcœtœ zœ lindœ neke á 'a pa fœ bœ asœke. 'A sœ dœ anga azu vana á endje dra ama endje fœ Ndjaba. ²⁴ Ko endje potœ zœ dœ 'e na œ mbœrcœ adœke œkœ 'e sœ yercœ, gi œrcœ tokóró tshangba endje. Endje li ndje kœwa sukumu endje yé azu para œ gbe adœke o'o á ki dœ i'iri zœ kœdœ wala. Kashe œ li ndje adœke bœ mbœrcœtœ zœ liaka awa akwa. ²⁵ Yé mbœrcœ angbi azu á endje te ayindœ Yisu, 'a su mbeti dœ o'o á 'a wa adœke: endje zizi œrcœ á endje to dœ okoro fœ andjaba nene, indji, dœ agea á indji ye tutu ga ati nene, yé endje mbœmbœrcœ angba budu nene.»

²⁶ Osho kœrœ panœ, Polo ko ayakoshe asœmœ yé œ mbœrcœ adœke œkœ œne sœ yercœ awa bale dœ endje. Endje na dœ endje ga lœ Tepelo mbœrcœ kœpandœ kœka olo nœ kœmbœrcœ adœke œkœ œne sœ yercœ, yekane á uzu dœ uzu kœzo agea tokórónœ ga utshu Ndjaba.

Kœza Polo

²⁷ Œ sœpe lima teasho adœke olo mindu dœ bisha nœ kœmbœrcœ adœke œkœ azu sœ yercœ ka, yeka Ayuda lœ ogo Azi wu Polo lœ Tepelo. Endje bili azu ndjoro ndœ ye yé á za she. ²⁸ Endje sœ lima kœta rawa adœke: «Azu Israyele, 'e na ga mœ œ ti kane 'a ga lafo! Uzunœ á tshe

sœ kœyisœ œrcœ fatœncœ djezœ, á tshe sœ kœndi tshelœ kœlisoetœ ogo Israyele, á yiyindœ awa akwa nœ Moyize nene, á tshe ko angbi azu ga lœ Tepelo, á ndi œyercœ osho dœke.»

²⁹ Mbœrcœ endje wu lima Trofime uzu Efeze dœ she ba lœ ongbo á gbe adœke Polo li dœ she ga lœ Tepelo.

³⁰ Tshelœ ongbo djigi turu dœ o'onœ, yé azu ndjoro na lima ye. Endje tepa Polo lœ Tepelo œ wuta dœ she ga shu, trale dœ kœtshu mandancœ ga tœncœ. ³¹ Bata á endje sœ lima ndœ kœpara awa kœwo she, o'onœ wuta lima ba ndœ gbozu tshapa aturugu nœ Roma lœ Yerusaleme adœke: «Ekpe o'o li ga lœ Yerusaleme ye!» ³² Katscha, tshe ngbœba aturugu dœ agbozu tshapa endje, á endje na ga tœ osho á o'o sœ tœncœ. Lœkœ á azu wu aturugu dœ gbozu tshapa endje yeka á katœ kœbi Polo.

³³ Yé gbozu tshapa aturugu na ndœ dœ she, á za 'o fœ endje adœke endje i Polo ga tœncœ dœ djingiri bisha. Manda nœ á tshe yu osho adœke œshe kœdœ œ yé œrcœ gadœ dá tshe mbœrcœ a. ³⁴ Kashe lœ ukpulu azu, uzu dœ uzu sœ kœta rawa dœ o'o nœ ye kpi, bata gbozu nœ aturugu sœ lima kœdji ádá o'onœ dœ œtshœ nœ nene mbœrcœ ukpulu azu, á wa adœke endje gu dœ Polo ga lœ pada nœ aturugu. ³⁵ Lœkœ á endje wuta ga pa esekaliye, aturugu za Polo ga lafo mbœrcœ azu sœ lima kœndanga endje waa. ³⁶ Yé azu kœ te manda endje dœ rawa adœke: «'E wo she!»

Kœpa ngbanga nœ Polo ba utshu Ayuda

³⁷ Œ á endje yindœ kœli dœ she ga lœ padancœ, Polo pa fœ gbozu nœ aturuguncœ adœke: «Bœ yindœ nœ adœke mœ pa o'o ye a?» Tshe gi fœ she adœke: «Bœ wu ndje sœ o'o ama Greke ye! ³⁸ Œ dœdœ bœ kœdœ uzu Ezipito á tshe za djingili lœ olo á ro kpœke ga ugurutœ azu, yé á bili azu á kpa ndje dœ azu koshe kutu vana ga lœ kpagagasho nene a?» ³⁹ Polo gi fœ she adœke: «Œœ nene, œmœ kœdœ

uzu Yuda, endje zu mœ lœ Tarse lœ ogo Silisi. Cœmœ kœdœ gbolo ongbo á ì'irinœ to waa. Wu oyo mœ, œ za awa fœ mœ, mœ pa o'o fœ azu.»⁴⁰ Tshe za awa fœ she, Polo ka ga pa esekaliye, œ ti kane ye ga lafo ndœ kœma adœke azu katœ kœta rawa, azu wu œ sœ kokoko. Yé tshe tetœ kœpa 'o fœ endje dœ o'o ama ogo Ayuda á dœ Ebre adœke:

22

¹ «Alaba dœ pe alaya, 'e dji o'o ngbanga nœ mœ á mœ yindœ kœgi ngɔngɔ asœke ga utshu 'e kane.»
² Kœdji adœke Polo sœ kœpa 'o fœ endje dœ o'o ama Ebre, osho kpa yi taa, yé á tshe pa fœ endje adœke:
³ «Cœmœ kœdœ uzu Yuda, endje zu mœ lœ Tarse lœ ogo Silisi, kashe mœ gerœ lœ ongbonœ asœ, mœ mbœrœ lakɔ́ á sœ kœyisœ o'o á pandœ awa akwa nœ aata azœ tshakudu Gamaliyele, œmœ kœdœ lima uzu á mœ zatœ mœ waa fœ Ndjaba бата 'e para kɔ́ á 'e sœ kœmbœrœ toœnœ kpesheke. ⁴ Mœ sœ ndje lima kœwo azu á ndje sœ kœza awa Gbozu, mœ ko ayakoshe dœ pe ayashe va ga lœ kánga. ⁵ Egerœ ngangá Ndjaba dœ ukpulu agbozu tshapa azu o'o œ pa ndje ndœmanœ fœ 'e ye. Endje dá vwa lima mœ adœke mœ na œ katœ mbeti á sœ kœza awa fœ mœ kœro ndœ aaya mœ dœ Ayuda á endje sœ ba lœ Damaseke. Mœ na lima ga zœ ndœ kœko azunœ asœmœ, kœgu dœ endje ga lœ Yerusaleme mbœrœ á endje kœgbɔ djofele.»

Polo pandœ mara á tshe fa lima tshalɔsu ye

(Wu ba tœ Akw 9.1-19; Mat 26.12-18)

⁶ «Mœ sœ lima lœ awa ana, yé lɔ́ á mœ ndo dœ tshalakpi Damaseke, ngbangi dœ gbɔku ɔ́ atake, ishiri owo to ba lafo œ za mœ djigi. ⁷ Mœ te ga ati, yé œ dji tshama uzu kœ'e mœ adœke: “Sawulo, Sawulo, mbœrœ gadœ á bœ mbœrœ œrœ kanga fœ mœ ata a?” ⁸ Mœ gi adœke: “Cœbœ kœdœ œdœ, Gbozu?” Tshama uzu kpa

pa adœke: “Cœmœ kœdœ Yisu ba lœ Nazarete, œmœ dá bœ mbœrœ œrœ kanga fœ mœ asœmœ.”⁹ Anga mœ á 'a na lima dœ endje wu ishiri owonœ ye, kashe endje djidji lima o'onœ á uzunœ sœ kœpa toœnœ fœ mœ nene. ¹⁰ Mœ yu adœke: “Cœrœ gadœ dá mœ kœmbœrœ a, Gbozu nœ mœ?” Yeka á Gbozu gi fœ mœ adœke: “Alafo œ na ga lœ Damaseke, yé ba zœ, endje yisœ akwa á li adœke bœ mbœrœ.”
¹¹ Bata ishiri owonœ bu lima ala mœ ye, anga mœ dá za kane mœ wuta toœnœ ga lœ Damaseke.

¹² «Anga uzu lima bale ba zœ ì'iri ye kœdœ Anania, œshe kœdœ uzu nœ ɔ́tshɔ ɔ́su, tshe sœ kœgbɔndœ awa akwa nœ Moyize waa, yé Ayuda para á endje sœ lima kpœtœmœ sœ kœpa ɔ́tshɔ o'o nœ ye waa. ¹³ Tshe na œ gbɔ mœ œ pa fœ mœ adœke: “Sawulo, aya mœ, ala zœ kɔ́!” Trale ala mœ kɔ́ yé mœ mesho œ wu she. ¹⁴ Yeka á tshe kœpa fœ mœ adœke: “Ndjaba nœ aata azœ ke bœ adœke bœ wusœ œrœ á tshe yindœ nœ, bœ wu uzu á tshe sœ ndjii yé bœ dji o'o nœ ye. ¹⁵ Mbœrœ bœ dœ bala timu nœ ye utshu azu para, toœ œrœ á bœ wu dœ pe neke á bœ dji. ¹⁶ Bœ sœ kœkate œrœ gadœ? 'A ro bœ gbɔ batisimu dœ ì'iri Yisu yé œ ta ì'iri ye dœ ekperœ nœ zœ kœyiwa.”

¹⁷ «Mœ gu ga lœ Yerusaleme, yé anga ɔ́ bale mœ sœ kœ'e Ndjaba ba lœ Tepelo, mœ wu œrœ lœ ulu. ¹⁸ Mœ wu lima Gbozu á tshe sœ kœpa fœ mœ adœke: “Katœ Yerusaleme ngɔngɔ asœ ti, mbœrœ azunœ œ yi bala ndœ o'o á bœ pa fœ endje dœ ì'iri mœ nene.” ¹⁹ Mœ gi adœke: “Kashe Gbozu, endje wusœ nœ adœke mœ sœ lima kœna kœli ga lœ Sinagoga kœko azu á endje sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ zœ, œ bi endje yé œ ko endje gu toœnœ ga lœ kánga. ²⁰ ɔ́ á endje wo lima Etiene, timu nœ zœ, mœ sœ lima zœ; mœ yindœ nœ ga ndœ endje, yé œ gbɔndœ lœba nœ endje.”
²¹ Yeka á Gbozu pa fœ mœ adœke: “Na zœ, mœ yindœ kœvwa bœ lœ ingirinœ, ba ndœ angbi azu.”»

Polo pa adœke œne kœdœ gbolo ogo

Roma

²² Ayuda á endje sœ lima kpœtœmœ dji o'o nœ ataa, œ oma dœ Polo yé œ tetœ koeta rawa adœke: «'E wo mara uzu atake ye! Tshe lili kœsœpe dœ soro nene!» ²³ Bata endje sœ lima koeta rawa, kœko lœba nœ endje va e dœ pe kœgi trusha ga lafo, ²⁴ gbozu tshapa aturugu pa adœke endje za Polo li tœnœ ga lœ pada œ sœ she, yeka á kœwusœ ádá rawanœ á endje ta pa ye asœmœ. ²⁵ Endje sœ kœi she dœ uwu ga tœnœ, Polo yu gbozu nœ aturugu adœke: «Æ li adœke endje ßi gbolo ogo Roma utshu kœwa ngbanga nœ ye ye a?»

²⁶ Manda kœdji o'onœ ataa, gbozu nœ aturugunœ pandœ nœ fœ gbozu tshapa endje adœke: «Bœ mbœrœ ko-too! Mbœrœ uzu asœ kœdœ gbolo ogo Roma!» ²⁷ Gbozu tshapa aturugu kwatœ ye œ yu Polo adœke: «Pandœ nœ fœ mœ ka, adja bœ kœdœ gbolo ogo Roma a?» Polo yindœ nœ adœke: «Æ.» ²⁸ Gbozu tshapa aturugu kpa pa adœke: «Emœ, mœ ko egerœ ngendja ndœ kœfa gbolo ogo Roma.» Polo pa adœke: «Emœ, mœ kœdœ adja gbolo ogo Roma.» ²⁹ Trale, azu á endje sœ lima kœßi she, gitœ endje indiri ye yé. Awa za ndje lima gbozu tshapa aturugunœ mbœrœ kœwusœ nœ adœke œnœ i gbolo ogo Roma ga tœnœ dœ uwu.

Polo ßa utshu aayi kœwa ngbanga

³⁰ Osho kœrœ panœ, gbozu tshapa aturugu yindœ kœwusœ ádá á Ayuda sœ kœza o'o ga pa Polo. Tshe zu djingiri tœ ye, yé manda nœ á e angbœtœ nœ agbozu tshapa anganga Ndjaba dœ pe aayi kœwa ngbanga para, á jœrœ dœ Polo, á za she tœ ga utshu endje.

23

¹ Polo ko ala ye tœ lœ la agboro aayi kœwa ngbanganœ, á pa fœ endje adœke: «Alaya, soro mœ sœ yerœ utshu Ndjaba œrrr ga tœ ngœngœ asœke yé lœsu mœ sœ dœ kœsœ gee mbœrœ tœnœ.» ² Kashe egerœ nganga Ndjaba á i'iri ye kœdœ Anania za o'o fœ

azu á endje sœ ndoo dœ Polo adœke endje du ama ye. ³ Yé Polo pa fœ she adœke: «Ndjaba œ ßi bœ, bœ sœ ßata imbi muru anda á kaywa! Bœ sœ ßa zœ mbœrœ kœwa ngbanga pa mœ liaka œneke á awa akwa pandœ nœ, yé bœ kpa katœ awa akwa ti œ pa adœke endje da mœ a?» ⁴ Azu á endje ka lima ndoo dœ Polo pa fœ she adœke: «Bœ gu egerœ nganga Ndjaba a?» ⁵ Polo gi fœ endje adœke: «Alaya, mœ wuwusœ nœ nene adœke œshe kœdœ egerœ nganga Ndjaba. Gbambanœ nene, Buku nœ Ndjaba pa adœke: “Bœ pa ekpe o'o goro œsœ gbozu tshapa azu nœ zœ nene.”»

⁶ Polo wu lima sœ nœ adœke anga aayi kœwa ngbanganœ kœdœ Asadukayi, yé anga endje kœdœ Afarisayi. Mbœrœ tœnœ, tshe pa o'o ga utshu endje adœke: «Aaya, œmœ kœdœ uzu Farisayi, aata mœ kœdœ Afarisayi. Endje yindœ kœwa ngbanga pa mœ mbœrœ á mœ za lœsu mœ ga pa neke á pa adœke azu á endje tshu, endje she bala lœ akuzu ye.» ⁷ Trale manda o'onœ á Polo pa ataa, a'ea wuta ugurutœ Afarisayi dœ pe Asadukayi, yé endje kurutshelœtœ endje. ⁸ Gbambanœ nene, Asadukayi pa adœke azu á endje tshu endje she lœ akuzu nene yé aandjelu dœ pe ishiri azu gugu nene. Kashe Afarisayi yi œnœ endje ndœ o'onœ asœmœ kœ. ⁹ O'o wuta lima ngbangbangba, yé anga aayi kœyisœ awa akwa á endje dœ Afarisayi áafo, œ vwaratœ endje dœ œgbœ, œ pa adœke: «'A wuwusœ ekperœ bale á yakoshe asœ mbœrœ nene. Anganœ nene ishiri dá pa o'o fœ she a, too andjelu a?» ¹⁰ Bata o'onœ sœ lima kœegerœ tœnœ, kœkpa awa adœke endje súru tshelœ Polo nene, gbozu tshapa aturugu za o'o adœke aturugu jœrœ œ za Polo ugurutœ endje dœ œ gi she ga lœ pada.

¹¹ Dœ abutshœ manda nœ, Gbozu wuta ga utshu Polo á pa fœ she adœke: «Ka ngbiri, ßata á bœ pa djakata o'o tœ upu nœ mœ lœ Yerusaleme kpœke, awa bale œ li

adœke 6œ mbœrœ ndje ataa 6a lœ Roma.»

Ayuda vwarandœ Polo

¹² Osho kœrœ panœ pe dœ amazi, anga Ayuda ngbœtœ endje ga tœnœ mbœrœ kœvwarandœ o'o. Endje dara ama endje adœke, œne zi œrœ nene, œ ndjo ndje œrœ nene œrrr adœke œne wo Polo yekane. ¹³ Azu á endje dara lima ama endje sœ kœropa zazu bisha. ¹⁴ Endje ro ga ndœ agbozu tshapa anganga Ndjaba œdœ pe agbœ Ayudandœ œ pa adœke: «'A dara ama 'a dœ i'iri Ndjaba adœke, 'a kpa zi œrœ nene yé 'a ndjo ndje ungu nene œrrr adœke 'a wo Polo yekane. ¹⁵ Yé e'e dœ agboro aayi kœwa ngbanga kœ, 'e vwa osho fœ gbozu tshapa aturugu adœke, endje za Polo na tœnœ mbœrœ 'e kpa tondœ o'o nœ ye kpœrœ kpœrœ kane. Kashe kolœ 'a, 'a gbe adœke 'a wo she utshunœ adœke tshe yi kumu ye kpœke.»

¹⁶ Kashe gbolo yakoshe nœ yingœ Polo dji lengere o'onœ asœmœ, œ na ga lœ pada ndœ kœva Polo nea dœ o'onœ. ¹⁷ Yé Polo kœ'e anga turugu á tshe kœdœ gbozu tshapa aturugu kama, á kœpa fœ she adœke: «Na dœ gbolo yakoshe asœ fœ gbozu tshapa 'e, tshe sœ dœ o'o kœpandœ nœ fœ she.» ¹⁸ Turugunœ asœmœ kœna dœ gbolo yakoshœnœ asœmœ fœ gbozu tshapa endje, œ kœpa fœ she adœke: «Ayi kána Polo dá e mœ á pa adœke, mœ na dœ gbolo yakoshe asœ fœ 6œ, mbœrœ tshe sœ dœ o'o kœpa fœ 6œ.» ¹⁹ Gbozu tshapa aturugu kœza ama kane ye, kœgitœ ye dœ she ga indirinœ, kœyu she adœke: «O'o gadœ dá 6œ yindœ kœpandœ nœ fœ mœ a?» ²⁰ Gbolo yakoshœnœ kœgi fœ she adœke: «Ayuda zi tshelœ o'o ndœ kœfara 6œ adœke, 6œ za Polo na tœnœ 6a mbatsha ga utshu agboro aayi kœwa ngbanga. Endje mbœrœ adœke œne gbe kœtœndœ o'o nœ ye dœ œtshœnœ kane. ²¹ Kashe yiyindœ nœ nene. Gbambœnœ nene, endje

lœ kœropa azu zazu bisha á endje gi uku ga tœ awa ye. Endje dara ama endje dœ i'iri Ndjaba adœke œne zi œrœ nene, œ ndjo ndje ungu nene œrrr adœke œne wo Polo yekane. Adja endje gumatœ endje kœ yé œ sœ kolœ kœkate adœke 6œ yindœ nœ awa bale dœ œne.» ²² Utshu kœza awa fœ gbolo yakoshœnœ, gbozu tshapa aturugunœ pa fœ she adœke: «Kpa mimindœ nœ fœ anga uzu bale nene.»

Kœvwa Polo ga lœ Sezaré

²³ Gbozu tshapa aturugu kœ'e anga aturugu nœ ye bisha, kœpa fœ endje adœke: «'E gumatœ 'e mbœrœ kœro ga lœ Sezaré, dœ ada œbœ mindu dœ vana lœ butshœ asœ, e ko aturugu kama bisha, endjeneke á endje œ ga pa ambarata zazu votœ dœ ndjokpa dœ azu kœnœ wele kama bisha. ²⁴ 'E ko ndje ambarata mbœrœ kœgi dœ Polo dœ soro fœ gbozu Felikisi*.» ²⁵ Yé tshe kœsu mbeti adœke:

²⁶ «Abala nœ zœ. Œmœ Klode Lisiyase, mœ sœ kœsu mbetinœ asœke fœ 6œ dœ gbozu Felikisi, á endje lisœ zœ waa asœmœ. ²⁷ Ayuda za uzu asœ yé œ yindœ kœwo she. Lœkœ á mœ dji adœke œshe kœdœ gbolo ogo Roma, mœ na dœ aturugu nœ mœ á za she tshakane endje. ²⁸ Bata á mœ yi lima ndœ kœwusœ ádá o'o á endje tœ lima meza pa ye ndœ nœ, mœ na dœ she ga utshu agboro aayi kœwa ngbanga nœ Ayuda. ²⁹ Mœ wu adœke, endje tœ mezœnœ pa ye mbœrœ o'o á wu awa akwa nœ endje dœ tœ endje. Kashe tshe mbœmœrœ anga ekperœ bale á li adœke endje wo she too endje za she ga lœ kána nene. ³⁰ Bata endje pandœ nœ fœ mœ adœke, Ayuda sœ dœ ekpe gbetshelœ tœ kœwo she, mœ vwa she fœ 6œ, œ pa fœ endje adœke endje na ndje kœtœ mezœnœ pa ye 6a utshu zœ.»

³¹ Aturugu mbœrœtœ endje li-aka o'o á gbozu tshapa endje pa. Endje za Polo yé œ gi she na tœnœ

* **23.24** 23.24 Endje ke lima Felikisi kœte gbozugo pa ogo Yuda kashe tshe dœdœ lima uzu Yuda nene

butsho butsho œrrr ga ndœ Atipatrissi. ³² Osho karo panœ, aturugu á endje sœ lima kœna dœ ada endje kwatœ endje ga lœ padanœ, yé á katœ endjeneke á endje o ga pa ambarata kœro tœ awanœ dœ Polo. ³³ Lokœ á endje wuta ga lœ Sezaré, ayi kœkpa dœ ambarata za mbetinoœ fœ gbozu tshapa ogo lœ ongbonœ, yé œ katœ Polo ti ga tshakane ye. ³⁴ Gbozu tshapa ogo lœ ongbo Yuda kœdi mbetinoœ yé á yu Polo tœ kœwusœ ogo nœ ye. Manda kœwusœ nœ adœke œshe kœdœ uzu lœ ogo Silisi, ³⁵ tshe pa fœ she adœke: «Mœ dji bœ dœ lokœ á azu kœto meza pa zœ kœyikumu endje.» Tshe kœpa fœ aturugu nœ ye adœke endje gbœndœ Polo ba scœnda nœ gbozu Erode.

24

Ayuda to meza pa Polo

¹ Manda olo mindu, gbozu nganga Ndjaba Anania wuta ba lœ Sezaré awa bale dœ agbo Ayuda ndje dœ ayi kœkœ bale á i'iri ye kœdœ Tertuluse. Endje wuta ga utshu gbozu Felikisi ndœ kœto meza pa Polo. ² Endje e Polo, yé Tertuluse tetœ kœpa œnœ ye ngbanganœ dœ o'o atake: «Gbozu Felikisi, mœ lisœ zœ waa! Œ ga mbœrœ kœwusœtœ nœ zœ dá bœ guma ogonœ asœ adœke œ ga waa. Mbœrœ bœ dá 'a sœ dœ adja kœsœ gee lœ ogo nœ 'a. ³ 'A lisœ zœ, gbozu Felikisi, mbœrœ œrœ kœ 'a gbœ tœ osho dœ osho. ⁴ Kashe mœ yiyindœ kœwo ada œbœ nœ zœ nene. Mœ ki fœ bœ adœke bœ sœ dœ otshœ lœsu ndœ kœdji mœ teasho kane. ⁵ 'A wu adœke uzu asœ kœdœ ekpe uzu tœpanœ kpuru, tshe sœ kœli dœ djingili ga ugurutœ Ayuda tœ osho kœ, yé œshe kœdœ gbozu tshapa Anazareye.* ⁶ Tshe yi ndje lima ndœ kœndi Tepelo á dœ œyerœ anda nœ Ndjaba dœ uburu yeka á 'a za she. ['A yi lima ndœ kœwa ngbanga ga tœ ye liaka awa akwa nœ 'a, ⁷ kashe gbozu tshapa aturugu á

tshe dœ Lisiyase, kakara she dœ œgbœ tshakane 'a, ⁸ yeka á vwa 'a adœke 'a na kœto meza pa ye ba ndœ zœ.] Œdœ bœ kœyu she dœ tœ zœ, bœ wu adœke o'o á 'a tœ meza pa ye ndœ nœ kœdœ adja o'o.» ⁹ Manda o'o nœ ye, Ayuda para kœyindœ nœ adœke: «Adja upu dá tshe pa.»

Kœpa ngbanga nœ Polo

¹⁰ Gbozu tshapa ogo lœ ongbo kœza awa fœ she ndœ kœpa o'o. Polo kœgi adœke: «Mœ wusœ nœ adœke œbœ dá wa ngbanga ba lima lœ ogo nœ 'a manda ungu ndjoro. Mœ sœ dœ yanga ndœ kœpa o'o utshu zœ. ¹¹ Bœ kœyu ndje osho dœ tœ zœ, œ mbœrœ kolœ olo ndjokpa dœ bisha œbœ á mœ ro ga lœ Yerusaleme kœdonga Ndjaba. ¹² Œbœ bale á endje na á gbœ mœ ba scœnda Tepelo too ba lœ Sinagoga too lœ ongbo, á mœ sœ tœ œbœrœ, too kœvwa azu adœke endje shoka ama dœ anga endje gugu nene. ¹³ Azu asœ tœ meza pa mœ kolœnœ gbambanœ. ¹⁴ Andaa œneke á mœ yindœ nœ kœdœ adœke mœ sœ kœmbœrœ akwa fœ Ndjaba nœ aata 'a lœ awa nœ Gbozu kashe endje pa adœke awanœ dœdœ otshœ awa nene. Mœ yi ndje ndœ o'o á endje sœ ala mbeti nœ awa akwa œdœ pe œneke á aayi kœgbara o'o pa. ¹⁵ Œmœ dœ pe endje, 'a sœ kœza lœsu 'a ga pa Ndjaba tœ œneke á pa adœke otshœ azu œdœ ekpe azu œ she bala lœ akuzu. ¹⁶ Mbœrœ tœnœ ataa á mœ sœ kœpa avwara adœke mœ mbœrœ ekperœ utshu Ndjaba nœ mœ œdœ pe azu nene.

¹⁷ «Mœ mbœrœ ungu ndjoro lœ ana, yé á mœ gu mbœrœ kœto œrœ fœ azu ogo nœ mœ œdœ pe makabo fœ Ndjaba. ¹⁸ Yeka á endje na á gbœ mœ lœ awa kœmbœrœ adœke œkœ mœ sœ yerœ ba lœ Tepelo. Kashe azu sœsœ lima ndjoro nene, yé œbœrœ gugu ndje nene. ¹⁹ Anga Ayuda lœ Azi, endje dá sœ lima kœœtœmœ, endje dá li má ndœ kœto meza pa mœ œdœ endje kœsœ má dœ o'o dœ

* 24.5 24.5 Nazareye kœdœ anga ali i'iri á endje sœ lima kœ'e dœ ayindœ Yisu.

mœ. ²⁰ Yé azu á endje sœ asœ, endje pandœ ekperœ á mœ mboerœ lima ɔɔ á endje sœ kœyu mœ utshu ayi kœwa ngbanga. ²¹ Too kolœ manda rawa á mœ ta dœ o'o adœke: "Mboerœ á mœ yindœ nœ adœke akuzu œ she lœ akuzu dá 'e yindœ kœwa ngbanga ga tœ mœ a?"»

²² Felikisi á tshe wu lima sœ o'o nœ ayindœ Yisu dœ ɔtshɔnœ, kœpa fœ endje adœke: «'E gu zœ, ɔɔ á Lisiyase gbozu tshapa aturugu œ na, dá mœ kœwa ngbanga nœ 'e.» ²³ Tshe kœwva anga turugu ndœ kœgi Polo ga lœ kánga. Kashe tshe sœsœ kœnga tœ ye nene, tshe za awa fœ azu nœ ye ndœ kœna kœwu she.

Polo lœ kánga

²⁴ Manda olo teasho, Felikisi kœna 6a lœ kánga dœ awonœ á i'iri ye kœdœ Drusile, œshe kœdœ uyu Yuda. Tshe e Polo mboerœ tshe sœ lima dœ ogo ndœ kœdji o'o nœ Yisu. ²⁵ Kashe, 6ata á Polo sœ lima kœmindœ o'o nœ ɔtshɔ ɔtshɔ uzu, mara nœ kœgbɔndœ tœ zœ dœ uzu dœ pe mara á Ndjaba œ wa bala ngbanga nœ azu, awa za Felikisi yé tshe pa adœke: «Bœ lii kœgu œnœ zœ ngɔngɔ asœ da ye. Mœ e 6œ bala manda nœ.» ²⁶ Tshe sœ kœgbe adœke Polo œ to ngendja fœ œne, yeka á sœ lima kœ'e she kpœpanœ kpœpanœ ndœ kœpa o'o dœ she. ²⁷ Manda ungu bisha, Porsiyuse Festuse kœza akwa manda Felikisi. Bata á Felikisi yindœ nœ adœke Ayuda yindœ œne, á ka lima tœ Polo ti lœ kánga.

25

Polo 6a utshu Festuse

¹ Olo votɔ manda kœwuta Festuse ga lœ ogonœ ascœmœ, tshe to 6a lœ Sezaré œ ro ga lœ Yerusaleme. ² Agbozu tshapa anganga Ndjaba dœ pe agbozu Yuda na kœtɔ meza pa Polo fœ she. Endje yu lima she kpœpanœ kpœpanœ adœke ³ tshe za awa fœ œne doé œne to she gu tœnœ ga lœ Yerusaleme. Andaa, endje vvara lima ndœ kœwo she tœ ala awa. ⁴ Kashe Festuse gi adœke tshe sœ lœ

kánga 6a lœ Sezaré, yé œne yindœ kœro dœ tœ œne ga zœ ngɔngɔnœ asœke. ⁵ Tshe kpa pa ga pa nœ adœke: «œ li adœke agbozu tshapa 'e ro tœ awanœ bale dœ mœ 6a lœ Sezaré, yé œ kœsœ adœke uzunœ ascœmœ mboerœ lima ekperœ á endje kœtœ mezœnœ pa ye.»

⁶ Festuse mboerœ lima kolœ olo mindu dœ votɔ too ndjokpa gbambanœ 6a ndœ endje kpœtœmœ, yeka á gu ga lœ Sezaré. Osho kœrɔpa nœ, tshe sœ ga ati 6a tœ osho kœwa ngbanga yé á za awa adœke endje na œ to Polo na tœnœ. ⁷ Lokɔ á Polo yi kumu ye, Ayuda á endje to lima 6a lœ Yerusaleme ndivwiri she yé œ te lima tœ kœpa ogboro o'o ga pa ye, ogboro o'o neke á endje kœyu endje tœ ádá o'onœ, endje li kœpandœ nœ nene. ⁸ Kashe Polo pa lima ngbanga nœ ye adœke: «œdœ ga tœ awa akwa nœ Ayuda, œdœ ga tœ Tepelo too fœ egerœ gbozugo, mœ mboembœerœ ekperœ bale nene.»

⁹ Festuse yindœ kœza yanga fœ Ayuda yé œ yu Polo adœke: «Bœ yindœ kœro ga lœ Yerusaleme adœke endje wa ngbanga nœ zœ 6a utshu mœ a?» ¹⁰ Polo gi adœke: «Mœ ka ga utshu osho kœwa ngbanga nœ egerœ gbozugo, yé kpœke dá endje wa ngbanga nœ mœ. Mœ mboembœerœ ekperœ bale fœ Ayuda nene 6ata á 6œ wusœ nœ dœ ɔtshɔ nœ dœ tœ zœ ascœmœ. ¹¹ œdœ adja mœ kœmbœerœ má ekperœ, yé á mboerœ ekperœ neke á li dœ kuzu, mœ vwaratœ mœ ndœ kœtshu tœnœ nene. Kashe œdœ o'o á endje tœ meza pa mœ ndœ nœ kœdoédœ okporo o'o nene, uzu bale á tshe za mœ ga tshakane endje gugu nene. Mœ yindœ nœ adœke mœ wuta ga utshu egerœ gbozugo.» ¹² Festuse kœte ga ndœ aayi kœmi upu nœ ye, œ kœgi fœ Polo adœke: «Bata á 6œ yindœ kœwu egerœ gbozugo ndœ kœwa ngbanga nœ zœ, 6œ ro ga utshu ye tako.»

Polo 6a utshu Agripa dœ pe Berenise

13 Olo teasho manda nœ, gbozu Agripa dœ pe yingɔ nœ á i'iri ye kœdœ Berenise, ro ga lœ Sezaré yé œ na kœwu Festuse. 14 Bata œndœ ndje di lima ndje kpœtœmœ, Festuse pandœ o'o nœ Polo fœ Agripa adœke: «Anga yakoshe bale á Felikisi ka lima tœ ye ti lœ kánga sœ kpœke. 15 Lœkɔ á mœ na lima ga lœ Yerusalem, agbozu tshapa anganga Ndjaba dœ pe agbɔ Ayuda na kœtɔ meza pa ye, yé endje pa fœ mœ adœke mœ wa œgbɔ ngbanga ga tœ ye. 16 Yeka á mœ gi fœ endje adœke, awa akwa nœ azu Roma pa adœke: œdœ endje kœtɔ meza pa uzu, œ li adœke endje dji she tshe pa o'o œkɔ ye ɓa utshu aayi kœtɔ mezanœ yekane á endje kœwa ngbanga ga tœ ye. 17 Endje kœaafo, á 'a kœgu tœ awanœ dœ endje ga mœ. Mœ kpakpalatœ mœ lœkɔ á osho kœrɔ nene, yé mœ na œ sœ ga ati ɓa tœ osho kœwa ngbanga yeka á vwa osho adœke endje gu dœ uzunœ ga mœ. 18 Azunœ á endje tɔ meza pa ye áafo kashe endje papa anga ngbindi o'o tœ upu nœ ye liaka œneke á mœ gbe má kœdji tœnœ nene. 19 Endje sœ lima kœshara upu dœ she pa mara kœdonga Ndjaba nœ endje dœ tœ endje, ndje tœ upu nœ anga uzu á i'iri ye kœdœ Yisu á tshe tshu ye, yeka á Polo kpa pa adœke, tshe sœ dœ soro zœ. 20 Mœ wuwu lima sœ œrœ á mœ mbœrœ tœ kœwa mara ngbanga atamœ nene. Mbœrœ tœnœ dá mœ yu Polo adœke tshe yindœ nœ dœ endje na ga lœ Yerusalem adœke endje wa ngbanga pa ye tœ o'onœ asœmœ. 21 Kashe Polo yindœ nœ lima adœke œne wuta ɓa utshu egerœ gbozugo yeka á tshe kœwa ngbanga pa o'o nœ œne. Yé á kœpa adœke endje gbœndœ ye lœ kánga œrrr ga tœ olo á mœ vwa she fœ egerœ gbozunœ.» 22 Agripa kœpa fœ Festuse adœke: «Mœ yi ndje ndœ kœdji ndje yakoshenœ asœmœ.» Festuse kœgi fœ Agripa adœke: «Ba mbatsha ɓœ dji she zœ.»

23 Osho kœkœrɔ pa nœ, Agripa dœ Berenise na, dœ azu ndjoro, yé œ li dœ kœlisœtœ ga sœnda awa bale

dœ agbozu tshapa aturugu dœ pe agbozu tshapa ongbo. Festuse vwa osho yé endje na œ za Polo gu tœnœ. 24 Festuse kœpa adœke: «Gbozu Agripa œdœ pe 'e kɔ á 'e sœ dœ 'a ati asœke, 'e wu yakoshenœ asœ. Ayuda ndjoro na kœtɔ meza pa ye ɓa ndœ mœ, ɓa lœ Yerusalem, dœ pe ndje ɓa lakpɪnœ asœke. Endje pa dœ œgbɔ adœke, tshe lili kœsœpe dœ soro nene. 25 Ba ndœ mœ, mœ wusœ nœ adœke tshe mbœmbœrœ anga ekperœ bale á li adœke tshe tshu lœ kumunœ nene. Kashe ɓata á Polo dœ tœ ye yindœ nœ adœke, egerœ gbozu kœwa ngbanga pa œne, mœ wa o'o tœ kœvwa she fœ egerœ gbozunœ. 26 Bata á mœ wuwusœ o'o neke á mœ kœsu pa ye fœ egerœ gbozu nene, dá mœ sœ kœyu she utshu 'e, utshu œɓœ dœ gbozu Agripa, adœke ɓœ yu she yeka á mœ kœgbɔ o'o kœsu fœ she tœ upu nœ ye. 27 Mœ wu adœke œ sœsœ dœ œtshœnœ nene kœvwa ayi kánga fœ egerœ gbozu œdœ ádá o'o á endje tɔ meza pa ye kœsœsœ ngbi nene.»

26

Polo pa ngbanga ɓa utshu Agripa

1 Agripa kœpa fœ Polo adœke: «Mœ za awa fœ ɓœ ndœ kœpa ngbanga nœ zœ.» Polo kœti kane ye ga lafo ndœ kœpa o'o yé œ pa adœke: 2 «Gbozu Agripa, mœ sœ dœ yanga kpesheke ndœ kœpa ngbanga ɓa utshu zœ tœ o'o kɔ á Ayuda tɔ meza pa mœ tœnœ, 3 gbambanœ nene, ɓœ wusœ mara kœmbœrœtœ nœ Ayuda dœ pe kœshara upu pa mara kœdonga Ndjaba nœ endje dœ œtshœnœ. Mœ ki fœ ɓœ adœke lœsu zœ zi tii á ɓœ kœdji mœ.

4 «Ayuda para wusœ soro mœ pe dœ gbolo mœ ye, mbœrœ mœ gerœ lœ Yerusalem ugurutœ azu ogo nœ mœ. 5 Endje wusœ mœ katshatsha. Œdœ endje kœyindœ nœ, endje pa adœke œmœ kœdœ anga Afarisayinœ á endje ro anga Ayuda dœ kœdonga Ndjaba dœ pe kœlisœ awa akwa nœ azœ waa. 6 Yé ngœngœ asœke, mœ sœ kœpa ngbanga mbœrœ á mœ za lœsu

mœ ga pa anga o'o á Ndjaba pa lima fœ aata azœ. ⁷ Mara azu ndjokpa dœ bisha (12) lœ Israyele sœ koedonga Ndjaba butsho dœ ɔlɔ dœ lœsu adœke œne wu œrœncœ ascœmœ. Uu gbozu Agripa! Mangba o'onœ á mœ za lœsu mœ ga tœ nœ ascœmœ dá Ayuda tœ meza pa mœ. ⁸ Ayuda, mbœrœ gadœ á 'e gbe adœke Ndjaba œ she azu á endje tshu lœ kuzu nene a?

⁹ «œmœ ndje lima, mœ sœ koepakata azu adœke endje yiyindœ Yisu uzu Nazarete nene. ¹⁰ œtœncœ dá mœ mbœrœ lima lœ Yerusaleme. Agbozu tshapa anganga Ndjaba za awa fœ mœ yé mœ ko ayindœ Yisu ndjoro gu tœncœ ga lœ kánga. Yé œ kœsœ lima adœke endje wo endje ye, mœ sœ lima kœyindœ nœ. ¹¹ Mœ mbœrœ lima kœ adœke endje wu œrœ kanga lœ Sinagoga, adœke endje katœ kœyindœrœ nœ endje ga ndœ Yisu ti ye. Tshelœ mœ fa lima ga tœ endje dœ mara adœke, mœ sœ lima kœza awa endje œrrr dje lœ ongbo á sœ lœ ingirinœ.»

Polo pandœ koefatshalœsu nœ ye
(Wu 6a tœ Akw 9.1-19; Mat 22.6-16)

¹² «Mbœrœ tœncœ ataa, mœ sœ lima kœna ɔlɔ bale ga lœ Damaseke dœ mbeti á agbozu tshapa anganga Ndjaba su fœ mœ adœke œ za awa nœ koembœrœ œrœ fœ mœ. ¹³ Uu gbozu! Ti damba tœ ala awa, ndoo dœ midi, mœ wu ishiri owo á ropa ɔlɔ koeto 6a lafo kœjœrœ ga pa mœ, dœ pe anga mœ á 'a sœ lima kœro tœ awancœ dœ endje. ¹⁴ 'A kœyo kœ ga lœ ɔsho, mœ kœdji tshama uzu kœ e mœ dœ o'o ama Ebre adœke: "Sawulo, Sawulo, mbœrœ gadœ á 6œ sœ koembœrœ œrœ kanga fœ mœ a? Bœ sœ kœwu oyo tœ zœ 6ata yaburu á ayengœ ye du uwu ga lœ igi ye á sœ kœgbota she á tshe sœ kœvwaratœ ye tœ kœna manda ye.»

¹⁵ «Mœ kœyu adœke: "œ6œ koedœ dœ, Gbozu?" Gbozu kœpa adœke: "œmœ kœdœ Yisu, œmœ dá 6œ mbœrœ œrœ kanga fœ mœ ascœmœ. ¹⁶ Kashe alafo, œ ka dœ ada zœ!

Wu, mœ wuta ga ndœ zœ mbœrœ koefa 6œ tœ ayi akwa nœ mœ. Bœ dœ timu nœ mœ adœke 6œ pandœ nœ fœ azu mara á 6œ wu dœ mœ kpesheke dœ pe œneke á mœ kpa yisœ nœ fœ 6œ manda nœ. ¹⁷ œdœ 6a ndœ Ayuda, œdœ 6a ndœ angbi azu, mœ gbœndœ zœ tœ osho kœ á mœ vwa 6œ tœncœ, ¹⁸ mbœrœ kœkœrœ ala endje, ndœ kœgi endje lœ ubu osho ga tœ ingbisho, mbœrœ endje vwaratœ endje tœ Satana yé œ na ga ndœ Ndjaba. œdœ endje kœsœ dœ kœyindœrœ ga ndœ mœ, mœ djœrœndœ ekperœ nœ endje yé œ za osho kœsœ ugurutœ ayerœ azu nœ Ndjaba fœ endje.»

¹⁹ «Kœto tœ olonœ ascœmœ, gbozu Agripa, mœ mbœrœ œneke kœ á tœ 6a ndœ Ndjaba á tshe yisœ nœ fœ mœ. ²⁰ Utshuncœ, mœ tetœ kœmindœ nœ fœ azu tshalakpi Damaseke dœ Yerusaleme. Manda nœ, mœ mindœ nœ fœ azu tshelœ ogo Yuda kœ ndje dœ angbi azu. Mœ sœ kœpa fœ endje adœke endje fatshalœsu endje, œ na ga ndœ Ndjaba yé œ mbœrœ akwa á sœ kœma adœke endje fa adja tshalœsu endje ye. ²¹ Ádœncœ á Ayuda tepa mœ 6a lœ Tepelo, á yindœ kœwo mœ dœ mœ. ²² Kashe Ndjaba sœ kœgbœndœ mœ œrrr ga tœ kpesheke, yé mœ sœpe damba dœ soro mbœrœ kœpa œneke asœke fœ azu para kœkœ, fœ agbolo ndje fœ agbozu. œneke á mœ sœ kœpandœ nœ asœke kœdœ kolœ œneke á aayi kœgbara o'o œdœ mbeti nœ Moyize pa lima ndœ nœ adœke œ wuta. ²³ Endje mi lima ndœ nœ adœke, Masiya œ wu oyo, yé œ tshu yeka á she lœ akuzu utshu azu kœ. Tshe mindœ o'o nœ Ndjaba á sœ 6ata ɔlɔ á za kœshe fœ Ayuda dœ pe angbi azu.»

²⁴ Polo sœpe damba kœpa ngbanga, á Festuse pa o'o dœ œgbœ adœke: «Iyi te lœ kumu zœ a! œrœncœ á 6œ wusœ nœ waa dá mbœrœtœ zœ asœke a!» ²⁵ Kashe Polo kœgi adœke: «Mœ sœsœ dœ iyi nene, gbozu Festuse, o'onœ á mœ sœ kœpa tœncœ kœdœ adja o'o, yé ádœncœ sœ zœ. ²⁶ Gbozu Agripa

dji o'onœ asœke, yé mœ li kœpa o'o 6a utshu ye dœ awa nene. Tshe wusœ o'onœ asœ bale bale kœ, gbambœ nene, œ mbœmbœrœtœ endje wutœnœ nene. ²⁷ Gbozu Agripa, 6œ yindœ o'o á aayi kœgbara o'o pa lima ye a? Mœ wusœ nœ adœke 6œ yindœ nœ.» ²⁸ Agripa kœpa fœ Polo adœke: «Æ sœpe teasho adœke 6œ fa gbetshelœ nœ mœ adœke mœ wuta uzu nœ Kristu!» ²⁹ Polo gi adœke: «Olo sœ ndoo, olo sœ lœ ingirincœ, mœ sœ kœ'e Ndjaba mbœrœ œ6œ dœ pe azu para á endje sœ kœdji mœ kpesheke asœ adœke 'e wuta 6ata mœ, kashe endje ii 'e dœ uwu ga tœnœ 6ata mœ nene!»

³⁰ Gbozu Agripa kœaafœ awa bale dœ gbozu ongbo Festuse dœ Berenise, dœ pe azu para á endje sœ lima kpœtœmœ, ³¹ yé kœgitœ endje ga indirincœ, kœpa lœ ugurutœ endje adœke: «Uzunœ asœ mbœmbœrœ ekperœ á li adœke a wo she too a za she ga lœ kánga nene.» ³² Agripa kœpa fœ Festuse adœke: «Ædœ uzu asœ kœyœyœ lima ndœ nœ adœke gbozu Roma kœwa o'o nœ œne nene, dá a za má she ga shu ye.»

27

Kœvwa Polo ga lœ Roma

¹ Ɔlœ á endje gbe adœke 'a ro ga lœ Itali dœ egerœ agba, endje za Polo dœ pe anga aayi kánga fœ anga gbozu nœ aturugu bale á i'iri ye kœdœ Juliyuse, tshe kœdœ gbozu uguru ukpulu aturugu lœ ogo Roma á endje e endje adœke «ukpulu aturugu nœ egerœ gbozu.» ² A ɔ ga lœ egerœ agba á to 6a lœ Adramite á yindœ kœro kœka ga tœ mangu lœ ogo Azi. 'A ro lima tœ awanœ dœ Aristarke uzu Tesalonike lœ ogo Masedwane.

³ Osho kœrœ pa nœ, 'a ka lima 6a tœ Sidona, Juliyuse sœ kœmbœrœ ɔtshœrœ ga tœ Polo, á za awa fœ she kœna ndœ kœwu anganœ á endje kœto œrœ á tshe sœ dœ ogonœ fœ

she. ⁴ Manda kœkatœ Sidona ti, 'a áafo, œ ro ndoo dœ tshiki lœ Shipre mbœrœ yugu sœ lima kœgi 'a ga ngbanœ. ⁵ 'A zu ungu kota ga tœ ama ungu ndoo dœ Silisi œdœ Pafili, yeka á 'a wuta ga lœ Mire lœ ogo Lisi. ⁶ Ba zœ, gbozu nœ aturugu wu anga egerœ agba á to 6a lœ Alekezandri, á sœ kœro ga lœ Itali, á ko 'a ga lœ nœ. ⁷ 'A mbœrœ lima olo ndjoro la ngu mbœrœ egerœ agba sœ lima kœkpa yima yima, yé 'a wu lima oyo á wuta lima ga lœ Kinide. Bata 'a lili kœna ndjii ga zœ nene mbœrœ yugunœ á sœ kœndanga 'a, 'a fa dja ga lœ Salemone tœ osho á tshiki Krete ko 'a yiwa tœnœ tœ yugunœ. ⁸ Yé manda nœ, 'a mbœrœ oyo tœ 'a, á wuta ga tœ osho á i'irincœ kœdœ Ɔtshœ Mangu ndoo dœ ongbo Lase.

⁹ Kashe œndœ 'a di lima lœ ananœ waa, yé loko dopa nœ, awa adœke egerœ agba na ana gugu nene. Olo á Ayuda œ yo tshelœ ama endje ro lima ye*, á Polo kœpa fœ endje adœke: ¹⁰ «Anga mœ, mœ wu adœke ana asœ ngaanga dœ azœ. Anganœ ete, egerœ agba dœ pe œrœ kœ á sœ lœ nœ œ ndi, azœ ndje 'a tshu.» ¹¹ Kashe gbozu nœ aturugu vwaratœ ye kœdji Polo, yé á dji kolœ ayi kœkpa dœ egerœ agba dœ pe ayingœ egerœ agbanœ. ¹² Bata mangunœ gaga lima adœke endje sœ tœnœ dœ lœkœ nœ izi nene, ili azu yindœ nœ adœke œne ro. Endje yindœ kœro ga lœ Fenikise, anga mangu ogo Krete, á sœ ga tœ osho á ɔlœ œ li tœnœ.

Ndavuru yugu

¹³ Aya yugu to 6a aki á sœ kœna tœnœ, yé endje gbe adœke œne li kœmbœrœ œneke á œne yindœ nœ. Endje gbota longonœ† yé œ afo kœro tœnœ kperœ tœ ama mangu tshiki Krete. ¹⁴ Kashe œndœnœ di teasho, ndavuru yugu á to ga pa gele ndo dœ osho á ɔlœ œ wuta tœnœ, 6a pa kaga tshiki á jerœ ga pa endje. ¹⁵ Yugunœ gi agba dœ œgbœ ga manda nœ, awa

* **27.9** 27.9 Manda olo kœyotshelœma nœ Ayuda, kœna ana langu ka lima waa † **27.13** 27.13 Longo: Etœnœ kœdœ egerœ badja á endje za vwi ga la ngu yeka á mbœrœ adœke egerœ agba kpa gitœ ye lœ kudu tœ ye nene

adœke 'a mboerœ anga œerœ gugu nene yé 'a katœ nœ ti adœke œ gi 'a. ¹⁶ Á ro tɔ indiri aya tshiki bale á i'irince kœdœ Koda á sœ lima kœwandœ ata gbɔgbɔ yugunœ pa 'a, yé uvuru 'a kpa lima lœ nœ tœ kœza aya agba kœshe dœ azu. ¹⁷ Manda kœti tœnœ ga lafo, endje ko ogboro uwu á du ga tœ egerœ agbanœ mboerœ loko kœkavwa nene. Bata awa kœshi pa mindu dja ga tœ Libi sœ lima kœza endje, endje geta egerœ maɓaya á endje du ga tœ egerœ agbanœ vwi ga la ngu, á tetœ kœna la ngu yima yima. ¹⁸ Osho kɔrɔ pa nœ, ɓata yugunœ sœpe lima kœvwi 'a dœ agbanœ, 'a tetœ kœko ata gbarœ va ga la ngu. ¹⁹ Yé olo bisha manda nœ, aayi kœmboerœ akwa lœ egerœ agbanœ dœ tœ endje, te ndje tœ kœko œerœ kote egerœ agbanœ va e. ²⁰ 'A kpa sœ lima kœwu ɔɔ too angerepe nene, manda olo ndjoro, yugu sœ kœna kolœ dœ agbɔ, yé gbetshelœ nœ soro kpa gugu lima lœ kumu 'a nene.

²¹ Azu á endje lœ lima lœnœ zizi œerœ nene manda olo ndjoro, yé Polo afo ugurutœ endje á pa adœke: «'E wu, anga mœ, œdœ 'e kœdji lima o'o mœ, á 'a sœpe lœ Krete, gbarœ œdœ œerœ kote egerœ agba œ ndi má nene. ²² Kashe ngɔngɔ asœ, mœ sœ kœpa fœ 'e adœke 'e ru lœsu 'e, uzu bale ugurutœ 'e œ tshu nene, kolœ egerœ agba dá ndi. ²³ Ndjaba nœ mœ á mœ mboerœ akwa fœ she vwa anga andjelu fœ mœ dœ abutshœnœ asœ. ²⁴ Tshe pa fœ mœ adœke: "Polo, awa zaza ɓœ nene, œ li adœke ɓœ pa ngbanga utshu egerœ gbozu yeka. Ndjaba œ she azu para lœ egerœ agbanœ asœ mboerœ ɔtshɔ lœsu nœ ye ga ndœ zœ." ²⁵ 'E ru lœsu 'e alaya, gbambanœ nene, mœ za lœsu mœ ga tœ Ndjaba yé œerœ œ mboerœtœ ye liaka œeneke á andjelu pandœ nœ fœ mœ ascœmœ. ²⁶ Kashe egerœ agbanœ œ zatœ ye tɔ ama ɔshɔ tœ ama anga tshiki bale.»

Egerœ agba li ungu

²⁷ Manda pɔsɔ bisha, egerœ yugunœ vwi 'a lima na tœnœ œerrr ga

la egerœ ungu á i'irince kœdœ Adriyatike. Koendo dœ agbɔ butshɔ, azu akwa tshelœ egerœ agba gbe adœke 'a ndo dœ ama ɔshɔ ye. ²⁸ Endje du uwu ga tœ badja, á vwi ga la ngu ndœ kœwusœ dili ungunœ. Endje wu adœke ungunœ li metere zazu bale dœ ndjokpa dœ amance mindu dœ bisha. Yé endje gitœ endje ga utshunœ, œ kpa vwi uwunœ, á wu adœke œ sœ dœ metere zazu bisha dœ amance mindu dœ votɔ. ²⁹ Endje sœ lima dœ awa adœke egerœ agbanœ zazatœ ye tɔ badja nene. Mboerœ tœnœ ataa, endje du longo vana ga tœ budunœ, á ko va ga la ngu, yé á sœ lima kœkate dœ lœsu endje ga lafo adœke osho kɔrɔ.

³⁰ Bata aayi akwa yi lima ndœ kœkpa tœnœ, endje gi lima aya agba kœshe dœ azu ga la ngu yé œ fara adœke œne jerœ ga lœ nœ á kœdu longonœ ga utshu egerœ agbanœ. ³¹ Polo kœpa fœ gbozu nœ aturugu dœ pe aturugu adœke: «Edœ azu asœ kœsœsœpe lœ egerœ agbanœ asœ nene, e'e, 'e sœpe dœ soro nene.» ³² Yeka á aturugu na, á wa tshelœ uwu tœ aya agbanœ, yé á ka tœnœ ti á te ga la ngu.

³³ Kœkate adœke osho kɔrɔ, Polo kœki ga tœ azu para adœke endje zizœ. Tshe pa fœ endje adœke: «'E wu, œ mboerœ kpesheke pɔsɔ bisha á 'e sœ kœgugu dœ awa yugu yé á zizi anga œerœ bale nene asœke. ³⁴ Mœ sœ kœki ga tœ 'e adœke 'e zi œerœ, gbambanœ nene, œ li adœke 'e mboerœ ataa yekane á kœshe. Uzu bale ugurutœ 'e œ tshu nene.» ³⁵ Manda kœpa ataa, Polo za mapa, á gi mershe fœ Ndjaba tœ ala endje para, á tetœ kœzi tœnœ. ³⁶ Yeka á endje gbɔ gbɔgbɔ á tetœ kœzi œnœ endje rœgonœ. ³⁷ 'A para lœ egerœ agbanœ 'a sœ lima azu kama bisha dœ zazu votɔ dœ ndjokpa dœ amance mindu dœ bale. ³⁸ Manda kœziœ, uvu azu para su, yé endje tetœ kœko ble va ga la ngu mboerœ egerœ agbanœ kœlili nene.

³⁹ Manda kœkɔrɔ osho, aayi kœmboerœ akwa lœ egerœ agba wu

adœke œene ndo dœ ɔshɔ ye. Kashe endje wuwu lima sœ ogo mangunœ nene, ɓata á endje wu osho á ungu li ga lœ mindu, endje gbe kœpara awa kœza agba ga tœ ama ɔshɔ ɓa zœ. ⁴⁰ Endje wa uwu tœ longonœ á katœ nœ ti ga la egerœ ungunœ, endje vvara kayi œ jerœ ga la ngu. Manda nœ, endje du loeba siriki ga utshunœ adœke yugu kœmbœrœ tœnœ á kœvwi egerœ agbanœ ga utshunœ yé œ tetœ kœna gutœnœ ga tœ ama ɔshɔ. ⁴¹ Kashe egerœ agbanœ shi pa mindu á sœ uguru gbɔgbɔ ungu bisha. Tshatshu egerœ agbanœ li lima ga lœ mindu, œ sœsœ lima kœturutœ ye nene, yé gbɔgbɔ loko kavwa lima budunœ ye.

⁴² Aturugu kœwu adœke egerœ agba sœ kœndi tœnœ, á gbe kœwo aayi kángá mbœrœ endje kœdɔ ungu yeka á kœkpa nene. ⁴³ Kashe gbozu nœ aturugu yindœ kœshe lima Polo, yé á pakata aturugunœ, yé á pa fœ azu neke á endje wusœ ungu adœke endje i ga la nœ, œ dɔ zutœnœ ga pa ɔshɔ. ⁴⁴ Anga endje zu dœ maɓaya too dœ agba ndindi egerœ agbanœ. Mara á azu para zu lima ungu dœ ɔtshɔ nœ dœ mœ.

28

Polo ɓa lœ tshiki Malte

¹ Manda kœshe 'a, 'a dji adœke i'iri tshikinœ asœ kœdœ Malte. ² Ayengɔ ogonœ mbœrœ ɔtshœrœ fœ 'a. Endje ngbɔ egerœ owo, á e 'a para ga indirinœ, mbœrœ yavuru sœ kœni tœnœ yé izi sœ waa. ³ Polo rɔ lima agba yawo á za vwi ga ta wo, anga yakoro wuta mbœrœ katsha owonœ, á de kane ye á tɔpe tœnœ. ⁴ Kœwu adœke yakoronœ de kane Polo, ayengɔ ogonœ pa lœ tœ endje adœke: «Adjapu, yakoshe asœ kœdœ ayi kœwo azu, tshe tshɔ lœnœ la ngu, kashe ayi kœwa ngbanga tshalafo yiyindœ nœ adœke tshe sœ dœ soro nene.» ⁵ Yé Polo vwi tshelœ kane ye, yakoronœ te ga ta wo, kashe katsha yakoronœ mbœmbœrœ she nene. ⁶ Anga azunœ sœ lima kœkate

kœwu mara á katsha yakoronœ œ mbœrœ she too ndje tshe gbɔ kukuku œ tshu, kashe endje ka œrrr anga œrœ bale mbœmbœrœ nene. Endje kœfa tshelœ o'o ama endje á kœpa adœke: «Yakoshe asœ kœdœ anga ndjaba.»

⁷ Egerœ uzu bale ndo dœ osho á sœ indirinœ á i'iri ye kœdœ Publiyuse, sœ lima dœ osho kœsœ ndo dœ tshikinœ asœmœ kpœtœmœ. Tshe za osho kœsœ fœ 'a dœ ɔtshɔ lœsu yé 'a lo kpœtœmœ olo votɔ. ⁸ Aba Publiyuse sœ lima dœ kɔɓa biwa œdœ pe awa. Polo na kœwu she, á e Ndjaba tœ ayi kɔbanœ, á to kane ye ga pa ye ngbewo á kɔba nœ ye kœka ye. ⁹ Manda nœ, anga azu tshikinœ á endje sœ lima dœ kɔɓa, na ga ndœ Polo ndœ kœgbɔ kœshe yé tshe she endje ye. ¹⁰ Endje lisœ 'a lima waa, ɔɔ á 'a jerœ ga la ngu ndœ kœro tœnœ, endje to œrœ kɔ á 'a sœ lima dœ ogonœ fœ 'a.

Kœto lœ tshiki Malte kœro ga lœ Roma

¹¹ 'A mbœrœ yapu votɔ lœ Malte, manda nœ 'a ɔ ga lœ egerœ agba, á sœpe lima lœ tshiki lœ izi á sœ ɓa zœ. Tœnœ kœdœ lima egerœ agba tshelœ Alekezandri á i'iri ye kœdœ: «Ameya ndjaba.» ¹² 'A na œrrr yé œ wuta ɓa lakpi Sirakuse, yé 'a mbœrœ kpœtœ olo votɔ. ¹³ Kœto kpœtœmœ, 'a afo kpœtœ, 'a za tshandiri mangunœ œ ro œrrr gbuu ga lœ Rejio. Osho kœrɔ pa nœ, yugu to dja ga mangba 'a yé á tagala 'a manda olo bisha á 'a wuta ga lœ Puzole. ¹⁴ Ba zœ, 'a gbɔ anga ayindœ Yisu, á endje ki ga tœ 'a adœke 'a mbœrœ dœ œne pɔsɔ bale, yeka manda nœ á 'a kœli ga lœ Roma. ¹⁵ Aaya lœ Yisu ɓa lœ Roma dji ndœ 'a, á na para tshatshu 'a, á kate 'a ɓa lœ zandɔ Apiuse œdœ osho á endje e «anda agene». Lœkɔ á Polo wu endje, tshe gbɔ gbɔgbɔ, yé œ za mershe fœ Ndjaba.

Polo ɓa lœ Roma

¹⁶ Kœyi kumu 'a ga lœ Roma, endje za awa fœ Polo ndœ kœgbɔ anda nœ ye kœlo tœnœ dœ pe turugu á tshe

sœ kœza ala ye tœ ye. ¹⁷ Manda olo voto, Polo kœvwa osho fœ agbozu tshapa Ayuda ndœ kœngbætœ endje ga tœ nœ. Ɔlɔ á endje ngbætœ endje ga tœnœ, Polo kœpa fœ endje adœke: «Alaya, mœ mbœmbœrœ ekperœ ga tœ azu ogo nœ azœ nene, too ga tœ o'o á aata azœ katœ nœ ti fœ azœ nene, yeka á Ayuda nœ Yerusaleme tɔ meza pa mœ fœ azu nœ Roma asœ. ¹⁸ Endje yu osho œ yindœ kœkatœ mœ; gbambancœ nene, endje gbɔgbɔ ekperœ bale á mœ mbœrœ yeka á endje kœwa o'o ndœ kœwo mœ nene. ¹⁹ Kashe Ayuda vwaratœ endje ye, mœ sœsœ lima dœ anga œrœ kœmbœrœ tœncœ nene, á mœ yœndœ nœ adœke gbozugo Roma kœwa ngbanga nœ mœ. Kashe mœ sœsœ dœ gbetshelœ kœndi ogo nœ azœ nene. ²⁰ Mbœrœ tœncœ ataa á mœ vwa osho ndœ 'e adœke a pa 'o mbœrœ tœncœ kane. Adja upu adœke endje i kane mœ mbœrœ uzu á azu Israyele sœ kœza lœsu endje ga tœ ye.»

²¹ Endje gi fœ she adœke: «'A gbɔgbɔ anga mbeti á to lœ Yuda mbœrœ o'o nœ zœ nene, yé lœ ugurutœ alaya á endje na asœ, anga bale á tshe na dœ ndœ trœrœ zœ too tshe pa ekpe o'o mbœrœ ɔœ gugu nene. ²² Kashe 'a yindœ kœdji ɔœ kœmindœ neke á ɔœ na dœ tœncœ mbœrœ osho kɔ, azu sœ kœvwaratœ endje tœ awa nœ zœ á ɔœ zatœ zœ ndœ nœ.»

²³ Endje kœdi mbulu dœ Polo, yé lœkœncœ, endje kœna ndjoro ga lœ bingɔ nœ ye. Kœto dœ amazi œrr kpii, Polo sœ kolœ kœyisœ 'o tœ upu nœ Ogo gbozu nœ Ndjaba fœ endje kœto tœ mbeti nœ Moyize dœ pe œncœ aayi kœgbara o'o mbœrœ kœma fœ endje adœke endje yindœ Yisu. ²⁴ Anga endje sœ lima kœyindœ o'o á tshe sœ kœpa tœncœ, kashe anga endje vwaratœ endje kœyindœ nœ ye. ²⁵ Kœgu endje tœ awa, endje sœ lima kœdjitœ endje lœ tœ endje nene; á Polo kpa kœpa ga pa nœ fœ endje adœke: «Tœncœ kœdœ adja o'o nœ Ɔtshɔ Ishiri á ayi kœgbara o'o Isaya mi lima ndœ nœ fœ aata 'e adœke:

²⁶ «Na ga ndœ azu asœmœ yé œ pa fœ endje adœke:

'e dji dœ ɔtshœncœ kashe 'e wusœ adancœ nene,

'e mesho dœ ɔtshœncœ kashe 'e wu dœ ɔtshœncœ nene.

²⁷ Gbambancœ nene, lœsu azu asœ gbɔgbɔ;

endje be utu endje dœ pe ala endje ye, mbœrœ endje yiyindœ kœwu œrœ nene,

yé œ yiyi ndje ndœ kœdji o'o nene,

endje yiyindœ kœfa lœsu endje fœ mœ dœ Ndjaba nene.

Yé mœ she bala endje koto o?»

²⁸ Polo kœpa fœ endje adœke: «'E wusœ nœ adœke, Ndjaba vwa kœshe fœ anga angbi azu; endje, endje dji bala zœ.»

[²⁹ Kœdji Polo ataa, Ayuda gitœ endje yé œ tetœ kœshara o'o ugurutœ endje dœ tœ endje.]

³⁰ Polo mbœrœ lima ungu bisha tshakudu anda dœ ngendja nœ ye dœ tœ ye, yé tshe sœ kœpa o'o dœ azu kɔ á endje sœ lima kœna ga ndœ ye.

³¹ Tshe sœ lima kœmindœ Ogo gbozu nœ Ndjaba, kœyisœ o'o nœ Gbozu Yisu Kristu dœ awa nene, yé uzu bale kœpakata she gugu lima nene.

Mbeti á Polo sú fœ azu Roma Tshatshu o'o

Uzu á tshe sú mbetinœ asœke kœdœ Polo. Tshe sú fœ azu Ikrizia 6a lœ ogo Roma kœpa fœ endje adœke œne sœ dœ ogo kœro ga ndœ endje mbœrœ kœyisœ Ɔtsho O'o yekane á kœro ga tœ Espane manda nœ. Tshe su mbetinœ ndœ kœza kœru lœsu fœ ayindœ Yisu.

Djakata o'o á tshe su ala mbetinœ asœke kœdœ adœke: œdœ Ayuda œdœ angbi azu, endje para kœkœ kœdœ aayi kœmbœrœ ekperœ. Kashe œneke á sœ dœ Ɔtshœnœ kœdœ kœguma tshagurutœ endje dœ Ndjaba yé œrœ á guma tshaguru tœ azu dœ Ndjaba kœdœ kœyindœ i'iri Yisu.

Polo pa ndje o'o tœ upu nœ awa akwa œdœ pe Ɔtsho Ishiri lœ akwa nœ Kristu. Tshe pa ndje ndœ mara á Ayuda vwaratœ endje tœ Yisu, á Ndjaba kœro awa fœ angbi azu kœgbœ kœshe. Tshe pa ndje o'o tœ mara kœsœ nœ uzu nœ Kristu dœ ayancœ œdœ pe azu nœ Lita.

Mbetinœ kurutshelœtœ ye atake:

- Ali o'o (1.1-17)
- Uzu li ga lœ ekperœ kashe tshe li kœwuta lœncœ dœ gbœgbœ nœ ye dœ tœ ye nene (1.18-3.20)
- Kœshe á Ndjaba guma fœ azu (3.21-4.25)
- Tafo kœshe dœ awa nœ Yisu Kristu (5.1-8.38)
- Gbetshelœ nœ Ndjaba tœ upu nœ azu Israyele (9.1-11.36)
- Mara kœmbœrœtœ nœ azu nœ Kristu (12.1-15.13)
- Ndœngœlœ o'o (15.14-16.27)

Abala

¹ Œmœ Polo, ayi akwa nœ Yisu Kristu mœ sœ kœsu mbetinœ asœke fœ 'e. Ndjaba e mœ mbœrœ kœdœ ayi avwa yé tshe ke mœ ndœ kœpandœ Ɔtsho O'o nœ ye.

² Ɔtsho O'onœ á Tshe pa lima ndœ nœ lœ awa nœ aayi kœgbara o'o ala œeyerœ Buku, ³ tœ upu nœ Gbolo nœ

ye, á endje zu she 6ata uzu lœ uwu aata Davidi. ⁴ Á lœ awa nœ Ɔtsho Ishiri, Ndjaba she lima she lœ akuzu. Tshe yi lima sœ nœ adœke, tshe kœdœ gbolo nœ œne á tshe sœ dœ gbœgbœ waa. ⁵ Dœ awa nœ ye œdœ mbœrœ mokœ nœ ye dá Ndjaba ma Ɔtsho lœsu nœ ye ga ndœ mœ yeka á e mœ adœke mœ te ayi avwa nœ ye, dœ mœ gbara fœ angbi azu kœ adœke endje sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ Yisu Kristu, yé œ dji o'o ama ye. ⁶ E'e ndje, 'e lœ ugurutœ azuncœ ascœmœ mbœrœ á Yisu Kristu e ndje 'e.

⁷ Ga ndœ 'e dœ azu Roma kœ, Ndjaba yindœ 'e yé tshe e 'e adœke 'e wuta ayerœ azu. Kaka adœke Aba azœ dœ Ndjaba œdœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu ma Ɔtsho lœsu nœ endje fœ 'e, yé œ za kœsœ gee fœ 'e.

Polo yindœ kœna kœwu ayindœ Kristu tshelœ Roma

⁸ Utshuncœ kœ, mœ donga Ndjaba nœ mœ lœ awa nœ Yisu Kristu mbœrœ 'e para kœkœ. Gbambancœ nene, tshapasho djigi sœ kœpa o'o tœ upu nœ kœyindœrœ nœ 'e. ⁹ Mœ kœsœ tœ kœyisœ Ɔtsho O'o nœ Gbolo nœ Ndjaba, mœ sœ kœmbœrœ akwa nœ Ndjaba dœ lœsu mœ bale. Yé tshe wusœ nœ adœke mœ sœ tœ kœpa adja o'o, adœke mœ sœ kœgbe dœ e'e lœ avwala nœ mœ. ¹⁰ Ɔlœ dœ œlœ, mœ sœ kœki fœ Ndjaba adœke œdœ tshe kœyindœ nœ, tshe kœro awa fœ mœ dœ mœ wuta ga ndœ 'e. ¹¹ Gbambancœ nene, mœ sœ adja dœ ogo kœwutœ mœ dœ 'e yeka á gbœgbœ kœmbœrœ akwa nœ Ɔtsho Ishiri kœematœ ye lœ 'e adœke kœyindœrœ nœ 'e kœgerœ. ¹² Adja mœ yindœ kœna kœwutœ mœ dœ 'e mbœrœ a ngbœba gbetshelœ nœ azœ lœ kœyindœrœ á a sœ dœ tœncœ á kœza gbœgbœ fœ azœ kœ.

¹³ Aaya mœ, 'e wusœ nœ adœke mœ gbe tœ kœna ga ndœ 'e awa ndjoro kashe œrrr ngœngœ asœke, awa kœkœro fœ mœ nene. Mœ yi lima ndœ nœ adœke ndœla akwa nœ mœ wuta ngbi ugurutœ 'e 6ata á wuta ndje ngbi ugurutœ anga angbi azu

á endje wuwusœ Yisu nene. ¹⁴ Mœ sœ dœ kudá nœ azu kɔ: azu á ala endje kɔrɔ* œdœ endjeneke á ala endje kɔkɔrɔ nene, azu á endje sœ dœ kœwusœrœ dœ endjeneke á endje gugu dœ kœwusœrœ nene; ¹⁵ kudáncœ asœmœ kœdœ kœna kœyisœ Ɔtshɔ O'o fœ endje. Atamœ, mœ yi ndje ndœ kœna ɓa lœ Roma mbœrœ kœyisœ Ɔtshɔ O'onœ asœmœ fœ 'e.

Ɔtshɔ O'o kœdœ gbɔgbɔ nœ Ndjaba

¹⁶ Mœ sœsœ dœ tshula mbœrœ kœyisœ Ɔtshɔ O'o nene. Tœncœ kœdœ gbɔgbɔ nœ Ndjaba mbœrœ kœshe uzu kɔ á tshe sœ dœ kœyindœrœ: Ayuda utshunœ œdœ ndje angbi azu manda nœ. ¹⁷ Gbambancœ nene, Ɔtshɔ O'onœ asœ dá yisœ kœsœ ndjii nœ Ndjaba á uzu œ wuta ga tœ nœ lœ awa nœ kœyindœrœ. Mbœrœ endje sú ɓala Buku adœke: «Uzu neke á tshe wuta ndjii lœ awa nœ kœyindœrœ, tshe gbɔ soro.»

Azu para kɔkɔ mbœrœ ekperœ

¹⁸ Ndjaba ma lima ókó nœ ye koeto ɓa lafo ga tœ ekperœ œdœ ga tœ azu kɔ á endje sœ kœmbœrœ œrœ á sœsœ ndjii nene. Gbambancœ nene, ekperœncœ asœmœ sœ kœmbœrœ adœke endje za œrœ ku ala awa adja o'o. ¹⁹ Andaa, œneke á œ li adœke a wusœ nœ ɓa ndœ Ndjaba sœ ngbi mbœrœ azu kɔ. Ndjaba dœ tœ ye dá ma ngbi fœ endje. ²⁰ Pe tœ ali kœmbœrœ tshapashɔ, œrœ á Ndjaba mbœrœ sœ kœma gbɔgbɔ nœ ye waa dœ waa œdœ ndje mara ye dœ tœ ye. Ataa, ɓata azu wuwusœ nœ nene adœke tshe kœdœ Ndjaba, endje gbɔ o'o ye. ²¹ Endje wusœ Ndjaba kashe endje sœsœ kœdonga she ɓata Ndjaba nene, œ sœsœ ndje kœgi mershe fœ she nene. Andaa gbetshelœ nœ endje ndi yé kœwusœrœ nœ endje sœ kolœ ubu osho. ²² Endje sœ kœpa adœke œne kœdœ azu nœ kœwusœtœ, andaa endje kœdœ aayi indi. ²³ Tœ œsœ kœdonga Ndjaba á tshe tshutshu nene, endje tetœ kœdonga œrœ á endje mbœrœ dœ

kane azu á tshutshu, ɓata ayanu, agea too ayakoro.

²⁴ Mbœrœ tœncœ ataa dá Ndjaba katœ endje ti kœmbœrœ œneke á endje gbe dœ tœncœ, á endje lœ kœdjatœ endje lœ ngbindiroœ yeka á sœ kœgbɔ tshula. ²⁵ Endje ka ɓalima tœ Ndjaba ti œ yi kolœ ndœ wala, endje sœ kolœ kœdonga œrœ á Ndjaba mbœrœ. Kashe Ndjaba á tshe mbœrœ lima œrœ kɔ, endje yiyindœ kœdonga she nene. Ɔshe kœdœ Ndjaba má œ li adœke azu donga she waa dœ waa. Ame.

²⁶ Ádancœ á Ndjaba katœ endje ti adœke endje za awa œrœ á endje gbɔ tshula manda nœ dœmœ. Awo endje sœsœ kœlo dœ ayakoshe nene, kashe endje lo kolœ dœ ayashe anga endje. ²⁷ Ayakoshe mbœrœ ndje awa bale. Endje katœ kœlo dœ ayashe, œ sœ dœ ogo anga endje dœ ayakoshe, á sœ kœlo dœ endje. Endje mbœrœ ugurutœ endje œrœ á gaga nene yé endje gbɔ œrœ tshangba djingili nœ endje.

²⁸ Bata á endje vwaratœ endje tœ kœwusœ Ndjaba, Ndjaba katœ endje ti adœke endje sœpe lœ indi kœwusœrœ nœ endje. Ataa, endje sœ kœmbœrœ œrœ á li adœke endje mbœrœ nene. ²⁹ Endje su dœ tshelœ aka œrœ á sœsœ ndjii nene, dœ ekperœ, dœ egerœ ɓsu, kœmbœrœ anga endje dœ œgbɔ œrœ, endje sú dœ uku, dœ kœwo azu, dœ œbœrœ, afara, œdœ pe ndje kœpa wala, ³⁰ kœpatœ osho, ayingba Ndjaba, kœgu osho, egerœ kumu œdœ pe kœzatœ endje. Endje sœ kœpara dœ awa kɔ ndœ kœmbœrœ ekperœ, yé endje lilisœ aayi kœzu endje nene. ³¹ Endje gugu dœ kœwusœrœ nene, endje mbœmbœrœ œrœ liaka ndœma endje nene, endje sœ dœ œgbɔ ɓsu yé endje wuwu ndje oyo azu nene. ³² Endje wusœ nœ dœ ɔtshœncœ adœke Ndjaba pa liya adœke: azu á endje mbœrœ mara œrœ ataa li dœ kuzu. Kashe endje lœ kolœ kœmbœrœ œrœ atake,

* 1.14 1.14 Agreke kœdœ lima azu á ala endje kɔrɔ dœ ɓndɔ nœ Polo

yé œ sœ ndje dœ yanga azu á endje lœ kœmbœrœ mara ekperœ œrœ asœmœ.

2

Ndjaba œ wa ngbanga pa azu kɔ

¹ Endje wu oyo zœ nene, œbœ, œdœ bœ kœdœ œdœ, á sœ kœwa ngbanga pa anga zœ. Gbambanœ nene, bœ kœsœ kœwa ngbanga pa uzu, bœ sœ ndje kœwa o'o ga tœ zœ dœ tœ zœ mbœrœ bœ sœ ndje awa bale œbœ á bœ sœ kœwa ngbanga. ² Andaa a wusœ nœ adœke kœwa ngbanga nœ Ndjaba sœ kœmbœrœtœ ye lœ adja o'o mbœrœ azu á endje sœ kœmbœrœ mara œrœ ataa. ³ Yé œbœ á bœ sœ kœpa adœke azu sœ kœmbœrœ ekperœ, andaa œbœ ndje bœ sœ tœ kœmbœrœ awa bale, bœ gbe adœke Ndjaba œ wa ngbanga pa zœ nœ zœ nene a? ⁴ Bœ sœ kœwu egerœ ayo nœ Ndjaba, dœ ɔtshɔ lœsu ndje dœ ugu lœsu nœ ye ga ndœ zœ gbambanœ a? Bœ wuwusœ nœ nene adœke ayo nœ Ndjaba sœ kœmbœrœ adœke bœ fa lœsu zœ a? ⁵ Kashe mbœrœ ɔgbɔ lœsu nœ zœ, dœ gbɔkumu nœ zœ, bœ sœ kœpara adœke Ndjaba za egerœ djofele fœ bœ dœ lɔkɔ á tshe ma ókó á ma kœwa ngbanga nœ ye á sœ ndjii. ⁶ Gbambanœ nene, Ndjaba œ to fœ uzu dœ uzu kœli dœ œneke á tshe mbœrœ. ⁷ Ndjaba œ za soro á ka nene fœ azu neke á endje sœ kœmbœrœ ɔtshɔ akwa, á sœ dœ kœru lœsu, á sœ kœpara awa kœgbɔ mokɔ, kœlisœtœ œdœ pe ɔkɔ á tshu nene. ⁸ Kashe azu á endje vwaratœ endje tœ adja o'o á tshapu kœza awa œrœ á sœ ndjii, ókó œdœ kœyiangbarœ nœ Ndjaba œ te ga pa endje. ⁹ Azu kɔ á endje sœ kœmbœrœ ekperœ, œ wu kanga œdœ egerœ oyo: œdœ Ayuda œdœ ndje angbi Azu. ¹⁰ Kashe uzu kɔ á tshe kœsœ kœmbœrœ ɔtshœrœ, Ndjaba œ za mokɔ, kœlisœtœ œdœ kœsœ gee fœ she; Yuda utshunœ œdœ angbi uzu manda nœ. ¹¹ Gbambanœ nene, Ndjaba wuwu tshatshu uzu nene.

¹² Azu á endje wuwusœ awa akwa nene, œdœ endje kœtshu, awa akwa

gugu dœ ádá bale pa endje nene. Kashe endjeneke kɔ á endje wusœ awa akwa, œdœ endje kœmbœrœ ekperœ, Ndjaba œ wa ngbanga pa endje liaka awa akwa. ¹³ Gbambanœ nene, azu á endje dji awa akwa kolœ ndœ kœdji tœnœ, endje sœsœ ndjii tœ ala Ndjaba nene. Kashe endjeneke á endje mbœrœtœ endje lindœ awa akwa, endje dá lœ ndjii tœ ala Ndjaba. ¹⁴ Lɔkɔ á angbi azu á endje wuwusœ awa akwa nene kœsœ kœmbœrœtœ endje lindœ nœ, œ sœ kœma bœta œ sœ lœ endje andaa endje gugu dœ tœnœ nene. ¹⁵ Atamœ, œ sœ kœma bœta endje sú awa akwanœ ga tœ lœsu endje. Œdœ endje kœmbœrœ ɔtshœrœ, œdœ endje kœmbœrœ ndje ekperœ; gbetshelœ nœ endje sœ kœyisœ nœ fœ endje kɔ œdœ ndje œneke á sœ tœ lœsu endje á sœ kœwa ngbanga too kœpa o'o tshapa endje. ¹⁶ Kɔkɔ asœke œ wuta bala ngbi dœ lɔkɔ á Ndjaba œ wa ngbanga pa kœmbœrœtœ lœ ubunœ nœ azu lœ awa nœ Yisu Kristu. Asœ kœdœ ɔtshɔ O'onœ á mœ sœ tœ kœpandœ nœ.

Sharapu nœ azu Israyele

¹⁷ Kashe œbœ á bœ dœ Yuda, á bœ ka ga pa awa akwa á sœ tœ kœdu okoro zœ mbœrœ Ndjaba nœ zœ, ¹⁸ œbœ á bœ wusœ gbetshelœ nœ ye, œbœ á awa akwa nœ ye yisœ œrœ fœ bœ adœke bœ wusœ kœke œrœ á sœ dœ ɔtshœnœ, ¹⁹ œbœ á bœ gbe adœke bœ kœdœ ayi kœgbota aayibula, ingbisho mbœrœ azu á endje sœ lœ ubu osho, ²⁰ œbœ, bœ gbe adœke bœ kœdœ ayi kœmbœrœ ala fœ azu á endje wuwusœ œrœ nene œdœ amba azu. Bœta á bœ wusœ awa akwa á dœ ada kœwusœrœ œdœ adja o'o. ²¹ Œbœ á bœ kœdœ ayi kœyisœrœ fœ azu, mbœrœ gadœ á bœ sœsœ kœyisœ œrœ fœ bœ dœ tœ zœ nene a? Bœ sœ kœyisœ œrœ adœke: Zizi angba nene, yé mbœrœ gadœ á bœ sœ kœzi angba a? ²² Bœ sœ kœpakata kœlo dœ awo azu, mbœrœ gadœ á bœ lo dœ awo azu a? Bœ sœ kœtshene andjaba, yé mbœrœ gadœ á bœ kpa

zi angba œrœ tshelœ anda kœdonga dœ andjaba a? ²³ Bœ sœ kœdu okoro zœ adœke 6œ wusœ awa akwa, kashe 6œ sœsœ koelœsœ i'iri Ndjaba nene dœ kœmbœrœ œrœ á sœ kœndi awa akwa. ²⁴ Gbambanœ nene, endje sú 6ala Buku nœ Ndjaba adœke: «Angbi azu œ gu œsœ Ndjaba kolœ manda 'e.»

²⁵ Ádá gaza sœ tœnœ œdœ 6œ kœsœ kœmbœrœtœ zœ lindœ awa akwa. Ká 6œ kœsœsœ kœmbœrœtœ zœ lindœ awa akwa nene, 6œ li ndje dœ uzu á tshe wawa gaza nene. ²⁶ Œdœ angbi uzu á tshe wawa gaza nene kœsœ kœmbœrœtœ ye lindœ awa akwa, endje wu ndje she 6ata uzu á tshe wa gaza. ²⁷ Uzu á tshe wawa gaza nene, á tshe kœsœ kœmbœrœtœ ye lindœ awa akwa, tshe wa ngbanga pa zœ; œ6œ á 6œ wa gaza, á sœ dœ awa akwa kashe á sœsœ kœmbœrœtœ zœ lindœ nœ nene. ²⁸ Œ dœdœ œeneke á a wu 6a ushu dá mbœrœ uzu tœ Yuda nene, œ dœdœ ndje sherœwa uku gaza nœ œkœ dá mbœrœ gaza nene. ²⁹ Kashe adja Yuda kœdœ tsheneke á tshe dœ Yuda 6a tœ lœsu ye. Adja gaza kœdœ œnœ lœsu uzu, œeneke á to lœ Ishiri kashe œ toto lœ mbeti nœ awa akwa nene. Mara uzu ataa, kolœ Ndjaba dá donga she kashe azu nene.

3

Uzu bale á tshe sœ ndjii gugu nene

¹ Atamœ, Ayuda ropa angbi azu dœ gadœ? Œtshœrœ nœ kœwa gaza kœdœ gadœ e? ² Adjapu, œtshœrœnœ sœ waa kashe œeneke á ropa nœ kœ utshunœ kœdœ adœke Ndjaba za lima o'o ama ye fœ Ayuda. ³ Atamœ, œdœ anga Ayudanœ kœvwaratœ endje tœ kœyindœ o'o ama Ndjaba, œ mbœrœ adœke Ndjaba kpa gbe dœ o'o ama ye á tshe pa nene a? ⁴ Œ sœ atamœ nene. A wusœ œeneke: Ndjaba sœ kœpa adja o'o kashe uzu tshapashœ kœdœ ayi wala. Bata endje sú 6ala Buku nœ Ndjaba adœke: «Œ li adœke azu para kœkœ wusœ nœ adœke 6œ sœ ndjii lœ o'o ama zœ,

yé œdœ endje kœtœ meza pa zœ 6œ te dœ ngbanga nene.»

⁵ Kashe œdœ kœmbœrœ œrœ nœ azœ á sœsœ ndjii nene kœsœ kœma adœke Ndjaba sœ ndjii, atamœ a pa koto o? Mœ sœ kœyutœ mœ 6ata uzu kœ œ yutœ ye: «Ndjaba sœsœ ndjii nene yeka á za djofele fœ azœ asœmœ a?» Mœ sœ kœpa o'o asœ 6ata azu. ⁶ Bale nene! Gbambanœ nene, œdœ Ndjaba kœsœsœ ndjii nene, kotoo á tshe wa ngbanga pa tshapashœ a?

⁷ Kashe œ kœsœ adœke kœpa wala nœ mœ ma adja o'o nœ Ndjaba ngbi mbœrœ mokœ nœ ye, ataa mbœrœ gadœ á tshe kpa wa ngbanga ga tœ mœ 6ata uzu kœmbœrœ ekperœ a? ⁸ Yé mbœrœ gadœ a tete má lima tœ kœmbœrœ ekperœ œerrr yeka á kœwuta ga tœ œtshœrœ nene, 6ata anga aayi wala lœ kœmindœ nœ fœ azœ nene a? Azunœ alœmœ œ yo dœ ngbanga nœ Ndjaba 6ata œ li dœ endje.

Uzu bale sœsœ ndjii nene

⁹ Atamœ o'o gadœ dá a kpa kœpa a? Azœ dœ Ayuda, a ropa angbi azu dœ gadœ e? Bale nene. Mœ yisœ nœ ngbi fœ 'e adœke, œdœ Ayuda œdœ angbi azu ndje, endje kœ kœdœ akanga nœ ekperœ. ¹⁰ Bata endje sú 6ala Buku nœ Ndjaba adœke:

«Uzu á tshe sœ ndjii gugu, amba anga bale gugu nene.»

¹¹ Uzu kœwusœ tshelœ kata o'o gugu, uzu bale kœpara awa Ndjaba gugu nene.

¹² Azu para kœkœ fa tshaangba endje fœ Ndjaba, endje djingili awa.

Uzu kœmbœrœ œtshœrœ gugu, amba uzu bale nene.

¹³ Tshadœngœrœ endje sœ 6ata udu á kœrœ.

Tima endje sœ tœ kœfara dœ azu, kongwa ama endje sú dœ girishi yakoro.

¹⁴ O'o kœdarandœ azu dá su pete dœ tshelœ ama endje œdœ pe ushu o'o.

15 Endje sœ gbɔgbɔtœ endje ndœ
kœwo azu.

16 Endje sœ kœndi azu œdœ
kœmbœrœ œrœ kanga fœ
endje.

17 Endje wuwusœ awa nœ kœsœ gee
nene.

18 Endje sœ kœlisœ Ndjaba nene.

19 Andaa a wusœ nœ adœke, o'o
á awa akwa pa, œ sœ kœpa tœnœ
fœ azu á endje sœ tshakudu awa
akwa adœke azu vu ama endje yé
tshapashɔ djigi wu adœke œne gbɔ o'o
utshu Ndjaba. 20 Ádánœ á ɓa utshu
Ndjaba, uzu bale sœsœ ndjii lœ awa
nœ akwa nene. Gbambanœ nene,
awa akwa sœ kolœ tœ kœma fœ azu
adœke endje mbœrœ ekperœ.

Mara á Ndjaba œ she dœ azu

21 Ngɔngɔ asœke, Ndjaba yisœ mara
á tshe mbœrœ adœke azu wuta nd-
jii fœ azœ yé œ dœdœ lœ awa nœ
kœna manda awa akwa nene. Kashe
awa akwa œdœ aayi kœgbara o'o dá
sœ kœpa o'o tœ upu nœ. 22 Ndjaba
mbœrœ adœke azu kɔ á endje sœ dœ
kœyindœrœ ga ndœ Yisu Kristu wuta
ndjii. Tshe mbœrœ atamœ mbœrœ
azu kɔkɔ sœ awa bale. 23 Azu para
kɔkɔ mbœrœ ekperœ yé endje lili
kœli ga lœ mokɔ nœ Ndjaba nene.
24 Kashe Ndjaba yisœ ɔtshɔ lœsu nœ
ye fœ endje á mbœrœ adœke endje
wuta ndjii gbambanœ. Tshe mbœrœ
adœke lœ awa nœ Yisu Kristu endje
she lœ ekperœ ye. 25 Ndjaba vwa Yisu
Kristu adœke tshe tshu yeka á indji
ye kœdjutɔ ekperœ nœ azu, lœ awa
nœ kœyindœrœ mbœrœ kœma œrœ
á sœ ndjii. Ndjaba mbœrœ ataa tœ
kœma adœke ekperœ á azu mbœrœ
lima œne kpa gbe dœ tœnœ nene.
26 Mbœrœ Ndjaba lœ ugu lœsu nœ
ye, yindœ kœma fœ azu adœke œne
kœdœ ayi kœmbœrœ œrœ á sœ nd-
jii. Tshe sœ kœma kœsœ ndjii nœ ye
ngɔngɔ asœ adœke azu á endje sœ dœ
kœyindœrœ ga ndœ Yisu wuta Ndjii
tœ ala œne.

27 Atamœ, adja œdœ dá li kœdu
okoro ye a? Uzu bale nene. Mbœrœ
gadœ? Akwa nœ awa akwa a?

Bale nene, kashe kolœ dœ i'iri
kœyindœrœ. 28 Azu wuwuta ndjii
mbœrœ kœmbœrœtœ endje liaka
akwa nœ awa akwa nene, kashe kolœ
mbœrœ kœsœ dœ kœyindœrœ. 29 A
gbe kane. Ndjaba kœdœ kolœ Ndjaba
nœ Ayuda a? Tshe dœdœ Ndjaba nœ
angbi azu nene a? Tshe kœdœ ndje
Ndjaba nœ angbi azu. 30 Gbambanœ
nene, Ndjaba sœ tshebale á sœ
kœmbœrœ adœke Ayuda œdœ pe
angbi azu wuta ndjii lœ awa nœ
kœyindœrœ. 31 Yé ɓata a sœ dœ
kœyindœrœ, œ li adœke a wu awa
akwa gbambanœ a? Œ sœsœ atamœ
nene. Kashe a za awa akwa ga tœ
adja œsœ awa akwa.

4

Kœyindœrœ nœ Abrayamo

1 O'o gadœ dá a kpa pa tœ ata azœ
dœ Abrayamo ɓata uzu a? Œrœ gadœ
dá tshe gbɔ a? 2 Œdœ tshe kœwuta
lima ndjii utshu Ndjaba mbœrœ
akwa, tshe li kœdu okoro ye. Kashe
tshe lili lima kœdu okoro ye utshu
Ndjaba nene. 3 Gbambanœ nene,
endje sú ala Buku nœ Ndjaba adœke:
«Abrayamo sœ lima dœ kœyindœrœ ga
ndœ Ndjaba, yé mbœrœ kœyindœrœ
nœ ye, Ndjaba wu she tœ ala ye nd-
jii.» 4 Ayi akwa gbɔ ngendja tshangba
akwa á tshe mbœrœ, gbozu nœ ye œ
ko ngendja fœ she gbambanœ nene.
Tshe ko fœ she mbœrœ akwa á tshe
mbœrœ. 5 Kashe œdœ uzu kœsœsœ
kœmbœrœ akwa nene, á kœsœ dœ
kœyindœrœ ga ndœ Ndjaba á tshe
sœ kœmbœrœ adœke ekpe azu wuta
ndjii tœ ala œne, Ndjaba œ wu she
ndjii tœ ala ye mbœrœ kœyindœrœ
nœ ye. 6 Mbœrœ tœnœ dá Davidi sœ
kœdonga kœlisœtœ nœ uzu á Ndjaba
wu she ndjii tœ ala ye kashe œ dœdœ
lœ kumu akwa nœ ye nene. Endje su
ala Buku nœ Ndjaba adœke:

7 «Yanga nœ azu á Ndjaba djerœndœ
ekperœ nœ endje yé á gi pa
endje ye.

8 Yanga nœ uzu á Gbozu gbegbe dœ
ekperœ nœ ye nene.»

9 Yanganœ asœmœ sœ kolœ mboerœ Ayuda a? Bale nene. Yanganœ sœ ndje mboerœ angbi azu, gbambanœ nene a sœ kœpa adœke: «Ndjaba wu lima Abrayamo ndjii tœ ala ye mboerœ tshe sœ lima dœ kœyindœerœ ga ndœ ye.»¹⁰ Kashe lœkœ gadœ dá œerœnœ asœke wuta lima a? Œ sœ lima utshunœ adœke Abrayamo wa gaza too manda kœwa gaza? Œ sœsœ lima manda kœwa gaza nene kashe utshu kœwa gaza.¹¹ Gazanœ yi lima sœ nœ adœke tshe gbœ ambárá, yé œ wuta ndjii tœ ala Ndjaba lœ kumu kœyindœerœ nœ ye. Mboerœ œtœnœ ataa, Abrayamo wuta aba azu á endje sœ dœ kœyindœerœ, á endje wawa gaza nene á Ndjaba sœ ndje kœwu endje bœta ndjii tœ ala ye.¹² Œshe kœdœ ndje aba aayi kœwa gaza, œ yindœ kœpa adœke, kolœ endjeneke á endje za lœsu endje ga pa kœ wa gaza, kashe ndje endjeneke á endje sœ kœna tœ awa nœ kœyindœerœ nœ aba azœ dœ Abrayamo utshu adœke tshe wa gaza.

Azu œ gbœ œerœ á Ndjaba pa tœnœ manda kœyindœerœ

¹³ Ndjaba pa lima fœ Abrayamo dœ aatanœ adœke endje gbœ tshapashœnœ asœke djigi bœta œerœ nœ endje. Tshe papa lima o'o asœ fœ Abrayamo mboerœ á tshe sœ lima kœmboerœtœ ye liaka awa akwa nene, kashe mboerœ á tshe sœ lima ndjii tœ ala ye lœ awa nœ kœyindœerœ.¹⁴ Œdœ Ndjaba kœsœ má kœto œerœ á tshe pa lima tœnœ kolœ fœ azu á endje lœ kœmboerœtœ endje lindœ awa akwa, atamœ ádá kœyindœerœ gugu nene, yé ádá œerœnœ á tshe pa tœnœ gugu ndje nene.¹⁵ Gbambanœ nene, awa akwa sœ kœmboerœ adœke ókó nœ Ndjaba te ga pa azu. Kashe osho á awa akwa gugu tœnœ nene, awa kœvwaratœ azu tœ awa akwa gugu bale nene.

¹⁶ Ataa, azu œ gbœ œerœ á Ndjaba pa tœnœ mboerœ kœyindœerœ adœke œ dœ kœtorœ á tshe to gbambanœ, á ádáncœ sœ zœ mboerœ aata Abrayamo para. Œ doédœ

kolœ mboerœ endjeneke á endje sœ kœna manda awa akwa nene, kashe ndje mboerœ azu á endje sœ dœ kœyindœerœ bœta Abrayamo. Abrayamo kœdœ aba azœ para kœkœ.¹⁷ Bata á endje sũ ala Buku adœke: «Mœ za bœ kœsœ tœ ata ukpulu azu ogo.» Tshe kœdœ ata azœ bœ utshu Ndjaba á tshe sœ dœ kœyindœerœ ga ndœ ye, tsheneke á tshe sœ kœshe azu lœ kuzu yé á sœ kœmboerœ adœke œeneke á gugu nene sœ zœ.

¹⁸ Abrayamo sœ lima dœ kœyindœerœ dœ pe kœza lœsu ye ga pa Ndjaba. Andaa, gbetshelœ kœ ka lima ye yeka á tshe kpa wuta lima ata ukpulu azu ogonœ, liaka o'o á endje sũ adœke: aata zœ œ ngba atake.¹⁹ Abrayamo ndo lima dœ ngbugu ga pa œerœ nœ kama bale (100), kashe tshe mœmœ lima lœ kœyindœerœ nœ ye nene. Tshe wu lima sœ nœ adœke œne mœ, yé awo œne dœ Sara kœdœ lima ayi mara.²⁰ Tshe sœsœ lima dœ sharapu tœ œerœ á Ndjaba pa lima tœnœ fœ she nene. Kashe kœyindœerœ nœ ye ga ndœ Ndjaba za lima gbœgbœ fœ she yé tshe donga lima Ndjaba.²¹ Tshe wu lima sœ nœ adœke œeneke á ndjaba pa tœnœ, tshe sœ dœ gbœgbœ nœ kœmboerœ tœnœ.²² Ádáncœ á Ndjaba wu lima she ndjii tœ ala ye dœmœ.

²³ Andaa, o'o á endje sũ ala Buku nœ Ndjaba adœke: «Ndjaba wu Abrayamo Ndjii tœ ala ye», endje sũsũ kolœ mboerœ œshe dœ kuti ye nene,²⁴ kashe endje sũ ndje mboerœ azœ á Ndjaba sœ kœwu ndje azœ bœta azu á endje sœ ndjii mboerœ kœyindœerœ nœ azœ ga ndœ tsheneke á tshe she Gbozu nœ azœ dœ Yisu lœ akuzu.²⁵ Œshe á endje wo she mboerœ ekperœ nœ azœ, á Ndjaba she she lœ akuzu adœke tshe mboerœ a wuta ndjii.

5

Ndjaba guma tshagurutœ ye dœ azu

¹ Bata á Ndjaba wu azœ ndjii mboerœ kœyindœerœ, a sœ dœ kœsœ

gee ugurutœ azœ dœ Ndjaba lœ awa nœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu. ² Yisu á a sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ ye dá kœrœ awa adœke a wusœ otshœ lœsunœ á Ndjaba sœ dœ tœncœ ga ndœ azœ. A sœ dœ yanga mbœrœ otshœ lœsunœ ascœmœ yekane á kœza lœsu azœ ga tœ kœli ga lœ moka nœ Ndjaba. ³ Ga pa nœ, ata lœ œrœ kanga nœ azœ gbaa, a sœ ndje dœ yanga mbœrœ a wusœ nœ adœke œrœ kanga œ za kœru lœsu fœ azœ; ⁴ kœru lœsu œ to gbœgbœ adœke a ropa œgbœ œrœ á na ga ndœ azœ, kœropa œgbœ œrœ á ro ga ndœ azœ œ mbœrœ adœke a ko lœsu azœ ga tœ œrœ á Ndjaba pa lima tœncœ fœ azœ. ⁵ Yé tshangba kœko lœsu azœ ga tœ Ndjaba œ sœ gbambancœ nene, mbœrœ á tshe yisœ kœyindœsho ga ndœ azœ lœ awa nœ Otshœ Ishiri á tshe za she fœ azœ.

⁶ Gbambancœ nene, œlœ á a gugu lima damba dœ gbœgbœ nene, dœ lœkœ á Ndjaba guma, Kristu tshu lima lœ kumu aayi kœmbœrœ ekperœ. ⁷ E sœ tœ œgbœncœ waa kœyindœ nœ adœke uzu á tshe sœ ndjii tshu. Anga uzu œ yi ete ndœ nœ adœke œene tshu mbœrœ otshœ uzu. ⁸ Kashe Ndjaba ma kœyindœsho nœ ye ga ndœ azœ. A doé lima aayi kœmbœrœ ekperœ yé Kristu tshu mbœrœ azœ. ⁹ Yé bœta ngœngœ asœ, bœta indji ye mbœrœ adœke a wuta ndjii tœ ala Ndjaba, œ ma adja adœke tshe she bala azœ lœ awa nœ ye lœ ókó nœ Ndjaba. ¹⁰ Gbambancœ nene, a doé lima utshunœ ayingba Ndjaba, kashe Ndjaba guma tshaguru tœ ye dœ azœ lœ awa nœ kuzu Gbolo nœ ye. Asœke ma adja adœke Ndjaba œ she bala azœ lœ awa soro nœ Gbolo nœ ye. ¹¹ Ga pa nœ ngœngœ asœke, a sœ kœdu okoro azœ mbœrœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu á lœ awa nœ ye dá Ndjaba guma tshagurutœ ye dœ azœ.

Adamo œdœ Yisu Kristu

¹² Ekperœ li lima ga pa tshapashœ mangba uzu bale, á tshe kœdœ Adamo. Yé ekperœncœ mbœrœ adœke uzu tshu kuzu. Yé kuzu te ga pa azu

kœ mbœrœ azu kœ mbœrœ ekperœ. ¹³ Ekperœ sœ lima pa tshapashœ zœ utshunœ adœke Ndjaba za awa akwa. Kashe Ndjaba gbegbe lima dœ ekperœ nene mbœrœ awa akwa gugu lima nene. ¹⁴ Andaa, kœto tœ Adamo œerrr ga tœ Moyize, kuzu sœ lima tœ kœwo azu zœ. Yé azu á endje mbœmbœrœ lima ekperœ bœta Adamo mbœrœ nene tshu ndje lima.

Adamo kœdœ lima ishiri uzu á sœ adœke tshe na manda nœ. ¹⁵ Kashe otshœ lœsu á Ndjaba za fœ azœ ropa ekperœ á Adamo mbœrœ ye. Ekperœ nœ uzu bale za kuzu ga pa azu para kœkœ. Kashe otshœ lœsu á Ndjaba to gbambancœ lœ awa nœ uzu bale, Yisu Kristu na ga pa azu para kœkœ. ¹⁶ Otshœ lœsu nœ Ndjaba lili dœ ekperœ á uzu bale mbœrœ nene. Gbambancœ nene, mbœrœ ekperœ nœ uzu bale, Ndjaba wa œgbœ ngbanga ga pa azu para kœkœ. Kashe mbœrœ ekperœ ndjoro, otshœ lœsu á ndjaba to gbambancœ mbœrœ adœke azu para kœkœ wuta lœ ngbanga. ¹⁷ Gbambancœ nene, mbœrœ uzu bale, lœ awa ekperœ nœ ye bale á kuzu na ga pa azu para kœkœ; awa bale lœ awa nœ Yisu Kristu bale, azu á otshœ lœsu nœ Ndjaba œ tu ga pa endje œ sœ bala dœ soro yé endje œ wuta ndjii gbambancœ.

¹⁸ Bata ekperœ nœ Adamo bale gbœta ngbanga ga pa azu para kœkœ, akwa nœ kœsœ ndjii nœ uzu bale mbœrœ adœke azu para kœkœ wuta ndjii tœ ala Ndjaba, yé œ sœ dœ soro. ¹⁹ Bata azu para kœkœ wuta aayi kœmbœrœ ekperœ lœ kumu uzu bale, awa bale ndje azu para kœkœ wuta ndjii mbœrœ uzu bale á tshe dji o'o ama Ndjaba.

²⁰ Awa akwa wuta lima yé ekperœ wuta lima ndjoro, kashe tœ osho á ekperœ wuta ndjoro, otshœ lœsu nœ Ndjaba kpa gerœ kœropa nœ. ²¹ Yé bœta ekperœ sœ lima dœ gbœgbœ ndœ kœwo azu, awa bale otshœ lœsu nœ Ndjaba sœ dœ gbœgbœ tœ kœshe azu adœke œ to azœ na tœncœ ndœ soro á ka nene lœ awa nœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu.

6

Kuzu too soro læ Yisu Kristu

¹ Atamœ, a kpa pa koto o? A læpe kolœ koembœrœ ekperœ yekane á Ndjaba koema òtshò lòsu waa ga ndœ azœ a? ² Bale nene. Lœ kumu ekperœ, a sœ lima ßata akuzu, yé kotoo yeka a kpa sœpe koembœrœ ekperœ a? ³ Yé a wusœ nœ adœke a gbò batisimu koema adœke a ngbòbatœ azœ awa bale læ kuzu nœ Yisu Kristu. ⁴ Batisimu nœ azœ má adœke, a tshu yé endje shi azœ awa bale dœ she, adœke ßata gbògbò moko nœ Aba dá she Kristu læ akuzu, azœ ndje a wuta dœ tafo soro.

⁵ Gbambanœ nene, ßata á a ngbòbatœ azœ bale, á kuzu nœ azœ li dœ œnœ ye, a ngbòba bala ndje tœ azœ dœ she dœ Kristu læ koeshe læ akuzu nœ ye. ⁶ A wusœ nœ dœ òtshànœ adœke, Ndjaba wo ongoro uzu nœ azœ awa bale dœ Kristu pa Kurushi adœke òkò nœ ekperœ ndi yekane a kpa kœdœdœ akanga nœ ekperœ nene. ⁷ Gbambanœ nene, uzu kœtshu, tshe kpa dœdœ kanga nœ ekperœ nene. ⁸ Kashe œdœ a kœtshu awa bale dœ Kristu, a sœ dœ kœyindœrœ adœke a sœ ndje bala dœ soro awa bale dœ she. ⁹ Mbœrœ a wusœ nœ adœke Ndjaba she Kristu læ akuzu, tshe kpa tshu bale nene yé kuzu kpa sœsœ dœ gbògbò pa ye nene. ¹⁰ Gbambanœ nene, tshe tshu lima awa bale ngbewo mbœrœ ekperœ œ ka, yé tshe kpa tshu nene. Ngòngò asœke, tshe sœ dœ soro mbœrœ Ndjaba. ¹¹ E'e ndje awa bale, 'e wutœ 'e adœke 'e tshu ndje tœ upu nœ ekperœ yé ngòngò asœke 'e sœ dœ soro mbœrœ Ndjaba læ awa nœ Yisu Kristu.

¹² Kaka adœke ekperœ kpa sœsœ dœ gbògbò bale pa òkò 'e á tshu nene. Adja 'e kpa mbœmbœrœ ogo kœza awa ekpe gbetshelœ nœ òkò nene. ¹³ Adja 'e kpa koko œrœ kote 'e ga tœ akwa nœ ekperœ ßata œrœ koembœrœ dœ ekperœ nene. Kashe 'e zatœ 'e fœ Ndjaba ßata azu á endje to læ kuzu á kwa ga læ soro,

'e kotœ 'e djigi ga tœ akwa nœ ye ßata œrœ mbœrœ akwa á sœ ndjii. ¹⁴ Gbambanœ nene, ekperœ kpa li tœ kœsœ tœ gbozu pa 'e nene mbœrœ 'e kpa sœsœ tshakudu awa akwa nene, kashe 'e sœ tshakudu òtshò lòsu nœ Ndjaba.

A mbœrœ œrœ á sœ ndjii

¹⁵ Ataa, a kpa pa koto o? A mbœrœ ekperœ mbœrœ a sœsœ tshakudu awa akwa nene, kashe a sœ tshakudu òtshò lòsu a? Bale nene. ¹⁶ 'E wusœ nœ dœ òtshànœ adœke œdœ 'e kœzatœ 'e tœ akanga nœ uzu bale ndœ kœdji she, 'e wuta akanga nœ uzunœ á 'e sœ kœdji she. Œdœ ekperœ, œ to uzu ga læ kuzu; œdœ kœdji o'o, œ to uzu na tœnœ ga tœ awa nœ œrœ á sœ ndjii. ¹⁷ A gi mershe fœ Ndjaba mbœrœ lima utshunœ, 'e kœdœ akanga nœ ekperœ, kashe ngòngò asœke 'e dji kœyisœrœ á endje yisœ nœ fœ 'e yé 'e yindœ nœ dœ lòsu 'e bale. ¹⁸ 'E kpa dœdœ akanga nœ ekperœ nene, kashe 'e wuta akanga nœ œrœ á sœ ndjii. ¹⁹ Mara kœpa o'o nœ mœ sœ mbœrœ kœza awa fœ 'e kœdji tshelœ kata o'o á mœ sœ kœpa tœnœ. Utshunœ lima, 'e zatœ 'e djigi ndœ koembœrœ œrœ tshula œdœ pe ekperœ á fa lima 'e tœ azu kœyiangba Ndjaba. Awa bale œ li adœke 'e zatœ 'e ngòngò asœke ßata akanga nœ koembœrœ œrœ á sœ ndjii á sœ koembœrœ adœke azu wuta yerœ.

²⁰ Òlò á 'e dœ lima akanga nœ ekperœ, œrœ bale á tovworogbo 'e lima ndœ koembœrœ œrœ á sœ ndjii gugu nene. ²¹ Leyò gade dá 'e ko lima lœnœ a? Kpœsheke tshula tshangbanœ zaza 'e nene a? Œrœ tshangba nœ kœdœ kuzu. ²² Kashe ngòngò asœke 'e kpa dœdœ akanga nœ ekperœ nene, 'e wuta akanga nœ Ndjaba. Atamœ 'e zu leyò á sœ koembœrœ adœke 'e wuta yerœ, gbambanœ nene, œrœ tshangba nœ kœdœ soro á ka nene. ²³ Gbambanœ nene, œrœ tshangba ekperœ kœdœ kuzu, kashe œrœ á Ndjaba œ to gbambanœ kœdœ soro á ka nene

lœ awa nœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu.

7

Awa akwa kpa gugu dœ gbɔgbɔ pa azu nœ Kristu nene.

¹ Aaya, e'e á 'e wusœ awa akwa, 'e wusœ nœ adœke awa akwa sœ dœ gbɔgbɔ pa azœ dœ azu kolœ dœ ɔɔ á a sœ dœ soro. ² Bata tœ awo uzu, awa akwa pa adœke œdœ yakoshe kœtshutshu nene, yashenœ lili kœpara anga angbi yakoshe nene. Œ kœsœ adœke yakoshe tshu yeka á yashe totœ œ wuta tshakudu awa akwa ascœmœ. ³ Œ kœsœ adœke yakoshe sœpe dœ soro á tshe katœ ye ti á kpa para anga angbi yakoshe, endje pa adœke tshe mbœrœ angba budu. Kashe akœnœ kœtshu dá tshe wuta tshakudu awa akwanœ. Á tshe kœpara anga angbi yakoshe, endje pa adœke tshe mbœrœ angba dœ yakoshenœ ascœmœ nene.

⁴ Aaya, œ sœ ndje awa bale mbœrœ 'e. Bata á Kristu tshu lima, 'e tshu awa bale dœ she yé awa akwa kpa sœsœ dœ gbɔgbɔ pa 'e nene. Ngœngœ asœke, 'e ngbœbatœ 'e dœ Kristu á Ndjaba shé she lœ akuzu ascœmœ. Atamœ œ li adœke a zu leyœ fœ Ndjaba. ⁵ Mbœrœ lœkœ á a sœpe lima lœ ɔkœ, ekpe gbetshelœ lœ awa nœ awa akwa sœ lima kœmbœrœ akwa lœ undu azœ djigi adœke a zu leyœ fœ kuzu. ⁶ Kashe ngœngœ asœke, a kpa doédœ akanga nœ awa akwa nene, a wuta bœta azu á endje tshu bœlima tœ upu nœ awa akwa. Ataa, a kpa mbœmbœrœ akwa fœ Ndjaba dœ kœro manda ongoro mbeti nene, kashe a mbœrœ akwa fœ Ndjaba dœ tafo awa kwa nœ Ishiri.

Akwa nœ awa akwa.

⁷ Atamœ a kpa pa koto o? Awa akwa kœdœ ekperœ a? Œ sœ ataa bale nene. Kashe awa akwa dá yisœ ekperœ fœ mœ. Ataa, mœ wu má ndje lima œsœ egerœ lœsu nene œdœ awa akwa kœpa fœ mœ nene adœke: «sœsœ dœ egerœ lœsu nene.» ⁸ Yé mbœrœ awa akwa, ekperœ za awa fœ mœ kœza lœsu mœ ga tœ tshelœ aka egerœ lœsu kœ lœ awa nœ awa

o'o. Gbambanœ nene, œdœ awa akwa kœgugu nene, ekperœ tshu ye. ⁹ Utshunœ lima adœke awa akwa wuta, mœ sœ lima dœ soro. Yé ɔɔ á awa o'o na, ekperœ gbœ soro, ¹⁰ yeka á e kuzu ga pa mœ. Ataa, awa akwa á li má lima adœke œ za soro fœ mœ, œ kpa e kuzu ga pa mœ. ¹¹ Gbambanœ nene, ekperœ gbœ awa kœfara mœ lœ awa nœ awa o'o yé, lœ awa nœ ye, œ za kuzu ga pa mœ.

¹² Atamœ, awa akwa sœ yerœ yé awa o'o sœ yerœ, ndjii œdœ pe dœ ɔtshœnœ. ¹³ Ataa ɔtshœrœ li kœwo uzu a? Œ sœ ataa bale nene. Kashe ekperœ dá wo mœ, œtœnœ dá matœ ye ngbii. Tshe za œrœ á sœ dœ ɔtshœnœ á fa tœ kuzu. Œ yindœ kœpa adœke, ekperœ sœ kœmatœ ye tœ egerœnœ kœropanœ dœ tœ ye.

Uzu kœdœ kanga nœ ekperœ

¹⁴ A wusœ nœ adœke awa akwa kœdœ ishiri kashe œmœ kœdœ uzu nœ ɔkœ, endje ka mœ bœta kanga nœ ekperœ. ¹⁵ Mœ wuwusœ ádá œrœ á mœ sœ kœmbœrœ tœnœ nene. Œrœ á mœ gbe kœmbœrœ tœnœ, mœ sœsœ kœmbœrœ œtœnœ nene yé œneke á mœ sœ kœyiangba nœ, mœ sœ kœmbœrœ œtœnœ. ¹⁶ Andaa œdœ œneke á mœ yiyindœ nœ nene, mœ kœsœ kœmbœrœ œtœnœ, mœ sœ awa bale dœ awa akwa yé mœ yindœ nœ adœke awa akwa sœ dœ ɔtshœnœ. ¹⁷ Œ doédœ mœ dá sœ kœmbœrœ ataa nene, kashe ekperœ á sœ lœ mœ. ¹⁸ Gbambanœ nene, mœ wusœ nœ adœke lœ mœ - mœ yindœ kœpa adœke lœ ɔkœ mœ - ɔtshœrœ sœsœ lœ mœ nene: kœgbe kœmbœrœ ɔtshœrœ sœ zœ kashe kœza ga tœ akwa gugu nene, ¹⁹ mbœrœ ɔtshœrœ á mœ gbe dœ tœnœ, mœ sœsœ kœmbœrœ tœnœ nene, yé ekperœ á mœ gbege dœ tœnœ nene, mœ sœ kœmbœrœ tœnœ. ²⁰ Andaa, œdœ mœ kœsœ kœmbœrœ œrœ á mœ gbege dœ tœnœ nene, œ doédœ mœ dá sœ kœmbœrœ tœnœ nene, kashe ekperœ á sœ lœ mœ.

²¹ Mœ sœ kœgbœ awa akwa ascœke: œmœ á mœ sœ kœyindœ kœmbœrœ ɔtshœrœ, mœ sœ kolœ dœ gbɔgbɔ ndœ

koembœrœ ekperœ. ²² Gbambanœ nene, ƒa tœ lœsu mœ, mœ sœ dœ yanga awa akwa nœ Ndjaba, ²³ kashe ƒa lœ undu mœ, mœ sœ kœwu angbi awa akwa á sœ kœnga koshe dœ awa akwa neke á kœwusœrœ nœ mœ yindœ nœ yé œ i mœ ƒata kanga nœ ekperœ á sœ lœ mœ. ²⁴ Œmœ kœdœ adja ayi oyo! Œdœ dá vvara mœ lœ œkœ á sœ kœvwi mœ ga lœ kuzu asœke a? ²⁵ A gi mershe fœ Ndjaba lœ awa nœ Yisu Kristu, Gbozu nœ azœ!

Ataa, mœ sœ kanga nœ awa akwa nœ Ndjaba lœ awa kœwusœrœ nœ mœ, kashe ƒata uzu, mœ kœdœ kanga nœ awa akwa nœ ekperœ.

8

Soro á to ƒa ndœ Ndjaba

¹ Ataa, ngœngœ asœke Ndjaba kpa wa œgbœ ngbanga ga tœ azu á endje ngbœƒatœ endje dœ Yisu Kristu nene.

² Gbambanœ nene, awa akwa nœ Ishiri á za soro lœ Yisu Kristu, vvara ƒœ lœ awa akwa nœ ekperœ œdœ pe œnœ kuzu. ³ Awa akwa lili kœvvara uzu lœ ekperœ nene, mbœrœ awa akwa nœ œkœ sœ koembœrœ adœke œ sœ dœ gbœgbœ nene. Kashe Ndjaba dá mbœrœ œtœnœ. Ndjaba vwa adja Gbolo nœ ye kœna ga pa œshœ ƒata azœ dœ azu koembœrœ ekperœ, yé tshe wo gbœgbœ nœ ekperœ lœ œkœ. ⁴ Tshe mbœrœ adœke a wuta azu nœ koembœrœ œrœ á sœ ndjii ƒata œneke á awa akwa yindœ nœ. Gbambanœ nene, a kpa sœsœpe dœ ogo koembœrœ œrœ nœ œkœ nene kashe a za awa á Œtshœ Ishiri yisœ nœ fœ azœ.

⁵ Gbambanœ nene, azu á œkœ kœdœ gbozu ga pa endje, endje sœ kœpara œrœ á œkœ endje sœ dœ ogonœ. Kashe endjeneke á Ishiri kœdœ Gbozu pa endje, endje para œrœ á Ishiri yindœ nœ. ⁶ Uzu á tshe sœ kœpara œrœ á œkœ ye sœ dœ ogonœ, sœ kœpara awa kuzu. Kashe tsheneke á tshe sœ kœpara œrœ á Ishiri yindœ nœ, za awa soro œdœ pe awa kœsœ gee. ⁷ Gbambanœ nene, endjeneke á endje sœ kœpara awa œrœ á œkœ endje sœ dœ ogonœ, kœdœ ayingba Ndjaba. Endje sœsœ koembœrœtœ

endje lindœ awa akwa nœ Ndjaba nene yé endje sœsœ ndje dœ gbœgbœ kœro manda nœ nene. ⁸ Azu neke á endje para œrœ á œkœ endje sœ dœ ogonœ, endje ga tœ ala Ndjaba nene.

⁹ Kashe e'e, 'e kpa nana manda œrœ á œkœ sœ dœ ogonœ nene, kashe 'e para awa Ishiri nœ Ndjaba mbœrœ á tshe sœ lœ 'e. Uzu á Ishiri nœ Kristu sœsœ lœ ye nene, tshe dœdœ uzu nœ Kristu nene. ¹⁰ Œdœ Kristu kœsœ lœ 'e, œkœ 'e tshu tœ upu nœ ekperœ, kashe Ishiri kœdœ soro 'e adœke 'e wuta ndjii tœ ala Ndjaba. ¹¹ Yé œdœ Ishiri nœ tsheneke á tshe she Yisu lœ akuzu kœsœ lœ 'e, tsheneke á tshe she Yisu lœ akuzu œ za bala ndje soro fœ œkœ 'e á tshu lœ awa nœ Ishiri á tshe sœ lœ 'e.

¹² Atamœ aaya, a sœ dœ kufa pa azœ. Kashe œ dœdœ kufa nœ kœpara awa ndœ kœna manda ogo nœ œkœ azœ nene. ¹³ Gbambanœ nene, œ kœsœ adœke 'e na manda ogo nœ œkœ 'e, 'e tshu. Kashe œ kœsœ adœke 'e wo ogo nœ œkœ 'e dœ gbœgbœ nœ Ishiri, 'e she. ¹⁴ Mbœrœ azu neke á Ishiri nœ Ndjaba sœ kœyisœ awa fœ endje, kœdœ agbolo nœ Ndjaba. ¹⁵ Yé Ishirinœ á Ndjaba za she fœ 'e ascœmœ, mbœmbœrœ adœke 'e dœ akanga yé 'e sœ dœ awa nene; kashe tshe mbœrœ adœke 'e te agbolo nœ Ndjaba yé tshe za awa fœ azœ ndœ kœ'e Ndjaba adœke: «Aba!» ¹⁶ Ishiri nœ Ndjaba sœ kœpa dœ tœ ye lœ gbetshelœ nœ azœ adœke azœ kœdœ agbolo nœ Ndjaba. ¹⁷ Yé ƒata agbolo nœ Ndjaba, a gbœ ndje œrœ manda Ndjaba. A gbœ awa bale dœ Kristu; gbambanœ nene, œ kœsœ adœke a wu oyo awa bale dœ Kristu, a sœ ndje bala dœ she awa bale lœ mokœ nœ ye.

Mokœ á agbolo nœ Ndjaba œ wu

¹⁸ Mœ wusœ nœ adœke mokœ nœ Ndjaba á agbolo nœ ye œ wu bala ropa oyonœ á a sœ kœwu tœnœ ngœngœ asœke ye. ¹⁹ Œrœ kœ á Ndjaba mbœrœ sœ kœkate dœ lœsu ga lafo adœke œne wu œlœnœ á tshe ma mokœ nœ agbolo nœ ye. ²⁰ Gbambanœ nene, œrœnœ kœ œ yo ga tshakudu tshagbozu nœ gbœgbœ á ádœnœ gugu

nene, œ sœsœ mbœrœ á œrœnœ yindœ nœ nene kashe mbœrœ á Ndjaba yindœ nœ ataa. Kashe œrœnœ ko lœsu endje ga tœ Ndjaba. ²¹ Œ yindœ kœpa adœke œrœ á ndjaba mbœrœ sœ kœkate kœwuta ɔlɔ bale tshakudu gbɔgbɔ kœendirœ á sœ kœtepa œrœnœ tœ akanga, yé œ gbɔ kœvwara osho œdœ mokɔ nœ agbolo nœ ye. ²² A wusœ nœ adœke œrœ kɔ á Ndjaba mbœrœ sœ ngɔngɔ asœke kœwu oyo mara á yashe œ wu dœ lɔkɔ kœzu gbolo. ²³ Œ dœdœ kolœ œrœ á Ndjaba mbœrœ nene. Œ dœ ndje azœ á a gbɔ Ishiri ɓata ali tshakala kœtorœ nœ Ndjaba, a sœ ndje kœwu oyo tœ lœsu azœ kœkate adœke Ndjaba fa azœ tœ agbolo nœ ye yé œ vwara azœ djigi. ²⁴ Gbambanœ nene, a she lima kolœ lœ awa nœ kœza lœsu azœ ga ndœ Ndjaba, Kashe a kœsœ kœwu œrœ á a za lœsu azœ ga pa nœ, œ kpa dœdœ kœza lœsu ga pa œrœ nene. Uzu dœ dá za lœsu ye ga tœ œrœ á tshe wu a? ²⁵ Kashe œ kœsœ adœke a za lœsu azœ ga tœ œrœ á a wuwu damba nene, œ li adœke a kate dœ kœru lœsu.

²⁶ Ga pa nœ dœmœ, Ishiri œ ti kane azœ lœ kœmɔ nœ azœ mbœrœ a wuwusœtœ azœ tœ kœza avwala fœ Ndjaba ɓata á li nene. Kashe Ishiri dœ tœ ye œ za avwala mbœrœ azœ fœ Ndjaba dœ mara á uzu œ li kœza œtœnœ nene. ²⁷ Yé Ndjaba á tshe wusœ lœsu azœ dœ azu kɔ, tshe wusœ œneke á Ishiri yindœ kœyu she tœnœ ye. Gbambanœ nene, Ishiri sœ kœza avwala nœ ye mbœrœ ayerœ azu li-aka gbetshelœ nœ Ndjaba.

²⁸ A wusœ nœ adœke Ndjaba mbœrœ adœke œrœ kɔ sœ dœ ɔtshœnœ mbœrœ azu á endje yindœ ye, á tshe e endje liaka œneke á tshe guma lima utshunœ. ²⁹ Gbambanœ nene, Ndjaba ke endje utshunœ, á wa adœke endje li dœ ishiri Gbolo nœ ye á tshe kœdœ eya nœ aaya ndjoro. ³⁰ Azunœ á Ndjaba wa o'o mbœrœ endje utshunœ ascœmœ, tshe e ndje endje; endjeneke á tshe e endje, tshe mbœrœ adœke endje wuta ndjii yé endjeneke á tshe mbœrœ adœke

endje wuta ndjii, tshe mbœrœ adœke endje sœ lœ mokɔ nœ ye.

Kœyindœsho nœ Ndjaba

³¹ Ataa, a kpa pa koto o? Œdœ Ndjaba kœsœ mbœrœ azœ, œdœ dá yiangba azœ a? ³² Ndjaba vwavwara lima tœ ye tœ kœza Gbolo nœ ye tshebale fœ azœ nene, kashe tshe za lima she mbœrœ azœ para kɔkɔ. ʼBata á tshe za Gbolo nœ ye tshebale fœ azœ, œrœ gadœ dá tshe kpa duru azœ tœnœ a? ³³ Œdœ dá tɔ meza pa azu á Ndjaba ke endje a? Uzu bale nene. Gbambanœ nene, Ndjaba mbœrœ adœke endje wuta ndjii. ³⁴ Œdœ dá wa ɔgbɔ ngbanga pa endje a? Uzu bale nene! Gbambanœ nene, Yisu Kristu tshu œ she lœ kuzu yé œ sœ ga tœ kuni Ndjaba; á sœ kœza avwala tœ upu nœ azœ. ³⁵ Œdœ dá li kœkurutshelœ azœ dœ kœyindœsho nœ Kristu a? Œdœ œrœ kanga, œdœ awa, œdœ kœwu œrœ kanga, œdœ ogo, œdœ oyo œrœ tshapashɔ, œdœ œrœ á yindœ kœendi soro œdœ pe ugu kamba a? Œrœ bale nene! ³⁶ Gbambanœ nene, endje sú adœke:

«ɔlɔ dœ ɔlɔ endje para awa nœ kœwo 'a lœ kumu zœ; endje wu 'a ɓata apata á endje na kœwo endje.»

³⁷ Kashe lœ œrœnœ kɔ asœke, a wuta kœropa nœ kolœ dœ gbɔgbɔ nœ Ndjaba á tshe yi ndœ azœ. ³⁸ Gbambanœ nene, mœ wu adja sœ nœ adœke: œdœ kuzu œdœ ndje soro, œdœ aandjelu œdœ ndje ekpe ishiri, œdœ kpesheke œdœ ɓa mbatsha, œdœ gbɔgbɔ, ³⁹ œdœ gbɔgbɔ ɓa lafo, œdœ ndje ɓa budu ɔshɔ, œdœ anga œrœ á Ndjaba mbœrœ, œrœ bale nene œ li kœkurutshelœ azœ dœ kœyindœsho nœ Ndjaba, á matœ ye lœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu gugu nene.

9

Ndjaba ke azu Israyele

¹ Œneke á mœ sœ kœpa fœ 'e kœdœ adja o'o. Gbambanœ nene, mœ kœdœ uzu nœ Kristu; mœ sœsœ kœpa

wala nene, gbetshelœ nœ mœ sœ kœpa tœ upu nœ mœ lœ awa nœ Ɔtshã Ishiri. ² Lœsu mœ su dœ egerœ oyo yé œ sœ kœka mœ ɔlɔ dœ ɔlɔ. ³ Mœ sœ má kœyindœ nœ adœke Ndjaba darandœ mœ yé œ kurutshelœ mœ dœ Kristu lœ kumu aaya mœ dœ Ayuda á endje zu mœ dœ endje lœ mara bale. ⁴ Endje kœdœ azu Israyele, á Ndjaba ke lima endje adœke endje dœ agbolo nœ œne á yi lima sœ mokɔ nœ ye fœ endje. Tshe guma lima ayo dœ endje, œ za lima awa akwa nœ ye fœ endje yé œ yi lima sœ mara á endje li kœdonga dœ she fœ endje. Tshe pa lima tœ œrœ fœ endje. ⁵ Endje kœdœ aata azœ. Kristu wuta uzu yé endje zu she lœ mara nœ endje. Tshe ropa œrœ kɔ. Ɔshe kœdœ Ndjaba á endje donga she waa dœ waa. Ame!

⁶ Andaa, o'o á Ndjaba katœ nœ lima fœ endje sœsœ gbambanœ nene. Kashe œ dœdœ azu Israyele para kɔkɔ dá dœ azu Israyele nene. ⁷ Ugurutœ aata Abrayamo kɔ, anga endje dœdœ agbolo nœ ye nene. Mbœrœ tœnœ dá Ndjaba pa liya adœke: «Agbolo á mœ pa tœ endje fœ ɔœ, endje to lœ Izaka.» ⁸ Ɔ má adœke: œ dœdœ agbolo nœ ɔkɔ dá dœ agbolo nœ Ndjaba nene. Kashe kœtœ agbolo á Abrayamo zu lima endje liaka o'o á Ndjaba pa tœnœ dá dœ adja agbolo nœ ye. ⁹ Ndjaba ka lima tœ o'o fœ Abrayamo adœke: «Ngbugu manda nœ, mœ kwa bala tœ mœ ga ndœ zœ kolœ dœ olonœ asœke, yé awo zœ dœ Sara œ zu gbolo yakoshe.»

¹⁰ Ɔ dœdœ kolœ asœmœ nene, kashe Rebeka gbɔ ndje lima nguzu ameya á aba endje bale kœdœ ata azœ dœ Izaka. ¹¹⁻¹² Andaa, utshu kœzu endje, damba endje wuwu lima sœ tshelœ kata ekperœ dœ ɔtshœrœ nene, Ndjaba pa lima fœ Rebeka adœke: «Ɔgbɔ gbolonœ œ dœ kanga nœ inginœ.» Tshe pa lima atamœ mbœrœ kœma adœke œne ke liaka gbetshelœ nœ œne. Tshe para kolœ endjeneke á tshe e endje, tshe wuwu akwa nœ endje nene. ¹³ Endje su ɔala

Buku nœ Ndjaba adœke: «Mœ yindœ Yakobo yé mœ yiangba Esawu.»

¹⁴ Ataa a kpa pa koto o? Ndjaba sœsœ ndjii nene a? Bale nene! ¹⁵ Ndjaba pa lima fœ Moyize adœke: «Mœ wu oyo uzu á mœ yindœ kœwu oyo ye, yé mœ má ɔtshã lœsu ga tœ uzu á mœ yindœ kœma ɔtshã lœsu ga tœ ye.» ¹⁶ Ɔ yindœ kœpa adœke ɔtshã lœsu nœ Ndjaba sœsœ mbœrœ œneke á azu yindœ nœ too ndje mbœrœ gbɔgbɔ nœ azu nene, kashe œ sœ kolœ mbœrœ á tshe wu oyo uzu dœ tœ ye. ¹⁷ Endje su lima adœke Ndjaba pa fœ gbozugo Ezipito adœke: «Mœ za ɔœ tɔ ɔata gbozu mbœrœ kœma gbɔgbɔ nœ mœ á azu tshapashɔ djigi kœwu mokɔ nœ mœ.» ¹⁸ Ɔtœnœ ataa dá Ndjaba kœyindœ nœ yekane á tshe wu oyo uzu; yé tshe kœyi ndje ndœ nœ, tshe mbœrœ adœke uzu sœ dœ gbɔkumu.

Ókó œdœ lœsu kœwu oyo nœ Ndjaba

¹⁹ Anganœ uzu œ yu mœ adœke: «Ɔ kœsœ ataa, œ mbœrœ kotoo á Ndjaba œ gbagbara azœ dœ azu a? Ka œde dá li kœvwaratœ ye tœ œrœ á tshe yindœ kœmbœrœ tœnœ a?» ²⁰ Kashe ɔœ kœdœ œde yekane á vwaratœ zœ tœ upu nœ Ndjaba a? Ɔde dá wu ɔalima lœsú kœyu uzu á tshe mbœrœ she adœke: «Mbœrœ gadœ á ɔœ mbœrœ mœ atake a?» ²¹ Ayi kœmbœrœ lœsú lili kœmbœrœ œneke á tshe yindœ nœ dœ óto nœ ye nene a? Tshe li kœea óto: œ mbœrœ anganœ dœ ɔgbɔ lœsú yé œ mbœrœ ndje anganœ dœ amba lœsú. Ɔ sœsœ ataa nene a?

²² A wusœ nœ adœke Ndjaba yi lima ndœ kœma ókó nœ ye œdœ pe gbɔgbɔ nœ ye. Kashe tshe sœ lima dœ ugu lœsu mbœrœ azu á li lima adœke endje gbɔ djofele, á endje li lima dœ kuzu. ²³ Tshe mbœrœ ataa, mbœrœ kœyisœ egerœ mokɔ nœ ye ga ndœ azu á tshe wu oyo endje yé á ke endje lima utshunœ á guma endje kœli ga lœ mokɔ nœ ye. ²⁴ Azœ kœdœ azunœ á tshe e endje asœmœ, azœ á tshe e azœ ko ugurutœ Ayuda nene kashe ugurutœ angbi azu ndje. ²⁵ Tœnœ

koedœ o'o ama Ndjaba á Oze su lima adœke:

«Azu ogo á endje doédœ azu nœ mœ nene,
mœ e endje bala azu nœ mœ;
yé angbi azu á mœ yiyi lima ndœ endje nene,
mœ yindœ endje waa.

²⁶ Ba tœ osho á endje pa lima fœ endje adœke:

“E doédœ azu nœ mœ nene”,
ba zœ ascœmœ, endje e endje agbolo nœ Ndjaba nœ soro.»

²⁷ Isaya gbara ndje lima atake tœ upu nœ azu Israyele:

«Edœ azu Israyele kœngba ndje бата mindu tshatœ ama kota gbaa, kolœ udu endje teasho dá she.

²⁸ Gbambanœ nene, œneke á Ndjaba pa tœnœ,

tshe mbœrœ adœke œ mbœrœtœ endje djigi œdœ gbara pa osho.»

²⁹ Kolœ Isaya kpa pa ndje lima utshunœ adœke:

«Edœ Gbozu nœ gbogbo kœ koekaka lima tœ anga aata azœ ti fœ azœ nene,

dá a wuta má ndje бата azu ongbo Sodomo, a lili má бата azu ongbo Gomora.»

Azu Israyele œdœ kœshe lœ awa nœ kœyindœrœ

³⁰ Atamœ a kpa pa kotoo? A pa adœke: azu neke á endje doédœ Ayuda nene yé á papara awa adœke œne wuta ndjii tœ ala Ndjaba nene, Ndjaba mbœrœ adœke endje wuta ndjii tœ ala œne mbœrœ kœyindœrœ.

³¹ Andaa, azu Israyele para lima awa adœke œne wuta ndjii tœ ala Ndjaba lœ awa nœ kœmbœrœtœ endje liaka awa akwa kashe endje wuwuta lima ndjii nene. ³² Mbœrœ gadœ e? Ádánœ koedœ adœke endje gbegbe lima kœsœ dœ kœyindœrœ nene kashe endje za lima lœsu endje ga pa akwa nœ endje. Endje za ada endje tœ badja á sœ kœko endje vesho. ³³ Endje su ala Buku nœ Ndjaba adœke:

«'E dji, mœ za badja tœ ba lakpi Siyona,

œtœnœ koedœ badja á azu œ ko ada endje tœ tœnœ á ko endje vesho.

Kashe uzu á tshe kœsœ dœ kœyindœrœ ga ndœ ye,
tshe gbœ tshula nene.»

10

Ayuda dœ angbi azu sœ dœ Gbozu bale

¹ Aaya, œrœ á mœ yindœ nœ dœ lœsu mœ bale, yé á sœ kœza avwala nœ mœ fœ Ndjaba tœnœ koedœ adœke tshe she Ayuda. ² Gbambanœ nene, mœ wusœ nœ adœke endje sœ dœ egerœ ogo kœmbœrœ akwa nœ Ndjaba kashe endje wuwusœ awa kœmbœrœ tœnœ dœ otshœnœ nene. ³ Endje wuwusœ mara á Ndjaba mbœrœ adœke uzu wuta ndjii tœ ala ye nene. Endje para kœwuta ndjii dœ awa nœ endje dœ tœ endje. Mbœrœ tœnœ atamœ,

endje zatatœ endje fœ Ndjaba yeka á tshe kœmbœrœ adœke endje wuta ndjii nene. ⁴ Gbambanœ nene, Kristu mbœrœ œneke kœ á li má adœke awa akwa mbœrœ yekane á endjeneke kœ á endje sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ ye kœwuta ndjii tœ ala Ndjaba.

Uzu kœ á tshe sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ Yisu, tshe she

⁵ 'E dji o'o á Moyize sú tœ upu nœ kœsœ ndjii á to lœ awa akwa: uzu kœro manda awa akwa, œ sœ dœ soro lœ awa nœ awa akwa.

⁶ Kashe tœ kœwuta ndjii dœ awa nœ kœyindœrœ, tshe pa lima adœke: «Yuyutœ zœ nene adœke: œdœ dá œ ga lafo a?»

œ sœ бата kœza Yisu jœrœ tœnœ ga ati. ⁷ 'E yuyu ndje tœ 'e nene adœke: «œdœ dá jœrœ ga lœ ogo nœ akuzu a?»

œ sœ бата 'e kpa yindœ kœmbœrœ adœke Yisu kpa she lœ akuzu. ⁸ Kashe Moyize pa lima kotoo? Tshe pa lima atake: «O'o ama Ndjaba sœ ndœ dœ bœ, œ sœ lœ ama zœ; œ sœ ndje tœ lœsu zœ.» O'onœ ascœmœ koedœ o'o nœ kœyindœrœ á a sœ kœmindœ nœ. ⁹ Edœ bœ kœpa dœ ama zœ adœke Yisu koedœ Gbozu, á yindœ nœ dœ lœsu zœ adœke Ndjaba

she she lœ akuzu ye, 6œ she bala ye.
 10 Mbœerœ kœyindœ nœ dœ lœsu zœ
 dá Ndjaba œ mbœerœ adœke 6œ sœ
 ndjii, yé 6œ kœpandœ nœ dœ ama zœ
 dá Ndjaba œ she 6œ. 11 Gbambanœ
 nene, endje sú 6ala Bukunœ adœke:
 «Uzu kœ á tshe sœ dœ kœyindœerœ ga
 ndœ Yisu,
 tshe gbœ tshula nene.»

12 Ádánœ á Ayuda dœ angbi azu sœsœ
 kpi nene. Gbozu nœ endje kœdœ
 Yisu Kristu á tshe to ɔtshœrœ nœ ye
 fœ azu para kœkœ á endje e i'iri ye.

13 Mbœerœ á endje sú 6ala Buku nœ
 Ndjaba adœke:
 «Uzu kœ á tshe e i'iri Gbozu,
 tshe she.»

14 Kashe endje e i'iri ye kotoo œdœ
 endje kœsœ dœ kœyindœerœ ga
 ndœ ye nene a? Yé endje sœ dœ
 kœyindœerœ ga ndœ ye kotoo œdœ
 endje kœdjidji damba o'o nœ ye nene
 a? Endje dji o'o nœ ye kotoo œdœ
 a kœmimindœ nœ nene a? 15 Endje
 mindœ o'onœ kotoo œdœ endje
 kœvwavwa azu nene a? Endje su 6ala
 Buku nœ Ndjaba adœke:

«Yanga waa kœwu azu á endje na
 dœ ɔtshœ O'o fœ azu.»

16 Kashe azu para kœkœ dá yindœ ɔtshœ
 O'onœ nene. Isaya pa lima tœ upunœ
 adœke:

«Gbozu, œdœ dá yindœ o'onœ
 á 'a sœ kœmindœ nœ a?»

17 Ataa, kœyindœerœ to lœ kœmindœ
 o'o ama Ndjaba yé kœmindœ o'o ama
 Ndjaba kœdœ kœmindœ ɔtshœ O'o nœ
 Kristu.

18 Mœ sœ kœyu adœke: ataa azu
 Israyele djidji lima o'onœ asœke nene
 a? Adjapu, endje dji lima kœ. Mbœerœ
 Buku nœ Ndjaba pa adœke:

«Endje dji tshama endje na tœnœ pa
 ɔshœ djigi,
 yé o'o ama endje œ na rotœnœ tœ
 oshœ kœ pa ɔshœnœ asœke.»

19 Mœ sœ kpa kœyu adœke: Ataa azu
 Israyele djidji lima dœ ɔtshœnœ nene
 a? Ndjaba pa lima ndœ nœ lœ ama
 Moyize adœke:

«Mœ mbœerœ adœke 'e sœ dœ úkú ga
 tœ azu á endje dœdœ azu nœ
 mœ nene.»

Mœ mbœerœ adœke 'e sœ dœ ókó ga
 tœ angbi

azu á endje gugu dœ kœwusœerœ
 nene.»

20 Isaya kpa na œerrr kœpa adœke:

«Azu á endje sœsœ lima kœpara mœ
 nene, gbœ mœ,

mœ matœ mœ fœ azu neke á endje
 sœsœ

lima kœyu mœ tœ œrœ nene.»

21 Yé mbœerœ azu Israyele, tshe pa
 lima adœke:

«ɔlœ kœ, mœ yi lima kane mœ mbœerœ
 kœ'e endje

kashe endje djidji lima o'o ama mœ
 nene.

Endje kœdœ aayi gbœkumu œdœ ad-
 jipudji.»

11

*Ndjaba vwavwara lima tœ ye tœ
 azu Israyele nene.*

1 Mœ sœ kœyutœ mœ adœke: Adja
 Ndjaba vwaratœ ye tœ azu nœ ye
 ye a? Bale nene! Gbambanœ nene,
 œmœ ndje kœdœ uzu Israyele, ata
 Abrayamo lœ mara nœ Abendjame.

2 Ndjaba vwavwaratœ ye tœ azu nœ
 ye á tshe ke lima endje katshatsha
 nene. 'E wuwusœ o'o á Eliya pa lima
 ala Buku nœ Ndjaba œlœ á tshe sœ
 kœki oyo tœ upu nœ azu Israyele fœ
 Ndjaba nene a? 3 Tshe ki lima adœke:
 «Gbozu, endje wo aayi kœgbara o'o nœ
 zœ, œ kavwa wopa nœ zœ. Mœ sœpe
 dœ kuti mœ tshebale yé endje kpa sœ
 kœpara awa ndœ kœwo mœ.»

4 Kashe Ndjaba gi lima o'o gadœ fœ
 she a? Tshe gi lima fœ she adœke:

«Mœ gumasœ azu kutu mindu dœ
 bisha á endje kukuku ga utshu nd-
 jaba Bala nene.» 5 Awa bale ndje

ngœngœ asœke, anga udu azu á Ndjaba
 ke endje liaka ɔtshœ lœsu nœ ye sœpe

zœ. 6 Tshe keke lima endje mbœerœ
 akwa nœ endje nene, kashe kolœ
 mbœerœ ɔtshœ lœsu nœ ye. Ete nene,
 ɔtshœ lœsu nœ Ndjaba kpa dœ ɔtshœ
 lœsu nene.

7 Atamœ a kpa pa kotoo? Azu Is-
 rayele gbœgbœ œrœ á endje sœ lima
 kœpara tœnœ nene, kolœ endjeneke
 á Ndjaba ke endje dá gbœ. Anga

endje wuta lima dœ gbɔkumu, ⁸ b̄ata á endje s̄u ala Bukunœ adœke: «Ndjaba mbœrœ adœke kœwusœrœ nœ endje papara awa kœwusœ ádá o'o nene. Tshe pakata ala endje kœwu œrœ œdœ utu endje kœdji o'o œrrr ngɔngɔ asœke.» ⁹ Davidi pa ndje adœke:

«Kaka kœziroœ nœ endje fa úkú œdœ gbanda,

œ k̄ɔɔ awa kœyo endje dœ endje gbɔ œneke á li dœ endje,

¹⁰ Kaka adœke endje kpa wuwu œrœ nene œrrr ala endje bu,

mbœrœ adja adœke ovoro endje lu ga tœnœ.»

¹¹ Mœ kpa sœ kœyutœ mœ adœke: «L̄ɔkɔ á Ayuda ko lima ada endje t̄sho, endje yo lima waa ye a?» Bale nene. Kashe ekperœ nœ endje k̄ɔɔ awa fœ angbi azu adœke endje gbɔ kœshe, á kœvwa Ayuda kœmbœrœ úkú. ¹² Andaa, œdœ ekperœ nœ Ayuda kœza kœgb̄ɔrœ fœ tshapashɔ, á kœyo endje kœza kœgb̄ɔrœ fœ angbi azu, ataa ɔtsh̄ɔrœ kpa ropa nœ ɔlɔ á endje kpa kwatœ endje kɔ ga pa awa kœshe.

Angbi azu œ she

¹³ Mœ sœ kœpa fœ e'e dœ azu á 'e dœdœ Ayuda nene: œmœ kœdœ ayi avwa á Ndjaba ke mœ mbœrœ angbi azu yé mbœrœ tœnœ ataa, mœ sœ dœ yanga mbœrœ akwa á mœ mbœrœ asœke waa. ¹⁴ Mœ gbe kœmbœrœ ataa adœke aaya mœ wuta dœ úkú yeka anga endje kœshe. ¹⁵ Gbambanœ nene, ɔlɔ á Ndjaba vwara lima tœ ye tœ Ayuda, tshe guma lima tshaguru tœ ye dœ tshapashɔ. Atamœ ɔlɔ á tshe kpa kœguma tshagurutœ ye dœ endje, œ sœ b̄ata uzu to lœ kuzu á kwa ga lœ soro nene a?

¹⁶ Œdœ uzu kœza ali kumu œrœ kindi nœ ye fœ Ndjaba, udu œrœnœ kɔ kœdœ œnœ Ndjaba. Œdœ uzu kœza ndje eshe ɔyo fœ Ndjaba, ganœnœ ndje kœdœ œnœ ye. ¹⁷ Azu Israyele sœ b̄ata ɔyo olive á Ndjaba de anga ganœnœ tœnœ yé tœ œsœ ganœnœ asœmœ, tshe za b̄œ t̄ɔɔ ga

zœ œb̄œ dœ angbi uzu b̄ata ganœ olive tshelœ gusu. Bœ sœ ndje kœgb̄ɔ kœziroœ á sœ kœto lœ eshe ɔyo olive á sœ kœɔ tœnœ. ¹⁸ Ádánœ á lili adœke bœ sœ dœ egerœ kumu nene utshu ganœ á endje de. Kotoo á b̄œ ti kanga zœ a? Œ dœdœ b̄œ dá sœ kœza eshe ɔyo nene kashe eshe ɔyo dá sœ kœza b̄œ.

¹⁹ Anganœ b̄œ sœ kœpa ndje adœke: «Endje de lima ganœ ɔyo asœke yeka á mœ kœgb̄ɔ osho kœsœ tœnœ.»

²⁰ Adjapu. Endje de ganœnœ asœmœ mbœrœ á endje gugu lima dœ kœyindœrœ nene yeka á b̄œ gbɔ osho tshangbanœ mbœrœ kœyindœrœ. Kashe dudu okoro zœ nene, yé ala zœ gbɔ kane. ²¹ Gbambanœ nene, œdœ Ndjaba kœde Ayuda á endje kœdœ adja ganœ ɔyo, ala zœ gbɔ anganœ tshe de ndje b̄œ awa bale.

²² 'E wu mara á Ndjaba sœ kœma ɔtshɔ l̄su nœ ye œdœ kœza djofele nœ ye kane: tshe za djofele fœ azu á endje yo yé œ má ɔtshɔ l̄su ga ndœ zœ. Mbœrœ adœke œndœ zœ di lœ ɔtshɔ l̄sunœ asœmœ ete nene, endje de ndje b̄œ ye. ²³ Kashe l̄kɔ á Ayuda kpa kœfatshal̄su endje, endje kwa ga tœ osho á endje sœ lima tœnœ utshunœ. Gbambanœ nene, Ndjaba sœ dœ gbɔgbɔ kœgi endje ga tœ ɔyo ga manda œsœ endje. ²⁴ Œb̄œ dœ angbi uzu, b̄œ kœdœ ganœ tshelœ gusu á ndjaba de b̄œ á za b̄œ t̄ɔɔ ga tœ ɔyo á b̄œ sœsœ lima tœnœ nene. Kashe Ayuda, endje kœdœ adja ganœ ɔyo olivœnœ, Ndjaba li kpa kœgi endje ga manda endje t̄ɔɔ ga tœ ɔyo á endje sœ lima tœnœ.

Ndjaba œ she Ayuda

²⁵ Aaya, mœ yindœ nœ adœke, 'e wusœ o'o nœ Ndjaba á zatœ ye yiwa tœnœ asœke, á 'e kœzazatœ 'e nene adœke 'e kœdœ aayi kœwusœtœ. O'onœ asœke dœke: anga tshakala azu Israyele œ wuta kœdji tshelœ kata o'o asœ nene œrrr adœke angbi azu djigi wuta ga tœ kœshe. ²⁶ Yé manda nœ dá Azu Israyele kɔ œ she b̄ata á endje s̄u ala Buku nœ Ndjaba adœke:

«Ayi kœvwara azu œ to ɓa lakpi Siyona, tshe gi ekperœ tœ aata Yakobo.

²⁷ 'E wu ayo á mœ mbœrœ bala dœ endje,

lɔkɔ á mœ i ekperœ nœ endje.»

²⁸ Ayuda vvara lima tœ endje tœ ɔtshɔ O'o yé œ wuta lima ayingba Ndjaba yekane á kɔrɔ awa fœ 'e. Kashe Ndjaba sœ kœyindœ endje waa dœ waa mbœrœ á tshe ke lima aata endje.

²⁹ Gbambanœ nene, Ndjaba kœza œrœ fœ uzu tshe kpa za tshakane ye nene. Tshe kœ'e uzu, tshe kpa fatshelœ ama ye nene.

³⁰ Utshunœ lima 'e sœsœ kœdji Ndjaba nene yé ngɔngɔ asœke Ndjaba wu oyo 'e mbœrœ Ayuda vwaratœ endje tœ kœdji she. ³¹ Awa bale ngɔngɔ asœke endje vwaratœ endje tœ kœdji o'o adœke Ndjaba kœwu oyo 'e, á manda nœ yekane á tshe kœwu ndje oyo endje. ³² Gbambanœ nene Ndjaba mbœrœ lima adœke azu para kɔkɔ vvara lima tœ endje tœ kœdji o'o ama œne. Tshe mbœrœ lima atamœ adœke œne ma lœsu kœwu oyo endje para kɔkɔ.

³³ Adja Ndjaba gerœ waa. (Esœ kœwusœtœ nœ ye dœ pe kœwusœrœ nœ ye gerœ ndje waa. Uzu bale á tshe wusœ ada kœwa o'o nœ ye gugu, uzu bale á tshe wu ndje sœ œrœ á tshe yindœ kœmbœrœ tœncœ gugu nene.

³⁴ Buku nœ Ndjaba pa adœke: «Ede dá wusœ gbetshelœ nœ Ndjaba?

Ede dá li tœ kœmi upu fœ she a?

³⁵ Ede dá to œrœ tœ alinœ fœ she, yekane á tshe kœgi tshangbanœ fœ she a?»

³⁶ Gbambanœ nene, œrœ kɔ to ɓa ndœ ye, œrœ kɔ sœ dœ soro lœ awa nœ ye yé œrœ kɔ sœ mbœrœ she. Kaka mokɔ nœ Ndjaba sœ waa dœ waa. Ame!

12

Tafo soro lœ Yisu Kristu

¹ Aaya, ɓata á Ndjaba má ɔtshɔ lœsu nœ ye fœ azœ, mœ yindœ nœ adœke 'e zatœ 'e fœ she ɓata tokóro nœ soro, á endje gi ga indirinœ yé á sœ kœza yanga fœ she. Asœke kœdœ

adja mara kœdonga Ndjaba á li dœ 'e kœdonga dœ she. ² 'E mbœmbœrœtœ 'e ɓata azu tshapashœnœ asœke nene kashe 'e za awa fœ Ndjaba kœto tafo kœwusœrœ fœ 'e yeka á 'e kœwusœ œneke á Ndjaba yindœ nœ, œneke á sœ dœ ɔtshœnœ, œneke á za yanga fœ she, œneke á li.

³ Yé mbœrœ ɔtshɔ lœsu nœ Ndjaba ga ndœ mœ, mœ sœ kœpa fœ 'e adœke 'e zazatœ 'e ga lafo kœero mara á 'e sœ dœ tœncœ nene. Kashe 'e sœ dœ gbetshelœ neke á li, adœke uzu dœ uzu wutœ ye liaka kœyindœrœ á Ndjaba to fœ she. ⁴ Gbambanœ nene, undu azœ sœ bale kashe œrœ kotœncœ ngba waa. Akwa á œrœ kote undu azœ bale dœ bale œ mbœrœ sœsœ awa bale nene. ⁵ Awa bale a ngba waa, kashe a wuta undu uzu bale lœ kœngbœtœ azœ bale dœ Kristu yé uzu dœ uzu kœdœ œrœ kote undœncœ.

⁶ Uzu dœ uzu sœ dœ gbœgbœ kœmbœrœ dœ akwa kpikpi dœ mara á Ndjaba to fœ she lœ ɔtshɔ lœsu nœ ye. (E kœsœ adœke Ndjaba to gbœgbœ nœ kœgbara dœ o'o fœ uzu, œ li adœke tshe gbara lindœ kœyindœrœ. ⁷ Uzu á tshe kœsœ dœ gbœgbœ nœ kœti kane anganœ, kaka adœke tshe ti kane anganœ. Yé uzu á tshe kœsœ dœ gbœgbœ nœ kœyisœ œrœ, kaka tshe yisœ œrœ. ⁸ Uzu á tshe kœsœ dœ gbœgbœ nœ kœto gbœgbœ fœ anganœ, kaka tshe to gbœgbœ fœ anganœ. Uzu á tshe kœsœ dœ gbœgbœ nœ kœto œrœ, kaka tshe to dœ lœsu ye bale. Uzu á tshe kœsœ tœ gbozu tshapa anganœ, kaka tshe zatœ ye djigi ndœ nœ. Uzu a tshe kœsœ dœ gbœgbœ ndœ kœwu oyo azu, kaka tshe mbœrœ dœ yanga.

⁹ (E li adœke 'e yindœ anga 'e dœ adja kœyindœsho. 'E kpa awa ekperœ yé œ zatœ 'e djigi ndœ kœmbœrœ ɔtshœrœ. ¹⁰ 'E yindœtœ 'e ugurutœ 'e ɓata aaya azu: 'e lisœtœ 'e ugurutœ 'e. ¹¹ 'E mbœrœ akwa dœ gbœgbœ yé 'e mbœmbœrœ ɔdɔ nene. 'E mbœrœ akwa fœ Gbozu dœ lœsu 'e bale. ¹² 'E sœ dœ yanga lœ kœkœ lœsu nœ 'e ga tœ Ndjaba. 'E sœ dœ ugu lœsu lœ oyo yé œ sœ dœ kœru lœsu lœ avwala. ¹³ 'E

ti kane ayerœ azu nœ Ndjaba á endje sœ læ oyo yé œ za osho kœsœ ɔɔ dœ ɔɔ fœ agene.

¹⁴ 'E pa ɔtshɔ o'o ga tœ azu á endje sœ kœmbœerœ œerœ kanga fœ 'e. 'E to kane 'e ga pa endje kashe 'e dadarandœ endje nene. ¹⁵ 'E sœ dœ yanga awa bale dœ azu á endje sœ dœ yanga, œ ki awa bale dœ azu á endje sœ dœ iki. ¹⁶ 'E sœ dœ gbetshelœ bale ugurutœ 'e. 'E kpa awa kœsœ dœ egerœ kumu kashe 'e zatœ 'e ga ati. Adja 'e gbegbe nene adœke 'e kœdœ azu nœ kœwuscœtœ.

¹⁷ Œdœ uzu kœmbœerœ ekperœ fœ 'e, 'e gigi ekperœ fœ she nene kashe 'e para awa kœmbœerœ ɔtshœrœ utshu azu para kɔkɔ. ¹⁸ 'E mbœerœ œeneke kɔ á li dœ gbɔgbɔ nœ 'e adœke tshagurutœ 'e sœ dœ kœsœ gee. ¹⁹ Aaya á mœ yindœ 'e, œdœ azu kœmbœerœ ekperœ fœ 'e, 'e gigi ekperœ dœ tœ 'e nene. Kashe 'e za awa adœke ókó nœ Ndjaba kœmbœerœ akwa. Gbambanœ nene, endje sú ala Buku nœ Ndjaba adœke: «Œmœ dá gi tshangba ekperœ, œmœ ndje dá gi kudá tshangba ekperœ kɔ», Ndjaba dá pa ataa. ²⁰ Yé ga pa nœ, endje kpa su ndje adœke: «Œdœ yingba zœ kœsœ dœ ogo, to kœziroœ fœ she; œdœ tshe kœsœ dœ ogo ungu, su ungu fœ she; gbambanœ nene, œdœ ɔœ kœsœ kœmbœerœ atamœ, ɔœ sœ kœva jiwo ga pa kumu ye.» ²¹ Zaza awa fœ ekperœ adœke œ ropa zœ nene kashe ropa ekperœ læ awa nœ kœmbœerœ ɔtshœrœ.

13

A zatœ azœ ga tshakudu agbozu nœ Lita

¹ Œ li adœke uzu kɔ zatœ ye ga tshakudu agbozu nœ Lita mbœerœ akwa tshagbozu kɔ to ɔa ndœ Ndjaba; yé agbozu á a sœ dœ endje, Ndjaba dá ko endje. ² Atamœ uzu kɔ á tshe kœvwaratœ ye tœ kœzatœ ye ga tshakudu agbozu nœ Lita, tshe vwaratœ ye tœ kœmbœerœtœ ye liaka œeneke á Ndjaba guma yé Ndjaba œ wa ɔgbɔ ngbanga ga tœ

ye. ³ Gbambanœ nene, azu á endje sœ kœmbœerœ ɔtshœrœ, endje kpa awa agbozu nœ Lita nene kashe azu neke á endje mbœerœ ekperœ dá kpa awa endje. Œdœ uzu kœyindœ nœ adœke awa agbozu nœ Lita mbœerœ œene nene, œ li adœke tshe mbœerœ ɔtshœrœ yekane á endje kœlisœ ye. ⁴ Gbambanœ nene, agbozu nœ lita kœdœ aayi akwa nœ Ndjaba mbœerœ kœyisœ kœmbœerœ ɔtshœrœ fœ azu. Œdœ ɔœ kœmbœerœ ekperœ, œ li adœke awa endje mbœerœ ɔœ, mbœerœ endje gbɔgbɔ akwanœ gbambanœ nene. Lœ kœza djofele fœ azu, endje sœ tœ akwa nœ Ndjaba adœke œene ma ókó nœ ye ga ndœ azu á endje sœ kœmbœerœ ekperœ. ⁵ Mbœerœ tœnœ ataa, œ li adœke a zatœ azœ ga tshakudu agbozu nœ Lita. 'E kpakpa kolœ awa ókó nœ Ndjaba nene kashe 'e zatœ 'e ga tshakudu agbozu nœ Lita mbœerœ á a wuscœ nœ adœke œ li dœ azœ kœmbœerœ atamœ.

⁶ Œtœnœ kœdœ ndje ádánœ á li dœ 'e adœke 'e yɔ lapo. Ndjaba ko aayi akwa nœ kœko ngendja lapo adœke endje zatœ endje ga tœ akwanœ dœ ɔtshœnœ. ⁷ Yé 'e gi kudá nœ uzu kɔ fœ she. 'E yɔ lapo á li adœke 'e yɔ, 'e yɔ takeshe á li adœke 'e yɔ, œ kpa awa azu neke á li dœ 'e kœkpa awa endje yé œ lisœ endjeneke á li dœ 'e kœlisœ endje.

Kœyindœtœ azœ

⁸ 'E scœsœ dœ kudá nœ uzu bale pa 'e nene. 'E sœ kolœ dœ kudá á li dœ 'e kœsœ dœ tœnœ adœke: 'e yindœtœ 'e. Uzu á tshe sœ kœyindœ anganœ sœ kœmbœerœtœ ye liaka awa akwa djigi. ⁹ Gbambanœ nene, awa o'o pa adœke: «Papara awo yanga zœ nene, wowo uzu nene, zizi angba nene; zaza ɔsu zœ ga pa œerœ nœ yanga zœ nene.» Awa akwanœ asœke œdœ pe udu awa akwa para kɔkɔ li ga læ awa akwa bale á pa adœke: «Yindœ yanga zœ ɔata á ɔœ yindœtœ zœ dœ tœ zœ.» ¹⁰ Uzu á tshe kœyindœ yanganœ, tshe mbœerœ ekperœ fœ she nene, ádánœ á uzu á tshe sœ kœyindœ yanganœ

tshe sœ koembœerœtœ ye liaka awa akwa djigi.

¹¹ Bata 'e wusœ lɔndɔ á a sœ dœ tœncœ, lɔkɔ kœjo 'e lœ olo wuta ye. Kpœsheke kœshe na ndo dœ azœ kœto tœ ɔlɔ á a yi lima ndœ œrœ. ¹² Œndœ butshɔ di yé osho ndo kœkœrɔ tœncœ ye. A katœ akwa nœ ubu osho yé a ko œrœ kœnga dœ koshe nœ ingbisho. ¹³ Œ li adœke akwa tshelœ azœ dœ akwa nœ ingbisho, a katœ egerœ lɔsu, dœ kœndjo ipi tɔpanœ kpuru, dœ angba budu, dœ œrœ tshula, dœ œbœrœ œdœ úkú. ¹⁴ Kashe 'a matœ azœ b̄ata azu nœ Yisu Kristu, yé 'e papara koembœerœ œneke á ogo nœ ɔkɔ 'e œ vwa 'e ndœ koembœerœ tœncœ nene.

14

A wawa ngbanga ga pa anga azœ nene

¹ 'E za osho kœsœ fœ uzu á kœyindœrœ nœ ye sœ teasho, kashe 'e wawa ngbanga pa gbetshelœ nœ ye nene. ² Anga uzu sœ dœ kœyindœrœ adœke œne li kœzi œrœ kɔ, andaa anga á kœyindœrœ sœ teasho, sœ kœzi kolœ dɔngɔ. ³ Atamœ uzu á tshe sœ kœzi œrœ tshetshene tsheneke á tshe zizi nene, yé tsheneke á tshe zizi nene wawa o'o ga tœ tsheneke á tshe sœ kœzi tœncœ nene. Gbambanœ nene, Ndjaba za osho kœsœ fœ she ndje. ⁴ Œbœ kœdœ dœ á kœwa ngbanga pa ayi akwa á tshe dœdœ tshenœ zœ nene a? Œdœ tshe koembœerœ akwa nœ ye dœ ɔtshɔncœ œdœ tshe mbœmbœrœ dœ ɔtshɔncœ nene, œ dœ o'o nœ ayengɔ ye. Tshe shi gbi; gbambanœ nene, Gbozu sœ dœ gbɔgbɔ kœti kane ye.

⁵ Tœ upu nœ anga bale, olo sœ kpikpikpi, andaa tœ anga olo kɔ liili. Kaka uzu dœ uzu wusœ nœ ba lɔsu ye dœ tœ ye adœke œneke á œne gbe kœdœ adjapu. ⁶ Uzu á tshe kœgbe adœke anga olo bale ropa udu olo kɔ, sœ koembœerœ tœncœ mbœrœ koelisœ Gbozu; uzu á tshe sœ kœzi œrœ kɔ, sœ ndje koembœerœ tœncœ mbœrœ koelisœ Gbozu; gbambanœ nene, tshe sœ kœza mershe fœ Ndjaba mbœrœ kœziœ nœ ye. Tsheneke á tshe

zizi œrœ nene sœ koembœerœ tœncœ mbœrœ koelisœ Gbozu yé œ sœ ndje kœza mershe fœ Ndjaba. ⁷ Uzu bale ugurutœ azœ á tshe sœ dœ soro mbœrœ tœ ye dœ tœ ye gugu nene yé uzu bale á tshe tshu mbœrœ tœ ye dœ tœ ye gugu nene. ⁸ Œdœ a kœsœ dœ soro, a sœ dœ tœncœ mbœrœ Gbozu, yé œdœ á kœtshu, a tshu mbœrœ Gbozu. Atamœ œdœ a kœsœ dœ soro, œdœ á kœtshu, a kœdœ azu nœ Gbozu. ⁹ Gbambanœ nene, Kristu tshu yé Ndjaba she she lœ akuzu adœke tshe dœ Gbozu nœ akuzu œdœ asoro.

¹⁰ Kashe œbœ, mbœrœ gadœ á bœ wa ngbanga pa aya zœ a? Yé œbœ, mbœrœ gadœ á bœ tshene aya zœ a? A ka bala utshu Ndjaba adœke tshe wa ngbanga pa azœ. ¹¹ Gbambanœ nene, endje sú ala Buku nœ ndjaba adœke: Œmœ Gbozu nœ soro, mœ pa adœke: azu kɔ œ gote ga utshu mœ, yé uzu dœ uzu œ pa dœ ama ye adœke œmœ kœdœ Ndjaba.

¹² Atamœ uzu dœ uzu ugurutœ azœ œ pa o'o utshu Ndjaba tœ upu nœ ye dœ tœ ye.

¹³ Mbœrœ tœncœ ataa, a kate kœwa ngbanga ugurutœ azœ dœ anga azœ. Kashe uzu dœ uzu wa ngbanga ba tœ lɔsu ye adœke, œne mbœrœ œrœ á mbœrœ adœke aya œne zaza ada ye tɔsho too tshe tete ga lœ ekperœ nene.

¹⁴ Lœ Gbozu Yisu, mœ wusœ nœ adœke anga rœgo á dœ uburu dœ tœ ye gugu nene. Rœgo sœ kœfa uburu mbœrœ uzu á tshe gbe adœke œtœncœ kœdœ uburu. ¹⁵ Œ kœsœ adœke bœ sœ kœzi rœgo á sœ kœza oyo fœ aya zœ, œ yindœ kœpa adœke bœ mbœmbœerœtœ zœ liaka kœyindœsho nene. Mbœmbœerœ adœke, rœgo ama zœ ndi yanga zœ á Kristu tshu tœ upu nœ ye.

¹⁶ Kaka adœke, œrœ á 'e wu tœ ɔtshɔncœ tœ ala 'e, zaza awa fœ anga azu kœpa ekpe o'o tœncœ nene.

¹⁷ Gbambanœ nene, Ogo gbozu nœ Ndjaba wuwu kœziœ too kœndjorœ nene, kashe œ wu kœsœ ndjii, kœsœ gee œdœ pe yanga lœ Œtshɔ Ishiri.

¹⁸ Uzu á tshe sœ koembœerœ akwa nœ

Kristu dœ mara atake, sœ kœza yanga fœ Ndjaba yé azu œ liscœ ye.

¹⁹ Atamœ a para awa kœmboerœ œrœ á yi kœsœ gee ga ugurutœ azœ yé á li kœmboerœ adœke a gerœ awa bale lœ kœyindœrœ. ²⁰ Adja a ndindi akwa nœ Ndjaba mbœrœ o'o nœ kœziroœ nene. A li kœziroœ kœ kashe œ sœ tœ ekpencœ tœ kœzi anga œrœ á vwa uzu ga lœ ekperœ. ²¹ Œ ga waa adœke bœ vwaratœ zœ tœ kœzi agea, koendjo ipi, kœvwaratœ zœ tœ œrœ kœ á mbœrœ adœke aya zœ te ga lœ ekperœ. ²² Œneke á bœ gbe adœke œ dœ ekperœ too otshœrœ, œ wu kolœ œbœ dœ Ndjaba nœ zœ. Yanga nœ uzu á gbetshelœ nœ ye sœsœ kœewa ngbanga ga tœ ye nene. ²³ Kashe uzu á tshe zi œrœ á tshe sœ dœ sharapu tœncœ, Ndjaba œ wa agbœ ngbanga pa ye. Gbambancœ nene, tshe mbœrœ œrœ á sœsœ ga pa kœyindœrœ nœ ye nene. Yé œrœ kœ á sœsœ ga pa kœyindœrœ nene kœdœ ekperœ.

15

A para awa kœza yanga fœ anga azœ

¹ Azœ á sœ dœ egerœ kœyindœrœ, œ li dœ azœ kœti kane anga azœ á kœyindœrœ nœ endje gegerœ nene yé œ katœ kœmboerœ œrœ á za yanga kœ fœ azœ dœ tœ azœ. ² Kaka uzu dœ uzu ugurutœ azœ para awa ndœ kœmboerœ œrœ á za yanga fœ mashenga mbœrœ otshœrœ nœ ye. Lœ awancœ ataa, œ ti kane ye yé œ mbœrœ adœke kœyindœrœ nœ ye gerœ. ³ Gbambancœ nene, Kristu mbœmboerœ lima kolœ œrœ á za yanga fœ she dœ tœ ye nene. Bata endje sú ala Buku nœ Ndjaba adœke: «Kœgu osho á endje gu lima bœ, yo ga pa mœ.» ⁴ O'o kœ á endje sú ala Buku nœ Ndjaba, endje sú mbœrœ kœyisœrœ fœ azœ. Gbambancœ nene, œ ti kane azœ adœke a sœ dœ ugu lœsu, dœ kœru lœsu yé á kœwuta dœ kœko lœsu azœ ga tœ Ndjaba. ⁵ Kaka Ndjaba á tshe za ugu lœsu œdœ pe kœto gbœgbœ mbœrœ adœke 'e sœ dœ gbetshelœ bale bœta á Yisu Kristu

yisœ nœ fœ azœ. ⁶ Atamœ dœ lœsu bale œdœ ama bale, 'e donga Ndjaba á tshe dœé Aba Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu.

'Eyindœtœ 'e

⁷ Atamœ 'e za osho kœsœ ugurutœ 'e dœ anga 'e bœta á Kristu za osho kœsœ fœ 'e mbœrœ mokœ nœ Ndjaba. ⁸ Mœ sœ kœpa fœ 'e dœ adjapu adœke, Kristu te lima ayi akwa nœ Ayuda liaka o'o á Ndjaba pa lima tœncœ utshuncœ fœ aata endje. Tshe ma adœke Ndjaba yayapa o'o ama ye nene. ⁹ Tshe na ndje adœke angbi azu donga ndje Ndjaba mbœrœ otshœ lœsu nœ ye bœta á endje sú ala Buku nœ Ndjaba adœke:

«Mbœrœ tœncœ ataa mœ donga bœ ugurutœ angbi azu yé œ bi itshi fœ bœ.»

¹⁰ Endje su ndje adœke:

«'E dœ angbi azu, 'e sœ dœ yanga awa bale dœ azu á Ndjaba ke endje!»

¹¹ Endje kpa su ndje lima adœke:

«'E dœ angbi azu, 'e donga Gbozu, 'e bi itshi fœ she, 'e dœé azu para kœkœ!»

¹² Isaya pa ndje lima adœke:

«Anga ata Yese œ wuta, tshe sœ gbozu tshapa angbi azu, endje ko lœsu endje ga pa ye.»

¹³ Kaka adœke Ndjaba á tshe mbœrœ adœke azu za lœsu endje ga pa ye, mbœrœ adœke lœsu 'e su dœ yanga œdœ kœsœ gee, mbœrœ kœyindœrœ nœ 'e ga ndœ ye. Otshœ Ishiri za gbœgbœ fœ 'e adœke 'e za lœsu 'e djigi fœ Ndjaba.

Polo, ayi akwa nœ Kristu

¹⁴ Aaya mœ, mœ wusœ nœ adœke 'e dœ azu nœ otshœ lœsu. 'E wu ndje sœ œrœ kœ á sœ adœke 'e wusœ nœ, yé 'e li kœmi upu ugurutœ 'e dœ tœ 'e. ¹⁵ Yé mœ su anga o'o ala mbetincœ asœke ngbewo fœ 'e adœke 'e kpa gbe dœ o'o á endje yi lima sœ nœ fœ 'e kane. Mœ su œneke kolœ mbœrœ otshœ lœsu á Ndjaba za fœ mœ, ¹⁶ adœke mœ te ayi akwa nœ Yisu Kristu mbœrœ angbi azu. Œshe dá za akwa nœ kœyisœ

Ɔtsho O'o nœ Ndjaba tœ ngangã Nd-
jaba adœke angbi azu wuta Ɔtsho
makabo á wuta yerœ læ awa nœ
Ɔtsho Ishiri adœke œ ga tœ ala Ndjaba.
¹⁷ Lœ kœngbatœ mœ dœ Kristu, mœ
sœ kœdu okoro mœ tœ akwanœ á mœ
sœ kœmbœrœ fœ Ndjaba. ¹⁸ Atamœ
œdœ mœ kœyindœ kœpa o'o tœ angã
œrœ, mœ pa kolœ tœ œrœ á Kristu
mbœrœ læ awa nœ mœ adœke angbi
azu wuta kœdji Ndjaba. Tshe mbœrœ
lœ awa nœ o'o œdœ akwa, ¹⁹ dœ
gbœgbœ nœ ambárã afã, dœ gbœgbœ
nœ Ishiri. Ataa, kœto læ Yerusaleme
œrrr ga læ ogo Iliri, mœ mindœ Ɔtsho
O'o nœ Kristu tœ osho kœ. ²⁰ Kashe
mœ yi lima ndœ kœmindœ Ɔtsho
O'onœ kotœ osho á azu djidji damba
i'iri Kristu nene. Mœ mbœrœ atamœ
mbœrœ á mœ yiyindœ kœsœ b̄ata
uzu á tshe mœ anda nœ ye ga pa kiti
anda á yanganœ mœ nene. ²¹ Ataa,
mœ gbe dœ œneke á endje sú ala Buku
nœ Ndjaba adœke:

«Azu neke á endje yiyisœ œrœ fœ
endje nene tœ upu nœ ye,
endje wu she.
Endjeneke á endje djidji lima o'o
nene tœ upu nœ ye,
endje dji.»

Polo gbe kœna ga læ Roma

²² Ɔtœnœ kœdœ œrœ á kundœ
mœ awa ndjoro tœ kœna ga ndœ
'e. ²³ Yé ngœngœ asœ akwa nœ mœ
lœ ogo ba ke ka ye. Yé ungu ndjoro
ro, mœ sœ dœ ogo kœna ga ndœ
'e, ²⁴ mœ gbe adœke œlœ á mœ za
awa kœro ga læ Espane dá mœ ro
tœ tshandœ 'e yé mœ gbe kœgbœ
kœti kane nœ 'e mbœrœ ananœ
asœmœ. Yé œtœnœ manda yangã
nœ kœwutœ azœ dœ 'e. ²⁵ Kashe
ngœngœ asœ, mœ sœ kœro damba ga
lœ Yerusaleme mbœrœ kœti kane
ayerœ azu nœ Ndjaba: ²⁶ gbambanœ
nene, aaya azœ læ Masedwane
œdœ endjeneke læ Akayi gbe lima
ndœ kœrœ makabo mbœrœ azu nœ
Ndjaba ba læ Yerusaleme á endje
sœ læ oyo. ²⁷ Endje dœ tœ endje
yi lima ndœ kœmbœrœ ataa. Kashe
dœ adjapu, endje sœ dœ kudã nœ
Ayuda. Gbambanœ nene, akristu

Ayuda kuru lima tshelœ Ɔtshœrœ nœ
ishiri nœ endje dœ endjeneke á endje
dœdœ Ayuda nene. Mbœrœ tœnœ
ataa, endje ti ndje kane Ayuda dœ
œrœ á dœdœ œnœ ishiri nene, á
endje sœ dœ oyonœ. ²⁸ Lœkœ á mœ
kœko œrœnœ fœ endje dá akwanœ
ka ye, yé mœ tara ga læ Espane dœ
kœro tœ tshandœ 'e. ²⁹ Yé mœ wusœ
nœ adœke œlœ á mœ wuta ga ndœ 'e,
mœ na dœ Ɔtshœrœ nœ Kristu ndjoro
fœ 'e.

³⁰ Kashe aaya, 'e wu œneke á
mœ sœ kœ'eshondœ nœ læ Gbozu
nœ azœ dœ Yisu Kristu œdœ læ
kœyindœsho á Ɔtsho Ishiri œ za adœke
'e nga koshe awa bale dœ mœ tœ
kœza avwala fœ Ndjaba tœ upu nœ
mœ. ³¹ 'E za avwala adœke Ayuda
á endje vwaratœ endje tœ Kristu
mbœmbœrœ ekperœ ga tœ mœ nene
yé ayindœ Yisu læ Yerusaleme yindœ
kœti kane oshonœ á mœ sœ kœna
dœ tœnœ fœ endje dœ Ɔtshœnœ.
³² Atamœ œdœ Ndjaba kœyindœ nœ,
mœ wuta ba ndœ 'e dœ egerœ yangã
ndœ kœyatœ mœ teasho ugurutœ 'e.
³³ Kaka adœke Ndjaba á tshe za kœsœ
gee fœ azu sœ dœ 'e para kœkœ! Ame.

16

Abala

¹ Mœ yindœ kœyisœ Foebe á tshe
dœ yingœ azœ læ kœyindœrœ, á tshe
sœ kœmbœrœ akwa læ Ikrizia ba
lakpi Sakre fœ 'e adœke 'e wusœ ye.
² 'E za osho kœsœ fœ she dœ i'iri
Gbozu liaka œneke á ayerœ azu œ
mbœrœ. 'E ti kane ye læ œrœ kœ á
tshe sœ dœ ogonœ ba ndœ 'e. Gbam-
banœ nene, tshe ti kane azu waa
œdœ pe ndje mœ.

³ 'E bala Prisika œdœ Akilase á
endje dœ angã mœ læ akwa nœ Yisu
Kristu. ⁴ Ɔ sœpe lima teasho adœke
endje tshu mbœrœ kœshe mœ, yé œ
dœdœ kolœ mœ dá za mershe fœ
endje nene kashe Ikrizia kœ læ tsha-
pashœ nœ angbi azu gi ndje mershe
fœ endje. ⁵ 'E za abala nœ mœ fœ
Ikrizia á sœ kœngbatœ ye ba læ
anda nœ endje. 'E za ndje abala fœ
yangã mœ dœ Epayinete á tshe kœdœ

ali uzu kœyindœ Kristu 6a lœ ogo Azi. ⁶'E za abala fœ Mareya á tshe za lima tœ ye ti djigi mbœerœ 'e ascœmœ. ⁷'E za abala fœ Andronikuse œdœ Juniyase á endje kœdœ ayo mœ œdœ anga mœ á a li lima kánga dœ endje awa bale. Endje wuta azu nœ Kristu utshu mœ, yé endje dœ aayi avwa á œsœ endje li.

⁸'E za abala fœ Apliyatuse á mœ yindœ ye waa lœ Gbozu. ⁹'E za abala fœ Urbe á tshe kœdœ yanga azœ lœ ma akwa nœ Kristu, œdœ pe Stakisi á mœ yindœ ye waa. ¹⁰'E za abala fœ Apelese á tshe má lima tœ ye adœke œne yindœ Kristu waa. 'E za abala fœ azu kœ lœ anda nœ Aristobile. ¹¹'E za abala fœ Erodiyone, á tshe kœdœ uzu lœ bingi nœ mœ. 'E za abala fœ azu kœ lœ anda nœ Narsise á endje sœ lœ Gbozu. ¹²'E za abala fœ Trifene œdœ Trifose. Endje kœdœ ayashe á endje zatœ endje ga tœ akwa nœ Gbozu, œdœ Pereside á tshe mbœerœ akwa waa mbœerœ she. ¹³'E za abala fœ Rufusi á Gbozu ke she, œ bala pe ayinœ á tshe dœ ndje ayi mœ. ¹⁴'E za abala fœ Asikrite, Flegœne, Ermese, Patrobese, Ermese œdœ pe aaya á endje sœ awa bale dœ endje. ¹⁵'E za abala fœ Filologe, dœ Juliyuse, Nere dœ yingœnœ, Olipase œdœ ndje ayerœ azu kœ á endje sœ awa bale dœ endje. ¹⁶'E za œeyerœ abala ugurutœ 'e. Azu Ikrizia nœ Kristu para kœkœ vwa abala nœ endje fœ 'e.

¹⁷Aaya, mœ pa fœ 'e adœke, ala 'e gbœ tœ azu á endje œ kurutshelœ azu yé á ndi kœyindœerœ nœ anga endje. Endje sœ kœvwaratœ endje tœ kœyisœerœ á endje gbœ lima utshunœ; 'e kpa awa endje. ¹⁸Gbambanœ nene mara azu atamœ, sœsœ kœmbœerœ akwa fœ Kristu nene, kashe endje sœ kœgbe kolœ dœ uvu endje. Endje sœ kœendi tshelœ œkœrœ azu á endje wuwusœ œerœ nene dœ o'o nœ wala. ¹⁹Azu para kœkœ wusœ mara á 'e sœ tœ kœdji Gbozu yé mœ sœ dœ yanga mbœerœ 'e, kashe mœ yindœ nœ adœke 'e sœ dœ kœwusœetœ á

kœmbœerœ œtshœrœ, yé œ sœsœ dœ uburu nene á kœkpa awa ekperœ. ²⁰œ sœpe teasho adœke Ndjaba á tshe za kœsœ gee fœ azu zuru tshelœ Satana ga tshada 'e.

Kaka adœke œtshœ lœsu nœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu sœ dœ 'e.

²¹Timote á tshe kœdœ yanga mœ lœ akwa nœ Gbozu dœ Lukiyuse, dœ Jasone, dœ Sosipatrose á endje kœ kœdœ azu bingi nœ mœ vwa abala fœ 'e. ²²œmœ Tertiyuse, á mœ su o'o ama Polo fœ 'e asœke, mœ za abala ndje fœ 'e lœ Gbozu. ²³Gayushi á mœ lo lœ anda nœ ye œdœ aayi kœyindœerœnœ á endje ngbœbatœ endje 6a ndœ ye bala 'e. Eraste ayi kœgbœndœ ngendja lakpi asœke, dœ aya azœ dœ Kwartuse vwa abala fœ 'e.

[²⁴Kaka adœke œtshœ lœsu nœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu sœ dœ 'e kœ! Ame*.]

A donga Ndjaba

²⁵A donga Ndjaba mbœerœ á tshe sœ dœ gbœgbœ nœ kœmbœerœ adœke a gerœ lœ kœyindœerœ nœ azœ liaka œtshœ O'o nœ Yisu Kristu á mœ mi lima ndœ nœ. œtshœ O'onœ kœdœ avwanœ á Ndjaba za 6alima yiwa tœnœ katshatsha. ²⁶Kashe ngœngœ asœke, œneke á za lima tœ ye yiwa tœnœ, endje va œtœnœ ngbi lœ awa nœ mbeti nœ aayi kœgbara o'o liaka o'o ama Ndjaba á tshe sœ waa dœ waa; tshe mbœerœ adœke angbi azu para kœkœ wusœ nœ á kœsœ dœ kœyindœerœ ga ndœ ye yé œ lisœ ye.

²⁷Kaka endje donga Ndjaba á tshe dœ Uzu kœwusœetœ tshébale lœ Yisu Kristu waa dœ waa! Ame.

* **16.24** 16.24 Uwu o'o á endje sú asœke gugu ala anga ongboro mbeti nene.

Ali mbeti á Polo sú fœ azu Koriti Tshatshu o'o

Koriti kœdœ lima egerœ ongbo 6a lœ ogo Grese á sœ lima dœ mangu bisha. Azu ndjoro sœ lima kœro 6a zœ mbœrœ kœka œrœ, kœpa o'o tœ upu nœ andjaba too kœyisœ kœwusœtœ nœ endje, kashe ngbindirœ do lima pa nœ 6a zœ ye.

Polo djindœ nœ adœke ngbidirœ sœ kœndi tshelœ ɔtshɔ anga ayindœ Kristu yé á yindœ kœro ga zœ, kashe tshe roro nene.

Mbœrœ tœnœ ataa á su mbet-inœ asœke fœ endje tœ o'o nœ kœkurutshelœtœsho, tœ kœwusœtœ, tœ kœmbœrœ angba budu, tœ totœ, tœ kœzi songba agea á endje to dœ tokóro fœ andjaba, tœ kœzirœ nœ Gbozu, tœ kœtorœ nœ ɔtshɔ Ishiri œdœ tœ kœshe lœ akuzu.

Mbetinœ kurutshelœtœ ye atake:

- Abala (1.1-9)
- Kœkurutshelœtœ osho lœ Ikrizia (1.10-4.21)
- Kœyisœrœ tœ mara kœsœ nœ azu nœ Kristu (5.1-7.40)
- Tokóro fœ andjaba œdœ mara kœsœ nœ ayindœ Ndjaba ugu-rutœ angbi azu (8.1-11.1)
- Kœtorœ á ɔtshɔ Ishiri to fœ azu œdœ mara kœmbœrœtœ osho 6a lœ Ikrizia (11.2-14.40)
- Mara á Kristu ropa kuzu (15.1-58)
- Kœti kane aayi oyo (16.1-4)
- Polo wa adœke œne na ana gene (16.5-12)
- Kœmi upu œdœ ndɔngɔ abala (16.13-24)

Abala

¹ Emœ Polo, Ndjaba e mœ lindœ gbetshelœ nœ ye adœke mœ te ayi avwa nœ Yisu Kristu. Emœ œdœ aya mœ dœ Sostene, ² 'a su mbeti asœke fœ 'e dœ azu Ikrizia nœ Ndjaba 6a lœ Koriti. Ndjaba ke 'e adœke 'e dœ adja azu nœ œne yé 'e wuta ayerœ azu lœ kœngbœtœ 'e bale dœ Yisu Kristu, 'e dœ azu nœ ye awa bale dœ endjeneke á endje sœ kœliscœ

Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu. Eshe kœdœ Gbozu nœ endje œdœ œnœ azœ. ³ Kaka Aba azœ dœ Ndjaba œdœ Gbozu Yisu Kristu ma ɔtshɔ lœsu ga tœ 'e, yé œ za kœsœ gee fœ 'e.

Polo gi mershe fœ Ndjaba tœ upu nœ azu Koriti

⁴ Mœ sœ kœgi mershe fœ Ndjaba ɔɔ dœ ɔɔ tœ upu nœ ɔtshɔ lœsu á tshe ma fœ 'e lœ awa nœ Yisu Kristu. ⁵ Gbambanœ nene, lœ kœngbœtœ 'e dœ Kristu, Ndjaba to kœtorœ kɔ fœ 'e, œnœ o'o œdœ pe œnœ kœwusœrœ nœ Ndjaba. ⁶ Eneke kœdœ kœmarœ tœ upu nœ Yisu Kristu á to gbɔgbɔ ga lœ kœyindœrœ nœ 'e. ⁷ Ataa, e'e á 'e sœ kœkate lœkɔ á Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu œ kwatœ ye, 'e sœ kœgbɔ kœtorœ nœ Ndjaba. ⁸ Ndjaba œ mbœrœ ndje bala adœke 'e shi gbi œrrr ga tœ ndɔngɔlœnœ adœke, lœkɔ kœkwa Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu, á endje kœgbagbagbara 'e tœ ekperœ bale nene. ⁹ Ndjaba sœ kœmbœrœtœ ye lindœ œneke á tshe pa, œshe dá e 'e adœke 'e ngbœtœ 'e awa bale dœ Gbolo nœ œne Yisu Kristu, á tshe dœ Gbozu nœ azœ.

Kœkurutshelœtœsho nœ azu lœ Ikrizia

¹⁰ Kashe alaya, mœ sœ kœki fœ 'e dœ 'iri Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu adœke: o'o ama 'e sœ bale, yé 'e kukurutshelœtœ 'e nene. 'E ngbœtœ 'e ga tœ œsœnœ bale, œ sœ dœ lœsu bale œdœ ndje pe dœ gbetshelœ bale. ¹¹ Gbambanœ nene, aaya mœ, azu tshelœ bingi nœ Kolowe pandœ nœ fœ mœ adœke 'e kurutshelœtœ 'e ye. ¹² Eneke á mœ yindœ kœpa tœnœ fœ 'e dœke: lœ ugurutœ 'e, uzu dœ uzu sœ kœpa adœke: «Emœ, mœ kœdœ uzu nœ Polo»; anga: «Emœ kœdœ uzu nœ Apolo»; anga kpa sœ kœpa adœke: «Emœ kœdœ uzu nœ Petro»; yeka á anga pa adœke: «Emœ kœdœ uzu nœ Kristu.» ¹³ 'E sœ kœgbe adœke endje lii kœkurutshelœ Kristu ye a? Polo dá tshu lima pa kurushi mbœrœ 'e a? Yé ataa, endje za batisimu fœ 'e dœ 'iri Polo a?

14 Mœ gi mershe fœ Ndjaba mboerœ á mœ zaza batisimu fœ uzu bale ugurutœ 'e nene, kashe mœ za kolœnce fœ Krispuse dœ Gayushi. 15 Ataa, uzu bale lili kœpa adœke endje za batisimu fœ 'e dœ i'iri mœ nene. 16 Ha! Æ sœ adjapu adœke mœ za ndje batisimu fœ azu tshelœ bingi nœ Esetefanase, kashe mœ kpa wuwusœ anga uzu á mœ za fœ she nene. 17 Gbambanœ nene, Yisu Kristu vwavwa lima mœ ndœ kœza batisimu fœ azu nene, kashe tshe vwa mœ mboerœ kœmindœ Ōtshœ O'o. Mœ yiyisœ nœ dœ kœwusœtœ nœ azu nene, mboerœ á gbœgbœ kuzu nœ Kristu pa kurushi kœsœsœ gbambanœ tœ ala azu nene.

Yisu Kristu, gbœgbœ œdœ kœwusœtœ nœ Ndjaba

18 Ba tœ azu á endje sœ lœ djingili, kœpandœ kuzu Yisu pa kurushi kœdœ agba o'o, kashe 6a tœ azœ á a sœ kœshe mboerœ tœnce, tœnce kœdœ gbœgbœ nœ Ndjaba. 19 Gbambanœ nene, endje sũ 6ala Buku nœ Ndjaba adœke:

«Mœ nditshelœ kœwusœtœ nœ azu á endje wusœtœ endje,

yé œ fa kœwusœrœ nœ azu á endje wusœ œrœ, gbambanœ.»

20 Azu á endje wusœtœ endje sœ kpoeta a? Agbangba kœwusœ awa akwa sœ kpoeta a? Azu nœ tshakpesheke á endje wusœ koetondœ ádá o'o sœ kpoeta a? Ndjaba mama adœke kœwusœtœ nœ azu tshapashœ kœdœ agba o'o nene a? 21 Yé ataa, azu tshapashœ dœ kœwusœtœ nœ endje kœ, lili lima kœwusœ Ndjaba lœ kœwusœtœ nœ ye nene. Mboerœ tœnce ataa á Ndjaba wa o'o adœke œne she azu á endje sœ dœ kœyindœrœ tœ upu nœ kuzu Yisu pa kurushi lœ awa nœ kœyisœrœ á sœ 6ata agba œrœ asœmœ. 22 Ayuda sœ kœyu osho tœ ambárá, yé Agreke sœ œnce endje kœpara kœwusœtœ. 23 Kashe tœ a'a nœ 'a, 'a sœ kœmindœ O'o kuzu Masiya pa kurushi. Ætœnce kœdœ O'o á sœ kœbi tshelœ ada Ayuda,

yé á dœ agba o'o 6a tœ ala angbi azu. 24 Kashe tœ endjeneke á Ndjaba e endje, Ayuda too Agreke, Masiya kœdœ gbœgbœ œdœ kœwusœtœ nœ Ndjaba. 25 Gbambanœ nene, agba o'o nœ Ndjaba rosœ kœwusœtœ nœ azu ye, yé kœmœ nœ Ndjaba ro ndje gbœgbœ nœ azu ye.

26 Alaya mœ, 'e gbe dœ mara á 'e sœ lima dœ tœnce lœkœ á Ndjaba e 'e kane: azu nœ kœwusœtœ tœ ala azu ngbangba ugurutœ 'e nene, azu á endje sœ dœ gbœgbœ waa ngbangba nene, endjeneke á endje sœ lœ ōtshœ bingi ngbangba ndje nene. 27 Kashe œneke á dœ agba o'o 6a pa tshapashœ, Ndjaba ke mboerœ kœza tshula fœ endjeneke á endje sœ dœ kœwusœtœ, tshe ke œmœ œrœ mboerœ kœza tshula fœ œneke á sœ dœ gbœgbœ. 28 Æneke á sœ 6a pa tshapashœ, á gugu dœ ádá bale nene yé á azu yiyi ndje ndœ nœ nene, Ndjaba ke mboerœ kœndi œneke á azu sœ kœgbe adœke œ sœ dœ ádá waa, 29 mboerœ adœke anga uzu bale pa œshœ asœke lili kœdu okoro ye 6a utshu Ndjaba nene. 30 Lœ awa nœ Ndjaba dá 'e ngbœbatœ 'e ga tœnce dœ Yisu Kristu á tshe dœ kœwusœtœ nœ azœ á to 6a ndœ Ndjaba, yé tshe sœ kœmboerœ adœke á sœ ndjii, á sœ yerœ dœ pe kœwuta lœ ekperœ. 31 Dœ tœnce ataa, endje sũ 6ala Buku nœ Ndjaba adœke: «Ædœ uzu kœyindœ kœdu okoro, tshe du okoro ye tœ œneke á Gbozu mboerœ.»

2

Kœyisœrœ tœ upu nœ kuzu Yisu pa kurushi

1 Aaya mœ, lœkœ á mœ na lima 6a ndœ 'e ndœ kœyisœ O'o ama Ndjaba á zatœ ye yiwatœnce fœ 'e, mœ mamatœ mœ adœke mœ wusœ kœpa o'o too mœ wusœ œrœ waa ye nene. 2 Gbambanœ nene, mœ wa o'o adœke adja mœ gbegebe kœwusœ anga angbi œrœ nene, kashe kolœ dœ Yisu Kristu, œshe á endje kuru she ga pa kurushi. 3 Ádá nœ ataa, mœ ka ga utshu 'e dœ kœmœ œdœ pe dœ kœgugu dœ awa. 4 Mœ sœsœ lima

køeyisø ørøe døe køewusøetøe nøe azu tshapashø nene, kashe møe søe lima køeyisøe nøe døe gbøgbø nøe Øtshø Ishiri, á søe køema føe azu adøeke tøenøe køedøe adjapu. ⁵ Ataa, køeyindøerøe nøe 'e søesøe ga pa køewusøetøe nøe azu nene, kashe øe søe ga pa gbøgbø nøe Ndjaba.

Køewusøetøe nøe Ndjaba

⁶ Andaa, 'a søe køeyisøe køewusøetøe føe ayindøe Kristu á endje døe agbozu løe ishiri, kashe 'a yiyisøe ørøe døe køewusøetøe nøe azu tshapashø øedøe døe køewusøetøe nøe agbozugo tshapashø á søe mbøerøe køendi tøe nøe nene. ⁷ 'A søe køeyisøe køewusøetøe nøe Ndjaba á zatøe ye yiwa tøenøe tøe azu, køewusøetøe neke á lili adøeke azu wusøe ádánøe nene, á Ndjaba guma lima utshunøe adøeke tshe mbøerøe tshapashø, yé á søe mbøerøe mokø nøe azøe. ⁸ Anga uzu bale løe agbozugo tshapashønøe asøeke søesøe døe køewusøetøenøe ascøemøe nene. Øedøe endje køesøe má døe tøenøe, dá endje kuru Gbozu nøe mokø ga pa kurushi nene. ⁹ Kashe ðata á endje sú ðala Buku nøe Ndjaba adøeke:

«Èneke á uzu bale wuwu yé á dji døe utu ye nene,
øeneke á uzu bale søesøe døe gbetsheløenøe nene,
Ndjaba guma mbøerøe endjeneke á endje yindøe ye.»

¹⁰ Andaa, azøe dá Ndjaba ma øerøenøe ascøemøe føe azøe løe awa nøe Øtshø Ishiri ascøemøe. Gbambanøe nene, Ishiri wusøe køetondøe øerøe køe døe ádánøe, ataa øedøe gbetsheløe nøe Ndjaba. ¹¹ Øedøe ugurutøe azu dá wusøe gbetsheløe nøe uzu, á køedøedøe ishiri á søe løe ye nene a? Awa bale ndje, gbetsheløe nøe Ndjaba, uzu bale wuwusøe nøe nene, koløe Ishiri nøe Ndjaba døe tøe ye dá wusøe nøe. ¹² Tøe upu nøe azøe, a gbøgbø ishiri ða ndøe azu tshapashø asøe nene, kashe a gbø Ishiri á to ða ndøe Ndjaba yeka á køewusøe køetørøe á Ndjaba to døe øtshø løsu ye føe azøe. ¹³ Yé 'a søesøe køeyisøe øerøe døe køewusøetøe nøe azu tshapashø nene, kashe 'a søe køeyisøe nøe døe Ishiri á Ndjaba to føe 'a. Øetøenøe

ataa á 'a søe køeyisøe adjapu tøe upu nøe Ishiri nøe Ndjaba føe azu á endje løe døe tøenøe løe endje.

¹⁴ Uzu á tshe søe koløe køegbe døe køewusøerøe nøe ye døe tøe ye, yiyindøe o'o neke á to ða ndøe Ishiri nøe Ndjaba nene. Tshe søe køedji ðata agba o'o løe utu ye, yé tshe lili køewusøe ádánøe nene, mbøerøe uzu øe wusøe ádánøe koløe øedøe tshe køesøe døe Ishiri nøe Ndjaba. ¹⁵ Uzu á tshe søe døe Ishiri nøe Ndjaba, tshe søe køewa ngbanga kø ga tøe undu ye, kashe uzu bale øe wa ngbanga ga tøe ye nene. ¹⁶ Gbambanøe nene, endje sú ðala Buku nøe Ndjaba adøeke:

«Uzu ðe dá wusøe gbetsheløe nøe Gbozu a?

Uzu ðe dá li køemi upu føe she a?»
Kashe tøe azøe, a lili køewusøe ádánøe mbøerøe á a søe døe gbetsheløe nøe Kristu.

3

Aayi akwa nøe Ndjaba

¹ Tøe upu nøe møe, aaya møe, løko á møe søe lima awa bale døe 'e, møe papa o'o føe 'e ðata á møe pa føe azu á endje søe døe Ishiri nøe Ndjaba nene, kashe møe pa o'o føe 'e koløe ðata føe azu nøe tshapashø, ðata føe aaya agbolo løe køeyindøerøe ga ndøe Kristu. ² Ungu øngø dá møe to føe 'e, kashe øe døedøe adja køezirøe nene. Gbambanøe nene, 'e li má køeru løsu 'e tøenøe nene. Ataa ngøngønøe asøeke, 'e li má ndje nene, ³ mbøerøe 'e søepe køembøerøetøe 'e ðata mara øerøe nøe azu nøe tshapashø. 'E søe køembøerøe úkú øedøe køebøerøetøe 'e ugurutøe 'e. Atamøe søemøe 'e døedøe azu nøe tshapashø asøeke yé øe søe køembøerøe mara øerøe nøe azu kø nene a? ⁴ Døe løko á anga yanga 'e bale køepa ngbi adøeke: «Èmøe køedøe uzu nøe Polo», yé anga kpa pa adøeke: «Èmøe køedøe uzu nøe Apolo», 'e mbøembøerøetøe 'e ðata azu nøe tshapashø kø nene døe møe a?

⁵ Apolo køedøe ðe? Yé á Polo køedøe ndje ðe? Endje køe køedøe aayi akwa nøe Ndjaba á endje gi 'e ga løe køeyindøerøe ga ndøe Kristu. Kashe løe ugurutøe endje, uzu døe uzu søe

dœ mara kœmboerœ akwa nœ ye á Gbozu to fœ she. ⁶ Æmœ, mœ lu ngwarœ yé Apolo dá su ungu ga panœ. Kashe Ndjaba dá mboerœ adœke ngwarœnœ gboro. ⁷ Ataa, œdœ ayi kœlu ngwarœ œdœ ayi kœsu ungu ga panœ, endje gugu dœ ádá bale nene. Kashe kolœ Ndjaba dá sœ dœ ádá, œshe á tshe mboerœ adœke ngwarœnœ gboro asœmœ. ⁸ Tsheneke á tshe lu ngwarœ dœ tsheneke á tshe su ungu ga panœ, endje sœ awa bale yé uzu dœ uzu œ gbœ œrœ tshangba akwa nœ ye kœli dœ mara akwa nœ ye dœ tœ ye. ⁹ Gbambanœ nene, a'a, 'a sœ kœmboerœ akwa nœ Ndjaba awa bale, yé e'e kœdœ kindi nœ Ndjaba.

E'endje kœdœ anda nœ Ndjaba. ¹⁰ Mœ mboerœ akwa b̄ata ɔtshœ ayi kœmœ anda, œ tœ kiti anda lindœ kœtorœ á Ndjaba to fœ mœ, yé anga uzu dá mœ udunœ ga panœ. Kashe ala uzu dœ uzu gbœ tœ mara á tshe sœ kœmœ dœ andanœ. ¹¹ Gbambanœ nene, kiti andanœ sœ zœ, œtœnœ kœdœ Yisu Kristu. Uzu bale kpa lili kœmœ anga angbi kiti anda nene. ¹² Ataa anga endje kœmœ udu andanœ ga pa kitinœ dœ ɔrœ, dœ kowo, dœ badja á amanœ gbœ waa, dœ ɔyœ, dœ muru too dœ ebe gbaa, ¹³ akwa nœ uzu dœ uzu œ matœ ye ngbi œlœ kœwa ngbanga. Gbambanœ nene, dœ œlœnœ asœmœ, owo œ tshi yé akwa nœ uzu dœ uzu œ matœ ye ngbi. ¹⁴ Tsheneke á akwa nœ ye kœjuju nene, tshe gbœ œrœ tshangbanœ ye. ¹⁵ Tsheneke á akwa nœ ye kœju, tshe gbœ œrœ tshangbanœ bale nene, œshe kutu ye tshe she ye, kashe œ sœ b̄ata tshe ro tœ la owo.

¹⁶ 'E wusœ nœ dœ ɔtshœnœ adœke e'e kœdœ Tepelo nœ Ndjaba, yé fshiri nœ Ndjaba sœ lœ 'e. ¹⁷ Ædœ uzu kœndi tshelœ Tepelo nœ Ndjaba, Ndjaba œ ndi ndje tshelœ ye. Gbambanœ nene, Tepelo nœ Ndjaba sœ yerœ, yé e'e dá dœ Tepelonœ asœmœ.

¹⁸ Uzu bale fafaratœ ye nene. Ædœ anga uzu ugurutœ 'e bale kœsœ kœgbe adœke œne sœ dœ kœwusœtœ

waa dœ mara nœ tshapashœ asœ, iyi za she mboerœ adœke tshe sœ adja dœ kœwusœtœ. ¹⁹ Gbambanœ nene, kœwusœtœ dœ mara nœ tshapashœ asœke kœdœ agba o'o tœ ala Ndjaba. Mboerœ tœnœ ataa, endje sú bala buku nœ Ndjaba adœke: «Ndjaba sœ kœgbœ aayi kœwusœtœ lœ afara nœ endje dœ tœ endje.» ²⁰ Buku nœ kpa sœ kœpa adœke: «Gbozu wusœ gbetshelœ nœ ayi kœwusœtœ ye, tshe wusœ nœ adœke œ gugu dœ ádá bale nene.» ²¹ Ataa, uzu bale dudu okoro ye ga pa azu nene, mboerœ œrœ kœ kœdœ œnœ 'e: ²² Ædœ Polo, œdœ Apolo too Petro, œdœ tshapashœ, œdœ soro, œdœ kuzu, œdœ œrœ á sœ ngœngœ asœke, œdœ œrœ á sœ bala mbatsha, kœkœ kœdœ œnœ 'e. ²³ Kashe e'e nœ 'e kœdœ azu nœ Kristu, yé Kristu kœdœ uzu nœ Ndjaba.

4

Aayi avwa nœ Kristu

¹ Ataa, œ li adœke 'e wu 'a b̄ata aayi akwa nœ Kristu œdœ b̄ata endje á endje sœ mboerœ kœgbœndœ adja o'o nœ Ndjaba á zatœ ye yiwa tœnœ. ² Andaa, œrœ kœ á endje sœ kœyœndœ nœ b̄a ndœ aayi kœgbœndœrœ, kœdœ kœmboerœtœ osho lindœ nœ. ³ Tœ œmœ, œdœ e'e too anga azu kœwa ngbanga pa mœ, œ mboerœ œrœ tœ mœ nene. Gapa nœ, mœ wa ngbanga nœ mœ dœ tœ mœ nene. ⁴ Dœ adjapu, gbetshelœ nœ mœ sœsœ kœgbagbara mœ tœ œrœ bale nene, kashe œ dœdœ œtœnœ dá sœ kœma adœke mœ sœ ndjii nene. Tsheneke á tshe wa ngbanga nœ mœ kœdœ Gbozu. ⁵ Mboerœ tœnœ ataa, 'e wawa ngbanga ga pa uzu utshu nœ lœkœ kœwa ngbanga nene. 'E kate adœke Gbozu na yeka. Æshe dá ma œneke kœ á zatœ endje yiwa tœnœ œdœ gbetshelœ á sœ b̄a lœsu azu ngbi ga ushu. Dœ tœnœ ataa, uzu dœ uzu œ gbœ kœdonga osho nœ Ndjaba á kwatœ endje ga ndœ ye.

⁶ Alaya mœ, mœ pa o'onœ asœmœ tœ upu nœ mœ œdœ tœ upu nœ

Apolo mbærœ adœke œ yisœ œrœ fœ 'e. Mœ yindœ nœ adœke lœ awa nœ kœmarœ nœ 'a, 'e wusœ ádá awa o'onœ asœ: «Æ li adœke 'e ka kpœpa mapaka neke á endje sú», yé 'e dudu okoro 'e kolœ pa uzu bale nene, yé œ yiangba anga nene. ⁷ Gbambanœ nene, bœ ropa uzu dœ? Æ doédœ Ndjaba dá to œrœ á bœ sœ dœ toœnœ fœ bœ nene a? Yé á kœdœ Ndjaba dá to fœ bœ, mbærœ gadœ á bœ sœ kœdu okoro zœ b̂ata bœ gb̂gb̂ b̂a ndœ ye nene a?

⁸ E'e, 'e gb̂ œnœ 'e œrœ k̂ á 'e gbe dœ toœnœ ye! 'E te œnœ 'e aayi kœgb̂rœ ye! Ataa 'a doédœ agbozugo nene, 'e te œnœ 'e agbozugo ye! Adjapu dœ mœ a? 'A yindœ nœ adœke 'e dœ adja agbozugo mbærœ á ì'iri 'a kœto ndje dœ 'e awa bale. ⁹ Gbambanœ nene, mœ sœ kœgbe adœke Ndjaba ko 'a dœ aayi avwa t̂ b̂a tœ nd̂nĝl̂o azu k̂: 'a sœ b̂ata azu á endje wa agb̂ ngbanga nœ kuzu ga tœ endje, endje fa 'a tœ œrœ m̂l̂o nœ tshapasĥ, b̂a tœ ala aandjelu œdœ b̂a tœ ala azu k̂. ¹⁰ Anga azu sœ kœwu 'a tœ aayi iyi mangba Kristu, kashe e'e, 'e sœ kœzatœ 'e b̂ata aayi kœwusœtœ lœ kœngb̂tœ 'e bale dœ Kristu. Anga azu sœ kœwu adœke 'a m̂m̂, kashe e'e, 'e sœ kœzatœ 'e tœ aayi gb̂gb̂. Endje sœ kœlisœ 'e, kashe œ sœ kœwu 'a tœ ayi odo. ¹¹ Lœ ada òl̂nœ asœ, 'a sœ kœwu oyo dœ ogo kœzirœ œdœ dœ ogo ungu, 'a gugu dœ lœba nene, endje sœ kœbi 'a, 'a na yame yame djezœ; ¹² 'a sœ kœwu djofele dœ akwa dœ kane 'a yeka á gb̂ kœzirœ. Ædœ endje kœgu 'a, 'a sœ kœgi òtsĥ o'o. L̂k̂ á endje kœsœ kœmbærœ œrœ kanga fœ 'a, 'a sœ kœru l̂su 'a. ¹³ L̂k̂ á endje kœsœ kœpa ekpe o'o nœ 'a, 'a sœ kœgi o'o dœ òtsĥ l̂su. Nĝnĝ asœke, endje kpa wu 'a b̂ata tshapandik̂ nœ tshapasĥ, b̂ata uzu œrœ nœ tshapasĥ.

¹⁴ Mœ sœsœ kœsu mbeti ascœmœ mbærœ kœza tshula fœ 'e nene, kashe mœ su mbærœ kœgb̂ota tshelœ utu 'e b̂ata agbolo nœ mœ á mœ yindœ endje waa. ¹⁵ Gbambanœ

nene, ataa œdœ 'e kœsœ dœ aayi kœyisœ o'o nœ Kristu kutu ndjokpa gbaa, 'e sœ kolœ dœ aba tshababale. Æmœ dá zu 'e lœ Yisu Kristu lœ awa nœ kœyisœ òtsĥ O'o fœ 'e. ¹⁶ Mœ sœ kœki fœ 'e adœke 'e mbærœtœ 'e lindœ mara kœmbærœtœ nœ mœ. ¹⁷ Mbærœ toœnœ ataa dá mœ vwa Timote fœ 'e, gbolo nœ mœ á mœ yindœ ye waa yé á tshe sœ kœzatœ ye fœ Gbozu. Tshe kpa yi bala sœ awa akwa nœ soro nœ mœ ga ndœ Kristu fœ 'e b̂ata á mœ sœ kœyisœ nœ tœ osho k̂ œdœ pe djelœ Ikrizia k̂.

¹⁸ Andaa, anga azu ugurutœ 'e gbe adœke mœ na nene, yé mbærœ toœnœ ataa á endje sœ kœdu okoro endje. ¹⁹ Kashe œdœ Gbozu kœyindœ nœ, mœ na lœ ondonœ asœke kœwu 'e zœ. Dœ toœnœ ataa, mœ para adœke mœ tondœ kolœ o'o nœ aayi kœdu okoro endje ascœmœ nene, kashe mœ para ndje awa kœwu mara akwa á endje sœ kœmbærœ toœnœ. ²⁰ Gbambanœ nene, Ogo gbozu nœ Ndjaba doédœ o'o nœ tshelœ ama nene, kashe toœnœ kœdœ kœmbærœ akwa dœ gb̂gb̂ nœ Ndjaba. ²¹ Ærœ gadœ dá 'e gbe dœ toœnœ a? 'E yindœ nœ adœke mœ na ga ndœ 'e dœ ndjapa too dœ òm̂ l̂su a?

5

Ekpe òtsĥ nœ anga uzu lœ Ikrizia

¹ Azu sœ kœpa tœ osho k̂ adœke anga o'o bale tœ upu nœ angba budu, angba budu neke á endje lili kœgb̂ toœnœ b̂a ndœ angbi azu nene: anga yanga 'e bale sœ kœlo dœ awo abanœ. ² Yé 'e sœ kœdu okoro 'e t̂panœ kpuru! Æ li má adœke 'e sœ dœ oyo tœ l̂su 'e yé œ ĝr̂ má ayi kœmbærœ œrœnœ ascœmœ ugurutœ 'e. ³ Tœ œmœ nœ mœ, mœ gugu ugurutœ 'e dœ undu mœ nene kashe mœ sœ dœ 'e nĝnĝnœ asœke bale lœ ishiri, yé mœ wa ngbanga nœ uzu á tshe mbærœ mara œrœnœ ascœmœ b̂ata mœ sœ má lima tœ œsœnœ zœ: ⁴ l̂nd̂ á 'e kœngb̂tœ 'e ga toœnœ yé á mœ sœ ugurutœ 'e lœ ishiri, 'e wa ngbangnœ ascœmœ lœ gb̂gb̂ nœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu, ⁵ dœ

mara adœke 'e za uzu ataa fœ Satana mbœrœ adœke undu ye ndi, yeka á ishiri ye kœshe dœ lœkœ á Gbozu œ wa dœ ngbanga.

⁶ Ádá nœ kœdu okoro 'e gugu nene. 'E wuwusœ nœ dœ otshœnœ adœke œyœ kœsuku mapa kœsœ teasho, œ suku kœdjanga mapa djigi nene a? ⁷ 'E gitœ 'e lœ ongboro œyœ kœsuku mapa yé œ te tafo mapa, mbœrœ œyœ kœsuku mapa gugu lœ 'e nene. Gbambanœ nene, Kristu á tshe dœ Aya pata Pake nœ azœ, endje za lima she tœ tokóró. ⁸ Ataa, a mbœmbœrœ angbo nœ azœ dœ mapa á suku dœ ongboro œyœ kœsuku mapa too dœ œyœ kœsuku mapa nœ ngbindirœ nene, kashe a mbœrœ tœncœ dœ mapa neke á gugu dœ œyœ kœsuku mapa lœncœ nene, œneke á sœ yerœ œdœ lœ adjapu.

⁹ Bala mbeti á mœ su utshunœ, mœ su o'o fœ 'e adœke 'e sœsœ tœ œsœncœ bale dœ azu á endje sœ kœmbœrœ angba budu nene. ¹⁰ Mœ gbegbe lima ga pa azu kœ pa œshœ á endje sœ kœmbœrœ angba budu, á endje sœ dœ tshalœsu, á endje dœ aayi angba too aayi kœdonga andjaba nene. Œ kœsœ má ataa, œ li má adœke 'e gi tœ 'e pa tshapashœ asœke ye. ¹¹ Mœ su ga la mbetincœ fœ 'e adœke 'e ngbœngbœtœ 'e dœ uzu á tshe za i'iri Kristu ga pa ye, yé á dœ ayi angba budu, aayi tshalœsu, aayi kœdonga andjaba, aayi kœpa o'o nœ wala, amœendjondjo too aayi angba nene. Œ lili adœke 'e zi œrœ tœ œsœncœ dœ mara uzu ataa nene.

¹² Yé upu nœ mœ kœdœ adœke mœ wa ngbanga nœ azu á endje sœ ba ushu a? Œ œ nene. Kashe, œ dœdœ azu nœ Kristu dá 'e li má kœwa ngbanga nœ endje nene a? ¹³ Ndjaba dá wa bala ngbanga nœ azu tshashu. 'E gœrœ hawo uzu ugurutœ 'e ye.

6

Kœpa ngbanga ugurutœ aayazu

¹ Lœkœ á 'e kœsœ dœ o'o ugurutœ 'e, mbœrœ gadœ á 'e sœ kœgbe kœna kœtœ meza ba ndœ ayingba Ndjaba

adœke endje wa ngbanganœ, yé á tshapu kœna ga ndœ ayerœ azu a? ² E wuwusœ nœ adœke azu á endje sœ yerœ œ wa bala ngbanga nœ azu tshapashœ asœke nene a? Yé á kœsœ adœke 'e wa ngbanga nœ azu tshapashœ, 'e li kœwa ngbanga nœ o'o á sœ dœ ádá teasho nene a? ³ 'E wuwusœ nœ adœke a wa bala ngbanga nœ aandjelu nene a, yeka á kœdœ tœ o'o nœ soro asœ a? ⁴ Andaa, lœkœ á 'e kœsœ dœ mara ngbanga ataa, 'e sœ kœpandœ nœ fœ angbi azu á endje gugu lœ Ikrizia nene adœke endje wa o'onœ a? ⁵ Mœ sœ kœpa tœncœ mbœrœ kœza tshula fœ 'e. Ataa, anga uzu kœwusœrœ á tshe li kœwa ngbanga ugurutœ aayazu gugu ugurutœ 'e nene a? ⁶ Kashe, œ li adja adœke anga yazu bale pa ngbanga dœ ayancœ ba utshu ayingba Ndjaba ye a?

⁷ Œ sœ adjapu adœke kœpa ngbanga ugurutœ 'e sœ kœma adœke 'e yo ye. Mbœrœ gadœ á 'e wuwusœ kœru lœsu 'e tœ œrœ á sœsœ ndjii nene, tœ œsœncœ adœke 'e pa ngbanga dœ aaya 'e a? Mbœrœ gadœ á 'e kakatœ nœ adœke endje ko œrœ tœ 'e nene a? ⁸ Kashe e'e dá sœ kœmbœrœ œrœ á sœsœ ndjii nene, yé á sœ kœko œrœ tœ anga azu. 'E sœ kœmbœrœ ataa ga tœ aaya 'e! ⁹ 'E wuwusœ nœ adœke azu á endje sœ kœmbœrœ œrœ á sœsœ ndjii nene œ gbœ bala Ogo gbozu nœ Ndjaba nene a? Uzu fafara 'e nene! Œdœ aayi angba budu, œdœ aayi kœdonga andjaba, œdœ aayi kœpara awo azu, œdœ ayakoshe á endje sœ bœta ayashe, œdœ ayakoshe too ayashe á endje sœ kœlo dœ anga endje, ¹⁰ œdœ aayi angba, œdœ aayi tshalœsu, œdœ amœendjondjo, œdœ aayi kœpa o'o nœ wala, œdœ agbangba kœzi angba, uzu bale œ gbœ Ogo gbozu nœ Ndjaba nene. ¹¹ 'E wu mara á anga anga 'e sœ lima dœ tœncœ ugurutœ 'e dœ mœ. Kashe Ndjaba nœ azœ djutœ 'e, tshe fa 'e tœ ayerœ azu, tshe fa 'e tœ azu ndjii lœ i'iri Gbozu Yisu Kristu œdœ pe lœ awa fshiri nœ ye.

Kœdonga Gbozu dœ undu zœ

¹² Anga azu ugurutœ 'e sœ kœpa adœke: «Endje papakata mœ tœ œrœ bale nene», kashe œ doédœ œrœ kœ dá sœ dœ otshœnœ nene. Mœ li má kœpa adœke: «Endje papakata mœ tœ œrœ bale nene», kashe mœ yiyindœ nœ adœke mœ te kanga nœ œrœ bale nene. ¹³ 'E sœ kœpa adœke: «Rœgo sœ mbœrœ uvu, yé uvu sœ mbœrœ rœgo.» Æ sœ adjapu, kashe Ndjaba œ ndi tshelœ nœ kœ bibisha ye. Kashe undu uzu sœsœ mbœrœ angba budu nene. Undu uzu sœ mbœrœ Gbozu, yé Gbozu sœ mbœrœ undu uzu. ¹⁴ Andaa Ndjaba á tshe she Gbozu lœ akuzu, tshe she ndje azœ bala lœ akuzu dœ gbœgbœ nœ ye.

¹⁵ 'E wuwusœ nœ adœke undu 'e kœdœ œrœ kotœ undu Yisu Kristu nene a? Mœ lili kœza œrœ kotœ undu Yisu bale adœke mœ fa tœ œrœ kotœ undu gugati ye a? Adja mœ mbœrœ ataa bale nene! ¹⁶ 'E wuwu ndje sœ nœ adœke uzu á tshe kœngbœtœ ye bale dœ gugati, endje wuta dœ she undu bale nene a? Gbambanœ nene, endje sú bala buku nœ Ndjaba adœke: «Endje bibisha œ wuta uzu bale.» ¹⁷ Kashe uzu á tshe ngbœtœ ye bale dœ Gbozu, endje ngbœtœ endje dœ she bale lœ ishiri.

¹⁸ 'E kpa awa angba budu. Anga ekperœ kœ á uzu œ mbœrœ, sœ ba ushu tœ undu ye. Kashe ayi angba budu sœ kœndi undu ye dœ tœ ye. ¹⁹ 'E wuwusœ nœ adœke undu 'e kœdœ Tepelo nœ Otshœ Ishiri dá sœ lœ 'e ascœmœ nene a? Æ doédœ Ndjaba dá to fœ 'e nene a? Yé e'e kœdœ ayengœ undu 'e a? ²⁰ Ndjaba yœyœ 'e œ yœ. Ataa, œ li adœke 'e donga she dœ undu 'e.

7

O'o tœ upu nœ totœ

¹ Ngœngœ asœke, mœ yindœ kœgi o'o tœ upu á 'e yu lima mœ dœ tœncœ la mbeti nœ 'e adœke: «Æ sœ dœ otshœnœ adœke yakoshe lolo dœ yashe nene.» ² Andaa, ndœ kœkatœ kœmbœrœ œrœ tshula kœ, œ li dœ otshœnœ adœke yakoshe bale dœ bale sœ dœ awonœ, yé yashe ndje bale

dœ bale sœ dœ akœnœ. ³ Æ li adœke yakoshe mbœrœ akwa tsha yakoshe nœ ye ga tœ awonœ, yé yashe ndje awa bale, tshe mbœrœ akwa tsha yashe nœ ye ga tœ akœnœ. ⁴ Yashe lili kœmbœrœ œneke á tshe yindœ nœ ga tœ undu ye dœ tœ ye nene, undu ye sœ mbœrœ akœnœ. Awa bale ndje, yakoshe lili kœmbœrœ œneke á tshe yindœ nœ ga tœ undu ye dœ tœ ye nene, undu ye sœ mbœrœ awonœ. ⁵ 'E kukurutshelœtœ 'e pa gbarœ olo nene, kolœnœ adœke 'e kœdjitœ 'e awa bale ndœ olo teasho mbœrœ kœza avwala yekane. Kashe manda nœ, 'e kwatœ 'e ga pa gbarœ olo 'e. Ete nene, 'e li kœru lœsu 'e nene yé œ za awa fœ Satana adœke tshe wu lœsu 'e.

⁶ O'onœ á mœ sœ kœpa fœ 'e ascœmœ, œ doédœ adœke mœ sœ kœshosho 'e nene, kashe tœncœ kœdœ œrœ á 'e gbe dœ tœncœ á mœ li kœyindœ nœ. ⁷ Mœ yi má ndœ nœ adœke uzu kœ sœ tœ angara bœta mœ; kashe Ndjaba sœ kœto kœtorœ fœ uzu dœ uzu kpi tœ œncœ yanga, œneke ascœ fœ anga, œneke ba 'e fœ angbi anga.

⁸ Ataa, mœ sœ kœpa fœ aangara œdœ pe fœ ayashe koya adœke: œ sœ dœ otshœnœ adœke endje sœpe ataa, bœta mœ. ⁹ Kashe œdœ endje kœlili kœru lœsu endje nene, endje totœ endje. Gbambanœ nene, œ sœ dœ otshœnœ kœro panœ kœtotœ endje tœ œscœnœ adœke undu ndi dœ ogo nœ œkœ.

¹⁰ Tœ upu nœ endjeneke á endje totœ endje ye, mœ za awa o'o á toto ba ndœ mœ nene kashe á to ba ndœ Gbozu, fœ endje adœke: œ lili adœke yashe kurutshelœtœ ye dœ akœnœ nene. ¹¹ Ædœ tshe kœkurutshelœtœ ye dœ akœnœ, œ li adœke tshe kpa i anga yakoshe nene, too œ li adœke tshe kpa djitœ ye dœ akœnœ. Yé œ lili ndje adœke yakoshe gœrœ awonœ nene.

¹² Tœ upu nœ anga endje, œmœ dœ tœ mœ dá sœ kœpa tœncœ kashe œ doédœ Gbozu nene, adœke: œdœ yakoshe bale á tshe dœ yindœ Ndjaba kœto yashe á tshe doédœ yindœ

Ndjaba nene, yé á yashenœ yindœ kœsœ dœ she, tshe gɔgɔrɔ she nene. ¹³ Yé œdœ anga yashe bale á tshe dœ yindœ Ndjaba kœi ndje yakoshe á tshe dœdœ yindœ Ndjaba nene yé á yakoshenœ yindœ kœsœ dœ she, tshe vwavwaratœ ye tœ ye nene. ¹⁴ Gbambanœ nene, yakoshe á tshe dœdœ yindœ Ndjaba nene, tshe wuta ndoo dœ Ndjaba mbœrœ awonœ á tshe dœ yindœ Ndjaba. Awa ndje bale dœ yashe á tshe dœdœ yindœ Ndjaba nene, tshe wuta ndje ndoo dœ Ndjaba mbœrœ akœnœ á tshe dœ yindœ Ndjaba. Œ kœsœsœ má atamœ nene, agbolo nœ 'e œ sœ má yerœ nene andaa endje sœ yerœ. ¹⁵ Kashe œdœ tsheneke á tshe dœdœ yindœ Ndjaba nene kœyindœ kœkurutshelœtœ ye dœ yindœ Ndjaba á endje totœ endje dœ she, endje katœ ye tshe wuta kolœnœ. Dœ mara o'o ataa, ayindœ Ndjaba á endje totœ endje, œdœ yakoshe too yashe, uzu kaka pa endje nene, mbœrœ Ndjaba e 'e adœke 'e sœ gee lœ soro 'e. ¹⁶ Yé œbœ dœ yashe, dœ mara gadœ dá bœ she akœ zœ a? Too œbœ ndje dœ yakoshe, dœ mara gadœ dá bœ she awo zœ a?

Kœsœpe lœ mara á Ndjaba e bœ

¹⁷ Andaa, œ li adœke uzu dœ uzu mbœrœtœ ye lindœ kœtorœ á Gbozu to fœ she, yé á tshe sœ lœnœ lœkœ á Ndjaba e lima she. Œneke á mœ sœ kœpandœ nœ lœ Ikrizia kœ dœmœ. ¹⁸ Œdœ endje kœwa lima anga uzu bale tœ gaza dœ lœkœ á Ndjaba e she, tshe papara awa kœembœrœ adœke œ yiwa nene. Yé œdœ tsheneke á endje kœwawa lima she tœ gaza utshunœ adœke Ndjaba e she nene, œ lili adœke endje wa she nene. ¹⁹ Kœwa gaza too kœwawa gaza nene, œ gugu dœ ádá bale nene, kolœnœ adœke 'e mbœrœtœ 'e lindœ awa o'o nœ Ndjaba. ²⁰ Œ li adœke uzu dœ uzu sœ kolœ lœ mara á tshe sœ lima dœ tœnœ lœkœ á Ndjaba e she. ²¹ Œbœ kœdœ lima kanga lœkœ á Ndjaba e bœ a? Tœtœ lœsu zœ nene. Kashe œdœ awa kœsœ zœ adœke bœ

wuta lœ kanga, mbœrœtœ zœ lindœ nœ. ²² Gbambanœ nene, kanga á Gbozu e she kœdœ uzu á tshe kpa dœdœ kanga nene yé tshe te uzu nœ Gbozu. Awa bale ndje dœ uzu á tshe dœdœ kanga nene yé á Ndjaba e lima she, œshe kœdœ kanga nœ Kristu. ²³ Ndjaba yœ lima 'e lœ kanga ye; 'e tete akanga nœ azu nene. ²⁴ Aaya mœ, œ li adœke uzu dœ uzu sœpe tœ ala Ndjaba kolœ bœta á tshe sœ lima utshunœ lœkœ á tshe e she.

Aangara œdœ pe ayashe koya

²⁵ Tœ upu nœ aangara, Gbozu kakatœ awa o'o ti fœ mœ nene, kashe mœ sœ kœza gbetshelœ nœ mœ bœta uzu á tshe zatœ ye ndjii, mbœrœ Gbozu ma œtshœ lœsu nœ ye ga ndœ mœ.

²⁶ Mbœrœ oyo nœ ngœngœ asœke, œneke á mœ sœ kœgbe tœnœ dœke: œ sœ dœ œtshœnœ adœke uzu dœ uzu sœ kolœnœ bœta á tshe sœ asœmœ.

²⁷ Œdœ bœ kœto yashe ye, papara adœke bœ kurutshelœtœ zœ dœ she nene. Œdœ bœ kœtoto yashe nene, papara ndje adœke bœ to yashe nene. ²⁸ Kashe œdœ bœ kœto yashe, bœ mbœmbœrœ ekperœ nene. Yé œdœ ovoro yawuru kœi yakoshe, tshe mbœmbœrœ ndje ekperœ nene. Kashe endje á endje totœ endje asœmœ, endje gbœ kœndanga osho lœ soro nœ endje œnœ œkœ, yé œmœ, mœ yi má ndœ kœgbœndœ 'e mbœrœ tœnœ.

²⁹ Aaya mœ, o'o á mœ yindœ kœpa fœ 'e dœke: a kpa sœsœpe dœ olo ndjoro nene. Kœto ngœngœnœ asœke, œ li adœke endjeneke á endje to ayashe, endje sœ bœta endje gugu dœ ayashe nene; ³⁰ endjeneke á endje sœ tœ iki, endje sœ bœta endje sœsœ tœ iki nene; endjeneke á endje sœ dœ yanga, endje sœ bœta endje gugu dœ yanga nene; endjeneke á endje sœ kœyœ œrœ, endje sœ bœta endje gugu dœ tœnœ nene. ³¹ Œ li adœke azu á endje sœ kœshe mbœrœ œrœ nœ tshapashœ asœke, sœ bœta endje sheshe mbœrœ tœnœ nene. Gbambanœ nene, tshapashœnœ bœta á sœ asœ, œndœnœ œ di nene.

³² Mœ yiyindœ nœ adœeke 'e sœ dœ gbetshelœ nene. Tsheneke á tshe toto yashe nene, tshe sœ kœzatœ ye ga tœ akwa nœ Gbozu: Tshe sœ kœpara adœeke œne mbœrœ œrœ á sœ kœza yanga fœ Gbozu. ³³ Kashe tsheneke á tshe to yashe ye, tshe sœ kœgbe kolœ dœ œrœ nœ tshapashœ asœke: tshe sœ kœpara adœeke œne mbœrœ œrœ á sœ kœza yanga fœ awo œne. ³⁴ Yé dœ toenœ ataa, lœsu ye sœ ga pa œrœ bisha. Œ sœ ndje awa bale ataa mbœrœ yashe too ovoro yawuru á tshe i i yakoshe nene, yé á sœ kœgbe kolœ kœmbœrœ akwa nœ Gbozu mbœrœ á kœsœ yerœ lœ undu ye œdœ lœ ishiri. Kashe yashe á tshe i yakoshe, tshe sœ kœgbe dœ œrœ nœ tshapashœ asœke yé œ sœ kœpara adœeke œne mbœrœ œrœ á sœ kœza yanga fœ akœ œne.

³⁵ Mœ pa o'onœ asœmœ mbœrœ œtshœrœ á sœ mbœrœ 'e, kashe mœ sœsœ kœkapa 'e nene. Mœ yindœ nœ adœeke 'e mbœrœ œneke á li adœeke 'e sœ dœ œtshœnœ, yé œ zatœ 'e djigi fœ Gbozu.

³⁶ Œdœ anga ovoro yakoshe kœyindœ kœto yashe, yé á endje kpa wa adœeke œne totœ œne nene, endje mbœrœ dœ œtshœnœ. Á ovoro yakoshenœ kœwu adœeke œne sœ dœ ogo awo œne tœpanœ kpuru, yé á wu ndje adœeke œne kœtoto she nene dá œne mbœrœ ekperœ, œ sœ dœ œtshœnœ adœeke endje totœ endje bœta á endje gbe dœ toenœ. Asœmœ doédœ ekperœ nene. ³⁷ Kashe œdœ ovoro yakoshenœ kœdjidji azu á endje sœ kœshosho she nene, yé á wa dœ tœ ye bœ lœsu ye adœeke œne to koje nœ œne nene, œdœ tshe kœli kœru lœsu ye tœ ogo œkœ, tshe mbœrœ œtshœrœ. ³⁸ Ataa, tsheneke á tshe kœto koje nœ ye, tshe mbœrœ œtshœrœ. Kashe tsheneke á tshe kœvwaratœ ye kœto koje nœ ye, œshe asœmœ kpa mbœrœ œtshœrœ kœrosœnœ.

³⁹ Yashe á tshe dœ awo uzu, sœ tœ œsœnœ dœ œkœnœ lœkœ á tshe sœpe dœ soro. Kashe œdœ akœnœ kœtshu ye, tshe li kœi angbi

yakoshe á tshe yindœ ye. Œ li ndje adœeke yakoshenœ dœ yindœ Kristu. ⁴⁰ Andaa, tœ mœ, mœ gbe adœeke tshe sœ dœ yanga kœrosœ nœ œdœ tshe kœsœ kolœ ataa. Yé œmœ ndje, mœ wusœ nœ adœeke Ishiri nœ Ndjaba sœ dœ mœ awa bale.

8

Songba agea á endje to tœ tokóró fœ andjaba

¹ Tœ upu nœ songba agea á endje to dœ tokóró fœ andjaba, œ sœ adjapu adœeke azœ kœ, a sœ dœ kœwusœrœ lœ nœ bœta á 'e sœ kœpa toenœ. Kœwusœrœ sœ kœza egerœ kumu fœ uzu, kashe kœyindœsho sœ kœto gbœgbœ ga ugurutœ azu. ² Œdœ uzu kœsœ kœgbe adœeke œne wusœ œrœ waa, asœmœ sœ kœma adœeke tshe wuwu damba sœ œrœ bœta á li má adœeke tshe wusœ nœ nene. ³ Kashe tsheneke á tshe yindœ Ndjaba, Ndjaba wu ndje sœ ye yé.

⁴ Ataa, a li kœzi songba agea á endje za tœ tokóró fœ andjaba ye a? A wusœ nœ adœeke andjaba kœdœ œrœ gbambanœ pa tshapashœ, yé anga andjaba gugu nene, kolœ Ndjaba tshebabale. ⁵ Gbambanœ nene, ataa œdœ anga azu kœgbe adœeke andjaba sœ bœ lafo too bœ pa œshœ, œ sœ adjapu adœeke andjaba œdœ agbozu sœ ndjoro, ⁶ a wusœ nœ adœeke Ndjaba sœ kolœ tshebabale. Œshe kœdœ Aba azœ á tshe mbœrœ œrœ kœ, yé a sœ kœshe mbœrœ she. A sœ dœ Gbozu nœ azœ tshebabale Yisu Kristu. Lœ awa nœ ye dá Ndjaba mbœrœ œrœ kœ, yé a sœ dœ soro mbœrœ she.

⁷ Kashe ayindœ Kristu kœ wuwusœ adjapunœ asœ nene. Anga endje sœpe dœ gbetshelœ nœ andjabanœ asœmœ lœ kumu endje dœ mara adœeke œdœ endje kœzi songba agea á endje to tœ tokóró fœ andjaba, endje sœ kœgbe adœeke endje to fœ adja Ndjaba, yé endje mœ lœ gbetshelœ nœ endje. Mbœrœ toenœ ataa, endje gbe adœeke œne kœdœ aayi uburu. ⁸ Andaa, œ doédœ rœgo dá gi azœ ndoo dœ Ndjaba nene. Œdœ a kœvwaratœ azœ kœzi toenœ, a sœ ga

manda nœ nene. Yé œdœ a kœzi ndje gbaa na, a gbœ œrœ bale nene.

⁹ Kashe, 'e sœ dœ gbœdjela adœke mara á 'e sœ kœmbœrœ dœ œrœ kœ asœmœ, yiyi endjeneke á endje mœmœ lœ kœyindœrœ nœ endje ga lœ ekperœ nene. ¹⁰ Gbambancœ nene, œdœ uzu á tshe mœmœ lœ kœwuscœrœ nœ ye asœmœ kœwu bœ á bœ sœ dœ kœwuscœrœ, yé á bœ li ga lœ Tepelo nœ andjaba, tshe gbœ gbœgbœ nœ kœzi songba agea á endje to dœ tokóró fœ andjabanœ asœmœ nene a? ¹¹ Yé mbœrœ tœncœ ataa, kœwuscœrœ nœ zœ œ ndi uzu á tshe mœmœ asœmœ. Kashe wuscœ nœ adœke œshe kœdœ aya zœ á Kristu tshu mbœrœ she! ¹² Œdœ 'e kœmbœrœ mara ekperœ ataa ga tœ aaya 'e yé á ndi gbetshelœ nœ uzu á tshe mœmœ, dá 'e mbœrœ ekperœ fœ Kristu dœ tœ ye. ¹³ Mbœrœ tœncœ ataa, œdœ kœzirœ kœsœ kœyi aya mœ ga lœ ekperœ, mœ kpa zi songba agea bale nene, mbœrœ á kœyiyi aya mœ ga lœ djingili nene.

9

Mara kœmbœrœ akwa nœ Polo

¹ Œmœ kœdœ kanga a? Mœ dœdœ ayi avwa nene a? Mœ wuwu Yisu á tshe dœ Gbozu nœ azœ nene a? 'E dœdœ azu ndœla akwa nœ mœ lœ Gbozu nene a? ² Œdœ mbœrœ anga azu mœ kœdœdœ ayi avwa nene, kashe mbœrœ 'e nœ 'e, œmœ kœdœ ayi avwa. Gbambancœ nene, e'e kœdœ œrœ á sœ kœma tshambele akwa nœ mœ bœta ayi avwa lœ Gbozu.

³ O'o á mœ sœ kœgi fœ azu á endje sœ kœpatœ mœ dœke: ⁴ 'A lili má kœyœndœ kœzirœ too kœndjœrœ ba ndœ 'e nene a? ⁵ 'A lili má kœna dœ anga yashe á tshe dœ yindœ Kristu bœta anga aayi avwa, aaya Gbozu œdœ pe Petro sœ kœmbœrœ tœncœ nene a? ⁶ Kolœ mœ kutu mœ œdœ Barnabase dá li ndœ kœmbœrœ akwa yeka á kœzi œrœ a? ⁷ Œdœ lœ akwa turugu dá mbœrœ akwa dœ ngendja nœ ye dœ tœ ye a? Œdœ dá lu œyœ vinu, yé á zizi elencœ nene a? Too uzu

dœ dá sœ kœgbœndœ angombe yé á ndjondjo ungu œngœ endje nene a?

⁸ Tœncœ kœdœ kolœ o'o nœ azu dá mœ pa asœmœ, too awa akwa sœsœ kœpa awa bale ataa nene a? ⁹ Gbambancœ nene, endje sú bala buku nœ awa akwa nœ Moyize adœke: «Bœ i ama ngombe ga tœncœ nene lœkœ á bœ kœsœ kœmbœrœ she dœ akwa ble.» Ndjaba sœ kœkitœ œsœ angombe a? ¹⁰ Œ dœdœ azœ dá tshe sœ kœpa o'onœ tœ azœ nene a? Adjapu, endje sú o'onœ asœmœ mbœrœ azœ. Gbambancœ nene, uzu á tshe djo kindi dœ pe tsheneke á tshe bi indji ngwarœ, uzu dœ uzu sœ kœmbœrœ dœ gbetshelœ nœ kœgbœ œsœ œncœ ye. ¹¹ Œdœ 'a kœyi lima sœ o'o ama Ndjaba fœ 'e, œ sœ má dœ ekpenœ waa ye adœke 'a yœndœ œrœ tœ 'e a? ¹² Œdœ anga azu kœsœ kœyœndœ œrœ tœ 'e, mbœrœ gadœ á 'a nene a?

Andaa, 'a yœyœ lima ndœ œrœ nene. Kashe 'a gbœndœtœ 'a mbœrœ á 'a kœzaza œrœ ku lœ awa Œtshœ O'o nœ Kristu nene. ¹³ 'E wuwuscœ nœ adœke azu neke á endje sœ kœmbœrœ akwa ba lœ anda nœ Ndjaba sœ kœgbœ kœzirœ kpœtœmœ nene a? Yé endjeneke á endje sœ kœto tokóró ba pa ndaba, sœsœ ndje kœgbœ œsœ œncœ endje kœzirœ kpœpa ndabanœ nene a? ¹⁴ Awa bale, Gbozu za awa tœ upu nœ endjeneke á endje sœ kœpandœ Œtshœ O'o adœke endje sœ ndje dœ soro mbœrœ tœncœ.

¹⁵ Kashe œmœ, mœ zaza awa o'onœ asœmœ bale ga tœ akwa nene, yé mœ susu mbetincœ asœmœ mbœrœ kœyœndœ œrœ nene. Mœ yi má ndœ kœtshu tœncœ, tœ œsœncœ adœke endje gbœtœ upu nœ egerœ kumuncœ asœ tœ mœ. ¹⁶ Dœ adjapu, kœpandœ Œtshœ O'o dœdœ œrœ nœ egerœ kumu ba ndœ mœ nene, kashe tœncœ kœdœ œrœ á li adœke mœ mbœrœ. Mœ sœ dœ oyo tœ lœsu mœ œdœ mœ kœpapandœ Œtshœ O'o nene. ¹⁷ Œdœ mœ dœ tœ mœ dá wa lima adœke mœ mbœrœ akwanœ asœmœ, mœ yi má lima ndœ nœ adœke endje ko ngendja tshangbanœ fœ mœ ye.

Kashe ɓata á endje za mœ dœ ɔgbɔ ga tœnœ, mœ mboerœ kolœ akwa á Gbozu za fœ mœ. ¹⁸ Ataa, ngendja tshangba akwa nœ mœ kœdœ ga dœ? Tœnœ kœdœ kœpandœ ɔtshɔ O'o gbambanœ á mœ sœ kœpandœ nœ, kashe mœ zaza awa o'o á ɔtshɔ O'onœ asœmœ za fœ mœ ga tœ akwa nene.

¹⁹ Mœ doédœ kanga nœ uzu bale nene. Andaa, mœ zatœ mœ tœ kanga nœ azu para mboerœ kœgbɔ azu ndjoro fœ Yisu. ²⁰ Mœ sœ lima kœsœ ugurutœ Ayuda ɓata Yuda mboerœ kœgbɔ Ayuda. Ataa mœ sœsœ tshakudu awa akwa nœ Moyize nene gbaa, mœ sœ kœmboerœtœ mœ ɓata azu á endje sœ tshakudunœ mboerœ kœgbɔ endjeneke á endje sœ tshakudu awa akwa. ²¹ Awa bale ndje, lɔkɔ á mœ kœsœ dœ endjeneke á endje sœsœ tshakudu awa akwa nene, mœ sœ kœmboerœtœ mœ ɓata endje, kashe mœ sœsœ kœgbe dœ awa akwanœ asœmœ nene mboerœ kœgbɔ endje. Ɖ yiyindœ kœpa adœke mœ wuwusœ awa akwa nœ Ndjaba nene, gbambanœ nene, mœ zatœ mœ ga tshakudu awa akwa nœ Kristu. ²² Mœ sœ ugurutœ azu á endje mœmœ lœ kœyindœrœ ɓata œmœ ndje mœ mœmœ mboerœ kœgbɔ endje. Mœ zatœ mœ djigi fœ endje para mboerœ kœshe angata endje dœ mara kɔ. ²³ Yé œneke asœmœ kɔ, mœ sœ kœmboerœ tœnœ mboerœ ɔtshɔ O'o yeka á kœgbɔ œrœ á to lœ awa nœ ɔtshɔ O'onœ asœmœ.

²⁴ 'E wuwusœ nœ adœke aayi kœkpa ɔrɔ kœkpa ɔrɔ nœ endje œrrr, kolœ anga bale dá gbɔ œrœ tshangbanœ nene a? 'E kpa ɔrɔnœ dœ mara adœke 'e wuta utshunœ. ²⁵ Aayi mɔlɔ kɔ sœ kœpa avwara ndœ kœgbɔ kpoto tshagbozu á ndi bala ye, kashe œnœ azœ kœdœ kpoto tshagbozu á ndi bala bale nene. ²⁶ Mboerœ tœnœ ataa, œmœ, mœ sœ kœkpa ɔrɔ dœ mara ataa: mœ sœsœ kœkpa ɔrɔ nœ ayibula nene; yé mœ sœ kœdu koshe atake: mœ dudu koshe lœ angbalanœ nene. ²⁷ Kashe mœ sœ kœmboerœ ɔgbɔrœ ga tœ undu mœ, yé œ sœ kœgbɔndœ nœ dœ ɔgbɔ kparawa adœke manda

kœmindœ ɔtshɔ O'o fœ anga azu, á Ndjaba kœvwaratœ ye tœ mœ nene.

10

O'o tœ upu nœ andjaba

¹ Alaya, mœ yiyindœ nœ adœke œndœ œrœ á wuta lima ga tœ alata azœ lɔndɔ nœ Moyize djedjerœ 'e nene: ondro gbɔ lima ndœ alata azœ para, endje para kɔkɔ zu lima to la egerœ ungu. ² Endje para gbɔ lima batisimu lœ kœngbɔtœ endje bale dœ Moyize ɓa lœ ondro dœ pe la egerœ ungu. ³ Endje para sœ lima kœzi ala œrœ bale nœ ishiri. ⁴ Endje para sœ lima kœndjo ungu bale nœ ishiri. Gbambanœ nene, ungu á endje sœ lima kœndjo tœnœ to lœ badja nœ ishiri á sœ kœna dœ endje awa bale. Bajanœ asœmœ kœdœ lima Kristu. ⁵ Andaa, ɔtshɔ anga endje ndjoro ugurutœ endje gaga lima tœ ala Ndjaba nene, mboerœ endje sœ lima kœtshu tœnœ kpɔ lœ kpagagasho.

⁶ Ɖrœ ataa mboerœ lima tœ endje mboerœ á ala azœ kœgbɔ adœke a kœsœsœ dœ ekpe ogo œrœ ɓata á endje sœ lima dœ tœnœ nene. ⁷ 'E dodonga andjaba ɓata anga endje ugurutœ endje mboerœ nene. Ataa, endje sú ɓa la buku nœ Ndjaba adœke: «Azu sœ lima ga ati ndœ kœzi œrœ dœ pe kœndjo œrœ; manda nœ endje alafo ndœ mɔlɔ.» ⁸ A kakatœ tœ azœ ti ndœ angba budu ɓata anga endje ugurutœ endje mboerœ lima nene: azu tshu kutu zazu bale dœ votɔ (23.000) kolœ ndœ ɔlɔ bale. ⁹ A papara kœwu lɔsu Gbozu nœ azœ nene, ɓata anga azu ugurutœ endje mboerœ yeka á tshu lima kuzu kœde osho nœ ayakoro. ¹⁰ Ataa, 'e pupu lœ ma 'e ɓata anga endje ugurutœ endje sœ lima kœpu lœ ma endje nene, yé á andjelu nœ kuzu wo lima endje.

¹¹ Ɖrœ ataa wuta lima ga tœ endje mboerœ adœke ala anga endje kœgbɔ, yé endje sú ga la mbeti ndœ kœmi dœ upu fœ azœ á a ndo dœ ndɔngɔlɔ tshapashɔ. ¹² Ataa, kaka tsheneke á tshe gbe adœke œne ka dœ ada œne, zatœ ye ga lœ vola adœke œne tete

nene. ¹³ Kœwu l̥su á 'e sœ lœncœ, sœ awa bale mbœrcœ azu k̥. Ndjaba sœ kœmbœrcœtœ ye lindœ o'o ye; tshe yindœ nœ adœke endje wu l̥su 'e kœropa gb̥gb̥ nœ 'e nene. Lœ kœwu l̥su, tshe yisœ mara nœ kœwuta lœ nœ œdœ gb̥gb̥ nœ kœshi gbi lœ nœ fœ 'e.

¹⁴ Mbœrcœ tœncœ ataa, aaya mœ á mœ yindœ 'e waa, 'e titœ 'e tœ andjaba. ¹⁵ Mœ sœ kœpa o'o fœ 'e b̥ata fœ azu á endje wusœ kœtondœ o'o, 'e wa œneke á mœ sœ kœpa fœ 'e asœ dœ tœ 'e. ¹⁶ Yashi á a sœ kœdonga Ndjaba mbœrcœ tœncœ, ngb̥ngb̥ba azœ ga tœncœ bale dœ indji Kristu nene a? Mapa á a sœ kœkavwatshelœ nœ, ngb̥ngb̥ba azœ ga tœncœ bale dœ undu Kristu nene a? ¹⁷ Mapa sœ tshebabale, ataa a sœ ndjoro gbaa, a wuta undu tshebabale. Gbambancœ nene, azœ para a sœ kœzi kolœ mapancœ á sœ tshebabale asœmœ.

¹⁸ 'E wu azu Israyele: endje á endje sœ kœzi agea á endje to tœ tokóró, ngb̥ngb̥tœ endje awa bale ndœ kœdonga Ndjaba b̥a indiri ndaba nene a? ¹⁹ O'o gadœ dá mœ kœpa a? Songba agea á endje to tœ tokóró fœ andjaba too andjabanœ dœ tœ endje sœ dœ ádá waa ye a? ²⁰ Œ œ nene! Kashe tokórónœ á ayingba Ndjaba sœ kœto tœncœ, kœdœ œncœ ekpe ishiri yé œ doédœ œncœ Ndjaba nene. Mœ yiyindœ nœ adœke 'e ngb̥batœ 'e ga tœ œscœncœ bale dœ aekpe ishiri nene. ²¹ Œ lili adœke 'e sœ kœndjo œrcœ dœ yashi nœ Gbozu œdœ ndje dœ œncœ ekpe ishiri nene. Œ lili adœke 'e zi œrcœ pa ndaba kœziœ nœ Gbozu œdœ ndje pa œncœ ekpe ishiri nene. ²² Too a yindœ kœi̥w̥i̥ úkú nœ Gbozu ga lafo a? A sœ dœ gb̥gb̥ kœropa ye a?

Œrcœ k̥ sœ mbœrcœ mok̥ nœ Ndjaba

²³ «Endje papakata œrcœ bale nene», kashe œ doédœ œrcœ k̥ dá ga nene. «Endje papakata œrcœ bale nene», kashe œ doédœ œrcœ k̥ dá sœ kœmbœrcœ adœke uzu gerœ lœ kœyindœrcœ nœ ye nene. ²⁴ Œ lili

adœke uzu gbe kolœ dœ undu ye dœ tœ ye nene, kashe tshe gbe ndje dœ œncœ anga azu.

²⁵ Œrcœ k̥ á endje za y̥ œrcœ b̥ala wutu kœka songba agea, 'e zi, kashe 'e yuyu osho tœ ádáncœ yeka á kœza oyo ga tœ l̥su 'e nene. ²⁶ Gbambancœ nene, œsh̥ œdœ œrcœ lœncœ k̥ kœdœ œncœ Gbozu.

²⁷ Œdœ anga uzu á tshe yiyindœ Ndjaba nene kœ'e 'e, á 'e yindœ kœna ga ndœ ye, 'e zi œrcœ k̥ á tshe to fœ 'e, yé 'e yuyu osho tœ ádáncœ yeka á kœza oyo ga tœ l̥su 'e nene. ²⁸ Kashe œdœ anga uzu kœpa fœ 'e adœke: «Asœ kœdœ songba agea á endje to dœ tokóró fœ andjaba», 'e zizi nene, mangba uzuncœ á tshe pandœ ádáncœ fœ 'e, yé mbœrcœ á kœzaza oyo ga tœ l̥su nene. ²⁹ Mœ scœsœ kœpa o'o ndœ l̥su 'e nene, kashe ndœ œncœ uzuncœ á tshe pa o'o nœ asœmœ.

Kashe mbœrcœ gadœ á l̥su anga angbi uzu œ wa mapaka pa œrcœ á mœ li kœmbœrcœ tœncœ a? ³⁰ Œdœ mœ kœgi mershe fœ Ndjaba mbœrcœ kœziœ á mœ sœ kœzi tœncœ, mbœrcœ gadœ á endje yiangba mœ tœ œneke á mœ gi mershe fœ Ndjaba pa nœ a?

³¹ Œdœ 'e kœsœ kœzi œrcœ, œdœ 'e kœsœ kœndjo œrcœ, œdœ œrcœ gadœ á 'e yindœ kœmbœrcœ tœncœ, 'e mbœrcœ k̥ mbœrcœ mok̥ nœ Ndjaba. ³² 'E mbœmbœrcœ adœke uzu te mbœrcœ 'e nene: œdœ Ayuda, œdœ Agreke, œdœ azu Ikrizia nœ Ndjaba. ³³ 'E mbœrcœtœ 'e b̥ata œmœ: mœ sœ kœpa avwara tœ mœ dœ tœ mœ adœke mœ za yanga fœ azu k̥ lœ œrcœ k̥, mœ gbegbe kolœ dœ undu mœ dœ tœ mœ nene, kashe mœ gbe dœ œncœ ukpulu azu ndjoro mbœrcœ adœke endje she.

11

¹ 'E mbœrcœtœ 'e liaka mœ b̥ata á mœ sœ kœmbœrcœtœ mœ liaka Kristu.

Yakoshe œdœ yashe b̥a utshu Gbozu

² Mœ sœ kœdonga 'e mbœrcœ 'e sœ kœgbe dœ mœ lœ œrcœ k̥, yé 'e sœ kœgb̥ndœ mara kœmbœrcœtœ osho liaka œneke á mœ yi lima sœ

nœ fœ 'e. ³ Andaa, mœ yindœ nœ adœke 'e wusœ neke: gbozu tshapa azu para kœdœ Kristu, gbozu tshapa yashe kœdœ yakoshe; gbozu tshapa Kristu kœdœ Ndjaba. ⁴ Yakoshe kœ á tshe sœ kœza avwala too á tshe sœ kœgbara o'o ama Ndjaba á i kumu ye, gu œsœ gbozu nœ ye. ⁵ Kashe yashe kœ á tshe sœ kœza avwala too á tshe sœ kœgbara o'o ama Ndjaba á i i kumu ye nene, gu œsœ gbozu nœ ye. Gbambanœ nene, œ sœ adja ɓata tshe li sukumu ye pa ye. ⁶ Œdœ yashe kœi i kumu ye dœ siriki nene, tshe li sukumu ye! Kashe œsœ tshula mboerœ yashe kœli sukumu ye too kœwa tshapanœ; œ li adœke tshe i kumu ye dœ siriki.

⁷ Œ lili adœke yakoshe i kumu ye dœ siriki nene; œshe kœdœ ishiri dœ pe mokœ nœ Ndjaba. Kashe yashe kœdœ mokœ nœ yakoshe. ⁸ Gbambanœ nene, œ dœdœ yakoshe dá to lœ yashe nene, kashe yashe dá to lœ yakoshe. ⁹ Yé Ndjaba mboembœerœ yakoshe mboerœ yashe nene, kashe yashe dá tshe mboerœ she mboerœ yakoshe. ¹⁰ Mboerœ tœnœ ataa, œ li adœke yashe i kumu ye dœ siriki ndœ kœma ambára tshagbozu nœ ye ɓa utshu aandjelu*. ¹¹ Andaa ɓa utshu Gbozu, yashe sœ mboerœ yakoshe, yé yakoshe sœ mboerœ yashe. ¹² Gbambanœ nene, ataa yashe to lima lœ yakoshe gbaa, yashe dá zu yakoshe, yé kœkœ to ɓa ndœ Ndjaba.

¹³ 'E wa ngbanganœ dœ tœ 'e, œ sœ dœ ɓtshœnœ adœke yashe kœsœ kœza avwala fœ Ndjaba, tshe i i kumu ye dœ siriki nene a? ¹⁴ Tshapashœ dœ tœ ye yiyisœ œrœ fœ 'e adœke œ sœ dœ ekpenœ mboerœ yakoshe kœsœ dœ ugu sukumu nene na a? ¹⁵ Tœnœ kœdœ mokœ mboerœ yashe, gbambanœ nene, Ndjaba to lima ugu sukumu fœ she tœ œsœ siriki. ¹⁶ Kashe œdœ uzu kœyindœ kœshara tœnœ, a'a œdœ azu Ikriزيا nœ Ndjaba, 'a sœsœ dœ anga angbi mara

kœsœ nene.

Kœziroœ nœ Gbozu
(Wu ɓa tœ Mat 26.26-29; Mar 14.22-25; Luk 22.15-20)

¹⁷ Bata á mœ sœ kœmi upu fœ 'e, mœ sœsœ kœdonga 'e nene. Gbambanœ nene, angbœtœ nœ 'e sœsœ kœgi 'e ga utshunœ nene, kashe œ sœ kœyi 'e ga lœ ekperœ. ¹⁸ Utshunœ kœ, azu sœ kœpa fœ mœ adœke lœkœ á 'e sœ kœngbœtœ 'e lœ angbœtœ, 'e sœ kœkurutshelœtœ 'e ugurutœ 'e, yé mœ wu adœke anganœ, œtœnœ kœdœ adjapu. ¹⁹ Œ li adœke 'e kurutshelœtœ 'e ataa yeka á a kœwusœ endjeneke ugurutœ 'e á endje sœ kœshi gbi lœ kœwu lœsunœ ascœmœ. ²⁰ Kashe, lœkœ á 'e sœ kœngbœtœ 'e awa bale ndœ kœziroœ nœ Gbozu, œ dœdœ adja kœziroœ nœ Gbozu dá 'e sœ kœzi tœnœ nene. ²¹ Gbambanœ nene, dœ lœkœ kœzi œrœ, uzu dœ uzu sœ kœgbœgbœtœ ye ndœ kœziroœ nœ ye dœ tœ ye, dœ mara adœke anga uzu sœ dœ ogo, yé anga ndjo œrœ œ mboerœ she. ²² Ataa, 'e sœsœ dœ anda ndœ kœzi œrœ dœ pe kœndjo œrœ nene a? Too 'e sœ kœtshene Ikriزيا nœ Ndjaba yé œ yindœ kœgu endjeneke á endje gugu dœ œrœ nene a? O'o gadœ á mœ kœpa fœ 'e a? Œ li adœke mœ donga 'e a? Bale nene, kœpa o'onœ ascœmœ, mœ sœsœ kœdonga 'e nene.

²³ Yé, 'e wu œneke á mœ gbo ɓa ndœ Gbozu dá mœ sœ kœyisœ nœ fœ 'e asœ: Gbozu Yisu, lœ butshœ á endje za lima she ga tshaabrœ azu ascœmœ, tshe za mapa, ²⁴ yé manda kœdonga Ndjaba, tshe kavwa tshelœnœ yé á pa adœke: «Asœke kœdœ undu mœ á sœ mboerœ 'e, 'e mboerœ atamœ mboerœ kœgbe dœ mœ.» ²⁵ Tshe mboerœ awa bale ataa manda kœziroœ, œ za yashi á pa adœke: «Yashinœ asœke kœdœ tafo ayo lœ indji mœ, 'e mboerœ ataa œlœ dœ œlœ á 'e kœsœ kœndjo tœnœ, mboerœ kœgbe dœ mœ.» ²⁶ Gbambanœ nene, œlœ dœ œlœ á 'e kœsœ kœzi mapa asœ dœ pe kœndjo vinu asœ, 'e sœ kœmindœ

* **11.10** 11.10 Œ yi ndje ndœ kœma adœke yashe sœ ga tshakudu tshagbozu nœ yakoshe

kuzu Gbozu œerrr ga tœ olo kœkwa she.

²⁷ Mbœercœ tœncœ ataa, tsheneke á tshe sœ kœzi mapa too á tshe sœ kœndjo vinu nœ Gbozu dœ mara adœke tshe lilisœ ye nene, tshe gb̃ bala o'o mbœercœ undu œdœ indji Gbozu. ²⁸ Uzu dœ uzu tondœtœ ye dœ tœ ye utshu nœ yeka á kœzi mapa œdœ kœndjo vinu asœ. ²⁹ Gbambancœ nene, tsheneke á tshe zi yé á ndjo tœncœ, á wuwusœ ádancœ nene, sœ kœwa œgb̃ ngbanga ga tœ ye dœ tœ ye. ³⁰ Wu mbœercœ tœncœ ataa, aayi kœba dœ agbakindi sœ ugurutœ 'e ndjoro, yé anga endje ndjoro tshu ye. ³¹ Œdœ a kœsœ kœtondœtœ azœ dœ tœ azœ, Gbozu œ wa ngbanga ga tœ azœ nene. ³² Kashe Gbozu sœ kœwa ngbanga ga tœ azœ mbœercœ kœyœr̃ azœ adœke endje kœwawa œgb̃ ngbanga ga tœ azœ œdœ azu nœ tshapash̃ nene.

³³ Ataa, aaya mœ, lœk̃ á 'e kœngb̃tœ 'e ndœ kœzi kœziœ nœ Gbozu, 'e kate anga anga 'e. ³⁴ Œdœ uzu kœsœ dœ ogo, tshe zi œercœ ba scœnda nœ ye mbœercœ adœke 'e kœgbogbota kœwa œgb̃ ngbanga ga pa 'e lœ kœngb̃tœ 'e nene. Mbœercœ udu anga o'o, mœ guma dœ lœk̃ á mœ na bala ga ndœ 'e.

12

Kœtorœ nœ Œtsh̃ Ishiri

¹ Alaya, tœ upu nœ kœtorœ nœ Œtsh̃ Ishiri, mœ yiyindœ nœ adœke 'e tshapu kœwusœ nœ nene. ² 'E wusœ nœ adœke, lœk̃ á 'e doédœ lima ayindœ Yisu nene, 'e lili lima kœru lœsu 'e nene kœna manda andjaba á endje scœsœ kœpa o'o nene. ³ Mbœercœ tœncœ ataa, mœ sœ kœpandœ nœ fœ 'e adœke: uzu bale nene á tshe sœ dœ Ishiri nœ Ndjaba, lili kœpa nene adœke: «Mœ darandœ Yisu» yé uzu bale nene lili kœpa nene adœke: «Yisu kœdœ Gbozu», œdœ Œtsh̃ Ishiri kœpapandœ nœ fœ she nene.

⁴ Tshelœ aka kœtorœ nœ œtsh̃ lœsu ngba waa, kashe kolœ tshetœ Ishirinœ ascœmœ kutu ye dá sœ kœkurutshelœ nœ. ⁵ Tshelœ aka

kœmbœercœ akwa fœ Gbozu ngba waa, kashe a sœ kœmbœercœ kolœ fœ tshetœ Gbozu. ⁶ Tshelœ aka mara kœmbœercœ dœ akwa ngba waa, kashe kolœ Ndjaba tshebabale dá sœ kœza k̃ ga tœ akwa.

⁷ Œtsh̃ Ishiri sœ kœmatœ ye lœ uzu dœ uzu mbœercœ œtsh̃œ nœ azu para. ⁸ Ishiri sœ kœto o'o nœ kœwusœtœ fœ anga uzu, yé tshetœ Ishirinœ ascœmœ sœ kœto o'o nœ kœwusœercœ fœ anga. ⁹ Tshetœ Ishirinœ ascœmœ sœ kœto egerœ kœyindœercœ fœ anga uzu, yé œ sœ kœto kœtorœ nœ kœshe azu lœ kœba fœ anga. ¹⁰ Ishiri sœ kœto fœ anga uzu gb̃gb̃ nœ kœmbœercœ afá ndjoro; fœ anga, kœtorœ nœ kœgbara o'o; fœ anga uzu, kœtorœ nœ kœwusœ kœkurutshelœ ekpe ishiri dœ adja Ishiri; fœ anga uzu, kœtorœ nœ kœpa angbi o'o ama ogo ndjoro; yé fœ anga, kœtorœ nœ kœpandœ tshelœkata angbi o'o ama ogonœ. ¹¹ Kashe œercœncœ ascœmœ k̃, kolœ tshetœ Ishirinœ á tshe sœ kœto mara kœtorœ ndjoro fœ uzu dœ uzu ascœmœ, œ za tœncœ ga tœ akwa b̃ata á tshe yindœ nœ.

Undu uzu bale dœ œercœ kotœ ye ndjoro

¹² Kristu sœ b̃ata undu uzu á œercœ kotœncœ ngba waa, kashe œ ngb̃tœ endje ga tœncœ, yé œ wuta undu uzu bale. ¹³ Gbambancœ nene, azœ para, a gb̃ lima batisimu mbœercœ kœwuta undu bale lœ awa nœ Ishiri. Ayuda too Greke, akanga too akanga nene, kashe Ndjaba to Ishiri bale ascœmœ ga lœ azœ k̃.

¹⁴ Undu uzu bale scœsœ dœ œercœ kolœ bale nene, kashe dœ œercœ kotœncœ ndjoro. ¹⁵ Œdœ ada kœpa lima adœke: «Bata á mœ doédœ kane nene, mœ doédœ œercœ kotœ undu uzu nene», mbœercœ tœncœ ataa œ li má adœke tshe katœ kœsœ ga tœ undu uzu ye a? ¹⁶ Œdœ utu kœpa lima adœke: «Bata á mœ doédœ ala nene, mœ doédœ anga œercœ kotœ undu uzu nene», mbœercœ tœncœ ataa œ li má adœke tshe katœ kœsœ ga tœ undu uzu ye a? ¹⁷ Œdœ undu uzu djigi

koedoe lima ala ye, utu ye oe soe ma kpoeta a? Edoe undu uzu djigi koedoe lima utu ye, ngawu oe soe ma kpoeta a? ¹⁸ Kashe Ndjaba ko oeroe kotoe bale doe bale ga toe undu uzu doe mara a tshe yindoe noe. ¹⁹ Edoe oeroe kotoe uzu ko koesoe lima tshebale, ataa undu uzu oe soe ma koto o? ²⁰ Doe toenoe ataa, oeroe kotoe undu uzu soe ndjoro, kashe undu uzu soe tshebale.

²¹ Ala lili koepa foe kane nene adoeke: «Moe gbegebe doe boe nene.» Ye kumu lili ndje ndoe koepa foe ada nene adoeke: «Moe gbegebe doe 'e nene.»

²² Ga panoe, oeroe kotoe undu uzu a soe bata oe gugu doe gbogbo nene, soe doe ada waa. ²³ Ye oeneke a a zaza doe ada nene, oetoe da a soe koelisee noe. Eneke a soe koeza tshula, a soe koegbandoe noe doe otshonee. ²⁴ Eneke a soe soe koeza tshula foe azoe nene, a soe soe doe ogo koegbandoe noe nene. Kashe Ndjaba mboeroe undu uzu doe mara adoeke oeroe kotoe da gugu doe ada nene, endje lisee noe kerosoe noe: ²⁵ ataa, undu uzu oe kurutsheloe toe ye nene, kashe oeroe kotoe ko soe doe gbetsheloe bale mboeroe koeti kane endje ugurutoe endje doe anga endje. ²⁶ Edoe anga oeroe kotoe bale koesoe doe koba, undu uzu ko oe soe doe koba; oedoe endje koelisee anga oeroe kotoe bale, oeroe kotoe ko oe soe doe yanga awa bale doe she.

²⁷ Andaa, e'e koedoe undu Kristu, ye uzu bale doe bale ugurutoe 'e koedoe anga oeroe kotoe bale noe undonee asoemoe. ²⁸ Doe toenoe ataa da Ndjaba kurutsheloe akwa kpikpiki toe azu loe Ikrizia: utshunoe koedoe aayi avwa, bishanoe koedoe aayi koegbara o'o ye votonee koedoe aayi koeyiseroe. Manda noe, tshe to koetoro noe koemboeroe doe afaa, oenoe koeshe doe aayi koba, oenoe koeti kane osho, oenoe koedoe gbozu tshapa akwa oedoe oenoe koepa angbi o'o ama ogo. ²⁹ E doedoe endje ko da doe aayi avwa, aayi koegbara o'o too aayi koeyiseroe nene. E doedoe endje ko da soe doe koetoro noe koemboeroe afaa, ³⁰ noe koeshe doe aayi koba, noe koepa angbi o'o ama ogo too noe koepa tsheloe katanoe nene.

³¹ Ataa, 'e soe doe egeroe agbe noe koetoro a ga waa.

Ye ga pa noe, moe yindoe koeyiseroe awa noe waa doe waa a ropanoe ko foe 'e.

13

Koeyindoesho

¹ Moe li ma koepa angbi o'o ama ogo doe pe oenoe aandjelu, kashe oedoe moe koegugu doe koeyindoesho nene, oemo koedoe ngbongolo a soe koeki toenoe too lenga a soe koeki klu klu klu. ² Moe li ma koesoe doe koetoro noe koegbara o'o, oenoe koewuseroe noe oeroe ko a zatoe ye yiwatonee doe pe oenoe koewuseroe ko; moe li ma koesoe doe koeyinderoe djigi a li koeza kaga na toenoe ga toe anga osho, kashe oedoe moe koegugu doe koeyindoesho nene, moe soe gbambanoe. ³ Moe li ma koekurutsheloe oeroe noe moe ko toe aayi ogo, moe li ma koezetoe moe adoeke endje sho moe doe owo, kashe oedoe moe koegugu doe koeyindoesho nene, moe gbao oeroe bale nene.

⁴ Koeyindoesho koedoe koesoe doe ugu losu, toenoe koedoe koemboeroe akwa foe yanga zoe, oe soe soe doe ukú nene, oe soe soe koematoe ye nene, oe soe soe doe egeroe kumu nene. ⁵ Koeyindoesho soe soe koemboeroe oeroe tshula nene, oe soe soe koegbe koloe doe undu ye doe toe ye nene, oe soe soe doe oko nene, oe soe soe doe oe'ele nene. ⁶ Koeyindoesho soe soe doe yanga noe ekperoe nene, kashe oe soe doe yanga loe adjapu. ⁷ Koeyindoesho soe koeru losu toe oeroe ko, oe soe doe koeyinderoe loe oeroe ko, oe soe koeza losu ga pa oeroe ko, oe soe koeshi gbi loe oeroe ko.

⁸ Koeyindoesho oe ka bale nene. Kashe koegbara o'o oe kpa gu nene. Koepa angbi o'o ama ogo oe ka ye. Koewuseroe oe kpa gu nene. ⁹ Gbambanoe nene, koewuseroe noe azoe soe doe mapaka, ye koegbara o'o noe azoe soe soe ga pa oeroe ko nene. ¹⁰ Kashe loko a oeroe ko oe li bala, oeneke a soe doe mapaka oe kpa gu nene.

¹¹ Loko a moe soe lima toe gbolo, moe soe lima koepa o'o bata gbolo,

mœ sœ lima dœ gbetshelœ dœ pe kœwuscœrœ ßata gbolo. Lœkœ á mœ wuta gbozu, mœ katœ œrœ tshagbolo ye. ¹² Ngœngœ asœke, a sœ kœwu ishiri ngbangbangba ala wushiri, kashe a wu bala tshatshu azœ dœ Ndjaba. Ngœngœ asœke, kœwuscœrœ nœ mœ sœ dœ mapaka; yé dœ anga lœndœ bale, mœ wuscœ Ndjaba ßata á tshe wu ndje sœ mœ.

¹³ Ngœngœ asœke, œrœncœ asœmœ voto sœpe: kœyindœrœ, kœza lœsu ga pa œrœ œdœ kœyindœsho; kashe kœyindœsho dá sœ tœ egerœncœ kœropancœ kœ.

14

Kœgbara o'o œdœ kœpa angbi o'o ama ogo

¹ Utshuncœ kœ, 'e para kœyindœsho. 'E sœ dœ egerœ ogo ndœ kœgbœ kœtorœ nœ Ishiri, kœropa nœ kœ, œncœ kœgbara dœ o'o. ² Gbambancœ nene, tsheneke á tshe sœ kœpa angbi o'o ama ogo, tshe sœsœ kœpa fœ azu nene, kashe tshe sœ kœpa fœ Ndjaba. Uzu bale œ dji tshelœ katanœ nene: lœ awa nœ Ishiri, tshe sœ kœpa tœ œrœ á a wuwuscœ ádœncœ nene. ³ Kashe tsheneke á tshe sœ kœgbara o'o sœ kœpa o'o fœ azu: tshe sœ kœmbœrœ adœke azu gboro lœ kœyindœrœ, tshe sœ kœto gbœgbœ fœ azu, yé œ sœ kœu endje ga tœncœ. ⁴ Tsheneke á tshe sœ kœpa angbi o'o ama ogo, tshe sœ kœmbœrœ adœke kolœ kœyindœrœ nœ œne kuti œne kœgerœ, kashe tsheneke á tshe sœ kœgbara o'o sœ kœmbœrœ adœke azu Ikrizia gboro lœ kœyindœrœ nœ endje.

⁵ Mœ sœ kœyindœ nœ adœke e'e para kœkœ 'e pa angbi o'o ama ogo, kashe kœropa nœ kœ, ogo nœ mœ kœdœ adœke 'e gbara o'o nœ Ndjaba. Uzu á tshe sœ kœgbara o'o nœ Ndjaba ropa tsheneke á tshe sœ kœpa angbi o'o ama ogo ye. Kashe tshe ropa ye nene œdœ uzu á tshe sœ kœpa angbi o'o ama ogo kœsœ dœ anga uzu á tshe wuscœ kœpandœ ádœncœ mbœrœ adœke azu Ikrizia gboro lœ

kœyindœrœ. ⁶ Atamœ alaya, œ kœsœ adœke mœ kœna kœwu 'e yé á sœ kœpa angbi o'o ama ogo fœ 'e, mœ sœ dœ ádá ßa ndœ 'e lœ œrœ gadœ? Lœ œrœ bale nene. Mœ sœ dœ ádá ßa ndœ 'e œdœ mœ kœpandœ o'o tœ upu nœ adjapu á zatœ ye yiwa tœncœ, tœ upu nœ kœwuscœrœ, tœ upu nœ kœgbara o'o ama Ndjaba œdœ pe tœ upu nœ kœyiscœrœ fœ 'e yekane.

⁷ Œ sœ ndje ataa tœ œrœ kœbi dœ itshi, ßata ngbake too kundi: œ kœsœsœ kœwa tshelœ itshincœ ngbi nene, ßœ wuscœ itshincœ á yindœ kœbi tœncœ koto o? ⁸ Yé œdœ aga kœmama tshelœ ikincœ ngbi nene, œdœ dá guma tœ ye ndœ kœna ndœ koshe a? ⁹ E'e ndje, œdœ o'o á 'e kœsœ kœpa tœncœ kœsœsœ ngbi nene, azu œ dji tshelœkata œneke á 'e sœ kœpa tœncœ koto o? 'E pa o'o ga lœ yugu.

¹⁰ Mara o'o ama ogo ngba waa pa tshapashœ, kashe angancœ bale á azu sœsœ kœdji ádœncœ nene gugu nene.

¹¹ Andaa, œdœ mœ kœsœsœ kœdji tshelœ kata angbi o'o ama ogo á uzu sœ kœpa tœncœ nene, mœ wu she ßata gene, yé tshe wu ndje mœ ßata gene. ¹² E'e ndje awa bale, 'e sœ dœ egerœ ogo kœpara kœtorœ nœ Ishiri, kashe 'e para œneke á li adœke kœyindœrœ nœ azu Ikrizia gerœ.

¹³ Mbœrœ tœncœ ataa, uzu á tshe sœ kœpa angbi o'o ama ogo, œ li adœke tshe za avwala fœ Ndjaba á kœgbœ kœtorœ nœ kœmindœ ádœncœ.

¹⁴ Œdœ mœ kœsœ kœza avwala dœ angbi o'o ama ogo, Ishiri á sœ lœ mœ dá sœ kœmbœrœ akwa, kashe œ dœdœ kœwuscœrœ nœ mœ nene.

¹⁵ Ataa, mœ mbœrœ koto o? Mœ za avwala lœ awa nœ Ishiri, kashe mœ za ndje avwala dœ mara nœ kœwuscœrœ. Mœ ßi itshi lœ awa nœ Ishiri, kashe mœ ßi ndje itshi dœ mara nœ kœwuscœrœ. ¹⁶ Gbambancœ nene, œdœ ßœ kœsœ kœdonga Ndjaba kolœ lœ awa nœ Ishiri, uzu á tshe sœ kolœ kœdji o'onœ œ yindœ nœ adœke «Ame» kotoo ndœ avwala nœ kœgi mershe nœ zœ a? Gbambancœ nene, tshe djidji ndje ádá o'o á ßœ sœ kœpa tœncœ nene. ¹⁷ Ataa avwala nœ kœgi

mershe nœ zœ kœsœ dœ ádá waa ye gbaa, œ sœsœ kœmboerœ adœke kœyindœerœ nœ anga uzu gerœ nene.

¹⁸ Mœ gi mershe fœ Ndjaba mboerœ á mœ sœ kœpa angbi o'o ama ogo kœrosœ 'e kœ. ¹⁹ Kashe lœ angbœtœ, mœ sœ kœgbe kœpa o'o nœ kœwusœerœ mindu mboerœ kœyi ndje sœ œerœ fœ anga azu tœ œsœnœ adœke mœ pa angbi o'o ama ogo kutu ndjokpa (10.000).

²⁰ Alaya, 'e gbegbe o'o b̄ata agbolo nene; lœ ekperœ, 'e sœ b̄ata aaya agbolo, kashe 'e gbe o'o b̄ata agbozu.

²¹ Endje su b̄ala buku nœ Ndjaba adœke:

«Gbozu pa adœke: “mœ pa o'o fœ azu nœ mœ lœ awa nœ angbi o'o ama ogo

œdœ lœ awa nœ o'o ama agene.”

Yé ataa atamœ gbaa, endje dji mœ nene.»

²² Mboerœ tœnœ ataa, kœpa angbi o'o ama ogo dœdœ amb̄ará mboerœ ayindœ Ndjaba nene, kashe tœnœ kœdœ amb̄ará mboerœ ayingba Ndjaba. Kœgbara o'o dœdœ amb̄ará mboerœ ayingba Ndjaba nene, kashe œtœnœ kœdœ amb̄ará mboerœ ayindœ Ndjaba.

²³ Œdœ azu Ikrizia djigi kœngbœtœ endje, yé á endje para sœ kœpa angbi o'o ama ogo, azu á endje sœ kœdjiidji gbambanœ too ayingba Ndjaba á endje li ga zœ, œ wu endje b̄a ta aayi iyi nene a? ²⁴ Kashe œdœ azu para kœsœ kœgbara o'o, uzu á tshe dœ yingba Ndjaba too uzu á tshe djiidji gbambanœ yé á sœ kœli ga zœ, tshe wusœ ekperœ nœ ye yé œneke kœ á tshe sœ kœdji tœnœ œ wa ngbanga nœ ye. ²⁵ O'o á zatœ ye wutœnœ b̄a tœ lœsu ye œ matœ endje ngbi ga shu. Tshe gote dœ kœfa tshatshu ye ga tœ œsh̄, yé œ donga Ndjaba dœ kœpa adœke: «Ndjaba sœ adja ugurutœ 'e!»

Awa o'o b̄a lœ Ikrizia

²⁶ Œrœ gade dá a kœmboerœ a, alaya? Lœkœ á 'e kœngbœtœ 'e, uzu dœ uzu li ndœ kœfi itshi, kœyisœ œerœ too kœpandœ adjapu á zatœ ye yiwatœnœ, kœpa angbi o'o ama ogo

too kœpandœ ádánœ: œ li adœke œerœ ataa mboerœtœ endje á kœyindœerœ nœ azu kœgerœ awa bale. ²⁷ Œdœ azu kœtetœ kœpa angbi o'o ama ogo, œ li adœke azu bisha too votœ kœropanœ pa ndje o'onœ asœmœ, uzu dœ uzu manda anga, yé anga uzu kœsœ kœpandœ ádánœ. ²⁸ Œdœ uzu kœpandœ ádánœ kœgugu nene, ayi kœpa angbi o'o ama ogonœ sœ koko lœ angbœtœ yé œ pa o'o ga tœ ye dœ tœ ye œdœ fœ Ndjaba. ²⁹ Tœ upu nœ kœgbara o'o, œ li adœke azu bisha too votœ pa o'o yé anga endje kœwa o'onœ.

³⁰ Œdœ anga uzu ugurutœ endje kœwusœ o'o á sœ kœto b̄a ndœ Ndjaba, œ li adœke tsheneke á tshe sœ kœpa o'o sœ koko. ³¹ E'e para, 'e li kœgbara o'o, kashe uzu dœ uzu pa œsœ œnœ ye mboerœ adœke uzu kœ kœwusœ œerœ, yé á kœsœ dœ gb̄gb̄.

³² Œ li adœke ayi kœgbara o'o dœ ayengœ kœtorœ nœ kœgbara o'o nœ ishiri á sœ kœmboerœ akwa lœ ye.

³³ Gbambanœ nene, Ndjaba dœdœ Ndjaba nœ djingili nene, kashe œshe kœdœ Ndjaba nœ kœsœ gee.

Bata á sœ kœmboerœtœ endje lœ Ikrizia para nœ azu á endje sœ yerœ, ³⁴ œ li adœke ayashe sœ koko lœ angbœtœ: endje zaza awa fœ endje ndœ kœpapa o'o nene. Œ li adœke endje zatœ endje ga ati b̄ata á awa akwa nœ Moyize sœ kœpa ndje tœ nœ. ³⁵ Œdœ endje kœyindœ kœwusœ anga ádá o'o bale dœ bale, œ li adœke endje yu akœ endje b̄a sœnda. Œ sœsœ dœ œtsh̄nœ nene adœke yashe pa o'o lœ angbœtœ.

³⁶ 'E gbe adœke, o'o ama Ndjaba to b̄a ndœ 'e a? Œ na kolœnœ mboerœ 'e a? ³⁷ Œdœ uzu kœgbe adœke, œne kœdœ ayi kœgbara o'o too œne gb̄ ishiri, œ li adœke tshe wusœ nœ adœke o'o á mœ su fœ 'e kœdœ awa o'o nœ Gbozu. ³⁸ Œdœ uzu kœwuwusœ nœ nene, œ yindœ kœpa adœke Ndjaba wuwu ndje sœ ye nene.

³⁹ Ataa, alaya mœ, 'e sœ dœ ogo nœ kœte aayi kœgbara o'o yé 'e papakata adœke endje pa angbi o'o ama ogo

nene. ⁴⁰ Kashe, 'e sœ dœ gbɔdjela adœke œerœncœ kɔ mbœerœtœ endje dœ ɔtshɔncœ œedœ pe dœ awancœ.

15

Kœshe lœ akuzu nœ Kristu

¹ Alaya, mœ kpa yindœ kœpandœ ɔtshɔ O'o á mœ pa lima ndœ nœ fœ 'e, á 'e yi lima ndœ nœ, á 'e sœpe kœyindœ nœ œerrr kpesheke. ² Œdœ 'e kœtepa nœ kperœ ɓata á mœ yisœ nœ fœ 'e, œ she 'e lœ awancœ ye. Œdœ 'e kœtete lima pa nœ kperœ nene, kœyindœerœ nœ 'e sœ má gbambancœ.

³ O'o nœ utshuncœ kɔ kœdœ œeneke á mœ gbɔ yé á mindœ nœ fœ 'e kœdœ adœke: Kristu tshu mbœerœ ekperœ nœ azœ, ɓata á endje sú lima ga la buku nœ Ndjaba. ⁴ Endje shi she, yé tœ votɔ olo, tshe she lœ ugurutœ akuzu, ɓata endje sú ɓala buku nœ Ndjaba. ⁵ Tshe wuta ga ndœ Petro, manda nœ ga ndœ Andjokpa dœ bisha (12). ⁶ Tshe kpa wuta ga ndœ ayambarœ nœ ye kœropa kama mindu (500), awa bale. Anga endje ndjoro ugurutœ endje sœpe dœ soro, kashe anga ata endje tshu ye. ⁷ Manda nœ, tshe kpa wuta ndje ga ndœ Jake, yé œ kpa wuta ga ndœ aayi avwa para.

⁸ Manda nœ para, tshe kpa wuta ga ndœ mœ ndje, œmœ á mœ sœ ɓata endje zu mœ tœ uzuncœ. ⁹ Gbambancœ nene, œmœ kœdœ aya ayi avwa kœrosœncœ lœ ugurutœ aayi avwa para, œ lili adœke endje e mœ ayi avwa nene, mbœerœ mœ mbœerœ lima œerœ kanga fœ azu Ikrizia nœ Ndjaba. ¹⁰ Kashe lœ ɔtshɔ lœsu nœ Ndjaba dá mœ sœ ɓata á mœ sœ asœ. ɔtshɔ lœsu nœ ye ga ndœ mœ sœsœ gbambancœ nene. Kashe mœ mbœerœ akwa kœrosœ endje para. Dœ adjapu, œ dœdœ mœ dá sœ kœmbœerœ akwa nene, kashe ɔtshɔ lœsu nœ Ndjaba dá sœ kœmbœerœ akwa lœ mœ. ¹¹ Ataa, kœto ɓa ndœ mœ too ɓa ndœ anga aayi avwa, tœncœ kœdœ o'o kœshe nœ Yisu lœ akuzu á 'a mindœ nœ yé á 'e yindœ nœ.

Kœshe lœ akuzu

¹² Œdœ 'a kœsœ kœmindœ nœ adœke Kristu she lœ akuzu, mbœerœ gade á anga azu ugurutœ 'e sœ kœpa adœke kœshe lœ akuzu gugu nene a?

¹³ Œdœ kœshe lœ akuzu kœgugu nene, Kristu sheshe ndje lœ akuzu nene, ¹⁴ œdœ Kristu kœsheshe lœ akuzu nene, kœpandœ o'o nœ 'a sœ gbambancœ, yé kœyindœerœ nœ 'e sœ ndje gbambancœ. ¹⁵ Œ sœ kœmatœ endje ɓata a'a kœdœ akpe atimu nœ Ndjaba, mbœerœ 'a pa wala kœyindœ nœ adœke Ndjaba she Kristu lœ akuzu andaa tshe sheshe she nene, œdœ œ kœsœ adjapu adœke akuzu œ she nene. ¹⁶ Gbambancœ nene, œdœ akuzu kœsheshe nene, Kristu sheshe ndje lœ akuzu nene. ¹⁷ Œdœ Kristu kœsheshe lœ akuzu nene, kœyindœerœ nœ 'e sœ gbambancœ, 'e sœpe damba lœ ekperœ nœ 'e. ¹⁸ Œ yindœ kœpa adœke, ataa endjeneke á endje tshu lœ kœyindœerœ ga ndœ Kristu, djingili ndje ye. ¹⁹ Œdœ œ kœsœ kolœ mbœerœ soroncœ asœke dá a sœ kœza lœsu azœ ga pa Kristu, azœ kœdœ aayi oyo kœropa azu para.

²⁰ Kashe dœ adjapu, Kristu she lœ akuzu ye; tshe she lœ akuzu utshu endjeneke á endje tshu ɓalima ɓata ali ngwarœ á endje kɔ mbœerœ kœmindœ nœ adœke akuzu œ she bala lœ akuzu. ²¹ ɓata á kuzu na lima lœ awa nœ uzu bale, kœshe lœ akuzu na ndje lœ awa nœ uzu bale: ²² ɓata azu para œ tshu lœ awa nœ Adamo, azu para œ gbɔ bala soro lœ awa nœ Kristu. ²³ Kashe, uzu dœ uzu sœ dœ ɔlœ nœ ye: Kristu dá sœ utshuncœ, yé manda nœ kœdœ endjeneke á endje dœ azu nœ Kristu lœkɔ á tshe kwa bala tœ ye. ²⁴ Yé manda nœ kɔ, ndɔngɔlœ osho œ na bala lœkɔ á Kristu œ gi akwa nœ ogo tshagbozu fœ Aba azœ dœ Ndjaba manda kœndi tshelœ tshagbozu kɔ œdœ gbɔgbɔ nœ ishiri kɔ. ²⁵ Gbamba nœ nene, œ li adœke Kristu mbœerœ akwa tshagbozu nœ ye œerrr ga tœ adœke Ndjaba fa ay-ingba ye ga tshada ye. ²⁶ Ndɔngɔlœ yingba á Ndjaba œ nditshelœ ye kœdœ kuzu.

²⁷ Gbambancœ nene, endje sú ɓala

buku nœ Ndjaba adœeke: «Ndjaba ko œrœ kɔ ga tshakudu ada ye*.» Kashe Ndjaba á tshe sœ kœko œrœ nœ kɔ ga tshakudu ada Kristu ascœmœ, sœsœ lœ nœ nene. ²⁸ Lɔkɔ á Ndjaba œ ko œrœ kɔ ga tshakudu ada Kristu, Gbolo nœ Ndjaba dœ tœ ye œ zatœ ye ga tshakudu Ndjaba á tshe ko œrœ kɔ ga tshakudu ada ye ascœmœ. Ataa, Ndjaba œ dœ gbozu tshapa œrœ kɔ.

²⁹ Œdœ œ kœsœ lima kpi, œrœ gadœ dá azu á endje sœ kœgbɔ batisimu mbœrœ akuzu sœ lima kœpara tœ nœ a? Œ kœsœ adjapu adœeke akuzu œ she lœ akuzu nene, mbœrœ gadœ á azu sœ kœgbɔ batisimu mbœrœ endje a? ³⁰ Yé a'a dœ tœ 'a, mbœrœ gadœ á 'a sœ kœzatœ 'a ɔlɔ dœ ɔlɔ ga tœ œrœ á li kœndi 'a? ³¹ Alaya, ɔlɔ dœ ɔlɔ mœ sœ lœ kuzu. Œ sœ ndje adjapu adœeke mœ sœ kœdu okoro mœ pa 'e mbœrœ á 'e ngbɔtœ 'e bale dœ Yisu Kristu á tshe dœ Gbozu nœ azœ. ³² Koshe á mœ nga ga tœ aagea ɓa lœ Efeze, œ mbœrœ má lima gadœ ɓa ndœ mœ œdœ œ kœsœ má lima dœ mara kœtondœrœ nœ azu a? Œdœ akuzu kœsœsœ kœshe lœ akuzu nene, a zî œrœ œ ndjo œrœ, mbœrœ mbatsha a tshu ye.

³³ 'E fafaratœ 'e nene: «Ekpe uzu á tshe na tœ awa dœ anga uzu, sœ kœndi ɔtshɔ tshascœmœ.» ³⁴ 'E kwatœ 'e ndœ gbetshelœ nœ 'e ɓata á li, yé œ tshapu kœmbœrœ ekperœ! Gbambœ nene, mœ sœ kœpa o'onœ tœ œrœ tshula nœ 'e adœeke anga azu ugurutœ 'e wuwusœ Ndjaba nene.

Undu azu á endje she lœ akuzu

³⁵ Kashe anga azu sœ kœyu osho adœeke: «Dœ mara gadœ á akuzu sœ kœshe lœ akuzu a? Endje sœ kœkwa dœ undu ascœta a?» ³⁶ Œbœ kœdœ gbakîndi! Œdœ ɓœ kœlu indji ngwarœ, œ tshu yeka á rœgo œ ko. ³⁷ Yé œneke á ɓœ sœ kœlu tœncœ dœdœ dœngɔ á sœ kœwuta tœncœ nene, kashe œtœncœ kœdœ djameya indji ngwarœ, indji ble too anga angbî œrœ. ³⁸ Manda nœ, Ndjaba

sœ kœmbœrœ adœeke indji ngwarœ to undu fœ dœngɔ ɓata á tshe yindœ nœ. Indji ngwarœ bale dœ bale sœ dœ ala dœngɔ nœ ye dœ tœ ye.

³⁹ Anga songba bale á liili dœ angancœ gugu nene: azu sœ dœ œne endje kpi, agea sœ dœ œne ndje kpi, ayanu sœ dœ œne endje kpi, ageatshalangu sœ ndje dœ œne endje kpi.

⁴⁰ Œrœ tshalafo sœ zœ, yé œncœ tshapa ɔshɔ sœ ndje zœ, kashe kœtshincœ sœsœ awa bale nene. ⁴¹ Kœtshi ɔlɔ sœ kpi, kœtshi yapu sœ kpi, kœtshi angerepe sœ kpi. Angerepe ndje dœ tœ ye sœ kœtshi ndje kpi tœ angancœ.

⁴² Œsœ ndje ataa mbœrœ kœshe lœ akuzu nœ akuzu. Lɔkɔ á endje kœshi undu uzu, undu œ gba ye. Lɔkɔ á tshe kœshe lœ akuzu, tshe kpa tshu nene. ⁴³ Lɔkɔ á endje kœshi undu uzu, œtœncœ kœdœ œrœ á gaga nene yé œ gugu dœ gbɔgbɔ nene. Lɔkɔ á œ kœshe lœ akuzu ye, œ sœ dœ mokɔ œdœ dœ gbɔgbɔ. Œ dœ undu uzu kœ sœ zœ, ⁴⁴ Lɔkɔ á endje kœshi undu uzu, œtœncœ kœdœ amba undu uzu á sœ lima dœ soro. Lɔkɔ á œ kœshe lœ akuzu, œ fa undu uzu á sœ kœmbœrœ akwa lœ awa nœ Ishiri. Ataa, amba undu uzu á sœ dœ soro sœ zœ, yé undu uzu á sœ kœmbœrœ akwa lœ awa nœ Ishiri sœ ndje zœ. ⁴⁵ Mbœrœ tœncœ ataa, endje sú ga la buku nœ Ndjaba adœeke: «Ali uzu lima, Adamo, fa lima uzu á tshe sœ dœ soro.» Kashe ndœngɔlɔ Adamo† kœdœ Ishiri á sœ kœza soro. ⁴⁶ Œ dœdœ œneke á dœ Ishiri dá na utshunœ nene, kashe œneke á dœ amba undu uzu á sœ dœ soro. Œneke á sœ kœmbœrœ akwa lœ awa nœ Ishiri na manda nœ. ⁴⁷ Ndjaba mbœrœ lima ali uzu dœ ɔshɔ. Bisha uzu to ɓa lafo. ⁴⁸ Azu tshapa ɔshɔ liili dœ tsheneke á endje mbœrœ lima she dœ ɔshɔ, yé azu tshalafo liili ndje dœ uzu á tshe to ɓa lafo. ⁴⁹ Yé awa bale a sœ ɓata ishiri uzu á endje mbœrœ she dœ ɔshɔ, awa bale ndje, a sœ ndje bala ɓata tœ ishiri uzu á tshe to ɓa lafo.

* **15.27** 15.27 Ada ye: œ yindœ kœpa adœeke ada Kristu † **15.45** 15.45 Ndœngɔlɔ Adamo kœdœ Kristu

⁵⁰ Alaya, 'e wu œeneke á mœ yindœ koepa tœnœ dœke: Œeneke á to lœ songba œdœ lœ indji lili kœli ga lœ Ogo gbozu nœ Ndjaba nene, yé œeneke á gbaagba lili kœsœ awa bale dœ œeneke á gba nene.

⁵¹ Mœ sœ ndœ koema o'o neke á zatœ ye yiwatœnœ fœ 'e. A tshu kœ nene, kashe a fa bala tœ azœ kœ ⁵² ngbangi, dœ iki aga ba tœ ndœngœlœ osho. Gbambanœ nene, lœkœ á endje kœuru aga, akuzu œ she lœ kuzu dœ mara adœke endje kpa gba nene, yé azœ, a fatœ azœ bala ye. ⁵³ Œ li adœke œeneke á gbaagba fa tœ œœœ á gba nene, yé œeneke á tshuutshu fatœ endje tœ œeneke á tshu nene. ⁵⁴ Ataa, lœkœ á œeneke á gbaagba kœfa tœ œœœ á gba nene, yé œeneke á tshuutshu kœfatœ endje tœ œeneke á tshu nene, o'o ba la buku nœ Ndjaba á mbœœœ bala tœ endje dœke: «Kuzu kpa gugu nene! Gbœgbœ nœ Ndjaba ropa kuzu ye!»

⁵⁵ «Kuzu, gbœgbœ nœ zœ sœ kpœta a? Kuzu, œœœ kowo kœwo dœ azu nœ zœ sœ kpœta a?»

⁵⁶ Œœœ kowo nœ kuzu kœdœ ekperœ, yé gbœgbœ nœ ekperœ kœdœ awa akwa. ⁵⁷ Kashe a donga Ndjaba á tshe sœ kœmbœœœ adœke a ropa ekperœ œdœ kuzu lœ awa nœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu!

⁵⁸ Ataa, alaya á mœ yindœ 'e waa, 'e shi gbi, 'e tuturutœ 'e nene, 'e zatœ 'e œlœ dœ œlœ ndœ akwa nœ Gbozu, mbœœœ á 'e wusœ nœ adœke œgbœ akwa á 'e sœ kœmbœœœ tœnœ sœsœ gbambanœ lœ akwa nœ Gbozu nene.

16

Kœngbœba ngendja fœ azu Ikrizia ba lœ Yerusaleme

¹ Tœ upu nœ kœngbœba ngendja mbœœœ azu nœ Ndjaba ba lœ Yerusaleme, 'e mbœœœtœ 'e lindœ awa o'o á mœ za fœ azu Ikrizia kœ ba lœ Galate. ² Ali olo lœ pœsœ bale dœ bale, uzu dœ uzu œ ko ngendja á tshe gbœndœ nœ ga indirœnœ mbœœœ adœke endje kpa kœkakate adœke mœ na yeka á endje kœngbœba nene. ³ Lœkœ á mœ kœwuta ga zœ, mœ vwa

endjeneke á 'e ke endje dœ mbeti adœke endje na dœ kœtorœ nœ 'e fœ azu Ikrizia ba lœ Yerusaleme. ⁴ Œ kœli adœke mœ na ga zœ dœ tœ mœ, endje na tœ awanœ bale dœ mœ.

Kœgumatœsho ndœ ana gene

⁵ Mœ na ga ndœ 'e manda kœro tœ lœ Masedwane; gbambanœ nene, œ li adœke mœ vwanga djaga zœ.

⁶ Mœ sœ kœwu adœke œndœ mœ idi teasho kpœndœ 'e zœ, anganœ yapu nœ izi djigi œ ro ye, mbœœœ á 'e kœti kane mœ lœ udu ana gene nœ mœ.

⁷ Mœ yiyindœ kœwu 'e ndara kolœ lafo nene, œdœ Gbozu kœyindœ nœ, mœ gbe ndœ kœlo kpœtœ manda olo ndjoro.

⁸ Kashe mœ sœ lœ Efeze œœœ ga tœ olo nœ Patekœte. ⁹ Gbambanœ nene, manda kœrœ kpœœœ dœ egerœœœ adœke mœ mbœœœ akwa nœ mœ ye, ataa ayingba sœ ndjoro gbaa.

¹⁰ Œdœ Timote kœna, 'e mbœœœ adœke tshe sœsœ dœ awa ugurutœ 'e nene, mbœœœ tshe sœ kœmbœœœ akwa nœ Gbozu bœta mœ. ¹¹ Uzu bale vwawwaratœ ye tœ Timote nene. 'E ti kane ye ga lafo adœke tshe gu dœ kœsœ gee ga ndœ mœ, mbœœœ mœ sœ kœkate she dœ aaya lœ kœyindœœœ.

¹² Tœ upu nœ aya azœ dœ Apolo, mœ sœ kœto gbœgbœ fœ she adœke tshe ro ga ndœ 'e, œshe dœ aaya lœ kœyindœœœ, kashe tshe yiyindœ kœna ngœngœnœ asœ nene. Tshe na ga zœ œdœ tshe kœgbœ awa.

Ndœngœlœ o'o dœœpe abala

¹³ Ala 'e gbœ, 'e shi gbi lœ kœyindœœœ, 'e sœ tœ ayakoshe, 'e sœ dœ gbœgbœ. ¹⁴ 'E mbœœœ akwa kœ dœ kœyindœsho.

¹⁵ Aaya lœ kœyindœœœ, anga o'o bale á kpa sœ mbœœœ 'e dœke: 'e wusœ nœ adœke Esetefanase dœ azu tshelœ bingi nœ ye kœdœ azu á endje yindœ Ndjaba utshunœ ba lœ Akayi; endje zatœ endje djigi ndœ kœmbœœœ akwa nœ azu nœ Ndjaba.

¹⁶ Ataa, 'e mbœœœtœ 'e lindœ o'o mara azu ataa œdœ fœ endjeneke kœ

á endje sœ kœmbœrcœ ɔgbɔ akwa awa bale dœ endje.

¹⁷ Mœ sœ dœ yanga ndœ kœwu Esetefanase, Fortunatuse dœ pe Akayikuse. Lɔkɔ á mœ wu endje, œsœ ɓata mœ wu 'e para. ¹⁸ Gbambanœ nene, endje mbœrcœ adœke lɔsu mœ œdœ œnœ 'e sœ ziti. 'E wusœ koeliscœ mara azu ataa.

¹⁹ Azu lœ Ikrizia kɔ ɓa lœ Azi vwa abala fœ 'e. Akilase, Prisika œdœ pe azu Ikrizia á endje sœ kœngbɔtœ endje ga tœnœ ɓa ndœ endje, vwa abala fœ 'e lœ i'iri Gbozu. ²⁰ Alaya para kɔkɔ lœ kœyindœrcœ bala 'e. 'E za œyerœ abala lœ ugurutœ 'e.

²¹ Œmœ Polo, mœ bala 'e, mœ su abala ascœ dœ adja kane mœ dœ tœ mœ.

²² Œdœ uzu kœyiyindœ Gbozu nene, endje darandœ ye.

Maranata*!

²³ Kaka ɔtshɔ lɔsu nœ Gbozu Yisu sœ dœ 'e.

²⁴ Mœ yindœ 'e kɔ lœ kœngbɔtœ 'e bale dœ Yisu Kristu.

---

* **16.22** 16.22 Maranata: O'onœ ascœmœ sœ dœ o'o ama ogo Arameye: œ yindœ kœpa adœke «Gbozu, na ga mœ»

Bisha mbeti á Polo sú fœ azu Koriti Tshatshu o'o

Asœke kœdœ bisha mbeti á Polo sú fœ ayindœ Ndjaba 6a lœ Koriti. Angata Ayuda na ga lœ Koriti yé œ yi lima sœ œrœ á sœ kpi tœ Ɔtsho O'o á Polo yi lima sœ nœ utshunœ. Endje sœ lima ndje kœpa adœeke Polo dœdœ adja ayi avwa nœ Kristu nene. O'o endje ndi lima Ɔtsho anga ayindœ Kristu yé á Polo yi lima kœna ga zœ.

Ba la bisha mbœtinœ asœke, Polo pandœ ádá á tshe nana kœwu endje nene. Tshe ma ndje fœ endje adœeke œne kœdœ adja ayi avwa nœ Kristu mbœrœ á œne kœsœ lœ kœma, Ndjaba sœ kœma gbœgbœ nœ ye fœ œne. Tshe pa fœ endje adœeke œne gbe kœngbœbatœ œne bale dœ ayindœ Ndjaba 6a lœ Koriti, ataa endje shi gbi lœ kœngbœba œrœ mbœrœ kœti kane ayindœ Ndjaba 6a lœ Yerusaleme. Ga panœ, œne gbe má kœna mbœrœ kœpa adjapu fœ endjeneke á endje kakatœ kœmbœrœ ekperœ nene ascœmœ.

Polo sœ kœpa adœeke œne kœdœ adja ayi avwa mbœrœ tshe yi lima ndœ nœ adœeke azu wusœ Ɔtsho O'o yé œ wusœ nœ ndje adœeke Yisu kœdœ Gbozu.

Mbetinœ kurutshelœtœ ye atake:

- Polo bala endje yé œ gi mershe fœ Ndjaba (1.1-11)
- Akwa nœ aayi avwa 6a ndœ ayindœ Ndjaba (1.12-2.17)
- Kœyindœ anga azœ 6a ta á Kristu yindœ azœ (3.1-7.16)
- Kœti kane aayi oyo (8.1-9.15)
- Polo pa adœeke œne kœdœ adja ayi avwa (10.1-13.10)
- Ndœngalœ abala (13.11-13)

Abala

¹ Œmœ Polo, Ndjaba e mœ lindœ gbetshelœ nœ ye adœeke mœ te ayi avwa nœ Yisu Kristu. A'a dœ aya azœ dœ Timote dá su mbetinœ asœke fœ 'e dœ azu Ikrizia nœ Ndjaba 6a lœ Koriti œdœ fœ ayerœ azu nœ Ndjaba

kœ 6a lœ ogo Akayi djigi. ² Kaka adœeke Aba azœ dœ Ndjaba œdœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu ma Ɔtsho lœsu ga ndœ 'e yé œ za kœsœ gee fœ 'e.

Polo gi mershe fœ Ndjaba

³ A donga Ndjaba, Aba Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu, Aba á tshe sœ dœ lœsu nœ kœwu oyo yé á dœ Ndjaba á tshe sœ kœto gbœgbœ fœ azœ dœ mara kœ. ⁴ Tshe sœ kœto gbœgbœ fœ azœ lœ oyo nœ azœ kœ mbœrœ adœeke a li kœto ndje gbœgbœ á a gbœ dœ tœ azœ 6a ndœ Ndjaba fœ endjeneke á endje sœ lœ oyo. ⁵ Gbambanœ nene, 6ata á a ngbœtœ azœ awa bale dœ Kristu lœ kœwu œrœ kanga nœ ye ascœmœ, Ndjaba œ to ndje egerœ gbœgbœ fœ azœ lœ awa nœ Kristu. ⁶ Yé œdœ 'a kœsœ kœwu oyo, œ sœ mbœrœ adœeke 'e gbœ gbœgbœ œdœ kœshe. Œdœ 'a kœgbœ gbœgbœ, œ sœ mbœrœ adœeke 'e gbœ gbœgbœ á mbœrœ adœeke 'e shi gbi dœ ugu lœsu lœ tshetœ oyo nœ 'a ndje á 'a sœ kœwu tœnœ. ⁷ Ataa, 'a ko lœsu 'a djigi ga pa 'e. Gbambanœ nene, 'a wusœ nœ adœeke 6ata á 'e wu oyo awa bale dœ 'a ascœmœ, Ndjaba œ to ndje gbœgbœ á tshe to ndje fœ 'a ascœmœ fœ 'e.

⁸ Alaya 'a, 'a yindœ nœ adœeke 'e wusœ mara oyo á 'a wu 6a lœ ogo Azi: kikili oyo ro lima pa 'a ye, 'a lili lima kœru lœsu 'a nene yé 'a kpa gbege lima adœeke 'a sœ dœ soro nene. ⁹ Dœ adjapu, 'a sœ lima kœwu adœeke endje wa œgbœ ngbanga nœ kuzu ga tœ 'a. Œ mbœrœtœ ye lima ataa mbœrœ á 'a kœzaza lœsu 'a ga tœ 'a dœ tœ 'a nene, kashe kolœ fœ Ndjaba á tshe sœ dœ gbœgbœ kœshe azu lœ kuzu. ¹⁰ Œshe dá she 'a lœ mara kuzu ascœmœ, tshe kpa she 'a bala zœ. Dœ adjapu, 'a ko lœsu 'a ga tœ ye adœeke tshe kpa she 'a zœ. ¹¹ E'e ndje, 'e sœ kœti kane 'a ga lafo lœ awa nœ avwala nœ 'e. Ataa, Ndjaba œ ma Ɔtsho lœsu mangba avwala á azu ndjoro za tœ upu nœ 'a, tshe to bala Ɔtshœrœnœ ascœmœ fœ 'a yé azu ndjoro œ gi bala mershe fœ she tœ upu nœ 'a.

Polo fa gbetshelœ nœ ye lœ ana gene

¹² Ɖeɔe á a sœ kœzatœ azœ dœ yanga tœnœe dœke: ɓata á lœsu 'a sœ koema tœnœe, mara koembœerœtœ 'a pa tshapashœnœ œdœe mara koembœerœtœ 'a ga ndœ 'e, 'a sœ koembœerœ dœ œmœ lœsu œdœe dœ adjapu nœ Ndjaba, 'a mbœembœerœ dœ kœwusœtœ nœ azu nene, kashe 'a mbœerœ lœ awa nœ œtshœ lœsu nœ Ndjaba. ¹³ Yé ɓala mbeti nœ 'a, 'a su kolœ œeneke á 'e sœ kœedi tœnœe yé á sœ kœewusœe ádánœ. Kashe mœ wu adœeke 'e wu bala sœe ádá œeneke dœ œtshœnœ, ¹⁴ mbœerœ 'e wu kolœ sœe tshakalanœ: 'a dœ bala yanga nœ 'e ɓata e'e ndje, 'e dœ bala œnœ 'a dœe olo kœkwa Gbozu Yisu.

¹⁵ Yé lœ kœeko lœsu mœe ascœmœe, mœe gbe lima kœena ga ndœ 'e utshunœ mbœerœ adœeke Ndjaba to bisha œtshœ lœsu nœ ye fœ 'e. ¹⁶ Mœe yi lima ndœ kœena ɓa ndœ 'e, manda nœe á kœero ga lœe Masedwane. Lœkœ á mœe katœ Masedwane ti, mœe kwatœ mœe ga ndœ 'e mbœerœ adœeke 'e ti kane mœe lœe ana nœe mœe ga lœe ogo Yuda. ¹⁷ Lœkœ á mœe pa fœe 'e adœeke mœe mbœerœ ataa, mœe pa o'o bisha lœe ama mœe a? Lœkœ á mœe kœeka ga pa œeneke á mœe yindœ koembœerœ tœnœe, mœe sœe koembœerœ tœnœe ɓata azu tshapashœ dœe kœepa pa tshetœ œerœ adœeke «œ» œdœe «œœ» a? ¹⁸ Ndjaba kœedœe timu nœe mœe tœe œeneke á mœe pa lima fœe 'e, mœe papa fœe 'e «œ» œdœe «œœ» pa tshetœ œerœ bale nene. ¹⁹ Gbambanœe nene, Yisu Kristu, Gbolo nœe Ndjaba á 'a mindœe ye fœe 'e: Silve, Timote œdœe œemœe, papa «œ» œdœe «œœ» pa tshetœ œerœ bale nene. Kashe, œeshe kœedœe kolœ «œ». ²⁰ Yé œeshe kœedœe «œ» á sœe koema œeneke á Ndjaba pa tœnœe. Lœe awa nœe Yisu Kristu dá 'a sœe kœepa «Ame» mbœerœ kœeza mokœ fœe Ndjaba. ²¹ Yé Ndjaba dœe tœe ye dá sœe kœetepa azœ dœe 'e ngbiri lœe kœengbœtœe azœ dœe Kristu. Ndjaba dá sœe kœeke azœ dœe tœe ye. ²² Tshe ta ambara á sœe koema adœeke azœ kœedœe agbolo nœe ye ga tœe azœ, yé œe to œtshœe Ishiri ga lœsu azœ ɓata œtshœrœe á tshe gbœndœe nœe fœe azœ.

²³ Mœe za Ndjaba tœe timu œdœe mœe

kœesœe kœepa wala, tshe wo mœe ye: œe sœe mbœerœe kœegbœndœe 'e dá mœe wa adœeke mœe kwatœe mœe ga lœe Koriti nene. ²⁴ 'A sœesœe kœepara awa kœeza œeneke á li dœe kœeyindœerœe nœe 'e dœe œgbœ fœe 'e nene, kashe 'a gbe ndœe kœete ga ndœe yanga nœe 'e mbœerœe á 'e zatœ 'e dœe œtshœnœe lœe kœeyindœerœe.

2

¹ Tœe mœe nœe mœe, mœe wa adœeke mœe kwatœe mœe ga ndœe 'e mbœerœe á kpa kœeza oyo fœe 'e nene. ² Gbambanœe nene, œdœe mœe kœeza oyo fœe 'e, ede dá za yanga fœe mœe a? Ɖe dœédœe uzunœe á mœe za oyo fœe she ascœmœe nene a? ³ Mbœerœe tœnœe ataa dá mœe su mbetinnœe ascœe fœe 'e kparawa adœeke lœkœe á mœe kœewuta ɓa zœe, azu á sœe má adœeke endje za yanga fœe mœe kœezaza oyo fœe mœe nene. Andaa mœe wusœe 'e kœe, mœe wusœe nœe adœeke œdœe mœe kœesœe dœe yanga, e'e ndje kœe 'e sœe dœe yanga. ⁴ Lœkœe á mœe su mbetinnœe ascœmœe fœe 'e, mœe sœe lima dœe oyo œdœe dœe gbetshelœe waa œerrr ga tœe iki. Mœe susu mbetinnœe mbœerœe kœeza oyo fœe 'e nene, kashe mœe su mbœerœe 'e wusœe nœe adœeke mœe yindœe 'e kœerosœe nœe.

Kœedjercœndœe ekperœe nœe anga azœe

⁵ Ɖedœe uzu koembœerœe œerœe oyo fœe mœe, œe dœédœe kolœe fœe mœe kuti mœe dá tshe mbœerœe fœe mœe nene, kashe mbœerœe 'e kœe yé a papa tœe œesœe nœe kœeropanœe nene. ⁶ Mbœerœe mara uzu ataa, œe li adœeke azu ndjoro ugurutœe 'e gbagbara she. ⁷ Mbœerœe tœnœe ataa, ngœngœnœe ascœeke, œe li adœeke 'e ma œtshœe lœsu yé œe to gbœgbœ fœe she kparawa adœeke tshe sœesœe kolœe lœe egerœe oyo waa nene. ⁸ Mœe sœe kœepa fœe 'e adœeke, 'e ma kœeyindœeshœe nœe 'e ga ndœe ye. ⁹ Gbambanœe nene, ádánœe á mœe su mbetinnœe fœe 'e dœeke: mœe yi má ndœe kœewu lœsu 'e œdœe 'e kœesœe koembœerœtœe 'e djigi lindœe o'o ama mœe. ¹⁰ Ɖedœe 'e kœedjercœndœe ekperœe nœe uzu, mœe djercœe ndje ndœe nœe ye. Yé œdœe mœe kœedjercœndœe ekperœe nœe ye dœe mara ɓata á mœe mbœerœe ascœmœe, mœe mbœerœe mbœerœe 'e ɓa utshu Kristu,

11 mbœrœ adœeke Satana kœgbɔgbɔ awa kœfara azœ nene. Gbambanœ nene, a wusœ gbetshelœ nœ ye dœ ɔtshɔnœ.

Polo 6a lakpi Trowase

12 Lɔkɔ á mœ wuta 6a lœ Trowase mbœrœ kœpandœ ɔtshɔ O'o nœ Kristu, mœ wu adœeke Gbozu za lima ɔtshɔ awa á li fœ mœ adœeke mœ pandœ nœ. 13 Andaa, mœ sœ lima dœ awa waa mbœrœ á mœ gbɔgbɔ lima aya mœ dœ Tito nene. Mœ ka lima tœ azu Trowase ti yé á ro ga lœ Masedwane.

Kœropa koshe mbœrœ Kristu

14 A donga Ndjaba mbœrœ á tshe gi azœ na tœnœ adœeke a ropa koshe lœ awa nœ Kristu, yé á sœ kœmbœrœ adœeke tshafu yombo nœ kœwusœ ye za osho djigi lœ awa nœ azœ. 15 Yé azœ kœdœ yombo nœ Kristu á tshafunœ ga waa á tshe to fœ Ndjaba mbœrœ endjeneke á endje she œdœ endjeneke á endje sœ lœ djingili. 16 Mbœrœ anga azu, œtœnœ kœdœ tshafu kuzu á sœ kœyi osho ga lœ kuzu; mbœrœ anga endje, œtœnœ kœdœ tshafu soro á sœ kœyi osho ga lœ soro. Yé ede dá li kœmbœrœ mara akwanœ ata a? 17 'A sœsœ ɓata anga azu á endje za o'o ama Ndjaba tœ kœyœrœ nene, kashe mbœrœ á Ndjaba dá vwa 'a, 'a sœ kœpa dœ adjapu 6a utshu ye lœ kœngbɔtœ 'a awa bale dœ Kristu.

3

Aayi akwa nœ tafo ayo

1 'A kpa donga tœ 'a dœ tœ 'a a? Too 'a gbe kœmbœrœ ɓata anga azu adœeke 'a ma mbeti á endje donga 'a alancœ fœ 'e too 'a yɔshondœ nœ 6a ndœ e'e a? 2 Mbeti nœ 'a kœdœ e'e, mbeti á endje sú ga lœsu 'a á azu kɔ wusœ nœ ye á di. 3 Ɛ sœ adjapu adœeke, e'e kœdœ mbeti á Kristu su yé 'a sœ kœgbɔndœ nœ. Mbetinœ ascœmœ, tshe susu dœ tadjá nene kashe tshe su dœ Ishiri nœ Ndjaba nœ soro; tshe susu tœnœ ga pa ndaba tame nene, kashe tshe su ga pa ndaba songba 6a tœ lœsu 'e.

4 'A sœ kœpa ataa gbambanœ nene, 'a za lœsu 'a ga pa Ndjaba lœ awa nœ Kristu. 5 'A wusœ nœ adœeke 'a lili kœmbœrœ ataa dœ gbɔgbɔ nœ 'a dœ tœ 'a nene, kashe gbɔgbɔ nœ 'a to 6a ndœ Ndjaba. 6 Ɛshe dá to gbɔgbɔ fœ 'a adœeke 'a wuta aayi akwa tœ upu nœ kœmindœ tafo ayo. Tafo ayonœ ascœmœ dœdœé awa akwa á endje sú nene, kashe ɔtshɔ Ishiri dá sœ kœyisœ awa fœ 'a. Awa akwa á endje sú sœ kœyi azu ga lœ kuzu utshu Ndjaba, kashe ɔtshɔ Ishiri sœ kœto soro.

7 Ndjaba su lima akwa nœ kuzu dœ mbeti ga pa tame yé mokɔ nœ ye sœ lima kœtshi panœ. Tshatshu Moyize sœ lima kœtshi tœnœ dœ mara adœeke azu Israyele li kœtondœ ye nene, andaa œndœ kœtshi tœnœ didi lima nene. 8 Ataa, akwa neke á Ishiri sœ kœmbœrœ tœnœ œ sœ dœ mokɔ tɔpanœ kpuru nene a? 9 Yé œdœ akwa á sœ lima kœyi azu ga lœ kuzu kœsœ dœ mokɔ, œneke á sœ kœmbœrœ adœeke azu sœ ndjii 6a utshu Ndjaba œ sœ dœ mokɔ tɔpanœ kpuru ye! 10 A li kœpa ndje adœeke mokɔ á sœ lima kœtshi tœnœ katshatsha, œ djerœwa 6a utshu mokɔ neke á ropanœ ngɔngɔ ascœke. 11 Gbambanœ nene, œdœ œneke á œndœnœ didi lima nene kœsœ dœ mokɔ, œnœ œneke á sœ waa dœ waa œ sœ koto o?

12 Bata á 'a sœ kœko lœsu 'a ga tœ adja o'onœ ascœmœ ataa, 'a yindœ nœ dœ lœsu 'a. 13 'A sœsœ kœmbœrœ ɓata Moyize á tshe za lima siriki tshu ga utshu ye mbœrœ adœeke agbolo Israyele kœwuwu mara á kœtshinœ, á œndœnœ didi nene ascœmœ, œ yiwa dœ tœnœ nene. 14 Kashe kœwusœrœ nœ endje sœ lima lœ ubu osho! Yé œerrr ga tœ olo ascœke, tshetœ sirikinœ ascœmœ sœ zœ lœkɔ á endje kœsœ kœdi buku nœ ongboro ayo. Kolœ lœ awa nœ Kristu dá sirikinœ ascœmœ œ yiwa. 15 Dœ adjapu, œerrr kpesheke nœ ascœ, lœkɔ bale dœ bale á endje kœsœ kœdi buku nœ Moyize, siriki sœ 6a lœsu endje. 16 Ɛ sœ kolœ lœ awa nœ kœfatshalœsu ga ndœ Gbozu dá sirikinœ œ te. 17 Gbambanœ nene, Gbozu kœdœ Ishiri. Yé osho

á Ishiri nœ Gbozu sœ tœnœ, œtœnœ koedœ osho á azu doédœ akanga nene. ¹⁸ Azœ kœ a gi siriki tshatshu azœ ye, a ma mokœ nœ Gbozu. Ataa, a fatœ azœ mbœrœ kœsœ awa bale b̄ata Gbozu dœ mokœ á sœ kolœ tœ egerœnœ lœ awa nœ ye á tshe dœ Ishiri.

4

Gbœgbœ nœ azœ to 6a ndœ Ndjaba

¹ Bata á Ndjaba wu oyo 'a yé á za akwanœ asœke fœ 'a, 'a mœmœ lœ œkœ 'a nene. ² 'A vwaratœ 'a tœ œrœ nœ tshula kœ á zatœ endje yiwa tœnœ, 'a sœsœ koembœrœ œrœ dœ afara nene yé œ sœsœ ndje kœfatshelœ o'o ama Ndjaba nene. Kashe 'a sœ kœyisœ adjapu ngbi, yé œ sœ kœpara awa adœke azu kœ yindœ 'a 6a utshu Ndjaba. ³ Andaa, œdœ Ɔtshœ O'o á 'a sœ koemindœ nœ kœsœsœ ngbi nene, œ sœ kolœ mbœrœ azu á endje sœsœ dœ kœyindœrœ nene. ⁴ Endje sœsœ dœ kœyindœrœ nene mbœrœ ndjaba nœ tshapashœ asœke, bu ala endje dœ kœwusœrœ nœ endje ga tœnœ ye. Tshe sœ kœpakata endje adœke endje wu ishiri osho á Ɔtshœ O'o tœ upu nœ mokœ nœ Kristu á tshe dœ ishiri Ndjaba, sœ koemindœ nœ. ⁵ 'A yiyisœ œrœ tœ 'a dœ tœ 'a nene, kashe á sœ kœyisœ œrœ tœ upu nœ Gbozu Yisu Kristu. Tœ a'a nœ 'a, 'a sœ kœpa ngbi adœke a'a kœdœ aayi akwa nœ 'e mangba Yisu. ⁶ Gbambanœ nene, Ndjaba á tshe pa lima adœke: «Kaka adœke ishiri osho tshi 6a ugu-rutœ ubu osho nari!» Ɔshe dœ tœ ye dá tshi 6a tœ lœsu 'a mbœrœ kœto kœwusœrœ lœ mokœ nœ ye á matœ ye 6a tshatshu Kristu.

⁷ Kashe a'a dá Ndjaba za kœgbœrœnœ asœmœ fœ 'a, yé á sœ kœgbœndœ nœ 6a lœ lœsú. 'A sœ kœyisœ nœ adœke gbœgbœnœ á rosœ nœ asœmœ to 6a ndœ Ndjaba, kashe œ toto 6a ndœ a'a nene. ⁸ 'A sœ kœwu tshelœ áká oyo ngbangbangba kashe œ roropa 'a nene; 'a sœ dœ awa tœ lœsu 'a, kashe 'a gigi lœsu 'a tœ Ndjaba nene. ⁹ Azu mbœrœ œrœ kanga fœ 'a, kashe Ndjaba kakatœ 'a nene. Endje

ko 'a vesho, kashe 'a tshutshu nene. ¹⁰ Ɔlœ dœ œlœ, 'a sœ dœ kœba kuzu nœ Yisu lœ œkœ 'a mbœrœ adœke soro nœ ye yi ndje tœ ye ga lœ œkœ 'a. ¹¹ Lœ soro nœ 'a djigi, 'a sœ lœma kuzu mangba Yisu, mbœrœ adœke soro nœ ye li ndje ga lœ undu 'a œnœ kuzu. ¹² Ataa, kuzu sœ kœli dœ akwa ga lœ 'a, kashe 'e sœ kœgbœ soro.

¹³ Endje sú 6a la Buku nœ Ndjaba adœke: «Mœ sœ dœ kœyindœrœ mbœrœ tœnœ á mœ pa o'o.» A'a ndje lœ tshetœ gbetshelœ nœ kœyindœrœ asœmœ, 'a sœ dœ kœyindœrœ yé mbœrœ tœnœ dá 'a sœ kœpa o'o. ¹⁴ Gbambanœ nene, 'a wusœ nœ adœke Ndjaba á tshe she Gbozu Yisu lœ akuzu, tshe she ndje azœ awa bale dœ Yisu yé œ ko 'a dœ 'e ga indiri ye. ¹⁵ Ɔneke kœ á 'a sœ kœshi gbi lœ nœ, œ sœ mbœrœ 'e mbœrœ adœke azu sœ kœli ga panœ ga panœ ga lœ Ɔtshœ lœsu nœ Ndjaba. Ataa, azu œ ngba mbœrœ kœgi mershe œdœ mbœrœ kœdonga mokœ nœ Ndjaba.

Soro lœ awa nœ kœyindœrœ

¹⁶ Mbœrœ tœnœ ataa, 'a mœmœ nene. Ataa œdœ soro nœ 'a œnœ azu kœsœ kœmœ tœnœ yima yima, soro nœ 'a œnœ ishiri sœ kœkwa tœnœ œlœ dœ œlœ. ¹⁷ Gbambanœ nene, oyo á 'a sœ kœwu tœnœ manda olo teasho, œ sœ kœguma mokœ neke á sœ waa dœ waa yé á gerœ kœropanœ, fœ azœ. ¹⁸ 'A koko lœsu 'a nene ga pa œrœ á a wu, kashe 'a ko lœsu 'a ga pa œneke á a wuwu nene. Gbambanœ nene, œndœ œrœ á a wu didi nene, kashe œndœ œneke á a wuwu nene sœ kœdi tœnœ waa dœ waa.

5

¹ Gbambanœ nene, a wusœ nœ adœke œdœ undu azœ œnœ œshœ asœke á sœ 6ata anda tande kœndi, a sœ dœ anga anda á Ndjaba mœ á sœ waa dœ waa 6a lafo. Ɔ doédœ azu dá mœ andanœ asœmœ dœ kane endje nene. ² Ngœngœ asœke, a sœ kœpulœma azœ mbœrœ á a sœ dœ egerœ ogo adœke a li ga lœ anda œnœ tshalafœ. ³ Ɔ mbœrœtœ endje kolœnœ adœke a sœ dœ lœba tœ azœ yé a sœsœ kpendronœ nene.

⁴ Adjapu, bata á a sœpe damba læ anda tandenœ ascœmœ, a pulœma zœ bata a gbɔ upu. Æ sœsœ adœke a yindœ kœ'eatœ azœ tœ ɔkɔ azœ œnœ tshapashɔ nene, a yindœ kœverœ tafo ɔkɔ azœ œnœ tshalafɔ ga panœ mbœrœ adœke œneke á tshuutshu, fa tœ œneke á tshu nene. ⁵ Tsheneke á tshe guma azœ mbœrœ tshambatshance ascœmœ, kœdœ Ndjaba. Tshe za Ishiri nœ ye fœ azœ tœ ndanga nœ ɔtshœrœ á tshe gbændœ nœ fœ azœ ba lafo.

⁶ Mbœrœ tœnœ ataa, a su kolœnœ dœ kœyindœrœ tœ lœsu azœ. A wusœ nœ adœke bata á a sœpe damba læ ɔkɔnœ asœke, a sœ ba ushu tœ anda nœ azœ, læ ingirinœ tœ Gbozu. ⁷ Gbambanœ nene, a sœ kœro manda kœyindœrœ kashe œ dœdœé manda œneke á a sœ kœwu dœ ala azœ nene. ⁸ Adjapu, a su dœ kœyindœrœ tœ lœsu azœ yé a gbe kœkatœ anda œnœ ɔkɔ azœ asœke mbœrœ kœna kœsœ ndœ dœ Gbozu. ⁹ Kashe ataa œdœ a kœsœ læ ɔkɔ asœke too a kœgitœ azœ lœnœ, ogo nœ azœ utshunœ kɔ kœdœ adœke a za yanga fœ she. ¹⁰ Gbambanœ nene, œ li adœke azœ kɔ a na ga utshu Kristu mbœrœ adœke tshe wa ngbanga nœ azœ. Dœ tœnœ ataa, uzu dœ uzu œ gbɔ œrœ tshangba œneke á tshe mbœrœ læ soro ye ba pa ɔshɔ, too læ ɔtshœrœ too læ ekperœ.

O'o tœ upu nœ kœgi ayo

¹¹ Bata á 'a wusœ mara á li adœke a kpa dœ awa Gbozu ascœmœ, 'a sœ kœmbœrœ kɔ adœke azu yindœ o'onœ ascœmœ. Ndjaba wusœ azœ dœ ɔtshœnœ yé mœ sœ kœgbe adœke ba læ 'e dœ tœ 'e, 'e wu ndje sœ mœ ye. ¹² 'A kpa yiyindœ kœdonga tœ 'a dœ tœ 'a ba utshu 'e nene, kashe 'a sœ kœgbe adœke 'e donga tœ 'e mbœrœ 'a. Ataa, á 'e kœwusœ kœgi o'o fœ azu á endje sœ kœdonga tœ endje tœ œneke á sœ kœmatœ endje ngbi ga tœ ala azu, kashe á endje wuwusœ œneke á sœ ba lœsu uzu nene. ¹³ Æ kœsœ dœ adjapu adœke 'a wuta agbakindi azu, 'a wuta ataa mbœrœ upu nœ Ndjaba. Kashe œ kœsœ adœke 'a wuta azu nœ ɔtshɔ gbetshelœ, 'a wuta

ataa mbœrœ 'e. ¹⁴ Gbambanœ nene, kœyindœsho nœ Kristu ropa azœ, yé a wusœ nœ adœke uzu bale tshu tœ upu nœ azu kɔ, azu kɔ tshu dœ she awa bale. ¹⁵ Tshe tshu tœ upu nœ azu kɔ mbœrœ adœke endjeneke á endje sœ dœ soro, kœsœsœ dœ tœnœ mbœrœ endje dœ tœ endje nene, kashe endje sœ dœ tœnœ mbœrœ tsheneke á tshe tshu yé á kwatœ ye ga læ soro mbœrœ endje.

¹⁶ Mbœrœ tœnœ ataa, kœto kpesheke, 'a kpa wuwusœ uzu bale tœ mara nœ azu nene. Ataa œdœ 'a kœwu lima sœ Kristu bata uzu gbaa, ngɔngɔnœ asœke 'a kpa wuwusœ ye atamœ nene. ¹⁷ Ædœ uzu kœngbɔtœ ye bale dœ Kristu, tshe wuta tafo uzu ye: œneke á dœ ongboro œrœ yiwa ye, kashe tafo œrœ dá sœ zœ. ¹⁸ Ærœ ascœmœ kɔ to ba ndœ Ndjaba. Tshe gi ayo ga ugurutœ azœ dœ she læ awa nœ Kristu yé œ za akwa nœ kœgi ayo fœ azœ. ¹⁹ Gbambanœ nene, læ awa nœ Kristu, Ndjaba gi ayo ga ugurutœ ye dœ azu kɔ; tshe gbegbe dœ ekperœ nœ endje nene. Yé tshe za o'o nœ kœgi ayonœ ascœmœ fœ azœ.

²⁰ Dœ i'iri Kristu dá 'a dœ aayi avwa, yé Ndjaba dœ tœ ye dá sœ kœ'e 'e læ awa nœ 'a. 'A sœ kœki fœ 'e dœ i'iri Kristu adœke 'e zatœ 'e ti adœke Ndjaba gi ayo ga ugurutœ 'e dœ she. ²¹ Kristu mbœmbœrœ lima ekperœ nene, tshe gbɔ œtœnœ mbœrœ azœ. Tshe li ga læ ekperœ nœ ascœmœ mbœrœ adœke a kœwuta ndjii tœ ala Ndjaba læ awa nœ ye.

6

¹ Ataa, bata á 'a sœ kœmbœrœ akwa awa bale dœ Ndjaba, 'a sœ kœki fœ 'e adœke 'e wuwu ɔtshɔ lœsu á tshe ma ga ndœ 'e gbambanœ nene.

² Gbambanœ nene, Ndjaba pa adœke: «Dœ lœndɔ á mœ sœ lima kœma ɔtshɔ lœsu nœ mœ, mœ dji lima ɔœ.

Dœ olo nœ kœshe, mœ ti kane zœ ga lafo.»

'E wu ngɔngɔ asœke lɔkɔ á li dœ Ndjaba kœma ɔtshɔ lœsu nœ ye ga ndœ azu dœke. Ætœnœ kœdœ olo kœgbo kœshe.

³ 'A yiyindœ koembœerœ œerœ á li adœeke uzu bale te nene mbœerœ 'a yiyindœ nœ adœeke endje kitœ œesœ akwa nœ 'a nene. ⁴ Kashe 'a sœ koepara lœ œerœ kœ adœeke 'a sœ b̄ata ɔtsh̄o aayi akwa nœ Ndjaba, 'a sœ koeru l̄osu 'a lœ œerœ oyo kœ tœ l̄osu 'a, lœ œerœ kanga kœ œedœ lœ œeneke kœ á sœ kœza l̄osu 'a ga lafo. ⁵ Endje b̄i 'a yé œ ko 'a ga lœ k̄anga, endje tshi azu ga lafo ndœ 'a. 'A mœ dœ ɔgb̄o akwa, 'a lolo olo yé œ z̄i œerœ nene. ⁶ 'A matœ 'a tœ aayi akwa nœ Ndjaba lœ awa nœ œeyerœ l̄osu 'a, lœ awa nœ kœwusœerœ nœ 'a, lœ awa nœ ugu l̄osu, lœ awa nœ ɔtsh̄o ɔtsh̄o, lœ awa nœ akwa nœ ɔtsh̄o Ishiri, œdœ pe lœ awa nœ adja kœyindœesho nœ 'a. ⁷ 'A matœ 'a tœ aayi akwa nœ Ndjaba lœ awa nœ kœyisœ adja o'o œdœ mangba gb̄ogb̄o nœ Ndjaba. Kowo nœ 'a kœyi dœ koshe œdœ kœkœ dœ koshe kœdœ koembœerœ œeneke á sœ ndjii tœ ala Ndjaba.

⁸ Azu sœ kœlisœ 'a, anga endje sœ kœmœ 'a. Azu sœ kœpa ekpe o'o tœ upu nœ 'a, anga endje sœ kœpa ɔtsh̄o o'o nœ 'a. Azu sœ kœwu 'a b̄ata aayi wala andaa 'a sœ kœpa adja o'o. ⁹ Azu sœ kœwu 'a b̄ata angb̄i azu, andaa endje wusœ 'a dœ ɔtsh̄onœ. Azu sœ kœwu 'a b̄ata a'a kœdœ akuzu, andaa 'a sœ dœ soro. Azu sœ kœza djofele fœ 'a, kashe endje wowo 'a nene. ¹⁰ Azu sœ kœza oyo ga tœ l̄osu 'a, andaa 'a sœ kolœ dœ yanga. A'a kœdœ aayi oyo, kashe azu ndjoro te aayi kœgb̄orœ mangba 'a. 'A sœ b̄ata azu á endje gugu dœ œerœ nene, andaa 'a sœ dœ œerœ kœ.

¹¹ E'e dœ azu Koriti, 'a pa adja o'o fœ 'e, 'a k̄ar̄o l̄osu 'a tœ egerœnœ fœ 'e. ¹² 'A yindœ 'e waa, kashe e'e dá yiyindœ 'a nene. ¹³ Mbœerœ tœnœ ataa, mœ sœ kœpa fœ 'e b̄ata mœ sœ kœpa fœ agbolo nœ mœ adœeke, 'e yi ndje ndœ 'a b̄ata á 'a yindœ 'e ascœmœ yé œ k̄ar̄o l̄osu 'e tœ egerœnœ fœ 'a.

Polo gbota tshelœ utu azu Koriti

¹⁴ Adja 'e ngb̄angb̄otœ 'e awa bale dœ azu á endje gugu dœ kœyindœerœ ga ndœ Kristu ascœmœ

nene. Gbambanœ nene, œerœ á sœ ndjii li kœngb̄otœ ye dœ ekperœ ye a? Ingbisho li kœngb̄otœ ye dœ ubu osho ye a? ¹⁵ Kristu li kœdjitœ ye dœ djaboro ye a? Too ga panœ, œerœ gadœ dá yindœ Kristu œ gb̄o awa bale dœ uzu á tshe yiyindœ Kristu nene a? ¹⁶ Œerœ gadœ bale dá li kœngb̄ob̄a Tepelo nœ Ndjaba dœ andjaba nœ angb̄i azu a? Gbambanœ nene, a'a, 'a kœdœ Tepelo nœ Ndjaba nœ soro b̄ata á Ndjaba pa dœ tœ ye adœeke: «Mœ sœ bala yé œ na bala ana ugu-rutœ endje.

Mœ dœ bala Ndjaba nœ endje yé endje dœ bala azu nœ mœ.»

¹⁷ Mbœerœ tœnœ ataa, Gbozu pa adœeke:

«Œ li adœeke 'e gitœ 'e tœ endje yé œ sœ kpi.

'E tuturu tœ œerœ uburu nœ endje nene, yé atamœ, mœ yi bala ndœ 'e.

¹⁸ Œmœ Gbozu nœ gb̄ogb̄o kœ, mœ pa adœeke mœ dœ bala aba 'e, yé 'e dœ ndje bala agbolo yakoshe œdœ ayawuru nœ mœ.»

7

¹ E'e dœ anga mœ á mœ yindœ 'e waa, œerœnœ ascœmœ kœ á Ndjaba pandœ nœ sœ dœ ɔtsh̄onœ mbœerœ azœ. Mbœerœ tœnœ ataa, a vwaratœ azœ tœ œerœ kœ á mbœerœ adœeke ɔkœ uzu too ishiri uzu sœ dœ uburu. A pa avwara kœsœ adja ayerœ azu lœ kœkpa awa Ndjaba.

Yanga nœ Polo

² 'E k̄ar̄o l̄osu 'e fœ 'a! 'A mbœembœerœ ekperœ fœ uzu bale nene, 'a mbœembœerœ adœeke uzu bale te nene, 'a bibili ndje anga uzu bale mbœerœ kœgb̄o œerœ tshaabrœ ye nene. ³ Mœ sœsœ kœpa ataa mbœerœ kœwa ɔgb̄o ngbanga ga tœ 'e nene. Gbambanœ nene, mœ pandœ nœ fœ 'e adœeke e'e kœdœ azu á 'e sœ b̄a tœ l̄osu 'a, azu á 'a ngb̄otœ 'a bale dœ endje lœ soro too lœ kuzu. ⁴ Mœ za l̄osu mœ tœ egerœnœ ga ndœ 'e, mœ donga tœ mœ mbœerœ 'e waa. Lœ oyo nœ 'a kœ tœ l̄osu 'a, mœ sœ kolœ dœ gb̄ogb̄o œdœ dœ yanga kœropa nœ.

⁵ Ataa ndje dœ lɔkɔ kœwuta 'a ga lœ ogo Masedwane, 'a yaya lima tœ 'a nene. 'A gbɔ tshelœ aka oyo kɔ tœ lɔsu 'a: oyo neke á sœ ɓa shu tœ 'a œdœ awa á sœ ɓa ugurutœ 'a. ⁶ Kashe Ndjaba á tshe sœ kœgi gbɔgbɔ fœ azu neke á endje mɔ, to gbɔgbɔ fœ 'a lœ awa nœ kœyi kumu Tito. ⁷ Yé œ dœdœ kolœ mbœrœ kœyi kumu ye ascœmœ dá to gbɔgbɔ fœ 'a nene, kashe lœ awa nœ gbɔgbɔ á tshe gbɔ ɓa ndœ 'e. Tshe pandœ egerœ agbe nœ 'e ndœ kpa kœwu mœ, iki nœ 'e œdœ ɔtshɔ lɔsu nœ 'e ga ndœ mœ, fœ 'a ye. Yé mbœrœ tœnœ ataa, mœ kpa sœ dœ yanga kœropœ.

⁸ Ataa œdœ mbeti á mœ su fœ 'e kœza oyo ga tœ lɔsu 'e, mœ gbegetshelœ mœ ndœ nœ ngɔngɔnœ asœke nene. Mœ gbe má tshelœ mœ œdœ mœ kœwu má adœke œndœ oyo á mbetinœ ascœmœ za fœ 'e œ di nene. ⁹ Kashe ngɔngɔnœ asœke mœ sœ dœ yanga; œ dœdœ mbœrœ á za oyo ga tœ lɔsu 'e nene, kashe mbœrœ á oyonœ ascœmœ mbœrœ adœke 'e fatshalɔsu 'e. Ataa 'a mbœmbœrœ ekperœ bale fœ 'e nene gbaa, oyonœ ascœmœ, Ndjaba dá yi lima ndœ nœ. ¹⁰ Gbambœ nene, oyo tœ lɔsu á sœ lindœ gbetshelœ nœ Ndjaba sœ kœto tœ kœfatshalɔsu uzu á sœ kœgi osho ndœ kœshe dœ mara adœke gbetshelœ sœ mbœrœ tœnœ nene. Kashe oyo tœ lɔsu á to tœ tshapashɔ asœke, sœ kœza kuzu.

¹¹ Ngɔngɔnœ asœke, 'e wu œrœ tshangba oyo tœ lɔsu 'e á sœ lindœ gbetshelœ nœ Ndjaba dœke: 'a sœ dœ yanga kœpa o'o tshapa 'e, 'e vwaratœ 'e tœ œneke á ro utshunœ, 'e sœ kœkpa awa Ndjaba, 'e sœ dœ ogo nœ kpa kœwu mœ, 'e sœ kœzatœ 'e ga tœ akwa yé œ sœ kœza djofele fœ uzu á tshe mbœrœ lima ekperœ. Kɔkɔ ascœmœ sœ kœma ngbi adœke 'e gugu lima dœ upu lœ o'onœ ascœmœ nene.

¹² Ataa œdœ mœ kœsu lima mbeti asœke fœ 'e, œ sœsœ lima mbœrœ uzu á tshe mbœrœ ekperœ nene, œ sœsœ ndje lima mbœrœ tsheneke á endje mbœrœ ekperœ fœ she nene. Kashe œ sœ lima mbœrœ kœma ɓa

utshu 'e ɓa tœ ala Ndjaba adœke ogo nœ 'e ga ndœ 'a sœ tœ egerœnœ. ¹³ Mbœrœ tœnœ ataa, œrœ á 'e mbœrœ to gbɔgbɔ fœ 'a.

œ dœdœ kolœ mbœrœ tœnœ nene, kashe 'a sœ dœ yanga kœropa nœ kœwu mara á Tito sœ lima dœ yanga mbœrœ á 'e mbœrœ lima adœke lɔsu ye sœ ziti. ¹⁴ œdœ mœ kœsœ kœdonga tœ mœ tœ upu nœ 'e ɓa utshu ye, œ sœ mbœrœ á 'e zaza ókó fœ mœ nene. Kashe ɓata o'o kɔ á 'a pa fœ 'e kœdœ adja o'o, awa bale ndje, kœdonga tœ 'a tœ upu nœ 'e ɓa utshu Tito wuta ndje adja o'o. ¹⁵ Yé ataa, lɔkɔ á tshe kœsœ kœgbe dœ mara á 'e zatœ 'e fœ she œdœ dœ mara á 'e za osho kœsœ fœ she dœ kœkpa awa ye dopœnœ, kœyindœsho nœ ye ga ndœ 'e sœ kœgerœ tœnœ. ¹⁶ Mœ sœ dœ yanga mbœrœ kœza lɔsu mœ djigi á mœ za ga pa 'e.

8

Kœto œrœ dœ lɔsu nœ yanga

¹ Alaya, 'a yindœ nœ adœke 'e wusœ mara á Ndjaba ma ɔtshɔ lɔsu nœ ye ga ndœ azu Ikrizia ɓa lœ ogo Masedwane. ² Lœ oyo ndjoro tœ lɔsu endje, endje sœ dœ egerœ yanga. Yé ataa endje sœ lœ egerœ oyo gbaa, endje to œrœ kœrosœ nœ. ³ œmœ kœdœ timunœ, endje to œrœ lindœ kœgbɔ œrœ nœ endje. Endje to œrr tɔpanœ kpuru. Endje to œrœnœ lindœ gbetshelœ nœ endje. ⁴ Endje shendœ kœyu 'a adœke 'a za awa fœ œne dœ œne ngbɔtœ œne dœ 'a tœ upu nœ kœvwa œrœ fœ ayindœ Ndjaba ɓa lœ ongbo Yerusaleme. ⁵ Endje to œrœ kœrosœ œneke á 'a gbe má adœke endje to. Utshunœ, endje zatœ endje fœ Gbozu, yé manda nœ, endje zatœ endje fœ 'a lindœ œrœ á Ndjaba yindœ nœ. ⁶ Mbœrœ tœnœ ataa, 'a ki fœ Tito adœke tshe na ɓa ndœ 'e ɓa zœ œ mbœrœ udu akwa nœ ɔtshɔ lɔsunœ ascœmœ œrr ga tœ ndɔngɔlœnœ, akwanœ á tshe te lima kœmbœrœ tœnœ ascœmœ. ⁷ 'E sœsœ dœ oyo œrœ bale nene: kœyindœrœ, kœwusœ kœpa o'o, kœwusœrœ, egerœ ogo kœmbœrœ

akwa œdœ pe kœyindœsho á 'a yisœ noœ fœ 'e. Mbœrœ toœnoœ ataa, 'a yindœ noœ adœeke 'e ma ndje toœ 'e toœ aayi kœgbœrœ loœ koeto œrœ noœ 'e doœ lœsu noœ yanga.

⁸ Æ doœdoœ awa o'o dá mœ soœ kœza fœ 'e nene, kashe mœ kœsoœ kœpandœ kœmbœrœ œrœ doœ yanga noœ anga azu fœ 'e, mœ soœ kœza awa fœ 'e adœeke 'e tondœ adja kœyindœsho noœ 'e. ⁹ Gbambanœ nene, 'e wusœ otshœ lœsu noœ Gbozu noœ azœ doœ Yisu Kristu ye. Ataa tshe doœ lima ayi kœgbœrœ gbaa, tshe zatœ ye toœ ayi oyo mbœrœ 'e adœeke 'e gbœ œrœ ndjoro loœ oyo noœ œne.

¹⁰ Ataa, mœ soœ kœza gbetshelœ noœ mœ loœ upunœ asœeke fœ 'e: œ li doœ 'e adœeke 'e mbœrœ kolœ akwa bœta á 'e mbœrœ lima ungu utshunœ, e'e lima koœdoœ azu á 'e gbœ gbetshelœnoœ asœmœ utshunœ œdoœ aayi kœmbœrœ toœnoœ doœ akwa. ¹¹ Ataa, ngœngœ asœeke, 'e mbœrœ adœeke akwanœ asœmœ ka. 'E mbœrœ akwanœ doœ lœsu 'e bale adœeke œ ka bœta á 'a pa toœnoœ yé doœ toœnoœ ataa, lindœ kœgbœrœ noœ 'e. ¹² Gbambanœ nene, œdoœ uzu kœza lœsu ye bale ga panœ, Ndjaba œ yindœ œrœ noœ uzunœ asœmœ á tshe to doœ kœgbe doœ œrœ á tshe soœ doœ toœnoœ, kashe œ doœdoœ doœ kœgbe doœ œneke á tshe gugu doœ toœnoœ nene.

¹³ Æ soœsoœ adœeke uzu ko œrœ noœ ye kœ mbœrœ kœshe doœ anganœ á kpa kœsoœ œnoœ ye loœ oyo nene, kashe œ li adœeke tshe kurutshelœnoœ li toœnoœ œ li. ¹⁴ Mbœrœ toœnoœ ataa, e'e koœdoœ aayi kœgbœrœ yé œ li adœeke 'e ti kane endjeneke á endje gugu doœ œrœ nene ga lafo. Manda noœ, œdoœ 'e kœgugu doœ œrœ nene yé á endje soœ doœ toœnoœ ndjoro, endje li koœti ndje kane 'e ga lafo. Atamœ dá 'e liili, ¹⁵ bœta á endje sú bœ la Buku noœ Ndjaba adœeke:

«Uzu á tshe rœ lima rœgo ndjoro, œ ngbangba tshaabrœ ye nene, yé tsheneke á tshe rœ lima teasho, soœ doœ œrœ ndjoro.»

Tito œdoœ pe anganœ

¹⁶ 'A gi otshœrœ fœ Ndjaba á tshe za egerœ ogo noœ kœmbœrœ awa bale bœta á 'a soœ ndje doœ toœnoœ, fœ Tito adœeke tshe mbœrœ fœ 'e. ¹⁷ Tito yindœ kœyandœrœ noœ 'a. Ga panœ doœmœ, tshe kpa yi lima ndœ noœ doœ toœ ye adœeke œne na bœ ndœ 'e. ¹⁸ 'A vwa she awa bale doœ anga aya azœ á azu Ikrizia kœ soœ koœdonga she toœ upu noœ kœyisœ Otshœ O'o. ¹⁹ Ga panœ, azu Ikrizia dá ke she adœeke tshe ro toœ awanœ bale doœ 'a mbœrœ kœmbœrœ akwa noœ otshœ lœsu. 'A soœ kœmbœrœ akwanœ mbœrœ moko noœ Gbozu doœ toœ ye œdoœ kœmbœrœ œrœ doœ otshœ gbetshelœ.

²⁰ 'A soœ kœmbœrœ adœeke azu gbagbagbara 'a toœ mara kœkurutshelœ ngendja ndjoro á 'a soœ kœgbœndœ noœ nene. ²¹ 'A yiyindœ kœmbœrœ kolœ otshœrœ ga toœ ala Gbozu nene, kashe 'a yi ndje ndœ kœmbœrœ bœ toœ ala azu kœ.

²² 'A vwa azunœ bisha toœ awanœ bale doœ anga aya azœ á 'a soœ kœwu lœsu ye œb doœ œb, yé tshe soœ doœ egerœ ogo kœmbœrœ akwa doœ otshœ lœsu. Kashe ngœngœnoœ asœeke, egerœ ogo kœmbœrœ akwa doœ otshœ lœsu noœ ye kpa gerœ kœrosœ noœ. Gbambanœ nene, tshe ma otshœ lœsu noœ ye ga ndœ 'e. ²³ Toœ upu noœ Tito, œshe koœdoœ yanga mœ á 'a na toœ awa bale doœ she bœ ndœ 'e, œshe ndje koœdoœ uzu á 'a soœ loœ ama akwa bale doœ she. Kashe toœ udu aaya azœ bisha asœeke, azu Ikrizia dá vwa endje fœ 'e yé endje soœ kœmbœrœ akwa mbœrœ moko noœ Kristu. ²⁴ 'E ma fœ endje adœeke 'e yindœ endje tako mbœrœ á azu Ikrizia kœyindœ noœ yé á kœwusœ noœ adœeke 'a soœ koœdu okoro 'a mbœrœ 'e.

9

O'o toœ upu noœ koœti kane ayindœ Ndjaba

¹ Adja ádá adœeke mœ su mbeti fœ 'e toœ upu noœ koœti kane ayindœ Ndjaba bœ loœ ongbo Yerusalemœ gugu nene.

² Gbambanœ nene, mœ wusœ otshœ gbetshelœ noœ 'e ye, yé mœ soœ koœdu okoro mœ toœ upu noœ 'e fœ azu ogo

Masedwane adœke: «Azú Akayi gumatœ endje kœto œrœ dœ ngbugu á ro lima utshunœ asœke.» Egerœ ogo kœmbœrœ akwa dœ ɔtshɔ lɔsu nœ 'e ndjingivwi azu Ikrizia ndjoro. ³ Mœ vwa anga aaya azœ fœ 'e mbœrœ adœke kœdu okoro mœ mbœrœ 'e tœ upunœ asœmœ kœsœsœ gbambanœ nene. Mœ yindœ nœ adœke 'e kotœ 'e ga lœ vola ɓata á mœ pa lima ndœ nœ. ⁴ Gbambanœ nene, œdœ 'a kœna ɓa zœ awa bale dœ azu ogo Masedwane yé á kœgbɔ 'e á 'e kœgugumatœ 'e nene, 'a gbɔ tshula mbœrœ á 'a ko adja lɔsu 'a ga pa 'e. Yé atamœ, tshulanœ œdœ ndje œnœ 'e. ⁵ Mbœrœ tœnœ ataa, mœ gbe dœ ɔtshɔnœ adœke mœ vwa aaya azœ asœke utshunœ ɓa ndœ 'e mbœrœ kœngbɔɓa œrœ á 'e pa lima tœnœ. Ataa œ kœsœ zœ á mœ yikumu mœ ga zœ, œ ma adœke 'e to dœ lɔsu 'e bale kashe œ dœdœ dœ lɔsu bisha nene.

⁶ 'E gbe dœ o'o asœke kane: uzu á tshe lu ngwarœ teasho, tshe kɔ ndje teasho, yé tsheneke á tshe lu ndjoro, tshe kɔ ndje ndjoro. ⁷ Œ li adœke uzu dœ uzu to ɓata á lɔsu ye yindœ nœ, kashe dœ oyo tœ lɔsu ye too adœke uzu kakapa ye nene. Gbambanœ nene, Ndjaba yindœ uzu á tshe sœ kœto œrœ dœ yanga. ⁸ Yé Ndjaba li tœ kœgi tshelœ aka anga œrœ kɔ ga mangbanœ fœ 'e mbœrœ adœke 'e sœ kolœ dœ œrœ á li, yé ga panœ dœmœ 'e sœ dœ œrœ yeka á kœsœ kœto ndœ ɔtshɔ akwa kɔ. ⁹ Bata á endje sú ɓa la Buku nœ Ndjaba adœke:

«Tshe kurutshelœ œrœ, œ to fœ aayi oyo,
yé mara kœmbœrœ œrœ nœ ye ndjii sœpe waa dœ waa.»

¹⁰ Ndjaba á tshe sœ kœto indji ngwarœ fœ aayi kœlu ngwarœ œdœ kœzœrœ, tshe to bala indji ngwarœ kɔ á 'e gbe dœ tœnœ fœ 'e. Tshe mbœrœ adœke 'e mbœrœ œrœ á sœ ndjii waa dœ waa. ¹¹ Tshe fa 'e tœ aayi kœgbœrœ dœ mara kɔ œdœ dœ ada ɔɔ kɔ mbœrœ adœke á 'e kœkakatœ kœto œrœ fœ anga 'e nene. Ataa, azu ndjoro œ gi mershe fœ Ndjaba tœ upu nœ 'e mbœrœ œrœ

á 'e sœ kœto fœ endje lœ awa nœ 'a. ¹² Gbambanœ nene, akwa á 'e sœ kœmbœrœ tœnœ sœsœ kolœnœ adœke ayindœ Ndjaba gbɔ œrœ á endje gbe dœ tœnœ nene, kashe œ sœ ndje kœmbœrœ adœke azu ndjoro gi mershe fœ Ndjaba mbœrœ tœnœ. ¹³ Azu ndjoro á endje wu adœke akwanœ asœke sœ dœ ádá waa, endje donga bala Ndjaba mbœrœ mara kœmbœrœtœ 'e lindœ ɔtshɔ O'o nœ Kristu asœmœ. Endje donga ndje Ndjaba mbœrœ mara á 'e kurutshelœ œrœ nœ 'e tœ endje œdœ tœ anga azu kɔ. ¹⁴ Endje za bala avwala mbœrœ 'e dœ kœma kœyindœsho nœ endje ga ndœ 'e mangba ɔtshɔ lɔsu á ropa nœ, á Ndjaba za fœ 'e. ¹⁵ Kaka adœke a gi mershe fœ Ndjaba mbœrœ kœtorœ nœ ye á ropa œrœ kɔ.

10

Kœgi o'o nœ Polo tœ upu nœ kœto meza pa akwa nœ ye

¹ Œmœ Polo, mœ sœ kœpa fœ 'e dœ tœ mœ dœ ɔmɔ lɔsu œdœ dœ ɔtshɔ lɔsu nœ Kristu adœke, anga azu sœ kœpa adœke œdœ mœ kœsœ ugurutœ 'e, mœ sœ kœzatœ mœ ga ati ga ndœ 'e, yé œdœ mœ kœgugu ugurutœ 'e nene, mœ gbɔɔgbɔ ga ndœ 'e. ² Mœ sœ kœki fœ 'e adœke 'e kakapa mœ adœke mœ mbœrœ œrœ dœ ɔgbɔ, lɔkɔ á mœ kœna ɓa ndœ 'e nene. Gbambanœ nene, mœ gbe kœyisœ gbɔgbɔ nœ mœ fœ azu á endje sœ kœpa adœke 'a sœ kœmbœrœ akwa tœ mara nœ azu nœ tshapashɔ. ³ Œ sœ adjapu adœke a'a kœdœ azu tshapashɔ, kashe 'a sœsœ kœnga koshe dœ mara nœ adja azu tshapashɔ nene. ⁴ Lœ kœnga koshe nœ 'a, œrœ kœnga dœ koshe nœ 'a toto ɓa ndœ azu nene, kashe gbɔgbɔnœ to ɓa ndœ Ndjaba mbœrœ kœndi tshelœ gbɔgbɔ nœ ayingba. 'A sœ kœndi tshelœ gbetshelœ nœ egerœ kumu ⁵ œdœ gbɔgbɔ kɔ á sœ kœza egerœ kumu adœke azu kœwuwusœ Ndjaba nene. 'A sœ kœmbœrœ adœke endje fa gbetshelœ nœ endje kɔ mbœrœ adœke endje mbœrœtœ endje lindœ Kristu.

⁶ Yé lǎkǎ á 'e kǎesǎe kǎembǎerǎetǎe 'e dǎe ǎtshǎnǎe, 'a kpalatǎe 'a nene kǎeza djofele fǎe endjeneke á endje sǎesǎe kǎembǎerǎetǎe endje dǎe awanǎe nene.

⁷ 'E sǎe kǎewu kolǎe tshapa ǎerǎe. ǎEdǎe anga uzu kǎegbe adǎeke ǎene kǎedǎe uzu nǎe Kristu, tshe gbetshelǎe ye tǎe ǎerǎe asǎeke kane: azǎe kǎedǎe azu nǎe Kristu awa bale dǎe she ndje.

⁸ Ataa ǎedǎe mǎe kǎedu okoro mǎe tǎe tshagbozu á Gbozu Yisu za lima fǎe mǎe, mǎe sǎe dǎe tshula mbǎerǎe tǎenǎe nene. Tshe za lima fǎe mǎe mbǎerǎe kǎeguma 'e, kashe ǎe dǎedǎe mbǎerǎe adǎeke ǎe ndi 'e nene. ⁹ Mǎe yiyindǎe nǎe adǎeke mbeti nǎe mǎe á mǎe su za awa fǎe 'e nene. ¹⁰ Gbambanǎe nene, anga azu sǎe kǎepa adǎeke: «Mbeti nǎe Polo liili dǎe pe gbǎgbǎ, kashe lǎkǎ á tshe kǎesǎe ugurutǎe azǎe, tshe mǎmǎ yé mara kǎepa o'o ye lili nene.»

¹¹ ǎE li adǎeke uzu á tshe pa mara o'o ataa wusǎe nǎe dǎe ǎtshǎnǎe adǎeke, mara á 'a su dǎe mbeti nǎe 'a lǎe ingirinǎe, tshetǎe maranǎe asǎemǎe dá 'a mbǎerǎe dǎe tǎenǎe ǎedǎe 'a kǎesǎe ǎa ugurutǎe 'e.

¹² 'A yiyindǎe kǎezatǎe 'a awa bale too kǎezatǎe 'a ǎata anga azu á endje sǎe kǎedonga tǎe endje dǎe tǎe endje asǎemǎe nene. Gbambanǎe nene, endje kǎedǎe agbakindi azu. Endje sǎe kǎewutǎe endje dǎe tǎe endje. Endje sǎe kǎezatǎe endje ǎata kǎegerǎe ǎerǎe.

¹³ Tǎe a'a nǎe 'a, 'a sǎe dǎe egerǎe kumu adǎeke 'a rosǎe mapaka kǎ nene, kashe 'a mbǎerǎe akwa kolǎe kǎetǎe ama osho neke á Ndjaba to fǎe 'a, yé á yindǎe nǎe adǎeke 'a wuta ǎerrr ǎa ndǎe 'e. ¹⁴ Gbambanǎe nene, a'a dá dǎe adja azu utshunǎe á 'a na dǎe ǎtshǎ O'o nǎe Kristu fǎe 'e. 'A roropa mapaka nǎe akwa nǎe 'a nene ataa ǎedǎe 'a kǎeroro má ga ndǎe 'e nene. ¹⁵ Dǎe tǎenǎe ataa, 'a sǎesǎe kǎedu okoro 'a kǎeropanǎe mbǎerǎe akwa nǎe anga angbi azu nene, kashe 'a wusǎe nǎe adǎeke kǎeyindǎerǎe nǎe 'e ǎe gerǎe yé 'a kpa mbǎerǎe adǎeke ǎe sǎe kolǎe kǎegerǎe tǎenǎe lindǎe mapaka nǎe 'a.

¹⁶ Manda nǎe, 'a na kǎeyisǎe ǎtshǎ O'o ǎa lǎe anga angbi ogo djagakele 'e. Ataa, 'a du okoro 'a mbǎerǎe akwa nǎe

anga angbi azu á endje mbǎerǎe ǎa tǎe osho akwa nǎe endje nene.

¹⁷ Andaa, endje sú ǎa la buku nǎe Ndjaba adǎeke: «ǎEdǎe uzu kǎeyindǎe kǎedu okoro ye, tshe du okoro ye tǎe ǎeneke á Gbozu mbǎerǎe.»

¹⁸ Gbambanǎe nene, endje dodonga uzu á tshe sǎe kǎezatǎe ye mbǎerǎe gbetshelǎe nǎe ye dǎe tǎe ye bale nene, kashe endje donga tsheneke á Gbozu sǎe kǎema o'o tǎe upu nǎe ye.

11

Polo ǎedǎe aayi avwa nǎe wala

¹ Mǎe yindǎe nǎe adǎeke 'e ru lǎsu 'e tǎe o'o mǎe á sǎe ǎata ǎenǎe ayi iyi. Adja 'e ru lǎsu 'e tǎe mǎe. ² Mǎe sǎe dǎe úkú tǎe upu nǎe 'e waa, yé úkúnǎe asǎemǎe to ǎa ndǎe Ndjaba. Gbambanǎe nene, mǎe pandǎe kǎeko 'e fǎe anga yakoshe bale adǎeke 'e i she, yakoshenǎe kǎedǎe Kristu. Yé mǎe gbe ndǎe kǎema 'e fǎe she ǎata akpǎ yawuru á tshe wuwu damba sǎe yakoshe nene. ³ Kashe mǎe sǎe dǎe awa adǎeke, ǎata á yakoro fara lima Eva dǎe ekpe ǎtshǎ ye, mǎe sǎe kǎegbe adǎeke anga uzu fafara ndje kǎewusǎerǎe nǎe 'e yé ǎe gi 'e zara tǎe mara á 'e zatǎe 'e yé á sǎe yerǎe ga ndǎe Kristu nene. ⁴ Gbambanǎe nene, mǎe wu adǎeke ǎedǎe anga uzu kǎena kǎemindǎe anga angbi Yisu á 'a mimindǎe ye fǎe 'e nene, 'e sǎe kolǎe kǎedji she; 'e sǎe kǎeyindǎe ishiri á sǎe kpi tǎe Ishiri neke á 'e gbǎ lima; 'e sǎe ndje kǎeyindǎe ǎtshǎ O'o á sǎe kpi tǎe ǎeneke á 'a yi lima sǎe nǎe fǎe 'e.

⁵ Azu á 'e sǎe kǎewu endje ǎata ag-boro aayi avwa nǎe 'e asǎemǎe, roropa mǎe nene. ⁶ Ataa mǎe wuwusǎe kǎepa o'o dǎe ǎtshǎnǎe nene gbaa, kashe ǎe dǎedǎe tǎe upu nǎe kǎewusǎerǎe nene. 'A yi lima sǎe nǎe fǎe 'e para ǎedǎe dǎe mara kǎ.

⁷ Lǎkǎ á mǎe yisǎe ǎtshǎ O'o nǎe Ndjaba fǎe 'e, mǎe yi lima sǎe nǎe gbambanǎe. Mǎe za lima tǎe mǎe ga ati mbǎerǎe kǎeti 'e ga lafo. Ataa, ǎerǎenǎe á mǎe mbǎerǎe asǎemǎe kǎedǎe ekperǎe a? ⁸ Azu tshelǎe anga angbi Ikrizia dá to lima ǎerǎe fǎe mǎe, yé ǎe ma lima tǎe ye adǎeke mǎe sǎe kǎeshe mbǎerǎe

endje mbœerœ koembœerœ akwa fœ 'e. ⁹ Yé dœ lɔndɔ á mœ sœ lima ɓa ndœ 'e, ataa mœ sœ lima dœ ogo œerœ gbaa, mœ yɔyɔndœ œerœ tshaabrœ uzu bale nene. Gbambanœ nene, aaya azœ á endje to ɓa lœ Masedwane dá na lima dœ œerœ á mœ gbe lima dœ tœnœ fœ mœ. Mœ gbɔndœtœ mœ lima mbœerœ kœdœdœ egerœ kongba pa 'e nene, yé mœ gbɔndœtœ mœ kolœ atamœ waa dœ waa. ¹⁰ Lœ awa nœ adja o'o nœ Kristu á sœ lœ mœ, mœ sœ kœpa tœnœ ngbi adœke: uzu bale ɓa lœ ogo Akayi œ li kœkɔ mœ tœ upu nœ kœdongatœshonœ ascœmœ nene. ¹¹ Mbœerœ gadœ á mœ pa o'onœ ascœmœ a? Œ sœ kœma adœke mœ yiyindœ 'e nene a? Ndjaba wusœ nœ dœ adœke mœ yindœ 'e ye!

¹² Mœ sœpe kolœ koembœerœ ɓata á mœ mbœerœ ngɔngɔ nœ asœke mbœerœ á kœgi ekpe gbetshelœ lœ azu á endje sœ kœdu okoro endje ɓata endje liili dœ 'a. ¹³ Azunœ ascœmœ kœdœ aayi avwa nœ wala, endje sœ kœfatœ endje adœke œne kœdœ aayi avwa nœ Kristu. ¹⁴ Anga œerœ bale kœkatœ ama osho ti ɔsɔ ndœnœ gugu kpœtœmœ nene, Satana dœ tœ ye sœ kœfatœ ye tœ andjelu nœ ɔb. ¹⁵ Ataa œdœ aayi akwa nœ ye kœsœ kœfatœ endje adœke œne kœdœ aayi akwa á œne sœ ndjii, œ dœdœ upu kœkitœ œsœnœ nene. Ba tœ ndɔngɔlɔnœ, endje gbɔ kolœ œerœ neke á liili dœ akwa nœ endje.

Polo shi gbi lœ kœwu oyo

¹⁶ Mœ kpa sœ kœpa o'onœ ascœmœ adœke: uzu bale zaza mœ ɓata ayi iyi nene. Kashe œdœ 'e kœgbe adœke mœ sœ dœ iyi, 'e yindœ nœ adœke mœ sœ dœ tœnœ mbœerœ adœke mœ donga tœ mœ ndje teasho. ¹⁷ Adjapu, œneke á mœ sœ kœpa tœnœ ngɔngɔ ascœke, mœ sœsœ kœpa ɓata á Gbozu yindœ nœ nene, kashe mœ sœ kœpa ɓata mœ sœ dœ iyi lœ kœza lœsu mœ ga pa œneke á mœ sœ kœdongatœ mœ tœnœ. ¹⁸ Bata á azu ndjoro sœ kœdonga tœ endje tœ œerœ nœ endje œnœ tshapashɔ, œmœ ndje mœ

donga ndje bala tœ mœ. ¹⁹ E'e dœ azu á 'e sœ dœ kœwusœtœ, 'e yindœ nœ dœ tœ 'e kœru lœsu 'e tœ aayi iyi. ²⁰ E sœ kœru lœsu 'e adœke endje mbœerœ œerœ ɓata akanga fœ 'e, endje gbɔtœ œerœ nœ 'e, endje fara 'e, endje wu 'e gbambanœ tœ ala endje yé œ da ala 'e. ²¹ Mœ sœ dœ tshula kœpa adœke a'a kœdœ azu á 'a mœmœ.

Andaa, o'o á endje sœ kœpa tœnœ, mœ sœ kœpa ɓata ayi iyi: œmœ ndje, mœ lii kœpa tœnœ. ²² Endje sœ kœdonga tœ endje adœke œne kœdœ Aebre, œmœ ndje kœdœ Ebre! Endje kœdœ azu ogo Israyele, œmœ ndje kœdœ uzu ogo Israyele! Endje kœdœ aata Abrayamo, œmœ ndje kœdœ atanœ. ²³ Endje kœdœ aayi akwa nœ Kristu, œmœ ndje, mœ mbœerœ akwa nœ ye kœropa endje. Mœ sœ kœpa o'o ɓata mœ sœ dœ iyi. Mœ mɔ lima lœ akwa kœrosœ endje, endje za mœ ga lœ kánga kœropa endje, endje ɓi mœ kœrosœ endje, mœ li lima ga lœ kuzu awa ndjoro kœrosœ endje. ²⁴ Ayuda sɔ mœ dœ ndjapa zazu bale dœ ndjokpa dœ mindu dœ amance vana. Endje sɔ mœ ataa awa mindu. ²⁵ Azu ogo Roma sɔ mœ dœ ndjapa awa voto yé œ ve mœ dœ badja awa bale. Mœ nduru dœ agba awa voto yé œ mbœerœ olo bale dœ butshɔ bale la ungu. ²⁶ Lœ ana nœ mœ ndjoro á mœ na dœ ada mœ, ɔgbɔ œerœ á wuta ga tœ mœ to ɓa tœ ungu á sœ kœtu ga lœ agba too ɓa ndœ aayi angba; ɔgbɔ œerœ á to ɓa ndœ anga mœ dœ Ayuda too ɓa ndœ angbi azu; ɔgbɔ œerœ á wuta ga tœ mœ ɓa lœ ongbɔ too ɓa lœ kpagagasho, œ wuta ga tœ mœ ɓa la ungu ingbiri œdœ ɓa ugu-rutœ ekpe azu á endje pa adœke œne kœdœ azu nœ Kristu. ²⁷ Mœ mɔ dœ akwa yé œ wu oyo waa. Kpala kpala, mœ lolo olo nene; mœ sœ kœsœ dœ ogo kœziœ œdœ pe dœ ogo ungu yé œ sœ koembœerœ lima adœke mœ sœ kœyotshelœma mœ kpala kpala. Mœ wu oyo dœ izi œdœ tœ upu nœ lœba waa. ²⁸ Tœ kœdi udu œœnœ kɔ nene, ɔb dœ ɔb mœ sœ kœgbe dœ Ikrizia para kɔkɔ. ²⁹ Œdœ anga uzu nœ

Kristu koemɔ, ngbewo mœ mɔ ndje ye. (Edœ anga koetitœ ye tœ koeyindœrœ, ngbewo lœsu mœ sœ koeka mœ.

³⁰ E kœsœ adœke mœ donga tœ mœ, mœ donga tœ mœ tœ koemɔ nœ mœ. ³¹ Ndjaba, Aba Gbozu nœ azœ dœ Yisu á endje sœ koedonga she waa dœ waa, wusœ nœ adœke mœ sœsœ koepa wala nene. ³² Lœkɔ á mœ sœ lima ba lœ Damaseke, gbozu á tshe sœ koembœrœ akwa nœ gbozugo Aretase, ko azu ba tœ mandá ongbo mbœrœ á endje kœza mœ. ³³ Kashe endje za mœ ga lœ kingi yé œ yi mœ ga ati ba ushu lœ anga ogoro bale á sœ lœ egerœ muru nœ ongbonœ, yé á mœ kpa.

12

Gbozu yisœ œrœ lœ ulu fœ Polo

¹ E li adœke mœ donga tœ mœ ataa œ gugu dœ ádá nene gbaa. Kashe ngongonœ asœke mœ yindœ koepa o'o tœ upu nœ kœwu œrœ lœ ulu œdœ tœ upu nœ koema œrœ á Gbozu yisœ nœ fœ mœ. ² Manda ungu ndjokpa dœ vana, mœ wusœ anga uzu nœ Kristu bale á Ndjaba ti she œrrr ba lafo ba ndœ ye. (Edœ undu ye dá œ adja lima ga lafo too œdœ ulu dá mœ lu, mœ wuwusœ nœ nene, kashe kolœ Ndjaba kuti ye dá wusœ nœ. ³⁻⁴ Adjapu, mœ wusœ nœ adœke Ndjaba ti uzunœ asœmœ œrrr ba lœ paradizo. (Edœ undu ye dá œ adja ga lafo too œdœ ulu dá mœ lu, mœ wuwusœ nœ nene, kashe kolœ Ndjaba kuti ye dá wusœ nœ). Ba zœ, tshe dji o'o á azu lili koepa tœnœ nene yé endje zaza ndje awa fœ uzu bale ba pa œshœ kpa koepa tœnœ nene. ⁵ Mœ donga bala tœ mœ tœ upu nœ uzunœ asœmœ ye, kashe tœ œmœ nœ mœ, mœ donga bala kolœ tœ mœ tœ koemɔ nœ mœ. ⁶ (Edœ mœ kœyi má ndœ koedonga tœ mœ, mœ sœ má dœ iyi nene, mbœrœ mœ pa má adja o'o. Kashe mœ sœ kœkpawa koedonga tœ mœ. Gbambanœ nene, mœ yiyindœ nœ adœke endje gbœ gbetshelœ neke á ropa œrœ á endje sœ kœwu mœ

koembœrœ tœnœ too œneke á endje sœ koedji ba ndœ mœ nene.

⁷ Yé mbœrœ koemarœnœ asœmœ á ro lima panœ ye, kparawa adœke mœ dodonga tœ mœ nene, Satana za kœba ga lœ œkɔ mœ lœ awa nœ andjelu nœ ye á tshe sœ kœbi mœ kparawa adœke mœ dodonga tœ mœ nene. ⁸ Tœ upunœ asœke, mœ za avwala fœ Gbozu awa votœ adœke tshe gi kobanœ lœ œkɔ mœ ye. ⁹ Tshe gi fœ mœ adœke: «œtshœ lœsu nœ mœ ga ndœ zœ li dœ bœ ye. Gbœgbœ nœ mœ œ matœ ye œdœ bœ koemɔmɔ.» Mœ gbe koedonga tœ mœ tœ koemɔ nœ mœ mbœrœ adœke gbœgbœ nœ Kristu kœsœ ga pa mœ. ¹⁰ Mbœrœ tœnœ ataa dá mœ sœ dœ yanga lœ koemɔ, lœ kœgu osho, lœ œrœ neke á mœ yiyi má koembœrœ tœnœ nene, lœ œrœ kanga œdœ lœ œneke á sœ kœza lœsu mœ ga lafo tœ upu nœ Kristu. Gbambanœ nene, lœndœ á mœ kœsœ dœ koemɔ, dœ lœndœnœ asœmœ dá mœ sœ kœsœ dœ gbœgbœ.

Lœsu Polo sœ ga lafo tœ upu nœ azu Koriti

¹¹ Mœ sœ koepa o'o bata mœ sœ dœ iyi, kashe e'e dá shosho mœ ndœ nœ. E'e dá pa má o'o tshapa mœ. Gbambanœ nene, ataa mœ sœ gbambanœ gbaa, agboro aayi avwanœ asœmœ, roropa mœ nene. ¹² Yé dœ lœkɔ á mœ sœ lima ba ndœ 'e, mœ mbœrœ lima akwa dœ ugu lœsu, yé Ndjaba mbœrœ ambárá afá dœ afá œdœ pe akwa nœ gbœgbœ ndjoro lœ awa nœ mœ. Ambáránœ asœmœ ngbangbangba sœ koema adœke œmœ koedœ adja ayi avwa. ¹³ Eœrœ gadœ dá mœ ko fœ anga angbi Ikrazia yé á tshaapu kœko tœnœ fœ 'e a? Mbœrœ á mœ yœyœndœ œrœ ba ndœ 'e nene a? 'E wu oyo mœ tœ mara á mœ sœsœ ndjii nene asœmœ.

¹⁴ Mœ ndo kœna votœ ana gene nœ mœ ga ndœ 'e ye, yé mœ yœndœ œrœ tshaabrœ 'e nene. E'e dá mœ sœ kœpara 'e, kashe œ doédœ œrœ nœ 'e nene. Gbambanœ nene, œ doédœ agbolo dá ngbœba œrœ fœ agbozu nœ endje nene, kashe agbozu dá ngbœba fœ agbolo nœ endje. ¹⁵ Tœ œmœ nœ

mœ, mœ sœ dœ yanga kœndi œeneke kɔ á mœ sœ dœ tœncœ œdœ kœzatœ mœ djigi fœ 'e. Œdœ mœ kœyindœ 'e tɔpanœ kpuru ataa, 'e yindœ mœ kœrosœ nœ nene a?

¹⁶ Adja 'e wusœ nœ adœke mœ yɔyɔ lima ndœ œrœ tshaabrœ 'e nene. Kashe anga endje ugurutœ 'e pa adœke mœ na dœ afara mboerœ kœko œrœ tshaabrœ 'e. ¹⁷ 'E za tsheneke á 'e gbe kœza she ugurutœ azu á mœ vwa endje fœ 'e: mœ ko œrœ tshaabrœ 'e lœ awa nœ anga bale ugurutœ endje a? ¹⁸ Mœ shosho Tito adœke tshe na ga ndœ 'e, mœ vwa she awa bale dœ aya azœ á 'e wusœ ye. Tito ko œrœ tshaabrœ 'e a? A'a dœ she, 'a mboembœrœ lima œrœ dœ she dœ gbetshelœ bale nene a? 'A sœsœ ndje lima kœza awa tshebabale nene a?

¹⁹ Katshatsha 'e sœ kœgbe adœke 'a sœ kœpara awa kœpa ngbanga ba utshu 'e a? Œ! 'A sœ kœpa o'o lœ awa nœ Kristu ba utshu Ndjaba. Yé e'e dœ aaya 'a á 'a yindœ 'e waa, 'a sœ kœpa o'onœ asœmœ fœ 'e ataa mboerœ á kœgi 'e lœ kœyindœrœ ga utshunœ. ²⁰ Mœ sœ dœ awa adœke dœ lɔkɔ á mœ kœwuta ga ndœ 'e, 'e mboerœtœ 'e kpi tœ œeneke á mœ yindœ nœ yé œ gbɔ ndje mœ kpi tœ œeneke á 'e gbe dœ tœncœ. Mœ sœ dœ awa adœke mœ gbɔ œbœrœ œdœ úkú, ókó œdœ kœsœ dœ gbetshelœ kpi, kœpa ekpe o'o œdœ kœdondœrœ, kœtshapu kœlisœ uzu œdœ pe djingili. ²¹ Mœ sœ dœ awa adœke mœ kpa kœna ga ndœ 'e, Ndjaba nœ mœ zaza tshula ga tœ ala mœ ba utshu 'e nene, yé á mœ kœkiki nene mboerœ azu ndjoro á endje mboerœ lima ekperœ utshunœ yé á tshaapu kœfatshalɔsu endje tœ œrœ uburu nœ endje, tœ ekpe œtshɔ endje œdœ tœ angba budu nœ endje.

13

Ndɔngɔlɔ kœmi upu nœ Polo

¹ Awa votɔ kœna mœ ga ndœ 'e dœke. Œdœ atimu bisha too votɔ kœpa o'o ama endje bale, endje wa o'o ye. ² Mœ sœ dœ o'o bale kœpa fœ azu

á endje mboerœ ekperœ œdœ fœ udu azu kɔ. Mœ pa lima o'onœ lœ bisha ana nœ mœ ga ndœ 'e ye, kashe mœ kpa sœ kœpa tœncœ ngɔngɔ asœke bata á mœ gugu nene; mœ kpa kœkwatœ mœ manda nœ kœwu 'e, mœ sœ dœ lɔsu nœ kœwu oyo uzu bale nene. ³ 'E sœ kœyindœ nœ adœke mœ ma adœke Kristu sœ kœpa o'o lœ awa nœ mœ. Kristu mama kœmɔ ga ndœ 'e nene, kashe tshe sœ kœma gbɔgbɔ nœ ye ba ugurutœ 'e. ⁴ Adjapu, tshe sœ lima dœ kœmɔ lɔkɔ á endje kuru she ga pa kurushi, kashe ngɔngɔncœ asœke tshe sœ dœ soro lœ awa nœ gbɔgbɔ nœ Ndjaba. A'a ndje, 'a sœ dœ kœmɔ mboerœ á 'a ngbɔtœ 'a bale dœ she. Kashe 'a sœ kœyisœ nœ fœ 'e adœke 'a sœ bala dœ soro dœ she lœ awa nœ gbɔgbɔ nœ Ndjaba.

⁵ 'E tondœtœ 'e dœ tœ 'e, 'e ma œdœ 'e kœsœ dœ kœyindœrœ. 'E wuwusœ nœ adœke Yisu Kristu sœ ugurutœ 'e nene a? 'E wu lɔsu 'e dœ tœ 'e. Too 'e kœma ete adœke 'e te yekane. ⁶ Mœ gbe adœke 'e wu bala sœ nœ adœke 'a mboerœ œncœ 'a œrœncœ ye. ⁷ 'A sœ kœza avwala fœ Ndjaba adœke 'e mboembœrœ ekperœ bale nene. 'A gbegebe kœguma o'onœ ba utshu 'e nene, kashe 'a gbe adœke 'e mboerœ œtshœrœ ataa á kœmatœ endje adœke 'a te. ⁸ Gbambancœ nene, 'a lili kœmbœrœ œrœ neke á sœ kpi tœ adja o'o nene, 'a mboerœ kolœ œeneke á dœ adja o'o. ⁹ 'A sœ kœsœ dœ yanga lɔkɔ kɔ á 'a kœmɔ, yé á 'e sœ dœ gbɔgbɔ. Ádá kœza avwa nœ 'a kœdœ adœke 'e wuta azu á endje li. ¹⁰ Mboerœ tœncœ ataa dá mœ su mbetincœ asœ fœ 'e lœ ingirincœ adœke: œ sœsœ mboerœ adœke mœ kœsœ ugurutœ 'e, mœ wa o'o dœ œgbɔ ga tœ 'e lindœ tshagbozu á Gbozu za fœ mœ nene. Tshagbozunœ asœmœ sœ mboerœ kœgi kœyindœrœ nœ 'e ga utshunœ, kashe œ dœdœ mboerœ kœndi tœncœ nene.

¹¹ Yé ngɔngɔ asœke alaya, 'e sœ dœ yanga, 'e mboerœ akwa adœke œ gi 'e ga utshunœ, 'e to gbɔgbɔ lœ tœ 'e, 'e djitœ 'e dœ œtshœncœ, 'e sœ gee, yé Ndjaba nœ kœyindœsho œdœ œncœ

kœsœ gee, œ sœ dœ 'e awa bale.

¹² 'E za œyerœ abala nœ ayazu ugu-
rutœ 'e. Ayerœ azu nœ Ndjaba para
bala 'e. ¹³ Kaka adœke ɔtshɔ lœsu nœ
Gbozu Yisu Kristu, dœ kœyindœsho
nœ Ndjaba œdœ pe ɔtshɔ Ishiri á
ngbɔtœ ye dœ endje bale ga tœnce, sœ
dœ 'e para kɔkɔ.

Mbeti á Polo sú fœ azu Galate Tshatshu o'o

Asœke koedœ mbeti á Polo sú fœ ayindœ Yisu 6a lœ ogo Galate. Tshe na lima ga zœ lœ bisha ana gene mboerœ koemindœ Ɔtsho O'o. Ayuda œdœ angbi azu sœ lima koedji tœnœ mboerœ koefa ayindœ Yisu. Polo mi lima ndœ nœ fœ endje adœke uzu œ wuta ndjii tœ ala Ndjaba kolœ lœ awa nœ kœyindœerœ nœ ye ga ndœ Yisu Kristu. Kashe anga Ayuda li lima ga lœ Ikrizia yé œ ka ga pa o'o nœ kœwa gaza adœke, œtœnœ dá mboerœ adœke uzu wuta ndjii tœ ala Ndjaba.

Mboerœ tœnœ ataa, Polo sú mbeti fœ ayindœ Yisu mboerœ koema adœke Ndjaba papa ataa nene. Kœwa gaza á endje pa tœnœ koedœ adœke ishiri uzu sœ adja yerœ. Tshe pa fœ endje adœke Ndjaba za lima Abrayamo á tshe dœ aba Ayuda tœ uzu ndjii, utshunœ adœke endje wa she tœ gaza. Kolœ kœyindœerœ dá uzu œ wuta ndjii tœ ala Ndjaba, yé œ sœ kœmboerœ ndje adœke soro uzu za yanga fœ Ndjaba.

Bukunœ kurutshelœtœ ye atake:

- Polo koedœ adja ayi avwa, œneke á tshe sœ koemindœ nœ koedœ adja o'o (1.1-10)
- Ndjaba dá ke Polo mboerœ adœke tshe dœ ayi avwa (1.11-24)
- Ɔtsho O'o pa adja o'o gade (2.1-21)
- Kolœ kœyindœerœ dá mboerœ adœke uzu she (3.1-4.31)
- Ayindœetœ azœ dœ anga azœ, yé œ katœnœ adœke Ɔtsho Ishiri kœyœrœ soro azœ (5.1-6.10)
- Ndangba kœmi upu (6.11-18)

Abala

¹ Emœ Polo, ayi avwa nœ Yisu Kristu, œ doédœ azu dá ke mœ koedœ ayi avwa nene. Œ doédœ ndje uzu dá vwa mœ adœke mœ wuta ayi avwa nene. Kashe Yisu Kristu œdœ Aba dœ Ndjaba á tshe she she lœ akuzu

asœmœ dá vwa mœ. ² Aaya kœ á endje sœ dœ mœ kpœke te ga ndœ mœ yekane á 'a su mbetinoe asœke fœ Ikrizia lœ ogo Galate: ³ Kaka Aba azœ dœ Ndjaba œdœ pe Gbozu Yisu Kristu ma Ɔtsho lœsu nœ endje ga ndœ 'e yé œ za kœsœ gee fœ 'e. ⁴ Kristu tshu lima lœ kumu ekperœ nœ azœ, tshe gbota azœ lœ ekperœ nœ tshapashœnœ asœ, liaka œneke á Aba azœ dœ Ndjaba yi lima ndœ nœ adœke tshe mboerœ. ⁵ Kaka tshe sœ dœ mœ ngbugu dœ ngbugu. Ame.

Ɔtsho O'o sœ kolœnœ bale

⁶ Mœ katœ ama mœ ti œsœ kœwu adœke 'e fa tshangba 'e katsha gbœ tsheneke á tshe e 'e lœ awa nœ Ɔtsho lœsu nœ Kristu, mboerœ kœkpa mangba anga tafo Ɔtsho O'o. ⁷ Anga tafo Ɔtsho O'o gugu nene, kashe anga azu dá sœ koedjingili tshelœ kumu 'e yé á sœ koefa tshelœ Ɔtsho O'o nœ Kristu. ⁸ Kashe œdœ anga uzu bale, œdœ a'a, œdœ ndje anga andjelu á tshe koeto 6a lafo, á koemindœ anga Ɔtsho O'o á kœsœ kpi tœ œneke á 'a mi lima ndœ nœ fœ 'e, kaka Ndjaba darandœ ye. ⁹ 'A pa lima ndœ nœ utshunœ yé mœ kpa sœ kœpa tœnœ ngœngœ asœ adœke: Uzu á tshe kœpandœ Ɔtsho O'o á sœ kpi tœ œneke á 'e gbœ lima, kaka Ndjaba darandœ ye. ¹⁰ Yé atamœ 'e sœ kœgbe ngœngœ asœ adœke mœ sœ kœpara awa adœke azu yindœ mœ a? Bale nene, mœ sœ kœpara awa adœke mœ za yanga fœ Ndjaba. Œdœ mœ kœpara awa kœza yanga fœ azu, mœ kpa dœ ayi kœmboerœ akwa nœ Kristu nene.

Mara á Polo te ayi avwa nœ Yisu

¹¹ Aaya mœ, mœ sœ kœpa ngbi fœ 'e adœke: Ɔtsho O'onœ á mœ mi lima ndœ nœ fœ 'e asœmœ toto lœ gbetshelœ nœ uzu nene. ¹² Gbambœnœ nene, mœ gbœgbœ tshakane uzu nene, œ doédœ ndje uzu dá yisœ nœ fœ mœ nene. Kashe Yisu Kristu dá ma lima fœ mœ.

¹³ 'E dji lima ndœ mara kœmboerœtœ mœ lœkœ á mœ sœpe lima lœ awa akwa nœ Ayuda. Mœ mboerœ lima œrœ kanga fœ Ikrizia nœ Ndjaba

waa, yé mœ para lima dœ awa kɔ adœke œ ndi ye. ¹⁴ Mœ sœ lima dœ kœyindœrœ ga tœ awa akwa nœ Ayuda dœ kœza ga tœ akwa, yé œ za lima tœ mœ ga tœ awa nœ aata azœ kœropa anga anga mœ kɔ á 'a gerœ dœ endje lœ ogo nœ azœ.

¹⁵ Kashe, lɔkɔ á Ndjaba wu lima dœ ɔtshɔnœ, tshe ke lima mœ katshatsha utshunœ adœke endje zu mœ, yé œ e lima mœ lœ ɔtshɔ lɔsu nœ ye. ¹⁶ Tshe mbœrœ lima adœke mœ wusœ Gbolo nœ ye, yekane á kœyisœ ɔtshɔ O'o nœ ye fœ azu á endje dœdœ Ayuda nene. Ataa, mœ nana ga ndœ anga uzu kœyu she ndœ kœmi upu fœ mœ nene. ¹⁷ Mœ nana ndje lima ga lœ Yerusaleme ndœ kœwu endjeneke á endje dœ lima aayi avwa nœ Kristu utshunœ nene. Kashe mœ ro lima ɓa lœ ogo Arabi, yeka manda nœ, á mœ kwatœ mœ ga lœ Damaseke. ¹⁸ Yé manda ungu votɔ, mœ na ga lœ Yerusaleme mbœrœ kœgbɔtœ mœ dœ Petro. Mœ lo ɓa ndœ ye olo ndjokpa dœ mindu. ¹⁹ Mœ wuwu anga angbi ayi avwa bale nene, kashe kolœ Jake á tshe kœdœ aya Gbozu. ²⁰ Œneke á mœ sœ kœsu fœ 'e asœke, mœ sœ kœpa adja utshu Ndjaba adœke œ dœdœ wala nene.

²¹ Manda nœ, mœ na ɓa lœ ogo Siri dœ pe Silisi, ²² kashe endje wuwu lima sœ mœ ɓa lœ Ikrizia nœ Kristu lœ ogo Yuda nene. ²³ Endje djidji lima kolœncœ adœke: «Œshe á tshe sœ lima kœmbœrœ œrœ kanga fœ azœ, dá kpa tetœ kœyisœ œrœ ngɔngɔnœ asœ tœ upu nœ kœyindœrœncœ á tshe pa lima avwara adœke œne wo ye.» ²⁴ Yé endje te lima tœ kœdonga Ndjaba tœ upu nœ mœ.

2

Polo gbɔtœ ye dœ anga aayi avwa nœ Yisu ɓa lœ Yerusaleme

¹ Yé manda ungu ndjokpa dœ vana, 'a kpa kwatœ 'a dœ Barnabase ga lœ Yerusaleme; mœ za ndje lima Tito potœ mœ. ² Mœ kwa lima tœ mœ mbœrœ á Ndjaba ma lima tœ ye, á pa fœ mœ adœke mœ na ga zœ. 'A ngbɔɓa lima tœ 'a kolœ dœ agbozu

Ikrizia á œsœ endje li, á mœ pandœ œsœé ɔtshɔ O'onœ á mœ sœ kœmindœ nœ fœ azu á endje dœdœ Ayuda nene fœ endje. Gbambanœ nene, mœ sœ dœ awa adœke akwa á mœ sœ kœmbœrœ tœncœ œdœ pe œneke á mœ kpa mbœrœ sœsœ gbambanœ nene. ³ Kashe Tito, uzu Greke á 'a na tœ awanœ dœ she, endje shoshosho she adœke endje wa she tœ gaza nene. ⁴ Anga aayi kœna manda Yisu dœ wala yi lima ndœ nœ adœke endje wa she tœ gaza. Endje li lima yagele ga ugurutœ 'a mbœrœ kœwu mara á 'a wuta lœ awa akwa nœ Ayuda, á ngbɔtœ 'a bale dœ Yisu Kristu asœmœ. Endje para awa adœke œne kpa gi 'a ga lœ œrœ kanga nœ awa akwa nœ Ayudanœ. ⁵ 'A vwara tœ 'a kara kœdji azunœ asœmœ, mbœrœ 'a yi lima ndœ kœgbɔndœ adjapu nœ ɔtshɔ O'o ugurutœ 'e.

⁶ Kashe agbɔ agbozunœ á œsœ endje li asœmœ, œdœ mara á endje lœ dœ tœncœ wuwu mœ nene. Gbambanœ nene, utshu Ndjaba, azu kɔ sœ awa bale. Endje papa anga o'o kpi ga pa œneke á mœ pa nene. ⁷ Kashe endje wu adœke Ndjaba za akwa kœyisœ ɔtshɔ O'o fœ angbi azu ga tshakane mœ ɓata á tshe za lima fœ Petro adœke tshe yisœ nœ fœ Ayuda. ⁸ Gbambanœ nene, Ndjaba á tshe mbœrœ lima akwa lœ Petro adœke tshe yisœ ɔtshɔ O'o fœ Ayuda, dá mbœrœ ndje lœ mœ adœke mœ yisœ nœ fœ angbi azu. ⁹ Jake, Petro œdœ Yowane á azu nœ Kristu wu lima endje ɓata agbozu tshapa endje, endje yi lima ndœ nœ adœke Ndjaba dá za akwanœ asœke fœ mœ. Mbœrœ tœncœ atamœ, 'a ko lima tshelœ ama kane 'a dœ endje tœ kœma fœ azu adœke 'a ngbɔ lœma akwanœ asœke bale dœ endje. Atamœ, 'a yi lima ndœ nœ awa bale dœ endje adœke, a'a dœ Barnabase 'a na kœmindœ ɔtshɔ O'o fœ angbi azu, yé endje na œncœ endje kœyisœ nœ fœ Ayuda. ¹⁰ Endje pa lima fœ 'a kolœncœ adœke 'a gbe dœ aayi oyo. Yé mœ za lima tœ mœ djigi ndœ kœmbœrœ tœncœ.

Polo gbagbara Petro 6a lœ Atiashe

¹¹ Kashe lɔkɔ á Petro na 6a lœ Atiashe, mœ gbagbara she tœ ala azu mbœrœ œrœ á tshe mbœrœ lima sœsœ dœ ɔtshɔnœ nene. ¹² Yé utshunœ adœke azu á Yakobo vwa endje na, tshe sœ lima kœzi œrœ tœ œsœncœ dœ angbi azu. Kashe manda kœyi kumu endje, tshe gitœ ye ugu-rutœ angbi azu œ kpa katœ kœzi œrœ awa bale dœ endje kparawa Ayuda. ¹³ Anga Ayuda mbœrœtœ endje ndje 6ata Petro, yé œ bili Barnabase á tshe te ndje ga lœ mara kœmbœrœ œrœ nœ endje. ¹⁴ Kashe lɔkɔ á mœ wu adœke endje sœsœ lima kœna ndjii lœ adja awa nœ ɔtshɔ O'o nene, mœ pa fœ Petro tœ ala azu kɔkɔ adœke: «Æ6œ á 6œ dœ Yuda, 6œ sœsœ kœmbœrœtœ zœ 6ata Yuda nene, kashe 6ata angbi uzu. Bœ ka pa angbi azu adœke endje mbœrœtœ endje 6ata Ayuda kotoo?»

Ayuda dœ pe angbi azu wuta ndjii lœ awa nœ kœyindœrœ

¹⁵ Azœ kœdœ adja Ayuda tako, a dœdœ angbi azu á ndje dœ aayi kœmbœrœ ekperœ nene. ¹⁶ A wusœ nœ adœke uzu œ wuta ndjii tœ ala Ndjaba mbœrœ kœlisœ awa akwa nœ Ayuda nene, kashe tshe wuta ndjii mbœrœ kœyindœrœ nœ ye ga ndœ Yisu Kristu. Azœ ndje awa bale, a yindœ Yisu Kristu mbœrœ a kœwuta ndjii mbœrœ kœyindœrœ nœ azœ ga ndœ Kristu, kashe œ sœsœ mbœrœ kœlisœ awa akwa nene. Gbambanœ nene, lœ awa nœ kœlisœ awa akwa, uzu bale œ sœ ndjii nene. ¹⁷ Kashe, œdœ 'a kœpara awa kœte azu ndjii lœ Kristu, œ sœ 6ata 'a dœ ndje lima ekpe azu 6ata angbi azu. Atamœ, œ yindœ kœpa adœke Kristu dá sœ kœvwa azu ga lœ ama ekperœ a? Æ, œ sœsœ ataa bale nene. ¹⁸ Ædœ mœ kpa kœkwatœ mœ ndœ kœlisœ awa akwa á mœ vwaratœ mœ tœncœ, dá mœ sœ kœma dœ tœ mœ adœke œmœ kœdœ ayi kœmbœrœ ekperœ. ¹⁹ Gbambanœ nene, tœ œmœ nœ mœ, tœ upu á wu awa akwa, mœ sœ 6ata uzu á tshe tshu ye. Awa akwanœ dá wo mœ, mbœrœ adœke mœ sœ dœ

tafo soro á kœmbœrœ akwa fœ Ndjaba. Endje kuru mœ ga pa kurushi awa bale dœ Kristu. ²⁰ Soro á mœ sœ dœ tœncœ dœdœ tœ mœ nene, kashe Kristu dá sœ dœ soro lœ mœ. Gbambanœ nene, mbœrœ lœ soro nœ mœ ngɔngɔ asœ lœ ɔkɔ, mœ sœ dœ tœncœ lœ kœyindœrœ ga ndœ Gbolo nœ Ndjaba á tshe yindœ mœ yé á tshu mbœrœ mœ. ²¹ Mœ yiyindœ nœ adœke ɔtshɔ lœsu nœ Ndjaba ga ndœ mœ sœ gbambanœ nene. Mbœrœ œdœ uzu kœsœ kœpara kœwuta ndjii lœ awa nœ kœmbœrœtœ ye liaka awa akwa, œ yindœ kœpa adœke ádá kuzu nœ Kristu gugu nene.

3

Awa akwa too kœyindœrœ

¹ Uu, azu ogo Galate, œrœ sœ lœ kumu 'e a! Ædœ dá mbœrœ œrœ e'e a? Andaa mœ yi lima sœ mara kuzu á Yisu tshu pa kurushi dœ tœncœ fœ 'e ngbi ye o! ² Mœ yindœ kœyu 'e dœ o'o bale: 'E gbɔ Ishiri nœ Ndjaba mbœrœ á 'e lisœ awa akwa nœ Ayuda a, too 'e gbɔ Ishiri nœ Ndjaba mbœrœ ɔtshɔ O'o á 'e dji yé á yindœ nœ? ³ Kotoo, œrœ sœ lœ kumu 'e a? 'E te lima tœ kœna mangba Kristu dœ gbɔgbɔ nœ ɔtshɔ Ishiri yé ngɔngɔ asœ, 'e yindœ kœwuta ga tœ ndɔngɔlɔncœ dœ gbɔgbɔ nœ 'e dœ tœ 'e a? ⁴ Atamœ, œneke kɔ á 'e wu sœ gbambanœ a? Æ li adœke œ sœ gbambanœ nene. ⁵ Lɔkɔ á Ndjaba sœ kœto Ishiri nœ ye fœ 'e yé á sœ kœmbœrœ afá ugurutœ 'e, tshe sœ kœmbœrœ tœncœ mbœrœ á 'e sœ kœlisœ awa akwa a? Bale nene, tshe sœ kœmbœrœ tœncœ mbœrœ á 'e dji ɔtshɔ O'o yé á yindœ nœ.

⁶ 'E gbe dœ Abrayamo kane. Endje sú 6a la Buku nœ Ndjaba adœke: «Abrayamo sœ lima dœ kœyindœrœ ga ndœ Ndjaba, yé Ndjaba za she 6ata uzu á tshe sœ ndjii lœ kumu kœyindœrœ nœ ye.» ⁷ 'E wusœ nœ ngɔngɔ asœke adœke ayindœ Yisu kœdœ adja agbolo nœ Abrayamo. ⁸ Endje sú 6a la Buku nœ Ndjaba utshunœ adœke, Ndjaba œ fa bala angbi azu tœ azu á endje sœ ndjii

mboerø koeyindøerø nø endje. Ndjaba pa lima ndø otsho o'onø asø utshunø fø Abayamo adøke: «Mø to kane mø ga pa azu tshapashønø asøke kō lø awa nø zø.»⁹ Abayamo yindø nø, yé Ndjaba to kane ye ga pa ye, ataa azu kō á endje sø dø koeyindøerø, Ndjaba ø to kane ye ga pa endje bata á tshe to kane ye ga pa Abayamo.

¹⁰ Kashe azu á endje sø køgbe adøke øne she mboerø koelisø awa akwa asøemø, Ndjaba darandø endje kō. Gbambanø nene, endje sú ala Buku nø Ndjaba adøke: «Uzu á tshe køesøesø koelisø øerø kō á endje sú ga la Buku awa akwa yé á sø køza ga tø akwa nene, Ndjaba darandø ye yé.»¹¹ Æ matø endje ngbi adøke uzu bale ø sø ndjii utshu Ndjaba lø køemboerøetø ye lindø awa akwa nene. Gbambanø nene, endje sú ala Bukunø adøke: «Uzu á tshe køesø ndjii tø ala Ndjaba lø awa nø koeyindøerø, tshe sø bala dø soro.»¹² Andaa koelisø awa akwa lili dø køesø dø koeyindøerø nene. Kashe uzu á tshe lisø awa akwa kō, tshe gbō soro lø awa nø awa akwanø asøemø.

¹³ Kristu yō azø lø ndøkidji nø awa akwa á yi ma ndø køte ga pa azø. Ndøkidjinø te ga pa ye lø kudu azø. Gbambanø nene, endje sú ala Buku nø Ndjaba adøke: «Uzu kō á endje kuru she ga pa ayō, Ndjaba darandø ye yé.»¹⁴ Dø tønø ataa, køto kane á endje pa lima tønø fø Abayamo ø wuta ga ndø angbi azu lø awa nø Yisu Kristu, yé azø kō a gbō Otsho Ishiri á Ndjaba pa lima tønø lø awa nø koeyindøerø.

Awa akwa ødø køpandø køemboerø øerø

¹⁵ Aaya mø, a tondø køemboerø øerø nø azu: Lōkō á uzu køesu mbeti køekatø uvu, uzu bale á tshe li køvwarā tø ye tønø too kpa køesu anga angbi øerø ga pa nø gugu nene.

¹⁶ A wusø nø dø otshønø adøke Abayamo dø atanø dá Ndjaba pa lima ndø køemboerø øerø fø endje. Endje susu ala Bukunø adøke: «dø

atanø», bata azu ndjoro dá endje pa tø endje nene. Kashe endje sú ala Bukunø adøke: «dø ata zø», tø koeyisø uzu bale á tshe køedø Kristu.

¹⁷ Ádá o'onø á mø yindø køpa fø 'e døke: lima utshunø, Ndjaba guma ayo dø Abayamo yé ø pandø nø adøke øne gbāndø nø. Manda nø, øendøenø di ngbugu kama vana dø zazu bale dø ndjokpa yekane á awa akwanø wuta. Bata awa akwa lili køwo ayo á Ndjaba guma lima utshunø nene, ø li ndje ndø køwo o'o á Ndjaba pa lima ndø nø nene.

¹⁸ Kashe ø køesø adøke Ndjaba to anga øerø mboerø koelisø awa akwa, azu ø gbō ma øneke á tshe pa lima ndø nø nene. Andaa lø awa nø køpandø øerø dá Ndjaba má lima otsho lōsu nø ye ga ndø Abayamo.

¹⁹ Ataa, ádá awa akwa køedø gādø? Ndjaba za lima awa akwa mboerø køema ekperø øerrr ga tø køwuta ata Abayamonø á tshe pa lima o'o tø upu nø ye. Aandjelu ko lima awa akwanø ga tshakane uzu á tshe sø lima ugurutø Ndjaba dø azu.²⁰ Andaa, Ndjaba za lima o'o fø abayamo lōkō á tshe sø kuti ye. Yé ø køesø adøke uzu mboerø øerø dø kuti ye, anga uzu ø gu ugurutø ye dø anga azu nene.

Ádá nø awa akwa køedø gādø e?

²¹ Æneke yindø køpa adøke, awa akwa vwaratø ye tø o'o á Ndjaba pa lima ndø nø ye a? Æ ø nene. Ædø awa akwa køesø ma dø gbōgbō tø køto soro fø azu, ø mboerø ma adøke azu wuta ndjii utshu Ndjaba mboerø á endje sø koelisø awa akwa.²² Kashe endje sú ba la Buku nø Ndjaba adøke, ekperø vwele azu tshapashō kō ga tønø yekane á ayindø Yisu køegbō otshørø á Ndjaba pa lima ndø nø lø awa nø koeyindøerø nø endje ga ndø Yisu Kristu.

²³ Lima utshunø, damba Kristu nana lima adøke a sø dø koeyindøerø ga ndø ye nene, awa akwa vwele lima azø bata akanga. Æ mboerø lima tø ye atamø øerrr

ga tœ lœkœ á Ndjaba yisœ kœyindœrœ fœ azœ. ²⁴ Yé atamœ, awa akwa dá sœ lima koetondœ azœ œerr ga tœ koena Kristu, adœke a wuta azu á endje sœ ndjii tœ ala ye lœ awa nœ kœyindœrœ. ²⁵ Kashe manda koena kœyindœrœ, a kpa sœsœ tshakudu awa akwa nene.

²⁶ Gbambanœ nene, e'e kœkœ koedœ agbolo nœ Ndjaba lœ awa nœ kœyindœrœ á sœ koengbœba 'e dœ Yisu Kristu. ²⁷ Adjapu, e'e kœkœ á 'e gbœ batisimu, 'e ngbœtœ 'e bale dœ Kristu, yé ngœngœ asœke, 'e za mara Kristu dœ tœ ye. ²⁸ Ádá kœkuru tshagurutœ azu kpa gugu nene. (Edœ Ayuda, œdœ angbi azu, œdœ akanga, œdœ ayengœ ogo, œdœ ayakoshe, œdœ ayashe, e'e para kœkœ 'e wuta uzu bale lœ koengbœtœ 'e dœ Yisu Kristu. ²⁹ Yé œdœ 'e koedœ azu nœ Kristu, dá 'e koedœ aata Abrayamo, yé 'e dœ ayengœ kœgbœ œrœ tshangbanœ á Ndjaba pa lima tœncœ.

4

¹ 'E wu gbetshelœ nœ mœ: (Edœ uzu á tshe koedœ ayengœ kœgbœrœ tshangbanœ kœsœ pe damba gbolo, œdœ œrœ para kœkœ koedœ œncœ ye gbaa, tshe sœ kolœ bœta kanga. ² Kashe tshe zatœ ye ga ati, yé aayi kœgbœndœ ye œ gbœndœ ye dœ œrœ nœ ye kœ œerr ga tœ olo á abanœ za. ³ Azœ ndje awa bale, a dœ lima akanga lœkœ á a dœ lima agbolo tshakudu œrœ nœ tshapashœ. ⁴ Kashe lœkœ á olo á Ndjaba za lima li, tshe vwa Gbolo nœ ye á tshe wuta lœ yashe yé á sœ lima koelœsœ awa akwa nœ Ayuda, ⁵ mbœrœ kœvwara endjeneke á endje sœ tshakudu awa akwa ga ushu, dœ pe kœza awa fœ azœ adœke a te agbolo nœ Ndjaba.

⁶ Tœ kœma adœke e'e koedœ agbolo nœ Ndjaba, tshe vwa Ishiri nœ Gbolo nœ ye ga tœ lœsu azœ, á sœ kœpa adœke: «Aba!» ⁷ Ataa, bœ kpa dœdœ kanga nene, kashe gbolo. Yé bœta gbolo, bœ koedœ ayengœ kœgbœ œrœ tshangbanœ: œtœncœ koedœ akwa nœ Ndjaba.

Iki nœ Polo tœ upu nœ azu Galate

⁸ Utshunœ, 'e wuwu lima sœ Ndjaba nene yé 'e dœ lima akanga nœ andjaba á endje dœdœ adja andjaba nene. ⁹ Kashe ngœngœ asœke bœta á 'e wusœ Ndjaba, too Ndjaba wusœ 'e ye, œ li adœke 'e kpa kwatœ 'e ndœ œrœ tshapashœ á gugu dœ gbœgbœ nene yé á sœ gbambanœ, dœ mara adœke 'e kpa dœ akanganœ ye a? ¹⁰ 'E sœpe tœ koelœsœ olo, dœ yapu, dœ tshakala ungu œdœ ungu! ¹¹ (Eneke á 'e mbœrœ asœke sœ kœza awa fœ mœ waa. (Errr á tshangba akwa nœ mœ ugurutœ 'e œ sœ gbambanœ a!

¹² Alaya mœ, mœ sœ kœki fœ 'e adœke 'e mbœrœtœ 'e bœta mœ; gbambanœ nene, mœ sœ kœmbœrœ ndje tœ mœ bœta 'e. Bale 'e mbœmbœrœ lima anga ekperœ fœ mœ nene. ¹³ 'E wusœ nœ dœ œtshœncœ adœke, œ sœ lima dœ lœkœ á mœ sœ dœ kœba dá mœ yi lima sœ œtshœ O'o ama Ndjaba tœ alœncœ utshunœ fœ 'e.

¹⁴ 'E wu lima oyo dœ mœ dœ kœbœncœ waa, yé bale 'e mœmœ lima dœ mœ nene yé œ wuwu mœ djerœ djerœ lœ ala 'e nene. 'E fafa ndje tshangba 'e fœ mœ nene. Kashe 'e za lima osho kœsœ fœ mœ bœta œmœ koedœ andjelu nœ Ndjaba, too bœta œmœ koedœ Kristu Yisu má dœ tœ ye. ¹⁵ 'E sœ lima dœ yanga utshunœ waa, yé ngœngœncœ asœ, œ kpa mbœrœ kœto o? Mœ pa ngbi adœke, œdœ 'e kœgbœ liya awa, 'e tshagavwa ala 'e mbœrœ kœko fœ mœ. ¹⁶ Yé ngœngœ asœke, 'e sœ kœyangba mœ, mbœrœ á mœ sœ kœpa adja o'o a?

¹⁷ Anga azu sœ kœma adœke œne sœ dœ egerœ ogo 'e tœ lœsu œne, kashe gbetshelœ nœ endje sœsœ dœ œtshœncœ nene. Endje sœ kœpara kœkuru tshagurutœ azœ dœ 'e yekane á 'e kœsœ dœ egerœ ogo endje. ¹⁸ (Eneke á ga koedœ kœma ogo nœ kœmbœrœ œtshœrœ á ka nene, œdœ mœ sœ ugurutœ 'e œdœ mœ sœ ugurutœ 'e nene. ¹⁹ Agbolo nœ mœ, mœ kpa sœ kœwu oyo mbœrœ 'e bœta yashe á tshe sœ dœ kœba kœzu œerr adœke 'e wuta kœmbœrœtœ 'e

ɓata Kristu yekane. ²⁰ Uu! Mœ gbe má adœke 'a sœ dœ 'e ngɔngɔnœ asœke, mbœrœ á mœ kœwusœ mara á li adœke mœ pa dœ o'o fœ 'e. Gbambanœ nene, mœ kpa wuwusœ o'o á mœ pa nene.

O'o tœ upu nœ Agare dœ Sara

²¹ 'E pandœ nœ fœ mœ ka, e'e á 'e yindœ kœzatœ 'e ga tœ awa akwa nœ Ayudanœ asœke, 'e sœsœ kœdji œneke á awa akwa sœ kœpa tœnœ nene a?

²² Endje su lima adœke, Abrayamo zu lima agbolo yakoshe bisha. Anga bale tœ Agare á tshe dœ yashe kanga, anga tœ Sara á tshe dœdœ yashe kanga nene. ²³ Kashe tshe zu gbolo tœ yashe kanganœ lœ awa nœ ɔkɔ, yé gbolo nœ yashenœ á tshe dœdœ kanga nene, tshe zu she liaka o'o á Ndjaba pa lima tœnœ fœ she.

²⁴ O'onœ á ro liya asœ sœ kœma anga œrœ fœ azœ. Œ sœ atake: ayashenœ bibisha asœ sœ kœma ayo bisha á Ndjaba guma lima. Bale kœdœ ayo á to ɓa pa kaga Sinayi, œtœnœ kœdœ Agare. Ayonœ asœke dá sœ kœzu agbolo kanga. ²⁵ Agare kœdœ kaga Sinayi á sœ ɓa lœ ogo Arabi. Tshe kpa sœ ɓata ongbo Yerusaleme nœ ngɔngɔ asœke, mbœrœ ongbonœ dœ agbolo tshelœnœ kɔ kœdœ akanga. ²⁶ Kashe Yerusaleme nœ tshalafœ dœdœ kanga nene, yé œtœnœ kœdœ ayi azœ. ²⁷ Gbambanœ nene, endje sú ala Buku nœ Ndjaba adœke:

«Sœ dœ yanga, œɓœ dœ yashe mara á ɓœ sœsœ lima kœzu tœnœ nene.

Ta rawa dœ yanga, œɓœ á koɓa kœzu agbolo kaka ɓœ nene, gbambanœ nene, yashe á akɔnœ katœ ye, tshe zu agbolo ndjoro kœropa yashe á tshe sœ dœ akɔnœ.»

²⁸ Yé alaya mœ, e'e kœdœ ndje agbolo á endje zu 'e liaka o'o á Ndjaba pa lima tœnœ, ɓata endje zu ndje dœ Izaka. ²⁹ Kashe utshunœ lima, gbolo á endje zu she ɓata agbolo á azu œ zu endje, sœ lima kœmbœrœ œrœ kanga fœ gbolo á endje zu she lœ awa nœ Ishiri. Yé ngɔngɔ asœke, œrœnœ sœpe ndje kœmbœrœtœ ye awa bale.

³⁰ Yé Buku sœ kœpa o'o kotoo o? Œ sœ kœpa adœke: «Gɔrɔ yashe kanga dœ gbolo yakoshe nœ ye, gbambanœ nene, œ lili adœke gbolo nœ yashe kanga ngbɔpa kœgbɔ œrœ tshangba abanœ awa bale dœ gbolo nœ yashe á tshe dœdœ kanga nene.» ³¹ Mbœrœ tœnœ ataa alaya mœ, a dœdœ agbolo nœ yashe kanga nene, kashe azœ kœdœ agbolo nœ yashe á tshe dœdœ kanga nene.

5

'E shi gbi lœ kœyindœrœ nœ 'e ga ndœ Kristu

¹ Kristu gi azœ lœ kanga mbœrœ adœke a kpa dœdœ akanga nene. Adja 'e shi gbi yé 'e mbœmbœrœ adœke 'e kpa kwatœ 'e dœ akanga nene.

² Œmœ Polo, mœ sœ kœpa fœ 'e adœke, œdœ endje kœsœ kœwa 'e tœ gaza, 'e kœsœpe kœza ɓsu 'e ga pa gaza, œ yindœ kœpa adœke ádá œrœnœ á Kristu mbœrœ fœ 'e gugu nene. ³ Yé mœ kpa sœ kœpandœ nœ fœ uzu kɔ adœke angbi uzu á tshe kœyindœ nœ adœke endje wa œne tœ gaza, œ li adœke tshe mbœrœtœ ye lindœ awa akwa djigi.

⁴ Œdœ 'e kœsœ kœpara kœsœ ndjii ɓa utshu Ndjaba lœ awa akwa, dá œ yindœ kœpa adœke 'e kurutshelœtœ 'e dœ Kristu ye. Atamœ, 'e wusœ nœ adœke 'e vwaratœ 'e tœ ɔtshɔ ɓsu nœ Ndjaba ye. ⁵ Tœ azœ, a za gbetshelœ nœ azœ ga tœ Ndjaba á tshe sœ kœmbœrœ adœke a sœ ndjii tœ ala ye, yé œtœnœ dá a sœ kœkate tœnœ lœ awa nœ ɔtshɔ Ishiri á sœ kœmbœrœ akwa lœ kœyindœrœ nœ azœ. ⁶ Gbambanœ nene, uzu á tshe ngbɔtœ ye bale dœ Yisu Kristu, endje wa she too endje wa she nene, œ gugu dœ ada bale nene. Œneke á sœ dœ ádá kœdœ kœsœ dœ kœyindœrœ á sœ kœmatœ endje lœ awa nœ kœyindœsho.

⁷ Utshunœ, 'e sœ lima kœmbœrœtœ 'e dœ ɔtshɔnœ. Œdœ dá kpa ko œrœ ku lœ awa 'e, yé á pakata 'e kœmbœrœtœ 'e lindœ adja o'o a? ⁸ Œneke á endje pa fœ 'e á 'e yindœ nœ asœmœ, toto

6a ndœ Ndjaba á tshe e 'e nene. ⁹ Azu pa walaka adœke: «Ɛdœ ɔyɔ kœsuku mapa kœsœ teasho, á endje djanga dœ zuwa mapanœ, œ suku mapanœ djigi.» ¹⁰ Ɛmœ, mœ za lœsu mœ fœ Gbozu mbœrœ 'e. Mœ wusœ nœ adœke 'e za anga angbi awa kpi tœ œnœ mœ nene. Kashe uzu á tshe sœ koedjingili kumu 'e asœmœ, tshe dœ uzu œde gbaa, Ndjaba œ za djofele fœ she. ¹¹ Alaya mœ, tœ upu nœ mœ, œdœ mœ kœsœ pe kœyisœ o'o kœwa gaza, mbœrœ gade á endje mbœrœ œrœ kanga fœ mœ a? Ɛ kœsœ atamœ, koemindœ upu kuzu Kristu pa kurushi œdœ œrœ kœza o'o fœ uzu bale nene. ¹² Tœ upu nœ azu á endje sœ koedjingili tshelœ kumu 'e asœmœ, kaka endje 'oro tshashe endje.

Ɔkɔ œdœ Ishiri

¹³ Alaya mœ, Ndjaba e 'e adœke 'e wuta lœ kanga ye. 'E gbegbe adœke ɓata á 'e wuta lœ kanga asœmœ, 'e kpa na koemboerœ œrœ á ogo ɔkɔ 'e œ vwa 'e ndœ nœ nene. Kashe œ li adœke 'e mbœrœ akwa fœ anga 'e lœ awa nœ kœyindœsho. ¹⁴ Gbambanœ nene, awa akwa kɔ sœ lœ o'o tshebabale asœ: «Yindœ yanga zœ ɓata á ɓœ sœ kœyindœtœ zœ dœ tœ zœ.» ¹⁵ Kashe œdœ 'e kœsœ kœlotœ 'e yé á sœ kœto uku tœ 'e dœ tœ 'e ɓata agea tshelœ gusu, ala 'e gbɔ: ete nene, 'e wotœ 'e ugurutœ 'e kɔ ye.

¹⁶ Mbœrœ tœnœ, mœ sœ kœpa fœ 'e adœke: 'e mbœrœtœ 'e liaka œneke á Ɔtshɔ Ishiri œ yisœ nœ fœ 'e. Ɛdœ 'e kœsœ koemboerœ ataa, 'e mbœrœ œrœ á ɔkɔ œ vwa 'e ndœ koemboerœ tœnœ nene. ¹⁷ Gbambanœ nene, agbe nœ Ɔtshɔ Ishiri sœsœ awa bale dœ œnœ ɔkɔ nene yé œnœ ɔkɔ lili ndje dœ œnœ Ɔtshɔ Ishiri nene. Adjapu, ɔkɔ œdœ Ɔtshɔ Ishiri sœ kœnga koshe ugurutœ endje. Mbœrœ tœnœ ataa, 'e kpa lili koemboerœ œrœ á 'e gbe má koemboerœ tœnœ asœmœ nene. ¹⁸ Kashe, œ koedœ Ɔtshɔ Ishiri dá sœ kœyisœ awa fœ 'e, dá 'e kpa sœsœ tshakudu awa akwa nene.

¹⁹ 'E wu mara koemboerœtœsho œneke á ogo kœna manda ɔkɔ œ vwa azu koemboerœ tœnœ: koemboerœ

angba budu, koemboerœ œrœ uburu, koemboerœ œrœ tshula, ²⁰ koedonga andjaba, koemboerœ afá, kœsœ dœ ekpe lœsu, kœkurutshelœtœ osho, koemboerœ uku, kœsœ dœ ókɔ, kœgbugburu tshelœtœ osho, kœ'ea osho, kœli ga lœ anga ukpulu azu, ²¹ kœsœ dœ egerœ lœsu, koendjorœ dopa nœ, kœzirœ tɔpanœ kpuru œdœ pe anga œrœ á li dœ œneke kɔ. Mœ sœ koepandœ nœ fœ 'e ngɔngɔ asœke ɓata á mœ pa lima utshunœ adœke: «Azu á endje sœ koemboerœ œrœnœ asœ, endje gbɔ Ogo gbozu nœ Ndjaba nene.»

²² Kashe akwa á Ɔtshɔ Ishiri œ vwa uzu koemboerœ tœnœ dœke: Kœyindœsho, kœsœ dœ yanga, kœsœ gee, kœsœ dœ ugu lœsu, kœsœ dœ ɔtshɔ lœsu, koemboerœ ayo, kœyindœrœ, ²³ kœsœ dœ ɔmɔ lœsu, koedœ gbozu tshapa undu zœ. Awa akwa á vwaratœ ye tœ œrœnœ asœ gugu nene. ²⁴ Endjeneke á endje ngbɔtœ endje bale dœ Yisu Kristu, endje wo ekpe ogo nœ ɔkɔ á vwa lima endje koemboerœ ekperœ ɓa pa kurushi. ²⁵ Bata a sœ dœ soro lœ awa nœ Ɔtshɔ Ishiri, œ li adœke a na kolœ tœ awa á tshe sœ kœyisœ nœ fœ azœ.

Awa akwa nœ Kristu

²⁶ Adja a sœsœ dœ egerœ kumu nene, a katœ kœshokɔ anga azœ dœ ama œdœ kœsœ dœ egerœ lœsu ugurutœ azœ.

6

¹ Alaya mœ, œdœ 'e kœgbɔ anga uzu bale á tshe kœsœ koemboerœ ekperœ, e'e má 'e sœ dœ Ɔtshɔ Ishiri asœmœ, 'e za she ga tœ awa ndjii dœ ɔmɔ lœsu adœke tshe wuta lœ ekperœ. Yé ala 'e gbɔ, uzu dœ uzu adœke adja lœsu ye bibili she ndje nene. ² 'E ti kane anga 'e lœ ɔgbɔ œrœ kɔ. Ɛdœ 'e koemboerœ atamœ dá 'e mbœrœtœ 'e liaka awa akwa nœ Kristu. ³ Gbambanœ nene, œdœ uzu bale kœgbe adœke œne ropa anga œne, andaa tshe kœsœsœ ataa nene, tshe sœ kœfaratœ ye dœ tœ ye. ⁴ Kashe uzu dœ uzu tondœ ɔtshɔ ye dœ tœ ye kane. Ɛdœ œ kœsœ dœ ɔtshɔnœ, tshe sœ dœ yanga tœ akwa

á tshe mbœerœ dœ tœ ye. Kashe œ doédœ mbœerœ á tshe ropa anga yangancœ nene. ⁵ Gbambancœ nene, uzu dœ uzu œ za kongba tshangba œerœ á tshe mbœerœ dœ tœ ye.

⁶ Œ li adœke uzu á endje sœ kœyisœ o'o ama Ndjaba fœ she, ko anga tshakala œerœ nœ ye djigi fœ tsheneke á tshe sœ kœyisœerœncœ fœ she. ⁷ Adja lœsu 'e fafara 'e nene: endje mœmœ Ndjaba nene. Uzu dœ uzu œ kœ œeneke á tshe lu. ⁸ Œdœ uzu kœlu œerœ kolœ mbœerœ ogo œkœ ye, ngwarœ á tshe kœ kœdœ kuzu. Kashe œdœ tshe kœlu œerœ neke á za yanga fœ Œtshœ Ishiri, ataa Ishiri nœ Ndjaba œ to soro á ka nene fœ she. ⁹ Bata œ sœ ataa, œ li adœke a mœ dœ kœmbœerœ œtshœrœ nene. Gbambancœ nene, lœkœncœ kœwuta, a kœgbœ œerœ tshangba œeneke á lu œdœ a kœkakatœ kœmbœerœ tœncœ nene. ¹⁰ Dœ tœncœ ataa, œdœ a kœgbœ awa tœ kœmbœerœ œtshœrœ, a mbœerœ fœ azu para kœkœ. Kœropa nœ, a mbœerœ fœ aaya azœ dœ ayindœ Kristu.

Ndangba kœmi upu nœ Polo

¹¹ 'E wu ogboro mbetincœ asœke: mœ su fœ 'e dœ adja kane mœ! ¹² Azu á endje sœ kœgbœgbœ 'e adœke endje wa 'e tœ gaza asœmœ, endje kœdœ azu á endje sœ kœpu awa adœke œne matœ œne bœta œtshœ azu lœ œkœ. Endje mbœerœ ataa adœke azu kœmbœmbœerœ œerœ kanga ga tœ œne lœ kumu kœyisœ œerœ tœ upu nœ kuzu Kristu pa kurushi nene. ¹³ Œdœ ndje azuncœ á endje wa endje tœ gaza asœmœ, endje lili ndje sœ awa akwa nœ Ayudancœ nene. Kashe endje yindœ nœ adœke, endje wa 'e yekane á œne kœdonga tœ œne mbœerœ á 'e dji o'o ama œne. ¹⁴ Tœ mœ nœ mœ, mœ sœ kœdonga tœ mœ kolœ mbœerœ kuzu Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu pa kurushi. Yé lœ awa nœ kurushi, œerœ tshapashœncœ asœke wuta bœta œerœ á tshu ye mbœerœ mœ yé œmœ ndje mœ wuta bœta uzu á tshe tshu utshu œerœ kœ pa œshœncœ asœke. ¹⁵ Dœ tœncœ ataa, endje wa uzu too endje wawa uzu nene, œ gugu dœ ádá bale

nene. Kashe œeneke á ropa nœ kœdœ adœke, Ndjaba sœ kœmbœerœ azœ dœ atafœ azu. ¹⁶ Kaka Ndjaba yisœ lœsu kœwu oyo œdœ pe kœsœ gee nœ ye ga ndœ azu kœ á endje za awa kœyisœerœncœ asœke, œdœ ndje ga pa adja azu nœ Ndjaba.

¹⁷ Kœto ngœngœ asœ, uzu bale kpa ndandanga mœ nene, gbambancœ nene, shœrœwa á sœ tœ œkœ mœ asœke, má adœke œmœ kœdœ uzu nœ Yisu. ¹⁸ Aaya mœ, kaka Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu ma œtshœ lœsu nœ ye ga ndœ 'e. Ame.

Mbeti á Polo sú fœ azu Efeze Tshatshu o'o

Polo su mbetinœ asœ lœkœ á tshe sœ lima lœ kánga 6a lœ Roma. Tshe su fœ azu Ikrizia lœ Efeze œdœ ndje fœ Ikrizia kœ á sœ lima indiri Efeze. Egerœ ada o'o á tshe su ala mbetinœ dœke: Ndjaba ngbœba œrœ tshalafœ dœ pe œnœ tshaati kœ adœke Kristu dœ Gbozu tshapa nœ.

Ala mbetinœ asœke, Polo li ngbœtœ nœ ayindœ Yisu dœ œrœ votœ: Ikrizia 6ata undu uzu, yé Yisu kœdœ kumunœ; Ikrizia 6ata egerœ anda, yé Yisu kœdœ kitinœ; Yisu œdœ Ikrizia 6ata totœ nœ yashe dœ yakoshe, yé Kristu kœdœ yakoshe totœnœ.

Mbetinœ kurutshelœtœ ye atake:

- Abala (1.1-2)
- Kristu to kane ye ga pa azœ dœ Ɔtshœ Ishiri (1.3-3.21)
- A sœ dœ tafo soro awa bale dœ Kristu (4.1-6.20)
- Ndœngœ abala (6.21-24)

Abala

¹ Œmœ Polo, ayi avwa nœ Yisu Kristu lindœ gbetshelœ nœ Ndjaba, mœ sœ kœsu mbetinœ asœke fœ 'e dœ ayerœ azu lakpi Efeze á 'e sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ Yisu Kristu.

² Kaka Aba azœ dœ Ndjaba, dœ Gbozu Yisu Kristu ma Ɔtshœ lœsu nœ endje ga ndœ 'e yé œ za kœsœ gee fœ 'e.

Ɔtshœrœ nœ Ndjaba lœ awa nœ Kristu

³ Kaka a donga Ndjaba, Aba Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu: Tshe to kane ye ga pa azœ lœ awa nœ Kristu á a ngbœtœ azœ dœ she bale, yé á to Ɔtshœrœ nœ ishiri kœ 6a lafo fœ azœ. ⁴ Gbambanœ nene, Ndjaba ke lima azœ utshunœ adœke tshe mbœrœ tshapashœnœ asœ, adœke a sœ yerœ yé œ sœsœ ndje dœ ekperœ teasho utshu ye nene. Lœ ayo nœ ye, ⁵ Ndjaba wa lima o'o utshunœ dœ tœ ye adœke a wuta agbolo nœ œne lœ awa nœ Kristu. Tshe yi lima ndœ

kœmbœrœ œtœnœ ataa mbœrœ á ga tœ ala ye. ⁶ Ataa, a donga she mbœrœ Ɔtshœ lœsu á tshe yisœ nœ fœ azœ lœ awa nœ Gbolo nœ ye á tshe yindœ ye waa asœmœ.

⁷ Gbambanœ nene, lœ awa indji Kristu Ndjaba vvara azœ lœ ngbindirœ, yé œ djerœndœ ekperœ nœ azœ liaka egerœ Ɔtshœ lœsu nœ ye. ⁸ Tshe yisœ egerœ Ɔtshœ lœsu nœ ye ga ndœ azœ ropa nœ ye, yé œ za awa tœ kœwusœtœ œdœ pe kœwusœrœ fœ azœ. ⁹ Tshe yisœ gbetshelœ nœ ye á tshe za yiwatœnœ adœke a wusœ nœ, gbetshelœ á tshe gbe lima katshatsha utshunœ ndœ kœza ga tœ akwa lœ awa nœ Kristu. ¹⁰ Œtœnœ, Ndjaba œ mbœrœ dœ lœkœ á tshapashœ œ ka dœ tœnœ. Tshe ngbœba œneke á sœ 6a lafo dœ œnœ tshaati adœke Kristu te Gbozu tshebabale panœ.

¹¹ Lœ kœngbœtœ nœ azœ dœ Kristu, a wuta ndje azu nœ Ndjaba. Gbambanœ nene, tshe ke lima azœ katshatsha utshunœ lindœ œneke á tshe guma; yé tshe sœ kœmbœrœ œrœ kœ liaka œneke á tshe wa á ga tœ ala ye. ¹² Atamœ, a donga she 6ata tshe sœ tœ egerœnœ, azœ á a dœ ali azu kœko lœsu azœ ga tœ Kristu.

¹³ E'e ndje, lœkœ á 'e dji o'o tœ upu nœ adjapu, Ɔtshœ O'o á za kœshe fœ 'e, 'e sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ Kristu. Ataa, Ndjaba ta ambara nœ ye ga tœ 'e lœ awa nœ kœto Ɔtshœ Ishiri á tshe pa lima tœnœ fœ 'e. ¹⁴ Yé Ɔtshœ Ishiri kœdœ ndanga mbœrœ kœgbœ Ɔtshœrœ á Ndjaba gumasœ nœ mbœrœ azu nœ ye. Œ sœ ataa œerr bala dœ lœkœ á azu nœ Ndjaba œ gbœ kœshe. Kaka a donga Ndjaba mbœrœ egerœ œrœ á tshe mbœrœ.

Avwala nœ Polo fœ Ndjaba

¹⁵ Wu mbœrœ tœnœ ataa, œmœ ndje, lœkœ á mœ djindœ kœyindœrœ nœ 'e ga ndœ Gbozu Yisu œdœ kœyindœsho nœ 'e ga tœ ayerœ azu kœ, ¹⁶ mœ sœsœ kœkatœ kœgi mershe fœ Ndjaba mbœrœ 'e nene, mœ sœ kœgbe dœ 'e lœ avwala nœ mœ. ¹⁷ Mœ za avwala nœ mœ adœke, Ndjaba nœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu

Kristu á tshe dóé Aba nœ mokò, tshe za ishiri nœ kœwuscœtœ fœ 'e, œ yisœ ye fœ 'e adœke 'e wuscœ ye dœ òtshànœ. ¹⁸ Mœ kpa za avwala nœ mœ fœ she adœke tshe kòrò tshalòsu 'e adœke 'e wuscœ œrœ á tshe e 'e mbœrœ tœncœ dœ òtshànœ, œdœ œneke á 'e li kœko lòsu 'e ga pa nœ. Yé á 'e kpa kœwuscœ òtshœrœ ndjoro á ga waa á tshe gumascœ nœ kate ayerœ azu nœ ye ascœmœ. ¹⁹ Mœ kpa za avwala nœ mœ adœke 'e wuscœ gbògbò nœ ye á ropa œrœ kò á tshe za fœ azœ dœ ayindœ Ndjaba. Gbògbònœ ascœmœ kœdœ œneke á Ndjaba ma dœ gbògbò kò. ²⁰ Tshe za lima œtœncœ ga tœ akwa lòkò á tshe she lima Kristu lœ akuzu, á za she ga pa kuni ye óa lafo. ²¹ Kristu scœ ga pa tshagbozu kò, ga pa awa kœmbœrœ œrœ, ga pa gbògbò kò, ga pa œrœ para kòkò yé ga pa i'iri á ropa i'iri kòkò, œdœ pa òshànœ ascœke œdœ pa òshò á na manda nœ. ²² Ndjaba kò œrœ kò ga tshada Kristu, œ za she tò ga tœ kumu œrœ kò adœke tshe dœ kumu Ikrizia, ²³ á dóé undu ye djigi, lœ Ikrizia, Kristu scœ djigi zœ, œshe á tshe scœ ndje djigi tœ osho kò.

2

Soro manda kœshe nœ azu

¹ Lima utshunœ, 'e lœ óata azu á endje tshu lima mbœrœ ngbindiœrœ œdœ ekperœ nœ 'e. ² 'E scœ lima kœmbœrœtœ 'e lindœ mara azu tshapashò ascœke. 'E scœ lima kœmbœrœtœ 'e lindœ o'ò gbozu nœ gbògbò nœ aekpe ishiri lœ izi, ekpe ishiri á tshe scœ kœmbœrœ akwa ngòngò ascœke lœ ayingba Ndjaba. ³ Azœ para kòkò, 'a scœ lima óata endje. A scœ lima kœmbœrœtœ azœ lindœ mara nœ azœ dœ tœ azœ, a scœ lima kœmbœrœ œneke á undu azœ œdœ lòsu azœ yindœ nœ. Adjapu, a scœ lima óata azu kò, mara kœmbœrœtœ nœ azœ scœ lima kœza ókò nœ Ndjaba ga pa azœ.

⁴ Kashe Ndjaba wu oyo azœ waa, yé œ yi ndje ndœ azœ tòpanœ kpuru. ⁵ Gbambanœ nene, a scœ lima óata azu á endje tshu mbœrœ ekperœ nœ

azœ, tshe za soro fœ azœ dœ awa nœ kœngbòtœ azœ dœ Kristu. Adja 'e she mbœrœ òtshò lòsu nœ Ndjaba. ⁶ Lœ kœngbòtœ azœ dœ Yisu Kristu, Ndjaba she azœ lœ kuzu, yé œ guma òtshò osho kœscœ fœ azœ óa lafo. ⁷ Tshe ma ayo nœ ye ga ndœ azœ lœ awa nœ Yisu Kristu, tshe mbœrœ lima kò adœke azu kœwu òtshò lòsu nœ ye á dopa nœ ascœmœ manda osho á na manda œneke ascœke. ⁸ Yé mbœrœ òtshò lòsu nœ Ndjaba dá 'e she lœ awa nœ kœyindœrœ. Æ toto lœ gbògbò nœ 'e nene kashe tœncœ kœdœ œrœ á Ndjaba to fœ 'e gbambanœ. ⁹ Æ toto lœ akwa nœ 'e yekane á uzu kœdu okoro ye mbœrœ tœncœ nene. ¹⁰ Gbambanœ nene, Ndjaba dá mbœrœ azœ ataa. Tshe mbœrœ azœ lima lœ kœngbòtœ azœ bale dœ Yisu Kristu adœke a mbœrœ òtshò akwa á tshe guma lima katshatsha adœke a zatœ azœ ndœ nœ.

Kœngbòtœsho bale dœ Kristu

¹¹ 'E gbe dœ mara á 'e scœ lima dœ tœncœ utshunœ. Ayuda pa lima adœke 'e dóédœ azu nœ Ndjaba nene, mbœrœ á 'e wawa gaza nene. Kolœ endje dá dœ lima azu nœ Ndjaba mbœrœ á endje wa gaza nœ ókò. ¹² 'E wuscœ nœ adœke dœ lòkànœ ascœmœ, 'e wuwu lima damba scœ Kristu nene; 'e dóédœ ndje lima azu Israyele nene. 'E dóédœ lima azu á endje li kœgbò œrœ tshangba madu á Ndjaba lu nene. 'E gugu lima dœ œrœ kœko lòsu 'e ga pa nœ pa òshò nene, yé 'e wuwu lima ndje scœ Ndjaba nene.

¹³ Kashe ngòngò ascœke, e'e á 'e scœ lima lœ ingirinœ tœ Ndjaba, 'e wuta ndoo dœ she lœ kœngbòtœ 'e bale dœ Yisu Kristu mbœrœ indji ye á tu lima mbœrœ 'e. ¹⁴ Gbambanœ nene, œshe dá dœ kœscœ gee nœ azœ, œshe dá mbœrœ adœke Ayuda œdœ pe angbi azu wuta uzu bale. Lœ kœza undu ye fœ kuzu, tshe ndjòtshœlœ muru nœ kœyangbatœsho á kuru lima tshagurutœ azu. ¹⁵ Tshe wo awa akwa œdœ pe awa o'onœ dœ œrœ kò á yindœ nœ adœke endje mbœrœ. Tshe ngboóa endje ga tœncœ bale dœ angbi azu adœke endje wuta

tafo azu lœ koengbotœsho dœ she; dœ mara ataa dá tshe za kœsœ gee ga ugurutœ endje. ¹⁶ Yé dœ awa kuzu nœ ye pa kurushi, tshe ndi tshelœ koetshene osho ugurutœ endje bibisha, œ guma tshagurutœ Ndjaba dœ endje mbœrœ adœke endje wuta uzu bale. ¹⁷ Tshe na koemindœ kœsœ gee fœ azu á endje sœ lœ ingirinœ dœ Ndjaba œdœ pe ndje endjeneke á endje lœ ndoo dœ Ndjaba. ¹⁸ Yé mbœrœ Kristu, azœ dœ Ayuda dœ pe angbi azu, a gbœ awa nœ koeli ga ndœ Aba dœ awa nœ Ishiri bale.

¹⁹ Ataa, e'e dœ azu á 'e dœdœ Ayuda nene, 'e kpa dœdœ angbi azu nene, 'e dœdœ ndje agene nene; kashe 'e koedœ azu bingi nœ Ndjaba. 'E wuta agbolo ogo awa bale dœ azu nœ Ndjaba. ²⁰ E'e œdœ endje kœ 'e sœ b̄ata badja á Ndjaba sœ koemœ dœ anda nœ ye. Aayi avwa œdœ pe aayi koegbara o'o koedœ kitinœ yeka á Kristu koedœ egerœ badja neke á tepa andanœ djigi. ²¹ Œshe dá sœ koeto gbœgbœ fœ anda djigi yé á sœ koeti tœnœ adœke œ gerœ yé œ fa œyerœ Tepelo nœ Gbozu. ²² Lœ koengbotœ 'e bale dœ Kristu, e'e ndje 'e sœ lœ koemœ anda mbœrœ koewuta dœ anga azu kœ, anda nœ Ndjaba lœ awa nœ Ishiri.

3

Akwa nœ Polo ugurutœ angbi azu

¹ Mbœrœ tœnœ ataa, œmœ Polo, mœ wuta ayi kánḡa ndœ akwa nœ Yisu Kristu mbœrœ e'e dœ angbi azu. ² Adjapu, 'e djindœ o'o tœ upu nœ otshœ lœsu á Ndjaba ma fœ mœ mbœrœ koembœrœ dœ akwa nœ ye mbœrœ 'e. ³ Ndjaba dœ tœ ye dá yisœ gbetshelœ á tshe za lima yiwa tœnœ fœ mœ, yeka á mœ su dœ aya mbet-inœ asœke. ⁴ Yé 'e kœsœ koedi mbet-inœ asœke dá 'e wusœ mara á mœ wusœ gbetshelœnœ á zatœ ye yiwa tœnœ asœmœ tœ upu nœ Kristu. ⁵ Lima utshunœ, Ndjaba mama gbetshelœnœ fœ azu nene. Kashe ngœngœ asœke, Œtshœ Ishiri nœ ye pandœ nœ ngbi fœ œyerœ aayi avwa œdœ aayi koegbara o'o. ⁶ Gbetshelœnœ asœmœ

koedœ adœke, angbi azu li ndje koegbœ otshœrœ á Ndjaba guma fœ azu nœ ye dœ awa nœ koeyindœ Œtshœ O'o awa bale dœ Ayuda. Endje wuta uzu bale yé Ndjaba œ to œrœ á tshe pa lima tœnœ fœ endje kœ.

⁷ Mœ te ayi akwa koeyisœ Œtshœ O'onœ asœ mbœrœ otshœ lœsu nœ Ndjaba œdœ pe gbœgbœnœ á tshe za lima fœ mœ. ⁸ Œmœ koedœ ndœngœlœ uzu ugurutœ ayerœ azu nœ Ndjaba para kœkœ. Ngœngœ asœke, Ndjaba má otshœ lœsu ga ndœ mœ adœke mœ yisœ dili koegbœrœ nœ Kristu fœ angbi azu. ⁹ Ndjaba á tshe mbœrœ œrœ kœ za lima o'onœ asœ yiwa tœnœ katshatsha, yé ngœngœ asœke tshe za mœ adœke mœ koeyisœ nœ fœ azu kœ adœke endje wusœ œneke á tshe yindœ koembœrœ tœnœ. ¹⁰ Atamœ, lœ mara akwa á Ikrizia sœ koembœrœ tœnœ ngœngœnœ asœke, tshagbozu œdœ pe gbœgbœ b̄a lafo wusœ egerœ koewusœtœ nœ Ndjaba lœ aka œrœ kœ. ¹¹ Ndjaba mbœrœ adja liaka œneke á tshe gbe lima ndœ koembœrœ tœ nœ lœ awa nœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu. ¹² Mbœrœ koeyindœrœ ga ndœ Kristu, a ngbœtœ azœ bale dœ she yé a li kœna ga utshu Ndjaba dœ lœsu ziti. ¹³ Mbœrœ tœnœ ataa, mœ ki fœ 'e adœke 'e mœmœ lœ œkœ 'e mbœrœ egerœ oyo á mœ sœ koewu mbœrœ 'e nene. Œ sœ mbœrœ otshœrœ nœ 'e.

Kœyindœsho nœ Kristu

¹⁴ Mbœrœ tœnœ ataa, mœ gote dœ koda mœ b̄a utshu Ndjaba Aba, ¹⁵ á mbœrœ she dá bingi kœ, œdœ b̄a lafo œdœ b̄a pa œshœ gbœ i'iri ye. ¹⁶ Lindœ koegbœrœ nœ mokœ nœ ye, mœ yindœ nœ adœke tshe to gbœgbœ ga lœ 'e dœ awa nœ Ishiri nœ ye yeka á 'e koewuta agbozu lœ koeyindœrœ. ¹⁷ Yé dœ tœnœ ataa á Kristu kœsœ tœ lœsu 'e lœ awa nœ koeyindœrœ. Mœ yindœ nœ adœke 'e ka ngbiri yé œ shi gb̄i lœ koeyindœsho. ¹⁸ Atamœ, e'e œdœ ayerœ azu para kœkœ, 'e sœ dœ gbœgbœ koewusœ koeyindœsho nœ Kristu á ropa nœ yé á gugu dœ ndœngœlœnœ nene; ¹⁹ œ ro ndje sœ koewusœrœ djigi. Œrœ á mœ eoshœ

ndœ nœ ga ndœ 'e koedœ adœeke 'e su dœ gbɔgbɔ nœ Ndjaba.

²⁰ Ndjaba li kœmbœerœ œerœ kœropa œeneke á a gbe dœ tœnce. Tshe mbœerœ œerœ kɔ dœ gbɔgbɔ á sœ kœmbœerœ akwa lœ azœ. ²¹ Kaka mokɔ nœ Ndjaba matœ ye ugurutœ azu Ikrizia, œ ma ndje tœ ye dœ awa nœ Yisu Kristu manda ngbugu dœ ngbugu. Ame!

4

Azu nœ Kristu sœ undu bale

¹ Mbœerœ tœnce ataa, œmœ á mœ te kanga mbœerœ kœmbœerœ akwa nœ Gbozu, mœ yindœ nœ adœeke 'e mbœerœtœ 'e liaka mara á Ndjaba yindœ nœ. ² 'E zatœ 'e ga ati, dœ lœsu 'e ziti œdœ ndje pe dœ ugu lœsu. 'E sœ dœ kœru lœsu ga tœ anga 'e yé œ mbœerœ akwa dœ kœyindœsho. ³ 'E pa avwara kœgbœndœ kœngbœtœsho bale á Ōtshɔ Ishiri to lœ awa nœ kœsœ gee. ⁴ Azu nœ Kristu sœ kolœ undu bale, yé Ōtshɔ Ishiri sœ ndje bale, awa bale Ndjaba e azœ adœeke a ko lœsu azœ bale. ⁵ Gbozu sœ bale, kœyindœerœ sœ bale, batisimu sœ ndje bale. ⁶ Ndjaba sœ bale. Tshe koedœ Aba azœ kɔ, tshe sœ kœmbœerœ akwa lœ azœ kɔ yé œ sœ ndje lœ azu kɔ.

⁷ Andaa, gbɔgbɔ nœ kœmbœerœ dœ akwa á a gbɔ sœsœ awa bale nene. A gbɔ liaka œeneke á Kristu yindœ kœto fœ uzu dœ uzu. ⁸ Œ sœ liaka œeneke á endje sú ala Buku nœ Ndjaba adœeke: «Lɔkɔ á tshe ɔ lima ga lafo, tshe tepa akanga, tshe to gbɔgbɔ kœmbœerœ dœ akwa fœ azu.»

⁹ Tshe ɔ lima ga lafo! Œ yindœ kœpa kotoo? Œ má ndje adœeke Kristu jerœ ga ati ba budu œshɔ a? ¹⁰ Uzu á tshe jerœ lima, œshe ndje koedœ uzu á tshe ɔ waa kœropa tshalafo djigi adœeke tshe su tshelœ osho kɔ.

¹¹ Œshe dá kurutshelœ gbɔgbɔ kœmbœerœ dœ akwa fœ azu. Tshe ko anga azu kœsœ dœ aayi avwa, anga azu tœ aayi kœgbara o'o, anga azu tœ aayi kœmindœ Ōtshɔ O'o, anga azu tœ aayi kœgbœndœ Ikrizia, anga azu tœ aayi kœyisœerœ. ¹² Tshe mbœerœ

kɔ atamœ mbœerœ kœguma azu nœ Ndjaba adœeke endje mbœerœ akwa nœ ye dœ mara adœeke endje mɔ undu Kristu, ¹³ œerrr ga tœ adœeke a wuta kɔ dœ kœyindœerœ bale yé a wusœ Gbolo nœ Ndjaba. Ataa, a te agbɔ azu yé œ wuta adja ɔata Kristu.

¹⁴ Dœ mara atamœ, a kpa dœdœé aya agbolo á endje yaka kumu endje dœ tshelœ aka kœyisœerœ kɔ nene. Aayi kœbili osho œ ko ndje azœ lœ gbanda nœ endje dœ o'o lima nœ endje nene. A kpa za awa aayi djingili yeka á endje kœgaga kumu azœ dœ kœyisœerœ wala nœ endje nene. ¹⁵ Kashe œdœ a kœsœ kœpa adja o'o lœ kœyindœsho, a gerœ bala lœ œerœ kɔ ga ndœ Kristu á tshe dœ kumu Ikrizia. ¹⁶ Yé œshe dá ngbɔba œerœ kɔ á sœ tœ undu ye ga tœnce bale. Œdœ œerœ bale dœ bale á sœ tœ undu ye kœmbœerœ akwa nœ ye dœ kœyindœerœ dœ ɔtshœnce, undu djigi œ gerœ dœ ɔtshœnce yé œ gerœ lœ kœyindœsho.

Tafo soro lœ kœngbœtœsho bale dœ Kristu

¹⁷ 'E wu œeneke á mœ sœ kœyu 'e kpalakpala tœnce dœ 'iri Gbozu: 'e katœ ongboro kœmbœerœtœ 'e ɔata azu á endje wuwusœ Ndjaba nene, á kœwusœerœ nœ endje fu ye. ¹⁸ Ubu osho ndi tshelœ gbetshelœ nœ endje, yé endje wuwusœ soro á Ndjaba za fœ azu nene lœ kumu kœwusœerœ nene œdœ lœ kumu œgbɔ lœsu nœ endje. ¹⁹ Endje kpa gugu dœ tshula nene; endje zatœ endje kɔ ndœ kœmbœerœ angba budu yé œ kaka ndje tœ kœmbœerœ anga angbi œerœ tshula nene.

²⁰ Mbœerœ e'e nœ 'e, œ dœdœé mara á endje yisœ o'o tœ upu nœ Kristu fœ 'e dœmœ nene. ²¹ Œdœ o'o á 'e dji lima kœsœ adja tœ upu nœ ye, œdœ endje kœyi lima sœ ye fœ 'e kœli dœ adja o'o á dœ Kristu, ²² 'e katœ ongboro kœmbœerœtœ 'e lima utshunœ, œtœnce á ogo kœmbœerœ œerœ œ vwa osho ga lœ kuzu. ²³ Œ li adœeke Ishiri nœ Ndjaba fa lœsu 'e dœ pe ishiri 'e adœeke 'e wuta atafœ

azu. ²⁴ 'E za angwa koemboerøe øerøe noe atafø azu, mboerøe 'e te atafø azu á Ndjaba mboerøe endje liaka angwa ye døe tøe ye læ øerøe á søe ndjii øedøe yerøe, á to læ adja o'o.

²⁵ Mboerøe tøence ataa, 'e katøe wala ye. Uzu døe uzu pa adja o'o føe yanganøe; gbambanøe nene, azøe para kəkø a wuta øerøe kote undu uzu bale. ²⁶ Ædøe 'e køesøe døe ókó, 'e mboemboerøe ekperøe nene. 'E gbøgbøndøe noe øerrr adøeke øø li tøence nene. ²⁷ 'E zaza awa føe djaboro bale nene. ²⁸ Uzu á tshe søe lima køezi angba, kpa zizi angba nene, kashe øe li døe she køembøerøe akwa døe kane ye yeka á køegbø øerøe tshangba noe, yekane á tshe køeto ndje anganøe føe aayi oyo. ²⁹ Kaka adøeke ekpe o'o bale wuwuta læ ama 'e nene. Kashe øedøe o'o køesøe zøe, øe li døe 'e køepa o'o á li køeguma azu yé á to øtshø læsu føe endjeneke á endje søe køedji tøence. ³⁰ 'E mboemboerøe adøeke Øtshø Ishiri noe Ndjaba søe døe oyo nene. Gbambanøe nene, øeshe køedøe ambara á Ndjaba ta ga tøe 'e mboerøe ølo á tshe she bala 'e læ ekperøe djigi. ³¹ 'E katøe ushu læsu, køeyi uzu ga læ økó, køesøe døe økó, køepa o'o døe øgbø tshama øedøe køegu øsho ye. 'E katøe køembøerøe øerøenøe asøemøe kø ye. ³² 'E søe døe øtshø læsu yé øe yindøetøe 'e ugurutøe 'e, 'e wu oyo ekperøe noe anga 'e ðata á Ndjaba wu lima oyo 'e læ awa noe Kristu.

5

'E mboerøetøe 'e ðata azu noe ingbisha

¹ 'E'e køedøe agbolo á Ndjaba yindøe 'e waa. Mboerøe tøence ataa, øe li adøeke 'e mboerøetøe 'e ðata she. ² 'E yindøetøe 'e ðata á Kristu yi lima ndøe azøe, yé á za lima tøe ye føe kuzu mboerøe azøe ðata makabo øedøe ðata tokóró á endje zo á tshafunøe ga waa tøe Ndjaba.

³ 'E'e køedøe ayerøe azu noe Ndjaba, 'e katøe køembøerøe angba budu, køesøe døe egerøe læsu, køembøerøe øerøe tshula øedøe pe køesøe døe øgo ukpulu øerøe. ⁴ Æ lili ndje døe 'e køepa o'o noe egerøe kumu nene, køepa o'o

ngbilingbili ðata agbakindi azu nene. Æ li døe 'e køeza mershe føe Ndjaba. ⁵ 'E wusøe noe adøeke aayi angba budu, døe aayi ngbinderøe døe pe aayi køegbøtøe øerøe noe anga endje asøemøe - aayi køedonga andjaba - endje gbø øerøe ða læ øgo noe Kristu øedøe øenøe Ndjaba nene.

⁶ Anga uzu bale bibili 'e døe gbetsheløe noe afara nene. Tøence dá søe køegbøta økó noe Ndjaba ga pa azu á endje djidji she nene. ⁷ 'E ngbøngbøtøe 'e døe endje læ ekperøenøe á endje mboerøe asøemøe nene. ⁸ 'E læ lima utshunøe læ ubu øsho, ngøngø asøeke 'e ngbøtøe 'e bale døe Gbozu, yé 'e wuta azu noe ingbisha. ⁹ Gbambanøe nene, azu noe ingbisha mboerøe kolø øtshøerøe, øerøe á søe ndjii øedøe pe ndje adja o'o. ¹⁰ 'E pa avwara køewusøe øerøe øeneke á ga tøe Gbozu. ¹¹ 'E ngbøngbøtøe 'e nene døe azu noe ubu øsho á endje mboerøe øerøe á ádanøe gugu nene asøemøe. Kashe 'e gbara ekperøe noe endje á endje mboerøe ngbi ga ushu. ¹² Ærøe á endje mboerøe yaa læ ubunøe, øe søe tshula tøe køepa tøence. ¹³ Kashe 'e døe azu noe ingbisha, øe li døe 'e køepa tøence ga utshu azu. ¹⁴ Gbambanøe nene, øerøe kø á søe tøe ingbisha wuta ingbisha. Mboerøe tøence ataa dá endje pa adøeke:

«Æðøe á ðøe søe tøe lo, jo ga lafo, yé øe she ugurutøe akuzu, yeka ishiri noe Kristu køema ðøe ngbi ga ushu.»

¹⁵ Ala 'e gbø tøe øtshø 'e. Adja 'e mboemboerøetøe 'e ðata aayi indi nene kashe 'e mboerøetøe 'e ðata azu noe køewusøetøe. ¹⁶ 'E gbøgbøtøe 'e køembøerøe øtshøerøe; gbambanøe nene, ølo á a søe lænøe asøe søe tøe ekpenøe. ¹⁷ Ataa, 'e døedøe aayi indi nene, kashe 'e para awa køewusøe øerøe á Gbozu yindøe noe.

¹⁸ 'E ndjondjo ipi adøeke øe mboerøe 'e nene. Ete nene 'e li ga læ djingili, kashe 'e su døe Øtshø Ishiri. ¹⁹ 'E to gbøgbø læ tøe 'e døe tsheløe aka itshi kø øedøe anganøe á Øtshø Ishiri yisøe noe; 'e ði itshi yé øe donga Gbozu døe læsu

'e djigi. ²⁰ 'E gi mershe fœ Ndjaba Aba doe i'iri Gbozu nœ azœ doe Yisu Kristu doe ɔɔ kɔ œdœ mboerœ œrœ kɔ.

O'o tœ upu nœ ayakoshe doe ayashe

²¹ 'E doe azu á 'e sœ kœkpawa Kristu, 'e lisœtœ 'e ugurutœ 'e doe tœ 'e.

²² 'E'e doe ayashe, 'e lisœ aakɔ 'e b̄ata á 'e lisœ Kristu. ²³ Gbambanœ nene, yakoshe kœdœ gbozu tshapa yashe b̄ata á Kristu doe ndje gbozu tshapa Ikrizia. Doe mara ataa, Kristu kœdœ ayi kœshe Ikrizia á doe undu ye doe tœ ye. ²⁴ Ataa, œ li doe ayashe kœlisœ aakɔ endje lœ œrœ para kɔkɔ b̄ata Ikrizia œ lisœ Kristu.

²⁵ 'E'e doe ayakoshe, 'e yindœ awo 'e b̄ata Kristu yi lima ndœ Ikrizia yé á zatœ ye fœ kuzu mboerœ tœnœ. ²⁶ Tshe djutɔ Ikrizia doe ungu batisimu œdœ pe o'o ama Ndjaba adœke Ikrizia wuta yerœ. ²⁷ Tshe yindœ nœ adœke œ wuta tœ ala ye b̄ata ɔtshɔ yashe á œsœ ye li. Tshe yindœ nœ adœke Ikrizia wuta adja yerœ yé œ sœ doe ekpœnœ bale nene. ²⁸ Doe mara ataa, œ li adœke ayakoshe yindœ aawo endje b̄ata á endje yindœ undu endje doe tœ endje. Uzu á tshe yindœ awonœ, yindœtœ ye doe tœ ye. ²⁹ Œ doe adjapu adœke uzu bale lili kœtshene undu ye doe tœ ye nene. Kashe tshe to rœgo fœ undu ye, œ gb̄andœ nœ b̄ata á Kristu œ mboerœ doe Ikrizia. ³⁰ Gbambanœ nene, azœ kœdœ œrœ kote ye. ³¹ Endje su adœke: «Mboerœ tœnœ ataa, yakoshe œ katœ abanœ doe ayinœ ti, œ ngb̄otœ ye doe awonœ, yé endje bibisha kɔ œ wuta uzu bale.» ³² Adja o'onœ asœ sœ tœ egerœnœ: œmœ, mœ pa fœ 'e ngbi adœke œ sœ tœ upu nœ Kristu œdœ pe Ikrizia. ³³ Kashe œ wu ndje 'e: Œ li doe yakoshe bale doe bale kœyindœ awonœ b̄ata á tshe yindœ tœ ye doe tœ ye, yé œ li ndje doe yashe bale doe bale kœzatœ ga ati fœ ak̄nœ.

6

Agbolo œdœ aayi kœzu endje

¹ Agbolo, 'e dji aayi kœzu 'e. 'E mboerœ ataa liaka œneke á Gbozu

yindœ nœ; gbambanœ nene, ascœmœ dá sœ ndjii. ² O'o á Ndjaba pa lima tœnœ lœ awa o'o nœ ye utshunœ kœdœ adœke: Dji aba zœ doe ayi zœ, ³ mboerœ á b̄œ kœsœ doe yanga á œndœ zœ kœdi waa pa ɔshɔ.

⁴ 'E'e doé aayi kœzu agbolo, 'e mboemboerœ œrœ adœke œ za ókó ga lœ agbolo nœ 'e nene, kashe 'e gb̄andœ endje doe kœyisœrœ œdœ kœmi upu doe o'o á to b̄a ndœ Gbozu.

Akanga œdœ agbozu tshapa endje

⁵ 'E'e doe akanga, 'e dji agbozu tshapa 'e pa ɔshɔ asœke. 'E mboerœtœ 'e lindœ o'o endje yé œ dji endje doe lœsu 'e bale b̄ata 'e sœ kœmboerœ akwa fœ Kristu. ⁶ 'E mboemboerœ kolœ ataa doe lœndɔ á endje sœ kœko ala endje tœ 'e nene, œ sœ b̄ata 'e sœ kœpara awa kœza yanga fœ endje. Kashe 'e mboerœ doe lœsu 'e kɔ b̄ata akanga nœ Kristu á endje zatœ endje tœ kœmboerœ œneke á Ndjaba yindœ nœ. ⁷ 'E mboerœ akwa fœ agbozu tshapa 'e doe ɔtsh̄nœ b̄ata 'e sœ kœmboerœ fœ Gbozu, kashe œ doédœ mboerœ azu nene. ⁸ 'E wusœ nœ adœke, œdœ kanga œdœ tsheneke á tshe doédœ kanga nene, uzu doe uzu œ gb̄o tshangba ɔtsh̄rœ á tshe mboerœ b̄a ndœ Gbozu.

⁹ Yé 'e'e doé agbozu, 'e mboerœ ndje awa bale ga ndœ akanga nœ 'e. 'E katœ kœmboerœ ɔgb̄rœ ga tœ endje, mboerœ 'e wusœ nœ adœke 'e'e doe endje; 'e sœ doe Gbozu pa 'e bale b̄a lafo á tshe keke azu mboerœ tshatshu endje nene.

Œrœ koshe nœ kœyindœrœ

¹⁰ Tœ nd̄ngɔl̄nœ, 'e para gb̄gb̄o lœ kœngb̄otœ 'e bale doe Gbozu lœ awa gb̄gb̄o nœ ye á ropanœ. ¹¹ 'E ko œrœ koshe kɔ á Ndjaba ko fœ 'e á kœka doe tœnœ ngb̄iri adœke djaboro kœkoko 'e vesho nene. ¹² Gbambanœ nene, a sœsœ kœnga koshœnœ doe azu b̄ata azœ nene. Kashe a sœ kœnga koshœnœ doe aekpe ishiri nœ tshapashɔ, doe agboro azu, doe gb̄gb̄o œdœ doe aayi gb̄gb̄o nœ ubu osho nœ tshapash̄nœ asœke. ¹³ Mboerœ tœnœ ataa, 'e ko œrœ koshœnœ kɔ á

Ndjaba ko fœ 'e mbœerœ lɔkɔ á ekpe olo koeli, á 'e kœeka ngbiri utshu ay-ingba 'e. Yé manda kœnga koshenœ œrrr ga tœ ndɔngɔlɔnœ, 'e shi gbi.

¹⁴ Ataa, 'e kote 'e ga lœ vola. 'E za adja o'o b̄ata uwu tshapa lœba tœ budu 'e; 'e za œrœ á sœ ndjii b̄ata balangba nœ 'e. ¹⁵ 'E sœ dœ yanga nœ kœmindœ Ɔtshɔ O'o nœ kœsœ gee fœ azu b̄ata œrada tœ ada 'e. ¹⁶ 'E za kœyindœerœ ɔlɔ dœ ɔlɔ b̄ata balangba nœ 'e: œ za awa fœ 'e adœke 'e ru owo tœ wele á yiangba 'e sœ kœnɔ tœnœ. ¹⁷ 'E yindœ kœshe b̄ata kpoto wáyá yé œ tepa o'o ama Ndjaba ngbiri b̄ata ingiri yakamba á Ɔtshɔ Ishiri za fœ 'e. ¹⁸ 'E za avwala nœ 'e tœ œerœnœ asœmœ kɔ fœ Ndjaba yé ɔlɔ dœ ɔlɔ, Ɔtshɔ Ishiri sœ dœ 'e lœnœ. Mbœerœ tœnœ ataa, ala 'e gbɔ yé 'e zatœ 'e waa dœ waa ga tœnœ. 'E za ndje avwala nœ 'e mbœerœ azu nœ Ndjaba para kɔkɔ. ¹⁹ 'E za ndje avwala nœ 'e fœ Ndjaba mbœerœ mœ adœke tshe yisœ Ɔtshɔ O'onœ á zatœ ye yiwa tœnœ fœ mœ yeka á mœ kœpapandœ nœ dœ awa nene. ²⁰ Œmœ kœdœ ayi kœyisœ Ɔtshɔ O'o fœ azu, mbœerœ tœnœ dá mœ sœ lœ kángá. 'E za avwala fœ Ndjaba adœke adja awa mbœembœerœ mœ bale nene, kashe tshe to gbɔgbɔ á li dœ mœ kœpandœ œneke á li adœke mœ pa.

Nɔngɔlɔ abala

²¹ Aya azœ dœ Tishike á tshe sœ kœmbœerœ akwa nœ Gbozu dœ lɔsu ye bale asœmœ, œshe dá pandœ o'o nœ mœ kɔ fœ 'e á 'e kœdji dœ ɔtshɔnœ yé á kœwu ndje sœ œneke á mœ sœ kœmbœerœ tœnœ. ²² Mœ sœ kœvwa she fœ 'e adœke 'e wusœ mara kœsœ nœ 'a ba ke yeka á kœza kœru lɔsu fœ 'e.

²³ Kaka Ndjaba Aba œdœ Gbozu Yisu Kristu za kœsœ gee, dœ kœyindœesho, œdœ pe kœyindœerœ fœ 'e dœ aayazu lœ Yisu kɔkɔ. ²⁴ Kaka Ndjaba to kane ye ga pa azu para kɔkɔ á endje yindœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu dœ kœyindœesho á ka nene.

Mbeti á Polo sú fœ azu Filipino Tshatshu o'o

Asœ kœdœ mbeti á Polo sú fœ azu Filipino. Filipino kœdœ ongbo utshunœ lœ Eropa á Polo yisœ Ɔtsho o'o nœ Yisu Kristu lœnœ lœ bisha ana gene kœyisœ o'o ama Ndjaba nœ ye.

Lœkœ á endje za lima Polo vwi ga lœ kánga 6a lœ Roma, lœ Efeze too lœ Sezaré, ayindœ Yisu tshelœ Filipino ngbœ 6a lima œrœ nœ endje á vwa manda ye dœ yanga endje bale á ì'iri ye kœdœ Epafrodite. Mbœrœ tœnœ ataa á Polo sú mbetincœ asœke ndœ kœgi mershe fœ azu Filipino, yé á pa ndje fœ endje adœke endje shi gbi lœ kœyindœrœ nœ endje. Endje vwaratœ endje tœ kœyisœrœ nœ azu á sœ kpi tœ o'o ama Ndjaba, yé œ fafa tshangba endje fœ Ndjaba nene. Tshe kpa pa fœ endje adœke endje œdœ œne wuta bale dœ Kristu.

Ɔgbœ o'o tshala mbeti nœ Polo asœke kœdœ adœke, azu sœ dœ yanga lœ œrœ kœ á wuta ga tœ endje mangba Yisu.

Mbetincœ kurutshelœtœ ye atake:

- Abala (1.1-11)
- Soro kœdœ Kristu (1.12-30)
- 'E za mara gbetshelœ nœ Kristu (2.1-18)
- Atimote dœ Epafrodite (2.19-30)
- Mara kœwuta uzu ndjii utshu Ndjaba (3.1-4.9)
- Mershe nœ Polo fœ azu ogo Filipino (4.10-20)
- Ndœngœ abala (4.21-23)

Abala

¹ Œmœ Polo œdœ Timote, a'a dœ aayi akwa nœ Yisu Kristu, 'a sœ kœsu mbetincœ asœke fœ 'e dœ ayerœ azu nœ Yisu Kristu para kœkœ 6a lakpi Filipino, dœ agbozu Ikrizia œdœ ndje aayi akwa tshelœ Ikrizia. ² Kaka Aba azœ dœ Ndjaba œdœ Gbozu Yisu Kristu ma Ɔtsho lœsu nœ endje ga ndœ 'e, yé œ za kœsœ gee nœ endje fœ 'e.

Avwala nœ Polo tœ upu nœ azu Ikrizia

³ Ɔlœ kœ á mœ kœsœ kœgbe dœ 'e, mœ sœ kœgi mershe fœ Ndjaba nœ mœ. ⁴ Œ kœsœ adœke mœ za avwala nœ mœ fœ Ndjaba tœ upu nœ 'e, mœ sœ kœza tœnœ dœ yanga, ⁵ mbœrœ mara á 'e sœ kœti kane mœ lœ kœmindœ Ɔtsho o'o nœ Kristu kœto tœ ali olo œrrr ga tœ ngœngœ asœke. ⁶ Adja mœ wusœ nœ adœke Ndjaba á tshe te lima tœ kœmbœrœ Ɔtsho akwa ugurutœ 'e asœmœ, tshe sœpe kœmbœrœ tœnœ œrrr ga tœ kœkwa Yisu Kristu. ⁷ Œ sœ dœ Ɔtshœnœ adœke mœ sœ dœ gbetshelœ atamœ ga ndœ 'e para kœkœ. Mœ sœ kœgbœndœ 'e ga tœ lœsu mœ. Gbambœnœ nene, 'e ti kane mœ waa lœ akwa á Ndjaba za fœ mœ lœ Ɔtsho lœsu nœ ye œdœ dœ lœkœ á mœ sœ 6a lœ kánga œdœ ndje dœ lœkœ á mœ gugu lœ kánga nene, mbœrœ kœma ngbi adœke Ɔtsho O'onœ kœdœ adjapu yé azu sœ kœka ga mangba nœ. ⁸ Ndjaba wusœ nœ dœ Ɔtshœnœ adœke mœ yindœ 'e para kœkœ waa dœ kœyindœsho á to lœ Yisu Kristu.

⁹ Œ kœsœ adœke mœ sœ kœza avwala nœ mœ fœ Ndjaba tœ upu nœ 'e, mœ sœ kœki adœke 'e yindœ Ndjaba yé œ yi ndje ndœtœ 'e tœpanœ kpuru, tshe to kœwusœrœ fœ 'e yé œ kœrœ ala 'e, ¹⁰ yeka á 'e kœwusœ kœke œrœ á sœ dœ Ɔtshœnœ ndœ kœmbœrœ tœnœ. Atamœ 'e wuta azu á ekperœ gugu lœ endje nene, á anga œrœ kœgbagbara endje tœnœ œ gu nene dœ lœkœ kœkwa Yisu Kristu, ¹¹ dœ mara adœke œneke kœ á 'e mbœrœ dœ adja Ɔtshœrœ á na ga ndœ azœ lœ awa nœ Yisu Kristu, mbœrœ kœgi mokœ fœ Ndjaba yé œ donga she.

Soro kœdœ Kristu

¹² Aaya mœ, mœ yindœ nœ adœke 'e wusœ o'onœ asœke: Œneke á wuta ga tœ mœ, œ mbœrœ adœke Ɔtsho O'o na ga utshunœ. ¹³ Mbœrœ tœnœ dá aayi kœgbœndœ anda nœ egerœ gbozu œdœ pe anga azu para kœkœ, wusœ nœ adœke mœ li ga lœ kánga mbœrœ upu nœ Kristu. ¹⁴ Yé kœwu mœ lœ kánga, aaya azœ ndjoro sœ

kœza lœsu endje ga pa Gbozu dœ mara adœke, endje tetœ kœpa avwaratœ endje yé endje kpa sœsœ dœ awa tœ kœmindœ o'o ama Ndjaba nene.

¹⁵ Æ dœ adjapu adœke anga azu sœ kœyisœ œrœ tœ upu nœ Kristu dœ gbetshelœ nœ kœmbœrœ úkú œdœ gbetshelœ nœ kœgbugburu tshelœ o'o dœ mœ, anga endje sœ kœyisœ nœ dœ ɔtshɔ gbetshelœ. ¹⁶ Endjeneke asœke, endje sœ kœyisœ nœ dœ kœyindœsho ga ndœ mœ, mbœrœ á endje wusœ nœ adœke mœ sœ lœ kánga tœ upu nœ kœmbœrœ adœke azu yi adja ndœ ɔtshɔ O'o. ¹⁷ Anga azu, endjeneke á endje sœ dœ úkú, endje sœ kœyisœ upu nœ Kristu dœ gbetshelœ adœke œne ropa anga œne. Æneke á endje gbe kœmbœrœ tœnœ sœsœ ndjii nene, endje dá yindœ kpa kœwo tshandœ mœ.

¹⁸ Æ mbœrœ œrœ bale nene! Ædœ endje kœyisœ œrœnœ dœ ɔtshɔ gbetshelœ too dœ ekpe gbetshelœ, kolœnœ adœke endje mindœ upu nœ Kristu. Yé mœ sœ dœ yanga tœnœ, mœ sœpe ndje sheko kolœ dœ yanga mbœrœ tœnœ. ¹⁹ Gbambanœ nene, mœ wusœ nœ adœke œneke kɔ œ kɔrɔ awa adœke endje vvara mœ lœ kánga mbœrœ á 'e sœ kœza avwala nœ 'e fœ Ndjaba tœ upu nœ mœ yé Ishiri nœ Yisu Kristu sœ ndje dœ mœ awa bale. ²⁰ Ærœ á mœ sœ kœkate dœ lœsu mœ bale, á sœ kœza gbetshelœ nœ mœ djigi ga tœnœ, œtœnœ kœdœ adœke mœ gbɔgbɔ tshula bale nene. Kashe gbetshelœ nœ mœ djigi ngɔngɔ asœke œdœ pe ɔlɔ dœ ɔlɔ kœdœ adœke mœ lisœ Kristu dœ undu mœ djigi, œdœ lœ soro mœ, œdœ lœ kuzu mœ. ²¹ Gbambanœ nene, ɓa tœ mœ, soro kœdœ Kristu yé kuzu kœdœ kœgbɔ œrœ tshangba akwa.

²² Kashe œ kœsœ adœke mœ sœpe dœ soro, œ li dœ mœ adœke mœ mbœrœ ɔtshɔ akwa, ataa mœ wuwusœ œrœ á mœ mbœrœ nene. ²³ Mœ sœ ugurutœ o'o bisha á sœ kœgbota mœ: mœ yindœ kœkatœ kœsœ dœ soro pa ɔshɔ asœke ndœ kœsœ dœ soro awa bale dœ Kristu. Ætœnœ dá sœ dœ ɔtshɔnœ kœropa

nœ. ²⁴ Kashe œ sœ ndje dœ ɔtshɔnœ adœke mœ sœpe dœ soro mbœrœ 'e. ²⁵ Mbœrœ tœnœ ataa, mœ sœsœ dœ sharapu nene. Mœ wusœ nœ adœke mœ sœ dœ 'e awa bale mbœrœ kœko ala mœ tœ 'e adœke 'e gerœ, yé œ sœ ndje dœ yanga lœ kœyindœrœ. ²⁶ Atamœ, lɔkɔ á mœ kœkwatœ mœ ga ndœ 'e, 'e kpa li kœdonga tœ 'e tœ œneke á Yisu Kristu mbœrœ fœ 'e lœ awa nœ mœ.

Kœshi gbi lœ koshe

²⁷ Ngɔngɔ asœke œrœ á ropanœ kɔ kœdœ adœke, mara kœmbœrœtœ 'e li dœ ɔtshɔ O'o nœ Kristu. Atamœ œdœ mœ kœna kœwu 'e too mœ kœnana nene, mœ yindœ kœdji adœke 'e sœpe kœru lœsu 'e dœ gbetshelœ bale, 'e sœ dœ lœsu bale mbœrœ kœnga koshe nœ kœyindœrœ á ɔtshɔ O'o yisœ nœ fœ 'e. ²⁸ 'E sœsœ dœ awa ayingba 'e bale nene. Asœmœ dá ma ambára fœ endje adœke awa kuzu endje dá endje za, kashe 'e za œnœ 'e awa kœshe; œneke á to ɓa ndœ Ndjaba. ²⁹ Gbambanœ nene, Ndjaba yisœ ɔtshɔ lœsu nœ ye ga ndœ 'e, adœke 'e wuta azu nœ Kristu. Tshe mbœmbœrœ kolœnœ adœke 'e sœ dœ kœyindœrœ nene, kashe mbœrœ adœke 'e wu ndje oyo tœ upu nœ ye. ³⁰ Ngɔngɔ asœke, a ngbɔtœ koshœnœ á 'e wu mœ kœnga tœnœ adœke azu yi adja ndœ ɔtshɔ O'o. Ætœnœ kœdœ koshe á 'e wu mœ lima kœnga tœnœ yé mœ sœpe kœnga tœnœ adœke azu yi adja ndœ ɔtshɔ O'o ɓata á 'e wusœ nœ ngɔngɔ asœke.

2

'E za mara gbetshelœ nœ Kristu

¹ Bata á kœyindœrœ nœ 'e ga ndœ Kristu za gbɔgbɔ fœ 'e, yé á kœyindœsho nœ ye to uvuru ga lœ 'e, ɓata 'e ngbɔtœ 'e bale dœ ɔtshɔ Ishiri, 'e yindœtœ 'e dœ œ mbœrœ ayo ugurutœ 'e. ² Atamœ, 'e mbœrœ adœke lœsu mœ su dœ yanga mbœrœ kœngbɔtœ o'o ama 'e bale, dœ kœyindœtœ 'e, dœ kœsœ dœ lœsu 'e bale œdœ ndje dœ gbetshelœ bale. ³ 'E mbœmbœrœ œrœ bale dœ gbetshelœ nœ kœropa anga 'e nene, 'e

dodonga tœ 'e nene kashe lœ kœzatœ 'e ga ati, 'e wu anga anga 'e бата endje ropa 'e ye. ⁴ Uzu gbege kolœ dœ undu ye dœ tœ ye nene, kashe œ li adœke tshe gbe ndje dœ anga azu angancœ. ⁵ 'E sœ dœ gbetshelœ бата á Yisu Kristu sœ lima dœ tœncœ:

⁶ Mara kœsœ nœ ye kœdœ lima œncœ Ndjaba.

Ɔshe kœdœ lima adja Ndjaba, kashe tshe gbege lima kœpara awa kœgbœndœ kœdœ kolœ Ndjaba nœ ye nene.

⁷ Kashe tshe katœ œneke kœ á tshe sœ lima dœ tœncœ ti, yé œ za lima mara kœsœ nœ kanga. Tshe wuta lima бата azu para kœkœ, yé œ za mara kœsœ á azu sœ dœ tœncœ.

⁸ Tshe za lima tœ ye ga ati yé œ za o'o ama Ndjaba ga tœ akwa lœ œrcœ kœ á tshe mbœrcœ œrr ga tœ kuzu, adja kuzu ba pa kurushi.

⁹ Mbœrcœ tœncœ ataa, Ndjaba ti she galafo kœropa nœ yé œ za i'iri á ropa i'iri kœ fœ she.

¹⁰ Tshe yindœ nœ adœke tœ kœlisœ i'iri Yisu, endjeneke kœ á endje sœ ba lafo, ba pa œshœ, ba ndœ akuzu, endje gote ga utshu ye.

¹¹ Yé endje kœ, endje mindœ nœ adœke Yisu Kristu kœdœ Gbozu, ba lœ mokœ nœ Aba dœ Ndjaba.

Akwa manda kœshe

¹² Ataa, e'e dœ aaya mœ á mœ yindœ 'e waa, 'e sœ lima kœlisœ o'o mœ dœ œlœ kœ á mœ sœ lima ugurutœ 'e. Bata á mœ sœsœ ugurutœ 'e nene, 'e kpa lisœ nœ ropa nœ. 'E mbœrcœ akwa manda kœshe nœ 'e dœ awa kœ. ¹³ Gbambancœ nene, Ndjaba dá sœ kœmbœrcœ akwa ugurutœ 'e, adœke 'e yindœ nœ, yé œ mbœrcœ œneke á tshe yindœ nœ.

¹⁴ Ɔ li adœke 'e kparawa kœle lœ ama 'e œdœ kœgbugburu tshelœ o'o, ¹⁵ adœke azu kœgbœgbœ ádá kœpa ekpe o'o nœ 'e nene, á kœwuwu ekperœ lœ 'e nene. Atamœ, 'e dœ agbolo nœ Ndjaba á ekperœ gugu

lœ 'e nene ugurutœ azu tshapashœ á endje sœ kolœ kœmbœrcœ ekperœ. Ɔ li adœke 'e tshi ugurutœ endje бата angerepe á tshi ba lafo, ¹⁶ lœkœ á 'e sœ kœma o'o nœ soro. Ɔdœ 'e kœsœ kœmbœrcœ atamœ, mœ sœ dœ yanga lœkœ á Kristu œ kwatœ ye, yé œ ma ndje adœke akwa á mœ mbœrcœ lima œdœ ili á mœ vwí, œ sœsœ gbambancœ nene.

¹⁷ Ɔ kœsœ ndje adœke endje wo mœ, yé indji mœ tu, á gbœtœ ye dœ tokórœ nœ 'e á dœ kœyindœrcœ nœ 'e ga ndœ Ndjaba, mœ sœ dœ yanga mbœrcœ tœncœ yé e'e para 'e te ndje ga ndœ yanga nœ mœ awa bale dœ mœ. ¹⁸ E'e ndje ataa, 'e sœ dœ yanga yé mœ te ndje ga ndœ yanga nœ 'e awa bale dœ 'e.

Atimote dœ Epafrodite

¹⁹ Ɔdœ Gbozu Yisu kœyindœ nœ, mœ wusœ nœ adœke mœ vwa Timote ba ndœ 'e lœ ondonœ asœke, adœke tshe gu dœ o'o tshandœ 'e fœ mœ yeka á mœ kœgbœ gbœgbœ mbœrcœ tœncœ. ²⁰ Mœ sœpe kolœ dœ Timote á gbetshelœ nœ ye sœ бата œncœ mœ yé tshe sœ kœgbe kolœ o'o nœ 'e. ²¹ Gbambancœ nene, anga udu azu para kœkœ sœ kœgbe kolœ o'o nœ kœmbœrcœ œrcœ nœ endje dœ tœ endje, kashe endje gbege dœ upu nœ Yisu Kristu nene. ²² 'E wusœ nœ dœ tœ 'e mara á tshe ma œtshœ akwa nœ ye. Tshe zatœ ye djigi mbœrcœ kœmindœ Ɔtshœ O'o awa bale dœ mœ бата á gbolo yakoshe œ ti kane abancœ. ²³ Mœ sœ kœgbe kœvwa she fœ 'e œdœ mœ kœwu upu nœ mœ ngbi yekane. ²⁴ Mœ sœ dœ kœyindœrcœ ga ndœ Gbozu adœke mœ yi ndje kumu mœ ndœ kœwu 'e lœ ondonœ asœke.

²⁵ Mœ wu adœke œ sœ dœ œtshœncœ kœgi aya mœ dœ Epafrodite, yanga mœ lœ ama akwa œdœ lœ koshe á 'e vwa lima she adœke tshe mbœrcœ akwa fœ mœ lœkœ á mœ sœ lima lœ oyo. ²⁶ Tshe sœ dœ ogo kpa kœwu 'e para kœkœ, yé lœsu ye sú dœ oyo kœropa nœ mbœrcœ á 'e dji lima adœke tshe sœ dœ kœba. ²⁷ Adja Kœbancœ za she lima ndœ dœ kuzu,

kashe Ndjaba wu oyo ye. Ɖe doédoé kolœ oyo ye bale nene, kashe Ndjaba wu ndje oyo mœ mbœrœ adœke adja anga oyo kpa wuwuta ga pa oyo nene. ²⁸ Mbœrœ toœnœ dá mœ yindœ kœgi she katsha fœ 'e adœke lœkœ á 'e kpa kœwu she, yeka á 'e kœsœ doé yanga á átá oyo nœ mœ kœka. ²⁹ Atamœ, 'e za osho kœsœ fœ she doé yanga kœ bœta aya uzu lœ ngbœtœ nœ Gbozu. Ɖe li adœke 'e lisœ mara azu bœta she. ³⁰ Gbambanœ nene, tshœ yi lima kœtshu mbœrœ akwa nœ Kristu. Tshœ za undu ye fœ kuzu mbœrœ kœti kane mœ galafœ doé œneke á 'e lili má kœmbœrœ toœnœ fœ mœ doé toé 'e nene.

3

Mara kœwuta uzu ndjii ba utshu Ndjaba

¹ Yé ngœngœ asœ aaya mœ, 'e sœ doé yanga mbœrœ kœngbœtœ 'e bale doé Gbozu.

Mœ wusœ nœ adœke mœ sú lima o'onœ asœke fœ 'e utshunœ ye. Kashe mœ má nene ndœ kpa kœsu toœnœ mbœrœ á kœli œerrr ga tœ lœsu 'e. ² Ala 'e gbœ doé azu á endje sœ kœmbœrœ ekperœ. Endje sœ bœta ekpe ayavoro. Endje kœdoé azu á endje sœ kœ'e tœ endje tœ azu nœ Ndjaba mbœrœ á endje za lœsu endje ga pa gaza bœta egerœ œrœ. ³ Adja azu nœ Ndjaba kœdoé azœ; gbambanœ nene, azœ kœdoé azu á a sœ kœdonga Ndjaba doé awanœ, doé gbœgbœ nœ Ishiri yé á sœ kœza lœsu azœ ga pa Yisu Kristu, kashe a koko lœsu azœ ga tœ undu azœ nene.

⁴ Andaa, mœ li má ndje kœza lœsu mœ ga tœ undu mœ doé tœ mœ. Ɖe kœsœ adœke anga azu gbe adœke œne li kœza lœsu œne ga tœ undu œne doé tœ œne, mœ li ndje kœmbœrœ toœnœ kœropa nœ. ⁵ Gbambanœ nene, endje wa mœ tœ gaza olo mindu doé votœ manda kœzu mœ mara á awa akwa pa toœnœ. Ogo mœ kœdoé Israyele yé mara mœ kœdoé Bendjame. Ɖemœ kœdoé uzu Ebre yé aata mœ kœdoé ndje Aebre. Lœ o'o á wu awa akwa, mœ za lima tœ mœ djigi ndœ

nœ, œmœ kœdoé lima Farisayi. ⁶ Tœ upunœ kœmbœrœ akwa doé egerœ ogo, mœ mbœrœ lima œrœ kanga fœ Ikrizia. Mœ za lima lœsu mœ adœke awa akwa œ fa mœ ndjii tœ ala Ndjaba, mbœrœ toœnœ ataa mœ sœ lima kœlisœ awa akwa waa.

⁷ Kashe œrœ kœ á mœ sœ lima kœwu bœta œ sœ doé ádánœ waa, ngœngœ asœke mœ wu bœta œrœ á te tshakane mœ, mbœrœ kœza lœsu mœ ga pa Kristu. ⁸ Kœropa nœ, œ doédoé kolœ œrœ bale nene. Mœ sœ kœwu œrœ para kœkœ lœ ala mœ bœta œ kpa doé tafo œrœ nene, mbœrœ tafo œrœ á ropa œrœ para kœkœ kœdoé kœwusœ Gbozu nœ mœ doé Yisu Kristu. Mbœrœ she, mœ kpa yiyindœ nœ adœke œrœ kœ á sœ lima tœ œtshœnœ tœ ala mœ, kpa doédoé œtshœrœ tœ ala mœ nene. Mœ sœ kœwu œrœ para kœkœ bœta œrœ kœko va ga pa ndikœ, mbœrœ á mœ gbœ Kristu, ⁹ yé á ngbœtœ mœ doé she bale. Mœ wuwuta œtshœ uzu mbœrœ œrœ á mœ mbœrœ lœ awa nœ kœlisœ awa akwa nene, kashe lœ awa nœ kœyindœrœ ga ndœ Kristu. Atamœ, mara kœwuta uzu ndjii to bœ ndœ Ndjaba lœ awa nœ kœyindœrœ ga ndœ Kristu. ¹⁰ Ogo nœ mœ adœke mœ wusœ Kristu, doé gbœgbœ á she she lœ akuzu asœmœ yé œ ngbœtœ mœ doé she lœ œrœ kanga nœ ye kœ adœke mœ wuta bœta she lœ kuzu nœ ye. ¹¹ Mbœrœ toœnœ ataa, mœ za lœsu mœ ga tœ Ndjaba adœke, mœ she ndje bala lœ akuzu ye.

A kpa œœ ga tœ osho á a yindœ kœwuta ga tœ nœ

¹² Mœ sœsœ kœpa adœke mœ gbœ œrœ tshangba kœkpa œœ nœ mœ ye nene, too ndje adœke mara kœmbœrœtœ nœ mœ wuta tœ œtshœnœ nene. Kashe mœ sœpe kœpa avwaratœ mœ adœke mœ gbœ œrœ tshangba nœ. Wu ádánœ á Yisu Kristu gbe lima doé toœnœ yeka á ke mœ. ¹³ Aaya mœ, mœ gbegebe adœke mœ gbœ œrœ tshangba nœ ye nene. Kashe mœ sœ kœmbœrœ œrœ bale: mœ kpa za ala mœ ga tœ œrœ á mœ ro ga manda mœ nene, kashe mœ sœ

koepa avwara koewuta ga tœ œrœ á sœ ba utshu mœ. ¹⁴ Ataa, mœ sœ koekpa ɔɔ koewuta ga tœ osho á mœ yindœ koewuta ga tœnœ adœke mœ gbœ œrœ á Ndjaba e azœ koegbœ ba lafo lœ awa nœ Yisu Kristu.

¹⁵ Azœ para kœkœ á a dœ agbozu lœ koeyindœrœ, œ li adœke a sœ dœ mara gbetsheloœnœ asœmœ. Yé œ kœsœ adœke 'e sœ dœ anga angbi gbetshelœ tœ œneke, Ndjaba œ yisœ nœ ngbi fœ 'e. ¹⁶ Ataa atamœ gbaa, œ li adœke a sœpe kœna ga utshunœ tœ awa á a tetœ nœ œerrr kpesheke asœke.

¹⁷ Aaya mœ, e'e para kœkœ 'e za mara kœmboœrœtœ nœ mœ. 'E ko ala 'e ga tœ endjeneke á mara kœmboœrœtœ nœ endje li dœ œneke á 'a yisœ nœ fœ 'e. ¹⁸ Mœ pa lima o'onœ asœke fœ 'e yeka á kpa pa dœ ngola adœke: mara kœmboœrœtœ azu ndjoro sœ kœma adœke endje koedœ ayingba kurushi nœ Kristu.

¹⁹ Endje za awa kuzu mbœrœ ndjaba nœ endje koedœ uvu endje. Endje sœ koedonga tœ endje tœ œrœ á za tshula fœ endje yé gbetshelœ nœ endje sœ kolœ ga pa œrœ tshapashœ asœke.

²⁰ Kashe azœ, tshalakpi nœ azœ sœ ba lafo, ba tœ osho á sœ koekate Ayi kœshe azœ, á tshe koedœ Gbozu Yisu Kristu. ²¹ Tshe fa undu azœ, œnœ tshapashœnœ asœke adœke œ li dœ undu ye œnœ mokœ. Tshe mbœrœ œneke kœ dœ gbœgbœ á za awa fœ she adœke tshe dœ Gbozu pa œrœ kœ.

4

¹ Mbœrœ tœnœ ataa, aaya mœ á mœ yindœ 'e waa, mœ sœ dœ egerœ ogo kpa koewu 'e. 'E sœ kœmboœrœ adœke yanga nœ mœ sœ tœ egerœnœ yé mœ donga tœ mœ mbœrœ 'e. 'E dœ aaya mœ á mœ yindœ 'e waa, 'e wu mara á li dœ 'e kœshi gbi lœ soro 'e bale dœ Gbozu.

œrœ á li kœmboœrœ tœnœ

² Mœ za o'o fœ Evodi œdœ Setishe adœke endje sœ dœ gbetshelœ bale mbœrœ endje koedœ azu nœ Gbozu.

³ œbœ ndje á bœ dœ adja yanga mœ

lœ ama akwa, mœ yindœ nœ adœke bœ u ayashe bisha asœke adœke endje katœ kœle lœ ama endje. Gbambœnœ nene, endje zatœ endje ga tœ akwa dœ mœ ndœ kœmindœ ɔtshœ o'o, awa bale dœ Klema œdœ pe ndje anga udu anga mœ lœ ama akwa para kœkœ á i'iri endje sœ ala buku nœ soro.

⁴ 'E sœ dœ yanga œbœ dœ œbœ mbœrœ e'e koedœ azu nœ Gbozu. Mœ kpa pa adœke: 'e sœ dœ yanga. ⁵ 'E sœ dœ ɔtshœ lœsu ga ndœ azu para kœkœ. Lœkœ koekwa Gbozu ndo ye. ⁶ 'E zaza lœsu 'e ga lafo mbœrœ œrœ bale nene. Kashe lœ œrœ kœ, œ li adœke 'e za avwala nœ 'e fœ Ndjaba tœ œrœ á oyonœ za 'e. Yé lœkœ á 'e kœsœ kœza avwalanœ, 'e za dœ kœgi mershe.

⁷ Yé kœsœ gee nœ Ndjaba á ropa kœwusœrœ kœ, œ gbœndœ lœsu 'e dœ pe gbetshelœ nœ 'e lœ Yisu Kristu.

⁸ Aaya mœ, ndœngœbœ o'o á mœ yindœ koepa fœ 'e dœke: œ li adœke 'e gbe kolœ dœ œrœ á sœ dœ ɔtshœnœ, œrœ á li koedonga tœnœ, œrœ á sœ ndjii, œrœ á ekperœ gugu lœ nœ nene, œrœ á azu yindœ nœ, œrœ á endje lisœ nœ, œrœ á endje pa ɔtshœ o'o mbœrœ tœnœ, 'e ko œrœnœ kœ asœke ga lœ kumu 'e. ⁹ œrœ á mœ yisœ nœ fœ 'e á 'e wusœ nœ, œrœ á 'e dji yé á wu mœ kœmboœrœ tœnœ, 'e za ga tœ akwa. 'E za œneke á mœ yisœ nœ fœ 'e ga tœ akwa. Yé Ndjaba á tshe za kœsœ gee fœ azu, tshe sœ awa bale dœ 'e.

Mershe nœ Polo fœ azu Filipino

¹⁰ Mœ sœ lima dœ egerœ yanga lœ kœsœ bale dœ Gbozu tœ koewu adœke 'e kpa gbœ lima awa ndœ kœgbe dœ mœ. Adja 'e sœ lima kœgbe dœ mœ zœ yeka á 'e gbœgbœ lima awa ndœ koeyisœ nœ ngbi nene. ¹¹ Mœ sœsœ koepa atake mbœrœ á mœ sœ dœ ogo kœgbœ œrœ bale nene. Gbambœnœ nene, mœ wusœ kœza lœsu mœ kolœ ga tœ œneke á mœ sœ dœ tœnœ. ¹² Tœ osho kœ á mœ sœ tœnœ, lœ œrœ kœ á wuta ga tœ mœ, mœ wusœ kœru lœsu mœ œdœ mœ kœsœ dœ kœziœ œdœ mœ sœ dœ ogo, too œdœ mœ kœsœ dœ œrœ ndjoro œdœ mœ kœgugu

dœ œrœ kœli dœ gbetshelœ nœ mœ nene. ¹³ Kristu sœ koeto gbɔgbɔ fœ mœ lœ œrœ para kɔkɔ á wuta ga tœ mœ.

¹⁴ Kashe 'e mbœrœ lima tœ ɔtshɔnœ kœgbe dœ mœ lɔkɔ á mœ sœ lima lœ oyo. ¹⁵ E'e dœ azu Filipino, 'e wusœ nœ dœ tœ 'e adœke pe dœ lɔkɔ á mœ ka lima tœ Masedwane ti mbœrœ kœna koetetœ kœyisœ ɔtshɔ O'onœ, anga azu angbi Ikrizia titi kane mœ nene, kolœ e'e dá ti kane mœ lœ awa nœ koeto makabo nœ ngendja fœ mœ. ¹⁶ Lɔkɔ á mœ sœ lima lœ Tesalonike, 'e ti lima kane mœ lœ awa nœ kœywa œrœ á mœ sœ lima dœ ogo nœ. ¹⁷ Mœ sœsœ kœpara awa adœke 'e to œrœ fœ mœ nene. Kashe mœ sœ kœpara adœke anga angbi œrœ ndjoro kpa te ga pa œneke á 'e sœ dœ tœnœ. ¹⁸ Mœ gbɔ œrœnœ kɔ á 'e vwa fœ mœ asœmœ yé œ dopa nœ ye. Œrœ á 'e vwa dœ Epafrodite fœ mœ asœmœ, œ li adja ngɔngɔ asœke dœ ogo nœ mœ yé œ sœ b̄ata yombo á tshafunœ ga, á sœ ndje b̄ata tokóro á ga tœ Ndjaba, á tshe sœ dœ yanga mbœrœ tœnœ. ¹⁹ Yé Ndjaba nœ mœ œ to œneke kɔ á 'e gugu dœ tœnœ nene fœ 'e, lœ awa nœ kœngbɔtœ 'e dœ Yisu Kristu liaka adja kœngba œrœ nœ ye. ²⁰ Kaka Aba azœ dœ Ndjaba sœ dœ mokɔ waa dœ waa. Ame.

Ndɔngɔlɔ abala

²¹ E za abala fœ ayerœ azu nœ Yisu Kristu bale dœ bale kɔ. Aaya azœ á mœ sœ dœ endje b̄a ke, bala ndje 'e.

²² Azu nœ Ndjaba para kɔkɔ za abala fœ 'e, yé kœropa nœ endjeneke á endje sœ lœ gbagba nœ egerœ gbozu Sezare.*

²³ Kaka adœke Gbozu Yisu Kristu gbɔndœ ishiri 'e lœ awa nœ ɔtshɔ l̄osu nœ ye.

* **4.22** 4.22 Dœ lɔkɔnœ asœmœ azu nœ Lita para kɔkɔ, endje e lima endje adœke endje kœdœ azu tshelœ anda nœ egerœ gbozugo Roma

Mbeti á Polo sú fœ azu Kolose Tshatshu o'o

Kolose kœdœ lima anga ongbø bale lœ ogo Azi Minere á ì'irinœ kœdœ kpesheke Turki. Polo wuwuta lima ga lœ ongbonœ ascœmœ nene, kashe yanganœ lœma akwa á ì'iri ye kœdœ Epafraze á tshe kœdœ adja gbolo ogo Kolosœ. Cœshe kœdœ ali uzu á tshe yisœ Jtshø O'o nœ Yisu Kristu ba lœ ogo Kolose.

Løkø á Polo sœ lœ kanga ba lœ Roma, Epafraze na kœwu she œ pa lima fœ she adœke aayi kœyisœrœ dœ wala na, œ sœ kœyindœ kœndi tshelœ kœyindœrœ nœ azu Kolose. Ba ndœ azunœ ascœmœ, uzu kœsœ dœ kœyindœrœ ga ndœ Ndjaba yé á yindœ kœgbø soro neke á ka nene, œ li adœke tshe donga aandjelu, tshe mbœrœtœ ye lindœ œrœ ogo ye: œrœ bœta kœwa gaza, kœzirœ, kœndjorœ... Kœdji tœnœ ataa, Polo su mbetinœ ascœke fœ azu Kolose mbœrœ kpa kœyisœ nœ fœ endje adœke, Yisu ropa ishiri kœ yé kolœ mbœrœ kœyindœrœ ga ndœ ye dá uzu œ gbø soro neke á ka nene. Tshe vwa mbetinœ fœ endje lœ awa nœ Tishike œdœ Onezime.

Mbetinœ kurutshelœtœ ye atake:

- Tshatshu o'o (1.1-8)
- Mara kœsœ nœ Yisu Kristu dœ akwa nœ ye (1.9-2.19)
- Mara tafo soro ba ndœ Kristu (2.20-4.6)
- Ndœngøbø o'o (4.7-18)

Abala

¹ Cœmœ Polo á Ndjaba ke mœ adœke mœ te ayi avwa nœ Yisu Kristu, œmœ œdœ aya azœ dœ Timote, ² a sœ kœsu mbetinœ ascœ fœ 'e dœ ayœrœ azu nœ Ndjaba ba lakpi Kolose, á 'e sœ kœmbœrœtœ 'e lindœ kœyindœrœ ga ndœ Kristu. Kaka Aba azœ dœ Ndjaba ma øtshø lœsu nœ ye ga ndœ 'e yé œ za kœsœ gee nœ ye fœ 'e.

³ Jbø dœ øbø 'a sœ kœza mershe fœ Ndjaba, Aba Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu, lœ avwala nœ 'a fœ she tœ upu nœ 'e. ⁴ Gbambœnœ nene, 'a djindœ kœyindœrœ nœ 'e ga ndœ Yisu Kristu œdœ pe mara kœyindœsho á 'e sœ dœ tœnœ ga ndœ ayœrœ azu nœ Ndjaba para kœkø. ⁵ 'E sœ kœmbœrœ atamœ mbœrœ á 'e sœ kœza lœsu 'e ga pa øtshœrœ á Ndjaba gbœndœ nœ kate 'e ba lafo. Gbambœnœ nene, gbøgbø nœ kœza lœsu 'e to lœ awa nœ adjapu á 'e dji lima utshunœ á dœ Jtshø O'o. ⁶ Jtshø O'onœ kurutshelœtœ ye pa øshø djigi yé œ sœ kœmbœrœ akwa na tœnœ veveve ko bœta á ma lima tœ ye ugurutœ 'e, pe dœ lœkø á 'e gbø lima yé á wu ndje sœ øtshø lœsu nœ Ndjaba á tshe ma adja fœ azu. ⁷ Aya 'a dœ Epafraze á a yindœ ye waa, á tshe sœ kœmbœrœ akwa awa bale dœ 'a dá yi lima sœ nœ fœ 'e. Tshe sœ ga lœ kudu 'a ba ndœ 'e bœta adja ayi akwa nœ Kristu, ⁸ yé tshe pa lima ndœ mara kœyindœsho á Jtshø Ishiri za ga lœ 'e fœ 'a kœ.

⁹ Mbœrœ tœnœ atamœ, á kœto kœtœ olo á 'a djindœ nœ, 'a kakatœ kœza avwala nœ 'a fœ Ndjaba tœ upu nœ 'e nene. 'A sœ kœyu she adœke tshe yisœ gbœtshelœ nœ ye djigi fœ 'e, mangba kœwuscœtœ kœ œdœ kœwuscœrœ á Jtshø Ishiri to. ¹⁰ Ataa, 'e mbœrœtœ 'e bœta azu nœ Gbozu nœ azœ yé kœmbœrœ œrœ nœ 'e œ za yanga waa dœ waa fœ she. Lœ œrœ kœ, 'e li kœmbœrœ øtshœrœ yé 'e wusœ Ndjaba kœropa nœ. ¹¹ Ndjaba to gbøgbø nœ ye á sœ dœ mokø waa fœ 'e adœke 'e sœ dœ ugu lœsu, yé œ wusœ kœshi gbi lœ œneke kœ á wuta ga tœ 'e. ¹² 'E gi mershe dœ yanga fœ Aba azœ dœ Ndjaba á tshe guma 'e adœke 'e gbø ndje øtshœrœ á tshe gbœndœ nœ kate ayœrœ azu ba lœ ogo ishiri nœ ye. ¹³ Tshe ko azœ lœ kanga nœ ubu osho, yé œ gi azœ ga lœ ogo tshagbozu nœ Gbolo nœ ye á tshe yindœ ye kœropa nœ. ¹⁴ Dœ awa nœ Gbolonœ, a kpa dœdœ akanga nene yé tshe djœœndœ ekpœrœ nœ azœ ye.

Avwala nœ Polo mbœrœ Akolose

Ndjaba za Yisu Kristu tœ Gbozu

tshapa ærœ kɔ

¹⁵ Kristu za tshatshu Ndjaba á uzu bale wuwu she nene, æshe kœdœ Eya Gbolo nœ Ndjaba á tshe ropa azu œdœ pe ærœ para kɔkɔ á tshe mbœrœ. ¹⁶ Gbambanœ nene, Ndjaba mbœrœ ærœ kɔ lœ awa nœ ye, ærœ á sœ balafo œdœ ba ati, œneke á a sœ kœwutœ nœ dœ pe œneke á a sœsœ kœwutœ nœ nene, dœ gbɔgbɔ kɔ œdœ ndje ishiri kɔ á sœ bata agbozu lœ yugu dœ pe tshaati. Ndjaba mbœrœ lima ærœ kɔ lœ awa nœ Kristu adœke ærœ kɔ sœ mbœrœ she. ¹⁷ Ataa tshe sœ utshu ærœ kɔ yé ærœ kɔ á li kœsœ tœnœ, ka mbœrœ she. ¹⁸ Tshe kœdœ ndje Gbozu nœ Ikrizia, œshe kœdœ kumu Ikrizia, Ikrizia kœdœ undu ye, tshe kœdœ ali uzu, tshe kœdœ ali uzu á tshe she lœ kuzu ugurutœ akuzu; Mbœrœ tœnœ dá tshe wuta Gbozu pa ærœ kɔ á Ndjaba mbœrœ. ¹⁹ Gbambanœ nene, Ndjaba dœ tœ ye dá yi lima ndœ nœ adœke Kristu za angwa œne djigi. ²⁰ Lœ awa nœ Kristu, Ndjaba gbe ndje lima kœgi ayo ga ugurutœ ye dœ ærœ para kɔkɔ á tshe mbœrœ. Adjapu adœke lœ awa nœ kuzu Gbolo nœ ye lɔkɔ á indji ye tu pa kurushi, tshe guma tshaguru tœ ye dœ ærœ kɔ á sœ balafo dœ ba ati.

²¹ Yé e'e ndje, 'e sœ lima lœ ingirinœ tœ Ndjaba, 'e dœ lima azu kœyiangba ye mangba ekperœ á 'e sœ lima kœgbe dœ tœnœ á sœ ndje kœmbœrœ tœnœ. ²² Kashe ngɔngɔ asœke, lœ awa nœ kuzu á wo ɔkɔ Gbolo nœ ye, Ndjaba guma tshaguru tœ ye dœ 'e adœke 'e te ayerœ azu neke á endje li tœ ala ye. ²³ Æ li adœke 'e tepa kœyindœrœ nœ 'e ngbiri, uzu bale fafara 'e nene. 'E za kolœ lɔsu 'e ga tœ ɔtshœrœnœ á Ndjaba gumasœ nœ kate 'e bata á 'e dji lima lœ ɔtshɔ O'o. ɔtshɔ O'onœ asœmœ, endje yisœ nœ fœ azu kɔ pa ɔshɔ, yé œtœnœ dá œmœ dœ Polo wuta ayi akwa mbœrœ kœyisœ nœ.

Akwa nœ Polo lœ Ikrizia

²⁴ Ngɔngɔ asœke, mœ sœ dœ yanga mbœrœ oyo á mœ sœ kœwu tœnœ tœ upu nœ 'e. Gbambanœ nene, oyo á

mœ sœ kœwu lœ ɔkɔ mœ asœke te ga lœ kumu œneke á Kristu wu lima. Mœ yindœ kœza oyonœ mbœrœ ɔtshœrœ nœ Ikrizia á dœ undu ye. ²⁵ Mœ te ayi akwa lœ Ikrizia mbœrœ á Ndjaba za mœ adœke mœ mbœrœ akwa ugurutœ 'e. Tshe vwa mœ adœke mœ gbara o'o ama ye djigi. ²⁶ Æ yindœ kœpa adœke: O'o á Ndjaba sœ kœza yiwa tœnœ balima katshatsha tœ azu. Ngɔngɔ asœke, tshe sœ kœyisœ nœ fœ azu á tshe ke endje. ²⁷ Ndjaba yi lima ndœ kœyisœ nœ fœ azu adœke, ærœ á œne za yiwa tœnœ asœmœ kœdœ egerœ ærœ á ropa ærœ kɔ, yé á dœ mokɔ á sœ ba ugurutœ angbi azu. O'onœ á zatœ ye yiwatœnœ asœmœ kœdœ: Kristu sœ ugurutœ 'e yé dœ awa nœ ye, 'e ngbœtœ 'e dœ she bale lœ mokɔ nœ Ndjaba. ²⁸ Ataa, Kristunœ asœke dá 'a sœ kœpandœ o'o nœ ye. 'A sœ kœmi upu fœ uzu dœ uzu, œ sœ kœyisœ ærœ lœ kœwusœtœ kɔ adœke á guma endje dœ endje ngbœtœ endje bale dœ Kristu yeka á endje kœgerœ lœ kœyindœrœ. ²⁹ Mbœrœ tœnœ ataa, mœ sœ kœmbœrœ akwanœ yé œsœ kœnga koshe dœ gbɔgbɔ nœ Kristu, œtœnœ dá sœ kœmbœrœ akwa lœ mœ dœ gbɔgbɔ.

2

¹ Mœ yindœ nœ adœke 'e wusœ mara ɔgbɔ koshe á mœ sœ kœnga tœ upu nœ 'e, tœ upu nœ azu Lawudukiya œdœ pe tœ upu nœ endjeneke kɔ á endje wuwu damba mœ nene. ² Mœ sœ kœmbœrœ ataa mbœrœ á 'e kœshi gbi, mbœrœ á 'e kœsœ kœyindœtœ 'e dœ lɔsu 'e bale. Mœ yi ndje ndœ nœ adœke Ndjaba to kane ye ga pa 'e yeka á 'e kœsœ dœ kœwusœrœ neke á li dœ kœwusœ adja o'o nœ Ndjaba á zatœ ye yiwatœnœ: O'onœ á zatœ ye yiwa tœnœ asœmœ kœdœ Kristu dœ tœ ye, ³ á kœwusœtœ kɔ sœ ba ndœ ye. Æshe dá sœ kœkɔrɔ awa nœ kœwusœ ærœ fœ azœ ⁴ Mœ pa o'onœ asœ fœ 'e mbœrœ adœke anga uzu bale kpa kœfafara 'e dœ undú o'o nene. ⁵ Ataa mœ gugu

ugurutœ 'e nene gbaa, lœsu mœ sœ ɓa ndœ 'e. Mœ sœ dœ yanga kœwu mara á 'e ka ngbiri yé á sœ kœshi gbigbigbi lœ kœyindœrœ nœ 'e ga ndœ Kristu.

Kristu za ɔtshɔ soro fœ azœ

⁶ Ataa, ɓata á 'e yindœ nœ adœke Yisu Kristu dœ Gbozu nœ 'e ascœmœ, 'e ngbɔtœ 'e bale dœ she ɔɓ dœ ɔɓ. ⁷ 'E li ga lœ ye ɓata á eshe ɔyɔ œ li ga lœ ɔshɔ yé 'e za soro djigi ga tshakane ye. 'E shi ngbiri lœ kœyindœrœ nœ 'e ɓata mara á endje yi lima sœ nœ fœ 'e, yé œ sœ kœgi ɔtshœrœ fœ Ndjaba ɔɓ dœ ɔɓ.

⁸ 'E sœ dœ gbɔdjela adœke uzu bale fafara 'e dœ kœwusœtœ nœ wala á sœ gbambanœ nene. Mara o'onœ ascœmœ œ ka kolœ ga pa gbetshelœ nœ azu œdœ ga pa gbɔgbɔ nœ ishiri tshapashɔ; kashe œ kaka ga pa Kristu nene. ⁹ Gbambanœ nene, undu Ndjaba djigi sœ lœ Kristu; ¹⁰ yé 'e gbɔ soro djigi lœ awa nœ kœngbɔtœ 'e dœ she. (Eshe kœdœ Gbozu nœ Ishiri kɔ á sœ dœ gbɔgbɔ.

¹¹ Lœ kœngbɔtœ 'e bale dœ Kristu, tshe wa 'e tœ gaza. Gazanœ ascœmœ dœdœ œneke á azu sœ kœwa tœnœ nene, kashe œtœnœ kœdœ gaza á to ɓa ndœ Kristu yé á gi 'e lœ ekpe ɔtshɔ 'e lima utshunœ. ¹² Lɔkɔ á 'e gbɔ lima batisimu, œ sœ ɓata endje shi 'e awa bale dœ Kristu yé 'e she ndje awa bale dœ she mbœrœ á 'e sœ dœ kœyindœrœ ga tœ gbɔgbɔ nœ Ndjaba á she lima she lœ akuzu. ¹³ Utshunœ, 'e tshu lima lœ ishiri mbœrœ á 'e sœ lima kœmbœrœ ekperœ œdœ pe mbœrœ á 'e dœdœ lima azu nœ Ndjaba nene*. Ngɔngɔ asœke Ndjaba she 'e lœ kuzu awa bale dœ Yisu Kristu, yé œ djerœndœ ekperœ nœ azœ kɔ ye. ¹⁴ Utshunœ, a yo lima dœ ngbanga mbœrœ á a tsha lima upu kœmbœrœtœ azœ lindœ awa akwa nœ Ndjaba, kashe Ndjaba wo mbeti á wa lima ngbanganœ ga tœ azœ, œ za ekperœ lœ kumu azœ œ za ga pa kumu Kristu lɔkɔ á tshe tshu pa kurushi. ¹⁵ Ishiri kɔ á sœ lima dœ gbɔgbɔ, Ndjaba gbɔtœ gbɔgbɔnœ yé

œ ko ishirinœ kɔ ga tœ ala azu, lɔkɔ á tshe i endje dœ djingiri á sœ kœna dœ endje mbœrœ kœma adœke, œne ropa endje lœ awa nœ kuzu Kristu pa kurushi.

¹⁶ Ngɔngɔ asœ, uzu bale wawa ngbanga ga pa 'e tœ upu nœ kœzirœ too kœndjœrœ nene. (Edœ tœ upu nœ olo angbo too olo kœwuta tafo yapu too ndje tœ upu nœ olo kœyatœ osho, uzu bale wawa ngbanga pa 'e nene. ¹⁷ Alœmœ para kɔkɔ sœ kœma kolœ ishiri œrœ á wuta má lima, kashe adjapunœ kœdœ Kristu. ¹⁸ Uzu bale mbœmbœrœ adœke 'e yo nene! Anga azu sœ kœdu okoro endje lœ kœzatœ endje ga ati yé á sœ kœpa adœke azu donga aandjelu. Endje sœ kœzatœ endje kolœ ga tœ o'o neke á na ga lœ ɔkɔ endje lœ ulu. Mara azunœ ascœmœ sœ dœ egerœ kumu waa lœ kœwusœrœ nœ ɔkɔ nœ endje. ¹⁹ Azunœ ascœmœ ngbɔngbɔtœ endje dœ Kristu á tshe dœ kumu Ikrizia nene. Kashe Kristu dá to kœzirœ fœ azu Ikrizia, á sœ kœmbœrœ adœke endje ngbɔtœ endje ga tœ nœ bale yeka á kœgerœ ɓata á Ndjaba yindœ nœ.

Kœtshu œdœ kœshe awa bale dœ Kristu

²⁰ ɓata á 'e tshu awa bale dœ Kristu á wuta tshakudu gbɔgbɔ nœ ishiri tshapashɔ, mbœrœ gade á 'e sœ kœmbœrœtœ 'e ɓata 'e sœpe azu nœ tshapashɔ á sœ kœyindœ mara o'o atamœ a? 'E yindœ nœ adœke endje pa fœ 'e adœke: ²¹ «Zaza œrœ asœ nene, zizi œrœ asœ nene, yé tuturutœ œneke nene.» ²² Alœmœ kɔ, kolœ mbœrœ œrœ á œndœ nœ œ di nene. Azu dá guma awa akwanœ ascœmœ kɔ yekane á yisœ nœ. ²³ (E dœ adjapu adœke awa akwanœ ascœmœ matœ ye ɓata œnœ kœwusœtœ, mbœrœ œ sœ kœza awa fœ azu adœke endje donga Ndjaba dœ mara á endje yindœ nœ, endje sœ kœzatœ endje ga ati yé œ sœ kœmbœrœ œrœ kanga ga tœ ɔkɔ endje. Kashe œ dœdœ tœnœ dá kɔ

* **2.13** 2.13 Azu nœ Ndjaba nene: (E yindœ kœpa adœke azu á endje wawa gaza nene

uzu tœ kœsœ dœ ogo œrœ á tshe yindœ nœ nene.

3

¹ Bata á Ndjaba she 'e lœ kuzu awa bale dœ Kristu, 'e para awa kœgbœ œrœ tshalafo ɓa tœ osho á Kristu sœ tœncœ ga pa kuni Ndjaba. ² 'E gbe kolœ dœ œrœ tshalafo. Adja 'e kpa gbegebe dœ œrœ tshapashœ nene. ³ Gbambancœ nene, 'e wuta ɓata azu á endje tshu yé soro 'e zatœ ye wutœncœ awa bale dœ Kristu ɓa tshakane Ndjaba. ⁴ Kristu kœdœ soro nœ 'e. Lœkœ á kœsœ adœke tshe kpa kwatœ ye, 'e wuta ndje awa bale dœ she lœ mokœ nœ ye.

A katœ ongboro ɔtshœ azœ ti

⁵ Mbœrœ tœncœ ataa, 'e wo ogo œrœ tshapashœ á sœ tœ lœsu 'e, ɓata kœmbœrœ angba budu, kœmbœrœ œrœ uburu, kœmbœrœ œrœ tshula, ekpe gbetshelœ œdœ kœsœ dœ ogo kœgbœ ukpulu œrœ, gbambancœ nene, ogo kœgbœ ukpulu œrœ sœ ɓata kœdonga anga andjaba. ⁶ Œrœncœ para kœkœ asœke sœ kœgbota ókó nœ Ndjaba ga tœ azu á endje vwaratœ endje tœ kœdji O'o ama ye. ⁷ 'E ndje, ɔlœ á 'e sœ lima pe kœro manda ogo ekperœncœ asœke; 'e mbœrœ ndje lima tœ 'e ɓata azuncœ ascœmœ.

⁸ Kashe ngœngœ asœke 'e katœ ongboro ɔtshœ 'e ascœmœ ti: kœsœ dœ ókó, kœoma dœ o'o œdœ kœsœ dœ ogo kœmbœrœ ekperœ ga tœ azu, kœpa ekpe o'o ga tœ uzu œdœ pe kœpa o'o tshula. ⁹ 'E fafaratœ 'e ugurutœ 'e nene mbœrœ á 'e katœ ongboro ɔtshœ 'e lima ti ye, ¹⁰ yé 'e wuta adja atafœ azu. Ndjaba á tshe mbœrœ adœke 'e wuta atafœ azu ascœmœ, tshe sœpe kœmbœrœ tœ 'e dœ mara adœke 'e wuta ɓata œne yé 'e wu ndje sœ œne dœ ɔtshœncœ. ¹¹ Ngœngœ asœke, œrœ á kurutshelœ Ayuda dœ angbi azu kpa gugu nene, œdœ azu á endje wa gaza œdœ endjeneke á endje wawa gaza nene, a sœ awa bale. Œdœ kara, œdœ uzu á tshe wuwusœ œrœ nene, œdœ kanga œdœ uzu neke á tshe dœdœ kanga nene a sœ bale tœ ala Ndjaba.

Kolœ Kristu bale á tshe sœ ga pa œrœ kœ, œshe dá sœ dœ azœ para kœkœ.

¹² Ndjaba ke 'e ɓalima katshatsha yé tshe yindœ 'e, e'e kœdœ adja azu nœ ye. Mbœrœ tœncœ ataa, 'e wu oyo anga 'e yé œ sœ dœ ɔtshœ lœsu ga ndœ endje. 'E zatœ 'e ga ati, œ sœ dœ lœsu ziti œdœ ugu lœsu. ¹³ 'E sœ ndje dœ kœru lœsu ugurutœ 'e. Œ kœsœ adœke anga uzu sœ dœ o'o ga tœ yangancœ, 'e djitœ 'e dœ œ djerœndœ ekperœ nœ anga 'e ugurutœ 'e dœ tœ 'e. 'E mbœrœ ɓata Gbozu; gbambancœ nene, œshe ndje tshe djerœ lima ndje ndœ ekperœ nœ 'e. ¹⁴ Lœncœ kœ, œrœ á ropa nœ kœdœ adœke: 'e yindœtœ 'e, mbœrœ kœyindœsho dá ngbœɓa 'e ga tœ œsœncœ bale. ¹⁵ Kaka adœke kœsœ gee nœ Kristu za osho tœ lœsu 'e. Gbambancœ nene, Ndjaba ke lima 'e adœke 'e ngbœɓa tœ 'e ga tœncœ adœke 'e wuta uzu bale yé œ sœ dœ kœsœ gee ugurutœ 'e. 'E za kolœ mershe fœ she.

¹⁶ Kaka adœke o'o ama Kristu œdœ pe ɔtshœrœ lœ nœ djigi sœ tœ lœsu 'e: 'e yisœ œrœ ugurutœ 'e, œ gbagbaratœ 'e ugurutœ 'e dœ kœwusœtœ kœ. 'E ɓi itshi kœdonga Ndjaba dœ lœsu 'e djigi. 'E za mershe fœ she, œ ɓi itshi á to lœ ɔtshœ Ishiri. ¹⁷ Œneke kœ á 'e pa, œdœ œneke á 'e gbe kœmbœrœ tœncœ, 'e mbœrœ dœ i'iri Gbozu Yisu yé œ gi mershe fœ Ndjaba Aba dœ awa nœ ye.

Tafœ mara kœsœ nœ azu nœ Kristu

¹⁸ 'E dœ ayashe, 'e liscœ aakœ 'e ɓata œ li tœ ala Gbozu.

¹⁹ 'E dœ ayakoshe, 'e yindœ aawo 'e yé 'e sœsœ dœ œgbœ lœsu ga tœ endje nene.

²⁰ 'E dœ agbolo, 'e dji o'o ama ayi kœzu 'e lœ œrœ kœ gbambancœ nene, ascœmœ dá za yanga fœ Gbozu.

²¹ 'E dœ aaba agbolo, adja 'e zaza awa adœke agbolo nœ 'e so ókó, œ mœ lœ gbetshelœ nœ endje nene.

²² 'E dœ akanga, 'e dji o'o ama agbozu tshapa 'e lœ œrœ kœ. 'E mbœmbœrœ ascœmœ mbœrœ á endje sœ kœwu 'e tœ kœza yanga fœ endje nene, kashe 'e mbœrœ atamœ dœ

ɔtshɔ ɔsu tɔe kɔekpa awa Gbozu. ²³ Akwa para kɔkɔ á 'e mbɔerɔe, 'e mbɔerɔe dɔe ɔsu 'e djigi ɔata 'e sɔe kɔembɔerɔe fɔe Gbozu, kashe ɔe sɔesɔe adɔeke 'e sɔe kɔembɔerɔe fɔe azu nene. ²⁴ 'E wusɔe nɔe adɔeke, Gbozu ɔe tɔe ɔerɔe tshamanda akwanɔe á tshe guma fɔe azu nɔe ye fɔe 'e. Gbambanɔe nene adja ayengɔ 'e á 'e sɔe kɔembɔerɔe akwanɔe fɔe she kɔedɔe Kristu. ²⁵ Kashe uzu á tshe sɔe kolɔe kɔembɔerɔe ekperɔe, tshe gbɔ o'o manda ekperɔe nɔe ye asɔemɔe, mbɔerɔe Gbozu keke azu dɔe kɔewu tshatshu endje nene.

4

¹ E'e dɔe agbozu, 'e mbɔerɔe ɔerɔe á sɔe ndjii, yé á sɔe dɔe awanɔe ga tɔe akanga nɔe 'e. 'E wusɔe nɔe adɔeke 'e sɔe ndje dɔe Gbozu pa 'e ɔa lafo.

Kɔemi upu

² Adja 'e kakatɔe kɔeza avwala nɔe 'e fɔe Ndjaba ti nene. 'E kɔesɔe kɔeza avwalanɔe, ala 'e gbɔ, yé 'e gi kolɔe mershe fɔe Ndjaba. ³ 'E za ndje avwala nɔe 'e tɔe 'a adɔeke, Ndjaba kɔrɔ awa fɔe 'a tɔe kɔegbara o'o ama ye, o'o nɔe Kristu á zatɔe ye wutɔenɔe á mɔe li kánga mbɔerɔe tɔenɔe. ⁴ 'E za avwala nɔe 'e fɔe Ndjaba adɔeke, mɔe gbara ɔeneke ndjii ɔata á li dɔe mɔe kɔembɔerɔe tɔenɔe.

⁵ Ala 'e gbɔ lɔe kɔesɔe 'e ugurutɔe azu á endje yiyindɔe Yisu nene. Ɔdɔe 'e kɔegbɔ awa tɔe kɔembɔerɔe ɔtshɔrɔe fɔe endje, 'e mbɔerɔe ɔeneke á li dɔe 'e kɔembɔerɔe tɔenɔe. ⁶ Kaka adɔeke o'o ama 'e ga tɔe endje ɔata rɔego á li dɔe ama uzu, yé 'e wusɔe kɔegi o'o á li tɔe kɔegi fɔe uzu dɔe uzu.

Ndangba o'o

⁷ Aya mɔe dɔe Tishike á mɔe yindɔe ye dɔe ɔsu mɔe bale, ɔeshe dá pandɔe o'o nɔe mɔe kɔ fɔe 'e. Tshe sɔe kɔezatɔe ye mbɔerɔe akwa nɔe Gbozu dɔe ɔsu bale, tshe kɔedɔe yanga mɔe lɔema akwa. ⁸ Ádánɔe á mɔe vwa she fɔe 'e kɔedɔe adɔeke tshe mindɔe mara á 'a sɔe dɔe tɔenɔe ɔa ke fɔe 'e yeka á kɔeza kɔeru ɔsu fɔe 'e. ⁹ Endje ro tɔe awanɔe dɔe Onezime, aya 'a á 'a yindɔe ye waa á tshe sɔe kɔembɔerɔe akwa dɔe

ɔsu bale. Tshe kɔedɔe uzu nɔe 'e, endje bibisha dá mindɔe ɔerɔe á sɔe kɔembɔerɔetɔe ye ɔa ke fɔe 'e.

¹⁰ Aristarke dá sɔe ɔenɔe ye lɔe kánga awa bale dɔe mɔe. Tshe vwa abala fɔe 'e, dɔe Marke yiwu Barnabase. 'E dji o'o dɔe ɔtshɔnɔe tɔe upu nɔe Marke, ɔedɔe tshe kɔewuta ga ndɔe 'e, 'e za osho kɔesɔe fɔe she. ¹¹ Yisu á endje e ndje i'iri ye Yustushe vwa ndje abala fɔe 'e. Ugurutɔe Ayudanɔe á endje te ayindɔe Yisu, kolɔe endje dá sɔe kɔeti kane mɔe lɔe akwa nɔe ogo nɔe Ndjaba yeka á sɔe kɔeza kɔeru ɔsu fɔe mɔe.

¹² Epafraze á tshe dɔe uzu nɔe 'e kpa vwa ndje abala fɔe 'e. Ɔshe kɔedɔe ayi akwa nɔe Kristu Yisu á tshe mɔmɔ tɔe kɔeza avwala nɔe ye fɔe Ndjaba tɔe 'e nene adɔeke, 'e ka ngbiri ɔata azu á endje li yeka á kɔembɔerɔe ɔerɔe para kɔkɔ á Ndjaba yindɔe nɔe. ¹³ Adja mɔe wu mara á tshe sɔe kɔezatɔe ye ndɔe akwa mbɔerɔe 'e, dɔe azu lɔe Lawudukiya ɔedɔe pe endjeneke á endje sɔe lɔe Hierapolise. ¹⁴ Monganga Lukasi, yanga azɔe ɔedɔe pe Demasi, endje vwa abala fɔe 'e.

¹⁵ 'E za abala fɔe aaya ɔedɔe ayingɔ lɔe Yisu á endje sɔe ɔa lɔe Lawudukiya, dɔe pe yingɔ azɔe dɔe Nifa ɔedɔe ayindɔe Yisu kɔ á endje ngbɔɔa tɔe endje ɔasɔenda nɔe ye. ¹⁶ 'E kɔedi mbetinɔe asɔeke ɔe kɔeka, 'e vwa ndje fɔe azu Ikrizia lɔe Lawudukiya adɔeke ayindɔe Yisu ɔa zɔe di ndje. 'E di ndje mbeti á mɔe su fɔe azu Ikrizia nɔe Lawudukiya á endje vwa fɔe 'e. ¹⁷ 'E pa fɔe Arkipe adɔeke: gbɔndɔe akwa á Gbozu za fɔe ɔe yeka á ɔe kɔembɔerɔe dɔe ɔtshɔnɔe.

¹⁸ Ɔmɔe Polo, mɔe vwa abala fɔe 'e. Mɔe sɔe kɔesu abalanɔe asɔeke dɔe adja kane mɔe dɔe tɔe mɔe. 'E gbe dɔe mɔe lɔe kánganɔe á mɔe sɔe lɔenɔe asɔeke kane.

Kaka adɔeke Ndjaba ma ɔtshɔ ɔsu nɔe ye ga ndɔe 'e.

Ali mbeti á Polo sù fœ azu Tesalonike Tshatshu o'o

Asœke kœdœ ali mbeti á Polo sù fœ ayindœ Yisu 6a lœ Tesalonike. Polo na lima ga zœ yé œ yisœ Ɔtsho O'o nœ Yisu Kristu fœ endje. Endje za awa Kristu kashe kolœ manda olo teasho, anga azu ugurutœ Ayuda á endje sœ lima kpœtœmœ sœ kœbili azu adœke endje oma dœ Polo. Ayindœ Kristu ko Polo dœ anganœ yiwa tœnœ. Dœ butsho, endje ko endje wuta tœnœ lœ ongbo ga ushu, á endje ro ga lœ Bere.

Ungu bisha manda nœ, Polo vwa Timote mbœrœ kœna kœwu mara á ayindœ Kristu 6a lœ Tesalonike sœ dœ tœnœ. Timote gu œ pa fœ Polo adœke endje sœ kœshi gbi lœ kœyindœrœ zœ, kashe anga ata endje sœ kœvwaratœ endje kœmbœrœ akwa. Endje sœ kœpa adœke Yisu œ kwatœ ye lœ ondonœ asœ, yé ádánœ nœ kœmbœrœ akwa gugu nene. Anga endje sœsœ lima dœ lœsu endje ziti nene. Mbœrœ tœnœ ataa, Polo sù mbetinœ asœke mbœrœ kœto gbœgbœ fœ endje, á pa ndje ndœ mara á Kristu œ kwa bala tœ ye dœ tœnœ; endje za lœsu endje ga pa Gbozu.

Mbetinœ kurutshelœtœ ye atake:

- Abala (1.1)
- Mara á Atesalonike yindœ Ɔtsho O'o (1.2-3.13)
- Soro á ga tœ ala Ndjaba (4.1-12)
- Kœza lœsu ga pa kœkwa Kristu (4.13-5.11)
- Kœmi upu œdœ ndœngœlœ abala (5.12-28)

Abala

¹ Œmœ Polo, Silase œdœ pe Timote, 'a vwa abala asœke fœ 'e dœ ayindœ Yisu lœ Ikrizia 6a lœ Tesalonike. Kaka Aba dœ Ndjaba œdœ Gbozu Yisu Kristu má Ɔtsho lœsu nœ endje ga ndœ 'e yé œ za kœsœ gee fœ 'e.

Kœyindœrœ nœ Atesalonike

² Ɔlœ dœ œlœ 'a sœ kœza mershe fœ Ndjaba mbœrœ 'e kœ, yé œ sœ

kœgbe kolœ dœ 'e lœ avwala nœ 'a. ³ 'A sœ kœgbe dœ kœyindœrœ œdœ kœyindœsho nœ 'e á sœ kœmbœrœ akwa, dœ pe kœshi gbi lœ kœza lœsu nœ 'e ga pa Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu, 6a utshu Aba azœ dœ Ndjaba.

⁴ Alaya, 'a wusœ nœ adœke Ndjaba yindœ 'e waa, yé á ke 'e. ⁵ Mbœrœ tœnœ ataa, lœkœ á 'a yi lima œsœ Ɔtsho O'o fœ 'e, œ sœsœ kolœ 6ata o'o gbambanœ nene, kashe œ sœ dœ gbœgbœ, lœ awa nœ Ɔtsho Ishiri yé 'a yisœ nœ adœke Ɔtsho O'onœ asœmœ kœdœ adjapu. 'E wusœ mara á 'a sœ lima kœmbœrœtœ 'a ugurutœ 'e mbœrœ Ɔtshœrœ nœ 'e.

⁶ Yé ataa, 'e mbœrœtœ 'e lindœ mara œrœ nœ 'a œdœ œnœ Gbozu. Ataa 'e sœ lima dœ oyo gbaa, 'e yindœ o'o ama Ndjaba dœ yanga á to lœ Ɔtsho Ishiri. ⁷ Mbœrœ tœnœ ataa, 'e fa azu á ayindœ Yisu lœ Masedwane dœ pe lœ Akayi li kœmbœrœtœ endje lindœ Ɔtsho 'e. ⁸ Yé o'o ama Gbozu to 6a ndœ 'e, œ wuwuta kolœ 6a lœ Masedwane œdœ pe 6a lœ Akayi nene, kashe o'o tœ upu kœyindœrœ nœ 'e ga ndœ Ndjaba za osho djigi dœ mara adœke 'a kpa gugu dœ o'o kœpa mbœrœ tœnœ nene. ⁹ Gbambanœ nene, uzu dœ uzu pandœ mara á 'e za osho kœsœ fœ 'a dœ tœnœ lœkœ á 'a na ga ndœ 'e œdœ mara á 'e katœ andjaba nœ 'e ti yé á fatœ 'e ga ndœ Ndjaba mbœrœ kœmbœrœ akwa fœ she á tshe dœ Ndjaba nœ soro yé á dœ ndje adja Ndjaba. ¹⁰ 'E sœ kœkate adœke Yisu, Gbolo nœ ye to 6a lafo œ na; œshe á Ndjaba she she lœ akuzu, œshe dá ko azœ lœ ama ókó nœ Ndjaba á sœ kœna tœnœ.

2

Akwa nœ Polo lœ Tesalonike

¹ Alaya, 'e wusœ nœ dœ Ɔtshœnœ dœ tœ 'e adœke 'a nana lima ga ndœ 'e gbambanœ nene. ² 'E wusœ nœ ndje adœke lima utshunœ, endje gu 'a yé œ mbœrœ œrœ kanga fœ 'a 6a lœ Filipino. Kashe Ndjaba to gbœgbœ fœ 'a adœke 'a mindœ Ɔtsho O'o fœ 'e ugurutœ azu ndjoro á endje sœ lima kœkpa kundœ 'a. ³ Gbambanœ

nene, koeyisœrœ á 'a sœ koeyisœ nœ fœ azu kɔ toto lœ djingili too lœ ádá œrœ nœ uburu nene, yé 'a papara awa koefara uzu bale nene. ⁴ Kashe 'a sœ kolœ koemindœ nœ b̄ata á Ndjaba yindœ nœ, mbœrœ tshe wu l̄osu 'a yé á za Ɔtshɔ O'o nœ ye fœ 'a. 'A mbœmbœrœ adœke 'a ga tœ ala azu nene, kashe 'a ga tœ ala Ndjaba á tshe wusœ l̄osu 'a. ⁵ Mbœrœ tœncœ ataa, 'e wusœ nœ dœ ɔtsh̄ncœ adœke 'a papa o'o nœ afara bale nene; 'a sœsœ ndje dœ gbetshelœ nœ zindœ nene, kashe Ndjaba bale dá dœ timuncœ. ⁶ Yé œdœ b̄a ndœ 'e, œdœ b̄a ndœ anga azu kpi, 'a papara koeliscœtœ b̄a ndœ uzu bale nene.

⁷ Andaa b̄ata aayi avwa nœ Kristu, 'a li má ndœ koema tshagbozu nœ 'a dœ gbɔgbɔ fœ 'e ye. Kashe 'a sœ lima ugurutœ 'e dœ l̄osu 'a ziti b̄ata ayi gbolo á tshe sœ koegb̄ndœ agbolo nœ ye. ⁸ Ataa, mbœrœ koeyindœsho nœ 'a ga ndœ 'e, 'a yiyi lima ndœ koeyi kolœ sœ Ɔtshɔ O'o nœ Ndjaba fœ 'e nene, kashe 'a yi ndje lima kœzatœ 'a djigi fœ 'e. Gbambancœ nene, œsœ 'e li lima tœ ala 'a waa. ⁹ Alaya, 'e gbe dœ ɔgbɔ akwa á 'a mbœrœ œdœ koem̄. 'A mbœrœ lima akwa butshɔ dœ ɔl̄ mbœrœ adœke 'a wuwuta kongba pa uzu bale nene, kolœ mbœrœ koeyisœ Ɔtshɔ O'o nœ Ndjaba fœ 'e.

¹⁰ E'e œdœ Ndjaba ndje koedœ atimu koewu adœke ɔtshɔ 'a ga ndœ 'e doé ayindœ Yisu sœ lima yerœ, ndjii œdœ dœ mara adœke uzu gbagbagbara 'a nene. ¹¹ Yé 'e wu lima sœ nœ adœke mara koembœrœtœ 'a ga ndœ uzu bale dœ bale ugurutœ 'e sœ b̄ata mara á aba gbolo œ mbœrœ dœ agbolo nœ ye. ¹² 'A yisœ o'o fœ 'e adœke 'e sœ dœ gbɔgbɔ yé 'a sœ koepa kpœpanœ kpœpanœ adœke mara koembœrœtœ 'e sœ liaka gbetshelœ nœ Ndjaba, œshe á tshe sœ kœ'e 'e koeli ga lœ Ogo gbozu nœ ye œdœ ga lœ mokɔ nœ ye.

¹³ Mbœrœ tœncœ ataa, 'a sœ kœza mershe fœ Ndjaba ɔl̄ dœ ɔl̄ tœ upu adœke l̄kɔ á 'a mi lima ndœ o'o ama Ndjaba fœ 'e, 'e dji yé 'e zaza lima kolœ b̄ata amba o'o nœ azu

gbambancœ nene, kashe 'e dji b̄ata adja o'o ama Ndjaba. O'onœ ascœmœ mbœrœ akwa lœ e'e doé ayindœ Yisu. ¹⁴ Gbambancœ nene, alaya, e'e doé azu Tesalonike, 'e mbœrœ tshetœ mara œrœ nœ azu Ikrizia nœ Ndjaba b̄a lœ ogo Yuda. Endje sœ dœ koeyindœrœ ga ndœ Yisu Kristu. 'E wu oyo tshakane adja aaya 'e b̄ata á azu Ikrizia lœ Yuda wu lima tshakane aaya ndje doé Ayuda. ¹⁵ Endje á endje wo lima Gbozu Yisu dœ pe aayi kœgbara o'o, endje mbœrœ ndje œrœ kanga fœ 'a, endje sœ koembœrœ œrœ á gaga tœ ala Ndjaba nene, yé endje koedœ ayingba nœ azu para. ¹⁶ Endje sœ koepakata 'a ndœ koeyisœ o'o ama Ndjaba fœ angbi azu mbœrœ kœshe endje, yé ɔl̄ dœ ɔl̄, ekperœ nœ endje ropa nœ ye. Kashe ga tœ nd̄angɔl̄ncœ, ókó nœ Ndjaba te ga pa endje ye.

Polo gbe kœkwa ga lœ Tesalonike

¹⁷ Tœ a'a, alaya, 'a kurutshelœtœ 'a dœ 'e lœ ɔkɔ lœ olo teasho kashe œ doédœ b̄a tœ l̄osu nene. 'A mbœrœ kɔ adœke 'a kwa koewu 'e, mbœrœ 'a sœ kœgbe dœ 'e waa. ¹⁸ Mbœrœ tœncœ ataa, 'a yi má ndœ kœkwa ga ndœ 'e; yé œmœ Polo, mœ gbe má kœkwa tœncœ awa ndjoro, kashe Satana dá pakata 'a. ¹⁹ Gbambancœ nene, e'e dá 'a za l̄osu 'a ga pa 'e, e'e koedœ yanga nœ 'a œdœ ambárá œrœ á za egerœ kumu fœ 'a b̄a utshu Gbozu Yisu l̄kɔ á tshe kwa bala tœ ye. ²⁰ Adjapu, e'e koedœ mokɔ œdœ yanga nœ 'a.

3

¹ Mbœrœ tœncœ ataa, 'a kpa lili lima ndœ kœru l̄osu 'a œerr nene, kashe 'a gbe kœsœpe kolœncœ dœ kuti 'a lœ Atene, ² yé 'a vwa lima aya 'a dœ Timote, á tshe dœ yanga 'a lœ ama akwa nœ Ndjaba lœ koeyisœ Ɔtshɔ O'o nœ Kristu. 'A vwa she adœke tshe to gbɔgbɔ fœ 'e dœ pe kœshi gbi lœ koeyindœrœ nœ 'e. ³ Yekane uzu bale ugurutœ 'e koem̄m̄ lœ ɔkɔ ye mbœrœ œrœ kanga á a sœ koewu tœncœ nene. Gbambancœ nene, 'e wusœ nœ dœ ɔtsh̄ncœ adœke, œ li adœke a wu œrœ kanga ataa. ⁴ L̄kɔ á 'a sœ lima b̄a ndœ 'e, á pa lima

ndœ nœ fœ 'e utshunœ adœke a wu bala œrœ kanga. 'E wusœ nœ adœke œtœnœ dá wuta asœke. ⁵ Mbœrœ tœnœ ataa, ɓata á mœ lili ndœ kœru lœsu nene, mœ vwa Timote kœwu mara á kœyindœrœ nœ 'e sœ dœ tœnœ. Mœ sœ lima kœkpawa adœke Djaboro wu lœsu 'e yé á tshangba akwa nœ 'a kœsœ gbambanœ nene.

⁶ Ngɔngɔ asœ, Timote to ɓa ndœ 'e œ gu ga ndœ 'a, yé á pandœ ɔtshɔ o'o nœ kœyindœrœ nœ 'e dœ pe kœyindœsho nœ 'e fœ 'a. Tshe pa adœke, 'e sœpe kolœ kœgbe dœ 'a lœ gbetshelœ nœ 'e, yé 'e sœ dœ ogo nœ kpa kœwu 'a ɓata á 'a sœ ndje dœ ogo kpa kœwu 'e. ⁷ Ataa, alaya, 'a gbɔ gbɔgbɔ mbœrœ upu nœ kœyindœrœ nœ 'e, ata 'a sœ lœ oyo œdœ lœ œrœ kanga kɔ. ⁸ Yé ngɔngɔ asœ, 'a kpa sœ dœ soro mbœrœ á 'e ka ngbiri lœ kœngbɔtœ 'e bale dœ Gbozu. ⁹ Mara gadœ dá li dœ 'a kœza mershe fœ Ndjaba tœ upu nœ 'e a, mangba yanga kɔ á 'a sœ dœ tœnœ mbœrœ 'e utshu Ndjaba a? ¹⁰ Butshɔ dœ ɔɓ, 'a sœ kœza avwala fœ Ndjaba dœ gbɔgbɔ kɔ adœke 'a kpa na kœwu 'e dœ tœ 'a, yé œ kpa yisœ anga œrœ á gugu lœ kœyindœrœ nœ 'e nene ga pa nœ.

¹¹ Kaka Aba azœ dœ Ndjaba dœ tœ ye œdœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu, guma awa adœke 'a na ga ndœ 'e. ¹² Kaka Gbozu mbœrœ adœke kœyindœsho á 'e sœ dœ tœnœ ugurutœ 'e œdœ ga ndœ azu kɔ, gerœ kolœnœ œ gerœ ɓata kœyindœsho nœ 'a ga ndœ 'e. ¹³ Kaka tshe to gbɔgbɔ ga tœ lœsu 'e adœke 'e sœ yerœ dœ mara adœke azu gbagbagbara 'e ɓa utshu Aba azœ dœ Ndjaba nene, lɔkɔ á Gbozu nœ azœ dœ Yisu œ kwatœ ye dœ ayerœ azu nœ ye para.

4

Mara kœmbœrœtœsho á ga tœ ala Ndjaba

¹ Tœ ndɔngɔlɔnœ, alaya, 'a yi lima sœ mara á li adœke 'e mbœrœtœ 'e lindœ nœ mbœrœ kœga tœ ala Ndjaba. Yé 'e lœ kœmbœrœtœ 'e ataa zœ. Kashe ngɔngɔ asœ, 'a sœ kœyu

'e yé œ sœ kœto gbɔgbɔ fœ 'e dœ i'iri Gbozu Yisu adœke 'e kpa mbœrœ kœropa nœ. ² 'E wusœ awa o'o á 'a yi lima sœ nœ fœ 'e dœ i'iri Gbozu Yisu ye. ³ 'E wu gbetshelœ nœ Ndjaba kœdœ gadœ: œtœnœ kœdœ adœke 'e sœ yerœ yé œ gbɔndœtœ 'e tœ kœmbœrœ angba budu. ⁴ Kaka uzu bale dœ bale ugurutœ 'e to yashe dœ mara á sœ yerœ œdœ lœ kœliscœtœ, ⁵ kashe tshe kakatœ undu ye ti lœ ogo nœ ɔkɔ ɓata azu á endje wuwusœ Ndjaba nene œ mbœrœ. ⁶ Lœ o'o asœ, kaka uzu bale fafara ayance too œ mbœrœ ekperœ fœ she nene. 'A pa lima ndœ nœ fœ 'e, yé œ va lima tshelœ utu 'e tœ ɔgbɔ adœke: Gbozu œ za djofele fœ azu neke á endje mbœrœ mara ekperœ atake. ⁷ Gbambanœ nene, Ndjaba e e azœ adœke 'a sœ lœ œrœ uburu nene, kashe tshe e azœ adœke a sœ yerœ. ⁸ Mbœrœ tœnœ ataa, uzu á tshe sœ kœvwaratœ ye tœ upu á endje mi asœ, tshe sœsœ kœvwaratœ ye tœ uzu nene, kashe tshe sœ kœvwaratœ ye tœ Ndjaba, á tshe to ɔtshɔ Ishiri nœ ye fœ 'e.

⁹ Tœ upu nœ kœyindœsho lœ yazu, ádá nœ kœsu mbeti mbœrœ o'onœ fœ 'e gugu nene. Gbambanœ nene, 'e dœ dœ tœ 'e, 'e wusœ nœ adœke Ndjaba pa adœke 'e yindœtœ 'e dœ anga 'e. ¹⁰ Yé kœyindœshonœ ascœmœ dá 'e sœ kœmbœrœ tœnœ ga ndœ alaya para lœ Masedwane djigi. Kashe alaya, 'a sœ kœto gbɔgbɔ fœ 'e adœke 'e kpa mbœrœ dœ kœrosœ nœ. ¹¹ 'E sœ dœ agbe nœ kœsœ dœ kœsœ gee, uzu dœ uzu za lœsu ye ga pa o'o nœ ye dœ tœ ye yé œ mbœrœ akwa dœ adja kane ye ɓata á 'a pa lima tœnœ fœ 'e, ¹² mbœrœ adœke mara kœmbœrœtœ 'e sœ dœ ɔtshɔnœ utshu azu á endje gugu dœ kœyindœrœ nene yé 'e dœ kongba lœ kumu uzu bale nene.

Kœkwa Gbozu

¹³ Alaya, 'a yindœ nœ adœke 'e wusœ adja o'o tœ upu nœ endjeneke á endje tshu mbœrœ á 'e kœsœsœ dœ oyo ɓata anga azu á endje koko lœsu endje ga pa Ndjaba

nene. ¹⁴ Gbambanœ nene, ɓata á a yindœ nœ adœke Yisu tshu yé œ she lœ akuzu, a yi ndje ndœ nœ adœke lœ awa nœ Yisu, Ndjaba œ she endjeneke á endje tshu lœ kœyindœrœ ga ndœ ye adœke endje sœ dœ she awa bale.

¹⁵ Eneke á 'a sœ kœmindœ nœ fœ 'e lindœ kœyisœrœ nœ Gbozu dœke: azœ á a sœpe dœ soro œrrr ga tœ kœkwa bala Gbozu, a ro utshu azu á endje tshu nene. ¹⁶ Gbambanœ nene, a dji egerœ tshama, dœ tshama gbozu tshapa aandjelu dœ pe iki ngbake nœ Ndjaba. Ataa, Gbozu dœ tœ ye œ to ɓa lafo œ jerœ yé endjeneke á endje tshu lœ Kristu, œ she utshunœ. ¹⁷ Manda nœ, azœ á a sœpe bala dœ soro, Ndjaba œ ko azœ ɔ toœnœ dœ endje lœ ondoro ndœ kœgbœtœ azœ dœ Gbozu ɓa lœ yugu, yé atamœ; a sœ dœ Gbozu kpœtœ œscœnœ waa dœ waa. ¹⁸ Ataa, 'e to gbœgbœ ugurutœ 'e dœ anga 'e dœ o'onœ asœke.

5

¹ Alaya, ádá nœ kœsu mbeti fœ 'e tœ upu nœ ada ɔb ndje dœ lœkœ á œrœnœ ascœmœ œ mbœrœtœ endje gugu nene. ² Gbambanœ nene, e'e dœ tœ 'e, 'e wusœ nœ dœ ɔtshœnœ adœke, olo kœkwa Gbozu œ sœ ngbangi ɓata ayi angba á tshe na dœ abutshœ. ³ Lœkœ á azu œ pa adœke: «'A sœ dœ kœsœ gee, upu gugu nene», yeka á ngbangi egerœ oyo œ te ga pa endje. E sœ ɓata oyo á yashe nguzu œ wu dœ lœkœ kœzu gbolo yé uzu kœkpa lœ amancœ œ gu nene. ⁴ Kashe e'e, alaya, 'e scœsœ lœ ubu osho adœke olonœ ascœmœ wuta ga tœ 'e ngbangi ɓata ayi angba nene. ⁵ Gbambanœ nene, e'e para kœdœ agbolo nœ ingbisho, agbolo nœ ɔb. A dœdœ agbolo nœ butshœ too nœ ubu osho nene.

⁶ Mbœrœ toœnœ ataa, a lolo ɓata anga azu nene; kashe a sœ dœ gbœdjela yé œ dœ agbozu tshapa undu azœ. ⁷ Gbambanœ nene, azu á endje lo olo, endje lo dœ butshœ; yé

ayi kœndjœrœ waa, ndjo dœ butshœ á mbœrœ endje. ⁸ Kashe azœ á dœ agbolo nœ ɔb, œ li adœke a dœ agbozu tshapa undu azœ. A za kœyindœrœ œdœ kœyindœsho ɓata lœba okoro, awa bale dœ kpoto á dœ kœko lœsu azœ ga pa Yisu yekane a kœgbœ kœshe. ⁹ Gbambanœ nene, Ndjaba keke azœ ndœ kœwu oyo tshakudu ókó nœ ye nene, kashe tshe ke azœ adœke a gbœ kœshe lœ awa nœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu. ¹⁰ Tshe tshu mbœrœ azœ adœke a sœ awa bale dœ she, œdœ a sœ dœ soro œdœ a tshu. ¹¹ Ataa, 'e ti kane 'e lœ tœ 'e yé œ to gbœgbœ ugurutœ 'e dœ anga 'e ɓata á 'e sœ ɓalima kœmbœrœ toœnœ.

Ndœngœlœ kœmi upu dœ pe abala

¹² Alaya, 'a sœ kœpa fœ 'e adœke 'e lisœ endjeneke á endje sœ kœmbœrœ akwa ugurutœ 'e, endjeneke á Gbozu ko endje tœ ga utshu 'e ndœ kœyisœ awa œdœ kœmi upu fœ 'e. ¹³ 'E lisœ endje waa yé œ sœ dœ kœyindœsho ga ndœ endje mbœrœ akwa á endje sœ kœmbœrœ toœnœ. 'E sœ dœ kœsœ gee ugurutœ 'e.

¹⁴ Alaya, 'a ki ga tœ 'e adœke: 'e mi upu fœ azu djingili*, 'e to gbœgbœ fœ endjeneke á endje sœ kœkwa ga manda nœ, 'e ti kane endjeneke á endje mœmœ yé œ sœ dœ ugu lœsu ga ndœ azu para. ¹⁵ Ala 'e gbœ adœke uzu bale gigi ekperœ manda ekperœ nene, kashe 'e para awa ndœ kœmbœrœ kolœ ɔtshœrœ ugurutœ 'e œdœ ga ndœ azu para.

¹⁶ 'E sœ kolœ dœ yanga, ¹⁷ 'e za avwala ɔb dœ ɔb, ¹⁸ 'e za mershe fœ Ndjaba lœ áká œrœ kœ. Etoœnœ kœdœ œneke á Ndjaba yindœ nœ adœke 'e mbœrœ lœ ngbœtœ nœ 'e dœ Yisu Kristu.

¹⁹ 'E papakata ɔtshœ Ishiri kœmbœrœ akwa nœ ye nene, ²⁰ 'e vwavwaratœ 'e tœ o'o nœ aayi kœgbara o'o nene. ²¹ Kashe 'e tondœ œrœ kœ kpœrœ kpœrœ yé œ gbœndœ œneke á sœ dœ ɔtshœnœ. ²² 'E kparawa tshelœ áká ekperœ kœ.

* 5.14 5.14 E sœ kœpa ndje tœ upu nœ ayi ɔb

²³ Kaka Ndjaba nœ kœsœ gee fa 'e tœ ayerœ azu djigi. Kaka tshe gbɔ adja ndœ ishiri 'e, dœ uvuru 'e œdœ pe ɔkɔ 'e mbœerœ adœke á endje kœgbagbara 'e tœnœ nene lɔkɔ á Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu œ kwa. ²⁴ Ndjaba á tshe e 'e asœmœ œ mbœerœ zœ; gbambanœ nene, tshe sœ kœmbœerœtœ ye lindœ œneke á tshe pa.

²⁵ Alaya, 'e za ndje avwala mbœerœ 'a.

²⁶ 'E za œyerœ abala fœ aaya para.

²⁷ Mœ ki fœ 'e dœ i'iri Gbozu adœke: 'e di mbeti nœ asœ fœ aaya para.

²⁸ Kaka adœke Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu má ɔtshɔ lɔsu nœ ye ga ndœ 'e.

Bisha mbeti á Polo sú fœ azu Tesalonike Tshatshu o'o

Asœ kœdœ bisha mbeti á Polo sú fœ ayindœ Yisu 6a lœ Tesalonike. Tshe sú mbetinœ tœ upu nœ kœguma gbetshelœ nœ endje mbœerœ lœkœ kœkwa Yisu. Gbambancœ nene, anga Atesalonike gbe lima adœke lœkœ kœkwa Yisu wuta ye yé anga endje yiyi lima ndœ kœmbœerœ akwa nene, œ sœ lima kœshe kolœ lœ awa nœ kœna dje lœ manda endjeneke á endje yi lima ndœ kœmbœerœ akwa. Polo yisœ nœ ala mbetinœ asœ adœke, utshu kœkwa Yisu, ayingba Ndjaba œ wuta yekane yé endje vwaratœ endje tœ o'o ama Ndjaba. Kœwu adœke ayingba Ndjaba œ wuta, œ li adœke ayindœ Yisu za kœyindœerœ nœ endje ngbiri yé œ sœpe kœyindœ adja o'onœ á endje ka lima tœncœ. Endje kakatœ kœdonga Ndjaba bale nene. Manda nœ, polo za ala ayi œdœ á pa fœ endje adœke, œ kœsœ adœke uzu yiyindœ kœmbœerœ akwa nene, adja tshe kœzizi œerœ nene.

Mbetinœ kurutshelœtœ ye atake:

- Abala (1.1-2)
- Polo za mershe fœ Ndjaba mbœerœ kœyindœerœ nœ Atesalonike (1.3-12)
- Kœyisœerœ tœ upu nœ kœkwa Yisu Kristu (2.1-17)
- Mara kœmbœerœtœesho nœ ayindœ Yisu (3.1-15)
- Ndœngœlœ o'o (3.16-18)

Abala

¹ Œmœ Polo, Silase œdœ pe Timote, 'a vwa abala asœke fœ 'e dœ ayindœ Yisu lœ Ikrizia 6a lœ Tesalonike. ² Kaka Aba azœ dœ Ndjaba œdœ Gbozu Yisu Kristu má œtshœ lœsu nœ endje ga ndœ 'e yé œ za kœsœ gee fœ 'e.

Ndjaba œ wa bala ngbanga œlœ á Yisu œ kwa

³ Alaya, œ li adœke 'a za mershe fœ Ndjaba œlœ dœ œlœ tœ upu nœ 'e, yé œ sœ adja ndjii adœke 'a sœ

kœmbœerœ tœncœ ataa. Gbambancœ nene, kœyindœerœ nœ 'e sœ kœgerœ tœncœ, yé kœyindœesho á 'e sœ dœ tœncœ ga ndœ anga 'e sœ ndje kœgerœ tœncœ waa. ⁴ Mbœerœ tœncœ ataa, 'a sœ kœdu okoro 'a pa 'e ugurutœ azu lœ Ikrizia ndjoro nœ Ndjaba, mbœerœ kœshi gbï nœ 'e lœ kœyindœerœ nœ 'e lœ œerœ kanga œdœ oyo kœ á na ga ndœ 'e á 'e ru lœsu tœncœ.

⁵ Œerœncœ asœmœ kœ sœ kœema ngbi adœke kœwa ngbanga á Ndjaba œ wa, œ dœ adja kœwa ngbanga. Gbambancœ nene, œerœ kanga dœ oyo á 'e gbœ, guma 'e adœke 'e li dœ Ogo gbozu nœ Ndjaba. ⁶ Adja upu, Ndjaba sœ ndjii, tshe gi oyo ga pa azu á endje sœ kœmbœerœ œerœ kanga fœ 'e, ⁷ yé tshe mbœerœ adœke, e'e dœ azu á 'e wu œerœ kanganœ asœmœ, 'e yatœ 'e awa bale dœ 'a lœkœ á Gbozu Yisu œ kwa bala dœ gbœgbœ kœto 6a lafo dœ aandjelu nœ ye. ⁸ Tshe na bala lœ lafa owo, ndœ kœza œgbœ djofele fœ endjeneke á endje wuwusœ Ndjaba nene, á vwaratœ endje tœ Œtshœ O'o nœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu. ⁹ Œgbœ djofele á endje wu bala dœke: oyo nœ waa dœ waa, endje sœ zara tœ ala Gbozu yé endje wu gbœgbœ nœ mokœ nœ ye nene. ¹⁰ Lœkœ á tshe kwa bala dœ olonœ asœmœ adœke ayerœ azu nœ ye za mokœ fœ she œdœ adœke azu á endje sœ dœ kœyindœerœ ga ndœ ye lœsœ ye. 'E sœ ndje ugurutœ endje mbœerœ á 'e yindœ Œtshœ O'o á 'a mindœ nœ fœ 'e.

¹¹ Mbœerœ tœncœ ataa, 'a sœ kœza avwala œlœ dœ œlœ tœ upu nœ 'e adœke Ndjaba guma 'e, 'e li dœ kœke osho á tshe ke 'e. 'A sœ kœki fœ Ndjaba adœke lœ gbœgbœ nœ ye, 'e mbœerœ œtshœrœ kœ á 'e gbe tœ kœmbœerœ tœncœ yé tshe kpa mbœerœ adœke 'e za kœyindœerœ nœ 'e ga tœ akwa. ¹² Ataa, azu œ donga 'iri Gbozu nœ azœ dœ Yisu mbœerœ 'e, yé endje donga ndje e'e mbœerœ she. Œ mbœerœtœ ye ataa liaka œtshœ lœsu nœ Ndjaba nœ azœ œdœ Gbozu Yisu Kristu.

2

Ɛneke á mbœerœtœ endje utshu kœkwa Gbozu

¹ Alaya, tœ upu nœ kœkwa bala Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu dœ pe kœngbœtœ azœ indiri ye, 'a sœ kœki ga tœ 'e adœke: aaya ² œdœ azu kœpa fœ 'e adœke olo kœkwa Yisu li ye, kaka gbetshelœ nœ 'e sœ ziti yé 'e yiyindœ nœ nene. Ɛdœ ndje uzu kœgbara o'o dœ i'iri Ndjaba, œdœ endje kœpa ndje fœ 'e adœke a'a dá su ga la mbeti gbaa, adja 'e zaza lœsu 'e ga lafo nene. ³ Kaka uzu bale bibili 'e dœ anga angbi mara nene. Gbambancœ nene, utshuncœ adœke oloncœ li, azu œ vwaratœ endje tœ Ndjaba yé ekpe Uzu œ matœ ye. Ɛshe kœdœ uzu á Ndjaba œ wo she. ⁴ Uzunœ ascœmœ œ vwaratœ ye tœ œneke kœ á azu sœ kœdonga tœncœ yé á sœ kœza bœta ndjaba. Tshe yiangba œrcœncœ ascœmœ kœ, œ na œ sœ ba lœ Tepelo nœ Ndjaba, yé œ mindœ nœ adœke œne kœdœ Ndjaba.

⁵ 'E gbegebe shema dœ o'o á mœ sœ lima kœpa fœ 'e lœkœ á mœ sœ lima damba ugurutœ 'e nene a? ⁶ Yé ngœngœ asœ, 'e wusœ œrcœ á sœ kœpakata she ye, dœ mara adœke tshe matœ ye yé. Ataa, tshe matœ ye kolœ dœ lœkœ á Ndjaba guma. ⁷ Gbambancœ nene, gbœgbœ nœ uzunœ ascœmœ tetœ kœmbœrcœ akwa yaa ugurutœ azu ye. Kashe akwanœ ascœmœ œ wuta ngbi nene œrrr adœke uzu á tshe pakata Ekpe Uzunœ kœrœ awa fœ she yekane. ⁸ Yé Ekpe Uzu œ matœ ye, Gbozu Yisu œ uru izi ga tœ ye adœke tshe tshu yé œ ndi tshelœ ye lœ awa nœ ishiri nœ kœkwa she. ⁹ Tœ upu nœ kœna Ekpe Uzunœ, kœnanœ œ sœ lœ awa akwa nœ Satana, œ matœ ye lœ awa nœ tshelœ áká akwa nœ gbœgbœ, dœ afá œdœ œrcœ kœbili dœ azu, ¹⁰ œdœ lœ awa nœ mara tshelœ áká kœbili osho kœ á sœsœ ndjii nene mbœrcœ azu á endje sœ lœ ala awa nœ kuzu. Gbambancœ nene, endje vwaratœ endje tœ adja o'o nœ Ndjaba á li má adœke œ she endje. ¹¹ Mbœrcœ tœncœ ataa, Ndjaba vwa gbœgbœ nœ djingili á sœ kœmbœrcœ adœke endje yindœ o'o nœ

wala. ¹² Ataa, azu kœ á endje sœsœ dœ kœyindœrcœ mbœrcœ adja 'o nene, kashe á sœ dœ yanga kœmbœrcœ ekperœ, endje wa œgbœ ngbanga ga tœ endje.

Kœshi gbi lœ kœyindœrcœ

¹³ Tœ a'a nœ 'a, alaya, œ li adœke 'a za kolœ mershe fœ Ndjaba œbœ dœ œbœ mbœrcœ 'e á Gbozu yindœ 'e. Gbambancœ nene, Ndjaba ke 'e bœlima katshatsha utshuncœ adœke 'e gbœ kœshe, yé 'e wuta ayercœ azu lœ awa nœ Ɔtshœ Ishiri œdœ ndje kœyindœrcœ lœ adja o'o. ¹⁴ Mbœrcœ tœncœ dá tshe e 'e kœgbœ œtœncœ lœ awa nœ Ɔtshœ O'o á 'a mindœ nœ fœ 'e. Tshe yindœ nœ adœke 'e gbœ mokœ awa bale dœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu. ¹⁵ Yé ataa, alaya, 'e shi gbi yé œ gbœndœ kœyisœrcœ á 'a yisœ nœ fœ 'e œdœ dœ ama 'a œdœ ala mbeti á 'a su.

¹⁶ Kaka Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu dœ tœ ye œdœ Aba azœ dœ Ndjaba á tshe yindœ azœ, tshe mbœrcœ adœke lœ awa nœ Ɔtshœ lœsu nœ ye, tshe to gbœgbœ waa dœ waa fœ azœ yé œ mbœrcœ adœke a ko lœsu azœ ga pa Ɔtshœrcœ á wuta bœ mbatsha. ¹⁷ Kaka endje to gbœgbœ fœ azœ adœke 'a sœ kœmbœrcœ kolœ Ɔtshœrcœ œdœ kœpa ndje kolœ Ɔtshœ o'o.

3

Polo sœ kœyœndœ avwala

¹ Ba tœ ndœngœlœncœ kœ, alaya, 'e za avwala mbœrcœ 'a, yeka á o'o ama Gbozu nœ azœ kœna ga utshuncœ dœ mara adœke azu donga œtœncœ bœta á sœ ndje bœ ndœ 'e. ² 'E za ndje avwala fœ Ndjaba adœke tshe vvara 'a lœma ekpe azu dœ ahawo azu. Gbambancœ nene, œ dœdœ azu kœ dá sœ dœ kœyindœrcœ nene.

³ Gbozu sœ kœmbœrcœ œrcœ nœ ye lindœ o'o ama ye. Tshe to gbœgbœ fœ 'e yé œ gbœndœ 'e tshakane Ekpe Uzu. ⁴ 'A sœ kœza lœsu 'a ga ndœ Gbozu tœ upu nœ 'e: o'o á 'a za fœ 'e, 'e sœ kœmbœrcœ tœncœ zœ yé 'e te lœma kœmbœrcœ tœncœ ye.

⁵ Kaka Gbozu guma l̄su 'e ad̄eke 'e s̄e d̄e k̄eyindoesho ga nd̄e Ndjaba c̄ed̄e ga nd̄e k̄eshi gbi n̄e Kristu.

Ɖe li ad̄eke uzu mb̄er̄e akwa

⁶ Alaya, 'a s̄e k̄emind̄e n̄e f̄e 'e d̄e i'iri Gbozu Yisu Kristu ad̄eke: 'e git̄e 'e zara t̄e aaya k̄o á endje s̄e l̄e ɔd̄o, á s̄es̄e k̄emb̄er̄et̄e endje liaka o'o á 'a yi lima s̄en̄e f̄e endje nene. ⁷ E'e, 'e wus̄e mara á li ad̄eke 'e mb̄er̄et̄e 'e liaka 'a ye. Gbamban̄e nene, 'a s̄es̄e lima ugurut̄e 'e l̄e ɔd̄o nene. ⁸ 'A kakate lima k̄ezir̄e n̄e uzu bale nene, kashe l̄e k̄evwi ili c̄ed̄e k̄em̄o, butsh̄o d̄e ɔl̄o, 'a mb̄er̄e lima akwa kparawa ad̄eke 'a wuwuta kongba pa kumu anga uzu bale ugurut̄e 'e nene. ⁹ Adja 'a li má lima k̄e'esho nd̄e c̄er̄e tshakane 'e, kashe 'a mb̄emb̄er̄e ataa nene. Gbamban̄e nene, 'a yi lima nd̄e n̄e ad̄eke 'e yamba c̄er̄e á 'a s̄e k̄emb̄er̄e toen̄e. ¹⁰ Yé l̄k̄o á 'a s̄e lima ugurut̄e 'e, 'a pa lima f̄e 'e ad̄eke: «Ɖ̄ed̄e uzu k̄eyiyind̄e k̄emb̄er̄e akwa nene, tshe z̄izi ndje c̄er̄e nene.»

¹¹ Andaa, 'a s̄e k̄ed̄ji ad̄eke, ayi ɔd̄o s̄e ugurut̄e 'e, c̄e s̄e gbamban̄e á s̄e kol̄e k̄eli ga l̄e o'o n̄e azu. ¹² Mb̄er̄e azun̄e as̄em̄e, 'a s̄e k̄eza o'o d̄e ɔgb̄o d̄e i'iri Gbozu Yisu Kristu f̄e endje ad̄eke: endje mb̄er̄e akwa d̄e l̄su z̄iti yekane á k̄ezi r̄ego manda kane endje d̄e t̄e endje.

¹³ Mb̄er̄e 'e, alaya, 'e m̄am̄o d̄e k̄emb̄er̄e ɔtsh̄er̄e nene. ¹⁴ Ɖ̄ed̄e uzu k̄ezaza c̄eneke á 'a pa ga la mbet̄in̄e as̄e ga t̄e akwa nene, 'e s̄e d̄e gb̄adjela ga t̄e ye yé 'e kpa awa k̄es̄e awa bale d̄e she ad̄eke ala ye k̄etshu she. ¹⁵ 'E yiyiangba ye c̄eyi nene, kashe 'e ȳr̄o she b̄ata á uzu c̄e ȳr̄o ayan̄e.

Nd̄anḡl̄o o'o

¹⁶ Kaka Gbozu n̄e k̄es̄e gee to k̄es̄e gee d̄e t̄e ye f̄e 'e butsh̄o d̄e ɔl̄o c̄ed̄e l̄e mara k̄o. Kaka Gbozu s̄e d̄e 'e para k̄k̄o.

¹⁷ Ɖ̄em̄e Polo dá s̄ú abala f̄e 'e d̄e kane m̄e. M̄e s̄e k̄eza kane m̄e ga la mbeti k̄o atake: c̄et̄en̄e k̄ed̄e c̄end̄e kane m̄e.

¹⁸ Kaka Gbozu n̄e az̄e d̄e Yisu Kristu ma ɔtsh̄o l̄su n̄e ye ga nd̄e 'e para k̄k̄o.

Ali mbeti á Polo sú fœ Timote Tshatshu o'o

Asœke kœdœ ali mbeti á Polo su fœ Timote. Polo na lima ga lakpi Listre lœ bisha ana gene nœ ye ndœ kœmindœ o'o ama Ndjaba (Akw 16.1-4) yeka á wu Timote. Lœkœ á Timote dji o'o ama Ndjaba, tshe wa 6a tœ lœsu ye mbœrœ kœza awa Yisu. Mbœrœ tœncœ ataa, endje na ana awa ndjoro dœ Polo yé œ mbœrœ akwa awa bale dœ she. Tshe kœdœ lima ayi avwa nœ Polo á tshe sœ lima kœvwa she na tœncœ djezœ lœ Ikrizia ndœ kœguma o'o œdœ ndje kœmi upu fœ ayindœ Yisu. Mbetinœ asœ gbœ lima Timote 6a lœ Efeze lœkœ á Polo vwa lima she adœke tshe na kœwu ayindœ Yisu á endje sœ lima 6a zœ yeka á kœza kœru lœsu fœ endje. Ala mbetinœ, Polo pa fœ she adœke tshe za tshelœ utu ayindœ Yisu adœke ala endje gbœ dœ azu á endje sœ kœyisœ œrœ á sœ kpi tœ Ɔtshœ O'o. Tshe pa ndje fœ she ndœ mara á li dœ ayindœ Yisu kœmbœrœtœ endje lœ Ikrizia œdœ pe mara á li ndœ kœke dœ agbozu Ikrizia.

Mbetinœ kurutshelœtœ ye atake:

- Abala (1.1-2)
- Soro nœ yindœ Yisu (1.3-3.13)
- Egerœ œrœ nœ Ndjaba á tshe za yiwa tœncœ tœ azu (3.14-4.5)
- Kœmi upu fœ Timote (4.6-6.21)

Abala

¹ Œmœ Polo, mœ kœdœ ayi avwa nœ Yisu Kristu á ayi kœshe azœ dœ Ndjaba œdœ Yisu Kristu á a ko lœsu azœ ga pa ye, za akwanœ asœ fœ mœ.

² Mœ sœ kœsu mbetinœ asœ fœ 6œ dœ Timote, adja gbolo nœ mœ lœ kœyindœrœ: Kaka adœke Aba azœ dœ Ndjaba œdœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu ma Ɔtshœ lœsu, kœwu oyo ekperœ œdœ kœsœ gee nœ endje ga ndœ zœ.

Aayi kœyisœrœ nœ anga angbi o'o

³ Sœpe lœ ongbo Efeze, 6ata á mœ za lima o'o fœ 6œ œlœ á mœ yi lima ndœ kœro ga lœ ogo Masedwane. Œ li adœke 6œ pa o'o dœ œgbœ fœ anga azu á endje sœ kœyisœ anga angbi o'o kpi, adœke endje katœ nœ ti. ⁴ Pandœ nœ fœ endje adœke endje katœ kœdji ekpe ndœma toro, dœ kœdi uwu i'iri aata ndjoro. Mbœrœ, œ sœ kœmbœrœ adœke azu le lœma endje yé œ katœ kœmesho ga tœ gbetshelœ nœ Ndjaba á a wusœ nœ lœ awa nœ kœyindœrœ. ⁵ O'o á mœ za ti asœ sœ mbœrœ adœke kœyindœsho gerœ, œneke á to tœ œyerœ lœsu, tœ Ɔtshœ gbetshelœ œdœ tœ adja kœyindœrœ. ⁶ Mbœrœ anga azu katœ œrœncœ asœ ti, œ djingili awa, á tetœ kœpa o'o á œsœncœ lili nene. ⁷ Endje sœ kœzatœ endje adœke œne kœdœ ayi kœyisœ awa akwa, kashe endje wuwusœ neke kœ á endje sœ kœyisœ nœ dœ gbœgbœ nene.

Adja akwa nœ awa akwa

⁸ A wusœ nœ adœke awa akwa sœ dœ Ɔtshœncœ lœ mara á a mbœrœtœ azœ lindœ nœ. ⁹ Œ li adœke a wusœ neke dœ Ɔtshœncœ adœke: Awa akwa sœsœ mbœrœ azu á endje sœ ndjii nene, kashe œ sœ mbœrœ aayi sharapu dœ aayi gbœkumu, aayi kœvwaratœ endje tœ Ndjaba dœ aayi kœmbœrœ ekperœ, aayi kœtshapu kœdji Ndjaba dœ kœtsha ndje upu kœlisœ œyerœ œrœ, aayi kœwo aaba endje dœ aayi endje, œdœ aayi kœwo azu, ¹⁰ aayi kœpara awo azu dœ pe aayi kœpara akœ azu, aayi kœlo dœ ayakoshe anga endje, aayi kœko azu yœ œrœ, aayi wala, aayi kœdra œrœ wala, œdœ pe endjeneke kœ á endje vwaratœ endje tœ Ɔtshœ kœyisœrœ. ¹¹ Wu œneke á li dœ Ɔtshœ O'o á to 6a ndœ Ndjaba á tshe sœ lœ mokœ dœ yanga. Œshe dá za fœ mœ adœke mœ yisœ nœ.

Polo donga Gbozu Yisu mbœrœ Ɔtshœ lœsu nœ ye

¹² Mœ gi mershe fœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu á tshe to gbœgbœ fœ mœ ndœ kœmbœrœ dœ akwanœ asœke. Tshe wu lima sœ nœ adœke

mœ mbœrœ akwanœ dœ lœsu mœ bale yekane á ke mœ ndœ akwa nœ ye. ¹³ Ataa mœ kœpa lima ekpe o'o ga tœ ɔkɔ ye, á mbœrœ lima œrœ kanga fœ she, á mbœrœ lima œrœ dœ gbɔkote ga tœ ye, kashe tshe wu oyo mœ mbœrœ œneke á mœ wuwu lima sœ œrœ á li dœ mœ adœke mœ mbœrœ nene yé mœ gugu lima ndje dœ kœyindœrœ nene. ¹⁴ Ɔtshɔ lœsu nœ Gbozu nœ azœ sœ ga ndœ mœ tɔpanœ kpuru. Tshe mbœrœ adœke mœ sœ dœ kœyindœrœ œdœ pe kœyindœsho á to lœ kœngbɔtœ azœ dœ Yisu Kristu. ¹⁵ Wu adja o'onœ á li dœ azu para kɔkɔ kœyindœ nœ dœ lœsu bale: Kristu Yisu na ga pashɔ mbœrœ kœshe azu á endje mbœrœ ekperœ. Ɛmœ, mœ kœdœ uzu á ekperœ nœ mœ ropanœ ugurutœ azu kœmbœrœ ekperœnœ asœmœ. ¹⁶ Kashe Ndjaba wu oyo mœ, œ yindœ nœ adœke Yisu Kristu ma ugu lœsu nœ ye lœ awa nœ mœ dœ uzu á ekperœ nœ mœ ropa œnœ azu kɔ, bata kœyisœrœ mbœrœ azu neke á endje sœ dœ kœyindœrœ, á gbɔ soro neke á ka nene. ¹⁷ Kaka Gbozu á tshe sœ sheko, Ndjaba á tshe tshu nene, á uzu wuwu she nene yé á tshe sœ tshebabale, sœ dœ kœlisœtœ œdœ mokɔ waa dœ waa. Ame!

Kœnga ɔtshɔ koshe

¹⁸ Timote gbolo nœ mœ, mœ za o'onœ asœke fœ bœ lindœ œneke á endje gbara lima tœ upu nœ zœ. O'onœ asœmœ za gbɔgbɔ fœ bœ yekane á bœ kœnga ɔtshɔ koshe. ¹⁹ Gbɔndœ kœyindœrœ œdœ ɔtshɔ gbetshelœ. Anga azu vwaratœ endje tœ kœna manda gbetshelœ nœ endje yé œ ndi kœyindœrœ nœ endje ga ndœ Yisu. ²⁰ Aimini dœ Alekezandre sœ ugurutœ azunœ asœmœ. Mœ ko endje ti ga tshakane Satana mbœrœ á endje kœwusœ nœ adœke œ lili dœ endje kœgu œsœ Ndjaba nene.

2

O'o tœ upu nœ avwala

¹ Mœ sœ kœza o'o utshunœ kɔ adœke ayindœ Yisu yɔndœ œrœ ga

ndœ Ndjaba, œ za avwala nœ endje fœ she yé œ ki ga tœ ye dœ œ za ndje mershe fœ she mbœrœ azu para kɔkɔ. ² Ɛ li adœke endje za avwala fœ Ndjaba tœ upu nœ agbozu nœ Lita œdœ agbozu tshapa akwa kɔ adœke kœsœ nœ azœ sœ lœ kœsœ gee yeka a kœkpa awa Ndjaba lœ kœzatœ azœ dœ mara á li fœ she. ³ Wu œrœ á sœ tœ ɔtshœnœ, á za yanga fœ Ayi kœshe azœ dœ Ndjaba, ⁴ á tshe yindœ nœ adœke azu para gbɔ kœshe yé œ li kœwusœ adjapu. Ɛtœnœ dœmœ. ⁵ Gbambanœ nene, Ndjaba sœ tshebale yé ayi kœguma tshagurutœ ye dœ azu ndje bale. Uzunœ kœdœ Yisu Kristu, ⁶ á tshe zatœ ye fœ kuzu mbœrœ kœshe azu kɔ lœ kanga. Tshe mbœrœ dœ lœkœnœ á li tœ kœma adœke Ndjaba yindœ kœshe azu para kɔkɔ. ⁷ Mbœrœ tœnœ dá Ndjaba ke mœ adœke mœ dœ uzu kœpandœ ama œne, ayi avwa nœ œne. Mœ wuta ayi kœyisœrœ fœ angbi azu adœke endje sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ Yisu, œdœ kœyi ndje sœ adja o'o. Mœ sœ kœpa adja o'o, mœ papa wala nene.

Ayakoshe dœ ayashe lœ ngbɔtœ nœ Ikrizia

⁸ Mœ yindœ nœ adœke tœ osho kɔ á ayakoshe œ za avwala nœ endje fœ Ndjaba, endje sœ lœsu endje ngbi lœkɔ á endje sœ kœti kane endje ga lafo. Endje katœ ókó yé œ lele lœ ama endje nene.

⁹ Mœ yi ndje ndœ nœ adœke ayashe verœ lœba nœ endje dœ mara á li, á sœ dœ ɔtshœnœ kashe dœ egerœ kumu nene yé œ mbœrœ kumu endje dœ mara á sœ dœ ɔtshœnœ. Endje katœ kœguma kumu endje dœ œrœ nœ ɔrœ, dœ ɔgbɔ akidji œdœ pe ndje kœverœ lœba á amanœ ropa nœ ye. ¹⁰ Kashe endje guma ɔkɔ endje dœ kœmbœrœ ɔtshœrœ bata mara á li dœ ayashe á endje sœ kœpa adœke œne sœ kœkpa awa Ndjaba. ¹¹ Dœ lœkɔ kœyambarœ, œ li adœke yashe sœ koko yé œ zatœ ye ga ati. ¹² Mœ zaza awa fœ yashe adœke tshe yisœ œrœ, ndje adœke tshe dœ gbozu ga pa

yakoshe nene. Kashe œ li adœeke tshe sœ koko. ¹³ Gbambancœ nene, Ndjaba mbœercœ lima Adamo utshuncœ yekane á mbœercœ Eva manda nœ. ¹⁴ Yé œ doédœ Adamo dá Satana bili lima she utshuncœ nene, kashe yashe dá tshe bili lima she yekane á tshe li lima ga lœ ekperœ. ¹⁵ Kashe œdœ yashe kœgbœndœ kœyindœercœ œdœ kœyindœesho, á kœsœ yercœ yé á sœ ndjii tœ ala Ndjaba, adja Ndjaba œ she she lœ kœzu agbolo nœ ye.

3

Agbozu Ikrizia

¹ Wu adja o'onœ á li dœ azu para kœkœ: Œdœ uzu kœpara awa kœete gbozu tshapa Ikrizia, dá tshe yindœ œtshœ akwa. ² Œ li adœeke gbozu tshapa Ikrizia dœ uzu á endje gbagbagbara she nene. Tshe dœ œkœ yashe bale, gbozu pa undu ye dœ tœ ye, uzu nœ œtshœ gbetshelœ, uzu á œsœ ye li, uzu nœ kœza osho kœsœ fœ agene œdœ uzu á tshe li kœyisœ œercœ, ³ tshe doédœ kanga nœ ipi nene, ayi kœyi awa ga lœ azu nene, kashe tshe dœ uzu á tshe sœ lœsu ye ziti, tshe doédœ ayi œbœercœ too ayi egerœ lœsu ga pa ngendja nene. ⁴ Œ li adœeke tshe wusœ kœgbœndœ azu tshelœ bingĩ nœ ye dœ tœ ye yé œ yisœ œercœ fœ agbolo nœ ye adœeke endje dji upu dœ lœsu endje bale. ⁵ Uzu neke á tshe wuwusœtœ ye tœ kœgbœndœ azu tshelœ bingĩ nœ ye nene, tshe gbœndœ azu tshelœ Ikrizia nœ Ndjaba kotoo? ⁶ Uzunœ doédœ uzu á tshe fatshalœsu ye ngœngœ nene, ete nene tshe tetœ kœdu okoro ye yé Ndjaba œ wa agbœ ngbanga ga tœ ye bœta á tshe wa lima ga tœ Satana. ⁷ Œ li adœeke azu á endje gugu lœ Ikrizia nene pa œtshœ o'o tœ mara œtshœ ye, mbœercœ á tshe kœgbœgbœ tshula nene yé á tshe kœetete lœ gbanda nœ djaboro nene.

Aayi akwa tshelœ Ikrizia

⁸ Œ li ndje adœeke aayi akwa* tshelœ Ikrizia dœ azu á œsœ endje

li, á endje sœ ndjii lœ o'o endje. Œ lili adœeke endje dœ akanga nœ ipi nene œdœ ndje azu nœ kœgbœ ngendja lœ ekpe awa nene. ⁹ Œ li adœeke endje sœ dœ œtshœ gbetshelœ lœ kœyindœercœ ga ndœ o'o á Ndjaba mindœ nœ. ¹⁰ Œ li adœeke endje tondœ endje utshuncœ, manda nœ œdœ endje kœwuwu ekperœ lœ endje nene yeka á endje kœembœercœ akwa nœ aayi akwa Ikrizianœ.

¹¹ Awo endje awa bale ndje, endje dœ ayashe á œsœ endje li, á endje doédœ aayi parœ nene, agbozu tshapa undu endje dœ tœ endje, yé endje zatœ endje lindœ nœ lœ œercœ kœ. ¹² Œ li adœeke ayi akwa lœ Ikrizia dœ œkœ yashe bale yé œ wusœ kœgbœndœ agbolo nœ ye dœ pe azu bingĩ nœ ye para kœkœ. ¹³ Gbambancœ nene, ayi akwa lœ Ikrizia á tshe sœ kœembœercœ akwa nœ ye dœ œtshœnœ, azu œ lœsœ endje yé endje pa o'o dœ awa nene lœ kœyindœercœ ga ndœ Yisu Kristu.

Egerœ œercœ á zatœ ye yiwa tœncœ

¹⁴ Mœ sœ kœesu mbetincœ fœ bœ dœ gbetshelœ adœeke mœ yi kumu mœ ga ndœ zœ lœ ondonœ asœeke. ¹⁵ Ataa œendœ mœ kœsœpe kœedi tœncœ damba, mœ su mbetincœ asœeke fœ bœ adœeke bœ wusœ mara nœ á li dœ uzu kœgbœndœtœ ye dœ tœ ye ugurutœ azu bingĩ nœ Ndjaba. Bingincœ asœemœ kœdœ Ikrizia nœ Ndjaba nœ soro, á sœ bœta shara-gunda dœ pe œercœ á sœ kœgbœndœ adja o'o.

¹⁶ Adjapu, o'onœ á a yindœ nœ, á za lima tœ ye yiwa tœncœ, sœ dœ egerœncœ. Œtœncœ dœke:

Kristu na œ matœ ye lœ œkœ uzu,
 Œtshœ Ishiri pandœ nœ adœeke œshe
 kœdœ uzu á tshe sœ ndjii,
 yé aandjelu wu lima she ye,
 endje mindœ ye fœ angbi azu,
 azu ndjoro yindœ ye pa œshœ,
 Ndjaba za she ga lœ mokœ bœ lafo.

* 3.8 3.8 Dœ o'o ama Greke, ayi akwa kœdœ Diakre

4

Afara ɔ mbɔɔrɔe adɔeke azu katɔe koeyindɔrɔe

¹ Ɔtshɔ Ishiri sɔe kɔɔpa ngbi adɔeke: Dɔe lɔkɔ kɔeka tshapashɔ bala, anga azu ɔe katɔe awa koeyindɔrɔe nɔe endje ti, ɔe te manda ishiri nɔe afara dɔe pe koeyisɔrɔe nɔe adjabro. ² Ekpe azu dɔe pe aayi kɔɔpa wala ɔe fara endje dɔe o'o ama endje. Afara nɔe aayi walanɔe ndi gbetshelɔe nɔe endje. ³ Endje sɔe kɔɔpakata azu tɔe koetotɔe endje, ɔe sɔe kɔɔpakata azu tɔe kɔezi anga kɔezirɔe. Andaa Ndjaba dɔa mbɔɔrɔe kɔezirɔe. Ayindɔe Yisu ɔ endje wusɔe adja o'o lindɔe kɔezi tɔenɔe yɛ ɔe za mershe fɔe she. ⁴ Mbɔɔrɔe ɔerɔe kɔ ɔ Ndjaba mbɔɔrɔe sɔe tɔe ɔtshɔnɔe, ɔeneke ɔ endje pakata nɔe gugu nene ɔedɔe a kɔesɔe kɔezi tɔenɔe lɔe kɔegi mershe fɔe Ndjaba. ⁵ Gbambanɔe nene, o'o ama Ndjaba ɔedɔe avwala sɔe koembɔɔrɔe adɔeke ɔerɔenɔe asɔemɔe sɔe yerɔe.

Mara kɔedɔe ɔtshɔ ayi akwa nɔe Yisu Kristu

⁶ Ɔedɔe ɔe koeyisɔe o'o asɔe kɔ fɔe aaya ɔedɔe aayingɔ, ɔe te bala ɔtshɔ ayi akwa nɔe Yisu Kristu. Asɔeke ɔe ma adɔeke ɔe te manda o'o nɔe koeyindɔrɔe ɔedɔe pe ɔtshɔrɔe ɔ endje yisɔe nɔe fɔe ɔe dɔe ɔtshɔnɔe. ⁷ Kashe ɔe li adɔeke ɔe vwaratɔe zɔe tɔe koedji ekpe ndɔema toro nɔe ayawaza ɔ sɔe kpi tɔe koeyindɔrɔe. Kashe zatɔe zɔe djigi fɔe Ndjaba. ⁸ Kɔekpa ɔrɔ ɔ uzu sɔe kɔekpa tɔenɔe adɔeke tshelɔe ɔkɔ ɔene sɔe hara, ɔe sɔe yara tɔe ɔtshɔnɔe; kashe kɔezatɔe osho djigi fɔe Ndjaba dɔa ropɔ ɔerɔe kɔ. Gbambanɔe nene, uzu ɔ tshe zatɔe ye djigi fɔe Ndjaba, tshe gbɔ soro nɔe kpesheke dɔe ɔenɔe tshambatsha. ⁹ Wu adja o'onɔe ɔ li dɔe azu para kɔkɔ koeyindɔe nɔe dɔe lɔsu bale. ¹⁰ Gbambanɔe nene, ɔedɔe a kɔesɔe kɔewu oyo yɛ ɔ sɔe kɔenga koshe, ɔe sɔe mbɔɔrɔe a za lɔsu azɔe djigi ga tɔe Ndjaba nɔe soro, ɔ tshe dɔe Ayi kɔeshe azu para kɔkɔ, kashe ayindɔe Yisu kɔeropa nɔe. ¹¹ Wu ɔeneke ɔ li adɔeke ɔe mindɔe nɔe, yɛ ɔe yisɔe nɔe.

Timote, andiyi nɔe ayindɔe Yisu

¹² Uzu bale yiyiangba zɔe mbɔɔrɔe ɔ ɔe dɔe gbolo modo nene, kashe ma ɔtshɔ ɔtshɔ zɔe ga ndɔe ayindɔe Yisu, lɔe o'o zɔe, lɔe kɔesɔe ɔe, lɔe koeyindɔesho nɔe zɔe, lɔe koeyindɔerɔe nɔe zɔe ɔedɔe lɔe kɔesɔe yerɔe nɔe zɔe. ¹³ Kɔeka ɔerrr ga tɔe kɔekwa mɔe, zatɔe zɔe ko ga tɔe koedi Buku nɔe Ndjaba, kɔemi upu ndɔe nɔe ɔedɔe koeyisɔe nɔe. ¹⁴ Kakatɔe kɔeza gbɔgbɔ nɔe Ɔtshɔ Ishiri ɔ sɔe lɔe zɔe ga tɔe akwa nene. Tɔe nɔe koedɔe gbɔgbɔ ɔ ɔe gbɔ lima lɔkɔ koegbara o'o tɔe upu nɔe zɔe, ɔ agbozu Ikrizia to lima kane endje ga pa zɔe. ¹⁵ Gbe dɔe koembɔɔrɔe ɔerɔenɔe asɔeke dɔe ɔtshɔnɔe yɛ zatɔe zɔe kɔ ndɔe nɔe mbɔɔrɔe azu kɔ kɔewusɔe mara ɔ ɔe sɔe kɔegerɔe tɔenɔe lɔe Yisu.

¹⁶ Gbɔndɔetɔe zɔe dɔe tɔe zɔe ɔedɔe ndje dɔe koeyisɔrɔe nɔe zɔe dɔe ɔtshɔnɔe kane yɛ ɔe ru lɔsu zɔe lɔe ɔerɔe kɔ. Mbɔɔrɔe lɔe awa nɔe koembɔɔrɔe atamɔe dɔa ɔe shetɔe zɔe dɔe tɔe zɔe ɔedɔe ndje azu ɔ endje sɔe koedji ɔe.

5

Mara kɔemi upu fɔe ayindɔe Yisu

¹ Mimi upu dɔe ɔgbɔ o'o fɔe yagbozu nene, kashe mi upu fɔe she ɔata aba zɔe. Mi upu fɔe amodo ɔata aaya zɔe, ² fɔe ayawaza ɔata aayi zɔe, fɔe ayawuru ɔata ayingɔ zɔe, lɔe kɔesɔe yerɔe nɔe zɔe.

Ayashe koya

³ Li ɔesɔe ayashe koya, endjeneke ɔ endje dɔe adja ayashe koya. ⁴ Kashe yashe koya neke ɔ tshe sɔe dɔe ag-bolo too dɔe aatanɔe, ɔe li adɔeke endje za koeyindɔrɔe nɔe endje ga tɔe akwa ga ndɔe azu tshelɔe adja bingi nɔe endje yɛ ɔe mbɔɔrɔe ɔeneke ɔ li adɔeke endje mbɔɔrɔe fɔe aayi kɔezu endje too fɔe aata endje. Gbambanɔe nene, asɔemɔe dɔa sɔe dɔe ɔtshɔnɔe utshu Ndjaba. ⁵ Yashe koya neke ɔ tshe dɔe adja yashe koya, ɔ tshe gugu dɔe uzu koegbɔndɔe ye nene, tshe za lɔsu ga tɔe Ndjaba. Tshe eshondɔe ɔerɔe ɔa ndɔe ye, ɔe ki fɔe she butshɔ dɔe ɔlɔ. ⁶ Kashe ayashe koya ɔ endje kɔesɔe kolɔe dɔe yanga ɔerɔe tshapashɔ, ataa

endje sœ dœ soro gbaa, endje tshu lœ ishiri endje ye. ⁷ Wu œneke á li adœke 6œ mindœ nœ, mbœrœ á endje kœmbœrœtœ endje adœke azu kœgbagbara endje nene. ⁸ Œdœ uzu kœwuwusœ kœgbœndœ bingi nœ ye nene, adja azu neke á endje sœ scœnda nœ ye, dá tshe vwaratœ ye tœ kœyindœrœ yé tshe kœdœ ekpe uzu kœropa uzu á tshe yiyindœ Ndjaba nene.

⁹ Yashe á endje sú i'iri ye gala mbeti nœ ayashe koya, kœdœ yashe á tshe sœ dœ ungu kœto kpœpa zazu voto, á i lima kolœ yakoshe bale. ¹⁰ Œ li adœke azu wusœ ye dœ otshœ akwa nœ ye: tshe dœ yashe neke á tshe gbœ lima ndœ agbolo, á tshe sœ kœza osho kœsœ fœ azu, á tshe sœ kœdjutœ ada* ayindœ Yisu yé á sœ kœgbe dœ azu á endje sœ lœ oyo. Tshe dœ ndje yashe á tshe li tœ kœmbœrœ tshelœ aka otshœrœ kœ.

¹¹ Kashe susu i'iri avoro ayashe koya nene, mbœrœ lœkœ á endje kœsœ dœ ogo nœ œkœ, endje vwaratœ endje tœ Kristu yé œ kpa yindœ kœi ayakoshe. ¹² Ataa, Ndjaba œ wa œgbœ ngbanga ga tœ endje mbœrœ á endje ndi tshelœ ali o'o á endje wa lima. ¹³ Gapa nœ, 6ata endje scœsœ dœ akwa bale kœmbœrœ tœncœ nene, endje sœ kœna ana yoo yoo djelœ manda azu, kœpu lœma endje, kœli ga lœ o'o á dœdœ œncœ endje nene dœ kœpa o'o neke á gaga nene. ¹⁴ Mbœrœ tœncœ ataa, mœ yindœ nœ adœke avoro ayashe koya kpa i ayakoshe, œ zu agbolo, œ gbœndœ tshascœnda nœ endje, mbœrœ ayingba azœ kœgbœgbœ awa kœpatœ osho nene. ¹⁵ Gbambancœ nene, ili anga endje djingili awa yé œ te manda Satana. ¹⁶ Œdœ anga yashe á tshe yindœ Yisu kœsœ dœ ayingœncœ á endje dœ ayashe koya, œ li adœke tshe to œrœ fœ endje; tshe kakatœ endje ti tœ Ikrizia nene, mbœrœ adœke Ikrizia kœgbe dœ endjeneke á endje dœ adja ayashe koya.

Agbozu Ikrizia

¹⁷ Agbozu Ikrizia neke á endje lœ kœko ala endje tœ ayindœ Yisu dœ otshœncœ, endje li adja kœgbœ kœliscœtœ awa bisha, mbœrœ endje sœ kœzatœ endje ga tœ akwa nœ o'o ama Ndjaba yé œ sœ kœyisœ nœ. ¹⁸ Mbeti nœ Ndjaba pa adœke: «Œdœ 'e kœsœ kœwa ngwarœ dœ ngombe lœ kindi, i i ama ye ga tœncœ nene, yé œ li adœke ayi akwa gbœ œrœ tshangba akwa nœ ye.»

¹⁹ Tœ kœwa ngbanga pa gbozu Ikrizia, œ li adœke atimu bisha too voto yindœ o'onœ yekane á 6œ kœwa ngbanganœ. Ete nene, œ li dœ 6œ kœvwaratœ zœ tœ mezanœ á endje tœ pa ye ascœmœ ye.

²⁰ Azu á endje sœ kœmbœrœ ekperœ, za ala endje tœ ala azu kœ, á kœza ndje awa fœ anga udu azu kœmbœrœ ndje ekperœ. ²¹ Mœ sœ kœyu 6œ dœ œgbœ 6a utshu Ndjaba, 6a utshu Yisu Kristu œdœ pe 6a utshu aandjelu nœ Ndjaba adœke, 6œ mbœrœtœ zœ lindœ œrcœncœ ascœke kœ, dœ anga angbi gbetshelœ á sœ utshuncœ nene, yé œ yindœ azu kœ awa bale. ²² Toto kane zœ katsha ga pa uzu á tshe yindœ kœmbœrœ akwa fœ Ndjaba nene. Lili ndje ga lœ ekperœ nœ azu nene. Gbœndœtœ zœ adœke 6œ sœ yerœ.

²³ Ndjondjo kolœ ungu nene. Kashe ndjo ndje vinu teasho mbœrœ kœba tshelœ nœ zœ, mbœrœ á 6œ sœ ndje kœte kpœkpœ dœ kœba.

²⁴ Anga azu lœ zœ á ekperœ nœ endje sœ ngbi utshu kœwa ngbanga pa endje kashe 6a ndœ anga endje, a wusœ ekperœ nœ endje kolœ manda kœwa ngbanga pa endje. ²⁵ Awa bale ndje, otshœ akwa sœ kœmatœ endje ngbi kashe á lili kœmatœ endje nene, œ za ndje tœ endje yiwa tœncœ nene.

6

Akanga

¹ Azu neke kœ á endje dœ akanga, œ li adœke endje liscœ ayengœ

* 5.10 5.10 Kœdjutœ ada azu kœdœ ambára kœza osho kœsœ fœ azu.

endje lœ œrœ kɔ, mbœrœ adœke azu kœgugusœ i'iri Ndjaba œdœ kœyisœrœ nœ azœ nene. ² Akanga má agbozu tshapa endje kœdœ ayindœ Yisu, endje vwavwaratœ endje kœlisœ ayengɔ endje mbœrœ adœke endje kœdœ alaya endje nene. Kashe, endje kpa mbœrœ ɔtshɔ akwa fœ endje kœropa nœ, mbœrœ ayengɔ endje á endje sœ kœti kane endje dœ akwa galafœ, endje kœdœ ayindœ Yisu á endje kɔ, endje yindœtœ endje.

ɔtshɔ kœzatœ osho fœ Ndjaba

Wu o'o á li adœke ɓœ yisœ nœ, œ za o'o mbœrœ tœnœ. ³ Œdœ anga uzu kœna dœ angbi kœyisœrœ, á kœsœsœ liaka o'o nœ adja o'o nœ Gbozu nœ azœ Yisu Kristu nene, too dœ kœyisœrœ nœ azu á li dœ kœyindœrœ nœ azœ nene, ⁴ uzu nœ asœmœ kœdœ uzu á kœzatœ osho bu ala ye. Tshe kœdœ uzu á tshe wuwusœ œrœ nene, ayi kɔba nœ sharapu á tshe sœ kœpara awa ndœ kœgbugburu tshelœ o'o gbambanœ. Œrœnœ kɔ asœmœ sœ kœza awa fœ úkú, kœbœrœtœ azu pa o'o, kœgu osho, ekpe gbetshelœ, ⁵ kœbœrœtœ azu pa o'o á ádánœ gugu nene ugurutœ azu á kœwusœrœ nœ endje fu. Endje kpa sœsœ kœwu adja o'o nene yé œ gbe adœke kœzatœ uzu fœ Ndjaba kœdœ kœte ayi kœgbɔ ukpulu œrœ.

⁶ Œ doé adjapu adœke kœzatœ uzu fœ Ndjaba kœdœ kœte ayi kœgbɔ ukpulu œrœ kashe œ li adœke uzu za lœsu ye ga pa œneke á tshe sœ dœ tœnœ. ⁷ Mbœrœ a na lima tshakane azœ gbambanœ ga pashɔ, awa bale a gu ndje tshakane azœ gbambanœ. ⁸ Yé œdœ a kœsœ dœ kœzirœ, œdœ a kœsœ dœ lœba kœverœ ga tœ azœ, œ li dœ azœ kolœnœ ataa. ⁹ Kashe azu neke á endje yindœ kœgbɔ ukpulu œrœ, endje li ga lœ afara. Endje yo ga lœ ama úkú mbœrœ ogo indi nœ endje dœ ekperœ, á ndi azu yé á mbœrœ adœke azu djingili awa. ¹⁰ Gbambanœ nene, ekperœ kɔ to lœ kœsœ dœ egerœ lœsu ngendja. Anga ili azu para awanœ, œ gitœ endje zara lœ kœyindœrœ nœ endje. Endje

shokɔ o'o ga tœ ɔkɔ endje dœ tœ endje.

ɔtshɔ akwa nœ kœyindœrœ

¹¹ Kashe œɓœ, uzu nœ Ndjaba, kpa awa œrœnœ kɔ asœke. Para awa tœ kœsœ ndjii, kœzatœ zœ fœ Ndjaba, kœsœ dœ kœyindœrœ, kœsœ dœ kœyindœsho, ugu lœsu œdœ pe kœsœ dœ lœsu ziti. ¹² Nga ɔtshɔ koshe tœ upu nœ kœyindœrœ, tepa soro á ka nene dœ ɔgbɔ, á Ndjaba e ɓœ ndœ nœ yé á ɓœ pa lima o'o kœyindœrœ utshu azu ndjoro. ¹³ Atamœ, mœ sœ kœza o'o fœ ɓœ utshu Ndjaba á tshe za soro fœ œrœ kɔ, dœ Yisu Kristu á tshe pa lima ɔtshɔ o'o ngbi tœ upu nœ kœyindœrœ lœkɔ á Pose Pilato sœ lima kœwa ngbanga pa ye, mœ za o'o fœ ɓœ adœke: ¹⁴ gbɔndœ awa akwa á ɓœ gbɔ, sœ yerœ adœke azu gbagbagbara ɓœ nene œrrr ga tœ lœkɔ kœkwa Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu, ¹⁵ á Ndjaba œ ma dœ lœkɔ á tshe guma. Ndjaba kœdœ Gbozu nœ gbɔgbɔ kɔ, Gbozu nœ yanga kɔ, Gbozugo nœ agbozugo œdœ Gbozu nœ agbozu, ¹⁶ kolœ œshe á tshe wuwu kuzu nene, tshe sœ lœ ɔɓ á uzu bale œ li kœwuta ɓa zœ nene. Uzu bale á tshe wu lia she gugu nene yé uzu á tshe li kœwu ndje she gugu nene. Kaka mokɔ œdœ gbɔgbɔ á ka nene sœ fœ she! Ame.

Kœmi upu fœ ayi kœgbɔ ukpulu œrœ

¹⁷ Mi upu fœ ayi kœgbɔ ukpulu œrœ ɓa pa ɔshɔ adœke endje dudu okoro endje nene yé œ zaza lœsu endje djigi ga pa œrœ á œndœnœ œ di nene, kashe endje za lœsu endje ga pa Ndjaba, á tshe sœ kœto œrœ fœ azu adœke endje sœ dœ yanga mbœrœ tœnœ. ¹⁸ Za o'o fœ endje adœke endje mbœrœ ɔtshɔ akwa, endje te ayi ukpulu œrœ lœ ɔtshɔ akwa yé œ sœ hara hara tœ kœkurutshelœ œrœ nœ endje dœ anga azu. ¹⁹ Atamœ, endje gbɔ ɔtshœrœ á œndœnœ œ di mbœrœ endje dœ tœ endje bala mbatsha, mbœrœ kœtepa adja soro.

Ndɔngɔɓ abala

²⁰ Uu Timote, gbɔndœ kœyisœrœ á endje yi lima sœ nœ fœ ɓœ dœ

otshonoe kane. Kpa awa koepa o'o ngbili ngbili á sœ kœyiangba Ndjaba œdœ o'o á azu gbe adœke œtoenœ kœdœ adja kœwuscœrœ, kashe œ dœdœ tœnœ nene. ²¹ Anga azu gbe lima adœke œne sœ dœ mara kœwuscœrœ atamœ, œ gitœ endje zara lœ kœyindœrœ nœ endje.

Kaka otsho losu nœ Ndjaba sœ dœ 'e.

Bisha mbeti á Polo sú fœ Timote Tshatshu o'o

Asœke kœdœ bisha mbeti á Polo su fœ Timote. Tshe su lima mbetinœ asœ lœkœ á tshe sœ lima lœ kánga 6a lœ Roma. Anganœ kœ ka lima tœ ye ti, kashe monganga Lukasi kuti ye dá sœpe lima indiri ye. Polo wu lima adœke olo œne ka ye, yé œne sœ lima kœvu kolœ kuzu. Ádánœ á tshe gbe lima ndœ kœsu mbetinœ asœke ndœ kœmi upu fœ Timote á tshe za lima she 6ata adja gbolo nœ ye. Asœ kœdœ ndangba mbeti kane Polo.

Tshe pa ala mbetinœ fœ Timote adœke tshe ka ngbiri lœ kœyindœrœ 6ata œne. Tshe pa ndje fœ she adœke tshe shi gbi lœ kœyisœ o'o ama Yisu, ataa endje kœsœ kœmbœrœ œrœ kanga fœ she. Yé tshe sœ ndje dœ gbœdjela tœ œneke á lili dœ œtshœ o'o ama Ndjaba nene. Polo kpa pa ndje adœke œne nga ndje lima œtshœ koshe, yé œne gbœtœ œne bala dœ Gbozu Yisu. Tshe pa adœke, œ li adœke ayindœ Yisu bale dœ bale mbœrœ ndje 6ata œne.

Mbetinœ kurutshelœtœ ye atake:

- Abala (1.1-2)
- Polo sœ kœmi upu fœ Timote (1.3-18)
- Polo sœ kœma mara á uzu œdœ œtshœ turugu nœ Kristu (2.1-26)
- Mara á azu œ sœ bala dœ tœnœ œlœ kœka tshapashœ (3.1-9)
- Kœshi gbi lœ kœyindœrœ (3.10-4.8)
- fki dœ pe ndœngœlœ abala (4.9-22)

Abala

¹ Œmœ Polo, œmœ kœdœ ayi avwa nœ Yisu Kristu á Ndjaba ke mœ, á vwa mœ kœpa fœ azu tœ upu nœ soro á tshe pa lima ndœ nœ lœ awa nœ Yisu Kristu.

² Mœ sœ kœsu mbetinœ fœ 6œ Timote á 6œ dœ gbolo nœ mœ á mœ yindœ zœ waa. Kaka œtshœ lœsu dœ kœdjœrœndœ ekperœ œdœ pe kœsœ

gee nœ Ndjaba Aba dœ Yisu Kristu Gbozu nœ azœ, sœ dœ 6œ.

Polo mi upu fœ Timote

³ Mœ sœ kœgi mershe fœ Ndjaba kœgbe dœ mara á aata mœ donga lima she, yé mœ kpa donga ndje she dœ gbœtshelœ á sœ yœrœ. Butshœ dœ œlœ á mœ sœ kœza avwala nœ mœ fœ she, mœ kakatœ kœgbe dœ 6œ nene. ⁴ Mœ kœgbe dœ ngola zœ á tu lima, ngbewo mœ kpa sœ dœ ogo nœ kœwu 6œ yeka á lœsu mœ kœsœ dœ yanga. ⁵ Mœ sœ ndje kœgbe dœ mara adja kœyindœrœ nœ zœ. Œneke á sœ lima lœ ata zœ dœ Loyisi dœ pe ayi zœ dœ Enise, endje dá sœ lima dœ kœyindœrœndœ asœmœ utshu zœ. Mœ yindœ nœ adœke tœnœ dá sœ ndje adja lœ zœ.

⁶ Mbœrœ tœnœ ataa, mœ za o'o fœ 6œ adœke 6œ mbœrœ adœke, gbœgbœ á Ndjaba za fœ 6œ ndœ kœmbœrœ dœ akwa pe dœ lœkœ á mœ to lima kane mœ ga pa zœ asœmœ, kpa djedjerowa nene. ⁷ Gbambanœ nene, œ dœdœ Ishiri nœ awa dá Ndjaba za fœ azœ nene kashe tshe za Ishiri á tshe mbœrœ adœke a sœ dœ gbœgbœ, dœ kœyindœshœ œdœ ndje kœdœ agbozu ga pa undu azœ.

⁸ Sœsœ dœ tshula tœ kœpandœ o'o tœ upu nœ Gbozu nœ azœ nene, sœsœ ndje dœ tshula tœ mœ dœ ayi kánga tœ upu nœ ye nene. Kashe dœ awa nœ gbœgbœ á Ndjaba za fœ 6œ, œ li adœke 6œ wu oyo awa bale dœ mœ ndœ kœgbara œtshœ O'onœ. ⁹ Tshe she azœ yeka á e azœ adœke á dœ azu nœ ye. Œ dœdœ mbœrœ akwa nœ azœ nene, kashe liaka œneke á tshe guma katshatsha œdœ ndje œtshœ lœsu nœ ye. Tshe ma lima œtshœ lœsunœ fœ azœ lœ ngbœtœ nœ azœ dœ Yisu Kristu utshu kœmbœrœ tshapashœ. ¹⁰ Ndjaba ma œtshœ lœsu nœ ye ngbiri lœ awa nœ kœna Ayi kœshe azœ dœ Yisu Kristu ga pa œshœ. Œshe dá wo gbœgbœ nœ kuzu, á gbara o'o nœ soro á ka nene lœ awa nœ œtshœ O'o.

¹¹ Mbœrœ tœnœ dá Ndjaba ke mœ adœke mœ dœ uzu kœpandœ ama œne, ayi avwa nœ œne œdœ ayi

køeyisøerøe. ¹² Mbøerøe tøenøe dá møe søe køewu oyonøe kò asøeke. Kashe møe søesøe døe tshula nene mbøerøe møe wusøe tsheneke á møe za lòsu møe ga pa ye. Møe wusøe nøe adøeke tshe søe døe gbøgbø køegbøndøe øeneke á tshe to føe møe øerrr ga tøe lòkò køewa ngbanga pa azu.

¹³ Na koløe manda adja o'o á møe yisøe nøe føe bøe, yé ka ngbiri løe køeyindøerøe døe pe køeyindøesho á a gbø løe ngbøtøe nøe azøe døe Yisu Kristu. ¹⁴ Døe awa nøe Øtshø Ishiri á tshe søe løe azøe, gbøndøe Øtshø O'onøe á endje yi lima søe nøe føe bøe døe øtshøncøe kane.

¹⁵ Bata á bøe wusøe nøe, azu kò á endje søe løe Azi katøe møe ti para kòkò. Fijele ndje døe Ermojene løe ndje ugu-rutøe endje. ¹⁶ Kaka Gbozu wu oyo azu løe bingi nøe Onezifore, mbøerøe tshe søe køeu møe ga tøenøe waa yé tshe søesøe døe tshula mbøerøe á møe søe løe kánga nene. ¹⁷ Gbambancøe nene, koløe køeyi kuma ye ga løe Roma, tshe para møe øerrr yé, øe gbø møe. ¹⁸ Kaka Gbozu Ndjaba wu oyo ye døe lòkò køewa ngbanga pa azu. Æbøe døe tøe zøe ndje bøe wusøe øeneke kò á tshe mbøerøe lima føe møe ba løe ongbo Efeze ye.

2

Wu øesøe øenøe zøe oyo

¹ Kashe øebøe, gbolo nøe møe, kaka øtshøerøe á Yisu Kristu to føe bøe, za gbøgbø føe bøe. ² Ærøe á bøe dji møe køemindøe nøe utshu azu ndjoro, yisøe nøe føe azu á endje li adøeke endje yi ndje søe nøe føe anga azu. ³ Wu ndje øesøe øenøe zøe oyonøe mbøerøe Yisu Kristu bāta øtshø turugu. ⁴ Uzu á tshe mbøerøe akwa turugu, tshe kpa li ga løe o'o nøe azu á endje døédøe aturugu nene, kashe tshe para koløe awa nøe køeza yanga føe gbozu nøe ye. ⁵ Awa bale ba ndøe ayi køekpa ørø, uzu á tshe wuta utshunøe køedøe uzu neke á tshe mbøerøetøe ye liaka awa akwa nøe ørø. ⁶ Ayi køedjo kindi neke á tshe shi kò'døø løema akwa kindi nøe ye, øeshe dá døe uzu utshunøe køezi ngwarøenøe. ⁷ Dji

o'o á møe pa asøe døe øtshøncøe: Gbozu døe tøe ye dá to køewusøerøe nøe køedji tsheløe katanøe kò føe bøe døe øtshøncøe.

⁸ Gbe døe Yisu Kristu á tshe to løe aata Davidi, á tshe she løe akuzu. Æneke á Øtshø O'onøe pa tøenøe á møe søe køepandøe nøe. ⁹ Møe søe køewu oyo løe kumuncøe, yé mbøerøe tøenøe dá endje i møe døe djingiri bāta uzu køemboerøe ngbindirøe, kashe endje li køei o'o ama Ndjaba nene! ¹⁰ Mbøerøe tøenøe ataa, møe søe køeru lòsu møe løe øerøe kò mbøerøe azu á Ndjaba ke endje adøeke endje gbø køeshe á Yisu Kristu to yé endje li ga løe mokò nøe waa døe waa.

¹¹ O'onøe asøeke køedøe adjapu: Ædøe a køetshu døe she, a søe døe soro awa bale døe she.

¹² Ædøe á køeshi gbi, a wuta agbozu awa bale døe she.

Ædøe a køevwaratøe azøe tøe ye, tshe vvara ndje tøe ye tøe azøe.

¹³ Ædøe a køezazatøe azøe lindøe o'o ama ye nene, tshe zatøe ye lindøe nøe, mbøerøe tshe li køevwaratøe ye tøe undu ye døe tøe ye nene.

Ayi akwa á øtshø ye ga tøe Ndjaba

¹⁴ Pa føe azu, endje gbe døe o'onøe asøeke. Kpa pa føe endje utshu Ndjaba adøeke endje zazatøe endje ga tøe køegbugburu tsheløe o'o gbambancøe á ádáncøe gugu nene yé øe søe koløe køendi azu á endje søe køedji tøenøe.

¹⁵ Mbøerøe kò adøeke bøe wuta uzu á tshe li tøe ala Ndjaba yé, yisøe adja o'o bāta ayi akwa neke á tshe li køegbø tshula løema akwa nøe ye nene.

¹⁶ Kpa awa køepa o'o ngbili ngbili á søe køeyiangba Ndjaba, mbøerøe azu køepa o'onøe asøemøe vwaratøe endje tøe Ndjaba. ¹⁷ Køeyisøerøe nøe endje søe bāta uku á dele katshakatsha. Møe gbe døe Imini øedøe Filete ugurutøe azu asøemøe. ¹⁸ Endje katøe adja o'o yé øe søe køepa wala føe azu adøeke køeshe løe akuzu nøe azu mbøerøe bālima tøe endje ye. Ataa, endje søe køendi tsheløe køeyindøerøe nøe anga azu. ¹⁹ Kashe kiti anda neke á Ndjaba tø, øe ka ngbiri. Gapa nøe døemøe, endje sú ala Mbeti adøeke: «Gbozu

wusœ endje nœ ye», yé: «Uzu kɔ á tshe pa adœeke œne kœdœe uzu nœ Gbozu, œ li adœeke tshe vwaratœ ye tœ ekperœ.»

²⁰ Ba lœ egerœ anda, œ dœdœe kolœ gbarœ á endje mbœerœ dœ œrœ œdœe ngendja dá sœ lœncœ nene. Anga gbara á endje mbœerœ dœ œyœ œdœe œshœ œ sœ ndje zœ. Anga gbarœ sœ mbœerœ angbo kpi yekane angancœ sœ mbœerœ akwa kɔ. ²¹ Œdœe uzu kœvwaratœ ye tœ ekperœ kɔ, uzuncœ wuta b̄ata gbarœ á sœ ga angbo di, á li tœ ala ayengœnœ yé á li ndje ndœe kœmbœerœ dœ œtshœ akwa kɔ.

Ayi akwa nœ Gbozu

²² Kpa awa ogo œrœ tshagbolo, para awa kœsœe ndjii, kœyindœerœ, kœyindœesho, kœsœe gee dœ azu má endje sœ dœ œtshœ lœsu, á sœ kœza avwala fœ Gbozu. ²³ Vwaratœ zœ tœ kœgbugburu tshelœ o'o nœ gbambancœ mbœerœ œ sœ kœgbota azu ga lœ œbœerœ waa. ²⁴ Mbœerœ ayi akwa nœ Gbozu lili kœbœerœtœe ye dœ azu nene, kashe œ li dœ she kœsœe dœ lœsu ye ziti ga ndœe azu para kɔkɔ. Tshe wusœ kœyisœe œrœ, œ wu ndje sœ kœeru lœsu ye. ²⁵ Azu á endje sœ kœshara o'o lœ ama ye, œ li dœ she kœpara awa nœ kœyisœe œrœ fœ endje dœ lœsu ziti. Angancœ, Ndjaba œ mbœerœ adœeke endje fatshalœsu endje yé œ wusœe adja o'o. ²⁶ Yé endje kpa gbœ gbetshelœ á sœ ndjii, œ wuta lœ gbanda nœ djaboro á tshe te lima pa endje adœeke endje mbœerœ kolœ gbetshelœ nœ œne.

3

Lœkœ kœka bala tshapashœ

¹ Wusœ nœ dœ œtshœncœ adœeke, osho sœ tœ œgbœncœ mbœerœ tœ kœka tshapashœ. ² Gbambancœ nene, azu œ dœ aayi ooro, aayi egerœ lœsu ga pa ngendja, aayi kœdonga tœ endje, aayi egerœ kumu, aayi kœgu œsœe Ndjaba, azu á endje lisœe aayi kœzu endje nene, azu á endje wusœe kœgi mer-she nene yé œ kpa ndje awa Ndjaba nene. ³ Ala endje œ œrœ yé endje wu

oyo uzu bale nene, œ dœ aayi kœpa ngb̄indi o'o ga tœ azu, aayi djipudji, aayi kœmbœerœ œgbœrœ ga tœ azu, ay-ingba œtshœrœ. ⁴ Aayi kœva œtœ anga endje, aayi ókó, aayibula lœ egerœ kumu nœ endje, aayi kœyindœe tshapashœ kœropa Ndjaba. ⁵ Endje matœe endje b̄ata aayi kœkpa awa Ndjaba kashe endje wuwusœe gbœgbœ nœ ye nene. Kpa awa mara azu ataa.

⁶ Anga azu ugurutœ endje œ li gasœnda, œ gbota ayashe á endje mœmœ, yé œ bili endje adœeke endje yindœe o'o nœ œne. Ayashencœ ascœmœ mbœerœ ekperœ waa, gbetshelœ nœ endje sœ dœ ogo kœmbœerœ ekperœ kɔ. ⁷ Endje sœ kœyamba œrœ waa kashe endje lili kœwusœe adja o'o nene. ⁸ Aayi kœyisœerœ nœ walanœ ascœmœ vwaratœ endje tœ adja o'o b̄ata Ayane dœ Yambele vvara lima tœ endje tœ o'o ama Moyize. Endje kœdœe azu á kœwusœerœ nœ endje fu, á ádá kœyindœerœ nœ endje gugu nene, ⁹ kashe endje na ga utshuncœ nene mbœerœ azu kɔ œ wusœe nœ adœeke, endje ndi lœ gbetshelœ nœ endje awa bale b̄ata endje wu lima sœ indi Ayane dœ Yambele.

Na manda œrœ á bœe yamba

¹⁰ Kashe œbœe, bœe dji mœe dœ œtshœncœ lœ kœyisœerœ nœ mœe, bœe wusœe œtshœ mœe, dœ œrœe á mœe gbe kœmbœerœ tœncœ, dœ kœyindœerœ nœ mœe, dœ ugu lœsu nœ mœe, dœ kœyindœesho nœ mœe, dœ kœshi gbi nœ mœe lœ awa akwa, ¹¹ bœe wusœe œrœe kanga œdœe oyo má mœe wu b̄a lœ Atiœshe, b̄a lœ Ikoniyyume, œdœe pe b̄a lœ Listre, œrœe kanga gadœe dá mœe wuwu nene a! Kashe, Gbozu she mœe lœ nœ kɔ. ¹² Adjapu, azu kɔ á endje yindœe kœena manda Yisu Kristu, á yindœe kœzatœ endje djigi fœ Ndjaba, endje wu kanga. ¹³ Kashe akpe azu dœ pe aayi kœbili osho, endje li vw-erema ga lœ ekperœ, endje bili anga azu yé œ bilitœ endje dœ tœ endje.

¹⁴ Kashe bœe, sœ kolœ kœena manda œrœe á bœe yamba á yindœe nœ dœ lœsu zœ bale ascœmœ. Bœe wusœe uzuncœ

á tshe yisœ nœ fœ 6œ dœ ɔtshɔnœ. ¹⁵ Bœ wusœ œyerœ Buku nœ Ndjaba pe dœ gbolo zœ, œ li tœ kœto kœwusœtœ á na dœ 6œ œerrr ga lœ kœshe lœ awa nœ kœyindœrœ ga ndœ Yisu Kristu. ¹⁶ Œeneke kɔ á endje sú ala Buku nœ Ndjaba ascœmœ, endje sú lœ awa nœ ɔtshɔ Ishiri. Bukunœ ascœmœ li tœ kœyisœrœ, kœma ekperœ ngbi, kœyɔɔ uzu œdœ kœmbœrœ adœke uzu wuta tœ ɔtshɔnœ tœ ala Ndjaba, ¹⁷ yeka á uzu nœ Ndjaba kœgumatœ ye dœ ɔtshɔnœ, á kœli tœ kœmbœrœ kolœ ɔtshɔ akwa.

4

¹ Mœ sœ kœpa ngbi fœ 6œ, utshu Ndjaba, dœ pe utshu Yisu Kristu á tshe kwa bala tœ ye ndœ kœwa ngbanga nœ asoro dœ akuzu, lœ gbetshelœ nœ kpa kœkwa she œdœ ndje kœsœ Gbozu pa œrœ kɔ. ² Mindœ o'o ama Ndjaba, mbœrœ ɔb dœ ɔb yé kaka tœnœ nene. Azu dji too endje dji nene, sœpe kœyisœ nœ. Yɔɔ endje, za ala endje yé œ mi upu fœ endje. Mbœrœ œeneke kɔ dœ ugu lœsu lœ awa nœ kœyisœrœ nœ zœ. ³ Gbambanœ nene, dœ anga lɔkɔ bale, endje li tœ kœru lœsu endje ndœ kœdji kœyisœrœ nœ adja o'o nene, mbœrœ gbetshelœ nœ endje sœ kolœ kœna manda ogo undu endje dœ tœ endje. Mbœrœ tœnœ ataa, endje œ ko aayi kœyisœrœ ndjoro, endjeneke á o'o ama endje sœ kolœ kœga tœ endje. ⁴ Endje be utu endje ga tœnœ tœ kœdji adja o'o, yé œ fatœ endje kolœ ndœ kœdji ndœma toro. ⁵ Kashe 6œ, œ li adœke 6œ dœ gbozu tshapa undu zœ dœ tœ zœ lœ œrœ kɔ. Sœ dœ kœru lœsu lœ kœwu oyo, mindœ ɔtshɔ O'o fœ azu yé œ mbœrœ akwa á Ndjaba za fœ 6œ dœ ɔtshɔnœ djigi kane.

⁶ Mbœrœ mœ, ɔb kuzu mœ ndo ye. Mœ za soro mœ 6ata tokóró fœ Ndjaba. ⁷ Mœ nga ɔtshɔ koshe. Mœ wuta ga tœ ndɔngɔɔ ɔɔ nœ mœ, mœ sœ kolœ kœgbɔndœ kœyindœrœ. ⁸ Ngɔngɔ asœke, œrœ tshangba ɔtshɔ

akwanœ á mœ mbœrœ sœ kœkatœ mœ zœ. Gbozu á tshe kœdœ ayi kœwa adja ngbanga dá za fœ mœ dœ lɔkɔ kœwa ngbanganœ ascœmœ. Tshe za œrœ tshangba ɔtshɔ akwanœ kolœ fœ mœ dœ kuti mœ nene, kashe tshe za ndje fœ endjeneke kɔ á endje sœ kœkate kœkwa she.

Ndɔngɔɔ kœza o'o

⁹ Mbœrœ kɔ adœke 6œ na kœgbɔtœ zœ dœ mœ katsha. ¹⁰ Gbambanœ nene, Demasi katœ mœ ti ye, mbœrœ á tshe yindœ œrœ tshapashɔ nœ asœke. Tshe ro ga lœ Tesalonike, Kresene ro ga lœ Galate yé Tito ro œne ye ga lœ Dalamati. ¹¹ Kolœ Lukasi dá sœpe dœ mœ kpœke. Œ kœsœ adœke 6œ na gamœ asœke, za Marke potœ zœ mbœrœ á sthe kœti kane mœ lœ akwa nœ Ndjaba. ¹² Mœ vwa Tishike ga lœ Efeze. ¹³ Kœna 6œ, za lœba izi á mœ katœnœ 6a lœ Trowase 6a ndœ Karposi, œ na dœ tœnœ fœ mœ. Ko ndje bukunœ na tœnœ fœ mœ, kœropanœ kɔ, œeneke á endje mbœrœ dœ ɔkɔ agea*.

¹⁴ Alekezandre, ayi ndawonœ, mbœrœ ekperœ fœ mœ waa. Gbozu œ gi tshangba œeneke á tshe mbœrœ fœ mœ kœ li dœ ekperœ nœ ye ascœmœ zœ. ¹⁵ Œ6œ ndje, titœ zœ tœ ye mbœrœ á tshe vwaratœ ye tœ œrœnœ kɔ á a yi lima sœ nœ.

¹⁶ Ali kœka mœ ga utshu ayi kœwa ngbanga, uzu bale nana manda mœ nene, endje katœ mœ ti kɔ. Kaka Ndjaba gbegbe dœ ekperœ nœ endje nene. ¹⁷ Kashe Gbozu sœ lima dœ mœ awa bale. Œshe dá to gbɔgbɔ nœ ye fœ mœ yeka á mœ mindœ o'o nœ ye ga tœ ndɔngɔɔ nœ. Endje neke kɔ á endje dœdœé Ayuda nene, dji yé Ndjaba she mœ lœ ama bamara. ¹⁸ Gbozu œ she mœ lœ oyo kɔ, œ mbœrœ adœke mœ li ga lœ ogo tshagbozu nœ ye 6a lafo. Kaka adœke azu za mokɔ fœ she ngbugu dœ ngbugu. Ame!

Ndɔngɔɔ abala

* **4.13** 4.13 Buku á endje mbœrœ dœ ɔkɔ agea kœdœ buku á amancœ gbɔ waa.

¹⁹ Za abala nœ mœ fœ Prisile dœ Akilase œdœ pe ndje azu lœ bingi nœ Onezifore. ²⁰ Eraste sœpe 6a lœ Koriti yé mœ ka ndje tœ Trofime 6a lœ Mile mbœrœ á tshe sœ lima dœ koba. ²¹ Mbœrœ kœ adœke 6œ wuta 6a ke utshu nœ yapu nœ izi. Ebule, dœ Pudese, dœ Linuse, dœ Klodia, ndje dœ pe ayindœ Yisu kœ bala 6œ. ²² Kaka Gbozu sœ dœ 6œ. Kaka øtshœ lœsu nœ Ndjaba sœ dœ 'e para kœkœ.

Mbeti á Polo sú fœ Tito Tshatshu o'o

Asœ kœdœ mbeti á Polo sú fœ Tito. Tito doédœ Yuda nene, kashe tshe za lima awa Kristu. Tshe na awa ndjoro tœ awa nœ dœ Polo.

Mbetinœ gbɔ lima Tito 6a lœ egerœ tshiki á i'irinœ kœdœ Kelete. Polo ka lima tœ ye ti 6a zœ mbœrœ tshe guma udu akwa nœ Ikrizia dœ pe kœke azu adœke endje te agbozu tshapa ayindœ Yisu. Ɖ li ndje adœke tshe yisœ nœ fœ endje, mara á li adœke endje yindœtœ endje lœ tœ endje, œdœ mara á li adœke endje sœ dœ tœncœ lœ soro endje. Polo kpa pa fœ she mara á li adœke tshe mi dœ upu fœ agbozu, fœ agbolo œdœ fœ akanga œdœ pe mara á li adœke agbozu tshapa ayindœ Yisu mbœrœtœ endje lindœ nœ.

Mbetinœ kurutshelœtœ ye atake:

- Abala œdœ pe avwala (1.1-4)
- Mara kœmi upu fœ agbozu tshapa ayindœ Yisu (1.5-16)
- Mara kœmi upu fœ ayindœ Yisu (2.1-3.11)
- Ndɔngɔ abala (3.12-15)

Abala

¹ Ɖmœ Polo, œmœ kœdœ ayi akwa nœ Ndjaba œdœ ayi avwa nœ Yisu Kristu á tshe e mœ mbœrœ kœyisœ œrœ fœ azu á Ndjaba ke endje, adœke endje sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ ye yé œ wusœ adjapu lœ kœzatœ endje fœ she. ² Mœ sœ kœmbœrœ akwa mbœrœ endje wusœ nœ adœke, œne gbɔ soro neke á ka nene, á Ndjaba pa lima ndœ nœ katshatsha utshu nœ kœmbœrœ tshapashœncœ asœ, adœke œne za lima fœ endje. Tshe kœdœ Ndjaba á tshe fafa tshelœ ama ye nene. ³ Tshe za o'o ama ye ga tœ awa akwa liaka olo á tshe guma. Ayi kœshe azœ dœ Ndjaba dá za o'o ama ye fœ mœ yeka á vwa mœ adœke mœ mindœ nœ.

⁴ Mœ sœ kœsu mbetinœ asœ fœ 6œ dœ Tito, adja gbolo nœ mœ lœ

kœyindœrœ á a sœ dœ tœncœ ga ndœ Yisu Kristu. Kaka Ndjaba Aba œdœ Yisu Kristu ayi kœshe azœ, ma ɔtshɔ lœsu nœ endje ga ndœ zœ œ za kœsœ gee nœ endje fœ 6œ.

Kœke agbozu Ikrizia

⁵ Ɖdœ mœ kœkatœ zœ 6a lœ Kelete, œ sœ mbœrœ 6œ guma œneke á sœpe adœke 6œ guma, yé œ ke agbozu Ikrizia lakpi bale dœ bale liaka awa akwa á mœ pandœ nœ fœ 6œ. ⁶ Ɖ li adœke ɔtshɔ gbozu sœ dœ ɔtshœncœ adœke azu lele lœ endje mbœrœ she nene, tshe sœ dœ yashe tshebale, agbolo nœ ye dœ ayindœ Yisu mbœrœ azu kœpapa o'o tœ endje adœke ɔtshɔ endje gaga nene too endje kœdœ aayi sharapu nene. ⁷ Gbambancœ nene, endje ke gbozu tshelœ Ikrizia adœke tshe ko ala ye tœ œrœ nœ Ndjaba, á dancœ á li adœke azu lele lœ endje mbœrœ she nene dœmœ. Tshe doédœ uzu kœzatœ ye nene, uzu ókó nene, uzu kœza ama ye ti lœ ipi nene, uzu nœ koshe hawo hawo nene, uzu á tshe sœ kœgbɔ ngendja dœ ekpe awa nene. ⁸ Kashe tshe dœ uzu kœza osho kœsœ fœ azu scœnda nœ ye, á tshe yindœ ɔtshœrœ. Tshe dœ uzu nœ ɔtshɔ gbetshelœ á tshe sœ ndjii á sœ ndje yerœ, yé tshe wu ndje sœ kœgbœndœtœ ye. ⁹ Ɖ li dœ she kœzatœ ye kolœ ga tœ o'o á endje yisœ nœ fœ she. Atamœ tshe li tœ kœmi upu fœ anga azu lœ adjapu yé œ sɔ akpa aayi kœyisœrœ dœ wala.

Aayi kœyisœrœ dœ wala

¹⁰ Gbambancœ nene, azu ndjoro, kœropa nœ kɔ ili endje ugurutœ Ayuda á endje te ayindœ Yisu, endje scœsœ kœmbœrœtœ endje liaka kœyisœrœncœ nene, endje sœ kœpa o'o ngbili ngbili yé endje sœ kœfara azu. ¹¹ Mbœrœ tœncœ ataa, œ li adœke 6œ mbœrœ adœke endje ngbɔba ama endje ga tœncœ. Endje sœ kœndi gbetshelœ nœ azu kɔ lœ bingi, lœ awa nœ kœyisœ œrœ á lili adœke endje yisœ nœ nene, endje yisœ nœ mbœrœ kœgbɔ ngendja. ¹² Anga uzu nœ endje bale lœ Kelete á endje wu she

ɓata ayi kœgbara o'o, pa lima adœke: «Azu Kelete kœdœ aayi wala, endje kœdœ akatshagea, aayi ɔdɔ yé endje yi kolœ ndœ kœziroœ.» ¹³ O'o kɔ á tshe pa kœdœ adjapu. Ádánœ á li dœ ɓœ kœza ala endje adœke endje sœ dœ adja kœyindœroœ, ¹⁴ endje katœ kœdji ndœmatoro nœ Ayuda, endje ka ndje tœ kœmbœroœtœ endje liaka awa akwa á azu á endje vwaratœ endje tœ adja kœyisœroœ guma.

¹⁵ Œroœ kɔ á azu nœ ɔtshɔ lœsu œ mbœroœ dœ akwa sœ yerœ, kashe azu uburu á endje gugu dœ kœyindœroœ nene, endje wu œroœ kɔ tœ œroœ uburu, mbœroœ kœwusœroœ nœ endje œdœ pe gbetshelœ nœ endje sú dœ ekperœ. ¹⁶ Endje sœ kœpa adœke œne wusœ Ndjaba kashe akwa tshelœ endje sœ kœma adœke endje wuwusœ ye nene. Endje yiangba endje mbœroœ ekpe akwa tshelœ endje, endje kœdœ aayi gbœkumu yé endje lili kœmbœroœ ɔtshɔ œroœ bale nene.

2

Kœyisœroœ fœ agbozu

¹ Kashe ɓœ, yisœ o'o neke á li dœ adja kœyisœroœ. ² Pa fœ agbɔ ayakoshe adœke endje dœ agbozu tshapa undu endje, azu á endje lisœ endje á endje sœ dœ ɔtshɔ gbetshelœ. Lœ œroœ kɔ, endje matœ endje tœ azu á endje ka ngbiri lœ kœyindœroœ, azu nœ kœyindœsho, azu nœ kœru lœsu.

³ Awa bale fœ agbɔ ayashe. Œ li adœke endje mbœroœ tœ endje ɓata ayerœ azu, endje papatœ azu nene, yé endje fafatœ endje tœ akanga nœ ipi nene. Endje yisœ ɔtshœroœ, ⁴ endje yisœ mara á li dœ avoro ayashe kœyindœ akɔ endje dœ agbolo nœ endje, ⁵ avoro ayashenœ sœ dœ ɔtshɔ gbetshelœ yé œ mbœmbœroœ angba budu nene. Endje mbœroœ akwa tshasœnda nœ endje dœ ɔtshœnœ, endje dœ ɔtshɔ ayashe, œ lisœ akɔ endje adœke endje kœgugusœ o'o ama Ndjaba nene.

Kœyisœroœ fœ adjagbala

⁶ Mi upu ndje fœ adjagbala adœke endje sœ dœ ɔtshɔ gbetshelœ ⁷ lœ œroœ kɔ. Œ li ndje dœ ɓœ dœ tœ zœ kœma ambára ɔtshɔ akwa fœ endje lœ soro zœ dœ mara adœke, adja kœyisœroœ nœ zœ sœ ndjii yé œsœnœ li. ⁸ Za kolœ adja o'o á li ga tœ akwa yeka azu kœshara upu mbœroœ akwa nœ azœ yé á kœfafatshelœ nœ nene. Ataa, endje gbɔ tshula yé œ gbɔ awa kœpa ekpe o'o nœ azœ nene.

Kœyisœroœ fœ akanga

⁹ Mi upu fœ akanga adœke endje lisœ agbozu tshapa endje lœ œroœ kɔ, endje mbœroœ œroœ á za yanga fœ endje. Adja endje gbugbugburu tshelœ o'o dœ agbozu tshapa endje nene. ¹⁰ Endje ziziangba œroœ nœ endje nene, endje zatœ endje mbœroœ akwa dœ lœsu bale yé œ kakatœ anga tshakala akwa ti teasho nene yeka azu kœlisœ o'onœ á a sœ kœyisœ nœ tœ upu nœ Ndjaba á tshe she azœ.

Azu nœ Yisu Kristu

¹¹ Ndjaba ma ɔtshɔ lœsu nœ ye á li kœshe azu para kœkɔ. ¹² ɔtshɔ lœsunœ yisœ œroœ adœke, a katœ kœvwaratœ azœ tœ Ndjaba œdœ kœna manda ogo œroœ tshapashœnœ asœke yeka a kœgbœndœtœ azœ, á kœte azu kœlisœ Ndjaba, azu á endje sœ ndjii tœ ala ye. ¹³ A sœ kœmbœroœ atamœ, kœvu olo yanganœ á sœ kœkate azœ dœ lœkɔ á a wu mokɔ nœ Yisu Kristu, á tshe kœdœ Ndjaba œdœ Ayi kœshe azœ. ¹⁴ Tshe zatœ ye fœ kuzu tœ œsœ azœ mbœroœ kœshe azœ lœ ekperœ kɔ. Tshe djutɔ azœ adœke a te azu nœ ye, azu á endje sœ kœpa avwara ndœ kœmbœroœ ɔtshɔ akwa.

¹⁵ Œ li dœ ɓœ kœmindœ upunœ asœ kɔ fœ azu. Yisœ awa akwa fœ endje yé œ za ala endje dœ gbœgbœ á Ndjaba za fœ ɓœ. Kaka adœke uzu bale didi ɓœ nene.

3

Mara ɔtshɔ azu nœ Ndjaba

¹ Kpa mindœ nœ fœ azu nœ Ndjaba adœke endje lisœ agbozu tshapa

akwa kɔ nɔe Lita. Endje dji o'o ama endje yé œ yindœ kœmbœerœ ɔtshɔ akwa. ² Endje gugu œsœ uzu bale nene, endje para kœsœ gee dœ azu yé œ dœ aayi kœmbœerœ ayo, œ sœ dœ ɔtshɔ lɔsu ga ndœ azu kɔ. ³ Gbambanœ nene, azœ kɔ a djingili lima awa yé œ doé lima azu nœ ekpe gbetshelœ, a doé lima aayi sharapu, aayi indi, akanga nœ ogo ekperœ kɔ. A sœ lima hawo hawo yé œ sœ dœ úkú, endje yi lima angba azœ mbœerœ ekpe ɔtshɔ azœ yé a sœ ndje lima kœyiangba anga azœ. ⁴ Kashe, Ndjaba ayi kœsœ azœ má fœ azœ ɔtshɔ lɔsu nœ ye dœ pe kœyindoesho nœ ye. ⁵ Tshe sheshe azœ mbœerœ akwa nœ azœ á sœ ndjii nene, kashe œshe dœ tœ ye dá wu oyo azœ. Tshe she azœ dœ gbɔgbɔ nœ ɔtshɔ Ishiri, á djutɔ azœ lœ ekperœ yé á a wuta atafo azu yeka a gbɔ tafo mara nœ kœmbœerœtœ azœ. ⁶ Ndjaba vwa ɔtshɔ Ishirinœ tonge tonge ga pa azœ dœ awa nœ Yisu Kristu Ayi kœshe azœ, ⁷ tshe mbœerœ adœeke a wuta ndjii tœ ala ye lœ awa nœ ɔtshɔ lɔsu nœ ye, doé œ gbɔ soro á ka nene á a sœ kœvu tœnœ. ⁸ O'onœ asœ kœdœ adjapu yé mœ yindœ nœ adœeke ɔœ ka ga pa kœyisœerœ nœ adœeke azu á endje yindœ Ndjaba wotœ endje ndœ kœmbœerœ ɔtshœrœ. Wu œrœ œneke á sœ dœ ɔtshœnœ, á li dœ azu kœmbœerœ tœnœ. ⁹ Kashe ɔœ kpa awa kœgbugburu tshelœ o'o á ádánœ gugu nene, kœgbugburutshelœ o'o tœ upu nœ kœdi i'iri aata, œbœerœ œdœ kœnga koshe pa awa akwa, vwaratœ zœ tœ œerœnœ asœmœ. Œ sœ gbambanœ yé ádánœ gugu nene. ¹⁰ Tsheneke á tshe para awa kœkurutshelœ ayindœ Yisu, za ala ye awa bale too awa bisha. Á tshe kœdjidji ɔœ nene, katœ ye ti. ¹¹ Wusœ nœ adœeke, uzu ataa sœ lœ djingili, tshe kœdœ ayi kœmbœerœ ekperœ yé tshe sœ kœwa ngbanga ga tœ ye dœ tœ ye.

Ndangba kœmi upu

¹² ɔlɔ á mœ kœvwa Artemase too Tishike fœ ɔœ, pa avwara kœna

kœgbɔ mœ ɔa lœ Nikopolise. Ba zœ, dá œndœ mœ œ di mbœerœ yapu nœ izi. ¹³ Mbœerœ kɔ tœ kœgi Zenase á tshe kœdœ avoka œdœ pe Apolo ga tœ awa ana nœ endje. Mbœerœ œneke kɔ á li fœ endje. ¹⁴ Mbœerœ adœeke aaya azœ dœ ayindœ Yisu zatœ endje ndœ ɔtshɔ akwa dœ lɔsu endje bale, mbœerœ kœti kane anga azu á endje sœ lœ oyo. Ataa, mara ɔtshɔ endje œ sœ gbambanœ nene.

¹⁵ Azu para á endje sœ dœ mœ ɔa ke vwa abala fœ ɔœ. Za ndje abala fœ anga azœ dœ ayindœ Yisu.

Kaka Ndjaba yisœ ɔtshɔ lɔsu nœ ye ga ndœ 'e para kœkɔ.

Mbeti á Polo sú fœ FilemƆ Tshatshu o'o

FilemƆ koedœ yanga Polo á tshe yi lima sœ ƆtshƆ O'o fœ she. Tshe koedœ lima anga yindœ Yisu á tshe gbƆ œrœ waa, á sœ ndje dœ akanga. Anga kanga bale á i'iri ye koedœ Onezime á tshe kpa lima tœ ayengƆ ye dœ FilemƆ, gbƆ Polo kpƆƆ Ɔa lœ kánga á tshe sœ lima lœ nœ. Ɔshe dœ Onezime wuta ndje lima yindœ Yisu yekane á Polo kpa gi she fœ ayengƆ ye á tshe kpa lima tœ ye ascœmœ. Ataa, adja FilemƆ kpa yindœ Onezime zœ dá a?

Ala mbetinœ, Polo ki ga tœ FilemƆ adœke tshe kpa yindœ Onezime Ɔata ayancœ lœ Yisu mbœrœ azu para kƆkƆ koedœ ayazu lœ Kristu. Ɔedœ kanga, œdœ kanga nene; azœ para kƆkƆ koedœ ayazu. Mbœrœ tœncœ ataa á Polo sœ kœki fœ FilemƆ adœke tshe wa o'onœ dœ tœ ye.

Mbetinœ kurutshelœtœ ye atake:

- Abala (1-3)
- Awwala nœ Polo mbœrœ FilemƆ (4-7)
- Gbetshelœ nœ Polo tœ upu nœ Onezime (8-21)
- NdœngƆlœ o'o (22-25)

Abala

¹ Ɔmœ Polo, á endje za mœ wvi ga lœ kánga mbœrœ akwa nœ Yisu Kristu, dá sœ kœsu mbetinœ ascœke œdœ aya azœ dœ Timote.

'A su mbetinœ fœ Ɔœ FilemƆ, yanga 'a lœ ama akwa. ² Dœ yingƆ 'a dœ Apia, dœ Arkipe yanga 'a lœ koshe œdœ ndje fœ anga ayindœ Yisu á endje ngbœtœ endje Ɔa scœnda nœ zœ. ³ Kaka Aba azœ dœ Ndjaba, dœ Gbozu Yisu Kristu yisœ ƆtshƆ lœsu nœ endje ga ndœ 'e yé œ za kœsœ gee nœ endje fœ 'e.

Kœyindœrœ œdœ pe kœyindœsho nœ FilemƆ

⁴ Ɔlœ dœ Ɔlœ mœ sœ kœgbe dœ Ɔœ lœ kœza avwala nœ mœ fœ Ndjaba, yé œ sœ kœgi ndje mershe waa fœ she tœ upu nœ zœ; ⁵ gbambancœ nene, mœ dji azu kœpa o'o mbœrœ kœyindœsho nœ zœ ga ndœ ayerœ azu nœ Ndjaba para kƆkƆ œdœ pe ndje kœyindœrœ nœ zœ ga ndœ Gbozu Yisu. ⁶ Mœ sœ kœyu Ndjaba adœke kœyindœrœ á ngbœƆa azœ dœ Ɔœ ga tœncœ ma akwa, yeka á Ɔœ kœwusœ Ɔtshœrœ kƆ á a gbƆ lœ kœngbœtœ azœ bale dœ Kristu dœ Ɔtshœncœ. ⁷ Aya, yanga nœ mœ dopa nœ kolœ mbœrœ kœyindœsho nœ zœ ga ndœ anga ayindœ Yisu yé mœ ru lœsu mœ mbœrœ tœncœ. Gbambancœ nene, Ɔœ mbœrœ adœke lœsu ayerœ azu nœ Ndjaba zi tii.

Polo yu FilemƆ tœ Onezime

⁸ Mbœrœ tœncœ ndje ataa, Kristu za awa fœ mœ kœpa fœ Ɔœ, œneke kƆ á li adœke Ɔœ mbœrœ, ⁹ kashe mœ sœ kœ'eshondœ nœ adœke Ɔœ mbœrœ kolœ lœ kœyindœsho nœ zœ. Mœ yindœ kœyu Ɔœ tœ œrœ bale, œmœ dœ yagbozu Polo, á mœ sœ ngœngƆ ascœke lœ kánga mbœrœ Yisu Kristu, ¹⁰ mœ yu Ɔœ tœ upu nœ Onezime, á tshe wuta gbolo nœ mœ á mœ zu she lœ kánga Ɔa ke. ¹¹ Utshuncœ lima, tshe scœsœ lima kœmbœrœ œrœ bale fœ Ɔœ nene, kashe ngœngƆ ascœke, tshe li kœmbœrœ œrœ* fœ azœ dœ Ɔœ.

¹² Mœ gi she fœ Ɔœ, œshe á tshe sœ Ɔata tshakala kote mœ. ¹³ Ɔ li má dœ mœ kœgbœndœ ye Ɔa indiri mœ Ɔa ke á tshe kœmbœrœ akwa fœ mœ tœ œscœ zœ lœ kánga á mœ li lœ kumu ƆtshƆ O'o. ¹⁴ Kashe mœ gbgbe kœmbœrœ ataa utshu kœdji gbetshelœ nœ zœ nene. Mœ scœsœ kœtovworogbo Ɔœ kœmbœrœ Ɔtshœrœ fœ mœ dœ œgbœ nene, kashe œ li dœ Ɔœ kœmbœrœ œneke á lœsu zœ yindœ nœ dœ tœ zœ.

¹⁵ Angancœ endje kurutshelœ 'e dœ Onezime ndœ olo teasho adœke Ɔœ kpa kœkwatœ zœ ga ndœ ye waa dœ waa. ¹⁶ NgœngƆ ascœke, tshe kpa dœdœ kolœ kanga nene, tshe ropa kanga ye.

* 1.11 11 Ada i'iri Onezime dœ o'o ama ogo Agreke koedœ: liaka kœmbœrœ aya œrœ

Tshe wuta aya azœ á mœ yindœ ye tɔpanœ kpuru. Mœ yindœ ye waa kashe œbœ, bœ kpa yindœ ye tɔpanœ kpuru œdœ b̄ata uzu œdœ b̄ata yindœ Kristu.

¹⁷ Œdœ bœ kœwusœ nœ adœke œmœ koedœ adja yanga zœ, za osho kœsœ fœ she b̄ata á li dœ bœ kœza má fœ mœ. ¹⁸ Œdœ tshe kœmbœrœ lima ekperœ fœ bœ, œdœ kuda nœ zœ kœsœ ndje lima lœ kumu ye, za djigi ga pa mœ. ¹⁹ O'o asœke adja mœ doé Polo dá su: œmœ mœ gi kuda tshaangba ye para k̄k̄o fœ bœ. Kashe œbœ ndje, bœ gbe dœ kuda nœ mœ á sœ pa zœ kane: kudancœ ascœmœ koedœ soro zœ. ²⁰ Atamœ aya, mœ yu bœ adœke bœ mbœrœ ɔtshœrœ fœ mœ adœke l̄su mœ zi t̄i mbœrœ a sœ bale lœ i'iri Kristu.

²¹ Mœ s̄u mbetinœ asœke fœ bœ dœ l̄su adœke bœ mbœrœ œneke á mœ eshondœ nœ ga tœ zœ yé mœ wusœ nœ adœke bœ kpa mbœrœ kœropa œneke á mœ gbe dœ tœnœ. ²² Ga pa nœ, œ li adœke bœ guma osho olo fœ mœ mbœrœ mœ wu adœke Ndjaba œ dji avwala nœ 'e yé œ k̄r̄o awa fœ mœ ndœ kœna ga ndœ 'e zœ.

Abala nœ azu fœ Filem̄

²³ Epafraze á 'a sœ dœ she lœ k̄anga mbœrœ Yisu Kristu, vwa abala fœ bœ. ²⁴ Aanga mœ lœ ama akwa: Marke, Aristarke, Demasi œdœ pe Lukasi á 'a sœ tœ kœmbœrœ akwa nœ Ndjaba awa bale dœ endje ascœmœ, para k̄k̄o endje vwa abala fœ bœ.

²⁵ Kaka adœke Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu ma ɔtsh̄o l̄su nœ ye ga ndœ 'e.

Mbeti á endje sù fœ Aebre Tshatshu o'o

Uzu á tshe sù mbetinœ asœke œdœ endjeneke á endje vwa fœ endje, a wuwusœ endje nene. Kashe tœ kœdi tœncœ, endje sù fœ Ayuda á endje wuta lima ayindœ Yisu. Anga azu mbœrœ lima œrœ kanga fœ endje yé œ bili endje tœ kœkatœ kœyindœrœ.

Mbœrœ tœncœ ataa, mbetinœ asœke ma adœke Yisu kœdœ Gbolo nœ Ndjaba nœ soro. Tshe ropa azu kœ yé œ za soro á ka nene fœ azu. Tshe za undu ye tœ tokóro mbœrœ kœdjœrœndœ ekperœ nœ azu. Mbetinœ gbota ndje gbetshelœ nœ ayindœ Yisu kœgbe dœ œncœ anga azu utshunœ lœ Ongboro Ayo. Ataa endje wuwu lima œrœ tshangba kœyindœrœ nœ endje nene gbaa, endje sœ lima dœ kœyindœrœ ga ndœ Ndjaba.

Mbetinœ kurutshelœtœ ye atake:

- Kristu yisœ mara nœ Ndjaba (1.1-3)
- Kristu ropa aandjelu (1.4-2.18)
- Kristu ropa Ayosuwa dœ Moyize (3.1-4.13)
- Akwa nganga nœ Yisu ropa œncœ anganga Ndjaba lœ Ongboro Ayo kœ ye (4.14-7.28)
- Ayo nœ Kristu ropa œneke ala Ongboro Ayo ye (8.1-9.28)
- Mokœ á Kristu má ropa œneke lœ Ongboro Ayo ye (10.1-39)
- Anga agbangba kœyindœrœ lima utshunœ (11.1-12.29)
- Mara kœza yanga fœ Ndjaba (13.1-19)
- Avwala œdœ ndangba abala (13.20-25)

Ndjaba pa o'o lœ awa nœ Gbolo nœ ye

¹ Utshunœ lima, Ndjaba pa o'o fœ aata azœ, tshe pa o'o lœ awa nœ aayi kœgbara o'o; tshe pa o'o fœ endje kpalakpala œdœ pe lœ tshelœ aka mara ndjoro, ² yé ngœngœ tœ ndœngœlœ oshonœ asœke á a sœ lœ nœ, tshe pa

o'o fœ azœ lœ awa nœ Gbolo á tshe za she kœsœ tœ ayengœ œrœ kœ, lœ awa nœ ye ndje dá tshe mbœrœ tshapashœ. ³ Gbolo kœdœ kœtshi nœ moko nœ ye, tshe kœdœ adja angwa ye. O'o ama ye sœ dœ gbœgbœ yé œtœncœ dá mbœrœ adœke œrœ tshapashœ para kœkœ sœ zœ. Mangba kœdjutœ ekperœ nœ azu, tshe sœ ga pa kuni Ndjaba á tshe sœ dœ gbœgbœ kœropa nœ kœ bœ lafo.

Gbolo nœ Ndjaba ropa aandjelu

⁴ Gbolo ropa aandjelu ye. Dœ tœncœ ataa á Ndjaba za i'iri kpi á rosœ œncœ endje fœ she. ⁵ Atamœ, Ndjaba papa fœ anga aandjelu nœ ye bale nene adœke:

«Bœ kœdœ Gbolo nœ mœ,
yé kœtœ kpesheke, œmœ kœdœ Aba
zœ.»

Yé tshe papa ndje o'o tœ upu nœ anga aandjelu bale nene adœke:

«Mœ dœ bala Abanœ,
yé tshe dœ bala Gbolo nœ mœ.»

⁶ Kashe dœ lœndœ á Ndjaba vwa lima eya Gbolo nœ ye ga pa tshapashœ, tshe pa adœke:

«œ li adœke aandjelu nœ Ndjaba kœ
gote ga tshatshu ye.»

⁷ Tshe kpa pa o'o tœ upu nœ aandjelu adœke:

«Mœ mbœrœ adœke aandjelu nœ mœ
sœ bœta ishiri,
yé mœ mbœrœ adœke aayi akwa nœ
ye sœ bœta labœ owo.»

⁸ Kashe tœ upu nœ Gbolo, tshe pa adœke:

«Uu Ndjaba, ngande tshagbozu nœ
zœ sœ waa dœ waa.
Bœ sœ kœmbœrœ akwa tshagbozu
nœ zœ dœ mara á sœ ndjii.

⁹ Bœ sœ kœyindœ œrœ á sœ ndjii, yé bœ sœ kœyangba ekperœ, mbœrœ tœncœ ataa, uu Ndjaba, Ndjaba nœ zœ dá ke bœ adœke bœ sœ dœ yanga,
yé tshe ma adœke œne yindœ zœ kœropa anga zœ.»

¹⁰ Tshe kpa pa ndje adœke:

«Gbozu, œbœ dá mbœrœ œshœ pe tœ
alincœ utshunœ,
tshalafœ kœdœ tshangba akwa ndœ
kane zœ.

11 (Ercenoe asoeke ko oe yiwa bala ye, kashe oeboe, boe soepe zoe. Tshalafu oedoe tshaati oe wuta bata ongboro loeba;
 12 boe vwele oetoenoe bala ga toenoe bata á endje vwele yogbodo loeba, ye endje yapa oetoenoe bata loeba. Kashe oeboe, boe soe koloe bata á boe soe ascemoe ye ndongolo zoe oe soe toenoe nene.)
 13 Ndjaba papa foe anga andjelu noe ye bale nene adoeke:
 «Na oe soe ga pa kuni moe, moe ko ayingba zoe ga tshakudu ada zoe.»
 14 Aandjelu koedoe ade e? Endje para kaka koedoe ishiri á soe koemberoe akwa foe Ndjaba: Tshe soe koewwa endje adoeke endje ti kane azu á endje li koegbo koesho.

2

Koeshe á geroe dopanoe

1 Mberoe toenoe ataa, oe li adoeke a shi gbi loe o'o á a dji oedoe a koeyindoe noe adoeke a djingili awa nene. 2 Gbambanoe nene, oedoe o'o á aandjelu pa lima ndoe noe koematoe ye adoeke oetoenoe koedoe adja o'o, ye oedoe azu á endje ndi lima tsheloenoe, oedoe azu á endje vvara lima toe endje toe koelisoee o'onoe ascemoe koegbo lima djofele á li doe endje, 3 azoe doe toe azoe a kpa loe manoe kotoo oedoe a koese koemberoetoe mara koesho ataa? Gbozu dá yi lima soe oeroe toe upu noe utshunoe, manda noe á azu á endje dji lima she ma kikilinoe foe azoe. 4 Ndjaba to ndje gbogbo noe ye ga loe koemaroe noe endje loe awa noe ambára ndjoro, ogboro oeroe doe tsheloe aká afá ko, oe ga ndoe loe awa noe koeto oeroe noe Otsho Ishiri foe azu lindoe oeneke á losu ye yindoe noe.

Yisu koedoe ayi koza koesho foe azu

5 Gbambanoe nene, Ndjaba zaza tshapasho noe tshambatsha á a soe koepa toenoe, foe aandjelu nene. 6 Andaa, anga uzu bale su o'o ala Buku noe Ndjaba adoeke: «Uzu koedoe de yeka á boe koese koegbe doe she a?

Too gbolo noe uzu koedoe de á boe koeko ala zoe ga pa ye a?

7 Boe za she teasho ga tshakudu aandjelu,

boe za moko oedoe koelisoetoe foe she.

8 Boe ko oeroe ko ga tshada ye.»

Bata á Ndjaba za she toe gbozu tshapa oeroe ko, anga oeroe bale á tshapu koese ga tshakudu ye gugu nene. Andaa, a wuwu damba nene adoeke Ndjaba ko oeroe para ga tshakudu ye. 9 Kashe oeroe á a soe koewu toenoe doeke: Yisu á Ndjaba za lima she teasho ga tshakudu aandjelu, gbo moko oedoe pe koelisoetoe loe kumu koewu oeroe kanga noe kuzu á tshe tshu. Ataa loe awa noe otsho losu noe Ndjaba, tshe tshu kuzu toe upu noe azu ko. 10 Gbambanoe nene, oe li adoeke Ndjaba á tshe mberoe oeroe ko, á soe koemberoe adoeke oeroenoe soe zoe ascemoe, za Yisu toe uzu á tshe li loe awa noe koewu oyo mberoe adoeke agbolo ndjoro koewu moko noe ye. Gbambanoe nene, Yisu koedoe uzu á tshe soe koeyisoee awa koesho foe endje.

11 Andaa Yisu á tshe soe koemberoe adoeke azu wuta yeroe loe ekperoe noe endje doe pe endjeneke á endje wuta yeroe, endje soe doe Aba bale. Mberoe toenoe ataa dá Yisu soese doe tshula ko'e endje adoeke aaya oene nene. 12 Ye tshe pa adoeke:

«Uu Ndjaba, moe pa bala o'o toe upu noe iri zoe foe aaya moe, ye moe bi itshi koedonga doe boe ugrutoe ukpulu azu loe angbotoe.»

13 Tsho kpa pa adoeke:

«Moe za bala losu moe djigi foe Ndjaba.»

Ye ga pa noe:

«Wu moe, oemoe oedoe agbolo á Ndjaba ko endje foe moe doeke.»

14 Ataa, bata á agbolo koedoe azu á endje soe doe songba oedoe doe indji, Yisu wuta ndje awa bale bata endje, tshe mberoe oeroe ko noe mara noe endje doe azu. Loe awa kuzu noe ye, tshe ropa djaboro á tshe soe lima doe gbogbo noe kuzu, 15 oedoe doe oenoe koewara azu á awa kuzu fa lima endje toe akanga loe soro endje djigi. 16 Gbambanoe nene,

tshe nana mbœrœe kœti kane aand-jelu nene, kashe tshe na mbœrœe aata Abrayamo. ¹⁷ Mbœrœe tœnœe ataa, œ li lima adœeke tshe wuta awa bale b̄ata aayanœe lœe áká œrœe k̄o yeka á kœete egerœe ngangã Ndjaba nœe l̄osu kœwu oyo, á tshe sœe ndjii utshu Ndjaba mbœrœe kœdjerœendœe ekperœe nœe azu. ¹⁸ Gbambanœe nene, b̄ata á tshe wu lima oyo dœe tœe ye lœe kœwu l̄osu nœe Satana, tshe li ndje kœti kane endjeneke á Satana sœe kœwu l̄osu endje ye.

3

Yisu kœdœe egerœe uzu kœeropa Moyize

¹ Atamœe, aaya mœe, e'e kœdœe ay-erœe azu nœe Ndjaba á tshe e 'e ndœe kœmbœrœe ogo nœe ye b̄a lafo, 'e meosho ga tœe Yisu á tshe dœe ayi avwa œdœe egerœe ngangã Ndjaba nœe kœyindœerœe á a sœe kœemindœe nœe. ² Œ dœe adjapu adœeke tshe sœe lima ndjii utshu Ndjaba á tshe ke she ndœe akwa b̄ata á Moyize sœe ndje lima ndjii lœe anda nœe Ndjaba djigi. ³ Endje donga ayi kœemã anda kœeropa anda dœe tœe ye. Gbambanœe nene, mok̄o nœe Yisu ropa œnœe Moyize. ⁴ Anda bale dœe bale k̄o sœe dœe uzu á tshe m̄o, yé uzu á tshe m̄o k̄o kœdœe Ndjaba. ⁵ Andaa, Moyize za lima tœe ye kœmbœrœe akwa dœe l̄osu ye bale lœe anda nœe Ndjaba djigi b̄ata ayi akwa mbœrœe kœema œeneke á li má adœeke Ndjaba pa. ⁶ Kashe Kristu zatœe ye kœmbœrœe akwa dœe l̄osu ye bale b̄ata Gbolo, yé Ndjaba za she ga tœe kumu akwa lœe anda nœe ye. Anda nœe ye kœdœe azœe œdœe a kœsœepe kolœe kœyindœe nœe yé á sœe kœeko l̄osu azœe ga tœe œrœe á a sœe kœekate kœegb̄o tœnœe dœe yanga.

Azu nœe Ndjaba œe yatœe endje

⁷ Mbœrœe tœnœe dá Œtsh̄o Ishiri pa adœeke:

«Kpesheke, œdœe 'e kœesœe kœedji tshama ye,

⁸ 'e sœesœe dœe œgb̄o l̄osu nene b̄ata l̄ond̄o á 'e oma lima dœe Ndjaba,

dœe olo á 'e wu lima l̄osu ye b̄a lœe kpagagasho.

⁹ Ba zœe, alaba 'e kœewu lima l̄osu mœe dœe kœepara awa kœeyu tshelœe mœe,

yé endje wu lima akwa ndœe kane mœe ¹⁰ manda ungu zazu bisha (40).

Mbœrœe tœnœe ataa, mœe sœe dœe ókó ga tœe azu nœe oshonœe ascœmœe

yé á mœe pa adœeke: “Gbetshelœe nœe endje sœe kœendi waa dœe waa, azunœe ascœmœe wuwu lima sœe awa mœe nene.”

¹¹ Gbambanœe nene, mœe dara ama mœe lœe ókó nœe mœe adœeke:

A wu bala zœe, œdœe endje œe li bala kœeyatœe endje b̄a ndœe mœe!»

¹² Alaya mœe, 'e sœe dœe gb̄odjela. Kaka adœeke uzu bale ugurutœe 'e sœesœe dœe ekpe l̄osu dœe pe sharapu neke á vwa she kœefa tshangba ye fœe Ndjaba nœe soro nene. ¹³ Kashe 'e to gb̄ogb̄o ugurutœe 'e dœe anga 'e œ̄o dœe œ̄o b̄ata á endje sú ala Buku adœeke œendœe «tshakpesheke» sœepe kœedi tœnœe, mbœrœe adœeke ekperœe bib̄ili uzu bale ugurutœe 'e, á tshe kœewuta dœe œgb̄o l̄osu nene.

¹⁴ Gbambanœe nene, œdœe a kœesœepe kœeshi gb̄i œerrr ga tœe nd̄angl̄o soro azœe lœe kœyindœerœe b̄ata á a gb̄o lima tœe alinœe, a wuta aayi kœmbœrœe akwa awa bale dœe Kristu.

¹⁵ Endje su b̄ala buku nœe Ndjaba adœeke:

«Kpesheke, œdœe 'e kœesœe kœedji tshama ye,

'e sœesœe dœe œgb̄o l̄osu b̄ata dœe l̄ok̄o á 'e oma lima dœe Ndjaba nene.»

¹⁶ Azu adœe dá dji lima tshama ye, yé á oma dœe she a? Œe dœédœe lima azu k̄o á Moyize ko endje wuta tœnœe ga ushu lœe ogo Ezipito nene a? ¹⁷ Yé adœe dá Ndjaba sœe lima dœe ókó ga tœe endje manda ungu zazu bisha a? Œe dœédœe ga tœe azu á endje mbœrœe lima ekperœe yekane á tshu b̄a lœe kpagagasho nene a? ¹⁸ Yé adœe dá Ndjaba dara lima ama ye adœeke endje li kœeyatœe endje b̄a ndœe œene nene a? Œe dœédœe mbœrœe azu á endje oma lima ascœmœe nene a? ¹⁹ Yé a wu

adœke endje lili lima kœli ga zœ nene mangba œgbɔ lœsu nœ endje.

4

¹ Ndjaba pa lima ndœ nœ fœ azœ adœke a li bala kœyatœ azœ ɓa tœ osho á œne guma fœ azœ. Ataa, ala azœ gbɔ adœke anga uzu bale ugurutœ azœ tshatshapu kœli ga zœ nene. ² Gbambanœ nene, a gbɔ

ɔtshɔ O'o ɓata á azunœ ascœmœ gbɔ ndje lima. Kashe o'o á endje dji lima mbœmbœrœ œrœ bale tœ endje nene, mbœrœ aayi kœdji tœnœ dji lima tako kashe endje yiyi lima ndœ nœ nene. ³ Yé azœ á a sœ dœ kœyindœrœ, a li bala kœyatœ azœ ɓa tœ osho á Ndjaba pa lima o'o tœ upunœ adœke:

«Mœ dara ama mœ lœ ókó nœ mœ: Endje li bala kœyatœ endje ɓa tœ osho kœyatœsho nœ mœ nene!»

Ndjaba pa atamœ, kashe osho kœyatœshonœ ascœmœ, tshe guma lima kœto tœ ali kœmbœrœ tshapashɔ. ⁴ Gbambanœ nene, endje sù tœ upu nœ olo mindu dœ bisha

(7) adœke: «Yé Ndjaba ya lima tœ ye dœ olo mindu dœ bisha manda kœka akwa nœ ye kɔ.» ⁵ Yé endje kpa su o'onœ ascœmœ adœke: «Endje li kœyatœ endje ɓa tœ osho nœ mœ nene.» ⁶ Dœ tœnœ ataa, azu á endje dœ lima azu utshunœ kœdji ɔtshɔ O'o,

endje lili lima kœyatœ endje ɓa tœ oshonœ ascœmœ nene, mbœrœ endje vvara lima tœ endje kœlisœ Ndjaba ye, andaa anga azu li kœli tœnœ ye.

⁷ Ndjaba kpa za anga olo kœli ga zœ, á tshe e i'irinœ «kpesheke». Olo ndjoro manda nœ, tshe pa lima o'o waa lœ awa nœ Davidi lœ ada mbeti á endje pa tœnœ utshunœ adœke:

«Kpesheke, œdœ 'e kœdji tshama ye, 'e sœsœ dœ œgbɔ lœsu nene.»

⁸ Yé œdœ Yosuwá kœto lima azu li tœnœ ɓa tœ osho nœ kœyatœsho, Ndjaba œ kpa pa má o'o tœ anga angbi olo bala nene. ⁹ Ataa, olo kœyatœsho nœ lœkɔ sabata sœ mbœrœ azu nœ Ndjaba. ¹⁰ Gbambanœ nene, uzu á tshe li ga lœ kœyatœsho nœ ye, sœ ndje kœyatœ ye manda

akwa á tshe mbœrœ ɓata á Ndjaba ya ndje lima tœ ye manda œnœ ye. ¹¹ A pa avwaratœ azœ kœli ga lœ kœyatœshonœ ascœmœ, adœke adja mara œgbɔ lœsunœ ascœmœ kœmbœmbœrœ adœke uzu bale te nene.

¹² Gbambanœ nene, o'o ama Ndjaba sœ dœ soro œdœ dœ gbœgbɔ, yé amanœ ki kœropa ingiri yakamba á amanœ sœ bisha. Œ sœ kœli œrrr ga tœ kœkurutshelœ uvuru dœ ishiri, tshelœ kpoto ngbabi dœ vwala. Œ sœ kœwa ngbanga ugurutœ gbetshelœ œdœ o'o á sœ ɓa lœsu uzu. ¹³ Anga œrœ bale á Ndjaba mbœrœ á zatœ ye yiwatœ nœ tœ ala ye gugu nene. Œrœ kɔ sœ kpendro, ngbi tœ ala ye, yé fœ she dá a li kœpa o'o tœ upu nœ œrœnœ kɔ á a mbœrœ.

Yisu kœdœ egerœ ngangá Ndjaba nœ azœ

¹⁴ A sœ dœ egerœ ngangá Ndjaba á œsœ ye li, œshe kœdœ Yisu, Gbolo nœ Ndjaba. Tshe ro tɔ lœ tshalafo œ gu ga ndœ Ndjaba. Atamœ, a shi gbi lœ kœyindœrœ nœ azœ. ¹⁵ Gbambanœ nene, egerœ ngangá Ndjaba nœ azœ awa bale dœ azœ lœ kœmɔ nœ azœ sœ zœ. Satana wu lima lœsu ye lœ œrœ kɔ ɓata á tshe sœ kœmbœrœ dœ azœ, kashe tshe mbœmbœrœ ekperœ bale nene. ¹⁶ Ataa, a na dœ lœsu azœ djigi ga tœ ngande tshagbozu nœ ɔtshɔ lœsu nœ Ndjaba mbœrœ á tshe kœwu oyo azœ yekane á kœma ɔtshɔ lœsu nœ ye ga ndœ azœ mbœrœ kœti kane azœ dœ lœkɔnœ á tshe yindœ nœ.

5

¹ Egerœ ngangá Ndjaba kɔ, endje ke she ugurutœ azu mbœrœ kœmbœrœ akwa tshagurutœ azu dœ Ndjaba tœ upu nœ endje. Akwa nœ ye kœdœ kœko kœtorœ œdœ tokóró mbœrœ ekperœ. ² Tshe li kœsœ dœ œmɔ lœsu ga ndœ azu á endje wuwusœ œrœ nene yé á sœ lœ djingili. Gbambanœ nene, œshe ndje dœ tœ ye kœdœ uzu á tshe sœ dœ kœmɔ. ³ Yé mbœrœ kœmɔnœ, œ li adœke tshe to tokóró mbœrœ ekperœ nœ azu œdœ ndje mbœrœ œnœ ye dœ tœ ye.

⁴ Uzu bale lili kœketœ ye dœ tœ ye adœke œne dœ egerœ nganga Ndjaba nene. Kashe Ndjaba dá e uzu ndœ kœmboerœ toenœ, ɓata á tshe e lima Aro.

⁵ Œtoenœ ataa dá Kristu zaza kœlisoetœ nœ kœwuta egerœ nganga Ndjaba ga tœ ye dœ tœ ye nene; kashe tshe gbɔ ɓa ndœ tsheneke á tshe pa fœ she adœke:

«Œbœ kœdœ Gbolo nœ mœ kpesheke, œmœ kœdœ Aba zœ.»

⁶ Yé ɓa tœ anga oshonœ, tshe pa adœke:

«Œbœ kœdœ nganga Ndjaba waa dœ waa

ɓa lœ mara nœ Melekisedeke.»

⁷ Lœ soro ye ɓa pa ɔshɔ, tshe sœ lima kœza avwala dœ ɔgbɔ rawa œdœ dœ ngola fœ tsheneke á tshe li lima kœshe she lœ akuzu, yé Ndjaba yi lima ndœ nœ mboerœ á tshe li lima œsœ ye dœ kœzatœ ye ga ati fœ she.

⁸ Ataa œshe kœdœ lima Gbolo nœ Ndjaba gbaa, tshe wusœ kœlisoœ Ndjaba lœ awa nœ œrœ kanga nœ ye kɔ á tshe wu. ⁹ Yé manda nœ á Ndjaba fa she lima tœ uzu á tshe li, tshe wuta lima ayi kœza kœshe nœ waa dœ waa fœ azu á endje sœ kœlisoœ o'o ama ye. ¹⁰ Ndjaba ma she ngbi tœ egerœ nganga Ndjaba lœ mara nœ Melekisedeke.

Kœgbota tshelœ utu tœ upu nœ kœkatœ kœyindœrœ

¹¹ 'A sœ dœ o'o ndjoro kœpa tœ upu nœ asœ, kashe kœpandœ ádánœ gbɔ waa mboerœ 'e kpa sœsœ kœdji tshelœkata o'o katsha katsha nene. ¹² 'E dœ má ɓalima aayi kœyisœrœ katshatsha ye. Kashe 'e kpa gbe adœke endje yisœ ali o'o nœ o'o ama Ndjaba fœ 'e. 'E sœpe damba kœgbe dœ kœa ɔngɔ, tœ œscœnœ adœke 'e zi ɔgbɔ rœgo. ¹³ Uzu kɔ á tshe sœpe kœa ɔngɔ, tshe lili kœmiroetshelœ ye pa upu nœ œrœ á sœ ndjii nene, mboerœ œshe kœdœ awaya. ¹⁴ Kashe ɔgbɔ kœzirœ sœ mboerœ agbozu á lœ awa nœ œrœ kɔ á endje mboerœ, li kœkurutshelœ ekperœ dœ ɔtshœrœ.

6

¹ Mboerœ toenœ ataa, a fatœ azœ ndœ kœyisœrœ nœ agbozu yé œ katœ kœyisœrœ nœ agbolo ga manda azœ tœ upu nœ Kristu. A kpa kwakwatœ azœ ndœ œrœ á endje guma utshunœ nene: kœfatshalɔsu tœ œrœ á sœ kœyi osho ga lœ kuzu nœ ishiri yé œ sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ Ndjaba, ² kœyisœrœ tœ upu nœ batisimu, tœ upu nœ kœto kane ga pa azu, tœ upu nœ kœshe lœ akuzu œdœ pe tœ upu nœ kœwa ngbanga nœ waa dœ waa. ³ 'E wu œrœ á li dœ azœ adœke a mboerœ bala œdœ Ndjaba kœyindœrœ nœ, dœ mœ.

⁴ Gbambanœ nene, azu á endje wu ingbisho nœ Ndjaba, endje á endje wusœ kœtorœ nœ tshalafɔ á Ndjaba to fœ endje, endje á endje te azu nœ ɔtshɔ Ishiri, ⁵ endje á endje dji o'o ama Ndjaba dœ ɔtshœnœ œdœ gbɔgbɔ nœ tshapashɔ á na ɓa mbatsha ⁶ yekane á kpa yo, œ li nene adœke endje kpa fatshalɔsu endje. Andaa endje kpa sœ kœkuru Gbolo nœ Ndjaba ga pa kurushi mboerœ kœfatshalɔsu nœ endje yé œ sœ kœgu she tœ ala azu.

⁷ Œdœ ɔshɔ kœsœ kœndjoro ungu yavuru ɔɔ dœ ɔɔ yé á ɔkɔ ngwarœ nœ azu á endje lu kœsœ kœga toenœ, œ yindœ kœpa adœke Ndjaba to kane ye ga pa ɔshœnœ ye. ⁸ Kashe œdœ œ kœsœ kœzu ishi œdœ gusu á sœ dœ ishi, œ sœ dœ ádá bale nene. Œ sœ ndœ adœke Ndjaba darandœ nœ ye œ sho.

⁹ Tœ 'e dœ aaya 'a á 'a yindœ 'e waa, 'a yindœ nœ lœ o'o á 'a sœ kœpa toenœ adœke, 'e sœ kœza ɔtshɔ awa á sœ kœto 'e na toenœ ndœ kœshe. ¹⁰ Yé Ndjaba sœ ndjii, tshe lili kœdjœrœndœ akwa œdœ kœyindœsho á 'e ma ga tœ i'iri ye lœ awa nœ kœmboerœ akwa á 'e mboerœ lima fœ ayerœ azu œrrr ga tœ ngɔngɔ asœke nene. ¹¹ Kashe ogo nœ 'a sœ adœke uzu dœ uzu zatœ ye djigi ndœ kœmboerœ atamœ œrrr ga tœ ndɔngɔlɔnœ yekane á kœgbɔ œneke á tshe za lœsu ye ga pa nœ. ¹² 'E mœmœ nene, kashe 'e za mara kœmboerœ œrœ nœ azu á endje gbɔ œrœ á Ndjaba pa toenœ lœ awa nœ

køeyindøerø ædøe køeru løsu nøe endje ga ndøe ye.

Ærø á Ndjaba pa tønøe

¹³ Løndø á Ndjaba pa lima tøe øerø føe Abrayamo, tshe dara lima ama ye døe i'iri ye døe tøe ye; gbambanøe nene, anga uzu á tshe ropa ye adøeke tshe dara ama ye døe i'iri ye gugu nene. ¹⁴ Yé tshe pa adøeke: «Adjapu, møe to kane møe ga pa zøe waa, yé møe mbøerø adøeke aata zøe ngba køeropanøe.» ¹⁵ Abrayamo søe lima køevu døe ugu løsu yé tshe gbø lima øeneke á Ndjaba pa lima tønøe føe she ye. ¹⁶ Azu dara ama endje døe i'iri uzu á tshe ropa endje, yé øe søe køembøerø adøeke sharapu søe ugu rutøe endje pa o'o á endje dara ama endje løe kumunøe nene. ¹⁷ Andaa, Ndjaba yindøe køema føe azu á endje gbø bala øerøenøe á tshe pa lima tønøe føe Abrayamo adøeke, sharapu øe søe tøe upunøe nene. Tshe dara ama ye ndøe køema adøeke, o'o á øene pa døe løsu øene bale ascøemøe, øene kpa yapa nene. ¹⁸ Atamøe, Ndjaba mbøerø øerøe bisha neke á tshe lili køeyapa tønøe nene øedøe ndje køepa wala tøe upunøe nene, mbøerøe køeto gbøgbø á rosøe nøe føe azøe. Mbøerøe tønøe ataa, a søe døe ugu løsu, azøe á a søe køekate køegbø øerøenøe á a ko løsu azøe ga panøe ascøemøe. ¹⁹ Øerøenøe á a ko løsu azøe ga pa nøe mbøerøe adøeke a shi mbøerøe tønøe. Soro azøe shi mbøerøe tønøe ðata egerøe agba øe shi mbøerøe longo. Øerøenøe ascøemøe li kpuru djagakele rido, ²⁰ á Yisu li ða zøe utshunøe mbøerøe azøe, yé øe te egerøe nganga Ndjaba waa døe waa ðata Melekisedeke.

7

O'o tøe upu nøe Melekisedeke

¹ Melekisedeke køedøe lima gbøzugo Saleme øedøe nganga Ndjaba nøe Ndjaba á tshe ropa øerøe kø. Melekisedeke na para tshatshu Abrayamo døe løkø á tshe søe lima køegu tønøe manda køenga koshe døe agbozugo, yé øe to kane ye ga pa ye. ² Øshe dá Abrayamo ko lima øerøe

bale løe ndjokpanøe á tshe gbø, føe she. Utshunøe kø, ádá i'iri ye køedøe «gbøzugo nøe o'o á søe ndjii», yé ga pa nøe, øshe køedøe gbøzugo Saleme á yindøe køepa adøeke «gbøzugo nøe køesøe gee». ³ Endje wuwusøe abanøe døe ayinøe nene, endje wuwusøe o'o tøe upu nøe uwu aalatannøe øedøe olo køezu she nene, endje wuwu ndje søe ndøngølø soro ye nene; kashe tshe søe ðata Gbolo nøe Ndjaba: tshe døe nganga Ndjaba nøe waa døe waa.

⁴ 'E wu mara á tshe døe egerøe uzu, øshe á ata azøe døe Abrayamo ko øerøe bale løe ndjokpa á tshe gbø løe koshenøe føe she. ⁵ Andaa, køeli døe awa akwa, aata Levi á endje døe lima anganga Ndjaba dá lima køe'eshondøe øerøe bale løe ndjokpa nøe azu Is-rayele, øe yindøe køepa adøeke aaya endje á endje køedøe aata Abrayamo. ⁶ Melekisedeke søesøe lima løe uwu aata Levi nene, kashe Abrayamo to lima øerøe bale løe ndjokpa føe she. Gapa nøe, tshe to kane ye ga pa Abrayamo á Ndjaba pa lima tøe øerøe føe she. ⁷ Andaa døe sharapu nene, egerøe uzu dá to kane ye ga pa aya uzu ascøemøe. ⁸ Yé endjeneke á endje søe køegbø øerøe bale løe ndjokpa køedøe azu á endje tshuutshu, kashe tøe upu nøe Melekisedeke, endje pa adøeke øshe køedøe uzu á tshe søe døe soro. ⁹ Tøe ndøngølønnøe kø, øeneke yindøe køepa adøeke, løkø á Abrayamo ko bale løe ndjokpa ascøemøe, øe yindøe køepa adøeke Levi á tshe søe lima køegbø øerøe bale løe ndjokpa ko ndje øenøe ye yé. ¹⁰ Gbambanøe nene, ataa endje zuzu lima Levi nene gbaa, øe søe ðata tshe søe lima ða løe atanøe døe Abrayamo zøe løkø á Melekisedeke na lima para tshatshu ye.

¹¹ Awa akwa pa adøeke anganga Ndjaba øe wuta løe uwu aata Levi. Andaa øedøe anganga Ndjaba løe uwu aata Levi køembøerøe lima akwa á li, ádá nøe køegbø má anga angbi anganga Ndjaba ða løe uwu aata Melekisedeke gugu nene tøe øsøenøe adøeke endje ke endje ða løe uwu aata Aro. ¹² Gbambanøe nene, øedøe

endje koeyapa uwu koemboerœ akwa noe anganga Ndjaba, œ li adja adoœke endje yapa awa akwa. ¹³ Yé Gbozu noe azœ á a pa o'o tœ upu noe ye asœke, tshe sœ lœ anga angbi mara á anga uzu bale loenœ mboemboerœ akwa nganga Ndjaba ba pa ndaba nene. ¹⁴ Azu kœ wusœ noe adoœke tshe to lœ mara noe Yuda, á Moyize papa lima o'o bale ala mbeti noe ye tœ upu noe anganga Ndjaba nene.

Anga nganga Ndjaba bata Melekisedeke

¹⁵ Yé œneke á sœ koema œtœnce ngbi koedœe adoœke: Anga nganga Ndjaba á tshe wuta, tshe sœ bata Melekisedeke. ¹⁶ Tshe wuwuta nganga Ndjaba lindœ awa akwa tœ upu noe aata uzu nene, kashe tshe wuta nganga Ndjaba lœ awa noe gbœgbœ noe soro á ndœngœlœnœ gugu nene. ¹⁷ Yé buku noe Ndjaba má adoœke:

«Bœ koedœe nganga Ndjaba noe waa doe waa bata Melekisedeke.»

¹⁸ Ataa, endje ka lima tœ ongboro awa akwa mboerœ á gbœgbœnœ œdœe ádœnœ gugu lima nene. ¹⁹ Gbambœnœ nene, awa akwa mboemboerœ adoœke uzu doe uzu á tshe li nene. Kashe anga œtshœrœ koeropa noe á a za lœsu azœ ga pa noe mboerœtœ ye fœ azœ, yé lœ awœnœ, a li koegitœ azœ ndoo doe Ndjaba.

²⁰ Yé œ mboerœtœ endje doe koedarama noe Ndjaba. Anga azu tete anganga Ndjaba lœ awa noe koedarama nene. ²¹ Kashe mboerœ she, tshe wuta lima nganga Ndjaba lœ awa noe koedarama lœkœ má Ndjaba pa tœ upu noe ye adoœke:

«Gbozu dara ama ye yé tshe yapa bala o'o ama ye nene: “bœ koedœe nganga Ndjaba noe waa doe waa.”»

²² Mboerœ tœnœe dá tafo ayo á Yisu wuta ayi koegi sharapu ugurutœ Ndjaba doe azœ, sœ doe œtshœnœ koeropa ongboronœ.

²³ Ga panœ, anganga Ndjaba ngba lima waa mboerœ endje sœ lima koetshu tœnœe, endje lili lima

koemboerœ akwa noe endje waa doe waa nene. ²⁴ Kashe Yisu sœ doe soro noe waa doe waa yé akwa nganga Ndjaba noe ye œ ka nene. ²⁵ Mboerœ tœnœe ataa, tshe li kœshe doe mara noe waa doe waa endjeneke á endje na lœ awa noe ye ga ndœ Ndjaba; gbambœnœ nene, tshe sœ doe soro á ka nene ndœe kœza avwala noe ye fœ Ndjaba tœ upu noe endje.

²⁶ Ataa, Yisu koedœe egerœ nganga Ndjaba á tshe li má doe azœ. Tshe sœ yerœ, tshe gugu doe o'o noe uzu nene, tshe mboemboerœ ekperœ nene. Ndjaba za she kpi tœ aayi koemboerœ ekperœ yé œ za she ga pa œrœ kœ. ²⁷ Tshe sœsœe bata anga angbi agboro anganga Ndjaba nene: tshe gbegbe kœza tokóró œlœ doe œlœ utshunœ mboerœ ekperœ noe ye doe tœ ye, yé manda noe, mboerœ œnœe azu ogo nene. Tshe za tokóró kolœ awa tshebabale lœkœ á tshe za lima tœ ye doe tœ ye tœ tokóró. ²⁸ Andaa, awa akwa sœ kœeko azu á endje mœœmœ tœ agboro anganga Ndjaba; kashe o'o noe koedarama noe Ndjaba á na manda awa akwa, za Gbolo á tshe guma œrœ ga tœ ndœngœlœnœ djigi, tœ egerœ nganga Ndjaba mboerœ waa doe waa.

8

Yisu koedœe egerœ nganga Ndjaba noe azœ

¹ Andaa, gilida o'o noe azœ á a yindœ kœpa tœnœe koedœe mara egerœ nganga Ndjaba á a sœ doe she, œshe á tshe sœ ga ati ga tœ kuni ngande tshagbozu noe Ndjaba ba lafo, ² bata ayi akwa noe adja œyerœ osho œdœe œnœe adja gbanda tande á Gbozu mœ, kashe œ doœdoœ uzu dá mœ nene.

³ Endje za egerœ nganga Ndjaba kœ ga tœ akwa mboerœ koeto koetorœ œdœe tokóró. Mboerœ tœnœe ataa, œ sœ doe ádá waa ye adoœke tshe sœ doe œrœ koeto tœnœe. ⁴ Œdœe Kristu kœsœe lima ba pa œshœ, tshe doe má nganga Ndjaba nene. Gbambœnœ nene, anga anganga Ndjaba á endje sœ kœeko koetorœ lindœ awa akwa, sœ zœ. ⁵ Kashe endje sœ koedonga Ndjaba

ga tœ ishiri œerœ, ga tœ desherœ á sœ
kœma adjapu nœ tshalafœ. Mbœerœ
tœnce ataa dá Ndjaba za lima o'o
fœ Moyize utshu nœ kœmœ gbanda
tande. Tshē pa fœ she adœke: «Wu,
mbœerœ kœ lindœ mara á mœ yi lima
sœ nœ fœ 6œ 6a pa kaga.» ⁶ Adjapu,
tshē sœ kœmbœerœ akwa á ropance
kœ, mbœerœ œeshe kœdœ uzu 6a uguru
otshœ ayo á ka ga pa otshœrœ á Ndjaba
pa lima tœ nœ.

⁷ Œdœ endje kœgbagbagbara o'o
tœ upu nœ ayo neke lima utshunœ
nene, ádá nœ kœyapa tœnce dœ
bishance œ gu má nene. ⁸ Kashe
tœnce kœdœ kœgbagbara osho dá
Ndjaba sœ kœgbagbara dœ azu nœ ye
lœkœ á tshē sœ kœpa adœke:

«Gbozu pa adœke, dœ olo á na manda
nœ,

á mœ lu tafo ayo ugurutœ mœ dœ
azu Israyele

œdœ dœ azu ogo Yuda,

⁹ œ sœsœ 6ata ayo á sœ lima ugurutœ
mœ dœ aata endje

lœkœ á mœ ko endje dœ kane mœ
mbœerœ kœkœ endje ga ushu lœ ogo
Ezipito nene.

Mbœerœ endje dœ tœ endje, endje
mboembœerœtœ endje lima
lindœ ayo nœ mœ nene.

Gbozu pa adœke: œmœ ndje, mœ
katœ endje ti ye.

¹⁰ Gbambance nene, wu ayo á mœ lu
bala dœ azu Israyele

manda olonœ ascœmœ dœke:
ndœ kœza awa akwa nœ mœ,
Mœ su bala awa akwa nœ mœ
ga lœ gbetshelœ nœ endje œdœ ga
lœsu endje.

Mœ te bala Ndjaba nœ endje,
yé endje te bala azu nœ mœ.

¹¹ Uzu bale ugurutœ endje œ yisœ
œerœ nene fœ yangance too fœ
ayanœ adœke tshē wusœ mœ,
mbœerœ endje para,œ wu bala sœ
mœ ye,

kœto kœtœ aaya azu œerrr ga tœ ag-
boro azu.

¹² Gbambance nene, mœ djerœ bala
ndœ ekperœ nœ endje,
yé mœ kpa kwatœ mœ kœtondœ nœ
bale nene.»

¹³ Dœ kœpandœ tafo ayo, Ndjaba fa
œeneke utshunœ tœ ongoronœ. An-
daa, œeneke á fa ongoro œerœ yé á gbo
ye, sœ ndœ kœyiwa tœnce.

9

Mara kœdonga dœ Ndjaba lima ut- shunœ

¹ Ali ayo sœ lima dœ mara nœ
kœdonga dœ Ndjaba œdœ pe Tepelo
nœ oshœ. ² Yé gbanda tande sœ
lima kœtœmœ, ali tshakalancœ sœ
tœ oshœ á i'irinœ kœdœ Œyerœ oshœ,
á miinda dœ ndaba œdœ pe mapa á
endje sœ kœto fœ Ndjaba sœ lœ nœ.

³ Manda nœ, 6a ngba bisha ridonœ,
gbanda tande á i'irinœ kœdœ Œyerœ
oshœ kœropance, ⁴ á sœ dœ ndaba á
sœ dœ œrœ, á endje zo yombo pa
nœ œdœ sanduku nœ ayo á endje
dja kotencœ dœ œrœ sœ kœtœmœ.

Œerœ á sœ lœncœ dœke: lœsú á endje
mbœerœ dœ œrœ á mane sœ lima
lœncœ, tshœngbœlœ nœ Aro á ndœkœncœ
wuta lima tœnce œdœ pe ndaba nœ
ayo.

⁵ Ba pa sandukunœ, endje ko
lima œerœ bisha 6a zœ, œerœncœ sœ
lima kœma akeluba, á yindœ kœpa
adœke Ndjaba dœ tœ ye sœ lima
6a zœ zœ. Andjelunœ saka tshelœ
ombo endje ga panœ ga tœ oshœ á
endje sœ lima kœto tokórœ mbœerœ
adœke Ndjaba djerœndœ ekperœ nœ
azu. Kashe awa kœli ga lœ kœpandœ
ádancœ bale dœ bale gugu nene.

⁶ Endje guma lima œerœncœ kœ dœ
mara ataa, anganga Ndjaba sœ lima
kœli œlœ dœ œlœ ga lœ ali tshakala
gbanda tande mbœerœ kœmbœerœ
akwa nœ endje. ⁷ Kashe 6a lœ bisha
tshakala gbanda tandencœ, egerœ
nganga Ndjaba sœ kœli ga zœ kolœ
awa bale lœ ungu bale. Tshē sœ
kœli dœ indji agea kœto dœ makabo
fœ Ndjaba mbœerœ ekperœ nœ ye
dœ tœ ye œdœ mbœerœ œncœ azu.

⁸ Otshœ Ishiri yindœ kœma adœke
awa nœ kœli ga tœ œyerœ oshœ
mamatœ ye damba nene, mbœerœ
gbanda tande neke utshunœ sœpe
zœ. ⁹ Tœncœ dá sœ kœma ambárœ nœ
ngœngœ asœ. Œ dœdœ makabo œdœ

tokóró á endje sœ koeto fœ Ndjaba dá sœ kœguma l̥su uzu adœeke tshe li koedonga Ndjaba nene. ¹⁰ Æ sœ mboerœ kœzirœ, kœndjorœ dœ pe kœdjut̥ kotœ uzu lindœ mara o'o noe alata. Tœnœ kœdœ mara œrœ á azu sœ kœmboerœ tœnœ œrr ga tœ adœeke endje yapa œrœ para.

¹¹ Kashe Yisu na tœ egerœ nganga Ndjaba noe otshœrœ á sœ koena tœnœ. Tshe li t̥ lœ gbanda tande á sœ tœ egerœnœ yé á li, œ doédœ ndje uzu dá mboerœ nene, œ yindœ koepa adœeke, á doédœ œnœ tshapashœnœ asœ nene. ¹² Æ doédœ lœ awa noe indji ak̥ ayaburu œdœ avoro angombe nene, kashe lœ awa noe indji ye dœ tœ ye dá tshe li kolœ awa tshebabale ga tœ œyerœ osho yé á vwara azœ lœ ekperœ noe azœ waa dœ waa. ¹³ Gbambœnœ nene, œdœ indji ak̥ ayaburu dœ ak̥ ngombe œdœ pe vorowo ovoro ngombe á endje dja ga tœ azu á endje mboerœ ekperœ kœsœ kœmboerœ adœeke ok̥ endje wuta yerœ, ¹⁴ ataa, indji Kristu, á lœ awa noe ishiri noe waa dœ waa, á tshe zatœ ye dœ tœ ye tœ makabo fœ Ndjaba b̥ata uzu á tshe mbœmboerœ ekperœ nene kashe á tshu, rosœ noe ye. Indji ye œ djut̥ bala l̥su azœ lœ ekperœ noe kuzu adœeke a mboerœ akwa fœ Ndjaba noe soro.

¹⁵ Wu mboerœ tœnœ ataa á Kristu dœ uzu b̥a uguru tafo ayo dœ ongboro ayo. B̥ata á kuzu ye wuta mboerœ kœy̥ azu lœ kanga noe ekperœ á mboerœ lima tœ endje lœ ongboro ayo, endjeneke á Ndjaba e endje li ndœ kœgb̥ œrœ tshangba noe waa dœ waa á tshe pa lima tœnœ.

¹⁶ Gbambœnœ nene, œdœ mbeti kœko œrœ tshangba uzu kœwuta, œ sœ dœ ádá waa ye œdœ ayi kœsu mbetinœ koetshu ye kane. ¹⁷ Mbeti kœko œrœ tshangba uzu sœ dœ ádá œdœ uzunœ koetshu; kashe œdœ tshe kœsœ dœ soro, ádánœ gugu nene. ¹⁸ Mboerœ tœnœ ataa, tœ koetœtœ kœmboerœ ayo neke lima utshunœ, indji tu lima yeka. ¹⁹ L̥k̥ á Moyize pandœ awa o'o liaka awa akwa fœ

azu para, tshe za indji ovoro ngombe dœ œnœ ak̥ ayaburu á djanga dœ ungu, á za aya ganea y̥y̥ á i usu agea ga tœnœ yé á yi ga la noe, yeka á vwi ga tœ buku dœ tœ ye dœ pe ga tœ azu para. ²⁰ Tshe pa adœeke: «Asœ kœdœ indji noe ayo á Ndjaba za awa tœnœ mboerœ 'e.» ²¹ Manda noe, tshe vwi ndje indjinœ ga tœ gbanda tande dœ pe gbarœ para á endje donga Ndjaba dœ tœnœ. ²² Lindœ awa akwa, indji dá sœ kœmboerœ adœeke œrœ k̥ wuta yerœ, yé lœ awa noe indji dá Ndjaba œ djerœndœ ekperœ.

Tokóró noe Kristu gi ekperœ pa azu

²³ Ataa, œdœ ishiri œrœ á sœ b̥a lafo kœsœ yerœ lœ awa noe mara kœdonga oshonœ asœmœ, œ li adœeke adja o'o noe tshalafœ dœ tœ endje sœ ndje lœ awa noe tokóró neke á sœ dœ otshœnœ kœropa noe. ²⁴ Gbambœnœ nene, œ doédœ b̥a tœ œyerœ osho á uzu mboerœ dœ kane, á azu tondœ noe yeka á mboerœ, dá Kristu li ga lœnœ nene, kashe adja b̥a lafo. B̥a zœ dá tshe sœ kœmatœ ye ng̥ng̥nœ asœ b̥a utshu Ndjaba mboerœ azœ. ²⁵ Yé œ doédœ manda kœzatœ ye tœ tokóró awa ndjoro b̥ata á egerœ nganga Ndjaba á tshe sœ kœli ungu bale dœ bale ga lœ œyerœ osho dœ angb̥ indji nene. ²⁶ Gbambœnœ nene, œ kœsœ má ataa, tshe wu má lima oyo awa ndjoro koetœtœ ali kœmboerœ tshapash̥. Kashe tshe matœ ye kolœ awa tshebabale b̥a tœ nd̥ng̥l̥ osho mboerœ kœwo ekperœ lœ awa noe kœzatœ ye tœ tokóró dœ tœ ye. ²⁷ Yé b̥ata uzu k̥ sœ mboerœ koetshu tœnœ awa bale yeka manda noe, á Ndjaba œ wa ngbanga pa ye, ²⁸ awa bale ndje ataa, Kristu zatœ ye tœ tokóró awa tshebabale mboerœ kœgi ekperœ pa azu ndjoro, yé tshe kwa bala tœ ye tœ bishanœ mboerœ upu noe ekperœ nene, kashe mboerœ kœza kœshe fœ azu á endje sœ kœkate kœna she.

10

¹ Awa akwa noe Moyize nana lima dœ adja o'o fœ azu nene, kashe œ sœ lima kœma ishiri otshœrœ á na

bala. Awa akwa lili ndœ kœguma uzu á tshe yindœ koena ga ndœ ndjaba nene. Mbœrœe tœnce ataa ungu dœ ungu, endje sœ kœto kolœ tshetœ tokóró waa dœ waa. ² Ædœ Ndjaba kœdjerœ lima ndœ ekperœ nœ endjeneke á endje sœ kœdonga she kolœ awa bale , endje wu má sœ nœ adœke œne kpa sœsœ lœ ekperœ nene, yé œ ka má tœ kœto tokóró fœ Ndjaba ye. ³ Kashe, ungu dœ ungu, endje sœpe kolœ kœto tokóró fœ Ndjaba mbœrœe kœgbe dœ ekperœ nœ endje. ⁴ Gbambanœ nene, indji akœ angombe too œnœ aakœ ayaburu lili ndœ kœgi ekperœ bale nene.

⁵ Mbœrœe tœnce ataa, lœkœ koena Kristu ga pa tshapashœ, tshe pa lima adœke:

«Ædœ tokóró, œdœ makabo, 6œ yiyindœ nœ nene,

kashe 6œ mbœrœe undu fœ mœ.

⁶ Bœ yiyindœ agea á endje sho endje dœ owo 6a pa ndaba

too tokóró á endje to fœ 6œ mbœrœe kœdjerœndœ ekperœ nene.

⁷ Yé mœ pa adœke: “Uu Ndjaba, Æmœ dœke, mœ na ga ndœ zœ dœ tœ mœ

mbœrœe kœmbœrœe œneke á 6œ yindœ nœ,

lindœ œneke á endje sú tœ upu nœ mœ 6a la buku á endje vwele.”»

⁸ Kristu pa utshunœ adœke: «Ædœ tokóró, œdœ makabo, œdœ agea á endje sho endje dœ owo 6a pa ndaba, œdœ tokóró á endje to mbœrœe kœdjerœndœ ekperœ, 6œ yiyindœ œrœ bale nene yé œ gaga ndje tœ zœ nene.» Andaa, œtœnœ kœdœ makabo á sœ lindœ awa akwa. ⁹ Yé tshe kpa pa adœke: «Wu, mœ na mbœrœe kœmbœrœe œrœ á 6œ yindœ nœ.» Tshe sœ kœwo ongoro mara kœdonga Ndjaba mbœrœe kœza tafœ. ¹⁰ Yisu Kristu mbœrœetœ ye lindœ œrœ á Ndjaba yindœ nœ; tshe zatœ ye tœ makabo awa tshebabale fœ Ndjaba, yé œtœnœ ataa dá a wuta ayerœ azu mbœrœe she.

¹¹ Ɔlœ dœ œlœ, nganga Ndjaba bale dœ bale sœ kœka ga lafo ndœ

kœmbœrœe akwa nœ ye, yé œ sœ kœto tshetœ tokóró kœpanœ kœpanœ; tokórónœ asœmœ á sœsœ kœgi ekperœ pa azu œlœ bale nene. ¹² Kashe tœ upu nœ Kristu, manda kœzatœ ye tœ tokóró awa tshebabale ndœ ekperœ nœ azu, tshe sœ ga pa kuni Ndjaba waa dœ waa. ¹³ Ngœngœ asœke, tshe sœ kœkate œlœ á Ndjaba œ ko ayingba ye ga tshada ye. ¹⁴ Gbambanœ nene, lœ kœzatœ ye tœ makabo awa tshebabale asœmœ, tshe mbœrœe adœke endjeneke á tshe sœ kœmbœrœe adœke endje wuta yerœ lœ ekperœ nœ endje, te azu á endje li. ¹⁵ Tœnce kœdœ neke á Ɔtshœ Ishiri dœ tœ ye sœ kœmatœ nœ fœ azœ. Gbambanœ nene, manda kœpa adœke:

¹⁶ «Asœke kœdœ ayo á mœ lu bala dœ endje manda olœnœ asœmœ,

Gbozu pa adœke:

ndœ kœza awa akwa nœ mœ,

Mœ su bala awa akwa nœ mœ

ga lœ gbetshelœ nœ endje œdœ ga lœsu endje.»

¹⁷ Yé tshe kpa pa adœke: «Mœ kpa gbe dœ ngbindirœ œdœ dœ ekperœ nœ endje nene.» ¹⁸ Andaa, 6a tœ osho á kœdjerœndœ ekperœ sœ zœ, ádá nœ kœto makabo mbœrœe ekperœ gugu bale nene.

A na ga ndœ Ndjaba

¹⁹ Atamœ, alaya, a sœ kœyindœ nœ dœ lœsu azœ adœke a li ga tœ œyerœ osho lœ awa nœ indji Yisu.

²⁰ Tshe kœrœ tafo awa á sœ dœ soro fœ azœ lœ awa nœ rido, œ yindœ kœpa adœke lœ awa nœ undu ye dœ tœ ye.

²¹ Yé a sœ dœ egerœ nganga Ndjaba á Ndjaba za she ga tœ kumu akwa tshasœnda nœ ye. ²² Ataa, a na ga

ndœ Ndjaba dœ lœsu azœ ndjii œdœ lœ kœyindœrœ djigi mbœrœe tshe gi

azœ lœ ngbindirœ á sœ tœ lœsu azœ, yé œ djutœ undu azœ dœ ungu á sœ

yerœ ye. ²³ A mœmœ nene, a sœpe kolœ kœyindœ œrœ á a za lœsu azœ ga panœ; gbambanœ nene, tshe sœ

kœmbœrœe œrœ lindœ œneke á tshe pa tœnce. ²⁴ A gbœndœtœ azœ lœ ugu-rutœ azœ dœ anga azœ á kœmbœrœe

adœke a yindœ anga azœ dœ ɔtshɔnœ dœ pe koembœerœ ɔtshɔ akwa. ²⁵ A kpakpa lœ angbɔtœ nœ azœ nene ɔata á anga anga azœ sœ koembœerœ tœnœ, kashe a to gbɔgbɔ lœ tœ azœ mbœerœ 'e sœ kœwu adœke olonœ sœ kœndo tœnœ.

²⁶ Gbambanœ nene, œdœ a kœsœpe koembœerœ ekperœ dœ lœsu azœ manda kœwusœ adja o'o, tokóró tœ upu nœ ekperœnœ ascœmœ kpa gugu nene. ²⁷ Kashe, œ sœpe koloœnœ adœke a kate ɔgbɔ ngbanga á Ndjaba œ wa ga tœ azu dœ pe egerœ owo á ju ayingba ye. ²⁸ Uzu neke á tshe dara pa awa akwa nœ Moyize, endje wu oyo ye nene, œdœ azu bisha too votɔ kœpa timunœ, ngbewo endje wo she ye. ²⁹ Uzu neke á tshe wu Gbolo nœ Ndjaba gbambanœ, á gu œsœ indji ayo á mbœerœ adœke tshe wuta yerœ, yé á dara pa Ishiri nœ ɔtshɔ lœsu, 'e sœ dœ gbetshelœ adœke tshe gbɔ bala egerœ djofele á ropa nœ. ³⁰ Gbambanœ nene, a wusœ uzu neke á tshe pa lima adœke: «œmœ dá gi tshangba ekperœnœ ascœmœ fœ endje, œmœ dá za bala djofele fœ endje»; yé ga panœ: «Gbozu œ wa bala ngbanga ga tœ azu nœ ye.» ³¹ œ sœ tœ ekpenœ waa adœke uzu gbɔ o'o tshakane Ndjaba nœ soro.

³² Kashe 'e gbe dœ ali olo nœ 'e lima kane: 'e gbɔ ingbisho yé lɔkɔnœ ascœmœ, 'e shi lima gbi lœ egerœ koshe á gbɔgbɔ. ³³ Endje sœ lima kœgu anga anga 'e ugurutœ 'e dœ pe koembœerœ œrœ kanga fœ endje tœ ala azu, kashe e'e kɔ, 'e yi lima ndœ kœsœ awa bale dœ anga 'e ascœmœ lœ mara kœwu kangancœ ata. ³⁴ Yé 'e sœ ndje lima kœwu oyo dœ aayi kángá; ataa endje gbɔtœ œrœ nœ 'e gbaa, 'e sœ kolœ dœ yanga mbœerœ tœnœ, mbœerœ 'e wusœ nœ adœke 'e gbɔ bala ɔtshœrœ neke á œndœnœ œ di waa zœ. ³⁵ 'E kakatœ kœyindœ œrœ á 'e sœ kœko lœsu 'e ga pa nœ ti nene, mbœerœ 'e gbɔ egerœ œrœ tshangbanœ zœ. ³⁶ œ li dœ 'e kœshi gbi lœ kœru lœsu 'e, yé á koembœerœ œrœ neke á Ndjaba yindœ nœ yeka

á kœgbɔ œrœ neke á tshe pa lima tœnœ. ³⁷ Gbambanœ nene, endje sú bala buku adœke:

«œ sœpe olo teasho, olo teasho gbambanœ,

yé uzu neke á tshe na, œ na bala zœ, tshe kpalatœ ye nene.

³⁸ Andaa, uzu nœ mœ á tshe sœ ndjii œ sœ dœ soro lœ awa nœ kœyindœerœ nœ ye,

kashe œdœ tshe kœkwa ga manda nœ, lœsu mœ œ sœ dœ yanga mbœerœ she nene.»

³⁹ Azœ, a doédœ azu nœ kœkwa ga manda nœ yeka á kœli ga lœ kuzu nene, kashe azœ kœdœ azu nœ kœyindœerœ mbœerœ kœshe nœ uvuru azœ.

11

O'o tœ upu nœ kœyindœerœ

¹ Kœyindœerœ kœdœ mara á uzu gbɔ dœ œrœ neke á tshe za lœsu ye ga pa nœ, œtœnœ kœdœ mara kœwusœ adja œrœ neke á uzu œ wu dœ ala ye nene. ² Ndjaba ma lima o'o tœ upu nœ anga azu utshunœ mbœerœ kœyindœerœ nœ endje.

³ Lœ awa nœ kœyindœerœ, a sœ kœwusœ nœ adœke Ndjaba mbœerœ tshapashɔ dœ o'o ama ye. Ataa, œrœ para á a sœ kœwu tœnœ, œ to lœ neke á a wu nene.

⁴ Lœ awa nœ kœyindœerœ, Abele to ɔtshɔ tokóró fœ Ndjaba kœropa œnœ Kayina. Mbœerœ tœnœ ataa, Ndjaba ma she adœke, œshe kœdœ uzu á tshe sœ ndjii. Gbambanœ nene, Ndjaba ma ngbi adœke œne yindœ kœtorœ nœ ye. Mangba kœyindœerœ nœ ye, ataa tshe tshu gbaa, tshe sœpe kœpa o'o zœ.

⁵ Lœ awa nœ kœyindœerœ, Enoke wuwu kuzu dœ ala ye nene yé endje gbɔgbɔ she nene. Ndjaba za she gutœnœ ga lafo ga indiri ye; yé utshu nœ kœɔ she ga lafo, endje ma lima o'o tœ upu nœ ye adœke tshe ga lima tœ ala Ndjaba. ⁶ Andaa œdœ uzu kœgugu dœ kœyindœerœ nene, tshe ga tœ ala Ndjaba nene. Gbambanœ nene, uzu neke á tshe yindœ kœna ga ndœ Ndjaba, œ li adœke tshe yindœ

nœ adœke Ndjaba sœ zœ, yé tshe sœ kœgi tshangba œrœ fœ azu á endje sœ kœpara she.

⁷ Lœ awa nœ kœyindœrœ, Nowa dji lima o'o ama Ndjaba lœkœ á tshe ma œrœ á mbœrœtœ endje bala mbatsha fœ she. Nowa za o'onœ dœ ádá yé œ mbœrœ egerœ agba ndœ kœshe azu tshelœ bingi nœ ye. Ataa, tshe wa œgbœ ngbanga ga pa azu nœ tshapashœ yeka á wuta lima uzu ndjii tœ ala Ndjaba mbœrœ kœyindœrœ.

⁸ Lœ awa nœ kœyindœrœ, Abrayamo dji lima Ndjaba á tshe e she kœna ga lœ ogo á tshe pa lima ndœ kœza tœnœ fœ she. Abrayamo katœ ogo ye ti ndœ kœna ga tœ osho á tshe wuwusœ nœ nene. ⁹ Lœ awa nœ kœyindœrœ, Abrayamo na kœsœ bœta gene bœ tœ osho á Ndjaba pa tœ nœ fœ she. Tshe sœ lima kœlo scœnda gbanda tande bale dœ Izaka œdœ Yakobo á o'onœ á Ndjaba pa lima ndœ nœ, sœ ndje mbœrœ endje. ¹⁰ Gbambanœ nene, Abrayamo sœ lima kœkate ongbo neke á sœ dœ kiti anda ndjoro, á Ndjaba dœ tœ ye dœ ayi kœyisœ mara kœmœ tœnœ œdœ ayi kœmœ tœnœ.

¹¹ Lœ awa nœ kœyindœrœ, Sara ndje, ataa ungu nœ kœzu agbolo ro lima ye, tshe zu lima gbolo mbœrœ á tshe za Ndjaba tœ uzu á tshe yayapa o'o ama ye nene. ¹² Mbœrœ tœnœ ndje ataa, uzu bale á tshe ndo dœ kuzu, zu azu ndjoro á endje sœ bœta angerepe bœ lafo dœ pe mindu tœ ama egerœ ungu á endje li kœdi tœnœ nene.

¹³ Lœ awa nœ kœyindœrœ, azu para á endje tshu lima, endje gbœgbœ lima œrœ á Ndjaba pa tœnœ fœ endje nene. Kashe endje wu lima œtœnœ œ yindœ nœ lœ ingirinœ yé œ wusœ nœ adœke œne kœdœ agene œdœ aayi kœna ana pa œshœ. ¹⁴ Gbambanœ nene, azu á endje pa mara o'o ataa, sœ kœma ngbi adœke œne sœ kœpara ogo nœ œne. ¹⁵ Yé œdœ endje kœsœ kœgbe dœ ogo á endje to lima lœnœ, endje kwa má tœ endje ga zœ ye. ¹⁶ Dœ adjapu, endje sœ lima kœpara

ogo á ga dopanœ, ogo bœ lafo. Mbœrœ tœnœ ataa, Ndjaba scœsœ dœ tshula adœke endje e œne Ndjaba nœ endje nene; yé tshe guma ongbo bale fœ endje.

¹⁷ Lœ awa nœ kœyindœrœ, Ndjaba wu lœsu Abrayamo, tshe za gbolo nœ ye Izaka tœ tokóró, tshe za gbolo nœ ye tshēbabale, andaa Ndjaba pa lima tœ œrœ fœ she. ¹⁸ Yé Ndjaba pa lima fœ she adœke: «Lœ awa nœ Izaka dá bœ gbœ bala aata zœ á mœ patœ endje fœ bœ.» ¹⁹ Abrayamo sœ lima kœpa adœke Ndjaba li kœshe she uzu lœ kuzu. Mbœrœ tœnœ ataa, tshe wu lima gbolo nœ ye bœta uzu á tshe she lœ kuzu.

²⁰ Lœ awa nœ kœyindœrœ ndje, Izaka to kane ye ga pa Yakobo dœ pe Ezawu ndœ tshambatsha. ²¹ Lœ awa nœ kœyindœrœ, Yakobo ndo ndœ kœtshu tœnœ, œ to kane ga pa agbolo nœ Yozefu bale dœ bale yé œ gote dœ kœtra kumu ye ga tœ mato tshœngbœlœ, yé á donga Ndjaba.

²² Lœ awa nœ kœyindœrœ, ndoo dœ olo kuzu Yozefu, tshe gbara o'o tœ upu nœ kœwuta agbolo Israyele lœ Ezipito yé œ za awa o'o tœ mara á endje mbœrœ dœ ngbabi ye.

²³ Lœ awa nœ kœyindœrœ, Moyize, manda kœzu she, abanœ dœ ayinœ za lima she yiwatœ nœ manda yapu votœ mbœrœ endje wu lima kœga nœ gbolo nœ endje, yé endje scœsœ lima dœ awa awa o'o nœ gbozugo nene.

²⁴ Lœ awa nœ kœyindœrœ, lœkœ á Moyize wuta gbozu, tshe vvara lima tœ ye adœke endje e œne gbolo nœ yawuru nœ Farawo. ²⁵ Tshe yi lima ndœ nœ adœke œne wu oyo awa bale dœ azu nœ Ndjaba, yé œ vwaratœ ye tœ œsœ nœ kœsœ lœ yanga nœ ekperœ á œndœ nœ œ di nene. ²⁶ Tshe wu lima kœyiangba Kristu bœ ndœ ye bœta kœgbœrœ ndjoro á rosœ kœgbœrœ nœ Ezipito; gbambanœ nene, tshe ko lima ala ye ga pa kœgbœ bala œrœ tshangbanœ.

²⁷ Lœ awa nœ kœyindœrœ, tshe katœ Ezipito ti œ kpakpa awa oko nœ gbozugo nene, yé tshe shi gbœ bœta

uzu á tshe sœ kœwu Ndjaba á endje sœsœ kœwu she nene. ²⁸ Lœ awa nœ kœyindœrœ, tshe mbœrœ lima angbo Pake dœ azu Israyele, yé œ pa fœ endje adœke endje dja indji agea ga pa manda nœ endje mbœrœ andjelu nœ kœwo azu kœro, á kœwowo aeya agbolo yakoshe nœ endje nene.

²⁹ Lœ awa nœ kœyindœrœ, azu Israyele zu lima egerœ odoro ungu ingbiri b̄ata ɔ̄rɔ osho, yé azu Ezipito yi lima ndœ kœzu manda endje yeka á ungu su ga pa endje kp̄lirɔ.

³⁰ Lœ awa nœ kœyindœrœ, Azu Israyele fa lima dje indiri gbagba Yeriko manda olo mindu dœ bisha (7) yeka á kavwa. ³¹ Lœ awa nœ kœyindœrœ, Rahabe, yashe gugati tshutshu lima awa bale dœ azu á endje vwaratœ endje ndœ kœdji Ndjaba nene, mbœrœ tshe za lima osho kœsœ fœ agene á endje na kœwu osho utshunœ yeka á kœgu kœvatɔ nœ.

³² O'o gadé dá mœ kpa pa a? Mœ sœsœ dœ l̄kɔ ndjoro ndœ kœpa o'o tœ upu nœ Jedeyo, Barake, Samesone, Jefete, Davidi, Samwele dœ pe aayi kœgbara o'o nene. ³³ Mangba kœyindœrœ, endje gbɔ lima tœ osho nœ anga azu ogo, endje za lima o'o nœ kœsœ ndjii ga tœ akwa, endje gbɔ lima œrœ á Ndjaba pa tœncœ fœ endje ye, endje i lima ama amuru ga tœncœ; ³⁴ endje ru lima gbɔgbɔ nœ owo, endje she lœ kuzu ingiri yakamba, endje á endje sœ lima dœ kɔba she dœ ɔ̄tshɔncœ, endje sœ lima dœ gbɔgbɔ lœ koshe, endje ḡrɔ lima angbi aturugu. ³⁵ Ayashe wu lima azu nœ endje á endje tshu, kœkwa dœ soro.

Kashe anga azu wu lima oyo waa, ataa endje vwaratœ endje kœwuta lœ ekperœ mbœrœ á kœgbɔ kœshe lœ akuzu. ³⁶ Ayingba endje sœ lima kœmɔ endje dœ kœbi endje dœ ndjapa, kœi endje dœ djingiri dœ kœko endje va ga lœ anda kánga. ³⁷ Endje ve lima endje dœ badja á wo endje, œ wa tshelœ anga endje dœ sii, œ wo anga endje dœ ingiri yakamba, endje sœ lima kœlo djezœ ngbangbangba,

endje verœ lima ɔ̄kɔ apata too œncœ ayaburu; endje gugu lima dœ œrœ nene, endje sœ lima kœmbœrœ œrœ kanga fœ endje, endje sœ lima kœwu oyo waa, ³⁸ endje á tshapashɔ gaga dœ endje nene. Endje sœ lima b̄a lœ kpagagasho œdœ b̄a pa kaga, endje sœ lima b̄a lœ ɔ̄ngɔ badja dœ pe b̄a lœ gorokpa.

³⁹ Endje kɔ, endje ma o'o tœ upu nœ endje mangba kœyindœrœ nœ endje, kashe endje gbɔgbɔ œrœ á Ndjaba pa lima tœ nœ nene. ⁴⁰ Yé Ndjaba kpa guma lima sœ œrœ dœ ɔ̄tshɔncœ kœrosœ nœ fœ azœ, œ li adœke azœ dœ endje, a sœ awa bale á kœli.

12

Kœru l̄su lœ kœwu l̄su

¹ Ataa, azœ ndje á a sœ dœ atimu ndjoro indiri azœ, a katœ kongba nœ azœ kɔ œdœ ekperœ á sœ kœli azœ lœ ana nœ azœ, a kpa ɔ̄rɔ dœ kœru l̄su lœ awa á endje za ga utshu azœ. ² A ko ala azœ ga pa Yisu á tshe mbœrœ adœke a sœ dœ kœyindœrœ tœ alincœ œrrr ga tœ ndɔ̄ngɔlɔncœ. Tshe yindœ kœtshu pa kurushi yé œ gbegbe dœ tshula neke á sœ mbœrœ mara kuzu ataa nene, mbœrœ tshe vvara lima tœ ye tœ yanga neke á endje gumasœ nœ fœ she, yé nḡngɔ asœ tshe sœ ga pa kuni ngande tshagbozu nœ Ndjaba.

³ 'E gbe dœ she tœ mara á tshe ru l̄su ye lœ œrœ kɔ á aayi kœmbœrœ ekperœ mbœrœ ga tœ ye yeka á 'e kœmɔmɔ lœ gbetshelœ nœ 'e nene. ⁴ Gbambancœ nene, lœ koshe nœ 'e mbœrœ ekperœ, 'e nganga damba angancœ œrrr ga lœ kuzu nene. ⁵ Yé œndœ upu á endje sœ kœmi fœ 'e b̄ata agbolo djerœ 'e ye a?

«Gbolo nœ mœ, vwavwaratœ zœ tœ djofele nœ Gbozu nene, mɔmɔ lœ gbetshelœ nœ zœ nene l̄kɔ á tshe kœsœ kœgbagbara bœ.

⁶ Gbambancœ nene, Gbozu sœ kœyɔ̄rɔ uzu á tshe yindœ ye, yé œ sœ kœza djofele fœ gbolo kɔ á tshe yindœ ye.»

7 Mbœerœ koembœerœ ala fœ 'e dá 'e sœ koewu oyo. Ndjaba sœ koembœerœ dœ 'e b̄ata agbolo nœ ye. Gbolo d̄e dá abanœ zaza djofele fœ she nene a? 8 C̄edœ endje kœzaza djofele fœ 'e b̄ata á endje za fœ agbolo k̄o nene, dá 'e dœdœ agbolo nœ Ndjaba nene, kashe 'e kœdœ agbolo á alaba 'e sœ kpi. 9 Alaba azœ pa ɔsh̄o kœdœ aayi koembœerœ ala fœ azœ, yé a sœ kœdji endje. Tœ kœrosœ nœ k̄o, œ li adœke a dji Aba azœ nœ ishiri yeka á kœgb̄o soro lœ ye. 10 Yé endje, endje sœ lima kœza djofele fœ azœ ndœ olo teasho b̄ata á endje yi lima ndœ nœ. Kashe Ndjaba sœ kœza djofele nœ ye fœ azœ mbœerœ adœke a sœ dœ ɔtsh̄onœ dœ pe kœgi mara á tshe sœ yerœ dœ tœncœ fœ azœ. 11 L̄ok̄o á azu sœ kœgb̄o djofele, endje sœ koewu adœke tœncœ kœdœ œrœ nœ yanga nene, kashe œrœ nœ oyo. Kashe œrr̄r manda nœ, azu á endje wu mara djofelenœ ascœmœ œ gb̄o œrœ á sœ kœza kœsœ gee œdœ koembœerœ adœke uzu sœ ndjii.

Kœmi upu œdœ kœgb̄ota tshelœ utu

12 Ataa, 'e ȳr̄o tshelœ kane 'e á m̄œm̄o œdœ matshukuda 'e á sœ vwelevwele. 13 Yé mbœerœ ada 'e, 'e guma awa ndjii mbœerœ adœke aayi gbada kœkoko ada endje t̄sho dœ uku nene, kashe endje she.

14 'E para kœsœ gee dœ azu k̄o, dœ pe kœsœ yerœ á mbœerœ tœncœ nene, uzu bale œ wu Gbozu nene. 15 Ala 'e gb̄o adœke uzu bale wuwuta lœ ɔtsh̄o l̄osu nœ Ndjaba nene. Uzu bale sœsœ b̄ata eshe ɔȳo á shuushu, á kœtetœ kœndanga too kœli ga lœ azu ndjoro nene. 16 Ala 'e gb̄o tœ koembœerœ angba budu too ayi koembœerœtœ œrœ á sœ yerœ b̄ata á Ezawu mbœerœ lima á ka tshagbozu nœ ye kolœ mbœerœ kœziroœ awa bale. 17 Gbambanœ nene, 'e wusœ nœ manda nœ adœke, tshe yi lima ndœ nœ adœke aba œne to kane ye ga pa œne á œne kœgb̄o ɔtsh̄orœ á Ndjaba pa lima tœncœ, yé tshe lili lima ndœ kœgb̄o tœncœ nene. Tshe gb̄ogb̄o awa ndœ kœfa gb̄etshelœ nœ abanœ

nene, ataa kœdi tshelœma nœ ye dœ kœki dœ ngola ye gbaa.

18 E'e, 'e nana ndoo dœ anga adja œrœ á endje li kœgoro tœncœ nene: b̄ata owo á sœ kœju tœncœ, ubu osho, osho á wu nari, ndavuru yugu, 19 tshama ngbake, tshama azu. Azu á endje sœ lima kœdji tshama œrœ ataa, vwaratœ endje ndœ kœdji anga o'o ga pa nœ ye. 20 Gbambanœ nene, endje lili lima kœru l̄osu endje tœ awa o'o asœke nene: «Uzu á tshe ɔ ga pa kaga asœ, œdœ agea, œ li adœke endje ve she dœ badja.» 21 C̄erœ á endje sœ lima koewu tœncœ za awa fœ endje, yé Moyize pa adœke: «Mœ sœ kœde gbaragbara dœ awa.»

22 Kashe e'e, 'e na ndoo dœ kaga siyona dœ pe lœ ongbo nœ Ndjaba nœ soro, dœ Yerusaleme nœ tshalaf̄o, osho á aandjelu kutu dœ kutu sœ dœ angb̄otœ nœ angbo, 23 œdœ angb̄otœ nœ aeya agbolo á endje s̄u 'iri endje b̄a lafo, á Ndjaba ayi kœwa ngbanga nœ azu para, dœ pe ishiri azu á endje li. 24 'E na ga ndœ Yisu á tshe dœ uzu ugurutœ tafo ayo, á indji ye ḡr̄o ekperœ para yé á kpa sœ kœpa o'o kœropa indji Abele.

25 Ala 'e gb̄o adœke 'e vwavwaratœ 'e ndœ kœdji uzu á tshe sœ kœpa o'o fœ 'e nene! Gbambanœ nene, endje gb̄o lima djofele l̄ok̄o á endje vwaratœ endje kœdji uzu á tshe sœ lima kœgb̄ota tshelœ utu endje b̄a pa ɔsh̄o. Endje á endje gb̄o djofelœncœ ataa, á kœfutœ azœ a? A gb̄o ndje djofele œdœ á kœvwaratœ azœ kœdji tsheneke á tshe sœ kœpa o'o fœ azœ b̄a lafo. 26 C̄eshe á ɔsh̄o sœ kœturu tœncœ ndœ tshama ye, nḡnḡo asœke tshe sœ kœpa fœ azœ adœke: «Tœ nd̄nḡol̄onœ, mœ mbœerœ adœke kolœ ɔsh̄o dá turu nene, kashe tshalafo ndje.» 27 O'onœ á tshe kpa pa awa bale tœ nd̄nḡol̄onœ sœ kœmindœ nœ adœke œrœ k̄o á tshe mbœerœ lima ga pa tshapash̄o á sœ kœturu tœncœ œ yiwa, yé œneke á sœsœ kœturu tœncœ nene œ sœpe.

28 Mbœerœ tœncœ ataa, a gb̄o ogo neke á turu nene, a tepa ɔtsh̄o l̄osu

nœ Ndjaba dœ ɔtshɔnœ. Lœ awa nœ œtœnœ, a mbœrœ akwa fœ Ndjaba dœ mara á tshe yindœ nœ, a dji she dœ pe kœkpa awa ye. ²⁹ Gbambanœ nene, Ndjaba nœ azœ kœdœ owo á ju œrœ.

13

Mara kœmbœrœ œrœ á ga tœ ala Ndjaba

¹ 'E sœpe kœyindœtœ 'e dœ anga 'e ɓata aayazu. ² Œndœ kœza osho kœsœ fœ azu djedjœrœ 'e nene. Gbambanœ nene, mangbanœ dá anga azu za lima osho kœsœ fœ aandjelu, kashe endje wuwusœ nœ ataa nene. ³ 'E gbe ndje dœ endjeneke á endje sœ lœ anda kánga ɓata 'e dœ aayi kánga awa bale dœ endje kane. 'E gbe ndje dœ endjeneke á endje sœ kœmbœrœ œrœ kanga fœ endje, mbœrœ 'e' ndje, 'e sœ dœ ɔkɔ ɓata endje.

⁴ Œ li adœke azu kɔ lisœ totœ, yé anga ayi totœ bale lolo dœ anga angbi uzu kpi nene. Gbambanœ nene, Ndjaba œ wa bala ɔgbɔ ngbanga ga tœ aayi angba budu œdœ ga tœ ayi totœ á tshe para angbi uzu.

⁵ Œ lili adœke kœyindœsho mbœrœ ngendja ndi ɔtshɔ 'e nene; 'e za lœsu 'e ga pa neke á 'e sœ dœ tœnœ mbœrœ Ndjaba dœ tœ ye pa adœke: «Mœ katœ zœ ti bala nene, œndœ zœ œ djœrœ mœ bala nene.» ⁶ Mbœrœ tœnœ ataa, a li dœ lœsu azœ djigi kœpa adœke:

«Gbozu kœdœ ayi kœti kane mœ, mœ sœsœ dœ awa nœ œrœ bale nene.
Œrœ gadé dá uzu li kœmbœrœ tœ mœ a?»

⁷ 'E gbe dœ agbozu tshapa 'e á endje pa O'o ama Ndjaba fœ 'e kane. 'E gbe dœ mara á soro endje ka dœ tœnœ, yé œ mbœrœtœ 'e lindœ kœyindœrœ nœ endje. ⁸ Yisu Kristu yayapatœ ye nene, tshe sœ awa bale libi, kpesheke œdœ waa dœ waa. ⁹ 'E zazatœ 'e ti lœ djingili ndœ o'o nœ wala nœ angbi azu nene. Gbambanœ nene, œ li adœke ɔtshɔ lœsu nœ Ndjaba to gbɔgbɔ fœ 'e, 'e zaza lœsu 'e ga pa awa o'o tœ upu nœ kœzirœ nene. Endjeneke á

endje sœ kœza o'o nœ kœzirœ ga tœ akwa, endje gbɔ tshangbanœ nene.

¹⁰ A sœ dœ ndaba á aayi akwa ɓa lœ gbanda tande lili kœko œneke á endje to dœ tokóro ga panœ á kœzi nene. ¹¹ Gbambanœ nene, endje sho undu agea, á egerœ ngangá Ndjaba œ na dœ indji ye ga tœ œyerœ osho mbœrœ kœyœndœ kœdjœrœndœ ekperœnœ, ɓa ushu tœ gbagba. ¹² Mbœrœ tœnœ ataa, Yisu, ndœ kœmbœrœ adœke azu wuta yerœ lœ indji ye dœ tœ ye, tshe wuta ɓa ushu tœ ongbo á tshu. ¹³ Ataa, a wuta lœ gbagba ndœ kœna kœgbɔtœ azœ dœ she, yé œ yindœ nœ adœke endje gu azœ dœ mara á endje gu lima she. ¹⁴ Gbambanœ nene, pa ɔshɔ asœke, a sœsœ dœ ogo kpiri nene, kashe a sœ ndœ kœpara awa ogo neke á na bala. ¹⁵ Lœ awa nœ Yisu, a kœto makabo nœ kœdonga Ndjaba, tœnœ kœdœ itshi á a donga dœ i'iri ye. ¹⁶ Œndœ kœmbœrœ ɔtshœrœ djedjœrœ 'e nene, dœ pe kœti kane 'e lœ tœ 'e, mbœrœ mara tokóro ataa dá sœ kœga tœ ala Ndjaba.

¹⁷ 'E dji agbozu tshapa 'e yé œ zatœ 'e ga ati utshu endje. Gbambanœ nene, endje dœ tœ endje dá sœ kœgbœndœ ishiri 'e mbœrœ endje dá pa bala ndœ upunœ fœ Ndjaba. Ataa, endje mbœrœ dœ yanga kashe dœ kœpulœma endje nene, ete nene 'e gbœ œrœ tshangbanœ nene.

¹⁸ 'E za avwala mbœrœ 'a. Gbambanœ nene, 'a yindœ nœ adœke 'a sœ dœ adja ɔtshɔ gbetshelœ tœ lœsu 'a ndœ kœmbœrœ ɔtshœrœ ɔlɔ dœ ɔlɔ. ¹⁹ 'E mbœrœ œtœnœ, mœ sœ kœyœndœ nœ ɔlɔ dœ ɔlɔ adœke 'e za avwala tœ upu nœ mœ á Ndjaba kœza awa fœ mœ katsha ndœ kœkwa ga ndœ 'e.

Avwala

²⁰ Kaka Ndjaba nœ kœsœ gee, á tshe she lima Gbozu nœ azœ dœ Yisu á fa she tœ ayi kœgbœndœ apata, á tshe mbœrœ ayo nœ waa dœ waa dœ indji ye, ²¹ to gbɔgbɔ nœ kœmbœrœ ɔtshœrœ kɔ á tshe yindœ nœ adœke 'e mbœrœ. Tshe mbœrœ fœ azœ œneke

á ga tœ ala ye læ awa nœ Yisu Kristu
á mokɔ sœ mbœrcœ she læ ngbugu dœ
ngbugu. Ame!

Ndɔngɔlɔ o'o œdœ abala

²² Alaya, mœ yɔndœ nœ ga ndœ
'e adœke 'e ru lɔsu 'e tœ kœyisœ o'o
ama Ndjaba asœ! Mœ susu o'onœ
ndjoro nene. ²³ 'E wusœ nœ adœke
aya azœ dœ Timote wuta læ kánga
ye. Œdœ tshe kœna ga mœ katsha,
mœ na kœwu 'e awa bale dœ she zœ.

²⁴ 'E bala agbozu tshapa 'e para dœ
pe ayercœ azu kɔ. Ayercœ azu tshelœ
ogo Itali vwa abala fœ 'e.

²⁵ Kaka ɔtshɔ lɔsu nœ Ndjaba sœ dœ
'e para.

Mbeti nœ Jake Tshatshu o'o

Asœke kœdœ mbeti á Jake sú. Anga azu gbe adœke Jakenœ asœ kœdœ lima aya Yisu. Mbeti nœ ye sœ kœmi upu fœ agbolo nœ Ndjaba para kãkã á endje kurutshelœtœ endje lœ ogo djezœ.

Jake sœ kœmi upu fœ ayindœ Yisu tœ òtshã endje ugurutœ endje œdœ ugurutœ ayingba Yisu. Tshe pa adœke kœwusœtœ to ßa ndœ Ndjaba yé œ li adœke azu yœndœ nœ dœ kœyindœrœ kã. Œ li ndje adœke kœyindœrœ sœ kœmatœ ye dœ akwa, kashe œ kœsœsœ ata nene, œ tshu ye.

Ga panœ, tshe mi o'o tœ upu nœ oyo œdœ kœgbœrœ, kœli ga lœ o'o œdœ kœwu lœsu azu, kœke azu lœ angbœtœ, aayi kœgbœrœ á endje lœ kœmbœrœ œrœ kanga fœ ayi akwa nœ endje, o'o tœ upu nœ kœru lœsu, kœshi gbi lœ avwala œdœ kœkotœ azœ mi anga azœ lœ ishiri.

Mbetinœ kurutshelœtœ ye atake:

- Abala (1.1)
- Kœyindœrœ œdœ kœwusœtœ (1.2-18)
- Kœkate o'o ama Ndjaba œdœ kœmbœrœ œneke á o'o ama Ndjaba sœ kœpa tœnœ (1.19-27)
- A kukurutshelœ azu nene (2.1-13)
- Kœyindœrœ œdœ kœmbœrœ òtshœrœ (2.14-26)
- Kœwusœtœ œdœ kœpa o'o (3.1-18)
- Kœsœ dœ lœsu nœ œrœ tshapashã gaga nene (4.1-5.6)
- Ugu lœsu œdœ avwala (5.7-20)

Abala

¹ Abala nœ 'e dœ azu tshelœ mara ndjokpa dœ bisha nœ Ayuda, á 'e ndjôtshelœtœ 'e lœ ogo djezœ. Œmœ Jake, ayi akwa nœ Ndjaba œdœ Gbozu Yisu Kristu, mœ sœ kœsu mbetinœ asœke fœ 'e.

O'o tœ upu nœ kœru lœsu

² Aaya mœ, œdœ tshelœ áká œgbã o'o kã kœsœ kœna ga tœ 'e, 'e

sœ dœ yanga waa mbœrœ tœnœ. ³ Gbambanœ nene, 'e wusœ nœ adœke lãkã á 'e kœli ga lœ œgbã o'o, á kœyindœrœ nœ 'e kœsœpe sheko ga ndœ Yisu, œ mbœrœ adœke 'e shi gbi lœ nœ yé 'e yo nene. ⁴ Kashe œ li adœke kœshi gbi nœ 'e gerœ yeka á mara kœmbœrœtœ 'e kœsœ tœ òtshœnœ lœ œrœ kã, yekane anga œrœ bale kœroro 'e nene.

⁵ Œdœ anga uzu bale ugurutœ 'e kœgugu dœ kœwusœtœ nene, œ li adœke tshe yœndœ nœ ßa ndœ Ndjaba á tshe kœto fœ she. Gbambanœ nene, Ndjaba sœ dœ ayo waa lœ mara kœto dœ œrœ fœ azu para kãkã dœ òtshã lœsu œdœ dœ kœgbagbara osho nene.

⁶ Œ li adœke uzu e osho ndœ nœ dœ kœyindœrœ, kashe dœ sharapu nene, mbœrœ ayi sharapu sœ ßata loko á yugu œ ivwi na tœnœ tœ osho kã. ⁷ Uzu ataa gbegebe adœke œne œ gbã œrœ bale ßa ndœ Gbozu nene.

⁸ Mbœrœ adœke gbetshelœ nœ ye sœsœ bale nene yé tshe kaka kpiri lœ awa nœ ye nene.

Ayi oyo dœ ayi kœgbœrœ

⁹ Kaka adœke gbolo nœ Ndjaba á tshe kœdœ ayi oyo donga tœ ye tœ œneke á Ndjaba œ ti she ga lafo, ¹⁰ yé tsheneke á sthe kœdœ ayi kœgbœrœ donga tœ ye tœ œneke á Ndjaba œ ku she ga ati asœmœ. Gbambanœ nene, œndœ ayi kœgbœrœ œ di nene mbœrœ tshe sœ ßata aya œyã tshelœ kpagagasho. ¹¹ Œlã œ tã vwege vwege, œ œrã œyœnœ, ndãkœnœ œ yo ga ati yé modonœ œ ka. Awa bale ßata anga œlã bale ayi kœgbœrœ œ ndi bala lœ ama akwa nœ ye kã.

Ndjaba vwavwa uzu ndœ kœmbœrœ ekperœ nene

¹² Uzu á tshe wusœ kœru lœsu ye lœ œgbã o'o, œshe kœdœ uzu nœ yanga. Gbambanœ nene, manda kœma kœru lœsu nœ ye lœ œgbã o'o, Ndjaba œ za soro fœ she ßata œrœ tshangba akwa á tshe gumasœ nœ tœ kœto fœ endjeneke á endje yindœ ye.

¹³ Œ kœsœ adœke lœsu uzu vwa she ndœ kœmbœrœ ekperœ, adja

tshe papa adœke: «Ndjaba dá vwa mœ ndœ nœ» nene. Ndjaba gbegbe tœ koembœrœ ekperœ nene yé tshe vwa vwa ndje uzu ndœ ekperœ nene. ¹⁴ Ogo nœ uzu dœ tœ ye dá mbœrœ adœke lœsu ye vwa she ga lœ ekperœ. ¹⁵ Manda kœgerœ ekpe ogonœ ascœmœ, ekperœ œ wuta lœ nœ yé œ kœsœ adœke ekperœnœ gerœ yekane á kuzu œ wuta lœ nœ. ¹⁶ Œrœ bale fafara 'e dœ aaya mœ á mœ yindœ 'e waa asœke nene. ¹⁷ Œtshœ œrœ kœ á uzu œ gbœ gbambanœ to 6a lafo 6a ndœ Ndjaba ayi koembœrœ œb, yapu œdœ pe angerepe. Ba ndœ ye, tshe yayapatœ ye nene. Ba ndœ ye, aya ubu osho gugu nene. ¹⁸ Ndjaba yindœ nœ yeka á za soro fœ azœ dœ awa o'o ama ye á dœ adja o'o adœke azœ dœ azu utshunœ ugurutœ œrœ kœ á tshe mbœrœ.

Kœdji o'o ama Ndjaba œdœ kœza ga tœ akwa

¹⁹ E'e dœ aaya mœ á mœ yindœ 'e waa, 'e wusœ nœ kœ tœ œtshœnœ adœke: Œ li adœke uzu dœ uzu vwara tœ kœdji o'o kashe tœ kœpa o'o katsha katsha dœ pe kœso ókó katsha katsha nene. ²⁰ Gbambanœ nene, uzu á tshe kœsœ dœ ókó, tshe lili tœ koembœrœ œneke á sœ ndjii tœ ala Ndjaba nene. ²¹ Atamœ, 'e katœ œrœ tshula dœ pe ndje koembœrœ ekperœ kœ ti, yé œ yindœ o'o á Ndjaba za fœ 'e dœ œmœ lœsu. Gbambanœ nene, o'onœ li tœ kœshe 'e.

²² Œ li adœke 'e za o'o ama Ndjaba ga tœ akwa, gbetshelœ nœ 'e vwavwa 'e kolœ ndœ kœdjidji nene. ²³ Gbambanœ nene, œdœ uzu kœdji o'o ama Ndjaba, á kœzaza ga tœ akwa nene, tshe sœ 6ata uzu á tshe sœ kœwu tshatshu ye 6a la wushiri. ²⁴ Yé manda kœwu tshatshu ye, tshe gitœ ye yé œndœ tshatshu ye á tshe wu má ro she ye. ²⁵ Kashe œdœ uzu kœza awa akwa nœ Ndjaba á li tœ kœvwara uzu lœ kána, á yindœ nœ dœ lœsu bale, œdœ œndœnœ kœroro she nene á tshe kœsœ kœdji tœnœ á sœ kœza

ga tœ akwa, uzunœ ascœmœ œ sœ dœ yanga lœ œrœ nœ ye para kœkœ.

²⁶ Œdœ anga uzu kœgbe adœke œne kœdœ ayi kœdonga Ndjaba, á kœwuwusœ kœgbœndœ ama ye nene, gbetshelœ nœ ye sœ tœ kœfara she gbambanœ. Kœdonga Ndjaba nœ ye sœ gbambanœ. ²⁷ Œrœ á Aba azœ dœ Ndjaba yindœ nœ adœke uzu mbœrœ tœ kœdonga œne dœ œtshœnœ dœke: kœgbe dœ ayasuru dœ ayashe koya lœ oyo nœ endje, œdœ ndje pe kœgbœndœ undu ye lœ ekperœ tshapashœnœ asœke kœ.

2

Adja 'e keke azu ndœ tshatshu endje nene

¹ Aaya mœ, œ kœsœ adœke 'e sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu á tshe sœ lœ mokœ, adja 'e keke azu ndœ kœwu tshatshu endje nene. ² 'E gbe dœ o'o asœke kane. Œdœ uzu bale kœverœ œrœ kane asœ dœ œrœ, á verœ œtshœ lœba á li ga tœ œsœ ngbœtœ nœ 'e, á anga uzu neke á tshe kœdœ ayi oyo kœverœ agba lœba á li ndje dœ tœnœ, ³ œ kœsœ adœke 'e lisœ ayi kœverœ œtshœ lœbanœ, á pa fœ she adœke: «Œbœ á bœ sœ ke, sœ ga ati kpœke ga tœ œtshœ osho asœke», yé á kœpa fœ ayi oyonœ adœke: «Œbœ asœke, ka dœ ada zœ 6a e», too ndje «sœ ga ati, ga tœ œshœ 6a tœ osho á mœ ko ada mœ tœ ga tœ nœ», ⁴ œneke á 'e mbœrœ ascœmœ má adœke 'e sœ kœwu tshatshu azu, yé 'e wuta 6ata azu kœwa o'o á endje wa ngbanga dœ ekpe gbetshelœ.

⁵ E'e dœ aaya mœ á mœ yindœ 'e waa, 'e dji mœ kane. Ndjaba ke ayi oyo pa œshœ adœke endje sœ tœ ayi kœgbœrœ lœ kœyindœrœ ga ndœ Yisu yeka á endje kœli ga lœ ogo gbozu á Ndjaba pandœ nœ adœke, œne za fœ azu á endje yindœ œne. ⁶ Kashe e'e, 'e wuwu ayi oyo lœ ala 'e gbambanœ nene. Azu adœ dá sœ koembœrœ agbœ œrœ dœ kumu 'e a? Adœ dá sœ kœna dœ 'e ga utshu ayi kœwa ngbanga a? Œ dœdœ ayi kœgbœrœ nene a? ⁷ Œ

doédóe kolœ endje dá sœ kœndi otsho ì'iri á Ndjaba za ga pa e'e nene a?

⁸ Adja 'e sœ kœmbœrœ dœ otshœnœ œdœ 'e kœsœ kœza awa akwa nœ Gbozu Ndjaba ga tœ akwa. Awa akwanœ á Buku nœ Ndjaba œ pa tœnœ adœke: «Yindœ yanga zœ b̄ata á b̄œ yindœtœ zœ dœ tœ zœ.»

⁹ Kashe œ kœsœ adœke 'e ke azu mbœrœ kœwu tshatshu endje, 'e sœ kœmbœrœ ekperœ. Ataa, awa akwa nœ Ndjaba yisœ nœ adœke 'e te dœ o'o ye. ¹⁰ Yé uzu á tshe kœza awa akwanœ djigi ga tœ akwa, á kœkatœ anganœ bale, tshe te dœ tœnœ para k̄k̄o ye. ¹¹ Gbambanœ nene, uzu á tshe pa adœke: «Adja papara awo uzu too ak̄o uzu nene», pa ndje adœke: «Adja b̄œ wowo uzu nene.» E kœsœ adœke b̄œ papara awo uzu too ak̄o uzu nene, kashe b̄œ kœwo uzu, b̄œ te dœ awa akwa nœ Ndjaba para k̄k̄o.

¹² 'E pa o'o, 'e mbœrœtœ 'e b̄ata azu á Ndjaba œ wa ngbanga pa endje liaka awa akwanœ á vwara azœ lœ ekperœ. ¹³ Gbambanœ nene, Ndjaba œ wu oyo nene œ kœsœ adœke tshe wa ngbanga pa uzu á tshe wuwu ndje oyo azu nene. Kashe kœwu oyo azu ropa kœwa ngbanga ye.

Kœyindœrœ œdœ otshœ akwa

¹⁴ Aaya mœ, œ kœsœ adœke anga uzu pa adœke œne sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ Ndjaba, á tshe kœmbœmbœrœ otshœ akwa nene, ádá kœyindœrœ nœ ye sœ zœ dœmœ a? Yé kœyindœrœnœ ascœmœ œ she má she kotoo? ¹⁵ E kœsœ adœke anga aya 'e too yinḡo 'e, á tshe kœgugu dœ lœba kœverœ ga tœ ye nene, too ndje dœ rœgo kœzi òl̄o dœ òl̄o nene, ¹⁶ á anga uzu bale ugurutœ e'e kœpa fœ endje adœke: «'E verœ lœba izi yé œ gu yé œ zi œrœ dœ otshœnœ», kashe 'e toto œrœ á endje gbe dœ tœnœ fœ endje nene, ataa ádá o'onœ á 'e pa sœ zœ dœmœ a? ¹⁷ E sœ ndje awa bale mbœrœ kœyindœrœ ga ndœ Ndjaba. Gbambanœ nene, œ kœsœ adœke uzu sœ dœ kœyindœrœ, kashe tshe kœmbœmbœrœ otshœ akwa nene, kœyindœrœ nœ ye tshu ye.

¹⁸ Kashe œ kœsœ adœke anga uzu pa adœke: «E b̄œ á b̄œ sœ ke, sœ dœ kœyindœrœ, yé mœ mbœrœ akwa», mœ gi fœ she adœke: «Ma fœ mœ mara á uzu li kœsœ dœ kœyindœrœ ga ndœ Ndjaba á kœgugu dœ akwa nene, ataa lœ awa akwa nœ mœ, mœ ma mara á mœ sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ Ndjaba fœ b̄œ.» ¹⁹ Bœ wusœ nœ adœke Ndjaba sœ tshebabale? Tœ otshœnœ. Kashe ekpe ishiri wu ndje sœ nœ atamœ, yé endje de gbara gbara dœ awa.

²⁰ Bœ gugu dœ kœwusœrœ nene. Bœ yindœ nœ adœke mœ ma fœ b̄œ adœke kœyindœrœ á gugu dœ akwa nene sœ gbambanœ a? ²¹ Ata azœ dœ Abrayamo wuta lima otshœ uzu tœ ala Ndjaba mbœrœ kœmbœrœ otshœ akwa, á mbœrœ adœke tshe yi lima ndœ kœza gbolo nœ ye Isaka tœ tokóró fœ Ndjaba. ²² Wusœ nœ adœke kœyindœrœ œdœ akwa nœ ye na lima awa bale: kœyindœrœ nœ ye wuta dœ otshœnœ mbœrœ akwa á tshe mbœrœ. ²³ O'onœ mbœrœtœ ye b̄ata á Buku nœ Ndjaba pa adœke: «Abrayamo yindœ o'o ama Ndjaba yé mbœrœ tœnœ ataa, Ndjaba wu she tœ uzu á tshe sœ ndjii.» Mbœrœ tœnœ atamœ, Ndjaba e she adœke yanga œne. ²⁴ 'E wusœ nœ adœke, uzu œ wuta ndjii tœ ala Ndjaba mbœrœ kœmbœrœ otshœ akwa, kashe œ sœsœ kolœ mbœrœ kœyindœrœ bale nene.

²⁵ E sœ ndje awa bale tœ upu nœ Rahabe yashe gu ga ati 6a lœ Yeriko. E doédóe mbœrœ akwa nœ ye dá tshe wuta lima uzu ndjii tœ ala Ndjaba na a? Tshe za lima osho kœsœ fœ ayi avwa nœ Ayuda, á ko endje kpa wuta tœnœ dœ angbi awa. ²⁶ Bata uzu kœwuwu nene, tshe tshu ye, awa bale œdœ kœyindœrœ nœ uzu kœvwaywa she ndœ kœmbœrœ akwa nene, kœyindœrœ nœ tshu ndje ye.

3

Kœgb̄andœ tima azœ

¹ Aaya mœ, adja azu ndjoro ugu-rutœ e'e yiyindœ nœ adœke œne te

aayi kœeyisœerœ nene. Gbambancœ nene, Ndjaba œ wa bala œgbœ ngbanga pa azœ dœ ayi kœeyisœerœ, kœeropa œncœ udu anga azu. ² Azœ kœ, a sœ kœeyo tœncœ œœ dœ œœ. Œ kœsœ adœke uzu mbœerœ ekperœ lœ o'o á tshe pa nene, uzuncœ ascœmœ kœdœ œtshœ uzu tako. Tshe li ndje kœsœ tœ gbozu tshapa undu ye kœ. ³ A ko yarakowo ga lœ ama ambarata adœke endje dji azœ, yé a yœrœ endje adœke endje na tœ awa á a yindœ nœ. ⁴ 'E gbe ndje dœ masuwa: œ sœ tœ egerœncœ gbaa, œdœ ndje ndavuru yugu scœmœ á vwi masuwancœ gbaa, ayi kœgbota tœncœ œ turu kolœ tœ aya yindancœ teasho yekane á fa masuwancœ ngoro ngoro ngoro ga tœ osho á tshe gbe kœefa ga tœ nœ. ⁵ Awa bale dœ tima azœ: œtœncœ kœdœ aya œerœ teasho lœ undu uzu, yé œ sœ kœembœerœ ko ogboro œerœ.

'E gbe dœ aya owo teasho á tetœ egerœ gusu, yé gusunœ œ ju kpa. ⁶ Tima kœdœ œerœ kote uzu á sœ bœta owo. Œtœncœ kœdœ anda ekperœ. Œ ndi undu azœ dœ uburu yé œ tshi bœta owo lifelo. Œ ju uzu kœto bœ tœ kœzu she œerrr kpa ga tœ kuzu ye.

⁷ Uzu kœ mbœerœ adœke œne dœ gbozu tshapa mara agea kœ, agea gusu dœ pe ayanu, dœ agea á endje œrœ tœ œshœ, dœ ageatshalangu, yé endje dji she. ⁸ Kashe uzu bale lili tœ kœsœ tœ gbozu tshapa tima ye nene. Tœncœ kœdœ ekperœ á uzu lili kœtepa nœ pa œshœ nene, œ suusu dœ ekpe œyœ tœ kœwo azu.

⁹ A donga Gbozu á tshe dœ Aba azœ dœ tima azœ, yé œ darandœ azu, á Ndjaba mbœerœ endje bœta ishiri ye dœ tœ ye, kolœ dœ tima bale ascœmœ. ¹⁰ Œtshœ o'o kœdonga dœ Ndjaba ndje dœ ekpe o'o kœdarandœ azu wuta kœ kolœ ama azœ. Aaya mœ, œ lili adœke œerœ atake mbœerœtœ ye nene. ¹¹ Adja œtshœ ungu dœ ekpe ungu wuta bœ lima lœ ogoro bale a? ¹² Aaya mœ, œyœ fige zu ele olive yeka œdœ œyœ vinu á zu ele fige ma? Awa bale ungu kœendjoondjo wuwuta lœ ogoro bale dœ ungu ingbiri nene.

Kœwusœtœ á to bœ ndœ Ndjaba

¹³ Œdœ ugurutœ 'e kœ kœdœ uzu kœwusœtœ œdœ kœwusœerœ a? Kaka tshe yisœ nœ lœ awa kœmatœ ye tœ uzu nœ œtshœ œtshœ yé œ mbœerœ akwa nœ ye para kœkœ dœ œmœ lœsu œdœ pe kœwusœerœ. ¹⁴ Kashe, 'e kœsœ dœ gbetshelœ kœeropa anga 'e, á lœsu 'e kœsu dœ ekpe úkú, adja 'e koko ombo ga tœ 'e nene yé œ pa wala dœ i'iri adja o'o nene. ¹⁵ Mara kœwusœtœncœ ascœke toto bœ ndœ Ndjaba nene, œ dœ kœwusœtœ tshapashœ nœ ascœke, kœwusœtœ nœ azu, kœwusœtœ á to lœ ekpe ishiri. ¹⁶ Gbambancœ nene, úkú œdœ pe kœkœ ombo ga tœ azu dá sœ kœzu djingili œdœ pe ala ekperœ kœ. ¹⁷ Kashe uzu á tshe sœ dœ kœwusœtœ á to bœ ndœ Ndjaba, tshe kœdœ uzu nœ œeyerœ lœsu, tshe bœbœerœtœ ye nene, tshe sœ dœ œtshœ lœsu, œ sœ ndje dœ lœsu nœ kœdji azu, tshe dœ uzu nœ kœwu oyo angancœ. Tshe kœdœ uzu nœ kœembœerœ œtshœ akwa, uzu nœ kœwu tshatshu azu nene yé tshe dœdœ wulapatshœ nene. ¹⁸ Azu neke á ndje yindœ kœsœ gee, endje lœ bœta azu kœdjo kindi á endje gi kœsœ gee dji kpata indiri endje yé ngwarœ á endje rœ kœdœ soro á sœ ndjii.

4

Kœyindœ tshapashœ kœdœ kœyiangba Ndjaba

¹ Œbœerœ œdœ pe koshe ugurutœ 'e to kpœta a? Ascœmœ kœ to lœ ogo nœ e'e dœ tœ 'e á sœ kœdutœ endje lœ gbetshelœ nœ 'e ascœmœ nene a? ² 'E sœ dœ ogo kœgbœ œerœ kashe 'e gbœ nene yé 'e wuta ayi kœwo azu. 'E sœ dœ úkú mbœerœ œerœ ndjoro yé bœta á 'e scœsœ kœgbœ œerœncœ nene, 'e fa ga lœ koshe. 'E gbœgbœ œerœ á 'e sœ kœpara nene mbœerœ á 'e ee osho ndœ nœ ga ndœ Ndjaba nene. ³ Œ kœsœ adœke 'e e osho ndœ nœ ga ndœ Ndjaba, 'e gbœ nene mbœerœ á 'e sœ kœ'e osho nœ dœ ekpe gbetshelœ; gbambancœ nene, 'e e osho ndœ œerœ kœ mbœerœ ogo undu 'e dœ

tø 'e. ⁴ 'E søe køefara Ndjaba, 'e fatøe 'e b̄ata ayashe angba. 'E wuwusøe nøe nene adøeke køeyindøe tshapashø nøe asøeke køedøe køeyiangba Ndjaba a? Uzu á tshe køeyindøe tshapashø asøeke, tshe wuta ngbewo ayingba Ndjaba. ⁵ Buku nøe Ndjaba pa adøeke: «Ndjaba søe døe úkú waa mbøerøe ishiri á tshe za ga løe azøe.» 'E gbe adøeke o'onøe asøemøe wuta gbambanøe a? ⁶ Kashe Ndjaba søe døe øtshø løsu ga ndøe azøe køeropa nøe, gbambanøe nene Buku nøe ye pa adøeke:

«Ndjaba vwaratøe ye tøe ayengø egerøe kumu,
kashe tshe søe døe øtshø løsu ga ndøe endjeneke á endje zatøe endje ga ati.»

⁷ Atamøe, 'e zatøe 'e ga tøe o'o ama Ndjaba, øe vwaratøe 'e tøe Satana á tshe køegitøe ye tøe 'e løe ingirinøe. ⁸ 'E gitøe 'e ndo døe Ndjaba yeka á tshe køegitøe ye ndje ndøe 'e. 'E'e døe azu køembøerøe ekperøe, 'e yapa øtshø 'e. 'E'e á 'e søe døe løsu bisha bisha, 'e mbøerøe adøeke 'e wuta døe løsu bale. ⁹ 'E yindøe nøe adøeke 'e døe azu oyo, 'e ki. 'E katøe køemøtøe 'e yé øe ki døe ngola. 'E katøe køesøe døe yanga kashe 'e søe døe oyo. ¹⁰ 'E zatøe 'e ga ati utshu Gbozu yeka á tshe køeti 'e ga lafo.

Wawa ngbanga pa yanga zøe nene

¹¹ Aaya, 'e papa ekpe o'o goro øesøe anga 'e nene. Uzu tsheneke á tshe køepa ekpe o'o goro øesøe yanganøe too ndje á køewa ngbanga pa yanganøe, øe søe b̄ata tshe pa ekpe o'o ga tøe awa akwa nøe Ndjaba too ndje tshe wa ngbanga pa nøe. Øedøe b̄øe køewa ngbanga pa awa akwa, b̄øe køedøe ayi køewa ngbanga pa nøe kashe b̄øe døedøe ayi køeza ga tøe akwa nene. ¹² Gbambanøe nene, Ndjaba bale dá døe ayi køeza awa akwa døe pe ayi køewa ngbanga, øeshe dá li køeshe azu too køewo endje. Kashe øebøe køedøe øe yekane á køewa ngbanga pa yanga zøe a?

'E katøe køedonga tøe 'e døe tøe 'e

¹³ 'E dji møe døe øtshønøe, 'e'e døe azu á 'e pa adøeke: «Kpøesheke too b̄a mbatsha 'a na b̄a lakpi asøeke, 'a lo

b̄a zøe ngbugu bale, 'a ka øerøe nøe 'a yé 'a gbø ngendja.» ¹⁴ Andaa 'e wuwusøe øerøe neke á wuta ga tøe 'e'e b̄a mbatsha nene. 'E søe b̄ata ngawo á da yé øendøenøe øe di nene yeka á yiwa. ¹⁵ 'E li má køepa adøeke: «Øe køesøe adøeke Gbozu yindøe nøe, á 'a køesøepe døe soro, 'a mbøerøe øerøe neke, too ndje øeneke asøeke.» ¹⁶ Kashe ngøngø asøe, 'e søe køedonga tøe 'e tøe øerøe á 'e gbe tøe køembøerøe tønøe. Køedongatøesho kø nøe mara asøeke søe tøe ekpenøe. ¹⁷ Atamøe, uzu á tshe wusøe køembøerøe øtshøerøe á yiyindøe køembøerøe tønøe nene, søe køembøerøe ekperøe.

5

O'o tøe upu nøe aayi køegbøerøe

¹ 'E dji møe døe øtshønøe, 'e'e døe ayi køegbøerøe: ngøngø asøe 'e ki, 'e sa rawa mbøerøe oyo á søe køekate 'e! ² Øerøe nøe 'e á 'e gbø fu yé akøkø zi løeba nøe 'e ye. ³ Ørøe nøe 'e døe pe kowo nøe 'e ko ngbandji. Ngbandjinøe má føe 'e adøeke 'e ndo tøe køeshø 'e døe owo. 'E ngbøb̄a køegbøerøe ndjoro mbøerøe 'e'e døe tøe 'e, andaa køeka tshapashønøe asøeke ndo ye. ⁴ 'E wu øerøe tshangba akwa kindi á ayi akwa nøe 'e'e mbøerøe føe 'e á 'e vwaratøe 'e køeko føe endje. Øe søesøe ndjii nene! 'E dji mara á endje søe køeki tønøe yé Gbozu á tshe søe døe gbøgbø kø dji iki endje. ⁵ 'E gbø øerøe waa løe soro 'e pa øshø yé 'e mbøerøe øeneke á løsu 'e yindøe nøe. 'E wuta b̄ata ayarøe ojoro á endje gbøndøe endje tøe køewo endje. ⁶ 'E wa øgbø ngbanga pa azu, 'e wo endjeneke á endje søe ndjii tøe ala Ndjaba yé endje vwavwaratøe endje nene.

Køeru løsu

⁷ Atamøe aaya, 'e søe døe køeru løsu øerrr ga tøe køekwa Gbozu Yisu. 'E gbe døe køeru løsu nøe ayi køedjo kindi: manda køeni ali yavuru, tshe t̄rø kindi nøe ye. Tshe kate anga yavuru øerrr ga tøe anga osho mbøerøe køezi ngwarøe kindi nøe ye. ⁸ 'E'e ndje awa bale, øe li adøeke 'e søe døe køeru løsu, øe shi gbi tøe løsu 'e; gbambanøe nene,

lɔkɔ kɔekwa Gbozu ndo ye. ⁹ Aaya, 'e pupulɔema 'e ugurutɔe 'e tɔe upu nɔe anga 'e nene mbɔerɔe á endje kɔewawa ngbanga pa 'e nene. 'E wu: ayi kɔewa ngbanga ka lɔe talamanda. ¹⁰ Aaya, 'e mbɔerɔe mara ɔerɔe nɔe aayi kɔegbara o'o á endje sɔe lima kɔepa o'o dɔe i'iri Gbozu: mara á endje sɔe liya kɔeru lɔsu endje lɔe ɔgbɔ o'o á sɔe lima kɔena ga ndɔe endje. ¹¹ 'E wu: a e endje azu yanga mbɔerɔe kɔeru lɔsu nɔe endje. 'E dji o'o tɔe upu kɔeshi gbi nɔe Yobo yé 'e wu ɔeneke á Gbozu mbɔerɔe fɔe she manda nɔe; gbambanɔe nene, Gbozu sɔe lima dɔe ugu lɔsu ɔedɔe pe lɔsu nɔe kɔewu oyo.

¹² Kɔeropa nɔe kɔ, aaya mɔe, adja 'e wawa igi 'e ndje dɔe i'iri Ndjaba nene, too dɔe i'iri uzu nene, too ndje dɔe i'iri anga ɔerɔe bale nene. Kaka adɔeke 'e le «Ā» ɔe kɔesɔe adɔeke 'e yindɔe o'onɔe. Á 'e kɔele «āā» ɔe sɔe adɔeke 'e vwaratɔe 'e tɔe o'onɔe mbɔerɔe adɔeke 'e tete dɔe o'o utshu Ndjaba nene.

Kɔeki fɔe Ndjaba

¹³ Ā kɔesɔe adɔeke anga uzu bale ugurutɔe 'e sɔe kɔewu oyo, tshe ki ga ndɔe Ndjaba. Á ɔe kɔesɔe adɔeke tshe kɔesɔe dɔe yanga, tshe donga Ndjaba. ¹⁴ Ā kɔesɔe adɔeke anga uzu bale ugurutɔe 'e sɔe dɔe kɔɔa, tshe e agbozu Ikrizia, yé endje ki fɔe Ndjaba tɔe ye manda kɔeta kada ga tɔe ye dɔe i'iri Gbozu. ¹⁵ Kɔeki fɔe Ndjaba dɔe kɔeyindɔerɔe ɔe she uzu lɔe kɔɔa. Gbozu kpa to gbɔgbɔ fɔe she ɔe ivwi she ga lafo yé ɔedɔe tshe kɔembɔerɔe ekperɔe, Ndjaba ɔe djerɔendɔe nɔe. ¹⁶ Atamɔe, ɔe li adɔeke 'e pandɔe ekperɔe nɔe 'e uzu dɔe uzu fɔe yanga nɔe, 'e ki fɔe Ndjaba uzu dɔe uzu mbɔerɔe yanga nɔe yekane á 'e kɔeshe. Gbambanɔe nene, ákpálá iki nɔe uzu á tshe sɔe ndjii fɔe Ndjaba li kɔembɔerɔe egerɔe akwa. ¹⁷ Eliya kɔedɔe lima uzu ɔata azɔe. Tshe ki fɔe Ndjaba dɔe lɔsu ye bale adɔeke, yavuru nini nene, yé ɔe mbɔerɔe ngbugu votɔ dɔe yapu mindu dɔe amanɔe bale, yavuru nini pa ɔshɔ nene. ¹⁸ Manda nɔe, tshe kpa ki fɔe

Ndjaba, ngbewo yavuru ni, yé ele ɔyo ko pa ɔshɔ.

¹⁹ Aaya, ɔedɔe uzu bale ugurutɔe 'e kɔedji awa, yé anga uzu kɔegi she ga tɔe awa, ²⁰ 'e wusɔe nɔe adɔeke uzunɔe á tshe gi ayi kɔembɔerɔe ekperɔe lɔe ekpe awa, she ayancɔe yé Ndjaba ɔe djerɔendɔe ukpulu ekperɔe nɔe ye á tshe mbɔerɔe ascemɔe.

Ali mbeti nœ Petro Tshatshu o'o

Asœke kœdœ ali mbeti á Petro sù fœ ayindœ Yisu á endje ndjotshelœtœ endje á wuta agene 6a lœ ogo Po, Galate, Kapadose, Azi, œdœ pe Bitini. Lœkœ á Yisu sœ lima pa œshœ, Petro na lima ana awa bale dœ she yé dœ lœkœ á tshe ka ndje lima tœ tshapashœ ti, Petro kœdœ lima ayi avwa nœ Yisu ga ndœ Ayuda.

Azu mbœrœ lima œrœ kanga fœ ayindœ Yisunœ waa mbœrœ á endje sœ lima dœ kœyindœrœ ga ndœ Gbozu Yisu Kristu. Ádánœ á Petro sù mbetincœ tœ kœpa fœ endje adœke endje shi gbi lœ kœyindœrœ, endje dœdœ ali azu kœwu œrœ kanganœ asœmœ nene. Tshe pa fœ endje adœke Yisunœ á endje yindœ ye asœmœ, œshe dá dœ ali uzu á endje mbœrœ kanga fœ she œrrr ga tœ kœwo she. Æ li adœke 'e sœ dœ ugu lœsu 6ata she lœ kœwu œrœ kanga. Tshe kpa pa fœ endje adœke, endje gbœ bala kpoto mokœ 6ata œrœ tshangba kœru lœsu nœ endje.

Mbetincœ kurutshelœtœ ye atake:

- Abala (1.1-2)
- Kœshi gbi lœ gbetshelœ (1.3-12)
- Æyerœ soro (1.13-2.17)
- Yisu wu œrœ kanga (2.18-25)
- Ayindœ Yisu œdœ œrœ kanga (3.1-4.19)
- Mara á li dœ agbozu tshapa ayindœ Yisu kœmbœrœtœ endje (5.1-11)
- Ndœngœlœ o'o (5.12-14)

Abala

¹ Æmœ Petro, ayi avwa nœ Yisu Kristu, mœ sœ kœsu mbetincœ asœke fœ 'e dœ azu á Ndjaba ke 'e, á 'e ndjotshelœtœ 'e á wuta agene 6a lœ ogo Po, Galate, Kapadose, Azi, œdœ pe Bitini. ² Ndjaba Aba wu 6a lima sœ 'e katshatsha utshunœ, yé á ke 'e adœke 'e dœ azu nœ ye. Tshe mbœrœ adœke 'e wuta ayerœ azu lœ awa nœ Ishiri nœ ye, adœke 'e dji o'o ama Yisu

Kristu yekane á tshe kœdjutœ ekperœ nœ 'e dœ indji ye.

Kaka Ndjaba yisœ œtshœ lœsu œdœ kœsœ gee nœ ye fœ 'e tœ pa nœ kpuru.

A donga Ndjaba mbœrœ tafo soro á tshe za fœ azœ lœ Yisu Kristu

³ A donga Ndjaba á tshe dœ Aba Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu; gbambancœ nene, tshe sœ dœ oyo waa ga ndœ azœ. Mbœrœ tœnœ ataa, tshe za tafo soro fœ azœ lœ awa nœ Yisu Kristu á tshe shé she ugurutœ akuzu. Ndjaba mbœrœ ataa mbœrœ a kœko lœsu azœ ga tœ soronœ á a gbœ asœmœ, ⁴ a sœ dœ œtshœrœ á Ndjaba gumasœ nœ kate azœ 6a lafo. Ætœnœ kœdœ œrœ á yiwa nene, œ za ngbandji nene yé œ gbœ ndje nene. ⁵ Ndjaba œ gbœndœ 'e dœ gbœgbœ nœ ye mbœrœ kœyindœrœ nœ 'e ga ndœ ye œrrr adœke 'e gbœ kœshe á ndœ tœ kœmatœ ye dœ lœkœ kœka tshapashœ.

⁶ Mbœrœ tœnœ ataa, 'e sœ dœ yanga, œdœ œ kœsœ adœke ngœngœ asœke 'e wu oyo tœ tshelœ aka œgbœ œrœ kœ á wuta ga tœ 'e. ⁷ Æ li adœke endje yamba kœyindœrœ nœ 'e 6ata endje yamba œrœ dœ owo. Andaa kœyindœrœ nœ 'e ropa œrœ ye; gbambancœ nene, œrœ kœdœ œrœ á œndœncœ œ di nene. Ædœ 'e kœtepa kœyindœrœ nœ 'e kperœ, adja Ndjaba œ donga 'e, œ za mokœ dœ kœlisœtœ fœ 'e dœ lœkœ á Yisu œ kwatœ ye. ⁸ Æshe á 'e wuwu she dœ ala 'e nene kashe 'e yindœ ye, 'e wuwu she nene kashe 'e sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ ye. Mbœrœ tœnœ ataa, 'e sœ dœ egerœ yanga nœ mokœ, á uzu œ li kœpandœ marancœ kœ nene. ⁹ Gbambancœ nene, Ndjaba œ za kœshe fœ 'e 6ata œrœ tshamanda kœyindœrœ nœ 'e.

¹⁰ Aayi kœgbara o'o nœ Ndjaba pa lima o'o tœ upu nœ kœshencœ yé endje gbara o'o tœ upu nœ œtshœ lœsu nœ Ndjaba ga ndœ 'e asœmœ. ¹¹ Gbambancœ nene, Ishiri nœ Kristu sœ lima pa endje yé œ gbara lima o'o fœ endje tœ upu nœ œrœ kanga á Kristu œ wu, œdœ ndje mokœ á tshe gbœ manda nœ. Aayi kœgbara

o'onœ para lima awa kɔ adœke œne wusœ lɔkɔnœ œdœ pe mara á œerœnœ asœmœ œ mbœerœtœ endje. ¹² Yé Ndjaba yi lima sœ nœ fœ aayi kœgbara o'o adœke, endje gbara lima o'onœ asœmœ tœ upu nœ endje dœ tœ endje nene kashe tœ upu nœ 'e dá aayi kœgbara o'onœ gbara lima o'o á ngɔngɔ asœ aayi kœyisœ Ɔtshɔ O'o nœ Yisu Kristu na dœ tœnœ fœ 'e. Endje yi lima sœ nœ lœ awa nœ Ɔtshɔ Ishiri á Ndjaba vwa lima she kœto ɓa lafo, yé ngɔngɔ asœke aandjelu sœ ndje dœ yanga mbœerœ kœwusœ nœ.

Mara kœmbœerœtœ uzu á za yanga fœ Ndjaba

¹³ Mbœerœ tœnœ ataa, 'e guma gbetshelœ nœ 'e mbœerœ kœmbœerœ akwa fœ Ndjaba. 'E dœ agbozu tshapa undu 'e dœ tœ 'e yé 'e ko lœsu 'e kɔ ga pa ɔtshœrœ* á 'e gbɔ dœ lɔkɔ á Yisu Kristu œ kwatœ ye. ¹⁴ Bata e'e kœdœ agbolo kœdji o'o ama Aba 'e, 'e zaza lœsu 'e ga pa œrœ nœ anga 'e nene ɓata á sœ lima utshunœ adœke 'e wusœ œrœ. ¹⁵ Kashe ɓata tsheneke á tshe e 'e, œshe kœdœ Ɔeyerœ Ndjaba, œ li adœke e'e, 'e sœ ndje yerœ lœ mara kœmbœerœtœ nœ 'e kɔ. ¹⁶ Mbœerœ tœnœ dá endje sú ala Buku nœ Ndjaba adœke: «'E sœ yerœ gbambanœ nene, mœ sœ yerœ.»

¹⁷ Yé œdœ 'e kœsœ kœ'e Ndjaba adœke Aba lɔkɔ á 'e kœsœ kœza avwala nœ 'e fœ she, œ li adœke 'e kpa awa ye lœ olo kœsœ nœ 'e pa ɔshɔ mbœerœ tshe wuwu tshatshu uzu nene, kashe tshe wa o'o nœ uzu dœ uzu kœli dœ akwa nœ ye. ¹⁸ 'E wusœ nœ adœke mara kœmbœerœtœ 'e utshunœ á 'e gbɔ lima manda aata 'e gaga nene. Ndjaba she 'e lœ nœ kɔ, tshe sheshe 'e dœ œrœ á ndi ɓata ngendja too ɔrœ nene. ¹⁹ Kashe tshe she 'e dœ indji Kristu á amancœ gbɔ waa. Tshe sœ ɓata aya pata á anga œrœ kote ye ndindi bale nene, á œndœ uburu teasho gugu tœ ye nene. ²⁰ Ndjaba ke lima she utshunœ adœke tshe mbœerœ tshapashɔ, yeka

á mbœerœ adœke tshe na dœ ndɔngɔlɔ oshonœ asœke tœ upu nœ 'e. ²¹ Lœ awa nœ ye, 'e sœ dœ kœyindœerœ ga ndœ Ndjaba á tshe shé she lœ kuzu, yé á za mokɔ fœ she dœ mara adœke kœyindœerœ nœ 'e œdœ pe lœsu 'e sœ ga pa Ndjaba.

²² 'E wuta yerœ mbœerœ á 'e tetœ kœza adja o'o ga tœ akwa. Ɔtœnœ dá sœ kœvwa 'e adœke 'e sœ dœ adja kœyindœesho, ataa 'e kakatœ nœ nene, 'e yindœetœ 'e ugurutœ 'e dœ lœsu 'e djigi. ²³ Gbambanœ nene, Ndjaba zu 'e tœ bishanœ lœ awa nœ o'o ama ye á dœ soro, á sœpe ungu dœ ungu. Kashe œ sœsœ lœ awa nœ uzu á tshe tshu nene. ²⁴ Endje sú ala Buku nœ Ndjaba adœke:

«Azu para kɔkɔ sœ ɓata a'eara ɔyɔ, mokɔ nœ endje sœ ɓata ndɔkɔ a'eara ɔyɔ:

a'eara ɔyɔ œ ɔrɔ yé ndɔkɔnœ œ yo.

²⁵ Kashe o'o ama Gbozu Ndjaba œ sœpe waa dœ waa.»

Andaa o'onœ asœmœ, œtœnœ kœdœ Ɔtshɔ O'onœ á endje yisœ nœ fœ 'e.

2

¹ Mbœerœ tœ nœ ataa, 'e katœ ekperœ kɔ, dœ kœfara osho kɔ œdœ úkú, dœ mara wulapatshɔ kɔ, dœ egerœ ogo kœgbɔ œrœ, dœ ndje kœpa ekpe o'o ga tœ uzu kɔ tɪ ye. ² Kashe 'e sœ ɓata awaya. Endje sœ kolœ dœ ogo kœa ɔngɔ ayi endje, ɔngɔnœ á li adœke 'e para kœdœ adja o'o yekane á 'e kœgerœ á kœgbɔ kœshe. ³ Gbambanœ nene, œ sœ ɓata á endje sú ala Buku nœ Ndjaba adœke: «'E wusœ nœ dœ tœ 'e adœke adja Gbozu sœ dœ ɔtshɔnœ.»

Badja soro mbœerœ anda nœ Ndjaba

⁴ 'E na ga ndœ ye, œshe kœdœ badja soronœ á azu za lima vwii kashe Ndjaba ke lima, yé œ wu adœke amancœ gbɔ waa. ⁵ E'e ndje atamœ, 'e wuta ɓata badja soro á Ndjaba sœ kœmbœerœ tœnœ dœ anda á Ishiri nœ ye sœ lœ nœ. Tshe fa 'e tœ

* **1.13** 1.13 Ɔtshœrœnœ asœ kœdœ œneke á azu œ gbɔ ɓata ndangba ɔtshɔ lœsu nœ Ndjaba dœ lɔkɔ kœkwa Yisu Kristu

ayerœ anganga Ndjaba, mboerœ á 'e kœko tokóro nœ Ishiri neke á za yanga fœ she læ awa nœ Yisu Kristu.

⁶ Gbambanœ nene, endje sú ala Buku nœ Ndjaba adœke:

«'E wu, mœ ke anga badja á anda œ shi mboerœ tœnœ, á amancœ gbɔ waa

á za tɔ ɔa lakpi Siyona

mboerœ kœmɔ anda nœ mœ ga pa nœ.

Uzu kɔ á tshe za lɔsu ye ga pa nœ, tshe gbɔ tshula bale nene.»

⁷ Mboerœ 'e á 'e yindœ ye ascœmœ, tshe sœ ɔata badja á amancœ gbɔ waa; kashe mboerœ azu á endje yiyindœ ye nene, ádá badjanœ ascœmœ gugu nene. Endje su ala Buku nœ Ndjaba adœke:

«Badjanœ á aayi kœmɔ anda vwaratœ endje tœnœ

wuta badja á anda œ shi mboerœ tœnœ.»

⁸ Endje kpa su ndje adœke:

«Badjanœ ascœmœ, azu œ ko ada endje tɔ tœnœ,

yé œ ko endje vesho.»

Endje sœ kœko ada endje tɔ tœnœ mboerœ á endje sœsœ kœyindœ kœdji o'o ama Ndjaba nene. Ataa œrœ á yi lima ndœ kœmbœrœtœ ye fœ endje ascœmœ, dá na ascœmœ.

⁹ Kashe e'e, 'e kœdœ azu tshelœ mara á Ndjaba ke. E'e kœdœ anganga nœ Gbozu. E'e kœdœ ayerœ azu nœ Ndjaba, á tshe ke 'e adœke 'e gbara ɔtshœrœ á tshe mboerœ fœ azu. Œshe dá gbota 'e læ ubu osho mboerœ kœko 'e ga læ mokɔ nœ ye á ropa nœ ye.

¹⁰ Utshunœ, 'e dœdœ lima azu nœ Ndjaba nene; kashe ngɔngɔnœ asœ, 'e wuta azu nœ ye. Utshunœ, Ndjaba wuwu lima oyo 'e nene; kashe ngɔngɔ asœ, tshe wu oyo 'e ye.

E'e kœdœ akanga nœ Ndjaba

¹¹ Aaya mœ á mœ yindœ 'e waa, 'e sœ ɔata azu á endje sœ kœeroro tœnœ, azu á endje dœ agene pa ɔshɔ. Atamœ, mœ sœ kœmi upu fœ 'e adœke: 'e vwaratœ 'e tœ ekpe gbetshelœ nœ ɔkɔ á sœ kœnga koshe dœ ishiri 'e. ¹² 'E mboerœtœ 'e dœ ɔtshœnœ ugurutœ ayingba Yisu. Ataa

œdœ endje kœpa adœke e'e kœdœ azu kœmboerœ ngbindirœ gbaa, endje wu ɔtshɔ akwa nœ 'e á 'e mboerœ yé endje donga Ndjaba lɔkɔ á tshe kœkwatœ ye.

¹³ 'E lisœ agbozu tshapa ɔshœnœ asœke mboerœ 'e kœdœ azu nœ Gbozu Yisu, œdœ ndje gbozugo á tshe sœ pa azu para kɔkɔ ascœmœ,

¹⁴ ndje dœ pe agbozu á tshe vwa endje ndœ kœza djofele fœ aayi kœmbœrœ ngbindirœ ndje dœ kœdonga aayi kœmbœrœ ɔtshœrœ ascœmœ. ¹⁵ Gbambanœ nene, Ndjaba yindœ nœ adœke 'e mboerœ ɔtshœrœ yeka azu á endje ndi læ ekperœ á wuwusœ œrœ nene, kœsœsœ dœ o'o ndœ kœpa tœ upu nœ 'e nene.

¹⁶ 'E mboerœtœ 'e ɔata azu á endje kpa dœdœ akanga nene. Kashe adja œneke kpa zaza awa fœ 'e kœmbœrœ ekperœ nene, kashe 'e mboerœtœ 'e ɔata akanga nœ Ndjaba. ¹⁷ 'E lisœ azu para kɔkɔ yé œ yindœ aaya 'e. 'E kpa awa Ndjaba, yé œ lisœ gbozugo nœ 'e.

A mboerœ mara œrœ nœ Kristu

¹⁸ 'E dœ aayi akwa, 'e lisœ ayengɔ 'e. 'E lili kolœ œsœ endjeneke á endje sœ dœ ɔtshœnœ ndje dœ endjeneke á endje sœ dœ ɔtshɔ lɔsu nene, kashe 'e li ndje sœ endjeneke á endje sœ dœ ɔgbɔ lɔsu. ¹⁹ Gbambanœ nene, œdœ uzu kœru lɔsu ye læ œrœ kanga á lili má adœke tshe wu nene mboerœ kœkpa awa Ndjaba, œ ga waa. ²⁰ Ataa, ɔtshœrœ gade dá uzu œ gbɔ œ kœsœ adœke tshe wu oyo mboerœ kœmbœrœ ekperœ a? Kashe œ kœsœ adœke tshe wu oyo mboerœ á tshe mboerœ ɔtshœrœ, œ sœ dœ ɔtshœnœ tœ ala Ndjaba. ²¹ Ascœmœ kœdœ œrœ á Ndjaba e 'e mboerœ tœnœ, gbambanœ nene Kristu dœ tœ ye wu lima oyo mboerœ 'e. Tshe

yisœ awa fœ 'e adœke, 'e wu mara á tshe mboerœ lima ascœmœ yé œ mboerœtœ 'e ndje liaka nœ. ²² Tshe mboemboerœ lima ekperœ nene yé wala hiaru wuwuta lima læ ama ye nene. ²³ Azu gu she, kashe tshe gigi fœ endje nene. Endje mboerœ ɔgbɔ œrœ ga tœ ye, yé tshe susuku dœ

uzu nene kashe tshe za lima tœ ye fœ Ndjaba á tshe wa o'o dœ adjapu. ²⁴ Lɔkɔ á endje wo lima she pa kurushi, tshe za lima agba ekperœ nœ azœ ga pa ye. Tshe mbœerœ lima ataa yeka á a kœwuta azu á endje tshu tœ œeneke á dœ ekperœ yé á sœ dœ soro ndœ kœmbœerœ œerœ á sœ ndjii. Œshe, á ukunœ á tshe gbɔ asœmœ, œ she 'e. ²⁵ Gbambanœ nene, 'e sœ lima b̄ata apata á endje djingili awa; kashe ngɔngɔnœ asœke, 'e fatœ 'e ga ndœ ayi kœgb̄andœ apata, á tshe kœdœ ayi kœgb̄andœ ishiri 'e.

3

O'o tœ upu nœ ayashe dœ ayakoshe

¹ E'e dœ ayashe ndje, 'e lisœ aakɔ 'e mbœerœ œ kœsœ adœke anga endje vvaratœ endje tœ kœdji o'o ama Ndjaba, yé œdœ 'e kœyiyi ndje sœ o'o ama Ndjaba fœ endje nene gbaa, endje fatshalɔsu endje mbœerœ kœmbœerœtœ nœ 'e dœ awo endje, ² kœwu kolœ okporo mara kœmbœerœtœ nœ 'e œdœ ndje pe mara á 'e sœ kœlisœ endje. ³ Adja kœga nœ 'e mama kolœ tœ ye b̄a ushu nene: b̄ata mara kœguma dœ sukumu 'e, dœ kœverœ œerœ á endje mbœerœ dœ ɔrœ ga tœ 'e, ndje dœ kœverœ lœba á ga waa. ⁴ Kashe œ li adœke, a sœ dœ kœga á zatœ ye yiwa tœnœ b̄a tœ lɔsu azœ. Asœmœ kœdœ kœga neke á ndi nene: kœsœ dœ lɔsu ziti œdœ kœsœ gee, œtœnœ dá amanœ gbɔ waa tœ ala Ndjaba. ⁵ Atamœ dá ayerœ ayashe liya utshunœ á endje ko lima lɔsu endje ga tœ Ndjaba, á sœ lima kœlisœ aakɔ endje, endje guma lima tœ endje dœ maranœ asœke. ⁶ Bata Sara á tshe dji lima o'o akɔnœ dœ Abrayamo, yé á e lima she gbozu nœ ye. 'E wuta yawuru nœ ye œ kœsœ adœke 'e sœ kœmbœerœ ɔtshœrœ yé œdœ 'e kœkakatœ 'e ti adœke anga œerœ bale za awa tœ 'e nene.

⁷ 'E dœ ayakoshe ndje, lœ kœsœ nœ 'e dœ awo 'e, 'e wusœ nœ adœke endje kœdœ amɔ azu kœropa 'e. 'E lisœ endje, mbœerœ endje ndje, endje gbɔ soronœ á Ndjaba œ za fœ azu awa

bale dœ 'e. 'E mbœerœ ataa yeka anga œerœ bale kœkukundœ avwala nœ 'e ga ndœ Ndjaba nene.

'E wu oyo tœ upu nœ kœmbœerœ œerœ á sœ ndjii

⁸ Ndangba o'o nœ mœ fœ 'e kœdœ adœke, e'e para kɔkɔ 'e sœ dœ gbetshelœ bale, 'e sœ dœ lɔsu kœti kane anga 'e, 'e yindœtœ 'e b̄ata aaya azu, 'e wu oyo anga 'e yé œ kotœ 'e ga ati.

⁹ Adja 'e gigi ekperœ manda ekperœ nene, 'e gugu ndje azu neke á endje gu 'e nene. Kashe 'e to kane 'e ga pa endje gbambanœ nene, mbœerœ tœnœ dá Ndjaba e 'e adœke œne to kane œne ga pa 'e. ¹⁰ Œ sœ b̄ata œeneke á endje sú ala Buku nœ Ndjaba adœke:

«Uzu á tshe kœyindœ kœsœ dœ ɔtshœ soro,

yé œ sœ dœ yanga pa ɔshœnœ asœke, œ li adœke adja tshe gb̄andœ tima ye tœ ekpe o'o,

yé œ gb̄andœ ama ye tœ kœpa wala.

¹¹ Œ li adœke tshe katœ kœmbœerœ ekperœ,

yé œ mbœerœ kolœ ɔtshœrœ.

Tshe mbœerœ dœ mara kɔ adœke, œne sœ dœ kœsœ gee dœ azu yé œ shi gbi.

¹² Gbambanœ nene, ala Ndjaba sœ pa azu á endje sœ ndjii,

yé utu ye sœ ndœ kœdji avwala nœ endje,

kashe tshe fa tshaangba ye fœ aayi kœmbœerœ ekperœ.»

¹³ Œde dá mbœerœ ekperœ fœ 'e œdœ 'e kœzatœ 'e djigi ndœ kœmbœerœ ɔtshœrœ a?

¹⁴ Œdœ azu kœsœ kœmbœerœ œerœ kanga fœ 'e mbœerœ á 'e sœ kœmbœerœ œerœ á sœ ndjii, 'e sœ dœ yanga. 'E kpakpa awa endje bale nene yé 'e koko lɔsu 'e ga lafo nene. ¹⁵ Kashe 'e tepa Kristu ga tœ lɔsu 'e b̄ata œyerœ Gbozu nœ 'e.

'E gumatœ 'e ɔlɔ dœ ɔlɔ mbœerœ kœpa ádá á 'e za lɔsu 'e ga pa Kristu fœ azu á endje yu 'e tœnœ. ¹⁶ Kashe 'e gi o'o fœ endje dœ ɔmɔ lɔsu, dœ kœlisœ endje œdœ pe ɔtshœ gbetshelœ yekane azu á endje sœ kœpa adœke e'e kœdœ ekpe azu, á sœ kœpatœ ɔtshœ 'e kœgbɔ

tshula. ¹⁷ Kashe œ sœ dœ ɔtshɔnœ adœke 'e wu œrœ kanga tœ upu nœ ɔtshɔrœ á 'e sœ kœmboerœ tœnœ œdœ Ndjaba kœyindœ nœ. Ceneke asœ da ga kœropa kœwu œrœ kanga manda kœmboerœ ekperœ.

¹⁸ Gbambanœ nene, Kristu dœ tœ ye tshu lima awa bale ngbewo lœ kumu ekperœ nœ azu, œshe á tshe sœ ndjii tshe tshu mbœrœ azu á endje sœsœ ndjii nene, mbœrœ kœko 'e na tœnœ ga ndœ Ndjaba. Endje wo kolœ undu ye kashe tshe she lœ kuzu dœ gbɔgbɔ nœ ɔtshɔ Ishiri. ¹⁹ Yé dœ gbɔgbɔ nœ Ishirinœ asœmœ, tshe na ndœ kœyisœ œrœ fœ aishiri endjeneke á endje lœ lœ kánga ɓa lœ ogo nœ akuzu. ²⁰ Endje vvara lima tœ endje tœ kœdji o'o ama Ndjaba kashe Ndjaba kate lima endje dœ ugu lœsu dœ lœkɔ á Nowa sœ lima kœmboerœ egerœ agba á kolœ azu teasho, mindu dœ votɔ li lima ga lœ nœ yekane á she lima la ngunœ. ²¹ Ungunœ asœmœ má batisimu á she 'e lœ ekperœ nœ 'e ngɔngɔ asœ: ungunœ œ djutɔ uburu tœ undu uzu nene, kashe œ she uzu œdœ tshe kœzatœ ye fœ Ndjaba dœ ɔtshɔ gbetshelœ. Batisimunœ she 'e mbœrœ á Yisu Kristu she lœ kuzu ye. ²² Tshe gu ga lafo yé œ sœ ga ati ga pa kuni Ndjaba. Tshe kœdœ Gbozu tshapa aandjelu, ga pa tshagbozu kœ œdœ ga pa gbɔgbɔ kœ ɓa lafo.

4

A katœ ongboro mara kœmboerœtœ nœ azœ lima utshunœ

¹ Ataa, ɓata á Kristu wu oyo lœ ɔkɔ ye, œ li adœke 'e sœ dœ gbetshelœ nœ kœru lœsu lœ ɔgbɔ œrœ ɓata œnœ ye. Gbambanœ nene, uzu kœ á tshe sœ kœwu oyo lœ ɔkɔ ye, katœ kœmboerœ ekperœ ngbewo. ² Mbœrœ tœnœ ataa, 'e kpa nana manda ogo nœ ɔkɔ nene kashe 'e mbœrœ œrœ á Ndjaba yindœ nœ lœ udu soro 'e pa ɔshɔnœ asœke. ³ Lima utshunœ, 'e mbœrœ lima œrœ á azu á endje wuwusœ Ndjaba nene sœ lima dœ yanga kœmboerœ tœnœ. 'E sœ lima kœmboerœ angba budu, kœza lœsu

'e ga pa œrœ nœ anga 'e, kœndjo œrœ œerr adœke œ mbœrœ 'e, kœzi œrœ dœ pe kœndjo œrœ dœ wuma tɔpanœ kpuru, kœdonga lima andjaba á dœ ekperœ á gaga nene. ⁴ Kashe ngɔngɔ asœ, azu á endje wuwusœ Ndjaba nene za ama endje ti asɔ tœ kœwu 'e yé œ tetœ kœgu 'e mbœrœ á 'e kpa sœsœ kœngbɔtœ 'e dœ endje lœ kœmboerœ kœngba œrœ tshulanœ alœmœ nene. ⁵ Andaa ɔlɔ bale, endje pa o'o tœ mara kœmboerœtœ endje fœ Ndjaba á tshe gumatœ ye ndœ kœwa ngbanga pa azu á endje sœ dœ soro ndje dœ azu á endje tshu. ⁶ Mbœrœ tœnœ ataa, tshe yi ndje lima sœ ɔtshɔ O'o fœ akuzu adœke manda kœwa ngbanga pa endje ɓata azu, endje sœ dœ soro ɓata Ndjaba lœ awa nœ Ishiri.

Mara kœmboerœtœ nœ azu nœ Kristu

⁷ Cœrœ kœ ndo kœwuta ga tœ ndɔngɔlœnœ ye. 'E ma kœwusœtœ yé œ dœ agbozu tshapa undu 'e adœke 'e kœli tœ kœza awwala nœ 'e fœ Ndjaba. ⁸ Utshunœ kœ, œ li adœke 'e yindœtœ 'e ugurutœ 'e dœ lœsu 'e bale. Gbambanœ nene, kœyindœshonœ asœ œ za awa fœ 'e adœke 'e djerœndœ ekperœ ndjoro. ⁹ Cœ li adœke 'e za osho kœsœ fœ anga 'e kashe 'e mbœmboerœ dœ kœpulœma 'e nene. ¹⁰ Bata á Ndjaba ko 'e tœ aayi kœgbɔndœ œrœ nœ ye, yé á to gbɔgbɔ liakanœ fœ 'e asœmœ, œ li adœke uzu dœ uzu za gbɔgbɔnœ ga tœ akwa mbœrœ kœti kane anganœ. ¹¹ Cœdœ anga uzu ugurutœ 'e kœsœ kœpa o'o, œ li adœke tshe pa o'o á to ɓa ndœ Ndjaba. Yé uzu nœ kœmboerœ akwa fœ azu, tshe mbœrœ dœ gbɔgbɔ á Ndjaba za fœ she. 'E mbœrœ adœke mara kœmboerœtœ 'e lœ œrœ kœ donga Ndjaba lœ awa nœ Yisu Kristu, á tshe sœ dœ mokɔ, dœ gbɔgbɔ neke á sœ waa dœ waa. Ame!

'E ru lœsu 'e lœ ɔgbœrœ ɓata azu nœ Kristu

¹² Aaya mœ á mœ yindœ 'e waa, 'e zaza ama 'e ti asɔ mbœrœ ɔgbœrœ

á na ga ndœ 'e nene. 'E wuwu ndje ßata anga œerœ kpi nene. ¹³ Kashe œ kœsœ adœeke 'e wu oyo ßata á Kristu wu lima, 'e sœ dœ yanga adœeke lœkœ á mokœ nœ ye œ matœ endje, e'e ndje, 'e sœ dœ yanga kœropa nœ kpuru. ¹⁴ Œdœ endje kœpa ekpe o'o ga tœ 'e mbœerœ á 'e kœdœ azu nœ Kristu, 'e kœdœ azu nœ yanga. Gbambanœ nene, Ishiri nœ Ndjaba á sœ dœ mokœ ascœmœ sœ pa 'e. ¹⁵ Adja anga uzu bale ugurutœ 'e wuwu oyo mbœerœ á tshe kœdœ ayi kœwo azu, too ayi angba, too ayi kœmbœerœ ngbindirœ, too ayi kœeli ga lœ o'o nœ azu nene. ¹⁶ Kashe œdœ tshe kœwu oyo mbœerœ á tshe dœ uzu nœ Kristu, adja tshe scœsœ dœ tshula tœnœ nene, tshe donga Ndjaba mbœerœ i'irinœ á endje za ga pa ye.

¹⁷ Œlœ kœwa ngbanga nœ Ndjaba tœ, yé tshe tetœ kœwa tœnœ utshunœ pa azu nœ ye. Œ kœsœ adœeke tshe tetœ kœwa ngbanganœ pa azœ, ataa azu á endje vwaratœ endje tœ kœyindœ Œtshœ O'o, endje ka kpœta a? ¹⁸ Œ sœ ßata á endje sũ ala Buku nœ Ndjaba adœeke:

«Œ kœsœ adœeke uzu á tshe sœ ndjii œ wu oyo utshunœ yekane á Ndjaba œ she she, ataa œerœ gadœ dá wuta ga tœ uzu á tshe vwaratœ ye tœ Ndjaba œdœ uzu kœmbœerœ ekperœ a?»

¹⁹ Mbœerœ tœnœ ataa, azu á endje sœ kœwu oyo mbœerœ endje sœ kœmbœerœ œerœ á Ndjaba yindœ nœ, œ li adœeke endje scœpe kœmbœerœ œtshœrœ yé œ za lœsu endje djigi ga tœ Ndjaba á tshe mbœerœ œerœ kœ, á tshe yayapa o'o ama ye nene.

5

O'o tœ upu nœ aayi kœgbœndœ azu nœ Ndjaba

¹ Mœ sœ kœmi upu fœ agbozu Ikrizia ugurutœ 'e. Œmœ kœdœ ndje gbozu Ikrizia ßata 'e, mœ wu œerœ kanga á Kristu wu dœ ala mœ yé mœ gbœ ndje bala mokœnœ á ndo tœ kœmatœ ye ascœmœ. ² 'E gbœndœ azu nœ Ndjaba á tshe ko

endje fœ 'e ßata aayi kœgbœndœ apata œ mbœerœ. 'E mbœemboerœ akwanœ ßata endje vwa 'e ndœ kœmbœerœ tœnœ dœ œgbœ nene, kashe 'e mbœerœ dœ lœsu 'e bale ßata á Ndjaba yindœ nœ. Adja 'e gbœgbœndœ endje dœ gbetshelœ nœ kœgbœ œerœ ndjoro lœ kumu endje nene, kashe 'e zatœ 'e kœ ndœ kœmbœerœ tœnœ. ³ Adja 'e zazatœ 'e ga pa endjeneke á Ndjaba ko endje fœ 'e ascœmœ ßata agbozu nene, kashe 'e dœ azu kœyisœ mara œtshœ neke á sœ tœ œtshœnœ fœ endje. ⁴ Yeka lœkœ á egerœ Ayi kœgbœndœ apatanœ kœkwa bala tœ ye, á tshe kœko œerœ tshangbanœ á dœ kpoto mokœ, á ndi nene fœ 'e.

⁵ Awa bale, 'e dœ amodo, 'e lisœ agbozu Ikrizia. 'E dœ azu para kœkœ, 'e zatœ 'e ga ati lœ kœsœ 'e dœ anga 'e; gbambanœ nene, endje sũ ala Buku nœ Ndjaba adœeke: «Ndjaba vwaratœ ye tœ azu egerœ kumu, kashe tshe ma œtshœ lœsu ga ndœ azu kœzatœ endje ga ati.» ⁶ 'E zatœ 'e ga ati ga tshagudi kane gbœgbœ nœ Ndjaba, adœeke tshe ko 'e ga lafo dœ lœkœ á tshe guma. ⁷ 'E katœ gbetshelœnœ á za oyo fœ 'e kœ fœ Ndjaba; gbambanœ nene, tshe to œerœ á 'e gbe dœ tœnœ fœ 'e.

⁸ 'E dœ agbozu tshapa undu 'e, yé ala 'e gbœ kane! Gbambanœ nene, Satana á tshe kœdœ yingba 'e sœ kœfa djezœ tœ osho kœ ßata bamara kœpara uzu ndœ kœsuru tshelœ ye. ⁹ 'E vwaratœ 'e tœ ye yé œ ka ngbiri lœ kœyindœerœ nœ 'e. 'E wusœ nœ adœeke, oyonœ á 'e wu ascœke, anga anga 'e dœ aayi kœyindœerœnœ lœ ndje kœwu tœnœ pa tshapashœ ascœ djigi. ¹⁰ Ngœngœ ascœ 'e sœ kœwu oyo yé œndœnœ œ di nene, kashe Ndjaba á tshe sœ dœ œtshœ lœsu kœ, á tshe e 'e kœngbœtœ 'e bale dœ Kristu lœ mokœ á ka nene, tshe kpa guma 'e dœ tœ ye manda kœwu oyo teasho tœ 'e, tshe mbœerœ adœeke 'e mœmœ lœ kœyindœerœ nene, tshe to gbœgbœ fœ 'e adœeke 'e kœshi gbi. ¹¹ Kaka tshe dœ Gbozu ga pa œerœ kœ waa dœ waa. Ame!

Ndœngœlœ o'o

¹² Mœ su ondo mbetinœ asœ fœ 'e lœ awa nœ aya azœ dœ Sila, á tshe zatœ ye djigi fœ Ndjaba. Mœ yindœ kœza kœru lœsu fœ 'e, œdœ ndje kœpa o'o tœ upu nœ ɔtshɔ lœsu nœ Ndjaba á dœ adjapu, adœke 'e shi ngbiri lœ nœ.

¹³ Azu Ikrizia lœ Babilone ɓa ke á Ndjaba ke endje ndje ɓata 'e asœmœ vwa abala fœ 'e. Gbolo nœ mœ ndje dœ Marke vwa abala fœ 'e. ¹⁴ 'E za abala kœyindœsho nœ mœ ga ugu-rutœ 'e ɓata aaya azu.

Kaka Ndjaba za kœsœ gee fœ 'e para kɔkɔ, e'e á 'e ngbɔtœ 'e bale dœ Kristu.

Bisha mbeti nœ Petro Tshatshu o'o

Asœke koedœ bisha mbeti á Petro sú fœ ayindœ Yisu. Petro pa adœke anga azu li lima 6a ndœ ayindœ Yisu yé œ yisœ œrœ á sœ kpi tœ Ɔtsho O'o á œne yi lima sœ nœ. Azunœ asœmœ lœ koembœrœ œrœ á endje yindœ nœ yé œ sœ kœpa adœke Yisu kpa kwatœ ye nene. Petro kpa pa adœke soro uzu nœ Ndjaba sœ adœke œ za yanga fœ Ndjaba. Ɔtœnœ dá Yisu yi lima sœ nœ fœ azu á endje sœ lima dœ she lœkœ á tshe sœ lima adja pa Ɔshœnœ asœke. Ɔ li adœke endje za o'onœ asœ ga lœ kumu endje.

Mbetinœ asœke li kœyisœ o'o fœ ayindœ Yisu nœ kpesheke. Gbambanœ nene, azu kœyisœrœ dœ wala lœ ndje kpesheke zœ. Endje sœ koendi gbetshelœ nœ anga azu nœ Kristu. Kaka mbetinœ asœke za kœru lœsu fœ endje adœke endje sœpe dœ kœyindœrœ ga ndœ Gbozu Yisu Kristu waa dœ waa. Adja azunœ asœmœ gbogbota endje lœ œrœ á endje za lœsu endje ga pa nœ nene.

Mbetinœ kurutshelœtœ ye atake:

- Abala (1.1-2)
- Mara soro nœ azu nœ Kristu (1.3-11)
- Kœshi gbi lœ œrœ á endje yisœ nœ fœ 6œ (1.12-21)
- Azu á endje yisœ œrœ á sœsœ ndjii nene (2.1-22)
- Adja Yisu œ kwa bala tœ ye (3.1-18)

Abala

¹ Ɔmœ Shimu Petro, ayi akwa nœ Yisu Kristu œdœ ndje ayi avwa nœ ye, mœ sœ kœsu mbetinœ asœ fœ e'e á 'e wuta aayi kœyindœrœ. 'E gbœ kœyindœrœ á amanœ gbœ waa, awa bale 6ata 'a lœ awa nœ Ndjaba nœ azœ á tshe sœ ndjii œdœ Yisu Kristu Ayi kœshe azœ. ² Kaka 'e sœ dœ egerœ kœsœ gee lœ awa nœ kœwusœ Ndjaba œdœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu, yé

endje ma Ɔtsho lœsu nœ endje ga ndœ 'e topanœ kpuru.

'E pa avwara adœke mara koembœrœtœ 'e sœ dœ Ɔtshœnœ

³ Dœ gbœgbœ nœ ye œnœ Ndjaba, Yisu Kristu to œrœ kœ á li dœ azœ lœ soro ndje dœ Ɔtsho mara koembœrœtœsho utshu Ndjaba. Ɔshe dá e azœ lœ awa nœ mokœ nœ ye dœ tœ ye, á mbœrœ adœke a wusœ ye ndje dœ Ɔtsho akwa nœ ye. ⁴ Ataa, tshe ko œrœ á amanœ gbœ waa á tshe pa lima ndœ kœko fœ azœ yekane lœ awa nœ kœgbœ tœnœ, á 'e kœli kœwuta lœ ekperœ tshapashœnœ á azu sœ dœ ogo koembœrœ tœnœ á ndi endje asœmœ, yé 'e kœza mara nœ œne dœ Ndjaba. ⁵ Mbœrœ tœnœ ataa, 'e pa avwara adœke 'e za Ɔtsho koembœrœtœsho ga pa kœyindœrœ nœ 'e. Ga pa Ɔtsho koembœrœtœsho nœ 'e asœmœ, 'e dœ azu nœ kœwusœrœ. ⁶ Ga pa kœwusœrœnœ, 'e dœ agbozu tshapa undu 'e; ga pa nœ, 'e sœ dœ kœru lœsu. Ga pa kœru lœsunœ, 'e zatœ 'e djigi ndœ koembœrœ akwa fœ Ndjaba. ⁷ Ga pa nœ, 'e sœ dœ kœyindœsho, yé œ sœ dœ ayo. ⁸ Gbambanœ nene, œdœ 'e kœsœ koembœrœ œneke kœ œlœ dœ œlœ, œ za awa fœ 'e ndœ koembœrœ akwa á zu leyœ fœ Ndjaba. Ataa, œ mbœrœ adœke 'e wusœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu. ⁹ Kashe uzu á tshe kœsœsœ koembœrœtœ ye atake nene, tshe sœ 6ata uzu á ala ye bu á tshe sœ kœta6a osho na tœnœ. Tshe djerœndœ nœ adœke Ndjaba djutœ ekperœnœ á tshe mbœrœ lima kœ.

¹⁰ Ataa aaya mœ, 'e kpa pa avwaratœ 'e adœke 'e sœpe azu á Ndjaba e 'e, yé á ke 'e asœmœ. Ɔdœ 'e koembœrœ ataa, 'e yo ga lœ ekperœ bale nene. ¹¹ Mbœrœ tœnœ ataa, sharapu œ gu nene, Ndjaba œ kœrœ awa fœ 'e tœ kœli ga lœ Ogo gbozu nœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu, Ayi kœshe azœ, yé 'e sœ 6a zœ waa dœ waa.

¹² Ádánœ ataa, mœ kpa katœ kœpandœ œrœnœ alœke fœ 'e nene, ataa 'e wu 6alima sœ nœ yekane á

shi gbi læ adjapu á endje yisœ nœ fœ 'e ascœmœ. ¹³ Kashe mœ wu ndjii adœeke, ßata á mœ sœ damba læ ðkænœ ascœ, mœ sœ kolœ kœpa o'onœ ascœke adœeke 'e gbe dœ tœnœ ðlœ dœ ðlœ. ¹⁴ Gbambanœ nene, mœ wusœ nœ adœeke olo kuzu mœ ndo ye ßata á Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu yisœ nœ fœ mœ. ¹⁵ Kashe mœ mbœrœ kœ adœeke manda kœtshu mœ, 'e li tœ kœgbœndœ o'onœ ascœke tœ osho kœ.

Azu á endje wu mokœ nœ Kristu

¹⁶ 'A pa o'o fœ 'e adœeke 'e wusœ mara á Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu œ kwatœ ye dœ gbœgbœ. O'onœ ascœke dœdœ ndœmatoro á azu guma liaka gbetshelœ nœ endje nene. Kashe 'a wu she læ mokœ nœ ye dœ ala 'a. ¹⁷ Gbambanœ nene, Ndjaba Aba donga she œ za mokœ fœ she, mokœ nœ ye ropa œrœ kœ, yé á pa lima adœeke: «Tshenke kœdœ Gbolo nœ mœ á mœ yindœ ye waa, mœ sœ dœ yanga mbœrœ she.» ¹⁸ Adja a'a dœ tœ 'a, 'a dji lima tshamanœ ascœ kœto ßa lafo lœkœ á 'a sœ lima tœ œsœnœ dœ she, ßa pa œyerœ kaga.

¹⁹ Ga pa œneke ascœke, 'a wusœ nœ adœeke o'o á aayi kœgbara o'o gbara lima ascœmœ, œtœnœ kœdœ adjapu. Œ li adœeke 'e dara utu 'e ndœ kœdji kœgbara o'onœ ascœmœ, mbœrœ œ sœ ßata miinda á tshi læ ubu osho œerr ga tœ kœkœrœ osho yekane á tombele kœtœ girigiri ßa tœ lœsu 'e.

²⁰ Utshunœ kœ, 'e wusœ nœ dœ œtshœnœ adœeke, kœgbara o'onœ á aayi kœgbara o'o sũ ßa la Buku nœ Ndjaba ascœmœ, anganœ bale toto læ gbetshelœ nœ endje dœ tœ endje nene. ²¹ Gbambanœ nene, o'o ama aayi kœgbara o'o toto læ awa akwa nœ azu nene, kashe Œtshœ Ishiri dá li ga læ gbetshelœ nœ endje yekane á endje gbara o'o á to ßa ndœ Ndjaba ascœmœ.

2

Ala 'e gbœ tœ aayi kœyisœrœ dœ wala

¹ Utshunœ lima, aayi kœgbara o'o dœ wala wuta lima ga ugurutœ azu Israyele. Awa bale, aayi kœyisœrœ

dœ wala œ wuta ndje ga ugurutœ 'e, yé œ yisœ œrœ á li tœ kœndi tshelœ kœyindœrœ nœ 'e. Endje vwaratœ endje tœ Gbozu á tshe ko lima endje ga shu læ ekperœ, yé manda aya olo endje gbota kuzu nœ gbaga ga pa endje. ² Azu ndjoro œ za awa œrœ tshula nœ endje ascœmœ, yé kœœlœ kumu endje, azu œ gu œsœ awa adja o'o nœ Ndjaba. ³ Aayi kœyisœrœ dœ walancœ ascœmœ, endje sœ dœ egerœ ogo kœgbœ œrœ waa. Endje pa wala mbœrœ kœbili dœ 'e yeka á kœgbœ œrœ tshakane 'e. Kashe Ndjaba wa ßa lima ngbanga pa endje ye, yé kuzu nœ gbaga sœ kœkate endje.

⁴ Gbambanœ nene, œdœ ndje aandjelu á endje mbœrœ lima ekperœ, Ndjaba wuwu lima oyo endje nene kashe tshe ko lima endje va ga læ kudu owo, ßa tœ osho á bu kongorole dœ djingiri tœ endje. Tshe gbœndœ endje kœkate lœkœ á tshe wa dœ ngbanga. ⁵ Œ sœ ndje ataa awa bale ßata á Ndjaba wuwu lima oyo azu pa osho nene dœ lœkœ á endje vvara lima tœ endje tœ kœdji she. Kashe tshe mbœrœ lima adœeke endje nduru dœ lœkœ nœ egerœ kœsu ungu pa œshœ djigi. Kashe tshe she lima kolœ Nowa á tshe sœ lima kœmindœ o'o á sœ ndjii, awa bale dœ anga azu mindu dœ bisha (7). ⁶ Manda nœ, tshe wa lima ngbanga pa azu ogo Sodomo dœ pe Gomora yé œ sho lima endje dœ owo, yé endje ju lima kœ. Tshe mbœrœ œneke lima tœ kœema œrœ á wuta mbatsha ga tœ aayi kœmbœrœ ekperœ kœ. ⁷ Kashe Ndjaba she lima Lota, uzu á tshe sœ ndjii, á lœsu ye sœ lima kœka she tœ œrœ tshulancœ á azunœ sœ lima kœmbœrœ tœnœ. ⁸ Gbambanœ nene, uzunœ á tshe sœ ndjii, á sœ lima ugurutœ endje ascœmœ, wu lima endje kœmbœrœ ekperœ ðlœ dœ ðlœ, yé œ dji lima endje kœpa ekpe o'o. Kashe ßata œshe kœdœ lima uzu á tshe sœ ndjii, lœsu ye sœ lima kœka she tœ ekperœ nœ endje. ⁹ Ascœke kœ sœ kœema adœeke, Gbozu Ndjaba wusœ kœmbœrœ adœeke azu nœ ye wuta læ œgbœrœ. Kashe tshe gbœndœ

aayi koembœerœ ekperœ ndœ kœza djofele fœ endje dœ lœkœ nœ kœwa ngbanga. ¹⁰ Utshunœ kœ, tshe za œgbœ djofele fœ aayi kœza ekpe awa nœ œkœ, á endje vwaratœ endje adœeke Ndjaba dœdœ Gbozu nœ œene nene.

Aayi kœyisœerœ dœ walanœ ascœmœ gbe adœeke awa akwa nœ œene dœ tœ œene li ye. Endje kœdœ aayi egerœ kumu, endje sœsœ dœ awa kœgu œsœ aayi mokœ ba lafo nene. ¹¹ Andaa œdœ ndje aandjelu á endje ropa endje dœ egerœ gbœgbœ, endje papa o'o tœ kœgu œsœ aayi mokœnœ ascœke utshu Ndjaba nene.

¹² Kashe azunœ ascœmœ sœ bœta agea á endje gugu dœ kœwusœerœ nene, á Ndjaba mbœerœ endje adœeke azu gi uku endje, œ wo endje, yé endje fu. Endje sœ kœgu œsœ œerœ á endje wuwusœ ádánœ nene. Endje fu bœta agea. ¹³ Endje gbœ bala œerœ tshangba ekperœ kœ á endje sœ koembœerœ tœnœ, endje sœ kolœ dœ yanga ndœ koembœerœ ekperœ dœ adja œlœ. œdœ 'e kœsœ kœzi œerœ dœ endje tœ osho bale, endje sœ kœsœ dœ yanga kœbili 'e yé mara kœmbœerœtœ endje sœ kœndi i'iri 'e.

¹⁴ Ala endje fa kolœ ndœ koembœerœ angba budu, endje sœsœ kœmœ dœ koembœerœ ekperœ nene yé endje sœ kœbili azu á endje mœœmœ ndœ koembœerœ ekperœ. Lœsu endje sú dœ ogo kœgbœ œerœ. Ataa, Ndjaba œ wa œgbœ ngbanga pa endje tako. ¹⁵ Endje katœ awa á sœ ndjii yé œ gu ndœ awa Balaame, gbolo nœ Bosœre á tshe yi lima ndœ kœgbœ ngendja lœ awa nœ koembœerœ ekperœ. ¹⁶ Kashe Ndjaba gbagbara lima Balaame mbœerœ ekperœ á tshe mbœerœ. Mbœerœ mbarata á tshe papa o'o nene te lima tœ kœpa o'o fœ Balaame bœta uzu, yé œ pakata ye adœeke tshe gbagbara o'o iyinœ ascœmœ nene.

¹⁷ Aayi kœyisœerœ dœ walanœ ascœmœ sœ bœta kumu ungu á œrœ, endje sœ bœta yavuru á bu kpikpikpi, kashe œ ni nene. Ndjaba guma balima osho kœsœ á bu kporokoto kœ vu dœ endje. ¹⁸ Endje sœ kœpa

o'o á ádánœ gugu nene mbœerœ koematœ endje. Endje sœ kœgbœta azu á endje wuta damba ngœngœ ugurutœ azu á endje sœ lœ djingili, adœeke endje kpa kwatœ endje ndœ koembœerœ œerœ tshula á undu endje sœ kœvwa endje ndœ nœ. ¹⁹ Endje sœ kœmindœ nœ adœeke aayi kœza awa œene wuta tshakudu kanga ye, andaa endje kœdœ adja akanga nœ koembœerœ œerœ á yi osho ga lœ ufu œerœ. Gbambanœ nene, œdœ uzu kœtœpe œerœ deorr, tshe te kanga nœ œerœnœ ascœmœ.

²⁰ Azunœ ascœmœ wu lima sœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu á tshe kœdœ Ayi kœshe azœ, yé mbœerœ kœwusœerœnœ ascœmœ, endje wuta lima lœ œerœ tshapashœnœ ascœke á ndi azu. Kashe œ kœsœ adœeke endje kpa kwatœ endje ndœ nœ yé á kpa kotœ endje djigi ga lœnœ dœ mara adœeke gbœgbœnœ ropa endje, atamœ kœsœ nœ endje ngœngœ ascœ wuta tœ ekpenœ kœropa œeneke lima utshunœ. ²¹ Gbambanœ nene, œ sœ má lima dœ œtshœnœ adœeke endje wu lima sœ awa koembœerœ œtshœrœ nene. Kashe œ sœ tœ ekpenœ kœropa nœ mbœerœ endje á endje wusœ nœ yeka á manda nœ á endje kpa katœ œeyerœ awa akwa nœ Ndjaba á endje yi lima sœ nœ fœ endje. ²² œeneke á mbœerœtœ endje fœ endje ascœke li dœ gbaguru á pa adœeke: «Yavoro ndja œ kpa kwatœ ye kœzi kœndja nœ ye» too ndje adœeke: «Endje djutœ kote kœso yé katsha tshe kpa vwiritœ ye lœ kpata.»

3

Adjapu Gbozu œ kwatœ ye

¹ Aaya mœ á mœ yindœ 'e waa, ascœke kpa kœdœ bisha mbeti á mœ su fœ 'e. Yé bala mbetinœ kœ bibisha ascœke, mœ su o'o tœ kœjo 'e tœ upu á 'e wu ba lima sœ nœ adœeke 'e wuta dœ œtshœ gbetshelœ. ² 'E gbe dœ o'onœ á ayerœ aayi kœgbara o'o pa lima utshunœ kane, yé œ gbe ndje dœ awa o'onœ á Gbozu á tshe kœdœ Ayi kœshe osho ko lima fœ 'e lœ awa nœ aayi avwa á tshe vwa lima endje fœ 'e.

³ Utshunœ kɔ, 'e wusœ nœ adœke, ndo dœ lɔkɔ kœka bala tshapashɔ, aayi kœmɔ osho á endje sœ kœna manda ogo undu endje dœ tœ endje, endje wuta. Endje tetœ kœmɔ 'e, ⁴ yé œ pa adœke: «Adja Yisu œ kwatœ ye liaka œneke á tshe pa lima zœ da a? Gbambanœ nene, aata azœ tshu ɓalima yé œrœ bale yayapatœ ye manda endje nene. Œrœ kɔ sœpe kolœ liaka œneke á Ndjaba mbœrœ lima kœto tœ ali kœmbœrœ œrœ pa ɔshɔnœ asœke.» ⁵ Azunœ á endje pa o'onœ asœke djercœndœ nœ adœke, lima utshunœ Ndjaba pa o'o yé tshalafœ dœ tshaati wuta. Tshe mbœrœ ɔshɔnœ asœke lœ awa nœ ungu, yé œ sœ dœ gbɔgbɔ mbœrœ ungu. ⁶ Yé Ndjaba ndi ndje lima tshapashɔnœ asœke dœ awa nœ egerœ kœsu ungu á su lima pa osho djigi. ⁷ Kashe kolœ dœ o'o ama ye bale, tshe pa lima adœke œne gbɔndœ tshalafœ œdœ tshapashɔ nœ ngɔngɔ asœ ndœ kœsho tœnœ dœ owo dœ lɔkɔ á œne wa ngbanga œdœ dœ lɔkɔ kœndi aayi kœmbœrœ ekperœ.

⁸ Kashe e'e dœ aaya mœ á mœ yindœ 'e waa asœke, anga œrœ bale á li adœke 'e djedjercœndœ nœ nene dœke: Gbozu wu olo bale tœ ala ye ɓata ngbugu kutu bale, yé œ wu ndje ngbugu kutu bale tœ ala ye ɓata olo bale. ⁹ Gbozu gbegbeletœ ye tœ kœmbœrœ œrœ á tshe pa tœnœ nene ɓata anga azu œ gbe. Kashe tshe sœ dœ ugu lœsu ga ndœ 'e mbœrœ á tshe yiyindœ nœ adœke uzu bale ndi nene. Kashe tshe yindœ nœ adœke, azu para kɔkɔ fatshalœsu endje.

¹⁰ Olo kœkwa Gbozu œ sœ ɓata kœna ayi angba. Dœ olonœ asœmœ, tshalafœ œ yiwa yé anga ndavuru tshama œrœ œ ki. Owo œ ju œrœ tshalafœ para kɔkɔ yé ɔshɔnœ asœ dœ pe œrœ tshapa nœ kɔ œ ju. ¹¹ Yé ɓata œrœ kɔ œ ju ataa, œ li dœ 'e kœdœ azu adœ? 'E mbœrœ kotoo á soro 'e kœsœ yerœ a? 'E mbœrœ kotoo kœlœsœ Ndjaba a? ¹² 'E kate olo kœwa ngbanga nœ Ndjaba yé 'e kpa pa avwara adœke olonœ wuta gbara. Olonœ asœmœ, owo œ tetœ

kœju tshalafœ, yé œrœ tshelœnœ kɔ œ tshanga. ¹³ Kashe a sœ kœkate tafœ tshalafœ œdœ pe tshapashɔnœ á Ndjaba pa lima o'o tœ nœ adœke œne mbœrœ asœmœ. Azu á endje sœ pa nœ œ dœ kolœ aayi kœmbœrœ œrœ á sœ ndjii.

O'o tœ upu nœ gbɔdjela

¹⁴ Mbœrœ tœnœ ataa, 'e dœ aaya mœ á mœ yindœ 'e waa, lœ kœkate olonœ asœmœ, 'e pa avwara adœke œ gbɔ 'e tœ azu á endje sœ ndjii, á Ndjaba œ gbɔ œrœ bale tœ kœgbagbara 'e lœ kumunœ nene yekane á 'e kœsœ dœ kœsœ gee utshu ye. ¹⁵ 'E wusœ nœ adœke ugu lœsu nœ Gbozu nœ azœ kœdœ awa nœ kœshe 'e. Mbœrœ tœnœ dá aya azœ dœ Polo á a yindœ ye waa asœmœ su lima mbeti fœ 'e lœ awa nœ kœwusœtœ á Ndjaba za lima fœ she asœmœ. ¹⁶ Œtœnœ ndje dá tshe sœ kœpa tœnœ ɓala mbeti nœ ye para kɔkɔ, kashe átá ádánœ gbɔ waa tœ kœwu tshelœ katanœ kporo. Yé anga azu á endje wuwusœ œrœ nene, œdœ endjeneke á endje yayamba œrœ nene, endje sœ kœfa tshelœ o'onœ dœ mara á lili nene. Endje mbœrœ ɓa lima kolonœ ataa dœ anga angbi mbeti, endje sœ kœpara kuzu dœ tœ endje.

¹⁷ Atamœ e'e dœ aaya mœ á mœ yindœ 'e waa, mœ va ɔtɔnœ fœ 'e utshunœ ye. Ala 'e gbɔ adœke azunœ á endje vwaratœ endje tœ awa akwa nœ Ndjaba asœmœ kœfafara 'e yeka á kœko 'e vesho nene; yé endje gbogbota 'e lœ œrœ á 'e za lœsu 'e ga pa nœ nene. ¹⁸ Kashe œ li adœke 'e sœ kœgerœ lœ ɔtshɔ lœsu œdœ lœ kœwusœrœ nœ Gbozu nœ azœ dœ Yisu Kristu, Ayi kœshe azœ. Kaka tshe gbɔ mokɔ ngɔngɔ asœke, ndje waa dœ waa! Ame.

Ali mbeti nœ Yowane Tshatshu o'o

Azu sœ kœgbe adœke ayi kœsu ali mbetinœ asœ kœdœ Yowane á tshe kœdœ anga ayi avwa nœ Yisu ataa ì'iri ye gugu pa nœ nene. Endje gbe ndje lima adœke œshe dá su ndje anga Ɔtshœ O'o á sœ kœpandœ soro nœ Yisu pa œshœ. Tshe su mbeti nœ ye fœ azu kœ á endje sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ Gbolo nœ Ndjaba.

Aayi kœyisœrœ dœ wala sœ lima kœpa adœke Yisu Kristu á tshe na ga pa œshœ bata uzu doédœ Gbolo nœ Ndjaba nene. Endje kpa sœ lima kœpa adœke, uzu li kœmbœrœ œrœ kœ á tshe yindœ nœ, kashe Ndjaba œ wu tœ ekpenœ nene. Ádánœ á tshe sũ mbetinœ tœ kœmindœ o'o fœ endje tœ upu nœ Yisu. Tshe pa fœ endje adœke uzu kœ á tshe sœ dœ kœyindœrœ ga ndœ Yisu, tshe gbœ soro á ka nene. Tshe pa ndje adœke, ayindœ Yisu ngbœtœ endje bale dœ Ndjaba œdœ Gbolo nœ ye dœ Yisu Kristu, endje yindœ Ndjaba, œ yi ndje ndœtœ endje ugurutœ endje á kœgbœ soro á ka nene.

Mbetinœ kurutshelœtœ ye atake:

- Ádá mbetinœ (1.1-4)
- A na ana lœ œbœ (1.5-2.17)
- Ayingba Kristu (2.18-29)
- Ɔrœ á sœ kœma adja agbolo nœ Ndjaba (3.1-24)
- Wala œdœ adja o'o (4.1-6)
- Kœyindœsho (4.7-21)
- Gbœgbœ kœropa œrœ tshapashœ (5.1-21)

O'o nœ soro

¹ A sœ kœsu o'o á wu Uzu á tshe sœ lima katshatsha utshu ali kœmbœrœ œrœ para kœkœ. A dji lima she yé a wu ndje lima she dœ adja ala azœ, a wu lima she dœ œtshœnœ yé a goro lima ndje she dœ kane azœ. Ɔshe kœdœ O'onœ á za adja soro. ² Soronœ asœmœ ma lima tœ ye ga ndœ azu, a wu lima dœ ala azœ, a sœ kœpandœ nœ yé á sœ kœmindœ nœ tœ upu

nœ ye. Uzunœ á tshe za soro neke á ka nene sœ lima awa bale dœ Aba yekane á na kœmatœ ye fœ azœ. ³ Ɔeneke á a wu lima yé a dji, a sœ kœyi ndje sœ nœ fœ 'e dœ ádánœ adœke 'e ngbœtœ 'e dœ 'a á 'a ngbœ ndje tœ 'a bale dœ Aba œdœ pe Gbolo nœ ye dœ Yisu Kristu. ⁴ Yé 'a sœ kœsu œneke fœ 'e mbœrœ adœke adja lœsu azœ su dœ yanga.

Ndjaba sœ bata œbœ

⁵ O'o á a dji 6a ndœ Yisu Kristu yé a sœ kœpandœ nœ fœ 'e dœke: Ndjaba sœ bata œbœ, ubu osho gugu 6a ndœ ye bale nene. ⁶ Ɔdœ a kœpa adœke a ngbœtœ azœ bale dœ she, kashe a kpa kœsœ kœna lœ ubu osho, dá azœ kœdœ ayi wala, a sœsœ kœmbœrœtœ azœ lindœ adja O'o nene. ⁷ Kashe œdœ a kœsœ kœna tœ œbœ bata á Ndjaba dœ tœ ye sœ bata œbœ, dá azœ kœ a ngbœtœ azœ bale, yé indji Gbolo nœ ye dœ Yisu œ djutœ azœ lœ ekperœ kœ.

⁸ Ɔdœ a kœpa adœke a mbœmbœrœ ekperœ nene, a sœ kœfaratœ azœ dœ tœ azœ yé adja o'o gugu lœ azœ nene. ⁹ Kashe œdœ a kœsœ kœpandœ ekperœ nœ azœ ngbi ga ushu, Ndjaba á tshe sœ ndjii, tshe za o'o ama ye ga tœ akwa. Tshe djerœndœ ekperœ nœ azœ yé tshe djutœ azœ lœ kœmbœrœ œrœ nœ azœ kœ á sœsœ ndjii nene. ¹⁰ Ɔdœ a kœpa adœke a mbœmbœrœ ekperœ nene, dá a fa Ndjaba tœ ayi wala, yé o'o ama ye sœsœ lœ azœ nene.

2

Kristu ayi kœnga pa azœ

¹ Agbolo nœ mœ, mœ sœ kœsu œneke fœ 'e adœke 'e mbœmbœrœ ekperœ nene. Kashe œdœ anga uzu bale kœmbœrœ ekperœ, a sœ dœ ayi kœnga pa azœ bale á tshe sœ indiri Aba: Ɔshe kœdœ Yisu Kristu, á tshe sœ ndjii. ² Gbambanœ nene, Yisu Kristu za lima tœ ye fœ kuzu mbœrœ kœgi kudá tshangba ekperœ nœ azœ. Ɔ sœsœ kolœ mbœrœ ekperœ nœ azœ bale nene, kashe ndje mbœrœ œnœ azu pa œshœ kœ.

³ Ædœ a kœmboœrœ tœ azœ lindœ awa akwa nœ Ndjaba dá a sœ dœ kœyindœrœ adœke a wusœ ye tako. ⁴ Uzu á tshe kœpa adœke: «Mœ wusœ ye», kashe tshe kœsœsœ kœmboœrœtœ ye lindœ awa akwa nœ ye nene, œshe kœdœ ayi wala yé adja o'o gugu lœ ye nene. ⁵ Kashe tsheneke á tshe gbândœ o'o ama Ndjaba, dá sœ kœma adœke tshe yi adja ndœ ye dœ ɔtshœnœ. Matamœ dá a wusœ nœ adœke a ngbœtœ azœ dœ she bale. ⁶ Tsheneke á tshe du okoro ye adœke œne sœ lœ ngbœtœ dœ Ndjaba, œ li adœke tshe mbœrœtœ ye ɓata á Yisu mbœrœ lima.

Tafo awa akwa

⁷ 'E dœ aaya mœ á mœ yindœ 'e, œ dœdœ tafo awa akwa dá mœ su fœ 'e asœke nene. Ætœnœ kœdœ ongoro awa akwa á 'e wu ɓa lima sœ nœ. Gbambœnœ nene, tœnœ kœdœ o'onœ á 'e dji lima katshatsha utshunœ. ⁸ Ataa atamœ gbaa, œtœnœ kœdœ tafo awa akwa dá mœ su fœ 'e. Æ sœ kœmatœ ye lœ mara kœmboœrœtœ Yisu œdœ ndje 'e adœke œ dœ adjapu, mbœrœ á ubu osho tetœ kœyiwa tœnœ ye adja ɔlœ tetœ kœtœ tœnœ.

⁹ Uzu á tshe kœsœ kœje ama ye adœke œne sœ lœ ɔlœ á kpa sœ kœyiangba ayancœ, tshe sœpe lœ ubu osho. ¹⁰ Uzu á tshe kœyindœ ayancœ, tshe sœ lœ ɔlœ, yé mbœrœ tœnœ ataa nene, tshe kpa gugu dœ anga gbetshelœ teasho adœke œne gi úkú ga tœ awa uzu nene. ¹¹ Kashe tsheneke má á tshe yiangba ayancœ, tshe sœ lœ ubu osho. Tshe sœ kœna lœ ubu osho yé œ wuwusœ osho neke á tshe sœ kœna ga tœnœ nene, mbœrœ ubu oshonœ bu ala ye ga tœ nœ ye.

¹² Agbolo nœ mœ, mœ sœ kœsu œneke fœ 'e gbambœnœ nene, Ndjaba djœrœndœ ekperœ nœ 'e mbœrœ ì'iri ye dœ Yisu Kristu. ¹³ Alaba, mœ sœ kœsu œneke fœ 'e mbœrœ 'e wusœ tsheneke á tshe sœ lima utshu ali kœmboœrœ œrœ kœ. Amodo, mœ sœ kœsu œneke fœ 'e gbambœnœ nene, 'e ropa ekpe uzunœ.

¹⁴ Agbolo nœ mœ, mœ sœ kœsu œneke fœ 'e, gbambœnœ nene 'e wusœ Aba. Alaba, mœ sœ kœsu œneke fœ 'e, gbambœnœ nene, 'e wusœ tsheneke á tshe sœ lima utshu ali kœmboœrœ œrœ kœ. Amodo, mœ sœ kœsu œneke fœ 'e, gbambœnœ nene, 'e sœ dœ gbœgbœ, yé o'o ama Ndjaba sœ lœsu 'e yé 'e ropa ekpe uzunœ.

¹⁵ Adja 'e yiyindœ tshapashœ œdœ pe œrœ tshapa nœ kœ nene. Ædœ uzu kœyindœ tshapashœ, dá tshe yiyindœ Aba nene. ¹⁶ Ærœ tshapashœnœ dœke: Kœyindœ kœmboœrœ œneke á ga tœ gbetshelœ nœ zœ dœ tœ zœ, too kœyindœ kœsœ dœ œneke á a sœ kœwu tœnœ pa ɔshœ, kœsœ dœ egerœ kumu ga pa œrœ tshapashœ. Ætœnœ para kœkœ, œ toto ɓa ndœ Aba azœ nene, kashe œ to ɓa pa ɔshœnœ asœke. ¹⁷ Tshapashœ œdœ pe œrœ kœ pa ɔshœ á azu œ gbe dœ tœnœ œ ka. Kashe tsheneke á tshe mbœrœ œrœ lindœ gbetshelœ nœ Ndjaba, tshe sœ dœ soro á ka nene.

Ayingba Kristu

¹⁸ Agbolo nœ mœ, a wuta ga tœ ndœngœlœ osho. Endje mindœ nœ fœ 'e adœke anga yingba Kristu bale sœ kœna tœnœ, kashe a sœ kœwu ngœngœ asœ adœke ayingba Kristu sœ andjoro zœ. Mbœrœ tœnœ ataa, a wusœ nœ adœke a wuta ga tœ ndœngœlœ osho ye. ¹⁹ Azu asœmœ wuta lima lœ ugurutœ azœ, kashe endje dœdœ lima adja azu nœ azœ nene. Gbambœnœ nene, œdœ endje kœdœ má lima azu nœ azœ, endje sœ má pe lima tœ œsœnœ bale dœ azœ. Kashe endje wuta lima ugurutœ azœ yé œ sœ kœma adœke endje dœdœ azu nœ azœ nene.

²⁰ Tœ e'e nœ 'e, Yisu to ɔtshœ Ishiri fœ 'e mbœrœ adœke á 'e kœwusœ adja o'o. ²¹ Ædœ mœ kœsu o'onœ asœ fœ 'e, œ yiyindœ kœpa adœke mbœrœ á 'e wuwusœ adja o'o nene, kashe œ sœ ataa mbœrœ á 'e kœwusœ nœ. 'E wu ndje sœ nœ adœke adja o'o gugu dœ wala bale nene. ²² Atamœ, ayi wala kœdœ dœ? Æshe kœdœ uzu á tshe sœ kœmindœ nœ adœke Yisu dœdœ

Kristu nene. Ēshe asœmœ koedœ yingba Kristu, tshe vwaratœ ye tœ Aba œdœ pe Gbolo. ²³ Gbambanœ nene, uzu kœ á tshe vwaratœ ye tœ Gbolo, tshe sœsœ awa bale dœ Aba nene. Uzu á tshe pa ngbi adœke Yisu koedœ Gbolo nœ Ndjaba, sœ awa bale dœ Aba.

²⁴ Mbœrœ tœnœ ataa, 'e gbœndœ o'onœ á 'e dji katshatsha utshunœ asœmœ ga lœsu 'e dœ otshœnœ. Ēdœ 'e kœgbœndœ o'o á 'e dji katshatsha ba lima utshunœ asœmœ ga tœ lœsu 'e dœ otshœnœ, dá 'e ndje, 'e sœ bale dœ Gbolo œdœ pe Aba. ²⁵ Yé œrœnœ á Kristu pandœ nœ dœ tœ ye adœke œne za fœ azœ asœmœ koedœ soro á ka nene.

²⁶ Mœ su o'onœ asœ fœ 'e tœ upu nœ endje má endje sœ kœpara awa kœfara 'e. ²⁷ Tœ 'e nœ 'e, Otshœ Ishiri á Kristu to lima fœ 'e sœpe lœ 'e zœ, 'e kpa gugu lœ o'o kœyisœ œrœ nœ anga angbi azu nene. Gbambanœ nene, Otshœ Ishiri sœ kœyisœ œrœ kœ fœ 'e: Tshe sœ kœyisœ adja o'o kashe œ dœdœ wala nene. Mbœrœ tœnœ ataa, 'e mbœrœ œneke á tshe yisœ nœ fœ 'e: 'e ngbœtœ 'e bale dœ Kristu.

²⁸ Mbœrœ tœnœ ataa agbolo nœ mœ, 'e sœ dœ lœsu bale dœ Kristu, mbœrœ lœkœ á tshe kpa kœkwa bala tœ ye, á lœsu azœ kœsœ ziti yé a kœgbœgbœ tshula nene lœkœ á tshe kpa kœkwatœ ye. ²⁹ Bata á 'e wusœ nœ adœke Kristu sœ ndjii asœmœ, 'e wu ndje sœ nœ adœke uzu á tshe mbœrœ œneke asœ ndjii, œshe koedœ gbolo nœ Ndjaba.

3

Agbolo nœ Ndjaba

¹ 'E wu mara á Aba yindœ azœ! Tshe yindœ azœ adœke tshe e azœ agbolo nœ ye. Yé a dœ adja agbolo nœ Ndjaba. Wu ádœnœ á azu tshapashœ lili tœ kœwusœ azœ nene dœke: endje wuwusœ Ndjaba nene. ² 'E dœ aaya mœ á mœ yindœ 'e, ngœngœ asœke azœ koedœ agbolo nœ Ndjaba, kashe endje mama damba mara á 'a sœ bala dœ tœnœ ngbi fœ azœ nene. Atamœ gbaa, a wusœ nœ adœke lœkœ á Kristu kœkwa bala tœ ye, a sœ bata

she mbœrœ a wu she kolœ bata á tshe sœ. ³ Uzu kœ á tshe kœsœ dœ gbetshelœ ga ndœ ye ataa, tshe mbœrœ kœ adœke ekperœ sœsœ lœ œne nene bata á ekperœ gugu ndje lœ Kristu nene.

⁴ Uzu kœ á tshe sœpe kœmbœrœ ekperœ, tshe vwaratœ ye tœ kœza awa akwa nœ Ndjaba ga tœ akwa. Gbambanœ nene, mbœrœ ekperœ koedœ kœtshapu kœmbœrœ œrœ lindœ awa akwa. ⁵ Kashe 'e wusœ nœ adœke Yisu Kristu na mbœrœ kœvwara azœ lœ ekperœ, yé tshe mbœmbœrœ ekperœ teasho nene. ⁶ Mbœrœ tœnœ ataa, uzu á tshe ngbœtœ ye bale dœ she, tshe mbœrœ ekperœ nene. Yé tsheneke á tshe kœsœ kœmbœrœ ekperœ, tshe wuwu she too œ wusœ ye bale nene.

⁷ Agbolo nœ mœ, uzu bale fafara 'e nene! Uzu á tshe sœ kœmbœrœ œneke á sœ ndjii, tshe sœ ndjii bata Yisu Kristu sœ ndjii. ⁸ Tsheneke á tshe mbœrœ ekperœ, œshe koedœ uzu nœ djaboro, mbœrœ djaboro koedœ ayi kœmbœrœ ekperœ petœ ali kœmbœrœ œrœ kœ. Gbolo nœ Ndjaba na mbœrœ kœndi tshelœ akwa nœ djaboro.

⁹ Uzu kœ á tshe te gbolo nœ Ndjaba, tshe kpa mbœrœ ekperœ nene, mbœrœ gbœgbœ nœ soro nœ Ndjaba sœ lœ ye. Yé bata á tshe koedœ gbolo nœ Ndjaba, tshe kpa mbœrœ ekperœ nene. ¹⁰ Ērœ á kuru tshagurutœ agbolo nœ Ndjaba dœ endje nœ djaboro dœke: uzu kœ á tshe kœsœsœ kœmbœrœ œneke á sœ ndjii nene, tshe dœdœ gbolo nœ Ndjaba nene; yé tsheneke á tshe yiangba ayœnœ, dœdœ ndje gbolo nœ Ndjaba nene.

A yindœtœ azœ dœ anga azœ

¹¹ O'o má 'e dji lima katshatsha utshunœ dœke: A yindœtœ azœ dœ anga azœ. ¹² A sœsœ bata Kayina á tshe dœ uzu nœ ekpe uzu yé á wo ayœnœ nene. Mbœrœ gade á tshe wo lima she a? Mbœrœ akwa tshelœ ye dœ kayina gaga lima nene, kashe œnœ ayœnœ dá sœ lima ndjii.

13 Alaya, œdœe azu tshapasho kœyiangba 'e, 'e kikitœe nœe nene. 14 A wusœe nœe adœeke a wuta lœe kuzu ndœe kœegbo soro, mbœerœe á a sœe kœeyindœe aaya azœe. Tsheneke á tshe kœesœesœe dœe kœeyindœesho nene, tshe sœepe lœe kuzu. 15 Uzu á tshe kœeyiangba ayanœe, œeshe kœedœe ayengõ kowo. Bata á 'e wusœe nœe, anga ayengõ kowo bale á tshe gbõ soro nœe wa dœe wa œe gugu nene. 16 Yisu zatœe ye fœe kuzu lœe kumu azœe. Asœeke má mara kœeyindœesho fœe azœe. A za ndje tœe azœe fœe kuzu mbœerœe aaya azœe. 17 Œedœe anga uzu bale kœesœe dœe œerœe tshapasho asœe, yé á wu ayanœe á tshe sœe dœe oyo kashe á tshapu kœeto fœe she, dá tshe sœe dœe kœeyindœesho nœe Ndjaba zœe dœe mœe a? 18 Agbolo nœe mœe, 'e yiyi kolœe ndœesho dœe o'o too dœe otshõ o'o neke á wuta lœe ama 'e nene, kashe 'e ma ndje adja kœeyindœeshonœe lœe awa nœe kœembœerœe œerœe.

19 Dœe mara atake, a wusœe nœe adœeke azœe kœedœe azu á a sœe kœena lœe awa adja o'o, tœenœe ata dá lœsu azœe œe sœe gee ba utshu Ndjaba. 20 Gbambanœe nene, œedœe lœsu azœe kœesœe kœepa fœe azœe adœeke a mbœerœe ekperœe, Ndjaba sœe tœe egerœenœe kœeropa lœsu azœe yé tshe wusœe œerœe kœ. 21 'E dœe aaya mœe á mœe yindœe 'e, œedœe lœsu azœe kœepa adœeke a mbœembœerœe ekperœe nene, ascœmœe dá a za avwala fœe Ndjaba dœe lœsu azœe ziti. 22 Œeneke kœe á a yœndœe nœe, a gbõ ba ndœe ye ye mbœerœe a sœe kœembœerœetœe azœe liaka awa akwa nœe ye, yé œe sœe kœembœerœe œeneke á ga tœe ala ye. 23 Œeneke á Ndjaba pandœe nœe fœe azœe adœeke a mbœerœe dœeke: a sœe dœe kœeyindœerœe ga ndœe Gbolo nœe œene dœe Yisu Kristu, yé œe yindœetœe azœe dœe anga azœe b̄ata á Kristu pa lima tœenœe fœe azœe adœeke a mbœerœe. 24 Uzu á tshe kœembœerœetœe ye lindœe awa akwa nœe Ndjaba, tshe ngb̄tœe ye dœe Ndjaba bale yé Ndjaba sœe ndje dœe she awa bale. A wusœe nœe adœeke Ndjaba sœe dœe azœe awa bale lœe awa nœe Œtshõ Ishiri á tshe za ga lœe azœe.

4

Ishiri nœe Ndjaba œedœe ishiri nœe yingba Kristu

1 'E dœe aaya mœe á mœe yindœe 'e, adja 'e yiyindœe o'o nœe azu kœe á endje sœe kœepa adœeke œene sœe dœe Œtshõ Ishiri nene, kashe 'e mesho yé œe wu akwa tshelœe endje yeka á kœeyindœe nœe adœeke ishirinœe to ba ndœe Ndjaba. Gbambanœe nene, aayi kœegbara o'o nœe wala za tshapa ashõ djigi. 2 Œerœe á ma fœe 'e adœeke 'e wusœe Ishiri nœe Ndjaba dœeke: uzu á tshe sœe kœepa adœeke Yisu Kristu fa adja uzu, uzunœe ascœmœe sœe dœe Ishiri nœe Ndjaba lœe ye. 3 Kashe uzu á tshe kœevwaratœe ye tœe kœepandœe nœe atamœe dœe ádá nœe Yisu, dá Ishiri nœe Ndjaba gugu lœe ye nene. Kashe tshe sœe dœe ishiri nœe yingba Kristu á 'e dji lima o'o tœe upunœe adœeke endje sœe kœena tœenœe, yé ngõngõ asœe œe sœe ba pa ashõ zœe.

4 Kashe 'e dœe agbolo nœe mœe, 'e'e kœedœe azu nœe Ndjaba yé 'e ropa aayi kœegbara o'o nœe wala. Gbambanœe nene, Ishiri á tshe sœe kœembœerœe akwa lœe 'e ropa ishiri á sœe lœe azu tshapashonœe asœeke ye. 5 Azu kœegbara o'o nœe wala kœedœe azu tshapashõ. Mbœerœe tœenœe ataa, endje sœe kœegbara liaka mara azu tshapashonœe asœeke, yé endjeneke á endje dœédœe azu nœe Ndjaba nene, dá sœe kœedji endje. 6 Kashe tœe azœe nœe azœe, a kœedœe azu nœe Ndjaba. Uzu á tshe wusœe Ndjaba, tshe dji azœe kashe tsheneke á tshe dœédœe uzu nœe Ndjaba nene, tshe dji azœe nene. Tœenœe dá za awa fœe azœe tœe kœewusœe Ishiri nœe kœeyisœe adja o'o ndje dœe ishiri nœe kœeyisœe wala.

Ndjaba kœedœe kœeyindœesho

7 'E dœe aaya mœe á mœe yindœe 'e, a yindœetœe azœe dœe anga azœe, mbœerœe kœeyindœesho to ba ndœe Ndjaba. Uzu nœe kœeyindœesho kœedœe gbolo nœe Ndjaba yé tshe wusœe Ndjaba. 8 Uzu á tshe kœegugu dœe kœeyindœesho nene, tshe wuwusœe Ndjaba nene mbœerœe Ndjaba kœedœe kœeyindœesho.

9 Mara á Ndjaba má kœeyindœesho nœe ye fœe azœe dœeke: tshe vwa

Gbolo nœ ye tshebabale ga pa ɔsho mboerœ á a koegbo soro loe awa nœ ye. ¹⁰ Koeyindœsho sœ atake: œ sœsœ adœke azœ dá yindœ Ndjaba nene, kashe œshe dá yindœ azœ yeka á vwa Gbolo nœ ye, á tshe zatœ ye fœ kuzu mboerœ koegi kuda tshangba ekperœ nœ azœ.

¹¹ 'E doé aaya mœ á mœ yindœ 'e, œdoe Ndjaba koeyindœ azœ atamœ, œ li ndje doe azœ adœke a yindœtœ azœ doe anga azœ. ¹² Uzu bale wuwu Ndjaba nene. Kashe œdoe a koeyindœtœ azœ doe anga azœ, Ndjaba œ sœ doe azœ awa bale, yé ayo nœ ye œ matœ endje djigi fœ azœ. ¹³ Œrœ á sœ koema adœke a sœ awa bale doe Ndjaba yé tshe sœ ndje awa bale doe azœ doeke: tshe za ɔtsho ɩshiri nœ ye ga loe azœ. ¹⁴ Adja Aba vwa lima Gbolo nœ ye adœke tshe she azu tshapasho. 'A sœ koemindœ nœ mboerœ a wu lima she doe ala 'a. ¹⁵ Œdoe uzu koepandœ nœ adœke Yisu koedœ Gbolo nœ Ndjaba, Ndjaba œ sœ doe she awa bale yé tshe sœ ndje doe Ndjaba awa bale. ¹⁶ Yé azœ, a wusœ nœ yé œ sœ doe koeyindœrœ adœke Ndjaba yindœ azœ.

Ndjaba koedœ koeyindœsho, uzu a tshe sœ doe koeyindœsho sœ awa bale doe Ndjaba yé Ndjaba sœ ndje awa bale doe she. ¹⁷ Œdoe a kœsœ doe adja koeyindœsho ugurutœ azœ, awa lœko kœwa ngbanga nœ Ndjaba œ za azœ nene. Mboerœ mara á Yisu sœ lima doe toenœ dá a sœ ndje doe toenœ ba pa ɔshœnœ asœke. ¹⁸ Koeyindœsho gugu doe awa nene. Mara á Ndjaba yindœ azœ waa goro awa. Koeyindœsho nœ Ndjaba gbogbo damba loe losu uzu nœ awa nene, gbambanœ nene, uzu nœ awa sœ koegbe doe djofele.

¹⁹ Tœ azœ nœ azœ, a sœ koeyindœsho mboerœ Ndjaba yindœ azœ utshunœ. ²⁰ Œdoe anga uzu koepa adœke: «Mœ yindœ Ndjaba» yé á yiangba ayancœ, œshe koedœ ayi wala. Œdoe tshe koeyindœ ayancœ á tshe sœ kœwu she nene, tshe yi má ndœ Ndjaba á tshe wuwu she nene koto o? ²¹ Awa akwa á Yisu Kristu za fœ azœ

doeke: uzu á tshe koeyindœ Ndjaba, œ li adœke tshe yi ndje ndœ ayancœ.

5

A ropa tshapasho mboerœ koeyindœrœ nœ azœ

¹ Uzu ko á tshe yindœ nœ adœke Yisu koedœ Kristu, œshe koedœ gbolo nœ Ndjaba. Yé uzu ko á tshe yindœ Aba, tshe yi ndje ndœ agbolo nœ ye á tshe zu endje. ² Lœ awa nœ koeyindœ Ndjaba doe pe koembœrœtœ azœ lindœ awa akwa nœ ye dá a wusœ nœ adœke a yindœ agbolo nœ Ndjaba. ³ Koeyindœsho nœ azœ ga ndœ Ndjaba œ matœ ye loe mara á a lisœ awa akwa nœ ye. Awa akwa nœ ye kpa ka kote azœ waa nene, ⁴ mboerœ agbolo nœ Ndjaba ko ropa tshapasho ye. Yé awa nœ koeropa tshapasho koedœ koeyindœrœ nœ azœ. ⁵ Œdoe dá ropa tshapasho a? Uzu á tshe yindœ nœ adœke Yisu koedœ Gbolo nœ Ndjaba.

O'o tœ upu nœ Yisu

⁶ Uzu á tshe na loe awa nœ ungu œdoe pe indji, œshe koedœ Yisu Kristu. Œ doedœ lima kotœ ungu nene, kashe ungu œdoe pe indji. ɩshiri dá pandœ nœ atamœ; yé a wusœ nœ adœke ɩshiri pa kolœ adja o'o. ⁷ Atimuncœ votœ dá pandœ nœ. ⁸ ɔtsho ɩshiri, ungu œdoe pe indji; endje ko vovoto yindœ nœ awa bale. ⁹ A yindœ o'o ama azu ye, kashe œnœ Ndjaba dá kpa ropa nœ yé toenœ koedœ o'o á tshe pa lima tœ upu nœ Gbolo nœ ye. ¹⁰ Mboerœ toenœ ataa, uzu á tshe sœ doe koeyindœrœ ga ndœ Gbolo nœ Ndjaba, œneke á Ndjaba pa sœ losu ye zœ. Yé uzu á tshe koeyindœ œneke á Ndjaba pa nene, tshe za Ndjaba tœ ayi wala; gbambanœ nene, tshe yiyindœ œneke á Ndjaba pa tœ upu nœ Gbolo nœ ye nene. ¹¹ Wu o'onœ doeke: Ndjaba za soro á ka nene fœ azœ yé a gbœ soronœ asœmœ loe awa nœ Gbolo nœ ye. ¹² Uzu á tshe ngbœtœ ye bale doe Gbolo, tshe sœ doe soronœ asœmœ. Kashe uzu neke á tshe ngbœngbœtœ ye bale doe

Gbolo nœ Ndjaba nene, tshe gugu dœ soronœ ascœmœ nene.

Soro á ka nene

¹³ E'e á 'e yindœ ì'iri Gbolo nœ Ndjaba, mœ sœ kœsu œneke asœ fœ 'e adœke 'e wusœ nœ adœke 'e sœ dœ soro á ka nene. ¹⁴ Wu ádánœ á a sœsœ dœ awa nene á lœsu azœ sœ ziti utshu ye dœke: œdœ a kœyœndœ œrœ ga ndœ ye liaka gbetshelœ nœ ye, tshe dji azœ. ¹⁵ Bata a wusœ nœ adœke tshe sœ kœdji azœ tœ œrœ á a sœ kœyœndœ nœ ga ndœ ye, a wu ndje sœ nœ adœke a gbœ œrœœœ á a yœndœ nœ ascœmœ ye.

¹⁶ Œdœ anga uzu bale kœwu ayanœ kœmbœrœ ekperœ neke á sœ kœyiosho ga lœ kuzu nene, œ li adœke tshe za avwala fœ Ndjaba yé tshe za soro fœ ayanœ ascœmœ œdœ ekperœœœ kœsœsœ kœyiosho ga lœ kuzu nene. Kashe anga ekperœ bale sœ kœyi uzu ga lœ kuzu yé mœ papa adœke endje za avwala mbœrœ œnekemœ ascœmœ nene. ¹⁷ Œrœ kœ á sœsœ ndjii nene, kœdœ ekperœ; kashe œ dœdœ ekperœ kœ dá yiosho ga lœ kuzu nene. ¹⁸ A wusœ nœ adœke uzu kœ á tshe dœ gbolo nœ Ndjaba, lili kœsœ lœ ekperœ wa dœ wa nene mbœrœ Yisu á tshe dœ Gbolo nœ Ndjaba sœ kœgbœndœ ye, yé ekpe uzu œ sœ dœ gbœgbœ ga pa ye nene. ¹⁹ A wusœ nœ adœke azœ kœdœ azu nœ Ndjaba, kashe tshapashœ djigi sœ tshakane ekpe uzu. ²⁰ A wu ndje sœ nœ adœke Gbolo nœ Ndjaba na, yé œ to kœwusœrœ fœ azœ mbœrœ adœke a wusœ adja Ndjaba. Yé a sœ lœ adja Ndjaba lœ awa nœ Gbolo nœ ye dœ Yisu Kristu. Œshe kœdœ Ndjaba tako, tshe kœdœ soro á ka nene.

²¹ Agbolo nœ mœ, 'e zazatœ 'e ga tœ andjaba nene.

Bisha mbeti nœ Yowane Tshatshu o'o

Asœke kœdœ bisha mbetinœ á azu gbe ndje adœke Yowane dá su. Tshe sú fœ yashe á Ndjaba ke she œdœ agbolo nœ ye: azu gbe adœke mbetinœ na ga ndœ ikrizia lakpi œdœ azu á endje sœ kœngbœtœ endje kpœtœ oshonœ bale. Tshe sœ kœmindœ nœ fœ endje adœke, œ li dœ endje kœyindœtœ endje ugurutœ endje. Tshe kpa pa fœ endje adœke endje ka ngbiri lœ kœyindœrœ nœ endje yé ala endje gbœ dœ azu á endje sœ kœyisœ œrœ á sœ kpi tœ Ɔtshœ O'o.

Mbetinœ kurutshelœtœ ye atake:

- Tshatshu o'o (1-3)
- O'o tœ upu nœ kœyindœsho (4-6)
- Gbœdjela tœ upu nœ aayi kœyisœrœ dœ wala (7-11)
- Abala (12-13)

Abala

¹ Œmœ dœ Gbozu Ikrizia dá su mbeti nœ asœ fœ Yashe* á Ndjaba ke she œdœ pe fœ agbolœ† nœ ye á mœ yindœ endje tœpanœ kpuru lœ adja o'o. Œ dœ kolœ mœ kuti mœ dá yindœ 'e nene, kashe œmœ œdœ ndje pe endjeneke kœ á endje wusœ adja o'o. ² Gbambanœ nene, œ li adœke adja o'o sœ ugurutœ azœ, yé œ sœ dœ azœ bala waa dœ waa.

³ Kaka Aba azœ dœ Ndjaba œdœ Gbolo nœ ye dœ Yisu Kristu ma œtshœ lœsu nœ endje fœ azœ, œ wu oyo azœ yé œ za kœsœ gee fœ azœ, adœke a sœ lœ adja o'o œdœ pe lœ kœyindœsho.

Adja o'o œdœ pe kœyindœsho

⁴ Mœ sœ lima dœ yanga tœpanœ kpuru kœwu adœke anga agbolo nœ sœ kœna lœ awa adja o'o, bœta á Aba mi lima ndœ nœ adœke a mbœrœ. ⁵ Yé ngœngœ asœke, Yashe, œneke á mœ mindœ nœ fœ bœ dœke: a yindœtœ azœ dœ anga azœ. Œ dœdœ

tafo awa akwa dá mœ su fœ bœ nene, kashe œtœnœ kœdœ œneke á a wusœ nœ utshunœ lima katshatsha. ⁶ Kœyindœsho kœdœ kœmbœrœtœ azœ liaka awa akwa nœ Ndjaba. Yé awa akwa á endje yisœ nœ fœ 'e lima katshatsha utshunœ kœdœ adœke 'e sœ lœ kœyindœsho.

⁷ Gbambanœ nene, ayingba Kristu gu ngbakaka pa œshœ. Yé endje tshapu kœyindœ nœ adœke Yisu Kristu kœdœ adja uzu. Kpœtœ oshonœ asœmœ dá a wusœ ayi afara, á tshe kœdœ ayingba Kristu. ⁸ Ala 'e gbœ mbœrœ adœke akwa á a mbœrœ ugurutœ 'e kœtshutshu nene kashe 'e gbœ œrœ tshangbanœ á li dœ 'e. ⁹ Uzu á tshe kœyiyindœ kœgbœndœ œrœ á Kristu yisœ nœ ga tœ lœsu ye nene á drapa nœ, tshe sœsœ dœ lœsu bale ga ndœ Ndjaba nene. Kashe uzu á tshe gbœndœ kœyisœrœnœ ga tœ lœsu ye, tshe sœ dœ lœsu bale ga tœ Aba ndje dœ Gbolo nœ ye. ¹⁰ Œ kœsœ adœke anga uzu na ga ndœ 'e, á kœyisœ angbi œrœ á dœdœ œneke á Kristu yisœ nœ nene, adja 'e zaza osho kœsœ fœ she nene yé 'e babala ndje she nene. ¹¹ Gbambanœ nene, uzu á tshe bala she, sœ kœngbœtœ ye dœ she lœ ekperœ nœ ye á tshe mbœrœ asœmœ.

¹² Mœ sœ dœ o'o ndjoro kœsu fœ 'e, kashe mœ yiyindœ kœsu tœnœ ga pa kako mbeti nene. Mœ sœ kœgbe kœna ga ndœ 'e yekane á kœpa fœ 'e dœ ama mœ á lœsu azœ para kœkœ kœsu dœ yanga.

¹³ Agbolo nœ Yingœ zœ‡ á Ndjaba ke she, vwa abala nœ endje fœ bœ.

* **1.1** 1.1 Yashe: Anga ádá nœ Yashe kœdœ ndje «Ikrizia». † **1.1** 1.1 agbolo: Anga ádá nœ agbolo kœdœ ndje «Ayindœ Yisu». ‡ **1.13** 1.13 Agbolo nœ Yingœ zœ: Anga ádá nœ agbolo nœ yingœ zœ kœdœ ndje «azu tshelœ ikrizia á Yowane sœ lœnœ».

Votɔ mbeti nɔe Yowane Tshatshu o'o

Asɔeke kɔedɔe votɔ mbeti á azu gbe adɔeke Yowane dá sù. Tshe su fɔe anga yindɔe Yisu bale á i'iri ye wu Gayushi. Yowane vwa lima azu dje lakpi mbɔerɔe kɔemindɔe o'o ama Ndjaba, kashe lɔkɔ á endje wuta ɔa lakpi ogo Gayushi, Diyotrefe vwaratɔe ye adɔeke endje lo ɔa sɔenda nɔe ɔene nene. Tshe gɔrɔ ndje lima ayindɔe Yisu á endje za lima osho kɔesɔe fɔe aayi avwanɔe ɔa sɔenda nɔe endje lɔe ikrizia. Mbɔerɔe tɔenɔe ataa, tshe su mbetinɔe fɔe Gayushi adɔeke tshe ka ngbiri, ɔe zaza awa kɔemɔerɔe mara ɔerɔe nɔe Diyotrefe nene. Ɖe li adɔeke azu za osho kɔesɔe dɔe ɔtshɔnɔe fɔe azu á endje yi kumu endje ndɔe kɔemindɔe Ɖtshɔ O'o.

Mbetinɔe kurutshelɔetɔe ye atake:

- Tshatshu o'o (1-2)
- Kɔedonga osho tɔe upu nɔe Gayushi (3-8)
- Mara kɔemɔerɔetɔe nɔe Diyotrefe (9-10)
- Kɔedonga osho tɔe mara kɔemɔerɔetɔe nɔe Demetriyuse (11-12)
- Abala (13-15)

Abala

¹ Ɖemɔe dɔe Gbozu Ikrizia, mɔe sɔe kɔesu mbetinɔe asɔe fɔe aya mɔe dɔe Gayushi á mɔe yindɔe ye tɔpanɔe kpuru lɔe adja o'o.

² Aya mɔe á mɔe yindɔe zɔe, mɔe yindɔe nɔe adɔeke ɔerɔe kɔ sɔe dɔe ɔtshɔnɔe ga ndɔe zɔe, yé ɔe sɔe dɔe ɔtshɔ ɔkɔ zɔe ɔata á ɔe sɔe dɔe tɔenɔe lɔe ishiri.

Yowane donga Gayushi

³ Mɔe sɔe lima dɔe yanga waa lɔkɔ á ayindɔe Yisu na á mindɔe nɔe fɔe mɔe adɔeke ɔe zatɔe zɔe djigi fɔe Ndjaba yé ɔe sɔe kɔemɔerɔetɔe zɔe liaka adja o'o. ⁴ Anga ɔerɔe kpi á za yanga fɔe mɔe gugu nene kolɔe kɔedji adɔeke agbolo nɔe mɔe sɔe kɔena lɔe awa nɔe adja o'o. ⁵ Aya mɔe á mɔe yindɔe zɔe, ɔe sɔe kɔezatɔe zɔe dɔe lɔsu zɔe

bale ga tɔe ɔeneke á ɔe sɔe kɔemɔerɔe fɔe ayindɔe Yisu ɔedɔe pe fɔe agene. ⁶ Endje patɔe kɔeyindɔesho nɔe zɔe ɔa utshu Ikrizia. Mɔe sɔe kɔeki fɔe ɔe adɔeke ɔe ti kane endje lɔe ana nɔe endje ɔata á Ndjaba yindɔe nɔe dɔe ɔtshɔnɔe. ⁷ Gbambanɔe nene, mbɔerɔe kɔemɔerɔe akwanɔe fɔe Kristu dá endje zatɔe endje ga tɔe awa. Yé endje vwaratɔe endje kɔegbɔ ɔerɔe tshakane azu á endje yiyindɔe Yisu nene. ⁸ Ɖe li dɔe azɔe kɔeti kane mara azu atamɔe mbɔerɔe a kɔengbɔtɔe akwa dɔe endje á kɔemindɔe adja o'o awa bale dɔe endje.

Adiyotrefe dɔe Demetriyuse

⁹ Mɔe su mbeti teasho fɔe ikrizia nɔe 'e, kashe Diyotrefe á tshe yindɔe kɔeka ga pa ɔerɔe kɔ, gbege ga pa ɔeneke á mɔe pa asɔeke nene. ¹⁰ Mbɔerɔe tɔenɔe ata lɔkɔ á mɔe kɔeyi kumu mɔe ɔa zɔe, mɔe pandɔe ekperɔe nɔe ye á tshe sɔe kɔemɔerɔe tɔenɔe. Tshe sɔe kɔepa ekpe o'o ɔedɔe wala tɔe upu nɔe azɔe. Kashe ɔeneke á tshe mbɔerɔe kɔ asɔemɔe lili tɔe ala ye nene, tshe kpa vwaratɔe ye tɔe kɔeza osho kɔesɔe fɔe ayindɔe Yisu lɔe awa ana, yé ɔe sɔe kɔevwara endje tɔe ye tɔe endjeneke á endje sɔe kɔe'endje ga ndɔe endje. Tshe sɔe kɔepakata endje yé ɔe sɔe ndje kɔegɔrɔ endje lɔe ikrizia.

¹¹ Aya mɔe á mɔe yindɔe zɔe, zaza mara kɔemɔerɔe ɔerɔe nɔe ekpe azu nene kashe za mara kɔemɔerɔe ɔerɔe nɔe ɔtshɔ azu. Uzu nɔe kɔemɔerɔe ɔtshɔrɔe kɔedɔe uzu nɔe Ndjaba yé uzu kɔemɔerɔe ekperɔe wuwusɔe Ndjaba nene.

¹² Azu para kɔkɔ sɔe kɔepa ɔtshɔ o'o nɔe Demetriyuse. Adja o'o sɔe kɔepa ndje tɔe ye. A'a ndje, a sɔe kɔepa ndje tɔe ye awa bale yé ɔe wusɔe nɔe adɔeke ɔeneke á 'a sɔe kɔepa tɔenɔe kɔedɔe adja o'o.

Ndangɔb abala

¹³ Mɔe sɔe dɔe o'o ndjoro kɔepa fɔe ɔe, kashe mɔe yiyindɔe kɔesu tɔenɔe ga pa kako mbeti nene. ¹⁴ Mɔe sɔe kɔegbe kɔewu ɔe lɔe ondonɔe asɔe yeka a kɔepa tshama azɔe dɔe ɔe. ¹⁵ Kaka kɔesɔe gee sɔe dɔe ɔe. Anga zɔe vwa

abala fœ 6œ. Za ndje abala nœ mœ
dœ tœ zœ fœ uzu dœ uzu.

Mbeti nœ Yuda Tshatshu o'o

Uzu á tshe sú mbeti asœ kœdœ Yuda. Œshe kœdœ aya Jake yé azu gbe adœke Yisu kœdœ lima œgbœ nœ endje. Mbeti nœ ye asœke mbœrœ b̄ata œ li dœ bisha mbeti nœ Petro.

Yuda sú mbeti nœ ye fœ azu á Ndjaba ke endje. Tshe sœ kœpa fœ endje adœke ala endje gbœ dœ azu á endje sœ kœyisœ œrœ á sœ kpi tœ Œtshœ O'o. Œtshœ endje gaga nene yé œ sœ kœma adœke endje dœdœ azu nœ Yisu nene. Tshe pa ndje ndœ mara á Ndjaba œ wa o'o ga tœ azunœ á endje sœsœ kœmbœrœ œtshœrœ nene asœmœ.

Mbetinœ kurutshelœtœ ye atake:

- Tshatshu o'o (1-2)
- Aayi kœyisœrœ dœ wala (3-16)
- Kœka ngbiri lœ kœyindœrœ (17-23)
- Ndœngœbœ avwala (24-25)

Abala

¹ Œmœ Yuda, aya Jake, œmœ ayi akwa nœ Yisu Kristu, mœ sœ kœsu mbetinœ asœke fœ 'e dœ azu á Aba dœ Ndjaba ke 'e, á yindœ 'e yé á sœ kœgbœndœ 'e mbœrœ Yisu Kristu. ² Kaka Ndjaba wu oyo 'e yé œ za kœsœ gee œdœ kœyindœsho nœ waa dœ waa fœ 'e.

Aayi kœyisœrœ dœ wala

³ 'E dœ aaya mœ á mœ yindœ 'e, mœ sœ b̄alima dœ gbetshelœ kœsu mbeti fœ 'e tœ o'o nœ kœshe á Ndjaba za fœ azœ dœ 'e. Œ li dœ mœ kœsu mbetinœ asœ ndœ kœza kœru lœsu fœ 'e, á kœza gbœgbœ tœ kœnga pa kœyindœrœ á 'e sœ dœ tœncœ waa dœ waa ga ndœ Kristu. ⁴ Mœ su mbetinœ mbœrœ ekpe azu á endje li yaa ga ugurutœ 'e, á sœ kœdjingili tshelœ o'o tœ upu nœ Œtshœ lœsu nœ Ndjaba yeka á kœmbœrœ ngbindirœ nœ endje. Endje vwaratœ endje tœ Yisu Kristu á tshe dœ Ayengœ azœ œdœ Gbozu tshebale nœ azœ. Kashe endje sú ala œyerœ Buku nœ Ndjaba

ngbi adœke, Ndjaba œ wa bala œgbœ ngbanga ga tœ endje.

⁵ 'E wusœ œeneke kœ á mœ yindœ kœpa fœ 'e dœ œtshœncœ. 'E gbe dœ mara á Ndjaba she lima azu Israyele b̄a lœ ogo Ezipito, yé manda nœ tshe kpa wo lima endjeneke á endje vvara lima tœ endje tœ kœdji o'o ama ye. ⁶ 'E gbe ndje dœ anga aandjelu á endje sœsœ lima dœ yanga kœmbœrœ akwa tœ osho á Ndjaba za lima fœ endje nene, yé á katœ osho nœ endje ti. Ndjaba i endje dœ djingiri ga tœncœ waa dœ waa, œ ko endje va ga lœ ubu osho œerrr ga tœ egerœ olo kœwa ngbanga. ⁷ 'E kpa gbe dœ Sodomo dœ Gomora œdœ pe anga tshalakpi kœ á sœ lima indirincœ kane. Azu tshalakpinœ za lima tœ endje djigi ndœ kœmbœrœ œrœ tshula b̄ata kœna manda aandjelunœ. Endje mbœrœ angba budu dœ azu á lili má adœke endje mbœrœ dœ endje nene. Ngœngœ asœ, endje ko endje va gala owo á ka nene yeka ala uzu kœ kœgbœ mbœrœ tœncœ.

⁸ Azunœ á endje li ga ugurutœ 'e asœmœ mbœrœ mara œrœ ataa. Gbetshelœ nœ endje sœ kœvwa endje adœke endje nditœ endje ndœ kœmbœrœ angba budu, endje vwaratœ endje adœke Ndjaba dœdœ Gbozu nœ endje nene yé œ sœ kœgu œsœ ishiri mokœ nœ tshalafo. ⁹ Kashe Mikaye, gbozu tshapa aandjelu mbœmbœrœ lima ataa nene. Lœkœ á tshe sœ lima kœshara upu dœ djaboro mbœrœ oko Moyize, tshe tshetshene lima djaboro nene, kashe tshe pa lima fœ she adœke: «Kaka Gbozu dœ tœ ye za djofele fœ b̄œ.» ¹⁰ Azunœ asœmœ tshene lima œrœ á endje wuwu lima sœ nœ nene, endje lœ b̄ata agea á endje gugu dœ kœwusœrœ nene á sœ kœkotœ endje ve ga lœ kuzu. ¹¹ Oyo nœ endje, mbœrœ á endje za awa Kayina. Mbœrœ ogo ngendja, endje za awa Balaame yé endje tshu mbœrœ á endje mbœrœtœ endje b̄ata Kore á tshe oma lima dœ Moyize.

¹² Lœkœ á 'e ngbœtœ 'e ndœ kœzi

røgo yazu yé œdœe endje køesœe ugu-
rutœe 'e, mara køembœerœetœe endje œe
za tshula waa. Gbambance nene,
endje mbœerœe lœsu, œe gbe utshunœe
dœe uvu endje dœe tœe endje yé endje
gugu dœe tshula nene. Endje sœe b̄ata
ondoro tshalafœe á yugu sœe kœero dœe
tœenœe kashe yavuru œe ni manda nœe
nene. Endje sœe b̄ata ɔ̄ȳo á le nene
ataa olonœe kœeli, too endje sœe b̄ata
ɔ̄ȳo á endje dji b̄alima ga ati adœeke
œe kœero. ¹³ Endje li dœe loko tshatœe
ama kota. Endje mbœerœe œerœe tshula
b̄ata mara á furutsha œe wuta manda
loko. Endje sœe b̄ata angerepe á gitœe
endje tœe œesœenœe, yé Ndjaba guma
osho køesœe b̄a lœe ubu osho kate endje
adœeke endje sœe kpœemœe ngbugu dœe
ngbugu.

¹⁴ Ba lœe b̄ingi nœe Adamo, Enoke
kœedœe lima uzu tœe mindu dœe bisha
lœe aata uzu. Tshe gbara lima tœe upu
nœe azunœe adœeke, Gbozu sœe kœena
awa bale dœe aandjelu nœe ye kutu
dœe kutu, ¹⁵ mbœerœe kœewa ngbanga
pa azu para kœkœ. Tshe wa ɔ̄gb̄o ng-
banga pa endjeneke á endje vwaratœe
endje tœe ye, mbœerœe ekperœe nœe
endje œedœe pe ekpe o'o kœegusho kœe á
endje pa dœe i'iri ye. ¹⁶ Azunœe asœemœe
pu lima lœe ama endje olo para á
endje sœe dœe oyo. Endje te lima kolœe
manda ogo undu endje dœe tœe endje
yé œe sœe lima kœeu azu kolœe mbœerœe
kœegb̄o œerœe.

¹⁷ Kashe e'e dœe aaya mœe á mœe
yindœe 'e, 'e gbe dœe o'o á aayi avwa
nœe Gbozu nœe azœe dœe Yisu Kristu pa
lima fœe 'e utshunœe kane. ¹⁸ Endje pa
lima fœe 'e adœeke: «Dœe ndœngœlœe osho,
anga azu œe tetœe kœeyiangba Ndjaba,
endje tetœe kœemœe 'e yé œe sœe kœena
manda ogo undu endje dœe tœe endje.»
¹⁹ Adja azunœe asœemœe, endje yi o'o
ga ugurutœe azu adœeke endje kurut-
shelœetœe endje, Ishiri nœe Ndjaba gugu
lœe endje nene yé endje te manda
gbetshelœe nœe endje b̄ata azuzu.

²⁰ Kashe e'e dœe aaya mœe á mœe
yindœe 'e, 'e sœepe kolœe kœeza soro 'e
ga pa kœeyindœerœe nœe 'e á sœe yerœe.
'E za avwala fœe Ndjaba dœe gb̄ogb̄o

nœe ɔ̄tshœe Ishiri. ²¹ 'E gb̄andœe ayo nœe
Ndjaba ga tœe lœsu 'e, œe za ga tœe
akwa mbœerœe kœekate lœkœe á Gbozu
Yisu Kristu œe wu oyo 'e á za soro
neke á ka nene fœe 'e. ²² 'E wu oyo
azu á endje lœepe damba lœe sharapu.
²³ Œe sœe b̄ata endje yo ga tawo, yé 'e
gbota endje la owonœe kashe 'e wu
oyo anga endje dœe gb̄adjela dœe œe
yiangba œerœe kœe á endje mbœerœe. 'E
gogoro lœeba nœe endje nene mbœerœe
'e ndi dœe ekpe akwa nœe endje.

A za mokœ fœe Ndjaba

²⁴ A za mokœ fœe Ndjaba á tshe sœe
dœe gb̄ogb̄o nœe kœegb̄andœe 'e adœeke 'e
yoyo nene. Tshe mbœerœe adœeke 'e
wuta yerœe ga utshu mokœ nœe ye dœe
egerœe yanga. ²⁵ Œeshe kœedœe Ndjaba
tshebabale á tshe dœe ayi kœeshe azœe
lœe awa nœe Gbozu nœe azœe dœe Yisu
Kristu. Tshe sœe dœe mokœ, tœe egerœe
uzu, dœe gb̄ogb̄o, dœe tshagbozu, kœeto
utshu œerœe kœe, ngœngœe asœeke œerrr waa
dœe waa! Ame.

KƐwurƐ nƐe Yowane Tshatshu o'o

AsƐeke kƐedƐe mbeti Ɓ Yowane, ayi avwa nƐe Yisu Kristu sƩ. Tshe pa adƐeke Ɛeneke kƐ Ɓ Ɛene sƩ, Ɛene wu dƐe ala Ɛene, Ɛe dji ndje dƐe utu Ɛene.

Endje te lima pa Yowane Ɛe na Ɛe za she vwi 6a lƐe tshiki Patamose. ƁdƁnƐe Ɓ tshe su lima mbetinƐe asƐe kƐedƐe adƐeke Ɛe za gbƐgbƐ fƐe ayindƐe Yisu Ɓ endje sƐe lima kƐembƐerƐe ƐerƐe kanga fƐe endje. Tshe pa fƐe endje adƐeke endje shi gbi Ɛerrr ga tƐe amƁnƐe.

Yisu ma Ɛeneke Ɓ mbƐerƐe bala tƐe ye lƐndƐ kƐeka tshapashƐ fƐe she lƐe ulu. Tshe wu ƐerƐenƐe lƐe ulu adƐeke Satana dƐe aandjelu nƐe ye ƐedƐe azu para Ɓ endje dji she, Yisu Ɛe ropa endje yƐe Ɛe ko endje va ga lƐe divwili kudu.

MbetinƐe kurutshelƐtƐe ye atake:

- Tshatshu o'o ƐedƐe mokƐ nƐe Kristu (1.1-8)
- Mbeti Ɓ endje sƩ fƐe Ikrizia minu dƐe bisha (1.9-3.22)
- Buku Ɓ endje pi dƐe amende awa minu dƐe bisha (4.1-8.1)
- Idi minu dƐe bisha (8.2-11.19)
- Yashe, Dalagona ƐedƐe agea bisha (12.1-13.18)
- Yowane wu ƐerƐe kpikpi lƐe ulu (14.1-15.8)
- Yashi ƐkƐ nƐe Ndjaba minu dƐe bisha (16.1-21)
- Babilone ndi, yƐe Ndjaba ropa ay-ingba ye (17.1-20.10)
- NdƐngƐlƐ kƐewa ngbanga nƐe Ndjaba (20.11-15)
- Tafo tshalafo dƐe pe tafo tshapashƐ (21.1-22)
- NdƐngƐlƐ o'o tƐe upu nƐe kƐekwa Yisu (22.6-21)

Tshatshu o'o

¹ MƐe sƐe kƐesu mbetinƐe asƐeke tƐe kƐeyisƐe o'o Ɓ Yisu Kristu gbara. Ndjaba za lima tƐenƐe fƐe she, adƐeke tshe yisƐe Ɛeneke Ɓ lii kƐembƐerƐetƐe endje lƐe ondonƐe asƐeke fƐe aayi akwa nƐe ye. Yisu Kristu yisƐe o'onƐe asƐemƐe fƐe Yowane, ayi akwa nƐe ye lƐe awa

nƐe kƐevwa andjelu nƐe ye fƐe she. ² Yowane kƐedƐe timu nƐe Ɛeneke kƐ Ɓ tshe wu 6ata ulu. TƐenƐe kƐedƐe O'o ama Ndjaba ƐedƐe adjapu Ɓ Yisu Kristu pa. ³ Yanga nƐe uzu Ɓ tshe di mbetinƐe asƐeke, ndje dƐe endjeneke Ɓ endje dji upu nƐe kƐegbara o'o asƐe, yƐe Ɓ gbƐndƐe Ɛeneke Ɓ endje sƩ ga la nƐe. GbambanƐe nene, olonƐe ndo ye.

Abala fƐe azu lƐe Ikrizia minu dƐe bisha

⁴ ƐemƐe Yowane, mƐe vwa abala fƐe azu lƐe Ikrizia minu dƐe bisha lƐe ogo Azi. Kaka adƐeke Ndjaba ma ƐtshƐ lƐsu ƐedƐe kƐesƐe gee nƐe ye ga ndƐe 'e; ƐtshƐ lƐsu ƐedƐe kƐesƐe gee Ɓ to 6a ndƐe ye Ɓ tshe sƐe zƐe, Ɓ tshe sƐe lima yƐe Ɓ sƐe kƐena tƐenƐe; ƐtshƐ lƐsu ƐedƐe kƐesƐe gee Ɓ to 6a ndƐe aishirinƐe minu dƐe bisha Ɓ endje ka utshu ngande tshagbozu nƐe ye asƐemƐe; ⁵ ƐtshƐ lƐsu ƐedƐe kƐesƐe gee Ɓ to 6a ndƐe Yisu Kristu Ɓ tshe dƐe adja timu, eya Gbolo lƐe ugu-rutƐe akuzu ƐedƐe uzu Ɓ tshe sƐe ga pa agbozugo kƐ pa ƐshƐ. Yisu Kristu sƐe kƐeyindƐe azƐe, Ɛe gi azƐe lƐe ekperƐe nƐe azƐe lƐe awa nƐe indji ye, ⁶ yƐe Ɛe fa azƐe tƐe anganga Ndjaba tshelƐe ogo tshagbozu nƐe ye ndƐe kƐembƐerƐe akwa fƐe AbanƐe dƐe Ndjaba. Kaka tshe gbƐ mokƐ ƐedƐe gbƐgbƐ mbƐerƐe ngbugu dƐe ngbugu. Ame!

⁷ 'E wu, Yisu Ɛe jerƐe lƐe ondoro. Azu para kƐkƐ Ɛe wu she, ataa endjeneke Ɓ endje sƩ lima she. Azu ogo pa ƐshƐ djigi Ɛe ditshelƐema endje mangba upu nƐe ye. Ɛ, Ɛe sƐe kolƐe ataa. Ame!

⁸ Gbozu Ndjaba nƐe gbƐgbƐ kƐ, Ɓ tshe sƐe zƐe, Ɓ sƐe lima yƐe Ɓ sƐe kƐena tƐenƐe, pa adƐeke: «MƐe kƐedƐe alinƐe ƐedƐe ndƐngƐlƐnƐe.»

Yowane wu Yisu lƐe ulu

⁹ ƐemƐe kƐedƐe aya 'e dƐe Yowane Ɓ a ngbatƐe azƐe dƐe 'e bale lƐe kƐewu ƐerƐe kanga, lƐe ama akwa nƐe Ogo gbozu nƐe Ndjaba yƐe Ɓ sƐe kƐeshi gbi lƐe kƐengbatƐe azƐe bale dƐe Yisu. Endje za lima mƐe vwi 6a lƐe tshiki Ɓ iirincƐe kƐedƐe Patamose mangba kƐezatƐe mƐe ga tƐe O'o ama Ndjaba ƐedƐe ga tƐe adjapu Ɓ Yisu yisƐe nƐe.

¹⁰ Ɔtshə Ishiri sœ lima dœ mœ dœ olo nœ Gbozu*, yé mœ sœ lima kœdji ɔgbə tshama b̄ata luba djagamanda mœ. ¹¹ Tshamanœ ki lima adœke: «Ɛrœ á bœ sœ kœwu tœnœ, su ga la mbeti, yé œ vwa ga lœ Ikrizia mindu dœ bisha: 6a lœ Efeze, 6a lœ Simirnœ, 6a lœ Peregame, 6a lœ Tiyatire, 6a lœ Sarde, 6a lœ Filadelfi œdœ ndje 6a lœ Lawudukiya.»

¹² Mœ fa lima tœ mœ mbœrœ kœwu uzu á tshe sœ kœpa o'o fœ mœ ascœmœ. Yé manda kœfatœ mœ, mœ wu lima œrœ á endje ko tala ga panœ mindu dœ bisha (7) á endje mbœrœ dœ ɔrœ. ¹³ Yé mœ wu œrœ œ ka lima 6a uguru œrœ á endje ko tala ga panœ b̄ata Gbolo nœ uzu. Uzunœ verœ yɔgbɔɔ lœba, œ i uwu á endje mbœrœ dœ ɔrœ ga lœ okoro ye. ¹⁴ Sukumu ye sœ tœ imbinœ urrr b̄ata imbi usu pata, yé ala ye sœ b̄ata la6a owo. ¹⁵ Ada ye tshi lima b̄ata waya á endje yi ga ta wo yekane á ye kotenœ. Tshama ye wu lima b̄ata tshama udjuru egerœ ungu. ¹⁶ Ba tœ kuni ye, tshe tepa angerepe mindu dœ bisha yé ingiri yakamba á amanœ bisha ki waa, sœ lima kœwuta lœ ama ye. Tshatshu ye sœ lima kœtshi tœnœ b̄ata ɔɔ á tshi dœ gb̄oku ɔɔ.

¹⁷ Lɔkɔ á mœ wu she, mœ te ga tœ ada ye b̄ata uzu á tshe tshu ye. Tshe to kuni ye ga pa mœ, œ pa adœke: «Awa zaza bœ nene! Ɛmœ kœdœ ali uzu œdœ ndɔngɔɔ uzu. ¹⁸ Ɛmœ kœdœ uzu á tshe sœ dœ soro. Mœ tshu lima ye kashe ngɔngɔ asœke, mœ sœ dœ soro waa dœ waa. Ɛmœ dá sœ dœ herela nœ kuzu œdœ pe herela nœ osho nœ akuzu. ¹⁹ Ataa, su œrœ neke á bœ wu, œneke á sœ zœ œdœ œneke á na manda nœ. ²⁰ Tœ upu nœ angerepenœ mindu dœ bisha á bœ wu 6a tœ kuni mœ œdœ œrœ á endje ko tala ga panœ mindu dœ bisha á endje mbœrœ dœ ɔrœ ascœmœ, wu ádnœ á kotœ endje yiwa tœnœ dœke: angerepenœ mindu dœ bisha kœdœ aandjelu nœ Ikrizia mindu dœ bisha, yé œrœ á endje ko tala ga panœ

mindu dœ bisha kœdœ Ikrizia mindu dœ bisha.»

2

Mbeti á endje sú fœ Ikrizia 6a lœ Efeze

¹ «Su mbeti fœ andjelu nœ Ikrizia 6a lœ Efeze adœke:

«Uzu á tshe ko angerepe mindu dœ bisha ga tœ kuni ye yé á sœ kœna ugurutœ tala mindu dœ bisha á endje mbœrœ dœ ɔrœ ascœmœ, pa adœke:

² Mœ wusœ neke á bœ sœ kœmbœrœ tœnœ ye, ili á bœ vwi œdœ pe kœru lœsu nœ zœ. Mœ wusœ nœ adœke bœ yiyindœ kœsœ tœ œscœncœ dœ aayi katshalœsu nene. Bœ wu lœsu endjeneke á endje sœ kœpa adœke œne kœdœ aayi avwa kashe endje dœdœ aayi avwa nene, yé bœ wu endje tœ aayi wala. ³ Bœ ru lœsu zœ, bœ wu œrœ kanga tœ upu nœ i'iri mœ yé bœ mœmœ nene. ⁴ Kashe mœ sœ dœ o'o bale kœgbagbara bœ: bœ katœ kœyindœsho nœ zœ lima utshunœ ga ndœ mœ ye. ⁵ Gbe tshelœ zœ tœ osho á bœ to tœnœ á te kane. Fatshalœsu zœ yé œ kwatœ zœ ndœ akwa á bœ mbœrœ lima utshunœ. Ɛdœ bœ kœfafatshalœsu zœ nene, mœ na ga ndœ zœ yé mœ gi tala nœ zœ tœ oshonœ á sœ tœnœ ascœmœ ye. ⁶ Kashe, œrœncœ asœke sœ mbœrœ bœ: bœ sœ kœyiangba œrœ á Anikolayiti sœ kœmbœrœ tœnœ b̄ata mœ ndje.

⁷ «Kaka uzu á tshe sœ dœ utu, dji o'onœ á Ishiri sœ kœpa fœ azu Ikrizia.

«Uzu neke á tshe ropa ekperœ kœ, mœ za awa fœ she adœke tshe zi leyɔ nœ soro á sœ 6a lœ paradizo nœ Ndjaba.»

Mbeti á endje sú fœ Ikrizia 6a lœ Simirnœ

⁸ «Su mbeti fœ andjelu nœ Ikrizia lœ Simirnœ adœke:

«Uzu á tshe dœ alinœ œdœ ndɔngɔɔnœ, tsheneke á tshe tshu lima kashe á kwatœ ye ga lœ soro, pa atake: ⁹ Mœ wusœ œrœ kanga nœ zœ œdœ pe oyo nœ zœ, kashe œbœ kœdœ ayi kœgbœrœ. Mœ wusœ ekpe

* **1.10** 1.10 Olo nœ Gbozu kœdœ lima utshunœ ɔɔ yenga á ayindœ Yisu sœ lima kœngbœtœ endje ndœ kœgbe dœ olo á Yisu she lima lœ akuzu (Akw 20.7; Yow 20.1)

o'o á azu á endje pa adœke œne kœdœ Ayuda sœ kœpa ga tœ ɔkɔ zœ kashe endje doédœ Ayuda nene, endje kœdœ Sinagoga nœ Satana. ¹⁰ Awa mbœmboerœ bœ tœ œrœ kangane á bœ wu bala nene. Dji kane: djaboro œ ko anga azu ndjoro ugurutœ 'e va ga lœ anda kánga mbœrœ kœwu lœsu 'e, endje mbœrœ œrœ kanga fœ 'e manda olo ndjokpa. Zatœ zœ ga tœ kœyindœrœ nœ zœ œrrr ga tœ kuzu zœ, yé mœ za bala kpoto nœ soro fœ bœ.

¹¹ «Kaka uzu á tshe sœ dœ utu, dji o'onœ á Ishiri sœ kœpa fœ azu Ikrizia!

«Uzu neke á tshe ropa ekperœ kɔ, tshe tshu kuzu nœ bisha nene.»

Mbeti á endje sú fœ Ikrizia 6a lœ Peregame

¹² «Su mbeti fœ andjelu nœ Ikrizia lœ Peregame adœke:

«Uzu á tshe sœ dœ ingiri yakamba á amane bisha ki waa, pa adœke: ¹³ Mœ wusœ osho á bœ sœ tœnœ ye: œtœnœ kœdœ osho á ngande tshagbozu nœ Satana sœ tœnœ. Kashe bœ zatœ zœ kɔ fœ mœ yé œ 'ea'ea mœ lœ kœyindœrœ nœ zœ nene, ataa ga tœ lœndɔ á endje wo lima dœ Atipase á tshe dœ adja timu nœ mœ 6a ndœ 'e, 6a tœ osho á Satana sœ tœnœ. ¹⁴ Kashe mœ sœ dœ o'o kœgbagbara bœ tœnœ: Azu á endje sœ kœro manda kœyisœrœ nœ Balaame sœ ndœ zœ. Balaame sœ lima kœu Balake adœke tshe gi úkú ga tœ awa azu Israyele mbœrœ kœvwa endje adœke endje zi songba agea á endje to tœ tokóró fœ andjaba œdœ kœvwa endje ndœ kœmbœrœ angba budu. ¹⁵ Ba ndœ zœ ndje, anga azu á endje sœ kœna manda kœyisœrœ nœ Anikolayiti sœ zœ. ¹⁶ Ataa, fatshalœsu zœ. Ete nene, mœ sœ kœna ga ndœ zœ lœ ondonœ, yé mœ nga koshe ga tœ endje dœ ingiri yakamba á sœ kœwuta lœ ama mœ.

¹⁷ «Kaka uzu á tshe sœ dœ utu, dji o'onœ á Ishiri sœ kœpa fœ azu Ikrizia.

«Uzu neke á tshe ropa ekperœ kɔ, mœ to mane* á zatœ endje yiwatœnœ fœ she, mœ za bala imbi badja á endje sú tafo i'iri ga pa nœ fœ uzu dœ uzu; i'iri á uzu bale wuwusœ nœ nene, kolœ tsheneke á tshe gbɔ, dá wusœ nœ.»

Mbeti á endje sú fœ Ikrizia 6a lœ Tiyatire

¹⁸ «Su mbeti fœ andjelu nœ Ikrizia lœ Tiyatire adœke:

«Gbolo nœ Ndjaba á ala ye sœ kœtshi ɓata owo yé ada ye sœ kœtshi ndje ɓata waya á endje yi ga ta wo yekane á ye kotœnœ, pa adœke: ¹⁹ Mœ wusœ œneke á bœ sœ kœmbœrœ tœnœ ye, kœyindœsho nœ zœ, kœzatœ zœ ga tœ kœyindœrœ, mara kœmbœrœ dœ akwa nœ zœ œdœ pe kœru lœsu nœ zœ. Mœ wusœ nœ adœke œrœ neke á bœ sœ kœmbœrœ ngɔngɔ asœke ropa œneke á bœ mbœrœ lima utshunœ ye. ²⁰ Kashe mœ sœ dœ o'o bale kœgbagbara bœ tœnœ: Bœ za awa fœ Zezabele, yashe á tshe sœ kœmatœ ye adœke œne kœdœ ayi kœgbara o'o ama Ndjaba. Tshe sœ kœfara aayi akwa nœ mœ ndœ kœmbœrœ angba budu dœ pe kœzi songba agea á endje to tœ tokóró fœ andjaba. ²¹ Mœ katœ olo fœ she adœke tshe fatshalœsu ye kashe tshe yiyindœ kœkatœ angba budu nœ ye ti nene. ²² Mbœrœ tœnœ ataa, mœ za she vwi ga pa kelekpa nœ ɔgbɔ œrœ kanga awa bale dœ endjeneke á endje sœ kœmbœrœ angba budunœ dœ she œdœ endje kœkakatœ kœmbœrœ angba budunœ ti nene. ²³ Ga panœ, mœ wo agbolo nœ ye. Ataa, azu Ikrizia kɔ œ wusœ nœ adœke œmœ kœdœ tsheneke á tshe wusœ gbetshelœ œdœ lœsu azu. Mœ za œrœ tshangba akwa nœ uzu dœ uzu liaka œneke á tshe mbœrœ, fœ she.

²⁴ «Kashe tœ upu nœ 'e lœ Tiyatire á 'e vwaratœ 'e tœ ekpe kœyisœrœ nœ azunœ ascœmœ, yé á tshapu kœwusœ œneke á azunœ sœ kœ'e tœnœ adœke

* **2.17** 2.17 Mane kœdœ rœgo á Ndjaba to lima fœ agbolo Israyele tœ awa nœ kœwuta endje lœ kanga. Dœ o'o ama Ebre, i'irinœ ascœmœ kœdœ «Asœke kœdœ gade?»

“kœyisœrœ nœ Satana lœ ubunœ”, mœ sœ kœpa fœ 'e ngbi adœke: mœ kpa za anga angbi kongba ga pa igi 'e nene. ²⁵ Kashe 'e tepa œneke á 'e sœ dœ tœnœ ngbiri œrrr ga tœ kœkwa mœ.

²⁶⁻²⁸ «Azu neke á endje ropa ekperœ kœ yé á œepe kœmbœrœ akwa nœ mœ œrrr ga tœ ndœngœlœnœ, mœ za bala tshagbozu á mœ gbœ ba ndœ Aba mœ fœ endje. Mœ za tshagbozu nœ kœsœ ga pa ogo kœ fœ endje. Endje gbœndœ azu ogonœ dœ œgbœnœ, yé œ ndi tshelœ endje krœna bœta lœsú á endje mbœrœ dœ oto. Awa bale, mœ za tombele fœ azunœ asœmœ.

²⁹ «Kaka uzu á tshe sœ dœ utu, dji o'onœ á Ishiri sœ kœpa fœ azu Ikrizia!»

3

Mbeti á endje sú fœ Ikrizia ba lœ Sarde

¹ «Su mbeti fœ andjelu nœ Ikrizia lœ Sarde adœke:

«Uzu á tshe sœ dœ Ishiri nœ Ndjaba mindu dœ bisha, ndje dœ angerepe mindu dœ bisha asœmœ pa adœke: Mœ wusœ œneke á bœ sœ kœmbœrœ tœnœ ye, mœ wusœ œneke á azu sœ kœpa tœ upu nœ zœ adœke bœ sœ dœ soro andaa bœ tshu ye. ² Ala zœ gbœ, yé za gbœgbœ fœ udu soro zœ á ndo kœtshu tœnœ asœmœ kane. Gbambœnœ nene, mœ wu adœke anga akwa bale á bœ sœ kœmbœrœ tœnœ á sœ tœ œtshœnœ utshu Ndjaba nœ mœ, kpa gugu nene. ³ Gbe tshelœ zœ tœ o'o ama Ndjaba á endje yi lima sœ nœ fœ bœ yé á bœ dji kane. Gbœndœ nœ yé œ fatshalœsu zœ. Œdœ ala zœ kœgbœgbœ nene, mœ na trosha ga ndœ zœ bœta ayi angba, bœ wusœ ada œlœnœ á mœ na dœ tœnœ ndœ kœndondoro bœ nene. ⁴ Andaa, bœ sœ dœ anga azu ndœ zœ lœ Sarde á endje djadja kote lœba nœ endje nene. Endje verœ imbi lœba ga tœ endje adœke 'a rotœ awanœ bale dœ endje, gbambœnœ nene, endje li dœ tœnœ ye.

⁵ «Ataa, azu neke á endje ropa ekperœ kœ, endje verœ imbi lœba,

mœ wo i'iri endje ala buku nœ soro nene. Mœ yindœ nœ bala utshu Aba mœ œdœ utshu aandjelu nœ ye adœke endje kœdœ azu nœ mœ.

⁶ «Kaka uzu á tshe sœ dœ utu, dji o'onœ á Ishiri sœ kœpa tœnœ fœ azu Ikrizia.»

Mbeti á endje sú fœ Ikrizia ba lœ Filadelfi

⁷ «Su mbeti fœ andjelu nœ Ikrizia lœ Filadelfi adœke:

«'E dji o'o á uzu á tshe sœ yerœ, á dœ adja adjapu, pa fœ 'e kane. Œshe dá tepa herela nœ gbozugo Davidi, á tshe kœkœrœ dœ manda, uzu bale œ li kœtshu tœnœ nene, yé á tshe kœtshu ga tœnœ, uzu bale œ li kœkœrœ tœnœ nene. Tshe pa adœke: ⁸ Mœ wusœ akwa nœ zœ ye. Mœ wusœ nœ adœke bœ sœ dœ gbœgbœ teasho yé atamœ gbaa, bœ lisœ o'o ama mœ yé œ 'ea'ea nene. Mbœrœ tœnœ ataa, mœ kœrœ manda utshu zœ á uzu bale œ li kœtshu tœnœ nene. ⁹ Œrœnœ á mœ mbœrœ dœ azu tshelœ Sinagoga nœ Satana, dœ endjeneke á endje sœ kœpa adœke œne kœdœ Ayuda kashe endje dœdœ Ayuda nene mbœrœ endje sœ kœpa wala, dœke: Mœ shosho endje adœke endje na kœgote ga tœ ada zœ, yé endje wusœ nœ adœke mœ yindœ zœ. ¹⁰ Mbœrœ á bœ gbœndœ o'o ama mœ dœ kœru lœsu asœmœ, œmœ ndje, mœ gbœndœ zœ lœ œrœ kangœnœ á na ndœ azu tshapashœ asœ djigi mbœrœ kœwu lœsu endje. ¹¹ Mœ na lœ ondonœ asœ. Tepa œrœnœ á bœ sœ dœ tœnœ ngbiri adœke uzu bale zaza kpoto tshagbozu nœ zœ tœ zœ nene.

¹² «Uzu neke á tshe ropa ekperœ kœ, mœ fa she tœ sharagunda tshelœ Tepelo nœ Ndjaba nœ mœ, yé tshe kpa wuta ga ushu bale nene. Mœ su i'iri Ndjaba nœ mœ dœ pe i'iri ongbo nœ Ndjaba nœ mœ ga pa ye. Ongbœnœ asœmœ kœdœ tafo Yerusaleme á to bœ ndœ Ndjaba nœ mœ bœ lafo yeka á jœrœ asœmœ. Mœ su ndje tafo i'iri mœ ga pa ye.

¹³ «Kaka uzu á tshe sœ dœ utu, dji o'onœ á Ishiri sœ kœpa fœ azu Ikrizia.»

Mbeti á endje sú fœ Ikrizia 6a lœ Lawudukiya

¹⁴ «Su mbeti fœ andjelu nœ Ikrizia lœ Lawudukiya adœke:

«Uzu á endje e she Ame, á tshe dœ adja timu yé á sœ kœpa adjapu, œshe á tshe sœ lima utshu ali œrœ á Ndjaba mbœrœ kœ pa œshœ, pa adœke: ¹⁵ Mœ wusœ akwa nœ zœ ye: mœ wusœ nœ adœke 6œ sœsœ kpaziti too wodawoda nene. Yé œ sœ má tœ œtshœnœ adœke 6œ sœ kpaziti too wodawoda. ¹⁶ Kashe mbœrœ á 6œ wo mboo, 6œ sœsœ kpaziti too wodawoda nene, mœ ndja 6œ lœ ama mœ. ¹⁷ Gbambœ nene, 6œ pa adœke: “Emœ kœdœ ayi kœgbœrœ, mœ sœ dœ œrœ waa, mœ kpa gbege dœ anga œrœ nene.” Kashe 6œ wuwusœ nœ nene adœke 6œ sœ dœ oyo, uzu á tshe gugu dœ œrœ nene, ayibula, ayi oyo œdœ uzu á tshe sœ kpendro. ¹⁸ Mbœrœ tœnœ ataa, mœ sœ kœmi upu fœ 6œ adœke 6œ na 6a ndœ mœ œ yœ œrœ á endje yi ga tœ owo á ye kotœnœ, yekane á kœwuta ayi kœgbœrœ. Yœ ndje imbi lœba mbœrœ kœverœ ga tœ zœ yeka á kœgbœgbœ tshula tœ kœndro zœ nene. Yœ ndje œyœ kœta ga la zœ mbœrœ á kœwu osho dœ œtshœnœ.

¹⁹ «Azu kœ á mœ yindœ endje, mœ sœ kœza djofele fœ endje ndœ kœyœrœ endje. Ma egerœ ogo kœmbœrœ akwa nœ zœ yé œ fatshalœsu zœ. ²⁰ Dji kane, mœ ka lœ manda yé œ sœ kœnge tœnœ. Œdœ anga uzu kœdji tshama mœ yé á kœrœ manda, mœ li ga ndœ ye œ zi œrœ awa bale dœ she, yé œshe ndje, awa bale dœ mœ.

²¹ «Uzu neke á tshe ropa ekperœ kœ, mœ za awa fœ she kœsœ awa bale dœ mœ ga pa ngande tshagbozu nœ mœ, 6ata mœ ndje á mœ ropa anga mœ yé á na kœsœ awa bale dœ Aba mœ ga pa ngande tshagbozu nœ ye.

²² «Kaka uzu á tshe sœ dœ utu, dji o'onœ á Ishiri pa fœ azu Ikrizia!»

4

Kœdonga Ndjaba 6a lafo

¹ Manda nœ, mœ wu manda á kœrœ 6a lafo.

Mœ dji tshama á mœ dji lima utshunœ kœpa o'o fœ mœ dœ avwara 6ata luba adœke: «Œ ga mœ dœ mœ yisœ œeneke kœ á li adœke œ mbœrœtœ endje manda nœ, fœ 6œ.»

² Pe tœ œsœnœ, Ishiri nœ Ndjaba jœrœ lima ga pa mœ, yé mœ wu ngande tshagbozu bale 6a lafo 6a zœ, anga uzu sœ lima ga pa nœ.

³ Uzunœ ascœmœ tshi lima 6ata badja á amanœ gbœ waa, á i'irinœ kœdœ jaspe œdœ dœ badja á i'irinœ kœdœ sardwane*. Avwenge á sœ lima dji ngande tshagbozunœ, sœ lima kœtshi 6ata badja á i'irinœ kœdœ emerode. ⁴ Dji indiri ngande tshagbozu, anga ngande tshagbozu sœ lima zazu bale dœ vana (24) á agbozu Ikrizia zazu bale dœ vana sœ lima ga panœ. Endje verœ lima imbi lœba ga tœ endje yé œ verœ kpoto tshagbozu á endje mbœrœ dœ œrœ ga tœ kumu endje. ⁵ Ngande tshagbozunœ sœ kœyerœwa tœnœ, tshama sœ kœki tœnœ yé œ sœ ndje kœsœ 6ata yavuru. Tala mindu dœ bisha sœ lima kœtshi utshu ngande tshagbozunœ, talanœ ascœmœ kœdœ ishiri nœ Ndjaba mindu dœ bisha. ⁶ Kpœ utshu ngande tshagbozunœ, œ sœ lima 6ata egerœ ungu á sœ lima kœtshi 6ata wushiri, tshala ungunœ sœ lima ngbi 6ata badja á i'irinœ kœdœ kristale.

Ba ugurunœ, dji indiri ngande tshagbozunœ, anga œrœ vana á sœ dœ soro sœ lima kpœtœmœ, ala za tshatshunœ djigi œdœ tshamanda nœ. ⁷ Ali œrœnœ á sœ dœ soro sœ lima 6ata bamara, bishanœ sœ lima 6ata ovoro œkœ ngombe, tshœnœ votœnœ tshatshu ye sœ lima 6ata œnœ uzu, yé tshœnœ vananœ sœ lima 6ata divumbala á tshe sœ kœru tœnœ. ⁸ Œrœnœ á sœ dœ soro vavana kœ sœ lima dœ ombo tœ endje mindu dœ bale, yé kote ombœnœ kœ sú lima dœ

* 4.3 4.3 Sardwane: Tœnœ kœdœ œgbœ badja á sœ tœ wolœnœ

ala, dja ga pa nœ œdœ pe dja ga ati kœ. Endje kaka lima tœ kœbi itshi ti nene butshœ dœ œlœ, endje sœ kœbi itshinœ adœke:

«Yerœ, Yerœ, Yerœ, Gbozu Ndjaba nœ gbœgbœ kœ,
tsheneke á tshe sœ lima, á tshe sœ zœ yé á na bala.»

⁹ Yé œ kœsœ adœke, œrœnœ á sœ dœ soro asœmœ sœ tœ kœza mokœ dœ kœlisœtœ, ndje dœ kœgi mershe fœ uzunœ á tshe sœ ga pa ngande tshagbozunœ, yé á sœ dœ soro waa dœ waa asœmœ, ¹⁰ agbozu Ikrizianœ zazu bale dœ vana (24) sœ lima kœgote ga utshu tsheneke á tshe sœ ga pa ngande tshagbozunœ, yé œ sœ lima kœdonga tsheneke á tshe sœ dœ soro waa dœ waa. Endje ko lima kpoto tshagbozunœ tœ kumu endje va ga ati ga utshu ngande tshagbozunœ asœmœ, á sœ lima kœpa adœke:

¹¹ «Gbozu, Ndjaba nœ 'a! Bœ li adja dœ kœgbœ mokœ, kœlisœtœ dœ pe gbœgbœ.

Gbambanœ nene, œbœ dá mbœrœ œrœ kœ;
œbœ dá mbœrœ yé á yindœ nœ adœke œ sœ zœ.»

5

Buku œdœ aya Pata

¹ Mœ wu buku á endje djeedje ga tœnœ lœ kane kuni uzunœ á tshe sœ ga pa ngande tshagbozunœ. Endje sú mbeti ga lanœ dœ pe tshapanœ kœ, yé œ pi dœ amende mindu dœ bisha. ² Mœ wu anga andjelu á tshe sœ dœ gbœgbœ waa kœta rawa adœke: «Uzu de dá li kœ'i amendœ, á kœkœrœ bukunœ a?» ³ Kashe uzu bale nene, œdœ 6a lafo, œdœ 6a pa shœ, œdœ 6a budu œshœ, lili lima kœkœrœ bukunœ yeka á kœmesho ga la nœ nene. ⁴ Mœ ki lima waa tœ kœwu adœke uzu bale á tshe li kœkœrœ bukunœ, á kœmesho ga la nœ, gugu nene. ⁵ Kashe anga agbœ gbozu bale lœ agbozu Ikrizianœ pa fœ mœ adœke: «Kiki nene! Mesho, bamara lœ mara nœ Yuda, ata gbozugo Davidi ropa azu kœ. Tshe lii kœ'i amende

mindu dœ bisha asœmœ yé œ lii kœkœrœ bukunœ ye.»

⁶ Yé mœ wu aya Pata á tshe ka uguru ngande tshagbozunœ á œ œrœ vana á sœ dœ soro œdœ agbozu Ikrizianœ asœmœ sœ dji indiri ye. Aya Patanœ sœ lima 6ata endje wo she ye. Tshe sœ lima dœ idi ye mindu dœ bisha, dœ ala ye mindu dœ bisha á dœ ishiri nœ Ndjaba mindu dœ bisha á tshe vwa lima ga pa œshœ kœ. ⁷ Aya Patanœ na ndoo yé œ za bukunœ lœ kane kuni uzunœ á tshe sœ lima ga pa ngande tshagbozunœ.

⁸ Lœkœ á tshe za bukunœ, œrœ vana á sœ dœ soro œdœ agbozu Ikrizianœ zazu bale dœ vana (24) asœmœ gote ga utshu ye. Uzu dœ uzu sœ lima dœ kundi, dœ pe kopo á endje mbœrœ dœ œrœ á sú dœ yombo á dœ avwala nœ ayerœ azu. ⁹ Endje sœ lima kœbi tafo itshi adœke:

«Bœ lii tœ kœza bukunœ,
œdœ kœ'i amende tœnœ ye.
Gbambanœ nene, endje wo lima 6œ,
yé lœ awa nœ indji zœ,
6œ yœ azu fœ Ndjaba,
á endje to lœ mara kœ,
lœ ama ogo kœ, lœ azu ogo kœ œdœ lœ ogo kœ.

¹⁰ Bœ fa endje tœ anganga Ndjaba tshelœ ogo gbozu tshebile mbœrœ kœmbœrœ akwa fœ Ndjaba nœ azœ,
yé endje te bala agbozugo tshapa œshœ.»

¹¹ Mœ mesho, yé œ dji tshama aandjelu ndjoro. Endje sœ lima kutu dœ kutu kœropanœ yé œ ka dji indiri ngande tshagbozunœ, dji indiri œrœ á sœ dœ soro œdœ pe dji indiri agbozu Ikrizianœ. ¹² Endje sœ lima kœbi itshi dœ agbœ tshama adœke:

«Aya Patanœ á endje wo lima she lii adja kœgbœ gbœgbœ,
dœ kœgbœrœ, dœ kœwusœtœ, dœ kœmbœrœ djagbala,
dœ kœlisœtœ, dœ mokœ,
œdœ dœ kœdonga oshœ!»

¹³ Mœ dji tshama œrœ kœ á Ndjaba mbœrœ 6a lafo, dœ œneke á tshe mbœrœ pa œshœ, dœ œnœ tshabudu œshœ, dœ œnœ tshalangu. Œrœ para

á sœ zœ pa tshapashɔ, sœ lima kœɓi itshi adœke:

«Mbœrœ uzunœ á tshe sœ ga pa ngande tshagbozunœ œdœ aya Patanœ ascœmœ, kaka kœdonga osho, kœliscœtœ, moko œdœ tshagbozu sœ fœ she waa dœ waa.»

¹⁴ Ɛrœ vana á sœ dœ soro ascœmœ pa lima adœke: «Amel!» Yé agbozu Ikrizianœ gote lima, œ donga Ndjaba.

6

Aya Pata 'i amende tœ buku

¹ Manda nœ, mœ wu lima aya Patanœ, tshe 'i ali amende ugu-rutœncœ mindu dœ bisha ascœmœ. Yé ugurutœ œrœ á sœ dœ soro ascœmœ, mœ dji tshama tshenœ utshunœ kœpa fœ mœ dœ avwara ɓata kœsɔ yavuru adœke: «Na ga mœ!» ² Mœ me lima osho, yé œ wu imbi mbarata. Uzu á tshe ɔ ga pa ye sœ dœ ndjoboro tshakane ye, yé endje za ndje kpoto tshagbozu fœ she. Tshe na lima ɓata uzu á tshe ropa azu kɔ œdœ mbœrœ kpa kœropa azu kɔ.

³ Lɔkɔ á aya Patanœ 'i bisha amendenœ, mœ dji tshama bisha œrœ á sœ dœ soro ascœmœ kœpa lima adœke: «Na ga mœ!» ⁴ Yé anga mbarata tœ odoronœ wuta. Uzu á tshe ɔ lima ga pa ye ascœmœ, endje za lima egerœ ingiri yakamba œdœ pe ndje tshagbozu fœ she adœke tshe gɔrɔ kœsœ gee pa ɔshɔ yeka azu kœwotœ endje ugurutœ endje.

⁵ Lɔkɔ á aya Patanœ 'i votɔ amendenœ, mœ dji votɔ œrœ á sœ dœ soro ascœmœ kœpa lima adœke: «Na ga mœ!» Yé mœ wu lima anga ubu mbarata bale. Uzu á tshe ɔ lima ga pa ye sœ dœ œrœ kœli dœ kilo tshakane ye. ⁶ Yé mœ dji tshama uzu kœpa ɓa ugurutœ œrœ vana á sœ dœ soro ascœmœ adœke: «Kilo bale nœ ble li dœ ngendja tshangba akwa nœ olo bale, yé kilo votɔ nœ orje li dœ ngendja tshangba akwa nœ olo bale, kashe mbœmbœrœtœ kada œdœ vinunœ nene.»

⁷ Lɔkɔ á aya Patanœ 'i vana amendenœ, mœ dji tshama vana œrœ á sœ dœ soro ascœmœ kœpa lima adœke: «Na ga mœ!» ⁸ Mœ me lima osho, yé mœ wu mbarata á ɔkɔ ye ɓata ungu ngondja. F'iri uzu á tshe ɔ ga pa ye kœdœ Kuzu, yé osho kœsœ nœ akuzu sœ lima kœna manda ye. Endje ko lima tshagbozu fœ endje ga pa anga tshakele ɔshɔ bale lœ vana adœke endje wo azu ogo dœ egerœ koshe, dœ egerœ ogo, dœ ekpe kɔɓa á za osho, œdœ dœ awa nœ akatshagea tshapa ɔshɔ.

⁹ Lɔkɔ á aya Patanœ 'i mindu amendenœ, mœ wu ishiri azu á endje wo lima endje, ɓa tshakudu ndaba. Endje wo lima azunœ ascœmœ mbœrœ á endje sœ lima kœzatœ endje ga tœ o'o ama Ndjaba, yé á sœ lima kœma œrœ tœ upu nœ ye. ¹⁰ Endje sœ lima kœve rawa dœ ɔgbɔ adœke: «Gbozu á ɓœ sœ Yerœ á dœ uzu nœ adjapu, ɓœ sœ kœkate gadœ kœwa ngbanga œdœ pe kœnga koshe pa indji 'a ga pa azu tshapashɔ a?» ¹¹ Yé endje ko imbi rɔbe fœ uzu dœ uzu, œ pa fœ endje adœke endje kate teasho mbœrœ kumu endje lili damba nene. Ɛ li adœke aanga endje lœma akwa œdœ pe aaya endje á li má adœke endje wo endje ɓata endje, li yekane.

¹² Lɔkɔ á aya patanœ 'i mindu dœ bale amendenœ, mœ mesho œ wu, ɔshɔ tetœ kœturu tœncœ dœ ɔgbɔ. Ɔlɔ bu kporokoto ɓata lœba kuzu, yé yapu doro djigi ɓata indji. ¹³ Angerepe tshalafo sœ lima kœyo ga tœ ɔshɔ ɓata ele fige á gbɔgbɔ damba nene yé á egerœ yugu sœ kœmea tœncœ. ¹⁴ Tshalafo yiwa ɓata buku bale á endje dje ga tœncœ, kaga para œdœ tshiki gitœ endje tœ osho á sœ lima tœncœ ye. ¹⁵ Agbozugo tshapa ɔshɔ, azu á œ sœ endje li, agbozu tshapa aturugu, aayi kœgbœrœ œdœ aayi gbɔgbɔ, azu para kɔkɔ, akanga œdœ azu á endje dœdœ akanga nene, endje ko lima tœ endje yiwa tœncœ ga lœ gorokpa œdœ ɓa lœ ɔngɔ badja lœ kaga. ¹⁶ Endje sœ lima kœpa fœ kaga œdœ fœ badja adœke: «'E yo ga

pa 'a, yé œ ko 'a yiwa tœncœ zara tœ tsheneke á tshe sœ pa ngande tshagbozu œdœ zara tœ ókó nœ aya Pata. 17 Gbambancœ nene, egerœ olo ókó nœ endje wuta ye, yé œdœ dá she a?»

7

Azu Israyele kutu kama zazu bisha dœ vana (144.000)

¹ Manda œeneke ascœmœ, mœ wu aandjelu vana á endje ka ga tœ panga tshapashœ vavana. Endje sœ lima kœkundœ yugu vana 6a pa œshœ adœeke adja anga yugu bale nana pa œshœ nene, œdœ pa egerœ ungu, œdœ pa œyœ. ² Yé mœ wu lima anga angbi andjelu á tshe to 6a tœ oshœ á œlœ œ wuta tœncœ ascœmœ, tshe sœ dœ œrcœ a endje du dœ tshapala azu nœ Ndjaba nœ soro tshakane ye. Tshe pa o'o dœ œgbœ tshama fœ aandjeluncœ vana á endje gbœ lima tshagbozu mbœrcœ kœndi tshapa œshœ dœ pe egerœ ungu ascœmœ adœeke: ³ «'E ndindi tshapa œshœ, egerœ ungu œdœ pe œyœ nene, œerrr ga tœ adœeke endje du tshapala aayi akwa nœ Ndjaba nœ azœ yekane.»

⁴ Yé endje pa lima ndœema kœngba azu á endje du tshapala endje dœ œrcœ á endje du dœ tshapala azu nœ Ndjaba, fœ mœ. Azuncœ sœ lima kutu kama zazu bisha dœ vana (144.000) lœ mara nœ azu Israyele para kœkœ. ⁵ Ba lœ mara nœ Yuda, endje du lima ga pa ala azu kutu ndjokpa dœ bisha (12.000); 6a lœ mara nœ Rubene, azu kutu ndjokpa dœ bisha; 6a lœ mara nœ Gade, azu kutu ndjokpa dœ bisha; ⁶ 6a lœ mara nœ Asere, azu kutu ndjokpa dœ bisha; 6a lœ mara nœ Nefetali, azu kutu ndjokpa dœ bisha; 6a lœ mara nœ Manase, azu kutu ndjokpa dœ bisha; ⁷ 6a lœ mara nœ Shimeyo, azu kutu ndjokpa dœ bisha; 6a lœ mara nœ Levi, azu kutu ndjokpa dœ bisha; 6a lœ mara nœ Isakare, azu kutu ndjokpa dœ bisha; ⁸ 6a lœ mara nœ Zabulone, azu kutu ndjokpa dœ bisha; 6a lœ mara nœ Yozefu, azu kutu ndjokpa dœ bisha;

6a lœ mara nœ Bendjame, azu kutu ndjokpa dœ bisha.

Ukpulu azu ndjoro á endje to tœ oshœ kœ

⁹ Manda œeneke ascœmœ, mœ mesho yé œ kpa wu ukpulu azu ndjoro á uzu bale lili kœdi endje nene. Endje to lima lœ ogo kœ, lœ mara kœ, lœ azu ogo kœ œdœ lœ o'o ama ogo kœ. Endje ka lima ga utshu ngande tshagbozuncœ œdœ 6a utshu aya Patancœ, endje verœ imbi rœbe ga tœ endje yé œ ko kako ngima ga tshakane endje. ¹⁰ Endje sœ lima kœmindœ o'o dœ œgbœ tshama adœeke: «Kœshe to 6a ndœ Ndjaba nœ azœ á tshe sœ ga pa ngande tshagbozu œdœ ndje 6a ndœ aya Pata!» ¹¹ Yé aandjelu para kœkœ á endje ka dji ngande tshagbozuncœ, dœ agbozu Ikrizianœ, dœ œrcœ vana á sœ dœ soro ascœmœ, endje gote lima ga utshu ngande tshagbozuncœ, yé œ tara kumu endje ga ati, œ tetœ kœdonga Ndjaba ¹² dœ kœpa adœeke: «Ame! Mershe! Kaka kœdongasho, mokœ, kœwuscœtœ, kœliscœtœ, kœscœ dœ gbœgbœ œdœ kœmbœrcœ djagbala, sœ fœ Ndjaba nœ azœ ngbugu dœ ngbugu! Ame!»

¹³ Ugurutœ agbozu Ikrizianœ ascœmœ, anga bale yu mœ adœeke: «Azuncœ á endje verœ imbi rœbencœ ascœmœ kœdœ adœ? Yé endje to kœœta a?» ¹⁴ Mœ gi fœ she adœeke: «Gbozu nœ mœ, œbœ dá wuscœ nœ.» Á tshe kœpa fœ mœ adœeke: «Endje kœdœ azu á endje wuta lœ egerœ œrcœ kanga. Endje djutœ rœbe nœ endje dœ indji aya Patancœ yeka á wuta tœ imbinœ urrr. ¹⁵ Mbœrcœ tœncœ dá endje sœ kœka 6a utshu ngande tshagbozu nœ Ndjaba, yeka á sœ kœmbœrcœ akwa fœ she butshœ dœ œlœ 6a lœ anda Tepelo nœ ye. Yé tsheneke á tshe sœ ga pa ngande tshagbozuncœ nœ Ndjaba ascœmœ, tshe gbœ bala ndœ endje. ¹⁶ Ogo kœzirocœ dœ pe ogo ungu œ kpa mi endje nene, œlœ œdœ katshancœ œ sho endje nene. ¹⁷ Gbambancœ nene, aya Patancœ á tshe sœ 6a uguru ngande tshagbozuncœ ascœmœ œ dœ bala ayi

kœgbœndœ ayarœ, tshe to bala endje na tœnœ ga tœ kumu ungu nœ soro. Yé, Ndjaba œ turu bala ngola kœ læ ala endje.»

8

Aya Pata 'i amende nœ mindu dœ bisha

¹ Lœkœ á aya Patanœ 'i amende nœ mindu dœ bisha, osho yi taa 6a lafo ga pa œrœ nœ miniti zazu bale dœ ndjokpa (30). ² Yé mœ wu aandjelu mindu dœ bisha á endje ka utshu Ndjaba, endje ko luba mindu dœ bisha fœ endje.

³ Anga angbi andjelu bale na œ sœ ga ati ndoo dœ ndaba. Tshe za lima asasware á endje mbœrœ dœ œrœ, yé endje ko zuwa yombo ndjoro fœ she mbœrœ kœza tœnœ dœ avwala nœ azu kœ á endje sœ yerœ, 6a pa ndaba á endje mbœrœ dœ œrœ yé á sœ 6a utshu ngande tshagbozu. ⁴ Ngawo zuwa yombonœ to tshakane andjelu, yeka á sœ kœœ awa bale dœ avwala nœ azu nœ Ndjaba 6a utshu Ndjaba. ⁵ Manda nœ, andjelu za asasware, œ ko jiwo tshapa ndaba dœ tœnœ kperœ yé á za vwi ga ati ga pa œshœ. Ngbewo yavuru sœ, œsœ tshama ki, yavuru yerœwa yé œshœ turu.

Luba vana

⁶ Aandjelu mindu dœ bisha á endje ko lima lubanœ mindu dœ bisha ascœmœ guma lima tœ endje kœuru tœnœ.

⁷ Ali andjelu uru luba nœ ye, ngbewo aledjeœ œdœ owo á djanga tœ endje dœ indji, yo lima ga pa œshœ. Owo tshitœ tshakala tshapa œshœ bale læ votœ, yé œ tshi ndje tœ tshakala œyœ bale læ votœ dœ pe ngbœyu gusu para kœkœ.

⁸ Bisha andjelu uru luba nœ ye, yé anga œrœ á sœ 6ata egerœ kaga owo, na œ te ga la egerœ ungu. Tshakala egerœ ungunœ bale læ votœ fa lima indji. ⁹ Tshakala œrœ kœ bale læ votœ nœ œrœ kœ á sœ dœ soro, á sœ 6a la egerœ ungu, tshu lima yé anga tshakala ogboro agba bale læ votœ ndi lima.

¹⁰ Votœ andjelu uru luba nœ ye, yé anga egerœ angerepe á sœ kœtshi tœnœ 6ata tœrshe to 6a lafo, œ te ga la tshakala egerœ ungu bale læ votœ œdœ ga pa kumungu. ¹¹ F'iri angerepenœ ascœmœ kœdœ «Ushu œrœ». Tshakala ungu bale læ votœ wuta lima tœ ushunœ yé azu ndjoro tshu lima mbœrœ kœndjo ushu ungunœ ascœmœ.

¹² Vana andjelu uru luba nœ ye, yé tshakala œlœ dœ œnœ yapu œdœ pe œnœ angerepe bale læ votœ bu kporokoto. Lœ tshakala olo dœ œnœ butshœ bale læ votœ, œlœ tœtœ nene.

¹³ Yé mœ mesho, œ wu anga divumbala á tshe sœ kœru 6a lawutsha yé á sœ kœki dœ œgbœ adœke: «Oyo! Oyo! Oyo nœ azu tshapa œshœ lœkœ á anga aandjelunœ votœ œ kpa uru luba nœ endje!»

9

¹ Mindu andjelu uru luba nœ ye, mœ wu anga angerepe bale á to 6a lafo á te lima ga pa œshœ. Endje za herela kœkœrœ dœ ama divwili kudu fœ she. ² Angerepenœ kœrœ ama divwili kudunœ, ngawo wuta læ nœ 6ata ngawo tshelœ egerœ furu. Yé œlœ dœ pe tshalafœ bu shoshosho mbœrœ ngawo á wuta læ kudunœ ascœmœ. ³ Akwakwa wuta læ ngawonœ ascœmœ, yé œ za tshapa œshœ. Endje za tshagbozu fœ akwakwanœ ascœmœ 6ata tshagbozu nœ akpalakongo. ⁴ Endje za o'o fœ endje adœke endje ndindi gusu nene, œ ndindi œyœ nene, œ ndindi kako dœngœ nene, kashe endje mbœrœ œrœ oyo kolœ fœ azu á endje dudu tshapala endje dœ œrœ kœdu dœ tshapala nœ Ndjaba nene ascœmœ. ⁵ Endje zaza lima awa fœ akwakwanœ adœke endje wo azunœ nene, kashe adœke endje mbœrœ œrœ oyo fœ endje manda yapu mindu. (œrœ oyonœ á endje sœ kœmbœrœ ga tœ azunœ ascœmœ sœ lima 6ata œrœ oyo neke á uzu œ wu œdœ kpalakongo kœtœ she. ⁶ Lœ olonœ ascœmœ, azu œ para kuzu kashe endje gbœ nene, endje yindœ

nœ adœke œne tshu kashe kuzu œ kpa tœ endje ye.

⁷ Akwakwanœ sœ lima ƒata ambarata á endje guma endje mbœrœ koetɔ kowo. Ɛrœ sœ ƒa pa kumu endje ƒata kpoto tshagbozu á endje mbœrœ dœ ɔrœ, yé tshatshu endje sœ ƒata tshatshu azu. ⁸ Sukumu endje sœ lima ƒata sukumu ayashe, yé iji endje sœ lima ƒata œnœ abamara. ⁹ Akwakwanœ verœ lima lœba waya ga tœ okoro endje ƒata œnœ aturugu, yé œsœ mambo endje sœ lima kœki tœnœ ƒata œsœ ukpulu share á ambarata ndjoro sœ kœgbota tœnœ na tœnœ ndœ koetɔ kowo. ¹⁰ Akwakwanœ sœ lima dœ damba á amanœ sœ ndja ndja ndja ƒata œnœ akpalakongo. Endje za lima tshagbozu ga lœ damba endje adœke œ mbœrœ œrœ oyo fœ azu manda yapu mindu. ¹¹ Gbozugo tshapa endje kœdœ andjelu nœ ðivwili kudu á i'iri ye dœ o'o ama ogo Ebre kœdœ «Abado», yé dœ o'o ama Greke kœdœ «Apolio». Ádá i'irinœ ascœmœ kœdœ «Ayi kœendirœ».

¹² Ali oyo ro ye, manda nœ, anga oyo bisha kpa li kœwuta tœnœ.

¹³ Andjelu nœ mindu dœ bale uru luba nœ ye, yé mœ dji tshama œrœ koeto ƒa tœ panga ndaba vavana á endje mbœrœ dœ ɔrœ, á sœ ƒa utshu Ndjaba. ¹⁴ Tshamanœ sœ lima kœpa o'o fœ andjelu nœ mindu dœ bale á tshe za luba adœke: «Katoe aandjelunœ vana á endje i endje ga tœnœ dœ djingiri ndoo dœ egerœ ungu Efrate ascœmœ ye.» ¹⁵ Endje ka lima tœ aandjelunœ vana ascœmœ ye. Gbambanœ nene, endje guma lima endje kœkate ada œlɔ, olo, yapu œdœ ngbugunœ á li lima adœke endje wo tshakala azu bale lœ votɔ pa œshɔ. ¹⁶ Endje yi lima sœ kœngba aturugunœ á endje ɔ ga pa ambaratanœ fœ mœ, endje sœ lima miliyo kama bisha (200.000.000).

¹⁷ Yé mœ wu ambarata œdœ aturugu nœ endje á endje ɔ ga pa endje lœ ulu, endje verœ lima odoro lœba waya á sœ ƒata owo ga tœ okoro endje, dœ ubunœ shoshosho

ƒata badja safire œdœ dœ wolanœ ƒata wola zuwa á ju osho. Kumu ambaratanœ sœ lima ƒata kumu abamara, yé owo sœ lima kœwuta lœ ama endje, dœ ngawo œdœ pe wola zuwa á ju osho. ¹⁸ Ogboro œrœ oyonœ votɔ á sœ lima kœwuta lœ ama ambaratanœ ascœmœ: owo, ngawo dœ pe wola zuwa á ju osho, wo anga tshakala azu bale lœ votɔ. ¹⁹ Gbambanœ nene, tshagbozu nœ ambarata sœ ƒa lœ ama endje dœ pe lœ damba endje. Dœ tœnœ ataa, damba endje sœ ƒata ayakoro; endje sœ dœ kumu á endje sœ kœmbœrœ œrœ oyo dœ tœnœ fœ azu.

²⁰ Tœ udu azu á endje she lœ egerœ œrœ oyonœ ascœmœ, endje kakatœ kœdonga andjaba á endje mbœrœ dœ kane endje nene. Endje sœpe lima kolœ kœdonga aekpe ishiri œdœ ishiri œrœ á endje mbœrœ dœ ɔrœ too dœ kowo, dœ waya á endje yi ga ta wo yekane á ye kotœnœ, dœ badja too dœ ɔyɔ á lili kœwu œrœ bale nene, á lili kœdji o'o bale nene, á lili ndje kœna ana bale nene. ²¹ Endje kaka lima tœ kœwo azu, kœsœ dœ rawo, kœmbœrœ angba budu œdœ kœzi angba nœ endje ti nene.

10

Andjelu œdœ aya buku

¹ Mœ wu anga angbi andjelu á tshe sœ dœ gbɔgbɔ waa koeto ƒa lafo á sœ kœjerœ tœnœ. Tshe vwele lima tœ ye dœ ongoro yé avwenge sœ dji kumu ye. Tshatshu ye tshi lima ƒata œlɔ yé ada ye sœ lima ƒata uwu owo. ² Tshe sœ lima dœ aya buku á endje kœrɔ, tshakane ye. Tshe to ada ye œnœ kuni ga pa egerœ ungu, œ to œnœ gele ga pa œshɔ, ³ yé œ ta rawa dœ œgbɔ ƒata kœngá bamara. Manda koeta rawa, tshama kœsɔ yavuru mindu dœ bisha wu. ⁴ Yé lœkɔ á tshama kœsɔ yavurunœ mindu dœ bisha wu, ƒata á mœ yindœ kœsu œrœnœ kɔ ga la mbeti, kashe mœ dji tshama uzu ƒa lafo kœza o'o fœ mœ adœke: «Gbœndœ o'o nœ kœsɔ yavurunœ mindu dœ

bisha ga l̄su z̄e, ȳe susu ga la mbeti nene.»

⁵ Á andjelu á m̄e wu lima she k̄eƙa ga lafo ɓa pa eger̄e ungu d̄e pe pa ɔsh̄o as̄em̄e, t̄i kane ye ɔen̄e kuni ye ga lafo, ⁶ ȳe ɔe dara ɔer̄e d̄e i'iri Ndjaba á tshe s̄e d̄e soro n̄e waa d̄e waa, ɔeshe á tshe mb̄er̄e tsha-lafo, tshapash̄o, eger̄e ungu ɔed̄e ɔer̄e k̄o á s̄e l̄en̄e. Andjelun̄e pa lima ad̄eƙe: «Ɛ s̄es̄e d̄e olo nene! ⁷ Kashe d̄e l̄k̄o á andjelu n̄e mindu d̄e bisha ɔe uru luba n̄e ye, Ndjaba ɔe mb̄er̄e ɔer̄e á tshe za yiwa t̄en̄e, tshe mb̄er̄e ɓata á tshe pa lima nd̄e n̄e f̄e aayi akwa n̄e ye á endje d̄e aayi k̄egbara o'o.»

⁸ Ȳe tshaman̄e á m̄e dji lima k̄eto ɓa lafo kpa k̄epa f̄e m̄e ad̄eƙe: «Na, ɔe za aya bukun̄e á endje k̄o tshakane andjelun̄e á tshe ka ga pa eger̄e ungu ɔed̄e ga pa ɔsh̄o as̄em̄e.»

⁹ M̄e na ndoo d̄e andjelu, ȳe ɔe k̄i f̄e she ad̄eƙe tshe za aya bukun̄e f̄e m̄e. Tshe gi f̄e m̄e ad̄eƙe: «Za, ɔe zi ɔet̄en̄e. Ɛ s̄e t̄e ushun̄e ɓa l̄e z̄e, kashe ɔe s̄e jorojoro ɓa l̄e ama z̄e ɓata ojoro awater̄e.»

¹⁰ M̄e za lima aya bukun̄e tshakane andjelu, ȳe ɔe zi. Ɛ s̄e lima ɓa l̄e ama m̄e jorojoro ɓata ojoro awater̄e, kashe l̄k̄o á m̄e mer̄e, ɔe wuta t̄e ushun̄e ɓa l̄e m̄e.

¹¹ Manda n̄e, endje pa f̄e m̄e ad̄eƙe: «Ɛ li d̄e ɓe kpa k̄egbara o'o d̄e i'iri Ndjaba d̄e upu n̄e azu ogo ndjoro, d̄e upu n̄e ogo ndjoro, d̄e upu n̄e ama ogo ndjoro ɔed̄e d̄e upu n̄e agbozugo ndjoro.»

11

Atimu bisha

¹ Manda n̄e, endje za wara á s̄e ɓata tsh̄ngb̄o á endje di d̄e ɔer̄e nd̄e k̄ewu k̄egun̄e f̄e m̄e, ȳe ɔe pa f̄e m̄e ad̄eƙe: «Aafo, ɔe na k̄edi k̄egu Tepelo n̄e Ndjaba ɔed̄e pe ndaba. Di ndje azu á endje s̄e k̄edonga Ndjaba l̄e Tepelon̄e. ² Kashe kat̄e tshel̄e gbagba utshu Tepelon̄e t̄i, didi k̄egun̄e nene. Gbamban̄e nene, endje za lima t̄i f̄e angbi azu á endje

zuru bala ɔeyer̄e ongbo manda yapu zazu bisha d̄e bisha (42). ³ M̄e vwa atimu n̄e m̄e bisha d̄e l̄eba pili t̄e endje nd̄e k̄egbara o'o manda olo kutu bale d̄e kama bisha d̄e zazu vot̄o (1.260).»

⁴ Atimun̄e as̄em̄e k̄ed̄e ɔȳo olive bisha ɔed̄e ɔer̄e bisha á endje ko tala ga pan̄e á s̄e kp̄e utshu Gbozu tshapa ɔsh̄o. ⁵ Ɛd̄e anga uzu k̄epara awa k̄emb̄er̄e ekper̄e ga t̄e endje, owo s̄e k̄ewuta l̄e ama endje ȳe ɔe s̄e k̄ewo ayingba endje. Adjapu, ɔed̄e uzu á tshe k̄egbe k̄emb̄er̄e ekper̄e ga t̄e endje, tshe tshu mara kuzun̄e as̄eƙe. ⁶ Endje s̄e d̄e tshagbozu n̄e k̄ekund̄e tshalafo ad̄eƙe yavuru nini d̄e olo n̄e k̄eyis̄e o'o ama Ndjaba nene. Endje s̄e ndje d̄e tshagbozu n̄e k̄emb̄er̄e ad̄eƙe ungu fa indji. Endje kpa s̄e d̄e tshagbozu ndje ad̄eƙe endje mb̄er̄e ogboro ekper̄e kpalakpala ga pa ɔsh̄o ɓata á endje yind̄e n̄e.

⁷ Kashe d̄e l̄k̄o á endje k̄em̄ind̄e o'o n̄e Ndjaba f̄e azu á ka, agea á tshe s̄e k̄ewuta l̄e divwili kudu ɔe tet̄e k̄et̄o kowo d̄e endje, tshe ropa endje d̄e gb̄gb̄o ȳe ɔe wo endje.

⁸ Oko endje ɔe s̄epe t̄e osho l̄e eger̄e ongbo, t̄e osho á endje kuru lima Gbozu n̄e endje ɓa pa kurushi t̄en̄e. Endje e i'iri ongbon̄e as̄em̄e l̄e k̄egbara o'o ad̄eƙe Sodomo too Ezipito. ⁹ Azu ogo k̄o, l̄e mara k̄o, l̄e o'o ama ogo k̄o ɔed̄e l̄e ogo k̄o, endje na k̄ewu oko endje manda olo vot̄o d̄e ngandin̄e, ȳe endje yind̄e n̄e ad̄eƙe endje shi endje nene. ¹⁰ Azu tshapa ɔsh̄o ɔe s̄e d̄e yanga t̄e upu n̄e kuzu endje, endje s̄e d̄e yanga ȳe ɔe yapa gado ugurut̄e endje. Gbamban̄e nene, aayi k̄egbara o'on̄e as̄em̄e bisha ndanga lima kuma azu k̄eros̄e n̄e.

¹¹ Kashe manda olo vot̄o d̄e ngandin̄e as̄em̄e, izi n̄e soro á to ɓa nd̄e Ndjaba, li ga l̄e endje ȳe endje alafo. Ataa, eger̄e awa za lima endjeneƙe á endje s̄e lima k̄ewu endje as̄em̄e. ¹² Aayi k̄egbara o'on̄e bisha as̄em̄e dji ɔgb̄o tshama uzu ɓa lafo k̄epa f̄e endje ad̄eƙe: «'E ɔ ga m̄e!» Endje ɔ ga

lafo lœ ongoro tœ ala ayingba endje.
¹³ Pe kpœtœ œsœnœ, œshœ turu dœ œgbœ, ndjokpa tshakala ongbo kavwa. Azu kutu mindu dœ bisha (7.000) tshu mbœrœ œshœnœ á turu ascœmœ. Awa litœ udu azu á endje sœ lima pe dœ soro, yé endje za mokœ fœ Ndjaba 6a lafo.

¹⁴ Bisha egerœ oyo ro ye, kashe œnœ votœnœ œ na lœ ondonœ.

Luba nœ mindu dœ bisha

¹⁵ Andjelu nœ mindu dœ bisha uru luba nœ ye, tshama wu 6a lafo dœ œgbœ adœke: «Akwa tshagbozu nœ tshapashœ sœ ngœngœ asœke tshakane Gbozu nœ azœ œdœ Masiya nœ ye, tshe mbœrœ akwa tshagbozunœ ascœmœ waa dœ waa.» ¹⁶ Agbœ agbozu zazu bale dœ vana (24) á endje sœ pa ngande tshagbozu nœ endje utshu Ndjaba, tara kumu endje ga ati, yé œ donga Ndjaba ¹⁷ dœ kœpa adœke:

«Gbozu Ndjaba á 6œ sœ dœ gbœgbœ kœ, œ6œ á 6œ sœ zœ, yé á sœ lima, 'a donga 6œ mbœrœ á 6œ mbœrœ akwa dœ egerœ gbœgbœ nœ zœ yé á gi akwa tshagbozu nœ zœ.

¹⁸ Ogo kœ oma dœ ókó, kashe ngœngœ ascœ, ókó nœ zœ dá sœ kœmatœ ye.

Tœnœ kœdœ olo kœwa ngbanga nœ akuzu,

tœnœ kœdœ olo kœgbœ œrœ tshangba akwa nœ aayi akwa nœ zœ á endje dœ aayi kœgbara o'o,

œdœ azu neke kœ á endje dœ endje nœ zœ á sœ kœkpa awa zœ, agbozu too agbolo,

tœnœ kœdœ olo kœwo azu para á endje sœ kœndi tshapa œshœ.»

¹⁹ Yé manda Tepelo nœ Ndjaba á sœ 6a lafo kœrœ, sanduku nœ ayo wuta lœ nœ. Yavuru yerœwa, ingiri tshama wu, yavuru sœ, œshœ turu yé ogboro aledjezœ yo.

12

Yashe œdœ dalagona

¹ Egerœ ambára œrœ wuta 6a lafo: anga yashe ka yé œlœ kpa dji she 6ata lœba, tshe to ada ye ga pa yapu, œ verœ kpoto tshagbozu á angerepe ndjokpa dœ bisha sœ tœnœ ga tœ kumu ye. ² Tshe sœ lima dœ nguzu yé œ tetœ kœki dœ œgbœ dœ kœ6a kœzunœ.

³ Anga angbi ambára kpa wuta 6a lafo: œtœnœ kœdœ lima odorozamiti dalagona*, kashe tshe sœ lima dœ kumu mindu dœ bisha pa ye dœ pe idi ndjokpa yé tshe verœ kpoto tshagbozu ga tœ idi ye bale bale ascœmœ para kœkœ. ⁴ Tshe sœ lima kœngbœ tshakala angerepe bale lœ votœ 6a lafo dœ damba ye, yé á sœ kœko va ga tœ œshœ. Tshe ka lima ga utshu yashœnœ á li adœke tshe zu ascœmœ mbœrœ kœzi gbolonœ lœkœ á tshe kœzu she. ⁵ Yashœnœ ascœmœ zu gbolo yakoshe. œshe dá gbœ bala ndœ azu ogo para kœkœ dœ œgbœnœ. Kashe Ndjaba za gbolonœ gu tœnœ ga lafo ga indiri ye œdœ ga indiri ngande tshagbozu nœ ye. ⁶ Yé yashœnœ ascœmœ kpa ga lœ kpagagasho, 6a tœ oshœ á Ndjaba guma lima fœ she mbœrœ adœke endje to kœzirœ fœ she manda olo kutu bale dœ kama bisha dœ zazu votœ (1.260).

⁷ Koshe wuta 6a lafo: Mikayele dœ aandjelu nœ ye tetœ kœnga koshe dœ dalagona. Yé dalagonœ dœ aandjelu nœ ye te ndje tœ kœnga koshe dœ endje. ⁸ Kashe, endje ro lima pa dalagonœ dœ gbœgbœ yé oshœ kpa gugu lima fœ she dœ pe aandjelu nœ ye 6a lafo nene. ⁹ Endje gœrœ lima zamiti dalagonœ ga ushu, œshe kœdœ lima ongboro yakoro á endje e i'iri ye adœke djaboro too Satana, ayi kœfara tshapashœ djigi. Endje za lima she vwi ga pa œshœ awa bale dœ aandjelu nœ ye.

¹⁰ Yé mœ dji tshama dœ œgbœ 6a lafo kœpa lima adœke: «Ngœngœ asœke, lœndœ kœshe li ye! Ngœngœ asœke, Ndjaba nœ azœ ma gbœgbœ œdœ akwa tshagbozu nœ ye! Ngœngœ asœke,

* **12.3** 12.3 Dalagona kœdœ zamiti anga agea á tshe sœ 6ata adjukuma, á endje sœ kœ'e ndje she yakoro too djaboro 6ala buku nœ Ndjaba

tshagbozu sœ ga tshakane Masiya nœ ye! Gbambanœ nene, ayi kœtœ meza pa aaya azœ, œshe á tshe sœ lima kœtœ meza pa endje butshœ dœ œlœ 6a utshu Ndjaba nœ azœ, endje za she vwi'i ga ushu tœ tshalafo ye. ¹¹ Aaya azœ ro lima pa ye mbœrœ indji aya Pata œdœ ndje mbœrœ o'o ama Ndjaba á endje sœ lima kœma tœnœ; endje yi lima ndœ kœza soro endje ti, endje kpakpa lima awa kuzu nene. ¹² Mbœrœ tœnœ ataa, 'e sœ dœ yanga, tshalafo œdœ 'e kœ á 'e sœ 6a zœ! Kashe egerœ oyo sœ mbœrœ tshapa œshœ œdœ mbœrœ egerœ ungu. Gbambanœ nene, djaboro jerœ ga ndœ 'e dœ egerœ ókó, mbœrœ á tshe wusœ nœ adœke lœndœ nœ œne sœpe teasho.»

¹³ Lœkœ á dalagona wu adœke endje gœrœ œne œ za œne vwi ga pa œshœ, tshe tetœ kœza awa yashe á tshe zu lima gbolo yakoshe asœmœ. ¹⁴ Kashe endje ko ombo divumbala bisha fœ yashe asœmœ adœke tshe ru œrr ga tœ osho á endje guma fœ she 6a lœ kpagagasho mbœrœ kœto kœzirœ tœnœ fœ she manda ungu votœ dœ ngandinœ, lœ ingirinœ tœ yakoro. ¹⁵ Yé yakoro ndja ungu lœma ye 6ata kota manda yashœ adœke lokonœ za awa ye yé œ nduru she. ¹⁶ Kashe œshœ gbœndœ yashœ asœmœ, œ kœrœ ama ye yé kotanœ á dalagona ndja lœ ama ye asœmœ, yœrœngœ li tœnœ ga lœ nœ. ¹⁷ Dalagona sú dœ ókó ga tœ yashe asœmœ, œ na kœtœ kowo dœ údú agbolo nœ ye, endjeneke á endje sœpe kœlisœ awa o'o nœ Ndjaba, á sœpe kœgbœndœ o'o á Yisu pa.

¹⁸ Manda nœ, dalagona na, œ ka 6a tœ mangu egerœ ungu.

13

Agea bisha

¹ Manda nœ, mœ wu anga agea bale kœwuta la egerœ ungu. Tshe sœ lima dœ idi ndjokpa dœ pe kumu mindu dœ bisha pa ye. Tshe verœ kpoto tshagbozu ga tœ idinœ yé endje sú i'iri á sœ kœgu œsœ Ndjaba ga tœ

kumu ye mindu dœ bisha asœmœ. ² Ageanœ á mœ wu she sœ lima 6ata muru, ada ye sœ lima 6ata œnœ avwi yé ama ye 6ata ama bamara. Dalagona ko gbœgbœ, ngande tshagbozu dœ pe egerœ tshagbozu fœ she. ³ Anga kumu ye bale sœ lima dœ uku á yindœ kœwo she, kashe uku kœwo osho nœ ye asœmœ yu ye. Azu pa œshœ djigi ka lima tœ ama endje ti œsœ yé œ tetœ kœna manda ageanœ asœmœ. ⁴ Endje donga dalagona mbœrœ á tshe za lima tshagbozu fœ ageanœ. Endje para donga lima ageanœ dœ kœpa adœke: «Ede dá li dœ ageanœ asœ a? Ede dá li tœ kœnga koshe dœ she a?»

⁵ Endje za lima awa fœ ageanœ adœke tshe pa o'o nœ egerœ kumu œdœ œnœ kœgu œsœ Ndjaba. Tshe gbœ lima tshagbozu nœ kœmbœrœ œrœ ataa manda yapu zazu bisha dœ bisha (42). ⁶ Tshe te lima tœ kœgu œsœ Ndjaba mbœrœ kœgu œsœ i'iri ye œdœ osho á tshe sœ kœsœ tœnœ, dœ pe azu neke kœ á endje sœ 6a lafo. ⁷ Endje za lima awa fœ she adœke tshe tœ kowo dœ azu nœ Ndjaba yé œ ropa endje dœ gbœgbœ kœ. Endje za lima tshagbozu fœ she kœsœ pa mara kœ, pa azu kœ, pa ama ogo œdœ pe pa ogo kœ. ⁸ Azu para pa œshœ œ donga she, œ yindœ kœpa adœke endjeneke kœ á endje sú sú i'iri endje ga la buku nœ soro nene kœto tœ kœmbœrœ tshapashœ asœmœ. Bukunœ kœdœ œnœ aya Pata á endje wo lima she.

⁹ «Uzu á tshe sœ dœ utu, dji dœ œtshœnœ! ¹⁰ Uzu á endje kœke she kœsœ ayi kána, tshe li bala kána. Uzu á endje kœke she kœtshu kuzu ingiri yakamba, endje wo she bala dœ ingiri yakamba. Mbœrœ tœnœ ataa, œ li adœke azu nœ Ndjaba sœ dœ ugu lsu œdœ pe dœ kœyindœrœ.»

¹¹ Manda nœ, mœ wu anga angbi agea kœwuta lœ œshœ. Tshe sœ lima dœ idi bisha 6ata œnœ aya pata, yé œ sœ lima kœpa o'o 6ata dalagona. ¹² Tshe sœ lima kœmbœrœ akwa tshagbozu kœ nœ ali ageanœ 6a utshu ye. Tshe sœ lima kœshosho

azu para pa ɔshɔ adɔeke endje donga ali agea á uku kɔewo osho nɔe ye yu lima. ¹³ Bisha ageance ascemɔe mbɔerɔe lima egerɔe afá. Tshe sɔe ndje lima kɔembɔerɔe adɔeke owo to ɔa lafo ɔe jerɔe ngarr dɔe ala azu para ga pa ɔshɔ. ¹⁴ Tshe sɔe kɔefara azu tshapa ɔshɔ lɔe awa nɔe afá á tshe li lima kɔembɔerɔe tɔence, ɔa utshu ali ageance ascemɔe. Tshe sɔe kɔevwa endje ndɔe kɔembɔerɔe ishiri ɔerɔe á kɔelisɔe ageance á endje to lima uku tɔe ye dɔe ingiri yakamba, yé á tshe kpa kwa lima tɔe ye ga lɔe soro ascemɔe. ¹⁵ Manda nɔe, bisha ageance gbɔ tshagbozu ndɔe kɔeto uvuru ga lɔe ishiri ali ageance ascemɔe adɔeke ɔe tetɔe kɔepa o'o, yé ɔe wo azu para á endje vvara tɔe endje kɔedonga ishiri ageance ascemɔe. ¹⁶ Ageance ascemɔe sɔe lima kɔeshosho azu para ndɔe kɔewa ati ga tɔe kane kuni too ga tshatshu endje: ɔedɔe aaya azu dɔe pe agboro azu, ɔedɔe aayi kɔegbɔerɔe dɔe pe aayi oyo, ɔedɔe azu á endje dɔedɔe akanga nene dɔe pe akanga. ¹⁷ Uzu á tshe kɔegugu lima dɔe ndɔela atince, dɔe i'iri ageance too dɔe kɔedi ama ɔerɔe nɔe i'iri ageance tɔe ye nene, tshe lili lima kɔeka ɔerɔe too kɔeyɔ ɔerɔe nene.

¹⁸ Kpɔetɔe oshonɔe asɔe, ɔe li adɔeke uzu sɔe dɔe kɔewusɔetɔe. Uzu á tshe sɔe dɔe kɔewusɔerɔe, li kɔewusɔe ádá kɔedi ama ɔerɔe nɔe agea ye. Gbambance nene, kɔedi ama ɔerɔence ascemɔe sɔe kɔema i'iri uzu. Kɔedi ama ɔerɔence kɔedɔe kama mindu dɔe bale dɔe zazu votɔ dɔe mindu dɔe bale (666).

14

Aya Pata ɔedɔe azu á Ndjaba yɔ endje lɔe ekperɔe

¹ Mɔe kpa mesho ɔe wu aya Pata á tshe ka ɔa pa kaga Siyona awa bale dɔe azu kutu kama zazu bisha dɔe vana (144.000). Endje su lima i'iri aya Patance dɔe i'iri Abance ga pala endje. ² Mɔe dji lima tshama bale kɔeto ɔa lafo á sɔe kɔewu tɔence ɔata tshama egerɔe udjuru ɔedɔe ɔata tshama ɔgbɔ kɔesɔ yavuru. Tshamance á mɔe sɔe lima kɔedji tɔence sɔe ɔata tshama

kundi lɔndɔ á aayi kɔenɔ kundi sɔe kɔenɔ tɔence. ³ Azunce ndjoro ascemɔe sɔe lima kɔebi tafo itshi ɔa utshu ngande tshagbozu, ɔa utshu ɔerɔe vana á sɔe dɔe soro ɔedɔe pe ɔa utshu agbozu Ikrizia. Yé uzu bale lili lima kɔeyamba itshince ascemɔe nene, kolɔe azu kutu kama zazu bisha dɔe vana (144.000), azu á Ndjaba yɔ endje lɔe ekperɔe pa ɔshɔ.

⁴ Azunce ascemɔe djadja lima tɔe endje dɔe ayashe nene, endje gbɔndɔe tɔe endje kɔleɔ. Endje sɔe kɔena manda aya Pata tɔe osho kɔ á tshe sɔe kɔena tɔence. Endje yɔ lima endje lɔe ekperɔe ugurutɔe azu mbɔerɔe kɔeto endje tɔe tokóro tɔe azu nɔe tshatshunce fɔe Ndjaba ɔedɔe fɔe aya Pata. ⁵ Wala wuwuta lɔe ama endje bale nene, endje gugu dɔe ekperɔe nene.

Aandjelu votɔ

⁶ Manda nɔe, mɔe kpa wu anga angbi andjelu, á tshe sɔe kɔeru ɔa lawutsha. Tshe sɔe lima dɔe ɔtshɔ O'o á ka nene ndɔe kɔemindɔe nɔe fɔe azu tshapa ɔshɔ, dɔe azu lɔe ogo kɔ, dɔe mara kɔ, dɔe o'o ama ogo kɔ dɔe pe dɔe azu ogo kɔ. ⁷ Tshe sɔe lima kɔepa o'o dɔe ɔgbɔ tshama adɔeke: «'E kpa awa Ndjaba, yé ɔe gi mokɔ fɔe she! Gbambance nene, olo kɔewa ngbanga nɔe ye pa azu li ye. 'E donga tsheneke á tshe mbɔerɔe tshalafɔ, dɔe tshaati, dɔe egerɔe ungu ɔedɔe dɔe kumu ungu kɔ!»

⁸ Bisha andjelu wuta manda tsheneke utshunce ascemɔe yé ɔe pa adɔeke: «Egerɔe tshalakpi Babilone ndi, ɔe ndi ye! Ɔe mbɔerɔe adɔeke azu tshelɔe angbi ogo kɔ ndjo ipi yavuru angba budu nɔe ye.»

⁹ Votɔ andjelu wuta manda tshence bishance ascemɔe yé ɔe pa o'o dɔe ɔgbɔ tshama adɔeke: «Uzu kɔ á tshe donga agea ɔedɔe pe ishiri ye, yé á endje wa ati ga pala too ga pa kane ye, ¹⁰ ɔeshe dɔe tɔe ye, tshe ndjo ndje ipi yavuru ókó nɔe Ndjaba á endje djad-janga nene, á fa ga lɔe yashi ókó nɔe ye ascemɔe. Tshe za djofele fɔe endje ɔala wola zuwa á ju osho, ɔa utshu aandjelu á endje sɔe yerɔe ɔedɔe ɔa utshu

aya Pata. ¹¹ Ngawo owo kœndanga osho nœ endje œ ɔ ga lafo waa dœ waa. Endjeneke á endje sœ kœdonga ageance dœ pe ishiri ye, yé azu neke á endje wa ati dœ i'iri ageance ascœmœ ga tœ endje, ɔɔ dœ butshɔ endje yatœ endje nene.»

¹² Mbœrœ tœncœ ataa, œ li adœke endje á endje dœ azu nœ Ndjaba, azu á endje sœ kœmbœrœtœ endje lindœ awa o'o nœ Ndjaba yé á sœ dœ kœyindœrœ djigi ga ndœ Yisu, sœ dœ ugu ɔsu.

¹³ Manda nœ, mœ dji tshama koeto ɔa lafo kœpa lima adœke: «Su œneke: “Yanga nœ azu á endje sœ kœtshu koeto ngœngœncœ ascœ lœ kœmbœrœ akwa fœ Gbozu.” “Ɛ, ɔtshɔ Ishiri pa adœke: yanga nœ endje, endje yatœ endje manda œgbɔ akwa nœ endje. Gbambancœ nene, ɔtshœrœ á endje mbœrœ, sœ kœza awa endje.”»

Kœkɔ ngwarœ tshapa œshɔ

¹⁴ Mœ kpa meshɔ œ wu imbi ondoro, yé ɔa pa ondoroncœ ascœmœ, œrœ sœ panœ ɔata uzu. Tshe verœ lima kpoto tshagbozu á endje mbœrœ dœ œrœ ga tœ kumu ye yé œ za ingiri yakamba á luulu, á amancœ ki waa, ga tshakane ye. ¹⁵ Anga angbi andjelu wuta lœ Tepelo yé œ ta rawa dœ œgbɔ tshama fœ uzu á tshe sœ pa ondoroncœ adœke: «Za ingiri yakamba nœ zœ á luulu ascœmœ dœ œ wa dœ ngwarœ. Gbambancœ nene, ɔndɔ nœ kœwa mgwarœ li ye, ngwarœ pa œshɔ gbɔ ye.» ¹⁶ Ataa, uzuncœ á tshe sœ lima ɔa pa ondoroncœ vwi ingiri yakamba nœ ye á luulu ascœmœ ga pa œshɔ, yé á wa ngwarœ pa œshɔ.

¹⁷ Manda nœ, anga angbi andjelu á tshe to lima lœ Tepelo á sœ ɔa lafo wuta. Tshe sœ lima ndje dœ ingiri yakamba á luulu á amancœ ki waa tshakane ye.

¹⁸ Anga angbi andjelu kpa to ɔa pa ndaba œ wuta. Tshe sœ lima dœ tshagbozu ga pa owo yé œ ta lima rawa dœ œgbɔ tshama fœ tsheneke á tshe za lima ingiri yakamba á luulu á amancœ ki waa ascœmœ adœke: «Za ingiri yakamba nœ zœ á luulu

á amancœ ki waa yé œ wa ganea œyɔ vinu pa œshɔ; gbambancœ nene, elencœ gbɔ ye.» ¹⁹ Andjelu vwi lima ingiri yakamba nœ ye á luulu ascœmœ ga pa œshɔ, œ wa dœ kumu vinu ga tœ œshɔ yé á ko va ga lœ egerœ ngarambo nœ ókó nœ Ndjaba. ²⁰ Endje pu lima tshelœ ele vinuncœ lœ ngarambo ɔa ushu tœ ongbo, yé goma indji dá sœ lima kœwuta tœncœ. Indjinœ ɔ lima ga lafo manda metere bale dœ ngandincœ yé œ tara tœ osho manda Kelometere kama votɔ (300).

15

Aandjelu œdœ ndangba egerœ œrœ oyo

¹ Manda nœ, mœ wu anga angbi ambárá ɔa lafo, œ sœ tœ egerœncœ yé azu sœ kœkitœ œscœncœ. Ɛtœncœ kœdœ aandjelu mindu dœ bisha á endje ko ndangba egerœ œrœ oyo mindu dœ bisha ga tshakane endje. Gbambancœ nene, ókó nœ Ndjaba œ ka lœ awa nœ ndangba œrœ oyoncœ ascœmœ.

² Manda nœ, mœ wu œrœ ɔata egerœ ungu á tshalancœ sœ ngbi, œ djanga tœ ye dœ owo. Mœ wu ndje azu á endje ro lima pa ageance ascœmœ kɔ, œdœ pa ishiri ye œdœ pa kœdi ama œrœ á li dœ i'iri ye, azuncœ ka lima ɔa pa egerœ ungu á sœ ngbi. Kundi á Ndjaba ko fœ endje, sœ lima tshakane endje. ³ Endje sœ lima kœɔi itshi nœ Moyize, ayi akwa nœ Ndjaba œdœ itshi nœ aya Pata adœke:

«Gbozu Ndjaba á ɔœ sœ dœ gbœgbɔ kɔ, akwa nœ zœ sœ tœ egerœncœ, yé azu sœ kœkitœ œscœncœ waa!

Gbozugo pa ogo ndjoro, gbetshelœ nœ zœ sœ ndjii yé œ dœ adjapu.

⁴ Gbozu, azu para œ kpa awa zœ, azu para œ na kœza mokɔ fœ ɔœ. Gbambancœ nene, œɔœ kuti zœ dá sœ yerœ.

Ogo kɔ œ na bala kœdonga ɔœ, gbambancœ nene, œrœ á ɔœ sœ kœmbœrœ tœncœ sœ ndjii yé œ matœ endje ngbi fœ endje ye.»

⁵ Manda nœ, mœ wu Tepelo á anda tande nœ ayo nœ Ndjaba sœ læncœ, œ kœrœ ba lafo. ⁶ Aandjeluncœ mindu dœ bisha á endje ko œrcœ oyoncœ mindu dœ bisha ascœmœ wuta læ Tepelonœ. Endje verœ lima imbi læba urrr yé œ i uwu á endje mbœrcœ dœ œrcœ ga tœ nguku endje. ⁷ Ugurutoœ œrcœncœ vana á sœ dœ soro ascœmœ, anga bale ko yashi mindu dœ bisha á endje mbœrcœ dœ œrcœ fœ aandjeluncœ mindu dœ bisha. Yashincœ sú dœ ókó nœ Ndjaba á tshe sœ dœ soro nœ waa dœ waa. ⁸ Tepelonœ sú lima dœ ngawo á dœ ambára mokœ œdœ gbœgbœ nœ Ndjaba. Ataa, uzu bale lili lima kœli ga læ Tepelonœ nene utshuncœ adœke œrcœ oyoncœ mindu dœ bisha á aandjeluncœ na dœ tœncœ, mbœrcœtœ endje ye kane.

16

Yashi ókó nœ Ndjaba

¹ Manda nœ, mœ dji œgbœ tshama kœto ba læ Tepelo á sœ lima kœpa fœ aandjelu mindu dœ bisha adœke: «'E ro œ za ókó nœ Ndjaba á sœ læ yashi mindu dœ bisha ascœmœ su'i ga pa œshœ!»

² Andjelu nœ utshuncœ na œ za œncœ ye ókó á sœ læ yashi su'i ga pa œshœ. Yé uku gbadja á ka osho waa wuta tœ kote azu á endje wa lima ati nœ agea ga tœ endje yé á sœ lima kœdonga ishiri ye.

³ Andjelu nœ bisha za œncœ ye ókó á sœ læ yashi su'i ga la egerœ ungu. Ungu fa bœta indji kuzu, yé œrcœ kœ á sœ lima dœ soro la egerœ ungunœ tshu ye.

⁴ Andjelu nœ votœ za œncœ ye ókó á sœ læ yashi su'i ga la kota dœ pe ga tœ kumu ungu, á fa indji. ⁵ Yé mœ dji tshama andjelu á tshe dœ gbozu tshapa ungu, kœpa adœke: «œbœ á bœ sœ yerœ, œbœ á bœ sœ zœ yé á sœ lima, bœ matœ zœ ndjii læ kœwa ngbanga nœ zœ. ⁶ Gbambancœ nene, endje sú lima indji ayercœ azu nœ zœ œdœ œncœ aayi kœgbara o'o, ga tœ œshœ. Yé ngœngœ ascœ, bœ za indji fœ endje adœke endje ndjo. Endje gbœ

œneke á li dœ endje ye.» ⁷ Manda nœ, mœ dji tshama á to ba pa ndaba kœpa lima adœke: «Ë, Gbozu Ndjaba á bœ sœ dœ gbœgbœ kœ, bœ sœ kœwa ngbanga á sœ ndjii dœ pe adjapu.»

⁸ Andjelu nœ vana za œncœ ye ókó á sœ læ yashi su'i ga pa œlœ, yé œlœ gbœ tshagbozu kœsho azu dœ owo nœ ye. ⁹ Yé ndavuru kœwoshœ sho lima azu, endje gu lima œscœ i'iri Ndjaba á tshe sœ dœ tshagbozu ga pa egerœ œrcœ oyoncœ. Kashe endje vvara lima tœ endje tœ kœfatshalœsu endje, mbœrcœ kœza mokœ fœ she.

¹⁰ Andjelu nœ mindu za œncœ ye ókó á sœ læ yashi su'i ga pa ngande tshagbozu nœ ageancœ, yé ogo tshagbozu nœ ye sœ læ ubu osho. Azu sœ lima kœlo tima endje mangba djofelencœ. ¹¹ Endje sœ lima kœgu œscœ Ndjaba nœ tshalafœ mangba djofele nœ endje dœ pe uku nœ endje. Kashe endje kaka lima tœ ekpe akwa nœ endje ti nene.

¹² Andjelu nœ mindu dœ bale (6) za œncœ ye ókó á sœ læ yashi su'i ga pa egerœ kota á i'irincœ kœdœ Efrate. Unguncœ œrœ lima mbœrcœ kœguma awa fœ agbozugo á endje sœ kœto ba tœ osho á œlœ œ wuta tœncœ. ¹³ Manda nœ, mœ wu ekpe ishiri votœ bœta azœrngœ kœwuta læ ama dalagona, læ ama agea dœ pe ndje læ ama ayi kœgbara o'o nœ wala. ¹⁴ Endje kœdœ ishiri nœ adjabro á endje sœ kœmbœrcœ afá, yé á sœ kœna ba ndœ agbozugo tshapashœ djigi ndœ kœngbœba endje ndœ koshe nœ egerœ olo nœ Ndjaba á tshe sœ dœ gbœgbœ kœ.

¹⁵ Gbozu pa adœke: «'E dji kane, mœ sœ kœna bœta ayi angba! Yanga nœ uzu á tshe lo nene yé á gbœndœ læba nœ ye. Ataa, tshe na ana kpendronœ nene yé œ gbœ tshula nene lœkœ á azu kœwu she.»

¹⁶ Aekpe ishirinœ ngbœba lima agbozugoncœ ba tœ osho á i'irincœ dœ Ebre kœdœ Aramagedœ.

¹⁷ Andjelu nœ mindu dœ bisha za œncœ ye ókó á sœ læ yashi su'i ga læ yugu, yé œgbœ tshama to ba læ

Tepelo, 6a tœ osho ngande tshagbozu, œ pa adœke: «Ɔ mbœrœtœ ye ye!» ¹⁸ Yé yavuru yerœwa, ingiri tshama œdœ kœsœ yavuru wu, œshœ turu dœ œgbœ kœrosœ nœ. Ɔneke turu lima adja dœ œgbœ kœrosœ nœ dœ mara á tuturu 6a lima dœ tœnœ nene kœto dœ lœkœ á Ndjaba mbœrœ uzu ga pa œshœ. ¹⁹ Egerœ ongbo kurutshelœtœ ye votœ, yé ongbo tshelœ ogo kœ ndi. Ndjaba djedjœndœ egerœ ongbo Babilone nene. Tshe za yashi á su kperœ dœ ipi yavuru ókó nœ ye fœ ongbonœ ascœmœ. ²⁰ Tshiki para yiwa ye, yé uzu bale wuwu kaga bale nene. ²¹ Ogboro aledjœ œ á li waa to 6a lafo œ yo ga pa azu. Azu gu lima œsœ Ndjaba mangba egerœ œrœ oyo nœ aledjœnœ ascœmœ. Gbambanœ nene, egerœ œrœ oyonœ ascœmœ sœ lima tœ agbœnœ.

17

Egerœ ayi angba budu

¹ Manda nœ, anga andjelu bale ugurutœ endje mindu dœ bisha á endje ko lima yashi mindu dœ bisha ascœmœ, na œ pa fœ mœ adœke: «Na ga mœ, mœ yi bala sœ mara á endje wa dœ œgbœ ngbanga ga pa egerœ ayi angba budu á tshe dœ egerœ ongbo á sœ tœ ama kota ndjoro, fœ 6œ. ² Agbozugo pa œshœ mbœrœ angba budu dœ she, yé ipi angba budu nœ ye mbœrœ azu tshapa œshœ.»

³ Ɔtshœ ishiri na ga ndœ mœ, yé andjelu za mœ na tœnœ ga lœ kpagagasho. Mœ wu anga yashe bale á tshe sœ ga pa agea á tshe sœ dœ odoronœ tshee, á i'iri kœgu œsœ Ndjaba sœ lima tœ ye. Ageanœ ascœmœ sœ lima dœ kumu ye mindu de bisha œdœ dœ idi ndjokpa. ⁴ Yashenœ verœ lima œtshœ lœba á sœ tœ odoronœ tshee, yé lenge á endje mbœrœ dœ œrœ, badja á amanœ gbœ waa œdœ pe akidji sœ lima tœnœ. Tshe za lima yashi œrœ á su kperœ dœ ekperœ uburu á to lœ angba budu nœ ye ascœmœ, ga tshakane ye. ⁵ Endje su lima anga i'iri bale á ádœncœ zatœ endje yiwa tœnœ ga pala ye adœke: «Egerœ

ongbo Babilone, ayi aayi angba budu œdœ ayi kœyi ekperœ á za tshula ga pa tshapashœ.» ⁶ Mœ wu lima adœke yashenœ ascœmœ ndjo indji azu nœ Ndjaba yé á mbœrœ she, indji azu á endje wo lima endje mangba kœyindœrœ nœ endje djigi ga ndœ Yisu.

Kœwu she, mœ katœ ama mœ ti asœ. ⁷ Yé andjelunœ pa fœ mœ adœke: «Mbœrœ gade á 6œ za ama zœ ti œsœ a?» Mœ pandœ ádá o'o á zatœ endje yiwa tœnœ tœ upu nœ yashenœ ascœmœ dœ pe tœ upu nœ ageanœ á yashenœ sœ pa ye, ageanœ á tshe sœ dœ kumu ye mindu dœ bisha œdœ dœ idi ndjokpa, fœ 6œ. ⁸ Ageanœ á 6œ wu she, sœ lima dœ soro, kashe ngœngœ ascœke tshe kpa gugu dœ soro nene. Tshe wuta bala lœ ðiwili kudu yé endje wo she ye. Azu tshapashœ á endje súsú i'iri endje ga la buku nœ soro nene kœto tœ kœmbœrœ tshapashœ œ ka bala tœ ama endje ti œsœ tœ kœwu ageanœ ascœmœ. Gbambanœ nene, ageanœ sœ lima dœ soro, ngœngœnœ ascœ tshe kpa gugu dœ tœnœ nene, kashe tshe kwa bala tœ ye zœ.

⁹ «Kpœtœ oshonœ ascœ, œ li adœke azu sœ dœ kœwusœrœ œdœ dœ kœwusœtœ. Kumunœ mindu dœ bisha ascœmœ kœdœ kaga mindu dœ bisha á yashenœ sœ ga ati tœnœ. Ɔtœnœ kœdœ ndje agbozugo mindu dœ bisha. ¹⁰ Anga endje mindu ugurutœ tœ endje yo ye, tshenœ mindu dœ bale dá sœ kœmbœrœ akwa tshagbozu ngœngœnœ ascœke, yé tshenœ mindu dœ bisha nana damba nene. Kashe lœkœ á tshe na bala, œndœ ye œ di nene. ¹¹ Ageanœ á tshe sœ lima dœ soro, á kpa gugu dœ tœnœ nene ascœmœ, œshe dœ tœ ye kœdœ mindu dœ votœ gbozugo. Tshe sœ ndje ugurutœ agbozugo mindu dœ bisha yé tshe tshu ye.

¹² «Ɔdinœ ndjokpa á 6œ wu ascœmœ kœdœ agbozugo ndjokpa á endje gbœgbœ damba awa kœdœ agbozugo nene; kashe endje gbœ tshagbozu ndœ kœmbœrœ akwa dœ ageanœ

manda ada ɔɔ bale. ¹³ Endje ndjokpa para sœ dœ gbetshelœ bale adœke œne za gbɔgbɔ œdœ tshagbozu nœ endje ga tœ kœmbœrœ akwa fœ ageanœ. ¹⁴ Endje tɔ bala kowo dœ aya Pata yé tshe ropa endje dœ gbɔgbɔ, mbœrœ œshe kœdœ Gbozu tshapa agbozu œdœ Gbozugo tshapa agbozugo. Tshe ropa endje dœ gbɔgbɔ awa bale dœ azu á tshe e lima endje yé á ke endje, endjeneke á endje sœ dœ kœyindœrœ djigi ga ndœ ye.»

¹⁵ Andjelunœ kpa pa fœ mœ adœke: «Ungunœ á ɔœ wu ɔa tœ osho á ayi angba budu sœ tœnœ ascœmœ, kœdœ azu ogo, ukpulu azu, ogo kɔ œdœ pe ama ogo kɔ. ¹⁶ Idi ndjokpa á ɔœ wu œdœ ageanœ ascœmœ, œ yiangba ayi angba budunœ. Endje ko œrœ tœ ye para yé œ katœ ye kpendronœ. Endje zi songba ye yé œ sho udunœ dœ owo. ¹⁷ Gbambanœ nene, Ndjaba to gbetshelœ nœ kœmbœrœ œneke á tshe yindœ nœ ga tœ lœsu endje. Endje mbœrœ œrœ dœ gbetshelœ bale ndœ kœko tshagbozu nœ Ogo gbozu nœ endje ga tœ kœmbœrœ akwa fœ ageanœ ascœmœ œrrr adœke o'o ama Ndjaba mbœrœtœ endje.

¹⁸ «Yé yashœnœ á ɔœ wu she ascœmœ, œshe kœdœ egerœ ongbo á sœ dœ tshagbozu ga pa agbozugo pa ɔshɔ.»

18

Kœndi Babilone

¹ Manda nœ, mœ wu anga angbi andjelu kœto ɔa lafo kœjerœ tœnœ. Tshe sœ lima dœ egerœ tshagbozu yé mokɔ nœ ye sœ lima kœtshi pa ɔshɔ djigi. ² Tshe ta lima rawa dœ ɔgbɔ adœke: «Egerœ ongbo Babilone ndi, œ ndi ye! Ngɔngɔ ascœ, œ wuta osho kœsœ nœ adjabro dœ œnœ tshelœ aka aekpe ishiri kɔ, œ wuta wutu nœ tshelœ aka ayanu dœ agea kɔ á endje sœ tœ ekpenœ yé á endje yiangba nœ. ³ Gbambanœ nene, Babilone mbœrœ adœke azu tshelœ ogo kɔ ndjo ipi yavuru angba budu nœ ye. Agbozugo tshapa ɔshɔ mbœrœ

angba budu awa bale dœ she, yé aayi kœkarœ pa ɔshɔ gbɔ œrœ ndjoro mangba angba budu nœ ye á rosœ nœ.»

⁴ Manda nœ, mœ dji anga angbi tshama kœto ɔa lafo, á sœ lima kœpa adœke: «'E' kœdœ azu nœ mœ, 'e wuta lœ ongbonœ ascœ ye, mbœrœ á 'e kœtete kœmbœrœ ekperœ awa bale dœ she, yé á kœgbɔ egerœ œrœ oyo á tshe gbɔ bala nene. ⁵ Gbambanœ nene, ekperœ nœ ye tɔ kulukulu œrrr ɔa lafo yé Ndjaba djedjerœndœ ekperœnœ á tshe mbœrœ ascœmœ nene. ⁶ 'E mbœrœ œrœ fœ she ɔata á tshe mbœrœ lima fœ anga azu, 'e gi tshangba œneke á tshe mbœrœ, awa bisha fœ she. 'E su ipi kperœ dœ yashi nœ ye, ipi á nga awa bisha kœropa œneke á tshe sœ lima kœsu fœ azu. ⁷ 'E ndanga she awa ndjoro dœ pe dœ œrœ oyo á tshe fa tœ mokɔ œdœ œrœ á ga waa ascœmœ. Tshe sœ kœpa ɔa lœ ye dœ tœ ye adœke: “Mœ sœ ga pa ngande tshagbozu ɔata yashe gbozugo, mœ dœdœ yashe koya nene yé mœ mbœrœ bala matanga bale nene.” ⁸ Wu ádánœ á ogboro oyo á sœ mbœrœ she œ jerœ ga pa ye kolœ olo bale dœmœ. Oy-onœ dœke: kɔɔa kuzu, matanga œdœ egerœ ogo. Owo œ ju bala she. Gbambanœ nene, Gbozu Ndjaba á tshe wa ngbanga pa ye, sœ dœ gbɔgbɔ.»

⁹ Agbozugo tshapa ɔshœnœ á endje mbœrœ lima angba budunœ dœ she awa bale yé á te lima manda kœgbœrœ nœ ye ascœmœ, œ ki yé œ ditshelœma endje tœ upu nœ ye lœkɔ á endje kœwu ngawo owo ongbonœ á sœ kœju tœnœ. ¹⁰ Endje ka bala zara kparawa djofele nœ ye, yé œ pa bala adœke: «Oyo! Oyo neketa dá! Uu Babilone, egerœ ongbo á sœ dœ gbɔgbɔ! Ada ɔɔ bale lii adœke endje wa ɔgbɔ ngbanga ga pa zœ ye!»

¹¹ Aayi kœkarœ pa ɔshɔ sœ ndje tœ ki yé œ sœ kœditshelœma endje tœ upu nœ ye. Gbambanœ nene, uzu bale scœsœ kœyɔ kongba nœ endje nene. ¹² Kongbanœ dœke: ɔrœ œdœ ngendja, badja á amanœ gbɔ waa

œdœ akidji, lœba á endje mbœerœ dœ usu agea, ɔtshɔ odorɔ lœba á tshiitshi, lœba á i'irinœ koedœ sowa œdœ tshelœ aka ɔyɔ kɔ á kaaka, tshelœ aka œrœ kɔ á endje mbœerœ dœ iji mbala, ɔyɔ á amanœ gbɔ waa, waya á endje yi ga ta wo yekane á ye kotenœ, yarakowo too badja á i'irinœ koedœ marbre, ¹³ kɔtshu ɔyɔ á i'irinœ koedœ kanele œdœ anga œrœ kœfa dœ dɔngɔ, yombo, yombo á i'irinœ koedœ mirœ œdœ zuwa yombo, vinu, kada, zuwa œdœ ble, angombe œdœ apata, ambarata œdœ share, akanga œdœ aayi kánga.

¹⁴ Endje sœ kœpa fœ ongbonœ asœmœ adœke: «œrœ kɔ á ɓœ yi má ndœ nœ dœ lɔsu zœ, yiwatœ zœ ye. Kœgbœrœ nœ zœ kɔ œdœ œrœ nœ zœ á ga lima waa, yiwatœ zœ yé endje kpa gbɔ bala anganœ bale nene!» ¹⁵ Aayi kœkarœ á endje te lima aayi kœgbœrœ lœ awa nœ kœkarœ nœ endje lœ ongbonœ asœmœ, œ sœ zara kparawa djofele nœ ye. Endje ki yé œ ditshelœma endje bala, ¹⁶ endje pa bala adœke: «Oyo! Oyo neketa dá li ga lœ egerœ ongbonœ ataa! Ongbonœ verœ lœba á endje mbœerœ dœ usu agea, dœ ɔtshɔ odorɔ lœba á tshiitshi, tshe verœ lenge á endje mbœerœ dœ œrœ, dœ badja á amanœ gbɔ waa œdœ pe akidji. ¹⁷ Ada ɔlɔ bale lii lima adœke endje ndi kœgbœrœnœ asœmœ para ye!»

Aayi kœkpa dœ ogboro agba dœ aayi ana, ndje dœ azu kɔ á endje mbœerœ akwa la kota œdœ azu kɔ á endje sœ kœgbœrœ mbœerœ egerœ ungu, endje ka lima zara, ¹⁸ yé œ sœ lima kœta rawa dœ kœwu ngawo owo á sœ kœju egerœ ongbonœ asœmœ adœke: «Anga ongbɔ á sœ ndje dœ egerœnœ ɓata œneke asœ gugu nene!» ¹⁹ Endje sœ lima kœgi trusha ga lœ kumu endje, œ sœ lima tœ iki, yé œ sœ kœditshelœma endje dœ kœtarawa adœke: «Oyo! Oyo neketa dá sœ mbœerœ egerœ ongbonœ asœ ataa! Azu á endje sœ dœ ogboro agba la egerœ ungu te lima aayi kœgbœrœ mbœerœ kœgbœrœ

nœ tshelœ ongbonœ asœmœ. Yé ada ɔlɔ bale lii adœke endje ndi kœgbœrœnœ asœmœ para ye!»

²⁰ Tshalafo, sœ dœ yanga mbœerœ ongbonœ á ndi asœmœ! 'E sœ dœ yanga, azu nœ Ndjaba, aayi avwa œdœ aayi kœgbara o'o! Gbambanœ nene, Ndjaba wa ngbanga ga pa egerœ ongbonœ mbœerœ ekperœ á tshe mbœerœ fœ 'e!

²¹ Yé anga andjelu á tshe sœ lima dœ gbɔgbɔ waa za badja á sœ ɓata egerœ tsheyɔ kafuru á endje tɔ dœ tshelœ indji ble, vwi ga la egerœ ungu dœ kœpa adœke: «Kolœ dœ maranœ asœke dá endje ndi bala tshelœ egerœ ongbɔ Babilone dœ kakavwanœ, yé uzu bale œ kpa wu nene. ²² Endje kpa dji tshama aayi kœnɔ kundi, dœ aayi kœbi itshi, dœ aayi kœ'uru ngbake, dœ aayi kœuru luba, ɓa ndœ zœ bale nene. Anga ayi ndawo œ kpa sœ ndœ zœ nene. Yé endje kpa dji œsœ egerœ tsheyɔ kafuru á endje tɔ dœ tshelœ indji ble ɓa ndœ zœ bale nene. ²³ Tshiri tala œ kpa tshi ɓa ndœ zœ bale nene. Endje kpa dji tshama avoro atotœ ɓa ndœ zœ bale nene. Gbambanœ nene, aayi kœkarœ nœ zœ kœdœ lima azu á œsœ endje li pa ɔshɔ. Yé ɓœ djingili tshelœ kumu azu kɔ dœ tsharawo nœ zœ.»

²⁴ Indji aayi kœgbara o'o, azu nœ Ndjaba œdœ endjeneke kɔ á endje wo lima endje pa ɔshɔ, tu ɓa lœ Babilone.

19

¹ Manda nœ, mœ dji ɔgbɔ tshama ukpulu azu ndjoro kœpa ɓa lafo adœke: «Aleluya! 'E donga Gbozu! Ndjaba nœ azœ sœ dœ kœshe, dœ mokɔ œdœ dœ gbɔgbɔ. ² Kœwa ngbanga nœ ye sœ adjapu œdœ ndjii! Gbambanœ nene, tshe wa ɔgbɔ ngbanga ga pa egerœ yashe angba bubunœ á tshe sœ lima kœndi tshapa ɔshɔ dœ angba budu nœ ye asœmœ. Ndjaba tɔ geda fœ she mbœerœ á tshe wo lima aayi akwa nœ ye.» ³ Yé endje kpa pa adœke: «Aleluya! 'E donga Gbozu! Ngawo egerœ ongbonœ á ju asœmœ, sœ kœɔ ga lafo waa dœ

waa.» ⁴ Agbɔ agbozu zazu bale dœ vana (24) œdœ œrœ vana á sœ dœ soro ascœmœ gote, yé œ donga Ndjaba á tshe sœ pa ngande tshagbozu dœ kœpa adœke: «Ame! Aleluya! 'E donga Gbozu!»

Angbo totœ nœ aya Pata

⁵ Tshama to ɓa pa ngande tshagbozu, œ sœ lima kœpa adœke: «'E donga Ndjaba nœ azœ, e'e dœ aayi akwa nœ ye para kɔkɔ, e'e á 'e sœ kœkpa awa ye, agboro azu œdœ aya azu!» ⁶ Manda nœ, mœ dji anga tshama á sœ ɓata tshama ukpulu azu ndjoro, yé á sœ kœwu tœncœ ɓata œsœ egerœ udjuru ungu œdœ ɓata œsœ œgbɔ kœsɔ yavuru. Tshamanœ sœ lima kœpa adœke: «Aleluya! 'E donga Ndjaba nœ azœ! Gbambanœ nene, Gbozu Ndjaba nœ azœ á tshe sœ dœ gbɔgbɔ kɔ sœ kœmbœrœ akwa ogo tshagbozu nœ ye. ⁷ A sœ dœ yanga œdœ egerœ yanga, yé œ gi mokɔ fœ she! Gbambanœ nene, lœndɔ angbo totœ nœ aya Pata li ye, yé awonœ gumatœ ye yé. ⁸ Endje za awa fœ she adœke tshe verœ lœba á endje mbœrœ dœ usu agea á tshiitshi yé á sœ yerœ.» (Gbambanœ nene, lœba á endje mbœrœ dœ usu agea kœdœ akwa nœ azu nœ Ndjaba á sœ ndjii.)

⁹ Andjelu pa fœ mœ adœke: «Su adœke: Yanga nœ azu á endje e endje ndœ angbo totœ nœ aya Pata!» Tshe kpa pa fœ mœ adœke: «Eneke kœdœ adja o'o nœ ama Ndjaba.»

¹⁰ Mœ gote ga utshu ye ndœ kœdonga she kashe tshe pa fœ mœ adœke: «Mbœmbœrœ ataa nene! Œmœ kœdœ ayi akwa ɓata ɓœ œdœ ɓata aaya zœ á endje sœ kœzatœ endje djigi ga tœ adjapu á Yisu mindœ nœ. Ndjaba dá li adœke ɓœ kœdonga she!»

O'o á Yisu mindœ nœ kœdœ gbetshelœ á sœ ndje lima lœ aayi kœgbara o'o.

Ayi kœkpa dœ ambarata ropa œrœ kɔ

¹¹ Manda nœ, mœ wu tshalafœ á kœrɔ, yé anga imbi mbarata wuta. Uzu á tshe œ ga pa ye, i'iri ye kœdœ Uzu

á tshe sœ Ndjii, yé á dœ adjapu. Tshe sœ kœwa ngbanga yé œ sœ kœnga koshe dœ mara á sœ ndjii. ¹² Ala ye tshi lima ɓata owo, tshe verœ ndje lima kpoto tshagbozu ndjoro ga tœ kumu ye. Endje su lima anga i'iri á kolœ œshe bale dá wusœ ádánœ, ga tœ ye. ¹³ Tshe verœ lima yœgbɔdɔ lœba á indji sœ tœncœ. I'iri ye kœdœ: «O'o ama Ndjaba.» ¹⁴ Aturugu nœ tshalafœ te lima manda ye, endje œ ga pa ambi ambarata, yé œ verœ lima imbi lœba á endje mbœrœ dœ usu agea á sœsœ dœ uburu nene. ¹⁵ Ingiri yakamba á amancœ ki waa sœ lima kœwuta lœ ama ye. Ingiri yakambanœ sœ lima mbœrœ kœwo dœ azu tshelœ ogo kɔ. Tshe gbœndœ endje bala dœ œgbœncœ yé œ pu bala tshelœ vinu ɓa lœ ngarambo yavuru ókó nœ Ndjaba á tshe sœ dœ gbɔgbɔ kɔ. ¹⁶ Endje su lima i'iri ga pa yœgbɔdɔ lœba nœ ye œdœ ga tœ uku ye adœke: «Gbozugo nœ agbozugo œdœ Gbozu nœ agbozu.»

¹⁷ Manda nœ, mœ wu lima anga andjelu bale, tshe ka ɓa la œɔ. Tshe ta lima rawa dœ œgbɔ tshama fœ ayanu para á endje sœ lima kœru lœ yugu ɓala wutsha adœke: «'E na ga mœ, 'e ngbœtœ 'e awa bale mbœrœ egerœ kœziœ nœ Ndjaba! ¹⁸ 'E na œ zi songba agbozugo, songba aturugu œdœ œncœ agbozu tshapa endje, songba ambarata œdœ œncœ aayi kœkpa dœ endje, songba azu para kɔkɔ, azu á endje dœdœ akanga nene too akanga, aaya azu dœ agboro azu.»

¹⁹ Manda nœ, mœ wu agea, agbozugo tshapa œshœ œdœ aturugu nœ endje, endje ngbœbatœ endje ndœ kœnga koshe ga tœ uzu á tshe œ ga pa mbarata œdœ ga tœ aturugu nœ ye. ²⁰ Tshe te lima pa ageancœ ascœmœ awa bale dœ ayi kœgbara o'o nœ wala á tshe mbœrœ lima afá tœ ala ye mbœrœ kœdjingili tshelœ kumu endjeneke á endje gbɔ lima ati nœ agea yé á sœ kœdonga ishiri ye ascœmœ. Tshe ko ageancœ œdœ ayi kœgbara o'o nœ walancœ dœ soro va ga la adanga

á wola zuwa á ju osho á owo sœ koetsi loenœ. ²¹ Uzunœ á tshe ɔ ga pa mbaratanœ ascœmœ wo udu azunœ dœ ingiri yakambanœ á sœ kœwuta lœ ama ye, yé ayanu kɔ sœ lima kœde songba endje.

20

Ngbugu kutu bale (1000)

¹ Manda nœ, mœ wu anga andjelu á tshe to ɓa lafo á sœ lima kœjerœ tœnœ. Tshe sœ lima dœ herela kœkɔɔ dœ ama ðivwili kudu œdœ kikili djingiri tshakane ye. ² Tshe tepa dalagona, ongboro yakoronœ á ðiri ye kœdœ ndje djaboro too Satana, œ i she vwagbagba dœ djingiri manda ngbugu kutu bale (1.000). ³ Andjelunœ za she vwi ga lœ ðivwili kudu œ tshu manda nœ kundœ ye dœ herela, yé œ pi loɓa ga tœnœ mbœrœ á tshe kœdjidjingili tshelœ kumu azu ogo nene œrrr ga tœ adœke olo ngbugu kutu bale ro ye kane. Manda nœ, endje vvara she ndœ olo teasho.

⁴ Yé mœ wu ngande tshagbozu ndjoro. Endjeneke á endje sœ lima ga pa nœ, gbɔ tshagbozu ndœ kœwa dœ ngbanga. Mœ wu ndje ishiri azu á endje wo lima endje tœ upunœ kœyindœrœ nœ endje djigi ga tœ adjapu á Yisu mi lima ndœ nœ œdœ ga tœ o'o ama Ndjaba. Endje dodonga lima ageanœ ascœmœ œdœ ishiri ye nene, endje gugu lima dœ ati nœ ageanœ pala endje too ɓa tœ kane endje nene. Endje kwa lima tœ endje ga lœ soro yé œ mbœrœ akwa tshagbozu awa bale dœ Kristu manda ngbugu kutu bale. ⁵ Anga akuzu kwakwa lima tœ endje ga lœ soro nene utshunœ adœke olo ngbugu kutu bale ro. (Etœnœ kœdœ ali kœshe lœ akuzu. ⁶ Yanga nœ endjeneke á endje sœ lœ ali kœshe lœ akuzu! Endje kœdœ azu nœ Ndjaba yé bisha kuzu kpa gugu dœ tshagbozu ga pa endje nene. Endje dœ bala anganga Ndjaba nœ Ndjaba œdœ endje nœ Kristu, yé œ

mbœrœ akwa tshagbozu dœ Kristu manda ngbugu kutu bale (1.000).

Ndjaba ropa satana

⁷ Lɔkɔ á ngbugu kutu bale kœro bala, endje za awa fœ Satana adœke tshe wuta lœ kánga, ⁸ yé tshe na kœfara azu ogo tshapashɔ djigi, œ yindœ kœpa adœke: Gœge œdœ Magœge*. Tshe ngbɔɓa bala endje mbœrœ kœnga koshe, yé endje ngba kœrosœ mindu mangu egerœ ungu. ⁹ Endje sœ kœna pa ɔshɔ djigi yé œ sœ kœkpa dji gbagba nœ azu nœ Ndjaba, ongbo á Ndjaba yindœ nœ waa. Kashe owo to ɓa lafo œ jerœ yé œ ju endje ye. ¹⁰ Yé endje za djaboro á tshe sœ lima kœfara endje ascœmœ vwi ga la adanga wola zuwa á ju osho á owo sœ koetsi loenœ, ɓa tœ osho á endje ko lima ageanœ œdœ ayi kœgbara o'o nœ wala ga tœnœ. Endje ndanga endje butshɔ dœ ɔɓ waa dœ waa.

Ndangba kœwa ngbanga

¹¹ Manda nœ, mœ wu imbi egerœ ngande tshagbozu œdœ uzu á tshe sœ ga pa nœ. Tshapa ɔshɔ œdœ tshalafo yiwa lima tœ ala ye, yé endje kpa wuwu lima tœnœ bale nene. ¹² Mœ wu akuzu, agboro endje dœ aaya endje, endje ka ɓa utshu ngande tshagbozu. Anga uzu kɔɔ buku ndjoro, yé œ kpa kɔɔ anga angbincœ bale: œtœnœ kœdœ buku nœ soro. Ndjaba wa ngbanga nœ akuzu lindœ œneke á endje mbœrœ lima, kœli dœ œneke á endje sú lima ga la bukunœ. ¹³ Egerœ ungu ingbiri gi akuzu á endje sœ lima la nœ ye. Kuzu œdœ osho kœsœ nœ akuzu gi ndje akuzu nœ endje. Yé Ndjaba œ wa ngbanga nœ uzu dœ uzu lindœ œneke á tshe mbœrœ lima. ¹⁴ Ndjaba za kuzu œdœ osho kœsœ nœ akuzu vwi ga la adanga owo. Adanga owonœ ascœmœ kœdœ bisha kuzu. ¹⁵ Uzu kɔ á endje sú sú ðiri ye ga la buku nœ soro nene, endje za lima she vwi ga la adanga á owo sœ koetsi lœ nœ.

* **20.8** 20.8 Gœge œdœ Magœge: ascœke kœdœ mara á endje sœ lima kœ'e dœ ogo nœ ayingba azu nœ Ndjaba á sœ ɓa tœ ndɔngɔɓ kœka tshapashɔ

21

Tafo tshalafɔ œdœ tafo tshapashɔ

¹ Manda nœ, mœ wu tafo tshalafɔ œdœ tafo tshapashɔ. Ali tshalafɔ dœ pe ali tshapashɔ yiwa lima, yé egerœ ungu kpa gugu lima nene. ² Mœ wu œyerœ ongbo, á dœ tafo Yerusaleme á Ndjaba vwa á to ɓa lafo á sœ lima kœjerœ toœnœ. Ɛ sœ lima ɓata yashe á tshe gumatœ ye kœna kœtogba dœ akœnœ. ³ Mœ dji anga ɔgbɔ tshama kœto ɓa tœ ngande tshagbozu á sœ lima kœpa adœke: «Ngɔngɔ asœke osho kœsœ nœ Ndjaba sœ ɓa ugu-rutœ azu! Tshe sœ bala tœ œsœnœ awa bale dœ endje, yé endje dœ bala azu nœ ye. Ndjaba dœ tœ ye œ sœ awa bale dœ endje, tshe dœ bala Ndjaba nœ endje. ⁴ Tshe turu bala ngola kɔ lœ ala endje. Kuzu œ kpa gu nene; matanga, ditshelœma œdœ œrœ oyo œ kpa gugu nene. Gbambanœ nene, ongboro œrœ œ yiwa bala ye.»

⁵ Yé tsheneke á tshe sœ pa ngande tshagbozunœ asœmœ pa adœke: «Ngɔngɔ asœke mœ sœ kœmbœrœ œrœ kɔ tœ tafœnœ.» Manda nœ, tshe pa fœ mœ adœke: «Su o'onœ asœ. Gbambanœ nene, o'o ama mœ sœ adjapu œdœ œneke á li adœke uzu za lœsu ye ga toœnœ.»

⁶ Yé tshe kpa pa fœ mœ adœke: «Ɛ li ye! Ɛmœ kœdœ Alfa œdœ Omega, alinœ œdœ ndɔngɔlœnœ. Uzu á tshe kœsœ dœ ogo ungu, mœ su ungu á sœ ɓa tœ kumungu nœ soro fœ she gbambanœ. ⁷ Uzu á tshe ro bala pa anganœ kɔ, tshe gbɔ œrœnœ asœmœ ɓa ndœ mœ. Mœ dœ bala Ndjaba nœ ye, yé tshe dœ bala gbolo nœ mœ. ⁸ Tœ upu nœ aayi awa, dœ azu á endje katœ kœyindœrœ nœ endje ti, dœ azu á endje sœ kœmbœrœ œrœ á gaga nene, dœ aayi kowo, dœ aayi angba budu, dœ aayi kœmbœrœ œrœ tsharawo, dœ aayi kœdonga andjaba œdœ pe aayi wala para, osho kœsœ nœ endje œ sœ bala ɓa la adanga wola zuwa á ju osho á owo sœ

kœtshi lœnœ. Ɛtoœnœ kœdœ kuzu nœ bisha.»

Tafo Yerusaleme

⁹ Anga andjelu bale ugurutœ aandjelu mindu dœ bisha á endje ko yashi mindu dœ bisha á su kperœ dœ ndɔngɔlœ egerœ œrœ oyo mindu dœ bisha, na œ pa fœ mœ adœke: «Na ga mœ dœ mœ yisœ yashe totœ á tshe dœ awo aya Patanœ fœ ɓœ.»

¹⁰ Ishiri jerœ ga pa mœ, yé andjelu za mœ na toœnœ ɓa tœ kumu ingiri kaga, á yisœ œyerœ ongbo Yerusaleme á Ndjaba vwa á to ɓa lafo á sœ kœjerœ toœnœ, fœ mœ. ¹¹ Ɛ sœ lima kœtshi dœ adja mokɔ nœ Ndjaba. Ongbonœ sœ lima kœtshi toœnœ ɓata kœtshi nœ badja á amance gbɔ waa, á i'irinœ kœdœ jaspe* á tshelœnœ sœ ngbi ɓata kristale†.

¹² Ongbonœ sœ lima dœ ingiri muru, dœ manda ndjokpa dœ bisha. Yé aandjelu ndjokpa dœ bisha sœ lima kœgbœndœ manda nœ. Endje su lima i'iri mara nœ azu ogo Israyele ndjokpa dœ bisha ga pa manda nœ. ¹³ Tshakala ongbonœ bale dœ bale sœ lima dœ manda votɔ: votɔ ɓa tœ osho á ɔlœ œ wuta toœnœ, votɔ ɓa tœ osho á ɔlœ œ li toœnœ, votɔ ɓa tœ nœrœ œdœ votɔ ɓa tœ sudi. ¹⁴ Endje mɔ lima muru ongbonœ ga pa kiti anda œnœ badja ndjokpa dœ bisha á endje sú i'iri aayi avwa nœ aya Pata ndjokpa dœ bisha ga panœ.

¹⁵ Andjelu á tshe sœ lima kœpa o'onœ fœ mœ, sœ lima dœ tshɔngbɔlœ á endje mbœrœ dœ œrœ tshakane ye mbœrœ kœdi dœ kœgú ongbonœ, dœ kœgú manda nœ œdœ pe dœ kœgú murunœ. ¹⁶ Kœgú tshakala ongbonœ vavana liili, kœgú ingirinœ liili dœ kœgú ondonœ. Andjelu di kœgú ongbonœ dœ tshɔngbɔlœ asœmœ mangba metere kutu bisha dœ kama bisha (2.200); kœgu ingirinœ, kœgu ondonœ œdœ pe kœgunœ ga lafo sœ lima awa bale. ¹⁷ Andjelu di ndje kœgú murunœ: œ sœ lima mangba

* **21.11** 21.11 Jaspe: Toœnœ kœdœ aya parangba badja á ta kpakpawo tœ ngungondja œdœ tœ odoronœ † **21.11** 21.11 Kristale: Toœnœ kœdœ badja á tshelœnœ sœ ngbi ɓata aledjezo

kude kama bale dœ zazu bisha dœ vana (144)‡. Mara kœdi œrœ nœ andjelunœ sœ lima b̄ata mara kœdi œrœ nœ azu. ¹⁸ Endje m̄o lima murunœ dœ badja á i'ir̄inœ kœdœ jaspe, yé endje mbœrœ ongbonœ dœ adja œrœ á sœ ngb̄ii b̄ata wushiri. ¹⁹ Endje m̄o lima kiti muru nœ ongbonœ dœ tshelœ aka badja k̄o á amance gb̄o waa: ali badjanœ kœdœ jaspe, bishanœ kœdœ safire, vot̄onœ kœdœ agate, vananœ kœdœ emerde, ²⁰ mindunœ kœdœ onikese, mindu dœ balenœ kœdœ sardwane, mindu dœ bishanœ kœdœ krisolite, mindu dœ vot̄onœ kœdœ berile, mindu dœ vananœ kœdœ topaze, ndjokpanœ kœdœ krizopræze, ndjokpa dœ balenœ kœdœ turkwæze, ndjokpa dœ bishanœ kœdœ ametiste. ²¹ Endje mbœrœ lima manda ndjokpa dœ bisha ascœmœ dœ badja ndjokpa dœ bisha á i'ir̄inœ kœdœ perle. Manda bale dœ bale sœ lima dœ perle bale tœnœ. Endje mbœrœ lima osho b̄a lœ ongbonœ dœ adja œrœ á tshelœnœ sœ ngbi b̄ata wushiri.

²² Kashe mœ wuwu lima Tepelo lœ ongbonœ nene. Gbambanœ nene, Tepelo nœ ongbonœ kœdœ Gbozu, Ndjaba nœ gb̄agb̄o k̄o œdœ pe aya Pata. ²³ Ongbonœ ascœmœ gugu lima dœ ogo ɔ̄l̄o too dœ ogo yapu adœke œ t̄o ga lœnœ nene. Gbambanœ nene, mok̄o nœ Ndjaba dá sœ lima kœtshi lœnœ, yé aya Patanœ kœdœ tala nœ ye. ²⁴ Azu tshelœ ogo ndjoro œ na bala tœ ishiri ye, yé agbozugo pa ɔ̄sh̄o œ ko kœgb̄orœ nœ endje na tœnœ ga zœ. ²⁵ Mandanœ œ sœ bala tœ ɔ̄s̄onœ dœ ɔ̄l̄o, yé endje kpa tshu ga tœnœ bale nene. Gbambanœ nene, butsh̄o œ kpa gu bala lœ ongbonœ bale nene. ²⁶ Azu tshelœ ogo ndjoro œ na bala dœ œrœ á sœ kœza kœliscœtœ œdœ pe kœgb̄orœ nœ endje ga zœ. ²⁷ Œrœ uburu œ li ga lœ ongbonœ bale nene. Uzu á tshe sœ kœmbœrœ œrœ á gaga nene œdœ ayi wala, œ li bala ga lœ ongbonœ nene. Kashe kolœ end-

jeneke á endje sú i'iri endje ga la buku nœ soro á dœ œnœ aya Pata, dá li ga zœ.

22

Egerœ ungu á za soro fœ azu

¹ Manda nœ, andjelu ma egerœ ungu á za soro fœ azu fœ mœ, œ sœ lima kœtshi tœnœ b̄ata badja á i'ir̄inœ kœdœ kristale á sœ lima kœtu tœnœ b̄a pa ngande tshagbozu nœ Ndjaba œdœ pa œnœ aya Pata, ² yé á sœ kœtra tœnœ b̄a ugurutœ osho lœ ongbonœ. Tshakala kota bale dœ bale sœ lima dœ ɔ̄ȳo nœ soro á sœ kœle tœnœ awa ndjokpa dœ bisha lœ ungu bale, yé á yapu bale dœ bale, œ sœ kœle tœnœ. Kakonœ sœ mbœrœ kœshe azu ogonœ lœ kof̄a. ³ Endje wu bala anga œrœ bale á Ndjaba darandœ nœ lœ ongbonœ nene. Ngande tshagbozu nœ Ndjaba œdœ œnœ aya Pata œ sœ lœ ongbonœ ascœmœ, yé aayi akwa nœ Ndjaba œ donga she. ⁴ Endje wu bala tshatshu ye, yé i'iri ye œ sœ bala pala endje. ⁵ Butsh̄o œ kpa gu nene. Endje kpa sœ dœ ogo ishiri tala œdœ ndje œnœ ɔ̄l̄o nene. Gbambanœ nene, Gbozu Ndjaba œ za ishiri osho nœ ye ga pa endje, yé endje mbœrœ akwa tshagbozu ngbugu dœ ngbugu.

Kœna Yisu

⁶ Manda nœ, andjelu pa fœ mœ adœke: «O'onœ ascœ kœdœ adjapu, yé œ li adœke uzu k̄o za l̄osu ye ga tœnœ. Gbozu Ndjaba á tshe za ishiri nœ ye fœ aayi kœgbara o'o ascœmœ, vwa andjelu nœ ye mbœrœ kœma œrœ á wuta lœ ondonœ ascœke fœ aayi akwa nœ ye.»

⁷ Yisu pa adœke: «Dji kane, mœ kwa lœ ondonœ ascœ! Yanga nœ azu á endje sœ kœgb̄andœ o'o nœ aayi kœgbara o'o la bukunœ ascœke!»

⁸ Œmœ Yowane, mœ dji yé œ wu œrcœnœ ascœmœ. Manda kœdji tœnœ œdœ kœwu tœnœ, mœ gote ga utshu andjelunœ á tshe má œrcœnœ fœ mœ ascœmœ ndœ kœdonga

‡ 21.17 21.17 Kude kama bale dœ zazu bisha dœ vana yindœ kœpa adœke uwu ada zazu vot̄o dœ ndjokpa dœ mindu dœ amance vana (79)

she. ⁹ Kashe andjelunœ pakata mœ adœke: «Dodonga mœ nene! Ɛmœ koedœ ayi akwa b̄ata b̄œ, b̄ata aaya zœ aayi kœgbara o'o œdœ b̄ata endjeneke á endje sœ kœgb̄andœ o'o la bukunœ asœke. Ɛ li adœke b̄œ donga Ndjaba!»

¹⁰ Manda nœ, tshe pa fœ mœ adœke: «Zaza o'o nœ kœgbara o'o ala bukunœ asœke yiwatœnœ nene. Gbambanœ nene, lœndœnœ á endje guma adœke œrœnœ asœ kœ mbœœtœ ye, ndo ye. ¹¹ Kaka ayi kœmbœœœ ekperœ, sœpe kœmbœœœ ekperœ nœ ye; ayi kœmbœœœ œrœ uburu, sœpe lœ uburu nœ ye; ayi kœmbœœœ œtshœœ, sœpe kœmbœœœ tœnœ; yé tsheneke á tshe sœ yerœ, sœpe lœnœ.»

¹² Yisu pa adœke: «Dji kane, mœ kwa lœ ondonœ asœke! Mœ na awa bale dœ œrœ tshangba akwa ndœ koeto fœ uzu dœ uzu liaka œneke á tshe mbœœœ. ¹³ Ɛmœ koedœ Alfa œdœ Omega, ali uzu œdœ ndœngœlœnœ, ali kœmbœœœ œrœ œdœ ndœngœlœnœ.»

¹⁴ Yanga nœ azu á endje djutœ lœba nœ endje mbœœœ kœgb̄œ awa ndœ kœzi leyœ nœ œyœ nœ soro œdœ kœli lœ manda ongbœnœ. ¹⁵ Kashe, azu á endje sœ kœmbœœœ œrœ á gaga nene, aayi kœmbœœœ œrœ tsharawo, aayi angba budu, aayi kowo, aayi koedonga andjaba œdœ azu á endje

yindœ wala yé á sœ kœpa wala, endje sœ b̄a ushu tœ ongbœnœ!

¹⁶ «Ɛmœ Yisu, mœ vwa andjelu nœ mœ fœ 'e ndœ kœgbara o'onœ kœ ascœmœ b̄a lœ Ikrizia para. Ɛmœ koedœ gbolo lœ b̄ingi nœ Davidi, œmœ koedœ tombele á tshi lœ gurutsha.»

¹⁷ Ishiri nœ Ndjaba œdœ pe Awo aya Pata pa adœke: «Na ga mœ!»

Kaka uzu á tshe dji o'onœ asœ, pa ndje adœke: «Na ga mœ!»

Kaka uzu á tshe sœ dœ ogo ungu na ga mœ, kaka uzu á tshe yindœ ungu nœ soro gb̄œ œtœnœ gbambanœ.

Ndœngœlœ o'o

¹⁸ Ɛmœ Yowane, mœ sœ kœpa o'onœ o'ara fœ uzu kœ á tshe dji o'o á endje gbara la buku asœke: Ɛdœ uzu kœza o'o ga panœ, Ndjaba œ ko ogboro œrœ oyo á endje pandœ nœ ala bukunœ asœke, ga panœ fœ she. ¹⁹ Yé œdœ uzu kœwa átá o'onœ á endje gbara la bukunœ asœke, Ndjaba œ ko œnœ ye leyœ œyœ á za soro fœ azu tœ ye, yé tshe sœ dœ osho kœsœ lœ œyerœ ongbœ á endje pandœ nœ ala bukunœ asœke nene.

²⁰ Uzu á tshe ma adœke o'onœ ascœmœ kœ koedœ adjapu, pa adœke: «Ɛ, mœ kwa lœ ondonœ asœke!»

Ame! Ɛ mbœœœ kolœ tœ ye ataa! Na ga mœ, Gbozu Yisu!

²¹ Kaka Gbozu Yisu ma œtshœ lœsu nœ ye ga ndœ 'e para kœkœ.